Digitized by Google

l.Veni te,exultemus Do

eo ſaluta ri no ſtr .

2

H

-58.6.

.3n.9.

14.2.G.10

PETRI HISPANI
SVMMVLAE LOGICALES
C V M
VERSORII PARISIENSIS
CLARISSIMA EXPOSITIONE.

Paruorum item Logicalium eidem PETRO HISPANO aſcriptum opus, nuper in partes ac capita diſtinctum.

Nouiſſima hac editione ſumma cura, ac diligentia à quampluribus erroribus caſtigata.

Duos demum Indices nunc primum excogitatos, quorum alter ſingulorum textuum ac capitum, alter verò, eorum, quæ in toto opere ſcitu digna habentur, imprimi curauimus.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

S.te Mariæ de Scala

V E N E T I I S, M D C X.

Apud Iacobum Sarzinam.

INDEX SVMMARVM SINGVLORVM TEXTVVM

Tract. Magiſtri Petri Hiſpani.

IN PROEMIO.

D*E ſingulis huius libri cauſis, atque totius Dialecticę facultatis partitione agitur.*

Index Summarum Tractatus I.

Summa Tractatus.

D*E Vocibus, De Orationis principijs, Nomine. ſ. & Verbo. de ipſa oratione, & eius ſpeciebus. De propoſitione categorica, hypothetica, & Modalique, illarum oppoſitionibus, ac circa ipſarum veritatem, & falſitatem quamplurimis regulis.*

Summæ partes.

Quid Dialectica, & eius ad cœteras artes Vtilitas. carte 5

Ordo Dialecticę artis ad alias. 7

Sonus quid ſit, deque definitionum natura multa tractantur. 9

Definitio vocis, et qua eius ſint inſtrumenta. 10

Quid uox ſignificatiua, et non ſignificatiua. 12

Vox diuiditur in eam, quę naturaliter, et quę ad placitum ſignificat. 14

Vocis ſignificatiuę ad placitum diuiſio. 15

Quid nam ſit nomen dicitur, ac declaratur. 17

Quid ſit verbum, et cęteris eius differentię ponuntur. 20

Orationis definitio, ac diuiſio. 21

Diuiditur oratio in perfectam, et imperfectam, et quid vnaquaq harum ſit. 23

De propoſitione, ac multiplici eius diuiſione, et de eius principijs. 25

De propoſitione categorica. 26

Diuiſio propoſitionis categoricę in vniuerſalem, particularem, indefinitam, et ſingularem, quidque ſit ea, quę vniuerſalis eſt declaratur. 2[illegible]

Quid particularis, ac indefinita, propoſitio ſit, exponitur. 30

De ꝓpoſitione ſingulari, et eiꝰ ſubiecto. 32

Diuiditur propoſitio in affirmatiuam, et negatiuam, et quid vnaquęque ſit. 32

De triplici propoſitionis quęſito 35

Quędam ad propoſitionum paſſiones cognoſcendas, oppoſitiones, ſ. couerſionem, ęquipollentiam. principia traduntur, videlicet de diuerſa ipſarum adinuicem terminis communicatione. 37

De propoſitionum oppoſitione, quęque ſint Contrarię, ac ſubcontrarię. 39

Contradictorię ac ſubalternę propoſitiones quę ſint. 41

De triplici propoſitionum materia naturali uidelicet ſeu neceſſaria. contingentia,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ac remota. 43
De contingenti, ac remota propoſitionum materia. 45
Oppoſitarum propoſitionem leges quę ad conſequentias plurimum, valent traduntur, & primo contrariorum. 46
Subcontrariorum, ac contradictoriorum lex. 48
Subalternarum lex, qua, quomodo in veritate, ac falſitate ſe conſequuntur oſtenditur. 50
De propoſitionum triplici conuerſione, ſ. ſimplici, per accidens, & per contrapoſitionem, quę ad propoſitionum conſequentias cognoſcendas plurimum valet. 52
Quid ſimplex conuerſio, & in quibus propoſitionibus ea vtamur. 54
Quid conuerſio per accidens, & quę propoſitiones ea conuertuntur. 55
Quid conuerſio per contrapoſitionem ſit, & quæ propoſitiones ea conuertantur. 57
De propoſitionum hypotheticarum natura de qua triplici earum ſpem, conditionalium, copulatiua; ad diſiunctiua. 60
Quid ſi conditionalis, & quid ad eius veritatem & falſitatem exigatur. 61
Quid copulatiua propoſitio, et quæ ad eius veritatem ſeu falſitatem requirantur. 63
Quid nam diſiunctiua, deque eius veritate ac falſitate. 65
De propoſitionum ęquipollentis duæ regulę ponuntur. 67
Tertia ęquipollentiarum regula ponitur 68
De modalium propoſitionum natura deque earum formatione & vſu agitur. 70
Ex modis, ſex tantum, verbi, ſ. compoſitionem determinantes, modales propoſitiones formatur. 72
Quid modalis propoſitio ſit. 74
Formatio omnium modalium propoſitionum iuxta quatuor modis fieri docetur. 77
De modalium æquipollentijs nonnullę regulę traduntur. 78
Regulæ communes ad omnium modalium accidentia. 81
Oppoſitiones modalium nonnullis carminibus pateſiunt. 83

Index Summarum Tractatus II.

Summarum Tractatus.

De quinq; vniuerſalis, ſeu pręedicabilibus genere, ſ. ſpecie, differentia, proprio, & accidenti, deque his communibus, ac proprijs agitur. 86

Summæ partes.

Quid prędicabile, & quotuplex ſit. ibi.
Quinque prędicabilia quę ſint. 88
De generis triplici acceptione. 90
Quid ſit genus. 91
Idē ac differens quod modis dicantur. 93
Quid nam ſit prędicari in quid aliaque generis definitio datur. 95
Diuiſio generis in generaliſſimū, ac ſubalternū, & quid vnū quodq; ipſorum. 97
Quid nam ſpecies ſit. 99
Speciei alia deſcriptio ponitur ſubalternaque ac ſpecialiſſima quid nam ſint declaratur. 101
Prędicamentalis coordinatio. 103
Quid indiuiduum ſit. 104
De differentia triplici acceptione. 107
Quid differentia. 109
Alia differentię deſcriptio, prout ſpeciei conſtitutiua eſt. 111
Differentia diuiſiua & conſtitutiua eſſe dicitur. 113
De proprio quarto prędicabili, & eius quatuor modi. 115
Definitur proprium, & ipſa definitio. 116
De accidente. Quid nam ſit. 118
Duę alię accidentis deſcriptiones hic traduntur ac comparantur. 120
Accidens inſeparabile, & inſeparabile, & in commune, & proprium partitur. 122
De communitatibus, & differentijs, et accidentis. 123

Index Summarum Tractatus III.

Summa Tractatus.

De ante prędicamentis, de decem prędicamentis, de poſt prędicamen. 127

Sum-

Summæ partes.

Ea quæ ꝑdicantur aut uniuoca, aut æquiuoca, aut denominatiua eſſe dicuntur. 127
Quæ dicuntur æquiuoca. 129
De uniuocorum ratione. 131
De denominatiuorum ratione. 133
Eorum quæ dicuntur diuiſio. 135
Eorum quæ ſint, diuiſio. iuxta octo modos eſſendi In. 137
Diuiſio entium penes dici de, & eſſe in ſubiecto. 139
Regulæ duo ponuntur, altera prædicatis eſſentialibus cõuenit, altera genera ſubalterna a non ſubalternis diſtinguit. 142
Cõmunis diuiſio ad decem genera rerum quæ in complexe dicuntur. 144
De ſubſtantia, & eius diuiſione in primã & ſecundam, & quid ſit prima ſubſtantia dicitur. 146
De ſecundis ſubſtantijs. 148
Secundarum ſubſtantiarum ad inuicem comparatio. 150
Quid commune, quidue proprium ſubſtantijs ſit. 152
Secundarum ſubſtãtiarum proprietas. 154
Subſtantiæ quod nihil ſit contrarium, nec ſuſcipiat magis & minus. 159
Propria proprium ſubſtantię eſt, idem numero ſuſceptiuum eſſe contrarium. 158
De quantitate, quæ primo diuiditur in cõtinuam, & diſcretam. 160
De diſcreta quantitate ad eius ſpeciebus & de numero. 162
Quę & quot ſunt ſpecies quantitatis continuę. 164
De tempore, ac loco. 166
Cõitates ſeu proprietates quantitatis tam continuæ quam diſcretę. 168
De ad aliquid, ſeu relatione. 170
Communitates relationẽe quę ſint. 162
Nonnullę communitates, relatiuis tamen proprie traduntur. 173
Relatiuorum alia proprietas ac definitio. 175
De qualitate quid ſit, & eius quot ſpecies ſint. 177
Prima qualitatis ſpecies, habitus, diſpoſitio, & eorũ ab inuicẽ differentiæ. 179
De naturali potentia, uel impotentia ſecunda qualitatis ſpecie. 181
De paſſione. ſ. ac paſſibili qualitate, tertia qualitatis, ſpecie. 183
De quarta qualitatis ſpecie, forma. ſ. circa aliquid conſtans figura. 185
De quali, & eius multiplicib. mod. 186
Tres qualitates ꝓprietates enarrãtur. 189
De prædicamento actionis, & eius proprietatibus. 191
De paſſione, et ipſius accidentibus, cum proprijs, tum communibus. 192
De prędicamento quando, & eius proprietatibus. 194
De, ubi. & eius accidentib. 196
De poſitione, & eius proprietatib. 198
De prędicamento habitus, & eius accidentibus proprijs. 199
Opponũ genera quatuor enumerãtur. 201
De relatiue ac contrarie appoſitis. 203
De priuatiua, ac contradictoria oppoſitione. 205
De ipſius Prioris quinq. modis. 207
De ipſo ſimul, & eius tribus modis. 209
De motus ſex ſpeciebus. 211
De ipſo habere, & eius multiplicibus modis. 213

Index Summarum Tractatus IIII.

Summa Tractatus.

De principijs, ſyllogiſmi ſimpliciter propoſitione ſ. & termino. Dici de Omni dici de nullo.

De ſyllogiſmis perfectis, ac imperfectis primę, ſecundę, ac tertię figurę Modus itẽ imperfectos ſyllogiſmos ad perfectos primæ figurę modos reducendi per regulas inſeritur.

Summę partes.

Quid propoſitio, ac terminus ſit. 215
De dici de omni, & dici de nullo. 217
Quid ſyllogiſmus. 219
De hic quę ad formationem ſyllogiſmorũ requirantur; duobus. ſ. propoſitionib9 maiori, ac minori, & terminis tribus, maiori,

maiori,ſ.ac minori extremitatibus, & mediæ. 221
De modo,ac figura quæ ſint ſyllogiſmorum formalia principia. 222
Nonnulla ad ſyllogiſmorum formationem in quacunque figura regulæ neceſſaria, ac communes traduntur. 225
Regulæ quadam communes, ac ꝓpriæ,poſt numerationem modorum primæ figuræ ponuntur,deque ipſo directe concludere, ad indirecte quid nam ſit dicitur. 227
De duobus modis arguendi in prima figura,Barbaria,ac Celarent. 229
De modis primæ figuræ Darij,ac Ferio particulariter,ac directe concludentibus. 231
De tribus modis primæ figuræ Baralipton. Celantes, dabitis directè concludentib. & ipſorum reductione ad modos perfectos. 233
De duobus ultimis modis Fapeſmo,ac Friſeſmorum,& ipſorum reductione ac modos perfectos. 235
De ſecunda figura, & eius regulis, ac numero modorum. 238
De quatuor modis,uidelicet Ceſare, Cameſtres,Feſtino, Baroco. 239
De tertia figura,Regulis,ac numero modorum. 242
De duobus huius figuræ modis, uidelicet Derepti, ac Felapton. 244
De quatuor reliquis huius figuris modis, uidelicet Diſamis,Datiſi,Bocardo, Feriſon. 247
Nonnulla ad omnium modorum intelligentiarum traduntur principia,quibus ad quam qui ſuis modorum figuram reducatur,& quomodo facilis eſt intellectus, & de terminis in Quibus Omni, & in Quibus Nulli. 249

Index Summarum Tractatus V.

Summa Tractatus.

DE *ſyllogiſmo Topico,ſeu probabili,de multiplicibus argumentationis ſpeciebus,Enthymemate,ſ.exemplo, inductione ſyllogiſmo.*

De locis dialecticis,tam extrinſecis,quam extrinſecis Multorum item terminorũ ad omnes artes,& ſcientias communiũ uniuerſalis notitia. 253

Summæ partes.

Quidnam Argumentum,Concluſio Quæſtio, ac medium ſit. 255
De argumentatione, eiuſque ab Argumento ac medio differentia,& quæ eius,& quot ſpecies ſit. 257
De inductione. 259
De enthimemate,exemplo,& quomodo reducantur ad ſyllogiſmum. 260
De loco, & eius diuiſione in locum maximam,& in locum differentiam maximæ, & quid nam ſint ex argumentandi uſu diſſeritur. 263
Diuiditur locus differentia maximæ per locum intrinſecum,extrinſecum,& medium, & quid ipſorum unumquodque ſit. 266
Locus intrinſecus à ſubſtantia,quid ſit,& quomodo diuiditur. 268
Definitionis ad definitum,& econtra quadruplex arguendi modus ac loci; & a quo locus denominationem ſuſcipiat talem. 269
De deſcriptione,& locis a deſcriptione ſũptis. 272
De interpretatione duplici, & locis ab interpretatione ad interpretationem. 274
De locis a concomitantibus ſubſtantiam, & eius multiplicitate, deq; multiplici toto diſtinctis, & de locis a genere, ad ſpeciem,& econtra,& modis in his arguendi,ac maximis. 276
De toto integrali & eius parte, & de locis ab illis ſumptis. 279
De toto in quantitate,& parte eius atq; de locis & modis arguendis in eis. 281
De toto ac parte in modo. 283
De toto in loco & parte eius, & modis arguendi in illis. 285
De toto in tempore eius parte,ac eorum locis. 287
De cauſa,et eius diuiſione in quatuor genere. 289

De cauſa efficiente, & modis arguendi ea, ac ſuis locis. 290
De materia & eius diuiſione in permanentem ac tranſeuntem, & modis arguendi in ea, ac locis ad ſuum effectum, & econtra. 292
De cauſa formali & eius effectu, ac de locis ab ea ſumptis, & modis in ea arguendi. 294
De cauſa finali, effectu eius, ac locis & modis arguendi in ea. 296
Quid generatio, quid corruptio, & ipſarum locis. 298
Quid vſus, ac locus ab vſibus ſit, & communiter accidentium diſtinctione propoſita, de eius locis diſeritur. 300
De locis extrinſecis. 302
De oppoſitis relatiue, & locis in ipſis ibid.
De contrarietate contrarijs, & priuatiue oppoſitis, ac ſuis arguendi locis ſeu maximis. 304
De contradictione, ipſiuſq; locis. 306
De maiori ac minori, ac locis illis proprijs.
De ſimilitudine item, ac proportione, ipſarum locis ad diſcrimine. 308
De duplici tranſumptione, & auctoritate, & ſuis locis. 310
De locis medijs. 313
De locis coniugatis, & a caſibus. ibid
De multiplici diuiſionum acceptione, ac locis. 314

Index Summarum Tractatus VI.

Summa Tractatus.

DE ſyllogiſmorum multiplicata, ac diſputationum varij generis & illarum inſtrumentis ſeu ſyllogiſmus diuerſis de quinque metis ipſarum terminis, vel intentis finibus Fallaciarum, item tam in dictione quanto extat numerus, iuxta triplex potentialis genus fallacia: in dictione fundans oſtenditur.

De ſingulis demum fallacijs ſpetiali conſideratione agitur. 318

Summæ partes

Syllogiſmorum diuiſione prapoſita quid ex illis demonſtratiuus, quid dialecticus, quid item ſophiſticus, ſeu litigioſis ſyllogiſmus ſit oſtenditur. 318
Quid diſputatio, & eius quatuor ſpecies uidelicet doctrinalis, dialectica, tentatiua, ac ſophiſtica, & quibus inſtrumentis, ſeu ſyllogiſmis ſingula fiant, et quid ſyllogiſmus tentatiuus. 320
Meta quinq; Redargutio. ſ. falſum, inopinabile, ſolecſmus, nugatio, ad qua ſophiſtica diſputatio per ſyllogiſmum ſophiſticum tendit, quid ſint. 323
Quid fallacia, & de fallaciarum tam in dictione quam extra dictionem multiplicitate ex numero. 325
Multiplex, triplex, actuale. ſ. potentiale, ac fantaſticum, & de quo primo differendum ſit. 328
De fallacia æquiuocationis, & illius tribus modis ſeu ſpeciebus. 330
De amphibologia, & eius tribus ſpeciebus ſeu modis, cum ex eius, tum eſt Ariſt. ſententia recepti. Aliquarum item obiectionum ad hominum ſolutio. 335
De compoſitionis fallacia, & eius duobus modis. 339
De diuiſionis fallacia, ac modis eius duobus. 242
De fallacia accentus natura, & eius modis. 346
De figure dictionis fallacia, & tribus eius ſpeciebus ſiue modis. 349
De fallacijs extra dictionem. 352
Quod & qua ſint extra dictionem fallaciæ, & de earum ab his, qua in dictione ſunt differentia. 352
De fallacia accidentis & illius modis. 354
De fallacia ſecundum quid ad ſimpliciter, & eius modis. 358
De fallacia ignorantiæ elenchi: & eius modis. 361
De fallacia petitioni principij. 364
De fallacia conſequentis, & modis eius multiplicibus. 367
De fallacia ſecundum non cauſam vt cauſa. 369
De fallacia ſecundum plures interrogationes vt vnam: & illius modis. 372
Quomodo omnes fallacia ad ignorantiam elenchi reducuntur. 374

Index Summarum Tractatus VII.

Paruorum Logicalium.

Summa Tractatus.

PRamittuntur quadã ſuppoſitionis naturam cognoſcendam neceſſaria, diuiditur item ſuppoſitio in ſpecies, quam plures, & ſingularum definitiones explanantur. 378

Summæ partes.

Eorum quæ dicuntur diuiſio. 378
De terminorum notitia ac multiplicitate. 369
Suppoſitionis a ſignificatione diſcrimen, per ipſarum rationes aſſignatur. 382
Suppoſitionum diuiſio. 384
Accidentalium ſuppoſitionum notitia. 285
Suppoſitio confuſa quid ſit. 389

Summa Tractatus 2.

De multiplici relationum genere, ac diuiſione, deque multis regulis illis cum communibus tam proprijs. 394

Summæ partes.

Relatiuorum nonnullæ diuiſiones proponuntur. 394
Relatiuum identitatis ſubſtantiæ diuiditur in reciprocum, & non reciprocum. 396
De relatiuis diuerſitatis cum nonnullis regulis. 400
De relatiuis accidentium, & eorum diuiſione multiplici. 403

Summa Tractatus 3.

De ampliatione, reſtrictionis natura, ac multiplicitate, & nonnullorum ipſa ſophiſmatum per regulas ſolutiones. 406

Summæ partes.

Quid perſonalis ſuppoſitio, & de reſtrictione. 406
Ampliationis multiplicitas. 408
Sophiſmatis in hac materia ſolutio, ac ampliationum aliqua regula. 410

Summa Tractatus 4.

De appellationum natura ac eius multiplicibus ſpeciebus ac modis. 413

Summæ partes.

Quid appellatio ſit, & a quo ſit denominetur, quomodo item diuiditur. 413
Appellationis termini communis duo genera. 415

Summa Tractatus. 5.

De reſtrictionis tam nominis quam verbi varijs acceptionibus, ac natura, & ſoluendi in eo multorum ſophiſmatam per regulas, tam nominibus, quàm verbis prias, intellectu, & obiectionis dilatio ponitur. 417

Summæ partes.

Quid ipſa reſtrictio, & quotuplex ſit. 417
De reſtrictionis per nomen facta quibuſdam neceſſarijs regulis. 419
Reſtrictionis per verbum facta tres regulæ apponuntur. 422
Sophiſmatis ſolutio Omne animal fuit in Archa Noè. 425
Obiectionis ſolutio, deq; quibuſdam reſtrictionis modis. 428

Summa Tractatus 6.

Diſtributionis, ac diſtributiuorum ſignorum natura, & multiplicitas, tam in ſubſtantia, quam qualitate, ac quantitate.
De negationum item vi, atque vſu. 432

Sum-

Summæ partes.

Diſtributio quid ſit. 432

Signorum vniuerſalium diuiſionibus non nullis propoſitis; de hoc ſigno Omnis natura, & varijs eius acceptionib. 434

Quem nam terminum hoc ſignum Omnis oporteat appellare. 437

Quorundam ſophiſmatum pro hac materia digne explicatio. 440

De hoc ſigno nullus. 443

De hoc ſigno nihil. 445

De ſignis diſtributiuis duorum, vt Vter, & Neuter. 447

De ea, quam diſtribuendo vi negationes ſortiantur obijcitur, ac ſoluitur. 449

De ſignis diſtributiuis partium integralium. 451

De ſignis diſtributiuis accidentium & de his quæ ad genus qualitatis ſpectant. 454

De ſignis diſtributiuis, quæ ad genus quantitatis pertinent. 456

Infiniti quinque acceptiones, & ſophiſmatis ſolutio. 458

Summa Tractatus 7.

Quid propoſitio exponibilis, & de his quæ exponibilem ipſam reddant. De ſignis ac dictionibus excluſiuis, exceptiuis, & reduplicatiuis. Deque incipit, & deſinit, & propoſitionibus ac illis formatis. & infinito. De comparatiuis & ſuperlatiuis. Deque dictionum diuerſitatem importantium natura, & vſu. 461

Summæ partes.

Quid propoſitio exponibilis, & quænam ſigna exponibilem ipſam faciunt. 461

Quid ſigna excluſiua & regulæ quatuor, quibus excluſiuæ ſumitur expoſitio. 463

De ſignorum exceptiuorum natura, ac diuerſitate de regulis item quibuſdam ad exceptiuarum propoſitionem expoſitionem neceſſarijs. 467

De reduplicatiuis dictionibus, quomodo quæ per regulas ſint exponendæ variæ propoſitionum genera diſſeritur. 469

De verborum incipit, & deſinit natura, et propoſitionum ex ipſis formatarum reſoluta expoſitio. 471

De infiniti quinque acceptionibus, & propoſitionibus ex ipſo formatis. 474

De comparatiuorum, & ſuperlatiuorum natura, & modo exponendi propoſitiones ex illis formatis. 476

Harum dictionum, Differt, Aliud, Ab, diuerſitatem deſignantium natura, & in propoſitionibus vſus. 479

INDEX SVMMARVM

Ac capitum paruorum Logicalium.

PETRO HISPANO ASCRIPTVM OPVS.

De compoſitione in communi.

Caput primum Syncategorematicarũ dictionũ natura in ſignificando in ipſa orationis compoſitione. car. 482
Caput ſecundum Eſt & non quid ſignificent, & quomodo ſe habeant in compoſitione. 482
Caput tertium. Compoſitionis natura, & eius multiplex modus, deque natura nominis in communi. 483
Caput quartum. De duplici compoſitione actus cum ſubſtantia uniti, videlicet, & diſtantis. Prima participij alia verbi eſt, & de verborum Modis, & illorum origine ac natura. 486

De Negatione & affirmatione.

Caput primum. De negationis natura, & numero ſpecierum ipſius. 490
Caput ſecundum Difficultatis ſolutio de nominis natura, & intellectu. 491
Caput tertium. De verborũ infinitate. 494
Caput quartum. De multiplici negationũ uſu ad natura in orationibus tam negatiuis quam affirmatiuis. 494

De Dictionibus excluſiuis.

Caput primum. Quid nam ſignificent dictionis excluſiua. 497
Caput ſecundum. Quanam & quot cauſa ad excluſionem exigantur. 498
Caput tertium. Partes ſeu ſpecies excluſionis dua ſunt generalis, ac ſpecialis, & quid vtraque ſic. 500
Caput quartum. Quid nam ſit id quod excluditur, & qua excludi debeãt. 501
Caput quintum. An excluſio generaliſſimis adenda ſit. 503
Caput ſextum. An dictio excluſiua adiuncta ſpeciei unius pradicamenti excludat ſpeciem alterius pradicamenti. 504
Caput ſeptimum. Vtrum dictio excluſiua adiuncta partis integralis totum excludat, & contra. 508
Caput octauum De dictionis ſolus, & tantum diſcrimine. 510

De Exceptiuis dictionibus.

Caput primum. De ſignificatione Exceptiua dictionis. 511
Caput ſecundum. Quæ & quod nam ſint cauſę ad omnem exceptionem requiſita. 512

Ca-

Caput tertium. Quam habitudinem dicat dictio exceptiua. 512
Caput quartum. A qua multitudine dictio exceptiua excipiat. 513
Caput quintum. An propoſitio exceptiua ſit vniuerſalis, an ſingularis. 515
Caput ſextum. Quomodo ſyllogiſmum reſpiciat exceptiua dictio. 516
Caput ſeptimum. De conſtrictione dictionis exceptiuæ. 517

De Dictionibus conſecutiuis & primo de coniunctione Si.

Caput primum. Quid nam hæc dictio ſignificet. 518
Caput ſecundum. Quot ſint conſecutiuæ ſpecies 519
Caput tertium. A qua nam parte conſecutionis fieri deſcenſum contingat, an ab antecedente, an a conſequente. 525
Caput quartum. Quomodo in conditionalis ſumatur conditio. 525
Caput quintum. An ex impoſſibili ſequatur quodlibet. 526

De coniunctione An.

Caput primum. De multiplici interrogationum tam nominis quam verbi natura ac differentia quæritur. 530
Caput ſecundum. Quid nam hæc dictio An ſignificet. 531
Caput tertium. De huius dictionis An a cæteris diſcrimine. 531
Caput quartum. Qua nam hæc dictio An nata ſit disiungere. 532
Caput quintum. Quomodo ad actus interrogationis, diſputationis, & dubitationis ſe habeant. 533

De Coniunctione, Vel.

Caput primum. Quid ſignificet hæc dictio vel. 535
Caput ſecũdum. An vel ſignificet ens ſimpliciter. 535
Caput tertium. An res huius dictionis vel ſit in genere relationis. 536
Caput quartum. Dictionis vel ab alijs diſtinctione. 536
Caput quintum. An terminus disiunctiue per hanc disiunctionem, vel ſit de pluribus prædicabile. 537

De coniunctione, Et.

Caput primum. Quid ſignificet hæc dictio &. 539
Caput tertium. Quam vnitatem inferat hæc dictio &. 539
Caput quintum. Quæ diuerſa copula dictio copulatiua &. 540
Caput ſextũ. Cur & hæc copulatiua cũ præponitur geminetur. 540

De Coniunctione, niſi.

Caput primum. An dictio niſi, exceptiuę teneatur nec ne. 542
Caput ſecundum. De differentia niſi a ſi non. 543
Caput tertium. Quot nam ſint inſtantiuarum dictionum genera. 543
Caput quartum. Cur potius ex aduerbio negandi non fiat dictio inſtantiua quã aliqua alia dictio. 543
Caput quintum. Cur verbo ſubiectiui modi ſemper adiungatur. 544

De Coniunctione, Quin.

Caput primum. An dictio Quin, conſecutiuam ſignificet. 546
Caput ſecundum. Quam conſecutiuam. Quid ſignificet. 548
Caput tertium. An hęc dictio. Quin ex quod & non compoſita ſit. 548
Caput quartum. An quod non, & Quin ęquipolleant. 549
Caput quintum. Cur verbo ſubiunctiuę modi ipſum quin adiungatur. 550

De multiplicitate dictionis Quanto, 553.

De Dictione. Quam.

Caput primum. De multiplicitate huius dictionis Quàm. 554
Caput ſecundum. Quomodo hęc dictio, quam comparationem importat, ibid.
Caput tertium. Quam comparationem dictio quam habeat ad comparatiui dictionem. 555
Caput quartum. Quomodo comparetur ad nominatiuum ſequentem. ibid.
Caput quintum. Cur dictionem quàm nominatiuui ſequatur: ibid.
Caput ſextum. Cur quandoque comparatiuum per ipſum interpoſitam exponimus. ibid.

De Dictione. Quicquid.

Caput primum. Quid ſignificet dictio quid. 556
Caput ſecundum. An quicquid ſit dictio ęquiuoca. 556
Caput tertium. An quicquid importet relationem. 557

De incipit & deſinit.

Caput primum. De ſucceſſiuorum permanentibus diſcrimine. 558
Caput ſecundum. Qua nam rei ſucceſſiuorum ac permanentium in verbo incipit & deſinit attendatur. ibid.
Caput tertium. An motus incipiat vel deſinat, & quid motus. 560
Caput quartus. An tempus incipiat, vel deſinat, & quid tempus. 561
Caput quintum. An potentia incipiat, vel deſinat. 562
Caput ſextum. Quam ſuppoſitionem termini ſubſtantiales in his terminis habeant. 564

De neceſſario, & contingenter.

Caput primum. Quid neceſſarium. 563
Caput ſecundum. Neceſſarij, an contingentis natura. 566
Caput tertium. An neceſſarium, an contingens compoſitionem determinent necne. ibid.
Caput quartum. An neceſſario, ac contingenter natura habeant ampliandi. 568
Caput quintum. Quo nam modo propoſitionem de neceſſario ac contingēti conuertantur. ibid.

De reduplicatione.

Caput primum. Huius reduplicationis in eo quod conſideratio 571
Caput ſecundum. In quo attendatur reduplicatio. 572
Caput tertium. In ſyllogiſmo vbi nam reduplicatio ponatur. 572
De reſponſione, ac interrogatione. 573
De ſyllogiſmorum multiplicitate. 574
Syllogiſmorum probationes. 574

NOTABILIVM DICTORVM Omnium, quæ in Petri Hiſpani volumine, ac Verſorij expoſitione continentur nouus Elenchus.

A

AEquiuocum duplex æquiuocans, & æquiuocatum. 129.f
Actus ſimpliciter prior eſt potentia, in vno autem, & eedem econtra. 330.d
Ad cognoſcendum autem conuerſiones tã propriè, quam impropriè dictas, ſeptem regulę a doctoribus ponuntur hic quę vide ex tex. 52.d
Ad denominationem tres conditiones requiruntur. 133 f
Ad falſitatem vniuerſalis non ſequitur falſitas particularis. 51.b
Adiectiua modi dici poſſunt. 7.d
Affirmatio, & negatio, quid & qua ratione ſint eſſentiales differentię, ex primo Periherm en c.5.6. 34.e
Accidens quandoque cõmune, quandoq; infinitũ, & per accidẽs dicitur. 8 9.b
Ad conſequentia modalium ad neceſſaria. 84.d
Ad prętcritum nulla eſt potentia. 82.e
Ad placitum ſignificare, & ad voluntatem quid. 14.e
Argumentatio eſt logicę ſubiectum. 2.a
Ars mechanica quid. 5.f
Ars mechanica vnde dicatur. 6.d
A tota copulatiua ad alteram partem eſt bona conſequentia. 64.c
Accidens tripliciter conſiderari poteſt. 120 f
Æquiuocum a caſu, & a conſilio, ſeu analogum. 130.a
Ad falſitatem particolari ſequitur falſitas vniuerſalis. 51.a
Æquiuocationis fallacia quid. 332.f
Argumentatio dupliciter. 238.b
Alia deſcriptio diffinitio. 273.a
Argumenta Medium, Ratio, & argumentum idem ſunt re, differunt ratione. 256.b
Argumenti argumentatione diſtinctio. 258.a
Argumentum ſumitur dupliciter. 256.a
Argumenta. Hoc verum eſt etiam naturaliter, vt patet 1. de generat. per totum. 316 d
Actio, & paſſio materialiter ac formaliter ſumpta quod, & in quo ſint ſubiectiue. 193 b
An deceptio ex diuerſa relatione. 399.b
Ampliatio multiplex de qua vide Paulũ Pergulenſem, & alios. 408.f
An terminus eodem modo negatiua, & in affirmatiua propoſitione reſtringatur. 429.c
An a diffinitione, locus ſophiſticus ſumatur. 36.f
Accidentis variæ acceptiones. 3.6.b
Alia Elenchi deſcriptio. 362.c
Actus verbi ad ſubiectum duplex comparatio. 523.e
An duæ tantum ſint negationes. 491.b
An verbum infinitum de quolibet, quod eſt, quod non eſt prædicetur. 494.a
An compoſitio ęqualiter de ente, ac non ente prędicetur 490.a
Alius eſt antiquiſ ſophiſma ſoluendi modus. 446 e
Ad excluſionem quę requiratur. 565.a
An compoſitio qualitatis cum ſubſtantia aliquid ſit. 485.a
Appellationis triplex acceptio. 413.c
An nomen infinitum indifferenter prędicetur de quolibet quod eſt, & quod non eſt. 491.f
An compoſitio ſimplex necne. 485.b
An dubitationem cum interrogatione ſignificat. 531.d
An omne nomen ſit ęquiuocum. 484 d
An excluſiua adiungatur entis 501.f
Abſtractum formam ſecundum ſe ſignificat.

aat, concretum in alio. 135.c

Accidens ſubſtantia tripliciter dependet. 146.c

Aequale non ſuſcipit magis, & minus. 173.a

Accidens reſpectiuum quomodo cognoſcatur. 2.b

C

Coniunctionum varia compoſitio. 548.e

Compoſita vnde ſignificationem ſortiantur. ibid.

Concluſio de eſſentia ſyllogiſmi nequaquam eſt. 220.a

Communiter accidentia. 301.b

Conſequentia formalis ratio. 230.a

Cauſa apparentiæ ac defectus in petitione princ pij. 324.d

Cauſa apparentiæ ac defectus huius fallaciæ. 371.a

Confuſæ ſuppõnis ſpecies apparẽtes 392.d

Cauſa apparentię ac defectus huius fallaciæ. 368 b

Compoſitio in communi quid. 490.b

Cuiuſnam rei ſucceſſiuæ, ſeu permanentis ſit primum, vel vltimum inſtans aſſignare. 472.e

Cur prius de ſignis diſtributiuis ſub actiuarum partium agendum, quam integral. ŭ. Totus ſumitur dupliciter. 452.f

Cauſa defectus, & apparentiæ huius fallacię. 363.a

Cur hæc fallacia in ſyllogiſmo ad impoſſibile ſemper fieri habeat. 371.b

Conſequens tribus modis dicitur. 425.f

Confuſum dupliciter dicitur, & quæ dicatur ſuppoſitio confuſa. 392.b

Cauſa apparentię ac defectus huius fallaciæ in quorum conſiſtat. 359.e

Cur potius per verbum, quam per nomen ſignificetur compoſitio. 487.b

Compoſitionis, ac diuiſionis diſpoſitio in modalibus quomodo exercenda, ac intelligenda ſit. 34.e

Cur affirmatio prior ſit negatione. 483.

Cur dicatur materialis, & accidentalis ſuppoſitio. 384.e

Communis ſuppoſitionis diuiſio. ibid.e

Complexio diſtans, & non diſtans. 136.b

Conditiones duę requiruntur ad huius regulę veritatem. 143.a

Cauſa formalis materialis, finalis, & efficiens numeri. 163.a

Commune omni ſubſtantiæ in ſubiecto non eſſe. 152.f

Cur a diuiſione potius, quam definitione incipiat. 160.f

Contrarietas eſt tantum in relatiuis ſecundum dici. 172.d

Conuerſio ſimplex cur dicatur. 54.c

Carmina ad modalium conſequẽtias. 79.e

Contradictoriarum multiplicatas. 43.b

Coniunctio, quid denotat. 2.b

Contradictionis natura. 41.c

Conditionalis vera neceſſaria eſt, falſa impoſſibilis. 62.e

Contingentis diuiſio ex primo Perrihermenias cap. vlt. 45.d

Cur differẽtiæ ſiniſtri lateris poſitiuę dextri ſint priuatiuę. 104.b

Communis differentię ratio. 108.c

Cur accidens adſit, & abſit. 119.d

Cur propoſitionum triplex ſit materia. 43.f

Cur Ariſt. omiſit conuerſionem per contrapoſitionem. 53.f

Comparatio definitionum accidentis. 121.c

Cur ecce potius quam aliqua cęterorũ ſenſibilium conceptus animi exprimamus. 13.b

Complexorum ratio. 16.e

Coordinatio prędicamentalis ad naturalem ſimilitudinem arborem. 103.d

Cõditionalis ſignificatio depẽdet ex habitudine antecedẽtis, & cõſequentis. 63.b

Cur in materia contingenti ſubcontrarię ſimul verè. 49.a

Cõtradictorię nunquam ſimul verè. ibi.c

Cõtradictorię nunquã ſimul falſæ. ibid.c

Contraria ſimul falſę in contingenti materia. 47.c

Conuenientia, & diſconuenientia inter figuram, & formam. 185.d

Cur tres termini requirantur ad ſyllogiſmum. 221.c

Cur tãtum duę ſufficiant propoſitiones in ſyllogiſmo, & ipſorum nomina. 222.a

Comparatio in relatiuè oppoſitis. 304.a

Caſus quę dicantur. 313.e

Conueniant oculus intellectus. 310.d

D

Duplex negationis genus. 450.e
Duarum regularum verbi de præterito, ac futuro diligẽs declaratio. 414 f
De isto termino Bis quid importet. 437.a
Duplex eſt multitudo a qua excipit dictio exceptiua. 514. a
De actu ac compoſitione verbi. 424.a
De hoc ſigno quotieſcunque. 457 d
Diuiſiones duæ panes quas ſumuntur omnes modi infiniti. 475.b
Duo huius fallacia ſunt modi, & de primo. 344.e
De duplici diſpoſitione ſubiecti. 421.a
Dictionum, vel literarum accidentium quatuor. 347.d
De compoſitione ac diuiſione. 340.e
Deſideria ſignificationis a ſuppoſitione. 380.e
Duo fallacia compoſitionis modi. 341.b
De accidentali ſuppoſitione. 385.b
De naturali ſuppoſitione. 385.b
De ſuppoſitione ſimplici. 387.a
De duplici inductionis formatione. 259.f
Deſcriptio quomodo fundet locum intrinſecum. 273.e
Diuiſionum alia per negationem, alia per affirmationem ſit q̃uo differunt. 315.d
Decide omni prædicati in eſſe autem in toto, ſubiecti conditio eſt. 217. f
Debit⁹ modus ſyllogizãdi in Darij. 232 a
Duplex priuationis genus. 209 e
Diuiſionum per affirmationem, alia per ſe & hęc triplex eſt. 315.e
Diffinitio quidditatiua propriè eſt definitio. 270.d
Diuerſus modus prędicandi ſubſtantiarum, & accidentium. 149.c
Duę negationes quid operentur. 148.c
Dici tria ſignificat. 135. f
Diſtinctio ſubſtantialis formæ ab accidentalis. 238.e
De diſtinctione totius a ſuis partib. 138.e
Diſcretum, & continuum quem ordinem inter ſe ſorciantur. 161 e
De hoc eſt magna quæſtio inter Auer. & alios vt patet in primo de Gener. 75. f
Diuerſis reſpectibus dicitur magis, & minus communis aliquis terminus. 421.a
Dictio diminuens a diſtrahente, quomodo differat. 419 f
De modo exponendi exceptiuam deque quatuor eius conditionibus. 468.a
Dictionis exceptiuę quid. 467.e
De communi ad diſcreta ſuppoſitione. 384 d
De immobili ac mobili confuſa ſuppoſitione. 392. f
Duobus modis relatiuum accidentis a relatiuo ſubſtantię differt. 304. e
Diuerſalem dictionum diuerſa appellatio. 414.e
Diuiſionis ampliationis notitia. 409. d
Duo huius fallacia modi, & de primo. 347.e
Debitus arguendi modus diuiſis ad coniuncta, & econtra. 358.b
Duplex petitio principij. 365.b
De antiquorum ſolutione non vera, & illius ad vera comparatio. 448.f
Diſtributio ſumitur dupliciter, propriè, & metaphoricè. 432.e
Diuiſionis conditiones. 11.b
Definitionis conditiones. 9. f
Diuiſio generis in ſua ſpecies. 34.a
Differentia quinque modis capitur. 111.d
Differentia ab alijs diſcrimen. 125.d
Duo modi arguendi indiſiunctiuis. 66.b
De loco differentiæ maximè 265.c
Duo arguendi modi a partibus totius in quantitate ad ſuum totum. 282.e
Definitionis ſyllogiſmi explanatio. 219.e
De parte in modo quid ſit. 283.e
Duplex arguendi modus a toto in quantitate ad partem ſuam. 182.a
De oppoſitio contraria, & de contraria oppoſitorum ratione. 204 c
De relatiuè oppoſitionis natura, & eius a cæteris differentia. 204.b
Diſputationum duplex comparatio. 322 d
De forma partis ac forma totius. 295 a
Diſputationis ſpecies. 321.d
Duę conditiones ad rectę arg. per locum a contrarijs. 305.a
Diuiſionis perfectę orationis adæquata ratio. 7 f
De aptitudini diſtributione. 451 a
Duobus modis intelligitur accidens a ſubiecto ſeparatum. 122 e
Diuiditur vnum quodque in ea. 114.b

Duę contrarię ſimul verò ſimul. 47.b
Declaratio regulę pulcherrima. 68.e
Differentia tribus modis conſideratur. 110.a
Duo notabilia, ad conuerſiones neceſſaria. 59.a
Differens, & diuerſum diſtinguũtur. 94.e
Differentia magis propria. 100.e
Diſpõ terminorum in tertia figura. 242.e
De modo, & eius diuiſione, deque aduerbiorum multiplicare. 71.a
Diuiſiones accidentis in commune, & proprij ratio. 123.a
Denominatiuum non differt a concreto, neque denominans abſtracto. 133.f

E

ET non omnia copulat. 540.b
Exceſſus per comparatiuum, & ſuperlatiuum importati quatuor conſideranda. 477.e
Enunciatio, propoſitio, & interrogatio in quę conueniant, ac differant. 373.a
Excluſio dupliciter vt concepta, & vt exercita ſumitur. Signorum excluſiuorum excluſionis vis. 464.f
Excluſiua contradictoria in quã negatio excluſionem pręcedens ponitur. 465.d
Enthymematis reductio ad ſyllogiſmum. 262.b
Ex puris negatiuis nihil ſequitur. 225.d
Enthumema quid. 261.f
Et eſt terminus communis ſumptus confuſe, & diſtributiuè. 281.a
Ex puris particolaribus nil ſequi. 225.b
Efficiens duplex, in actu ſcilicet, & in potentia vniuocum, & aquiuocum. 291.d
Etymologia, translatio, interpretatio, & de illorum locis. 275.b
Ex conditionali nec antecedens nec conſequens infertur. 545.e
Expoſitio dupliciter ſumitur, & qua propoſitio deſeruiat. 279.d
Exempla de conſignificatione. 331.e
Ex parte modi modales, vniuerſales dicuntur, vel particulares. 78.a
Ens non eſt genus ad decem prædi. ſed analogum 78.b
Enunciationis, ac propoſitionis diſcrimen. 9.b
Ex puris affirmatiuis nihil ſequĩ. 238.e

F

FAllacia compoſitionis modi duo. 339
Fallacia compoſitionis, & diuiſionis intellectus. 34.a
Falſo, & apparens regula de omnis appellatione 439.d
Forma, & finis materialiter quandoque coincidunt, formaliter nunquam. 291.e
Figura, & eius nominis definitio 223.e
Finis conſideratio duplex. 297.a

G

GEneratio ac vocis formatio. 11.d
Generis a cęteris prędicabilibus diſcrimen. 125.e
Genus, ſpecies, differentia, definitio, eandem ſub diuerſis eſſendi modis, eſſentiã dicunt. 98.a
Generatio duplex ſubſtantialis, & accidentalis. 298.d

H

HOc ſignum qualis libet in ſua ratione includit. 457.d
Huius ſigni nihil, natura, & eius ab alijs diſcrimen. 445.f
Hypothetica, ex modo diuiditur in tres tãtum ſpecies. 59.f
Huius ſigni omnis a cateris differentia. 453.d
Habitus an habere diſtinctio. 215.f
Habitus, & eius ſpecies & indiuiduu. 200
Hoc ſignum omnis in plurali acceptus quod appellare habeat. 439.a
Hoc ſignum nullus diſtributiuum, ac reſtrictiuum. 444.b

I

INntrinſec⁹, & extrinſec⁹ finis logici. 1.f
Incomplexorum ratio. 16.a
Indiuiduum vagum generis ad omnes ſpecies eius attinet. 101.f
In quo differant, ac conueniant abſtractũ & concretum. 134.f
In omni fallacia eſt aliquid cauſa apparentia, & aliquid cauſa effectus. 326.f
In quo quale ipſum a qualitate differat. 433.c
Interpretationis multiplicitas. 274.f
In qualibet diſtributione quatuor ſunt. 433.b
Iſtorum verborum incipit, & definit natura, ac ſolutio. 472.b

Infinitum ſubſtantiuum quandoque, & quandoque adiectiuum nomē eſt. 295.c
Ignorantia multiplex modus. 362.e

L

Locus a toto inquantitate ad ſuam partem, & quomodo teneat affirmatiue ac negatiue. 282.a
Locus a termino inferente denominatur non a termino illato. 271.b
Locus a ſubſtantia quid. 268.c
Locus eſt quantitas continua. 367.a
Locus arg. a priuatiue oppoſitis. 305.d
Locus a ſimili affirmatiuo, & negatiuo. 309.e
Loci alij reducabiles ad locus ſubſtantia. 275.d
Locus maxima, cur ſic nominetur. 265.a
Locus medius in ſuas diuiditur ſpecies & quæ nam coniungata dicantur. 315.e
Locus arg. a contradictorijs. 307.e
Locus a parte in modo. 284.e
Locus medijs quid. 266.f
Loci extrinſeci in ſpecies partitio. 302.c
Locus a concomitantibus ſubſtantia quid ſit. 268.d
Locus a cauſa materiali, quomodo teneat, 293.b
Locus ſubſtantia triplex. 268.e
Locus a toto vniuerſali, & modus arguendi in eo. 278.a
Linea, ſuperficies corpus quantitalis continua ſpecies ſunt. 265.b
Logicę medicis neceſſaria eſt. 8 e
Liberalium, & mechianicarum artium numerus quinque. 5 d
Logica totius diuiſio. 2
Liberalium numerus. 6.a
Locus a diſperatis affirmatiue, non tantum valet. 307.e
Locus toto in modo. 284 b
Locus a partibus totius in quantitate ad ſuum totum affirmatiua ac negatiua tenet. 282.b
Locus arguendi a toto integrali. 280 a
Locus, & vbi in quo conueniunt, ac differant. 196.f
Locus ſic diuiſus analogum eſt. 269.a
Loci maxime a loco differentia maxime diſcrimen. 264.e
Locus concomitantibus ſubſtantiam, & ſpecierum eius numerus. 277.e

M

Modus reducendi Fapeſmo per impoſſibile. 273.d
Modus arg. ab vſibus. 300
Modus arguendi a cauſa efficiente ad ſuum effectum affirmatiuum & negatiuum. 290.b
Modus argu. a relatiue oppoſitis. 303.a
Modus arguendi per locum a maiori ad minus & econtra. 209.b
Modus arguendi a tranſumptione quadruplex. 311.a
Maioris, & minoris extremitatis ac medij rationes. 221.d
Modus arg. a generatione negatiue. 298.f
Modorum infiniti ſufficientia. 439.f
Modus ſoluendi ſophiſma, veris, & apparens. 446.a
Modorum quinque ſecundum quid ad ſimpliciter, expoſitio. 359.e
Modus argu. a ſimpliciter ad ſecundum quid idem. 360.b
Menſurare dicit continuitatem. 322.e
Menſura vocis prolata qua. 163.d
Modus ſoluendi omnes rationes. 373.f
Modus arguendi in Ceſare & eius reductio. 229.d
Modus arguendi in Baroco, qui ſolum probatur per impoſſibile. 241.b
Modus reducendi friſeſmo per impoſſibile. 246.f
Modus arguendi in Feſtino & eius probatio. 241.a
Mods duo arguendi in conditionalibus de neceſſarij. 62.f
Modus arguendi in cameſtres & eius probatio. 240.f
Modus arguendi in Feriſon, & reductio. 248.e
Modus arguendi in Darapti, & eius triplex probatio. 245.c
Modorum trium æquiuocationis ſufficientia. 334.b
Modus arguendi in Datiſi, & eius reductio. 548.f
Modus arguendi in Felapton. 245.f
Multiplex quoddam actuale quoddam potentiale quoddam ſenſaliticum. 329.b

Modus

Modus capitur tam nominaliter quam adverbialiter. 74.a
Modus communis ſoluendi quoſcunque paralogiſmus. 332.c
Modus exiſtente particulari nihil ſequitur. 238.e
Modus arguendi in Diſamis, & eius probatio. 347.e
Modus arg. a cauſa formali. 295.b
Modus arg. a cauſa materiali. 293.d
Modus arg. ab effectu formali. 295 a
Modus argu. ab effectu cauſę materialis ad materiam ipſam. 294.a
Modus arguendi ab effectu ad ſuum efficiens. 291.e
Modus arg. a cauſa Finali ad effectum. 296 f
Membra diuiſionis oppoſitionem quomodo habent. 316.c
Modus arguendi incelerant quomodo probatur. 230.c
Modus arguendi a parte ſubiectiua ad ſuum totum. 278.b
Modus arg. a cõmuniter accidentib. 301.c
Modus argu a relatiuis. 303.a

N

NOmen infinitum, & eius conditione car 18.b
Nota regulam pro reductione, modorum huius figurę ad primam. 246.b
Nominis a verbo differentia ex 4. phy. t. t. com 130 & idem. 17.f
Negationis officium in modalibus. 81.f
Naturalis potentię, vel impotentię origo car 182.e
Neceſſitas conſequentis ac conſequentię. car. 219.f
Non omnis terminus infinitari contingit. 493.f
Non ſunt eadem ſigna accidentium diſtributiua ſecũdum numerum, & ſpeciem ſicut ſubſtantię. 453.d
Non niſi quandoque exceptionem quandoque conſecutionem dicit. 542.f
Negatio pręposita vel poſtpoſita termino ſingulari idem ſignificat ſecus in communibus. 496.e
Nota dictum Alber. pulcherrimum de reduplicationis & diſtributionis natura ac diſcrimine. 470.a

O

OCto modis ſumitur ſubiecti. 2
Oppoſitum ſubalterna & cauſa emiſit Ariſt. 41.e
Oppoſitiones dupliciter conſiderantur ex qua duplex oppoſitionum. 206.a
Oppoſitionum, alia, relatiua, alia contraria, alia priuatiua. 202.a
Oppoſitionis triplex acceptio. 202.c
Omnium ſpecierum ſyllogiſmi ſufficientia. 318.f
Ordinari cauſas adinuicem quatuor modis contingit. 258.f
Oratio triplex. 262.b
Omnis fallacia in dictione ad ignorantiam elenchi reducuntur. 376 e
Omnis in plurali quandoque collectiue quandoque vere diſtributiue ſumi contingit 435.f
Omnium exceptionem circa totum in quantitate fieri neceſſe. 465.f
Ordo fallacia diuiſionis ab alijs. 343.b
Orationes compoſita, ac diuiſe diſcrimen. 344.b
Omnis ſophiſmatũ ſoluendi modus. 411.b
Ordo huius fallacię ad alias. 346 f

P

PRius ordine priori ſecundum perfectionem diſcrimen. 208.e
Proprie proprium actionis eſt ex ſe paſſionem inferre. 181.a
Propoſitio vniuerſalis duplex. 516.a
Proprietas termini totus quę. 451.f
Propoſitio exponibilis quid ſit. 462.d
Pręmiſſa cauſa concluſionis, & quę non cauſa. 370.e
Propoſitiones de ſuperlatiuo quomodo affirmatiue ſeu negatiue exponendę ſint. 478 b
Propoſitionis de comparatiuo proprie ſumpto formata triplex exponendi modus. 477.f
Propoſitionis excluſiuę exponendi modus, quę item ad excluſionem requirantur. 465.e
Propoſitio affirmatiue de hoc ſigno; totus, quomodo exponitur. 580 e
Propoſitę ſolutionis intellectus: 426.f
Propter quid dictio aliqua excluſiua dicatur. 497.f

Perſona-

Perſonalis ſuppoſitionis ſpecies. 388.c
Propoſitiones de incipit & deſinit aliter in rebus permanentibus & in ſucceſſiuis exponenda ſunt. 472.e
Propoſitionis reduplicatiuum natura ſecundum quatuor exactiſſima conſyderatio. 470.a
Propoſitio de ſigno totus formata vniuerſalis eſt. 480.e
Propoſitiones de infinito quomodo exponenda. 474.d
Primus fallacia accidentis modus. 355.b
Primus huius fallacia modus. 368.c
Prima regula intellectus ac ratio. 242.e
Prima ſubſtantia, aqualiter ſubſtantia ſunt. 151.d
Prater quinque ſextum etiam in comparatione quandoque annotatur. 555.f
Proprium eſt quantitati non habere contrarium. 168.b
Proprium eſt ſubſtantia non ſuſcipere magis, & minus. 157.f
Pradicabile, & vniuerſale in quo differant. 87.d
Pradicabile pradicamentum, & pradicatum quomodo diſtinguantur. 87.e
Per ſe aquiualet neceſſario, ſicut per accidens contingens. 74.e
Pradicari quid ſit & quid ad ipſum requiritur. 92.b
Partes definitionis verbi exponuntur. 19.c
Prupō de ſecundo & tertio adiacēte. 27.d
Proprium commune de pluribus ſpeciebus pradicatur. 126.e
Primus modus aquiuocationis. 331.b
Primus amphibus modus eſt ex eo quod oratio vna principaliter plura ſignificat. 335 c
Penes quid in diſputatione ſophiſtica cauſa apparentia ſumatur, & quomodo diuiditur. 327.a
Pradicatur ſpecies de differentibus numero natura complete, & ſic excluduntur omnes obiectiones. 101.b
Prima regula intellectus. 242.f
Prop ium quatuor modis dicitur. 115.a
Propr um quo nā mō ſpēm ſequat. 117.c
Proprij ab alijs differe tia. 126.a
Paſſio, & paſſibilis qualitas unam ſpeciem dicunt. 184.b
Pramiſſa particulari, & cōcluſio erit particularis. 225.f
Pluribus in exiſtere habitui proprium eſt. 209.e
Pars integralis & quomodo ex ea ad ſuū totum arguatur. 279.e
Priuatiua oppoſita. 305.e
Poſt propoſitionem terminus definiatur. 226.e
Priuatiua oppoſitio quid ſit. 226.b
Prius tempore ac ſecundum ſubſiſtendi conſequentiam. 225.f
Poſitionis, ac ſitus differentia. 198 e
Poſitio eſt ſpeciale pradicamentum. 188.d
Pramiſſa negatiua, & concluſio negatiua erit. 226.a
Paſſionis paſſibilis qualitatis rō. 184 a
Propō. quaſtio concluſio, re idē rōne autē quomodo diuerſa dicantur. 263.e
Prius ſecundum cauſalitatem. 208.f
Paſſio ſumitur ſex modis. 193.b

Q.

QVantitas omnium modalium in quocunque ordine. 83.f
Quia ſi genus. 76.d
Quatuor propoſitionum oppoſitiones. 39.e
Qua propoſitiones ſimpliciter conuertantur. 54.e
Quomodo vna vox ſit vel plures ipſa oratio. 22.b
Quid contingens materia. 45.c
Quando quis vere redargutus dici poſſit et quando non. 324.d
Quid ſolaciſmus ac barbariſmus, ac nugatio. 324.f
Quid formale ac materiale in voce ſignificatiua. 13.a
Quid ſignum vniuerſale. 29 d
Quid ſubiectum & pradicatum propoſitionis. 27.e
Quid ſit vox ſignificatiua. 12.f
Quodammodo Logica Grammat. pracedat. 7.f
Quid ſenſibile per ſe & ſenſibile per accidens. 9.b
Quatuor modis fit ſingularis propoſitio. 32.d
Quō dīa pradicetur in quale. 110.e
Quatuor conditionibus quolibet in pradicamento reponitur. 745.b

Quid, & a quo prędicamentum dicatur, & quod ſit. 145.e
Quid prima ſubſtantia, & quomodo ſubſtare accidentibus ſibi conuenit. 347.f
Quę genera ſubalternatim poſita dicantur. 143.d
Qua ratione hęc conuerſio per contrapoſitionem dicatur. 58.b
Quę nam fallacia ad pręſens conſideretur. 325.d
Quatuor tantum ſunt huius figurę modi. 239.a
Quid & vnde dicatur æquipollētia. 67.d
Quid amphibologia. 337.b
Quinque meię & quomodo intelligantur. 324.b
Quid ſit abundate. 112.a
Quid vox naturaliter, & qua ad placitum ſignificet. 14.c
Qua ratione propoſitioni materia inſit. 43.b
Qua ratione contrarię ſemper in veritate, aut in falſitate repugnent. 47.e
Quid materia remota. 46.f
Quid nam vniuerſalis propoſitio ſit, & quę ipſam conſtituant. 29.b
Quę nam ſit conſequentia mala, & eius ratio. 56.e
Quid commune omnibus prædicabilibus ſit. 125.a
Quę propoſitiones contrarię ſint. 39.e
Quid ſermone participare. 437.e
Quid propoſitionis terminus. ibid.f
Quomodo affirmatio, ac negatio ſint propoſitionis qualitas. 36.a
Quid propoſitio affirmatiua. 34.b
Quę a nominis ratione excludant. 18.a
Quando modus dicto attribuatur ſeu remoueatur. 80 d
Quid de nominatiuum. 133.d
Qua ratione vniuerſalis negatiua in ſuā particularē, per accidēs cōuertatur. 56.d
Quę ſubſtantia qualis qualitatē, quanta quantitatem quęris enuntiationis. 36.b
Quid multiplex potentiale. 226.f
Quę qualitas ſub hac collocentur ſpecie. 184.c
Quid totum vniuerſale, & pars ſubiectiua. 277 e
Quatuor tantum eſſe ſpecies argumentationis. 158.a
Quo nam modo vera inductio ad ſyllogiſmus reducatur. 260 b
Quid deſcriptio. 272.d
Quomodo cauſa effectum pręcedat. 178.d
Quando ſimplex, ac compoſitum quid, & qua ipſius quando ſint ſpecies. 195 b
Quando, in definite ſumptum prædicamentum eſt. ibid.a
Quid poſt prædicamentum ex quo ordo pateat. 201.f
Quid cauſa formalis. 294.f
Quid totum in modo. 283.e
Quid priuatiue oppoſita ex tex. 206.e
Quanto denominatio non ſumatur a qualitate. 188.a
Quid ſyllogiſmus dialecticus ex diuerſis probabilium generibus ſumptus. 419.c
Quot modis materia accipitur. 293.e
Quid per effectum cauſa finalis intelligatur. 297.b
Qua nam qualitates in hac reponantur ſpecie. 186 b
Quinque modis tantum dicitur alteram altero prius. 209.a
Quod propoſitionum genera in quacunque figura concludantur. 252.a
Qua accidentia, deſcriptionem ingrediantur. 272.e
Qui nam habitus dicatur qualitatis ſpecies. 180.a
Quid locus extrinſecus, & ab oppoſitis & quod eius ſpecies. 302 e
Quid generatio 212.a
Quid cauſa efficiente. 291.a
Quomodo per dici de omni, & de nullo ſyllogiſmi regulentur. 228.c
Quid argumentum. 255 e
Qua ſint ſingularia ex quibus formatur in dictio. 256.b
Quinque Poſt prædicamentorum ſufficientia. 202.a
Quid ſecundum locum mutatio per omnes differentias, poſitionis. De iſtis poſitionum differentijs vide quinto Phiſi. & 2. cęli. & mun. t. commu. 14. 212.d
Quid ſit naturalis potentia, vel impotentia. 182.a
Quid contradictio. 306.a

Regula

R

REgula excluſionis ſpecialis. 500.f
Relatiuum ſubſtantia, & accidentis, quod. 395.b
Relatiua identitatis quæ referant. 397.a
Regula ad generalem excluſionem. 501.b
Rerũ in ſucceſſiuas, & pmanentes diuiſio earumque ab inuicem differentia. 472.c
Rei quæ eſt diſpõ ſubiecti duplex. 482.b
Reduplicatiua quomodo exponenda ſit diſiunctiue. 430.c
Regulã pro fallacia accidentis cognoſcendã. 441.b
Relatiuum identitatis in accidentibus quotuplex. 405.c
Reſtrictionalis quod modis fiat. 418.b
Reſtrictionis per implicationem factę alia regula. 421.e
Regula ad ampliationum notitiam. 411.
Relatiuum ſubſtantiæ diuiditur. 395.c.
Relatiuum accidentis quod. 403.d
Relatiuum ſubſtantiæ, diuiditur in reciprocum, & non reciprocum. 198.c
Relatiuum reciprocũ qd nõ inf. rat. 398.d
Reſtrictionis per nomen facta neceſſaria regula. 322.c
Relatiui reciproci ab alijs diſcrimen. 399
Regula ad exceptionem neceſſariæ. 513.b
Reſtrictionum alia per verbum alia per nomen fit. 418.e
Relationis realis rationis doctrina. 176.c
Relatiua ſimul cognoſcuntur. 176.d
Relatio articuli qualis. 229.c
Regula neceſſaria ad copulatiuarum contradictionem cognoſcendam. 64.e
Regula ad conuertendas propoſitiones valde neceſſaria. 57.c
Regula de reductione horum modorum plurimum neceſſaria. 248.a
Regula de diſtributione. 242.b
Regula reperiendi terminos in quibus omni, & in quibus nulli. 243.b
Regula quatuor, virtute quarum tenent conſequentiæ. 80.a
Riſus ac fletus in homine ortus. 137.d
Reductio exempli ad ſyllogiſmum. 243.f

S

SVfficienti liberalium artium. 6.b
Subiectum attributionis cuiuſcunque ſcientiæ. 2.f
Senſibile per ſe duplex. 9.e
Septem in quolibet reperiuntur indiuiduo quæ rationem eius complent. 105.a
Subalternarum numera. 45.e
Singuli modi quatuor propoſitiones formant. 77.d
Species ab alijs differentia. 125.e
Subiectum prædicatum, & copula quid ſint. 27.b
Secundus amphibo. modus ex tranſumptione orationis fit. 335.d
Sicut affir. ad affir. ita nega. ad nega. verificatur in conuertibilibus. 59.f
Syllogiſmus expoſitorius. 226.e
Si ſubalternans eſt vera, ſubalterna eſt vera, & non econtra, ſi ſubalterna eſt falſa, ſubalternans, eſt falſa, & non econtra. 50.e
Semper eſt concluſio negatiua in ſecunda figura. 238.e
Sophiſma pro huius ſigni ampliori notitia. 453.d.
Solutio paralogiſmorum duplex. 353.e
Si affirmatione conuertuntur, & negationes. 507.b
Sex modis ſumitur ratio. 254.e
Syllogiſmus confectus & imperfectus. 220.b
Syllogiſmorum multiplicitas. 254.b
Sex ſyllogiſmorum poteſtates. 25[illegible]
Septem modorum ipſis habere intellectum. 214.a
Similitudo, & ad eam requiſita. 309.c
Sequi ad aliud duobus contingit modis. 158.c
Syllogiſmus expoſitorius, & eius regula.
Signum vniuerſale quo pacto ſuam vim amittit. 422.d
Superlatiuus, & comparatiuus aliquando proprie aliquando improprie ſumpta quid ſunt. 477.c
Subſtantiuorum ſuppoſitio. 300.e
Solutio ſophiſmatis per duas regulas. 426.d
Signorum ad quantitatem ſpectantium ſpeculatio precedit eam quæ de infinito, quæ nam ſunt ſigna ad genus quantitatis pertinentia. 457.a
Significatio duplex naturalis, & ad placitum. 381.a

Signum

Signum diſtributiuorum effectus multiplex, ac diuiſio. 433.d
Similis oſtenſiuus, & per impoſſibile quid. 570
Suppoſitio perſonalis qua. 406.b
Signorum vniuerſalium affirmatiuorum ac negatiuorum iudicium. 391.a
Suppoſitionis notitia quãtum valeat. 378
Suppoſitio accidentalis qua. 385.f
Suppoſita alicuius termini in actu dupliciter dicuntur. 389.d
Simplicis ſuppoſitionis ſpecies. 387.d
Suppoſitio perſonalis qua. 386 d
Suppoſitionis accidentalis in ſimplicem & perſonalem diuiſio. 386.f
Subſtantia quatuor modis dicitur. 518.c
Sex regulæ deſcenſus. 525.b
Subſtantia, & accidens per quid indiuiduantur. 141.c
Sufficientia modorum eſſendi in. 138.a
Subſtantia particularis, & vniuerſalis differentia. 141.a
Species ſpecialiſſima æqualiter ſubſtantiæ ſunt. 151.c

T

Tempus eſt Eternum. 561.e
Termini ſubſtantiales & accidẽtales non ſimiliter ſupponunt cum incipit, & deſinit. 564.e
Terminus homo quomodo ſupponat. 389.e
Terminus communis, vel apponens verbo præſentis temporis ſimpliciter ſumpto non habenti vim ampliãdi a ſe, vel ab alio ad ea quæ termini ſupponẽtis ſunt reſtringitur. 423.d
Tres relatiuorum regulæ ad modum neceſſariæ. 402 b
Totum diuerſimodo ſumptũ quomodo propoſitionem exponibilem reddat 480.c
Terminum eundem, quomodo diſtribui, ampliari, reſtringi, ac ſuppoſitionem habere dicatur. 432.f
Triplex orationis acceptio. 21.f
Tres ſunt differentiæ actus. 113.c
Triplicis conuerſionis ſufficientia. 52.f
Triplex negatio. ſ. negans, infinitans, & priuans. 67.e
Tres ſunt æquiuocationis modi, & de primo. 333.e
Tertius amphibolog. modus ex oratione compoſita ſeu diuerſa diuiſa ſignificantis ſumitur. 335.e
Terminus communis dupliciter. 415.d
Tria ad fallaciæ accidentis naturam requiruntur. 356.d
Terminorum appellatiuorum multiplicitas. 415.f
Tres ſunt huius fallaciæ modi, & de primo. 337.e
Termini eandem in negatiua quam in affirmatiua habent reſtrictionem. 430 a
Termini definitio. 216.d
Tres poſitionis proprietates. 193.e
Totius & partis multiplicitas, & oppoſitio. 277.d
Triplex determinationis genus. 283.f
Triplex ſyllogiſmus ſophiſt. 246.e
Totum integrale, & de eius cæteris differentia. 279.e
Totum homogeneum, & heterogeneum caſte. 279.d

V

Vniuocum duplex, vniuocans, & vniuocatum. 131.f
Vniuerſalis variæ acceptionis. 86.d
Vnde dicatur propoſitio indefinita. 31.b
Vniuerſaliũ notitia, ad quæ ſit vtilis. 87.f
Vniuerſalis negatiua ſimpliciter conuertitur. 54.f
Verb. infinitorum natura duo exigit. 206
Vna figura alia perfectior in modo concludendi. 246.d
Vbi duplex compoſitum ac ſimplex, & eius ſpecies. 197.b
Vox non ſignificatiua. 13.e
Virtus ampliandi a quo ſit. 409.e
Vſus duplex conſyderatio. 300.e
Virtutem diſtribuendi habere duobus accidit modis. 450.f
Vniuerſalis quare inuẽta fuerunt. 433.b
Verbum quomodo reſtringere habeat terminum communem, tamen in negatiua quam in affirmatiua. 429.e
Verbi præſentis temporis proprietas. 430 d
Vnde dicit relatiuum accidentis. 404.f
Vnum correlatiuum quomodo in alterius definitione ponatur. 176.e
Vniuoce prædicari tripliciter ſumit. 154.e

FINIS.

VERSORII DOCTORIS PARISIENSIS.

Commentaria in Petri Hiſpani Summulas, Hoc eſt totius Logicę Ariſtotelis Compendium.

De ſingulis huius libri cauſis, atque totius Dialecticæ facultatis partitione.

EXORDIVM.

I*Ste eſt Tractatus Summularum* M*AGISTRI* P*ETRI* H*ISPANI, in quo ipſe compendioſè determinat de his, quæ in libris Logicæ Ariſtotelis, Boethi, & Porphirij prolixè continentur. Et dicitur Liber Summularum per ſimilitudinem ad ſummam proprie dictam. Eſt enim ſumma proprie dicta magnus numerus reſultans ex aggregatione plurium paruorum numerorum, tranſumptiue per ſimilitudinem ad ſummam proprie dictam, aliquis liber, in quo eſt aggregatio plurium tractatum particularium, vel capitulorum, dicitur Summa. & Summula eſt diminutiuum a ſumma, ſic accepta ſecundum tranſumptionem. Et quia iſte Liber breuis eſt & compendioſus, ideo vocatur ſummula, & definitur ſic. Summula eſt quoddam breue compendium in breui, & generali comprehendens illa, quæ in libris logicalibus diffusè, & in ſpeciali tractantur. Et dicitur* P*ETRI* H*ISPANI ad denotandum cauſam efficientem huius tractatus. Ipſe enim hunc tractatum extraxit a libris Ariſto. & aliorum* A

B

A Efficiēs cā huius libri.

A Logicorum. & per hoc patet titulus huius libri ſecundum omnes, vel aliquas ſuarum cauſarum.

Primo ſciendum, quòd huius libri ſicut & aliorum ſunt quatuor cauſæ, ſcilicet cauſa efficiens, materialis, formalis, & finalis. Cauſa autem efficiens dicta eſt. Et eius cauſa materialis, ſiue ſubiectum attributionis, ſicut etiam totius Logicæ eſt argumentatio, quæ nihil aliud eſt quàm quidam proceſſus rationis noſtræ de notitia noti ad ignoti notitiam, capitur ibi ratio in prædicta definitione, vt capitur ab Iſac. quam ſic definit, quod eſt animæ noſtræ intelligibilis virtus faciens currere cauſam in cauſatum. Et quod argumentatio ſit ſubiectum huius ſcientiæ, ſic probatur ratione. quia conditiones ſubiecti attributionis conueniunt argumentationi reſp. eius huius ſcientiæ, ergo ipſa eſt ſubiectum attributionis huius ſcientiæ. vnde tres ſunt conditiones ſubiecti attributionis. Prima eſt quod illud ſit principaliter conſideratum in ſcientia cuius eſt ſubiectum. & ideo paſſiones ſubiecti, & principia & partes ſubiectiuæ, & in-

Quid ratio diſcurſiua.

Argumentatio eſt Logicæ ſubiectum.

B tegrales, quæ conſiderantur ratione ſubiecti, & non principaliter non habent rationem ſubiecti. Secunda conditio eſt, quòd omnia conſiderata in ſcientia cuius eſt ſubiectum, habeant reductionem ad tale ſubiectum, & ſub eo contineantur quantum ad rationem formalem ſuam, & modum conſiderandi. Unde aliqua reducuntur ad ſubiectum vt principia eius, aliqua vt paſſiones, & aliqua vt partes ſubiectiuæ vel integrales. Tertia eſt quòd tale ſubiectum ſit adæquatum ſcientiæ, cuius eſt ſubiectum ita quod tali ratione formali in nulla alia ſcientia conſideretur, ſed quod tale ſit ſibi proprium ſub tali formali ratione.

Secundo ſciendum, quòd ſubiectum octo modis ſumitur. Primo modo pro obiecto alicuius potentiæ, vt color dicitur ſubiectum viſus, id eſt obiectum. Secundo modo pro famulo alicuius domini, vt famulus dicitur ſubiectus ſuo domino. Tertio modo pro corpore poſito ſub alio, vt fundamentum dicitur ſubiectum parietis. Quarto modo pro ſubiecto acciden-

Octo modis ſumitur ſubiectum.

C tis, vt paries eſt ſubiectum albedinis. Quinto pro ſubiecto propoſitionis, vt homo eſt animal. Sexto pro ſubiecto propriæ paſſionis vt homo eſt ſubiectum riſibilis. Septimo pro ſubiicibili vel inferiori reſpectu alicuius ſuperioris, vt homo reſpectu animalis. Octauo pro ſubiecto attributionis, de quo modo eſt hic principaliter propoſitum, & deſcribitur ſic. Subiectum eſt, cuius completa, & perfecta notitia intenditur in ſcientia, cuius eſt ſubiectum, et ſub cuius ratione formali omnia tradita in illa ſcientia conſiderantur, & ad ipſum habent attributionem, & ordinem qui modi in his verſibus notantur.

Obiectum, verna, poſitum ſub, cui quod inhæret,
Quod prius eſt copula, proprij, logicaliter infra.

Quo

A

Quo ſimul arti hæret, ſunt his ſubiecta quoterna.

Tertiò ſciendum, quòd duplex eſt cauſa finalis, ſcilicet intrinſeca, & extrinſeca. Vnde finis eius intrinſecus eſt perfecta & completa cognitio ſui ſubiecti, ſcilicet argumentationis, & hoc quantum ad ſua principia, partes, & proprietates, ſicut & in qualibet ſcientia ſpeculatiua finis propinquus eſt perfecta cognitio ſui ſubiecti. Sed eius finis extrinſecus eſt cognitio omnium aliarum ſcientiarum, quæ per argumentationem acquiruntur. Et ideo, cum omnis ſcientia noſtra ſit bonum, & perfectio ipſius animæ excedens in perfectione omnia bona corporis, ſequitur quòd Logica, per quam omnes aliæ ſcientiæ acquiruntur, eſt vtilis & neceſſaria. Vnde bonitas rei, & vtilitas attenduntur ex parte ſui finis. — Intrinſecus, & extrinſecus finis huius artis.

Quarto ſciendum, quod cauſa formalis huius tractatus eſt duplex, ſcilicet forma tractandi, & forma tractatus. Forma tractandi eſt ſuus modus procedendi, qui eſt quadruplex, ſcilicet definitiuus, diuiſiuus, probatiuus, & ratione noſtri exemplorum poſitiuus. Cuius ſufficientia ſic habetur. Nam omnis modus procedendi in aliqua ſcientia, aut eſt de bene eſſe, aut eſt de neceſſitate doctrinæ. Si primum, ſic eſt quartus modus, qui eſt exemplorum poſitiuus. Si ſecundum, hoc eſt dupliciter, aut ſe tenet ex parte ſcientiæ tantum, & ſic eſt argumentatiuus, aut ſe tenet ex parte rei ſcibilis, & hoc eſt etiam dupliciter, quia aut notificat ipſum ſcibile quantum ad ſua eſſentialia, & ſic eſt modus definitiuus, aut notificat illum quantum ad poteſtatem, & ſic eſt diuiſiuus. Et forma tractatus eſt diuiſio libri per tractatus, & tractatuum per capitula, & capitulorũ per partes, & partium per lectiones. Vnde in hoc libro ſunt ſeptem tractatus principales. Primus eſt de Enuntiatione, correſpondens libro Perihermenias. Secundus eſt de Vniuerſalibus, correſpondens libro Prædicabilium Porphyrij. Tertius eſt de Prædicamentis, correſpondens libro Prædicamentorum Ariſt. Quartus eſt de Syllogiſmo ſimpliciter, correſpondens libro Priorum. Quintus eſt de locis Dialecticis correſpondens libro Topicorum. Sextus eſt de Fallacijs, correſpondens libro Elenchorum. Septimus eſt de paruis Logicalibus conſyderans de aliquibus proprietatibus terminorum, ſcilicet de ſuppoſitionibus, de relatiuis, de appellationibus, ampliationibus, reſtrictionibus, & de dictionibus ſincategorematicis. qui Tractatus non correſpondet alicui ſpeciali librorum Logicæ, ſed eſt extractus à diuerſis libris. Et licet via doctrinæ ille tractatus ſequatus ſequatur tractatum Fallaciarum, tamen ordine naturæ debet immediate ſequi tractatum Prædicamentorum, quia ibi determinatur de paſſionibus terminorum incomplexorum. Et ſic patent titulus, cauſæ, & diuiſio huius libri. Et ſi quæratur, cui parti Philoſophiæ ſcientia libri ſubordinatur: reſpondetur, ſermocinali; quia Logica eſt tractatus de ſermone. — B — Logicæ totius diuiſio. — D — C

A *Sed contra prædicta arguitur primò ſic. Iſte Liber eſt tantùm vna Summula, igitur male nominatur Summulæ in plurali numero. Secundo ſic. Anima eſt ſubiectum ſcientiæ huius Libri, quia eſt ſubiectum cuiuslibet ſcientiæ, igitur non argumentatio.*

Tertio ſic. Scientia eſt habitus concluſionis, ſed argumentatio non eſt concluſio, igitur de ipſa non eſt ſcientia, nec eſt ſubiectum.

Quarto ſic. Prius nunquam reducitur ad poſterius, ſed principia ſubiecti præcedunt ipſum, igitur, nunquam habent reductionem ad ipſum, vt dictum eſt prius.

Rñſiones.

Quinto ſic. Finis Logicæ eſt perfectio Animæ, cum ſit finis cuiuslibet ſcientiæ, ergo perfecta cognitio argumentationis non eſt hic finis, cum illa cognitio ſit effectus animæ conſequens ſuum eſſe completum.

B *Ad argumenta. Ad primum dicitur, quod ſi conſideretur iſte Liber, vt eſt vnus totalis tractatus, bene dicitur Summula in ſingulari; ſed ſi conſideretur vt continens plures partiales tractatus bene dicitur Summulæ in plurali.*

Ad ſecundum dicitur, quod licet anima ſit ſubiectum inhæſionis cuiuslibet ſcientiæ capiendo ſubiectum pro ſubiecto accidentis, non tamen eſt ſubiectum attributionis eius de quo ſolum eſt hic ad propoſitum. Ad tertium dicitur, quòd de concluſione tantum eſt ſcientia directè tanquam de obiecto proprio eius, ſed tamen indirectè eſt ſcientia de ſubiecto concluſionis, & de eius prædicato, de principijs & partibus eiuſdem ſubiecti, modo licet argumentatio non ſit concluſio tantum, tamen vt deſignatur per modum incomplexi, poteſt eſſe ſubiectum, vel prædicatum concluſionis. Ad quartum dicitur, quòd licet principia ſubiecti ſecundum

C *ſuum eſſe non habeant reductionem ad ſubiectum, tamen poſſunt reduci ad ipſum quantum ad rationem conſiderandi, & iſto modo poſteriora ſunt. Ad quintum, negatur conſequentia, & cauſa eſt, quia licet perfecta cognitio argumentationis ſit ipſamet perfectio, ſiue effectus animæ, tamen bene eſſe poteſt perfectio eius accidentalis, & poteſt perficere ipſam in ordine ad ſuum finem vltimum, & qui eſt ſumma fœlicitas, ideo, &c.*

PETRI HISPANI

SVMMVLARVM LOGICAE TRACTATVS PRIMVS.

SVMMA TRACTATVS PRIMVS.

De vocibus. De Nomine, & Verbo. De Oratione, & eius ſpeciebus. De propoſitione categorica, hypothetica, & modali, deq; illarum oppoſitionibus, ac circa ipſarum veritatem, & falſitatem quam plurimis regulis.

Quid Dialectica, & Eius ad cæteras artes vtilitas.

A Primo to.c.1. et ſecundo Poſte.c.vlti. & 4. Me.t.c.1. & in plериſq; alijs locis.

DIALECTICA eſt ars artium ſcientia ſcientiarum, ad omnium methodorum principia viam habens. Sola enim Dialectica probabiliter diſputat de principijs omnium aliarum ſcientiarum.

Poſtq̃ dictũ eſt de cauſis huius Libri, & titulo eius, hic cõſequeter accedendum eſt ad materiã eius. In principio aũt huius Auctor præmittit proœmium, & qa ĩ proœmio qlibet Auctor debet reddere auditorẽ beneuolũ, docilem, & attentum, ideo rõne hui⁹ Auctor primo oſtẽdit excellẽtiá, vtil tatẽ & ordinẽ hui⁹ ſciẽtiæ, rõne cuius primo

B definit Dialecticã dicẽs, qd' eſt ars artiũ, etc. In qua definitione oſtẽdit excellẽtia ei⁹, cum dr[Ars artiũ.] & tangitur utilitas eius, cum dicit [Ad omnium methodorum principia viã habens] ꝑ cuius definitionis intellectu.

Primo ſciendum eſt qđ ars duplr accipitur, uno mõ ſpãliter, ut ab Ariſt. definitur quod eſt recta rõ rerum a nobis factibilium, & ſic eſt unus habitus intellectualis ab alijs diſtinct⁹, & hoc modo diuiditur per ſeptẽ artes mechanicas, quæ continentur his uerſibus.

Ars mechanica quid.

Lana, Nemus, Miles, Nauigatio, Rus, Medicina.

His ars fabrilis cõiũgit mechanica tũt.

Alio mõ ſumitur ars generaliter ut definit a Tullio, quę eſt collectio plurium præceptorum in unum fi e tendentium, & hoc modo eſt, quoddã ſuperius ad ſciẽtiã & ad artem propriẽ dictã & hoc modo põnit in definitione Dialecticæ, i õnẽ cuius primo ponitur ars quã ſcientia, & non capit ſpecialiter ut opponi ur ſcientiæ, quia ſic oppoſita poneret in eadẽ definitione. Secundo ſciendum eſt quod ars gñali ter capta ſub ſe cõprehendit plures habit⁹ intellectuales, & nõ eſt unus habitus intellectualis ab halijs diſtinctus. Vñ quinq; ſunt habit⁹ uel virtutes ĩtellectuales, quib. non contingit falsũ dice e.ſ. Sapiẽtia, Sciẽtia, Intellect⁹. Prudẽtia, & Ars duorum ſic habẽt ſufficiẽtia, Quia ois habitus intellectualis, vel eſt ſpeculatiu⁹ vel practicus. ſi ſpeculatiuus, hoc tripľr, uel dicit cognitionẽ pricipiorũ & cõcluſionũ ſimul, & ſic e Sapiẽtia. vł principiorũ tm̃ & ſic eſt Itellect⁹, vł cõcluſionũ tm̃, et ſic ẽ ſcia.

C Liberalium & mechanicarũ artium, numerus.

Quinq; habit⁹. intellectus 6. Eth.c.4

Vel ſic ois habitus eſt ſpeculatiu⁹, vel practicus. Si ſpeculatiuus, hoc eſt dupľr, vel circa pricipia, vel circa concluſiones, ſi ſecundum. ſic eſt Scientia ſi primum hoc eſt dupľr, vel circa principia demonſtrationum quę ſunt principia cognoſcendi, & ſic eſt itellẽctus, vel circa principia rerum, q̃ ſunt principia quo ad eſſe, & ſic ẽ Sapiẽtia.

D

Si ſit practicus, eſt dupľr, vel circa agibilia, & ſic eſt Prudentia. q̃ ſic deſcribit. Prudentia eſt recta rõ rerum a nobis agibilium, vel circa factibilia, & ſic eſt Ars. Vñ Sapiẽtia eſt cognitio

A de primis cauſis, & principijs complexi·horum, ſed intellectus eſt habitus principiorum indemonſtrabiliũ, ſcientia vero eſt habitus cõcluſionis firm⁹, certus & euidens per demonſtrationẽ acquiſitus, & oẽs iſti habitus aliquo modo continentur ſub arte generaliter dicta, quia in quolibet eſt collectio plurium præceptorum vel regularum ad vnum finem tendentium. Ex quo patet qđ ſub arte accepta generaliter continentur ſeptẽ artes liberales, quia illæ continentur ſub ſcientia, quæ ſũt Grammatica, Logica, Rhetorica, Muſica Arithmetica, Geometria, et Aſtrologia. Tres primæ dicuntur triuiales, quaſi trib. vijs in vnum finẽ tendẽtes, quia Grammatica conſiderat ac de ſermone congruo vel incongruo: Logica vero de ſermone uero vt falſo Rhetorica de ſermone ornato, vel inornato: & ſic pcedũt in cognitionẽ ſermonis.

Liberalium artiũ numerus.

B aliæ dicunt quadriuiales, quaſi quatuor vijs in vnũ finẽ tẽdentes. ſ. in cognitionẽ quãtitatis, quia Arithmetica eſt de quantitate diſcreta non contracta, ſ. de numero. Muſica eſt de quãtitate diſcreta contracta ad ſonũ. Geometria de quãtitate cõtinua nõ cõtracta. Aſtrologia de quãtitate continua contracta ad motũ, vñ in liberalium artium ſic põt haberi ſufficiẽtia. Ois ars liberalis ẽ circa ſermonẽ, vel circa quãtitatẽ ſi primũ, ſic eſt tripliciter, vel circa ſermonẽ cõgruũ vel incongruũ & ſic eſt Grãmatica, vt circa ſermonẽ verũ vel falſum, & ſic eſt Logica, aut ornatũ vel inornatũ, & ſic eſt Rhetorica.

Sufficẽtia liberaliũ artium.

C Si circa quãtitatẽ, hoc eſt dupliciter, vt circa quantitatẽ continuã, vel diſcretã, ſi ſecũdũ hoc eſt dupliciter, aut circa ea ſimpliciter, & nõ cõtractã, & ſic eſt Arithmetica, quæ eſt de numero incõmuni, vel eſt circa quãtitatẽ diſcretam contractam ad ſonũ, & ſic eſt Muſica, quæ conſyderat de numero ſonorum, ſi primum hoc eſt dupliciter, aut eſt circa cam ſimpliciter nõ cõtractã, & ſic eſt Geometria, aut circa ipſam contractã ad motum, et ſic eſt Aſtrologia, vñ verſ⁹.

Gra. loquitur, dia vera refert, re verba colorat. D

Mus canit, ar. numerat, Geo. ponderat, As. colit Aſtra.

Iſtę aũt artes dicunt liberales triplici de cã. Prima quia antiquitus ſolum liberi, & nobiles conſueuerunt eis ſtudere. Secũda, qa liberant hoies, eis ſtudentes a curis mundanis. Tertia qa ordinant ad opera per aiam tm̃ exercenda, qa aia libera eſt reſpectu corporis, ideo iſtę artes dicunt liberales. Artes vero mechanicæ. dicuntur potius ſeruiles, qa ordinantur ad opera per corpus exercenda, corpus aũt ſeruit aiæ, & dicuntur illæ liberales artes alia de cauſa; quia liberæ informat intellectũ noſtrũ ſine aliqua difficultate, & per hoc Phyſica, & Methaphyſica, q̃ non libere formant intellectũ, non dicunt liberales, qa Metaphyſica eſt de nimis eleuatis ſupra intellectũ, Phyſica vero eſt de nimis immerſis materiæ.

Ars mechanica vnde dicatur.

E Tertio ſciendum ꝙ Methodus accipitur dupliciter vno mõ proprie put eſt breuis & recta via cito ad terminũ ducens. alio modo tranſumptiue & ſimilitudinarie, & ſic eſt ſciẽtia cõpẽdio ſe tradita, cito ducẽs in cognitionẽ ſui ſubiecti, & hoc mõ capitur in iſta definitione cũ dicit, ꝙ Logica habet viã ad principia oium Methodorũ, ſẽſus eſt oium ſciẽtiarũ. & valet per hoc ad illarũ principia, qa cõſyderat de argumentatione, per q̃ inquirimus de principijs oium ſcientiarũ. F & qa nulla ſcia ab illa docet modum arguẽdi probabiliter, ideo ſola Dialectica diſputat de principijs aliarum ſcientiarum.

Quarto ſciendum ꝙ Dialectica dupliciter accipit. Vno modo gñaliter p tota Logica. Alio mõ ſpecialiter ſolũ pro illa parte Logicæ, quæ traditur in libris Topicorũ; hic aũt definitur pro tota Logica, tñ ſub noie ſuæ partis. Logica. n. probabiliter diſputat rõne ſuæ partis. quia illud, quod cõuenit parti etiam aliquo modo conuenit toti gra partis, & ſic patet definitio Dialecticę & quo hic capitur, ſcilicet cõiter.

Dubitationes.

Sed

A Sed contra hanc definitionẽ primo arguitur. Ars eſt de factibilib. à nobis, cũ ſit recta ratio rerum a nobis factibilium, ſed Logica non eſt de factibilib. a nobis, ergo non eſt ars.

Secundo ſic, Modus ſciendi non eſt ſcientia, ſed Logica eſt modus ſciendi, ergo Logica non eſt ſcientia.

Tertio ſic. Ille genitiuus artiũ, ſiue ſciẽtiarũ denotat excellentiam Logicę ad alias ſcientias cũ oĩs genitiuus pluralis numeri reflexus ſup ſuum noĩatiuum ſingularẽ importat excellentiã, ſed Logica nõ eſt excellẽtior alijs ſcientijs cũ multæ ſint excellentiores ipſa, vt puta ſciẽtia Metaphyſicæ, ergo &c.

Quarto arguit̃ ſic. Logica eſt quidã B Methodus, ergo ſi docet viã ad principia, ſequitur, quod doceat viã ad principia ſui ipſius quod eſt inconueniẽs.

Quinto arguit̃. Principia ſcientiarũ

Solutio ſunt ꝑ ſe nota, ergo Logica nõ valet ad cognitionẽ illorũ principiorũ. Ad rõnes. Ad primum illorum dr̃ ꝙ licet ars ſpãliter capta ſit de factibilib. a nobis, nõ tñ ars gñaliter capta, & illo mõ capit̃ hic, & ſic Logica bene eſt ars. Ad 2m dr̃ ꝙ Logica dupľr accipit̃ vno mõ pro perfecta argumentationis cognitione, q̃ dr̃ Logica docens. & ſic dr̃ ſciẽtia, nec eſt modus ſciendi, alio mõ pro vſu argumẽtationis, quo vtimur ĩ alijs C ſciẽtijs, q̃ vſus dr̃ Logica vtẽs, & ſic eſt modus ſciẽdi, nõ eſt ſcia proprie dicta.

Ad tertiũ dr̃ ꝙ Logica nõ eſt excellẽtior in dignitate oĩbus alijs ſcijs, & in ꝑfectione, eſt tñ excellẽtior cæteris in vſu ſui ſubiecti, & applicatione ei⁹ ad acquirẽdum alias ſcias. Ad quartũ dr̃, quo de rõne argumentationis ꝑ q̄ poſſumus inqrere de pricipijs Logicę, eſt, ꝙ Logica valet ad inqrẽdum ſua principia ſm ꝙ argumẽtatio eſt inſtrm̃ ſciẽdi, argumẽtatio.n. in vſu cõſyderata eſt ſubum Logicę, & in particulari bñ eſt inſtrm̃ ad inquirendum de principijs eius. Ad quintum dr̃, ꝙ licet principia

Primo Poſte.c. 6. ſciarũ ſint ꝑ ſe nota tm̃ ſe, tñ qñq; ſunt ignota quo ad nos, & ſi ex parte noſtri argumẽtatio valet ad cognitionẽ eorũ.

Ordo huius artis ad alias.

D Et ideo in acquiſitione omniũ aliarum ſciẽtiarum Dialectica debet eſſe prior. Dicitur aũt Dialectica à dia, ꝙ eſt duo, & logos, quod ſermo, vel ratio, quaſi duorum ſermo vel ratio ſcilicet opponentis, & reſpondentis in diſputatione. Sed, quia diſputatio nõ poteſt haberi niſi mediante ſermone, nec ſermo niſi mediãte voce, nec vox E niſi mediante ſono, omnis.n. vox eſt ſonus, ideo à ſono, tanquam à communiori inchoandum eſt.

Poſtq̃ Petrus Hiſp. poſuit definitionẽ dialecticæ, & ꝓbationẽ vnius partis eius, in qua definitione oſtẽſa eſt excellẽtia, & vtilitas huius ſciẽtiæ, hic cõſequẽter oſtẽdit ordinẽ huius ſciẽtiæ ad alias, & interpretationẽ huius nõis dialectica. Ad reddẽdũ auditorẽ hui⁹ ſciæ docilẽ & attentum oſtendit, de quo, & quo ordine ſit in hac ſcia cõſyderãdũ. Rõne aũt primæ infert vnũ correlariũ dicens, quod Dialectica in acqſitionẽ aliarũ ſciẽtiarũ dr̃ eſſe prior. Cuius rõ eſt, qa principia oĩum aliarũ ſciarum, & eti conclusiones acquiruntur per ar- F gumẽtationẽ, ſed Logica cõſiderat de argumẽtatione, & docet modũ arguẽdi, ergo debet prius acquiri q̃ aliæ ſciẽtiæ, iõ in acquiſitione debet eſſe prior.

Primo ſciendum, ꝙ vna ſcia dr̃ eſſe prior alia dupľr. Vno mõ ordine naturæ & ꝑfectionis, & ſic ſciæ reales ꝓcedunt Logicã, & rõ eſt, qa ordine naturæ ſciæ ordinant̃ ſicut & ſua ſuba, ſed ens reale prius eſt ente rationis, ergo ſciẽtiæ reales, vt Phyſica, & Metaphyſica, q̃ ſunt de ente reali ꝓcedunt Logicam, q̃ eſt de ente rationis, & ſiľr alias ſcientias rationales, ut ſunt Grãmatica & Rhetorica. Alio mõ vna ſcientia dr̃ prior alia ordine doctrinæ, & quo ad nos, & hoc mõ intelligitur ꝙ Logica eſt prior alijs ſcientijs, ideo notanter dr̃ quod nõ ſit prior ſimpliciter, ſed in

Qm̃ mõ Logica Grãm. ꝓcedat.

A acquiſitione,eo quod dicitur prius acquiri alijs ſcientijs,quæ per argumentationem acquiruntur.

Quid nominẽ Dialecticæ. Secundo ſciendum,ꝙ Auctor ponit interpretationem huius noĩs Dialecticæ,ꝙ põt dupľr deriuari, vno mõ põt dici a dia,ꝙ ſcribitur per I.Latinum, ꝙ eſt de,& logos ſermo,& ycos, ſcia, quaſi ſcientia de ſermone. Alio modo a dyas per I.Græcum quod eſt duo,& logos,ſermo & ycos, ſcia,quaſi ſciẽtia de ſermone duorum.ſ.opponentis, & rñdẽtis,licet.n.idem poſſit arguere, & rñdere, & per ſe facere diſputationem tñ hoc eſt inquãtum,ipſe tenet locum duorum. Ex hoc patet quòd hic non

B accipitur,dicitur, prout tantum valet ſicut proferiur, vel prædicatur, ſed ut tantum ualet,ſicut deriuatur.

Subiectũ Logices. Tertio ſciendum,ꝙ in hoc libro incipiẽdum eſt determinare de ſono tanquam a cõiori in hac ſcientia conſyderatio. Cuius ratio eſt;quia Logica conſyderat de argumentatione tanquã de proprio,& adæquaro ſubiecto eius, & de diſputatione,quę fit mediante argumentatione, ſed argumentatio nõ põt fie i niſi mediante ſermone,nec ſermo niſi mediante voce, nec vox, niſi mediante ſono ideo a ſono tanquã a communiori incipiendum eſt, quia cõmunior eſt omnibus iſtis.

Quarto ſciendum,qđ dupliciter põt fieri argumẽtatio,ſiue diſputatio. Vno modo mentaliter,quãdo homo diſputat p ſeipſum cõſyderando,& talis diſputatio põt fieri ſine vocibus, & ſermone.alio modo vocaliter, & talis ꝓprie eſt diſputatio quaſi duorũ putatio nã talis ſemp eſt inter opponentem,

C & rñdentem,& ita nõ põt fieri niſi mediante ſermone,& in hoc hř ordo huius ſcientiæ ad alias, & interpretatio huius noĩs Dialectica,& de quo ſit terminandum,& a quo ſit incipiendum.

Argu. Sed cõtra prędicta primo arguitur. Grammatica debet prius acquiri quã Logica,cũ Logicus pręſupponat ſignificationẽ terminorum,& modum congrue loquendi,qui per Grammaticam habetur, ergo Grammatica prior eſt in acquiſitione,& non Logica. D

Patet in Hipocr. qui naturalis fuit Logicus. Scđo arguit. Plures medici acquiſiuerunt ſciam,medicinæ ante inuentionẽ Logicæ,& ẽt multi qui non habuerunt Logicam,ergo logica nõ eſt prior in acquiſitione aliarum ſcientiarum.

Tertio. Sonus & vox ab ore aĩalia ęque cito ꝓferũt, ergò ſonus nõ pcedit uocẽ.igitur uox non fit mediãte ſono.

Quarto ſic.Idẽ non debet conſyderari in diuerſis ſcientijs, ſed ſonus conſyderatur in phyſica, ergo non debet conſyderari in Logica.

Quinto ſic.Qualitas eſt prior quam ſonus,cũ ſit genus ſoni, ergo magis incipiendum eſt a qualitate quã a ſono.

E Solutio. Ad argumẽta. Ad primum dicitur. quod duplex eſt Grãmatica.ſ.poſitiua & regularis.Poſitiua eſt cognitio,quæ eſt de ſignificatis terminorũ & regulis Grammatice, non cognoſcẽdo cauſas eorum & iſta bene pręcedit Logicã. ſed non eſt ſcientia proprie dicta, ſed quędam cognitio imperfecta.Sed Grãmatica regularis eſt cognitio pp quid regularum Grammaticalium,qua cognoſcũtur probatiue.& per cauſas, & talis bene eſt ſcientia,& non poteſt acquiri ante Logicam niſi imperfectæ, cum acquiratur per argumentationẽ, quæ per Logicam cognoſcitur.

F Logica medicis neceſſariã eſt. Ad ſcđm dř, ꝙ licet tales Medici acquiſiuerunt Medicinã imperfecte per quandã argumentationem naturalem factã ſ.naturali cognitione intellectus qui eſt naturaliter diſcurſiuus non tñ perfectæ acquiſiuerunt eã, & per argumentationem artificioſe factã,qa non habuerunt artem arguẽdi, & inde fuit quod inciderunt in errorem. Et ſimiliter dicendum eſt de alijs ſciẽtijs,quæ non acquiruntur perfectæ ſine argumentatione,de qua eſt Logica.

Ad tertium dř,ꝙ licet ſonus nõ pręcedat vocem ſecundũ tps, tamen bene præcedit ſecundum naturã,& in ratione principij formalis, & ideo vox fit mediante ſono in gñe cauſæ formalis, & non efficientis.Ad quartũ dř,ꝙ idẽ, ſub

A ſub diuerſis rationibus pōt in diuerſis ſcientijs conſyderari, licet nō ſub eadē ratione, modo ſonus in Phyſica cōſyderatur vt p̄ ſſio rei naturalis, & in Logica vt eſt ſignum conceptus mentis, iō diuerſis rōnib. hic, & ibi conſideratᷣ. ad quintum dr̄ ꝙ qualitas eſt cōlor ſono ſcd̄m p̄dicationem non tñ vt eſt ſignū cōceptus mentis, qa nō ſignificat cōceptum niſi vt eſt in ſono, & ſub illa rōne ſonus hic conſyderatᷣ, licet ēt ſonus nō ſit ſignum cōceptus, niſi vt eſt in voce, quia tñ eſt proximum genus vocis, oportuit hic de ipſo determinar.

Sonus, quid ſit, deque definitionem natura.

B

Sonus eſt quicquid per ſe, & proprie ab auditu percipitur. Dicoaūt propriè, quia licet homo, vel campana audiatur hoc tamen non eſt niſi per ſonum eius.

Poſtquam Petrus Hiſp. poſuit proœmium ſuum, hic conſequenter aggreditur tractatum, & quia in illo primo tractatu, cuius enuntiatio eſt ſubiectū, determinatur de noīe & verbo eo, qđ ſunt partes enuntiationis, & in eorum definitionib ponitur vox, cuius ſonus eſt genus, ideo auctor primo determinat de ſono, ipſum definiendo. Sonus eſt qcqd auditu ꝓpriè, & p̄ ſe pcipit.

C Pro cuius intellectu primo ſciendū eſt, ꝙ ſenſibile in cōi dr̄ il ud, ꝙ aptum natum eſt ſentiri. & diuidiᷣ inſenſibile per ſe, & ſenſibile per accidēs. Senſibile per ſe eſt, ꝙ per ſe immutat ſenſum, & nō rōne alicuius accidētis, ſicut color per ſe, & non rōne alicuius accidētis eius immutat viſum, & ſapor guſtum. Senſibile per accidens eſt ꝙ non ratione ſui, ſed rōne alicuius accidētis eius immutat ſenſum, ſicut cāpana immutant auditum non ratione ſui, ſed ratione ſoni eius, qui ſibi eſt accidens.

Senſibile per ſe duplex vbi ſupra.

Scd̄o ſciedū, ꝙ ſēſibile per ſe iterum diuidiᷣ inſēſibile cōe & proprium. Sēſibile cōe, eſt quod a plurib. ſenſib ſentiri pōt, ſicut iſta quinq, magnitudo, numerus, motus, figura, quies quæ dicuntur cōia, non quia ab omnib. ſenſibus percipiantur, ſed a plurib. Sed ſenſibile proprium eſt, quod ab vnico ſenſu ſentiri pōt. ſicut color eſt propriū obiectū viſus, ſicut propriū ſenſibile, & ſonus ꝓpriū obiectū audit⁹, & odor olfactus, & ſapor guſtus, & qualitates tāgibiles, q̄ ſunt calidum, frigidum, humidū. & ſiccū, ſūt ꝓpriū obiectā tact⁹. D

Tertio ſciendum eſt, ꝙ ſenſibile in cōi, vt patet ex p̄dictis, eſt genus ſoni, & illud debet intelligi in ſua definitione, cum dr̄ quidquid percipiᷣ, i. aliquid perceptibile vel ſenſibile, qa percipiᷣ in illa definitione dicit aptitudinē & nō actū. & ſic illa pars definitionis ſoni poniᷣur loco gn̄is deinde poniᷣ, per ſe, ad dr̄iam ſenſibilium per accidens, quia vt dictum eſt, ſonus eſt ſenſibile per ſe, & dr̄ propria ad drīā ſenſibilium cōium, quia ſonus eſt ſenſibile proprium auditus, & ſubiungiᷣ ab auditu, ad drīā propriorum ſenſibiliū aliorum ſenſuum, & ſic intellectus definitionis eſt ꝙ ſonus eſt ſenſibile per ſe, & ꝓprium auditus, & me'ius ſic definiᷣ p̄ ſuum genus ꝓpinquum, ꝙ eſt ſenſibile, quā p̄ ſuum genus remotū, ꝙ eſt qualitas ſenſibilis, vt definit ipſū Buridanus, & poſſet ēt iſta definitio ꝓbari, quia tres cōdōnes bonæ definitionis ſibi cōueniūt, igiᷣ eſt ſufficiēs. E

Quarto ſciēdum ꝙ tres ſunt condōnes bonæ definitionis. Prima eſt ꝙ definitio debet conuenire oī cōtēto ſub definitio. Scd̄a eſt ꝙ conueniat ſoli definito, & ratio harum conditionū eſt, quia definitio componitur ex gn̄e, & drīa propria definiti, ſed i'la differentia competit omni contento ſub definito, & ſoli definito, quia conuertitur cum ipſo, ideo definitio debet conuenire omni, & ſoli. Tertia conditio eſt, ꝙ definitio debet ſufficienter explicare naturā definiti, & facere ipſum differre a quolibet alio. Rō eſt, quia natura rei ſufficiēter explicatur per genus, & differentiā, quæ dicunt primā potētiā, & vltimum actum naturæ rei. definitio F

Definitionis conditiones.

A finitio autem fit ex genere, & dña, & ratione dñæ propriæ facit definitum differre a quolibet alio. Iſte aút tres códitiones conueniunt definitioni ſoni, vt probat inductiue, igit eſt ſufficiens.

Quadruplex definitio. Sciẽdum vlterius φ quadruplex eſt definitio, ſ. q̃ditatiua, diſcreptiua, cauſalis, & quid nominis. Definitio quiditatiua eſt oratio quid eſt eſſe rei ſignificàns per eſſentialia, vt homo eſt animal rationale, & mortale. Definitio deſcriptiua eſt oratio quid eſt eſſe rei indicans per accidẽtalia, vt homo eſt animal greſſibile bipes. Definitio cauſalis eſt, quæ datur per cauſas, i. efficiẽtem, B vel materialem, vt ira eſt accenſió ſanguinis ad cor. Definitio q̃d nominis, eſt oratio ſignificans quid per nomen importatur, ſicut vacuum dẽ ſpacium non repletum corpore, poſſibile tamẽ repleri, ſed quia definitio cadit ſub prima operatione intellectus, ideo ſciendum quod tres ſunt operationes intellectus. prima eſt ſimplicium apprehenſio, ſecũda eſt compoſitio, vel diuiſio, tertia eſt diſcurſus, & ratiocinatio.

Argu. Sed cõtra prædicta primo arguitur. Omnis definitio eſt falſa, in qua prędicatur vle, vl'iter ſumptum, ſed ſic eſt in iſta. ſonus eſt quicquid, nã q̃cquid eſt ſignum diſtributiuũ, includens materiã ſuę diſtributionis, igitur definitio C eſt male poſita. Sc̃do ſic. Audibile non eſt de eſſentia ſoni, ſed accidẽs eius, igitur ſonus, cum percipiatur per auditũ, p accidens percipitur ab auditu, & nõ per ſe. Tertio ſic. Oĩs motus eſt ſenſibile commune, vt patet ex prædictis, ſed ſonus eſt quidam motus, cum ſit motus aeri refracti, vt dicitur in libris de anim. ergo ſonus eſt ſenſibile commune, & ſic in iſta definitione male ponitur proprie. Quarto arguitur ſic. Nullũ obiectum potẽtiæ paſſiuæ dẽt definiri p potẽtiã, cuius eſt obiectũ, cũ ipsũ ſit prius, & notius ipſa potẽtia, ſed ſonus obiectũ auditus, q eſt potentia paſſiua, igit. Quinto ſic. Silentiũ proprie, & per ſe percipit ab auditum, quia nõ percipitur ab eo per aliquod accidẽs, nec percipitur ab alijs ſenſibus quã ab au- D ditu, igitur definitio cõuenit ſilẽtio, igitur non conuenit ſoli ſono definitio.

Solutio. Ad argumẽta. Ad primum dr̃ quod qui-q̃d eſt ſignum diſtributiuũ, ſed tñ ibi non tenet diſtributiue, ſed infinite, & tñ valet quicquid percipit. i. id, q̃d eſt perceptibile, ergo nõ ibi prędicatur vniuerſale vl'iter ſumptum. Ad ſm dr̃, φ licet audibilitas ſit accidens propriũ ſoni, non tñ eſt ſibi accidens cõe, quia contingit adeſſe, & abeſſe, ideo ſibi bene conuenit per ſe, ſicut propria paſſio conuenit per ſe ſuo ſubiecto. Ad tertium dr̃, quòd licet ſonus, quantum ad E ſuum materiale, dicatur motus aeris, quia ſp multiplicatur cũ motus aeris, tñ quantũ ad ſuum formale nõ eſt motus localis, eſt qualitas cauſata ex violenti fractione aeris, vel alicuius alterius medij. ideo non eſt ſenſibile cõe.

Ad quartũ dr̃ φ obiectũ potẽtiæ paſſiuæ nõ definitur a priori, & quiditatiue p potentiã, cuius eſt obiectũ, tñ bñ definitur p ipsã a poſteriora, & deſcriptiue, & hoc q̃ñ potẽtia eſt nobis obiecto notior, ſicut eſt in ꝓpoſito. Ad q̃ntum dr̃, φ licet ſilẽtium percipatur priuatiue ab auditu, ſ. per carentiam ſoni, non tñ poſitiue, & per ſe, ſicut ſonus, iõ non ſibi competit præſens definitio.

Definitio vocis & eius inſtrumenta. F

Sonorum, alius vox, alius non vox Sonus vox, idẽ eſt quod vox. Vnde, vox eſt ſonus ab ore animalis prolatus naturalib. inſtrumẽtis formatus. Naturalia autem inſtrumenta, quibus vox formatur, ſunt hæc, guttur, lingua, palatum, quattuor dẽtes, & duo labia, & pulmo vnde verſus. Inſtrumenta decem ſunt, guttur, lingua, palatum. Quatuor, & dentes, pariter duo labia pulmo. Sonus nõ vox, eſt ille, qui generatur ex colliſione, duorum corporum inanimatorum, vt fragor arborum, ſtrepitus pedum.

Præ-

A Præmiſſa definitione ſoni, hic conſequēter Auct. ponit diuiſionē eius ipſum diuidendo per ſonum vocē, & ſonum non vocem. Cuius diuiſionis rō eſt, quia oīs ſonus fit ex violenta fractione aeris, vel alicuius corporis, vel igit in tali fractione fit formatio vocis ab ore aīalis cū naturalibus inſtrumētis, vel fit ex percuſſione corporū ſine tali formatione, ſi primum, ſic eſt ſonꝰ vox. ſi ſecundum, ſic eſt ſonus nō vox. Et poteſt iſta diuiſio probari per cōditiones, q̄ conueniunt bonæ diuiſioni.

Diuiſionis conditiones.

Primo ſciendum quod tres ſunt cōditiones bonæ diuiſionis. Prima eſt. ꝙ mēbra debent eſſe oppoſita, ꝙ debet intelligi ꝙ ſint oppoſita, vel formaliter, vel virtualiter, ſic ꝙ aliquò modo B includāt modos contradictionis oppoſitos, quia in hic, quę diuidunt, vel diſtinguuntur inter ſe ſemper vnū includit, aliquo mō negationē alterius. Secunda eſt, quod mēbra diuiſionis non debent excedi a diuiſio ſed debent euacuare totā naturā ipſius diuiſi ſiue poteſtatem, ſic quòd nihil contineat̄ ſub diuiſo, quod non ſit in aliquo mēbrorum diuiſionis. Tertia eſt, qđ illa membra ſimul ſumpta non excedāt diuiſū, ſed cū eo cōuertant̄. Sed iſtæ tres cōditiones in ꝓdicta diuiſione reperiunt̄, vt pōt facile declarari, ideo ipſa eſt ſufficiens. Et eſt prædicta diuiſio gn̄is in ſuas ſpecies, qa diuiſum æqualiter, & vna definitione dicit̄ de mēbris diuidētib. C Et licet ſonus vox ſit perfectior, & prior via perfectionis q̄ ſonus non vox parte proprie naturæ & perfectionis, & ſpeciei. non tñ reſpectu ſoni in communi ſed ſe habent ęqualiter.

Secundo ſciendum quòd vox dicit̄ ſonus ab ore aīalis prolatus naturalibus inſtrumētis formatus. Et ibi ponitur ſonus, loco gn̄is, & ponitur ab ore aīalis prolatus ad differentiā ſoni. facti ex percuſſione duorū corporum. et ponitur naturalib. inſtrumētis formatus ad differentiā tuſſis, & ſternutationis, & multorum ſonorum, q̄ fiunt ab ore animalis, & tamen non formātur naturalib. inſtrumentis. ideo non ſūt voces. D vñ informatione vocis decē inſtrumenta requiruntur. ſ. guttū, lingua, palatū, quatuor dentes, pulmo, duo labra. Et licet plura requirant̄ in cauſatione vocis, tñ iſta ſufficiunt ad debitā formationē tanq̄ iſtrumēta ꝓpinqua.

Generatio ac vocis formatio ex. 2 de animat. c. 87.

Tertio ſciēdū quòd quadrupliciter fit formatio vocis. Primo. n. ꝑ reſpirationē fit attractio aeris ad pulmonem. Secundo aeris attracti circa pulmonē ingroſſatio. Tertio fit aeris ingroſſati reuerberatio ad arteriam, vocalē i qua expulſiue cauſat̄ ſonus. Quarto fit ſoni in aere repercuſſio, & debita diſtractio, & formatio cū ꝯplectio linguæ ad palatum, & ad dentes, & ex diuerſa ꝑcuſſione cauſat̄ diuerſitas vocis, & per defectū huius ſoni, facti ab hore animalis ſine tali formatione cū naturalibus inſtrumentis, non ſunt voces. E Et hæc gn̄atio vocis explicatur iu definitione eius quæ ſic ponitur in ſecundo de Anima, quod eſt percuſſio aeris reſpirati ab anima ad vocalem arteriam cum imaginatione ſignificandi.

Quarto ſciendum qđ ſonus nō vox eſt ille, q̄ cauſatur ex colliſione corpprum inanimatorum, vt fragor arborū, ſtrepitus pedum, & eſt colliſio, mutua percuſſio duorum corporum adinuicem, & dicit̄ colliſio ex cō, quòd eſt ſimul, & leſio, ponitur hic loco gn̄is. Dicitur corporum inanimatorum quantum ad modum faciendi ſonum, quia F non oportet quod talia corpora ſint inanimata ſecundum ſubſtātiā ſuam, quia fragor arborum, & percuſſio manuū ſunt ſoni nō voces, & fiunt a corporibus, quæ ſunt animata ſecundum ſubſtātiam ſed ſunt inanimata quantum admodum operandi, quia faciūt talem ſonum vt ſunt corpora dura, et non vt ſunt animata.

Argū.

Sed contra ꝓdicta arguitur primo. Nulla forma ſimplex eſt diuiſibilis, ſonus eſt forma ſimplex, igitur male diuiditur Secundo Sonus tube, & inſtrumentorum muſicalium eſt q̄dā vox, cum habeat continuationē, melodiā, & arti-

A & articulationem, q̃ ſunt propriè paſſiones vocis. & tñ non fit ab ore aialis cum naturalibus inſtrumentis, ergo contra definitionem vocis.

Tertio ſic. Hoĩes edendi, & quędã aues carentes labijs, & dentib faciunt vocẽ, & tñ non habẽt inſtrumẽta prius enumerata, ergo ad formationẽ vocis non requirunt prædicta inſtrumenta.

Quarto ſic. In fractione panni vel papyri fit ſonus non vox, & tñ ille non generãt ex mutua colliſione, i. pcuſſione duorũ corporũ inanimatorũ, igĩt.

Quinto ſic. Tuſſis eſt ſonus nõ uox, & tñ non fit ex pcuſſione duorũ corporũ inanimatorũ, ergo cõtra definitionẽ.

B Solutio Ad argumenta. Ad primum dicitur ꝙ nulla forma ſimplex eſt diuiſibilis in parte integrales, & quãtitatiuas, qa caret talibus, tamen bene eſt diuiſibilis in partes ſubiectiuas, ſicut genus in ſuas ſpecies, & hoc modo hic diuidit ſonus in ſpecies eius. & licet illud mẽbrum ſonus non vox, ſit quoddã incõplexum includens negationem tñ ponit ad circumloquendum vnam ſpeciem poſitiuam, & incomplexam defectu nominis ſimplicis ſibi impoſiti.

Ad ſcdm dr, ꝙ licet voces tubæ, & cęterorũ inſtrumentorũ dicant voces trãſumptiuæ, & ſimilitudinarie. eo ꝙ per ſimilitudinẽ participiãt ꝑdictas paſſiones vocis, non tñ ſunt voces propriæ.

C Ad tertium dicitur, quod homines edẽtuli, & aues formant quodãmodo voces indiſtincte, & imperfecte, nõ tamẽ voces dictas bene diſtinguunt pp defectum illorum inſtrumentorum.

Ad quartum dicitur, ꝙ licet in fractione panni non eſt formaliter mutua pcuſſio duorum corporum, tñ ibi eſt ęquiualenter quãtum ad ſuum effectũ q eſt ſubita, & violenta fractio aeris, quæ poteſt fieri per ſubitã ſubſtractionem partium talis corporis.

Ad quintũ dicitur qd licet in tuſſi nõ ſit percuſſio corporũ inanimatorũ ſcdm ſubſtãtiam eorum, tamen ſunt ibi corpora inanimata quãntum admodũ operãdi, quia non fit ibi aliqua forma tio vocis ſecundum aliquam virtutem cognoſcitiuam animæ. D

Quid uox ſignificatiua, & non ſignificatiua.

Vocum alia ſignificatiua, alia non ſignificatiua. Vox ſignificatiua eſt illa, quæ auditui noſtro aliquid repreſentat vt hõ, quus, vel gemitus infirmorum, qui ſignificat dolorem. Vox non ſignificatiua eſt illa, quæ auditui noſtro nihil repreſentat, vt bu, ba, baf. E

Poſtq̃ Auctor præmiſit diuiſionem ſoni, & definitiones mẽbrorũ, hic conſequenter ſubdiuidit illud mẽbrũ, de quo eſt ſermo ad ꝓpoſitum. ſ. ſonũ vocẽ aliud membrorum relinquẽs, qa ſuo ꝓpoſito nõ deſeruit. Et diuidit vocẽ in ſignificatiuã, & non ſignificatiuã. cuius diuiſionis, rõ eſt, qa oĩs vox ſe obijcit intellectui, vel ergo aliquid repreſentat intellectui, tanq̃ ſignũ alterius, vel ſolũ repreſentat ſeipsã, & non eſt ſignũ alterius ſignificati. Si primũ eſt vox ſignificatiua. Si ſecundũ m eſt vox non ſignificatiua. Et non eſt iſta diuiſio gñis in ſuas ſpecies, ſed ſubiecti in accidentia. accedit enĩ voci ꝙ ſcdm ſe accipiatur, & vt ſignum alicuius ſignificati. nec iſte ſunt eſſentialis, & formales differentiæ vocis, ſed accidentales. F

Primo ſciendum ꝙ uox ſignificatiua eſt illa quæ auditui aliquid repreſẽtat, & intelligitur ꝙ repræſẽtat aliqd, tãquam ſignificatũ eius, cuius ipſa eſt ſignũ. Signũ autẽ ut dicit Tullius, eſt quod offert ſe auditui, aliquid relinquens intellectui, ideo talis uox mediante auditu, aliquid repræſentat itellectui, qd ſit hoc mõ, quia uox ordinata ad ſignificãdũ (cum ſit quidã ſonus) ꝑ ſe, ſe obijcit auditui, & per auditũ ſpecies, uel ſimilitudo illius uocis præſẽtatur intellectui, per quã ſpeciem intellectus cognoſcẽs impoſitionẽ uocis ad ſignificãdũ cognoſcit, & accipit ſpẽm Quid uox ſignificatiua.

ſignificati

A ſignificati tali vocis, & ſic mediāte auditu repn̄tat intellectui ſui ſignificatū.

Quid formale, ac materiale in voce ſignificatiua ex j. lib. perihermе. c. 1. & 2. ſ 2. doct.

Scd̄o ſciēdū, ꝙ vox ſignificatiua duo includit. Primū eſt materiale, ꝙ eſt ipſa vox. Scd̄um vero eſt formale, qd̄ eſt virtus ſignificandi, & repræſentandi actualiter ſuū ſignificatū, q. virtus prouenit per inſtitutionē & ordinationē ad ſignificandum per hoc n. ꝙ ipſa ponitur ad aliquod ſignificandum, & efficitur ſignū eius accipit virtutē repræſentandi actualiter illud ſignificatum, & hæc virtus qn̄que vocatur ſignificatio habitualis, qa hr̄ ab ipſa voce, tanq̄ à forma materia, & qn̄que rō ſignificādi, qa eſt rō, & cā. ppq̄ vox eſt ſignificatiua, & datur ipſi voci quandoque per ordinationem primi imponentis, B qui ordinat vocem ad ſuum ſignificatum, & non ad aliud. qn̄q; vero venit per ordinationem, quæ fit ab inſtinctu naturæ, q̄ inſtigat & inclinat aīalia ad formādum voces pſentātes ſuos affectus. ex quo patet ꝙ ad vocē ſignificatiuā reqrit̄ primo ꝙ hēat ſignificatum aliud a ſe, cuius ipſa eſt ſignum. Scd̄o requiritur ꝙ habeat ordinationem ad tale ſignificatum vel ſecundum placitum, vel ſecūdum inſtinctum naturæ.

C Cur uoce potiꝰ quā aliquo cæterorū ſenſibilium cōceptus aī exprimamꝰ.

Tertio ſciēdum licet quòd quinque ſint obiecta ꝓpria ſenſuū particulariū, ſicut ſuperius viſū eſt, tn̄. qa vox percipitur p auditum, magis imponitur ad ſignificādum conceptus, & affectiones aīæ q̄ obiecta aliorū ſenſuū ab auditu. Cuius rō eſt qa voces ſunt in ꝑtāte noſtra, & poſſumus formare ipſa cum volumus, & variare ſcd̄m multas dr̄ias, nō aūt poſſumꝰ formare ad placitū noſtrum obiecta aliorū ſenſuū vt puta colores, vel ſapores iō vox eſt magis conueniēs ad ſignādū cōceptꝰ aīæ. & ad hoc ꝙ fiat ſignatiua, q̄ cætera ſēſibilia.

Vox nō ſignificatiua.

Quarto ſciendum quòd vox nō ſignificatiua eſt q̄ nihil auditui repræſētat, quod ſic intelligitur, nihil repreſentāt pręt ſeipſam per modū ſigni, licet bene aliquid repræſentet per modum rei ſicut buf, & baf, tn̄ nō repræſentāt. Si tn̄ illæ voces proferant indegnāter; vel cum aſperitate vocis pn̄t ſignificare deriſione: vel aliqué effectū mētis, & eſſent interiectionis, ſed qn̄ proferunt ſiue ſpeciali ſigno in geſtu corporali, vel in mō ꝓferendi, ſic ſunt nō ſignificatiuæ, & per hoc patet diuiſio vocis, & definitiones mēbrorum eius. D

Argu.

Sed contra ꝓdicta primo arguitur. In bona diuiſione mēbra diuiſionis nō dēt excedere diuiſum, ſed ſignificatiuū excedit vocē, cum multa ſint ſignificatiua, q̄ nō ſunt voces, ſicut eſt circulus ante tabernā. ergo iſta diuiſio nō valet.

Secundo ſic Oīs vox repſentat aīal, cuiꝰ eſt illa vox, ergo vox nō ſignificatiua aliqd auditui noſtro repræſentat.

E

Tertio ſic. Vox ſe nō obijcit intellectui ſed tn̄ auditui, ſed auditus non apprehendit ſignificatum vocis, igi ūr vox ſignificatiua nihil auditui repræſentat.

Quarto ſic. Oīs vox fit cum intētione ſignificandi, vt patet in ſecundo de Anima. ergo oīs vox eſt ſignificatiua.

Tex co 190. & ibi d c.

Quinto ſic Omne ſubiectum, alicuius propoſitionis, eſt nomen, & per cōſequēs vox ſignificatiua. ſed buf, & baf, bene ſūt ſubiecta ꝓpoſitionis, dicendo buf eſt vna vox ergo tales ſūt noīa, & per cōſequēs ſunt voces ſignificatiuæ.

Solutio

Ad argumenta. Ad primū dr̄ quod ſignificatiuū in cōi, bene excedit vocē, nec eſt membrum huius diuiſionis, ſed ſignificatiuū vt eſt adiectiuum vocis, & tn̄ valet ſicut vox ſignificatiua, nō excedit uocē, & iſto mō hic intelligit. Ad ſcd̄m dr̄, quod licet vox non ſignificatiua repræſentet aīal. ſicut effectus ſuā cauſam, nō tn̄ ſicut ſignū ſuū ſignificatū, cui imponit ad ſignificandū. de qua repræſentatione eſt hic ad propoſitū.

F

Ad tertiū dr̄, quod licet uox ſignificatiuā non primo ſe obijciat intellectui, tn̄ bene ſe obijcit ex conſequenti mediante auditu; quia per auditum repręſētat ſuam ſimilitudinem, & ex conſequēti ſignificatum intellectui. Ad quartū dicitur, quòd in ſecundo de Anima ſolū principaliter intelligitur de uoce ſignificatiua. & per analogiā de non ſignificatiua, unde nō oportet ꝙ definitio analogi

A dalogi pro qualibet ſui parte conueniat cuilibet membrorum diuiſionis, ſed ſufficit, quod completa conueniat primo, & ſecũdum alias partes alijs. Ad quintum dr̃ quod buff, poteſt eſſe ſubiectũ propoſitionis, non quod habeat ſignificatum, ſed ſolum prout ab intellectu capitur loco vnius vocis, impoſitæ ad ſignificandum talem vocem imperfectam, & tunc tenetur materialiter.

Vox diuiditur in naturaliter, & ad placitum ſignificantem.

Vocum ſignificatiuarum alia B ſignificat naturaliter, alia ad placitum. Vox ſignificatiua naturaliter, eſt illa quæ apud homines idẽ repreſentat; vt latratus canum, & gemitus infirmorum. Vox ſignificatiua ad placitum, eſt illa quæ ad voluntatem primi inſtituentis aliquid repræſentat; vt homo, homines, equus, equum.

Poſtquam Auctor poſuit diuiſionẽ vocis in cõi, & definitiones partium eius, hic conſequenter ſubdiuidit vocẽ ſignificatiuam dicẽs, ꝙ vocẽ ſignificatiuarum, quædã ſignificat ad placitum & q̃dã naturaliter. Cuius ratio eſt, qa C omnis vox ſignificatiua hẽt impoſitionẽ, & ordinẽ ad ſuũ ſignificatũ, vel ergo talis ſignificatio fit ſcd̃m inſtinctũ naturæ, & ſic eſt vox ſignificatiua naturaliter, vel ſcd̃m placitũ imponẽtis, & ſic eſt vox ſignificatiua ad placitũ.

Quid vox naturaliter, & q̃ ad placitum ſignĩet ex 2. phy. T. cõ. 5. 6. & inde, ibi Doct.

Primo ſciẽdũ ꝙ vox ſignificatiua naturaliter eſt illa, q̃ apud hoĩes idem ſignificat, vt gemitus infirmorũ. Cuius rõ eſt quia talis vox ordinat ad ſignificandum, & repræſentandum ſuum ſignificatũ per inſtinctum naturæ, quæ inclinat aĩal ad formandum talem vocem, & ad exprimẽdum ſuas affectiones, vt puta ad exprimendũ irã, famẽ, tædium, vel gaudium, & ſic de alijs, & quia natura eſt eadem apud omnes, & eodẽ modo inclinat animalia ad explicandũ ſuas paſſiones, ideo vox ſignificatiua naturalis idẽ repræſentat apud omnes, ſed ſignificatiua ad placitum D non ſignificat idem apud omnes, ſed ſolum apud illos, qui nouerũt eius impoſitionem ad ſignificandum.

Secundo ſciendum ꝙ vox ſignificatiua naturaliter, & vox ſignificatiua ad placitum quadrupliciter differunt. Primo in prolatione, quia vox ſignificatiua naturaliter non perfecte formatur, neque profertur pp̃ impetũ paſſionis, quæ impedit hominem ad debite proferendum, ſed vox ſignificatiua ad placitũ eſt debite p̃lata & formata. E Scd̃o differunt ex parte ſignificationis, quia ſignificatiua naturaliter apud oẽs idem repræſentat, alia verõ nõ, ſed tantũ apud illos, qui cognoſcunt eius impoſitionem. Tertio differunt ex parte ſignificati, qa ſignificatiua naturaliter ſignificat affectiones, & paſſiones appetitus, alia vero ſignificat cõceptum intellectus. Quarto ex parte eius ſuæ ordinationis ad ſignificãdũ, quia ſignificatiua naturaliter ordinatur ad ſignificandum ab inſtinctu naturæ, alia vero ſecundum placitum imponentis.

Tertio ſciendũ eſt, ꝙ vox ſignificatiua ad placitum eſt illa, quæ ad placitum primi imponẽtis aliquid repræſentat. Vnde differunt voluntas, & placitũ, qa voluntas eſt potẽtia volitiua, vel actus eius, qui incipit ab intra, & terminat F ad extra, i. in bonum cognitũ, ſed econtrã placitum nominat actum voluntatis, qui incipit ab extra, & terminatur ad intra incipit. n. a re cognita, & terminatur ad voluntatem. Et quia vox ſignificatiua ad placitũ imponitur ad ſignificand. in re quæ cõcipitur ab aĩa, & illa cognitio primo venit ab extra, ideo magis proprie dicitur ſignificare ad placitum, quam ad voluntatem.

Ad placitum ſignificare; & ad voluntatẽ quid.

Quarto ſciendũ, ꝙ cũ res præſentatur ſenſui, mediante ſenſu ghat ſuam ſimilitudinem in anima, & per illã ſimilitudinẽ anima format intra ſe conceptum rei, quem poſtea vult exprimere, ꝓpter quod imponit vocem ad ſignificandum talem conceptum, & mediante ipſo rem conceptã, & ideo apud

pro-

C Ad proferentem, vox primo ſignificat cõceptũ, licet apud audientem, primo repræſentet rẽ conceptã vñ ipſa proprie non ſignificat conceptum tñ, nec rem tñ, ſed rem ſub conceptu. Vñ iſta quatuor, ſcilicet res, conceptus rei, uoces, & ſcripturæ ſic ſe habent, q᷑ conceptus ſignificãt res a quibus cauſant in aïa, & uoces immediate ſignificãt conceptus, & ſcripturæ ſignificant voces, & ſunt ſigna tantum, nec vlterius ſignificantur per aliud. Ex iſtis patet diuiſio vocis ſignificatiuæ, & definitionis membrorum eius.

Argu. Sed contra pdicta primo arguit̃ ſic. Sicut ſe hẽt conceptus ad res, ita voces ad cõceptus, ſed conceptus naturaliter ſignificant res, ergo voces naturaliter

B ſignificant cõceptus: & p conſequens nullæ voces ſignificãt ad placitũ. Secũdo ſic. Omne ſignum hẽt ſimilitudinẽ ſui ſignificati. ſed oĩs vox ſignificatiua eſt ſignum rei, ergo hẽt ſimilitudinem re, & p conſequẽs ſignificat eã naturaliter, & nulla ſignificat eã ad placitũ. Tertio ſic, illa vox ſignificat naturaliter, q ex ſui natura repræſentat ſuum ſignificatũ, ſed gemitus infirmorũ ex ſui natura nõ repreſẽtat ſuũ ſignificatum, q᷑a ſi pferat ab hoĩe ſano, talis nõ ſignificat dolorẽ, ergo talis non ſignificat naturaliter. Quarto. Quilibet co-

C gnoſcẽs impoſitionem vocis ſignificatiuæ ad placitum, cognoſcit ſignificatum eius, ſed oẽs poſſunt cognoſcere talẽ impoſitionẽ, ſicut oẽs poſſunt cognoſcere impoſitionem huius vocis hõ, ergo talis vox idẽ ſignificat apud oẽs. Quinto ſic. Illud, q᷑ ſit ad placitũ, eſt variabile in infinitum, cum voluntas hoĩs in infinitũ varieť ergo, ſi uox ſignificet ad placitum, ſua ſignificatio erit variabilis in infinitum, & ſic nulla erit certa certã cognitio de ſignificatione vocis ſignificatiuæ, quod eſt inconueniens. ergo ipſa non ſignificat ad placitum inſtituentis.

Solutio Ad argumenta. Ad primũm iſtorũ dicitur, q᷑ licet ſit in iſtis ſimile in hoc, q vocis ſignificat conceptus, & conceptus rem, eſt tamen diſſimile in hoc

D q᷑ conceptus eſt eſſentialis ſimilitudo cauſata a re ipſa naturaliter, iõ ſignificat eã naturaliter. ſed vox non cauſatur naturaliter a conceptu, ſed a voluntate concipientis, ideo ſignificat ipſum naturaliter. Ad ſm dr, quod ſignũ cauſatũ a natura, ſp hẽt ſimilitudinem ſui ſignificati, ſed nõ oportet de ſigno cauſato per voluntatem, ſicut patet de circulo tabernæ, q non hẽt ſimilitudinẽ vini. Ad tertiũ dr, q᷑ ſi talis vox eodem mõ formaret ab hoĩe ſano ſicut ab homine infirmo, tunc ſemper repræſentabit dolorẽ. ſed ſi non habet formã eandẽ plationis cum geſtu corporali, non repræſentabit idẽ, nec erit eadẽ niſi materialiter. Ad quartum dr, q᷑ ſi oẽs co-

E gnoſcerent impoſitionẽ huius vocis, homo, tunc ſignificaret idẽ apud omnes. ſed non ſine notitia ſuæ impoſitionis, quia illa impoſitio non eſt nota apud omnes, ſicut eſt inclinatio naturalis, qua vox ſignificat naturaliter. Ad quintum dicitur, q᷑ illud, quod ſit ad placitum cuiuslibet indifferẽter variatur in infinitum, non tamen id, q᷑ determinate ſit ad placitũ unius, ſicut eſt vox ſignificatiua, quæ ſignificat ſolum ad placitum primi inſtituentis.

Vocis ſignificatiuæ ad placitum diuiſio.

F Vocis ſignificatiuarũ ad placitum, alia cõplexa, alia incomplexa, ut ratio, alia incomplexa, ut nomen vel verbum.

Poſtq̃ Auctor poſuit diuiſionẽ vocis ſignificatiuæ, & definitiones mẽbrorũ eius, hic cõſequẽter Auctor diuidit vocẽ ſignificatiuã ad placitũ, p uocẽ cõplexã, et icõplexã. Cui᷒ diuiſionis rõ eſt, q᷑a ois uox ſignificatiua ad placitũ, vel cõtinet plures voces ſignificatiuas, vel vnã tñ. Si primũ, eſt uox completa, ſi ſecũdum, eſt incompleta.

Primo ſciendum eſt, quod quælibet res dupliciter accipitur. Vno modo ſecũdũ ſe, & tunc ſit cõceptus ſimplex, ſiue

A ſiue incomplexus, vt cum Socra. ſecundum ſe, & non p habitudinẽ ad aliud apprehendit. Secundo mõ aliquid concipitur ſcdm cõpoſitionẽ, vel habitudinem ad aliud, vt enim Soc. apprehenditur, ſiue cognoſcitur ſub albedine, vel alio accidente, & tunc fit concept⁹ cõplexus. ideo eſt duplex cõceptus rei, ſ. cõplexus, & incomplexus. Et quia vox ſignificatiua ad placitũ ſignificat conceptũ animę, ideo aliqua eſt cõplexa, ſignificans conceptum aiæ complexum ſicut oro & alia eſt incomplexa cõceptum incomplexum ſignificans, vt nomen, & verbum per ſe ſumptum.

Cõplexorũ rõ. Scdo ſciendũ, ꝙ vox cõplexa eſt illa, in qua vniunt̃ plures voces ſignificatiuæ, & repreſẽtãt cõceptũ cõplexũ. & B ideo ad pfectã rõnem uocis complexæ tria requirunt̃. Primo ꝙ ibi ſint plures voces ſignificatiuæ, & ille voces habeãt ſe tanq̃ materialẽ vocis cõplexę. Secundo ꝙ illæ uoces habeãt cõplexionẽ, & vnionẽ, ita ꝙ vna ſe habeat ut determinatio, alia vero vt determinabile pp cuius defectũ hęc non eſt uox cõplexa, hõ aſinus, qui licet ibi ſint plures voces ſignificatiuæ, tñ non habent cõplexionem intrinſece inter ſe, cũ ibi non ſit vnio determinationis, & determinabilis, & hoc ſcdm eſt formale in voce compexa. Tertio requirit̃, quod talis vox ſignificet complexum conceptũ, C ſed illud eſt minus principale in voce complexa, quamuis tamen requiratur ex parte cauſæ finalis.

Incõplexorũ rõ. Tertio ſciendum, ꝙ uox incõplexa eſt illa, q̃ continet ſolum vnam vocẽ ſignificatiuam, ſicut homo, vel aſinus, & repræſentat conceptũ incõplexũ. & ad talẽ vocem nõ ſufficit, ꝙ habeat ſignificatum incomplexũ, ſed magis requirit, ꝙ ſit tñ vna vox ſignificatiua, iõ licet definitio ſolũ habeat vnũ ſignificatum remotũ. ꝙ eſt definitũ, ꝙ ſignificatũ eſt incõplexũ, qa tñ cõtinet plures voces ſignificatiuas, & ẽt ſuũ ſignificatũ ppinquũ. ſ. cõplexũ cõceptũ gñis, & differẽtiæ definiti, eſt cõplexũ, ideo ex vox ſignificatiuã complexa.

D Quarto ſciendum, qđ ad vocẽ incõplexa non requirit qđ habeat tm̃ vnum ſignificatũ, ſed ſufficit ꝙ ſit actualiter vna, ſ. quã tñ ad vocem & modum pferendi. Et iõ nomen æquiuocum, ſicut eſt canis, eſt bñ uox incomplexa, qa licet hẽat plura ſignificata, tñ eſt dictio actualiter vna, non continens plures voces ſignificatiuas. Nec requiritur ad vocem ſignificatiuã incõplexã, qđ nõ ſit compoſita ex pluribus vocibus, ſed ſufficit, qđ illæ voces non ſint in toto ſignificatiuæ, iõ nomen cõpoſitę figuræ, cũ partis eius nõ ſint ſignificatiuæ, E eſt vox incõplexa iõ nõ eſt idẽ cõpleſtio ſcdm Logicũ, & cõpoſitio ſecundũ Grammaticum. Et per hoc patet diuiſio vocis ſignificatiuæ ad placitum. & definitiones membrorum eius.

Sed cõtra pdicta primo arguit̃ Vox incõplexa eſt pars vocis cõplexę, et in ipſa continetur, igit̃ vnum mẽbrũ huius diuiſionis cõtinet̃ in alio, & p conſequens mẽbra non ſunt oppoſita, nec diuiſio eſt ſufficiens. Scdo ſic Oĩs cõceptus eſt incõplexus, ſed vox ſignificat conceptũ, ergo oĩs uox eſt incõplexa: & ſic diuiſio eſt iſufficiẽs maior patet, quia intellectus nõ põt plura ſimul intelligere, ſed vnum tñ, ergo oĩs conceptus eſt incõplexus. Tertio ſic. Oratio eſt tantum vna vox ſignificatiua, et nõ continet plures voces, cum ſit vnũ nomen, F igitur malẽ dicitur, qđ quædã eſt uox cõplexa, vt oro. Quarto ſic. Omne complectens, vocẽ, & ſignificatum, eſt complexum: ſed omnis uox continet vocem, & ſignificatũ, ergo qlibet uox eſt complexa, & nulla eſt incõplexa. Quinto ſic. Omnis uox componit̃ ex literis, & ſyllabis, q̃ Grammaticaliter elemẽta vocatur, igitur quælibet vox eſt incomplexa, ergo male dicit̃, quod aliquã eſt icõplexã, vt nomẽ, & verbũ.

Ad argumẽta. Ad primum dicitur, & licet uox incõplexa materialiter cõtineatur in voce complexa, non tñ formaliter tanquam pertinens ad formã vocis complexæ, & licet in voce complexa maneat forma vocis icõplexę, tñ illę

A illi ſe habet per modum materia reſpectu formæ totius vocis complexæ.

Ad ſm dr̃, quod licet intellectus noſter poſſibilis non poſſit intelligere plura ſimul per modum plurium, tamen poteſt intelligere plura ſe habentia per modum vnius, quia plura ſimplicia ibi ſunt ſub vna complexione.

Ad tertiũ dr̃, ꝙ ſi ſumat oro pro illa voce, vel intẽtione, tũc eſt vox incõplexa, ſed ſi ſumatur pro re ſubiecta intentioni, ſiue ꝓ ſignificato illi⁹ vocis, vt hic ſumitur, tũc eſt vox complexa.

Ad quartum dr̃, ꝙ ſi capiatur complexio generaliter pro quacunque cõplexione reali, vel etiam rationis, tunc conceditur ꝙ omne complectens vocem, & ſignificatum, eſt complexum,

B ſed ſi capitur ſpecialiter pro vnione plurium vocum ſignificatiuarũ, vt hic ſumitur in ꝓpoſito, ſic maior eſt falſa.

Ad quintum dicit, ꝙ licet vox ſignificatiua componatur ex literis, & ſyllabis, tanquam elementis, quia tamen non ſunt voces ſignificatiuæ, ideo non debet dici quòd ſit vox complexa.

Nominis definitio, & explicatio.

Nomẽ eſt vox ſignificatiua ad

C placitum, ſine tẽpore cuius nulla pars ſeparata, aliquid ſignificat, finita, & recta. Vox in iſta diffinitione ponit̃ loco gñis, Significatiua, ponit̃ ad differentiã vocis nõ ſignificatiuæ. Ad placitum, ponit̃ ad differentiam vocis ſignificatis naturaliter. Sine tẽpore ponit̃ ad differentiã verbi quod ſignificat cum tempore. Cuius nulla pars ſeparata aliquid ſignificat, ponitur ad differentiã orationis cuius partes ſeparatæ aliquid ſignificant. Finita ponitur ad differẽtiam nominis infiniti, vt non homo quod non eſt nomen ſecundum Dialecticum, ſed nomen infinitum nõ equus. Recta ponitur ad differentiam nominũ obliquorum, vt Catonis, Catoni, quæ non ſunt nomina ſecundum Dialecticũ, ſed nomina obliqua, vel caſus nominũ. Vnde ſolus nominatiuus, ſiue rectus dicitur eſſe nomen ſecundum Dialecticum.

Ex primo peri hermenias. c. 2 & D. S.

D

Poſtquam Auctor determinauit de ſono, & voce quæ ſunt principia materialia partium orationis, hic conſequẽter determinat de partibus orationis, ſcilicet de nomine, & verbo priuſquã de tota oratione, eo ꝙ partes, ex quib. fit aliquod totum naturaliter ꝓcedũt ipſum totum, & quia nomen ſubſtantiam ſignificat, a qua egreditur actus, verbum vero ſignificat actum egrediẽtẽ a ſubſtantia, iõ prius determinat de nomine, q̃ de verbo ipſum ſic definiens. Nomen eſt vox ſignificatiua ad placitum, ſine tẽpore, cuius nulla pars ſeparata aliquid ſignificat, finita, & recta.

E

Pro quo ſciendum primo, ꝙ vox, in iſta definitione ponitur loco generis, qa vox h̃et modũ generis reſpectu vocis ſignificatiuę, & nõ ſignificatiuę, totum reſiduum ponitur loco differentiæ. ſcilicet ſignificatiua, ad differentiã vocis non ſignificatiuæ, ad placitum, ad differentiam, vocis naturaliter ſignificantis. Nomen enim conſyderatum materialiter quantum ad ipſam vocem ſecundum placitum, imponitur ad ſignificandum, ſi tamen conſyderetur formaliter ſub ratione ſigni, illo modo de neceſſitate eſt ſignum, quia hoc eſt de ratione ſigni.

F

Secundo ſciendum ꝙ nomẽ ſignificat per modum ſubſtantię, & ꝑ modũ permanentis, & nõ per modũ fluxus, & fieri, & quia tẽpus eſt menſura motus, & fluxus, ideo nomen ſignificat ſine tempore, quod ponitur ad differentiam verbi, quod ſignificat cum tẽpore, & licet multa nomina, vt dies, annus, & ſimilia ſignificent tempus, non tamen cum tempore. Vnde ſignificare

Nominis à verbo dr̃ia ex 4. phyſ. te. cõ. 130. & idem.

A tēpus eſt de ſuo principali ſignificato importare tempus, ſed ſignificare cū tempore eſt cum ſuo principali ſignificato importare vnam differentiā tēporis, vt præſens, vel præteritum, & hoc nulli nomini cōuenit, in quo differēt a verbo. Deinde ponit. Cuius nulla pars ſeparata aliquid ſignificat, ad differentiā orationis, cuius partes ſeparatæ aliquid ſignificant, & ponit finita, ad differētiā nominis infiniti. & ponit recta ad differentiā nominum obliquorum.

Quæ nominis ratione excludantur. 2

Tertio ſciēdū, q̄ ſecundū Logicū ſolū illud eſt nomen q̄ pōt eſſe ſubiectū enuntiationis, & de quo aliquid pōt B verè, vel falſe enunciari & quia nomē infinitum non pōt eſſe ſubiectū enunciationis, q̄a non ſignat aliquid determinatum, de quo aliquid poſſit enunciari uere, vel falſe. ſimiłr nomen obliquū, q̄ non ſignificat per modū ſubſtātiæ abſolute, ſed per modū dependentis, nō pōt eſſe ſubiectū uerbi, ideo nomina infinita, & obliqua non ſunt nomina ſm Logicum. Itē nomen eſt vox primo, & per ſe ſignificatiua, ſed nomē infinitum non eſt primo, & per ſe ſignificatiuum, ſed ſolum ratione nominis finiti, cui iungitur negatio infinitans, & nomen obliquum ſolum ſignificat ex conſequenti ratione recti, a quo deſcendit, ideo nomina infinita, & obliqua non ſunt nomina.

C

Nomen īfinitū, & eius cōditiones.

Quarto ſciendum, q̄ nomen infinitū eſt, cuius priuata eſt certa, & determinata qualitas remanente ſubſtātia infinita, vt non homo, nō equus. In nomine enim eſt ſubſtantia q̄ finitur per qualitatem, & eſt qualitas determinās ſubſtantiam, & negatio adueniens nomini per compoſitionē tollit illā qualitatem, & compoſitionē eius cū ſubſtantia relinquens ſubſtantiā indeterminatā, & ſic reddit nomē infinitum. Sed ad hoc q̄ aliquod nomen infinitetur requiruntur duæ conditiones Prima eſt quod habet qualitatem determinatam. defectu cuius trāſcēdentia vt res. verum, bonum, & ens capta in cōmuni, & infinita, vt q̄s, & aliq̄s, & ſigna diſtributiua, vt oīs, quilibet non poſſunt infinitari, quia non habet qualitatē, & ſubſtātiam determinatam. Secunda eſt, qđ tale nomen non ſit negatiuum, ſed habeat qualitatem poſitiuā defectu cuius nemo, nihil, & ſimilia non poſſunt infinitari. ex quibus patet intellectus definitionis. D

Sed cōtra prædicta arguit primo. nulla materia vere prædicatur de toto compoſito, cum nō dicat totū eſſe eius, ſed vox eſt materia nois, ergo male dr, qđ nomen eſt vox. Secūdo ſic. Fluxus, & fieri menſurant tēpore, ſed motus importat fluxū, & fieri, & multa alia, ergo mot⁹, qđ ē nomē ſignificat cū tpe. Argu.

Tertio ſic. Parte nominis compoſiti ſignificāt aliquid ſeparatē, ſicut partes huius nominis equiferus, & tamē eſt nomē, ergo male dicitur cuius partes ſeparatę nihil ſignificant. E

Quarto ſic. Nomen infinitum pōt eſſe ſubiectū enunciationis, vt dicēdo non homo currit, & ſimiliter nomen obliquum, vt dicēdo, regis intereſt, ergo ipſa ſunt nomina ſecundum Logicum. ergo contra definitionem.

Quinto ſic. Aliquis eſt nomē infinitū, & ſimiliter alter, & reliquus, & tamē in ipſis non eſt priuata qualitas determinata, q̄a nunquā habuerunt qualitatem determinatā, ergo contra definitionem nominis infiniti.

Ad argumenta. Ad primum dicit, qđ licet materia proprie dicta, quę eſt materia ex qua naturalibus, non verificet de toto cōpoſito, q̄a non dicit totum eſſe eius, tū materia in qua, & materia ſm modum, bñ verificatur de eo, cuius eſt, vt dicendo album eſt, homo. modo vox ſecundo modo eſt materia nominis, & hēt ſimilitudinem cū materia rei artificialis ī hoc, qđ ſicut materia rei artificialis prædicat in recto de compoſitio vt patet dicēdo domus eſt fundamentum parietes, & tectum ita etiam materiam ſecundum modum cuiuſmodi eſt vox reſpectu nominis. F Solutio

Ad ſecundum dicitur, quòd motus dupliciter accipitur, vno modo ſecundum

A ſundum ſuum eſſe reale, vel materia-le, q habet in mobili, & ſic nõ eſt ens permanẽs, ſed ſucceſſiuum alio modo ſm eſſe, quod habet ui anima, q̃ retinet primam partem ipſius motus cũ alijs ſequentib. & iſto modo eſt ens ꝑmanens, & qa modus ſignificãdi eius immediate ſumitur a tali modo intelligendi, quo cõcipitur ab aĩa. ideo motus nõ ſignificat per modum fluxus, licet ſignificet fluxum. ideo non ſignificat cum tempore. Ad tertium dicitur, q ſi partes nominis compoſiti conſyderetur, vt ſunt partes orationis, ſic bene aliquid ſignificant, ſed, ſi conſiderẽtur, vt ſunt partes nominis cõpoſiti ſic

B nihil ſignificant. & cauſa eſt, quia illæ partes in noĩe cõpoſito non imponũtur ad ſignificandũ, ſed totum nomen compoſito vno cõcepto ſignificat ſuũ ſignificatũ: Vnde partes huius nominis equiferus in hoc noĩe nihil ſignificãt per ſe, licet bene ſignificẽt vt ſunt partes huius orationis equus ferus.

Ad quartum dicitur, quòd ſi nomẽ infinitum conſyderetur vt nomen infinitum eſt, ſic non poteſt eſſe ſubiectũ enunciationis, ſed ſi conſyderetur inquantum virtute intellectus determinatur ad aliquod ſubiectum finitum, vt non homo capitur pro omni alia parte ab ipſo homine ſit ſubiectũ enũciationis, ſed tunc non capitur vt eſt

C infinitum, ſed per modum finiti. Dr ſecũdo q in hac oratione, regis intereſt, & ſimilibus, obliquus non eſt ſubiectum, ſed nominatiuus in tali oratione intellectus, vt patet reſoluendo, regis intereſt, hoc eſt aliquid eſt pertinens regi. Ad quintum dr, quòd ſi capiatur generaliter nomen infinitum pro omni illo, quod ſignificat ſubſtantiam infinitam, & habet ſignificatum indeterminatũ, ſic aliquis, & reliquus bene ſunt nomina infinita, & ſilr omnia pronomina, ſed ſi capiatur ſpecialiter pro illo, quod fit infinitũ per aduentum negationis, pro quo hic definitur, ſic nõ ſunt nomina infinita. ideo hæc definitio nõ cõuenit alij definito.

Verbi definitio, & explicatio. D

Verbũ eſt vox ſignificatiua ad placitum cum tempore cuius nulla pars ſeparata aliquid ſignificat finita, & recta. Cum tempore ponitur ad dñiam nominis, quod ſignificat ſine tempore. Finita ponitur ad dñiã verbi infiniti, vt nõ currit, non laborat; quæ non ſunt verba ſecundum Dialecticũ, ſed verba infinita. Recta ponitur ad dñiam verborum obliquorum, vt currebat, cucurrit, quæ non ſunt verba ſecundum Dialecticũ, ſed verba obliqua. Solum. n. verbum præſentis temporis indicatiui modi, dicitur, eſſe verbum ſecundum Dialecticum, Reliqua autem alia verba eiuſdem modi, & aliorum modorũ dicuntur verba obliqua. Omnes autem aliæ differentię ponuntur hic in verbo eadem ratione, qua ponebãtur, & in nomine. Et ſciẽdum eſt quod Dialecticus ſolum ponit duas partes orationis. ſ. nomen, & verbum. Alias autem omnes appellat ſyncategorematicas, ideſt conſignificatiuas.

E Poſtq. Auctor determinauit de nomine, quod ſignificat ſubſtantiã, a qua egreditur actus, q quidem nomen in propoſitione dr ſubiectũ, & eſt materia propoſitionis, hic conſequenter determinat de verbo, quod ſignat actum egredientẽ a ſubſtantia, & eſt pdicatũ formale propoſitionis ipſum primo

F ſic definiẽs. Verbũ eſt vox ſignificatiua ad placitũ cũ tpe, cuius nulla pars ſeparata aliqd ſignat finita, & recta.

Pro cuius intellectu primo ſciendũ q in hac definitione ponitur vox loco gñis, & totum reſiduum ponitur loco dñię, ſ. ſignificatiua ad placitum &c. & alia eadẽ ratione hic ponũtur qua pro ponebatur in definitione noĩs, ſed cũ tpe, ponitur ad dñiam noĩs, quod ſignificat ſine tpe, & ponitur finita, & recta, (Partes definitionis verbi exponuntur.)

A ctu, ad dñam verborum infinitorum, & obliquorum, quæ ſm Logicum nõ ſunt verba. In iſta autem definitione non ponitur illa particula, & eſt ſemper eorum, quæ de altero dñr nota, eo ꝙ non reſpicit naturam verbi nec de neceſſitate ponitur, quia illa ſolũ ponitur de bene eſſe ad maiorem declarationem, & non de neceſſitate.

Sigñare cũ tpe vide 4. phyſ. te. co. 201.

Se3o ſciendum, ꝙ omnis fluxus, & fieri menſuratur tpe. Tempus. n. eſt menſura motus, & fluxus ſm prius & poſterius, & quia verbum ſcdm ſuum eſſentialem modum ſignificãdi ſignificat per modum fluxus, & fieri, ideo

B omne verbum ſignat cum tpe, i. cum proprio ſignificatio conſignificat tps, non tñ capiendo tẽpus proprie, prout eſt numerus motus, ſed capiendo tps generaliter pro omnis modo temporis, vt reperitur in qualibet mẽſura durationis, ſ. in eternitate, in æuo, & tẽpore propriẽ dicto. ſicut. n. verbum nõ ſemper ſignificat verũ fluxum, ſed ſufficit ꝙ ſignificet per modũ fluxus, ſic non ſemper conſignificat verũ tẽpus, conſignificat per modum temporis.

Verborũ infinitorũ natura, duo exigit.

Tertio ſciendum, ꝙ verbum infinitum eſt cuius eſt priuatus actus ſpãles remanente actu generali infinito. Sicut. n. in nomine eſt ſubſtãtia, & qualitas, finiens talem ſubſtantiam, ſic in oi alio verbo ab illo verbo eſt, includi

C tur actus generalis, q. eſt eſſe, & actus ſpecialis, ſiue res verbi, quæ importãt per participium, illius verbi. Ideo omne verbum præter eſt, reſoluitur per eſt, & ſuum participium, vt currit, i. eſt currẽs, & ideo ſicut in nomine finito negatio, remouens qualitatẽ determinati a ſubſtantia, facit nomen infinitũ, ſimiliter in verbo negatio tollẽs actum ſpecialem, qui determinat actũ generalem reddit verbum infinitum, quod ſe extendit, tam ad ens quàm ad non ens. Ex quo patet ꝙ tale verbum non poteſt enunciari de ſubiecto, quia nõ ſignificat aliquem determinatum actum, qui per intellectum dicitur de alio enunciari, ideo ſecundum Logicũ non eſt verbum, vnde tale verbum nõ

D poteſt eſſe infinitũ in oratione, nec ẽt infinitãdum eſt in oratione, quia negatio ſibi adueniẽs in oratione negat cõpoſitionem actualem extremorũ, & non compoſitionem intrinſecã ipſius verbi. Vnde ad hoc ꝙ verbum infinitetur duo requirunt, primo ꝙ ſignificet ante infinitationem actionem, vel paſſionem determinatam, & non gñalem, & propter hoc verbum eſt, ſignificat gñalem actum eſſendi incluſum in oi alio verbo, ſecundo requiritur, ꝙ tale verbum non determinet ſibi tale certum ſuppoſitum, & ideo verba exceptæ actionis, & verba primæ vel ſecũdæ perſonarum non pñt infinitari.

E Quarto ſciendum quòd uerba obliqua ſunt verba ceterorum tẽporum, & modorũ a præſenti iudicatiui modi, quorum aliqua ſunt obliqua ſecundum tempus tantum, vt præteritum, & futurum indicatiui, alia vero ſecundum modum tãtum, vt præſentia aliorum modorum. aliã autem ſecundum vtrunque, vt præterita, & futura de alijs modis. Vnde talia verba obliqua non poſſunt vere vel falſe enunciari de aliquo nec faciunt per ſe, & primo orationẽ veram, vel falſam, & quia ſo ſunt ſecundũ Logicũ illud eſt nomen ꝙ per ſe primo, & nõ ratione alterius poteſt dici ſubiectum enunciationis, ſimiliter illud eſt verbum apud Logicum quod primo, & per ſe, & non ra-

Verba obliqua & ipſorum natura.

F tione alterius vere, vel falſe prædicat, ideo ſcdm ipſum verba obliqua non ſunt verba. Vnde ſecundum ipſum, tãtũ duæ ſunt partes orationis, & capit ſpecialiter partẽ orationis pro parte requiſita neceſſario ad orationẽ verã, vel falſam. & non capit eam generaliter, ſicut Grãmaticus, qui capit partem orationi pro omni voce ſignificatiua, quæ ponitur in oratione, ſiue ponatur vt pars principalis, ſiue vt diſpõ partium, ratione cuius ipſe ponit octo partes orationis, & per hoc patet determinatio definitionis ipſius verbi.

Sed contra pdicta primo arguitur. Verbum

A Verbum ſignificat per ſuam ſignificatione, ſed ſignificatio eſt de natura verbi, cum virtus ſignificandi ſit de ratione eius, ergo verbum ſignificat naturaliter, & non ad placitum.

Secundo ſic. Creare eſt verbũ, & tñ non ſignificat cũ tẽpore, qa non ſignificat fluxũ, & fieri ſed dictionẽ, q̃ ſit in indiuiſibili, ergo male ponit̃ cum tpe.

Tertio ſic. Literę, & ſyllabę ſunt partes verbi, & ſunt ſignificatiuæ ſeparatæ, quia ſicut voces ſignificant conceptus, ita literæ vel ſyllabę ſignificant voces, ergo partes verbi aliquid ſeparatę ſignificant.

Quarto ſic. Verbũ infinitum põt ꝑdicari in oratione, ergo eſt verbum antecedẽs patet, qa ſignificat actũ cõem

B enti, & non enti, ſed omne cõius põt ꝑdicari de ſuis inferioribus, ergo tale verbum apud Logicũ dicitur verbũ.

Quinto ſic. Iſtæ ꝓpõnes ſunt veræ, Adã fuit, Antichriſtus erit, & tñ ibi ꝑdicatur verba obliqua, ergo verbũ obliquũ poteſt vere ꝑdicari de alio. igitur eſt verbum ſecundum Logicum.

Solutio Ad argumenta. Ad primum dr̃, q̃ ſi verbum conſideretur formaliter in rõne ſigni, ſic virtus ſignificãdi eſt de rõne, & de natura eius. ſed hic hoc mõ non capitur. ſed, ſi conſyderent̃ materialiter i rõne vocis, ſic ſignificatio nõ eſt de rõne eius, ſeu natura, ſed ſibi attribuit̃ ad placitũ. & hoc mõ intel igi

C tur in iſta definitione, referẽdo ad placitum ad ipſam vocẽ, qa ſignificatiuũ ad placitum refertur ad vocem.

Ad 2m dr̃, q̃ creare nõ ſignificat fluxum realem, q̃ menſuretur tp̃e. ſed ſignificat per modum fluxus, & fieri iõ ſignificat ſub mõ tẽporis. & hoc ſufficit. Ad tertium dicitur, quod, ſi capiat̃ litera pro figura ſcripta in aliqua ſuperficie, tunc literę, & ſillabę sũt ſignificatiuæ vocum, ſed ſic nõ ſunt partes verbi, ſed ſi capiatur litera ꝑ voce indiuiſibili ſignificata per illam figurã, quę proprie dicitur elementum, tũc literę, & ſyllabę bene ſunt partes verbi, ſed non ſunt ſignificatiuę.

D Ad quartum dr̃, quod oẽ cõius determinatũ põt prædicari de ſuis inferioribus, ſed cõius indeterminatũ, & infinitum, q̃ non põt accipere ꝑ intellectum pro aliquo certo, & determinato nõ prędicatur de ſuis inferioribus, modo ſic eſt de verbo infinito.

Ad quintum dr̃, quod verba ꝑterita, & futura indicatiui modi non prędicant̃ vere de aliquo, nec faciunt orationem veram, vel falſam, inquantum obliqua ſunt ſed ſolum inquantum includ.t pręſens tempus indicatiui. Iuxta illud, propõnes de ꝑterito, vel de futuro non ſunt verę, vel falſę, niſi ꝑ reductionem ad illas de pręſenti. vñ iſta non eſt vera, Adam fuit, niſi quia iſta fuit vera Adam eſt, & ſimiliter de futuro ſuo modo.

E

Orationis definitio, ac diuiſio.

Oratio eſt vox ſignificatiua ad placitum, cuius partes ſeparatę aliquid ſignificant. Hoc totum, cuius partes ſeparatę, aliquid ſignificãt ponitur ad differentiam nominũ & verborum quorum partes ſeparatæ aliquid non ſignificant. reliquæ autem particulæ ponuntur gic ſub eadẽm ratione, qua in nomine, & verbo ponebantur.

Poſtquã determinatum eſt de nois & verbo q̃ ſunt partes materiales enũciationis, hic conſequenter Auctor determinat, de orõne, q̃ eſt genus enunciationis, & quia definitio explicat eſſe rei, diuiſio vero poſſe ſiue ſeparationem partium eius, & eſſe ꝓcedit poſſe, vel ſeparationem, ideo antequam diuidat orationem ponit eius definitionem, quę talis eſt Oratio eſt vox ſignificatiua ad placitum, cuius partes ſeparatę aliquid ſignificant.

F

Pro quo primo eſt ſciendum, quod oratio accipitur triplici r̃. Vno mõ ꝑ re ſubiecta intentioni ſecũdum ſe, & illo modo nõ definitur hic, qa eſt vox complexa, & complexorum inquantũ huiuſmodi non eſt definitio. Alio mõ

Triplex orõnis acceptio.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

A poteſt capi abſolute pro illa intẽtione, vel illa voce ſignificatiua, q̃ eſt oratio, & ſic iterum non definitur hic; quia partes eius ſeparatæ nihil ſignificarẽt. Tertio modo capitur ꝑ illa intẽtione vt eſt ſignificatiua rei ſubiectæ, quę eſt ſignificatũ eius, & illo modo hic definitur. ſicut enim homo definit̃ ſub illa voce homo, & pro ſuo ſignificato, pro quo eſt aial ratione, ita ſimilr̃ ter hæc vox, oratio, definitur pro ſuo ſignificato ꝑ quo eſt vox, quædam complexa.

Qũo vna vox ſit vel plures ipſa ora tio.

Secundo. ſciendum quòd licet oratio non ſit vna vox imcomplexa, eſt tñ vna per complexionem, & poteſt dici

B vna propter duas cauſas. Primo rõne formæ. q̃a ibi eſt vnitas ordinis, ꝙ cõplexionis plurium vocũ ſignificatiuarum, quę ſub tali forma vniuntur. Secundo ex parte finis, q̃a p̃dictæ voces vniuntur ad ſignificandum vnum cõceptũ cõplexũ. iõ in definitione orationis bene ponitur vox tanquã genus.

Tertio ſciendũ, quod, li. et orõ non fuerit primo, & ꝑ ſe impoſita ad ſignificandum, tamen fuit ex conſequenti impoſita ratione impoſitionis ſuarũ partium per hoc. ſ. quòd partes ſunt ſignificatiuę oratio cõpoſita ex ipſis trahit ſuum ſignificatum, & tñ hẽt ſignificatũ diſtinctũ ab illis, quia illæ partes ſignificant cõcep ꝰ ſimplices orõ

C vero ꝑ ſe, & primo ſignificat cõceptũ complexum. Et eodem modo poteſt dici orationem ſignificare ad placitũ ratione impoſitionis ſuarum partiũ, quæ facta eſt ad placitum, licet oratio ſecundum ſe non ſignificet primo ad placitum, ideo in definitione orationis conuenienter ponitur ſignificatiua ad placitum ratione differentiæ, ſicut in definitionibus nominis, & verbi. Et ibi ponitur, cuius partes ſeparatæ aliquid ſignificant ad differentiam nominis, & verbi.

Quarto ſciendũ quòd duplices ſũt partes orationis. q̃ dã ſunt remotę, vt literæ & ſyllabæ, & q̃ dã ꝓpinquæ vt nomẽ, & verbũ primę aũt nõ ſunt ſignificatiuę, nec ſunt partes orationis, niſi ſm quid, ſed aliæ ſunt ſignificatiuæ, q̃ propriæ dicuntur partes orationis, de quibus intelligitur in iſta definitione, & per hoc habet̃ declaratio huius definitionis orõnis q̃ ſatis concordat definitioni eiꝰ ſic poſitę a Priſciano, orõ eſt congrua dictionum ordinatio congruã perfectamq; ſententiam demonſtrans, ex modi ſignificandi cauſata.

D

Sed contra p̃dicta primo arguitur. Nullum complexum põt definiri, cũ nõ habeat vnum eſſe, orõ eſt q̃d cõplexum, ergo male hic definit̃ Scd̃o ſic. Nulla quantitas eſt vox cũ ſit q̃dã qualitas, oratio autem eſt quędã quãtitas cum ſit ſpecies quantitatis diſcretæ, igit̃ male dicitur quod oratio eſt vox.

Argu.

Tertio ſic. Oĩs vox ſignificatiua ad placitum hẽt aliq̃d ſignificatũ ꝓpriũ. orõ non eſt huiuſmodi, q̃a non ſignificat, niſi rõne ſuarũ partium ergo male dicitur, oratio eſt vox ſignificatiua.

E

Quarto ſic Nullũ ſignificans de neceſſitate ſignificat ad placitum, ſed illa oratio homo currit in prima eius formatione ſignificabat ſuum ſignificatum. ſ. hominem, currere, nec poterat aliud ſignificare; ſimiliter q̃ ęlibet alia oratio, ergo oratio non ſignificat ad placitum primi imponentis.

Quinto ſic. Dicẽdo ſic, curro, pluit, ſunt orationes, & tamen partes earũ ſeparatæ nihil ſignificant, igitur male ponitur, cuius partes ſeparatæ, &c.

F Solutio

Ad argumenta. Ad primũ dr̃ ꝙ nullum cõplexum, complexe deſignatũ põt definiri. q̃a ibi nõ eſſet explicatio vnius definiti ſm nomẽ tñ cõplexum ſignificatum incõplexe ſub voce incõplexa, bene definit̃, & ſic eſt i ꝓpoſito. Ad ſm dr̃ ꝙ ſi capiatur orõ ꝑ menſura prolationis, ſic eſt quãtitas diſcreta, nec illo mõ hic definitur, ſed ſi capiat̃ pro voce ſignificatiua complexa, ſicut capitur in ꝓpoſito, ſic nõ eſt quãtitas, ſed quantum ad ſuum materiale, q̃d eſt vox quædã, eſt qualitas. Ad tertiũ dicitur, quod licet oratio trahat ſuum ſignificatum cauſaliter ex ſuis partibus, non tamẽ trahit illud formaliter a par-

A a partibus ſed hēt propriū ſignificatū rōne cōpōnis partium, & illud eſt cōceptus cōplexus ſigñatorum ſuarum partium. Ad quartum dr̄, ꝙ illud, qđ neceſſario ſignificat ſuum ſignificatū, non ſignificat per ſe primo ad placitū, ſed ex conſequenti; & ſic eſt de oratione, quæ ſignificat ad placitū pp impoſitionem ſuarum partium facta ad placitū, ſed ſuppoſita tali impoſitione partium oratio cōpoſita ex ipſis, neceſſario hēt ſignificatum determinatū. Ad quintū dr̄, ꝙ illæ voces curro, pluit, & ſimiles, ex vi ſermonis nō ſunt orationes, ſed verba tm̄, ſed virtute intellectus, q. ſubintelligit ſuppoſita in verbis primæ, & ſcđæ perſonarū, & in verbis exceptæ actionis ſunt orationes, et partes ſeparatæ aliquid ſignificat, dū intelligitur ſuppoſitū, vt curro, tm̄ valet, ſicut ego curro, & pluit, ſicut Deꝰ, vel natura pluit, & ſic de ſimilibus.

B

Diuiſio orationis in perfectam, & imperfectam.

Orōnum alia perfecta, alia impfecta. Orō perfecta, eſt illa, q̄ perfectum ſenſū generat in aīo auditoris, vt hō currit. Oratio imperfecta eſt illa q̄ imperfectū ſēſū generat in animo auditoris, vt hō albus. C Orōnum perfectarū alia indicatiua vt hō currit, alia imperatiua, vt petre fac ignē, alia optatiua, vt vtinā eſſe bonꝰ clericꝰ, alia ſubiūctiua, vt ſi veneris ad me dabo tibi equum, alia deprecatiua, vt miſerere mei Deus. Harum autem orationum ſola indicatiua oratio dicitur eſſe propoſitio.

Poſtquā Auctor præmiſit definitionem orōnis q̄ explicat ipſam a priori, hic cōſequēter ponit diuiſionē eius, q̄ explicat ipsā a poſteriori, ipſam ſic diuidens. Orationū, alia pfecta, alia imperfecta. Cuius diuiſionis ratio eſt, qa oīs oratio reprǣſentat aliquē ſenſū intellectui, vel ergo reprǣſentat ſenſū p- D fectum, & ſic eſt oratio pfecta, vel imperfectū, & ſic eſt oratio imperfecta.

Quis pfectus orōnis ſenſus, ac impfectus.

Pro quo ſciendū primo ꝙ ſenſus pfectus eſt ille, qui pfecte terminat actū intellectus nō ſuſpēdēs aīum audiētis ad inquiſitionem alterius requiſiti ad ſuam intellectionem, vt cum dr̄ hō eſt animal, ibi eſt ſnia completa, non requirens additionem alterius, vt cōplete intelligatur. Sed ſenſus imperfectꝰ eſt ille qui non terminat perfecte actū intellectus, ſed indiget alio vt cōplete intelligatur, vt dicendo, hō albus, ibi eſt ſnia incōpleta, et imperfecta, in qua intellectus audientis non perfecte terminatur, ideo eſt ibi ſenſus imperfectus. Vnde clare patet, ꝙ hic non capitur ſenſus pro potentia ſenſitiua aīæ, ſed capitur pro ſententia, quæ eſt ſignificatio orationis. E

Secundo ſciendū, ꝙ oratio perfecta eſt illa, quæ pfectum ſenſum generat in aīo auditoris, i. in intellectu audiētis ipſam. Per hoc n. quod ipſa præſentat auditui ſua ſpēs, ſiue ſimilitudo defert ad intellectū, & intellectus cognoſcēs ſignificationes terminorum apprehēdit per illas ſignificationes perfectum ſenſum orōnis. Et ita orō perfecta, mediante ſua ſpē, & ſimilitudine, generat perfectum ſenſum in intellectu audiētis. Sed orō imperfecta dr̄ illa, quæ imperfectum ſenſū generat in aīo auditoris, & ibi capit generat, vt dicit aptitudnem. & non actum, quia talis oratio nō ſemper generat ſenſum in actu, ſed bene ſecundum aptitudinem. F

Diuiſionis perfectæ orationis adæquata rō.

Tertio ſciendum, ꝙ orō perfecta diuiditur per orōnem indicatiuam, imperatiuā, optatiuā, ſubiunctiuam, coniunctiuam, & depracatiuam. Quarū ſic habetur ſufficientia, quia oīs oratio perfecta explicat perfectū ſenſum, vel ergo explicat cōceptū intellectus, vel affectum appetitus. Si cōceptum, hoc eſt dupliciter, vel explicat talem cōceptū categoricę, & determinate, & ſic eſt indicatiua, aut dubitatiue, & conditionaliter, & ſic eſt cōiūctiua. Si explicat effectum, hoc eſt dupliciter, vel per

A tines ad appetitum cócupiſcibilē, & ſic eſt optatiua vel iraſcibilem, & hoc eſt, dupliciter, quã vel denotat imperiū qđ fit ad minores, & ſic eſt imperatiua vel deprecationem, quę fit ad maiores, & ſic eſt deprecatiua, & hęc eſt diuiſio generis in ſuas ſpecies, & ſimiliter ꝓcedens, qa licet oratio nō ſit verum genus ſm rem, tamen eſt genus ſecundum modum, & diuidit ad modū diuiſionis generis, & ſimiliter oratio perfecta. Et ideo iſtæ diuiſiones
B diuiſione generis continentur.

Quarto ſciendum q̄ oro̅ indicatiuo eſt, cuius verbum principale eſt indicatiuū, & imperatiua, cuius verbū principale eſt imperatiuū, & ſic de alijs modis ſuo modo, & qa verbū indicatiuū cæteris eſt ꝑfectius, iō oro̅ indicatiua cæteris perfectior eſt. Vnde ſola indicatiua ſignificat verū vel falſum, eo q̄ aliæ non dicũt determinare aliqd eſſe, vel non eſſe, ſed ſola indicatiua rōne verbi indicatiui, iō ipſa ſolo dicit̃ ꝓpoſitio, vel enunciatio. Ex quib. apparet diuiſio orationis & definitionis membrorum eius, & diuiſio oro̅nis ꝑfectę.

Sed contra prędicta primo arguit.
Argu. Nihil eſt perfectum, q̄ poteſt fieri additio, ſed cuilibet orationi poteſt fieri additio ergo nulla oratio eſt perfecta.

Secundo ſic. Omne, q̄ hēt debitā cō-
C poſitionem materiæ, & formę eſt perfectum. Dr̄. n. perfectum cui nihil deeſt de requiſitis ad ſuum complementum, ſed ois oro̅ hēt debita compōnē materie, & formæ, ergo ois oro̅ eſt ꝑfecta, & ſic diuiſio dicta nō valet. Tertio ſic. Nulla oro̅ agit in aīo auditorum, igitur nulla generat perfectum ſenſum intellectu. Antecedens tripliciter probatur primo, quia omne, quod agit eſt ſuppoſitum, ſecundo, quia pro non p̄ſentat̃ intellectui, q̄ an vox non peruenit ad intellectum, ſed ad auditū tm̄, tertio, quia intellectus eſt impaſſibilis cū ſit in materialis, & paſſio oriat̃ a materia, ergo oro̅ nō agit intellectū.

Quarto ſic. Aliqua eſt oratio perfecta infinita, quia talis componit̃ ex nomine, & verbo, & tamen talis non po- D
nitur in diuiſione orationis perfectæ, igitur illa non eſt bona.

Quinto ſic. Iſta oratio optatiua, vellem eſſe bonus clericus, ſignificat verum vel falſum, ergo non ſola indicatiua ſignificat verum vel falſum.

Ad argumēta. Ad primum dr̄ q̄ aliquid dr̄ perfectū dupliciter vno modo ſimpliciter, & abſolute, cui nulla ſimpliciter pōt fieri additio. Et ſic oro̅ non eſt perfecta, ſed ſolus Deus. Alio mō in genere, vel ſpecie, cui nihil deeſt de requiſitis ad ſuam perfectionem in tali gn̄e, vel ſpecie, & ſic oro̅ dr̄ perfecta, & ſibi non pōt fieri additio eſſentialis, requiſita ad ſuum genus, vł ſpeciem, ſed accidentalis tm̄. Ad ſm dr̄, quod licet E
ois oratio poſſit dici ꝑfecta perfectione primaria, quæ reſultat ex debita cōpoſitione materiæ, & formæ eius, quæ eſt eius modus proferendi, tn̄ non ois oro̅ eſt perfecta perfectione finis orationis q̄ eſt repræſentatio conceptus, reſpectu complexi. Ad tertium dicitur, quod oratio non agit per modum efficientis principalis, & tanquam quod, quia hoc conuenit ſoli ſuppoſito, tn̄ bene agit per modum formæ, vel inſtrumenti, vel tanquam quo. Dicitur ſecundo q̄ ipſa præſentatur ex conſequenti intellectui ſm ſuam ſpeciem, licet non ſm ſe. Dicitur, tertio, quòd li- F
cet intellectus non ſit paſſiuus paſſione corruptiua tn̄ bene eſt paſſiuus paſſione ſaluatiua, & perfectiua, quia poteſt perfici per ipſum intellectum. Ad quartum dicit̃ q̄ licet oro̅ infinita hēat nomen & verum obliquum non tamen rectum, quare non perfectum ſēſum generat in aīo, ideo non eſt oratio perfecta, nec debuit poni in diuiſione eius. Ad quintum dicitur, q̄ iſta ergo, vellem eſſe bonus clericus, ſi conſideretur optatiua eſt, & explicat deſidērium non eſt vera neque falſa, ſed ſi conſyderet̃ vt virtualiter includit vnā indicatiuam, ſ. iſtam, voluntas mea eſt vt eſſem clericus, ſic eſt vera, vel falſa, & ita dicendum eſt de ſimilibus.

Vide 3. de aia t. ca. 3. 14. et ibi docto.

De pro-

A **De propoſitione, ac eius multiplici diuiſione.**

Propoſitio oratio verum, vel falſum ſignificans indicando, vt homo currit, Propoſitionum, alia categorica, alia hypothetica.

Poſtquam Auctor determinauit de oratione, quę eſt genus enũciationis, hic conſequenter determinat de ipſa enũciatione de qua principaliter intendit in hoc primo tractatu. Et ipſã primo definit, ſic ſub nomine ꝓpoſitionis dicens Propoſitio eſt oro verũ vel falſũ ſignificãs indicando. In qua definitione ponitur oro loco generi verum vel falſum ſignificans, ad differẽtiam orationum imperfectarum, & aliarum

B perfectarum ab indicatiua, quia nulla earum ſignificat, verum vel falſum, & ponitur indicando ad maiorem explicationem, ſ. ad oſtendendum quod ſola indicatiua dicitur propoſitio, et quãuis hoc poſſit intelligi per hoc quod dicitur verum, vel falſum ſignificans, non tamen ęque explicite. ideo illa pars nõ ſuperfluit, quamuis etiam aliqua propoſitio hypothetica non ſit indicatiua, non tamen ſignificat verum vel falſum, niſi per reductionem ad indicatiuam.

C Pro quo eſt ſciendũ primo, ꝙ ꝓpõ & enunciatio dicũt idẽ realiter, ſed differũt ratione, quid nominis: Nã dr̃ enũciatio inquantũ penes ipsã extra intellectũ enunciatur ꝑdicatũ de ſubiecto, dr̃. n. enunciatio ab e, quod eſt extra, & nunciatio, quia ipſa eſt quasi nuncius intellectus nuncians conceptũ interiorẽ extra intellectũ. Sed dr̃ ꝓpõ inquantum ponitur pro alio: ſ. ꝓ concluſione inferenda in argumentatione. ſed quia idem ſunt realiter propoſitio, & enũciatio, ideo hñt eandẽ definitionẽ eſſẽtialẽ. Vnde definitur enunciatio, quod eſt oratio in qua verũ, vel falſum eſt, et hęc eſt eadem cũ definitione propoſitionis. Ideo hic definit enunciatio ſub noie propõnis, quia hic conſyderat in

Enũciationis, ac ꝓpõnis, diſcrimẽ.

ꝙ tum ordinat finaliter ad ſyllogiſmũ. D

Sc̃do ſciendũ, ꝙ ſignificare verum, eſt ſignificare aliquid ita eſſe ſicut eſt, vel aliquid ita non eſſe ſicut nõ eſt. Et ſignificare falſũ, eſt ſignificare aliqd eſſe, vel non eſſe aliter q̃ eſt. ideo propõ ſignificat verũ qñ pręſentat aliquã cõpoſitionem adęquatę ſicut eſt & ſignificat falſum, qñ repræſentat illa cõpoſitionem inadæquatæ & aliter q̃ ſit. Ex quo patet, ꝙ veritas propõnis eſt adæquatio eius ad ſuum ſignificatũ, & falſitas eſt inadæquatio. Patet vlterius ꝙ primũ ſignificatũ, & formale propõnis eſt compoſitio extremorum, & verũ vel falſum ſunt ſignãtũ materiale, & ſecundarium ꝓpõnis. Ipſa. n. primo

E ſignificat illa compoſitionẽ, & dr̃ ſignificare verum, vel falſum quãtũ ad modos ſignificandi vel repræſentandi illa compoſitionem, & ꝑ hoc patet declaratio definitionis propoſitionis.

Quid verum vel falsũ ſignificare.

Tertio ſciendũ, ꝙ propõ in cõi diuiditur in propõnem categoricam, et hypotheticã. Cuius diuiſionis rõ eſt quia ois propõ eſt oratio vera, vel falſa. vel ergo talis oratio componit immediate ex terminis, vel ex pluribus oronib. ſi primũ eſt categorica ſi ſm eſt hypothetica. & hanc diuiſionẽ ponit Ariſt. in lib. Perihermenias aliter hoc mõ. enuntiationũ alia eſt vna ſimpliciter, q̃ dr̃ categorica, alia eſt coniunctione vna, quæ dicitur hypothetica. F

Quarto ſciendum, ꝙ iſta diuiſio dr̃ dari, penes ſubſtãtiam propõnis, quia propõ categorica, & hypothe differũt ſm ſuam ſpeciem, i. ſm materiã, & formã ipſarum, & ex conſequenti ſm totam ſubſtantiam, quia categorica hẽt ſubiectum, & ꝑdicatum materiale ꝓ materiã, & hẽt copulam verbalem ꝓ forma. hypothetica vero habet duas cathegoricas pro materia, & coniunctionem vnientem ipſas pro forma, & per hoc patet declaratio huius diuiſionis.

Sed contra prædicta primo arguit, Nulla diſtincta de ſe inuicẽ verificant cũ diuiſio ſemper includat oppoſitionem, Argũ

nem,

A nem,& in ea fundet,ſed p opō & oratio diſtinguuntur;cum oratio ſit cō oī propoſitione,igitur male dr̄ ꝙ propoſitio eſt oratio. Secūdo ſic. In bona definitione non debet poni oppoſita,ſed in iſta ponuntur verum vel falſum, q̄ ſunt oppoſita ergo nō eſt bona. Tertio ſic. Oīs oratio,quæ ſignificat ſuum ſignificatū,ad ꝙ eſt impoſita ad ſignificandum eſt vera ſed oīs propō repræſentat ſuum ſignificatū,vt hæc propō, homo currit,ſemper ſignificat hoīem currere, ſiue currat ſiue non,ergo omnis propō ſemper ſignificat verum,& nūquam falſum. Quarto ſic. Membra diuiſionis propoſitionis non ſunt oppoſita,quia vnum in alio continet vt
B pars alterius, quia categorica eſt pars hypotheticæ igitur illa diuiſio eſt inſufficiens. Quinto ſic. Hæc oratio, tm̄ hō currit,eſt propoſitio,& tamen non eſt categorica, quia continet plures categoricas,nec hypothetica, cum non ſit ibi coniunctio,veniens plures categoricas,ergo diuiſio illa eſt inſufficiens.

Solutio Ad argumēta. Ad primū dr̄, ꝙ illa, q̄ ſunt diſtincta eſſentialiter,vt oppoſita vel diſperata de ſe inuicem non verificantur,ſed illa, quæ diſtinguuntur accidentaliter tm̄,vt ſuperius.& inferius bene verificantur de ſe inuicem. & hoc modo ſolum diſtinguuntur propoſitio & oratio.

Ad ſm dr̄,ꝙ ſi conſyderentur oppoſita vt oppoſita ſunt,& deſtruunt ſe in
C uicem,ſic non debet poni in eadē definitione,ſed ſi conſyderentur vt circunloquuntur aliquod ſuperius, vel explicant diuerſas paſſiones inferiorū definiti,ſic bn̄ ponunt̄ diſiunctiue in eadē definitione,& ſic ponunt̄ verū, & falſū in eadē definitione ad circūloquendū ꝓpriā paſſionē ꝓpoſitionis,et diuerſas paſſiones ſuorum inferiorum.

Ad tertiū dr̄, quòd oratio nō dr̄ vera eo quòd repreſentat ſuum ſignificatū,ſed quia repreſentat ipſum adæquate.ideo maior rationis eſt falſa.

Ad quartū dr̄,quòd categorica materialiter cōtinetur in hypothetica tāquam pertinens ad materiam eius;nō tamen formaliter,tanquam pertinens ad formam eius,& licet ibi maneat categorica ſecundum formam eius, tm̄ illa forma ſe habet per modum materiæ reſpectu hypotheticæ. ideo nō manet ibi formaliter, & ſic bene opponūtur illæ propōnes ſecundum formas. D

Ad quintum dicitur,quòd iſta tantum homo currit, eſt formaliter categorica,quia ſolum ponit formaliter vnā categoricam præiacentem eius,ſed eſt virtualiter hypothetica,quia virtualiter & implicite continet duas categoricas coniunctas copulatiue, vt patet in reſolutione eius, quia valet tantum homo currit, ſicut, homo, & nihil aliud ab homine currit.

De propoſitione categorica. E

Propoſitio categorica eſt illa, q̄ hēt ſubiectum,prædicatū,& copulā,tanq̄ principales partes ſui, vt hō currit.in hac enim propoſitione hō currit,hō eſt ſubiectum, currit vero p̄dicatum, & ꝙ coniūgit vnum cum altero, eſt copula, vt patet in reſoluendo. vt hō currit,ideſt,homo eſt currēs. ibi hoc nomen hō eſt ſubiectum; & currens prædicatum, & hoc verbum eſt,dicitur eſſe copula,quia coniūgit vnū cū altero. F Et dicit̄ categorica a categorizo, quod idem eſt quod p̄dico. vn̄ dicit̄ categorica, ideſt propoſitio p̄dicatiua, Subiectū eſt illud, de quo aliud dr̄ ſ. p̄dicatum. Prædicatū eſt illud,ꝙ de altero dicitur,ſ.de ſuo ſubiecto.

Poſtquam Auctor poſuit definitionem propoſitionis, et eius diuiſionem in categoricam,& hypotheticam, hic cōſequēter incipit determinare de mēbris illius diuiſionis, & quia propoſitio categorica pars eſt ꝓpoſitionis hypotheticæ & pars naturaliter p̄cedit totum,quod ipſa componit.ió prius determinat de propoſitione categorica,

quam

A quã hypothetica, ipſã ſic definiẽs. Propoſitio categorica eſt illa, q̃ hẽt vnum ſubiectũ, vna copulam, & vnum prędicatum, tanquã principales partes ſui.

Pro quo primo ſciẽdũ, quòd in hac definitione per hoc relatiuũ illa intelligitur genus definiti, ſ. propõ: eſt. n. relatiuum identitatis ſubſtantiæ, & ſupponit pro ſuo antecedente, quod eſt propõ ideo dat intelligere genus definiti. Et totum reſiduũ ponitur ad differentiam hypotheticę propõnis in qua licet ſint ſubiectum, prædicatũ, & copula, non tamen tanquam partes principales ſui, ſed ſicut minus principales, & remotæ: & per ſubiectum & p̃dicatum, intelligitur materia propoſitionis categoricæ, & per copulam, intelligitur forma partis, & ſua forma totius eſt eſſe vnitu, reſultans ex vnione copulæ prædicati, & ſubiecti, ideo per hanc definitionem ſufficienter explicatur natura propõnis categoricæ.

Subiectum p̃dicatũ & copula quid ſint.

Secundo ſciendũ q̃ in oĩ propõne categorica dr̃ aliquid de aliquo, & iõ in qualibet propõne categorica tria requiruntur. Primo illud de quo aliquid dr̃, ſ. ſubiectum, ſecundũ eſt illud, q̃ dr̃ de aliquo: ſ. prædicatum materiale, tertiũ eſt illud, per quod, vel mediãte quo vnum dicitur de alio, quod eſt copula vel prædicatum formale propõnis. & ideo dicitur categorica, quaſi prædica- C tiua, a categorizo, quod eſt idem, quod prædico, quia ſemper ibi prædicatur aliquid de ſubiecto, & magis dr̃ p̃dicatiua a prædicato, quam ſubiectiua a ſubiecto, quia prædicatum in ipſa hẽt rõnem formæ, ſubiectum vero rationẽ materiæ modo a formaliori dẽt fieri denominatio, & ideo attenditur hæc denominatio principaliter ex parte prædicati formalis quod eſt copula.

Quid ſubiectũ & prædicatũ propõ.

Tertio ſciendum quod ſubiectum propõnis dicitur illud, de quo dicitur aliud, ſ. prædicatum. Et prædicatum eſt illud, quod dicitur de alio, ſ de ſubiecto. Duplex tamen reperitur prædicatum in propoſitione, ſ. materiale, quod vnitur cum ipſo ſubiecto per copulam, & prædicatum formale, D quod vnit prædicatum materiale cũ ſubiecto, quod eſt ipſa copula, vt in hac propõne, homo eſt aial, ibi hoc verbũ eſt dicitur prædicatum formale & animal, dr̃ p̃dicatum materiale, & quandoque in propõne, prædicatum materiale, & formale ſecundum vocem, & realiter diſtinguuntur, quandoq; vero differunt ratione tantum, & non ſecũdum vocem, vt hic, homo currit.

Propõ de ſecũdo & tertio adiacente.

Quarto ſciendum q̃ propõnum categoricarum, quędam ſunt de eſt ſecũdo adiacente in quibus nõ ponitur aliquo prædicatum materiale, pręter illud verbum eſt, vt hic, homo eſt. Aliæ ſunt propõnes de tertio adiacente, in quibus præter illud verbum eſt ponitur prædicatũ aliud materiale, vt hic homo eſt aial, & in propõnibus de tertio adiacente prædicatum materiale, E & formale ſecundũ vocem diſtinguũtur, & formale, ſe in illis de ſcđo adiacente non diſtinguuntur realiter, ſed ratione tm̃, probatur, quia tale verbũ ſignificat, quendam actum per modũ fluxus, & fieri, & importat illum vt fluit ab agente, & recipitur in patiente, ratione cuius verbum ſignificat per modum actionis, vel paſſionis, & dicibilis ab alio. & de ratione actus, verbum dicit id quod vnitur cum ſubo, & habet rationem prædicati materialis ſed inquantum reſpicit id cuius eſt, ſcilicet id a quo fluit, vel in quo recipitur, eſt vnitiuũ ſui ipſius ad ſubie- F ctum, & habet rationem prædicati formalis, ideo in propoſitione de ſecũdo adiacente prædicatum materiale, formale, ratione diſtinguuntur.

Sed cõtra prædicta arguitur primo. Tm̃ ſunt duæ partes principales oĩnis, ſ. nomen & verbum, ergo propõ categorica non hẽt tres partes principales.

Secundo ſic. In iſta propõne, homo eſt, non reperiuntur ſubiectum, & prædicatum, & copula & tamẽ eſt categorica, igitur definitio non conuenit omni contento ſub definitio.

Tertio ſic. In iſta propõne homo

eſt

A eſt homo, homo eſt ſubiectum, & tñ
de ipſo non dr̃ aliud, cum idẽ prædicet
de ſeipſo, ergo male definitur ſubie-
ctum, quòd eſt de quo aliud dicitur.

Quarto ſic. Subiectum, & p̃dicatum
opponuntur, quia de rõne ſubiecti eſt
eſſe ſub, & p̃dicati eſt eſſe ſupra ergo
prædicatum non põt dici de ſubiecto

Quinto ſic. Idẽ nõ põt eſſe definiẽs
& definitum reſpectu eiuſdẽ, qa ſi ſic,
idẽ ignotius et noti⁹ eſſet reſpectu eiuſ
dem, ſed ſubiectum definitur per præ-
dicatũ, ergo male definitur prædica-
tum per ſubiectum.

Ad argumẽta. Ad primum di. ꝙ li-
cet ſint tm̃ duæ partes orationis eſſen
tialiter diſtinctæ quantum ad modos
ſignificandi ſ. nomen & verbũ tñ ſunt
plures accidentaliter diſtinctæ. ſ. quan
tum ad ſitum & numerum earũ in ꝓ-
põſione, & ſic diſtinguũt p̃dicatũ mate
riale, & ſubiectum propoſitionis.

Ad ſm dr̃, quod licet in illa ꝓpõne,
B hõ eſt, p̃dicatum, & copula nõ diſtin-
guant ſcd'm vocẽ, & realiter nõ diſtin-
guunt rõne vt prius viſum eſt. & ideo
poteſt reſolui in iſtã, homo eſt ens, vbi
p̃dicatum, & copula vocaliter diſtin-
guuntur, & ſimiliter q̃libet propõ, in
qua ponitur nomen & verbum tm̃ po
teſt reſolui per participium illius ver-
bi, & per hoc verbum eſt, vt homo le-
git. id eſt homo eſt legens.

Ad tertium dr̃, quòd in illa, hõ eſt
homo. licet p̃dicatum non ſit realiter
aliud a ſubiecto, eſt tñ aliud ſcd'm ſi-
tum, & numerum vocis. & hoc ſuffi-
cit, qa non ſumitur hic aliud proprie
vt dicit diuerſitatem eſſentialem.

Ad quartum dr̃, ꝙ ſubiectum et præ
dicatum accepta formaliter, quãtũ ad
intentiones ſubi & prædicari, opponũ
C tur, ideo iſta eſt impoſſibilis, ſubiectũ
eſt p̃dicatum, tñ ipſa accepta materiali
ter q̃ tũ ad illud, q̃ ſunt, non opponun
tur, & hoc modo vnum dicit de alio,

Ad quintum dicitur ꝙ licet in eſſen-
tibus abſoluti idẽ non ſit definiens &
definitum, tamẽ bene eſt in relatiuis,
in quibus vnũ põt eſſe magis, & min⁹

notum altero ſecundum diuerſas rõ- D
nes, & huiuſmodi ſunt ſubiectum &
prædicatum, & ideo per ſe inuicem
conuenienter poſſunt definiri.

Diuiſio propoſitionis categoricæ, in vniuerſalem particularem, indefinitam, & ſingularem.

Propõnum categoricarum, alia
vniuerſalis, alia particularis, alia
indefinita, alia ſingularis. Propoſi
tio vniuerſalis eſt illa, in qua ſubij
citur terminꝰ cõmunis ſigno vli's
determinatus. Vel propõ vniuerſa E
lis eſt illa, quæ oĩ, aut nulli in eſſe
ſignificat, vt omnis hõ currit, nul
lus hõ currit. Terminus cõmunis
eſt qui aptus natus eſt p̃dicari de
pluribus vt homo eſt terminus cõ
munis, quia prædicatur de Socra
te, & platone, & de vnoquoq; ho
mine Signa vniuerſalia ſunt hæc
omnis, nullꝰ, nihil, quilibet, alter,
vter, neuter, & ſimilia.

Poſtquam auctor præmiſit definitio Sola
num ꝓpõnis categoricę, hic conſequẽ
ter Auctor eã diuidit per vlem propõ
nem, particularẽ, & indefinitã, & ſin-
gularem. Cuius diuiſionis ſufficientia
ſic haberi poteſt, quia in omni propõ
ne categorica eſt ſubiectum, prædica-
tum & copula, vel ergo ſubiectũ eius
tenetur pro unico ſuppoſito, & ſic eſt F
ſingularis, vel pro plurib. & hoc dupli
citer, vel tenet ſub q̃titate indetermi-
nata per ſignũ, & ſic eſt indefinita, vel
ſub quantitate determinata per ſignũ
& hoc dupliciter, qa vl' illud ſubiectũ
determinatur p ſignum vniuerſale. &
ſic eſt vlis vel per ſignum particulare,
& ſic eſt particularis. Et dr̃ iſta diuiſio
ſummi ex parte quantitatis ꝓpõnis.

Primo ſciendum quòd quãtitatis ꝓ
põnis eſt diſpoſitio ſubiecti qua men-
ſuratur acceptio eius pro vnico vel ꝓ
pluribus. Et dicitur iſta diſpoſitio quã
titas

A tiitas tranſumptiue per ſimilitudinē, quia ſicut quātitas ꝓprie dicta eſt mēſura ſubſtātiæ, ſic iſta eſt menſura ſubiecti ꝓpoſitionis. Et q̄a iſta diuiſio ſumitur ex parte diſpoſitionis, ſubiecti ꝓpoſitionis, vt patet ꝑ ſufficiētiā eius, ideo ſumitur ex parte quātitatis, & iterū quia illa quantitas ſe tenent ex parte ſubiecti & materiæ, licet immediate ſumat ex parte quantitatis. Ex quo patet ꝙ nō eſt diuiſio gnīs ī ſuas ſpēs, quia iſta diuiſio ſemꝑ fit per formales drias, quod nō conuenit iſti diuiſioni, ſed magis eſt diuiſio ſubiecti accidēti.

Quidnā vniuerſalis ꝓpoſitio ſit, & q̄ ipsā cōſtituāt.

Secundo ſciendū ꝙ propoſitio vl̄is eſt in qua ſubijcitur terminus cōis ſigno vl̄i determinatus, vt omnis hō currit. Et ad ipſam requiritur primo ꝙ ibi ſit terminus cōis, cōiter tentus, defectu cuius iſta non eſt vl̄is, omnis homo eſt totum in quantitate, ſed ſingularis, quia licet hō ſcđm ſe ſit terminis cōis, tñ ibi capitur ſingulariter pro ſe ipſo, nō diſtributo in ordine ad prædicatū. ideo illa propoſitio eſt ſingularis. B Scđo requiritur ꝙ diſtribuat per ipſum, & teneatur vl̄iter, defectu cuius iſta non eſt vniuerſalis. non ois hō currit, ſed particularis, quia illud ſignū ois, non diſtribuit ſubiectum, ſed ꝑ negationē impeditur actio eius. & ſic patet ꝙ in propoſitione vniuerſali requiritur terminus vl̄is vniuerſaliter tentus, & ꝙ ſit vl̄is habet ex parte ſui ſignificati, & ꝙ ſit vniuerſaliter tētus habet a ſigno vniuerſali, & ab hoc vltimo propoſitio dicitur vniuerſalis.

C Tertio ſciendū ꝙ ad notificandum definitionē propoſitionis vl̄is auctor notificat terminum cōem & ſigna vniuerſalia. Vnde terminus cōis eſt aptus natus ꝑdicari de pluribus. Et huius rō eſt, q̄a terminus cōis, dr̄ cuius ſignificatum eſt cōicabile multis, ſicut homo ſignificat humanitatem, quæ cōicabilis eſt Socrati, & Platoni, & ſic de alijs, & quia tale ſignificatum cōe eſt repertū in multis actu vel aptitudine, ideo terminus cōis poteſt prædicari de multis, & communitas eius attenditur ex parte ſui ſignificati, & nō ex parte vocis, quia eſt parte vocis hō non habet maiorem cōnatem quam Socrates. D

Quid ſignū vniuerſale.

Quarto ſciēdum, ꝙ ſignū vniuerſale dr̄ ꝙ facit terminū, cui iungitur teneri vniuerſaliter ꝓ oībus ſuis ſuppoſitis, vel eſt ſignū ꝙ ſignificat q̄m vniuerſaliter, & ꝙ terminus, cui addit teneatur vniuerſaliter, & diſtributiue, ſignorum, quędā ſignificāt vl̄r, & affirmatiue, alia vniuerſaliter & negatiue. Ex quo patet ꝙ ſignū vniuerſale eſt quędā diſpoſitio ſubiecti non eñ abſoluta dicens quali ſit ſubiectū ſcđm ſe, ſed eſt diſpoſitio reſpectiua. dicens qualiter ſubiectū ſubijcitur ꝑdicato, & ꝓp hoc reperta fuerunt, & per hoc patet prima diuiſio propoſitionis categoricæ, & definitio primi membri eius. E

Argu.

Sed contra ꝑdicta primo arguitur. Membra diuiſionis propoſitionis categoricæ non ſunt oppoſita, igit̄ &c. Antecedens patet, q̄a particularis propoſitio cōtinetur in vl̄i, igitur illæ nō ſunt oppoſitæ vel oppoſita eſſent in eodē. Scđo ſic. In iſta, cuiuslibet hoīs aſinus currit, ſubijcitur terminus cōis ſigno vniuerſali determinatus & tñ eſt ia definita. igitur definitio propoſitionis vniuerſalis conuenit alijs a definito. Tertio ſic, iſta eſt vniuerſalis, nihil eſt in burſa, & tñ non ſubijciuntur terminus cōis, ſed tm̄ modo ſignū vniuerſale, ſ. nihil igitur contra illam definitionē. Quarto ſic. Iſta eſt vniuerſalis nō hō currit. cū ſit cōtradictoria iſtius hō currit. & tñ ibi nō ponitur ſignum vniuerſale igit̄ in illa definitione male ponitur ſigno vniuerſali determinatus. Quinto ſic, Oē vl̄e prædicatur de multis ſed nullū ſignū ꝑdicat̄ de multis igitur nullum eſt ſignū vniuerſale.

Solutio

Ad argumenta: Ad primum dicitur ꝙ propoſitio particularis, licet ſcđm ſuum ſignificatū contineat̄ in vniuerſali, non tamen formaliter, & ſecundū vocem, ideo formaliter bene opponūtur pœnes vniuerſale, particulare. Ad ſecundū dicit̄ ꝙ iſta, cuiuslibet hominis aſinus currit, eſt duplex ſubiectū ſ. ſubiectum

A ſubiectum locutionis, ꝙ reddit ſuppoſitum verbo, & ſubiectum diſtributionis, ꝙ ibi diſtribuitur per ſignum vle, rõne primi eſt indefinita, ratione ſcđi eſt vlis, ſed quia enunciatio ſimpliciter denominatur quãta ex parte ſubi locutionis, ꝙ proprie eſt ſubiectum enunciationis, ideo eſt ſimplr indefinita, & ſilr dicendum eſt de iſtis, cuiuslibet hominis oculus ex dexter oẽm hominem videt, Socr. ad tertium dr̃, ꝙ licet in iſta, nihil eſt in burſa non ponat explicite terminus cõis, tñ uirtualiter ponit & implicite in illo ſigno nihil

B ꝙ includit terminum ſuæ diſtributionis. Sens. Ad quartum dr̃, ꝙ in iſta nõ hõ currit, licet non ponatur formlr ſignum vniuerſale, tñ ibi ponitur diſtributio ex conſequenti ratione negationis; q̃ ꝑ ſe primo negat veritatẽ hui' propoſitionis, hõ currit. & per hoc remouet ꝑdicatum a quolibet ſuppoſito ſubi, quia hoc requiritur ad falſitatem huius, hõ currit, & ideo ex conſequenti ponit iſtã, nullus hõ currit, & diſtribuit ſubiectum. Ad quintum dr̃, ꝙ nullum vle ſignum eſt vlo in prædicando, ſed bene in diſtribuendo. ꝙ ſufficit, vt aliqua dicantur ſigna vniuerſalia.

Solutio

Quid particularis ac indefinita propoſitio ſit.

Propoſitio particularis eſt illa,

C in qua ſubijcitur terminus cõis, ſigno particulari determinatus, vt aliquis homo currit, quidã equus inquetit. Signa particularia ſunt hæc, aliquis quidã, reliquus, alter & ſimilia. Propoſitio indefinita eſt illa in qua ſubijcitur terminus communis, nullo ſigno determinatus, vt homo currit.

Poſtq̃ auctor determinauit de ꝓpoſitione vli, quæ inter alias hẽt pfectionẽ quantitatem, eo ꝙ ſubiectum eius teneat in actu. & ſm modum enunciãdi pro oibus ſuis ſuppoſitis, quod non fit in alijs, hic cõſequenter auctor determinat de propoſitione particulari, & in definita, & q̃a propoſitio particularis habet quãtitatem ſui ſubiecti determinatã ꝑ ſignum, nõ autẽ indefinita, iõ prius determinat de particulari ipſã ſic definiẽs, ꝓpoſitio particularis ẽ illa, i qua ſubijcit termin' cõis ſigno particulari determinatus, vt qdã hõ.

D

Primo ſciẽdum, ꝙ in propoſitione particulari ſubiectum contrahitur ad ſtãdum pro aliqua parte eius, ſiue pro aliquo ſuorum particularium, & inde dr̃ particularis, & q̃a terminus diſcretus non habet aliq̃ partẽ ſubiectiuam ſub ſe, ideo non hẽt cõtrahi ſtãdum ꝑ aliquo eius particulari, nec põt eſſe ſubiectum alicuius propoſitionis particularis, iõ oportet ꝙ in ea ſubijciatur terminus cois, & quia terminus cõis non hẽt de ſe maiorẽ determinationẽ ad ſtãdum pro natura ſimplici q̃ pro particularib. nec ad ſtando pro oibus ſuppoſitis ſimul, vel pro aliquib. tñ, ideo ad determinãdum ipſum pro aliquo particulari eius requirit, qđ ſit determinatus per ſignum particulare.

Particularis ꝓpoſitio; & eius ſubiectum.

E

Scđo ſciendum ꝙ ſignum particulare eſt diſpoſitio ſubiecti, determinãs ipſum ꝑ parte indeterminatã eius ſ ꝑ indiuiduo vago in ordine ad ꝑdicatum; & inde dr̃ particularẽ a parte, q̃a cõtrahit terminum ad aliq̃ partẽ eius vt dicendo, quidam hõ currit, illud ſignum qdã determinat hoiem ad indiuiduũ eius, licet indeterminatum, hõ n. remoto illo ſigno non hẽret talem determinationem, ſed poſſet indifferẽter accipi pro natura cõi, vel pro ſuppoſitis, & non eſt ſignum, particulare diſpoſitio abſolutio ſubiecti, ſed eſt diſpoſitio reſpectiua ſubiecti, dicẽs qualiter ſubiectum prædicato ſubijcitur ſicut dictum eſt de ſignis vniuerſalib.

F

Tertio ſciendum ꝙ propoſitio indefinita eſt illa, quã in ſubijcit terminus cõis ſine ſigno, vt hõ currit. Cuius rõ eſt, quia propoſitio indefinita eſt indeterminata ſecundum quantitatem, & acceptionẽ ſui ſubiecti, & quia terminus ſingularis ſemper habet determinatam acceptionem; quia tenetur pro

Indefinita propoſitio.

A vnico determinato ſuppoſito iō in ꝑpoſitione indefinita non p̄t ſubijci terminus diſcretus, ſed ibi requirit̄ terminus cōis: & q̄a terminus cōis accept⁹ cū ſigno vl̄i, vel particulari, ſp h̄et determinatā quātitatem, iō ad ꝑpoſitionē indefinitā requirit̄, & talis termin⁹ ponat̄ ſine ſigno, determinante ipſum ad certā quantitatem menſurādo acceptionē ei ꝑ vnico ſuppoſito, vel ꝑ plurib⁹, & ad ꝑpoſitionē idefinitā, & particularē requiritur, q̄d ſit ibi terminus cōis cōmuniter tentus, defectu cuius hæc non eſt indefinita, homo eſt ſpecies, quia hō ibi tenetur ſimpliciter.

B Quarto ſciēdū q̄d ꝑpoſitio idefinita non dr̄ indefinita, q̄a non habeat determinatā quātitatē ſ̄m rem, & intellectum, q̄a oīs ꝑpoſitio ſ̄m rē habeat determinatā quātitatem cum in ea ſit determinata acceptio ſui ſubiecti, ſed dr̄ indefinita, quia acceptio ſui ſubiecti nō eſt determinata ad certam quātitatem ſ̄m modum enunciandi quæ ꝓuenit ex diſpoſitione ſubiecti per ſignum vl̄e, per particulare. Ideo dr̄ indefinita, ideſt indeterminata, q̄a ſubiectum eius non eſt determinatū ſigno vl̄i vel particulari ad aliq̄ quantitatē, & licet ſubiectū eius ſupponat determinate quantū ad illud, pro quo verificatur locutio, tñ quantum ad modum enunciandi tenetur indeterminate, q̄a non determinatur per ſignum. & per hoc apparent definitiones propoſitionum particularis, & indefinitæ.

Vnde dicatur ꝑpoſitio indefinita.

C Sed contra prædictā primo arguit̄. Hæc eſt particularis non oīs hō currit, & tamen ibi non eſt terminus communis ſigno particulari determinatus igitur contra definitionem.

Argu. Secundo ſic. Nullū cōius p̄ot determinare minus cōe, cū ſit magis determinatum quā ſic cōius, ſed ſignū particulare eſt cōius, & minus determinatum qui termin⁹ cōis quia p̄ot applicari ad quēlibet terminum cōem, ergo non p̄ot determinare terminū cōem.

Tertio ſic. Signum particulare non remouet communitatem termini communis, quia quidam homo verificat̄ de tot hominibus, ſicut homo, ergo ſignum particulare nō contrahit terminum communem ad aliq̄ eius partē.

D Quarto ſic hæc eſt indefinita. Sortes eſt dictio diſſyllaba, q̄a Soc. ibi tenet̄ pro vocibus prolatis a diuerſis hominibus, & p̄ot pro qualibet verificari, & tamen ibi non ſubijcitur terminus communis, igitur in indefinita non ſēper ſubijcitur terminus communis.

Quinto. Iſta eſt indefinita, tantū homo currit, & tñ ibi non ponitur terminus communis ſine ſigno, igitur &c.

Solutio. Ad argumēta. Ad primū dr̄, quod licet in iſta, non omnis homo currit, nō ſit ſignum particulare formlr̄, tñ ibi eſt virtualiter rōne negationis remouentis vniuerſalitatem ſigni vniuerſalis ſequentis, & ponentis ex conſequēti particularitatem. Ad ſecundū dr̄, quod licet ſignum particulare ſit minus determinatum ſ̄m ſpeciem q̄ terminus communis, q̄a applicabile eſt indifferenter ad omnes ſpecies, tñ eſt magis determinatum ſ̄m numerum, & quo ad hoc poteſt contrahere terminum cōem ad aliquam partē eius. Ad tertium dr̄, quod licet ſignum particulare non contrahit terminū cōem ad partem determinatā eius. ſ. ad indiuiduum ſignatum, tñ bñ contrahit ipſum ad partem indeterminatā, & licet quidam homo, verificet̄ de tot ſuppoſitis de quot homo, non tñ p̄ot teneri pro natura ſimplici, ſicut homo per ſe ſumptus, iō eſt ibi determinatio quātum ad acceptionem; & prędicationē indiuidui vñ quidam homo, non prædicat̄ de multis hominibus, niſi a quiuoce, licet bene prædicatione ſpēi. Ad quartū dr̄, quod ſi Soc. ſumat̄ pro vno ſuppoſito eſt terminus diſcret⁹: ſed ſi ſumat̄ loco vnius vocis impoſitę ad ſignificādū oēs ſimiles voces in prolatione, ſicut ſumit̄ in hac Sortes, eſt dictio diſſyllaba, ſic h̄et rōnem termini communis, & ideo illa eſt indefinita, & Socr. ibi ſupponit determinate. Ad quītū dr̄, quod licet in iſta, tñ hō currit, ſit

E

F

A ſit ſignum excluſiuũ, non tñ ſignũ vniuerſale, vel particulare diſponens ſubiectum ſecundum vniuerſalitatem, vel particularitatem, & de illo ſolum eſt hic ad propoſitum.

De propoſitione ſingulari, & eius ſubiecto.

Propoſitio Singularis eſt illa, ĩ qua ſubijcit̃ terminus ſingularis vel diſcret⁹, vt Socrates currit vel termin⁹ cõis cũ ꝓ noĩe demõſtratiuo primitiuę ſpeciei, vt iſte hõ currit. Termin⁹ ſingularis vel diſcret⁹ eſt qui aptus natus eſt ꝑdicari de vno ſolo vt Soc. de ſeipſo.

B Poſtquã determinatum eſt de ꝓpoſitione vli, particulari, & indefinita, hic conſequenter Auctor determinat de ꝓpoſitione ſingulari. Ratio ordinis eſt, q̃a in tribus primis ſubijcit̃ terminus cõis cõiter acceptus, q̃ ſp põt teneri ꝓ mul is. in ſingulari vero ſubijcitur terminus ſingulariter captus, q̃ non põt tenere pro pluribus, ideo in illis tribus eſt ꝑfectior quãtitas ſubiecti ꝗ̃ in ſingulari, rõne cuius inter has ꝓpões auctor vltimo determinat de ſingulari ipſam ſic definiens. Propoſitio ſingularis eſt illa, in qua ſubijcitur terminus diſcretus uel communis cum pronomine demonſtratiuo.

C Pro quo ſciendum primo, ꝙ in propoſitione ſingulari ſubiectũ debet teneri ſingulariter, & pro vno tm̃ ſic, ꝙ non poſſit teneri pro pluribus, ratione cuius ipſa dicitur ſingularis. Et q̃a ois terminus communis, communiter acceptus tenet̃ pro pluribus in actu vel in aptitudine, ideo in propoſitione ſingulari non põt ſubijci terminus communis, communiter acceptus, ſed ibi requiritur terminus diſcretus, qui ſolũ ſumitur pro uno uel aliquod ſibi equiualens, ꝙ etiam tenet̃ ſingulariter, & pro uno tantum, ſicut eſt terminus cõmunis ſumptus cũ pronomine demõſtratiuo, ꝙ quidem pronomen contrahit terminum communem ad vnum ſuppoſitum determinatum.

D Secundo ſciendũ, ꝙ quatuor modis fit propoſitio ſingularis. Primo mõ, qñ ibi ſubijcitur terminus diſcretus, vt Socr. currit. Scdo modo, qñ ibi ſubijcitur terminus cõis, cũ pronoĩe demõſtratiuo, vt iſte homo currit, ꝙ debet intelligi de pronomine demõſtratiuo primitiuo, & non deriuatiuo, q̃a hæc eſt indefinita, mea tunica eſt alba. Tertio qñ ſubijcitur terminus cõis captus pro natura ſimplici ſignificata per ipſum, vel habens ſuppoſitionem ſimplicẽ, ut hõ eſt ſpecies, animal eſt genus. Quarto, qñ ſubijcitur aliqd dictum, ꝙ ſolũ ſuppõit ꝓ vno ſingulari dicto, vt hic, hominem currere eſt poſſibile, vel hic. hominem eſſe animal eſt neceſſarium, eſt propoſitio vera; ſimiliter in omnibus modalibus.

Quatuor modis fit ſingularis propoſitio.

E Tertio ſciendum, ꝙ cum dr̃ hoiem currere eſt poſſibile, il ud dictũ quod eſt hoiem currere; accipitur pro ſeipſo in defectu vnius uocis, q̃ nõ eſt impoſita ad ſignificãdũ ipſũ. ideo ſupponit pro tali dicto, nec poteſt ſupponere, nec appellare ꝓ aliquo alio dicto ſicut nõ põt ſumi pro iſto dicto, aſinũ moue i, uel hoĩem eſſe aſinũ. iõ tenet̃ ſingulariter. & reddit ꝓpoſitionẽ ſingularẽ, & licet ibi ñ ſubijciatur terminus diſcret⁹ formaliter, tñ ibi ſubijcit̃ virtualiter, & ęquiualẽter, & ſimiliter in alijs ſingularibus. Vnde ad declarationẽ definitionis propoſitionis ſingularis, hic definitur terminus diſcretus.

F Quarto ſciendũ, ꝙ terminus diſcretus eſt qui eſt aptus natus prędicari de vno ſolo. Cuius ratio eſt q̃a terminus diſcretus habet ſignificatum in comunicabile, quod eſt diſcretũ. i. diſtinctũ ab alijs, ſed incommunicabile non cõuenit pluribus. Actu, vel aptitudine, et quia ab eſſe in pluribus ſumit̃ dici de pluribus iõ terminus diſcretus nõ poteſt dici de pluralib⁹, ſed tm̃ de vno ſolo. ſ. de ſeipſo, vñ patet qđ idẽ ſũt terminus diſcretus ſecundum Logicũ, & nomen proprie qualitatis ſecundum Grãmaticũ, ſicut idẽ ſunt terminus cõmunis

Aduerte, ꝙ declaratur hic definitio termini ſingularis.

A munius,& nomen appellatiuum. Nomen em̃ appellatiuum habet ſignificatum communicabile multi, proprium vero incommunicabile,& per hoc patet declaratio definitionis propoſitionis ſingularis,& termini diſcreti.

Argu. Sed contra pradicta arguitur. Iſta eſt ſingularis in homo eſt ſpecies, & tñ, ibi non ſubijcitur terminus diſcretus, vel terminus communis cum pronomine demonſtratiuo, ergo contra diffinitionẽ propoſitionis ſingularis.

Scd̃o sic. iſta eſt singularis, omnes Apoſtoli Dei ſunt duodecim, & tamen ibi nõ ſubijcitur terminus diſcretus nec formaliter, nec virtualiter. quia ſubiectum actu tenetur pro pluribus, ergo definitio eſt mala.

B Tertio sic. In iſta totius, Soc. eſt albus ſubijcitur terminus diſcretus, & tamen non eſt singularis, quia ęquiualet iſti qualibet pars Soc eſt alba, modo ęquiualẽte. sũt eiuſdem quãtitatis, ergo definitio cõuenit alijs a definito.

Quarto sic. Nullũ indeterminatũ cõtrahit termi. cõem ad ſtandũ ꝓ aliquo vno ſingulari diſcreto, ſed pronomẽ demõſtratiuũ eſt indeterminatũ, qa significat ſubſtãtiã infinitã; & põt demõſtrare generaliter oẽ ens reale vel rõnis, igit terminus cõis ſumptus cum pronomine demonſtratiuo non facit propoſitionem ſingularem.

C Quinto arguitur sic, Soc. eſt terminus diſcretus. & tñ prædicatur de iſto Socr. & de illo, ergo terminus diſcret⁹. non prædicatur ſolum de vno ſolo.

Solutio Ad argumẽ a. Ad primũ dr̃, q: i iſta hõ eſt ſpes, nõ ſubijcit termin⁹ diſcretus formaliter, ſed bene virtualiter, qa hõ, ibi tenet simpliciter, ꝓ natura simplici, in ſe accepta ꝑ modũ vni⁹ diſcreti, & hẽt modũ singularis vnius reſpectu huius ꝑdicati ſpẽs, qđ cõuenit sibi ſcd̃m ſe, & nõ qua cõis eſt inferioribus, ſed inquantum differt ab eis.

Ad ſecundũ dicitur quod ſi in iſta omnes Apoſtoli Dei ſunt duodecim oẽ ſumatur diſtributiue, vel ſincatego reumatice eſt vlis, & falſa, & ſi collectiue, vel categoreumatice eſt ſingularis & vera, & licet ſubiectũ ibi teneat actu ꝑ pluribus. tñ illa plura accipiũtur vt collecta per modum vni⁹ diſcreti, vt ſunt vnum ſubiectũ hui⁹ numeri duodecim, & ſic eſt ibi virtualiter terminus diſcretus vel ſingularis. D Ad tertiũ dicit, quod ſi in illa tot⁹ Soc eſt albus, li totus, teneat collecti pro perfecto, eſt ſimpliciter ſingularis, ſed ſi teneat diſtributiuę pro partibus integralibus vt tantum valet, ſicut qualibet pars tunc eſt virtualiter vniuerſalis, ſed adhuc eſt formr̃ ſingularis. Ad quartum dicit quod ꝓnomen cõſyderatũ ſcd̃m ſuos modos significãdi eſſentiales, q ſunt ſignificare per modũ ſubſtantiæ indeterminate, & determinabilis, eſt indeterminatum, nec põt E determinare, nec contrahere terminũ communem, ſed ipſum cõſyderatum quantum ad ſuos modos ſignificãdi accidentales, q ſunt relatio, vel demõſtratio, virtute demonſtrationis contrahit terminũ cõmunẽ, cui addit, ad ſtandũ ꝓ vno ſuppoſito determinato. Ad quintũ dr̃. qđ licet Soc dicatur ęquiuoce de iſto. & de illo. non tñ vniuoce ſcd̃m vnã rõnẽ. & licet iſte Soc. & alius habeant eãdẽ rationem communem, vt qa conueniunt in nõie hominis, non tñ vt conueniunt in hoc nomine Soc. ſignificat eos ſecundum idem ſignificatum, nec ſecundum eandem impoſitionem vocis. B

Diuiſio propoſitionis in affirmatiuam, & negatiuam, & quid vtraque ſit.

Propoſitionũ categoricarũ alia affirmatiua, alia negatiua; affirmatiua eſt illa, in qua prædicatũ coniungitur cum ſubiecto, vt homo currit. Negatiua eſt illa, in qua prædicatum remouetur a ſubiecto, vt homo non currit.

Poſtquam Auctor præmiſis diuiſionem propoſitionis categoricę ſumptã

Diuiſio gñis in ſuas ſpecies.

A ex parte quātitatis & materiæ eius, & ĩt poſuit definitiones mēbrorū eius, hic conſequēter ponit aliā diuiſionē ꝓpoſitionis categoricæ, quæ ſe tenet ex parte formæ, & qualitatis eſſētialis ꝓpoſitionis, dicens ꝓpoſitionū, alia affirmatiua, alia negatiua. Cui⁹ diuiſionis rō eſt, qa in oi ꝓpoſitione categorica eſt compoſitio pdicati, & ſubiecti, vel ergo ibi compoſitio eſt ſm voces tm̄, & ſic eſt negatiuo, vel ſic ſm voces, & ſignificata, & ſic eſt affirmatiua.

Pro quo ſm primo, qđ in oi voce complexa eſt compoſitio plurium vocum ſignificatiuarum. Et qa oīs propoſitio categorica eſt quædam vox cō-B plexa ex ſubiecto, & pdicato, iō in qualibet categorica eſt compoſitio ſubiecti, & pdicati. Sed ſubiectum qñque componitur cum prædicato ſm vocē & ſignificatum ſimul, vt hic hō eſt animal, ibi eſt compoſitio hominis, & animalis ſm voces, & ibidem, ſignificatur compoſitio eorum ſm ſignificata. Qñque vero componunt ſubiectū & prædicatum ſcđm voces tm̄, & ibi ſignificatur diuiſio eorum quantum ad ſignificata, vt hic, homo non eſt aſinus ſignificatur diuiſio, & remotio ſignificatorum hominis, & aſini.

Quid ꝓpō affirmatiua.

Secundo ſciendū, qđ propoſitio affirmatiua eſt illa, in qua pdicatū affirmaẽ de ſubo, vt hō currit, & ponitur illa, loco gñis, & reſiduū ad drīam propoſitionis negatiuæ, in qua pdicatum non affirmaẽ de ſubo. Et dr̄ aliquid affirmari de ſubiecto aliquo. qđ componiẽ cum ipſo mediante copula verbali non negata. Et quia in propoſitione affirmatiua prædicatū componiẽ cum ſubiecto mediante copula verbali ſine negatione, & ibi deſignatur compoſitio ſubiecti: & prædicati, ideo in ipſa prædicatū componitur cum ſubiecto, non eſt tñ intelligendum de intentionibus ſubiecti, & prædicati, quod cōponantur inter ſe, ſed dēt intelligi de rebus ſubiectis intentionibus illis.

Quid ꝓpō negatiua, & eius ab affirmatiua diſcrimē.

Tertio ſciēdum qđ ꝓpoſitio negatiua eſt illa, in qua prædicatum remouetur a ſubiecto, vt hō non currit. Ratio D eſt, qa illud dr̄ remoueri a ſubiecto qđ ſolum componiẽ cum eo ſm vocē, & denotatur diuidi, & ſeparari ab eo ſecundum rem, & ſic eſt in negatiua, vt prius dictum eſt. ideo in ea pdicatum remoueẽ a ſubiecto ſm modum enunciandi. ſ. mediante negatione compoſitionis deſignatę per verbum eſt, & ꝓ hoc differunt propoſitio affirmatiua, & negatiua. Ex quo patet. quod ꝓpoſitio affirmatiua, et negatiua inter ſe differunt ſecundum ſpēm. Cuius rō eſt, quia quęcunque differunt ſecundum ſuas formas eſſentiales ſic, qđ drīa ſumaẽ ab illis formis eſſentialib. dū mō conueniant in gñe, differunt in ſpē, ſed drīa ꝓpōnis affirmatiuæ, & nega- E tiuæ ſumitur ſm ſuas formas eſſentiales, qa ſumitur ex parte cōpoſitionis, quę eſt forma eſſentialis categoricę, iō propoſitione illę ſpē differunt, & iō diuiſio prius poſita eſt diuiſio generis in ſuas ſpecies ſecundum modum.

Affirmatio, & negatio, quid & qua rōne ſint eſſentiales drīæ ex primo Periherm. c. 5. 6.

Quarto ſciendum. qđ affirmatio, et negatio dupliciter accipiuntur. Vno modo formaliter, ſ. affirmatio ꝓ compoſitione affirmatiua pdicati cū ſubiecto, negatio ꝓ compoſitione negatiua eorūdem, quæ fit ꝑ negationem appoſitā verbo capiendo negationem pro aduerbio negandi, & iſto modo affirmatio, & negatio ſunt drīę eſſentiales enunciationis categoricę. Alio modo materialiter. ſ. affirmatio pro oratione affirmatiua, & negatio ꝓ orōne negatiua, & hoc modo ſunt ſpēs enuncia- F tionis, & ab Ariſt. definiūẽ. Affirmatio eſt enunciatio alicui⁹ de aliquo Negatio vero eſt enunciatio alicuius ab aliquo. & capiendo iſto modo, diuiſio pſens fit in ſpecies, ſed capiendo affirmationem & negationem primo mō formaliter, ſic fit ꝑ differentias formales.

Argu.

Sed contra pdicta primo arguitur ſic. Nulla oratio, in qua deſtruitur forma cōpoſitionis, eſt propoſitio, ſed negatiua eſt huiuſmodi, quia negatio deſtruit compoſitionē, q̄ eſt forma ꝓpoſitionis, igiẽ nulla ꝓpō eſt negatiua.

Secundo

A Secundo ſic. Hæc eſt categorica, ꝙ libet eſt, vel non eſt, & tamen non eſt affirmatiua, vel negatiua, q̄a vnū mē-brum affirmatur, & aliud negat̄, & ſic non debet magis dici affirmatiua quā negatiua. igit̄ contra diuiſionem datā. Tertio ſic. Hæc eſt affirmatiua. Soc. q̄ nō currit mouetur, & tñ ibi prædicatū non affirmatur de ſubiecto, cū ibi ſit negatio negans præcedens prædicatum, ergo male definit̄ ꝓpoſitio affirmatiua. Quarto ſic. Vbi prædicatum componitur cum ſubiecto non remouetur ab eo, ſed in propoſitione negatiua prædicatum componitur cum ſubiecto cum hoc ſit de ratione propoſitionis, igitur non remouetur prædicatum a ſubiecto, igitur &c. Quinto ſic.
B Hæc eſt negatiua, homo non eſt animal, & tamen prædicatum non remouetur a ſubiecto, cum impoſſibile ſit animal remoueri ab homine, igit̄ &c.

Solutio. Ad argumenta. ad primum dicit̄, ꝙ licet in propoſitione negatiua deſtruatur compoſitio ſignificatorū ſubiecti, & p̄dicati, non tñ deſtruit copula verbalis ſm ſe, nec compoſitio prædicati, & ſubiecti ſm vocem. Ad ſecundum dicitur ꝙ ſi iſta quodlibet eſt, vel non eſt, ſit vna diſiunctiua, ſic eſt affirmatiua, q̄a eius copula principali. ſ. coniuncto illa, vel non negatur, & ſimiliter, ſi ſit categorica de diſiuncto prædicato,
C eſt affirmatiua, q̄a principalis eius copula non negatur, ſenſus, n. eſt, quodlibet eſt ens, vel non ens, & illud verbū eſt, non negatur. Ad tertiū dicitur, ꝙ hæc eſt ſimpl'r affirmatiua, homo, qui non currit mouetur, quia principale verbum eius. ſ. mouetur, non negatur. & licet negatio negans præcedat ipſū, hoc tñ non eſt immediate, ſed actus eius terminatur ſuper illud verbū currit, ꝙ ſe tenet ex parte ſubiecti, q̄a hoc totum, qui non currit, eſt quædam implicatio determinatiua ſubiecti. Ad quartum dicitur, ꝙ vbi prædicatum componit̄ cum ſubiecto, non remouetur ab eo ſm id in quo componitur, ſed bene ſecundum aliud modo in negatiua prædicatum ſecundum diuerſa
D cōponitur, & diuiditur a ſubiecto, vt viſum eſt prius. Ad quintum dr̄, quòd in iſta, homo non eſt animal, p̄dicatū non remouetur a ſubiecto ſecundum rem, ſed bene ſecundum modum enūciandi ſ. ꝑ negationem, qua denotatur ab ipſo ſeparari, & hoc modo intelligitur remoueri in definitione propoſitionis negatiuæ, ideo non ſequitur.

De triplici propoſitionis interrogatione.

Diuiſa propoſitione, tripliciter, E ſciendum eſt quod triplex eſt q̄ſitiuum, per quod q̄rimus de ipſa propoſitione, ſ. Quę, Qualis, & Quanta, Quæ, quærit de ſubſtantia propoſitionis. vn̄ ad interrogationem factā per Quæ reſpondendum eſt categorica vel hypothetica. Qualis, q̄rit de qualitate propoſitionis, ideo ad quæſtionem factā per qualis. reſpondendū eſt affirmatiua vel negatiua, Quanta, q̄rit de quātitati propoſitionis. iō per Quanta reſpondendū eſt vniuerſalis, vel particularis, indefinita, vel ſingularis, vnde verſus.

Quæ ca, vel hyp; qualis, ne vel F
af, V. quanta par. in, ſin.

Poſtquā Auctor poſuit tres diuiſiones, vnam ꝓpoſitionis in cōmuni, & duas propoſitionis categoricæ, hic cōſequēter oſtēdit aliqua q̄ſitiua illis diuiſionibus correſpondentia ad quærēdum de membris earūdē dicens, ꝙ ſecūdum triplicem diuiſionem propoſitionis, triplex eſt eius quæſitiuū ſ. quę, qualis, quāta. Quorum ſic habetur ſufficientia, quia omne q̄ſitiuum abſolutum ꝓpoſitionis, vel quærit de ſubſtātia eius, vel de accidēte. Si primum ſic eſt quæ. Si ſecundum hoc eſt dupl'r vel quærit de quantitate, & ſic eſt quāta, vel de qualitate, & ſic eſt qualis.

A Pro quo ſciendum primo, quod hic non enumerantur omnia quæſitiua generaliter, quibus poteſt interrogari de propoſitione, ſed ſolum enumerantur hæc quæſitiua correſpondentia tribus prædictis diuiſionibus, quibus quærimus de ſubſtantia, quantitate, & qualitate propoſitionis, & magis hæc enumerātur quam alia quæſitiua, vt ſunt, ne, an, vtrum duplici ratione. Primò, quia iſte tria quærit de ſubſtātia, qualitate, & quātitate propoſitionis, alia verò de veritate, & falſitate modo inferius determinatur de appoſitione, cōuerſione, & æquipollentia propoſitionum ad quas cognoſcendas neceſſa iū

B eſt cognoſcere ſemper ſubſtantiā, qualitatem, & quantitatem propoſitionis, non aūt veritatē, & falſitatem propoſitionis. alia ratio eſt, qa iſta tria quærunt de his, quæ conueniunt propoſitionis ſecūdū ſe abſolutè, alia verò de his, q̄ ſibi conueniunt reſpectiuè. ſ. per reſpectum ad eius ſignificatū, ideo iſta hic potius enumerantur, quam alia.

Quę ſubſtantia qualis, qualitate, quanta quātitate quęrit enuntiationis.

Scđo ſciendū, ꝙ vt dicit in textu, quę quærit de ſubſtantia propoſitionis, eo ꝙ eſt nomen infinitū ſignificans ſubſtantiam infinitam, & quæſitiuū, ſubſtantiæ rei ad quā applicatur, & quærit inſtrumentaliter tantū, non aūt principaliter per modum principalis agētis, & ſibi debet reſpōderi categorica, vel hypothetica, quæ dicunt ſubſtantiam propoſitionis. Et ſunt membra diuiſionis eius datæ penes ſubſtantiam. Sed

C quanta quærit de quātitate propoſitionis, eo ꝙ eſt quæſitiuum quātitatis ad quod debet reſponderi vniuerſalis, vel particularis, infinita, et ſingularis, eo ꝙ illa ſunt mēbra diuiſionis ꝓpoſitionis ſumptæ penes quantitatē eius, & materiam. Sed qualis quærit de qualitate propoſitionis, eo ꝙ eſt q̄ſitiuū qualitatis, et ſibi dēt reſpōderi affirmatiua, vel negatiua, q̄ dicūt qualitatē ꝓpoſitionis.

Tertio ſciendū, ꝙ ſubſtantia accipitur dupliciter. Vno modo propriè, vt ē ens per ſe, ſicut dicimus, ꝙ hoc nomē hō ſignificat ſubſtantiā. Alio mō tranſumptiuè, & generaliter pro oī illo, ꝙ D accipit ſecūdū ſe, & per modū ſubſtantiæ, vt cū dicitur, quod albedo eſt ſubſtantia albi. In propoſitione autem nō reperitur ſubſtantia propriè dicta, ſed intelligit, quod in ipſa eſt modus ſubſtantiæ. ideo quæ non quærit de ſubſtantiæ abſolute, ſed de ipſa accepta ꝑ modum ſubſtantiæ. Similiter in propoſitione non reperitur quantitas ꝓpriè dicta, vt eſt menſura ſubſtantiæ materialis, ſed ibi reperitur tranſum, tiuè. i. ſimilitudinarie quantitas, vt eſt menſura acceptionis ſubiecti propoſitionis, & ſimiliter eſt de qualitate, vñ affirmatio, & negatio ſecundum ſimilitudinē dicūtur qualitates ꝓpoſitionis B

Quartò ſciendum, qđ dupliciter pōt intelligi affirmationem, & negationē eſſe qualitates propoſitionis. Vno modo qđ ſint qualitates accidētales, & accidentia conſequentia propoſitionem affirmatiuā, & negatiuam, & hoc modo nō debet intelligi, qa nō aduenīūt ipſis poſt ſuum eſſe complectum, quia non eſt propoſitio affirmatiua, niſi habeat affirmationem. Alio modo, quod ſint qualitates eſſentialis illarū ꝓpoſitionū. Et iſto modo dicūtur qualitates ꝓpoſitionis, & hēt modū accidētis reſpectu propoſitionis in cōi, cuius ſunt differentiæ diuiſiuæ, ſicut ſemper differentiæ diuiſiuæ alicuius generis habēt modū accidētis reſpectu illi⁹ generis.

Qūo affirmatio, ac negatio ſint propoſitionis qualitas.

Sed contra prædicta arguitur primo ſic. Per vtrū bene querimus de ſubſtātia propoſitionis, & etiā de quātitate, vt dicendo vtrum iſta, homo currit, ſit categorica, vel hypothetica, & tamē illud quæſitiuum nō enumeratur inter iſta, igitur hic inſufficienter enumerātur quæſitiua correſpōdētia tribus diuiſionibus premiſſis. Scđo ſic. Per quę querimus de quantitate propoſitionis dicendo, quę quantitas eſt in hac propoſitione, homo eſt ergo, quæ nō ſolum quærit de ſubſtātia propoſitionis. Tertio ſic. omnis quātitas eſt cōtinua vel diſcreta, ſed propoſitio nō habet quātitatem continuam nec diſcretam, igitur

Argu. F

A tur non habet quantitatẽ, nec quanta quærit de quantitate eius. Quarto ſic vnius quæſitiui eſt tantum vnum reſponſiuum, ſed quanta eſt vnum quæſitiuum, igitur non ſibi debent reſponderi iſta quatuor, ſcilicet vniuerſalis particularis, indefinita, & ſingularis. Quinto ſic Qualis eſt quæſitiuũ qualitatis in communi, igitur non eſt propriæ quæſitiuum propoſitionis. ergo male enumeratur inter quæſitiua eius.

Solutio Ad argumenta. Ad primum dr, qđ per illud quæſitiuum vtrum, bene quæritur indirectè de ſubſtantia, vel quantitate propoſitionis, non tñ directè, ſed per ipſum quęritur directè de veritate propoſitionis in qua poteſt fieri mẽtio de ſubſtantia, vel quantitate, vt hic, vtrũ hõ currit, ſic categorica directè quæritur veritas huius propoſitionis, homo

B currit eſt categorica. Ad ſecundum dicitur, ꝙ per quæ, quandoque quęritur de quantitate propoſitionis, accepta ꝑ modum ſubſtantiæ ſecundum ſuam eſſentiam, non tñ quęritur de ipſa ſecundum eſſe quantitatis, vt eſt denominatiua propoſitionis, ſed hoc ſolum fit ꝑ quanta. Ad tertium dicitur, quod oĩs quantitas propriè dicta eſt continua, vel diſcreta, non tamen quantitas accepta transumptiuè, ſicut hic accipitur.

Ad quartum dicitur, ꝙ vnius quæſitiui eſt tantum vnum reſponſiuũ adæquatum, & proprium, tñ poſſunt eſſe plura particularia non adæquata, & ſic ẽ, de iſto quęſitiuo quanta, ꝓprium eius

C reſponſiuum eſt quãtitas propoſitionis in cõmuni. particularia vero reſponſiua eius, cõtenta ſub quantitate propoſitionis ſunt cõi. particularia vero reſponſiua eius, contenta ſub quantitate ꝓpoñis ſunt vniuerſale. particulare, & ſic de cæteris, & debet reſpõderi tñ vnum reſponſiuum, cum quęritur de vnica propoñe, & de diuerſis dantur diuerſa reſponſiua. Ad quintum dicitur, ꝙ qualis in communi eſt quæſitiuũ, qualitatis in cõi, ſed per applicationẽ ad propoſitionem dici ꝑõt quęſitiuũ, qualitatis propoſitionis, & ẽt propriũ eo, quod non quęrit de alijs accidentibus eius, & ſimaliter diceretur de alijs quęſitiuis.

D

De propoſitionum in terminis communicatione.

Item propoſitionum categoricarum, aliæ participant vtroque termino, vt hõ currit, homo non currit, aliæ verò altero termino tantum, vt homo currit, homo diſputat. Aliæ verò nullo termino, vt homo currit. Socrates mouetur. Itẽ propoſitionum participãtiũ vtroque termino, quædam participãt vtroque termino ſecundum eundem ordinem, vt homo currit, homo non currit, quædam verò ordine conuerſo, vt homo eſt animal, animal eſt homo.

E

Poſtq̃ Auctor determinauit de propoſitione ſm ſe, & quantum ad principia eius, hic conſequenter incipit d̃terminare de aliquibus paſſionibus eius, ſ. de oppoſitione, conuerſione, & æquipollentia. Et antequam de ipſis determinet, duas diuiſiones ponit valentes ad cognitionem ipſarum. Quarũ prima eſt propoſitionum categoricarum quædam participãt vtroque termino: aliæ verò vno tantum, aliæ verò nullo. Cuius diuiſionis ſic põt haberi ſufficiẽtia, quia omnes propoſitiones categoricæ, vel côueniunt in extremis. vel diſconueniunt. Si conueniunt, hoc eſt dupliciter, vel conueniunt in vtroque ſimul, & ſic eſt primum membrũ, vel in altero tm̃, & ſic ẽ ſm̃, vel diſconueniunt in vtroq; ſimul, & ſic eſt tertiũ. F

Pro quo primo ſciẽdum, ꝙ participare tripliciter accipitur. Vno modo idẽ eſt ꝙ participati rationem ſuſcipere, ſicut ſpecies participat genus. q. ſuſcipit definitionem eius. Scdo modo idem eſt, quod partem rei capere ſicut duo fratres dñr patris bona participare. Tertio modo idẽ eſt, qđ conuenire in aliquo, vt qñ aliqua duo conueniũt in aliquo tertio, & iſto mõ ſumit in propoſito. Quid termino participare.

A poſito, & ideo illæ propoſitiones dñr participare vtroq; termino, quæ conueniunt in vtroq; ſuorum terminorũ, ſeu extremorũ, .i. in ſubo, & pdicatio.

Quid propoſitionis terminis. Secundo ſciendum quod terminus eſt dictio materialiter, & per ſe terminans propoſitionem. Et dicitur materialiter, ad differentiam copulæ verbalis, quę terminat formaliter, & dicitur per ſe ad differentiam diſpoſitionum ſubiecti, & prædicati, ſicut ſunt ſigna diſtributiua, & adiectiua, quæ non terminant per ſe propoſitionem. Et dicitur terminus terminando, eo quod terminat propoſitionē ſicut extremũ ei⁹.

Tertio ſciendum, quod conuenientia, vel diſconuenientia vnius propoſitionis ad aliam, eſt accidēs reſpectiuũ propoſitionis, & nō abſolutum, & qa iſta diuiſio, attenditur penes conueniētiam, & diſconuenientiam propoſitionis vnius ad aliam, ſeu cum alia ex parte ſuorum terminorum, ſequitur, qđ B diuiſio, ſumitur ſecundum accidentia propoſitionis. quare iſta diuiſio eſt ſubiecti in accidentia nō generis in ſuas ſpecies. Et valet iſta diuiſio ad cognoſcendum quibus propoſitionibus oppoſitio cōuerſio, & æquipollentia conueniunt, & quibus nō, quia ſolum cōueniunt propoſitionibus vtroque termino participantibus. vnde iſtæ tres ſunt paſſiones reſpectiuè, quæ ſolum conueniunt propoſitioni per compatationem ad aliam propoſitionem.

Quarto ſciendum, ꝙ propoſitiones vtroq; termino, participantes iterũ diuidunt, quia quædā participant vtroque termino eodem ordine, aliæ verò ordine cōuerſo, vnde illæ ſunt participātes vtroq termino eodē ordine, quæ C ſunt eiuſdem ſubiecti, & eiuſdē prędicati, vt hō eſt albus, homo nō eſt alb. Sed illæ ſunt participantes ordine cōuerſo, quarum pdicatum vnius ē ſubiectum alterius, & econtra, vt hō eſt albus, album eſt hō, & per hoc faciliter daretur ſufficiētia huius diuiſionis. Et valet iſta diuiſio ſimiliter ſicut pcedēs ad cognoſcēdum quib. propoſitionib. oppoſitio, & æquipollētia conueniant quia ſolum conueniunt participantib. vtroq. termino eodem ordine, & quibus cōueniat cōuerſio, quia ſolũ cōuenit participātib. vtroq. termino ordine cōuerſo. Et per hoc patent iſtę duæ diuiſiones ppoſitionum categoricarũ.

Argu. Sed contra prędicta primo arguitur diſtinctæ propoſitiones ſemper habēt diſtinctos terminos, cum diſtinguantur per ſua ſubiecta, & prædicata, ergo nullæ ppoſitiones diſtinctæ participāt vtroque termino. Secundo ſic. Omnes propoſitiones categoricę conueniunt in ratione propoſitionis categoricæ, cum quælibet propoſitio categorica, ſemper habeat duos terminos, ſubiectum, & prædicatum, .i. igitur nullæ participant altero termino tantum, cum tm̄ excludat oē aliud. Tertio ſic. In oī propōne categoricā reperit hoc verbũ eſt, & tñ eſt terminus, quia terminat, & actuat propōnem, & ēt eſt pdicatũ propōnis ergo omne ppoſitiones aliquo termino participant, & non ſunt aliquæ nullo termino participantes. Quarto ſic In qualibet propōne eſt vnus ordo, ergo diuerſæ propoſitiones habent diuerſos ordines, ergo nullæ ſunt propoſitiones partipantes eodem ordine, contra ſecundam diuiſionem. Quinto ſic Ordo propoſitionis eſt ordinatio ſuorum terminorũ, .ſ. ſubiecti, & prædicati, ſed in omnib. eſt ordinatio eadē, quia ſubiectum, & prædicatũ ſimiliter ordinantur, cum ſemper ſubiectum pcedat prædicatũ, igit nullæ ſunt participantes ordine conuerſo.

F Ad argumēta. Ad primum dr̄, ꝙ licet oēs propoſitiones diuerſæ hānt diuerſos terminos ſm numerum qa qđ ſemel dictũ ē in vna propōne, amplius reſumi non pōt idem numero, tñ bene hn̄t eoſdē terminos ſm ſpēm vocis, & ſignificati ſimul. Ad ſm dr̄, ꝙ ſi tm̄, faciat excluſionē reſpũ cōuenientiæ propōnis in cōi, ſic nullæ categoricæ cōueniūt tm̄ vno terminorũ, ſed ſi faciat excluſionē reſpũ cōueniētiæ terminorũ, ſic aliquę propōnes cōueniunt in alte

A re ctõ,& ſic intelligitur circa ꝑcedentem diuiſionem. Ad tertium dr̃, ꝙ hoc verbum eſt, non eſt terminus, q̃a licet terminet propoſitionem formalr, & in ratione copulæ, non tñ materialiter, in quantum hēt rationem copulæ. & ſi aliqñ ſit prædicatum, vt hic, homo eſt, tñ in ratione copulæ non dr̃ prædicatum materiale, ideo ratione ipſius nõ oẽs ꝓpoſitiones participant vno termino. Ad quartum dr̃ ꝙ licet diuerſæ propoſitiones ſp habeãt diuerſum ordinem in numero, nõ tñ in ſpecie. Ad quintum dicitur, ꝙ licet ſubiectum, & prædicatum, accepta ſm illas intentiões ſimiliter ordinentur in propoſitionem, quia ſemper illud, ꝙ hēt ratione ſubiecti præponit alteri tñ quantum

B ad res ſubiectas intentionib. illis non ſemper ſimiliter ordinãtur, q̃a aliquã do ſubiectum vnius propoſitionis ſit prædicatum alterius. & econuerſo.

De propoſitionum oppoſitione, quæque ſint contraria, ac ſubcontrariæ.

Item propoſitionum participãtium vtroque termino, ſecundum eundem ordinem, aliæ ſunt contrariæ, aliæ ſubcontrariæ, aliæ cõtradictoriæ, aliæ ſubalternæ. Contrariæ ſunt, vl̃is affirmatiua, et vl̃is

C negatiua eiuſdem ſubiecti, & eiuſdem ꝑdicati, vt non omnis homo currit, & nullus homo currit. Sub cõtrariæ ſunt, particularis affirmatiua & particularis negatiua eiuſdem ſubiecti, & ꝑdicati, vt quidã hõ currit, & quidã hõ non currit.

Poſtq̃ Auctor ꝓmiſit duas diuiſiones va etes ad cognoſcẽdũ cõuerſiones, oppoſitiones, & æquipollẽtias ꝓpoſitionum, hic conſequẽter determinat de illis paſſionib. & primo de oppoſitionib. Cui⁹ ratio eſt, q̃a oppoſitio ſolum conuenit propoſitionib⁹, q̃ participat ſm eundẽ ordinẽ, & conuerſio cõuenit illis, q̃ participãt ordine conuerſo, iõ oppoſitio ꝓcedit conuerſionẽ. D Et q̃a æqpollentia ſumitur reſpectu propõnum oppoſitarum, q̃ tñ nõ æqui ꝓollentes, ideo ẽ. oppoſitio ꝑcedit æqpollẽtiã, q̃re conuenienter de eis nũa tur prius de oppoſitionib. qꝫ am alijs.

Primo ſciẽdũ, ꝙ duplex eſt oppoſitio, quædã eſt oppoſitio rerum, vel terminorum, q̃ eſt repugnantia aliquorũ duorum, non ꝑmittẽdũ ſe ſimul, & reſpectu eiuſdẽ, & de iſta non determinat hic, ſed i Poſt pdicamẽt.s. Alia eſt ꝓpoſitio ꝓpoſitionum, vel modorum enunciadi, q̃ eſt repugnantia duarũ nõ categoricarũ eiuſdẽ ſubi, & eiuſdem ꝑdicati in qualitate, & quantitate ſimul, vel in altero eorum, & illo modo hic conſiderat̃ de oppoſitione, & de propoſitionibus oppoſitis. Vnde ad cognoſcendum ſpecies oppoſitionis præ dictæ, hic auctor ponit diuiſionem propoſitionum oppoſitarum.

Duplex oppoſitionum genus: Perihermeniæ. cap. 5.

Quatuor ꝓpoſitionũ oppoſitio.

E

Pro quo ſciendum ſcđo, ꝙ ꝓpoſitionum oppoſitarum, aliæ ſunt contrariæ, aliæ ſubcontrariæ, aliæ contradictoriæ, aliæ ſubalternæ. Cui⁹ diuiſionis ſic habet ſufficientia q̃a oẽs ꝓpoſitionis oppoſitæ hẽt repugnantia inter ſe, vel ergo repugnantia in qualitate, & quantitate ſimul. & ſic ſunt contradictoriæ, vel i al. e o eorũ tñ, & ſic eſt duplr q̃a vel repugnãt ĩ quãtitate ſolum, & ſic ſunt ſubalternæ, vel ĩ qualitate hoc eſt triplr vel ambæ ſunt vl̃es, & ſic ſunt cõtrariæ, vl ambæ ſunt particulares, & ſic ſunt ſubcontrariæ, vl ambæ ſunt ſingulares & ſic iterũ ſunt cõtradictoriæ.

F

Tertio ſciendum, qđ contrariæ ſunt vl̃is affirmatiua, & vl̃is negatiua eiuſdem ſubiecti, & eiuſdẽ ꝑdicati, vt qui libet homo currit, & nullus homo currit, & in ipſis requiritur idẽtitatis ſub iecti, & ꝑdicati i tribus, vel ſm tria. Primo, qđ ſint eadẽ ſm vocẽ, ratione cui⁹ iſtæ non contrariant, q̃libet homo currit, nullum rationale currit. Secundo, qđ ſint eadẽ ſm ſignificata, ratione cuius iſtæ non contrariant, omnis canis currit, nullus canis currit, ſi canis accipiatur æquiuoce, quia poſſunt ambæ

Quæ ꝓpoſitiones contrariæ ſint.

A ſimul eſſe veræ. Tertio q̄ ſint eandē q̄rū ad ſuppoſita, pro quibus tenentur, ita q̄ æque amplę, & æque ſtricte in vtraq. teneant, iō iſtæ ñ cōtrariant, oīs hō eſt albus, nullus hō fuit albus, qa in prima ſupponit pro p̄ſentib. tm̄, & in ſc̄da p̄ præſentibus, & preteritis ſimul, & ſic nō ſunt eiuſdem ſubiecti ſecundum rem, & vocem, quod tamē requiritur in omnibus oppoſitionibus.

Quæ ſubcontrariæ. Quarto ſciendum, q̄ ſubcontrariæ ſunt Particularis affirmatiua, & particularis negatiua eiuſdē ſubi, & eiuſdē p̄dicati. Vnde ad ipſas requiritur, quod ambæ ſint particulares, vel indefinitæ. Rō eſt, qa ſubcontrariæ dñr quaſi ſubcontrarijs poſitæ. ſed ſubcontrarijs nō ponuntur propoſitiones, vnl̄es, nec ſingulares, quia non ſunt eiuſdē ſubiecti cum ipſis, ideo ſubcontrariæ dēnt eſſe ambæ particulares, vel indefinitæ. Et qa non repugnant in quantitate, oportet eas repugnare in qualitate, & ſic vna debet eſſe affirmatiua, alia negatiua, & non ponuntur aliquæ ſubcontradictorię ſicut ſubcontrariæ, quia vna eſt particularis in contradictorijs. ſub qua non poteſt ſimul alia propoſitio, quia ſub particulari nunquam eſt ſumere aliquid. Et per hoc patet diuiſio propoſitionum oppoſitarum, & definitio contrariarum, & ſubcōtrariarū.

Argu. C Sed contra p̄dicta primo arguitur. Iſtæ p̄poſitiones oīs hō nō currit, nullus homo currit, participiāt vtroq. termino, & eodem ordine, & tamen non ſunt contrarię, nec ſubcontrarię, & ſic de alijs, ſed ſunt æquipollētes, igit̄ hic male diuidunt̄ p̄poſitiones vtroq; termino participiantes eodem ordine. Secundo ſic. Oia contraria ſunt formæ actiuæ, & paſſiuæ inter ſe ſed p̄poſitiones nunquam actiuæ, & paſſiuæ, cum propoſitiones non agant, nec patiātur inter ſe, igitur nullæ ſunt contrariæ.

Tertio ſic Definitio contrariarum conuenit iſtis, oīs hō eſt albus, nullus homo eſt albus, & iſtis, & omnis hō currit, nullus homo currit, & tñ iſtæ non ſunt contrariæ quia in prima homo ſupponit p̄ viris, & mulieribus, & in ſecūda, pro viris tantum. igitur, &c. D

Quarto ſic propoſitiones, quæ ſimul ſe compatiuntur in veritate, non opponuntur, quia non habent repugnātiā, ſed ſubcontrariæ ſimul ſe compatiuntur in veritate, ergo non opponuntur.

Quinto ſic. Iſtæ ſunt ſubcontrariæ, iſte homo currit, ille homo non currit, quia ſunt poſitæ ſubcontrarijs, quę ſunt vniuerſales, & tamē illę non ſunt particulares, nec indefinitæ, igitur male definiuntur ſubcontrariæ.

Ad argumēta. Ad primum dicitur, quod hic non diuiduntur propoſitiones participantes vtroque termino in cōi, ſed tm̄ participantes vtroque termino, quæ ſunt oppoſitæ. ideo, cum prædictæ propoſitiones ſint æquipollentes, non contrariantur. Ad ſm̄ dr̄ quod licet contraria incomplexa ſint, formæ actiuæ, & paſſiuæ, non tamen complexa, de quibus hic ſolum eſt ad propoſitum. Solutio B

Ad tertiū dicit̄. q̄ de virtute ſermonis iſtæ non contrariant̄, omnis homo currit, nullus hō currit, quia ſubiectū in vtraque non tenetur pro ęqualibus ſuppoſitis, ſed virtute vſus ſunt contrariæ, quia ſm̄ vſum homo reſtringit̄ ad ſtādū pro viris tm̄, & eſt ibi reſtrictio ab vſu, ſed de alijs dicit̄, q̄ uere cōtrariātur. quia albus in prædicato per cōſignificationem eius reſtringit hominem in vtraque ad ſtandum pro viris, pro quibus ſolum diſtribuitur. F

Ad quartum dicitur, quòd licet ſubcontrariæ non repugnēt in veritate, tamen bene repugnant in falſitate, & etiā in qualitate, ideo opponūtur. Ad quintum dicitur. quòd licet ſingulares ſint poſitæ ſub vniuerſalibus, q̄ ſunt cōtrariæ, non tamen ponūtur ſub ipſis ſm̄ idem ſubiectum, quia in contrarijs terminus communis, vt hō, ſupponit pro oībus ſuis ſuppoſitis, & in illis ſingularibus pro vno ſolo, ideo non habent idem ſubiectum cum ſuis vniuerſalibus, quod tamē requiritur ad ſubcontrarias reſpectu contrariarum.

Con-

A *Contradictoriæ, ac ſubalternę propoſitiones quæ ſint.*

Contradictoriæ ſunt, vniuerſalis affirmatiua, & particularis negatiua vel vniuerſalis negatiua, et particularis affirmatiua eiuſdem ſubiecti, eiuſdem prędicati, vt oīs homo currit, quidam hō non currit, vel nullus homo currit, quidã homo currit. Subalternę ſunt vl'ſ
B affirmatiua, & particularis affirmatiua, vel vniuerſalis negatiua, & particularis negatiua eiuſdem ſubiecti, & eiuſdem prædicati. vt omnis homo currit, quidam hō currit, nullus homo currit, quidã homo non currit & hoc totum patebit in ſequenti figura.

Poſtq̃ Auctor determinauit de contrarijs, & ſubcōtrarijs ꝓpoſitionibus, hic conſequēter determinat de contradictorijs, & ſubalternis. Rō ordinis eſt qa contrariæ, & ſubcontrarię ſunt eiuſdem quantitatis, ſed contradictoriæ, et ſubalternæ ſunt diuerſæ quãtitatis. Et quia contradictoriæ opponunt ſimpliciter, & ſcd̃m rem, ſubalternæ vero ſe-
C cundum modum tm̃, ideo prius. Auctor determi at de contradictorijs q̃ de ſubalternis, ipſas ſic definiens. Contradictoriæ ſunt vniuerſalis affirmatiua, & particularis negatiua, vel vniuerſalis negatiua, & particularis affirmatiua eiuſdem ſubiecti, & prædicati.

[Contradictoriarũ multiplicitas.] Vbi primo ſciendũ, ꝙ duplices ſunt contradictoriæ. Quædam ſunt repugnantes in veritate, & falſitate, & qualitate, & non in quantitate, & tales ſunt contradictoriæ ſecundum rem ex parte ſuorum ſignificatorum, non autem ſecundum rem, & modum ſimul & hoc modo duæ ſingulares eiuſdem ſubiecti, & prædicati, & diuerſæ qualitatis b·ne ſunt contradictoriæ. Aliæ ſunt contradictoriæ, quæ repugnant in veritate, & falſitate, in quan-
D titate, & qualitate ſimul, & iſtæ ſunt contradictoriæ ſecund. m . em, & modum ſimul, & pe fecte contradictoriæ & ſolum d. talibus datur iſta definitio, & non de alijs. ideo bene dr̃, quod co.tradicto.iæ ſunt e.uidem ſubiecti, & prædic.ti, & diue. ſæ quantitatis, & q. alitatis ſimul. Vnde in talibus eſt perfecta contradictio.

[Contradictionis natura.] Secundo ſciendum, quod contradictio eſt affirmatio, & negatio eiuſdem de eodem, ad idem ſecundum idem, ſimiliter, & in eodem tempore. vnde ad ipſam hęc quinque reperiuntur requiri, primo requiritur quod affirmetur idem de eodem ſecundum rem & vocem, defectu cuius iſt non contradi-
E cunt. Tullius currit, Marcus non currit, Secundo, ꝙ prędicatum in vtraque enunciet de ſubo cōpa. ato ad idē: iō iſtæ non contradicunt Socra. eſt pater Platonis, Soc. non eſt pater Tullij.

[Subalternarũ natura.] Tertio, ꝙ prædicatum affirmetur, & negetur de eodem ſecundũ eandē partem, vel ratio em, ideo iſtę non cōtradicunt, Soc. videt ſecundum oculos, & Soc. non videt ſecundum aures.

[Oppoſitio ſubalterna, & cur eã omiſit Ari.] Quarto, ꝙ ſubiectũ in vtraq. teneat ſimiliter. ideo iſtę non contradicunt, homo eſt ſpecies, nullus homo eſt ſpecies, quia in prima homo tenetur pro natura ſimplici & in ſecunda pro ſup-
F poſitis. Quinto, ꝙ prædicatum enunciet in vtraque pro eodem tempore, ideo iſtæ non contradicunt, Socr. currit hodie, Socr. non curret cras, & per iſtas conditiones ſatis poteſt cognoſci natura contradictoriarum.

Tertio ſciendum, ꝙ ſubalternę ſunt vniuerſalis affirmatiua, & particularis affirmatiua, vel vniuerſalis negatiua, & particularis negatiua eiuſdem ſubiecti, & prædicati, vnde ad ipſas requiritur quòd ſint diuerſæ quantitatis. Cuius ratio eſt, quia in ſubalternis vna ponitur ſupra aliam ſicut totum ſupra partem, ſed duæ vniuerſales non ponuntur ſupra ſe inuicem, nec duæ particulares eiuſdem ſubiecti, & prædicati, ideo in ſubalternis

sequi-

A requiritur vna vniuerſalis, quæ ponatur ſupra, & eſt ſubalternans, & alia particularis, quæ ponatur infra, & eſt ſubalternata. Secundo requiritur, quod ſint eiuſdem qualitatis, quia negatiua nunquam ponitur ſub affirmatiua de eodem ſubiecto, & prædicato, nec e conuerſo. ideo ſubalternæ ſunt, vel ambæ affirmatiuæ, vel ambæ negatiuæ.

Oppoſitio ſubalterna & cur eam omiſit Ariſt.

Quarto ſciendum, quòd ſubalternę non opponunt ſecundum rem ex parte ſuorum ſignificatorum, ſed ſm modum tantum. Cuius ratio eſt, quia ſolum propoſitiones illæ opponuntur ſecundum rem, quæ repugnant in veritate, & falſitate ex parte ſuorum ſignificatorum, ſed ſubalternæ non repugnant in veritate, & falſitate, quia poſſunt ſimul eſſe veræ vel falſæ. ergo non opponuntur ſecundum rem. Ideo Ariſto. inter oppoſitiones non enumerauit oppoſitionem ſubalternam, quia cępit oppoſitionem ſpecialiter pro repugnantia duarum propoſitionum ſecundum affirmationem, & negationē, ſed Pet. Hiſpan. qui cæpit oppoſitionem generaliter, pro omni repugnantia duarum oppoſitionum eiuſdem ſubiecti, & prædicati in qualitate, vel quantitate, ideo poſuit oppoſitionem ſubalternam. vnde ipſæ ſubalternæ opponuntur ſecundum modum enunciandi. ſ. ex parte quantitatis ſui ſubiecti, & per es vniuerſale, & particulare. & per hoc patet quid ſint ſubalternæ, & contradictoriæ.

Argu.

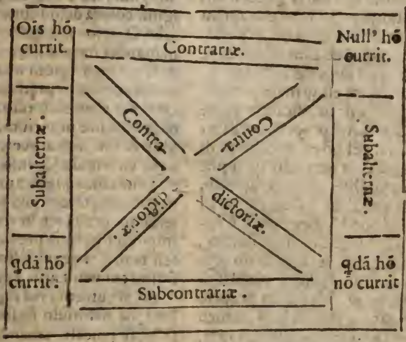
Sed cōtra prædicta arguitur primo. Iſtæ contradicunt Soc. eſt, Soc. non eſt, cum ibi ſit affirmatio, & negatio eiuſdem de eodem, & tamen ibi nulla eſt vniuerſalis vel particularis, ergo contra definitionem contradictoriarum. Secundo ſic. In contradictorijs ſubiectum debet teneri ſimiliter, ſed in vniuerſali, & particulari non tenetur ſimiliter, quia in vna diſtribuitur, et in alia non. igitur vniuerſalis, & particularis non ſunt contradictoriæ. Tertio ſic. Iſtæ contradicunt omnis homo eſt ens, quidam homo eſt non ens, & tamen ambæ ſunt affirmatiuæ. ergo in contradictorijs vna non eſt affirmatiua, & alia negatiua. D Quarto ſic. Vniuerſalis affirmatiua, & particularis affirmatiua eiuſdem ſubiecti, & prædicati non opponuntur inter ſe, quia particularis continetur ſub vniuerſali, & ſequitur ad vniuerſalem, ergo ſubalternæ non opponuntur. Quinto ſic. Duæ ſubcontrariæ ſunt ſubalternæ, quia ſunt ſub alijs poſitæ, & tamen non ſunt vniuerſalis affirmatiua, & particularis affirmatiua, nec e conuerſo, igitur contra definitionem earundem.

Ad argumenta. Ad primum dicitur, quod licet iſtæ ſingulares ſint contradictoriæ ſecundum rem, non tamen ſecundum rem, et modum ſimul, B quia non repugnant in quantitate, & qualitate, ſed ſolum in qualitate, & de contradictorijs ſecundum rem, & modum ſimul datur iſta definitio.

Solutio

Ad ſecundum dicitur, quod in vniuerſali, & particulari, ſubiectum non tenetur ſimiliter quantum ad diſtributionem, tamen tenetur ſimiliter quantum ad illa, pro quibus ſumitur, quia in vtraque tenetur pro omnibus ſuis ſuppoſitis, vel pro his, ad quæ reſtringitur. Ad tertium dicitur, quod illæ bene contradicunt virtualiter & non formaliter, & eo modo quo contradicunt, vna eſt negatiua virtualiter. ſcilicet iſta, homo eſt non ens, quæ includit iſtam, homo non eſt ens. F Ad quartum dicitur quod particularis continetur, & ſequitur ad vniuerſalem ratione ſui ſignificati, & non ratione quantitatis, ſecundum quam opponuntur, & habent repugnantiam. Ad quintum dicitur, quod licet ſubcontrariæ ſint ſubalternæ reſpectu ſuarum contrariarum, non tamen ſunt inter ſe ſubalternæ, quia vna non ponitur ſub alia. & hæc definitio intelligitur de his, quæ adinuicem ſunt ſubalternæ, ſeu ſubalternantur, & omnia hæc patent in figura ſequenti.

A Præſenti figura propoſitionum oppoſitiones clarè conſpiciuntur. D

B

E

De triplici propoſitionum materia naturali, ſeu neceſſaria, contingenti, ac remota.

Propoſitionum triplex eſt materia, ſcilicet naturalis, contingens, & remota. Naturalis eſt illa, in qua prædicatum eſt eſſentia ſubiecti, vel proprium eius, vt homo eſt animal, homo riſibilis.

C Poſtquam Auctor determinauit de oppoſitionibus oppoſitionum, conſequenter vult determinare de legibus oppoſitionum, & quia illę leges, vel regulæ variantur ſecundum variationem materię propoſitionum, ideo antequam de ipſis determinet prius agit de materia propoſitionē, & licet propoſitio non habeat materiam propriè dictam, quia nullum accidens, vel ens rationis habet materiam propriè dictam, propoſitio autem ſecundum ſuum materiale, quod eſt vox, eſt accidens, & quātum ad formale, quod eſt eſſe ſignum compoſitionis eſt ens rationis, ideo nō habet materiā propriè dictam, ſed ſimilitudinariæ tantum.

Primo ſciendum, ꝙ propoſitio hēt materiam ex qua ſimilitudinariè, & materiam in qua, & circa, quàm vnde materia ex qua ſunt ſubiectum, & prędicatum, & ſubiectum vocis eſt materia, in qua vel ipſa vox, ſi propoſitio conſideretur quantum ad ſuum formale, ſed enunciabile, de quo eſt ipſa propoſitio, eſt ſua materia circa quàm hic autem capitur materia propoſitionis ſolum pro conditione materiæ ſuę ex qua .i. pro habitudine prædicati ad ſubiectum, ideo materia propoſitionis vt hic ſumitur, eſt habitudo prædicati ad ſubiectum, in qua fit cōpoſitio prædicati cum ſubiecto, & in qua ſubiectum, & prædicatum conueniunt. F

Secundo ſciendum, ꝙ triplex ex materia ꝑpoſitionū, ſ. naturalis, cōtingens & remota, ꝙ probatur per ſufficientiā quia materia propoſitionis eſt habitudo prædicati ad ſubiectum, vel ergo illa habitudo dicit repugnantiā ꝓdicati cū ſubiecto, & ſic eſt materia remota, vel dicit conuenientiā, & hoc dupliciter, vel dicit conuenientiā neceſſariā, & ſic

A & ſic eſt naturalis, vel contingentem. & accidẽtalem & ſic eſt cõtingẽs. Et q̃a cõuenientia neceſſaria pfectior eſt, quàm contingens, & cõtingens, quàm remota, ideo materia naturalis perfectior eſt alijs, deinde contingens & remota vltimo eſt imperfectior ceteris.

Materia naturalis. Tertio ſciẽdum eſt, q̃ materia naturalis eſt illa, in qua prædicatum eſt de ſubiecti eſſentia, vel proprium eius, vt hõ eſt animal, vel hõ eſt riſibilis. Et dicitur talis materia naturalis quia prædicatum naturaliter cõuenit ſubiecto, & habet naturalem habitudinem ad ipſum, ſed id quod habet naturalẽ habitudinẽ ad ſubiectum eſt de natura, B & eſſentia ſubiecti, vel neceſſario cõſequẽs naturã ſubiecti ſicut proprium cõſequitur ſpeciẽ. licet enim propriũ non ſit de natura ſui ſubiecti, tamen immediate conſequitur illã naturam; ideo naturaliter in eſt, ſubiecto ſuo.

Quarto ſciendũ, q̃ eſſentia dr̃, illud quo formlr̃ res hẽt eſſe, ſicut humanitas eſt illud, quo homo habet eſſe, & ſimiliter aĩa rõnalis. Eſſe aũt ſm̃ Boethum, eſt exiſtẽtia formæ in materia, vel actus in potẽtia Quid autem ſit proprium videbitur in prædicabilib. & p hoc patet intellectus huius diuiſionis, C & definitionis materiæ naturalis.

Argu. Sed contra prędicta primo arguit̃. a Habitudo prædicati ad ſubiectum eſt forma in qua extrema illa propoſitionis conueniunt. ergo materia propoſitionis eſt forma, ergo illa habitudo non eſt materia propoſitionis. Secundo. Iſta propoſitio. Socr. eſt ens. eſt in materia naturali cum ens ſit de ratione ſubſtantię, & omnium ſuorum inferiorum, & etiam eſt in materia contingenti, quia prędicatum poteſt adeſſe, & abeſſe ſubiecto, cum Socr poſſit eſſe, & nõ eſſe. ergo materia naturalis, & cõtingẽs coincidũt igitur membra diuiſionis materiæ propoſitionis non opponũtur. Tertio ſic. Hæc eſt in materia naturali, animal eſt hõ, & ſimiliter iſta, homo eſt homo, cũ iſtę ſint neceſſarię, & tamẽ prędicatum nõn eſt de eſſentia ſubiecti, cum inferius nõ ſit de D eſſentia ſuperioris, nec idẽ de eſſentia ſui ipſius, nec etiam eſt proprium eius, igitur contra definitionẽ materia naturalis. Quarto. Iſta ignis eſt calidus, eſt in materia naturali, cum ſit neceſſaria, & tamẽ prędicatum nõ eſt de eſſentia ſui ſubiecti, cum prędicatum poſſit adeſſe. vel abeſſe ſubiecto, cum ſit accidens eius, nec proprium, quia cõtingit alijs, & ſimiliter argueretur de iſta, aqua eſt frigida. Quinto. In iſta homo eſt animalitas, prędicatum eſt de eſſentia ſubiecti, tamen illa non eſt in materia naturali, ſed in remota, cum ſit impoſſibilis, quia prędicatum non poteſt uere dici de ſubiecto, ergo illa de- E finitio conuenit alijs a definitio.

Solutio. Ad argumenta Ad primum dicit̃, q̃ licet illa habitudo ſit forma reſpectu ſub', & p̃dicati. tamen habet modum materię reſpectu compoſitionis actualis propoſitionis. ideo bene dicitur materia propoſitionis. Ad ſecũdum dicit̃, q̃ ſi capiatur ens nominaliter, vt idem eſt, quod habẽs eſſentiam, ſic de eſſentia ſubſtantiæ, & etiam ceterorum entium, & hoc modo iſta. Soc. eſt ens, eſt in materia naturali, ſed ſi capiatur participaliter, vt tantum valet ſicut exiſtens. ſi conuenit ſubſtantię contingẽter, & ſimiliter Socrati, & ſic illa eſt in materia contingẽti, & ſic nõ eſt idem prędicatum illius propoſitionis, nec eadem propoſitio dum eſt in materia naturali, & contingenti Ad tertium F dicitur, quod licet homo non ſit de eſſentia animalis in communi, eſt tamen de eſſentia aliquorum ſuppoſitorum animalis ſcilicet illorum. quę cõtinẽtur ſub homine, & in iſta, animal eſt homo, animal ſupponit pro ſuis ſuppoſitis, & homo pro natura ſimplici, & ſic verificatur locutio pro ſuppoſitis animalis quę ſunt ſub homine. õ prędicatum eſt de eſſentia ſubiecti quãtum ad ſuppoſita, pro quibus verificatur de ipſo, & in illa homo eſt homo, homo in ſubiecto ſupponit pro ſuis ſuppoſitis, & in prędicato pro na-

tura

A tura ſimplici, ideo prædicatum eſt de eſſentia ſubiecti.

Ad quartũ dr̃, qđ licet eſſe calidum non ſit proprium ignis quarto modo, eſt tñ proprium eius ſecundo modo, & hoc ſufficit ad hoc qđ ſit i materia naturali qa ꝓprium ſcđo mõ, & quarto mõ neceſſario conueniunt, & ſeper ideo faciunt ꝓpoſitione in mate ia naturali, & de iſta, aqua ẽ frigida, dr̃ qđ, eſſet frigidũ dicat aptitudinẽ, eſt i materia naturali, & eſt ꝓpriũ aquę ſcđo mõ, ſed ſi dicat actũ i materia contingẽti, & põt adeſſe, & abeſſe ipſi aquæ. Ac quin ũ dr̃, qđ licet aialitas ſcđm rẽ ſit de eſſentia hoiis, non tñ ſcđm modum quo p̃dicaẽ i illa ꝓpoſitione, qa

De hoc vid. Porphirum ca. v. & ibi Docto.

B ibi prędicatur in abſtracto prout ſumitur cum præciſione ſuorum inferiorũ, iõ ſub tali mõ non conuenit ſubiecto, ſed illa ẽ in materia remota, ideo.

De contingenti ac remota propoſitionum materia.

Contingens materia eſt illa, in qua prædicatum põt adeſſe, & abeſſe ſubiecto p̃ter eius corruptionẽ, vt homo eſt albus, homo non eſt albus. Remota materia eſt in qua prædicatum nullo modo poteſt conuenire ſubiecto, vt homo eſt aſinus, lignum eſt lapis.

C Poſtquam Auctor determinauit de materia naturali, hic conſequenter determinat de materia contingẽti, & remota. & p imo de materia contingenti, q̃ ſic definit. Materia contingẽs eſt illa, in qua prædicatum poteſt adeſſe, & abeſſe ſubiecto, vt homo currit. In hac definitione ponit adeſſe, ad differẽtiã materiæ remotæ, in qua p̃dicatum non põt conuenire ſubiecto, & ponit abeſſe, ad differentiã materiæ naturalis, in qua prædicatum non poteſt abeſſe ſubiecto.

Quid contingẽs materia.

Primo ſciendũ, quod materia dicit contingẽs eo, quod p̃dicatum contingenter conuenit ſubiecto. illud autem quod contingẽter conuenit alicui, põt ſibi adeſſe, cum non habeat repugnãtiam, & ẽt põt ta i ſubiecto abeſſe, qa non conuenit ſibi neceſſario. iõ quod con ingẽter ineſt põt non ineſſe, iõ bene definitur materia contingẽs, i qua p̃dicatũ põt abeſſe, & adeſſe ſubiecto. nõ eſt tñ intelligendũ qđ poſſit adeſſe, & abeſſe ſimul i ni actum, qa hoc implicat contradictionẽ, ſed ſm aptitudinẽ et ſucceſſiue quantũ ad actum.

Cur talis materia contingens dicatur.

Secundo ſcie dum, quod contingẽs a quo venit contingenter, dupl̃r accipitur. Vno modo ꝓ eo quod poteſt eſſe, & conuertit cum poſſibili, & dĩ ta de neceſſario, q̃ de non neceſſario. Alio modo ſpecialiter ꝓ contingenti non neceſſario, quod poteſt eſſe & nõ eſſe, & diuidit per contingens natum ad vtrum libet & contingẽs raro. Contingens natũ eſt, quod eſt magis determinatum ad eſſe q̃ ad non eſſe, ut frigus in hieme. Et contingens raro eſt, quod eſt magis determinatũ ad non eſſe q̃ ad eſſe, ſicut bos natus cũ duobus capitibus. Contingens ad vtrum libet eſt, quod non magis determinatum eſt ad eſſe q̃ ad non eſſe, ſicut vtrum ludere, & a contingenter hoc modo accepto venit cõtingenter, quod denominat ma eriã contingentem, & non a contingenti in cõi accepto, quia tale contingens non ſemper poteſt eſſe & non eſſe, cum dicat de neceſſario, qđ non eſt contingens ſed ſemper eſt.

D

Contingẽtis diuiſio ex prio periherme nias ca. ult.

E

F

Tertio ſciẽdũ, quòd materia remota illa, i qua p̃dicatum non poteſt conuenire ſubiecto, vt hõ eſt aſinus, & rõ eſt, qa i materia remota p̃dicatũ hẽt repugnãtiã, & diſtãtiã cũ ſubo, & a tali repugnantia, vel remotione p̃dicati a ſubo, dr̃ materia remota. illud aũt, qđ hẽt repugnãtiã cũ aliquo, non põt ſibi conuenire, ſicut aſinus per repugnantiam q̃ hẽt cum hoie, per irrationabile, non poteſt ſibi conuenire, ideõ bñ dr̃ materia remota, in qua p̃dicatum non poteſt conuenire cum ſubiecto propter remotionem eius a ſubiecto.

Quid materia remota.

Quarto ſciendum, qđ tripl̃r poteſt fieri remotio p̃dicati a ſubiecto. Vno modo

A modo per negationē, negādo ipſum a
ſubiecto. Alio modo remouēdo ipſum
de ꝓpoſitione, & ſ a ſubiecto in vocē,
& de iſtis remotionibus nō eſt hic ad
propoſitū. Alio modo ꝙ remoueatur
ꝑdicatū ſm̄ ſuū ſignificatū a ſubiecto
ꝓꝑ repugnantiam, q̄ habent adinuicē,
& a tali remotione, ꝓ repugnātiā pdæ-
dicati a ſubiecto, dr̄ ma eria remota.
Ex quo patet, ꝙ ꝓpoſitiones affirmati
uæ in materia remota sūt falſæ, & ne-
gatiuæ veræ, ſicut materia naturali af
firmatiuæ ſunt veræ, & negatiuæ falſę
ī cōtingēti, vero, affirmatiuæ, & nega-
tiuæ pn̄t eſſe veræ, & falſæ, & per hoc
B patēt definitiones iſtarum materiarū.
Argu. Sed cōtra prędicta arguitur primo.
Iſta eſt in materia contingenti, hō eſt
quantus, & tn̄ quātū non pōt abeſſe ſu
biecto. igitur cōtra definitionē, maior
patet, qa illa propoſitio nō eſt in mate
ria remota, nec in materia naturali, cū
prædicatū non ſit de eſſentia ſubiecti
vel proprium eius ergo eſt in materia
contingēti Secundo ſic Hæc eſt in ma
teria cōtingenti, coruus eſt niger, & tn̄
prædicatum non poteſt abeſſe ſubie-
cto cum ſit accidēs eius inſeparabile,
ergo cōtra definitionem. Tertio ſic. In
iſta, homo viuit pręcidatum adeſſe po
teſt, & abeſſe ſubiecto, & tn̄ nō eſt in
materia contingenti cum vita ſit de eſ
ſe hominis, & eadem cum aīa eius, &
ſimiliter de iſta, hō eſt, ergo illa defini
tio conuenit alijs a definito. Quarto
C ſic. Hæc eſt in materia remota Soc. eſt
albedo, vel qualitas, & tn̄ pręcidatum
pōt cōuenire ſubiecto, ergo male defi
nitur materia remota. Quinto ſic. Iſta
eſt in materia remota, homo non eſt
aſinus, cū affirmatiua, & negatiua ſint
in eadem materia, & tn̄ prædicatū po
teſt conuenire ſubiecto quia vere enū-
ciatur de ipſo, ergo definitio eſt mala.
Ad argumenta. Ad primum dr̄ ꝙ
iſta, hō eſt quātus, eſt in materia natu
rali, & licet quantū non ſit propriū ho
mini quarto modo eſt tn̄ ſibi propriū
ſcd̄o modo, & quarto modo propriū
reſpectu corporis de gn̄e ſubſtantiæ,
ꝙ eſt ſuperium ad hominem. ideo illi D
eſt in materia naturali. ſicut, & iſta ho
mo eſt riſibilis. Ad ſcd̄m dr̄, ꝙ licet ni
grum non poſſit faciliter abeſſe coruo
remanentibus ſuis principijs comple
xionalibus, tn̄ pōt ſibi abeſſe permuta
tionem ſuæ complexionis, vnde non
dr̄ accidens inſeparabile, quia nullo
modo poſſit ſeparari, ſed quia cum dif
ficultate. Ad tertium dr̄, ꝙ ſi viuit di-
cat actū viuendi, & eſſe actuale viuen
tis, ſic poteſt abeſſe homini, & illa eſt
in materia contingenti. Sed ſi dicat ap E
titudinem, ſibi cōuenit naturaliter, &
non poteſt ſibi abeſſe, & illa eſt in ma
teria naturali, & ſimiliter iſta, hō eſt,
quia eſt, pōt dicere actū qui contingē-
ter aduenit cuilibet rei creatæ, & ſic
in materia contingenti, vel eſſe poſſi-
bile, & in ſuis cauſis, quod ſemper cō
uenit rei, & ſic eſt in materia naturali.
Ad quartum dr̄, ꝙ albedo ſcd̄m rem
pōt in eſſe Socrati, non tn̄ ſcd̄m deno
minationē vt deſignatur in abſtracto
quia deſignatur cum præciſione ſubie
cti. & ſic nō poteſt verificari de ſubie
cto, cum ſecum habeat repugnantiam
ſub tali modo ſignificandi. Ad quintū
dr̄, ꝙ licet illud prædicatū vere enūcie
tur negatiue de ſubiecto, non tn̄ ꝓꝑ
hoc habet conuenientiā cū eo, ſed ma
gis repugnātiā, qa dici d' alij negatiue
nō ſumiē abeſſe in, ſed potiꝰ a nō eſſe.

Oppoſitarum propoſitionum le- F
ges, & primo de contrarijs.

Lex ſiue natura contrariū talis
eſt, qđ ſi vna eſt vera reliqua erit
falſa, & nō econuerſo. Poſſunt, n.
ambæ ſimul eſſe falſæ, in cōtingē-
ti materia vt omnis hō eſt albus,
nullus hō eſt albus in naturali au
tem materia ſemper ſi vna eſt ve-
ra, reliqua erit falſa, & ecōuerſo,
vt omnis homo eſt animal nullus
homo eſt aīal. Similiter in remo-
ta materia, vt omnis homo eſt aſi
nus, nullus homo eſt aſinus. Et in
materia cōtingenti, quando ꝑdi-
ca-

A catum eſt accidens eſt inſeparabile, vt omnis coruus eſt niger, nullus coruus eſt niger. Sed illæ quæ sũt de accidente ſeparabili ambæ poſſunt ſimul eſſe falſæ, vt omnis hõ eſt albus, nullus hõ eſt albus.

Poſtq̃ Auctor determinauit de materia ꝓpoſitionum cuius cognitio valet ad cognoſcendum leges oppoſitionum, hic conſequenter proſequitur determinando de illis legibus ꝓpoſitionum oppoſitarum. Et qa propoſitiones contra præcedunt oẽs a ias oppoſi-

B tiones ſm ordines ſuperius poſitum, eo quod contrariæ ſunt ambæ vniuerſales, & habent perfectionem quantitatem alijs propoſitionibus oppoſitis, ideo hic Auctor determinat de lege contrariarum priuſquam de alijs.

Duæ cõtrariæ ſimul verę ſimul.

Primo ſciẽdum, ꝙ duæ cõtrarię nũq̃ poſſunt eſſe ſimul uere in quacunq; materia Cui⁹ duplex eſt ratio. Prima eſt quia in contrarijs, vna eſt vl̃is affirmatiua denotans prædicatum conuenire ſubiecto pro oĩ ſuppoſitio eius et alia eſt vl̃is negatiua denotãs prædicatum remoueri a quolibet ſuppoſito ſubiecti, ſed qa impoſſibile eſt idẽ prædicatũ ſimul conuenire cuilibet ſuppoſito ſubiecti, & a quolibet remoueri, qa hoc implicat contradictionem, iõ duę

C contrariæ non põt ſimul eſſe ueræ. Secũda rõ eſt. qa ſi duæ cõtrarię q̃ ambę ſunt vl̃es ſint ſimul vera. & ad veritatem vl̃is ſequatur veritas particularis per legem ſubalternarum, duæ ſub cõtrariæ, quæ ſunt particularis eſſent ſimul vere cum ipſis, & per conſequẽs propoſitiones contradictorię eſſent ſimul verę, ꝙ eſt impoſſibile, ergo contrariæ non poſſunt ſimul eſſe veræ.

Contrariæ ſimul falſæ in cõtingenti materia.

Secundo ſciẽdum, ꝙ due contrarię bñ poſſunt eſſe ſimul falſæ in cõtingenti materia, dũ tñ accidẽs eſt ſeparabile cuius rõ eſt qa in materia cõtingenti ꝑdicatũ põt conuenire ſubiecto ꝓ aliquibus ſuppoſitis, & ꝓ aliquibus non ſicut albus conuenit homini pro aliquibus ſuis ſuppoſitis, & pro quibuſdã non ſed pro illa parte, qua non conuenit ſubiecto vl̃is affirmatiua falſificatur & ea parte, qua conuenit, vl̃is negatiua reddit falſa, igitur in tali materia contingenti, ambæ contrarię poſſunt ſimul eſſe falſæ, & dr̃ notanter, dum accidens eſt ſeparabile quia ſi eſſet inſeparabile, affirmatiua ſemper eſſet vera, & negatiua falſa, & ſic non poſſent ſimul eſſe falſæ. D

Tertio ſciendum, ꝙ duæ contrariæ in materia naturali, & remota nunq̃ poſſunt ſimul eſſe falſæ. Cuius rõ eſt, qa in cõtrarijs in materia naturali ſꝑ vl̃is affirmatiua eſt uera, cum prædicatum ſubo conueniat pro quolibet ſuppoſitum, & vl̃is negatiua falſa. & ecõ- E uerſo eſt in materia remota, vl̃is affirmatiua eſt falſa, & negatiua uera, & ſic ibi duæ contrarię nunq̃ poſſunt ſimul eſſe falſæ. Ex quibus patet ꝙ tres ſunt partes in lege cõtrariũ Prima eſt, ꝙ cõtrariæ nũq̃ poſſunt eſſe ſimul uere, ſed repugnant in veritate. Scd̃a eſt ꝙ in materia contingẽti pñt simul eſſe falſę, & sic nõ repugnant in falsitate. Tertia eſt ꝙ in materia naturali, & remota non poſſunt simul eſſe falſæ.

Qua rõne contrarię ſꝑ ĩ ueritate, aut in falsitate repugnent.

Quarto ſciendum qđ repugnantia veritate conuenit contrarijs rõne formæ ſuæ oppoſitionis, qa in quacunq; materia sint conuenit, ipsis ſꝑ. ideo ꝑtinent formaliter ad legem ipſarũ, ſed repugnantia in falsitate, qñque conuenit ipsis, vt in materia naturali, remota, & qñque non, vt in contingenti, & F sic repugnantia in falsitate non conuenit ipsi rõne formæ ſuæ oppoſitionis, ſed rõne materia, & ideo non pertinet formlr̃ ad legẽ ſuarũ, ſđ ſolũ primũ membrũ. ſ. repugnãtia in veritate.

Argu.

Sed contra prædicta primo arguit. Omnis lex eſt conſtitutio quædã prę̃cipiens bonum, vel prohibens malũ, ſed in cõtrarijs nõ eſt talis cõſtitutio, igitur nullæ ſunt leges contrariũ. Secundo sic. Iſtæ, omnis homo currit, & null⁹ homo currit, poſſunt simul eſſe veræ, quia ambæ simul habent potentiã ad hoc quòd sint ueræ, commune

quælibet

A qualibet ſit in potentia ad veritatem ;
igit̃ contrariæ pñt ſimul eſſe veræ. Ter
tio, ſic. Iſtæ contrariātur, oı̄s homo eſt
totũ in quantitate, & nullus homo eſt
totum in quãtitate, & tñ ſunt ſimul ve
ræ, ergo contrariæ pñt ſimul eſſe veræ.
Quarto ſic. In contrarij includunt̃ ſub
contrariæ, igit̃, ſi contrariæ ſunt ſimul
falſæ, ſequitur, ꝙ & ſubcõtrariæ, quod
eſt impoſſibile. igit̃ contrariæ non pñt
ſimul eſſe falſæ in contingẽti materia.
Quinto ſic. Iſtæ contrariantur in mate
ria naturali, vel remota, omne animal
eſt homo, nullũ animal eſt homo, &
tamen ſunt ſimul falſæ, igit̃ contrariæ
in materia naturali, vel remota, poſ-
B ſunt ſimul eſſe falſæ.

Solutio Ad argumenta. Ad primũ dr̃, ꝙ lex
vno modo capitur proprie, vt eſt regu
la operationum humanarũ, docẽs mo
dum bñ viuendi, ſicut eſt lex naturæ,
vel diuina, vel humana, & hoc mõ eſt
præcipiens bonum, vel prohibẽs ma-
lum, & ſic non capitur in propoſitio.
Alio modo capitur ſimilitudinarie, vt
eſt regula de modo repugnantiæ pro-
poſitionum oppoſitarum. & ſolũ hoc
modo capitur hic, & conuenit contra
rijs. Ad ſm dr̃, ꝙ hæc eſt duplex. cõtra
riæ pñt ſimul eſſe veræ. quia hęc deter
minatio ſimul, põt referri ad pñt, &
C ſenſus iſtius eſt, ſimul hñt potentiam,
vt ſint veræ. & hoc mõ eſt vera, alio
modo poteſt referri ad eſſe veræ, & ſic
ponitur ſimul in præſenti loco. Ad ter
tium dr̃, ꝙ, ſi in illis, homo diſtribuat̃,
ſic ſunt contrariæ, & tũc iſta eſt falſa:
oı̄s homo eſt totum in quantitate, ſed
ſi homo teneatur ibi ſimpliciter ꝓ ſe-
ipſo diſtributo, ſic non ſunt cõtrarię,
quia ambe ſunt ſingulares. & ita dꝫ
teneri homo de ui ſermonis rõne illi⁹
attributi, totum in quãtitate. Ad quar-
tum dicitur, ꝙ ad falſitatem vl̃is non
ſequitur falſitas particularis, ideo nõ
oportet, ꝙ, ſi duæ ſubcontrariæ inclu-
dãtur in duabus contrarijs ſimul fal-
ſis, quod ꝓp hoc ſint falſæ. Ad quintũ
dr̃, quod licet illę ſint materia remota,
vel naturali, tñ ibi eſt ꝑdicatio indire
cta, & hoc quod dictũ eſt prius, quod D
cõtrariæ in illis materijs non poſſunt
ſimul eſſe veræ, dꝫ intelligi in ꝑdica-
tione directa, & ordinata, vñ licet illa
oı̄s hõ eſt aı̄al ſit in materia naturali,
tñ iſta oẽ animal eſt homo, ponitur in
materia remota, q̃a animal ibi ſtat nõ
ſolum ꝓ hoı̄bus, ſed ẽt pro alijs aı̄ali-
bus, quib. homo non põt conuenire.

Subcontrariarum, ac contradictoriarum lex.

Lex ſiue natura ſubcõtrariarũ
talis eſt, ꝙ ſi vna eſt falſa, reliqua
erit vera, & non econuerſo. Poſſũt
enim ambæ ſimul eſſe veræ in cõ-
tingẽti materia, & hoc, quãdo ac
cidens eſt ſeparabile, vt quidã hõ E
eſt albus, quidã homo non eſt al-
bus. Vñ lex ſubcontrariarũ cõtra-
rio mõ ſe habet ad legem contra
riarũ. Lex ſeu natura contradicto-
riarũ talis eſt, quod ſi vna eſt ve-
ra, reliqua eſt falſa, & econuerſo:
in nulla. n. materia pñt ambę eſſe
ſimul veræ, vel falſę, vt oı̄s hõ eſt
animal, quidã hõ non eſt animal.

Poſtquã auctor determinauit de le
ge contrariarum, hic conſequenter de
terminat de lege ſubcõtrariarũ, in qua F
ſunt plures partes, ſicut in lege contra
riarum. Prima eſt, quod duæ ſubcõtra
rię in nulla materia pñt ſimul eſſe fal
ſæ. Cuius ratio eſt quia, ſi duæ ſubcon
trariæ pñt ſimul eſſe falſæ, duæ con-
tradictoriæ erunt ſimul falſæ, ut ſi iſtę
ſubcontrariæ, quidam homo currit, q-
dam homo non currit, ſint falſæ cum
ad falſitatem particularis ſequatur fal
ſitas vniuerſalis, vt ad falſitatem iſti⁹
aliquis homo non currit, ſequatur fal
ſitas iſtius, omnis homo currit, ergo
duæ contradictoriæ erunt ſimul falſę.
quod eſt inconueniens. ideo, ſi in ſub-
contrarijs aliqua ſit falſa, reliqua erit
vera. & non econuerſo.

Primo ſciendum, ꝙ ſcd̃a pars legis
ſub-

A ſub cõtrariarũ talis eſt, qđ duę ſubcontrarię in materia cõtingenti poſsũt ſimul eſſe verę, rõ eſt.nã i materia cõtingẽti prędicatũ põt ineſſe ſubiecto pro aliquo ſuppoſito. & ꝓ aliquo non ineſſe, ſed ꝓ illo ſuppoſito, cui conuenit verificat particularis affirmatiua, qa ad veritatẽ eiꝰ ſufficit p̃dicatũ eius ineſſe ſubiecto ꝓ vnico ſuppoſito, & pro ſuppoſito, cui non ineſt verificatur particularis negatiua, quia ad veritatẽ eiꝰ ſufficit prędicatũ remoueri ab vnico ſuppoſito ſubiecto. ideo i materiã contingẽti duę ſubcontrarię poſsũt ſimul eſſe verę, vt iſtę, quidam homo eſt cęcus, quidam homo non eſt cęcus.

Cur in materia cõtingẽti ſubcõtrariæ ſimul uerę.

B Secũdo ſciẽdum, ꝙ in maeria naturalis, & remota duæ ſubcontrariæ nunquã poſsũt ſimul eſſe verę. ratio eſt, qa i materia naturali prædicatũ conuenit omni ſuppoſito ſubiecti, ideo negatiua ſp eſt falſa, & affirmatiua ſp uera, ſed in remota, prædicatũ remouetur a quolibet ſuppoſito ſubiecti, ideo ſed affirmatiua eſt falſa, & negatiua vera Ex quo patet, ꝙ tres sũt partes in lege ſubcontrariarum. Prima eſt, ꝙ non poſsũt ſimul eſſe falſę Secunda eſt, ꝙ pñt eſſe ſimul veræ in materia contingẽti. Tertia eſt, ꝙ in materia naturali, & remota nunquam poſſunt ſimul eſſe veræ, nec falſæ, & ſic ſed repugnat, in falſitate, & hoc conuenit eis ratione formæ C ſuæ oppoſitionis ideo pertinet formaliter ad legem ipſarum, qñque repugnant in veritate, & qñque non, ideo conuenit ipſis ratione materiæ, nec pertinet formaliter ad legem ipſarũ vnde patet ꝙ lex ſubcontrariarum econtrario ſe habet ad legem contrariarum.

Tertio ſciendum, ꝙ duæ cõtradictoriæ in nulla materia poſſunt ſimul eſſe veræ. cuius ratio eſt qa in contradictorijs denotatur idem ineſſe, & non ineſſe eidem, quia idem affirmatur & negatur de eodẽ, ſed impoſſibile, eſt idem ineſſe, & non ineſſe eidẽ, hoc n. eſt primũ principiũ omniũ complexorũ ideo contradictoriæ nunquã poſſunt ſimul eſſe veræ, ſed vna vera, alia falſa eſt.

Contradictoriæ nunquã ſimul veræ.

Quarto ſciẽdũ eſt ꝙ contradictoriæ in nulla materia poſſunt ſimul eſſe falſę. ratio eſt qa, ſi poſſunt ſimul eſſe falſæ cũ vnũ contradictoriorũ ſit ens, & aliud non ens, ſequeretur, ꝙ inter ens, & non ens eſſet dare medium, ſed hoc eſt impoſſibile, qa ens continet omnia entia, & oẽ illud ab ente dr non ens: ideo contradictorię non poſſunt ſimul eſſe falſę, & ſic habẽt repugnatiã in veritate, & falſitate ſimul, & vtrunq; pertinet formaliter ad lege ipſarũ. & hoc eſt ꝙ dr, ꝙ contradictorię magis opponent q̃ contrarię, & ſubcontrariæ, quia contrariæ in veritate opponuntur, ſubcontrariæ, in falſitate ſolum ſubalternę in quantitate ſolum. D

Contradictorię nunq̃ ſimul falſæ.

Sed contra prędicta primo arguiť ſic. Duę cõtrarię poſsũt ſimul eſſe falſæ, ſđ falſitas vniuerſalis ꝓuenit eſt falſitate alicuius particularis eius, igiť, ad falſitatẽ contrariarum oportet, ꝙ ſubcontrariæ ſint ſimul falſę. Scđo ſic: Idẽ non poteſt ineſſe, et non ineſſe eidem, nec uere affirmari, et negari de eodem, ſed ĩ ſubcontrarijs ſp idem affirmatur, & negať de eodẽ; igiť in materia contingenti non poſsunt ſimul eſſe verę. Tertio ſic. Iſtę sũt verę ſimul, qđdam ens eſt bonum, quoddam ens non eſt bonum, & tñ ſunt in materia naturali, qa bonũ eſt ꝓprietas entis, ergo in materia naturali ſubcõtrarię poſsũt ſimul eſſe verę, qđ eſt contra legẽ earũ. Quarto ſic. In morte Socratis, Socr. habet ſimul eſſe, & non eſſe, igiť duo contradictoria quãdoq sũt ſimul uera. Antecedẽs patet, qa ſi eſſe, & non eſſe ſibi nõ ſimul cõuenirẽt i eodẽ iſtãti, ſibi conuenirẽt in diuerſis inſtãtibus, & ibi eſſet tp̃s inter medium. in quo Socr. nec haberet eſſe, nec non eſſe & ſic duę cõtradictorie eſſẽt ſimul falſę. & cũ hoc ſic impoſſibile, oportet dare primum, ꝙ ſimul hẽt eſſe, & non eſſe. Quinto ſic. Vnum contradictoriorum eſt falſum, igiť alterum eſt falſum, & ſic pñt ſimul eſſe falſa. conſequentia tenet qa vel alterũ eſt falſum, vel non alterũ Si non alterum, cum nõ alterum, & neu- E F

Argu.

A trum equipolleát,ſequeretur pro neutrum erit falſum, ſed erūt ambo vera.

Solutio. Ad argumēta. Ad primum dicitur, ꝙ ad falſitatē vniuerſalis nō ſequitur falſitas particularis eius, ſed tantū modo vnius ſuarū ſingulariū, & licet ueritas vnius ſingularis ſufficit ad veritatē particularis. tñ ad falſitatē ſingularis non ſufficit falſitas particularis, q̄a plus requiritur ad veritatem ſingularis quam particularis, ſcilicet prædicatum ineſſe, & non ineſſe pro vno ſuppoſito determinato, quod non requiritur ad particularem.

Ad ſm dicitur, ꝙ licet idē numero ineſſe,& non ineſſe nō poſſit eidē numero,tñ pōt ineſſe,& nō ineſſe eidē in B ſpecie ꝓ diuerſis ſuppoſitis, & ſic ꝓ diuerſis ſuppoſitis verificātur ſub cōtrariæ. Ad tertiū dicitur, ꝙ ſi capiātur bonū,vt eſt paſſio entis,& conuertitur cū ente,illa ſunt in materiæ naturali, & negatiua eſt falſa ſed ſi capiatur,vt dicit bonitatem moris, illo mō eſt accidens reſpectu entis, & illæ ſunt in materia cōtingēti. Ad quartū dr̄, ꝙ in morte Socr. ipſe hēt eſſe,& nō eſſe in eodē inſtanti, capto materialiter,diuerſo tñ formaliter,quia vt eſt in finis præteriti hēt in eo eſſe, & vt eſt principiū futuri habet in eo non eſſe & q̄a non eſt C idē inſtans formalr, ideo eſſe, & non eſſe nō dn̄r ſimul conuenire Socrati, nec etiā oportet ibi eſſe tēpus mediū. Ad quintū dr̄ ꝙ alterū,vno mō capitur indefinite,vel particulariter,& tm valet ſicut vnū,vel aliqđ,& ſic bū ſequit̄ vnū cōtradictoriū eſt falſū,ergo alterū & valet pbatio conſequentię. Alio modo relatiuę,vt eſt relatiuum diuerſitatis, & ſic conſequentia non valet nec probatio eius, quia hoc modo nō alterum,& neutrū non ęquipollet, iō.

Subalternarum lex, qua quomodo in veritate, ac falſitate ſe conſequantur oſtenditur.

Lex ſeu natura ſubalternarū talis eſt qđ ſi vniuerſalis eſt vera ſua particularis erit vera,& nō cōuer particulari exiſtēte vero,& ſi particularis eſt falſa, ſua vniuerſalis erit falſa,& non econuerſo. D
ſo,præt.n.vniuerſalis eſſe falſa ſua

Poſtq̄ Auctor determinauit de lege cōtradictoriarū,quæ repugnāt in qualitate,& quātitate ſimul,hic cōſequenter determinat de lege ſubalternarū,q̄ repugnāt in quātitate ſolū. Subalternę enim nō repugnāt in veritate, q̄a poſſunt ſimul eſſe veræ.nec in falſitate,q̄a poſſunt ſimul eſſe falſæ,nec in qualitate,ideo ſolū repugnāt ī quātitate.ideo E inter oēs ꝓpoſitiones ſubalternæ minime repugnāt ſiue opponūtur,ratione cui⁹ Auct. vltimo determinat de ipſis,& prio dicit, ꝙ ſi vniuerſalis eſt vera,particularis ē vera, & nō ecōuerſo.

Si ſubalternas ē vera,ſub alterna eſt vera, & nō e contra, ſi ſubalterna eſt falſa,ſub alternás eſt falſa, & nō e contra.

Vbi primo eſt ſciēdum, ꝙ ad veritatē vniuerſalis ſequitur veritas particularis ſibi ſubalternę. Cuius sūt duę rōnes. Prima,ꝙ ſi pdicatū vere dicatur de quolibet ſuppoſito ſubiecti, ſicut dicit vniuerſa'is, et vere dr̄ de aliquo ſuppoſito ſubiecti, qđ ſufficit ad veritatem particularis. iō ad veritatē vniuerſalis ſequit̄ veritas ſuę particularis Scđa rō eſt,q̄a ſi vniuerſalis eſt vera ſua particulari exiſtente falſa, ſequeret̄ ꝙ cōtradictorię eſſent ſimul ueræ,& ſimul falſę, q̄a ſi iſta eſſet uera,oīs hō non currit,& illa falſa,q̄dam hō currit.ſub cōtraria iſtius.ſ.q̄dam hō non currit,per F legē ſubcontrariarū eſſet vera,ſđ hæc, aliq̄s hō non currit,cōtra dicit primæ.ſ.oīs hō currit.q̄ ponebat̄ vera, igitur duæ cōtradictoriæ erūt ueræ ſimul. ēt ſi illa ſit vera oīs hō currit,ꝑ legē contrariarū,ſua cōtraria erit falſa.ſ.nullus hō currit,ſđ iſta cōtradicit illi particulari.aliquis hō currit,ideo,ſi iſta ponatur falſa,& vniuerſalis vera,duę,cōtradictoriæ erunt ſimul falſe,ꝙ eſt impoſſibile,ideo relinquitur,ꝙ ſi vniuerſalis eſt vera,ſua particularis erit vera.

Secundo ſciendum qđ ad veritatē, particularis non ſequit̄ veritas vniuerſalis,& ratio eſt,q̄a in materia contingenti prædicatum poteſt cōuenire,alicui ſuppoſito,& tñ nō cōuenire omnibus

A bus, ideo particularis poteſt eſſe vera, quia ad ipſam ſufficit prædicatum vere dici de ſubiecto pro aliquo, vniuerſali tñ exiſtente falsa iõ, quamuis, ad veritatem vniuerſalis ſequatur veritas particularis, non tamen econuerſo.

Tertio ſciendũ, ꝙ ad falſitatem particularis ſequitur falſitas ſuę vniuerſalis. Ratio eſt, quia ſi prædicatum non verificetur de aliquid ſuppoſito ſubiecti, ꝙ requiritur ad veritatem particularis, non verificabitur de quolibet, ſicut requirit̃ ad veritatem vniuerſalis. igitur, ſi particularis eſt falſa, ſua vniuerſalis eſt falſa, licet non econuerſo, etiã ſi particularis poneretur falſa, & non vniuerſalis eius, ſequeret̃, ꝙ duæ cõtradictorię eſsẽt ſimul verę et ſimul B falſæ, qđ ꝓbaret̃ eodẽ mõ ſicut ꝓbatũ eſt in prima parte legis ſubalternarũ.

Ad falſitaté particularis ſequitur falſitas vniuerſalis

Quarto ſciendum, ꝙ ad falſitatem vniuerſalis non ſequit̃ falſitas particularis. Rõ eſt. qa ad falſitatem vniuerſalis ſufficit prædicatum falſo dici de aliquo ſuppoſito ſubiecti, & ad falſitatẽ particularis requiritur falſo dici de oĩbus. Sed, ſi falſo dicatur de vno, non oportet ꝙ falſo dicatur de oĩb alijs. iõ ad falſitatẽ vniuerſalis nõ ſeqr̃ur falſitas particularis, & hoc in materia contingẽti, qa i materia naturali, & remota, ſi vniuerſalis ſit falſa, ẽt, & particularis, & ꝑ hoc habent̃ quatuor partes, C q̃ ſunt in lege ſubalternarũ. Ex ꝑdictis colligit̃ ꝙ ad veritatẽ vniuerſalis affirmatiuæ, ꝑdicatũ dẽt ineſſe ſubiecto ꝑ quolibet ſuppoſito, & ad falſitatẽ ſufficit, qđ remoueatur ab aliquo ſeu vnico ſuppoſito. Sed ad veritatem particularis, vel indefinitæ ſufficit ꝑdicatũ verificari de ſubiecto ꝑ vnico ſuppoſito eius, & ad falſitatẽ eius oportet ipſũ falſo dici de quolibet ſuppoſito, & ad ueritatẽ ſingularis reqrit̃, qđ verificetur de vnico determinato ſuppoſito, et ad falſitatem, qđ remoueat̃ ab eodem.

Ad falſitaté vniuerſalis nõ ſequitur falſitas particularis.

Sed contra prædicta primo arguit̃. Ad poſitionẽ vniuerſalis non ſequitur poſitio particularis, vt ad poſitionem animalis non ſequit̃ poſitio hominis, ergo ad veritatem vniuerſalis non ſequitur veritas particularis. D

Scđo ſic. Nõ ſeqt̃, oẽ animal præter Socratẽ currit ergo qđdã animal pter Socratẽ currit. igit ad veritatẽ vniuerſalis non ſequitur veritas particularis. Argu.

Tertio ſic. Ad veritatem huius, qđã homo eſt animal ſequit̃ veritas huius, oĩs hõ eſt animal, & ad iſtã aliqs Sol lucet, ſequitur iſta omnis Sol lucet, igitur ad veritatem particularis ſequitur veritas vniuerſalis.

Quarto ſic. In oĩ bona conſequẽtia conſequens includitur in antecedente, ſed in falſitate particularis nõ includitur falſitas vniuerſalis, qa in particulari non includitur vniuerſalis ſua, ergo ad falſitatem particularis non ſequitur falſitas vniuerſalis. E

Quinto ſic, Vbicũq; ſubiectum tenetur pro ęqualibus ſuppoſitis, & vbi eſt idẽ prædicatũ. eſt eadẽ cauſa ueritatis, & falſitatis, ſed in vniuerſalis, & particulari eius ſubiectũ tenet̃ ꝑ æqualibus ſuppoſitis, alias non eſſent oppoſitæ: igitur habẽt eandem cauſam veritatis, & falſitatis, ergo ad falſitatem vniuerſalis ſequitur falſitas particularis.

Ad argumenta. Ad primũ dr̃, qđ ad poſitionem vniuerſalis in complexi, qđ eſt ſuperius alicuius inferioris, nõ ſequit̃ poſitio ſui particularis, ſed ad poſitionem vniuerſalis complexi, qđ eſt propoſitio vniuerſalis, ſequitur poſitio ſui particularis, & de iſto vniuerſali ſolũ eſt hic ad ꝓpoſitum ſm dr̃ ꝙ ibi male capiatur particulare illius ꝓpoſitionis vniuerſalis quia exceptio nõ põt addi termino capto particulariter, ſed ſic dẽt capi ſua particularis, aliqđ animal, aliud a Socrate currit, & tunc bene ſequitur ad ſuã vniuerſalẽ. Solutio. F

Ad tertiũ dr̃ quod licet in illis ꝓpoſitis ad particularẽ ſequatur vniuerſalis, hoc tñ non eſt ratione modi enũciãdi, ſe tñ gratia materiæ, qa non ſeqtur in oĩbus. vñ duæ primæ ſunt in materia naturali, i qua vniuerſalis, & particularis eius equipollent ꝙ ad veritatem, & in alijs eſt vnũ ſolũ ſuppoſitũ

A ſubiecti, quare, ſi particularis eſt vera etiam vniuerſalis.

Ad quā tū dr̄, quod licet in falſitate particularis non includatur formaliter falſitas vniuerſalis, tñ icluditur virtualiter, quia in hoc, qđ prædicatū falſo dr̄ pro qualiter ſuppoſito ſubiecti includitur quod falſo dr̄, pro aliquo quod ſufficit ad falſitatem vniuerſalis. Ad quintū dr̄, quod in vniuerſali, & particulari ſubiectū dr̄ de æqualibus ſuppoſitis, non tñ eodem modo, quia in vniuerſali diſtribuitur, & tenetur in actu pro oībus ſuppoſitis eius, & in particulari ſolum tenetur in actu pro omnibus in aptitudine, & non in actu, cum non diſtribua-
B tur, & ſic patet de lege ſubalternarum.

De triplici propoſitionū conuerſione. Simplici per Accidens & per contrapoſitionem.

Item propoſitionū vtroq. termino participātiū, ordine cōuerſo, triplex eſt cōuerſio. ſ. ſimplex, per accidens & per contrapoſitionem.

Poſtquā Auctor determinauit ſuperius de oppoſitione, quæ eſt paſſio ꝓpoſitionum participantiū vtroque termino eodem ordine, hic conſequenter determinat de cōuerſione, quæ eſt paſſio propoſitionū participantiū vtroque termino ordine conuerſo: Et quia con-
C uerſio dr̄ analogice ideſt ſm prius, & poſterius, & poſterius de ſuis ſpeciebus. ideo Auctor non definit eam in communi, ſed diuidit, & poſtea definit eam in ſuis ſpeciebus. hic tamen videndum eſt de ratione eius in communi.

Primo ſciendum, ꝙ conuerſio accipitur dupliciter. Vno modo generaliter, pro quacunque mutatione rei de vno in aliud, ſicut eſt conuerſio de bono in malum. vt cōuerſio aquæ in vinum, & ſic dr̄ tam de conuerſione terminorum quā rerū. et propoſitionum. Alio modo capitur ſpecialiter ſolū mutatione vni⁹ propoſitionis in aliā. quæ eſt conuerſio propoſitionū, & ſic eſt proprietas propoſitionum, quæ conuertuntur, & ſi conſyderatur hic, & non primo modo.

D Secundo ſciendū, ꝙ conuerſio ꝓpoſitionū adhuc accipitur tripliciter. Vno modo cōiter, pro oī mutatione vnius propoſitionis in aliam, & ſic continet ſub ſe conuerſionē in terminis, & conuerſionem in oppoſitā qualitatē quæ conuenit propoſitionibus de contingēti ad vtrūlibet, vt dicendo Socr. currere eſt contingens. ſecundo mō capitur minus cōiter prout eſt mutatio p̄dicati in ſubiectū, & econuerſo, ſiue ibi ſit bona cōſequentia, ſiue non, tertio capitur ꝓprie, prout eſt mutatio p̄dicati in ſubiectū, & econtra cum bona conſequentia vnius propoſitionis ad aliā, vñ, q̄a mutatio ſitus terminorū, cū qua eſt bona conſequētia dr̄ debita mutatio, alia aūt vbi non eſt bona conſequenti, dr̄ indebita mutatio, ideo cōuerſio magis proprie ſignificat mutationem ſitus termi-
E norum propoſitionis cum bona conſequentia vnius propoſitionis ad aliā q̄ ſignificet aliā mutationem, & ſolum hoc tertio modo ſumitur hic cōuerſio.

Ad cognoſcēdum aūt conuerſiones, tam proprie, q̄ improprie dictàs, ſeptem regulæ a doctoribus ponuntur hic quæ vide ex tex.

Tertio ſciendum, ꝙ conuerſio ſic definitur. Conuerſio eſt propoſitionum, vtroque termino participantium ordine cōuerſo vnius ad aliā formalis conſequentia. In qua definitione ponitur formalis conſequentia loco generis, ipſa. n. eſt ſuperius ad argumētationem, conuerſionē, & ad alias ſimplices conſequentias. & eſt formalis conſequentia, q̄ tenet in oībus terminis ſimili forma arguendi retenta. Deinde ponitur
F propoſitionū vtroque termino participantiū, ad differentiā conſequētiæ propoſitionū, q̄ non ſunt vtroque termino participātes. ſicut eſt in enthymemate, vel exemplo ponitur ordine ecōuerſo ad differentiā conſequentiæ propoſitionū, q̄ ſunt vtroq; termino participātes eodē ordine, ſicut eſt conſequentia inter ſubalternas, vel inter æquipollētes. Ex quibus patet, ꝙ in qualibet cōuerſione, cū ſit q̄dā cōſequentia, requiruntur duę, ꝓpoſitiones, & prima eſt cōuerſa, & ē antecedēs reſpectu alteri⁹, ſcđa vero dr̄ cōuertēs, & ex cōſequens ad aliā.

Triplicis conuerſionis ſufficientia.

Quarto ſciendum ꝙ propoſitionum catego-

A categoricarũ vtreque termi .o partici- pãtiũ ordine conuerſo,triplex eſt cõuer ſio ſimplex,per accidẽs,& ꝑ contrapoſi tionẽ.cuius diuiſionis ſufficiẽtia ſic hr. qa oĩs conuerſio eſt conſequenta vnius propoſitionis ad aliã cũ mutat.one ſi- tus termino.ũ,vel ergo in illis ꝓpoſitio nib. termini hñt contrariã poſitionem, ſic ꝙ in vna ponantur finite, & in alia infinite,vel hñt ſimilẽ poſitionẽ,ſic qđ eodem modo tenentur in vtraq; ſi pri- mum, ſic eſt conuerſio per contrapoſi- tionem,ſi ſm,ſic eſt dupliciter,vel vna

Arg. ꝓpoſit.o ſequitur immediate,& cõuer- tibiliter ad alia.& ſic eſt conuerſio ſim plex,vel non conuertibiliter,ſed ſolum

B ex conſequenti,& ſic eſt cõuerſio ꝑ ac- cidens.in qua conuertens non ſequitur immediate ad conuerſam,ſed per alte- rũ.ſ rõne vnius propoſitionis. q̃ ſequit primo ad conuerſam, ad quam ſequi- tur ſua cõuertẽs, ſicut inferius patebit.

Argum. Sed cõtra prædicta primo arguitur. Conuerſio dr mutatio prædicati in ſu- biectũ,ſed ꝓdicatũ.cũ habeat rõnẽ for- mæ non põt mutari in ſubiectũ.qđ hẽt rõnem materiæ, ergo conuerſio nõ eſt poſſibilis, nec eſt paſſio propoſitionũ. Secũdo ſic.Conuerſio eſt mutatio ſitus terminorũ propoſitionis,igitur dẽt di- ci paſſio terminorũ, & nõ ꝓpoſitionũ.

Tertio ſic.Conuerſio non eſt aliqua argumẽtatio,cũ in ipſa nõ ſit mediũ.&

C tñ in oĩ argumẽtatione ẽ aliqđ mediũ igit cõuerſio nõ ẽ cõſequẽtia formalis.

Quarto ſic.Hõ,& riſibile conuertũ- tur, & non conuertuntur per aliquam harum ſpecierũ cõuerſionis igitur ma- le ponuntur tm̃ tres ſpẽs conuerſionũ.

Quinto ſic.Ariſt.ſufficiẽter determi- nans de conuerſionib. non poſuit con- uerſionẽ per contrapoſitionẽ.igitur hic male ponitur inter ſpecies cõuerſionis.

Solutio, Ad argumẽta.Ad primum dr, quòd cõuerſio eſt poſſibilis cum omnes eius cauſæ ſint poſſibiles.& licet prædicatũ formaliter ſub intentione prædicati nõ poſſit mutari in ſubiectũ,tñ quantũ ad illud, quod eſt bene mutatur in ſubie- ctum,& econtra. Ad ſm dr,ꝙ conuer- ſio debita quãtũ ad rõnẽ,a qua ſumitur nomen conuerſionis dr mutatio ſitus terminorum, dr.n. conuerſio quaſi ſi- mul verſio ſubiecti in prædicatum, & econtra,& ſm hoc in ſuo nomine non eſt bona conſequentia,ſed quantum ad id,cui nomen imponitur eſt conſequẽ- tia,cum mutatione terminorum,& ta lis conſequentia eſt paſſio propoſitio- num,& nõ terminorum,& adhuc mu- tatio terminorum non conuenit termi nis ſm,ſed vt ſunt in ꝓpoſitione. id.o eſt paſſio propoſitionis, ſibi conueniẽs rõne terminorum. Ad tertium dr quod licet conuerſio non ſit aliqua argumen tatio, tñ non ſequitur ꝙ non ſit conſe- quentia formalis, quia conſequentia eſt quoddam ſuperius ad argumenta- tionem,& ſimplices conſequentias,cu iuſmodi ſunt conuerſio,& æquipollen tia Ad quartum dr,ꝙ homo & riſibile inter ſe conuertuntur per conuertibili- tatem,& non per conuerſionem. ſic.n. differunt conuerſio,& conuertibilitas, & conuertentia quia conuertibilitas eſt paſſio terminorum cõuertibilium, qui de ſe inuicem vniuerſaliter veriſi- cantur,ſed conuertentia eſt paſſio rela- tiuorum,quæ ad inuicem referuntur, vt ſunt pater,& filius, & conuerſio eſt paſſio propoſitionum. Ad quintum di- citur,quod Ariſt.conſiderat conuerſio nem,vt eſt principium reductiuum ſyl logiſmorum imperfectorum ad perfe- ctos,& quia conuerſio per contrapoſi- tionem ad hoc non deſeruit,quia in ip ſa non manent idem termini ſimplici- ter, qui tamen debent remanere in re- ductione ſyllogiſmorum, ideo illam non enumerauit Ariſt.inter conuerſio- nes. ſed Petr. Hiſp. conſyderauit con- uerſionem, vt eſt paſſio propoſitionis, & conuerſio per contrapoſitionem eſt quædam paſſio eius, ideo ipſam cum alijs enumerauit,inde etiam prouenit, quod Auctor iſte determinauit de con uerſione in primo tractatu, vbi conſy- derat de enuntiatione,& Ariſt.de con- uerſione in libro priorum determinat, vbi conſyderat de ſyllogiſmus.

D

B

Cur.Ariſ. omni.ſit cõuerſio nem per contrapoſitionem.

Vide primo Priorũ. c.2.3.& 4.

A Simplex conuerſio, & in quibus propoſitionibus ea vtamur.

Simplex cõuerſio eſt qñ de prædicato fit ſubiectũ, & de ſubiecto ꝑdicatũ, manẽte eadẽ qualitate, et quãtitate ꝓpoſitionis, & hoc mõ conuertitur vlis negatiua in ſeipſam, & particularis affirmatiua in ſeipsã, vt nullus hõ eſt lapis, nullus lapis eſt hõ, quidam homo eſt animal quoddã animal eſt homo.

Poſtq̃ Auctor ꝑmiſit diuiſionẽ conuerſionis, hic conſequẽter determinat
B de mẽbris eius, & quia in conuerſione ſimplici, & per accidens manent idem termini, & ſm rem, & vocem, & in cõuerſione per contrapoſitionem ſolum manẽtur ſm vocem, & variatur ſm ſignificationẽ, iõ prius determinat de cõuerſione ſimplici, & ꝑ accidens, q̃ de alia, & qa in cõuerſione ſimplici eſt ſolum mutatio ſitus terminorum, & nõ mutatur quãtitas, nec qualitas propoſitionis, & in conuerſione per accidens eſt mutatio quãtitatis cum mutatione ſitus terminorũ, ideo prius agit de cõuerſione ſimplici quam per accidens.

Primo ſciendũ, ꝙ cõuerſio ſimplex eſt mutatio prædicati in ſubiectum, &
C econtra manente eadem quãtitate, & qualitate in qua definitione ponitur mutatio loco generis, deinde ponitur prædicati in ſubiectum, & econtra ad differentiam conuerſionis per contrapoſitionem, vbi non mutatur ſimpliciter prædicatum in ſubiectũ, ſed mutantur termini finiti in terminos infinitos, & ſic variantur ſm ſignificata. Deinde ponitur manente eadẽ qualitate, & quantitate ad differentiã conuerſionis ꝑ accidens, vbi eſt mutatio quãtitatis propoſitionis, non tñ remanet hic eadẽ qualitas vel quãtitas numero qa conuertẽs, & cõuerſa numero differũt. ſed ſolum manet eadem in ſpeciẽ.

Secundo ſciendum, ꝙ iſta cõuerſio

Cõuerſio ſm-

dr ſimplex duplici de cã. Primo qa ibi eſt ſimplex mutatio, prædicati in ſubiectum, ſine mutatione quantitatis vel terminorum finitorum in infinitos terminos, ſicut in conuerſione, per cõtrapoſitionem, quę non eſt ſimplex mutatio, ſed eſt mutatio cõplectens plures mutationes. Secunda cauſa eſt quia in hac conuerſione propoſitio conuerſa per ſe primo, id eſt ſm ſe totã conuertitur, & non gratia partis, ſicut in cõuerſione per accidens, vbi vniuerſalis non ſm ſe totam conuertitur ſed ſm ſuam particularẽ. & inde eſt ꝙ in iſta cõuerſione vna propoſitio ſimpliciter cõuertitur in aliã & ideo in cõuerſione ſimplici eſt cõſequẽtia conuertibilis, quia ſicut cõuertens ſequitur ad cõuerſam, ita econuerſo, ꝙ tñ non fit in conuerſione per accidẽs, vbi licet particularis conuertens ſequatur ad vniuerſalem, non tamẽ contra, vt licet ſequatur, omnis homo eſt animal, ergo quoddam animal eſt homo, non tamen econtra.

D *plex cur dicatur.*

E

Tertio eſt ſciendum, ꝙ ſcđm cõuerſionem ſimplicem cõuertitur particularis affirmatiua, ꝙ ſic probatur; quia bene ſequitur quidam homo eſt aĩal, ergo, quoddã animal eſt homo. & ibi eſt mutatio prædicati in ſubiectum, & econtra, igitur ibi eſt bona conuerſio. Antecedens patet. quia, ſi iſta ſit vera, quidam homo eſt animal, oportet, ꝙ aliquid idem ſit hõmo, & animal. tunc ſignetur illud idem ꝙ ſit homo, & animal, & vocetũr Socr. & arguitur ſic ꝑ ſyllogiſmum expoſitorum, id eſt ex ſingularibus factum. Socr. eſt homo, Soc. eſt animal, ergo quoddam animal eſt homo. & ſic iſta, quoddam animal eſt homo. ſequitur ad illam, ſ. quidam homo eſt animal, ad quam ſequũtur pręmiſſæ illius ſyllogiſmi expoſitorij.

Quę ꝓpoſitiones ſimpliciter conuertantur.

F

Quarto ſciendũ, ꝙ iſta conuerſione etiã conuertitur vniuerſalis negatiua, quod probatur ſic. quia bene ſequitur, nullus hõ eſt lapis, ergo nullus lapis eſt homo, quia omnis conſequẽtia eſt bona in qua eſt oppoſito cõſequẽtis ſequitur oppoſitum antecedẽtis, ſed ſic eſt de iſta, quia ad iſtã, quæ eſt contradictoria conſequẽtis, quidem lapis eſt

Vniuerſalis negatiua ſimpliciter cõuertitur

homo

A homo, ſequit̃ iſta. quidã hõ eſt lapis p conuerſionẽ ſimplicẽ particularis affirmatiuę, tã probatã. & illa eſt oppoſitũ antecedentis, ergo prima conſequẽtia fuit neceſſaria. Et põt aliter ſic argui ſi non ſequitur. nullus homo eſt lapis, ergo nullus lapis eſt hõ, oppoſitum conſequẽtis ſtabit cũ antecedẽte, ſed ad ipſũ ſequit̃ contradictoriũ antecedentis, ergo duę cõtradictoriæ ſtabũt ſimul in veritate, ꝙ eſt impoſſibile, igitur oportet primã cõſequẽtiã fuiſſe neceſſariã.

Argu. Sed contra prædicta primo arguit̃. In oĩ conuerſione eſt mutatio pdicatũ mutatione ſubiecti, ergo ĩ qualibet cõuerſione sũt plures mutationes, & per

B conſequens nulla eſt mutatio ſimplex ſiue cõuerſio. Scdõ ſic. Hæc eſt conuerſio ſimplex. Socra. eſt hõ, igitur quidã homo eſt Socra. & tñ ibi non remanet eadem quantitas, cum prima ſit ſingularis, & ſecunda ſit particularis, igitur in conuerſione ſimplici non manet eadem quantitas.

Tertio ſic. Nullus hõ eſt ſpecies, igit̃ nulla ſpecies eſt hõ, non ſequit̃, cũ antecedens ſit verum, & conſequens falsũ. cũ contradictoriũ cõſequẽtis ſit verũ, ſ aliqua ſpẽs hõ, igit̃ vniuerſalis negatiua non bene conuertit̃ ſimpliciter.

Quarto ſic. Non ſequit̃ nullꝰ ſenex erit puer ergo nullus puer erit ſenex, cum antecedens ſit verum, & conſequẽs fal

C ſum, igit̃ cõuerſio ſimplex vniuerſalis negatiuæ, non eſt bona conſequentia.

Solutio. Quinto. Non ſequitur, quidam lapis eſt in muro, ergo quidam murus eſt in lapide, igitur particularis affirmatiua non conuertitur ſimpliciter.

Ad argumẽta. Ad primũ dr̃, ꝙ licet in conuerſione ſimplici ſint duæ mutationes in numero qm̃ ad terminos propoſitionis, tamen eſt vna tm̃ in ſpẽ. ſ mutatio ſitus terminorũ, & non eſt cõ p'ectẽs plures mutationes ſpecie, ſicut eſt in alijs conuerſionibus. Ad ſm̃ dicitur, ꝙ in illa conuerſione nõ manet eadem quantitas quantũ ad modũ enunciandi, tamẽ manet eadem virtualiter, quantũ ad id, pro quo verificantur illæ

D propoſitiones, quia ſicut ſingularis pro vnico ſuppoſito verificat̃, ita & particularis, & indefinita [illegible] cuius de ſingularibus, particularib. & indefinitis, idẽ eſt iudicium quantũ ad conuerſiones. Ad tertiũ dr̃ ꝙ illa, nullus homo eſt ſpecies, dẽt ſic conuerti, nulla ſpẽs eſt aliqs homo, ad hoc ꝙ homo in ſecunda euidenter teneatur pro ſuppoſitis, ſicut in prima. Ad quartum dicit̃, ꝙ illæ duæ. ſ. nullus ſenex erit puer, & nullus puer erit ſenex põt capi in ſenſu cõpoſito, & tunc eſt ſenſus, nullus ſenex ſub forma ſenis erit puer, & ſic ambæ ſunt veræ, & poſſunt capi in ſenſu diuiſo, & ſenſus talis, nullus ſenex, quantum ad id ꝙ eſt erit puer, & ſic prima eſt falſa, ſicut & ſecunda, qã

E ibi ſenex ſupponit pro oĩbus ſenibus præſentib. & futuris ratione verbi de futuro, & pro omnibus illis diſtributiuè. modo de aliquo futuro ſene qui forſã cras naſcetur, verum eſt dicere ꝙ erit puer. Ad quintũ dicitur, ꝙ illa non conuertitur ſic, quidã lapis eſt in muro, ergo quidam murus eſt in lapide, ſed debet ſic conuerti, ergo quoddam ens in muro eſt lapis, quia prædicatũ primæ nõ eſt murus, ſed ens in muro, & ſimiliter ẽt dicitur de iſtis. quidam oculus eſt in capite, quoddã vinũ eſt in dolio.

Quid conuerſio per accidens, & quæ propoſitiones ea conuertantur. F

Cõuerſio per accidẽs eſt facere de pdicato ſubiectum, & de ſubiecto pdicatũ manẽte eadẽ qualitate, ſed mutata quãtitate. Et ſic cõuertit̃, vniuerſalis affirmatiua in particularẽ affirmatiuã, vt oĩs hõ eſt animal, qddã animal eſt hõ, & vniuerſalis negatiua ĩ particularẽ negatiuã, vt nullus hõ eſt aſinus. quidam aſinus non eſt homo.

Poſtq̃ Auctor determinauit de conuerſione ſimplici, in qua ſolũ eſt mutatio pdicati in ſubiectũ, & econtra, hic

A cõſequẽter determinat de cõuerſione ꝑ accidens, in qua ſũt duæ mutationes. ſ. pdicati in ſubiectum, & quantitatis, ꝓ pũm ſic definies. Conuerſio ꝑ accidens eſt tranſpoſitio pdicati in ſubiectũ, & econtra, manente eadem qualitate, ſed mutata quantitate Cuius definitionis eſt eadẽ explicatio ſicut pcedentis præter hoc. ꝙ hic ponit mutata quantitate, ad driam conuerſionis ſimplicis.

Primo ſciendũ. ꝙ hac conuerſio dr̃ ꝑ accidẽs, qa per ipſam non conuertit propoſitio ſm ſe totã, & per ſe primo, ſed gratia partis. ſ. ſm ſuã particularẽ. vt hęc ois hõ eſt animal, ergo quoddã animal eſt homo. prima nõ conuertitur niſi ratione ſuę particularis. ſ. qui

B dam homo eſt animal, quæ conuertit ſimpliciter in aliam, & non conuertit ſcd̃m ſe totã, hoc eſt ſcd̃m oẽs ſuas ſingulares. etiam illa conuertens ſequit̃ ad ipſam ſcd̃m partẽ eius, & non ꝑ ſe primo, modo id, quod conuenit alicui ſecundum partem ſibi conuenit per accidens, & per alterum, ideo talis conuerſio per accidens nominatur.

Scd̃o ſciendũ. ꝙ ſcd̃m hãc cõuerſionẽ debite conuertitur vniuerſalis affirmatiua in particularẽ affirmatiuã, ꝓbatur, quia hic eſt bona conſequẽtia cum trãſpoſitione ſubiecti, & prædicati, oĩs homo eſt animal, ergo quoddã animal eſt hõ ergo ibi eſt debita cõuerſio, cum

C cõuerſio ſit formalis cõſequẽtia vnius ꝓpõnis ad aliã cũ mutatione pdicati, i ſubiectũ & econtra Antecedẽs ꝓbat̃, qa ad illã, ois hõ eſt animal, ſequitur illa, qdam hõ eſt animal, ꝑ legem ſubalternarum, & vltra ſequitur, quidam hõ eſt animal, ergo quoddã animal eſt homo, ꝑ cõuerſionem ſimplicem ergo de primo ad vltimum ſequitur, ois hõ eſt animal, ergo quoddam animal eſt hõ per illam regulam, cõſequentiarũ, quicquid ſequitur ad conſequẽs bonæ conſequentię ſequitur ad antecedẽs, et talis cõſequentia vocatus de primo ad vltimum. & ſic vniuerſalis affirmatiua bene conuertitur per accidens, non tamẽ põt cõuerti ſimpliciter, quia argueret a nõ diſtributo ad diſtributũ a parte pdicati primæ propõnis, quod nõ diſtribuitur in prima eo ꝙ eſt prædicatũ propoſitionis affirmatiuæ, & tñ diſtribueretur in ſecunda cum eſſet ſubiectum propoſitionis vniuerſalis. D

Cõis conſequentiarum regula.

Tertio ſciendum, ꝙ per cõuerſionẽ per accidẽs, debite conuertitur vniuerſalis negatiua in particularẽ negatiua patet. quia hæc eſt bona cõſequẽtia cũ trãſpoſitione terminorũ, nullus homo eſt lapis, igitur quidã lapis non eſt hõ. igit̃ vniuerſalis negatiua bene conuertitur per accidẽs. Antecedens patet, qa bene ſequitur, nullus hõ eſt lapis, ergo nullus lapis eſt homo ꝑ conuerſionẽ ſimplicem vniuerſalis negatiuę, ad q̃ ſequit̃ illa, quidam lapis non eſt hõ ꝑ legem ſubalternarũ, ideo ſequebat̃ ad primam, & illa eſt bona conſequentia. Itẽ, ſi non ſequat̃. nullus homo eſt lapis, ergo quidã lapis non eſt homo, oppoſitum conſequentis ſtabit cũ antecedente in veritate. ſ. ois lapis eſt hõ, ſed ad ipſam ſequitur, quidam homo eſt lapis, per conuerſionem per accidens vniuerſalis affirmatiuæ, ſed illa eſt contradictoria antecedentis igitur duæ contradictoriæ ſtabunt ſimul in veritate, ꝙ eſt impoſſibile. & ſimiliter poſſet probari conuerſio per accidens vniuerſalis affirmatiuæ.

Qua rõne vniuerſalis negatiua i ſuã par icula ẽ per accidẽs conuertatur. E

Quæ nõ ſit cõſequentia mala, & eius rõ. F

Quarto ſciendũ, qđ ut ſupponit̃ in hac probatione vltima, in oĩ mala conſequẽtia oppoſitum conſequẽtis ſtabit in veritate cum antecedente. Cuius rõ eſt, qa in omni mala cõſequentia antecedens põt eſſe verum, conſequẽte exiſtẽte falſo. & ideo oppoſitũ cõſequẽtes ipſius põt ſtare in veritate cũ antecedẽte. Inde conſequẽtia non dicitur mala, niſi quia conſequens eius nõ includit̃ in antecedẽte. ſed poteſt eſſe falsũ antecedẽte exiſtẽte uero, ideo ſuum oppoſitum põt eſſe verum cum antecedẽte talis cõſequẽtiæ, & ecõtra in bona cõſequẽtia. vñ ex vero nunq̃ ſequit̃ falsũ, licet ex falſo, qñq; ſequatur verum. Ex quib. patet, ꝙ vniuerſalis affirmatiua, & vniuerſalis negatiua bñ cõuertunt̃

per

A per accidens, ſed nulla particularis poteſt conuerti per accidens, quia ſi ſic, conuerteretur in vniuerſalem: ſed ad particularem nunquam ſequitur formaliter ſua vniuerſalis: ideo particularis nunquam conuertitur per accidēs.

Argum. Sed cōtra prædicta primo arguitur. Qualitas rei conſequitur quantitatem eius: igit mutata q̄titate mutabit qualitas, ergo in cōuerſione p accidens non manet eadē qualitas mutata quātitate.

Secundo ſic. Non ſequitur, oīs hō videt lapidem: igitur quidam lapis videt hoīem, ergo vniuerſalis affirmatiua non bene conuertitur per accidēs. Tertio ſic. Non ſequitur, oīs homo eſt mor-
B tuus, & econtra quoddam mortuū eſt homo cùm antecedens poſſit eſſe verum, conſequente exiſtente falſo. ergo vniuerſalis affirmatiua non bene conuertitur per accidens. Quarto ſic. Non ſequitur, nullus homo eſt mulier, ergo quædam mulier non eſt homo. igitur contra conuerſionem vniuerſalis negatiuæ. Quinto ſic. Non ſequitur, nullum animal, præter hoīem eſt rōnale, ergo quoddā rationale non eſt animal, præter hominem, igitur vniuerſalis negatiua non debet conuerti per accidens.

Solutio. Ad argumenta. Ad primū dr̄, ꝙ mutata quātitate in numero, mutatur qualitas ſm numerum, quia qualitas ſequi-
C tur quantitatē in eſſe numerali, ſed mutata quantitate in ſpecie non mutatur qualitas in ſpecie, quia ſm ſuū eſſe ſpecificum non ſequitur quantitatē, & de iſta eſt hic ad propoſitum. Ad ſm dr̄, ꝙ illa nō bene conuertitur, ſed dēt ſic conuerti, oīs hō videt lapidē, ergo quodda videns lapidem eſt hō. eſt.n. regula in conuerſionibus, ꝙ qñ in propoſitione ponitur verbum adiectiuum pro copula principali, antequā conuertatur propoſitio, illud reſoluēdum eſt per eſt, & ſuum participium, & dēt illud participium accipi in prædicato, & reduci ad ſubiectū conuertentis, aliter non fieret de prædicato primæ ſubiectū ſecundæ.

Regula ad conuertendas propoſitiones valde neceſſaria.

Ad tertiū dr̄, ꝙ illa non bene conuertit, qa in iſta, oīs hō eſt mortuus, hō ſupponit pro præſentibus, & prętcritis ſimul D
rōe illus præteriti mortuus, & in alia tenetur pro præſentibus tm̄, & non ampliatur, ſed dēt ſic conuerti, oīs hō eſt mortuus, ergo quoddam mortuum eſt vel fuit hō, vñ habendum eſt pro regula, qđ termini conuertentis & conuerſæ debent teneri æque amplæ, & æque ſtricte, i p o æqualibus ſuppoſitis, aut illæ non eſſent participantes vtroq; termino, ideo iſta ſic cōuertitur oīs homo eſt generandus, ergo quoddā generandum eſt vel erit hō, & dēt poni verbū futurum, vt hō ſtet in ſcđa pro futuris ſicut in prima. Ad quartum dr̄ quod illa dēt ſic cōuerti, nullus hō eſt mulier, E
ergo quædam mulier non eſt aliquis homo, & ponitur aliquis homo, vt homo ſtet in ſecunda pro viris tm̄ ſicut in prima. Ad quintum dr̄, quod illa male conuertitur, ſed debet ſic conuerti nullum animal pręter hominem eſt rationale. ergo quoddam rationale non eſt animal, aliud ab homine reſoluendo præter, per aliud & ab, & ſic debet fieri in omnibus exceptiuis. De iſtis tamen, & reduplicatiuis, & excluſiuis habet videri in paruis logicalibus, quo modo in ſpeciali conuertantur, & ſic patet de conuerſione per accidens.

Conuerſio per contrapoſitionē, & quæ propoſitiones ea conuertantur. F

Conuerſio per contrapoſitionem eſt, quādo de ſubiecto fit prędicatum, & de prædicato ſubiectum, manente eadem qualitate, & quantitate, ſed terminis finitis in terminos infinitos mutatis. Et hoc modo conuertitur vniuerſalis affirmatiua in ſeipſam & particularis negatiua in ſe ipſam, vt omnis homo eſt animal, omne nō animal eſt non homo, & quidam homo non eſt lapis, quidam non lapis non eſt non homo. vñ verſus.

Feci Simpl'r cōuert ī, Eua p Acci.
Aſto p Cōtra, ſic fit cōuerſio tota.

Aſſerit

A Aſſerit A negat E. ſunt vniuerſaliter ambę
Aſſerit I. negat O, ſunt particulariter ambæ.

Ecce tibi Sim, armigeros Ac, Arma bona Con.

Et notandum ꝙ illud ſignũ, ꝙ eſt ĩ ſubiecto ꝓpoſitionis, q̃ debet cõuerti quecunq. ſit illud, debet poni ſupra totũ p̃dicatũ, et reducere ipsũ ad ſubiectũ ĩ cõuertẽte ꝓpoſitionis. pterea, eadẽ ẽ conuerſio, in deſinitę ſingularis, et particularis.

B Poſtq̃ determinatũ eſt de cõuerſione ſimplici, & p accidens, vbi termini mutant̃ ſolũ ſm ſitũ, hic cõſequẽter determinat de cõuerſione p contrapõnẽ, ubi termini mutant̃ ſm ſitũ, & ſignificata ſimul, ipsã ſic definiens. Cõuerſio p contrapoſitionẽ eſt mutatio ſubiecti in p̃dicatũ, & econuerſo, manente eadem qualitate, & quantitate, ſed mutatis terminis finitis in terminos infinitos cuius definitionis ſimilis eſt explicatio, ſicut præcedentium, niſi quia hic ponitur mutatis terminis finitis in terminos infinitos, ad differentiam cõuerſionis ſimplicis, & per accidens.

Primo ſciẽdũ, ꝙ terminus finitus & infinitus cõtradicunt, ideo dñr habere contrariã poſitionẽ, & nõ ſimilẽ, et qa

C in iſta conuerſione termini finiti mutã tur in terminos infinitos habẽtes contrariã poſitionẽ terminis finitis, ideo tali cõuerſio dr p Cõtrapoſitionẽ. vñ qa terminus finitus, & infinitus cõtradicũt, vt dictũ eſt, & quanto vnũ cõtradictoriorum eſt cõmunis, & de pluribus dicit̃, tanto ſuum cõtradictorium eſt minus commune, & de paucioribus dicitur, ideo quãto terminus finitus eſt communior, & generalior, tanto terminus infinitus eſt ſpecialior, vt patet p exẽplum animal enim eſt cõmunius, quam hõ, & econtra, non hõ eſt cõius, quam non animal, quia dicitur de omnibus alijs ab animali, & cum hoc de alijs animalibus ab homine, & nõ animal ſolum dicitur de alijs ab animali.

Qua rõne hæc conuerſio per Contrapoſitionem dicatur.

Secũdo ſciẽdũ qđ p iſtã conuerſionẽ debite conuertitur vniuerſalis affirmatiua, patet qa hæc eſt bona cõſequẽtia, omnis homo eſt animal, ergo omne non animal eſt non homo, igit̃ vniuerſalis affirmatiua conuertit̃ in vniuerſalem affirmatiuam p contrapoſitionem. Antecedens, patet qa bene ſequitur, omnis homo eſt animal, igitur omnis homo non eſt non animal, qa animal, & non animal contradicunt, & vltra, & oĩs homo non eſt non animal, igit̃ omne non animal non eſt homo p conuerſionẽ ſimplicẽ vniuerſalis negatiuæ, & vltra, omne non animal non eſt homo, ergo omne non animal eſt non homo, quod homo, & non homo contradicunt, ideo de quocunque verificat̃ homo negatur non homo, ergo de primo ad vltimum ſequitur, omnis homo eſt animal, ergo oẽ non animal eſt non homo. Aliter etiam poſſet probari, quia ſicut animal eſt ſuperius ad hominem, ita non hõ ad nõ animal ratione infinitionis vt dictum eſt, ideo ſicut animal vniuerſaliter verificat̃ homine, ita non hõ de non animalibus. D E

Tertio ſciendum, ꝙ particularis negatiua debite conuertit̃ p contrapoſitionem, patet, qa bene ſequit̃ quidam hõ non eſt lapis, ergo qdam non lapis non eſt non homo, & ſic ibi eſt debita conuerſio. Antecedens patet qa bene ſequit̃, quidã homo non eſt lapis, ergo quidã homo eſt non lapis, quia lapis, & non lapis, contradicũt. & vltra, quidam homo eſt non lapis, igitur quidã non lapis eſt homo, per conuerſionem ſimplicem particularis affirmatiuæ. & vltra, quidam non lapis eſt homo igitur quidam non lapis non eſt non homo, quia homo, & non homo contradicũt ergo de primo ad vltimum bene ſequitur, quidam hõ non eſt lapis, ergo quidã nõ lapis non eſt non homo, & ſic particularis negatiua bene cõuertitur p contrapoſitionẽ, & non tñ conuertitur ſimpliciter, nec per accidens, quia ibi argueretur a nõ diſtributo ad diſtributum ex parte ſubiecti primæ, F

qıod

A quod in prima non diſtribuitur, cũ ſit ſubiectũ propoſitionis particularis, & tñ in ſecũdo diſtribueretur, cum eſſet prædicatum propoſitionis negatiuæ.

Quarto ſciendũ quod circa conuerſiones pdictas Auctor ponit duo notabilia in textu. Primum eſt, ꝙ ſignum poſitũ in ſubiecto propoſitionis, quæ debet conuerti, debet poni ſupra totũ prædicatum eius, & illud aggregatum debet poni in ſubiecto cõuertẽtis. Rõ eſt quia ſignum non eſt ſubiectũ, nec pars eius, ſed eſt diſpoſitio ſubiecti in quantum ſubiecti, ideo nunquam debet poni ad prędicatũ, ſed ſemper ad ſubiectum, & hoc eſt intelligẽdum de conuerſione ſimplici, & per contrapoſitionẽ, vbi manet eadem quantitas, & idẽ ſignum, & non de conuerſione per accidens, vbi mutatur quantitas. Secũdum notabile eſt quòd eadem eſt conuerſio particularis indefinite, & ſingularis. Ratio eſt, quia ſicut ſingularis p vnico ſuppoſito verificatur, ita & particularis, & indefinita, ideo de ipſi idẽ eſt iudicium quantum ad conuerſiones. vnde ex prædictis patet, quod vlis affirmatiua conuertitur per accidens, & per contrapoſitionem ſimul, & vniuerſalis negatiua ſimpliciter, & per accidens. Sed particularis affirmatiua ſolum conuertitur ſimpliciter, & particularis negatiua ſolum per contrapoſitionem, & per hoc habentur oẽs conuerſiones, vnde verſus. Simpliciter feci conuertitur Eua per accidens.

(Margin: Duo notabilia ad conuerſiones, neceſſaria. — B — C)

Aſto per cõtra ſic fit cõuerſio tota.

Qui ſic intelliguntur. Feci i. vlis negatiua deſignata per E, & particularis affirmatiua deſignata per I. conuertuntur ſimpliciter. Eua. i. vlis negatiua deſignata per E, & vlis affirmatiua deſignata per A. conuertũtur per accidẽs. Aſto. i. vlis affirmatiua deſignata per A, & particularis negatiua deſignata per O, cõuertuntur p cõtrapoſitionẽ.

Argu. Sed cõtra prædicta arguitur primo. Termini finiti, & infiniti non ſunt idẽ termini, igitur in conuerſione per contrapoſitionẽ non remanent idẽ termini, igitur ibi non fit de ſubiecto pdicatum, nec contra. Secundo ſic. Sicut ſe habet hõ ad animal, quia ſicut ſe hẽt affirmatio ad affirmationem, ita ſe hẽt negatio ad negationẽ, ſed hõ non põt vniuerſaliter dici de animali ergo non homo nõ põt dici vniuerſaliter de nõ animali, igitur hæc eſt mala conuerſio, ois homo eſt animal, ergo oẽ non animal eſt nõ homo. Tertio ſic. Si particularis negatiua conuertitur per cõtrapoſitionem argueretur a nõ diſtributo ad diſtributum a parte ſubiecti conuerſæ, ꝙ diſtribuitur in ſcda, & non in prima, igitur talis conuerſio particularis negatiuæ nõ valet. Quarto ſic. Hæc eſt bene cõuerſio, aliquis hõ eſt Socr. igit Socr. eſt hõ, & tñ ſignum ſubiecti non dẽt addi pdicato conuerſæ, quia termino ſingulari nõ debet addi ſignũ, igitur ſignum poſitum in ſubiecto nõ ſemper debet addi pdicato in conuerſione ſimplici. Quinto ſic. Duæ ſingulares diuerſæ qualitatis contradicunt nõ aũt duæ particulares, ergo de particularibus, & ſingularibus non eſt idem iudicium.

(Margin: D — E)

Solutio. Ad argumenta. Ad primum dr, qđ licet in conuerſione per contrapoſitionem non manent idem termini ſuper ſignificatum, & modum ſignificãdi, manent tñ idẽ terminis ſuper vocẽ, quia in termino infinita includitur tota vox termini finiti, ideo fit de pdicato ſubiectũ ſemp qd, & illę propoſitiones ſunt vtroq; termino participãtes.

F Ad ſcdm negatur maior, quia homo eſt inferius ad animal, ſed non homo, eſt ſuperius ad non aial, ideo non ſe habet ſimiliter, & illa auctoritas, ſicut ſe habet homo ad animal, ita non homo ad non animal, &c. intelligitur in cõuertibilibus, & nõ inter inferius, & ſuperius. Ad tertium dr, ꝙ in hac conuerſione ſubiectum conuerſæ non manet ſimpliciter, & ſemp ſignificatũ eius, ideo non eſt idem, ꝙ diſtribuitur in prædicato cõuertẽtis, & in ſubiecto conuerſæ eſt non diſtributũ, quare nõ arguit nõ diſtributo ad diſtributũ. Ad quartũ dr, ꝙ illud notabile ſolũ intelligitur

(Margin: Sicut affir. ad affir. ita nega. ad nega. verificat in conuertibilibus.)

A gitur quando prædicatũ conuerſæ eſt
terminus cõis, cui bene poteſt addi ſi-
gnum, non autem qñ eſt terminus ſin
gularis. Ad quintum dr̃, ꝙ licet de par
ticularibus, & ſingularibus nõ ſit idẽ
iudiciũ quantũ ad oppoſitionẽ, eſt tñ
idẽ iudicium quantũ ad conuerſionẽ.

De propoſitionum hypothetica- rum natura, deque triplici earum ſpecie, Conditionali, copulatiua, ac Diſiunctiua.

Propoſitio hypothetica eſt illa,
quæ hẽt duas propoſitiones cate-
goricas cõiunctas tanq̃ prĩcipales
B partes ſui, vt ſi hõ currit, hõ moue
tur. Et dicit ab hypothetica ab hy
po, ꝙ eſt ſub, & teſis, qđ eſt poſitio
quaſi ſuppoſitio, ſiue ſuppoſitiua
locutio, quia in ea vna pars eius
ſupponitur alteri. Propoſitionum
hypotheticarũ tres ſũt ſpẽs. ſ. cõdi
tionalis, copulatiua, & diſiũctiua.

Poſtquã ſuperius determinatum eſt
de ꝓpoſitione categorica, quæ eſt ſim-
plex enũtiatio, & de qua principaliter
in hoc tractatu intenditur, hic conſe-
quenter Auctor determinat de propo
C ſitione hypothetica, quæ componitur
ex pluribus categoricis, & ſequitur ca
tegoricã ſicut cõpoſitum ſua cõponen
tia, ipſam ſic definiens. Propoſitio hy-
pothetica eſt illa, q̃ habet duas catego-
ricas cõiũctas ꝑ aliq̃ cõiũctionẽ, vel ꝑ
aliqđ ſibi equalẽs, vt ſi hõ eſt, aĩal eſt.
Pro quo ſciendum primo, ꝙ in hac
definitione per hoc relatiuũ illa, intel
ligitur genus definiti. ſ. propoſitio, quę
habet modum generis reſpectu propo
ſitionis hypotheticæ, & reſi duũ poni-
tur ad differẽtiã propoſitionis catego
ricæ. vnde ibi ponitur quæ habet duas
categoricas ad explicãdum materiam
propoſitionis hypotheticæ. duæ. n. ca-
tegoricæ materialiter cõponunt hypo
theticam, & ponitur coniũctas, ad oſtẽ
dendum formam totius hypotheticæ,
q̃ eſt eſſe coniunctiuũ duarũ categori-
carum inter ſe, & ponitur per aliquam D
coniunctionem propter formã partis
hypotheticæ, ſicut. n. in categorica ſu-
biectum, & prædicatum ſunt materia,
& copula eſt forma partis. & eſſe vni-
tiuum ſubiecti, & prædicati eſt forma
totius, ſic in hypothetica duæ catego-
ricæ ſunt materiã, & coniunctio, ipſas
vniens forma partis, & eſſe vnitiuum
ipſarum eſt omnino forma totius.
Secũdo ſciendum, ꝙ propoſitiones
hypotheticæ poſſunt dici affirmatiuæ
vel negatiuæ, quia vt dictum eſt hẽnt
copulam principalẽ, & ſi illa ponatur
cum negatione dicuntur negatiuæ, &
ſi ſine negatione dicũtur affirmatiuæ,
& ſic poſſunt dici quales, ſed nõ quan
tæ. Cuius rõ eſt, q̃a quantitas propoſi E
tionis ſe tenet ex parte ſubiecti ꝓpoſi-
tionis, ſed ſubiectũ categoricæ non eſt
pars principalis propõnis hypotheti-
cæ, ſꝫ tñ modo remota, & a partib. re
motis nõ dẽt fieri denominatio rei, iõ
hypothetic̨, nõ dñr alicuiꝰ quãtitatis.
Tertio ſciendum, ꝙ prædicta defini
tio propoſitionis hypotheticæ, poteſt
dici quiditatiua ſecũdum modum. Ra
tio eſt quia explicat naturã propoſitio
nis hypotheticæ per genus, & differen
tiam, hoc eſt per materiam, & formã
eius. ideo oſtẽdit principia eſſentialia
definiti, & eſſentiã eius eo modo, quo
habet eſſentiam & per ipſam habetur
ſufficienter, quid eſt propoſitio hypo-
thetica. Et dr̃ hypothetica ab hypo, ꝙ F
eſt ſub, & theſis poſitio, quaſi ſuppoſi-
tiua locutio, quia in ipſa vna cathego-
rica eſt potentia ad aliam. vnde prima
ſe habet quodãmodo in potentia ad ſe
cundã. ideo aliquo mõ ſibi ſupponit.
Quarto ſciendum, quòd propoſitio
hypothetica diuiditur ꝑ conditionalẽ
copulatiuam, & diſiunctiuam, quæ di-
cuntur ſpecies eius ſcđm modũ, quæ
diuiſio ſic probatur. quia in oĩ propoſi
tione hypothetica coniunguntur duæ
cathegoricæ, vel ergo coniungũtur ſe-
cundũ voces tantum, & ſic eſt diſiun-
ctiua, vel ſcđm voces, & ſignificata ſi-
mul, & hoc dupliciter, q̃a vel illa ſigni

Hypothetica, ex mõ diuidit̃ in tres tantum ſpecies.

ficata

A ſicata denotatur continere ſe inuicē, ſicut antecedēs continet conſequēs, & copulantur per modū vnius, & ſic eſt conditionalis, vel copulatur per modū diuerſorū, & ſic eſt copulatiua, & per hoc patet ꝙ in cōditionali, i qua vniūtur duæ categoricæ per modū antecedentis, & conſequentis, & per modū vnius magis vniūtur categoricæ q̄ in alijs, vbi vniuntur per modū diuerſorū, & adhuc magis in copulatiua q̄ in diſiūctiua, iō conditionalis p̄cedit copulatiuam, & copulatiua diſiunctiuā.

Arg. Sed contra p̄dicta arguitur primo. Idē eſt propoſitio, & propoſitio vna, ſicut habet Philoſophus, idē eſt hō, &
B vnus homo, ſed hypothetica non eſt propoſitio vna, igitur, nec eſt propoſitio. & per conſequens male ponit propoſitio eſſe genus eius. Secundo ſic. Ex duobus actu exiſtentibus non pōt fieri vnū tertiū, ſed duę categoricę ſūt duæ propoſitiones in actu, igitur hypothetica non fit ex duob. categoricis. Tertio ſic. Hæc eſt hypotetica, Soc. currit, qui mouetur, & tñ ibi non eſt coniunctio vnius ipſas categoricas, igitur contra definitionē hypotheticæ. Quarto ſic. Aliqua eſt hypothetica cauſalis, vt hęc, quia Sol lucet dies eſt, & aliqua temporalis, vt qñ Sol lucet dies eſt, & aliqua localis, ut Soc. currit ubi Plato diſputat, & tñ ille ſpecies nō po
C nūtur in diuiſione p oppoſitionis hypotheticæ, igitur diuiſio non eſt bona.

Quinto ſic. eadē eſt copulatiua, & diſiūctiua, ut Soc. currit, & Plato uel Robertus diſputat, igiť mēbra illiꝰ diuiſionis coincidūt, igiť diuiſio ē inſufficiēs.

Ad argumēta. Ad primū dř, ꝙ licet
Solutio hypothetica non ſit una ſimpľr, eſt tñ una coniunctione, quia capit unitatē a cōiunctione uniēte ipſas categoricas.

Ad ſm uerò dř, ꝙ licet ex duobus exiſtentibus actu, vt actu ſunt non fiat vnus tertiū, tñ ex ipſis inquātum vnū eſt in potētia reſpectu alterius, bene fit vnum tertiū actu, ſed in hypothetica, vna categorica bene eſt in potentia ad aliā, eſt tñ categorica ſm propriū eius actū, q eſt vnio predicati, & ſubiecti in D
hypothetica, tñ ille actus proprius nō eſt ſibi vltimus actus, ſed ipſe eſt ſub actu totius hypotheticę, ideo nō dř ibi eſſe ſub actu ꝓprio, nec manet ibi ſub forma propria tanquā ſub vltima forma, q a forma eius ſe hēt per modum potentiæ ad formam totius hypotheticæ, Ad tertium dř, ꝙ in illa propoſitione non eſt coniunctio explicite, licet ſit implicite, & implicatur in hoc relatiuo q. quod tm̄ valet ſicut, & ille, ideo ſenſus eſt. Socr currit, q mouetur. i. Socrat. currit, & ille mouetur. & ſimiliter diceret de iſtis, Socr. eſt tantus, quantus eſt Plato, & Hector eſt talis, qualis eſt Paris. Ad quartum dř, quod illę ſpecies hypotheticæ continentur ſub iſtis tribus, tanquam ſibi inferiores, ideo non debuerunt contra ipſas enumerari, vnde cauſalis continetur ſub conditionali, & temporalis, & localis ſub co E
pulatiua, quia cum dř Socra. currit, qū Plato diſputat ſenſus, eſt Socr. currit in aliquo tpe, & in eodē Plato diſputat, & ſimiliter cum dicitur Socr. currit, vbi Plato diſputat. ſenſus eſt Socr. currit in aliquo loco, & in eodem Plato diſputat, & ſic vtraque reſoluitur in copulatiuam. Ad quintum dř, quòd licet eadem hypothetica ſit materialiter copulatiua, & diſiunctiua, nō tñ eſt eadem formaliter, quia ſm quòd in ipſa poſſunt capi diuerſæ coniunctiones ꝓ copula principali, ſi eſt diuerſarū ſpecierum, vt in iſta, Socr. currit, & Plato vel Robertus diſputat, & ſi ſit copula principalis eſt copulatiua, & ſi vel F
eſt copula principalis, eſt diſiunctiua.

Quid ſit Conditionalis, & quid ad eius ueritatem & falſitatem exigatur.

Cōditionalis eſt illa, in qua cōiūgūtur duæ categoricæ p hāc cōiunctionē ſi. vt ſi hō currit, hō mouet & categorica illa cui īmediate adiungitur, hęc cōiūctio ſi, dici

tur

A tur antecedens, reliqua vero cõſequens. Ad veritatem cõditionalis exigitur quòd antecedẽs nõ poſſit eſſe verum ſine conſequente, vt ſi homo eſt animal eſt, vnde omnis conditionalis vere eſt neceſſaria, & omnis cõditionalis falſa eſt impoſſibilis. Ad falſitatem eius ſufficit, quod antecedens poſſit eſſe ſine conſequente, vt ſic Socrates eſt, albus eſt.

Poſtq̃ auctor poſuit definitionẽ ꝑpoſitionis hypoteticæ, & eius diuiſionẽ, hic conſequẽter determinat de mẽ- B bris eius, & q̃a cõditionalis perfectior eſt oĩbus alijs, quia in ipſa vniũtur duę categoricæ per modum antecedentis, & conſequentis, in alijs aũt ſolũ vniũtur per modum diuerſarũ propoſitionum, ideo prius determinat de conditionali, quam de alijs eã ſic definens. Condõnalis eſt illa in qua coniungũt due categoricæ per hac cõiũctionẽ ſi.

Coniũctio ſi, quod denotat.

Primo ſciendum, ꝙ talis propoſitio dr̃ cõditionalis, quia ponit veritatẽ ſui cõſequentis conditionaliter tm̃, & nõ abſolute. vnde ponit ſuam veritatem ſub illa conditione, ſi antecedens eſt verum, de notando conſecutionẽ vnius C propoſitionis ad aliã, & q̃a iſta coniunctio ſi, denotat conſecutionẽ, & anteceſſionem vnius propoſitionis ad aliã, ideo in cõditionali duę categoricæ cõuenienter cõiungũtur per hãc cõiunctionẽ ſi, vel ꝑ aliã, ſibi æquiualẽtẽ. Ex quo patet, ꝙ ad perfectã rõnem conditionalis ſufficit ꝙ vna propoſitio denotet ſequi ad aliã, & hoc fit in ꝑpoſitione cauſali, vbi denotaẽ, ꝙ antecedẽs eſt cauſa cõſequẽtis, & infert ipſũ, vt hic, q̃a Sol lucet dies eſt ideo cauſalis eſt vna ſpecies cõtẽta ſub cõditionalis, & ſed vltra rõnẽ cõditionalis addit cauſalitatẽ ſui antecedens reſpectu conſequẽtis, rõne cuius, plus requirit ad veritatẽ eius, q̃ ad veritatem cõditionalis.

Veritas conditionalis.

Secundo ſciendum, ꝙ ad veritatem conditionalis requiritur, quod antecedens nõ poſſit eſſe verũ ſine cõſequẽte D hoc eſt ſine veritate ſui cõſequẽtis. Cuius rõ eſt. q̃a cõditionalis vera importat conſequentiã neceſſariam, ſed in oĩ bona cõſequẽtia, ſi antecedẽs ſit verũ, conſequẽs eius erit verũ, q̃a cõſequẽs, actu i intellectũ includit antecedẽtis, rõne cuius eſt vero nõ ſequiẽ niſi verũ ideo in oĩ conditionali, ſi antecedens eſt verum, conſequens eius erit verũ.

Falſitas cõditionalis.

Tertio ſciendum, quod ad falſitatẽ conditionalis requiritur ꝙ antecedẽs poſſit eſſe verum ſine conſequẽte. Rõ eſt, quia conditionalis, denotat conſequentiã vnius propoſitionis ad aliam. Sed ad hoc, ꝙ ſit mala conſequentia, oportet quod antecedẽs poſſit eſſe ve- E rũ conſequente eiuſdẽ exiſtente falſo, niſi ſit repugnãtia terminorũ antecedentis, eo ꝙ in tali conſequentia cõſequens nõ includitur in antecedẽte. Iõ ꝑꝑ habitudinẽ antecedẽtis, & conſequentis non repugnat antecedens eſſe verũ ſine conſequente vnde in conditionali illa propoſitio, cui immediatẽ iũgitur hæc cõiũctio ſi, dr̃ antecedens, alia vero cõſequẽs. Ex prędictis patet, quod oĩs cõditionalis vera eſt neceſſaria, q̃n dicit neceſſariã cõſequẽtiã vnius propoſitionis ad aliã, quod requiritur ad veritatem eius, ſed oĩs cõditionalis falſa eſt impoſſibilis, q̃a ipſa dicit cõſequẽtiã vnius propoſitionis ad aliã. & illa conſequentia pro nullo tempore F eſt neceſſaria, ſiue ſit ibi habitudo cõtingens, ſiue impoſſibilis. ideo eſt pro omni tp̃e falſa, & ſic eſt impoſſibilis.

Conditionalis vera neceſſaria eſt falſa impoſſibilis.

Quarto ſciẽdũ, quod a tota cõditionali duobus modis arguitur. Vno modo a poſitione antecedentis ad poſitionem conſequẽtis, vt hic, ſi Socr. currit, Socrate mouetur, ſed Socr. currit, ergo mouetur. Scđo modo a deſtructione conſequentis ad deſtructionem antecedẽtis, vt ſi Socr. currit, Socr. moueẽ ergo ſi nõ mouetur nõ currit, & tales ſyllogiſmi dicũtur hypothetici. Poſſet ẽt argui per alias regulas cõſequentiarũ, vt per iſtã. Quicquid ſequitur ad conſequens bonæ conſequentiæ, ſequitur ad ante-

Mõdus arguẽdi in cõditionalibus neceſſarij.

A ad antecedẽs eius. Et ꝑ iſtá, Quicq̃d an
tecedit ad antecedẽs, antecedit ad cóſe
quens. Et ratio eſt, q̃a conditionalis eſt
quędam conſequentia, vt dictum eſt.

Argu.

Sed cõtrà ꝓdictæ primo arguiẽ. Hęc
eſt conditionalis, ſi hõ eſſet aſin⁹ eſſet
rudibilis, & tñ ibi non coniúguntẽ duæ
categoricę, ſed duę orationes coniũcti
uę. igiẽ male definit ꝓpoſito códitiona
lis. Secũdo ſic eſt conditionalis. Socra-
tes currit, igiẽ mouetẽ, cum ſit hypothe-
tica, & non ſit copulatiua, nec diſiun-
ctiua, & tñ ibi non coniunguntẽ duę ca
tegoricę. ꝑ hanc coniunctioné ſi ergo
contra definitioné. Tertio ſic. In iſta ſi
hõ eſt aſinus, equus currit, antecedens
nõ põt eſſe verum ſine cũſequente, q̃a
illud antecedens nullo mõ põt eſſe ve
rũ & tñ non eſt vera conditionalis, er-
go ad veritatem conditionalis non ſuf
ficit, q͛d antecedens non poſſit eſſe ve-
B rum ſine conſequente. Quarto ſic. Hęc
conditionalis vera eſt, ſi Socrates cur
rit, Socrates mouetẽ, & tñ non eſt neceſ
ſaria, cum vtraq; pars ſit contingés. er
go. non oĩs conditionalis uera eſt ne-
ceſſaria. Quinto ſic. Iſta eſt falſa ſi hõ
currit, hõ eſt albus, & tñ poteſt eſſe ve
ra, ſuppoſito, ꝙ omne currens ſit albũ.
igiẽ non omnis falſa eſt impoſſibilis.

Solutio.

Ad argumenta. Ad primum diciẽ, ꝙ
iſta nõ eſt conditionalis per ſe primo,
ſe ſolum per reductionem iſtarum con
C iunctiuarum ad ꝓpoſitiones indicati-
uas. Ratio eſt, q̃a códitionalis denotat
veritatem ſui conſequentis ſeq̃ ad ve-
ritatem ſui antecedentis, ſed antecedẽs
non poteſt eſſe verum, vel falſum, nec
conſequens, niſi ſit oratio indicatiua.
Ad ſm dicitur ꝙ licet in illa non po-
natur formaliter hæc coniunctio ſi, po
nitur tamen virtualiter in hac coniun-
ctione ergo, quę denotat habitudinem
vnius propoſitionis ad aliam. ſicut il-
la coniunctio ſi, & licet illa propoſitio
ponat veritatem ſui antecedentis, hæc
tamen non eſt inquantum conditiona
lis ſe virtute modi poſitionis, & ꝓla-
tionis propoſitionis categoricę. Ad ter
tium dicitur, quod licet in illa propoſi

Conditionalis ſignificatio dependet ex habitudine antecedentis, et conſequẽtis.

tione antecedens non poſſit eſſe verũ, D
propter repugnantiã ſuorum termino
rum, hoc tñ non repugnat ꝓpter habi
tudinem eius ad ſuam conſequens cú
poſſit eſſe verum ſine conſequente, q̃a
ſi poneretur eſſe verum per impoſſi-
bile, non ꝑꝑ hoc ſequeretẽ conſequens,
ideo illa non eſt conditionalis vera.
Ad quartum dr̃, ꝙ licet vtraq; pars il-
lius cõditionalis ſit contingens, tñ ha
bitudo vnius ad aliã eſt neceſſaria &
hoc ſufficit ad veritatem cõditionalis,
quę ſolum denotat neceſſariã habitu-
dinem vnius categoricę ad aliã. Ad q̃n
tum dr̃, ꝙ ſi ſupponatur illa vniuerſa-
lis, oẽ currens eſt album, tunc cõcluſio
ſequiẽ de neceſſitate, ſed hoc erit virtu
te illarum duarũ pręmiſſarũ, oẽ currẽs E
eſt album, & hõ currit, & non virtute
illius ſolius propoſitionis hõ currit,
ideo illa conditionalis prima non ꝑꝑ
hoc efficiẽ vera, ſed ſꝑ ẽ impoſſibilis.

De copulatiua, & quæ ad eius veritatem, ſeu falſitatem requirantur.

Copulatiua eſt illa, ĩ qua cõiũ
gũtẽ duę ꝓpoſitiones categoricæ
ꝑ hãc cõiunctioné, & vel aliq̃ ſi-
bi ſimilẽ, vt Socrates currit, &
Plato diſputat. Ad veritaté copu
latiuæ exigitur utranq; partẽ eſ- F
ſe, ueram, ut homo eſt animal, &
De⁹ eſt. Ad falſitaté eius ſufficit
alteram partẽ eſſe falſam, ut ho-
mo eſt animal, & equus eſt lapis.

Poſtquã auctor determinauit de ꝓ-
poſitione conditionali, hic conſequen
ter ſecundum ordiné prius poſitum
determinat de copulatiua, ipsã ſic defi
niẽs. Copulatiua eſt illa in qua coniũ-
guntur duæ propoſitiones categoricæ
per hanc coniunctionem, et vel per ali
quod ſibi æquiualens. Et ponit ꝑ hanc
coniunctionem, et ad differẽtiam alia-
rum ſpecierum hypotheticæ, in quib.
categoricæ coniunguntur ꝑ alias con-
iunctiones.

A iūctiones, dē talis ꝓpoſitio copulatiua magis q̃ aliæ hipotheticę, quia licet in alijs coniūgantur categoricæ per aliq̃ coniunctionē, tñ in iſta ſolū copulātur per coniunctionem copulatiuā, vnde in conditionalis coniungūtur per modū vnius, ſicut antecedēs, & cōſequēs, quæ includunt ſe inuicem, & in diſiūctiua ſolū coniūguntur quantū ad voces, & diſiunguntur quantū ad ſignificata, iō in ſola copulatiua categoricæ vniuntur ſimpl̄r, & per modū diuerſorū. Primo ſciēdū, ꝙ ad veritatē copulatiuæ requirit, ꝙ vtraq; pars ſit vera. Cuius rō eſt, q̃a copulatiua ſimul ponit ambas partes eius, ſimul aſſerendo eas ſm ſua ſignificata, ideo ad veritatē

B eius requiritur ꝙ vtraque pars ſit vera ipſa.n.eſt ſicut totū integrale reſpectu partiū eius, ſed ad eſſe totius integralis ſequitur eſſe cuiuſlibet partis principalis eius, iō ad veritatē copulatiuę requiritur veritas vtriuſq; partis, quāuis in tēporali vltra hoc requirtatur, ꝙ ambę partes ſint veræ ꝓ eodem tpe, & hoc eſt, quia ſpecies ſemper addit aliquid vltra ſuū genus modo temporalis eſt vna ſpecies copulatiuę. et in locali requritur vtrāq; partem eſſe verā pro eodē loco, vt hic, Socrates currit, vbi Plato diſputat. hoc tamen non requiritur ad ipſam, inquantum copulatiua eſt, ſed inquantum eſt talis copulatiua.

C Secundo ſciēdum, quod copulatiua inter omnes ꝓpoſitionis hypotheticę ſpecies, habet minorē vnitatē, q̃a ipſa ponit duas categoricas ſimul. q̃a tū ad veritatē earū ſicut prius dictū eſt. Conditionalis autē ſolū ponit habitudinē vnius ad aliā, & Diſiunctiua ſolū ponit veritatē vnius categoric . iō copulatiua habet minorē vnitatē inter omnes, & eſt ſimpl̄r propoſitio plures, & ſolum eſt vna coniunctione. & ſm q̃d vnde, quia copulatiua ſimul ponit veritatē vtriuſq; partis eius, ideo arguēdo a tota copulatiua ad veritatē cuiuſlibet partis eius ſeorſum, eſt bona cōſequētia vt bene ſequitur, homo eſt animal, & eus eſt, ergo homo eſt aīal.

A tota copulatiua ad alteram partem eſt bona conſequentia.

Tertio ſciēdū, q̃d ad falſitatē copulatiuæ ſufficit alterā partem eſſe falſā. Rō eſt, q̃a ipſa ſimul ponit ambas partes eius, ſicut vniuerſalis omnes ſuas ſingulares, ergo ꝓp falſitatē vnius categoricæ, ipſa eſt tota falſa, & copulatiua, cuius ambæ partes ſunt falſę, nō eſt magis falſa intenſiue, quā illa, quæ habet tātū vnā falsā, licet ſit magis falſa extenſiue, quia falſitas eius ad plura ſe extendit. Ex iſtis ſequitur, quod arguēdo a falſitate vnius categoricæ ad falſitatem totius copulatiuæ eſt bona cōſequentia. Sequitur etiam ꝙ ad poſſibilitatem copulatiuæ requiritur poſſibilitas vtriuſque partis eius, & nō ſufficit ꝙ ambæ partes ſint ſm ſe poſſibiles, ſed requiritur ꝙ ſint inter ſe cōpoſſibiles. ideo iſta nō eſt poſſibilis. Socr. eſt & Socr. non eſt, q̃a illę duę non ſūt compoſſibiles inter ſe in veritate, cum ſint contradictoriæ. Sed ad neceſſitatē copulatiuę requiritur neceſſitas vtriuſque partis eius. Et ad impoſſibilitatem ſufficit impoſſibilitas vnius partis eis. Et ad contingētiā ſufficit contingētia vnius partis, niſi altera ſit īpoſſibilis.

D

E

Regula neceſſaria ad cognoſcendam contradictionem copulatiuarum.

Quod ſciendū, ꝙ ad dandū contradictionē in copulatiuis hr̄ talis regula, ꝙ copulatiua, & diſiūctiua de partib. contradicentibus contradicunt, quia non poſſūt ſimul eſſe veræ, nec ſimul falſæ, ſed repugnāt in veritate, & falſitate ſimul. Et poſſet ēt aliter dari cōtradictio in oībus hypotheticis ferendo negationē ad principalē copulā hypotheticæ, vel ꝓponendo negationē toti propoſitioni, quia non eſt verius dare contradictionē quā toti propoſitioni præponere negationē, & per hoc patet quid ſit propoſitio copulatiua, & quid requiritur ad falſitatē, & veritatē eius.

F

Arg.

Sed contra ꝓ dicta primo arguitur. Hęc eſt copulatiua, Socrates, & Plato currūt, & tñ ibi non ſunt duæ categoricæ, igitur contra definitionem copulatiuæ. Secundo ſic Hęc eſt copulatiua, omnis hō currit, q̃a copulatiuæ continet iſtas Soc. currit, Plato currit. & ſic de alijs, & tamen ibi non eſt coniūctio

copu-

A copulatiua, igitur contra definitioné.

Tertio ſic. Hæc eſt copulatiua vera, hō eſt animal, & equus eſt lapis, igitur ad veritaté eius non requiritur veritas vtriuſque partis. Antecedens patet, quia omnis propoſitio, aliquid dicens, ita eſſe ſicut eſt vera, ſed illa dicit aliquid eſſe ſicut eſt, igitur eſt vera, quia dicit hominem eſſe animal. Quarto ſic. In copulatiua magis vniuntur duæ categoricę, q̄ in diſiunctiua, in qua vniunt̄ ſm voces, tā ūm igitur copulatiua eſt magis vna, quam diſiunctiua. igitur non habet minorem veritatem omnibus alijs. Quinto ſic. Totum valet tantum, quantum quęlibet pars, igitur ad hoc, ꝙ tota copulatiua ſit falſa, oportet B quamlibet partem eſſe falſam, & non ſufficit falſitas alterius partis.

Solutio. Ad argumenta. Ad primū dicitur, quòd ſi in illa ꝓpoſitione, Socra. Plato currūt, illa cōiunctio, & copulet inter terminos. ſ. inter Socra. & Platoné, ipſa eſt categorica de copulato ſubiecto, ſed ſi copulet inter propoſitiones, ipſa eſt copulatiua, & tunc ibi ſunt duę categoricę ſ. Socr. currit, & Plato currit. Ad ſecundū dr̄ ꝙ licet iſta, oīs hō currit, materialiter contineat plures categoricas, etiam copulatiuę, tñ illę non tinentur per modum plurium, & formaliter, ſed per modū vnius tm̄, ideo nō eſt copulatiua. Ad tertium dr̄, ꝙ li- C cet iſta, oīs hō eſt animal, & equus eſt lapis, dicat aliquid eſſe ſicut eſt, quantum ad parté ſui ſignificati, non tamé quātum ad ſuū totum ſignificatum ꝙ ipſa affirmat, ꝙ requiritur ad veritaté ꝓpoſitionis copulatiuę. ad quartum dr̄. ꝙ licet in diſiūctiua categoricę minus vniantur, quā in copulatiua, quia tñ diſiunctiua ſolū pōnit veritaté vnius categoricę, ideo habet ſimpliciter maioré vnitatem q̄ copulatiua. Ad quintum dicitur, quòd ſi capiat tota, diſtributiue, tunc ad hoc quòd tota copulatiua ſi falſa, requiritur falſitas vtriuſq; partis eius, ſed ſi capiatur tota copulatiua pro perfecta, ſic tota dicitur falſa propter falſitatem vnius partis.

De diſiunctiua, deque eius veritate ac falſitate. D

Diſiūctiua eſt illa in qua cōiungūt̄ duę ꝓpoſitiones categoricę p hāc coniunctioné vel, aut aliā ſ. bi ęquiualété, vt Socrates currit, uel Plato diſputat. Ad veritaté diſiunctiuæ ſufficit alterā parté eſſe verā, vt hō eſt animal, vel equus eſt aſinus, tamen permittitur qđ vtraque pars eius ſit uera ſed non ita proprie, vt hō eſt aīal, vel equus eſt hinnibilis. Ad falſitaté eius oportet vtrāq. parté eius eſſe falsā, vt hō ē aſinus, vel equus eſt lapis. E

Poſtq̄ Auctor determinauit ſuperiꝰ de ꝓpōne copulatiua, in qua due categoricę cōiungunt̄ ſm voces, & ſignificata ſimul, hic cōſequéter determinat de diſiūctiua, ī qua categoricę cōiūgūtur ſm voces tm̄, ipſam primo ſic definiés. Diſiunctiua eſt illa, in qua coniūgunt̄ duę categoricę p hāc cōiūctioné vel aut per aliam ſibi ęquiualentem.

Primo ſciendū ꝙ hęc propoſitio dr̄ diſiunctiua, eo q in ipſa duę categoricę diſiungunt̄ quantum ad ſignificata, & quia hoc fit conuenienter p cōiunctioné diſiunctiuā ideo in ipſa categoricę vniunt̄ p aliquā coniunctioné diſiun- F ctiuā. Cōiunctionis autem diſiunctiuę duo ſunt actus. Primus eſt coniungere voces, in quo conuenit cum alijs coniunctionibus rōne cuius coniunctio dr̄. Scđus actus eſt diſiungere ſignificata, rōne cuiꝰ dr̄ diſiūctiua, & ī hoc differt ſic ab alijs ſpeciebꝰ cōiunctionis. & per hoc patet intétio definitionis ꝑmiſſę.

Secundo ſciendum, quòd ad veritatem diſiunctiuę ſufficit alterā eius partem eſſe veram. Ratio eſt, quia diſiunctiua ponit duas categoricas. ſ. vnam ſub diſiunctione ad aliam, ideo de ſuo formali ſignificato tm̄ ponit vnam categoricam. non tñ determinate hanc vel illam, ſed indeterminate. Iō ad veritatem eius ſufficit alteram partem eſſe veram, cum ponat ſolum vnam.

Ad veritaté diſiunctiuę quid requiratur.

A illarum partium, ipſa. n eſt ſicut totũ vniuerſale. Sed ad eſſe totius ac neceſſitatẽ vniuerſalis ſufficit poſitio vnius ſuarum partium, ſicut ad poſitionem animalis ſufficit poſitio hominis, ideo ad veritatem diſiunctiuæ ſufficit ueritas vnius partis. Ex quo patet quod ad poſſibilitatẽ eius requirit̃ poſſibilitas alteri⁹ partis ei⁹, & ſimiliter ad neceſſitatẽ partis ei⁹ ſufficit neceſſitas uni⁹ partis eius, q̃a eadẽ eſt rõ, de poſſibilitate, ſicut de neceſſitate ei⁹ & veritate.

Tertio ſciẽdũ, ꝙ ad falſitatẽ diſiũctiuę requiritur vtranq; partẽ eſſe falsã. q̃a, ſi tñ vna ſit falſa, & alia vera, cum ad veritatẽ eius ſufficiat veritas vnius partis, ipſa erit vera ſimpliciter, & nõ
B poterit dici falſa. Ideo ad hoc, ꝙ ipſa ſit falſa, requirit falſitas vtriuſq. partis eius, ſicut ad deſtructione vniuerſalis requiritur deſtructio omniũ ſuorũ partiũ ſubiectiuarũ. Et quo ſeq̃t, ꝙ ad impoſſibilitatẽ diſiunctiuæ requiritur impoſſibilitas vtriuſque partis eius, q̃a ſi vna eſſet poſſibilis, tota diceretur poſſibilis. Et ad contingentiam eius requiritur vtranque partẽ eſſe contingentẽ, vel q̃d vna ſit impoſſibilis, & alia contingens, q̃a ſi vna ſit neceſſaria, & alia cõtingẽs, tota diceret neceſſaria, & hoc intelligẽdũ eſt in affirmatiuis, quia oppoſitio modo ſe habet in negatiuis.

Quarto ſciendũ, quod dupliciter ar-
C guitur a diſiũctiuis. Vno modo, a tota diſiunctiua cũ deſtructione unius partis ad poſitionẽ alterius, vt hõ eſt aĩal, vel equus eſt lapis, ſed equus nõ eſt lapis igit̃, homo eſt aĩal. Secũdo modo, arguendo a veritate vnius partis ad veritatẽ totius & eſt bona conſequẽtia, vnde bene ſequit̃, hæc eſt vera, hõ currit, igitur hæc eſt uera, homo eſt aſin⁹, uel homo currit. Et poſſet argui a falſitate totius diſiunctiuæ ad falſitatem vtriuſq; partis, & econuerſo. De mõ autem dandi contradictionem in diſiunctiuis ſatis dictum eſt.

Duo modi arguẽdi in diſiũctiuis.

Argu. Sed cõtra prædicta primo arguitur. Hæc eſt diſiũctiua, omnis propoſitio eſt vera, vel falſa, cũ ibi ſit coniunctio diſiunctiua, & tamen ibi non ſunt duę categoricę, igitur. D

Sec̃do ſic. Coniungere & diſiũgere, ſunt actus oppoſiti, q̃ non poſſunt cõuenire eidẽ, ſed coniunctio diſiũctiua hẽt diſiungere ꝓpoſitiones, igit̃ p eã non coniunguntur duæ categoricæ in diſiunctiua. Tertio ſic Omne totũ integrale ſimul ponit oẽs ſuas partes, ſed diſiũctiua eſt totũ integrale, cũ integret̃ ex ſuis partibus, igit̃ ſimul ponit vtrãq; & ad veritatẽ eius non ſufficit veritas vni⁹ partis. Quartus ſic. Diſiunctiua non ponit veritatẽ alicuius partis eius, q̃a non ponit ueritatẽ nec primæ, nec ſecundæ, igitur ad veritatẽ eius nõn requirit̃ veritas vnius partis. Quinto ſic. Hæc diſiunctiua eſt falſa, E
oẽs homines ſunt aſini, uel homines, & aſini ſunt aſini, & tamen vna pars eius eſt vera, ſ. hęc, aſini ſunt, aſini. igitur ad falsitatem diſiunctiuę non requiritur falsitas vtriuſque partis.

Ad argumẽta. Ad Primũ dr̃, ꝙ ſi hęc coniũctio, vel coniũgat iter terminos, ſic illa non ẽ diſiũctiua, ſed categorica de diſiuncto p̃dicato, cuius prædicatũ ẽ hoc totũ, verũ, vel falsũ, & ſic ẽ vera. ſed, ſi coniũgat ĩ te, ꝓpoſitiones. ſic ẽ vna diſiũctiua falſa, & ſic ĩ ea sũt duæ categoricæ. ſ. iſtę oĩs propõ eſt vera, vel oĩs propoſitio eſt falſa. Ad ſcdm dr̃, ꝙ coniũgere, & diſiũgere nõ poſsũt conuenire eidẽ, & reſpectu eiuſdẽ, ſed bñ F reſpectu diuerſorũ, & ſic ſimul cõuenit cõiũctioni diſiũcti i e cõiũgere, & diſiũgere. q̃a coniũgit voces, & diſiũgit ſignificata reſpectu alicuius tertij. Ad tertiũ dicit̃, ꝙ ſi conſideret̃ deſiunctiua ſecundũ vocem, bñ eſt totũ integrale ſuarũ categoricarum, ſed non ſi conſideret quantũ ad ſignificata eius, quia non ponet formaliter ſignificatũ vtriuſque partis de ſuo ſignificato formali, ponit tñ ſignificatum unius tm̃. Ad quartũ dicit̃ quòd licet diſiũctiua non ponat veritatẽ alicuius partis eius determinate, tamen ponit veritatẽ eius indeterminate ſub diſiunctione ad aliã. Ad quintum dr̃, quod in illa

Solutio.

A propoſitione, prima categorica pōt eſſe de deſiūcto p̄dicato, & ſic eſt vna copulatiua vera, qa vtraq; pars eſt vera. prima.n.pars eſt oēs homines ſunt aſini, vel homines. Scd'a eſt, aſini ſunt aſini, alio mō, ſcd'a categorica poteſt eſſe de copulato ſubiecto, & ſic eſt diſiūctiua falſa, qa vtraq; pars eſt falſa, prima pars eſt oēs homines, ſunt aſini, ſecunda eſt, hoīes & aſini, ſūt aſini. & ſic eo mō, quo eſt diſiunctiuā hēt vtrāq. partē falſā, & ſic patet de hypotheticis

De propoſitionum æquipollentijs duæ regulę ponuntur.

B Sequit̄. De equipollētijs de qb. tales dāt̄ regulę. Quarū prima eſt talis. Si alicui ſigno vniuerſali vel particulari p̄ponat̄ negatio ęqpollet ſuo cōtradictorio. & ideo æqpollen iſtę duę non oīs hō nō currit, quidā hō non currit, & ita de alijs. Secūda regula talis eſt, ſi alicui ſigno vniuerſali poſtponatur negatio, equipollet ſuo cōtrario, ſicut iſte oīs hō non eſt animal, nullus hō eſt animal, vel iſtę nullus hō non currit, oīs homo currit, & ita de alijs ſignis vniuerſalibus affirmatiuis, vel negatiuis.

C Poſtq̄ Auctor determinat de p̄poſitionib. tam categoricis, q̄ hypotheticis, hic conſequenter determinat de quadam paſſione propoſitionis. ſ. de ęquipollentia, q̄ p ſe primo cōuenit p̄ponib categoricis, et p categoricas hypotheticis, & licet ordine naturæ æquipollētia debeat immediate poni poſt oppoſitiones, & ante conuerſiones, ſicut poſuit Buridan', eo qd̄ regulę ęquipollētiarū dant̄ p reſpectū ad oppoſitiones, tn̄ ordine doctrinæ cōuenietius ponunt̄ poſt p̄poſitione, hypotheticas ad innuēdū q̄ ęquipollētiæ, nō ſolū cōueniūt p̄poſitionib. categoricis, ſed ēt ex cōſequenti hypotheticis. ſ. rōne ſuarū partiū, vt illæ æquipollēt ſi null' hō mouet̄, nullus hō currit; & ſi non qdā hō mouetur, non quidam hō currit.

D Primo ſciendum, quod æquipollentia dr̄ æquiualentia duarū propoſitionum in qualitate, & quantitate, in veritate, & falſitate per aduentum negationis facta. Et dr̄ æquipollentia ab a qui, quod eſt ęquale, & polleo es, quod eſt idem, quod valeo es, ideo æquipollentia, & æquiualentia, idē dicūt realiter. Sed æquiualentia cōiter accipitur pro æquiualentia terū terminorū, & propoſitionum. Æquipollentia vero, quāuis, ita generaliter, & ita cōiter poſſit accipi, tn̄ magis proprie ſumitur pro æquiualentia propoſitionū. quam pro alijs: ideo æquiualentia ſe habet vt genus ad æquipollentiam. ideo bene ponit̄ in ſua diffinitione loco generis & reſiduū, quòd ſequitur loco differentiæ ad explicandum ſpecialiter naturam æquipollentiæ propoſitionum. *Quid & vñ dicatur ęquipollentia.*

E Secundo ſciendū q̄ triplex eſt negatio, ſ. negans, infinitans, & priuans. Negatio negans eſt, quæ negat totū q̄ reperit poſt ſe, & eius oppoſitū ponit, cuius p̄prius actus eſt negare in cōpōnem propoſitionis intrinſecā. Sed negatio infinitans eſt, quæ negat cōpōnē intrinſecam termini finiti, faciens ipſū infinitū, ſicut eſt negatio nōis infiniti, vel verbi infiniti, q̄ ſolū infinitat, & negat qualitatem, vel actū determinatū, relinquens ſubſtantiā infinitā, vel actū indeterminatum, vt non homo, & nō currit. Sed negatio priuans eſt, q̄ negat habitū ſubiecti, & relinqt ſubiectū cū aptitudine ad habitū ſicut eſt cæcitas, & de negatione negāte ſolū intelligit̄ ī definitione ęquipollētię, & ī regulis ſequētibus, nō aūt de alijs negationib. *Triplex negatio ſ. negās infinitās, & priuans.* F

Tertio ſciendū, q̄ ęquipollentię propoſitionum quatuor regulis notificantur in textu. Quarū prima eſt, ſi alicui ſigno vniuerſali, vel particulari præponatur negatio æquipollet ſuo contradictorio. cuius ratio eſt, quia contradictoriæ repugnant in qualitate, & quātitate ſimul, ſed negatio p̄poſita ſigno mutat quātitate, & qualitate, & quātitate ſimul, ſed negatio p̄poſita ſigno mutat

A quantitatē ſigni, & qualitatē copulæ in ſuā oppoſitā eo ꝙ ipſa totū negat, ꝙ poſt ſe reperit. ideo facit propoſitiones prius repugnantes in qualitate, & quantitate ſimul eſſe eiuſdem, qualitatis, & quantitatis. & ſic facit contradictorias æquipollere, per aduentū eius.

Quarto ſciendum, quod ſecunda regula eſt, q̄d ſi alicui ſigno vniuerſali, poſtponatur negatio æqpollet ſuo cōtrario cuius rō ē, qa cōtrarie repugnāt in qualitate ſolū, & in quātitate nō, ſed negatio, poſtpoſita ſigno addita copulæ, mutat qualitatē copulę, & nō quantitatē, qa nō agit in p̄cedens ideo ipſa facit prius cōtrarias eſſe eiuſdē qualitatis, & æqpollere inter ſe. Et harū
B regularum exempla, ſatis patent in textu.

Argum. Sed cōtra prædicta primo arguitur. Signo non eſt addenda negatio, vt dr̄. Primo Perihermenias, neque infinitās neque negans, eo ꝙ actus negationis negantis eſt negare compoſitionē ſubiecti cū prædicato, igitur ſigno non debet preponi negatio aliqua, vt dicit prima regula. Scd̄o ſic. Nulla negatio dat propoſitioni aliquā quantitatē, ſed ſolū negat, & deſtruit id, ꝙ reperit. igitur negatio addita ſigno particulari non dat ſibi quantitatē vniuerſalē, igitur nō facit ipſā ęquipollere ſuo cōtradictorio. Tertio ſic. Cōtradictoriæ nunquam ſunt æquipollentes, cū ſimul re-
C pugnēt in qualitate, & quātitate ergo negatio præpoſita ſigno non facit contradictorias ipſas æquipollere.

Quarto ſic. Negatio poſtpoſita ſigno eſt eiuſdē virtutis ſicut p̄poſita, cū ſit eiuſdē naturæ & rōnis. igit̄, ſicut negatio p̄poſita ſigno facit ęqpollere cōtradictoria, ita negatio poſtpoſita, ſic non facit ęquipollere cōtraria. igitur cōtra ſcd̄am regulam Quinto ſic. In iſtis. oē non currens mouetur, eſt negatio poſtpoſita ſigno, & tn̄ non facit contrarias
Solutio æquipollere, quia illæ nō æquipollent in veritate, ergo ſecunda regula falſa.

Ad argumenta. Ad primū dr̄, ꝙ ſigno nō eſt addēda negatio infinitās, qa nō eſt infinitabile, tn̄ ſibi pt̄, addi negatio negans, & licet actus primus negatio- D
nis negantis ſit, negare compoſitionē orationis, tn̄ ſecundario poteſt negare quantitatem ſigni, & alia, quæ reperit poſt ſeipſum. Ad ſcd̄m vero dr̄ ꝙ licet negatio negans, per ſe ſolum neget id, ꝙ poſt ſe reperit, tn̄ ex conſequēti poteſt ponere oppoſitum illius quod ipſa negat, licet ſit per accidens, & nō per ſe ideo, qn̄ negat particularē quantitatē, ex conſequenti ponit vniuerſalem, & econtra. & negando negationem ex conſequenti ponit affirmationem. Ad tertium dr̄ ꝙ ſi capiantur contradictorie formaliter, vt cōtradictorię ſūt, nūq̄ ſunt æquipollentes, ſed repugnātes, ſed ſi capiātur materialiter, ſcd̄m illud E
quod ſunt, bene ſunt æqpollentes per aduētū negationis, ſic quod illę duæ, q̄ prius erāt contradictoriæ per aduentū negationis fiunt ęquipollētes, & ſic intelligitur iſta regula, & omnes aliæ regulæ ſequentes. Ad quartum dr̄. quod licet negatio poſtpoſita ſigno ſecundū ſe ſit æqualis virtutis ſicut præpoſita, tn̄ non eſt eodem modo applicata ad ſubiectū, quod debet negare, eo quod nō reperit poſt ſe quantitatem propoſitionis ſicut alia, ideo non mutat quātitatem, nec facit æquipollere contradictoria. Ad quintum dr̄, quod licet in illis ſit negatio poſtpoſita ſigno, tn̄ nō fertur ſupra cauſam principalem propoſitionis, ſed ſupra illud participium currens. ideo nō facit contrarias ęquipollere, ſed ſolum mutat ſubiectum propoſitionis. Vnde regula intelligitur ſic, quod ſit negatio poſtpoſita ſigno; & toti ſubiecto, cādēs ſupra copulā propoſitionis quod tn̄ nō ſit in iſtis.

F Declaratio regulæ pulcherrima.

Tertia æquipollentiarum regula ponitur.

Tertia regula talis eſt, ꝙ ſi alicui ſigno vl̄i, vel particulari p̄ponatur, & poſtponat̄ negatio ęqpollet ſuo ſubalterno, ſicut iſtæ duæ nō omnis homo nō currit, quidā hō currit, vel iſtæ non nullus hō non currit, quidā hō non currit,

& ſic

A & ſic de alijs, ſimul, de quolibet alio ſigno. Ex iſtis regulis ſumitur alia regula talis. Si duo ſigna vniuerſalia negatiua ponantur in eadem oratione, ita φ vnum in ſubiecto, & reliquum fuerit in prędicato, primum æquipollet ſuo contrario per ſecundam regulam, reliquum vero contradictorio per primam regulam, vt illa, nihil eſt nihil, æquipollet huic, quodlibet eſt aliquid. quia per ſecundam regulã, non nihil & quodlibet æquipollent, ſunt omnis nõ & nullus, & per primam regulam, nõ nihil,
B & aliquid æquipollent. Vnde hęc, nihil eſt nihil æquipollent huic, quodlibet eſt aliquid, quia non nihil, & aliquid æquipollent, ſicut nõ nullus. & quidã. Vnde verſus.

Non omnis, quidam nõ, omnis non, quaſi nullus.

Nonnullus, quidam, ſed nullus non, valet omnis.

Non aliquis, nullus: non quidam non valet omnis.

Non alter neuter, neuter non, præſtet vterque.

Item.

Præ, contradic, poſt contra, prę
C poſtque ſubalter.

¶ Poſtq̃ Auctor determinauit, & poſuit duas regulas. ſ. primã ad habendũ ęqpollentiã cõtradictoriarũ, & ſcdam ad habendũ æquipollentiã cõtrariarũ, hic conſequenter ponit tertiã, ad habẽdũ æquipollentia ſubalternarũ, quæ talis eſt. Si alicui ſigno vl'i, vel particulari prępomatur, & poſtponatur negatio æquipollet ſuo ſubalterno, quia ſubalternæ repugnant in quantitate ſolũ, & non in qualitate, ſed negatio præpoſita ſigno mutat quantitatẽ propoſitionis, & poſtpoſitiua impedit ne mutetur qualitas, quia vna negatio deſtruit actum alterius. & ideo prima negatio variat quantitatem propoſitionis, & non qualitatem, & per conſequens facit æquipollere ſubalternas. D

Primo ſciẽdũ, φ vt in iſta regula habetur, duæ negatione æquiualẽt vni affirmationi. cuius ratio etiã, quia prima negatio, quæ poſt ſeipſam reperit aliã negationẽ, negat & deſtruit ipſam, ſed deſtructa negatione ponit̃ affirmatio, qa de quodlibet eſt affirmatio, vel negatio vera & de nullo ambæ ſimul. & ideo duę negationes cadentes ſupra ſe inuicem æquiualent vni affirmationi.

Secundo ſciẽdũ, φ duæ affirmationes nõ æqualẽt vni negationi, ſed duæ negationes vni affirmationi. cuius rõ eſt, qa vna affirmatio nõ deſtruit aliã, ſed magis affirmat. eã affirmatio. n. nõ eſt inſtitutã intellectus ad deſtruendũ illud, quod prius dcm̃ eſt, vel quod reperit poſt ſe, ſicut eſt negatio, ideo nõ deſtruit affirmationẽ ſequentẽ, quare nõ ponit negationẽ deſtructionẽ affirmationis, ſicut fit in negationib & licet affirmatio ex cõſequẽti deſtruat negationẽ rõne oppoſitionis, tñ nõ primo, & per ſe deſtruit ſicut negatio, ſed ſolum ex conſequenti. per hoc φ primo ponit ſuum ſignificatum propriũ cum quo non poteſt ſtare negatio eius. E

Tertio ſciẽdum, φ licet in textu ponantur tres regulæ ſpeciales de æqpollẽtia cõtradictoriarũ, cõtrariarũ. & ſubalternarũ, tñ nulla ponit̃ de ſubcontrarijs. Cuius ratio eſt qa, ſi daretur æquipollentiã in ſubcontrarijs vel negatio pponeret̃, & poſtponeret̃ ſigno particulari, vel pponeretur tñ, & ſic, vtroq; modo mutaretur quãtitas propoſitionis. ideo ſubcõtrariæ non eſſent eiuſdẽ quãtitatis, vel poſtponeret̃ tñ, & hoc dupłr. quia vel eſſet in affirmatiua, vel in negatiua. ſi ſm ſic eſſet negatio ponendo duas negationes vt hic, qdã hõ nõ currit. Si primũ, ſic eſſet penitus eadem propoſitio cũ alia, & ſic non eſſet æquipollentia duarũ propoſitionũ, ideo in iſtis non poteſt dari æquipollentia. F

Quarto ſciendũ, φ ex præcedentib. regulis Petrus Hiſpanus infert quartã regulam quodammodo continentem

 primam,

A primam,& ſecundam,quia talis eſt. Si
in eadē locutione ponantur duo ſigna
vniuerſalia negatiua, vnū in ſubiecto,
& reliquum in prædicato,primū ęqui
pollet ſuo contrario, & reliquum ſuo
contradictorio. Cuius ratio eſt, qa pri
mo ſigno poſtponitur negatio ſecūdi,
& ſic æquipollet ſuo contrario per ſe-
cundā regulā, & ſcdo ſigno præponit̄
negatio primi,& ſic æquipollet ſuo cō
tradictorio per primam regulam,vt il
læ æquipollent,nihil eſt nihil.& quod
libet eſt aliquid. vnde ad retinendū p̄-
dictas regulas cū exēplis earum ponū
tur metra in textu quæ ſatis faciliter
poſſunt intelligi per ea,quæ dicta sūt.

Argum. Sed cōtra p̄dictā primo arguit̄. Duo
ſubalternæ minus repugnant,quā duæ
cōtradictoriæ,iō minus reqritur ad fa
ciēdū eas æqpollere,ſed ad æquipollē
tiā cōtradictoriarū ſufficit vna negatio
ergo cū duæ negationes magis faciant
q̄ vna ſequitur ꝙ ad æquipollētiā ſub
alternarū non requiritur duæ negatio
nes,igit̄ cōtra tertiā regulā in ordine,
B & primā hui⁹ lectiones. Scdo ſic. Vna
negatio nō pōt deſtruere aliā, igitur ꝑ
hoc ꝙ negatio propoſita,& poſtpoſita
ſe deſtruāt,nō fit ęquipollētia ſubalter
narū. Antecedēs patet,quia oē, ꝙ cor-
rūpitur a ſuo contrario corrūpitur,ſed
duæ negationes nō opponūtur, immo
ſunt eiuſdem,rōnis igitur vna non de-
C ſtruit aliā. Tertiò ſic. Duæ negationes
non ponūt affirmationē, qa vnū cōtra
dictorium nunquā ponit reliquū. ſed
negatio contradicit affirmationi, ergo
negatio præpoſita,& poſtpoſita ſigno,
nō facit æqpollere ſubalternas. Quar-
to ſic. Signum vniuerſale eſt diſpoſitio
ſubiecti,inquantū ſubiectum eſt, ergo
nunq̄ dēt poni p̄dicato. igitur in quar
ta regula ſupponitur falſum, ꝙ ſignū
vniuerſale ponat̄ a parte p̄dicati. Quin
to ſic. Iſtæ nō æqpollēt, nihil eſt nihil,
& quodlibet eſt aliqd. quia prima eſt
negatiua, cum ibi ponatur tantū vna
negatio ante copulam,& alia eſt affir-
matiua,igitur contra quartam regulā.

Solutio Ad argumenta. Ad primū dr̄, ꝙ mi-
nus requiritur ad æquipollentiā ſubal D
ternarum,quā contradictoriarū; quia
ibi ſolum requiritur mutatio quantita
tis,& in cōtradictorijs requiritur mu-
tatio quātitatis,& qualitatis ſimul, &
licet duæ negationes ſint aliquid pluſ-
quam vna ſecundum vocem, tn̄ ſecun
dum actū negandi minus faciunt,quia
ſolum mutant quantitatem,& vna ſo-
la præpoſita ſigno mutat quantitatē,
& qualitatem ſimul. Ad ſecundū dr̄,
ꝙ ſi duæ negationes conſyderentur ſe
cundum ſuam rationem,ſic non oppo
nuntur,ſed ſi vna conſideretur inquan
tum eſt inſtrumentum intellectus ad
negandum aliquid,& alia,vt eſt obie-
ctum,quod negatur, ſupra quod cadit
actus negandi, illo modo bene oppo-
nuntur ſecundum rationem agētis, & E
patientis, & ſic vna deſtruit aliā quan
tum ad ſuus actus, & non ſecundum
ſubſtantiam eius. Ad tertium dr̄,quòd
licet negatio per ſe primo non ponat
affirmationem, tn̄ bene ex conſequen
ti, & per accidens, negando negatio-
nem qua negata ponitur affirmatio.

Ad quartum dicitur, ꝙ ſignum vni
uerſale,vt includit in ſe terminū ſuę di
ſtributionis,ſiue ſignificatū termini,q̄
per ipsū diſtribuitur bene ponitur in
p̄dicato propoſitionis,& adhúc inquā
tum diſtributum eſt,poteſt poni a par
te ſubiecti ſeu à parte p̄dicati,licet ma
gis proprie ponatur à parte ſubiecti.

Ad quintum dicitur,ꝙ licet in iſta, F
nihil eſt nihil,ſecunda negatio nō po-
natur ante copulam ſecundū vocem,
tamen ponitur ſecundum intellectum
& ſenſum conſtructionis, quia debet
reſolui ſecundū nihil, per non & ali-
quid,& eſt ſenſus,nihil eſt nihil, ideſt
nihil nō eſt aliquid. iō illa ſimpliciter
eſt affirmatiua, & æquipollet alteri af
firmatiuæ.& ſic patet de ęquipollētijs.

De Modalium propoſitionum natura, deque earum formatione, & vſu.

Modus eſt adiacēs rei determi
natio,& hēt fieri p adiectiuū. Sed
adiectiuū eſt duplex. Eſt.n.quod-

dam

A dā adiectiuū nōis, vt albus, niger, et ſimilia, et qddā eſt adiectiuum verbi, vt aduerbium, quia ſecūdū Priſcianū, aduerbiū eſt verbi adiectiuū, & ideo duplex eſt modus. Vnus eſt nominalis, qui fit p adiectiuū nominis, vt hic, hō albus currit, alius uero aduerbialis, qui fit per adiectiuum verbi, vt homo currit velociter.

De modo, & eius diuiſione, deque aduerbiorū multiplicitate.

Item aduerbiorum quędam determinant verbum, gratia compoſitionis, vt iſta ſex, neceſſario, contingenter, poſſibiliter, impoſſibiliter, vere, & falſe; alia determināt verbum gratia rei verbi, vt fortiter agit, velociter currit, alie deter-
B minant verbum, gratia temporis, vt hodie craſſa, alia ad verbia temporalia, alia determinant verbum rōne modi vt aduerbia optādi, & hortandi, & ſic de alij. Et ſecundū hoc ſumitur multipliciter modus per aduerbia.

POſtquā Auctor determinauit ſuperius de ꝑpoſitione de ineſſe, ī qua denotatur ſimplex inhærentia ꝑdicati ad ſubiectum, & eſt cōpoſitio ſimplex, hic conſequenter vult determinare de propoſitione modali, in qua eſt compoſitio modificata, & compoſita ſm rationem ex compoſitione dicti, et mo-
C dificatione, ratione cuius modalis ſequi ur illam de in eſſe, ſicut compoſitum ſuū ſimplex, & qa propoſitio modalis dr̄ a modo, per quem formaliter modificatur, ideo, antequam Auctor notificet propoſitionem modalē prius determinat de mō in cōi definitiue, & diuiſiue, vt eliceat modum facientem propoſitionem modalem.

Primo ſciendū, ꝙ modus eſt adiacēs rei determinatio. Et huius ratio eſt, qa idem eſt modus realiter ſm Logicū, et adiectiuū ſm Grammaticum, ſed oē adiectiuū eſt determinatio adiacēs rei ſ. ſuo ſubſtantiuo, omne. n. adiectiuum eſt determinatio ſui ſubſtātiui, & ſibi adiacet. ideo modus bñ dicitur determinatio adiacēs rei, & ponit ibi determinatio loco generis, qa determinatio eſt qddam ſuperius ad determinationē q̄ fit p adiectiuū, & ad determinatione, q̄ fit p ſubſtantiuū, uel p inferius additum ſuo ſuperiori, vt animal hō. Deinde dr̄ adiacens rei ad differentiam determinationis factę p ſubſtantiuum. Ex iſta definitione patet qđ oē adiectiuū ſiue ſit determinatio verbi, ſiue rei ſubiectæ, vel ꝑdicatæ, vel ſubiecti inquantum ſubiectum vel ꝑdicati, inquantū ꝑdicatū eſt, vt ſunt ſigna vniuerſalia, uel particularia, et aliȩ diſpoſitionis reſpectiuę, poſſunt dici modi, ac-
B cipiēdo modū cōter ſicut accipit hic.

Adiectiua modo dici poſsūt.

Secundo ſciendum, quod modus in communi ſic diuiditur, quia quidā eſt modꝰ nominalis, alius aduerbialis. Cuius rō eſt, qa ois modus habet fieri per adiectiuum cum ſit p adiacens rei, vel ergo fit per adiectiuum nominis, & ſic eſt modus nominalis, vel p adiectiuū verbi, ꝙ eſt aduerbium, & ſic aduerbialis, q modus eſt determinatio determinans ipſum verbum, & ſibi adiacens, vnde talis modꝰ pōt dici uerbalis rōne obiecti ſui, ꝙ determinat, qa eſt determinatio verbi, & pōt dici aduerbialis rōne ſui ſubiecti, eo ꝙ eſt aduerbiū.

F Tertio ſciēdum eſt, ꝙ nomen ſignificat p modum permanentis, ſiue p modum quietis, verbum vero p modum fluxus, & fieri, quia adiectiuum nominis ſignificat, p modum ꝑmanentis, iō ſolum habet determinare nomen, vel aliquid captum per modum nominis ſm ſuos modos ſignificandi, ſed aduerbium ſignificat per modum fluxus, & fieri in alio, rōne cuius eſt conueniens determinatio uerbi, et adiectiuum eius ideo illi modi ac differunt inter ſe, qa modus nominalis eſt adiectiuū nominis, & ēt determinatio nominis ſubſtātiui, ſed modus aduerbialis habet fieri aduerbia, & determinatio verbi.

Adiectiua, determinant nomina, aduerbia vero verba.

Quarto ſciendum, ꝙ modus aduerbialis ſubdiuidit̄ p quatuor modos ſecundum diuiſionem aduerbiorum, qa

In verbo quatuor ſūt compoſitiones

A tempus modus. penes ꝗ cũcta ſu muntur aduer-bia. quædam modificant verbum gratia cõpoſitionis, vt poſſibiliter, impoſſibiliter, & ſic de alijs, alia vero gratia rei uerbi, vt velociter cõiter fortiter, alia vero gratia tpis, vt aduerbia tẽporalia, alia gratia modi, vt aduerbia optandi, & hortandi cuius ratio ẽt, qa verbũ, ſpaliter adiectiuum includit in ſe quatuor iſta.ſ.compoſitionum, ꝗ eſt actus generalis, & rem verbi, ꝗ dicit actus ipſius verbi, vt in hoc uerbo currit importatur compoſitio, ꝗ eſt actus generalis eius, & curſus in ipſo dicitur rei verbi, & eſt actus ſpecialis per ipſam importatus tertium eſt tpus, quartũ eſt modus, ſed duo prima ſunt eſſentialia verbo, duo vero vltima sũt modi ſignificandi accidẽtales eius. Et ſm iſta quatuor ſunt diuerſa aduerbia verbum diB uerſimode determinantia. Ex prædictis patet definitio & diuiſio modi, & ſubdiuiſione eius. patet etiã quòd oĩs modus cadẽs in propoſitione eſt determinatio ſubiecti, vel pdicati, vel cõpõnis ipſorum, quia ſemper eſt determinatio alicuius nominis, vel aduerbij verbi.

Argu. Sed cõtra prædicta arguitur primo. Omnis determinatio eſt actio, quia determinare eſt agere. ſed modus non eſt actio, igitur nõ eſt determinatio. Scd̃o ſic Impoſſibile, eſt modus, & tamẽ nõ eſt determinatio rei adiacens, quia nõ ſignificat aliquam formã alteri adiacẽtem. igitur male ponitur definitio modi. Tertio ſic. Omne nomẽ ſignificat p C modum per ſe ſtantis, eum oẽ nomẽ ſignificet per modum ſubſtantiæ, igitur nullum eſt adiectiuũ nominis, nec modus nominalis. Quarto ſic. Vnus determinabilis eſt tm̃ vnica determinatio, ſed verbũ eſt vnum determinabile, ergo male ponuntur plura aduerbia quę poſſunt determinare idẽ verbũ. Quinto ſic. Quædam aduerbia determinant verbũ gratia loci, vt aduerbia localia, & quædam gratia numeri. vt aduerbia numeralia, igitur inſufficiẽter enumerantur aduerbia determinantia verba.

Solutio. Ad argumenta ad primũ dicitur, ꝙ determinare effectiue, & per modum agentis eſt agere, ſed non determinare D formaliter. ideo, licet determinatio actiua ſit actio, non tñ determinatio formalis de qua intelligit in definitione modi. ad ſecundum dicitur, ꝙ licet impoſſibile, non ſignificet formam realẽ, adiacẽtem compoſitioni, qa ſignificat impoſſibilitatem, quæ eſt priuatio potentiæ. tamen ſignificat formam, & determinationem ſecundũ modũ intelligẽdi, quia impoſſibilitas bene apprehẽditur per modum formæ. & determinationis compoſitionis, & ſic ſignificatur per hunc modũ impoſſibile. Ad tertiũ dicitur, ꝙ duplex eſt modus ſubſtãtiæ, ſcilicet modus permanentis, & p ſe ſtãtis. & omne nomen ſignificat p modũ E ſubſtantię quantum ad modum permanentis, ſed ſola ſubſtãtiua ſignificat per modum per ſe ſtantis, adiectiua uero per modũ alteri adiacẽtis. Ad quartum dicitur, quòd vnius determinabilis ſecundum idem eſſe, vel eandem rõnem eſt vnica determinatio, ſed tamẽ vnius determinabilis materialiter ſecũdũ diuerſas rationes, poſſunt eſſe plures determinationes, & ſic eſt de verbo, quod diuerſis rationibus determinatur per aduerbia. Ad quintum dicitur, quòd aduerbia loci, & numeri, & alia multa determinant verbum gratia rei verbi, & continentur in illa diuiſione. vnde ad uerbium numeri non F determinat uerbum ratione numeri, qui eſt modus ſignificandi verbi, ſed ratione numeri rei ſignificatæ per verbum. vt cùm dicitur Socrates omnis currit, ibi determinatur currit, ratione qualitatis curſus ſignificati per ipſum verbum, non autem ratione numeri ſingularis, aut pluralis abſolute.

Modi ſex tantum, verbi compoſitionem determinantes. modales propoſitiones formant.

Sed omiſſis cæ̃teris alijs, nũc eſt dicẽdũ ſolum de illis modis, ꝗ cõpoſitionẽ determinãt, et sũt ſolũ ſex neceſſa-

A neceſſario cōtingenter, et cętera. Cū.n. dicit, hō currit neceſſario, hic ſignificat, ꝙ cōpoſitio curſus cum homine ſit neceſſaria, cū aūt dicitur, hō currit bene, vel velociter, ſignificatur, ꝙ curſus hominis ſit bonus, vel velox, & ita in iſta determinatur res verbi, in prima vera compoſitio, & ſic intelligendum eſt de alijs p̄dictis aduerbijs. Vnde ſolus ille modus q determinat compoſitionem facit propoſitionem modalem, et ſolum de tali hic intendimus. Et ſciendū qd iſti ſex modi, quādoq; ſumunt ad

B uerbialiter, ut poſſibiliter, impoſſibiliter, neceſſario, cōtingēter, uere, & falſe, quādoq; nominaliter, vt poſſibile, impoſſibile, neceſſariū, contingens, verum, & falſum.

POſtq̄ Auctor determinauit de modo in cōi, tā definitiue, q̄ diuiſiue, hic conſequenter oſtēdit de quō eſt intentio ſpecialiter hic, ad propoſitū, dicens, qd hic ſolū in ſpeciali dicēdū eſt de mō, q determinat verbū gratia cōpōnis, & cōpōne ꝓpoſitionis. Cuius rō eſt qa hic ſolum principaliter conſiderat modus faciens ꝓpoſitionem moda

C lē. ſed ſolus modus determinans compoſitionem ꝓpoſitionis, facit ꝓpoſitionem modalē, eō ꝙ compoſitio eſt forma totius ꝓpoſitionis, iō modus ipsā modificans reddit propoſitionem modalem ſed modi determinantes ſubiectum, vel prædicatum, qa ſolum modificant partes materiales ꝓpoſitionis, nō faciūt ꝓpoſitionem modalē quare de illis non eſt amplius determinādū.

Primo ſciendū, ꝙ cōpoſitio propōnis pōt dupliciter determinari. Vno mō generali determinatione, qn̄ ſibi addit aliqs mod⁹ entis ſine ampliatione ipſius cōpōnis. et hoc mō determinat illis modis vere, vel falſe. Sed qa generalis determinatio nō eſt determinatio ſimpliciter, ſed ſm qd tm̄, iō compoſitio hoc mō non ſimpliciter modificat, nec fit ſimpliciter modalis ꝓpoſitio. Alio mō determinatur ſpeciali determinatione, qn̄ ſ. modus dicit ſpecialem modum entis, & ampliat cōpoſitionem vltra tps p̄ntis. & ſic determinatur illis modis poſſibile, impoſſibile, contingens, & neceſſarium & hoc mō ſimpliciter fit propoſitio modalis.

D Modus dupl.

Scdo ſciendū, ꝙ ad modum facientem propoſitionem modalem requiruntur tres conditiones. Prima ꝙ talis modus determinet compoſitionem propoſitionis defectu cuius adiectiua, quæ determinat ſubiectum vel prædicatum, materiale ꝓpoſitionis, vel v.g. rei verbi, modi, vel tpis non reddunt propoſitionem modalem. Scda conditio eſt, ꝙ

E talis modus dicat aliquam diam vel modum entis circa talē compoſitionē defectu cuius negatio, & iſti modi opinabile, & inopinabile, vel credibile, nō faciunt propoſitionē modalem. Tertia eſt, ꝙ talis modus ampliet compōnē vltra tps ſuæ præſentis defectu cuius vere, & falſe non faciūt propoſitionē modalē ſimplr dictā ſed gn̄aliter tm̄.

Tertio ſciendum, quod tantum quatuor sūt modi facietes ſimpliciter propoſitionē modalem. ſ. poſſibile, impoſſibile, contingēs, & neceſſarium, ꝓbatur per ſufficientia, quia omnis modus

F faciēs propoſitionem modalem determinat compoſitionē ꝓpoſitionis. vel ergo circa ipſam dicit nō eſſe, & ſic eſt impoſſibile, vel dicit eſſe. & hoc dupliciter; vel dicit ſimplr eſſe. & in actu & ſic eſt neceſſarium, vel eſſe permixtum potētiæ & hoc eſt dupliciter vel dicit ipſum per reſpectum ad ſuū actum, & ſic eſt poſſibile, vel per reſpectū ad ſuā cauſam contingentem. & ſic eſt cōtingens. vnde quod iſti modi determinēt compoſitionem, patet, quia cum dr̄ Socra neceſſario currit, deſignatur quod compoſitio curſus cū Socr. ſit neceſſaria, & non neceſſitas Socr. ſed neceſſ. rei curſus, ſed neceſſit. s cōpoſitionis vnius cū altero ſed ſi dicatur, Socr. currit velociter, deſignat ꝙ ille curſus eſt velox.

Quarto ſciendum, ꝙ prædicti modi poſſunt

A Modus capit tā nomina liter quā aduer-bialiter. poſſunt ſumi dupliciter. Vno modo nominaliter, alio mō aduerbialiter. E ratio eſt, quia modus in cōi, & adiectiuū idem ſunt. ſed omne adiectiuū poteſt ſumi nominaliter, cū ſignificat per modū permanētis, & aduerbialiter cū ſignificat p modū fluxus, & fieri ideo illi modi poſſunt duobus illis modis accipi, & vtroq. mō faciūt ꝑpoſitionem modalē ſimpliciter. qa ſimpliciter determināt cōpoſitionē ꝑpoſitionis, differunt tñ, q.a qñ ſumūt nominaliter, determinant cōpoſitionē acceptā per modū nominis, vt hic, Socr. currere eſt B poſſibile, cōpoſitio iſtius dicti Socratē currere, ſumit nominaliter, ſed quādo ſumit aduerbialiter determināt cōpoſitionē verbaliter deſignatā, vt hic Socr. currit poſſibiliter. Ex dictis patet qui, et ꝙ ſunt modi facientes ꝑpoſitionem modalem, & quod modis accipiātur.

Argu. Sed cōtra p̄dicta, primo arguit ſic. Oē determinabile eſt in potentia, ſed cōpoſitio ꝑpōnis, cū ſit forma toti' eſt in actu tantū, & per conſequens nō eſt determinabilis, igitur nullus modus determinat illam compoſitionem.

Scd̄o arguit ſic. Modus determinas partē totius ex cōſequenti denominat totū, vt ſignū diſtribuens primo ſubiectū ꝑpoſitionis ex cōſequenti denominat totā ꝑpoſitionē vniuerſalem, ergo C modi determinantes ſubiectum vel p̄dicatū debēt denominare totā ꝑpoſitionē, & nō ſolū modus determinans totā cōpoſitionē. Tertio ſic. Determinationes entis i cōplexi non determinant compoſitionem orationis, ſed neceſſarium, & contingens ſunt determinationes entis incomplexi quia ens dr̄ neceſſarium, vel contingens, ergo iſti modi non determinant compoſitionē.

Quarto arguit ſic. Per ſe, & p accidēs faciūt ꝑpoſitione modalē, vt dicēdo, Socr. accidentaliter currit, igit non ſunt tātō quatuor modi faciētes ꝑpoſitionē modalē. Quinto ſic. Nihil, qđ ſignificat nominaliter determinat cōpoſitionē verbi, ſed ſolū illud ꝙ deſignatur aduerbialiter, ſed modi facientes ꝑpoſitionem modalem determināt verbum gratia cōpoſitionis, igitur nō poſſunt nominaliter deſignari. D

Ad argumēta. Ad primū dr̄, ꝙ licet cōpoſitio orationis non ſit in potētia reſpectu eſſe totius ꝑpoſitionis, ſed in actu tātum, tñ eſt in potentia reſpectu determinationē accidentalē eius. ideo bene pōt modificari. Idem enim reſpectu diuerſorum bene eſt in potentia et in actu ſimul. Ad ſm dr̄, ꝙ in accidētibus, q̄ non coueniunt toti niſi grā partis accidens partis bene denominat totum, ſed in illis, q̄ poſſunt cōuenire toti. & partib. accidens partis, non ſufficit denominare totū, & ſic eſt de modificatione, qa tota propoſitio poteſt per ſe primo modificari, quādo modificatur ſua forma totius, & poſſunt modificare ſuæ partes, ſed illa modificatione nō denominat propoſitio modalis. Solutio. B

Ad tertium dicitur quod ſi contingens & neceſſarium accipiant vt ſunt differentiæ entis incomplexi. ſic ſunt determinationes eius, ſed ſi accipiantur vt ſunt defferentiæ entis complexi, quod eſt in hærentia prædicati ad ſubiectum, ſic ſunt determinationes compoſitionis, & ſic ſumuntur in propoſitio. Ad quartum dicitur, quod per ſe, & per accidens non ſunt modi diſtincti ab iſtis, quia per ſe ſub neceſſario continentur reductiue, & per accidens, ſub contingenti. Ad quintum dicitur, ꝙ licet illud, quod ſumitur nominaliter non poſſit determinare compoſitionē verbaliter acceptam, ſed ſolum aduerbium, tamen poteſt bene determinare compoſitionem nominaliter captam quomodo determinant iſti modi nominaliter capti.

Per ſe, æquiualet neceſſario ſicut per accidēs contingens. F

Quid Modalis propoſitio ſit.

Propoſitio modalis eſt q̄ modificatur aliquo iſtorū ſex modorū ſcilicet poſſibile cōtingēs, impoſſibile, neceſſario, vere, & falſe, vt Socr. currere eſt poſſibile, Soc. currere eſt contingens, et ſic de alijs.

Et ſcien-

A Et ſciendum quòd in modalibus verbum debet ſubijci, modus autem prædicari. oẽs autem aliæ propoſitiones, quæ non determinantur ꝑ illos ſex modos, dicũtur de ineſſe, i. de ſimplici inhærentia prædicati ad ſubiectũ. Et per hoc patet diuiſio propoſitionis, quę ſolet fieri. Propoſitionũ alia modalis, alia de ineſſe. Illæ autẽ propoſitiones, quæ modificantur his modis, ſ. vere, vel falſe, ad præſens relinquantur, quia eodem modo ſumitur oppoſitio, & æquipollentia in eis, ſicut in illis de ineſſe. In his autem modis, qui ſunt poſſibile,
B impoſſibile, contingens, & neceſſe, non ſic ſumitur oppoſitio, & æquipollentia, vt poſtea patebit.

Poſtq̃ Auctor determinauit de mõ, qui eſt principium formale propoſitionis modalis, hic conſequẽter determinat de ꝓpoſitione modali. & quia ſubſtãtia rei præcedit paſſiones eius, ideo prius determinat de propoſitione modali ſecundum ſe, quã de ęquipollẽtijs & oppoſitionib. eius, ipſam primo ſic definiens. Propoſitio modalis eſt illa, quæ modificatur aliquo iſtorum ſex modorum. ſ. poſſibile, impoſſibile, contingens, neceſſarium, verũ, & falſum.

C Primo ſciẽdũ, ꝙ propoſitio modalis dupliciter accipitur. Vno modo cõiter pro omni ꝓpoſitione, in qua modificatur cõpoſitio, ſiue hoc fit determinatione generali, ſiue ſpeciali. & ſic verũ & falſum faciũt propoſitionem modalẽ, & hoc modo definitur hic in generali. Alio modo capitur ſpecialiter ſolũ pro illa propoſitione, cuius cõpoſitio ſpeciali determinatione modificatur ampliãdo ipſam vltra tps ſuæ præiacẽtis. & ſic ſolum fit propoſitio modalis per illos quatuor modos, poſſibile, impoſſibile contingẽs & neceſſariũ, & ſolũ illæ, q̃ sũt modificatæ his modis, ſunt ſimpliciter modales & d̃ illis in ſequẽtib. ſolum determinabitur, eo ꝙ nõ habent eaſdem æquipollentias, & oppoſitiones, ſicut illæ de ineſſe. Illæ vero, q̃ D modificantur ꝑ verum & falſum hẽt eaſdẽ ęquipollentias, & oppoſitiones, ſicut illæ de ineſſe, quia non habẽt ampliationem vltra tempus pręſens, ideo de illis non determinabitur amplius.

Quæ modales compoſitæ, & q̃ diuiſæ.

Secundo ſciendũ, ꝙ duplex eſt propõ modalis. ſ. cõpoſita, & diuiſa. Compoſita eſt illa, ĩ qua ꝑdicatũ dicti cõponitur cũ materia, & forma ipſius ſubiecti, & debet proferri dictũ prolatione cõtinua, ad deſignandũ illã cõpõnem nõ pauſãdo inter partes dicti, ſed interdictũ, & modũ. Diuiſa ẽ illa, ĩ qua ꝑdicatũ dicti ſolũ cõponit materia ſubi, & diuidit a forma eius. & debet ꝓferri ꝓlatione diſcõtinua, ad deſignandũ illã diuiſionẽ inter partes dicti pauſando, & non inter dictum, & modum, vt hæc, album eſſe nigrum eſt poſſibile. ſi nigrum cõponatur cũ albo pro ſubiecto albedinis, & ꝓ ipſa albedine, tunc eſt cõpoſita, & falſa. ſed ſi cõponatur cũ albo ꝓ ſubiecto albedinis, diuidat
E ab albedine diſcõtinuãdo partes dicti, ſic eſt diuiſa, & vera. Ex qb. patet ꝙ tã in modalib. diuiſis, quã cõpoſitis, modus determinat totã cõpoſitionẽ dicti, licet differẽter. ideo vtraque eſt ſimplr modalis. & de vtraq; intelligitur definitio prius, poſita nec differunt ſpecie eſſentiali compoſita, & diuiſa de eodẽ modo, ſed ſpecie accidentali ſolum.

Tertio ſciendũ, ꝙ in propoſitionib. modalib. dctũ ſubijcit, & mod' ſꝑ ꝑdicatur. Cuius rõ eſt, quia ſicut ſe hñt eſſe, & nõ eſſe ĩ illis de ineſſe, ita modus in modalib. ſed ĩ illis de ineſſe, eſſe, vel nõ eſſe eſt prædicatũ formale, ergo ſilr modus in modalib. eſt ꝑdicatũ formale, & non materiale, quia eſt illud, quo
F ꝑdicatũ materiale denominat ĩ eſſe ſubiecto. Itẽ illud, ꝙ eſt determinatio, & ſe hẽt ꝑ modũ formæ reſpectu cõpoſitionis dicti, nunquã ſubijcitur ĩ ꝓpõne modali, ſed ſꝑ ꝑdicatur, eo ꝙ determinatio non hẽt ſubijci ſuo determinabilis, ſed modus ſe hẽt vt forma reſpectu cõpoſitionis dicti, q̃ eſt determina-

mina-

A minatio eius, licet nō ſit determinatio compoſitionis, quæ eſt inter dictum, & modum. igitur in modalib. nunq̄ modus ſubijcitur, ſed ſemper prædicatur.

Quarto ſciẽdū, ꝙ in modalib. dictū eſt illa orō, cuius compoſitio modificatur, ſiue ſit cōpoſita ex accuſatiuo caſu, & verbo infinitiuo, cui additur modus nominaliter captus, ſiue ſit oratio ꝑfecta, cui additᷓ modus aduerbialiter captus, & talis oratio, ante aduētum modi, dicitur præiacēs propoſitioni modali. & tale dictum, eſt materia ꝓpoſitionis, & modus determinans cōpoſitionē eius ſe habet vt forma partis, & eſſe modificatū compoſitionis reſultans B ex vnione modi & cōpoſitionis dicti, q̄ faciūt vnū ſicut determinatio, & determinabile eſt forma totius ꝓpoſitionis modalis. & per hoc patet quid ſit propoſitio modalis, & quot modis dr̄, & quid ſit ſubiectū, & prædicatū eius.

Argu. Sed cōtra prædicta primo arguitur. In iſta, Socr. currere eſt poſſibile, hic dictum, Soc. currere. eſt illud quod modificatur per illum modū poſſibile & tñ nō eſt ꝓpō modalis, ſed tm̄ eius ſubiectū, ergo ꝓpoſitio modalis, nō eſt, quę modificatᷓ aliquo iſtorū ſex modorū. Secundo ſic. Hæc eſt modalis, hoiem eſſe aſinū eſt impoſſibile, & tñ nō modificatᷓ igitur. Minor patet, quia in illa ille modus impoſſibile, deſtruit totam cōpoſitionē dicti. igitᷓ nō determinat, C vel modificat ipſam. Tertio ſic, Aduerbium in oratione nunquā prędicatur, ſed modus in modalib. qñque ponitur aduerbialiter, ergo modus in ipſis nō ſemper prædicatur. Quarto ſic. Modalis aliqñ conuertitur, igitur in ea fit de prædicato ſubiectum, & econtra ergo, cum modus quandoque prædicetur per conuerſionem mutatur in ſubiectum, & ſic non ſemper prædicatur.

Quinto ſic. Verbis ſemper eſt forma dictus unito, ſed modus vnitur cum dicto mediante copula verbali, igitur modus ſe habet in modalibus vt prædicatum materiale, & non vt formale.

Ad argumenta, Ad primum dr̄, ꝙ licet illud dictum modificetur primo D per modum partis, & tanquam quo, Solutio tñ tota propoſitio modificatur per modum totius. & tanq̄ quod licet hoc ſibi conueniat per compoſitionem dicti, q̄ primo modificatur ideo tota propoſitio dr̄ modalis. & non ipſum dctm tm̄. Ad ſm dr̄, ꝙ impoſſibile, non deſtruit primo, & per ſe illam compoſitionem ſed ex conſequenti tm̄, quia per ſe primo negat vnum ſpālem modū entis a tali compoſitione. ſ. poſſibilitatem ſiue potentiam ad eſſe, qua negata, deſtruitur ex conſequēti compō. Ad tertiū dr̄, ꝙ aduerbium, per ſe ſumptū non eſt prædicatum propoſitionis, ſed aduerbium cōiunctum cū verbo, ſicut determina- E tio ſuo determinabili pōt eſſe ꝓdicatū formale propoſitionis. & ſic eſt de modo aduerbialiter poſito in ꝓpoſitione modali, q̄a determinat formaliter verbū gratia cōpoſitionis, & inde fit vnū ꝓdicatū formale. Ad quartū dr̄, ꝙ propoſitio modalis non conuertitᷓ ſm ſed Propoſitionis categoricæ diuiſio in modalē & de ineſſe. totā ſic, ꝙ modus ponatur in ſubiecto, ſed ſolum conuertitur quantum ad dictum faciēdo de prædicato dicti ſubiectū, & ecōtra, vnde modales de poſſibili, & neceſſario ſcd̄m dictū, eodē mō cōuertuntur ſicut ille de ineſſe. & ſimr illæ de contingenti accepto pro poſſibili. ſed in illis de contingenti ad vtrū libet, fit conuerſio in oppoſitā qualitatem, & vniuerſalis negatiua in eis con- E uertitur ſimpſr in terminis, ſed particularis affirmatiua cōuertitur ſimpſr. Sed in illis de impoſſibili primo ad cōuertendum illas oportet videre quib. æquipollent de neceſſario. & conuertere illas de impoſſibili, ſicut cōuertuntur ſuæ æquipollentes de neceſſario, & in eis vlis affirmatiua nō conuertitur in terminis, ſed particularis negatiua bene conuertitur in terminis. Ad quintum dr̄. q modus non vnitur cū dicto mediante verbo inquātum eſt modus, ſed ſolū inquātum noiāliter ſignificatᷓ in ratione modi, & nō eſt in potentia ad copulā venientem, ſed eſt prædicatum formale reſpectu compoſitionis.

lor-

A *Formatio modalium propoſitionum iuxta quatuor modos.*

Et ſciendũ quod vnuſquiſque iſtorum quatuor modorum facit quatuor propoſitiones modales. Et cum quatuor ſint modi, erunt quater quatuor propoſitiones, & ſic ſunt ſexdecim propoſitiones. Verbi gratia, Iſte modus, qui eſt poſſibile, ſi ſumatur ſine negatione facit vnam propoſitionem modalem, vt Socr. currere eſt poſſibile, ſi ſumatũr cũ negatione poſita ad verbum facit ſecundã propoſitionem, vt Socr. non currere eſt poſſibile ſi vero ſumatur cum negatione poſita ad modum, facit. Tertiam propoſitionem vt Socr. currere nõ eſt poſſibile ſi ſumatur cũ duplici negatione, vna poſita
B ad modũ & alia ad verbũ, facit. Quartam propoſitionẽ, vt Socr. non currere non eſt poſſibile, &. ſic ſecundum vnumquemq; iſtorum quatuor modorum ſumũtur quatuor ꝓpoſitiones. Vñ verſus.

Deſtruit. V. totum, ſed A confirmat vtrunque.

C Deſtruit E, dictum, ſed deſtruit I, quoque modum.

Edictum Ique modum negat A. nil, ſed V. totum.

Poſtq̃ auctor determinauit de ꝓpoſitione modal. quantum ad ſubſtantiã eius. hic cõſequẽter determinat de ſuis paſſionibus. ſ. de æquipollentijs & oppoſitione. Et, quia æquipollẽtiæ, & oppoſitiones modaliũ faciliter cognoſci nequeunt niſi cognoſcatur multiplicatio propoſitionum modalium, ideo antequam de illis paſſionibus determinet, prius oſtendit quot propoſitiones poſſunt multiplicari ſecundum quemlibet modum.

Primo ſciẽdũ, ꝙ in propõne modali duplex eſt compoſitio: Prima eſt, compoſitio partium dicti inter ſe, Secũda vero eſt compoſitio modi cum dicto quæ eſt principalis in ipſa. Et, qa qualitas propoſitionis, ſiue affirmatio, & negatio attendũtur ex parte compoſitionis, ideo propoſitio modalis poteſt dupliciter dici affirmatiua, & negatiua. ſ. ex parte modi, & ex parte dicti. illa aũt, in qua negat modus, eſt ſimpliciter negatiua modalis, ſed illa ĩ qua ſolũ negat cõpoſitio dicti, non eſt ſimpl'r negatiua ſed vt dicit Ariſ. hẽt negatiuã figurã, & poteſt dici negatiua de dicto.

D Vide ad ho. n primo. Prior. ĩ multis locis

Secundo ſciendum ꝙ ſm iſtum modũ poſſibile, per variationem affirmationis, & negationis pñt fieri quatuor propoſitiones modales. Prima eſt affirmatiua, tã de dicto quam de modo. vt poſſibile eſt eſſe, Scd'a eſt negatiua de vtroq. vt non poſſibile eſt nõ eſſe. Tertia eſt negatiua de dicto ſolũ, vt poſſibile eſt nõ eſſe. Quarta eſt negatiua ſolum de modo, vt non poſſibile eſt eſſe. Et ſimiliter pñt fieri quatuor ſm quẽlibet aliorum modorum. & ſic in toto poſſunt multiplicari in ſexdecim ꝓpoſitiones modales ſm quatuor modos. Vnde prædictæ quatuor propoſitiones per quatuor vocales ſignificãtur ꝑ A, ſignificatur affirmatiua tam de dicto, q̃ de modo. per V, negatiua de vtroq; per E, negatiua de dicto ſolum ꝑ I, negatiua de mõ ſolũ. Iuxta illos verſus.

E Singuli modi quatuor ꝓpoſitiones formant.

F

Edictum Ique modũ negat A nil, ſed V, totum.

Vel illos verſus. (cue

Deſtruit V totũ, ſed A affirmat vtrũ

Deſtruit Edictũ, deſtruit quoq; modũ.

Ex quibus patet quomodo ſumitur, & variatur, qualitas in modalibus.

Sed ad videdũ de quantitate ipſarũ eſt tertio ſciendũ ꝙ in modalib. tripliciter attẽditur quantitas. primo ex parte dicti. ꝙ eſt ſubiectũ totius propõnis. ſecundo ex parte ſubiecti dicti, tertio ex parte modi. Vñ ex parte dicti oẽs ſunt ſingulares, quia in ipſis dictũ ſingulariter accipiť ꝑ vno ſolo dicto in defectu vnius vocis impoſitæ ad ſignificadũ ipſum,

A ſum, ſed ex parte ſubiecti dici poſſunt dici vniuerſalis, particulares indefinite, & ſingulares, ſcd͞m ꝙ tale ſubiectū differenter, tenetur vniuerſaliter, particulariter indefinite, aut ſingulariter, ſed ex parte modi, aliquæ ſunt vniuerſale, ſicut ſunt illæ de neceſſario, & impoſſibili aliæ particulares, ſicut ſunt ille de contingenti, & poſſibili, & nullæ ſunt indefinitæ, aut ſingulares. Quarto ſciēdum ꝙ quantitas modalis ſumpta eſt parte modi non eſt quantitas ſuppoſitorum, ſed temporum quæ eſt menſura acceptionis copulæ reſpectū temporis ſcd͞m ampliationem modi ſic vt quantitas ſuppoſitorū eſt mēſura acceptionis ſubiecti reſpectu ſuorū

Ex parte modi modales, vniuerſalis dicūtur vel particulares.

B ſuppoſito ū. vnde modales de neceſſario, & impoſſibili dn̄r vniuerſales, eo ꝙ neceſſarium ampliat ad omne tp̄s affirmatiue, ſicut oīs diſtribuit, vniuerſaliter, & affirmatiue, & impoſſibile, ampliat ad oē tp̄s negatiue, ſicut nullus diſtribuit vniuerſaliter, & negatiue. Sed illæ de poſſibili, & contingenti ſunt particulares, quia vtrūq; ampliat particulariter, & affirmatiuę, quia ſolū ampliant ad pręſens, & futurū, & hēt ſicut illud ſignū quidā. Vnde verſus.

Omne neceſſarium, impoſſibile eſt quaſi nullus.

Poſſibile eſt quidā, quidam non poſſibile non.

C Et p hoc patet multiplicatione, qualitate, & quātitate propōnū modaliū.

Argu.

Sed cōtra prædicta primo arguitur. Scd͞m hunc modum poſſibile, poſſunt fieri infinite propōnes modales, igitur maledictū eſt, ꝙ ſcd͞m ipſum, ſolum ſunt quatuor propoſitiones modales. Secūdo ſic. Oēs propoſitiones de eodē modo ſunt eadē propoſitio in ſpē, eo quod modales ſpecie diſtinguūtur ex parte mod, qui eſt forma ꝓpoſitionis modalis, igit nullus modus facit quatuor propoſitiones modales in ſpecie. Tertio ſic. Iſta, Socratem currerē non eſt poſſibile, & ſimiliter aliæ, vbi poſſibile negatur, nō eſt de poſſibili, ſed de impoſſibili, vel neceſſario, igitur male dr̄ ꝙ poſſibile facit vnā negatiuā propoſitionem modalem ex parte modi. Quarto ſic. Cuiuslibet rei eſt tantum vna forma, ſed qualitas eſt forma propoſitionis, igitur vnius propoſitionis modalis eſt vna qualitas. & ſic in iſtis non pōt accipi duplex qualitas. Quinto ſic. Modus in modalibus ſe habet per modum formæ, ſed quantitas rei ſe tenet ex parte materiæ, & nō ex parte formæ, igitur in ipſis non ſumitur quantitas ex parte modi. D

Solutio.

Ad argumenta. Ad primum dr̄, ꝙ ſecundū quēlibet modū poſſunt fieri infinitæ propoſitiones in numero, nō tn̄ poſſunt fieri pluſquam quatuor, in ſpecie, & ſolū de tali multiplicatione ſecundū ſpeciē eſt hic ad propoſitum. Ad ſecundum dr̄, ꝙ licet oēs modales de eodem modo affirmato ſint eadem propoſitio in ſpecie eſsētiali, & ex parte modi, tn̄ bene variantur ſpecie accidentali ex parte affirmationis, vel negationis dicti. Ad tertiū dicitur, quòd licet ꝓpoſitio, in qua negatur poſſibile, quātum ad ſignificatum eius, ſit de impoſſibili, vel de neceſſario, tamē eſt formaliter de poſſibile, quod ibi ponitē ſecundū vocē. Ad quartum dicitur, ꝙ licet vnius modalis ſit tantū vna qualitas principalis, tn̄ poſſunt eſſę plures ſubordinatæ ad ſe inuicē, quarum vna eſt minus principalis, & ſubordinatur alteri, ſicut compoſitio dicti reſpectu cōpoſitionis modicum dicto. Ad quintum dicitur, ꝙ quantitas ſuppoſitorū ſumitur ex parte ſubiecti, & materiæ propoſitionis, tamen quantitas tēporū bene ſumitur ex parte formæ, ideo poteſt ſumi ex parte modi ampliantis compoſitionem vltra tempus eius. E F

De modalium ęquipollentijs regulæ nonnullæ traduntur.

Harum autē propoſitionū modalium æquipollentiæ, ſiue conſequētiæ, quatuor regulis cognoſcūtur. Prima regula talis eſt, cuicūq; dicto affirmato attribuiē poſſibile,

A le, eidē attribuitur contingens, & ab eodē dicto remouetur impoſſibile, & ab eius contradictorio oppoſito remouetur neceſſe. Secūda regula eſt. cuicunq; dicto negatio attribuitur poſſibile, eidē attribuitur contingens, & ab eodē remouetur impoſſibile & ab eius cōtradictorio oppoſito remouetᷣ neceſſe. Tertia regula eſt. a quocunque dicto affirmato remouetur poſſibile ab eodē remouetur cōtingēs, & eidem attribuitur impoſſibile, & eius cōtradictorio oppoſito attribuitur neceſſe. Quarta regula eſt. a quocunque dicto negato remouetur poſſibile, ab eodē remouetur contingēs, & eidē attribuitur impoſſibile, & eius contradictorio oppoſito attribuitᷣ neceſſe. D

Iſtarum autem regularū exempla diſponūtur in quatuor lineis ſiue ordinibus figuræ ſequētis qui poſſunt per hos verſus denotari.

Primus amabimus eſt Edentulique. Secundus.

Tertius Iliacæ, ſedent Purpurea. Quartus.

B Omne. — Contrariæ. — Nullus. E

Purpurea. — Iliace.

Quarta. Regula. — Tertia regula.

Linea 4 Nō poſſibile eſt nō eſſe. — Non poſſibile eſt eſſe. Linea 3

Non contingēs eſt non eſſe. — Non contingens eſt eſſe. Ordo 3

Ordo 4 Impoſſibile eſt nō eſſe. — Impoſſibile eſt eſſe.

Neceſſe eſt eſſe. — Neceſſe eſt non eſſe.

Subalternæ. — Contradictoriæ. — Contradictoriæ. — Subalternæ.

Amabimus. — Edentuli.

Prima Regula. — Secunda Regula.

Poſſibile eſt eſſe. — Poſſibile eſt non eſſe.

Linea 1 Contingens eſt eſſe. — Cōtingens eſt non eſſe Linea 2

Nō impoſſibile eſt eſſe. — Nō īpoſſibile eſt nō eſſe

Ordo 1 Nō neceſſe eſt non eſſe. — Non neceſſe eſt eſſe. Ordo 2

Quidam. — Subcontrariæ. — Quidam non.

C

Omnes aūt illæ propoſitiones, q̄ ſunt in prima linea æquipollēt, ſibi inuicem per primā regulā, & cōuertuntur inter ſe, quæ autē in ſecūda linea, æquipollēt p ſecūdā regulā, & ſimiliter cōuertūtur, & quæ in tertia, per tertiā, & quæ in quarta per quartā. Ad cuius expoſitionem dantur quidam verſus.

Carmina modaliū conſequentias.

Omne neceſſe valet, valet impoſſibile, nullum.

Poſſibile, eſt quidam, quidam non, poſſibile eſt non.

Poſtquā Auctor oſtendit multiplicationē propoſitionū modaliū ad cognoſcendum earum æquipollētias, hic conſequenter determinat de æquipollentijs earum, quarū cognitio valet ad cognoſcendū conſequētias propoſitionū modaliū, quia inter æquipollentes ſemper vna propō ſequitur ad aliā, & ecōuerſo, eo q͡ ſunt æquipollentes, ſiue æquiualentes, in veritate, & falſitate. F

Vbi primo ſciēdū, qͩ hic magis determinat in ſpecialis de æquipollētijs modalium, quam de cōuerſionibus earum, eo q͡ modales eodem modo conuertunt ſicut ille de ineſſe, & ſolū quātum ad dictum, ſed æquipollentia, non conuenit ipſis eodē mō ſicut illis de ineſſe, quia in ipſis variatur æq̄pollentia, & etiā ſumitur ex parte modi ampliātis.

A tis compoſitionem & nō ex parte ſubiecti propoſitionis, ſicut in illis de ineſſe, & etiam conueniūt ipſis inquātum ſunt modales. ideo oportuit ſpecialiter determinare de æquipollentia earum.

Regulę quatuor, virtute quarum tenent cōſequentiæ.

Secundo ſciendū, q̄ prædictæ æquipollentiæ quatuor regulis cognoſcuntur. Prima eſt. Cuicūq. dicto affirmato attribuitur poſſibile, eidem attribuitur contingens, & ab eodē remouetur impoſſibile, & ab eius contradictorio oppoſito remouetur neceſſe. Cuius rō eſt, quia poſſibile, & contingens conuertūtur; igit̄ cuicunq. attribuit̄ poſſibile, & contingens. & poſſibile, & impoſſibile B contradicūt, ideo cuicunq. attribuitur poſſibile ab eodē remouetur impoſſibile, qa vnū cōtradictoriorū remouet reliquū, & ſi aliquid dictum ſit poſſibile pōt aliqñ verificari, & ſuum contradictoriū pōt eſſe falſum, ideo ſi alicui dicto attribuitur poſſibile, ab eodē remouet̄ impoſſibile, & ab eius contradictorio remouet̄ neceſſe. Scđa regula, cuicūque dicto negato attribuit̄ poſſibile, eidē attribuit̄ contingens, & ab eo remouet̄ impoſſibile, & a ſuo contradictorio oppoſito remouetur neceſſe. Tertia regula eſt, a quocunq. dicto affirmato remouetur poſſibile, ab eodē remouet̄ cōtingens, & eidem attribuitur impoſſibile, & ſuo contradictorio attribuitur ne C ceſſe. Quarta regula eſt, a quocunq. dicto negato remouetur poſſibile ab eodē remouetur contingens, & eidē attribuit̄ impoſſibile, & ſuo contradictorio attribuit̄ neceſſe, & iſtę tres regulæ poſſunt eodem modo probari ſicut prima.

Qñ modus dicto attribuatur, ſeu remoueatur.

Tertio ſciēdū, qđ modus dr̄ attribui dicto: qñ affirmatiuæ prædicat̄ de ipſo, & dr̄ ab eo remoueri, qñ negatur de ipſo. Dupliciter tñ pōt intelligi modū remoueri a dicto. Vno mō, qđ remoueat̄ ab ipſo ſm rem, & vocem, & ſic nō dēt intelligi in propoſito, quia, ſi ſic remoueretur, non remaneret propoſitio modalis. Alio mō, qđ remoueat̄ ſm modū enunciādi p negatione, & ſic capit̄ hic remouet̄, prout tm̄ valet ſicut negatur.

Quarto ſciendum qđ prædictarū regularum exēpla diſponunt̄ in quatuor D lineis, ſiue ordinibus, & oēs de primo ordine æquipollet per primam regula, & conſequuntur ſeinuicem, & oēs de ſecūdo per ſcđam. & ſic de alijs, & oēs illi ordines habentur per hos verſus.

Primus Amabimus eſt, Edētuliq. ſcđs.
Tertius Iliacæ, Purpurea, reliquus.

Prima dictio. ſ. amabimus ſignificat primum ordinē & quatuor eius vocales dant intelligere quatuor propoſitiones primi ordinis ſignificando per primum A. propoſitionem de poſſibili eſſe affirmatiuā tam de dicto, q̄ de mō, & per ſm A. illam de contingēti eſſe affir- E matiuam de vtroq. & I. ſignificat illam de impoſſibili eſſe negatiuam de mō, & V. ſignificat illam de neceſſario eſſe negatiuam de vtroque, & ſimiliter exponerentur aliæ dictiones pro alijs ordinibus ſecundum ſignificationes ſuarum vocalium iuxta ſententiam illorū verſuum in proxima expoſitione poſitorū ſuperius. Et per hoc patent æquipollentiæ propoſitionum modalium.

Argum.

Sed contra prædicta primo arguitur ſic. Hoc dictum hoīnē eſſe aial eſt poſſibile, & tñ non eſt contingens, cum ſit neceſſariū, ergo male dr̄ in prima regula, cuicunq. dicto affirmato attribuitur poſſibile eidem attribuitur contingēs. Scđo ſic. Huic dicto negato. Deū ñ eſſe attribuitur poſſibile, dicendo, Deū non F eſſe eſt poſſibile, & tñ ab eo nō remouetur impoſſibile cum ſemper ſit impoſſibile. igitur contra ſecundam regulam.

Tertio ſic. Impoſſibile ſemper negat dictum, cui attribuitur qđ deſtruit cōpoſitionē eius. igitur non pōt attribui dicto affirmato, contra tertiam regulā. Quarto ſic. Propoſitio affirmatiua, & negatiua nunquam ſunt æquipollētes, quia non æquiualēt in qualitate. igitur propoſitio negatiua de poſſibili, & affirmatiua de neceſſe. nunquā æquiualent contra quartam regulam. Quinto ſic. Omnes propoſitiones ęquiualentes debent eſſe euſdem ſubiecti, & eiuſdem prædicati, cum æquipollentia duarum propoſitionum vtroq. termino participantium

A pātiū ſm eūdē ordinē, ſed illa de poſſibili, & de neceſſario, q̃ ponunť in quarta regula, non hēnt idē ſubiectū, q̃a in eis cōtradictoria dicta ſubijciūtur, nec idē pdicatū, q̃a non eſt idem modus in ipſis. igit ille propōnes nō æquiualēt.

Solutio Ad argumēta. Ad primum dr, ꝙ ſi capiatur contingens ſpecialiter pro cōtingenti non neceſſario, ꝙ diuiditur p contingens natum, raro, & ad vtrumlibet, illud dictum hominem eſſe animal, non eſt cōtingens, ſed ſi capiatur gn̄aliter contingens, vt conuertitur cū poſſibili, & diuiditur per neceſſariū, & non neceſſarium, ſic bene eſt contingēs, illo modo capitur contingēs hic. Ad ſecundum dr, ꝙ licet ab hoc dicto,

B Deum non eſſe, non vere remoueatur impoſſibile. tñ falſæ remouetur ab ipſo eodē mō, ſicut poſſibile falſæ ſibi attribuitur. Ad tertiū dr, ꝙ licet impoſſibili neget virtualiter dictum, cui attribuitur, non tñ formaliter, ideo pōt attribui dicto formaliter affirmatio. Ad quartū dr ꝙ licet affirmatiua, & negatiua de eiſdē extremis nūq̄ ſint æquipollentes, tñ illę de diuerſis extremis poſſunt æq̃pollere, quo ad veritatē, & falſitatem, licet nō ſecundū qualitatē.

Ad quintum dr, ꝙ ſi capiatur æquipollentia ſpecialiter pro æquiuallentia propoſitionum vtroque termino participantium in qualitate, & quantitate, veritate, & falſitate, ſic maior eſt ve

C ra, ſed ſi capiatur gn̄aliter pro quocunque æquiualēt a duarū ꝓpoſitionū in veritate, & falſitate, ſic eſt falſa, in propoſito ſit accipit æquiualētia gn̄aliter.

Regula communes ad omnium modalium accidentia.

Item æquipollētia, & cōuertentia, & conſequentia propoſitionū modalium pōt haberi per has regulas. Prima regula. Oēs.n. propoſitiones de poſſibili & impoſſibili æquipollent verbo ſimiliter ſe habente, & mō diſſimiliter, vt Socr. currere eſt poſſibile, & Socr. currere non eſt impoſſibile. Secūda regula. Omnes propoſitiones de poſſibili, & de neceſſe æquipollent, verbo, & modo diſſimiliter ſe habentib. vt Socr. currere eſt poſſibile, & Socr. non currere non eſt neceſſe. Tertia regula omnes propoſitiones de impoſsibili, & neceſſe æquipollent verbo diſsimiliter ſe habente, & modo ſimiliter. vt Socr. currere non eſt impoſsibile, & Socr. nō currere non eſt neceſſe, & intelligatur modus ſimiliter & diſsimiliter ſe habere quātum ad affirmationem, & negationē; vt dicatur modus ſimiliter ſe habere, qñ affirmatur, vel negatur vtrobique. Diſsimiliter autem, qñ affirmatur in vna, & negatur in

E altera, & eodem modo intelligendum eſt de verbo ſicuti dictū eſt de modo. Et ſciendum eſt, ꝙ prædictæ regulæ non faciunt mentionem de cōtingenti, eo ꝙ cōtingēs conuertitur cum poſsibili. vnde idem eſt iudiciū de propoſitionibus vtriuſque. Exempla aūt huius q̄rātur in ſuperiori figura diſpoſita per quatuor ordines in prima, ſcda, tertia, & quarta linea, quia iſta regula eſt generali ad omnes.

F Poſtq̄ Auctor ſuperius oſtendit per quatuor regulas æquipollentias, & cōſequentias mo talium, hic conſequenter notificat ipſas ſecūdum alias regulas, & quamuis ipſæ æquipollētiæ ſufficiēter notificentur per regulas prædictas, tamen magis facile cognoſcuntur per iſtas regulas cum alijs, quam per alias tantum ideo iſtæ regulæ ad maiorē, & faciliorem cognitionē hic conuenienter ponuntur, & nō ſuperfluæ.

Primo ſciendū, quòd negatio poſita ad modum negat quātitatem ampliationis tempo um, quæ ſe te..et ex parte modi, & etiā qualitatem propoſitionis, quia negat modificationem, & eſt conſequenti compoſitionem modificatam. Negationis officiū in modalib.

F

A tũ, ideo mutat quantitatẽ, & qualitatẽ propoſitionis, & facit contradictorias æquipollere ipſa.n. negatio præpoſita modo ſimiliter ſe habet in modalibus ſicut negatio ꝓpoſita ſigno in illis de ineſſe. Sed negatio poſita ad dictũ tantum, negat ſolum compoſitionẽ propoſitionis, & non quãtitatem modi, & ſic non mutat quãtitatem ipſius, quia in negando præuenit ampliationẽ modi. ideo talis negatio mutat qualitatẽ, & non quantitatem, & ſe habet negatio poſtpoſita ſigno quæ facit æquipollere contrarias. ſed negatio poſita ad dictũ, & ad modũ ſimul, mutat quantitatem ſolum, ideo ſe habet vt negatio
B præpoſita & poſtpoſita ſigno, & facit æquipollentiam ſubalternam.

Prima regula. Secundo ſciendũ, ꝙ ad cognoſcẽdũ prædictas æquipollentias ponũt hic tres regulæ. Prima eſt, quòd propõnes de poſſibili, & impoſſibili æquipollẽt verbo ſimiliter ſe habente, & mõ diſſimiliter. Cuius rõ eſt, quia ꝓpoſitiones de poſſibili, & impoſſibili cõtradicũt, ſed negatio poſita ad modum tãtum, facit contradictorias æquipollere, vt dictũ eſt, ideo propoſitiones de poſſibili, & impoſſibili æquipollent mõ diſſimiliter ſe habente, & verbo ſiſr. Et dr̃ modus ſimiliter ſe habere quãtum ad affirmationẽ, & negationẽ, qñ in vtraque affirmatur vel negatur, & diſſimi
C liter, qñ in vna negatur, & in alia affirmatur. & ita intelligitur verbum ſiſr, vel diſſimiliter ſe habere ſuo modo.

Secũda regula. Tertio ſciẽdũ, ꝙ ſecũda regula talis eſt. Omnes ꝓpoſitiones de poſſibili, & neceſſario æquipollẽt verbo, & modo diſſimiliter ſe habentib. Cuius rõ eſt, qa ꝓpoſitiones de poſſibili, & neceſſario affirmatiuæ de dicto, & mõ ſimul opponũtur ſubalterne, ſꝫ negatio poſita ad dictũ, & ad modũ ſimul facit modalib. æqpollẽtiã ſubalternarũ, q̃ ſe hẽt ſicut negatio ꝓpoſita & poſtpoſita ſigno i illis de ineſſe, iõ ꝓpoſitiones de poſſibili, & neceſſario æquipollẽt poſita negatione ad dictũ, & ad modum ſimul, vñ ex iſtis duabus regulis ſeqt̃ ꝙ propoſitiones de cõtingenti, & impoſ D
ſibili etiã æquipollent verbo ſimiliter ſe habẽte, & modo diſſimiliter. ſed illæ de contingenti, & neceſſario æquipollent verbo, & modo diſſimiliter ſe habentibus, quia illæ de poſſibili, & contingenti adinuicem conuertuntur.

Quarto ſciedum, pro tertia regula, ꝙ propoſitiones de impoſſibili, & neceſſario æquipollẽt verbo diſſimiliter ſe habẽte, & mõ ſimiliter. Cuius ratio eſt, qa illæ de impoſſibili, & neceſſario affirmatiuæ de vtroq; cõtrariãtur, ſed negatio poſita ad dictũ tantum in modalibus facit contrarias æquipollere, quia ſolũ mutat qualitatẽ, igitur illæ de impoſſibili, & de neceſſario æqpollẽt verbo diſſimiliter ſe habẽte, & modo ſimiliter. Hic aũt nõ ponũtur regulæ in textu de æquipollentijs ꝓpoſitio E
nũ de cõtingẽti, qa de ipſis idẽ eſt iudiciũ, ſicut de illis de poſſibili, eo, ꝙ contingẽs, & poſſibile cõuertuntur, capiẽdo cõtingẽs in cõi, vt ſe extẽdit ad neceſſariũ, & nõ neceſſariũ, & cauſa eſt, quia vtrunq; ampliat ad præſens, & ad futurũ affirmatiue, & nõ ad ꝑteritum, eo ꝙ vtrunque dicit potentiam, & potẽtia ſe habet ad ꝑſens, & ad futurum, quia ad præteritũ nulla eſt potẽtia, iõ ꝓpoſitiones de poſſibili, & cõtingenti adinuicẽ conuertuntur, & æquipollẽt verbo, & modo ſimiliter ſe habẽtibus. Ad præteritum nulla eſt potẽtia.

Sed cõtra prędicta primo arguitur. F
Iſtæ duæ ęquipollẽt de poſſibili, & impoſſibili, Socr. currere eſt poſſibile, & Socr. currere non eſt impoſſibile. & tñ verbũ nõ ſe hẽt ſiſr, qa in vna negatur hoc verbũ eſt, & in alia affirmaĩ, igĩ illę de poſſibili, & ipoſſibili, nõ æqpollent verbo ſimiliter ſe habẽt. Scd̃o ſic. Oẽs æquipollentes in modalibus sũt eiuſdẽ quantitatis ex parte modi, igĩ modus in oĩbus eodẽ modo ampliat, & ſe habet ſimiliter, igitur illæ de poſſibili, & impoſſibili nõ æqpollent mõ diſſimiliter ſe hẽnte. Tertio ſic, illæ nõ æquipollent, Socr. currere eſt poſſibile, & Socratem non currere, nõ eſt neceſſe, quia prima aliqd ponit, & ſcd̃a

non

A non, cum ſit negatiua tam de dicto, q̄ de modo, igit illę de poſſibili, & neceſſario, non ęquipollent, verbo, & modo diſſimiliter ſe habentibus. Quarto ſic. Impoſſibile ſp includit negationem, & neceſſe affirmationem. igitur impoſſibile, & neceſſe non poſſunt ſimiliter ſe hr̄e quantum ad affirmationem, & negationem, ergo propoſitiones de ipſis non æquipollent, modo ſimiliter ſe habente, & verbo diſſimiliter.

Quinto ſic. Illa quæ ſunt inter ſe diuerſa non conuertunt̄, ſed poſſibile, & cōtingens ſunt diuerſi modi, nā aliter, nō erunt quatuor modi facientes propoſitionē modalem, ergo poſſibile, &
B contingens non conuertuntur inter ſe.

Ad argumēta. Ad primū dr̄, ꝙ licet
Solutio. in illis propoſitionibus verbum vniēs modū cū dicto, ſe habeat diſſimiliter, tn̄ verbū dicti ſe habet ſimiliter, et ſolū de illo hic intelligitur. Ad ſecundū dr̄, ꝙ licet in omnibus modalibus, q̄ æquipollent, modus ſe habeat ſimiliter quā tum ad ampliationem, non tn̄ quantū ad affirmationem, & negationem: & hoc modo intelligitur modus diſſimiliter ſe hr̄e, vel ſimiliter. Ad tertium dr̄, quòd iſta, Socratem non currere nō eſt neceſſe, nihil ponit primo, & ꝑ ſe, tn̄ ponit aliquid ex conſequentia, quia negat hoc dictum, Socratem non currere eſſe neceſſarium, ideo ex conſe-
C quenti ponit ſuum contradictorium ſe poſſibile. Ad quartū dr̄, ꝙ licet impoſſibile includat negationem intrinſecam, tamen non includit intrinſecā, de qua ſolum eſt ad propoſitum, ideo quò ad illam poſſunt ſimiliter ſe habere, & diſſimiliter impoſſibile, & neceſſarium.

Ad quintum dicitur, et licet illa, quę conuertūtur quantum ad ſuppoſita, & rōnem formalē nō ſint diuerſa, tn̄ illa quæ conuertuntur quantū ad ſuppoſita, & non quantū ad rōnem formalem pn̄t eſſe diuerſa, & ſic poſſibile, & contingens conuertunt̄ & faciunt inter ſe diſtinctas propoſitiones modales.

D

Oppoſitiones modalium nonnullis carminibus patefiunt.

ITem propoſitionum modaliū, alię ſunt contrarię, aliæ ſubcontrariæ, aliæ cōtradictoriæ, & aliæ ſubalternę. Vnde Quartus, et Tertius ordo cōtrariāt̄. Vnde verſus.

Tertius eſt quarto ſemper contrarius ordo.

Primus aūt modus, & ſecūdus ſubcontrariantur. Vnde verſus.

Sit tibi linea ſubcontraria prima ſecundæ.

Item primus ordo, & tertius, & E
ſimiliter ſecundus, & quartus contradicunt. Vnde verſus.

Tertius eſt primo contradictorius ordo.

Pugnat cum quarto contradicendo ſecundus.

Itē prima linea ſubalternat̄ quartæ, & ſecūda tertiæ. Vnde verſus.

Prima ſubeſt quartæ vice particularis habens ſe.

Hanc habet ad ſeriem ſe lege ſecunda ſequentem.

Vel ſic.

Ordo ſubalternamus ſi primus, F
ſiue ſecundus.

Et hoc totum patet in ſuperiori figura.

Poſtquam Auctor determinauit de æquipollentijs modalium, quæ ſunt inter propoſitiones eiuſdē qualitatis, & quantitatis, hic conſequenter determina de oppoſitionibus ipſarum, quæ quidem oppoſitionis ſunt inter ꝓpoſitiones diuerſę quātitatis. & primo ponit talem diuiſionem. Propoſitionum modalium, aliæ ſunt cōtrariæ, aliæ ſubcontrariæ, alię contradictoriæ, aliæ ſubalternæ. cuius diuiſionis eodem modo poteſt dari ſufficiētia, ſicut data eſt de oppoſitionibus propoſitionum de ineſſe.

A Quantitas oīū modalium in quocunque ordinum.

Primo ſciendum, ꝙ inter propoſitiones modales ſuperius poſitas in quatuor ordinibus, oēs de primo ordine, q̄ ſignantur per Amabimus, ſunt particulares ex parte modi, vel formaliter, vel æquiualenter. & ēt affirmatiuæ, q̄a oēs æquipollent iſti, Socrat. currere eſt poſſibile, q̄ ex particularis affirmatiua. Et oēs de ſecundo ordine, quę ſignificātur per edētuli, ſunt particulares negatiuæ, quia ęquipollēt iſti. Socratem nō currere eſt poſſibile, quæ eſt particularis negatiua. Et oēs de tertio ordine, q̄ ſignificantur per Iliace, ſunt vniuerſales negatiuæ, quia æquipollent iſti Socratem currere eſt impoſſibile. Et omnes de quarto ordine, quæ ſignificantur per Purpurea, ſunt vl'es affirmatiuæ, quia æquipollent iſti, Socr. currere eſt neceſſe.

B Secundo ſciendum ꝙ quartus, & tertius ordo, ſiue propoſitiones de tertio, & quarto ordine inter ſe contrariant̄. & ratio eſt, quia vniuerſalis affirmatiua, & vniuerſalis negatiua contrariantur. illæ autē de tertio ordine ſunt vniuerſalis negatiuę, & illę de quarto vniuerſales affirmatiuæ, vt patet intuenti. Sed propoſitiones de primo, & ſecūdo ſub contrariantur. & ratio eſt, quia illę de primo ſunt particulares affirmatiuę. & illę de ſecundo ſunt particulares negatiuæ. Sed illæ de primo ordine cōtradicunt illis de tertio, quia in primo particulares affirmatiuæ, & in tertio vniuerſalis negatiuæ. Similiter illæ de ſecundo, quæ ſunt particulares negatiuæ contradicunt illis de quarto, quæ ſunt vniuerſales affirmatiuæ, & ſic ibi eſt repugnantia in quantitate, quod qualitate ſimul.

C Tertio ſciendum, quòd ad dandum contradictionem modalibus de modo, ferēda eſt eadem negatio ad modū, & non ad dictū. cuius rō eſt, quia contradictio eſt affirmatio, & negatio eiuſdē de eodē. Sed in modali affirmatiua modus formaliter affirmatur de cōpoſitione dicti, & eſt prædicatū formale reſpectu ipſius. igitur ad dandū contradictionem deferri negatio admodum D dicto remanente eodem. Item, ſicut ſe habet verbum in illis de ineſſe, ita modus immodalibus, ſed ad dandum contradictionem in de ineſſe, negatio debet ferri ad verbum, igitur negatio in modalibus debet ferri ad modum, & nō ad dictum. & non refert vtrum immediate ponatur ad modum, vel ad cōpoſitionem, qua componitur cū dicto, vt non refert dicere, Socratem currere eſt non poſſibile, vel Socratem currere non eſt poſſibile.

Ad conſequētia modalium ad neceſſaria. E

Quarto ſciendum, quòd propoſitiones de primo ordine ſubalternantur illis de quarto. & illæ de ſc'do ſubalternant̄ illis de tertio q̄a repugnāt in quātitate, vt patet per ea, quæ dicta ſunt, et p̄ hoc poſſunt haberi plures conſequētiæ illarum modalium. q̄a omnes particulares ſequunt̄ ad vniuerſales, quibus ſubalternant̄, vt illę de primo ordine ſequuntur ad illas de quarto ordine, vt ad iſtam, Socratem currere eſt neceſſe. ſequuntur omnes de quarto, ordine per æquipollentiam, & omnes illæ de primo ordine per legem ſubalternarum, ſimiliter ad iſtam, Socratem non currere eſt neceſſe, ſequūntur omnes aliæ propoſitiones de tertio ordine p̄ æquipollentiā, & omnes illæ de ſecundo ordine per legē ſubalternarum. & ſic ad iſtas duas, Socr. currere eſt neceſſe, & Socratem nō currere eſt neceſſe, F ſequuntur omnes illæ modales de quatuor ordinibus, & etiā in ipſis poſſunt haberi cōſequentię ſecūdum leges oppoſitionum ſuperius poſitas. Ex p̄dictis patet, ꝙ ad neceſſe eſſe ſequitur poſſibile eſſe per legē ſubalternarum, & etiā ad neceſſariam ſequitur poſſibile, primū patet p̄ legē ſubalternarū q̄a neceſſe eſſe eſt de quarto ordine, & poſſibile de primo. Alia ratio eſt, quia poſſibile in communi dicitur tā de neceſſario q̄ de nō neceſſario, quia dicitur de omni illo, quod non eſt impoſſibile, & nō habet repugnantiā ad eſſe. ideo eſt ſuperius ad neceſſarium, ſed ſuperius ſequitur ad ſuum inferius, ergo

ad

A ad neceſſarium ſequitur poſſibile. con
ſequentia ualet per locum a ſpecies ad
genus ſuum, ſi conſyderentur poſſibi
le, & neceſſarium quo ad ſuppoſita,
de quibus verificantur, &, ſic conſyde
rentur quo ad ampliationem ipſorum
eſt locus a toto in quantitate ad ſuam
partem, quia neceſſarium ampliat vni
uerſaliter, & affirmatiue. & omnium
iſtorum exempla poſſunt videri in prę
cedenti figura.

Argu. Sed contra prædicta arguitur pri-
mo, Omnes contrariæ ſunt vniuerſa-
B les, ſed nullæ modales ſunt vniuerſa-
les, cùm omnes ſunt ſingulares, igitur
nullæ modales contrariantur. Secun-
do ſic, Omnes contrariæ repugnant in
qualitate, ſed propoſitiones de quarto
ordine, & de tertio non repugnant in
qualitate, quia iſtæ ſunt ambæ affirma
tiue, Socratem currere eſt neceſſe, So-
cratem non currere eſt neceſſe, igitur
illæ de quarto ordine, & tertio non cō
trariantur. Tertio ſic. Subcōtrariæ ſunt
eiuſdem ſubiecti, ſed illæ de primo or-
dine, & ſecundo non ſunt eiuſdem ſu-
biecti, ut patet de illis Socratem non
currere eſt poſſibile, igitur nō ſunt ſub
C contrariantur. Quarto ſic. Illæ de ſe-
cundo ordine ſequuntur ad illas de
quarto, igitur non contradicunt ſibi.
Antecedēs patet, quia ſequitur, Socra-
tem currere eſt neceſſe, Socratem cur-
rere eſt contingens, igitur per legem
ſubalternarum, & vltra ſequitur, So-
cratem currere eſt contingens, igitur
Socratem non currere eſt contingens,
per conuerſionem in oppoſitam quali
tatem. & ſic illa de ſecundo ordine ſe-
quitur ad primam, quæ eſt de quarto.
Quinto ſic, Particulare non ſequitur
ad ſuum vniuerſale, ſed neceſſarium
eſt vniuerſale reſpectu poſſibilis, igi-
tur ad neceſſarium eſſe, non ſequitur D
poſſibile eſſe. & ſic propoſitiones de
primo ordine non ſubalternantur il-
lis de quarto.

Ad argumenta. Ad primum dicitur. Solutio
quòd ex parte totius dicti oēs moda-
les ſunt ſingulares. tamen ex parte mo
di aliquæ ſunt vniuerſales, & aliquæ
particulares. ideo poſſunt eſſe contra-
riæ. Ad ſecundum dicitur, quòd licet
iſta, Socratem non currere eſt neceſſe,
ſit formaliter affirmatiua ex parte mo
di, tamen eſt virtualiter negatiua, quia
virtualiter includit iſtam, Socratem
currere non eſt poſſibile. Ad tertium E
dicitur, quòd licet in propoſitionibus
de ineſſe ſub contrariæ ſint eiuſdem ſu
biecti formaliter, tamen non requiri-
tur in modalibus. quia in ipſis non ſu-
mitur eodem modo oppoſitio ſicut in
illis de ineſſe Ad quartum negato an
tecedente, dicitur ad probationem, q
licet propoſitiones de contingenti ad
vtrumlibet conuertantur in oppoſi-
tam qualitatem, non tamen propoſi-
tiones de contingenti communi, quod
ſe extendit ad neceſſarium. & non ne
ceſſarium, de quo eſt hic ſermo. &, li-
cet illæ propoſitiones realiter ſint de
contingenti ad vtrumlibet, tamen pri- F
ma non ſequitur ad ſuam vniuerſalē,
inquantum eſt de contingenti ad
vtrumlibet, ſed inquantum eſt de con
tingenti communi & ſub illa ratione
non habet conuerti in oppoſitam qua
litatem Ad quintum dicitur, quod li-
cet ad vniuerſale in prædicando non
ſequatur ſuum particulare, ſicut ad ani
mal non ſequitur hō, tamen ad vniuer
ſale in diſtribuendo, vel ampliando, ſi
cut eſt neceſſarium reſpectu poſſibilis,
bene ſequitur ſuum particulare. Et
hęc de primo tractatu dicta ſufficiant.

A VERSORII PARISIENSIS D.

EXPOSITIO,

In Secundum Tractatum Petri Hiſpani.

SVMMA TRACTATVS SECVNDI.

De Quinque vniuerſalibus, ſeu prædicabilibus. Genere, Specie, Differentia, Proprio, Accidenti. Deq; his Communibus, ac proprijs.

B Prædicabile quãdoque ſumitur proprie & ſic ſolũ dicitur prædicabile, quod de pluribus prædicatur. quandoque ſumitur cõiter, & ſic dicitur prędicabile, quod de vno ſolo, ſiue de pluribus prædicatur. vnde prædicabile, proprie ſumptum, idem eſt quod vniuerſale, ſed differunt in hoc, quòd prædicabile definitur per dici de, & vniuerſale per eſſe ineſt enim prædicabile quod aptũ natum eſt dici de pluribus, vniuerſale autem quod aptum natum eſt eſſe in pluribus.

C Poſtquã Petrus Hiſpanus in primo tractatu determinauit de enũciatione ſiue propoſitione, quæ componitur ex terminis incomplexis. hic conſequẽter incipit determinare de ipſis terminis incõplexis. Ratio ordinis eſt, quia licet ordine naturæ termini præcedant enũciationẽ, tñ via doctrinæ ſcientia de enunciatione conuenienter præponitur ſciẽtiæ de terminis incõplexis. ſ. de prædicabilibus, & prædicamẽtis, eo, quod totũ eſt nobis notius ſuis partibus, & etiã quia oratio pfecta. ſ. propoſitio, quæ cõtinet nomen, & verbum de quibus agitur in primo tractatu quodãmodo præſupponitur cognita in Grãmatica. ideo pcedendo a notioribus, Auctor prius determinat de enunciatione, & cõſequenter de terminis incomplexis, licet econuerſo ordinentur in Logica, & primo determinat de incomplexis quantum ad rationes vniuerſalium in hoc ſecundo tractatu, deinde quantum ad rationes ordinabilium in genere ſecundum ſub, & ſupra in tertio tractatu.

E Primo ſciendum, ꝙ licet vniuerſale dicatur multipliciter quia quoddã eſt vniuerſale in cauſando, ſicut Deus. aliud in cognoſcendo, ſicut intellectus; aliud in diſtribuẽdo, ſicut ſignum vl'e. & aliud in repreſentando. vt ſpecies intelligibilis, tamen hic ſolum eſt propoſitũ de vniuerſali in prædicando, quod eſt natura cõis, quæ poteſt prædicari de multis. & tale vniuerſale iterum capitur dupliciter. Vno modo materialiter pro tali natura abſolute, & non per comparationem ad intentionem vniuerſalis, & ſic eius conſyderatio pertinet ad Metaphyſicum, alio modo conſyderatur formaliter quãtum ad rationem. & intentionem vniuerſalis, & ſic conſyderatur a Logico, & ſic eſt proprium ſubiectum huius tractatus, quia principaliter conſideratur in hac ſcientia, & ſub eius ratione formali alia hic tradita conſyderantur, & in nulla alia ſcientia conſyderatur ſub propria ratione vniuerſalis prædicabile autem eſt propria paſſio eius. D

Vniuerſalis variç acceptiones

Secundo ſciendum, quod tota argumentatio cõponitur ex enunciationib. enuntiatio autem ex terminis incomplexis qui ſunt ordinabiles in genere ſm ſub, & ſupra ſicut ſubiectum, & prædicatum quæ quidem ordinatio fit ſm rõnem vniuerſalis, vt gñis, aut ſpecie,

Vniuerſalium notitia ad quæ ſit vtilia.

nec

A nec pōt cognoſci illa ordinatio, quę fit in prædicamentis, niſi prius cognoſcātur rōnes vniuerſalem, quia ordinare neſcit q rōnes ordinabiliū ignorat. iō hæc ſcientia de vniuerſalibus vtilis eſt ad cognitionem prædicamentorū enūtiationis, quantum ad oēs eius ſpēs. Valet etiam ad aſſignandum definitionis quæ fiunt ex genere, dña, vel ex genere, & proprio, & ad cognoſcendū diuiſiones generis in ſuas ſpecies vel ſubiecti in accidentia, et iſti ſunt fines extrinſeci huius ſciētiæ, ſed eius finis intrinſecus eſt perfecta cognitio vniuerſalium quantum rationem vniuerſalis. Et per hoc patet cauſam materialis, et finalis huius tractatus. formalis, & efficiens eodem modo ſunt aſſignandæ, ſicut dictum eſt in primo Tractatu.

B Tertio ſciēdum, ꝙ hic primo determinatur de vniuerſali in cōmuni. dein de ſpeciali quātū ad partes eius. Et ad cognoſcendū eius definitionē. Auctor præmittit diuiſionem prædicabilis in cōi, ꝙ diuiditur in prædicabile ꝓprie ſumptum, qđ ꝑdicat de multis vniuoce, & i ꝑdicabile cōiter ſūptū, ꝙ ꝑdicatur de vno ſolo vniuoce; ſiue de multis, ęquiuoce. & per hoc facile eſt dare rationem huius diuiſionis, & de prædicabili proprie dicto ſolum eſt hic. ad propoſitum, non autem de prędicabili communiter ſumpto.

C Prędicabile, & uniuerſale in quo differant. Quarto ſciēdum, ꝙ ꝑdicabile, et vniuerſale, ꝓprie ſumptum, idē ſunt ſcđm rem, qa eſt eandē natura cōis realiter, q dr̄ vniuerſaliter, prædicabilis, tñ differunt rōne, quia dr̄ vniuerſale inquantum aptum natum eſt eſſe in multis, dr̄. n. vl̄e, quaſi unum verſum in multis, ſed dr̄ ꝑdicabile, ꝓut aptum natum eſt ꝑdicari de pluribus. & per hoc habēt diffinitiones vl̄is, et ꝑdicabilis. Vl̄e enim eſt ꝙ eſt aptū natum eſſe in multis, & ꝑdicabile eſt quod eſt aptum natum ꝑdicari de multis, & qa eſſe i multis naturaliter precedit, dici de multis, iō rō vl̄is præcedit, rōnem prædicabilis. & ſic ipſum vl̄e ſe habet vt ſubiectum prædicabile vero vt paſſio eius, & per hoc patet quid ſit uniuerſale, D & quid prædicabile, & quomodo inter ſe conueniant, & differant.

Argu. Sed cōtra ꝑdicta primo arguit ꝑ dicabili proprie ſumptum continetur ſub ꝑdicabili cōiter ſumpto, igit illa membra ꝑdicta diuiſionis concidunt & nō opponunt. Secundo ſic. Ois paſſio realiter, differt a ſuo ſubiecto prædicabile eſt paſſio uniuerſalis, igit differt ab eo ſm rē. Maior patet qa idē non pōt demonſtrari ſeipſo cum non habeat cauſā inhærētiæ ad ſe ipſum, ſed paſſio poteſt demōſtrari de ſuo ſubiecto, igit differt ab eo ſm rē. Tertio ſic. Quęcunq; ſunt eandē realiter hēnt eandē diffinitionem, quia diffinitio explicat eſſe eſſentiam rei. ergo, ſi uniuerſale. & prędicabile ſint idem ſm rem rationes eorum non differunt. Quarto ſic, ſol eſt prædicabile, & tñ non prædicatur de plurib. nec et luna, ergo definitio prędicabilis eſt in ſufficiens. Quinto ſic. Deus eſt quoddam uniuerſale, cum ſit cauſa uniuerſaliſſima, & tamen non eſt aptus natus eſſe in multis, ergo male ponitur, definitio vniuerſalis. B

Solutio Ad argumenta. Ad primum dicitur quod, ſi conſiderentur prædicabile proprie ſumptum, & prædicabile cōmuniter ſumptum ſecundum illud ꝙ ſunt non opponunt, ſed unum ſub alio continetur. ſed ſi conſyderentur quā tum ad rationes communis, & proprij, ut ſunt membra huius diuiſionis, habēt oppoſitionē. Et licet prædicabile communiter ſumptum conuertatur cum diuiſo, quantum ad ſuppoſita, non tñ quantum ad modos ſuę acceptionis. Ad ſm F dicitur quod licet omnis paſſio extrinſeca realiter differat a ſuo ſubiecto, nō tamen intrinſeca. & licet idem ſecundum rem, & rationem ſimul nō poſſit de ſeipſo demonſtrari, tñ idem rē differens ſecundum rōnem, bene poteſt demonſtrari de ſeipſo, quo modo ſunt uniuerſale, & prædicabile. Ad tertium dicitur, quod licet ea quę ſunt eadē realiter habeant eadem definitionē quidditatiuam poſſunt tamen habere diuerſas

A ſas rationes diſcreptiuas ſecundum diuerſos modos eſſendi eiuſdẽ rei, & ſic eſt de vniuerſali,& prædicabili.

Ad quartum dicitur, quod licet Sol non prædicetur actu de multis nec ſit actu in multis propter repugnantiam ſuæ materiæ quæ tota actuata eſt per vnam formam tñ prædicatur de multis ſm aptitudinem ſuæ formæ,quę de ſe cõicabilis eſt. Ad quintum dr, quod Deus eſt vniuerſale in cauſando,& nõ in prędicando,de quo datur definitio.

Quinque prædicabilia quæ ſint.

B Prædicabile autẽ,ſiue vniuerſale dicitur in genus ſpeciẽ,Differẽtiam,Propriũ,& Accidẽs, & ſolũ de his quinque hic intendimus.

Poſtquam Auctor definiuit vle, & prædicabile proprie ſumptum.hic cõſequenter ponit diuiſionem vlis, ſeu prædicabilis dicens,ꝙ prædicabile diuiditur in Genus, Speciem, Differentiam. Proprium,& Accidens,quæ diuiſio probatur per ſufficiẽtiam quia omne prædicabile prædicatur in quid,vel in quale.ſi in quid, hoc eſt dupliciter, vel in quid de pluribus differentibus numero, & ſic eſt Species,vel in quid de pluribus differentibus ſpecie, & ſic eſt Genus, ſi in quale,hoc eſt dupliciter. vel in quale eſſẽtiale,& ſic eſt Differentia,vel accidentale,& hoc eſt dupliciter, vel in quale conuertibile, & ſic eſt proprium, vel nõ conuertibile, & ſic eſt Accidens,& illorum ẽt faciliter daretur ſufficientia ſm,ꝙ conſyderãtur in ratione vniuerſalis accipiẽdo diuerſas rationes ipſorũ vniuerſaliũ. C

Vniuerſale triplex.

Primo ſciendum, quòd vle ſecũdũ ſuum eſſe diuiditur.ſ in vle in re, ante rem. & poſt rem, & ante rem adhuc dupliciter, ſ.ante rem natura,& tpe ſimul,& ante rem natura tantum,& ſic vniuerſale ante rem natura & tẽpore ſimul,eſt natura cõis accepta.& ſecundum eſſe,quod habet intellectu primæ cauſæ,vel in cauſis ſecundis in quo eſſe natura,& tpe præceſſit productionẽ ſingulariũ,ſed vniuerſale ante rẽ natura tñ, eſt eadem natura cõis conſiderata ſm ſe, & quantum ad ſua principia eſſentialia ſiue reſpectu ad ſua ſingularia,quæ ipſa naturaliter præcedit tanq̃ principiũ formale ipſorũ,licet non habeat ſuũ eſſe extra ſingularia. Sed vle in re eſt natura cõis,accepta ſm eſſe ꝙ habet in ſuis indiuiduis, quibus dat eſſe, & rõnẽ tanq̃ principiũ intrinſecũ, & eſſentiale ipſorum, ſed vle poſt rẽ eſt eadem natura cõis accepta ſecundũ eſſe,quod habet in intellectu noſtro,ꝑ quẽ abſtrahitur a ſuis ſingularibus.& illo modo vniuerſale,q̃nque dicitur intentio,quia mediante ipſo, intellectus tendit in cognitionem rei ad extra,vnde intentio dicitur conceptus rei. D

Qui prima, & ſecunda intẽtio.

E Secundo ſciendum quod duplex eſt intentio.ſ.prima,& ſecunda. Prima intentio eſt conceptus primarius quem habemus de re. Sed ſecunda intẽtio eſt ſecundarius conceptus, quem intellectus facit de re iam cognita in prima intentione vt cum intellectus cõcepit naturam animalis ſm ſe,ibi eſt prima intentio. & ſignificatur iſte conceptus hoc nomine primæ intentionis. ſ. ãial, Sed, cum intellectus concipit illã eandem eſſentiam per reſpectum ad multa inferiora,in quibus eſt. ibi eſt ſecunda intẽtio, & ſignificatur hoc nomine ſecundæ intentionis.ſ.vniuerſale, quia hoc modo concipit ipſam tanquã vnũ verſum in multis,& percipit vniuerſalitatem illius naturæ cõis, quia cognoſcit eam per reſpectũ ad multa. & cũ cognoſcit illam naturam eſſe communem ad multas ſpecies,ſibi attribuit generalitatem, quæ ſignificatur hoc nomine genus. & ſimiliter daretur exemplum de aliis quatuor prædicabilibus. F

Tertio ſciendũ,quod in præſenti diuiſione non diuiditur vniuerſale pro reliqua ſubiecta intẽtione vniuerſalis, ſed pro ipſa cõi intentione, & quia talis intentio cõis non ſignificat aliquã vnam naturam.ideo non poteſt habere aliquam vnam definitionem ſimpliciter cũ vnitas definitionis præſupponat vnitatẽ definiti, ideo nõ dicitur

vniuoce

A vniuoce de quinq; prędicabilib. q̄a nihil ē vnū realiter, ꝙ ſit vniuocū ad q̄n que prædicabilia, quæ d cūt res diuerſorū generū, & ēt intentio vniuerſalis non dicit eſſentiam rei ſm ſe, nec quidditatē eius, ſed formaliter importat reſpectū ſuperadditū eſſentiæ, vt viſum eſt, iō nō pōt prędicari in quid de quinque prædicabilibus, quare non eſt genus ad quinq; prædicabilia.

Quarto ſciēdū, qđ vniuerſa e dr̄ de iſtis quinque vniuerſalibus analogice i. ſecūdū prius & poſteri⁹, cuius ratio eſt q̄a vniuerſalis dēt eſſe vnū in multis. ſed vnū nō pōt eſſe in multis niſi per diuiſionē ei⁹, ſed diuiſio primo cō B uenit g neri, qđ diuidit̄ per differētias formaliter, & quia genus cōſtituit ſpeciē cum differentia ideo dat ſibi diuiſibilitatem, ipſa tn̄ diuidit̄ ſolū diuiſione materiali per ſua indiuidua. Et differentia eſt in ſpecie, & ēt ꝓpriū, ideo vtrunque diuiditur per diuiſionē ſpeciei. & per ipsā hēt eſſe in multis, & ſimiliter accidens cōmune, quo diuidit̄ diuiſione ſpeciei, vel generis ꝑ diuerſa indiuidua, hēt eſſe in multis, & ſic eſſe in multis primo cōuenit generi, ſecundo ſpeciei, tertio per ſpeciē cōuenit differentiæ, proprio, & accidenti, ideo vniuerſale per iſta quinque diuiditur diuiſione analogi in ſua analogata, & non generis in ſuas ſpecies.

C Sed cōtra ꝑdicta primo arguit̄. Ens Argu. eſt ꝑdicabile, cū ꝑdicet̄ de multis, & tamen nō cōtinetur ſub aliquo iſtorum quinq; vniuerſaliū. ergo diuiſio nulla.

Secundo ſic, vniuerſale, quod hic diuiditur eſt aliquod vniuerſale, cū ſibi conueniat definitio vniuerſalis prius poſita, & tn̄ non cōtinetur ſub aliquo iſtorū mēbrorū diuiſionis, igitur. Tertio ſic. Prædicabile, & prædicamentū idem ſunt, ſed decem ſunt prædicamē ta, igitur decem ſunt prędicabilia igit̄. Quarto ſic. Genus vere prædicatur de ſpecie. ergo genus, & ſpecies nō opponuntur inter ſe. igitur iſta diuiſio non datur ꝑ membra oppoſita. Quinto ſic. Qualitas eſt acc dens, & ēt genus cū ſit vnum prædicamentū. igitur genus & accidens, quę ſunt mēbra diuiſionis coincidunt. igitur diuiſio nō eſt bona. D

Solutio Ad argumēta. Ad primū dr̄, qđ ens nō prædicat̄ tan ua aliquod vnum de multis, quia nō Prædicat vniuoce, ideo nō eſt vniuerſale nec prædicabile ꝓprie ſūptū, licet ſit prædicabile cōmuniter ſumptū, q̄a æquiuoce prędicatur de multis, & hic ſolū diuid tur prædicabile propri e ſumptum. Ad ſecundū dicitur, quod vniuerſalis, quod hic diuidit̄ non dicit aliquā vnā cōmunē naturā, quę ſit in multis, ideo nō eſt aliqđ vniuerſale, ſed eſt vna intētio cōmunis dicta analogice de quinque prædicabili E bus, & definitio vniuerſalis nō conuenit ſibi æqualiter pro omnib. ſuis ſuppoſitis, ſed ſolū ſibi cōuenit tāq̄ cōmuni analogo ſm prius, & poſterius, nec dat̄ iſta definitio pro iſta intentione ſecundū ſe, ſed pro re ſub ecta intentioni. Ad tertiū dicit̄, quod licet idē ſit realiter prædicabile, & prædicamētū, hoc tn̄ eſt diuerſis rationib. quia dicitur ꝑdicabile inquantum poteſt prędicari de pluribus, & prædicamentū inquantum metitur, & collegit omnia prædicabilia eiſdem coordinationis, ſicut eſt genus generaliſſimum, vel ipſa tota coordinatio dicibilium eiuſdem generis. Aliter. n. diſtinguuntur prædicabile, prædicamentum, & prędicatum. nā F ꝑdicabilia diſtinguūtur per ſuos modos pręd cādi de ſuis ſubiicibilib. & ꝑdicamenta ſecundū diuerſos modos prædicandi de prima ſubſtantia ſecundum ꝙ prædicatur vniuoce, & de nominatiue, & ꝑdicata ſecundum diuerſos modos inhærendi ſuis ſubiectis, ſcilicet eſſentialiter, vel accidentaliter: iō nō oportet tot eſſe ꝑdicabilia quot ſunt prędicamenta, vel predicata. Ad quartū dicitur ꝙ ſi genus & ſpecies conſyderentur materialiter quantū ad id. ꝙ ſunt genus ꝑdicatur de ſpecie. & ſic non opponuntur. ſed ſi conſiderētur formaliter quantum ad intentiones generis. & ſpeciei opponuntur quia gen⁹ dicit reſpectum ad diuerſas ſpecies

Prędicabile ꝑdicamentum, & ꝑdicatū quō diſtinguātur.

A ſpecies, & ſpecies ad ſuum genus, qđ ipſa ſpecificat, & determinat. Ad quintum dr̄, ꝙ qualitas, per reſpectu ab ſubſtantiam, dr̄ accidēs, & per reſpectum ad ſua inferiora dr̄ genus. ideo non eſt idem formaliter quod dr̄ genus, & accidens, ſed materialiter tm̄ & ſecundum diuerſas formas reſpectiuas ſibi attribuuntur illæ diuerſæ intentiones.

De generis triplici acceptione.

Cap. 2. vniuerſalium.

Genus dr̄ tripliciter. Primo mō dr̄ genus collectio multorū ſe habentiū quodāmodo ad ſeinuicē, & ad vnum principium, vt collectio eorū, qui ſunt de eadē parētela, B deſcendentiū ab vno, vt Romani a Romulo. Scđo mō dr̄ genus, quod eſt principium vniuſcuiuſq; gnationis, vt pater, vel patria, ſiue locus. Tertio modo dicitur genus cui ſupponitur ſpecies, & hoc vltimo modo ſumitur hic genus.

Poſtquam determinatum eſt de vli in cōi tā diffinitiue, q̄ diuiſiue, hic cōſequēter in ſpeciali determinat de quolibet quinq. prædicabilium. &, quia genus, ſpecies, & differentia prędicantur eſſentialiter, ideo prius de ipſis determinatur, q̄ de alijs, quæ prædicantur C accidentaliter. & prius de gn̄e, & ſpecie, quæ prędicantur in quid q̄ de dña, quę prędicatur in quale. Illud.n. quod prædicatur in quid importat eſſentiā rei per modum ſubſtantiæ, & ꝙ prędicatur in quale importat eſſentiam per modum accidentis, i. ſub modo qualitatis & quia genus eſt in multis ſpeciebus, ſpecies vero in multis indiuiduis, iō genus eſt verius vle, q̄ ſpecies. quare Auctor prius determinat de genere, quam de ſpecie, primo ponens eius acceptiones ad eliciendum membrum, de quo eſt ſibi ad propoſitum.

Vide alios vbi hæc ad vnguē.

Vbi primo eſt ſciēdum, ꝙ tres ſunt acceptione gn̄is. nā primo mō accipit genus, vt eſt collectio multorum quodāmō ſe habētium ad ſe inuicē, & ad vnum principiū, vt eſt collectio multorum eiuſdem cognationis, vel pro- D geniei, vt tota progenies Romanorū, quæ deſcendit a Romulo, dr̄ vnum genus, & hoc modo genus eſt idē quod progenies. ſecundo modo dicitur genus quod eſt principium alicuius generationis, vt primus pater, vel genitor progeniei dicitur genus reſpectu filiorū, per hoc. ſ. ꝙ ab eo tranſmittitur ſemen, vnde ille generant. Etiam locus eſt principium generationis ꝑ hoc ꝙ in eo eſt virtus generatiuā, & conſeruatiua locati. rōne cuius homines nati in eodē loco conueniunt in colore, vel in complexione. vel in aliquo alio ꝑꝑ vnitatem virtutis generatiuæ loci quę coadiuuat virtutē generātiuā patris, in E de locus dicitur genus. Tertio mō dr̄ genus id, cui ſupponit̄ ſpecies, & illo modo eſt genus logicum, & alij modi ſunt modi dicti in ciuilibus, ad cuius ſimilitudinem genus logicum ſumitur.

Genus logicū.

Secundo ſciendū, ꝙ hic ſpāliter eſt determinandū de genere logico. & nō de alijs acceptionis generis, Et, quia genus logicū, ſūptū eſt per ſimilitudinē a gn̄e dicto in ciuilib. ideo hic enumerantur iſtæ duæ primæ acceptiones, ad quarū ſimilitudinem dr̄ genus logicū vt per illas acceptiones habeatur cognitio de genere logico. &, quia hic non enumerantur oēs acceptiones generis. ſed ſolum illæ, ad quarū ſimilitudinem dr̄ genus logicum. ideo hic nulla fit mētio de gn̄e fęminino, maſculi- F no, actiuo, paſſiuo, & neutro, quia ad ſimilitudinem eorum non ſumitur genus logicum, licet forſan habeat aliquam ſimilitudinem cum ipſis.

Tertio ſciēdū, ꝙ gen⁹ logicū hēt aliqualiter cōuenientiā, et dr̄iam cū genere primo mō dicto. cōuenit.n. in hoc, qa ſicut genus primo mō dcm̄ dicit collectionē multorum ad ſeinuicem, ita genus logicū dicit collectionē multarū ſpecierum. quæ ſub eo cōtinent̄. ſed ſic differūt, quia talis collectio eſt totū integrale reſpectu collectorū in ipſa, ſed genus logicū eſt totū vniuerſale reſpectu ſpecierum, & non totū integrale.

Quar-

A Quarto ſciendum, ꝙ genus logicū, & genus ſcđo modo dictū conueniūt ẽt, & differunt. Conueniunt quidẽ, qa ſicut genus ſcđo modo dcm̄ eſt principiū ſuorum generatorū, ſic ẽt genus logicum eſt principium formale ſuarū ſpecierum & ſicut ſcđo mō dictum trāſfundit virtutẽ generatiuā, & ſemẽ ꝓpagat onis p ſua generata, ſic ẽt genus logicum multiplicat ſua eſſentiā per ſuas ſpẽs. Sed differunt, quia genus ſcđo modo dcm̄ non eſt totum per eſſentiā in quolibet generatorum, ideo de ipſis non p̄dicat noīe, & rōne. ſed genus logicum eſt totum p eſſentiam in qualibet ſpecie eius. iō de ipſis prædicat̄ vniuoce, vnde patet, ꝙ ſecunda B acceptio generis maiorẽ habet conuenientiam cum genere logico, q̄ prima. ideo ſibi iuxta ponitur tanq̄ am magis pertinens ad propoſitum, quàm prima. & per hoc patent acceptiones generis. & ordo ipſarum.

Argu. Sed contra prædicta primo arguit̄ ſic. Omne genus eſt vniuocum, igitur non eſt æquiuocum, igit̄ non ſunt tres acceptiones generis. Scđo ſic. Genus ſemper dicit aliqd vnum ſed collectio multorum eiuſdem progeniei non eſt aliqd vnum, ergo nō debet dici genus. Tertio ſic. Genus eſt vnum vniuerſale, ſed principium generationis, vt pater, vel loc' eſt vnum ſingulare, igit̄ nō debet dici genus. Quarto ſic. Oē, qđ ẽ genus eſt gn̄ans, vel genitum, qa gen' dr̄ a gigno gignis, vel de gignoris. ſed patria vel locus non eſt gn̄ans vel geni-E tus, ergo nō ẽſt gen'. Quinto ſic Gen', & ſpecies idẽ ſunt, qa dicent eādẽ eſſẽtiā. ſed idẽ non ponit ſub ſeipſo, igitur genus non eſt cui ſupponitur ſpecies.

Solutio Ad argumẽtā. Ad primū dr̄, ꝙ gen' logicū captum ꝑ re ſubiecta in ĩtẽtioni ſp eſt vniuocem, tñ intentio generis in cōi bene dicit̄ æquiuoce de gn̄e ciuili, & logico. ad ſm dr̄ quòd collectio multorum eiuſdem prolis non eſt aliquid vnum in numero, tñ eſt aliquid vnum ꝓpter vnitatẽ principij materialis, ꝙ eſt ſemen propagationis multiplicatū in tota progenie, a quo exiſtentes in illa progenie habent affinitatem D interſe, & ad ſuum principium. Ad tertium dr̄, ꝙ licet genus logicum ſẽper ſit vniuerſale. non tñ genus dictum in ciuilibus ſed eſt qn̄q; ſingulare, ſicut patet generans aliquam prolem. Ad quartū dicitur, ꝙ licet locus non ſit generans principale, tñ coadiuuat virtutẽ principalis agentis ratione virtutis diffuſæ in loca a corporib. cœleſtib. Ad quintum dicitur quod licet genus, & ſpecies dicant eandem eſſentiam, non tñ ſub eodem modo eſſendi, ſed ſub diuerſis quia genus dicit eam ſub eſſe confuſo, & communi, ſpecies vero ſub eſſe determinato per differentiam. ideo genus ratione communitatis bene ponitur ſupra ſpeciem.

Quid ſit genus.

Et definitur ſic. Genus eſt quod prædicatur de pluribus differentibus ſpecie in eo quod quid eſt, vt aīal prædicatur de homine, & de quo, & leone q̄ differunt ſpecie.

Poſtq̄ Auctor poſuit tres acceptiones generis, hic conſequenter determinat de tertia. ſ. de gn̄e logico, de quo ſolū eſt hic ad propoſitionem, ipſum primo in rōne prædicabilis definiens ſic. Genus eſt quod prædicatur de pluribus differẽtibus ſpecie in eo quod qd. In qua definitione ſub intelligitur vni F uerſale loco generis per hoc relatiuū quod, dans intelligere ſuum antecedens. ſ. vniuerſali deinde ponitur prædicatur in quid, ad dr̄iam differentiæ, proprij, & accidentis, quæ prædicantur in quale. deinde ponitur de plurib. differentibus ſpecie, ad differentiā ſpeciei, quæ prædicatur ſolum de plurib. differentibus numero, per hoc etiam poteſt genus diſtingui ab indiuiduo, ſed potius diſtinguitur ab eo per primam partem definitionis, in qua ſubintelligitur vniuerſale.

Primo ſciendum ꝙ genus eſt nomẽ ſcđæ intẽtionis, & in ſua ſignificatione duo repr̄ſẽtat. Primū eſt natura cōis' plu-

A pluribus ſpeciebus quæ dr̄ res ſubiecta eius. Secundū eſt reſpectus naturæ cōis ad diuerſas ſpecies qui dr̄ gñalitas. & conceptus generalitatis illius eſt intētio generis. Primum eſt materiale in genere, & ſe hēt vt ſubſtantia cui nomen generis attribuitur. Secundū vero eſt formale, & ſe habet vt qualitas, a qua nomen generis imponitur, ideo genus formaliter inquantū genus eſt, dicit tamen reſpectum generalitatis. et quia talis reſpectus nō eſt actualiter in rebus ſed ſolū in intellectu, qui abſtragit talem naturā a plurib. ſpeci b. & ipſam poſtea ad eas cōparat, ideo talis intētio habet fundamentum in re,

B & complementum in intellectu. Ex dictis patet ratio quare genus qñq; ſupponit pro illa natura communi, ut dicendo genus prædicatur in quid, qñq; vero pro intentione generalitatis, vt dicendo genus eſt ſecūda intētio. in hac autem definitione definitur genus ſub intentione communi pro ipſa re ſubiecta, cui conuenit prædicari in quid.

Prędicari quid ſit, et q̄d ad ipſū requiritur.

Secundo ſciēdū, ꝙ ꝑdicari dupliciter capitur. Vno mō generaliter vt cōprehēdit prædicari vere, vel falſe affirmatiue, vel negatiue. Alio mō ſpāliter pro prædicatione vera, & affirmatiua, & hic ſumitur ꝑdicari ſpāliter, & non generaliter, quia indiuiduum pōt prędicari in qd negatiui, vel falſe de pluribus differentib. ſpecie, ſed hoc nō eſt ꝑ

C dicari ſimpliciter, ſed ſolum ſm quid. Et dicit hoc verbū ꝑdicaē. aptitudinē & non actum, ſicut in alijs definitionibus vniuerſalium. Et ad hoc ꝙ aliquid prædicetur requiruntur tres conditiones. Prima, ꝙ ſit forma, iō materia nō poteſt prædicari de toto compoſito. Secunda, ꝙ ſit forma totius, ideo forma partis non eſt prædicabilis, vt hæc nō eſt vera, hō eſt animal rationalis. Tertio eſt, ꝙ illa forma deſignetur per modū totius, ideo forma deſignata in abſtracto per modum partis nō eſt prædicabilis. vt hæc non eſt vera, Soc. eſt humanitas, ſed iſta Socrates eſt homo, quia ibi tenet per modum totius.

Tertio ſciēdum, ꝙ illud prædicatur in quid, quod importat formam eſſentialem rei per modum per ſe ſtātis, & nō præſupponit aliquid ante ſe, quod qualificet, & determinet, & qa genus importat eſſentiā ſpeciei per modum per ſe ſtantis, & nō ſub modo adiacētis alteri, quia nō præſupponit aliquid ante ſe, ꝙ determinet ſicut facit differētia, ideo genus prædicatur in quid. Aliquid tamen poteſt tripliciter dicere quid, ſiue eſſentiam rei. vno modo ſecundum rem, & modum ſimul, ſicut genera, & ſpecies dè genere ſubſtantiæ. alio modo ſecundum rem tātum, ſicut differentia ſubſtantialis, quæ dicit quid tātum ſecundum rem per modum qualitatis. Tertio modo, ſecundū D E modū tm̄, vt gña, & ſpēs accidentium.

Quarto ſciēdū, ꝙ genus in ſua potētia habet drias oppoſitas, per quas diuiditur, ſed quælibet dria cōſtituit vnā ſpeciem ſub genere, ideo genus ſub ſe continet ſpecies oppoſitas, & diſtinctas, in quib. eſt eſſentialiter, ideo prædicatur de differentibus ſpecie. & per hoc patet intellectus definitionis.

Sed cōtra prędicta primo arguitur. Argu. Omnis definitio debet notificare naturā definiti, ſed in iſta ponitur illud nomen infinitū. quod, qđ nihil pōt notificare, eo ꝙ eſt infinitum, & ignotū, igitur definitio mala eſt. Secūdo ſic. Omne prædicabile dicit formā totius. ſed genus nō dicit formam totius ſpeciei, F ſed ſe habet per modum partis materialis ad ipſā, & differentia per modū formæ, igitur male dr̄. ꝙ genus prædicatur de ſpecie. Tertio ſic. Omne qđ prædicatur dicit totū eſſe illius, de quo prædicatur. genus aūt nō dicit totum eſſe ſpeciei, cum non dicat eſſe datum ſpeciei per differentiam, igitur nō prædicatur de ſpecie. Quarto ſic. Omnis forma qualificans aliquid formale & ꝑdicatur in quale, ſed genus dicit formā qualificantem aliquid cum oīs forma qualificet materiam ſuam, ergo genus prędicatur in quale & non in quid. Quinto ſic. Quæcunq; conueniunt in

aliquo

A aliquo indiuiſibili ſm eſſentiã ſunt idẽ eſſentialiter, & in ſpecie, ſed quæcunq; ponũtur ſub genere cõueniunt in vno indiuiſibili per eſſentiã, quia genus eſt in diuiſibile ſm eſſentiam. igitur illa, quæ ſunt ſub genere cõueniunt in ſpecie, & ſunt idẽ eſſentialiter. igitur genus non prædicatur de pluribus differentibus ſpecie.

Solutio. Ad argumenta. Ad primum dr̃, ꝙ licet hoc ꝓnomen qđ, de ſe ſit infinitũ, tñ in illa definitione capiẽ finite, & finitur per ea q̃ ſibi adduntur, & per ſuũ antecedens. ideo põt notificare definitum. Ad ſm dr̃, ꝙ conſyderetur genus, vt contractum eſt ad ſpẽm per differentiã, bene hẽt modũ partis materialis, & ſpecies modum totius, ſed ſi cõ-

B ſyderet in cõi, vt ſub ſe continet multas ſpecies, ſe habet per modũ totius, & eſt totũ vniuerſale reſpectu ſpeciei. ideo hoc mõ põt de ſpecie ꝑdicari. Ad tertiũ dr̃, ꝙ ſpẽs hẽt duplex eſſe. ſ. confuſum, qđ habet in genere, in quo conuenit cũ alijs ſpecieb. & eſſe diſtinctũ qđ hẽt ꝑ drĩam, in quo differt ab alijs ſpecieb. & licet genus nõ dicat totũ eſſe diſtinctũ ſpeciei, tñ dicit totũ eſſe cõfuſũ eius. Ad quartũ dr̃, ꝙ licet forma qualificans aliud, deſignata ꝑ modum adiacentis alteri, & qualificantis alterum dicat quale, & prædicetur in quale tñ forma eſſentialis deſignata ꝑ modum ꝑ ſe ſtantis non dicit quale, ſed ſo-

C lũ prædicatur in qđ, quia non capiatur ſub illo reſpectu, quo qualificat aliud, ſed ab eo abſtrahitur. mõ ſic eſt de genere vt prius patuit. Ad quintum dr̃, ꝙ omnia contenta ſub genere conueniunt potentialiter in vno indiuiſibili ſm eſſentiam, non tñ actualiter, ideo non oportet ꝙ inter ſe conueniant eſſentialiter, & ſpecie. ideo genus nõ ſolũ prædicatur de differentibus ſpecie, ſed etiam de conuenientibus.

Idem, ac differens quot modis dicantur.

Ad cognoſcendũ aũt hoc membrũ de differentib. ſpecie, oportet ſcire qđ differens dicĩ tot modis quod dicit idẽ. Idẽ aũt dicit tripliciter, ſ. idẽ genere, idẽ ſpecie, idẽ numero Eadẽ genere ſunt, q̃cunque ſub eodẽ genere cõtinent, vt hõ, & aſinus ſub animali. Eadem ſpecie ſunt, q̃cũq. ſub eadẽ ſpecie continentur, vt Socrates & Plato ſub homine. Idẽ numero dicitur quadrupliciter, ſ. idẽ nomine, idẽ definitione, idẽ proprio, & idẽ ac-

D cidente. Eadẽ noĩe dicunt quorũ res eſt vna, nomina vero plura, vt Marcus Tull. Cic. Eadẽ definitione dicunt, quorũ vnũ eſt definitio alterius, vt animal rõnale mortale, & hõ. Eadẽ proprio dicũt, quo-

E rũ vnũ eſt propriũ alterius, & cõuertit cũ eo, vt riſibile, & hõ. Eadẽ accidẽte dicunt quorũ vnũ eſt accidẽs alterius, vt Socrates, & albedo quæ eſt in ipſo. Similiter differens dicit tripliciter. ſ. genere, ſpecie, numero, Differentia genere ſunt, quæcũnq; ſub diuerſis generib. continent vt hõ, & arbor, quia hõ continet ſub hoc gñe, qđ eſt animal, & arbor ſub hoc genere, ꝙ eſt planta. Differentia ſpem ſunt, q̃cunq; ſub diuerſis ſpecieb.

F cõtinent, vt Socr. ſub homine, & Brunellus ſub aſino. Differẽtia numero ſũt, q̃cunq. diuerſũ numerũ conſtituunt, vt Socrates, & Plato.

Poſtquam Auctor poſuit definitionem generis. hic conſequenter declarat aliquas partes eius, & primo illam partem differentibus ſpecie. Et, quia priuatio cognoſcitur per ſuum habitum, & differens ſe habet per modum priuationis reſpectu eiuſdem, ideo ad cognoſcendum modos differentis, Auctor notificat modos eiuſdẽ quia tot modis dicitur differens quot modis dicitur idem. Nam quot modis dicitur vnum oppoſitorum; tot modis dicitur, & reliquum. Etiam eadem

forma

A forma eſt cauſa identitatis inter illa, q̃ cõueniũt, & cã diuerſitatis ab alijs.nã per eãdem formam habet res identitatẽ in ſe, & diuerſitatem ab alijs. ideo primo videndũ eſt de modis eiuſdem.

Pro quo ſciendum,primo, ꝙ idẽ dr̃ tripliciter, idem gene e,idẽ ſpecie, idẽ numero.patet per ſufficientiam , quia oĩs identitas, & vnitas ſumitur a forma.vel igitur ſumitur a forma incõica bili,& ſic eſt idẽ numero, uel cõicabili, & hoc eſt dupr,vel ſumitur a forma completa,& determinata,& ſic eſt idem ſpecie, vel incomplexa , & indeterminata,& confuſa, & ſic eſt idẽ genere, & inter iſtos modos. eadem numero habent maiorẽ vnitatem q̃ eadẽ

B genere , vel ſpecie, qa habẽt maiorem diuiſionẽ. Ideo ille eſt perfectior modus identitatis. ſic aũt non ponit ideo ſm analogiã, qa illa non eſt identitas ſimpliciter,nec ſumitur ab aliqua forma una,& hic ſolũ enumerãtur modi identitatis, qui ſumuntur ab aliqua identitate formæ.

Differẽs & diuerſũ diſtiguũtur. Secundo ſciẽdum, ꝙ eadem genere ſunt, quæ ſub eodem genere cõtinent. & per oppoſitum diia genere,q̃ ſub diuerſis generibus continetur.& licet genera generaliſſima,qñq; dicant differẽtia genere, tñ magis ꝓprie diuerſa genera dñt,q̃ differentia genere.Differũt .n.diuerſa & diia.qa diuerſa ſunt,q̃ in

C nullo coi vniuoco conueniunt,differẽtia,vero,q̃ in aliquo cõi conueniunt,et in aliquo ſpeciali differunt, ꝙ nõ conuenit generibus generaliſſimis.Sed eadem ſpecie ſunt quæ continent ſub eiſdem ſpeciebus, & differentia ſpecie, q̃ ſub diuerſis ſpeciebus cõtinent. Et eadem numero ſunt, quæ non faciunt diuerſum numerum inter ſe,vt Socra.& homo,& ꝓuenit talis vnitas a forma, quæ format,& actuat materiam,et realiter idẽ ſunt vnitas numeralis,& indiuiſo,ſed differunt rõne,qa dicitur vnitas inquantum cauſatur a forma, quæ vnit partes materiæ & indiuiſio, iquã tũ prouenit a materia,quæ reddit formam incõicabilem.Sed differentia numero ſunt , quæ faciunt diuerſum numerũ inter ſe,vt Socr.& Pla.& prouenit illa diuerſitas originaliter ex parte materiæ diuiſæ ab agente in diuerſas partes,ſub quãtitate, complectiue aũt prouenit a forma totius,q̃ variat ſm eſſe in diuerſas partes materiæ prius diuiſæ,& ꝑ hoc hr̃ quõ ſpẽs diuiditur diuiſione materiæ,& quõ indiuidua eiuſdem ſpeciei formaliter differunt. D

Quę eadem numero dicantur. Tertio ſciendũ , ꝙ idẽ numero quadrupliciter dr̃. ſ.idem noie,idem diſinitione,idem proprio,idem accidẽte,qđ patet per ſufficientiã.qa quæcunq; ſũt eadem numero,vel ſunt eadẽ eſſentialiter,vel accidentaliter.ſi primũ,eſt dupliciter. vel ſunt eadẽ ſm rẽ,& rationẽ ſimul, & ſic ſunt eadẽ nomine, vel ſũt eadem ſm eſſentiam tm̃,& differũt rõne,& ſic ſunt eadẽ definitione,in quib. definitio ſm naturã precedit definitũ.ſi ſunt eadẽ accidentaliter. hoc eſt dupliciter.vel ſunt vnum accidentaliter accidente proprio, & ſic ſunt eadẽ ꝓprio, vel cõi,& ſic ſunt eadem accidente. & ſicut habetur ſufficientia modorũ eiuſdẽ, ita poteſt dari ſufficientia modorũ differentis,& etiam modorum vnius, qa vnum & idem, realiter idem ſunt. E

Quarto ſciendũ,ꝙ eadẽ noie dicuntur,quorũ res eſt vna,noia vero plura, & hoc modo ſynomina dicunt eadẽ. Sed eadem definitione dicunt , quorũ vnum eſt definitio alterius, vel etiã de definitione,ſicut ſpẽs eſt vna definitione cũ indiuiduo, & oẽ ſuperiꝰ eſſentiale cũ ſuo inferiori eſt eidẽ Eadẽ ꝓprio ſunt,quorũ vnũ eſt ꝓpriũ, & eadẽ accidente ſũt quorũ vnũ eſt accidens,& ꝓuenit hæc vnitas formaliter ex parte formę accidẽtalis,q̃ ſeipſa inhæret formaliter ſuo ſubiecto, effectiue vero ex parte ſui ſubiecti,qđ dat accidẽti eſſe, & vnitatem in genere cauſæ efficientis,materialis,& finalis. F

Argu. Vide x. Mat. a 16. & ibi A. Sed cõtra prædicta arguitur primo. Cælũ & terra ſub eodem genere continent.ſ.ſub corpore, & tñ nõ ſunt eadẽ genere,qa corruptibile, & icorruptibile differũt plusq̃ genere,ergo male hic

diſiniun-

A definiuntur eadem genere. Secũdo ſic. Homo,& aſinus differunt ſpecie,& tñ non contingentur ſub diuerſis ſpeciebus, igitur male definiuntur differentia ſpecie. Tertio ſic. Socr.& Plato differunt numero, & tñ non faciunt diuerſum numerum inter ſe,ſed tñ faciunt vnum numerum. ſ.binarium ergo male definiuntur differẽtia numero. Quarto ſic. Plura nomina ſunt differentia nomine, ergo non poſſunt eſſe eadem nomine,quorum res eſt vna,noia vero plura. Quinto ſic. Vbi ſunt diuerſæ formæ ibi ſunt diuerſa eſſe,ſubiectum, & accidens important diuerſas formas, igitur non habent vnum eſſe,nec ſunt eadem numero.

Verr. oẽs Doctor.

B Solutio. Ad argumenta Ad primum dicitur, ꝙ corruptibile, & incorruptibile nunqui ſunt eadem in gñe Phyſico, qď eſt materia eo ꝙ habent eiuſdem rationis materiam,tñ bene poſſunt eſſe eadem genere Logico,de quo ſolum eſt hic ad propoſitum. Ad ſm dr ꝙ licet homo & aſinus non ſint ſub diuerſis ſpeciebus, tñ habent diuerſas differentia ſpecificas, quibus differunt ſpecie, ideo poſſunt differentia ſpecie, ſed magis proprie dñr diuerſæ ſpecies. Ad tertiũ dr, ꝙ ſi capiatur numerus proprie, prout eſt multitudo ex vnitatibus, aggrega-

C ta,ſic Socr.& Plato non faciunt diuerſum numerum, ſed, ſi capiatur improprie, pro vnitate numerali, vel cõiter vt ſe extendit ad numerum,& vnitatẽ, ſicut hic capitur,ſic Soc & Pla. faciunt diuerſum numerum, i.diuerſas vnitates numerales,ſiue materiales. Ad quartum dr,ꝙ licet diuerſa nomina ſint differentia ex parte vocis, ſiue nominis nominantis, poſſunt tñ eſſe eadem ex parte rei nominatæ, & propter illam vnitatem dicuntur eadem nomine. Ad quintum dicitur,ꝙ licet ſubiectum, & accidens habeant diuerſa eſſe eſſentię, tamen habent vnum ſolum eſſe exiſtentiæ,per quod ſubiectum exiſtit per ſe, accidens vero ex conſequenti, ad exiſtentiam ſubiecti,vel ſubſtantiæ.

Quid nam ſit prædicari in quid, aliaque generis definitio datur. D

Illud autem dicitur prædicari in quid,quod cõuenienter reſpondetur ad interrogationem factam per quid,vt cum quęritur quid eſt homo? cõuenienter reſpondetur, animal. ergo animal prædicatur de homine in quid. Aliter autem definitur genus ſic. Genus eſt cui ſuponitur ſpecies.

Poſtquam Auctor notificauit illud membrum definitionis generis.ſ.differentibus ſpecie,hic conſequenter notificat aliud membrũ.ſ.prædicari in quid dicens, quòd illud dicitur prædicari in quid, quod conuenienter reſpondetur ad quæſtionem factam per quid cuius E ratio eſt, quia interrogatiuum quid, quærit de ſubſtantia, & quiditate rei, &, quia interrogationi debet eſſe proportionata reſponſio,ideo ad illud interrogatiuum quid debet reſponderi illud,quod dicit eſſentiam, & quiditatem rei. ideo quod conuenienter reſpondetur ad quæſtionem factam per quid, dicitur prædicari in quid.

Primo ſciẽdum, ꝙ forma,actus,quiditas,rõ.eſſentia,& natura, idẽ ſm rẽ, ſed differunt rationibus.qa eſſentia rei quinq, modis cõſyderatur. Primo modo inquantum informat materiam,vel totũ compoſitum,& ſic dicĩ forma ſecundo modo, prout actuat potentiam materiæ, & ſic eſt actus. tertio modo, F vt eſt principium eſſendi,et ſic dicĩ eſſentia. eſt.n.eſſẽtia id,quo res habet eſſe. quarto modo. conſyderatur,inquantum eſt principium cognoſcendi rẽ,& ſic dicitur quiditas, quaſi dicens quid eſt res,quia res formam eius ab intellectus cognoſcitur. & etiam quãdoque dicĩ ratio,quia eſt id quo rõ, vel intellectus cognoſcit ipſam rẽ. quinto modo conſyderatur,in quantũ eſt principium operandi. & ſic dicitur natura,& dr Natura a naſcor naſceris, qa ab ea, naſcũt motus,& operationes cõpoſiti, vel quia eſt principiũ naſcentiæ rei, &

per

A per hoc patet q̄d ſi. quiditas rei,& q̄d prædicatur in quid quia illud q̄ impor tat quiditatē rei per modū ſubſtantiæ,

Genus ſpecies, dr̄ia, definitio, eandem ſub diuerſis eſſendi modis. eſſentiā dicunt.

Scd̄o ſciendū,& genus ſpēs,dr̄ia, & definitio important eandē eſſentia rea liter,ſed ſub diuerſis modis eſsēdi: quia genus importat eam ſub confuſo eſſe determinabili, per differentias oppoſitas formaliter differentia vero importat eandem eſſentiam per modum for mantis.& qualificantis potentiā gn̄is, & hoc, quia determinat genus ad ſpe ciem. Spes vero importat illā eſſentiā, per modū formati,& determinati.im- B plicite tn̄. Sed definitio importat eā p modū cōpleti, & explicite. explicat.n. ipſam a prima potētia vſque ad actū vltimū per genus,& differētiā ſpēi. iō definitio p̄dicatur in q̄d de ſpē tn̄ non eſt vnū p̄dicabile tm̄. ſed cōplectit̄ plu ra p̄dicabilia ſ.genus,& differētiā.alia vero,q̄ ſunt incōplexa,dicūtur p̄dica bilia, & q̄ modi eſsēdi ſumūt̄ modi p̄ dicādi,& nō ab eſſentia ſcd̄m ſe,iō ge nus,& ſpēs,q̄ importat eſsētiā ſub mō ſubſtātiæ,p̄d cant in q̄d,nō aūt differē tia,q̄ importat eā ſub modo qualitati.

De hoc per Doct. 8. Phy 1. & Cæli & mun. & 12. Met.

Tertio ſciēdum, q̄ genus dupliciter cōſyderatur. Vno mō ſub rōne prædicabilis, & ſic de ipſo data eſt definitio prius poſita. Alio mō ſub rōne gn̄is,in quantum habet reſpectū ad plures ſpe cies,& ſic de ipſo datur hæc definitio. Genus eſt cui ſupponitur ſpecies, cuius ratio eſt quia in ordine prædicabiliū C cōius debet poni ſupra minus cōe, cū poſſit de ipſo prædicari vniuerſaliter. & non econuerſo, ſed genus eſt cōius quā ſit ſpēs , quia ad hoc q̄d ſit genus requiritur,q̄ poſſit eſſe in plurib. ſpeciebus,& quod ſub eo ſint plures ſpecies aptitudine, & quia in perpetuis, ſicut ſunt vniuerſalia nō differūt eſſe, & poſſe ſecūdū ipſos iō,cū genus ſit in potentia ad plures ſpēs , et hēt plures ſpēs ſub ſe in actu, & licet genus ſecūdū totā ſuā eſſentiam poſſit ſaluari in vnica ſpē non tn̄ ſecundū totā eius potentiā, quia poteſtate contineret oēs ſpecies , ſub ... o ſemper manet cōius,& ſpe cies conuenienter ponitur ſub eo. D

Quarto ſciendū , q̄ ſub gn̄e aliquid dupliciter ponitur. Vno mō lateraliter vt differētia, quæ a latere cōtrahit par tē poteſtatis gn̄is,& a latere concurrit ad conſtōnem ſpeciei tanquā determi natur eſſentiā gn̄is ad ſpeciē. Alio mō directe, vt id , quod importat eſſentiā gn̄is p modū determinatę ſubſtātię,& ſic ſpecies ſupponit̄ gn̄i. et immediate, & formaliter, quia per differentiā genus determinatur ad ſpeciē,indiuidua vero ponūtur ſub gn̄e mediāte ſpecie, & hoc materialiter , quia ſpēs diuidit̄ per indiuidua ſolū diuiſione materiali, & non formali.ideo conuenienter dr̄.q̄ genus eſt cui immediate directe, E & formaliter ſupponit̄ ſpēs,& nō dr̄ia vel indiuiduū propter cauſa iā dictas.

Sed cōtra prædicta primo arguitur. Argu. Si quæratur quid eſt oratio,conueniē- ter rn̄detur bene q̄ eſt vox, & tn̄ vox nō prædicatur de oratione in quid. cū oratio non habeat quiditatē, eo q̄ eſt eius rationis.igit̄ male definitur prædi cari in quid. Scd̄o ſi quæratur,quid eſt chymera bene rn̄detur, quod eſt quid imaginabile, compoſitū ex impoſſibilibus cōpoſiti, & tn̄ hoc nō prædicatur in quid de chymera,cum ipſa nō hēat quiditatē. Tertio ſic.Vnius definibilis vnica eſt definitio,cū vnius rei ſit vnū eſſe & definitio ſit oro explicās eſſe rei ergo male ponit̄ hęc ſecunda definitio B gn̄is.Quarto ſic. Potentia ponitur ſub actu, & non ecōuerſo.ſed genus eſt potētia reſpectū ſpeciei . igitur ponit̄ ſub ſpecie,& ſibi non ſupponitur ſpecies . Quinto ſic.Prius non dēt definiri per poſterius,ſed ſpecies eſt poſterior gn̄e. igitur genus male definitur per ſpēm. Solutio

Ad argumēta. Ad primū dr̄, q̄ licet oro nō hēat quiditatē ſm rē.& ſimplr tn̄ habet quiditatem ſm modum eo mō,quo habet eſſe.cum quiditas nō ſit aliud q̄ rei entitas, vt notificatiua ipſius. iō vox de orone in quid p̄dicat̄ co mō, quo rn̄detur ad interrogationem eius factā per quid. Ad ſm dr̄, q̄ ſi de chymera,quæratur quid rei,non valet

defi-

A definitio, ſed ſi q̄rat̄ q̄d nominis bene datur i la definitio,& poteſt prædicari in q̄d de chymera, vel ēt ſm modū p̄dicatur in quid de ipſa oſtendēdo entitatē eius, ꝑut eſt ens rationis. Ad tertiū dr̄, ꝙ licet vnius rei ſit vnicum eſſe eſſentiæ, & vnica definitio quidditatiua, tñ poſſunt eſſe plures modi eſsēdi, vel plura eſſe accidētalia, quę explicāt per definitionē deſcriptiuā. ideo vnius rei ſm plures modos eſſendi poſſunt eſſe plures definitionis deſcriptiuę. & ſic eſt de genere in iſtis definitionib. Ad quartum dicitur, quòd duplex eſt potentia, quædam eſt potentia ſubiectiua, quæ eſt potentia materiæ, vel ſu- B biecti, per quā poteſt ſuſcipere formā, alia eſt potentia formalis, quæ eſt aptitudo formæ aptæ determinari per diuerſas formas, & licet potentia ſubiectiua ponatur ſub actu, non tamen potentia formalis, ſed ponit̄ ſupra actū, & hoc modo genus eſt potentia reſpectu ſpeciei. Ad quintū dr̄, ꝙ ſi ſpecies capiatur ꝑ re ſubiecta intētioni, ſic eſt poſterior genere, ſed ſi capiatur ꝑ intētiōne concreta rei, adhuc dupliciter conſideratur. vnō modo vt habet depēdentiam ad ſuum genus quod terminat ipſam, & ſic adhuc eſt poſterior, alio modo vt ipſa terminat reſpectū, et dependentiā intentionis generis, & ſic C eſt prior genere. cū terminās pręcedat terminatū, & ſolū hoc modo capit̄ in definitione generis poſtremo poſita.

Diuiſio generis in generaliſſ. mum ac ſubalternum, & quid vnumquodque ipſorum.

Porphirius, & Doct. in c. de genere.

Et diuidit̄ in genus gn̄aliſſimū, & genus ſubalternarū. Gen⁹ generaliſſimū eſt, ſupra q̄d nō eſt aliud genus ſuperueniens, vel genus generaliſſimū eſt q̄d, cū ſit genus nō pōt eſſe ſpecies. Et diuidit̄ in decē generaliſſima, q̄ ſunt decē p̄dicamenta. ſ. ſubſtantia quantitas, qualitas, relatio, actio, paſſio, quādo, ſitus, vbi, habitus. Hæc aūt decem prædicamenta dicuntur generaliſſima, quia nullum genus habēt D ſupra ſe, licet. n. ens dicat̄ de iſtis decem, tñ non dicitur de ipſis vniuoce, ſed æquiuoce, ſiue multipliciter. ideo non eſt genus eorū. De his aūt decē nihil modo dicemus, ſed in p̄dicamentis determinabit̄ de ipſis. Gen⁹ ſubalternū eſt ꝙ, cū ſit genus, poteſt eſſe ſpecies, vt animal eſt genus hominis, & equi, & eſt ſpecies corporis animati.

Poſtq̄ Auctor determinauit de genere d. finitiue ponendo duas definitiones eius, hic cōſequēter determinat̄ de B ipſo diuiſiue. dicēs q̄d genus diuidit̄ in genus generaliſſimū, & ge.⁹ ſubalternū, cuius rō eſt. Quia omne genus ordinat̄ in ordine prædicamētali, vel ergo eſt principium ſui ordinis ſic, ꝙ nō ponitur ſub alio, & ſic eſt genus gn̄raliſſimum, vel ſubordinatur alteri, et ſic eſt, genus ſubalternū, & iſtorum membrorū, generaliſſimum dr̄ perfectus genus quam ſubalternum. rō eſt quia ratio generis a generalitate ſumitur. & communitate ſui ambitus, ſed genus generaliſſimum habet maiorem generalitatem, & communitatem, quā ſub F alternum, q̄a plura ſub ſe continet, iō perfectus dicitur genus, quare ſequitur quod diuiſio prædicta eſt diuiſio analogi in ſua analogata.

Primo ſciēdū ꝙ genus gn̄aliſſimū ē. ꝙ cū ſit gen⁹ nō pōt eſſe ſpecies. cuius rō eſt, q̄a genus gn̄aliſſimum hēt, ꝙ ſit genus. & ꝙ ſit gn̄aliſſimum primum hēt per reſpectum ad ſuas ſpecies, quarum dr̄ genus, & ſm hēt per negationē prioris generis, ꝙ ſit gn̄alius ipſo, & vtrunque explicat̄ in definitione p̄dicta, primum cū dicit̄, q̄d cū ſit gen⁹, ſcd̄m per hoc ꝙ dicit̄, non pōt eſſe ſpecies, q̄a ſi non poſſit eſſe ſpecies, non habet aliquod genus communius ipſo, ideo aliter ſic poteſt definiri. Genus generaliſſimum eſt, ſupra quod non eſt aliquod ſupraueniēs genus.

A Secundo ſciendum ꝙ gñaliſſimũ du pliciter exponit̃.ſ.affirmatiue, & nega tiue,negatiue ſic. Generaliſſimũ ẽ generale, & nihil eſt eo gñalı⁹ affirmatiua ſic.Generaliſſimũ ẽ qđ eſt gñrale,et & oi alio eſt generalius, qđ põt dupl̃r intelligi, vel qđ oi alio generalius ſit ſimpliciter. vel oi alio de ſuo ordine, vñ ſi exponatur generaliſſimũ affirmatiue, & intelligatur ꝙ ſit omni alio gene. alius ſimpliciter,ſic ſubſtãtia nõ eſſe gñaliſſimu,ipſa .n nõ eſt omni alio gñ ilior,ſ.quãtitate, et tũc quãtitas nõ eſſet genus gñaliſſimũ, & ſic oportet uñ vnum eſſe genus generaliſſimum.

Sed ſi exponatur generaliſſimum ne B gatiue,vel affirmatiue cũ iſta reſt ĩctio ne quod ſi omni alio de ſuo ordine generalius,ſubſtãtia bñ eſt genus gñaliſſimum,& ſimiliter alia prædicaméta, & hoc modo capit̃ hic generaliſſimũ.

Tertio ſciendũ,quòd genus generaliſſimũ diuidit̃ ꝑ decẽ ꝑ̃dicaméta, quæ sũt ſubſtãtia quãtitas,a iqd, qualitas, actio,paſſio ſitus,habit⁹,vbi quãdo,& dicunt̃ iſta generaliſſima,qa nõ habet aliquod genus ſupra ſe,qa licet genus gñaliſſimũ diuidit̃ ꝑ illa decẽ,tñ nõ eſt genus ipſorũ,ſed ſolũ eſt intẽtio cõis, quę de ipſis ꝑ̃dicat̃ accidẽtaliter, & licet ens dicat̃ de omnib.illis.tñ non eſt genus ipſorũ,quia nõ prędicat̃ de ipſis vniuoce,nã ꝙ prędicat̃ vniuoce,prędicat̃ ſm vnũ nomẽ,& vnã rõnem,æqualiter participat̃ a multis,ſed rõ entis, q̃ eſt habere eſſentiã,vel habere actum eſſendi, non ęqualiter participat̃ a decẽ ꝑ̃dicaméts, qa actus eſſendi primo cõuenit ſubſtãtię,& per ſubſtantiã ſolum conuenit alijs.ſ.accidentibus, & non conuenit ipſis per ſe.Similiter habere eſſentiam verius conuenit ſubſtãtiæ q̃ alijs.Idẽ omne genus diuidit̃ per differẽtias forma'es.quę ſunt extra rõnem generis, ſed ens non diuiditur in decem prædicamenta per differentia formales, quæ ſint extra rationem vel naturam entis, quia tunc eſſent non entia modo non ens nullam conſtituit ſpẽm ſub ente, iõ ens non habet differentia formales, nec eſt genus ad decẽ prędicamenta,ſed eſt cõe analogum.

Ens nõ eſt gen⁹ ad decẽ ꝑ̃di. ſed analogum.

C

Quarto ſciẽdũ ꝙ gen⁹ ſubalternũ dr̃ ꝙ cũ ſit genus bene põt eſſe ſpecies,cuius rõ eſt qa ſubalternum mediat poſitione, vel ratione ordinis inter generaliſſimũ, & ſpecialiſſimũ ratione cuius habet duplicẽ reſpectũ, primo habet reſpectũ gñaliſſimi,ꝙ eſt ſibi ſuperi⁹, ab illo dr̃ ſpẽs, ſcđo hẽt reſpectũ ſuorũ inferiorũ,a quo dr̃ gen⁹,& ſic bene dr̃ ꝙ,cum ſit genus põt eſſe ſpẽs,& dicitur ſubalternũ,quaſi alternatim ſub ſupra poſitũ.ſ.poſitione formali,& nõ dicitur ſubalternum, qa eſt ſub altero natũ,qa tũc ſpecies ſpec aliſſima diceret̃ ſubalterna, & ꝑ hoc patet de diuiſione gñis,& de definitionib. mẽbrorũ eius et de diuiſione gñis gñaliſſimi.

D

Quid ſit genus ſubalternum.

Sed cõtra ꝑ̃dicta primo arguit̃.Omnis diuiſio gñis fit per differẽtias ĩ ſpecies eius, ſed iſta diuiſio gñis nõ fit in ſpecies eius, cũ gñaliſſimũ non poſſit eſſe ſpecies,igit̃ illa diuiſio nõ eſt ſufficiens. Scđo ſic.Quod põt habere eſſe determinatũ ꝑ differẽtiã põt eſſe ſpecies,ſed genus gñaliſſimum eſt hmõi, qa ſubſtãtia hẽt eſſe determinatum ꝑ rationale ad hominẽ,ergo generaliſſime põt eſſe ſpecies. Tertio ſic. Quod dicit̃ ꝑ ſuperabundantiã vni ſoli cõuenit,ſed gñaliſſimum ꝑ ſuperabundantiã dr̃,igit̃ vni ſoli cõuenit, igit̃ nõ sũt de eſſe ꝑ̃dicaméta. Quarto ſic.Omne, ꝙ ꝑ̃dicat̃ in quid eſt cõius alio eſt genus, ſed ens ꝑ̃dicat̃ in qd de quolibet ꝑ̃dicamẽtorum,& eſt cõmunius quolibet,qa ſi q̃rat̃ quid eſt ſubſtãtia conuenienter rñdet̃ ꝙ eſt ens,ergo ens eſt genus ad decẽ ꝑ̃dicaméta. Quinto ſic. Oppoſita nunq̃ ſimul poſſunt eſſe in eodẽ genus, & ſpecies opponunt̃ ſm intẽtionẽ eorum ergo genus ſubalternum non eſt genus ſimul,& ſpecies.

E

Argu.

F

Ad argumenta. Ad primum dicit̃, ꝙ dupliciter dicitur diuiſio generis, vno modo ratione modi diuiſionis,qa fit ſecundum formam diuiſionis gñis ꝑ differẽtias oppoſitas. Alio mõ dicit̃ diuiſio gñis ratione diuiſi eo quod ibi

Solutio

di-

A diuiditur genus vel intentio gñls. Et li
cet diuiſio generis primo mô dicta ſp
fiat diuerſas ſpês, non tñ diuiſio gñis
ſcđo mô dicta, & illa nô eſt propria di
uiſio gñis, ſed côis analogi, & hoc mô
eſt diuiſio, qa hic non diuiditur genus
pro aliqua ſpeciali re ſubiecta intẽtio-
nis, ſed pro intentione côi gñis contre
ta rei, quæ non habet drias formales.

Ad ſcđm dr, quod licet generaliſſimũ
conſideretur quantum ad eſſentia eius
bene pôt habere determinatũ eſſe per
B d iam, ſed ſi conſyderetur ſcđm ſuum
modum eſſendi, quo dr côiſſimum ſui
ordinis, ſic non pôt habere eſſe deter-
minatũ per d iam, & quia genus gña-
liſſimum vtrũque importat ſ. eſſẽntiã,
& talem modum eſſendi, nô vt gñaliſ-
ſimũ eſt, nô pôt eſſe tale determinatũ.
Ad tertiũ dr, quod licet illud quod ſu-
per abundantiã dr, vni ſoli côueniat in
vno ordine, tñ pôt conuenire diuerſis
in diuerſis ordinibus & ſic eſt decem
prædicamentis, quorum quodlibet in
ſuo ordine dicitur generaliſſimum.

Ad quartum dr quod ens dupliciter
capitur vno modo participaliter, vt tã
tum valet ſicut exiſtens, vel habẽs actũ
eſſendi, & ſic non prædicatur in quid
de aliquo prædicamento, ſed ipſis acci
dentaliter vel contingenter conuenit.
alio modo nominaliter, & tñ valet ſi-
C cut habens eſſentiam, & ſic bene præ-
dicatur in quid de prædicamentis, ſed
non eſt côius, aliquo illorum côitate
naturæ, vel rei, quæ diuiditur per illa
decem, ſed ſolum côius côitate vocis.
ideo dicitur vniuoce de ipſis. Ad quin-
tum dicitur, quod ſi genus, & ſpecies
comparentur ſecũdum idem, ſic oppo-
nuntur ſecundum ſuas intẽtiones, ſed
reſpectu diuerſorum non opponũtur.
& hoc modo conueniunt ſubalterno.

Ex duobus modis capitur.

Quidnam ſpecies ſit.

Species eſt ꝙ prædicatur de plu
rib. differẽtib. numero in eo quod
qd eſt. In hac aũt definitione hoc
verbũ ꝑdicatur, dicit aptitudinẽ,
& nô actum. Similiter in alijs. vt
hô prędicatur de Soc. & Platone, D
& de alijs particularib. hominib.
quę ſunt plura differẽtia numero,
vt prius patuit: Et prædicatur de
his in quid quia cũ q̃ritur quid eſt
Socr. conueniẽter reſpõdetur homo.

Poſtq̃ determinatum eſt de gñe qđ
eſt principium ſpecie, hic conſequẽter
Auctor determinat de ſpecie, quæ ca
pit rationem, & naturam vniuerſalem
ab vno genere, ipſam primo ſic defi-
niens. Species eſt quod prædicatur de
plurib. differentib. numero in eo quod
quid. in qua definitione per illã parti-
culam ꝙ prædicatur de pluribus hr, ꝙ
ſpecie eſt vnum prædicabile, per quod
intelligitur genus definiti deinde po-
nitur differentib. numero, ad driã gñis, E
ꝙ prædicatur de differentib. ſpecie, &
ponitur in quid, ad driam diuæ, pprij,
& accidentis. quæ prædicantur in qua
le. & conuenit hæc definitio ſpẽi ſpe-
cialiſſimæ tantum, & non ſubalternæ.
Ratio eſt, quia hic definitur ſpecies in
ratione prædicabilis. in cuius ſignũ po
nitur hoc relatiuũ, quod referens præ-
dicabile, vel vniuerſale. ſed ſpecies ſpe
cialiſſima in ſolũ eſt ꝑdicabile ab alijs
diſtinctum, & non ſubalterna, ſed illa
continetur ſub prædicabilis generis.

Primo ſciẽdum, quòd ſpecies dupli
citer accipitur. Vno modo proprie, &
eſt vniuſcuiuſq; forma. i. pulchritudo
vel formitas corporis, q̃ côſiſtit in debi
ta quãtitate, & debita mẽſuratione mẽ
brorũ corpori cũ viuacitate coloris, & F
hoc modo dr, ſpecies in ciuilibus. Scđo
modo capitur ſpecies tranſumptiue ꝓ
forma côicabili, q̃ ponitur ſub aſſigna-
to gñe, & illo modo dr ſpẽs Logico vn
de nomẽ ſpẽi primo repertũ eſt in ciui
lib. & per ſimilitudinem tranſlatũ eſt
ad ſpẽm Logicam, quia ſicut ſpẽs, q̃ eſt
pulchritudo actuat ipſum corp⁹ remo
uẽdo eius turpitudinẽ, ſic ſpẽs Logica
actuat, & determinat ipſũ genus, & re
mouet ei⁹ turpitudinẽ. i. potẽtialitatẽ,
& indeterminationẽ ab hoc. n. qđ eſt
ſpecificare, dicitur ſpẽs, & de ſpecie ſe-

A cūdo modo dicta eſt hic ad propoſitū.

Secundo ſciēdum, ꝙ natura ſpeciei vt puta natura hoīs tripliciter conſyderatur. Vno modo ſm ſe, & abſolute, & ſic non dr̄ vniuerſalis, nec particularis, qa non capitur ſub aliqua ſecunda intentione. Alio modo capitur ſub reſpectu ad ſua indiuidua, & ab illo dr̄ vſis. Tertio modo per reſpectū ad ſuū genus, & ab illo accipitur intentio ſpeciei, & ſcd̄m illū reſpectū habet ſpecificare genus. hic autē non definitur ſpecies pro illa natura cōi abſolute, ſed ꝑ illa natura, vt ſubſtat intentioni ꝑdicabilis, & ſpēi ſimul. &, quia non definit hic in ratione prædicabilis tantū quia

B tunc per iſtam definitionem nō differret ab alijs prædicabilibus, ſed definitur in ratione prædicabilis determinati, & contractū ad ſpecialē modum prędicandi, & per intentionem ſpeciei. vñ ſpecies in ſuo nomine includit prædictam naturam cōem materialiter, & formaliter includit intentionem ſpēi cum intentione vniuerſalis. ideo definitur pro illa re ſubiecta, inquantum ſubſtat intentioni vniuerſalis, & ſpeciei.

Predicari dicit aptitudinē nō actum. Tertio ſciendum, ꝙ dū in aliqua definitione ponitur verbū, ꝙ habet ſignare actū debet capi. vt dicit aptitudinē. cuius ratio eſt, quia definitio ſp eſt de aliquo vniuerſali, & nō de ſingularib.

C eo ꝙ ſingulariū non eſt demōſtratio, & ꝑ cōſequēs neq; definitio, qa definitio eſt mediū demōſtrationis, ſed aptitudo ſe tenet ex parte vſium, actus aūt ex parte ſingularium, cū actus. & operationes ſint ſingularium & ſuppoſitorū, ideo dum verbū ſignans actū ponitur in definitione debet capi vt dicit aptitudinē tm̄. ideo in pręſenti definitioni hoc verbū ꝑdicatur, dicit aptitudinem ad prædicandum, & nō actum.

Quarto ſciendū, ꝙ genus, & ſpecies diuerſimode multiplicātur, & diuiduntur genus. n. diuiditur diuiſione formalis. ſ. per differētias formales, formaliter cōtrahentes eſſentiā gn̄is ad diuerſas ſpecies, rōne cuius genus prædicat de differētib. ſpeciē. ſed ſpēs diuiditur ſolū diuiſione materiali, ꝑ hoc & ipſa accipit in materia diuiſa ꝑ diuerſa partes, in quas ipſa multiplicatur ſm eſſe. &, qa talis diuiſio materialis cauſat diuerſa indiuidua dr̄ia numero. iō ſpēs ꝑdicatur de differentib. numero, & qa ipſa dicit totā eſſentiā cōpleta illorum indiuiduorū per modū ſubſtātiæ, ideo prædicatur de ipſis in quid. & per hoc patet intellectus definitionis ſpeciei. D

Contra ꝑdicta primo arguitur. Nullū ens cōpletum habet eſſe in pluribus cum ens in alio ſit imperfectū, & non per ſe exiſtens, ſed ſpēs eſt ens completum. & perfectum ſicut genus eſt imperfectum, ergo ſpecies non habet eſſe in plurib. nec prædicari de multis. Secundo ſic. Oē prædicabile dicit totum eſſe ſui ſubijcibiles, ſpecies nō dicit totum eſſe indiuiduorū, quia indiuiduū vltra ſpeciem addit materiam ſignatā accidentib. quam ſpecies nō includit. ergo ſpecies non prædicatur de indiuiduis differentib. numero. Tertio ſic. Indiuiduum non habet quiditatem, nec definitionē, ergo ſpecies non dicit qditatem indiuiduorū, & per conſequens non prædicatur in quid de differētib. numero. Quarto ſic. Genus prędicatur in quid de differentib. numero vt aial de Soc. & Brunello. ergo iſta definitio conuenit generi, nec valet dicere ꝙ genus prædicatur de differentib. numero ſolum mediate, quia prædicatur immediate de differentib. qa diuerſę ſpecies in genere ſubſtantię differūt numero, igitur genus immediate prędicatur de differentib. numero. Quinto ſic. Materia prædicatur in quid de hac materia & illa quæ differunt numero, & tñ nō eſt ſpecies, cum nō ſit forma totius. ergo iſta definitio cōuenit alijs definito. P

Argu. B

De hoc ꝑ Philoſophū, & Doc. 1. Poſte. T. 20 & 7. Topi. & in 2. de aīa ꝑ Doct.

Solutio. Ad argumenta. Ad primum dr̄, ꝙ licet ſpecies ſit ens completū perfectione eſſentiali. & formali. non tñ eſt ꝑfectum perfectione ſuppoſiti. ideo nō eſt per ſe ſubſiſtens, ſed bene poteſt eſſe in multis, ſicut ſuperius in ſuo inferiori, licet nō ſit in alio. vt accidens in ſubo, quod eſt ſimpliciter imperfectū.

A Ad ẽm dr̃ ꝙ licet ſpẽs nõ dicat totũ
eſſe materiale, & ꝓpriũ indiuidui,q̃a
indiuiduũ vltra ſpẽm addit materiã ,
vel ẽm aliquos ſignificationem mate-
riæ , tñ ipſa dicit totum eſſe ſpecificũ
ſuorũ indiuiduorum ꝙ ſufficit ad præ
dicandum de ipſis . Ad tertium dr̃, ꝙ
indiuiduum dupliciter conſyderatur .
Vnõ modo vt eſt res particularis, ter-
minans fluxũ naturæ cõis,& iſto mo-
do bene habet eſſentiam , & quidita-
tem. Alio modo conſyderatur ſub rõ-
ne diſcreti, vt includit accidẽtia indiui
duantia,& hoc modo non habet eſſen
tiã, niſi per ſuas partes, quia includit
eſſentias de diuerſis ꝑdicamentis. nec
B iſto modo ſpecies prędicat̃ in quid de
indiuiduis,ſed primo modo. Ad quar-
tũ dr̃ , ꝙ licet genus mediatẽ prædice-
tur in quid de differentib. numero, nõ
tñ immediate ſicut intelligitur de ſpe
cie. & licet diuerſæ ſpecies ſubſtantiæ
per ſe,& primo differãt numero ſ.nu-
meroſitate eſſentiæ , & non tñ nume-
roſitate ſuppoſiti,de qua ſolum hic in
telligitur. Ad quintum dr̃, ꝙ licet ma-
teria prædicetur in quid differentibus
numero ẽm modũ, non tamen ẽm rẽ,
quia ipſa non eſt forma dicens eſſe hu
ius materiæ vel illius niſi ẽm modum
tñ. & illo modo poteſt dici ſpecies Lo
gica ſecundum modum eo modo,quo
prædicatur in quid de differentibus
C numero.

Prædicaĩ ſpẽs de differentib. numero natura cõplete, & ſic excludunt̃ oẽs obiectiones.

*Speciei alia deſcriptio ponitur ſubalter-
naque ac ſpecialiſſima quidnam ſint de-
claratur.*

Definitur etiam ſic ſpecies eſt ,
quæ ponitur ſub aſſignato gene-
re , & de qua genus in eo ꝙ quid
ſit prædicat̃,et diuiditur in ſpeciẽ
ſpecialiſſimam;& ſpeciẽ ſubalter
nam Spẽs ſpecialiſſima eſt,q̃ cum
ſit ſpecies,nõ poteſt eſſe genus, vt
homo equus,& conſimilia vel ſic
ſpẽs ſpecialiſſima eſt,ſub qua non
eſt alia inferior ſpecies. Species
ſubalterna eſt, quæ cũ ſit ſpecies ,
poteſt eſſe genus vt animal . vnde D
quæ vnque ſunt inter genus gene
raliſſimam,& ſpeciem ſpecialiſſi-
mã,poſſunt eſſe genera & ſpecies,
ad aliud quidem, & ad aliud ſum
pta ſunt enim genera,reſpectu in-
feriorum.ſpecies vero reſpectu ſu
periorum , ſicut patebit in arbore
Porphyriana.

Poſtquam Auctor poſuit diuiſionẽ
ſpeciei in ratione prædicabilis , & per
reſpectum ad ſua inferiora, ẽm quẽ dr̃
vniuerſalis, hic conſequẽter definit ip E
ſam ſub ratione ſpeciei,& per reſpẽm
ad ſua ſuperiora,ẽm quem dr̃ ſpecie,di
cens,ꝙ ipſa alter ſic definitur. Species
eſt,quæ ponitur ſub aſſignato gñe, &
de qua genus in eo quod quid prædi-
catur, & debet intelligi ꝙ ponitur di-
recte,& ſub gñe. & nõ lateraliter,ſicut
dñia, & etiam ponitur immediate , &
non mediante alio, ſicut indiuiduum ,
& conuenit iſta definitio tam ſpeciei
ſpecialiſſimæ.quam ſubalternæ.quæli
bet.n. illarum ponitur ſub aſſignato
genere.ideo ipſa eſt cõior præcedente.
Primo ſciendum,ꝙ ſpecies ſub gñe
ponitur poſitione formali , & ordine F
vel poſitione participationis, cuius rõ
eſt,quia ſpecies ponitur ſub gñe.eo ꝙ
eſt minus,& magis determinata, quã
genus,ſed ꝙ ſit magis determinata,ha
bet a dñia formali quæ contrahit for-
maliter,& determinat genus ad ſpẽm,
ideo ſpecies ponitur ſub gñe poſitio-
ne formali , & ẽt ordine participatio-
nis,quia participare eſt rationẽ partici
pati in ſe capere ſeu ſuſcipere , ſpecies
aũt in ſe ſuſcipit generis rationẽ quaſi
eius definitionem. Vnde patet ꝙ ſpẽs
aliter ponitur ſub gñe quã indiuiduũ,
quia indiuiduum ponitur mediãte ſpẽ
ſub gñe; & ſub ſpecie ponitur poſitio-
ne materiali tñ,indiuiduum.n.contra
hit formam gñis vel ſpeciei per mate-
riã ſolũ quæ eſt principium indiuidua
tionis, & reddit formam incommuni-
cabilẽ , per q̃ efficitur minus cõis,& ꝑ
talem determinationẽ indiuiduum po

A nitur ſub genere, vel ſpecie, ratione cu ius indiuiduũ vagũ generis, vel aliqđ animal, reſpectum animalis, nõ ponitᷓ ſub aliqua parte determinat poteſtatis generis ſed indifferenter contrahit genus ad indiuiduum cuiuslibet ſpeciei,

Indiuiduũ vagum, generis ad omnes ſpecies eius attinet.

Scđo ſciendũ, ꝙ ſpẽs actu, & intellectu includit eſſentiã generis, & ideo ipſa non põt poni indifferẽter ſub diuerſis generib. ſed ſolũ ſub illo determinatio genere, cuius habet eſſentiã, & iõ poni dicitur ſub aſſignato genere. i. ſub ſuo genere determinato, cuius habet eſſentiam. & de ea genus prædicatur in quid eo quod dicit totam eius eſſentiã per modum ſubſtantiæ, licet ſub eſſe B confuſo, vt prius dictum: & per hoc patet intellectus huius difinitionis.

Tertio ſciendũ, ꝙ ſpẽs diuiditur per ſpẽm ſpecialiſſimam, & ſubalternã cuius rõ aſt qa oĩs ſpecies eſt determinata per dñam per q̃ conſtituit, vel ergo eſt totaliter determinata per dñam, & ſic eſt ſpecialiſſima, vel adhuc eſt determinabilis, & diuiſibilis per differẽtias oppoſitas, & ſic eſt ſubalterna. R õ eſt, quia rõ ſpeciei ſumitur ab hoc qđ eſt ſpecificare poteſtatem, & confuſionẽ gñis per ſimilitudinẽ ad ſpẽm in ciuilibus quæ ſpecificat ipſum corpus, ſed in ſpecie ſpecialiſſima genus verius determinatur, & ſpecificatur, quã in ſubalterna cum in ſubalterna genus adhuc ſit determinabile per differentiam, & in ſpecie ſpecialiſſima eſt totaliter determinatum. C

Quarto ſciẽdũ, ꝙ ſpẽs ſpecialiſſima eſt, quæ, cum ſit ſpecies, nõ poteſt eſſe genus, vnde ipſa reſpectu ſui generis dicitur ſpẽs, ſed inquantum eſt totaliter determinata per differentiã, & non amplius diuiſibilis eſt per differẽtias, dicitur ſpecialiſſima, quia nõ eſt diuiſibilis formaliter, ideo non põt eſſe genus ideo dr̃, ꝙ eſt ſub qua non eſt alia inferior ſpecies. Sed ſpecies ſubalterna eſt, quę cum ſit ſpẽs, põt eſſe genus ipſam. eſt ſpecies reſpectu ſuorũ ſuperiorũ, & genus reſpectu ſuorũ inferiorum, qa põt diuidi per differentias formales, quarũ quælibet cõſtituit, ſpẽm ſub ſe, iõ põt eſſe genus, reſpectu illarũ ſpecierum, & hoc modo oĩa intermedia inter genus gñaliſſimum, & ſpẽm ſpecialiſſimã dicunᷓ genera reſpectu inferiorum: et ſpecies reſpectu ſuperiorum, & per hoc patet diuiſio ſpeciei, definitiones membrorum eius. D

Sed contra ꝑdicta arguiᷓ primo Magis cõe non poniᷓ ſub minus cõi, ſed ſpecies cõior eſt q̃ genus, quia plures ſunt ſpecies, q̃ gña, ergo ſpẽs de pluribus dr̃ quam genus, & per conſequẽs non poniᷓ ſub gñe. Scđo ſic. Idẽ nõ eſt definiens, & definitum reſpectu eiuſdem, cum idem non ſit notius, & minus notum reſpectu eiuſdẽ, ſed genus prius definitũ eſt per ſpeciẽ, ergo ſpecies hic male definitur per genus. Tertio ſic. Indiuiduum vagum generis immediate ponitur ſub aſſignato gñe, vt aliquod aĩal immediate ponitur ſub aĩali, & tñ non eſt ſpẽs. ergo iſta definitio nõ conuenit ſoli definito. Quarto ſic. Hõ eſt ſpẽs ſpecialiſſima, & tñ eſt genꝰ viri, & mulieris, cũ vir, & mulier ſpẽ & formaliter differant. ergo ſpecialiſſima bene poteſt eſſe genus. Quinto ſic. Nullum genus habet aliquã dñam in actu, ſed in potentia ſolum ſed omnis ſpẽs ſubalterna habet vnã differẽtiã in actu, igitur nõ poteſt eſſe genus. Argu. E

Ad argumẽta. Ad primũ dr̃, ꝙ ſi ſpẽs capiatur pro intentione ſpeciei, ſic eſt cõior, quã genus. ſed ſi capiaᷓ ꝙ re ſubiecta intentioni, pro quo hic definiᷓ. nõ eſt cõior gñe, ſed magis determinata ideo poniᷓ ſub gñe. Ad ſm dr̃, ꝙ in abſolutis, ideo non põt eſſe definiens, & definitũ. ſed bene in relationis. ſeu reſpectiuis, vnũ definitur per alterũ, et econuerſo mõ genus, & ſpẽs relatiue dñr. vñ in relatiuis, idẽ põt eſſe magis & minus notum reſpũ eiuſdem xm diuerſas rationes. Relatiua. n. conſyderãtur tripliciter, vno modo ſecundũ ſubiecta vel fundamẽta relationum, & ſic vnum eſt notius altero, & non conuerſo. Secundo modo, inquantum in vtroque eſt vna ſpecies relationis, & ſic ſũt ſimul Solutio F

Relatiua iuxta diuerſũ modum ad reliquũ per reliquũ definiri.

A ſimul natura, ſic ambos vt nota æqualiter. Tertio modo, inquantum vnum terminat dependentiam alterius. & ſic vnum eſt magis notum, & minus notum altero, inquantum. n eſt terminãs eſt magis notum inquantum vero ad aliud terminatur eſt minus notum, & hoc modo relatiua per ſeinuicem differenter definiuntur. Ad tertium dr, ꝙ licet indiuiduum vagum generis immediate ponatur ſub genere, poſitione materiali, non tñ poſitione formali, de qua eſt hic ad propoſitum. Ad quartum dicitur, quod vir & mulier non differunt ſpecie ſubſtantiali quare homo non eſt genus eorum, ſed ſpe B cie accidentali ſolum per naturalẽ potentiam, & naturalem impotentiam, quæ ſunt qualitatis. Ad quintum dr, ꝙ ſi genus comparetur ad ſuas differentias, per quas diuiditur, & inquantum eſt genus, nullam habet in actu ſe, ſed ſi comparetur ad differentias ſuis ſuperioris, habet vnam in actu, ſed hoc ſibi nõ cõuenit inquantum eſt genus, ſed inquantum eſt ſpẽs ſui ſuperioris.

Prædicamentalis coordinatio.

Vt aũt hoc ſit magis planum ſumatur exemplo in vno prædicamẽto, vt ſubſtãtiæ eſt genus primum C hac aũt eſt corp᷒, ſub corpore corpus animatũ, ſub quo animal, ſub animali animal rõnale, ſub quo homo, ſub homine ſunt indiuidua, vt Socrates, Plato, & Cicero.

Poſtquã Auctor præmiſit definitiones ſpecie ſpecialiſſimæ, & ẽt ſubalternæ, & prius poſuerat definitionis gñaliſſimi, & ſubalterni, hic conſequẽter declarat omnia prædicta per exempla ponendo coordinationem prædicamẽtalem vnius prædicamenti. ſ. prædicamenti ſubſtantiæ quod eſt cæteris nobis notius dicens, quòd in tali coordinatione eſt vnum genus, quod eſt ſubſtantia, quod diuiditur per has drĩas corporeum, & incorporeum, ſub quo, per corporeum, cõſtituitur corpus, qđ diuiditur per animatum, & inanimatum, ſub quo eſt corpus animatum. ſ. ſub quo eſt animal, ſub animali animal rationale, ſub quo eſt homo, ſub homine ſolum ſunt indiuidua. D

Primo ſciendum, quod hæc coordinatio, ad ſimilitudinem arboris naturalis, vocatur, quædã arbor, quia ſicut in arbore naturali ſunt truncus, rami, & radices, ita per ſimilitudinem in iſta coordinatione vnde recta linea, in qua ſunt gñaliſſima, & ſpãliſſima ſe habet ſicut truncus in arbore directe ꝓtenſus. Drĩæ vero latera es ſunt ſicut rami lateraliter in arbore protenſi, & quantum ad eſſentiæ genus gñaliſſimum ſe habet per modum radicis, qa ſicut in arbore tota arbor egreditur, & ẽt tota virtus eius a radice, ſic ẽt in gñeraliſſimo primo cõtinetur totum eſſe eſſẽtię ſuorũ inferiorũ, vnde tale eſſe primo cõuenit vniuerſalibus & per vña ſingularib. & quantum ad eſſe exiſtentiæ radis ponitur in indiuiduis, qa illud eſſe primo conuenit indiuiduis, & per ipſa vniuerſalibus quæ non exiſtunt niſi in indiuiduis. E

Coordĩnatio ꝓ dicamẽtalis ad naturalẽ ſimilatur arborem.

Secundo ſciendum, ꝙ in iſta coordinatione eſt tantum vnum genus gñaliſſimũ. ſ. ſubſtantia, ſed ſunt plura ſpecialiſſima. Cuius ratio eſt, quia procedendo a gñaliſſimo ad ſpecialiſſima fit proceſſus per diuiſionẽ vnius in multa, ideo ſub gñaliſſimo plura ſpãliſſima continentur, & procedendo a ſpecialiſſimis ad gñaliſſimũ proceditur a multitudine per collectione in vnitatẽ & licet in hoc prædicamẽto ſint plura ſpecialiſſima. tñ gratia exempli hic ſolũ ponitur vnũ. ſ. hõ vnde intermedia inter hominem, & ſubſtantiã dñr ſubalterna, & dñr intermedia non per abnegationem, quia de ipſis non poſſunt negari ſua ſuperiora. ſed per participationem, quia participant rationes accidentales extremorum, quia gñaliſſimum eſt ſupra tantum, & ſpecialiſſimũ ſolũ ponitur ſub poſitione formali, & ſubalterna ponũtur ſub & ſupra. F

Tertio ſciendũ, ꝙ in linea recta prędica-

A dicamẽtali hæc tria ponuntur.ſ. genus quod dicit quid,ſpecies,quæ dicit aliquid,indiuiduũ,ꝙ dicit hoc aliquid,& licet indiuidua qñque literaliter ponã tur ſub ſpecie, tñ non eſt ad denotandum,ꝙ non ſint in recta linea prædicamentali.ſed ad denotandum,quod ſpecies diuiditur per plura indiuidua,ipſa tñ non ponunẽ in recta linea pdicamẽtali poſitione formali,ſed materiali ſolũ,qa per materiã ſub ſpecie ponũtur, B ideo quantum ad poſitionẽ formalem gñaliſſimum,& ſpecialiſſimũ extrema dñr. ideo procedendo a gñaliſſimo fit ſtatus in ſpecialiſſimis ſcdm poſitionẽ formale, & hoc eſt ꝙ dicit Porphyrius, a generaliſſimo ad ſpecialiſſima deſcendentem iubet Plato quieſcere.

Cur differentię ſiniſtri lateris poſitiuę dextri ſint priuatiuæ.

Quarto ſciendũ,quod in hac arbore drię ſiniſtri lateris deſignantur poſitiuæ,aliæ vero priuatiuæ. Ratio eſt.quia differẽtiæ ſiniſtri lateris ſunt nobis notiores,iõ ſunt ſibi noĩa poſi iua impoſita. aliæ vero ſunt minus notæ.iõ pp penuriã vocum ſignificantur per noĩa priuatiua dicentia priuationẽ drãrũ ſiniſtri lateris,licet illæ drĩæ ſignificentur priuatiue.tñ dicunt veras differentias poſitiuas quæ conſtituunt ſpecies ſub genere ſubſtantiæ. Ex quib.oĩbus patet intellectus huius coordinationi.

Argu.

Sed cõtra prędicta primo arguitur. Subſtãtia non prędicatur vno noĩe, & vna ratione de ſubſtãtijs corporeis, & C incorporis,ergo nõ prædicatur vniuoce. Antecedens patet, quia ſubſtantia non dicit aliquid vnum reale, quod ſit cõe ad illas differentias, ergo nos habet vnam definitione,cum vnitas definitionis præſupponat unitatẽ definiti.Secundo ſic.nulla materia totius cõpoſiti eſt genus.ſed corpus eſt materia in corpore animato cui⁹ anima eſt forma,igitur corpus hic male ponitur vt genus.Tertio ſic. Nullũ cõplexum per ſe,& directe ponitur in prædicamẽto, corpus animatum eſt quid cõplexum, ergo male hic ponitur vt genus indirecta linea. Quarto ſic. Oẽ corpus eſt ſenſibile cum omne corpus poſſit videri, ergo nullum corpus eſt inſenſibile, D igitur male diuiditur corpus aĩatum per ſenſibile,& inſenſibile.Quinto ſic. Aĩal rationale conuertitur cũ hoĩe cũ ſit propria definitio hominis, ergo nõ eſt genus hominis, & per conſequens male ſupra ipſum ordinaẽ vt genus.

Solutio

Argumenta.Ad primum dr̃,ꝙ licet ſubſtantia in communi non dicat aliquid vnum in numero vel ſpecie, tñ dicit aliquod vnum vnitate generis, quæ eſt conuenientia plurium ſpecierum inæqualiter vno gradu perfectionis communis, vnde ſubſtantiæ corporeæ,& incorporeæ ęqualiter ĩ vno gradu cõueniunt,ꝙ ſunt per ſe ſubſiſtentes,& non in ſubiecto. Ad ſecundũ dicitur, ꝙ corpus dupliciter capitur vno B modo vt eſt pars corporis animati materialis, & ſic nõ ponitur vt gen⁹,alio modo,vt dicit formam totius,quæ reſultat ex vnione formæ cum materia, per quã ſubſtantia eſt apta nata ſuſcipere tres dimẽſiones, & hoc modo nõ eſt pars corpori animati, ſed forma totius,& ſic ponitur eſſe genus. Ad tertium dicitur,ꝙ corpus animatum, ſecundum vocem & ſignificatũ propinquũ ſibi, quod eſt conceptus corporis & animæ, eſt quoddam incõplexum. ſed tamen eius ſignificatũ remotum,ſ. viuum, quod hæc circum loquuntur, eſt in cõplexum,& hoc modo ponitur genus. Ad quartũ dicitur,quod ſi capiatur ſenſibile prout eſt aptum natum ſentiri,oẽ corpus eſt ſenſibile.ſed ſi capitur actiue: vt tãtum valet ſicut aptũ natum ſentire,ſic ſolũ animal eſt ſenſi F bile. Ad quintum dicitur,quòd ſecundum rei veritatem animal rationale non eſt genus homini,ſed conuertitur cum homine.& ſic ſolum ponitur ſupra hominem ad declarãdum opinionem Porphirij, qui in ſequẽdo opinionem Stoicorum,qui ponebant animal rationale diuidi per homines,& Deos poſuit animal rationale ſuperius ad hominem hoc tamen eſt erroneum, quod animal rationale ſic diuidatur, ideo non eſt tenendum.

Quid

A *Quid indiuiduum ſit.* D

Indiuiduum autem eſt quod de vno ſolo prædicatur vt Socrates.

Poſtquam Auctor determinauit de ſpecie, hic conſequenter determinat de indiuiduo, eo quod in definitione ſpeciei dicitur quod ipſa prædicatur de differentibus numero, quam ſunt indiuidua & incoordinatione prædicamentali prius poſita dicitur, quod ſub ſpecie ſpecialiſſima ponuntur indiuidua. Ideo hic definitur indiuiduũ vnde indiuiduum eſt, quod prędicatur de vno ſolo, vbi ponitur quod prædicatur, loco generis, & capiatur hic prædicatur cõiter, vt ſe extendit ad p̃dicabile proprie ſumptum, & cõiter, deinde ponitur de vno ſolo, ad differẽtiam prædicabilis proprie ſumpti. B

Primo ſciendũ, quod res particularis, vt Soc. dupliciter cõſyderatur, vno modo ſm ſe, & abſolute. & ſic ſignificatur nomine primæ intentionis vt nomine Socratis, vel Platonis, alio modo inquantum eſt incõicabilis, & habet negationem cõitatis reſpectu plurimũ indiuiduorum, & ſic ſignificatur hoc nomine ſecundæ intentionis quod eſt indiuiduum, vnde indiuiduum in ſua ſignificatione duo repreſentat. Primũ eſt illa res particularis, quã materialiter importat. Scd̃m eſt intentio incõicabilis, quã formaliter importat, & a qua imponitur, quãdoque tñ ſumitur indiuiduum pro illo noĩe ſecũdæ intẽtionis indiuiduũ qñque vero pro ſuo ſignificato, ꝙ eſt res particularis, ſub eſſe communicabili, & pro tali ſignificato hic definitur, & nõ pro ipſa voce. C

Duplex indiuiduũ, vagũ, & ſi.

Scd̃o ſciẽdũ, ꝙ duplex eſt indiuiduũ .ſ. indiuiduũ vagũ, ꝙ importat naturã cõtractã, ad indeterminatũ ſuppoſitũ, ut aliquis hõ. & dr̃ vagũ, i. indeterminatũ quo ad nos, licet ſit determinatũ ſecundum rem, cũ ſit vnum ens in numero. Aliud eſt indiuiduũ determinatum ꝙ importat naturam cõtractam ad determinatum ſuppoſitum. quo ad nos. Et iſtud eſt quadruplex, quia aliud eſt determinatũ noĩatione, quod ſignificatur ꝓprio nomine ſibi impoſito, vt Socr. Aliud eſt determinatũ determinatione, quæ ſit per terminum cõem cum pronomine demõſtratiuo, vt iſte homo. Aliud eſt determinatum ex circumlocutione, quod ſignificatur, ꝑ circumlocutionem proprietatum indiuidui, vt dicẽdo talis homo cum craſſo capite, lũgo Naſo &c. quartum eſt determinatum ex ſuppoſitione, vt Socra. filius. vnde Socr. filius non eſt de ſe indiuiduum, cũ poſſit ſumi pro multis, ſed ſolum ex illa ſuppoſitione, ꝙ Soc. habeat vniuocum filiũ. & cuilibet iſtorum conueni definitio prius poſita.

Tertio ſciendum, ꝙ de ratione indiuidui eſt, quod ſit cõicabile multis, & per hoc differt ab vniuerſali, & ideo illud quod reddit formam incommunicabilẽ quæ de ſe eſt cõicabilis, eſt principiũ indiuiduationis, ſed materia. quæ de ſe eſt hæc, & cõicabilis reddit formam in ea receptam incõicabilem. ideo materia eſt principiũ indiuiduationis, & ideo ratione ipſius habet indiuiduum, quod prædicetur de vno ſolo, & ꝙ non poſſit conuenire multis, vnde patet quod ſpecies ſecundum ſe ſumpta non includit materiam cum materia ſit principium indiuiduationis, & ſic incõmunicabilis, licet in ſuis ſuppoſitis includat materiam & formam ideo indiuiduum vltra ſpeciem ſecundum ſe acceptam addit materiã. E

Quarto ſciendum, ꝙ ſeptẽ ſunt proprietates vel accidentia indiuidui, quę his verſibus notãtur. Forma, figura, locus, nomẽ, ſtirps, patria, tẽs. Hæc ſeptẽ propria cõtinet omnis, homo. Vnde indiuiduũ, cuius ſunt hę proprietates. dupliciter conſyderatur. Vno modo quãtum ad eſſe indiuidui, inquã ũ eſt ens incõicabile, & illo modo illę proprietates, non ſunt aliquo modo principia indiuidui, ſed capiunt indiuiduationẽ a ſubiecto ſuo. Alio mõ conſyderatur quãtum ad ratione diſcreti. & ſic accidẽtia ſunt principia indiuidui quantũ ad ſenſibilem diſcretionem, & quo ad nos, F

Septem in quolibet repe riuntur indiuiduo ſ. q̃ rõnem eius cõplent.

A nos, quia dicitur diſcretũ quaſi diuerſis indiſcretum. i. diuerſis accidentibus ab alio diſtinctum. Ex quibus patet quomodo capitur indiuiduum in præſenti definitione, & quod modis capitur, & quid ſit principium indiuiduationis, & quomodo conditionis indiuidui concurrunt ad ratione eius.

Argu. Sed cõtra prędicta primo arguitur. Vniuerſalium, tamen eſt definitio, & non ſingularium, primo Poſteriorum, ſed indiuiduum non eſt vniuerſale, igitur &c. Secundo ſic. A prima ſubſtantia nulla eſt prædicatio, vt dicitur in prædicamentis. ſed indiuiduum ſubſtantiæ eſt prima ſubſtantia. ergo indi-
B uiduum non prædicatur. Tertio ſic. Indiuiduum, prędicatur de multis etiam vniuoce, vt dicendo Soc. eſt indiuiduũ, Pla. eſt indiuiduum, igitur non prædicatur de vno ſolo. Quarto ſic. Soc. prædicatur vniuoce de iſto Soc. & de alio, quia prædicatur vno nomine, & vna ratione de ipſis, quia eadem eſt definitio ipſius Socr. & alterius ergo indiuiduũ non prædicatur de vno ſolo. Quinto ſic. aliquis homo eſt indiuiduum, & tamen vniuoce prædicatur de iſto, homine de alijs, cum eadem ratione ſit iſte aliquis homo, & alij eiuſdẽ ſpeciei. ergo definitio eſt mala.

Solutio
C Ad argumẽta. Ad primum dicitur, quod ſi capitur indiuiduum, pro aliqua re ſubiecta intentioni eius, ſic non eſt vniuerſale, tamen ſi capiatur pro intentione communi, ſub qua hic definitur eſt quoddam vniuerſale vniuerſalitate intentionis, licet non vniuerſalitate naturæ. & illud pro definitur eſt ſingulare, & indiuiduum. Ad ſecundũ D dicitur quod a prima ſubſtantia nulla eſt prædicatio directa, & ordinata tamen bene eſt prędicatio indirecta, quę non eſt ordinata ſecundum ordinem ſuperioris, & inferioris. vt quando Socra. prædicatur de ſeipſo. habet tamen in prædicato rationem formæ, & in ſubiecto ratione materiæ. Ad tertium dicitur quod indiuiduum, captum pro intentione communi, prædicatur de multis vniuoce vniuocatione intentionis, tamẽ indiuiduum, capitum, pro E re ſubiecta intentioni, pro qua datur definitio nõ prædicatur de multis. Ad quartum dicitur, quod licet iſte homo, & alius habeant eandem definitionem communem ſuæ ſpeciei. non tamen habent vnam definitionem communem, vt conueniunt in nomine Socratis ideo Socr. non prædicatur de ipſis ſecundum vnam rationem. vnde in ſuis proprijs definitionibus ponuntur ſuæ conditiones indiuiduãtes, quæ non poſſunt ſimul eſſe in diuerſis indiuiduis, ideo duo indiuidua nunquam habent eandem definitionem propriã. Ad quintum dicitur, & licet aliquis homo prædicatione ſpeciei, & ratione naturæ, contractæ prædicetur de multis, non tamen prædicatione indiuidui .ſ. quando conſyderatur ex parte ſigni F contrahentis naturam, quod eſt materia denotãs principium indiuiduationis, quod eſt differens in diuerſis indiuiduis. Hæc autem omnia patent in figura ſequenti, quæ dicitur arbor Porphiriana. vnde verſus. Iſta tibi plana facit arbor Porphiriana.

Genus generaliſſimum.

Corporea.	Subſtantia.	Incorporea.
Aĩatum	Corpus	Inaĩatũ.
ſenſibile	Corpus animatum.	inſenſibile.
Rationale.	animal.	Irrationale.
mortale.	animal rõnale.	immortale.
Sortes.	homo.	Plato.

De differentia.

DIfferentia dicit̃ tripliciter, cõmuniter, proprie, & magis ꝓprie. A Cõmuniter differẽtia ẽ qua alterũ differt ab altero, vel à ſeipſo ſeparabili accidẽtẽ, vt Socrates ſedens differt a ſeipſo non ſedẽte uel ab alio. Propriæ differẽtia eſt, qua alterũ differt ab altero iſeparabili accidẽte, vt Socrates ſimus a Platone non ſimo, vnde accidẽs inſeparabile dicitur, vt ſimũ vel aquilum. Magis proprie differẽtia eſt, qua alterum differt ab altero B ſpecifica differentia. i. per ſpeciei differentiam, vt homo differt ab equo per rationale, et hoc ultimo modo ſumitur hic differentia, & definitur.

Poſtq̃ determinatum eſt de ſcđo ꝑdicabili. ſ. de ſpecie, hic conſequenter determinauit de tertio. ſ. de Differẽtia. Ratio ordinis eſt, quia, licet differentia ſcđm naturam eius precedat ſpeciem, ut principium conſtitutiuum ſpeciei,

tamen

A tamen quantum ad rationem vniuerſalis, & prædicabilis ſpecies eſt prior, q̄a ſpecies dicit eſſentia rei ſub modo ſubſtātiæ ideo prædicatur in quid, differētia vero ſub mō accidentis. Ideo prædicatur in quale, quare ſecundum rōnē prædicabilis ſpecies debet p̄cedere differentiam. Itē ſpecies dicitur correlatiuè ad genus, ſed vnum relatiuū cognoſcitur per aliud, & econuerſo, quia definiuntur per ſeinuicem. ideo ordine doctrinæ ſpecies præcedit differentiā, & debet poni immediate poſt genus.

Triplex dria. Primo ſciendum, q̄ differētia in cōmuni eſt quoddam æquiuocum, ideo priusquam definiatur diuiditur. Vnde triplex eſt differentia. ſ. cōmunis, propria, & magis propria. B Ratio ē, q̄a oīs differentia facit differre, & inde dicit̄ differēs. Vel ergo facit differre eſſentialiter, & ſic eſt differentia magis ꝓpria, vel accidentaliter, & hoc eſt dupliciter vel facit differre ꝑ accidens ſeparabile, qđ hēt cām mutabilem in ſubiecto, & ſic eſt differētia cōis, vel ꝑ accidēs iſeparabile, qđ hēt cām permanentem, et ſic eſt propria. & q̄a differre eſſentialiter perfectius eſt quam differre accidentaliter, & differre inſeparabili accidente eſt uerius differre quā ſeparabili. C ideo differentia magis propria eſt verior differentia quam aliæ, & propria quam cōmunis. ideo in hac diuiſione. vltimo ponitur differētia magis propria, de qua fit conſequens determinatio, & primo ponitur cōmunis tanquam remotior a vera differentia.

Cōis differentiæ ratio.

Scđo ſciendum, q̄ differentia cōis eſt qua vnum differt ab alio ſeparibili accidēte, & dicitur accidēs ſeparabile quod non habet cauſam ſtantem, & ꝑmanentem, ſed variabilē in ſubiecto, quare faciliter ſeparat̄ a ſubiecto, ſicut cauſa quā inſequitur albedo vel color in Socrate, & tale accidens dicit̄ accidens inquantū eſt in ſubiecto, & differentia inquantū facit ſuum ſubiectum differre ab alijs quæ habent formā oppoſitam, & dicitur talis differentia cōmunis, non quia cauſetur ab accidente communi, ſed quia primo dicta eſt ſecundum communiter loquentes, qui dicunt aliqua differre per quācunque diuerſitatem accidentalem, quæ percipitur a ſenſu. D

Tertio ſciendum, quod differentia ꝓpria eſt qua vnū differt ab alio accidente in ſeparabili, & dr̄ inſeparabile accidēs, q̄ habet cauſam permanentē, & ſtantem in ſubiecto, quæ non faciliter ſeparat̄ a ſubiecto. Et tale duplex eſt quoddam eſt inſeparabile priuatiue, quod licet non faciliter ſeparetur a ſubiecto, tñ pōt aliquo modo ſeparari cum difficultate, ſicut albedo in cignis & continetur ſub prædicabilis accidentis. Aliud eſt inſeparabile negatiue, quod nullo modo a ſubiecto realiter ſeparatur, ſicut eſt accidens proprium & de vtroq; hic intelligitur, & quia vtrumque habet cauſam permanentem ſubiecto, ideo vtrumque quodam modo ſibi appropriatur; & inde vocatur differentia propria. E

Dria magis propria. Quarto ſciendum, quod differentia magis ꝓpria eſt qua vnū differt ab altero ſpecifica differētia, & eſt ſpecifica differentia, quæ conſtituit ſpēm ſub aliquō genere, talis. n. dat ſpeciei eſſe, & vnitatē, & diuerſitatē ab alijs, & dr̄ magis propria per reſpectum ad differentiam propriam, quia magis facit differrē, quā propria, quæ facit differre, accidentaliter tantum. F Et differt magis ꝓpria, ab alijs tripliciter. Primo, q̄a ipſa facit aliud, & alteratū ſimul differre eſſentialiter, & ex conſequenti accidentaliter, aliæ uero faciunt alteratū tantum. Secūdo, quia differētia magis ꝓpria eſt per ſe differentia, aliæ vero per accidēs. Tertio, quia communis. & ꝓpria ſuſcipiunt magis, & minus, hæc autē non, ſed conſiſtit indiuiſibili. Item communis differentia eſt ſeparabilis, aliæ vero inſeparabiles. vnde ſola differentia magis propria eſt vnum prædicabile, ab alijs diſtinctum, aliæ vero continentur ſub proprio, & accidente, a quibus cauſantur.

Sed cōtra prędicta primo arguit̄. So

cra.

A cra. & Plato differũt eſſẽtialiter, & nõ per aliquam iſtarũ differentiarum & quia nõ differunt accidẽte ſeparabili, nec inſeparabili, nec etiam dña ſpecifica, ergo non ſufficienter ponũtur acceptiones differentiæ. Secundo ſic. Differentia cõis eſt in quod diuidit in iſta diuiſione, ergo male ponitur mẽbrum diuiſionis. Tertio ſic. Illud, quod facit cõuenire nõ facit differre, ſed accidens ſeparabile facit conuenire cũ ſit quoddã cõe, in quo multa conueniunt, igĩt. Quarto ſic. Quia riſibile eſt dña ꝓpria & tamẽ non eſt accidens inſeparabile, quia non continetur ſub accidente, ergo dña propria quia male definitur.

B Quinto ſic. Senſib le eſt dña magis ꝓpria, & tñ nõ eſt dña ſpecifica, ſed generica, ergo dña magis propria nõ eſt, qua vnũ differt ab alio dña ſpecifica.

Solutio Ad argumenta Ad primum dr̃, ꝙ licet Soc. & Plat. eſſentialiter differant, hoc tñ fit originaliter per dñam materia'em, & non formalem. hic autẽ ſolum ponuntur acceptiones dñæ, quæ ſolum faciunt differre eſſentialiter per formam. Ad ſcd̃m dr̃, ꝙ licet hæc dña, quæ hic diuiditur dicatur cõis ſcd̃m prædicationem, non tñ dr̃ cõis ratione vſus ipſius, eo ꝙ primo venit in vſum

C cõiter loquentium. ſicut dña dr̃ cõis, q̃ ponitur membrum huius diuiſionis. Ad tertium dr̃, ꝙ licet accidens cõe ſit cauſa conuenientiæ ſuorum ſubiectorum, quib: conuenit, tñ eſt cauſa dñæ ſuorum ſubiectorum ab alijs, quæ hñt formam ſibi oppoſitam. Idem. n. reſpectu diuerſorum bene facit conuenire, & differre. Ad quartũ dr̃ ꝙ riſibile non eſt accidens inſeparabile, contentum ſub accidente cõi: tamen ſi accidens inſeparabile capiatur generaliter per omni accidente, quod non ſeparatur a ſuo ſubiecto, ſicut capitur in propoſito, riſibile bene eſt accidens inſeparabile. Ad quintum dr̃, quod ſenſibile nõ eſt dña ſpecifica conſtituens ſpeciẽ ſpãliſſimã, tamen eſt dña ſpecifica conſtituẽs ſpeciem ſubalternam. ideo capiendo differentiam ſpecificam cõiter, pro omni differentia conſtitutiua ſpeciei, ſicut hic capitur poteſt dici ſpecifica. D

Quid differentia.

Differẽtia eſt quod prædicatur de plurib. differentib. ſpecie in eo quod quale, vt rationale prædicatur de homine, & de Dijs, quæ ſũt differentia ſpecie ſumus. n. rationales nos, & Dij, vt vult Porphyrius, ſed mortale additum nobis, ſeparat nos ab illis. Illud autẽ dr̃ prædicari in quale, ad qđ conuenienter rñdetur ad interrogationẽ factã p quale. cũ. n. dicitur qualis eſt homo, conuenienter reſpondetur rationale, & ideo rationale prædicatur de homine in quale. Cap. 4. vniuerſalium circa finem.

Poſtquã Auctor poſuit acceptiones differentiæ, vt eliceret mẽbrum, quod faciebat ad propoſitum, ſ. differentiam magis propriam, hic conſequenter determinat de ipſa, ipſam primo ſic definiens. Dña eſt quod prędicatur de pluribus differentib. ſpecie in eo quod quale. In qua definitione ponitur ꝙ prædicatur, loco gñis, & de plurib. ad dñam indiuidui, de differentibus ſpeciei ponitur, ad differentiam ſpeciei, & proprij, quæ ſolum prædicantur de indiuiduis eiuſdem ſpeciei, & ponitur in eo quod quale, ad differẽtiam generis, & ſpeciei, quæ prædicantur in quid. & accidentis, & proprij, quæ prædicantur in quale accidentale, & non in quale eſſentiale ſicut facit differentia. E F

Primo ſciẽdum, ꝙ ſicut genus dicit potentiam ſpeciei facit, ita dña dicit vltimũ actum eius. & ratio eſt q̃a illud, ꝙ facit differre ſpeciem ab omnib. alijs reb. s, eſt vltimus actus ſpeciei, quia p ſe potentiale, & per actum communẽ ſpecies non differt ab alijs, ſed cum ipſis conuenit, ſed differentia dicit id, qđ vna ſpecies differt ab alio, ergo differentia dicit vltimum actum ſpeciei. Talis autem actus cõſideratur tripliciter, vno mo lo ſecundum ſe & abſolute, & ſic ſignificatur per nomẽ primæ inten-

A intentionis, vt per rationale. ſ[illegible] modo, vt eſt cōicabilis plurib. inferiorib., & ſic ſibi attribuitur intētio, & nomē vlis, tertiō modo inquantum facit differre, & in qua eſt ab alijs, & ab illo reſpectu capit intentionē, & nomē differētiæ, & differētia quantū ad illud. ſ. materiale, cui nomē attribuit, dicit vltimum actū ſpeciei, & quantū ad ſuū formale, a quo imponitur, dicit reſpectū differētiæ ad id a quo facit differre.

Differētia trib. mod. cōſideraṫ.

Secundo ſciendum, ꝙ hic definitur dña pro re ſubiecta eius, vt ſtat ſub intētione vniuerſalis, & prędicabilis. & non ſub ratione intētionis differentię. Ratio eſt, quia hic definitur, differen- B tia, vt habet reſpectu ad plura inferiora eius. ſ. ad plures ſpecies in quib. eſt, ſcd̄m talem reſpectum habet rationē vniuerſalis, & prædicabilis. Ideo hic definitur ſub ratione prædicabilis, & nō ſcd̄m illū reſpectū, quo facit differre a quo ſumitur ratio dñæ. ideo hic non definitur differentia quantum ad rōnē intentionis dñę, quare hic conuenientius dr̄, differētia eſt quod predicatur, quam differentia, eſt quæ prædicatur quia quod prædicatur, dat intelligere prædicabile, quod eſt ſuū antecedens.

Tertio ſciendum, ꝙ dña magis propria dupliciter capitur, vno modo gñaliter, pro quacūque dña conſtitutiua ſpeciei, ſiue ſpecialiſſimæ, ſiue ſubalternæ, & hoc modo non definitur hic, qa hæc definitio non conuenit dñæ conuertibili cum ſpecie ſpecialiſſima. alio C modo capitur ſpecialiter ſolū ꝓ dña generica, quæ conuertitur cum genere ſubalterno, & conſtituit ſpeciem ſubalternam. & hoc modo hic definitur, talis. n. cōſtituit ſpeciem ſubalternā quæ diuiditur per plures ſpecies, ideo eſt cōis plurib. ſpecieb. ſicut illa ſpecies, quam cōſtituit ideo prędicatur de plurib. ſpecieb. ēt immediate quātum ad ſuū modū ꝑdicandi de ipſis, ſ. in quale.

Quo differentiā prædicetur in quale.

Quarto ſciendum, ꝙ illud dr̄ prædicari in quale quod importat formā, ſiue eſſentiā per modū qualitatis, ſed differentia importat ſpēi eſſentiā per modum qualitatis. quia per modū qualifi- D cantis, & determinantis genus ad ipsā ſpeciem. ideo prædicatur in quale de ipſa ſpecie. Etiā conuenienter per differentiā rn̄detur ad quæſtionem factam per quale de ipſa ſpecie. ideo prædicaṫ de ſpecie, in quale, non accidentale, ſed eſſentiale. Eſt. n. triplex quales ſ. quale gñis, quod importat differentiā, quod non eſt quale ſimplr. quia dña non aduenit generi poſt eſſe ſuum completū ſicut accidens aduenit ſubiecto, ſed dicit eandem eſſentiam cum ipſo. ideo dicit quale eſſentiale, aliud eſt quale ſpeciei, ꝙ importatur per propriu, & eſt quale ſimpliciter. tertium eſt quale indiuiduorum, & eſt quale pure acci- E dētale, quod importantur per accidēs cōe, quod eſt, ſimpliciter quale, quia aduenit rei poſt eſſe eius completum.

Sed contra prædicta primo arguit. Arg.

Omne prædicabile dicit totū eſſe res, de qua prædicatur, ſed dña non dicit totū eſſe ſpeciei, cū ſit tm̄ pars ſpēi, & non dicat totum eſſe cūfuſum eius, ꝙ importatur ꝑ genus, igitur ipſa nō prędicatur de ſpecie. Scd̄o ſic. Differentia ſolū prædicatur de ſpecie, quā conſtituit, ſed vna dña vnā ſolā ſpeciē conſtituit, igitur dña prædicatur de vnica ſpecie, & non de plurib. Tertio ſic. Rōnale eſt dña, & tn̄ non prædicatur de plurib. ſpecieb. quia conuertitur cum F homine, igitur definitio differētiæ non competit omni contento ſub definito.

Quarto ſic. Illud, quod dicit quiditatē rei prędicatur in quid, ſed dña dicit quiditatē ſpeciei, quia ponitur in ſua definitione quiditatiua, igitur prædicatur in quid, & nō in quale. Quinto ſic. Accidens commune prędicatur de plurib. ſpecieb. in quale, igitur iſta definitio competit alijs a definito.

Ad argumēta. Ad primū dr̄, ꝙ licet dña nō dicat totū eſſe ſpēi ſm oēs modos eius, quia non dicit ipsū per modū cōfuſi, tn̄ ipſa dicit totum eſſe eius ſm vnū modū eſſendi. ſ. actuantis, & determinātis, & quia ſolum dicit illud eſſe ſm vnum modum eſſendi, ideo dicitur Solut.

A pars ſpeciei nõ quantũ ad eſſe, ſed quã
tũ ad ſuos modos eſſendi. Ad ẽm dr̃.
ꝙ differẽtia generica ſolũ primo cõſti
tuit vnam ſpeciem ſubalternã, tñ ex cõ
ſequenti conſtituit ſpecies plures infe
rioris eius, de quibus prædicat̃ in qua-
le. Ad tertium dr̃. ꝙ rõnale eſt differen
tia ſpecifica, & non generica, de qua
ſolũ datur iſta definitio. ideo nõ conti-
netur ſub definitio huius definitionis.
& licet Auctor exemplificet de illa in
textu, hic tñ eſt ſolum ad explicandum
falſam opinionem eorum, qui poſue-
runt animal rationale cõe ad Deos, &
ad hoies, & non ad oſtendendũ, ꝙ aĩal
rõnale ſit in pluribus ſpeciebus. Exem
B plorum tñ non requiritur veritas ſed
ſufficit ut addiſcẽs intelligat. Ad quar
tum dr̃ ꝙ licet differentia dicat quidi-
tatem ẽm rem, hoc tñ eſt ſub mõ qua-
litatis, & quia a modo eſſendi, & non
ab eſſentia ẽm rem ſumitur modus p̃-
dicandi, iõ prædicat̃ in quale. Ad quin
tum dr̃, ꝙ licet accidens prædicetur in
quale accidentale. non tñ prædicat̃ in
quale eſſentiale, de quo in hac defini-
tione ſolum intelligitur.

Alia differentia deſcriptio prout ſpeciei conſtitutiua eſt.

Aliter ſic definitur. Differentia
eſt qua ſpecies abundat a genere,
C vt hõ abũdat ab aĩali his differen
tijs, quæ ſunt rationale, mortale.
Poſtq̃ Auctor poſuit definitionem
differentiæ ſub ratione prædicabilis &
declarauit ipſam, hic conſequẽter po-
nit aliam definitionem quæ ſibi cõue
nit in quantũ eſt conſtitutiua ſpeciei,
quæ talis eſt. Differentia eſt qua abun
dat ſpecies a genere; ſicut homo abun
dat ab aĩali per rõnale, & primo loco
huius definitionis intelligitur genus
definiti, qđ eſt forma, vel natura, per
illud relatiuũ, qua quia ſenſus eſt dif-
ferentia eſt qua, i. forma, qua ſpecies
abũdat a genere, & per totum reſiduũ
differentia diſtinguit ab omnibus alijs
prædicabilibus, quia in nullo aliorum
ſpecies abundat a genere eſſentialiter. D
Primo ſciẽdũ, ꝙ ſcđm quinq; actus
differentię, differentia conſiderat̃ quin
que modis, & ſcđm hoc hẽt diuerſas
definitiones, Primo modo conſiderat̃
vt eſt vna forma cõicabilis multis ſpe
ciebus, & p̃dicabilis de ipſis, & ſic de
ipſa dat̃ prima definitio eius. ſecundo
mõ, vt eſt cõſtitutiua ſpeciei, & actua-
liter includit̃ in ipſa datur pręſens de
finitio. Tertio mõ, vt facit differre ſo-
lũ ſpeciẽ, q̃ cõſtituit ab aliis, & tũc ſic
definit̃. Differẽtia eſt qua differũt a ſin
gula, i. ſingulæ ſpecies alicuius gñris.
Quarto modo vt eſt diuiſiua gñris,
& ex conſequentia ſpecierũ, quę ſunt
in poteſtate generis & tũc definit̃ ſic. E
Differentia eſt, q̃ eſt apta nata diuide
re genus, & ea quę ſub gñre sũt. Quin
to modo, vt determinat genus ad eſſẽ
tia ſpeciei. & hoc mõ eſt pars eſſentia-
lis ſpeciei, & ẽm hunc actũ ſic definit̃.
Differentia eſt quod conducit gen᷒ ad
eſſe rei, & ei᷒ ꝙ eſt eſſe rei pars eſt, &
p hoc patet q̃uo ſcđm diuerſos mo-
dos eſſendi differẽtię ſunt eius plures
definitiones, & quò hæc ſcđa differen-
tia definitio aliter de ipſa dat̃ q̃ prima.
Secundo ſciẽdum, ꝙ ſpecies actu, &
intellectu includit differentiã cuius rõ
eſt. q̃a ſpecies cõponitur eſſentialiter
ex genere, & differentia, ſicut ſtatua ex
ęre, & figura, ſed cõpoſitũ actu inclu-
dit cõponẽtia, ergo ſpecies actu inclu- F
dit differentiã, & ẽt intellectu, q̃a im-
poſſibile, & intelligere ſpeciẽ nõ intel
ligendo definitionẽ, & eius eſſentiã,
ſed in eſſẽtia ſpeciei eſt differẽtia, ergo
ipſa ẽ de intellectu eius. Sed genus nõ
includit ſuas differẽtias in actu q̃a cũ
illæ differentię ſint oppoſitę, oppoſita
ſimul, & actualiter eſſent in eodẽ, ꝙ
eſt impoſſibile, nec etiã includit eas ſe
cundum intellectũ, quia genus ſecun-
dũ naturã ei᷒ p̄cedit ſuas dr̃ias mõ po
ſterius non eſt de intellectu prioris iõ
dr̃ię nõ ſunt de intellectu gñris ſed gen᷒
põt intelligi nõ intelligẽdo dr̃ias eius.
Tertio ſciendum, ꝙ illud dicit̃ abũ-
dare, reſpectu alterius quod pl᷒ habet

Dr̃ia q̃a que modis capitur.

A alio ſcd̃m actũ. & dr̃ notanter ſecundum actum, q̃a aliquid non dr̃ abundare vltra aliud, qd ſecundum potentiã includit plura alio, ſicut homo pauper quãuis ſit in potentia ad habendũ plures diuitias q̃ habeat diues, non tñ dr̃ abundantior diuite, quia illa potentia non eſt reducta ad actum. & quia ſpecies actu includit differentiam generis, vero nullam includit actu, ideo ſpẽs dr̃ abundare a genere per differẽtiam, quamuis tamen genus plures differentias includit in ſua poteſtate.

Quid ſit abundare.

Quarto ſciendũ, ꝙ poteſtas generis eſt aptitudo eſſentia gñris, q̃ hẽt determinari ꝑ diuerſas differẽtias in diuerſas ſpecie. Eſſẽtia.n.gñris eſt de ſe ĩdeterminata, & eſt de ſe in potẽtia vt determinetur ad diuerſas ſpẽs. vt natura animalis de ſe cõis, eſt, & indeterminata reſpectu ſuarũ ſpecierum, & cũ hoc

B eſt in potentia vt determinetur ad hominẽ, vel equũ per differentiã eius, & talis potentia, vel aptitudo per q̃ põt determinari vocatur poteſtas gñris, & q̃nque vocatur ambitus, vel cõitas generis, q̃a eſt cõis reſpectu eſſentiæ generis ad oẽs ſpecies, q̃nque vero dr̃ habitus confuſus differentiarũ gñris. q̃a ĩ tali aptitudine, cõfuſione, & potẽtia cõtinenẽ oẽs differẽtiæ eius, q̃ poſtea diſtinctæ accipiunẽ per intellectũ abſtrahentẽ illas differentias ab illo eſſe cõfuſo, & non differt talis poteſtas realiter ab eſſentia gñris. ſed, ratione tñ.

C quia tali eſſentia eſt ens abſolutum, poteſtas vero reſpectiuum Ex quib. patet intellectꝰ definitionis prius poſitę.

Argu. Sed cõtra prędicta primo arguitur. Hæc definitio explicat differentiã, vt eſt cõſtitutiua ſpeciei, in qua ẽ, & præcedens explicat differentiã, per reſpectũ ad inferiora ſpeciei conſtitutę per differentiam. ſed differẽtia prius reſpicit ſpeciem q̃ inferiora eiꝰ, ideo iſta diffinitio debet præcedere primã. Secundo ſic. Genus includit plures differentias, ſimul, ſpecies vero vnã tñ, igitur ſpecies non abundat gn̄re per differentiam. Tertio ſic. Differentia nihil addit realiter vltra genus. q̃a realiter in gn̄e

D continet. igitur per differentiã ſpecies non abundat gn̄e, antecedens patet, quia, ſi differẽtia aliquid adderet vltra genus, cum ſit in ſpecie eſſentialiter genus, nõ diceret totã eſſentiam ſpecie. Quarto ſic Illud, quod eſt ſeparatum a gn̄re eſt ſeparatũ ab oĩ ſpẽs eius, ſed differentia eſt ſeparata a genere cũ ſit vltra naturã eius, vt habet quarto Topicorum, ideo eſt ſeparata a ſpecie, & ſic ſpẽs non abundat a genere per differentiam. Quinto ſic. Spẽs includit ꝓprium, ſicut homo riſibile, quod tamen non includit genus, igitur proprium eſt quo ſpẽs abundat a genere. igit̃ definitio cõuenit alijs a definitio.

Ad argumenta. Ad primum dicit̃, ꝙ licet differentia prius reſpicit ſpeciem quam conſtituit, quam inferiora determinata illius ſpeciei, tñ non prius reſpicit ipſam ſpeciem, cum ſit forma cõmunicabilis multis quia, vt ipſa pręcedit naturaliter ſpeciem in illo eſſe, eſt apta nata eſſe ĩ multis, & dici de multis, licet non ſic reſpiciat determinata inferiora. ideo prima definitio explicãs eã in eſſe prædicabilis cõuenienter ꝓponitur. Ad ſcd̃m dr̃ ꝙ licet genus includat plures differentias virtualiter, & ſecundũ poteſtatem, non tñ in actu, quare non dr̃ abundare reſpectu ſpeciei. Ad tertium dicitur, ꝙ licet differentiã nihil addat realiter vltra genus ſecundum eſſentiam, addit tñ ſcd̃m determinationẽ aliq̃d, & ſecundũ modũ eſſendi, quia genus dicit eſſentiam ſecundũ eſſe indeterminatũ, differentia vero dicit eã per modum determinantis, & cauſat modũ terminati in ipſa.

Solutio

E

F

Ad quartum dicit̃, quòd licet illud ꝙ ſeparatũ eſt vniuerſaliter, & ſecũdũ rẽ a gn̄re ſit a ſpecie ſeparatum. nõ tñ oportet de illo, quod eſt ſeparatum a gn̄re ſecũdum rationẽ tñ, & ſic dr̃ differentiam eſſe extra genus, q̃a nõ includitur in eſſentia gn̄ris differentia, eo quòd differentia de ſuo formali ſignificato, ſolum dicit vltimum actum ſpeciei qui non includit eſſe

confu-

A cõfuſum generis. Ad quintũ dicitur, ꝙ licet ſpecies includat propriũ tanq̃ conſequẽs eſſentiam, & accidẽtaliter; non tamẽ includit ipſum eſſentialiter, ſicut includit differentiam ideo ſolum abundat eſſentialiter per differentiã.

Differentia diuiſiua, & conſtitutiua eſſe dicitur.

Et ſciendum eſt, qđ eadẽ differẽtia ẽ diuiſiua, & cõſtitutiua, ſed diuiſiua generis, cõſtitutiua vero ſpẽi, vt rõnale diuidit animal cum dr̃ia ſibi oppoſita, ſ. irrationale. dicimus. n. animaliũ, aliud rationale, B aliud irrationale, & iſtæ duæ differẽtiæ cõſtituũt diuerſas ſpẽs ſub animali. omnis. n. differentia aduenĩes gñi cõſtituit ſpeciem, & iõ cõſtitutiua, ſeu ſpecifica nominatur: mortale enim, additũ ſuper hoc genus, quod eſt aĩal, cõſtituit hominẽ, & ob hoc dicit Boethus, qđ ſola ſpẽs definit. Definitio. n. conſiſtit ex gñe, & differentia, ſed ſola ſpẽs hẽt genus, & differentia, ergo ſola ſpecies definitur.

Poſtq̃ Auctor determinauit de dr̃ia ponendo duas definitionis eius, hic cõ C ſequenter ponit vnum notabile ipſius dr̃ia dicens, quod eadẽ dr̃ia poteſt dici diuiſiua, & conſtitutiua, diuiſiua generis, & conſtitutiua ſpeciei. cuius ratio eſt, quia ipſius differentię per ordinem ſunt tres actus.

Tres ſũt dr̃iæ actus. Primus eſt diuidere genus, vnde denominatur diuiſiua. Secũdus eſt conſtituere ſpẽm ſub genere, qđ diuidit, vñ dr̃ conſtitutiua. Tertius eſt facere differre ſpẽm, q̃ conſtituit ab alijs, & inde dicitur differẽtia. Et quia vnũquodque denominatur a ſuo vltimo actu, q eſt formalior alijs, ideo ipſa magis denominatur differentia ab hoc vltimo actu quam nominetur a præcedentib.

Primo ſciendũ, ꝙ genus dupliciter conſyderatẽ. vno modo quãtũ ad eſſentiã eius, q̃ eſt natura importata per genus, & q̃a natura eſt forma ſimplex, iõ D eſt indiuiſibilis, tota contrahitur ad q̃libet ſpẽm eius, ſicut tota eſſentia animalis eſt in hoĩe, & tota in equo. variatur tñ in diuerſis ſpẽbus eſſentialiter ſcđm eſſe formale, quod capit a differentijs, quæ contrahunt genus ad diuerſas ſpẽs. Scđo. mõ conſyderatẽ, quantũ ad poteſtatem eius, q̃ eſt potentia ipſius eſſentiæ, q̃ põt contrahi per diuerſas dr̃ias in diuerſas ſpẽs, & q̃a hęc potẽtia importat plures reſpectus, & vna differentia aduenĩens gñi, ſolũ contrahit ipſum per vnũ reſpectũ, quẽ hẽt ad vnã ſpeciem, & per aliũ contrahit ab alia dr̃ia, ideo genus ſcđm ſuã poteſtatẽ diuiditur per duas dr̃ias. ideo differentia bene dicitur diuiſiua generis. E

Secundo ſciendũ, quod illud eſt cõſtitutiuũ ſpeciei, ꝙ contrahit, & determinat genus ad eſſe determinatæ ſpeciei. Per hoc. n. ꝙ genus ſpecificatur in eſſe determinato, cãtur ſpes, ſed differẽtia contrahit genus ad determinatũ eſſe, & diſtinctũ ſpeciei, ideo differentia cum gñe eſt conſtitutiua ſpeciei. In tali aũt conſtitutione, gen9 ſe hẽt per modũ materiæ, nõ tñ eſt vera materia ſpeciei, ſed ſolũ ſcđm modũ, q̃a ſicut materia ẽ determinabilis per diuerſas formas, ſic ẽt genus dicit potẽtiã formalẽ determinabilẽ ꝑ diuerſas dr̃ias, differentia uero ſe habet per modũ for- F mæ, vel actus, & ſpẽs ſe hẽt vt totum compoſitum ex genere, & differentia. ideo vt dicit Porphyrius. ſpecies componitur gñe, & differentia, ſicut ſtatua ex ære, & figura. Quare cõuenĩẽter differẽti eſt conſtitutiua ſpẽi. ſ in genere Cap. de ſpẽ te. 3. & ibi Duct. cauſæ formalis, & non in genere cauſę efficiẽtis. Illud. n. ꝙ effectiue cauſat, eſt extrinſecum conſtituto. Ex prædictis patet, quod tota eſſentia ſpeciei completur per genus, & differentiã. quorũ vtrunq. eſt forma. & non materia. ideo ſpẽs ſcđm ſe accepta in ſua eſsẽtia, nõ includit materiam, ſed includit eam in eſſe phyſico, & in ſuis ſuppoſitis.

Tertio ſciẽdũ, quòd duplex eſt compoſitio, quædã eſt compoſitio realis, q̃

H habet

A hēt extrema realia diſtincta, vt cōpoſitio hominis ex corpore, & aīa, & ad talem cōpoſitionē duo requirunt̄ primo, ꝙ ſit entiū realium, ſcdo, quod illa entia ſint realiter diſtincta. Alia eſt cōpoſitio rationis, q̄ eſt inter entia rationis, vel alicuius. in quo extrema ſola rōne diſtinguuntur. exemplū primi, vt cōpoſitio chymeræ, & alterius imaginabilis exemplum ſcdi, vt cōpoſitio primę cauſę, & voluntatis eius. Et qa in cōpoſitione ſpeciei extrema nō sūt realiter diſtincta, qa genus, & differentia non sūt realiter diſtincta, ſed ratione ſolum, & ſm modum eſſendi, ideo compoſitio ſpeciei, ad generee, & dif-
B ferentia non eſt compoſitio realis, ſed rationis tantum.

Diuidit unūquodq; quæ ex quib. componitur.

Quarto ſciēdū, quod vnumquodq; diuidit̄ per ea ex quibus cōponit̄. ſicut .n. res cōponitur ex ſuis partibus, ita ī ſuas partes diuidit̄, & qa ſpecies cōponitur ex genere, & differētia, ideo reſoluitur per genus, & differentiā, ꝙ ſit in definitione quidditatiua ſpeciei. iō ex p̄dictis patet, ꝙ ſola ſpecies definit̄ definitione quidditatiua. Rō eſt, qa talis definitio cōtinet genus, & differentiā, qa dēt explicare definitū a prima potētia q̄ eſt gen⁹ vſq. ad vltimū actū, q̄ eſt differētia, ſed ſola ſpecies hēt, genus, & differētiā, qa genus gn̄aliſſimū non habet genus, nec etiā differentiā, q̄a diffe-
C rētia ſuperior nō eſt genus inferioris, nec ēt indiuiduū habet genus, & differētiam, niſi ſolum mediāte ſpecie, ſed ſola ſpecies habet genus, & differētiā. ideo ſola ſpecies definitur quidditatiuę.

Argu.

Sed contra prædicta primo arguit̄. Diuidere, & conſtituere ſunt actus diuerſi, & oppoſiti, igitur non poſſunt ſimul conuenire eidem, igitur eadē differentia nō eſt diuiſiua generis, & conſtitutiua ſpeciei. Secūdo ſic. Genus eſt indiuiſibile, igitur differentia non eſt diuiſiua gn̄is. Nec ualet dicere, ꝙ gen⁹ diuiſibile ſm poteſtatē ſit, nā poteſtas et eſſentia generis idem ſunt, igitur, cū eſſentia generis ſit indiuiſibilis, ſic ēt erit ſua poteſtas. Tertio ſic. Idē nō eſt diuiſiuū, & conſtitutiuū reſpectu eiuſ- D
dē, ſed differentia eſt diuiſiua gn̄is, qa differentia eſt apta nata diuidere gen⁹ & ea, quæ ſub eo ſunt. igr̄ ipſa non eſt conſtitutiua ſpeciei. Quarto ſic. Subſtātia eſt genus generaliſſimū, & tn̄ definitur definitione quidditatiua dicendo ꝙ eſt ens p ſe, quia ibi explicatur eſſe ſubſtantiæ p ſuā eſsētiā. ergo non ſola ſpēs definitur definitione quidditatiua. Quinto ſic. Differentia dicit totū eſſe ſpēi in actu, igitur in definitione ſpeciei præter differentiam non requirit̄ genus, cū differentia ſufficienter notificet eſſe ſpeciei, igitur non omnis definitio datur per genus, & differentiā. Solutio

E Ad argumēta. Ad primū dr̄, ꝙ diuidere, & conſtituere comparata ad idē, & ſm idem, ſunt actus oppoſiti, tamē comparata ad diuerſa, non opponunt̄. igitur eadem differentia poteſt diuidere genus, & cōſtituere ſpēm. Ad ſm dicitur, quod licet genus ſi indiuiſibile ſm ſuā eſſentiā, eſt tamē diuiſibile ſecundū ptātē eius, & licet illa poteſtas non differat realiter ab eſſentia diſtinguitur tamen ſecundū modū eſſendi, quia eſſentia eſt ens abſolutū, & Poteſtas reſpectiuum, ideo Poteſtas diuidi poteſt, eſſentia non diuiſa Ad tertium dicitur, quòd licet differentia ſit diuiſiua, vnius ſpeciei ab alijs ſpēbus p hoc ꝙ ſeparat, & facit eā differre ab alijs, tamē nō eſt diuiſiua ſpeciei per ſe, & ſe- F
cundū ſe ſed cōſtitutiua. Ad quartū dr̄, & illa definitio ſubſtantiæ nō eſt qditatiua, ſed deſcriptiua tm̄. quia ens. ꝙ ibi ponitur non eſt cōius ſm rem quā ſubſtantia, ſed ſm vocem tm̄, & per ſe nō eſt differentia formalis, q̄ contrahit ipſum ens. Ad quintum dicit̄ quòd licet differentia, dicat tū eſſe ſpeciei implicite, & ſm vnum modum eſſendi, non tn̄ explicite, & ſcd̄m oēs modos eſſendi, quod tamē requiritur ad definitionem. Nam definitio explicat eſſe definiri ſm eſſe potētiale, & actuale ſimul. Ideo in definitione nō ſufficit differentia tantum, nec genus tn̄, ſed requiritur genus, & differentia ſimul.

De

A

De Proprio quarto prædicabili.

Propriũ quatuor modis dr̃.

Propriũ quadrupliciter dr̃, vno .n. mõ dicitur propriũ ꝙ ineſt alicui ſoli ſpeciei, ſed non oĩ indiuiduo. vt eſſe Medicũ vel Grãmaticũ conuenit ſoli homini, ſed non oĩ. Secundo mõ dicitur Propriũ, qd̃ ineſt oĩ, ſed non ſoli, vt eſſe bipedem ineſt oĩ homini, ſed non ſoli. Tertio modo dicitur Propriũ, qd̃ ineſt omni ſoli, ſed nõ ſp. vt ca-

B

neſcere ineſt omni homini, & ſoli, ſed non ſp, quia ſolũ in ſenectute. Quarto modo dicitur Propriũ qd ineſt homini & ſoli, & ſp, vt riſibile ineſt omni homini ſoli homini, & ſp, nõ iõ quod actu ſẽper rideat, ſed quod aptus natus eſt ridẽdũ & hoc quarto modo dicit̃ ꝓpriũ, vnũ de quinq; p̃dicabilib.

Poſtq̃ auctor determinauit de gñe, Specie, & Differẽtia, quæ prædicantur eſſentialiter, hic determinat de alijs p̃dicabilib. q̃ prædicantur accidẽtaliter. Rõ ordinis eſt, quia illa, q̃ prædicãtur eſſentialiter, cũ dicãt eſſe eſſẽtiale rei,

C

veriori mõ p̃dicantur q̃ illa, q̃ p̃dicantur accidẽtaliter. Primo determinatur de ꝓprio, q̃ de accidente ꝑ duplicem rõnẽ. Primo, quia Propriũ fluit a principijs ſpeciei, & cõſequit̃ ſpẽm, accidẽs vero a principijs indiuidui modo ſpẽs eſt prior indiuiduo. Scd̃o, qa propriũ veriori modo prædicatur, quã accidẽs cum p̃dicetur conuertibiliter. Accidẽs autem non conuertibiliter. ideo conuenienter proprium præcedit accidens.

Primo ſciẽdũ, ꝙ Proprium, vt dr̃ in textu, accipitur quadrupliciter primo modo. Propriũ eſt, quod ineſt alicui ſoli ſpẽi, & nõ oĩ indiuiduo. cuius rõ eſt; quia propriũ primo mõ cõſequit̃ propria principia ſpeciei contingenter. & quia illa principia ſoli ſpẽi cõueniunt, cũ ſint propria principia. ideo propriũ fluẽs ab ipſis conuenit ſoli ſpeciei. ſed, quia fluit ab ipſis contingenter & non neceſſario, ideo non cõuenit omni in-

Vnde canicies hominibus.

diuiduo eius, ſicut eſſe Grammaticũ

D

fluit a proprijs principijs hominis mediãte intellectu, & volũtate ſm, quod intellectus per voluntatẽ ad ſtudium applicatur. &, quia voluntas libere applicat intellectum, & non de neceſſitate, nec eodem modo inclinatur in omnibus hominibus, ideo eſſe Grammaticum fluit contingenter ab illis principijs, & non conuenit omni homini, & hoc capiẽdo eſſe Grammaticũ, vt dicit actũ & nõ aptitudinẽ na ſi diceret aptitudinẽ, ſic conueniret oĩ homini.

E

Scd̃o ſciẽdũ ꝙ Propriũ ſcd̃o modo ineſt oĩ, ſed non ſoli. cuius rõ eſt, qa tale proprium cõſequitur cõia principia ſpeciei de neceſſitate. & quia illa principia conueniunt oĩ indiuiduo ſpẽi, & nõ ſoli ſpeciei, cũ ſint cõia plurib. ideo proprium conſequẽs ipſa de neceſſitate conuenit oĩ indiuiduo ſpẽi, ſed non ſoli, ſicut eſſe bipedẽ conſequitur principia cõia hominis, in quib. conuenit cum auibus in hoc. ſ. ꝙ in omnibus eſt forma requirens talem diſpõnem materiæ ad debite exercẽdum ſuas operationes. ſ. gradiẽdo cũ duob pedib. ideo bipes conuenit oĩ homini. & non ſoli. Et licet per accidens, quãdoque homo non habeat duos pedes in actu, tamen ſecũdum aptitudinem ſuæ ſpeciei quilibet naſcitur cum duobus pedibus.

F

Tertio ſciẽdum, ꝙ proprium tertio modo ineſt omni, & ſoli, ſed nõ ſẽper. cuius ratio eſt, quia tale propriũ cõſequitur ꝓpria principia ſpẽi de neceſſitate, non tñ ſub quacunque diſpoſitione, ſed ſub vna determinata ipſorũ diſpõne. &, quia conſequitur neceſſario talia principia, quæ cõueniũt omni, & ſoli, ideo oĩ, & ſoli conuenit; ſed, quia ſolum cõſequitur ea ſub vna determinata diſpoſitione. q̃ non ſemper cõuenit, ideo tale Propriũ non ſemper conuenit, vt caneſcere. conſequitur principia naturalia hoĩs neceſſario, vt ſtant ſub vna determinata diſpõne tẽporis. vnde canicies hominis cauſat̃ in ſenectute ꝓp debilitatem caloris naturalis qui nõ ſufficit digerere ſuperfluos hu-

A mores cerebri, vnde cauſatur putredo in cerebro, ex quo cauſatur albedo, & canities pilorũ, & non conuenit homini niſi in ſenectute, niſi per accidẽs in iuuentute nimis debilitetur calor naturalis. & licet in alijs animalib. generentur pili albi, tñ hoc non eſt ex putredine cerebri, ſed humorũ corporis ideo non dicuntur caneſcere, ſed griſeſcere.

Quarto ſciendũ, ꝙ Proprium quarto modo ineſt oĩ, & ſoli, & ſp. cuius rõ eſt, quia tale Propriũ neceſſario cõſequtur propria principia ſpeciei in trãſmutabiliter, & ſub quacunq. d ſpõne. ideo ſicut illa propria principia conueniũt ſoli ſpeciei, & oĩ indiuiduo ei⁹, & ſem-

B per, ſic & proprium quarto modo. Et iſtorum modorũ ſufficientia iſto mõ habet. q ia oẽ proprium fluit principijs ſpẽi, vel igiť fluit ab ipſis adequate, vel non adæquate ſi primum eſt dupliciter, vel conſequit trãſmutabilr, & ſic eſt tertius modus, vel non trãſmutabil, & ſic eſt quartus modus, ſi non adæquate, hoc eſt dupliciter. vel principia ſpẽi excedũt ꝓpriũ, & ſic eſt prim⁹ modus; vel excedũtur ab eo, & ſic eſt ſecundus modus. Et inter iſtos proprium quarto modo eſt verius proprium, & conſequenter alia, ſecundum quod magis accedunt ad ipſum, & ſolum proprium quarto modo eſt

C prædicabile ab alijs diſtinctum, aliã continentur ſub Accidenti communi.

Argu. Sed prædicta primo arguitur. Philoſophus, q ſufficiẽter enumerat modos proprij, ſolũ ponit tres modos eius. ſ. Proprium qñ proprium ad aliquid, & Proprium ſimpliciter, igitur male dr ꝙ Propriũ accipit quadrupliciter. Secundo ſic Species de neceſſitate conuenit oĩ indiuiduo eius. igitur Proprium primo mõ oĩ indiuiduo ſpeciei conuenit. Tertio ſic. Eſſe bipedẽ eſt propriũ ſecundo mõ, & tñ conuenit ſoli homini, igiť male dicitur, ꝙ ꝓprium ſecũdo mõ ineſt oĩ, & nõ ſoli. Minor patet, q2 bipes eſt vltima dr̃a definitionis hominis, qua dr homo eſt animal greſſibile bipes, ſed vltima dr̃a ſp eſt conuertibilis. cum definito, igitur bipes ſoli homini conuenit. D

Quarto ſic. Illud, quod ineſt oĩ conuenit plurib. & nõ ſoli, igiť, ſi Propriã tertio modo conueniat oĩ, non poteſt conuenire ſoli. Quinto ſic. Illud quod ineſt, oĩ eſt cõe multis, cũ multis conueniat, ſed Proprium quarto modo eſt cõmune, igitur non conuenit omni.

Ad argumenta. Ad primum dr, ꝙ Ariſt. primo Topic ſub Proprio ad aliquid comprehendit duos iſtorum modorum. ſ. primum, & ſecundum, quia vtrunque dr Proprium ſubiecto ſolũ per reſpectum ad aliquid, vt eſſe bipedẽ eſt Proprium homini comparato ad equum, cui non conuenit, ſed quia illi duo modi diſtinguuntur abinuicem, vt dictum eſt, ideo hic bene ponuntur quatuor modi. Solutio E

Ad ſecũdum dr, ꝙ licet illud, quod conuenit neceſſario ſpeciei, & neceſſario conueniat oĩ indiuiduo eius, non tñ oportet de illo, quod ineſt ſpẽi contingenter, & acciden aliter, ſicut eſt Proprium primo modo. Ad tertium dr, quòd licet in definitione quiditatiua, in qua ponitur propria dr̃a ſub nomine proprio, vltima dr̃a ſit conuertibilis cum definito, non tñ oportet de illa, vbi ponitur propria dr̃a ſpẽi per circũlocutionem tm̃. ſicut eſt in iſta, homo eſt animal greſſibile bipes, quia hæc duo ſ. greſſibile. bipes, circumloquuntur propriam dr̃iam hominis, ſ. rationale, ideo non oportet, qđ bipes conuertatur cũ homine. Ad quartum dr quod licet aliud, quod ineſt oĩ inſit pluribus indiuiduis, tñ non ineſt plurib. ſpeciebus. ſed poteſt ineſſe vni ſoli, hic. n. omni refertur ad indiuidua, & ſoli, ad ſpeciem. Ad quintum dicitur, quod licet ꝓpriũ cõparatum ad ſpẽm non dicatur commune, ſed proprium, tamen reſpectu indiuiduorum ſpeciei dicitur commune, & vniuerſale, ergo poteſt conuenire omni, & ſoli. F

Proprij, & definitionis definitio.

Et definitur ſic ab Ariſt. Propriũ eſt,

V eſt, quod in eſt oĩ, ſoli, & ſemper, & conuerſim prędicatur de re, & non indicat quid eſt eſſe rei, vt riſibile ineſt homini. Et nõ indicat quid eſt eſſe rei, ponitur in definitione ꝓprij ad differentiam definitionis. definitio. n. cõuerſim p̃dicat̃ de re, & indicat quid eſt eſſe rei, vt ſubſtantia animata ſenſibilis conuertitur cum animali, & indicat quid eſt eſſe eius, quia omnis definitio fit per ſubſtantialia, oẽ aũt ſuperius eſt de eſſentia ſui inferioris. Definitio. n. ſic definitur ab Ariſt. Definitio eſt oratio, quid eſt eſſe rei ſignificãs Propriũ aũt non indicat quid eſt eſſe rei.

Quid nam definitio ſit 7. Topic. c. 4.

B Poſtq̃ Auct. diuiſit Propriũ in quatuor modos, vt el. ceret mẽbrũ de quo erat ſibi ad ꝓpoſitũ. ſ. Propriũ quarto mõ, qd eſt vnũ prędicabile d. ſtinctũ ab aliis, hic cõſequenter ponit definitionẽ Proprij quarto mo dicens, ꝓpriũ eſt, quod conuerſim p̃dicatur de re, & nõ indicat qd eſt eſſe rei. hic aũt ponit ꝙ prędicatur loco gñris. ſ. pręd cabile, deinde ponitur cõuerſim, ideſt conuertibiliter, ad dĩã aliorũ quatuor prædicabiliũ, quorũ nullũ de ſuis ſubijcibilibus cõuertibiliter prædicat̃, & ponit, & nõ indicat qd eſt eſſe rei ad differẽtiã p̃dicati definitionis, ꝙ prædicat̃ eſſentialiter, & cõuertibil̃r. hęc. n. definitio ꝓprij data eſt in primo Topico. vbi Propriũ definit, vt vnum de quatuor prædicatis, q̃ ſunt genus definitio, proprium, & accidens, ratione cuius ponit illa particula p q̃ differt a definitione.

C

Primo ſciẽdũ, ꝙ ſpẽs dupliciter cõſyderat̃, vno mõ in cõmuni, & ſm ſe, & ſic cõſyderat̃ p modũ vnius, & ñ multorũ, & ſub tali rõne eã nõ conſequit̃ Propriũ. alio mõ cõſyderat̃ p inclinationẽ eius ad materiã, & ad ſua indiuidua, & illo modo proprium conſequitur ſpeciem, & de ipſa p̃dicatur. Et qa ſpecies multiplicata, & diuiſa per ſua indiuidua non habet rationem vnius, ſed multorũ, & Proprium de ipſa, hoc mõ p̃dicat̃, iõ ꝓprium immediate p̃dicat̃ de multis, & ſic eſt vnũ p̃dicabile, & ẽt hẽt ꝓpria ſubijcibilia form̃r diſtincta a ſubijcibilib. aliorũ prędicabilium. vñ inferiora ſpẽi cõſyderata reſpectu accidentiũ, q̃ conſequunt̃ ſpẽm ſunt ſubijcibilia Proprij. & conſyderẽtur quantum ad eſſe eſſentiale, ꝙ habẽt a ſua ſpecie, ſunt ſubijcibilia ſpẽi, vt Soc. & Plato, ſunt ſubijcibilia hoĩs, & etiam riſibilis ſm diuerſa eſſe.

Proprium quonã mõ ſpeciem ſequatur.

D

Secundo ſciẽdũ, ꝙ Propriũ fluit, & cauſat̃ a ꝓprijs ſpẽi, ſicut riſibile a ꝓprijs principijs hoĩs, per hoc. n. quod hõ eſt rõnalis, & itellectiuus, ex cognitis principijs conſurgit in admirationem, & ex admiratione fit inquiſitiꝰ veritatis, & per iquiſitionem iuentiꝰ, & per iuentionem apprehenſiꝰ delectabilis, vñ cauſat̃ in eo reſibilitas, vel etiã triſtabilis, vñ ſibi ꝯuenit flebilitas, qa ꝓpria principalia ſpẽi conueniunt huic ꝓprio conuertibiliter. iõ Propriũ conſequens ipſã conuerſim p̃dicat̃ de re, ſ. de ſpẽ. & iſte eſt ꝓpriꝰ modꝰ prædicãdi eiꝰ. ſ. prędicari cõuertibiliter & accidentaliter. non eſt tñ intelligendũ, ꝙ Propriũ form̃r fluat a ꝓprijs principijs ſpẽi, ſed fluit effectiue ab ipſis, et in genere cauſę formalis fluit a principijs ſui generis, vt riſibile, quod eſt de ſecunda ſpecie qualitatis habet principia in tali genere vt, ſunt cognoſcibilitas, & admiratio.

Riſus ac fletus in hoie ortus.

E

F

Tertio ſciendum ꝙ principia, a quibus Propriũ fluit dupliciter conſyderant̃, vno modo ſm ꝙ habent habitudinem potentię, et actus, et ſub tali rõne ſolum ſunt principia eſſentialia ſpeciei, alio modo conſyderatur ſub habitudine totius cõpoſiti ad operationem ſuam, & ſic ſunt principia effectiua ꝓprij. ideo ſecundum diuerſas rationes, ſunt principia formalia ſpeciei, et principia effectiua Proprij vñ patet, quod Proprium non eſt de eſſentia ſpeciei, ſed accidens eius, qa conſequitur eſſe conſtitutiuum ſpecie. Quãdoq; tñ dr ineſſe ſpeciei eſſentialiter, eo ꝙ immediate

A diate cōſequit̃ eſſentiā ſpẽi, ſed nō eſſẽtialiter tanq̃ exiſtẽs de eſſẽtia ſpeciei.

Quarto ſciendū, ꝙ illud dr̃ iudicare q̃d eſt eſſe rei, quod explicat principia eſſentialia ipſius rei. quia eſſe eſſentiale rei cognoſcitur per illa principia, a quib. intrinſece cauſatur, ſed Propriū non explicat, nec formaliter oſtendit principia eſſentialia, nec eſt de eſſentia ſpecie, vt dictum eſt, ideo non indicat quid eſt eſſe rei, & per hoc differt a definitione, quæ explicat quiditatem & eſſentiam ſpeciei. per hoc. ſ. ꝙ importat genus, & differentiam, ex quib. tota eſſentia, & eſſe eſſentiale ſpeciei cōſtituitur, & inde dicitur definitio eſt
B oratio indicans quid eſt eſſe rei. Et ſic per hoc ſatis poteſt intelligi aperte q̃d ſit intellectus definitionis Proprij.

Argu. Sed cōtra predicta primo arguitur. Omne prædicabile dicit totū eſſe ſui ſubijcibilis. Proprium nō dicit totum eſſe ſpeciei, nec indiuiduorum eius, cū ſit accidens conſequens eſſe ipſorum, igitur Proprium non eſt prædicabile.

Scdo ſic. Omne prædicabile debet immediate prædicari de multis, Propriū, autẽ immediate non p̄dicatur de multis, ſed de vna ſola ſpecie, mediāte ipſa de ſuis indiuiduis, igitur nō eſt p̃-
C dicabile. Tertio ſic. Dicendo, Soc. eſt riſibile riſibilis prædicatur de Socra vt Propriū, & tñ nō prædicatur conuertibiliter de Soc. igitur Proprium prædicatur conuerſim. Quarto ſic. Accidentia magnā partẽ conferunt ad cognoſcendū quod quid eſt, & ſpecialiter accidētia proprij, igitur Proprium facit cognoſcere quod quid eſt ſpeciei, igit̃ male dr̃, ꝙ Propriū non indicat quid eſt eſſe rei. Quinto ſic Nullum accidēs extrinſecum indicat, quid eſt eſſe rei, ſed definitio eſt accidens extrinſecum definito, cum ſit oratio imperfecta, ergo ipſa non indicat quid eſt eſſe rei.

Solutio Ad argumēta. Ad primum dicitur, quod Proprium nō dicit totum eſſe eſſentiale rei, vt ſpeciei, & indiuiduorū eius tamẽ dicit totum eſſe accidētale, quod dat a forma importata per ipſū Proprium, hoc ſufficit ad hoc ꝙ prædicet de ſpẽ, & indiuiduis eius. Prædicabile. n. dicere debet totū eſſe rei ſcd̃m vnum modum, non tamen ſcd̃m oẽs. D

Ad ſecundum dr̃, ꝙ licet Proprium immediate prædicetur de ſpecie, tamẽ prædicat̃ de ipſa accepta per modum multorum, vt eſt diuiſibilis, vel diuiſa per ſua indiuidua, & non ſolum prædicatur de ipſa accepta per modū vnius, & ſecundum ſe, ideo immediate, & ſecundum aptitudinem prædicatur de multis. Ad tertium dr̃, ꝙ in hac propo- E
ſitione Soc. eſt riſibilis, riſibile eſt Proprium reſpectu hominis incluſi in Socrate. non tñ reſpectu Socratis, vnde riſibile ſub ratione prædicabilis prædicatur de Socrate, & Plato, & de alijs hominibus, ſed ſub ratione proprij prædicatur de homine in cōi. Ad quartū dr̃ quod licet proprium faciat a poſteriori, & quo ad nos cognoſcendum ꝙ quid eſt, & non tñ a priori, tanquā dicens principia eſſentialia rei. ideo non indicat eſſe rei. Ad quintum dr̃ quòd ſi definitio cōſyderetur ex parte vocis tantum, ſic eſt accidens extrinſecū definito, ſed ſi cōſyderetur ex parte vocis, & ſignificati ſimul, ſic non eſt accidēs eius, quia ſignificata definitionis ſunt principia eſſentialia intrinſeca definiti. ſcilicet genus & differentia. vnde il- F
la principia ſimul ſumpte dicūt quod quid eſt, vel quiditatem ſpeciei, & definitio eſt ſignum explicans illam quiditatem, ideo definitio, & quiditas differunt ſicut ſignum, & ſignatum.

De Accidente.

Accidens eſt ꝙ adeſt, & abeſt præter ſubiecti corruptionem, vt albū, nigrū, ſedere, & non ſedere, hæc enim poſſunt adeſſe homini, & abeſſe præter eius corruptionẽ.

Poſtquam auctor ſuperius determinauit de quarto prædicabili. ſ. proprio, hic cōſequēter determinat de vltimo, ſ. de Accidens. Accidens. n. inter cætera prædicabilia eſt imperfectius. q̃a ſolū dicit totū eſſe accidentale rei nō cō-

uerti-

A uertibiliter.ideo habet inperfectiorem
modum ṗdicandi alijs oibus ideo con
uenienter,o dinatur in vltimo loco,&
ſic definitur. Accidẽs eſt quod adeſt,et
abeſt præter ſubiecti corruptionẽ. vbi
ꝑ quod intelligitur vniuerſale ſiue ṗdi
cabile,ꝙ ſe habet vt genus definiri, &
reſiduum ponitur ad differentiam alio
rum ṗdicabiliũ.qa oĩa alia ſunt de eſsẽ
tia rei,vt ſunt genus,ſpẽs,& differẽtia,
vel neceſſario ſequunť eſſentiam ſicut
Proprium. iō nul ũ aliorũ pōt adeſſe
vel abeſſe ṗter ſubiecti corruptionem.

Primo ſciendum,quòd accidens du-
pliciter capitur.uno mō cōiter,ꝓ oĩ il-
lo,ꝙ aduenit rei poſt eſſe eius comple
B tum.& ſic diuiditur contra ſubſtantia,
& dr̃ de oĩ illo, ꝙ non eſt ſubſtantia.
hoc mō accidens ſub ſe continẽt Pro-
prium, & Accidẽs cōe.& illo mō non
definiť hic. Alio mō capiť ſpecialiter,
ꝓ oĩ illo, qđ aduenit rei poſt eius eſſe
completũ, & non fluit a ꝓpris princi-
pijs idiuidui, & ſic eſt ṗdicabile diſtin
ctũ a ꝓprio, & oĩbus alijs, & hoc mō
hic definiť,& tale accidens qñque vo-
catur accidẽs cōe,qñque infinitum &
qñque accidens ꝑ accidens. Dr̃ cōe,ſm
Accidẽs qñque cōe,qñque infinitum, & ꝑ accidẽs dr̃.
cauſalitatem eius qa a pluribus cauſis
in differenter pōt in ſuo ſubiecto cau-
ſari. & dr̃ infinitũ,quia infinitis modis
variari poteſt ſecum va iationem prin
cipiorum indiuidui. & dr̃ Accidens,
quia non cauſatur in ſubiecto per cau
ſam eſſentialem, ſed per cauſam ac-
C cidentalem.

Secundo ſciẽdum,ꝙ Accidens cōe,
quod hic definitur pōt dupliciter con-
ſyderari. vno mō ſm eſſe particulare
eius, quod habet accidentaliter in ſuo
ſubiecto, & illo mō corrumpiť, & va-
riatur in infinitũ, nec iſto mō eſt ens
neceſſarium,ideo ſub tali eſſe non defi
niť,oẽ n.ꝙ definitur debet habere eſſe
neceſſarium, ꝙ expliceť per definitio-
nem eius. Alio modo cōſyderať ſcđm
eſſe vniuerſale ſub quo attribuitur ſibi
intentio accidentis. & ſic capiatur, vt
ens neceſſarium,& hoc mō multa ſibi
de neceſſitate conueniunt, vt ꝙ ſit acci
dens.& quod ſit variabile in aptitudi- D
ne vnde eſſe variabile ſibi conuenit in
variabiliter, & iſto modo in vniuerſa-
li hic definitur.

Tertio ſciendum,ꝙ illud accidẽs po
teſt adeſſe & abeſſe ſubiecto, ꝙ habet
eſſe variabile, & cauſatur contingẽter
in ipſo,ſed Accidens habet eſſe varia-
bile,& cauſatur contingẽter in ipſo ſu
biecto ꝑ cām contingentem,eo ꝙ con
ſequitur principia indiuidui.q̃ ſunt va
riabilia, & tranſmutabilia ſicut rube-
do cauſata in hoĩe ꝑꝑ verecundiã. qa
cauſať in eo ꝑ cām contingentem,pōt
faciliter adeſſe,& abeſſe,igitur accidẽs
cōe pōt adeſſe & abeſſe ſubiecto eius,
& per hoc datur intelligi modus ṗdi-
candi accidentis.ſ. ꝙ ṗdicať accidentali
ter & non conuertibiliter, per hoc.n. E
ꝙ hẽt cauſam contingentem,prædica
tur accidentaliter,& quia quandoque
abeſt, prædicatur non conuertibiliter.

Cur accidens adſit,& abſit.

Quarto ſciendum, quòd illud quod
aduenit rei poſt eſſe eius completum.
& contingenter poteſt adeſſe & abeſſe
præter ſubiecti talis corruptionem,eo
ꝙ ante aduentum eius res eſt comple-
ta,ideo non eſt de cōpoſitione. vel con
ſtitutione rei. ideo ꝑ aduentũ eius non
conſtituitur ſubiectum,nec ꝑ remotio
nem eius cauſat illius corruptionẽ,ſed
accidens cōe aduenit rei poſt eſſe eius
completum,& per cauſam contingen
tẽ,ergo pōt adeſſe,& abeſſe ſiue corru F
ptione ſui ſubiecti. Item ad corruptio-
nem poſterioris non ſequiť corruptio
prioris,qa eſſe prioris a poſteriori non
depẽdet ſed accidens cōe eſt poſterius
ſubiecto.iō ad eius corruptionẽ nō ſe-
quiť corruptio ſubiecti,quare pōt adeſ
ſe & abeſſe ṗter ſubiecti corruptionẽ.
& ꝑ hoc pōt intelligi ṗmiſſa definitio.

Sed cōtra prædicta arguitur. Omne
definibile habet eſſe neceſſariũ, & fini
tum,quia contingens,& infinitum nō
ſunt definibilia, ſed accidens non hẽt
eſſe neceſſarium, & finitum, ſed con-
tingens,& infinitum,igitur nō eſt defi
nibile. Scđo ſic. In nulla definitione de Solutio
bent poni oppoſita ſimul. ſed adeſt,&

A abeſt ſunt oppoſita. igitur definitio accidentis nō eſt bona. Tertiò ſic. Mors, cōbuſtio ſunt accidentia, & tñ nō pñt adeſſe præter ſubiecti corruptionem, igitur cōtra definitionem. Quarto ſic. Viuere eſt accidens, cum non ſit de eſſentia viuētis, & tñ non pōt abeſſe præter ſubiecti corruptionem. igitur Quinto ſic, accidens corrumpitur per ſui ſubiecti corruptionem, igitur non poteſt abeſſe præter ſubiecti corruptionem.

Solutio

Ad argumēta. Ad primū dī, ꝙ licet accidens ſcd'm eſſe particulare, ꝙ hēt accidētaliter in ſubiecto non ſit neceſſarium, & finitum, tñ ſcd'm eſſe vniuerſale eius bene accipitur vt finitum, & neceſſarium. ideo iſto modo pōt defi-B niri. Ad ſm dī, ꝙ adeſſe, & abeſſe vt dicunt actū contradictoriè opponuntur, & non pñt ſimul ineſſe eidē, ſed vt dicūt actū aptitudinem, nō opponunt. & pñt in eſſe eidē ſimul, & ſic ſumunt in iſta definitione, vñ ſenſus eſt, ꝙ accidens in vniuerſali adeſt, & abeſt ſm aptitudinem, ſed in particulari adeſt, & abeſt actu. ſed hoc ſibi conuenit ſucceſſiue. Ad tertium dī ꝙ mors capitur dupliciter, vno mō materialiter, vt dicit alterationem, q̄ pcedit corruptionē uiuentis, & ſic ē accidēs, & pōt adeſſe, & ab-

C

Mors an ſit accidens.

eſſe pter ſubiecti corruptionē, alio mō capit formaliter ꝓ corruptione viuentis ſ. ꝓ ſubita mutatione, qua mutatur de eſſe ad non eſſe, & hoc mō non eſt accidēs, ſed mutatio ſubſtantialis, q̄ reductiue eſt de gñe ſubſtantiæ, ſicut motus eſt reductiue in gñe ſui termini ad quē. & ſimiliter dicendū eſt de cōbuſtione. Ad quartū dī, ꝙ ſi capiat viuere pro eſſe ſubſtantiali viuenti, ſm ꝙ viuere viuētibus eſt eſſe, hoc mō vita, vel viuere non eſt accidens, ſed eſſe ſubſtantiæ, ſed ſi capiatur ꝓ operationib. viuentis, vt ſunt videre, & audire, ſic eſt accidens, & pōt abeſſe ſubiecto præter ſubiecti corruptionem. Ad quintū, dicitur, ꝙ licet accidens cōe corrūpat per corruptionem ſubiecti non tñ hoc modo ſolum corrūpit, ſed tribus alijs modis. vno mō per accidens ſibi contrarium. vt frigus per calorē, alio modo per remotionē cāę per q̄ eſt in ſubiecto, vt lumen corrumpit in aere per remotionē Solis, tertio modo per remotionem terminī accidentis reſpectiui, vt pater per corruptionem filij, iō non oportet ꝙ ꝓpter corruptionem accidentis fiat corruptio ſubiecti, ſed corūpi præter ſubiecti corruptionem. D

Duæ aliæ Accidentis deſcriptiones, hic traduntur, ac comparantur.

Definitur etiam ſic Accidēs eſt quod neque eſt genus, neque ſpecies, neque differentia, neque propriū, ineſt aūt rei, vel ſic. Accidēs E eſt quod contingit eidē ineſſe, & nō ineſſe, vt album, nigrum, ſedere & huiuſmodi. et de his duabus vltimis definitionibus dicit Ariſtoteles qđ ſecunda melior eſt, q̄ prima, quia ad intelligendum primam neceſſe eſt præſcire quid ſit genus, & qđ ſpēs, qđ differētia, & quid proprium, ſecunda autē per ſe ſufficiens eſt ad cognoſcendū, quid eſt quod dicitur per ipſam.

Poſtq̄ auctor poſuit definitionem Accidentis, hic conſequenter notificat ipſum ponēdo duas alias definitiones, quarum prima eſt accidens eſt, quod neque eſt genus neq. ſpecies, neq. dīa, neque proprium, ineſt autē rei. In pri- F ma parte huius definitionis, per hoc relatiuum, quod intelligitur genus definiti, ſ. prædicabile, & reſiduum ponit ad differentiā aliorum pdicabilium, per abnegationem .n. aliorum oſtenditur accidens habere vnum alium modum prædicandi ab ipſis. Deinde ponitur ineſt autem rei, ad explicandum eſſe eius in ſubiecto.

Accñs tripliciter conſyderari poteſt.

Primo ſciendum, quod Accidēns tripliciter conſideratur, vno modo per reſpectum ad ſubiectum, in quo eſt reſpectu cuius dicit accidens quaſi ad aliud cadēs, & hoc mō dat de ipſo prima definitio illa. n. explicat ipſum per reſpectum ad ſuum ſubiectum. Scđo modo

con-

A conſyderaẽ p reſpectũ ad alia pdicabilia, & ad prædicabi'e in cõi, & hoc mõ definitur per hanc definitionem q̃ daẽ p abnegationem alio ũ prædicabiliũ, & explicat ipſum i eſſe pdicabilis. Ter tio modo conſyderatur per reſpectum ad cauſam, ppter quã ineſt ſubiecto, & ſic conſideratur tertia definitione, & per hoc patet quõ illæ definitiones diuerſimode explicãt eſſe accidentis.

Scdo ſciendũ, q̃ oĩs priuatio hẽt eſſe, & cognoſci per ſuũ habitũ, ſed definitio rei explicat eſſe rei, iõ oĩs priuatio hẽt definiri per reſpectum ad ſuum habitum, & quia accidens ſe habet, vt priuatio reſpectu aliorum prædicabi-

B lium. q. hẽt imperfectionem modum prædicandi oĩbus alijs, ideo hic conuenienter definitur per abnegationem aliorum, ſicut priuatio per abnegationem ſui habitus, non tamen definitio eſt proprie negatiua, quia prima pars, quia intelligitur vniſe, eſt affirmatiua, & etiã vltima. ſ. ineſt autem rei, & ita negatiua aliorum prędicabilium explicat aliquid affirmatum, ſ. ſpãlem modum prædidandi accidentis, inde eſt, quod prædicabiliter accidentaliter, & non eſſentialiter, vt tria prædicabilia prima, & prædicatur non conuertibiliter, & per hoc non eſt proprium.

C Tertio ſciendum, q̃ alia eſt definitio accidentis. Accidens eſt q̃ contingit eidem ineſſe, & non ineſſe. rõ eſt, quia illud, q̃ eſt in ſubo per cãm contingẽnte, contingit eidẽ ineſſe, & non ineſſe. ſed Accidens eſt hmõi, vt prius patuit, & in hac definitione explicaẽ cã per q̃ accidens eſt in ſuo ſubo per hoc, q̃ dicit, contingit, i. contingenter aduenit, ſ per cãm contingentem, & li, ineſſe, & nõ ineſſe poſſunt ſumi octo modis, ſcdm octo modos oſtendi in. tñ hic accipiẽ ineſſe pro illo mõ, quo forma accidentalis ineſt ſuo ſubiecto, & ſimilr non ineſſe & hic modus continẽ ſub quinto modo eſſendi in; & per hoc ſatis patet intellectus hui⁹ definitionis.

Comparatio de — Quarto ſciendum eſt, q̃ inter has tres definitiones accidentis, tertio eſt melior, quã ſecũda, ppter duas rões. Primo eſt, q̃a ſecunda explicat eſſe accidentis p reſpectum ad alia prædicabilia, & per negationem aliorum, tertia vero explicat ipſum per reſpectum ad ſuam cãm, & ad ſuum ſubiectum, & quia accidens habet ſuum eſſe reſpectu cãæ, & ſubiecti, & definitio dẽt explicare eſſe rei, ideo tertia eſt perfectior ſecunda, quia p rfectius explicat eſſe accidentis. Secunda cauſa eſt, quia illa definitio eſt melior, quæ facilius explicat definitum, ſed tertia facit facilius cognoſcere accidens, quam ſecunda, quia ad cognoſcendũ ſcdam oportet cognoſcere alia prædicabilia, non autem ad intelligendum tertiam, ideo tertia eſt melior ſecunda. — D finitionum. Accidetis.

Argu. — Sed contra pdicta primo arguiẽ. Nulla bona definitio debet dari per negationem, quia negatio non explicat eſſe rei, ſed iſta definitio accidẽtis, in qua dicitur, accidens non eſt genus, &c. datur, per negationem, igitur.

Scdo ſic Color eſt accidẽs, & tñ eſt genus albedinis & ſpẽs qualitatis igiẽ male diciẽ in ſecunda definitione, q̃ accidens non eſt genus, neque ſpecies.

Tertio ſic. Anima ſoc. non eſt genus, neque ſpecies, neque differentia, neq; Proprium, & ineſt rei. ſ. corpori igitur iſta definitio ſibi competit, & tamen non eſt accidens, igiẽ definitio mala.

E Quarto ſic. Illud, q̃ eſt ſp in ſubo ſubſiſtens. nõ põt ineſſe, & non ineſſe i ſubo, ſed accidens ſp eſt in ſubiecto, ſubſiſtens, vt dicit Porphyrius, igiẽ nõ contingit eidem ineſſe, & non ineſſe.

Quinto ſic. Pes Soc. cõtingit eidẽ ineſſe, & nõ ieſſe, & tñ nõ eſt accidẽs, igiẽ.

Ad argumenta. Ad primũ dr. q̃ ſi negatio conſideret formalr. inquãtum dicit nõ ens, & eſt negatio pura. ſic nulla definitio dẽt dari per negationẽ. ſed ſi conſideret materialr inquantum ex cõſequenti põt implicare aliq̃ affirmationẽ, & dare itelligere eſſe definiti. ſic definitio poteſt dari per negationem oppoſitorum ei⁹. cuiuſmodi eſt in prædicta definitione. Ad ſm dicitur q̃ licet color

A pluribus prædicari. Differunt aũt, quia Genus de plurib. prędicatur quã alia, & per hoc differt ab alij.

Differentia vero differt a genere; eo quòd prædicatur in quale. Genus aũt in quid. Itẽ differt differentia à Specie, & a Proprio, qa Dña prædicatur de plurib. differentibus ſpecie, illa vero non. Differt etiam ab accidente. quia Accidens ſuſcipit intenſionẽ, & remiſſionem. Differentia vero nõ ſuſcipit, magis, neq; minus. Differt aũt Species a genere, quia genus continet ſpecies, & nõ continetur ab

B eis. Item ſpecies differt a differentia, quia ex pluribus differẽtijs bene conſtituitur vna ſpecies, vt iſtæ duæ differentiæ, rationale, & mortale coniunguntur ad conſtitutionem huius ſpeciei homo, ſpecies vero non coniũguntur ſpeciei, vt gignat aliam ſpeciem. Quedam enim particularis equa cuidã particulari aſino permiſcetur ad mulì generationem, ſed non equa, & aſinus in communi.

Itẽ, Species differt a proprio, qa Species natura prior eſt Proprio,

C proprium aũt poſterius ſpecie. prętere a, quorum termini, ideſt definitiones ſunt differentes, & ipſa ſunt dña, ſed definitiones Proprij & Speciei ſunt differẽtes, ergo & ipſa erunt differẽtia. Item, Species differt ab accidente, quia Species prędicatur in quid. Accidens autẽ in quale, vel quomodo ſe habet. & ſpecies natura prior eſt accidente; omne enim accidens natura poſterius eſt ſuo ſubiecto.

Proprium aũt differt ab accidẽte, quoniã proprium de vna ſola ſpecie prædicatur, cuius eſt proprium, accidens vero de pluribus ſpeciebus, & accidẽs primo ineſt D indiuiduis, & per poſterius. ſpeciebus, & gñib. non, n. hõ, vel animal currit, niſi qa Soc. vel Plat. currit.

Propriũ aũt primo ineſt ſpeciei & per ſpeciem indiuiduis conuenit. Idem, genus, dña, ſpecies, & proprium, æqualiter participatur ab omnibus, de quibus prædicantur, accidens vero non, ſed ſuſcipit intenſionem, & remiſſionem.

Item, genus, differentia, ſpecies & proprium vniuoce prædicãtur, accidens vero nõ prædicatur vniuoce, ſed denominatiue.

E Prædicari aũt vniuoce eſt prædicari ſecundum nomen vnũ, & rationem vnam, ſecundũ illud nomen ſumptam, vt homo ſecũdum vnum nomen ſolũ prædicatur de Soc. & Plat. vt Soc. eſt homo, Plato eſt homo, & ratio eius ſecundũ illud nomen eſt vna, vt animal rationale mortale, ſecundũ quòd prędicatur de ſuis inferioribus, vt Socrat. eſt animal rationale mortale, & ſic de alijs. & ob hoc ens non poteſt eſſe genus, quia licet ſecũdum vnum nomen prædicetur de omnibus, tamen non ſecũdum rationem vnam. ratio enim entis F ſecundum quod dicitur de ſubſtãtia, eſt ens per ſe, ſecũdum autem quod dicitur de alijs nouem prædicamentis; eſt ens in alio. & ita pdicatur ſcdm diuerſas rationes, & ideo non prædicatur vniuoce, ſed potius æquiuoce, aut multipliciter. Prædicari aũt æquiuoce eſt prædicari nomine vno, & rõnib. diuerſis ſcdm illud nomẽ ſumptis vt canis pdicatur nomine vno de latrabili animali, marino piſce, & celeſti ſidere, ratio aũt ſcdm illud nomen, non eſt eadem omnibus,

ſed

A ſed alia,& alia. Denominatiua dicũtur quęcũq; ab aliquo ſolo caſu ſunt differẽtia, & ſecũdũ illud nomẽ hñt appellationẽ, vt a Grammatica Grãmaticus, a fortitudine fortis. Vnde Grãmaticus, & fortis prædicãtur denoĩatiue, & iõ accidens dicit̃ ꝑdicari denominatiue.

Quid cõe oib. ꝑdicabilibus.

Poſtquam Auctor determinauit de vno quoq; quinq; ꝑdicabiliũ, hic conſequenter determinat de ipſis cõparatiuę .ſ. comparando ipſa ſcd̃m conueniẽtiã, & dñam eorũ. Prius.n. vnũquodq; habet ſecundum ſe cognoſci, quã per reſpectum ad aliud, & quia cõuenientia eſt, vt habitus, & dña ſe habent per modũ priuationis. ideo antequam ipſa

B comparat ſcd̃m dñam oſtendit conuenientiam ipſorũ dicens, cõe eſt oib. quinque prædicabilibus de plurib. prędicari, cuius ratio eſt, quia hoc eſt de ratione prædicabilis in cõi, ſ. prædicari de pluribus. ideo in hoc omnia prædicabilia habent conuenientiam.

Gñis a cæteris prædicabilib. diſcrimẽ.

Sed ad videndum de ſuis differẽtijs. Primo ſciẽdum, ꝙ genus differt ab omnibus alijs prędicabilibus in generali, per hoc ꝙ genus prędicatur de plurib. quã quodcunque aliorum, & ẽt quia genus eſt principium aliorum prędicabiliũ. Eſt.n. principiũ differentiarum, q̃ incohantur in poteſtate generis, & ẽt ſpẽrum, quæ ſunt ſub ipſo, & quia proprium cãtur a ſpẽ, accidens vero ab indiuiduis, quorum genus eſt principiũ, & iõ genus eſt principiũ ꝓprij, & accidẽtis, & ſic eſt principium, & cã oĩum

C aliorũ ꝙ nulli alteri conuenit. Sed in ſpeciali primo differt a differẽtia, quia ſe habet vt determinabile, dña, vero vt determinans. Scd̃o differt a ſpecie, quia genus prædicatur de plurib. ſpeciebus, ſpecies vero de multis indiuiduis. Tertio differt a propr̃o, q̃a genus prędicatur non cõuertibiliter, propriũ vero ſic. Quarto differt ab accidente, quia genus prædicatur eſſentialiter, accidẽs vero accidentaliter tantum.

Dñę ab alijs diſcrimẽ.

Secundo, ſciendum ꝙ differentia in generali differt ab oĩbus prędicabilib. alijs per hoc ꝙ eſt formaliter diuiſiua gñis, & facit differre eſſẽtialiter, ꝙ nulli alteri cõuenit. Sed in ſpãli, primo differt a gñe ꝑ hoc, ꝙ ipſa ꝑdicat̃ in quale, quia dicit eſſentiã rei ꝑ modũ qualitatis, genus vero ꝑdicatur in quid, q̃a dicit eſſentiã rei per modũ ſubſtantiæ, per hoc ẽt dña differt a ſpecie. Secũdo differt a ſpẽ, & proprio, q̃a prædicatur de multis ſpeciebus, ſpẽs vero, & propriũ ſolũ ꝑdicant̃ de indiuiduis vnius ſpeciei, & hoc intelligendo de dña generica, & non ſpecifica. Tertio differt ab accidẽte, quia accidens ſuſcipit magis, & minus, differẽtia vero non. quia

E eſſe ipſius conſiſtit in indiuiſibili, cum ſit vltimus actus ſpeciei, qui ſemp eſt in aliquo determinato gradu entis.

Spẽi ab alijs differentia.

Tertio ſciẽdũ, ꝙ ſpẽs in gñali differt ab alijs, per hoc, ꝙ ipſa ſubijcit̃ reſpũ oĩum aliorum prædicabilium. ſ. gñi, & dñæ ſcd̃m prędicationem eſſentialem proprio, vero, & accidenti ſcd̃m ꝑdicationem accidẽtalẽ, & hoc nulli aliorũ conuenit. Sed in ſpãli, primo differt a gñe, q̃a gen⁹ cõtinet ſub ſe ſpẽm, & eſt totum vlẽ reſpectu ſuarũ ſpẽrum, ſed ſpẽs nõ cõtinet genus, q̃a pars nõ cõtinet ſuum totum. Scd̃o differt a dña, quia ex pluribus dñijs bene fit vna ſpe

F cies, ſed ex pluribus ſpẽbus nõ fit vna ſpẽs tertia, q̃a ex duobus entib. cõpletis exiſtẽtibus in actu nõ põt fieri vnũ tertiũ. dnę, ãt ſpẽs ſunt entia cõpleta in actu. Tertio ſpecies differt a dña, quia ſpẽs eſt ens cõpletum in actu ex duobus. ſ. gñe, & dña, ſed ſic non eſt dña.

Proprij ab alijs dña.

Quarto differt a ꝓprio, q̃a ſpes ẽ cã ꝓprij, q̃a e naturaliter ipsũ ꝑcedit, & ẽt q̃a definitio ſpẽi, & ꝓprij differũt, vt patuit prius, & ſpẽs differt ab accidẽte q̃a ꝑdicat̃ in qd̃, accidẽs vero in quale.

Quarto ſciẽdum, q̃d ꝓpriũ differt ab omnibus alijs in gñali, quia ꝑdicat̃ cõuertibiliter, quod nulli aliorum conuenit. Sed in ſpãli primo differt a gñe, ſpecie, & dña, per dñias prius poſitas, aſſignando differentias aliorum prædicabilium

A cabilium a proprio. Secundo differt ab accidente, quia proprium de vna ſola ſpecie prædicatur eo ꝙ cõſequitur propria principia ſpeciei, accidẽs vero de pluribus. Itẽ propriũ primo ineſt ſpeciei, & per ſpeciem indiuiduis, accidẽs vero econtra, eo ꝙ fluit a principijs indiuidui. Ex quo ſatis patet, qualiter accidens in ſpeciali differt a ceteris prædicabilibus, qm̃ poſitæ ſunt drĩæ oĩum aliorum prædicabilium ab ipſo, tñ in gñali dupliciter differt cæteris. Primo, quia accidẽs ſuſcipit magis, & minus, alia quatuor æqualiter participantur a ſuis inferioribus ſecundo, quia cætera prædicantur vniuoce accidẽs vero de-
B nominatiue, & ad declarationẽ huius hic definiẽ vniuoce, ꝓdicari ęquoce, & denominatiue, vñ ꝓdicari. Vniuoce, eſt prędicari vno nomine, & vna rõne de multis, vt hõ ꝓdicatur de Soc. & Platone. Prædicari æquoce eſt ꝓdicari vno noĩe, & diuerſis rationib. de multis, vt homo de homine viuo, & de picto. Sed prædicari denominatiue, eſt prædicari vno nomine tant., & nõ ratione, vt album de Socr. nomine, & ratione.

Argu. Sed cõtra prædicta primo arguitur. Genus nõ differt ab alij prędicabilib. per hoc in quo conuenit cum ipſis, ſed
C conuenit cum alijs in hoc, quod eſt de plurib. prædicari, igitur non differt ab alijs per hoc, quod prædicatur, de pluribus. Secundo ſic. Omne ſuperius actu, & intellectu continetur in ſuo inferiori, igitur ſpecies continet ſuum genus, & male dicitur, quod genus continet ſpecies & non continetur ab eis.

Tertio ſic. Ex duobus exiſtentib. in actu non fit vnum tertiũ, ſed duæ drĩæ ſunt entia in actu, vel duo actus, igitur ex duab. drĩjs non poteſt fieri vna ſpecies. Quarto ſic. Non eſſe in ſubiecto eſt propriũ ſubſtantiæ, & tñ prædicaẽ de multis ſpecieb. ſ. de oĩbus ſpeciebus ſubſtãtiæ, ergo propriũ nõ prædicatur de vna ſola ſpecie. Quinto ſic. Omne vniuerſale debet prædicari vniuoce de multis, accidens eſt vniuerſale, igitur.

Solutio Ad argumenta. Ad primũ dicitur, ꝙ de pluribus capitur dupl. Vno modo D abſolute, vt tñ valet, ſicut de multis, & hoc modo genus conuenit cũ alijs. per hoc ꝙ de multis prædicatur, alio modo comparatiuæ, & per hoc genus differt ab alijs, quia prædicatur de pluribus, quam alia. ideo non eſt idem in quo genus conuenit, & in quo differt ab alijs. Ad ſm dr̃, ꝙ licet ſpecies contineat genus ſicut totum eſſentiale, vel inferius ſuum ſuperius ſ. quo ad partẽ poteſtatis eius, non tñ ſicut totũ vl̃e, ſuas partes ſic, ꝙ contineat genus ſm totam poteſtatem, & cõitatem eius. Ad tertium dr̃, ꝙ ex duobus exiſtentibus in actu, vt ſic, non fit vnum, ſed tñ inquantum vnum eſt in potẽtia ad al- E terum bene fit tertium. Modo duarum differentiarum vna poteſt ſe habere in potentia reſpectu alterius per hoc, qr̃ drĩa ſuperior conſtituit vnum genus, quod eſt diſtinguibile, & determinabile per differentiã inferiorem, nõ eſt tñ intelligendum, quòd differẽtia in quantum differentia eſt, & vltimus actus ſpeciei, ſit in potentia ad aliam differẽtiam. ſed inquantum ſe habet vt actus confuſus ſpeciei inferioris, & eſt conſtitutiua generis ſpeciei.

Ad quartũ dr̃, ꝙ ſi propriũ capitur cõiter pro omni proprio gñis, vel ſpeciei, ſic bene prædicatur de plurib. ſpeciebus, quia propriũ gñis prædicať de vno gñe, vt eſt in multis ſpeciebus ſed quia tale eſt cõe multis ſpeciebus, ideo non habet ſimpliciter modũ proprij, ſed accidentis cõis. Sed ſi capiatur ſpecialiter ſolum pro proprio ſpeciei ſpecialiſſimæ, vt hic capitur, ſic de vna ſola ſpecie prędicatur. Ad quintum dr̃, ꝙ ſi capiatur prædicari vniuoce generaliter pro omni illo quod ſecundum ſignificatũ prædicatur de multis, ſic omne vniuerſale debet prædicari de multis vniuoce. & illo modo accidens vniuoce prædicatur, ſed ſi capiatur vniuoce prædicari ſpecialiter vt eſt prædicari nomine. & ratione eſſentiali de ſubiecto, ſi nõ prædicatur vniuoce, & hæc de Prædicabilibus dicta ſufficiant.

Propriũ cõe de plurib. ſpéb. ꝓdicatur. I

VER-

A VERSORII PARISIENSIS D

EXPOSITIO,

In Tertium Tractatum Petri Hiſpani.

SVMMA TRACTATVS.

De antepraedicamentis. De decem praedicamentis. De Poſt praedicamentis.

Ea, quæ prædicantur, aut Vniuoca, aut Aequiuoca, aut Denominatiua eſſe dicuntur.

B

Cap. 1. primæ partis.

AD cognoſcendũ prædicamenta quædã neceſſaria præmittẽda sũt, ſine quorũ cognitione nequaquã haberi poteſt cognitio prædicamentorũ. Et iõ diſtinguimus cũ. Ariſtotele triplicẽ modũ prædicandi: Eorũ quæ prædicantur, quædã ſunt equiuoca, quædã vniuoca, quędam denominatiua.

Iſte eſt Tertius tractatus de Prædicamẽtis, in quo poſtquã Petr. Hiſp. in præcedenti tractatu determinauit de Dicibili incomplexo ſub rõne prædicabilis, & vniuerſalis, hic conſequẽter determinat de dicibili incõplexo ſub rõne ordinabilis in genere ſecundum ſub, & ſupra. Cuius ordinis rõ eſt, q̃a ordinatio ſm ſub, & ſupra eſt ordinatio in linea prædicamentali, in qua genus ordinatur. ſupra ſpẽm, & ſpẽs ſub genere, & indiuidua ſub ſpeciebus, & ſic de alijs. Sed quia talis ordinatio fit ſm rationes prædicabilium, iõ oportebat determinare prius de dicibili incõplexo quantũ ad rationẽ vniuerſalis, q̃ ſm rationẽ ordinabilis. in gñe ſm ſub & ſupra, quod fit in hoc tractatu de p̃dicamẽtis. Et intitulatur hic Tractat. de prædicamentis. quia inter dicibilia incomplexa. prædicamẽta ſunt principaliora, a principaliori autẽ parte ſubiecti ſepæ fit denominatio ſcienciæ.

E

Primo ſciendum, quòd prædicamẽta q̃ ſunt genera generaliſſima dupliciter conſiderantur. Vno modo inquãtum ſunt prima principia diuerſitatis rerum formalia, & hoc mõ nõ poteſt de ipſis aliquid dẽmõſtrari, nec de ipſis ſub tali ratione habeẽ ſciẽtia. Alio modo conſyderãtur per reductionem ad aliquod cõmune in quo cõueniũt, & hoc dupliciter, vel inquãtum reducũẽ ad ens, & sũt partes entis, & hoc modo conſyderat in Methaphyſica, qu conſyderat de ente inquatũ ens, alio modo inquãtũ reducuntur ad dicibile incomplexam. & ſub tali rõne in Logica conſyderanẽ, Logicus. n. nõ conſyderat res abſolute, ſed inquantũ referuntur ad rationem dicibilis, & prædicabilis, vel vt in ipſis fundantur aliquæ ſecundæ intentiones.

Quomodo prædicamenta ad Logicum, & Meth. p tineant.

F

Scd̃o ſciendum, q̃ ſubiectum huius Tractatus eſt dicibile incomplexũ ordinabile in gñe ſm ſub, & ſupra. Diciẽ dicibile, eo quòd hic conſyderanẽ res ut referuantur ad dici, & diciẽ incomplexũ, ad dr̃am ſubiecti prima Tractatus, quod eſt dicibile complexũ, ſ. enũciatio. Dicitur ordinabile in gñe ad differentiam ſubiecti libri prædicabilium, q̃ eſt dicibile incomplexum ſub ratione vniuerſalis. et non ſub rõne ordinabilis in genere. & non eſt prędicamentũ ſubiectũ huius tractatus, q̃uis

ſit

A cabilium a proprio. Secundo differt ab accidente, quia proprium de vna ſola ſpecie prædicatur eo ꝙ cõſequitur propria principia ſpeciei, accidẽs vero de pluribus. Itẽ propriũ primo ineſt ſpeciei, & per ſpeciem indiuiduis, accidẽs vero econtra, eo ꝙ fluit a principijs indiuidui. Ex quo ſatis patet, qualiter accidens in ſpeciali differt a cęteris prædicabilibus, quũ poſitæ ſunt drĩæ oĩum aliorum prædicabilium ab ipſo, tñ in gñali dupliciter differt cæteris. Primo, quia accidẽs ſuſcipit magis, & minus, alia quatuor æqualiter participantur a ſuis inferioribus ſecundo, quia cætera prædicantur vniuoce accidẽs vero denominatiue, & ad declarationẽ huius
B hic definit vniuoce, ꝑdicari æquoce, & denominatiue, vñ ꝑdicari. Vniuoce, eſt pręd cari vno nomine, & vna rõne de multis, vt hõ ꝑdicatur de Soc. & Platone. Prædicari æquoce eſt ꝑdicari vno noĩe, & diuerſis rationib. de multis, vt homo de homine viuo, & de picto. Sed prædicari denominatiue, eſt prædicari vno nomine tant., & nõ ratione, vt album de Socr. nomine, & ratione.

Argu. Sed cõtra prædicta primo arguitur. Genus nõ differt ab alij prędicabilib. per hoc in quo conuenit cum ipſis, ſed
C conuenit cum alijs in hoc, quod eſt de plurib. prædicari, igitur non differt ab alijs per hoc, quod prædicatur, de pluribus. Secundo ſic. Omne ſuperius actu, & intellectu continetur in ſuo inferiori, igitur ſpecies continet ſuum genus, & male dicitur, quod genus continet ſpecies & non continetur ab eis.

Tertio ſic. Ex duobus exiſtentib. in actu non fit vnum tertiũ, ſed duæ drĩæ ſunt entia in actu, vel duo actus, igitur ex duab. drĩjs non poteſt fieri vna ſpecies. Quarto ſic. Non eſſe in ſubiecto eſt propriũ ſubſtantiæ, & tñ prædicatur de multis ſpecieb. ſ. de oĩbus ſpeciebus ſubſtãtiæ, ergo propriũ nõ prædicatur de vna ſola ſpecie. Quinto ſic. Omne vniuerſale debet prædicari vniuoce de multis, accidens eſt vniuerſale, igitur.

[Solu]tio Ad argumenta. Ad primũ dicitur, ꝙ de pluribus capitur dupl[iciter]. Vno modo abſolute, vt tñ valet, ſicut de multis, & hoc modo genus conuenit cũ alijs. per hoc ꝙ de multis prædicatur, alio modo comparatiue, & per hoc genus differt ab alijs, quia prædicatur de pluribus, quam alia. ideo non eſt idem in quo genus conuenit, & in quo differt ab alijs Ad 2m dr̃, ꝙ licet ſpecies contineat genus ſicut totum eſſentiale, vel inferius ſuum ſuperius ſ. quo ad partẽ poteſtatis eius, non tñ ſicut totũ vle, ſ. as partes ſic, ꝙ contineat genus ſm totam poteſtatem, & cõitatem eius. Ad tertium dr̃, ꝙ ex duobus exiſtentibus in actu, vt ſic, non fit vnum, ſed tñ inquantum vnum eſt in potẽtia ad alterum bene fit tertium. Modo duarum differentiarum vna poteſt ſe habere in potentia reſpectu alterius per hoc, ꝙ drĩa ſuperior conſtituit vnum genus, quod eſt diſtinguibile, & determinabile per differentiam inferiorem, nõ eſt tñ intelligendum, quòd differẽtia in quantum differentia eſt, & vltimus actus ſpeciei, ſit in potentia ad aliam differẽtiam. ſed inquantum ſe habet vt actus confuſus ſpeciei inferioris, & eſt conſtitutiua generis ſpeciei.

Ad quartũ dr̃, ꝙ ſi propriũ capitur cõiter pro omni proprio gñis, vel ſpeciei, ſic bene prædicatur de plurib. ſpeciebus, quia propriũ gñis prædicat de vno gñe, vt eſt in multis ſpeciebus ſed quia tale eſt cõe multis ſpeciebus, ideo non habet ſimpliciter modũ proprij, ſed accidentis cõis. Sed ſi capiatur ſpecialiter ſolum pro proprio ſpeciei ſpecialiſſimæ, vt hic capitur, ſic de vna ſola ſpecie prędicatur. Ad quintum dr̃, ꝙ ſi capiatur prædicari vniuoce generaliter pro omni illo quod ſecundum ſignificatũ prædicatur de multis, ſic omne vniuerſale debet prædicari de multis vniuoce, & illo modo accidens vniuoce prædicatur, ſed ſi capiatur vniuoce prædicari ſpecialiter vt eſt prædicari nomine, & ratione eſſentiali de ſubiecto, ſi nõ prædicatur vniuoce, & hæc de Prædicabilibus dicta ſufficiant.

D B Propriũ cõe de plurib. ſpẽb. ꝑdicatur.

VER-

VERSORII PARISIENSIS EXPOSITIO,

In Tertium Tractatum Petri Hiſpani.

SVMMA TRACTATVS.

Deantepradicamentis. De decem prædicamentis. De Poſt prædicamentis.

Ea, quæ prædicantur, aut Vniuoca, aut Aequiuoca, aut Denominatiua eſſe dicuntur.

B Cap. 1. primæ partis.

AD cognoſcendũ prædicamenta quædã neceſſaria præmittẽda sũt, ſine quorũ cognitione nequaquã haberi poteſt cognitio prædicamentorũ. Et iõ diſtinguimus cũ. Ariſtotele triplicẽ modũ prædicandi: Eorũ quæ prædicantur, quædã ſunt equiuoca, quædã vniuoca, quędam denominatiua.

Iſte eſt Tertius tractatus de Prædicamẽtis, in quo poſtquã Petr. Hiſp. in præcedenti tractatu determinauit de Dicibili incomplexo ſub rõne prædicabilis, & vniuerſalis, hic conſequẽter determinat de dicibili incõplexo ſub rõne ordinabilis in genere ſecundum ſub, & ſupra. Cuius ordinis rõ eſt, qa ordinatio ſm ſub, & ſupra eſt ordinatio in linea prædicamentali, in quagenus ordinatur. ſupra ſpẽm, & ſpẽs ſub genere, & indiuidua ſub ſpeciebus, & ſic de alijs. Sed quia talis ordinatio fit ſm rationes prædicabilium, iõ oportebat determinare prius de dicibili incõplexo quantũ ad rationẽ vniuerſalis, q̃ ſm rationẽ ordinabilis in gñe ſm ſub & ſupra, quod fit in hoc tractatu de p̃dicamẽtis. Et intitulatur hic Tractat. de prædicamentis. quia inter dicibilia incomplexa, prædicamẽta ſunt principaliora, a principaliori autẽ parte ſubiecti ſepæ fit denominatio ſcienciæ.

E Quomodo prædicamenta ad Logicum, & Meth. p̃tineant.

Primo ſciendum, quòd prædicamẽta q̃ ſunt genera generaliſsima dupliciter conſiderantur. Vno modo inquãtum ſunt prima principia diuerſitatis rerum formalia, & hoc mõ nõ poteſt de ipſis aliquid dẽmõſtrari, nec de ipſis ſub tali ratione habeĩ ſcĩetia. Alio modo conſyderãtur per reductionem ad aliquod cõmune in quo cõueniũt, & hoc dupliciter, vel inquãtum reducunẽ ad ens, & sũt partes entis, & hoc modo conſyderãt in Methaphyſica, quę conſyderat de ente inquãtũ ens, alio modo inquãtũ reducuntur ad dicibile incomplexum, & ſub tali rõne in Logica conſyderanẽ, Logicus. n. nõ conſyderat res abſolute, ſed inquantũ referuntur ad rationem dicibilis, & prædicabilis, vel vt in ipſis fundantur aliquæ ſecundæ intentiones.

F

Scđo ſciendum, q̃ ſubiectum huius Tractatus eſt dicibile incomplexũ ordinabile in gñe ſm ſub, & ſupra. Dicĩ dicibile, eo quòd hic conſyderanẽ res ut referuantur ad dici, & dicĩ incomplexũ, ad dĩam ſubiecti prima Tractatus, quod eſt dicibile complexũ, ſ. enũciatio. Dicitur ordinabile in gñe ad differentiam ſubiecti libri prædicabilium, q̃ eſt dicibile incomplexum ſub ratione vniuerſalis. et non ſub rõne ordinabilis in genere. & non eſt prędicamentũ ſubiectũ huius tractatus, q̃uis ſit

A diate cõſequit̃ eſſentiã ſpẽi, ſed nõ eſsẽ tialiter tanq̃ exiſtẽs de eſsẽtia ſpeciei.

Quarto ſciendũ, ꝙ illud dr̃ iudicare qd eſt eſſe rei, quod explicat principia eſſentialia ipſius rei. quia eſſe eſſentiale rei cognoſcitur per illa principia, a quib. intrinſece cauſatur, ſed Propriũ non explicat, nec formaliter oſtendit principia eſſentialia, nec eſt de eſſentia ſpecie, vt dictum eſt, ideo non indicat quid eſt eſſe rei, & per hoc differt a definitione, quæ explicat quiditatem & eſſentiam ſpeciei. per hoc. ſ. ꝙ importat genus, & differentiam, ex quib. tota eſſentia, & eſſe eſſentiale ſpeciei cõſtituitur, & inde dicitur definitio eſt

B oratio indicans quid eſt eſſe rei. Et ſic per hoc ſatis poteſt intelligi aperte qd ſit intellectus definitionis Proprij.

Argu. Sed cõtra prędicta primo arguitur. Omne prædicabile dicit totũ eſſe ſui ſubijcibilis. Proprium nõ dicit totum eſſe ſpeciei, nec indiuiduorum eius, cũ ſit accidens conſequens eſſe ipſorum, igitur Proprium non eſt prædicabile.

Scd̃o ſic. Omne prædicabile debet immediate prædicari de multis, Propriũ, autẽ immediate non p̃dicatur de multis, ſed de vna ſola ſpecie, mediate ipſa de ſuis indiuiduis, igitur nõ eſt p̃-

C dicabile. Tertio ſic. Dicendo, Soc. eſt riſibile riſibilis prædicatur de Socra vt Propriũ, & tñ nõ prædicatur conuertibiliter de Soc. igitur Proprium prędicatur conuerſim. Quarto ſic. Accidentiã magnã partẽ conferunt ad cognoſcerdũ quod quid eſt, & ſpecialiter accidẽtia proprij, igitur Proprium facit cognoſcere quod quid eſt ſpeciei, igit̃ male dr̃, ꝙ Propriũ non indicat quid eſt eſſe rei. Quinto ſic Nullum accidẽs extrinſecum indicat, quid eſt eſſe rei, ſed definitio eſt accidens extrinſecum definito, cum ſit oratio imperfecta, ergo ipſa non indicat quid eſt eſſe rei.

Solutio Ad argumẽta. Ad primum dicitur, quod Proprium nõ dicit totum eſſe eſſentiale rei, vt ſpeciei, & indiuiduorũ eius tamẽ dicit totum eſſe accidẽtale, quod dat̃ a forma importata per ipſũ Proprium, hoc ſufficit ad hoc ꝙ prædi-

D cet de ſpẽ, & indiuiduis eius. Prædicabile. n. dicere debet totũ eſſe rei ſcd̃m vnum modum, non tamen ſcd̃m oẽs.

Ad ſecundum dr̃, ꝙ licet Proprium immediate prædicetur de ſpecie, tamẽ prædicat̃ de ipſa accepta per modum multorum, vt eſt diuiſibilis, vel diuiſa per ſua indiuidua, & non ſolum prædicatur de ipſa accepta per modũ vnius, & ſecundum ſe, ideo immediate, & ſecundum aptitudinem prædicatur de multis. Ad tertium dr̃, ꝙ in hac propo-

E ſitione Soc. eſt riſibilis, riſibile eſt Proprium reſpectu hominis incluſi in Socrate. non tñ reſpectu Socratis, vnde riſibile ſub ratione prædicabilis prædicatur de Socrate, & Plato, & de alijs hominibus, ſed ſub ratione proprij prædicatur de homine in cõi. Ad quartũ dr̃ quod licet proprium faciat a poſteriori, & quo ad nos cognoſcendum ꝙ quid eſt, & non tñ a priori, tanquã dicens principia eſſentialia rei. ideo non indicat eſſe rei. Ad quintum dr̃ quod ſi definitio cõſyderetur ex parte vocis tantum, ſic eſt accidens extrinſecũ definito, ſed ſi cõſyderetur ex parte vocis, & ſignificati ſimul, ſic non eſt accidẽs eius, quia ſignificata definitionis ſunt principia eſſentialia intrinſeca definiti. ſcilicet genus & differentia. vnde il-

F la principia ſimul ſumpte dicũt quod quid eſt, vel quiditatem ſpeciei, & definitio eſt ſignum explicans illam quiditatem, ideo definitio, & quiditas differunt ſicut ſignum, & ſignatum.

De Accidente.

Accidens eſt ꝙ adeſt, & abeſt præter ſubiecti corruptionem, vt albũ, nigrũ, ſedere, & non ſedere, hæc enim poſſunt adeſſe homini, & abeſſe præter eius corruptionẽ.

Poſtquam auctor ſuperius determinauit de quarto prędicabili. ſ. proprio, hic cõſequẽter determinat de vltimo, ſ. de Accidens. Accidens. n. inter cætera prædicabilia eſt imperfectius, q̃a ſolũ dicit totũ eſſe accidentale rei nõ cõuerti-

A uertibiliter. ideo habet inperfectiorem modum ꝓdicandi alijs oibus ideo conuenienter ordinatur in vltimo loco, & ſic definitur. Accidẽs eſt quod adeſt, et abeſt præter ſubiecti corruptionẽ. vbi ꝑ quod intelligitur vniuerſale ſiue ꝓdicabile, ꝙ ſe habet vt genus definiri, & reſiduum ponitur ad differentiam aliorum ꝓdicabiliũ. qa oĩa alia ſunt de eſsẽtia rei, vt ſunt genus, ſpẽs, & differẽtia, vel neceſſario ſequunt eſſentiam ſicut Proprium. iõ nul ũ aliorũ p̃õt adeſſe vel abeſſe ꝑter ſubiecti corruptionem.

Primo ſciendum, quòd accidens dupliciter capitur. uno mõ cõiter, ꝓ oĩ illo, ꝙ aduenit rei poſt eſſe eius comple
B tum. & ſic diuiditur contra ſubſtantia, & dr̃ de oĩ illo, ꝙ non eſt ſubſtantia. hoc mõ accidens ſub ſe continẽt Proprium, & Accidẽs cõe. & illo mõ non definit̃ hic. Alio mõ capit̃ ſpecialiter, ꝓ oĩ illo, qđ aduenit rei poſt eius eſſe completũ, & non fluit a ꝓpris principijs idiuidui, & ſic eſt ꝓdicabile diſtinctũ a ꝓprio, & oĩbus alijs, & hoc mõ hic definit̃, & tale accidens qñque vocatur accidẽs cõe, qñque infinitum & qñque accidens ꝑ accidens. Dr̃ cõe, ſm̃ cauſalitatem eius qa a pluribus cauſis in differenter põt in ſuo ſubiecto cauſari. & dr̃ infinitũ, quia infinitis modis variari poteſt ſecum variationem principiorum indiuidui. & dr̃ Accidens, quia non cauſatur in ſubiecto per cauſam eſſentialem, ſed per cauſam accidentalem.

Accidẽs qñque cõe, qñque infinitum, & ꝑ accidẽs dr̃.

C

Secundo ſciẽdum, ꝙ Accidens cõe, quod hic definitur põt dupliciter conſyderari. vno mõ ſm̃ eſſe particulare eius, quod habet accidentaliter in ſuo ſubiecto, & illo mõ corrumpit̃, & variatur in infinitũ, nec iſto mõ eſt ens neceſſarium, ideo ſub tali eſſe non definit̃, oẽ n. ꝙ definitur debet habere eſſe neceſſarium, ꝙ explicet̃ per definitionem eius. Alio modo cõſyderat̃ ſcđm eſſe vniuerſale ſub quo attribuitur ſibi intentio accidentis. & ſic capiatur, vt ens neceſſarium, & hoc mõ multa ſibi de neceſſitate conueniunt, vt ꝙ ſit accidens, & quod ſit variabile in aptitudine vnde eſſe variabile ſibi conuenit in variabiliter, & iſto modo in vniuerſali hic definitur. D

Tertio ſciendum, ꝙ illud accidẽs põteſt adeſſe & abeſſe ſubiecto, ꝙ habet eſſe variabile, & cauſatur contingẽter in ipſo, ſed Accidens habet eſſe variabile, & cauſatur contingẽter in ipſo ſubiecto ꝑ cãm contingentem, eo ꝙ conſequitur principia indiuidui, q̃ ſunt variabilia, & transmutabilia ſicut rubedo cauſata in hoĩe ꝑꝑ verecundiã. qa cauſat̃ in eo ꝑ cãm contingentem, põt faciliter adeſſe, & abeſſe, igitur accidẽs cõe põt adeſſe & abeſſe ſubiecto eius, & per hoc datur intelligi modus ꝓdicandi accidentis. ſ. ꝙ ꝓdicat̃ accidetaliter & non conuertibiliter, per hoc. n. ꝙ hẽt cauſam contingentem, prædicatur accidentaliter, & quia quandoque abeſt, prædicatur non conuertibiliter.

Cur accidens ad ſit, & abſit.

E

Quarto ſciendum, quòd illud quod aduenit rei poſt eſſe eius completum. & contingenter poteſt adeſſe & abeſſe præter ſubiecti talis corruptionem, eo ꝙ ante aduentum eius res eſt completa, ideo non eſt de cõpoſitione. vel conſtitutione rei. ideo ꝑ aduentũ eius non conſtituitur ſubiectum, nec ꝑ remotionem eius cauſat illius corruptionẽ, ſed accidens cõe aduenit rei poſt eſſe eius completum, & per cauſam contingentẽ, ergo põt adeſſe, & abeſſe ſiue corruptione ſui ſubiecti. Item ad corruptionem poſterioris non ſequit̃ corruptio prioris, qa eſſe prioris a poſteriori non depẽdet ſed accidens cõe eſt poſterius ſubiecto. iõ ad eius corruptionẽ nõ ſequit̃ corruptio ſubiecti, quare põt adeſſe & abeſſe ꝑter ſubiecti corruptionẽ. & ꝑ hoc põt intelligi ꝑmiſſa definitio. F

Sed cõtra prædicta arguitur. Omne definibile habet eſſe neceſſariũ, & finitum, quia contingens, & infinitum nõ ſunt definibilia, ſed accidens non hẽt eſſe neceſſarium, & finitum, ſed contingens, & infinitum, igitur nõ eſt definibile. Scđo ſic. In nulla definitione debent poni oppoſita ſimul. ſed adeſt, &

Solutio

A abeſt ſunt oppoſita. igitur definitio accidentis nō eſt bona. Tertiò ſic. Mors, cōbuſtio ſunt accidentia, & tñ nō pñt ad eſſe pręter ſubiecti corruptionem, igitur cōtra definitionem. Quarto ſic. Viuere eſt accidens, cum non ſit de eſſentia viuētis, & tñ non pōt abeſſe pręter ſubiecti corruptionem. igit̃ Quinto ſic. accidens corrumpitur per ſui ſubiecti corruptionem. igitur non pōt eſt abeſſe præter ſubiecti corruptionem.

Solutio Ad argumēta. Ad primū dī, ꝙ licet accidens ſcd̃m eſſe particulare, ꝙ hēt accidēraliter in ſubiecto non ſit neceſſarium, & finitum, tñ ſcd̃m eſſe vniuerſale eius bene accipitur vt finitum, & neceſſarium. ideo iſto modo pōt definiri. Ad ſcd̃m dī, ꝙ adeſſe, & abeſſe. vt dicunt actū contradictorię opponuntur, B & non pñt ſimul ineſſe eidē, ſed vt dicūt actū aptitudinem, nō opponunt̃. & pñt in eſſe eidē ſimul, & ſic ſumunt̃ in iſta definitione, vñ ſenſus eſt, ꝙ accidens in vnīſi adeſt, & abeſt ſcd̃m aptitudinem, ſed in particulari adeſt, & abeſt actū. ſed hoc ſibi conuenit ſucceſſiue. Ad tertium dī ꝙ mors capitur dupliciter, vno mō materialiter, vt dicit alterationem, q̄ pcedit corruptionē uiuentis, & ſic ē accidēs, & pōt adeſſe, & abeſſe pter ſubiecti corruptionē, alio mō C capit̃ formaliter p corruptione viuentis ſ. p ſubita mutatione, qua mutatur de eſſe ad non eſſe, & hoc mō non eſt accidēs, ſed mutatio ſubſtantialis, q̄ reductiue eſt de gñe ſubſtantiæ, ſicut motus eſt reductiue in gñe ſui termini ad quē. & ſimiliter dicendū eſt de cōbuſtione. Ad quartū dī, ꝙ ſi capiat̃ viuere pro eſſe ſubſtantiali viuentis, ſcd̃m ꝙ viuere viuētibus eſt eſſe, hoc mō vita, vel viuere non eſt accidens, ſed eſſe ſubſtantiæ, ſed ſi capiatur p operationib. viuentis, vt ſunt videre, & audire, ſic eſt accidens, & pōt abeſſe ſubiecto præter ſubiecti corruptionem. Ad quītū, dicitur, ꝙ licet accidens cōe corrūpat̃ per corruptionem ſubiecti non tñ hoc modo ſolum corrūpit̃, ſed tribus alijs modis. vno mō per accidens ſibi

Mors an ſit accidens.

contrarium. vt frigus per calorē, alio D modo per remotionē cāę pce, q̄ eſt in ſubiecto, vt lumen corrumpit in aere per remotionē Solis, tertio modo per remotionem termini accidentis reſpectiui, vt pater per corruptionem filij, iō non oportet ꝙ ppter corruptionem accidentis fiat corruptio ſubiecti, ſed corūpi præter ſubiecti corruptionem.

Dua alia Accidentis deſcriptiones, hic traduntur, ac comparantur.

Definitur etiam ſic Accidēs eſt quod neque eſt genus, neque ſpecies, neque differentia, neque proprium, ineſt aūt rei, vel ſic. Accidēs E eſt quod contingit eidē ineſſe, & nō ineſſe, vt album, nigrum, ſedere & huiuſmodi. et de his duabus vltimis definitionibus dicit Ariſtoteles qd̃ ſecunda melior eſt, q̄ prima, quia ad intelligendum primam neceſſe eſt præſcire quid ſit genus, & qd ſpēs, qd differētia, & quid proprium, ſecunda autē per ſe ſufficiens eſt ad cognoſcendū, quid eſt quod dicitur per ipſam.

Poſtq̄ auctor poſuit definitionem Accidentis, hic conſequenter notificat ipſum ponēdo duas alias definitiones, quarum prima eſt accidens eſt, quod neque eſt genus neq. ſpecies, neq. dĩa, neque proprium, ineſt autē rei. In prima parte huius definitionis, per hoc F relatiuum, quod intelligitur genus definiti, ſ. prædicabile, & reſiduum ponit̃ ad differentiā aliorum pdicabilium, per abnegationem. n. aliorum oſtenditur accidens habere vnum alium modum prædicandi ab ipſis. Deinde ponitur ineſt autem rei, ad explicandum eſſe eius in ſubiecto.

Primo ſciendum, quod Accidēns triſpliciter conſideratur, vno modo per reſpectum ad ſubiectum, in quo eſt reſpectu cuius dicit̃ accidens quaſi ad aliud cadēs, & hoc mō dat̃ de ipſo prima definitio illa. n. explicat ipſum per reſpectum ad ſuum ſubiectum. Scd̃o modo con-

Accñs tripliciter conſyderari poteſt.

A conſyderat̃ p reſpectũ ad alia pdicabilia, & ad prædicabi'e in cõi, & hoc mõ definitur per hanc definitionem q̃ daẽ p abnegationem alio ũ prædicabiliũ, & explicat ipſum ĩ eſſe pdicabilis. Ter tio modo conſyderatur per reſpectum ad cauſam, ꝑpter quã ineſt ſubiecto, & ſic conſideratur itentio definitione, & per hoc patet qũo iſtæ definitiones diuerſimode explicãt eſſe accidentis.

Scpo ſciendũ, ꝙ oĩs priuatio hẽt eſſe, & cognoſci per ſuũ habitũ, ſed definitio rei explicat eſſe rei, iõ oĩs priuatio hẽt definiri per reſpectum ad ſuum habitum, & quia accidens ſe habet, vt priuatio reſpectu aliorum prædicabi-

B lium. q. hẽt imperfectionem modum prædicandi oĩbus alijs, ideo hic conuenienter definitur per abnegationem aliorum, ſicut priuatio per abnegationem ſui habitus, non tamen definitio eſt proprie negatiua, quia prima pars, quia intelligitur vnite, eſt affirmatiua, & etiã vltima. ſ. ineſt autem rei, & ita negatiua aliorum prædicabilium explicat aliquid affirmatum, ſ. ſpãlem modum prædidandi accidentis, inde eſt, quod prædicabiliter accidentaliter, & non eſſentialiter, vt tria prædicabilia prima, & prædicatur non conuertibiliter, & per hoc non eſt proprium.

C Tertio ſciendum, ꝙ alia eſt definitio accidentis. Accidens eſt ꝙ contingit eidem ineſſe, & non ineſſe, rõ eſt, quia illud, ꝙ eſt in ſubõ per cãm contingenter, contingit eidẽ ineſſe, & non ineſſe, ſed Accidens eſt hmõi, vt prꝰ patuit, & in hac definitione explicaẽ cã per q̃ accidens eſt in ſuo ſubõ per hoc, ꝙ dicit, contingit, i. contingenter aduenit, ſ per cãm contingentem, & li, ineſſe, & nõ ineſſe poſſunt ſumi octo modis, ſcdm octo modos oſtendi in, tñ hic accipit ineſſe pro i'lo mõ, quo forma accidentalis ineſt ſuo ſubiecto, & ſimilr non ineſſe & hic modus contingẽ ſub quinto modo eſſendi in, & per hoc ſatis patet intellectus huiꝰ definit onis.

Comparatio de — Quarto ſciendum eſt, ꝙ inter has tres definitiones accidentis, tertio eſt melior, quã ſecũda ꝑpter duas rões. Primo eſt, q a ſecunda explicat eſſe accidentis ꝑ reſpectum ad alia prædicabilia, & per negationem aliorum, tertia vero explicat ipſum per reſpectum ad ſuam cãm, & ad ſuum ſubiectum, & quia accidens habet ſuum eſſe reſpectu cãæ, & ſubiecti, & definitio dẽt explicare eſſe rei, ideo tertia eſt perfectior ſecunda, quia perfectius explicat eſſe accidentis. Secunda cauſa eſt, quia illa definitio eſt melior, quæ facilius explicat definitum, ſed tertia facit facilius cognoſcere accidens quam ſecunda, quia ad cognoſcendũ ſcdam oportet cognoſcere alia prædicabilia, non autem ad intelligendum tertiam, ideo tertia eſt melior ſecunda. — D finitionum. Accidentis.

P Argu.

Sed contra pdicta primo arguit. Nulla bona definitio debet dari per negationem, quia negatio non explicat eſſe rei, ſed iſta definitio accidẽtis, in qua dicitur, accidens non eſt genus, &c. datur per negationem, igitur.

Scdo ſic Color eſt accidẽs, & tñ eſt genus albedinis & ſpẽs qualitatis igiẽ male diciẽ in ſecunda definitione, qđ accidens non eſt genus, neque ſpecies.

Tertio ſic. Anima Soc. non eſt genꝰ, neque ſpecies, neque differentia, neq; Proprium, & ineſt rei. ſ. corpori igitur iſta definitio ſibi competit, & tamen non eſt accidens, igiẽ definitio mala.

Quarto ſic. Illud, ꝙ eſt ſp in ſubõ ſubſiſtens nõ põt ineſſe, & non ineſſe ĩ ſubõ, ſed accidens ſp eſt in ſubiecto, ſubſiſtens, vt dicit Porphyrius, igiẽ nõ contingit eidem ineſſe, & non ineſſe.

Quinto ſic. Pes Soc. cõtingit eidẽ ineſſe, & nõ ieſſe, & tñ nõ eſt accidẽs, igiẽ.

Ad argumenta. Ad primũ dr. ꝙ ſi negatio conſidereẽ formalr. inquãtum dicit nõ ens, & eſt negatio pura. ſic nulla definitio dẽt dari per negationẽ. ſed ſi conſidereẽ materialr inquantum ex cõſequenti põt implicare aliq̃ affirmatiuẽ, & dare itelligere eſſe definiti. ſic definitio poteſt dari per negationem oppoſitorum eiꝰ. cuiuſmodi eſt in prædicta definitione. Ad ſm dicitur ꝙ licet

color

A color, reſpectu ſuorum inferiorum ſit gen⁹ & reſpectu ſuperiorum ſit ſpecies. tñ nõ eſt gen⁹ vel ſpecies reſpectu ſui ſubiecti, ſ. d eſt accidens. ideo ſub illo reſpectu, quo eſt accidens nunquã põt eſſe genus, vel ſpecies, licet tñ materialiter poſſit dici genus, & ſpecies & accidens reſpectu diuerſorum. Ad tertium dr̃, quod prima pars huius definitionis, non conuenit animæ Socratis, ſ. prædicabile, nec etiã vltima, quia licet in ſit ei tanquã forma ſubſtantialis materiæ, non tñ vt forma accidentalis ſubiecto. & iſto modo hic capitur ineſſe. Ad quartum dr̃, quod cum dicitur. Accidens ſemper eſt in ſubiecto B ſubſiſtens, ſi ſemper dicat diſtributionem ꝑ omnib. partibus temporis generaliter illa propoſitio eſt falſa, nec iſto mõ intelligitur a Porphyrio, ſed, ſi dicat diſtributionem ꝑ partib. tẽporis durationis accidentis, ita quod ſit ſenſus ſp eſt in ſubiecto ſubſiſtẽs. i. q̃ diu durat ineſſe, ſic ꝑpoſitio eſt vera, & accidens põt eidem ineſſe, & non ineſſe. Ad quintum dicitur, quod pes Socr. põt eidem ineſſe, & non ineſſe, ſicut pars integralis ſuo toto, non tñ ſicut forma accidentalis ſuo ſubiecto, de quo modo eſſendi in hic intelligit.

C *Accidens inſeparabile, & in inſeparabile, & in commune, & proprium partitur.*

Accidentiũ aliud ſeparabile, vt albedo in homine, aliud inſeparabile, vt nigredo in coruo, & æthiope, & albũ in cigno. licet. n. nigrũ accidat inſeparabiliter coruo, & æthiopi, & albũ cigno, tñ hoc nõ eſt cõtra definitionem, in qua dr̃ põt adeſſe, vel abeſſe, præter ſubiecti corruptionem, quia vt vult Porphyrius, coruus põt intelligi alb. & æthiops nitẽs cãdore ꝑter ſubiecti corruptionẽ. Item accidentium, aliud cõmune, vt album, ſedere, & ſimũ eſſe, aliud proprium vt albedo Socratis, & ſimitas naſi.

Poſtq̃ Auctor notificauit accidẽs ꝑ definitionẽ, ponẽdo tres definitiones, D hic cõſequenter ipsũ notificat per diuiſionem, ponendo duas diuiſiones eius, quarum prima eſt. Accidentiũ, aliud ſeparabile, aliud inſeparabile. cuius diuiſionis rõ eſt, quia omne accidens eſt in ſubo, vel ergo hẽt cãm firmã, & permanentem in ſubo, & ſic eſt inſeparabile, vel hẽt cauſam variabilem, & non ſtantem, & ſic eſt ſeparabile, vnde ſeparabile, & inſeparabile ſunt quidam modi accidentales, conuenientes accidenti per reſpectum a ſubiecta, in E quib. ſunt ideo hęc diuiſio poteſt dici ſubiecti in accidentia.

Primo ſciendũ, quod ſeparabile dicit quod ẽ ap ũ natũ ſeparari ab alio faciliter. ſed dupl. cõtingit aliq̃d ſeparari ab alio. vno mõ per realem ſeparationẽ, ſic quod ambo extrema remaneãt facta ſeparatione, & iſto mõ nullum accidens põt ſeparari naturaliter a ſubo, licet quãdoq. ſupernaturalr accidẽs ſeparẽt a ſubiecto, vt in Sacramẽto altaris, vbi remanẽt accidentia ſeparata ſine ſubiecto. Alio mõ põt vnum ab alio ſeparari per corruptionẽ eius, & ſic accidens eſt ſeparabile a ſubo, q̃a põt ab eo faciliter ſeparari per ei⁹ corruptionem, eo ꝙ non habet cãm ſtantem, & fortiter radicatam in ſubiecto. F

Scd̃o ſciendum, ꝙ accidens inſeparabile eſt ꝙ nõ p̃t faciliter ſeparari ſubo, eo ꝙ habet cãm fortiter radicatã in tali ſubo vt nigredo corui, q̃ radicatur in propria completione corui, q̃ non põt faciliter ab eo ſeparari. Aliquid tñ dr̃, dupl̃r inſeparabile. vno modo negatiue, & ſic ꝙ nullo mõ p̃t ſeparari prout illa negatio in addita ſeparabile, negat actum, & potentiam ſimul, & ſic. Proprium eſt inſeparabile realiter a ſpecie, & etiam diffa. Alio modo dr̃ inſeparabile priuatiue, quod non ſeparatur actu, vel faciliter ſeparatur, prout illa negatio, in negat actum, vel facultatem actus, & relinquit potentiam, & hoc modo accidens commune, ꝙ non faciliter ſeparatur dr̃ inſeparabile, &

Duob. modis intelligit accidens a ſubiecto ſeparari.

non

A nō negatiue, ſic quod nullo mō poſſit
ſeparari, ſicut nigredo corui trāſmutata
cōplexione corui, poſſet ab eo ſeparari, & non tñ, hoc fieri pōt faciliter.

Diuiſiones accidentes in cōe, & proprij rō.

Tertio ſciendum, ꝙ accidens ſcđo
mō, diuidiť p cōe, & propriū. cuius rō
eſt, qa oē accidens, vel omne pōt conuenire plurib. indiuiduis, vel indifferēter plurib. partib. ſui ſubiecti, & ſic eſt
accidens cōe, vt album, vel nigrū, vel
eſt appropriatum alicui parti ſui ſubiecti; vel alicui indiuiduo, & ſic eſt accidens proprium, vt albedo Socrati, vel
ſimitas naſo. Ex quo patet quod iſta
diuiſio ſicut præcedēs eſt diuiſio ſubiecti in accidentiā, quia cōe, & propriū
accidunt ipſi accidēti, & licet accidens
B nunquā ſit principale ſubiectum alterius accidētis, tñ poteſt eſſe ſubiectum
proximū, & minus principale, vt ſuperficies eſt proximū ſubiectū albedinis.

Quarto ſciendum, ꝙ accidēs ſumiť
dupľr vno modo quātum ad cauſalitatem eius, eo ꝙ indifferenter cauſatur a
plurib. cauſis, ſi hoc mō accidēs quod
hic diuiditur, dř accidens cōe, alio mō
dř cōe p pdicationem, vel inhærentiā,
eo qđ conuenit plurib. indiuiduis, aut
ſpeciebus, & ēt plurib. partib. corporis
indifferenter, & hoc mō accidens cōe,
eſt vnum mēbrum huius diuiſionis ta
C le. n. dř cōe p caſualitatem, & pdicationem, ſed accidēs pprium licet ſit cōe
per caſualitatē, vt albedo Socr. non tñ
per prædicationem, ideo dř proprium,
quia eſt appropriatum vni indiuiduō,
vel determinatæ parti ſubiecti ſui. Et
p hoc patent duę diuiſionis accidētis.

Sed cōtra prædicta primo arguitur.
Sicut nō eſſe in ſubiecto eſt proprium
ſubſtantiæ, ſic eſſe in ſubiecto eſt proprium
accidēti, igitur accidens ſemper habet
eſſe in ſubiecto, & nō eſt ſeparabile. Secundo ſic Oē accidens adeſt, & abeſt
ſubiecto præter eius corruptionē, ergo
nullum accidens eſt inſeparabile patet
antecedēs per definitionem eius, q̄ dēt
cōpetere omni contento ſub definito.

Tertio ſic. Idē accidens ſpecie eſt ſeparabile, & inſeparabile, ſicut albū in
cigno eſt inſeparabile, & in ligno ſepa D
rabile, ergo mēbra huius diuiſio coincidunt. Quarto ſic. Accidens cōe diuiditur in ſcđa diuiſione, ſed illud nō dř
de accidente proprio, & ēt cōuertitur
cum vno mēbro illius diuiſionis, igiť
illa diuiſio eſt mala. Quinto ſic. Accidens proprium eſt vnum pdicabile diſtinctum ab accidēte, & non cōtinetur
ſub ipſo, igitur male ponitur mēbrum
diuiſionis accidētis in ſcđa diuiſione.

Solutio

Ad argumenta. Ad primum dř, ꝙ licet eſſe in ſubiecto in aptitudine ſp cōueniat accidenti. tñ eſſe in ſubiecto in
actu, non ſemper ſibi conuenit ſimpľr,
ſed ſolū, q̄ diu durat, ideo pōt a ſubiecto ſeparari p corruptionem. Ad ſm
dř, qđ licet oē accidens poſſit aliquo E
mō ſeparari a ſubiecto, & ab eſſe, non
tñ quolibet pōt ſeparari faciliter. ideo
non oē accidens dř inſeparabile. negatiue ſic, quod nullo mō ſeparetur a ſubiecto, ſed bene dř inſeparabile priuatiue, quia non faciliter ſeparatur. Ad tertium dř, quod idem accidens in ſpecie
dř ſeparabile, & inſeparabile reſpectu
diuerſorum ſubiectorum, non tñ reſpectu eiuſdem ſubiecti, & ideo iſta membra non coincidunt in eodem accidente in numero. Ad quartum dicitur, qđ
licet diuiſum in ſecunda diuiſione dicatur commune per caſualitatem non F
tamen per prædicationem. ideo verificatur de accidente proprio quia illud
eſt cōe per caſualitatem; nec etiā conuertitur cum accidente cōi, quod eſt
mēbrum huius diuiſionis, quia illud
dicitur commune per prædicationem.

Ad quintum dř, quòd licet propriū
ſpeciei ſit proprium prædicabile diſtinctum ab accidēte, nō tñ proprium indiuidui. de quo eſt hic ad ppoſitū, ſed tale bene continetur prędicabili accidētis.

De communitatibus, & differentijs, Generis, Speciei, Differentiæ, Proprij, & Accidentis.

COmmune eſt autem omnibus
quinque prædicabilib. de pluribus

A pluribus prædicari. Differunt aũt, quiá Genus de plurib. prędicatur quã alia. & per hoc differt ab alijs.

Differentia vero differt a genere, eo quòd prædicatur in quale. Genus aũt in quid. Itẽ differt differentia à Specie, & a Proprio, qa Dña prædicatur de plurib. differentibus ſpecie, illa vero non. Differt etiam ab accidente, quia Accidens ſuſcipit intenſionẽ, & remiſſionem. Differentia vero nõ ſuſcipit, magis, neq; minus. Differt aũt Species a genere, quia genus continet ſpecies, & nõ continetur ab

B eis. Item ſpecies differt a differentia, quia ex pluribus differẽtijs bene conſtituitur vna ſpecies, vt iſtæ duæ differentiæ, rationale, & mortale coniunguntur ad conſtitutionem huius ſpeciei homo, ſpecies vero non coniũguntur ſpeciei, vt gignat aliam ſpeciem. Quędam enim particularis equa cuidã particulari aſino permiſcetur ad muli generationem, ſed non equa, & aſinus in communi.

Itẽ, Species differt a proprio, qa Species natura prior eſt Proprio,

C proprium aũt poſterius ſpecie. præterea, quorum termini, id eſt definitiones ſunt differentes, & ipſa ſunt dña, ſed definitiones Proprij & Speciei ſunt differẽtes, ergo & ipſa erunt differẽtia. Item, Species differt ab accidente, quia Species prędicatur in quid. Accidens autẽ in quale, vel quomodo ſe habet. & ſpecies natura prior eſt accidente, omne enim accidens natura poſterius eſt ſuo ſubiecto.

Proprium aũt differt ab accidẽte, quoniã proprium de vna ſola ſpecie prædicatur, cuius eſt proprium, accidens vero de pluribus

D ſpeciebus, & accidẽs primò ineſt indiuiduis, & per poſterius ſpeciebus, & gñib. non, n. hõ, vel animal currit, niſi qa Soc. vel Plat. currit.

Propriũ aũt primò ineſt ſpeciei & per ſpeciem indiuiduis conuenit. Idem, genus, dña, ſpecies, & proprium, æqualiter participatur ab omnibus, de quibus prædicantur, accidens vero non, ſed ſuſcipit intenſionem, & remiſſionem. Item, genus, differentia, ſpecies & proprium vniuocè prædicatur, accidens vero nõ prædicatur vniuocè, ſed denominatiuè.

E Prædicari aũt vniuocè eſt prædicari ſecundum nomen vnũ, & rationem vnam, ſecũdũ illud nomen ſumptam, vt homo ſecũdum vnum nomen ſolũ prædicatur de Soc. & Plat. vt Soc. eſt homo, Plato eſt homo, & ratio eius ſecundũ illud nomen eſt vna, vt animal rationale mortale, ſecũdũ quòd prędicatur de ſuis inferioribus, vt Socrat. eſt animal rationale mortale, & ſic de alijs. & ob hoc ens non poteſt eſſe genus, quia licet ſecũdum vnum nomen prædicetur de omnibus, tamen non ſecũdum

F rationem vnam. ratio enim entis ſecundum quod dicitur de ſubſtãtia, eſt ens per ſe, ſecũdum autem quod dicitur de alijs nouem prædicamentis; eſt ens in alio. & ita p̄dicatur ſcdm diuerſas rationes, & ideo non prædicatur vniuocè, ſed potius æquiuocè, aut multipliciter. Prædicari aũt æquiuocè eſt prædicari nomine vno, & rõnib. diuerſis ſcdm illud nomẽ ſumptis vt canis p̄dicatur nomine vno de latrabili animali, marino piſce, & cœleſti ſidere, ratio aũt ſcdm illud nomen non eſt eadem omnibus, ſed

A ſed alia,& alia. Denominatiua dicũtur quçcũq. ab aliquo ſolo caſu ſunt differẽtia, & ſecũdũ illud nomẽ hẽnt appellationẽ, vt a Grammatica Grãmaticus, a fortitudine fortis. Vnde Grãmaticus, & fortis prædicãtur denoĩatiue, & iõ accidens dicit̃ p̃dicari denominatiue.

Quid cõe oib. p̃dicabilibus.

Poſtquam Auctor determinauit de vno quoq; quinq; p̃dicabiliũ, hic conſequenter determinat de ipſis cõparatiuæ. ſ. comparando ipſa ſcd̃m conuenientiã, & d̃iam eorũ. Prius.n. vnũquodq; habet ſecundum ſe cognoſci, quã per reſpectum ad aliud, & quia cõuenientia eſt, vt habitus, & d̃ria ſe habent per modũ priuationis. ideo antequam ipſa comparat ſcd̃m d̃riam oſtendit con- B uenientiam ipſorũ dicens, cõe eſt oib. quinque prædicabilibus de pluribus prędicari, cuius ratio eſt, quia hoc eſt de ratione prædicabilis in cõi, ſ. prædicari de pluribus. ideo in hoc omnia prædicabilia habent conuenientiam.

Gñis a cæteris prædicabilib. diſcrimẽ.

Sed ad videndum de ſuis differẽtijs. Primo ſciẽdum, q̃ genus differt ab omnibus alijs prędicabilibus in generali, per hoc q̃ genus prędicatur de plurib. quã quodcunque aliorum, & ẽt quia genus eſt principium aliorum prędicabiliũ. Eſt.n. principiũ differentiarum, q̃ incohantur in poteſtate generis, & ẽt ſpẽrum, quæ ſunt ſub ipſo, & quia proprium citur a ſpẽ, accidens vero ab indiuiduis, quorum genus eſt principiũ, & iõ genus eſt principiũ ꝓprij, & accidẽtis, & ſic eſt principium, & cã oĩum C aliorũ q̃ nulli alteri conuenit. Sed in ſpeciali primo differt a differẽtia, quia ſe habet vt determinabile, d̃ria, vero vt determinans. Scd̃o differt a ſpecie, quia genus prædicatur de plurib. ſpeciebus, ſpecies vero de multis indiuiduis. Tertio differt a propr o. q̃a genus prędicatur non cõuertibiliter, propriũ vero ſic. Quarto differt ab accidente, quia genus prædicatur eſſentialiter, accidens vero accidentaliter tantum.

D̃rię ab alijs diſcrimẽ.

Secundo, ſciendum q̃ differentia in D generali differt ab oĩbus prędicabilib. alijs per hoc q̃ eſt formaliter diuiſiua gñis. & facit differre eſſẽtialiter, q̃ nulli alteri cõuenit. Sed in ſpãli, primo differt a gñe p̃ hoc, q̃ ipſa p̃dicat̃, in quale, quia dicit eſſentiã rei p̃ modũ qualitatis, genus vero p̃dicatur in quid, q̃a dicit eſſentiã rei per modũ ſubſtantiæ, per hoc ẽt d̃ria differt a ſpecie. Secũdo differt a ſpẽ, & proprio, q̃a prædicatur de multis ſpeciebus, ſpẽs vero, & propriũ ſolũ p̃dicant̃ de indiuiduis vnius ſpeciei, & hoc intelligendo de d̃ria generica, & non ſpecifica. Tertio differt ab accidẽte, quia accidens ſuſcipit ma- E gis, & minus, differẽtia vero non. quia eſſe ipſius conſiſtit in indiuiſibili, cum ſit vltimus actus ſpeciei, qui ſemp eſt in aliquo determinato gradu entis.

Spẽi ab alijs differẽtia.

Tertio ſciẽdũ, q̃ ſpẽs in gñali differt ab alijs, per hoc, q̃ ipſa ſubijcit̃ reſpũ oium aliorum prædicabilium. ſ. gñi, & d̃riæ ſcd̃m prędicationem eſſentialem proprio, vero, & accidenti ſcd̃m p̃dicationem accidẽtalẽ, & hoc nulli aliorũ conuenit. Sed in ſpãli, primo differt a gñe, q̃a gen' cõtinet ſub ſe ſpẽm, & eſt totum vle reſpectu ſuarũ ſpẽrum, ſed ſpẽs nõ cõtinet genus, q̃a pars nõ cõtinet ſuum totum. Scd̃o differt a d̃ria, quia ex pluribus d̃rijs bene fit vna ſpecies, ſed ex pluribus ſpẽbus nõ fit vna F ſpẽs tertia, q̃a ex duobus entib. cõpletis exiſtẽtibus in actu nõ põt fieri vnũ tertiũ. dnę, ãt ſpẽs ſunt entia cõpleta in actu. Tertio ſpecies differt a d̃ria, quia ſpẽs eſt ens cõpletum in actu ex duobus. ſ. gñe, & d̃ria, ſed ſic non eſt d̃ria.

Proprij ab alijs d̃ria.

Quarto differt a ꝓprio, q̃a ſpes ẽ cã ꝓprij, quia e naturaliter ipſũ p̃cedit. & ẽt q̃a definitio ſpẽi. & ꝓprij differũt. vt patuit prius, & ſpẽs differt ab accidẽte q̃a p̃dicat̃ in q̃d, accidẽs vero in quale.

Quarto ſciẽdum, q̃d p̃ propriũ differt ab omnibus alijs in gñali. quia p̃dicat̃ cõuertibiliter, quod nulli aliorum conuenit. Sed in ſpãli primo differt a gñe, ſpecie. & d̃ria, per d̃rias prius poſitas, aſſignando differentias aliorum prædicabilium

A cabilium a proprio. Secundo differt ab accidente, quia proprium de vna ſola ſpecie prædicatur eo ꝙ cōſequitur propria principia ſpeciei, accidēs vero de pluribus. Itē propriū primo ineſt ſpeciei, & per ſpeciem indiuiduis, accidēs vero econtra, eo ꝙ fluit a principijs indiuidui. Ex quo ſatis patet, qualiter accidens in ſpeciali differt a cæteris prædicabilibus. quā poſitæ ſunt dñæ oīum aliorum prædicabilium ab ipſo, tñ in gñali dupliciter differt cæteris. Primo, quia accidēs ſuſcipit magis, & minus, alia quatuor æqualiter participantur a ſuis inferioribus ſecundo, quia cætera prædicantur vniuoce accidēs vero de-

B nominatiue, & ad declarationē huius hic definit vniuoce, p̄dicati ęquoce, & denominatiue, vñ p̄dicari. Vniuoce, eſt prędicari vno nomine, & vna rōne de multis, vt hō p̄dicatur de Soc. & Platone. Prædicari æquoce eſt p̄dicari vno noīe, & diuerſis rationib. de multis, vt homo de homine viuo, & de picto. Sed prædicari denominatiue, eſt prædicari vno nomine tant., & nō ratione, vt album de Socr. nomine, & ratione.

Argu. Sed cōtra prædicta primo arguitur. Genus nō differt ab alijs prędicabilib. per hoc in quo conuenit cum ipſis, ſed

C conuenit cum alijs in hoc, quod eſt de plurib. prædicari, igitur non differt ab alijs per hoc, quod prædicatur, de pluribus. Secundo ſic. Omne ſuperius actu, & intellectu continetur in ſuo inferiori, igitur ſpecies continet ſuum genus, & male dicitur, quod genus continet ſpecies & non continetur ab eis.

Tertio ſic. Ex duobus exiſtentib. in actu non fit vnum tertiū, ſed duæ dñæ ſunt entia in actu, vel duo actus, igitur ex duab. dñijs non poteſt fieri vna ſpecies. Quarto ſic. Non eſſe in ſubiecto eſt propriū ſubſtantiæ, & tñ prædicat̄ de multis ſpecieb. ſ. de oībus ſpeciebus ſubſtātiæ, ergo propriū nō prædicatur de vna ſola ſpecie. Quinto ſic. Omne vniuerſale debet prædicari vniuoce de multis, accidens eſt vniuerſale, igitur.

Solutio Ad argumenta. Ad primū dicitur, ꝙ de pluribus capitur dupl̄r. Vno modo abſolute, vt tñ valet, ſicut de multis, & hoc modo genus conuenit cū alijs. per hoc ꝙ de multis prædicatur, alio modo comparatiue, & per hoc genus differt ab alijs, quia prædicatur de pluribus, quam alia. ideo non eſt idem in quo genus conuenit, & in quo differt ab alijs. Ad 2m dr̄, ꝙ licet ſpecies contineat genus ſicut totum eſſentiale, vel inferius ſuum ſuperius ſ. quo ad partē poteſtatis eius, nōn tñ ſicut totū vl̄e, ſuas partes ſic, ꝙ contineat genus ſm totam poteſtatem, & cōitatem eius. Ad tertium dr̄, ꝙ ex duobus exiſtentibus in actu, vt ſic, non fit vnum, ſed tñ inquantum vnum eſt in potētia ad alterum bene fit tertium. Modo duarum B differentiarum vna poteſt ſe habere in potentia reſpectu alterius per hoc, q̄ dña ſuperior conſtituit vnum genus, quod eſt diſtinguibile, & determinabile per differentiā inferiorem, nō eſt tñ intelligendum, quòd differētia in quantum differentia eſt, & vltimus actus ſpeciei, ſit in potentia ad aliam differētiam. ſed inquantum ſe habet vt actus confuſus ſpeciei inferioris, & eſt conſtitutiua generis ſpeciei.

Ad quartū dr̄, ꝙ ſi propriū capitur cōiter pro omni proprio gñis, vel ſpeciei, ſic bene prædicatur de plurib. ſpeciebus, quia propriū gñis prædicat̄ de vno gñe, vt eſt in multis ſpeciebus ſed quia tale eſt cōe multis ſpeciebus, ideo non habet ſimpliciter modū proprij, ſed accidentis cōis. Sed ſi capiatur ſpecialiter ſolum pro proprio ſpeciei ſpecialiſſimæ, vt hic capitur, ſic de vna ſola ſpecie prędicatur. Ad quintum dr̄, ꝙ ſi capiatur prædicari vniuoce generaliter pro omni illo quod ſecundum ſignificatū prædicatur de multis, ſic omne vniuerſale debet prædicari de multis vniuoce. & illo modo accidens vniuoce prædicatur, ſed ſi capiatur vniuoce prædicari ſpecialiter vt eſt prædicari nomine, & ratione eſſentiali de ſubiecto, ſi nō prædicatur vniuoce, & hæc de Prædicabilibus dicta ſufficiant.

Propriū cōe de plurib. ſpēb. p̄dicatur.

VER-

A VERSORII PARISIENSIS D

EXPOSITIO,

In Tertium Tractatum Petri Hiſpani.

SVMMA TRACTATVS.

De antepraedicamentis. De decem praedicamentis. De Poſt praedicamentis.

Ea, qua praedicantur, aut Vniuoca, aut Aequiuoca, aut Denominatiua eſſe dicuntur.

B Cap. 1. primae partis.

AD cognoſcendũ praedicamenta quaedã neceſſaria praemittẽda sũt, ſine quorũ cognitione nequaquã haberi poteſt cognitio praedicamentorũ. Et iõ diſtinguimus cũ. Ariſtotele triplicẽ modũ praedicandi: Eorũ quae praedicantur, quaedã ſunt equiuoca, quaedã vniuoca, quędam denominatiua.

Iſte eſt Tertius tractatus de Praedicamẽtis, in quo poſtquã Petr. Hiſp. in praecedenti tractatu determinauit de Dicibili incomplexo ſub rõne praedicabilis, & vniuerſalis, hic conſequẽter determinat de dicibili incõplexo ſub rõne ordinabilis in genere ſecundum ſub, & ſupra. Cuius ordinis rõ eſt, ꝙ ordinatio ſm ſub, & ſupra eſt ordinatio in linea praedicamentali, in qua genus ordinatur. ſupra ſpẽm, & ſpẽs ſub genere, & indiuidua ſub ſpeciebus, & ſic de alijs. Sed quia talis ordinatio fit ſm rationes praedicabilium, iõ oportebat determinare prius de dicibili incõplexo quantũ ad rationẽ vniuerſalis, q̃ ſm rationẽ ordinabilis in gñe ſm ſub & ſupra, quod fit in hoc tractatu de p̃dicamẽtis. Et intitulatur hic Tractat. de praedicamentis, quia inter dicibilia incomplexa, praedicamẽta ſunt principaliora, a principaliori autẽ parte ſubiecti ſepae fit denominatio ſcienciae.

E Quomodo praedicamenta ad Logicum, & Meth. p̃tineant.

Primo ſciendum, quòd praedicamẽta q̃ ſunt genera generaliſſima dupliciter conſiderantur. Vno modo inquãtum ſunt prima principia diuerſitatis rerum formalia, & hoc mõ nõ poteſt de ipſis aliquid dẽmõſtrari, nec de ipſis ſub tali ratione haberi ſciẽtia. Alio modo conſyderãtur per reductionem ad aliquod cõmune in quo cõueniũt, & hoc dupliciter, vel inquãtum reducunt ad ens, & sũt partes entis, & hoc modo conſyderant in Methaphyſica, quae conſyderat de ente inquãtũ ens, alio modo inquãtũ reducũtur ad dicibile incomplexum, & ſub tali rõne in Logica conſyderant, Logicus.n.nõ conſyderat res abſolute, ſed inquantũ referuntur ad rationem dicibilis, & praedicabilis, vel vt in ipſis fundantur aliquae ſecundae intentiones.

F

Scdo ſciendum, ꝙ ſubiectum huius Tractatus eſt dicibile incomplexũ ordinabile in gñe ſm ſub, & ſupra. Dicit dicibile, eo quòd hic conſyderant res ut referuatur ad dici, & dicit incõplexũ, ad dĩam ſubiecti primi Tractatus, quod eſt dicibile complexũ, ſ. enũciatio. Dicitur ordinabile in gñe ad differentiam ſubiecti libri praedicabilium, ꝙ eſt dicibile incomplexum ſub ratione vniuerſalis, et non ſub rõne ordinabilis in genere. & non eſt p̃dicamentũ ſubiectũ huius tractatus, quia ſit

A ſit principalior pars eius q̃a non noīa hic conſyderata principaliter conſyderantur ſub ratione pdicamenti, ſed ſub ratione dicibilis incomplexi, ordinabilis in gñe, & per hoc patet, quæ ſit cauſa materialis huius tractatus, per q̃ habet q̃ ſit cã finalis eius, vñ finis intrinſecus eſt perfecta cognitio ſub ecti, ſicut in alijs ſciētijs ſpeculatiuis, & finis extrinſecus eſt cognitio enūciationis q̃ fit ex dicibilib. incomplexis, & argumētationibus, & ēt gñaliter acquiſitio oium aliarū ſcientiarū. Et eius cã formalis eſt mod' pcedendi, q eſt definitiuus, diuiſiuus, & exemplorum poſitiuus. Et forma tractatus eſt eius diuiſio per capitula, & capitulorum per

Huius tractat' cauſæ.

B partes. vnde tres ſunt partes principales. In prima traduntur. Ante prædicamenta. In ſecunda Prædicamenta. In tertia Poſt prædicamenta.

Tertio ſciendū, quod ante pdicamētum eſt documentū pcedens determinationē Prædicamentorū, immediate ordinatū ad cognitionē eorū habēdā. Et dr immediate ordinatū, etc. q̃a licet definitiones pdicabiliū ad cognitionē pdicamentorū valeant, non tñ immediate ordinat ad cognoſcendū prędicameta, ſed ad cognoſcendū ipſa vniuerſalia. Et ſunt tria ante pdicamēta i gñali, ſ definitio, diuiſio, & regula. Et ſeptē in ſpāli. ſ. tres, definitiones, diuiſiones, & duę regulę Quorū ſic habet ſufficientia. q̃a ante pdicamentorū ordinat ad cognitionē pdicamētorū. vel ergo valet ad cognoſcēdū conuenientiā, vel dñā, vł ordinē ſi primū, hoc eſt tripliciter, vel valet ad cognoſcēdū cōnueniētiā pdicamentorū in unū cōem ęquocū vt ē ens, & ſic eſt definitio ęquocorū, vel ad cognoſcēdū cōuenie iā dicibiliū vni' ordini, & ſic eſt definitio vniuocorū. vel ad cognoſcēdū cōueniētiā oium pdicamētorū accidētiū i vnū

Tractatus partitio.

Quid ante pdicametū, & quot ſint, valet tres in genere, & ſeptem in ſpecie.

C cōe ſubiectū ſ. ſubſtātiā, de qua dñr denominatiue, & ſic ē definitio denominatiuorū. Si ad cognoſcēdū differētiā, hoc ē q̃ ūplr uel docet differētiā eorū, q̃ ponunt in gñe ab his, q̃ nō ponunt in gñe re, & ſic eſt prima diuiſio vel eorū, q̃ ponunt i diuerſis gñrib. inter ſe. & ſic eſt ſecunda diuiſio. Si ad cognoſcēdū ordinē in linea pdicamētali. hoc eſt dupliciter, vel reſpectu vnius coordinationis, vel diuerſarum: ſi primum ſic eſt prima regula: ſi ſcdm, ſic eſt ſcda. Et iſta antepradicamēta ſunt illa, q̃ pmit. eda ſunt antepdicamēta, ſine quo. ū cognitione non pōt haberi faciliter cognitio prædicamentorum. D

Quarto ſciendum, quod ad cognoſcendū tria prima antepradicamenta. Auctor ponit vnā diuiſionē modorū pdicandi, ſiue eorum, q̃ pdicātur dicēs, quod eorū, q̃ pdicant, alia ſunt vniuoca, alia æquiuoca, & alia denominatiua. Cuius rō eſt, q̃a omne quod pdicat vel pdicat, tanq̃ multa, & ſic ſunt æquiuoca, vel tanq̃ vnum, & hoc dupliciter, vel pdicantur nomine tm̃, & ſic eſt denominatiuum, vel nomine, & ratione, & ſic eſt vniuocum, & de his tribus poſtea in ſpeciali videbitur. E

Sed contra prędicta primo arguitur ſic. Omne illud, de quo eſt ſcientia hēt principia per quæ de illo probātur paſſiones, & cognoſcuntur, ſed prædicamenta. cum ſint prima principia, non habent principia. ergo de ipſis non eſt ſcientia Secundo ſic. Logicus non hēt conſyderare res, cum Logica ſit ſciētia rationalis, & non realis, ergo, cū prædicamēta ſint res naturales, hic male determinatur de pdicamentis. Tertio ſic. Prima principia ſunt de ſe nota ſimpliciter, & quo ad nos, ergo prædicamenta erunt p ſe nota, & ad cognoſcēdum ipſa aliqua non ſunt præmittēda. Argu F

Quarto ſic. In libro pdicabiliū dtermninatū eſt de modis pdicandi, ergo de ipſis nō debet hic determinari, ſed tm̃ de dicibilibus incōplexi ordinabilib. in gñe. & ſic male diſtinguit triplex modus pdicādi. Quinto ſic. Mēbra hui' diuiſionis coincidunt, ergo, &c Antecedens patet. q̃a hō vniuoce pdicatur de Socr. & Plat & æquoce de hoīe viuo, hoīe picto, ergo iſta diuiſio eſt mala.

Ad argumenta. Ad primum dr, q̃d licet Solutio

A Licet prædicamenta nõ habeãt princi pia formalia, & vniuoca, habent tamẽ effectiua, & formalia ęquiuoca, ideo de ipſis, vt reducuntur in vnum cõe, poteſt eſſe ſcientia per talia principia.

Solutio. Ad ſecundũ dr̃, ꝙ Logicus non cõſiderat primo de rebus ſecundũ ſe acceptis ſed tm̃, vt ſubſtant intentionibus primis, & ſecundis, ex quibus fiunt argumentationes, & ob hoc dicit Auicẽna, ꝙ Logica eſt de ſecundis intẽtionibus adiunctis primis. Ad tertium dicitur, ꝙ licet prima principia complexa ſint per ſe nota, & ſimpliciter, & quo ad nos, vt illud omne totum eſt maius

B ſua parte non tamen prima principia incõplexa, ſed nobis ſunt difficillima ad cognoſcendum prędicamenta autẽ ſunt principia incomplexa, & nõ complexa. Ad quartũ dicitur, ꝙ licet i hoc libro nõ debeat determinari de aliquibus modis prædicandi quinq; vniuerſalium in ſpeciali, poteſt tamen determinari in generali de aliquib. modis, ad oſtendendum quomodo genus prædicatur de ſuis inferiorib. & accidẽs de prima ſubſtantia. Ad quintum dr̃, ꝙ licet hõ, vt accipitur pro omnibus ſignificatis eius prędicetur ęquiuoce, & qñ accipitur pro vno tm̃ prędicetur vniuoce non tñ eſt ęquiuocũ,

C & vniuocum ſm eandem acceptionẽ eius, ſed ſolum ſcd̃m diuerſas, ideo iſta membra diuiſionis non coincidunt.

Quæ dicantur Æquiuoca.

Aequiuoca dñr, quorum tamẽ ſolum eſt cõmune, & ſcd̃m illud nomẽ ratio ſubſtãtiæ eſt diuerſa, vt cũ animal ſignificat animal vivuum, vel verũ, & pictũ, & nomen ſolũ cõe eſt eis, & ſecũdũ nomen rõ ſubſtãtię eſt diuerſa. Dicimus .n. de Leone picto in pariete, ecce terribile animal, & de Leone viuo idẽ dicimus, & de ſtatuis regũ dicimus iſti sũt tales reges, & de his, qui adhuc regnant dicimus, iſti ſunt reges, ſumendo æquiuocè nomen regis.

Poſtq̃ Auctor pręmiſit diuiſionẽ dicibilium per vniuoca ęquiuoca, & denominatiua, hic cõſequẽter ponit definitionẽ horũ mẽbrorũ, & primo ponit definitionẽ ęquiuocorũ. Cuius rõ eſt quia illa valet ad cognoſcendũ reductionẽ prædicamẽtorum ad vnũ cõe, ꝙ eſt ens, quod dr̃ ęquiuoce de ipſis, et definitio vniuocorum valet ad cognoſcendum reductionẽ oĩum dicibilium eiuſdem generi ad ipſum genus gñaliſſimum, & definitio denominatiuorũ valeat ad reducendũ oĩa prędicamẽta accidentium ad ſubſtãtiã, de qua pdicantur denominatiuę, & quia reductio prædicamẽtorum ad eñ eſt prior alijs, ideo definitio ęquiuocorũ conuenienter precedit alias, & quia ẽt reductio dicibilium ad ſuum genus pcedit reductionem accidentiũ ad ſubſtãtiã,

D ideo definitio vniuocorum pcedit definitionem denominatiuorũ. ſic ergo ponitur definitio ęquiuocorũ. Equiuoca dñr quorũ ſolũ nomẽ eſt cõe, & rõ ſubſtãtię ſecũdũ illud nomẽ eſt diuerſa. In qua definitione ponit dñr .ſ. ſunt dicibilia ad explicandum genus definiti, ꝙ eſt dicibile, & nõ ponitur ſunt, quia hic nõ conſiderãtur inquantum ſunt entia, ſed inquãtũ ſunt dicibilia, & totũ reſiduũ ponit ad drĩam vniuocorũ, & denominatiuorũ, qa vniuoca non

F habẽt ſolũ nomen cõe, ſed cum hoc habent rõnem, & denominatiua non pręducantur ſecundum diuerſas rõnes.

Primo ſciẽdũ, ꝙ duplicia ſunt ęquiuoca .ſ. ęquiuoca ęquiuocantia, & ęquiuoca ęquiuocata. Aequiuocum æquiuocãs eſt nomẽ cõe, diuerſis rõnib. plura ſignificans, ſicut hoc nomen aĩal, diuerſis rationib. ſignificat animal viuum, & aĩal pictum. ſed æquiuoca ęquiuocata dñr res diuerſę diuerſis rõnib p vnum nomen ſignificatę, ſicut aĩal viuũ, & aĩal pictum sũt diuerſę res diuerſis ronib. ſignificatę per hoc nomen aĩal. Hęc autem definitio, ſolum dat de equiuocis ęquiuocatis & nõ ęquiuocãtib. q. ęquiuoca ęquiuocata ſolum habent nomẽ commune, tamẽ per hãc definitionem Aequiuocum duplex ęquiuocans, & ęquiuocatũ.

A poteſt haberi definitio, æquiuoci æquiuocamus, quia ſicut æquiuoca æquiuocata habent vnum nomen commune, & diuerſas rationes, i. æquiuocū æquiuocans eſt nomen commune diuerſis rationibus plura ſignificatus, & quia æquiuoca æquiuocata ſemper ſunt plures res ſignificatæ per vnum nomē cōe ideo ad deſignandum iſtam pluralitatem hic definiuntur æquiuoca in plura i numero.

Aequiuocum a caſu, et a conſilio, ſeu analogū

Sc͂dò ſciendum, quod adhuc duplex eſt æquiuocum æquiuocās, & ſimiliter æquiuocum æquiuocatum. ſ. æquiuocū a caſu, & a conſilio, quod dicitur analogum. vnde æquiuocum a caſu eſt, quod æque primo plura ſignificant, & dr̃ a caſu, quia imponens ipſum ad ſignificandū in ſecunda impoſitione ei⁹ non habuit reſpectum ad ſuam primā B ſignificationē, ſed a caſu accidit, quod tale nomen prius habuit aliud ſignificatū, ſicut equus, ſi dicatur idē eſt, qđ æqualis, vel idem eſt quod animal, & imponens ipſum ad vnum ſignificatū non habuit reſpū ad aliud, & per hoc pñt definiri æquiuoca æquiuocata a caſu. Sed æquiuocum a conſilio eſt vnū nomen per prius, & poſterius plura ſignificans, & dicūtur a conſilio, quia ſicut in iudicio vnus imitatur iudicium alterius, ſic ēt tali nomini attribuitur vna ſignificatio per reſpū ad aliā, ſicut aīal ſignificat aīal viuū, & ex cōſequēti per ſimilitudinē ſignificat aīal pictū C vñ æquiuoca æquocata a conſilio ſunt res diuerſæ ſm prius, & poſteri⁹ ſignificatę p vnū nomē, & de vtriuſq; ſ. caſu & a cōſilio datˀ hęc dͥfinitio ęquocorū.

Nomen cōmune duplex.

Tertio ſciendū, ꝙ nomē dr̃ cōe dupliciter, vno mō ſecūdū vocē, quæ cōis eſt ad multa ſignificata, ſicut Socr. dr̃ nomen cōe ad iſtum Socratē, & ad illum. alio mō dr̃ cōe ſecūdū ſignũ ei⁹, qđ eſt cōe ad plura ſuppoſita, ſicut ſignũ eius, ꝙ eſt cōe ad plura ſuppoſita ſicut ſignũ hoīs ſ. humanitas, quæ eſt cōis ad oīa indiuidua eius. hic aũt ſumit nomen cōe primo mō pro illo, ꝙ eſt cōe ſecūdū vocē per reſpectum ad plura ſignat, & non ſecundo mō, quia D ſi ſic caperetur, tunc nullus terminus ſingularis diceretur æquiuoce de multis non ſit nomen cōe cōitate ſui ſignati. vnde æquiuoca æquiuocata, ex quo diuerſæ res diuerſa ſunt ſignata eiuſdem vocis, iō habent nomē cōe primo mō.

Quarto ſciendū quod ratio ſubſtantiæ dupliciter accipitur, vno mō ſpāliter pro definitione quidditatiua veræ ſubſtantiæ; quæ eſt per ſe, & illo mō non accipitur hic, quia ſic in accidentibus non eſſent aliqua æquiuoca, cū nō hēant hoc mō rōnem ſubſtantiæ. Alio modo capitur gñeraliter pro quacūq; definitione quidditatiua ſubſtantiali, et E accidentali, quæ aliquo modo explicat eſſentiā rei, capiendo ſubſtantiam pro eſſentia, & hoc modo æquiuocorū rō ſubſtantiæ eſt diuerſa. Cuius rō eſt, qa quæcunque habent diuerſas formas, quibus ſignificantur per vnum nomē & eſt ſub diuerſis conceptionibus habent diuerſas definitiones ſecūdū tale nomē, ſed æquiuoca æquiuocata ſunt diuerſæ res ſecūdū diuerſas formas, & diuerſos cōceptus, quib. ſignificātur p vnū nomen cōe, & non ſignificāt per vnum cōceptū cōem; & ideo ſecundū nomen ipſorum rō ſubſtantię generaliter ſumpta eſt diuerſa. Et per hoc patet intellect⁹ definitionis ęquiuocorū.

Argũ. Circa prædicta arguitur primo. Canis eſt quoddā æquiuocorū ad canem latrabilē, piſcē marinū, ſydus cęleſte, et F tñ non hēt vnum cōe nomen, cum ipſum ſit vnum nomē, ergo male dr̃ pro æquiuoca habent vnum nomen cōe.

Secundo ſic. In verbis reperiuntur æquiuoca, & tamē ibi non eſt nomen commune, igitur definitio mala. Tertiò ſic. Aequiuoca a conſilio habent vnam rationem cōem vnitatem proportionis, & analogiæ, & tamen ſunt ęquiuoca, ergo male dr̃, quod æquiuoca habēt ſolum nomē cōe conſequentia tenet, quia iſtis æquiuocis, vltra nomen commune, eſt ratio communis.

Quartò ſic. Canis latrabilis, marin⁹ piſcis, ſūt ęquiuoca ęquiuocata, & tamen

A men non habet ſolum nomen cõe, ſed conueniunt in rõne ſubſtantiali corporis animati, & habent vnam rationem communem. ergo male dr̃, ꝙ æquiuoca habent ſolum nomen commune, & rationem ſubſtantiæ diuerſam.

Quinto ſic.

Vnius rei eſt tm̃ vna forma, ſed ſignificatio eſt forma nois, & ſic vnius nois eſt tm̃ vna ſignificatio. ergo, & vnũ ſignificatũ, & per cõſequẽs, ſi ęquiuoca hñt vnũ nomẽ cõe, hñt vnam rationem, quæ ſignificatur per tale nomen.

Solutio Ad argumẽta. Ad primum dicitur, quod licet hoc nomen canis ſit æquiuocum æquiuocans, nõ tñ eſt ęquiuocatum, & de æquiuocis æquiuocatis datur tm̃ præſens definitio. Ad ſecundum dicitur, ꝙ ſi nomen capiatur ſpecialiter pro voce, quæ ſignificat p modum permanẽtis, ſiue habitus, & quietis,
B & vt eſt pars orationis diſtincta cõtra verbum. ſic in verbis non reperit nomẽ, ſed ſi capiat generaliter, put eſt nota mentis, id eſt ſignum illius, ꝙ in mente concipitur, ſic verbũ bñ dr̃ nomẽ, & hoc modo capit in definitione. Ad tertium dicitur, ꝙ licet ęquiuoca a conſilio habeant rationem communẽ ſecundum modum, non tamen ſcd̃m rem, quia vnitas analoga nõ eſt vnitas
C ſecundum rem ſed tm̃ ſcd̃m modũ, & ad cõmunitatẽ requirit vnitas rei. vñ illa, quæ habent talem vnitatem proportionis ſunt ſcd̃m rem diuerſa, licet habeant quẽdã modum vnitatis. Ad quartum, dicit, ꝙ licet canis latrabilis & canis marinus habeat vnam cõmunem rõnem, vt conueniunt in corpore animato, non tamen vt conueniunt in nomine canis. ideo rationes eorũ ſumptæ ſcd̃m illud nomen ſunt diuerſæ. Ad quintum dicit, ꝙ licet ſignificatio ſit forma accidentalis nominis, nõ eſt tamẽ forma eſſentialis. ideo vnius nominis poſſunt eſſe plures ſignificationes, ſicut eiuſdẽ rei plures formæ accidentales, ſed ſua forma eſſentialis eſt dearticulatio, ſiue modus proferendi, & ipſa vox eſt materia eius.

De vniuocis. D

Vniuoca dicunt quorũ nomen eſt cõe, ſecũdũ illud nomen ratio ſubſtãtię eſt eadem. vt hoc nomẽ animal, eſt cõe homini, & boui, & ſimiliter ratio ſubſtãtiæ ſecundũ illud nomen, eſt eadem. dicimus em̃, hõ eſt animal, bos eſt animal, & hõ eſt ſubſtãtia animata ſenſibilis, & bos eſt ſubſtantia aĩata ſẽſibilis, & ſic nomen eſt cõe eis, & ratio eorum ſecundum illud nomen eſt eadem. nihil enim aliud eſt homo ſecundum, quod eſt animal, niſi ſubſtantia animata ſenſibilis, ſimiliter, & bos. E

Poſtquã Auctor poſuit definitionẽ ęquiuocorum, hic conſequenter ponit definitionẽ vniuocorũ dicẽs, Vniuoca dicunt quorũ nomen cõe eſt, & ſcd̃m illud nomen, ratio ſubſtantiæ eſt eadẽ. In hac definitione dicunt. i. ſũt dicibilia, ponit loco gñis definiti, qđ eſt dicibile, & non ponitur ſunt, quia hic nõ conſideratur vniuoca ſub ratione entis, ſed in quantum referuntur, ad dici. Illud quod ſequitur, ponitur ad differentiam aliorum vt ſtatim declarabitur. & accipitur hic nomen commune pro voce ſignificatiua, quæ eſt nota mẽtis, & nõ ſpecialiter vt eſt pars orõnis diſtincta a verbo, quia in verbis reperiunt vniuoca, ſicut, & in nominib. F

Vniuocum duplex vniuocans, & vniuocatũ.

Primo ſciendum, ꝙ duplicia ſunt vniuoca: ſ. vniuoca vniuocãtia, & vniuoca vniuocata. Vnde vniuocũ vniuocans eſt nomen ſecundum vnam rõnẽ pluribus attributũ, vt hoc nomen animal ſcd̃m vnã rõnem cõem attribuit hoĩ, et aſino. Et vniuoca vniuocata ſũt res diuerſæ ſecundum vnã rationem communem per idẽ nomen importatæ, vt homo, & aſinus ſecundum vnã rationem communem reperta in hoc nomine aĩal. hic autẽ definiunt vniuoca vniuocata, & nõ vniuocũ vniuocãs, ſicut prius dictũ ẽ de ęquiuocis. & qa vniuoca vniuocata ſũt res plures.

A & diuerſæ contenta ſub eodem nomine, ideo ad notandum illã pluralitaté, hic vniuoca in plurali definiuntur.

Secundo ſciendum eſt, quod vniuoca differunt a multiuocis, & diuerſiuocis quia multiuoca ſunt diuerſę voces vni rei attributæ, q̃ aliter vocant ſynonima, & diuerſiuoca sũt diuerſę voces diuerſis rebus attributę. & de iſtis hic non determinat ſicut de æquiuocis. & vniuocis, quia non valent ad cognoſcendũ reductionẽ pdicamentorũ in aliquod vnũ, nec neceſſario requirũt ad cognitioné eorũ, & in iſtis non repeciť vnũ nomen cõe, ſed ſunt plura noĩa vniuoca vero habent vnũ nomen cõe ſignificans vnum conceptum cõem, in quo B conueniunt. ideo in definitione vniuocorum conuenienter poniť quorũ nomen eſt commune, ad differentiã multiuocorum, & diuerſiuocorum.

Vniuocorũ ab ęquiuocis diſtinctio.

Tertio ſciendum, q vniuoca differunt ab æquiuocis: quia ęquiuocum hét plura ſignificata formalia ideo d ęquiuocum quaſi ęqualiter plura vocans. Et licet ęquiuocum a cõſilio, ex parte rõnis noĩs non æqualiter vocet oĩa ſignificata eius, ſed ſm prius, & poſterius, tñ ex parte vocis, ſecluſa rõne ſe hét æqualiter. ſed vniuocum hét tm̃ vnum ſignificatum formale, & immediatum. ideo dr vniuocum, quaſi vnum vocans, ſicut aĩal immediate ſignificat aĩalitaté, & quia vniuoca vniuocata cõ- C ueniũt in ſignificato formali q eſt forma cõis ſignificata per nomen vniuocum, & illa forma cõis hét vnam rõnem eſſentialem, ideo vniuoca habét eandem rationem ſubſtantię, ſumptã ſm nomen cõe eorum. ideo hæc particula rõ ſubſtantiæ eſt eadé, poniť conuenienter ad differentiã ęquiuocorũ.

Quomodo vniuoca a denominatiuis diſtinguãtur.

Quarto ſciendum, q vniuoca, & denominatiua ſic differunt inter ſe, quia vniuoca vniuocata includunt eſſentialiter ſignificatũ formale noĩs vniuoci in quo conueniunt, ideo rõ propria illius ſignificati cõis eſt rõ cõis, & eſſentialis vniuocatorum, ideo vniuocũ noĩe, & rõne dr de vniuocatis, ſed denominata alicuius denominatiui non inclu- D dunt eſſentiale ſignificatũ formale ipſius denominatiui, ſed accidentaliter tm̃. ideo rõ eſſentialis illius ſignificati nõ eſt ratio denominatiuorum, vt cũ album pdicat de hoĩe, & equo, homo, & equus ſunt denominata albi. album vero denominatiuum. & homo, & equus includũt ſolum accidentaliter formale ſignificatũ albi, quod eſt albedo. ideo rõ illius ſignificati non eſt rõ illorum denominatorum. ideo p hanc particulã, rõ ſubſtantiæ eſt eadé vniuoca differunt a denoĩatiuis. Et p hoc patet, q iſta definitio explicat naturã vniuocorũ, faciẽs ipſa differre ab oĩbus alijs. ideo eſt ſufficiens.

E Sed contra prædicta primo arguiť ſic. Nomen vniuocum hét tm̃ vnum ſignificatũ, ſed vniuoca vniuocata sũt res diuerſæ, & non ſunt unum ſignificatũ noĩs, ergo vniuoca vniuocata nõ importantur p idem nomen commune. *Argumenta.*

Scđo ſic. Homo, & equus ſunt vniuoca vniuocata, & tñ ipſorũ non eſt vna ratio ſubſtantiæ, ſed habent diuerſas definitiones, cum differãt ſpẽ, ergo rõ ſubſtantiæ vniuocorum non eſt eadé. Tertio ſic. Albedo, & nigredo ſunt vniuoca vniuocata, & tñ non habent eadem definitionem ſubſtantiæ cõem cum ſit accidentia, ergo, contra definitioné. Quarto ſic. Aequiuocum dr, qđ eſt æqualiter plura vocans, ſed animal æqualiter vocat hoiem, & aſinum, quia tale ſub ſuo gñe ęqualiter contineť, F ergo male dať exẽplum, q aĩal ſit cõe vniuocum hoi, & aſino. Quinto ſic. Ratio animalis, ſm vnum quãq; ſpẽs aĩalis eſt altera, & altera, vt dicitur Septimo phyſicorum. ergo hic male dicitur, quod homo, & aſinus conueniunt in vna ratione animalis.

Solutio.

Ad argumenta. Ad primum dr, qđ ſi vniuoca conſyderentur quãtum ad id, q ſunt, & ad ſuas rationes pprias, ſic non ſignificãtur p nomen commune vniuocum, ſed ſi conſiderenť, quantum ad naturã cõem, ĩ qua conueniũt ex conſequẽtis importanť per nomen vniuocum tanq̃ ſignificata materialia

eius

A eius, & illa natura cõis eſt ſignificatũ ſuum formale, & immediatum. Ad ſecundum dicit, quod ſi hõ, & aſinus cõſyderentur ſecundum proprias ipſorũ formas, & ſic habẽt diuerſas definitiones proprias. ſed ſi conſyderent vt conueniunt in animali, bene habent vnã definitionem ſubſtantialem cõmunẽ ipſis; quæ ſumitur ſecundum formam communem, in qua conueniunt.

Ad tertium dicit, qđ ſi capiat ſubſtantia proprie pro ente per ſe, ſic albedo, & nigredo non habent rationẽ ſubſtantię. ſed ſi capiatur generaliter ꝑ eſſentia, ſicut accipitur in illa definitione, ſic hñt bñ eandem rationem ſubſtantię cõem. Ad quartum dicit, quod B licet hoc nomen aĩal, ex conſequenti plura ſignificet æqualiter, ſcilicet ſpẽs ſui ſignificati, non tñ primo, & immediate plura vocat æqualiter, ſed tãtum vnũ ꝓpriũ ſignificatũ eius. ĩõ animal non eſt æquiuocum. ſed vniuocum, æquiuocum enim eſt ꝑ parte vocis immediate plura ſignificans. Ad quintũ dr, qđ ſi animal conſyderet ſecundum eſſe quod hẽt in diuerſis ſpeciẽb. eius, contractũ per diuerſas differentias, ſic rõ aĩalis ſecundum vnãquamq; ſpeciem eius bene eſt altera, & altera. ſed ſi conſyderetur ſecundum ſimplicem eius eſſentiam, ſic ſua rõ eſt eadem, & C non diuerſa, quia ſic accipit ſua eſſentia indiſtincta, & non diuiſa per differentias eius, ideo ratio explicans ipſã ſic acceptam non eſt diuerſificata.

De denominatiuis.

DEnominatiua dicunt quęcunque ab aliquo ſolo caſu ſunt differẽtia, & ſecundum illud nomẽ habẽt appellationẽ, vt a Grãmatica Grammaticus, & a fortitudine fortis. Differunt ſolo caſu, id eſt ſola cadẽtia, q̃ eſt ex parte rei, & ſecũdum illud nomẽ habẽt appellationẽ. nomẽ. n. denominatiuum debet cõmunicare cum nomine uniuoco in principio, ſed differre, in fine, ut a Grammatica D Grammaticus.

Poſtq̃ Auctor poſuit definitionẽ vniuocorũ, q̃ docet reductionẽ dicibilium in ſuum genꝰ gñaliſſimum, ꝙ dr de ipſis vniuoce, hic conſequenter ponit definitionẽ denominatiuorũ ꝑ q̃ cognoſcitur reductio accidẽtium ad ſubſtantiã, de qua ꝑdicat denominatiue dicẽs. Denominatiua dicunt, q̃cunq; ab aliquo, ſolo caſu differẽtia ſunt, & ſecundum illud nomẽ hñt appellationẽ. In qua definitione ponitur dñr, loco gñis definiti, vt dictum eſt i ꝑcedentib. Deinde alia pars ponit ad differentiã vniuocorum, & æquiuocorum, quia vniuoca, & æquiuoca non habent appellationem, ideſt nominationem ſecundum illud nomen abſtractum, a quo differunt ſolo caſu, ſicut denominatiua. ſed primo & per ſe importat ſua ſignificata, & non ꝑ cadẽtiã ab aliquo. E

Quid denominatiuũ.

Primo ſciẽdum, ꝙ in denominatione tria requirunt. ſ. denominans, denominatum, & denominatiuũ. Denominãs, eſt forma accidẽtalis, q̃ importat ꝑ nomen abſtractũ. & dr denominãs, quaſi de ſe aliud noĩas, qa de ſe dat cõcreto, ꝙ ꝑdicet & nominet ſubiectũ. Sed denominatiuũ eſt accidẽs cõcretũ, qđ ꝑdicat denominatiue de ſuo ſubiecto, vt album vel nigrum. Et dicitur denominatiuum, quaſi de alio nominatiuum, quia eſt denominatiuum ſubiecti rõne formæ accidentalis, q̃ eſt alia a ſubiecto. Denominatum eſt ſubiectum de quo ꝑdicatur accidens concretum, vt in hac prædicatione denominatiua, Socrãtes eſt albus, albedo ſignificata in hoc noĩe albus. & per illud abſtractum, albedo, eſt forma denominãs, & illud cõcretum album ẽ denominatiuũ Socratis, & Soc. ẽ ſubiectum denominatũ. Et F per hoc patet denominatiuum, & concretum idem ſunt, & denominans, & abſtractum ſimiliter important.

De noĩatiuũ nõ differt a concreto, neq; denominans abſtracto.

Secundo ſciendum, quod ad veram denominationem requiruntur três cõditiones. Prima conditio eſt, ꝙ forma

Ab denominationem.

A denominans ſit alia a ſubiecto, ſic qđ non ſit de eſſentia eius, ſicut genus reſpectu ſpeci, & ꝙ nō fluat ex principijs eſſentialib. eius ſicut ꝓprium, defectu cuius pdicata eſſentialia, & ꝓpria non pdicant denominatiue, hic enim non eſt vera denominatio, hō eſt humanꝰ, vel hō eſt riſibilis. Secunda conditio eſt, ꝙ forma denominans ſignificetur ſecundum cadentiā, & inhærētiā ad ſubiectum, vt fit in noie cōcreto, rōne cuius nulla abſtracta pdicantur denominatiuæ. Tertia conditio eſt, ꝙ denominatiuum, & abſtractum cōueniant in principio dictionis, & differāt in fine, cuius defectu, ſtudioſus non dr̄ denominatiue a virtute, quia ibi non eſt cōuenientia in principio dictionis.

Tres conditiones requirūtur.

B Tertio ſciēdū, ꝙ triplicia ſunt denominatiua, q̄dā ſecundū rē tm̄, & nō ſm vocē in q̄bus, l. forma concreti naturaliter prouenit a forma abſtracti, & tñ nō eſt conueniētia in principio dictionis, & differētia in fine, & ſic ſtudioſꝰ dr̄ denominatiue a uirtute. Alia ſunt denominatiua ſecundū vocē tm̄, & nō ſecundū rē, q̄ hñt conueniētiā in principio, & differētiā i fine nois abſtracti, & concreti, & tñ non importāt alienā naturā a denominato, ſicut hō & humanus. Alia ſunt denominatiua ſecūdum rē, & vocē ſimul & ſunt illa, qui bus conueniunt tres conditiones præ C ſuppoſitę ſimul, ſicut album, & nigrū, q̄ ſunt vera denominatiua, & ſolum de ipſis datur definitio præſens.

Quarto ſciēdum, ꝙ denominatiuū, & denominās, ſiue concretū, & abſtractum conueniunt dupl'r, & differunt dupliciter. Conueniunt primo in re ſignificata, quia ſignificant eandem formā eſſentialiter, ſicut albedo, & albū ſignificant formam albedinis. Dicitur enim in prædicamētis, album autē ſolā in qualitate ſignificat. Secundo conueniunt in principio dictionis, vt albedo, & album, illa conueniētia in principio dictionis ſignificat conuenientiā in re ſignificata. ſed differunt in mō ſignificandi, & in modo eſſendi, q̄a concretum ſignificat formam cum cadentia, & inhærentia ad ſubiectum per reſpectum ad ſubiectum & ideo dr̄ concretum quaſi ſimul cernens formā, & ſubiectum eius, ſicut album ſignificat albedinē inhærētē ſuo ſubō, ſed abſtractum ſignificat formā ſecundū ſe ſine inhærentia, & cadentia ad ſubiectū, & ſignificat eā ſubſtātiue, & p modū p ſe ſtātis, & ide dr̄ abſtractū, quaſi ab alio tractum, q̄a ſcđm modum eius ſignificādi ſignificat formā cum præciſione ſubi, deſignādo ipsā omnino ſine ſuo ſubō, & inde eſt, ꝙ non pōt verificari de ſuo ſubō, ſcđo differunt in finali terminatione vocis, & iſta differentia ſignificat differentiam, quæ eſt in modo ſignificādi. ideo in definitione denominatiuorum conuenienter dicit, ꝙ differunt ab aliquo, ſ. quodlibet a ſuo abſtracto in ſolo caſu, quia ſolum differunt ab ipſis in cadētia, & in mō ſignificandi, & in hoc explicātur duę differētię, denominatiui, et denominātis, et ſubiungitur, ſecundum illud nomē habent appellationē ad explicandum cōuenientiā illorum in principali ſignificato, & in principio dictionis. vñ ordine naturæ, concretum habet appellationem, id eſt denominationē a ſuo abſtracto, quia ab ipſo accipit ſuum ſignificatum, & per hoc patet intellectus definitionis.

In quo differāt ac cōueniant ab concretum.

D

E

Sed contra prędicta primo arguitur ſic. In nulla bona definitione debet poni ſignū vniuerſaliter ſumptum, quia ſic talis definitio non poſſet vere prędicari de definito, ſed in iſta ponitur vīe, vniuerſaliter ſumptum, ſcilicet quęcūque, ergo male ponitur in iſta definitione, quęcunq. Secundo ſic. Album et nigrum ſunt denominatiua, & tñ non differunt ſolo caſu, ſed et in principali ſignificato, ergo in hac definitione male ponitur, ab aliquo ſolo caſu differētia ſunt. Tertio ſic. Denominatiuū, & abſtractum differunt in mō ſignificandi, vt prius dictum eſt, & etiā in gñe, ſicut albedo, & albus, ergo non differunt ſolo caſu, ergo. Quarto ſic. Studioſus

F Argu.

A dios* eſt denominatiuum virtutis, q2 ꝑdicatẽ denominatiue de ſuo ſubiecto, & hoc non hẽt niſi forma virtutis, & tñ non hẽt appellationẽ ſcd̃m nomen virtutis ergo male dr̃, ꝙ ſcd̃m illud nomẽ hẽt appellationem. Q. imo ſic. Abſtractũ denominatur a cõcreto, ſicut a iuſto iuſtitia, ergo abſtractum habet appellationem a concreto, & non e contra, ergo male quod dr̃, denominatiuum ſecundum illud nomẽ abſtracti

Solutio habet appellationem.

Ad argumenta. Ad primum dicit, ꝙ quacunque in hac diffinitione non tenetur vniuerſaliter, ſed infinite, & tantum valet ſicut ille, quæ ideo non ponitur vſe, vniuerſaliter ſumptum.

B Ad ſecundum dicit, ꝙ licet album, & nigrum non differant inter ſe ſolo caſu, tñ reſpectu ſuorum abſtractorum, ſ. albedinis, & nigredinis ſolo caſu differunt & ſic intelligitur in diffinitione, qđ denominatiua ſolo caſu differũt a ſuis abſtractis. Ad tertium dicitur, quod negatio conſequentia, & cã eſt, quia, cum dicitur ſolo caſu non ſolum dicitur de cadentia vocis, ſed etiã de cadentia q̃ eſt in modo ſignificandi concreti & abſtracti, & etiã quantum ad modos eſſendi, qui p iſtos modos ſignãdi importantur.

C Ad quartum dicitur, qđ licet ſtudioſus ſic denominatiuum ſm rẽ, non tñ ſm vocẽ, & tem ſimul & ſolũ de illis denominatiuis datur illa diffinitio. Ad quintum dr̃ quod licet ſcd̃m formationem vocis, q̃ a Grammatico principaliter conſyderatur, abſtractum denomine ur a concreto, tñ ſm ordinem veræ ſignificationis, & denominationis concretũ deriuatur ab abſtracto, eo quod abſtractum importat formã ſecundum ſe, & concretum importat eam per cadentiam ad ſubiectum. modo ipſa ſecundum ſe naturaliter præcedit in herentiam eius ab ſubiectum. ideo in tali ordine concretum capit denominationem & appellationẽ ab abſtracto. & talis ordo denominationis a Logico conſyderatur. ideo dicitur concretum ab abſtracto deriuari.

Abſtractũ formam ſe ſignificat, cõcretũ in alio.

Eorum quæ dicuntur, diuiſio. D

Eorum, quę dicuntur, quędã dicuntur cũ cõplexione, vt homo currit, quędam ſine complexione, vt homo, vel currit.

Poſtq̃ Auctor poſuit in ſpeciali tria ante ꝑdicamenta. ſ. diffinitiones, q̃ valet ad reductione dicibilũ, & conuenientia eorum in aliqd vnũ cõe, hic conſeter ponit duas diuiſiones valentes ad cognoſcẽdum diuiſionem, & diſtantiam eorum, q̃ ponuntur in prædicamento, adinuicem, & ab his, q̃ non ponuntur, & q̃a prius oportet diſtinguere illa, q̃ non ponuntur in ꝑdicamento ab his, q̃ ponuntur in prædicamento, q̃ diſtinguere ea, q̃ ponuntur in ꝑdicamẽto ad inuicẽ, iõ Auctor ponit primo hãc diuiſionẽ, q̃ valet ad cognoſcẽdũ q̃ ponuntur in ꝑdicamẽto, & q̃ non dicens. Eorũ q̃ dicuntur, q̃da dicuntur cum complexionem, ſicut oro, quædã vero ſine cõplexione vt termini incõplexi. Cui* ratio eſt, qa oẽ, qđ dr̃ exprimitur, vel ſignificatur per vocem complexam, ex pluribus vocibus ſignificatiuis, et ſic dr̃ cum complexione, vel exprimitur per vnam ſolam vocem ſignificatiuam, et ſic dicitur ſine complexione.

Primo ſciẽdum, qđ dici tripl̃r accipitur, vno mõ vt tm̃ valet, ſicut deriuari ab alio, vt cum dicitur doct* dicitur a doctrina. i. denuatur. ſcd̃o m do ro vt tm̃ valet, ſicut prædicari, vt in diffinitione prædicabilis cum dicitur, prædicabile eſt quod aptum na um eſt de pluribus dici. i. ꝑdicari tertio modo dicitur, accipitur put tm̃ valet, ſicut exprimi, vel ſignificari per vocẽ ſignificatiuam. et iſto modo ſumitur in propoſito. et p hoc patet quid ſit diuiſum in ac diuiſione ſ. ſ. n. dicibile, quod eſt ſignificabile, et dici poteſt p dictionem q̃ eſt vox ſignificatiua iõ tm̃ valet dicere, Eorũ q̃ dicuntur, ſicut, Dicibiliũ q̃ per vocem ſignificatiuam exprimuntur. E

Scd̃o ſciẽdum, quod complexio dupliciter accipitur, vno mõ generaliter

Dici tria ſignificat.

A ꝑ quacūq; compoſitione duorum ad inuicem, ſiue ſit duarū rerū vel dictio nū, literarū, vt ſillabarū. et iſto mō nō accipit̃ hic. Alio mō accipit̃ ſolū ſpāliter, ꝑ cōpōne pluriū vocū ſignificatiuarum, & iſto mō ſumit̃, in ꝓpō, & iō cōplexio, vt hic ſumit̃, eſt, cōpoſitio ex pluribus vocibus ſignificatiuis. Et dici cum cōplexione, eſt ſignificari, vel exprimi ꝑ vocē compoſitā ex plurib. vocib. ſignificatiuis, & dici ſine cōplexione, eſt exprimi ꝑ vnā ſolum dictionē.

Cōplexio diſtans, & non diſtans.

Tertio ſciēdum, ꝙ duplex eſt complexio. Quędā eſt cōplexio diſtans in qua extrema copulātur per copulam verbale, ſicut in qualibet oratione perfecta. Et dicitur complexio diſtās, qa B extrema illius compoſitionis accipiuntur ab anima diſtincte, & tāquā entia diſtincta concipiunt̃, & poſtea vniuntur ad inuicem, & hoc ſignificatur ꝑ copulā verbalē, q̄ eſt nota cōpōnis factę i. intellectu. Vel ēt di diſtās, iō ꝙ inter extrema eius media copula verbalis. Alia ē cōplexio indiſtās cui' extrema nō copulātur ꝑ copulā verbalē, & ſe habent ſicut determinatio, & ſuum determinabile, ſicut ſit in orōne imperfecta, vt dicēdo homo alb. Et dicitur indiſtās, qa extrema talis compoſitionis deſignantur confuſæ, & apprehenduntur ab aīa, vt vnum ab alio, & iō inter ipſa nō mediat copula verbalis.

C Cōplexa quot, & q̄ reponant̃ in prędicamento.

Quarto ſciendum, ꝙ illa, q̄ dr̄ cum complexione, dupl̄r pn̄t conſyderari, vno mō in quantum hn̄t complexionē, ex plurib. vocibus. & importāt conceptū complexum, & iſto modo complexa non ponuntur in ꝑdicamēto niſi per ſuas partes. & ſi illę partes ſint de diuerſis ꝑdicamentis, vt hic, homo eſt albus, tale dicibile ſm̄ ſuas partes reponitur in diuerſis ꝑdicamentis, & ſi illæ partes ſint de eodē ꝑdicamento, vt aīal rōnale, tale dicibile ponitur in eodē prędicamēto tn̄ ſm̄ ſuas partes, qa tn̄ non per ſe eſt vnum, dicibile, ſed plura, ideo ſimpl̄r loquendo dr̄, ꝙ tale dicibile complexum non eſt reponibile in prędicamēto. Alio modo pōt conſyderari illud, ꝙ dicitur cum complexione i. dicibile complexū, in quātum ſumitur ad circumloquendum vnum D incomplexum, & illo modo bn̄ ponitur in prædicamento loco illius incōplexi, ꝙ circumloquitur, vt quando definitio ponitur loco definiti ad circūloquēdum ipsū definitum. ſed, ſi capiatur definitio in quātum includit gen', & differentiā, hoc modo non ponitur in prædicamento ꝑ modum vnius, ſed ꝑ modum plurium ſm̄ ſuas partes. ſ. per modum gn̄is, & differētię, & ſic dicibilia complexa. vt cōplexa ſunt non ponuntur in prędicamēto, incomplexa vero ponuntur, & per hanc diuiſio B nē cognoſcimus quo differunt dicibilia complexa. & incomplexa. ideo hęc diuiſio valet ad cognoſcendum differētiam eorum, q̄ ponuntur in prædicamento ab ijs, quæ non ponuntur.

De hoc vide Bur. & alios in anteprędica.

Argu.

Sed cōtra prædicta arguitur primo, ſic Oē dicibile eſt prædicabile, cum idē ſit dici, & prędicari, ſed oē prędicabile eſt in complexū, ergo & oē dicibile ergo nulla dicuntur cū complexione. Secundo. ſic. Vnūquodq; hēt dici, & ſignificari eo modo quo hn̄t eſſe, ſed oē ens hēt eſſe incomplexum, & eſſe. vnum ergo oē dicibile eſt incōplexum. Tertio ſic. Canis eſt unum dicibile, & tn̄ non eſt incomplexum, cum includat plura ſignificata, nec comple- E xū, cum non heat plures voces, ergo male dr̄, ꝙ dicibiliū qdā dn̄r cū cōplexione, & qdā ſine. Quarto ſic. Hui' diuiſionis mēbra non ſūt oppoſita quia cōplexū & incōplexū i eodē incidunt, ergo diuiſio eſt mala. Quinto ſic. Oē cōpoſitū ex uoce, & mō ꝓferēdi ē cōplexum, ſed omne dicibile habet vocem & modum proferendi, ergo nullum habet ſine complexione.

Solu.

Ad argumēta. Ad primum dr̄ quod ſi capiatur dicibile, vt eſt aptū natum prædicari. ſic oē dicibile eſt prædicabile; ſed, ſi capiatur vt ē aptū natum exprimi, & ſignificari per dictionē, vt in ꝓpoſito ſumitur, ſic nō oē dicibile eſt prædicabile. Ad ſecundū dicitur, quod

licet.

A licet oẽ ens ſcđm ſe ſit vnũ incomplexum, tñ i ordine ad aliud, cũ quo ẽ cõplexum, vel cum quo eſt componibile aliqđ ens, põt dici complexũ licet hoc ſibi conueniat formał̃r per reſpũm ad intellectum componẽtem, & diuiden

Solutio tẽ, q̃ facit actualiter tm̃ complexionẽ, q̃ prius eſt in reb. ẛm aptitudinẽ. Ad tertium dr̃, qđ licet canis ex parte vocis, & materiał̃r ſit vnum dicibile. & tñ formaliter ex parte ſignificatorum non eſt unum dicibile, ſed plura. nõ tñ debet dici dicibile complexum, qa illa ſignificata non hñt inter ſe aliq̃ vnionem, vel compoſitionem. nec ſe hñt vt determinatio, & determinabile. iõ illo modo non põt dici complexum, vel incomplexum, qa hic diuiditur dicibile, qđ aliquo modo hẽt rõnẽ vnius

B dicibilis. Ad quartum dr̃ qđ licet complexum, & ĩcomplexum materialiter coincidunt in eodem, eo quod incomplexum materialiter eſt pars cõplexi, tñ formaliter opponũtur q̃tum ad formas complexi, & incomplexi, & ſicut dictũ eſt circa diuiſionẽ vocis, per cõplexam, & incomplexam, ĩ qua multa ponuntur, q̃ ad intellectum huius diuiſionis præſupponuntur. Ad quintum dicitur, quod licet compoſitum ex uoce, & modo proferendi hẽat complexionem generaliter acceptam, non tñ hẽt complexionem proprie dictam, q̃

C eſt pluribus vocibus ſignificatiuis de. qua eſt hic ſolum ad propoſitum.

Eorum quæ ſunt diuiſio iuxta octo modos eſſendi in.

Sed antequã alterũ mẽbrũ huius diuiſionis ſubdiuidatur, & diſtinguẽdi ſunt modi eſſendi, quia neceſſarij ſũt ad ſequentẽ diuiſionẽ cognoſcẽdã, & ad ea, q̃ poſtea dicẽtur. Primus igit̃ modus eſſendi in, eſt, qñ dr̃ aliquid in alio eſſe, ſicut pars integralis ĩ ſuo toto, vt digitus in manu, paries in domo, & ſimilia. Secundus modus eſſendi in, eſt ſicut to um integrale ĩ ſuis partib. ſimul ſũptis, vt do

D mus in pariete, tecto, & fũdamẽto. Tertius modus eſſendi in, eſt, ſicut ſpẽs in gñe, vt hõ, vel bo s in aĩali, & vnumquodq; inferius in ſuo ſuperiori. Quartus modus eſſendi in, eſt, ſicut genus in ſpecie, vt animal in homine vel boue, & ſimiliter qđlibet ſuperi⁹ in ſuo inferiori. Quint⁹ modus eſſendi in, eſt, ſicut forma in materia. & iſte quintus modus ſubdiuidit̃, quia eſt quędam forma ſubſtãtialis, vt animal eſt forma ſubſtantialis hominis, q̃dã eſt forma accidẽtalis, vt albedo hominis, & prima harum dicit̃ ꝓprię eſſe in, ſicut forma in materia, vt aĩa in corpore,

E alia aũt dicit̃ eſſe in, ſicut accidẽs in ſubõ, vt albedo in parietẽ. Sextus modus eſſendi in, eſt, ſicut aliquid in ſua cã efficiente, vt regnũ in regente. Septimus modus eſſendi, eſt, ſicut aliquid eſt in ſuo fine, vt virtus in beatitudine. Octauus modus eſsẽdi in, eſt, ſicut aliquid in ſuo continente, vt vinũ in uaſe locatũ in loco. Hos aũt octo modos eſſendi diſtinguit Ariſtoteles I 4. Phyſ. Boethus autẽ aſſignat̃ nouẽ, quia ſubdiuidit quantum quẽadmodum dictũ eſt. Vnde verſus.

In ſunt pars totum ſpecies genus & calor igni. F

Rex in regno, res in fine, locoque locatum.

Carmina modorum eſſendi in.

Poſtquã Auctor poſuit primã diuiſionẽ ante prædicamentalẽ, hic conſequenter vult ponere ſecundã. ſed, quia illa diuiſio non poteſt perfecte cognoſci, niſi cognoſcuntur modi eſsẽdi in, ideo, priuſq̃ Auctor ponat illã diuiſionem diuidit eſſe in alio per octo modos, quæ in his uerſibus continentur,

In ſunt pars, totum, ſpecies, genus, & calor igni.

Rex ĩ regno, res ĩ fine, locoq; locatũ.

Quo-

A Sufficientia modorum eſſendi in.

Quorũ ſic hr̃ ſufficientia, quia oẽ ꝗ in aliquo, vel conuenit realr̃ cũ eo in quo eſt, vel ab eo differt realiter. ſi conuenit cum eo realr̃ i quo eſt dupl'r. vel eſt in eo ꝑ modũ partis, vel ꝑ modum totius, ſi ꝑ modũ partis, hoc ẽ dupl'r, vel ꝑ modum partis integralis, & ſic eſt primus modus, vel ꝑ modum partis ſubiectiue, & ſic eſt terti⁹ modus. Si ꝑ modum totius, hoc eſt dupl'r vel per modum totius integralis, & ſic eſt ſecundus modus, vel per modum totius vlis, & ſic eſt quart⁹ modus. Si differt ab eo in quo eſt realr̃, hoc eſt dupl'r. vel eſt i eo actualiter, vel virtualiter tm̃. ſi actualiter hoc eſt dupl'r, vel id, ꝙ eſt in alio dat eſſe cui ineſt, & facit vnum eſſe cũ eo. & ſic eſt quintus modus quo, ſ. forma eſt in materia, vel ab eo i quo eſt ſuſcipit eſſe, & diſtinguit in eſſe ab ipſo, & ſic eſt octauus modus, quo locatum eſt in loco. Si ſit in alio virtualiter tm̃ hoc eſt dupliciter. vel eſt i alio quantum ad virtutẽ productiuã, quo ꝓducitur in eſſe, & ſic eſt ſextus mod⁹ quo effectus eſt in cã efficiente, vel eſt in eo ſolum virtualr̃ et quãtum ad bonitatẽ, & ſic eſt ſeptimus modus quo effectus habet eſſe in ſuo fine, & non eſt hæc diuiſio ante prædicamentum, qa non immediate ordinatur ad cognitionẽ ante ꝓdicamentorum, ſed ad cognitionẽ vnius diuiſionis ante prædicamentalis, licet ex conſequenti valeat ad cognitionem prædicamentorum.

B

C De diſtinctione toti⁹ a ſuis partib.

Primo ſciendum eſt, ꝙ partis diuerſimode ſunt in toto integrali, & totũ integrale in ſuis partib. qa partes ſunt i toto ꝑ modum materiæ, & cõponũt ipſum totũ materialr̃, & actualr̃ vniũtur, & cõtinentur ad inuicẽ ꝑ formam totius ſub qua vniuntur. Sed totum integrale eſt in ſuis partibus ꝑ modũ formæ, cum ſit vniens actualiter, & cõtinẽs ſuas partes ad inuicẽ, vnde cum totum hẽat rõnẽ actus, reſpũ ſuarum partium, & ex ipſis cõponatr̃, & actus eſt in eo cuius actus, eſt iõ totum conuenienter dr̃ eſſe in ſuis partib. & nõ differt realr̃ ab ipſis coniũctim exceptis, ſed rõne tm̃, licet diſtinguatr̃ realr̃ a ſuis ꝑ ſe diuiſim acceptis, ſicut corpus differt manu eius, eo ꝙ includit alias partes, quæ realiter a manu diſtinguũtur, & ſimiliter a quacunque alia parte diuiſim accepta. D

Secundo ſciẽdũ ꝙ diuerſimode ſpecies eſt in gñe, & genus in ſpecie, quia ſpecies eſt in gñe poteſtate tm̃, & non actu, & continetur ſub eo ſcd̃m totã entitatem eius, & ſimiliter intelligendum eſt de qualibet alia parte ſubiectiua reſpectu ſui totius. Sed genus eſt i ſpecie actu, & intellectu. qa ſpẽs nõ põt intelligi non intelligẽdo genus. & ẽ eſt in ſpẽ ſcd̃m eſſentiã & ſm partẽ ſuæ poteſtatis, & non ſm totã communitatem eius, & ꝑ hoc habetur differentia tertij modi, & quarti, & licet genus, ſpẽs ſint idẽ realiter, quantum ad eſſentia, non tñ ꝓpter hoc ſequitur, ꝙ idẽ eodẽ modo ſit in ſeipſo eõ, ꝙ genus, & ſpẽs diſtinguunt ſm diuerſos modos eſſendi. quare nõ eſt incõueniẽs, ꝙ ſub illis diuerſis modis vnũ ſit alteri, et ecõtra. E

Distinctio ſubſtantialis formæ ab accidentali.

Tertio ſciendum circa quintum modũ, ꝙ forma ſubſtãtialis, & forma accidentalis multipliciter inter ſe differũt & differenter ſũt in aliquo. Primo mõ quia forma ſubſtantialis dat eſſe ſimpliciter materiæ, in qua ſuſcipitur, qa dat ſibi eſſe ſubſtantiale. ꝙ eſt eſſe ſimpliciter, ſed forma accidẽtalis dat eſſe ſm quid ſubiecto ſuo, quia ſolum dat ſibi eſſe accidentale in gñe cauſæ formalis. & ſuſcipit eſſe a ſuo ſubiecto in triplici genere cauſæ, ſ. cauſe efficiẽtis, materialis, et finalis. Secundo differũt, quia forma ſubſtantialis nunquã præſupponit eſſe in actu, & cõplementum ſui ſubiecti, ſed in potentia tm̃. Sed forma accidentalis præſupponit eſſe completum in actu ſui ſubiecti. Tertio differunt, quia diſtructa forma ſubſtantiali diſtruitur in illud in quo eſt non aũt deſtructa forma accidentali. & ꝓpter has cauſas quintus modus ſubdiuiditur a Boetho in duos modos. F

Quarto ſciẽdum, ꝙ aliquid eſt differenter in ſua cã efficiẽte, & in ſua cauſa

A ſa finali, quia res eſt in ſuo efficiente ꝑ hoc, ꝙ ipſū efficiēs hēt virtutem ꝓductiuā, qua pt̄ ꝓducere effectū. ſicut domificator hēt virtutē ꝓductiuam qua pōt ꝓducere domum, & i efficiēte per natura nō eſt cognitio effectus. Sed in agente ſm ꝓpoſitum, effectus eſt i ſua cā q̄tum ad ſimilitudinē eius, ꝑ q̄ cognoſcit, ſicut domus eſt in mente. Artificis ſcd̄m ſuā ſimilitudinē, qua cognoſcit domus, & ad cuius imaginem ipſa ꝓducit. Sed res eſt in ſuo fine accidentaliter tm̄. ſ quantum ad bonitatē eius, qa tota bonitas rei ordinate ad finē prouenit ex bonitate finis, & ſic ſua
B bonitas cōtinet in ſuo fine, ſicut bonitas ſecuris continetur in ſecatione, & bonitas equi in equitatione. & ꝑ hoc aliqualiter habetur intellectus octo modorum eſſendi in.

Argu. Sed contra ꝑdicta arguitur, primo ſic. Oē contentum exceditur ab eo, in quo continet, ſed totum integrale nō excedit a ſuis partib⁹, ſed ipſas oēs cōtinet, ergo non continet in ſuis partib. & per cōſequēs non eſt in ipſis. Secundo ſic. Vnum oppoſitorum non pōt eſſe in alio, ſed materia, et forma sūt oppoſita, cum materia ſit potētia, forma vero actus, ergo forma non eſt in materia, contra quintum modum. Tertio ſic. Effectus eſſentialiter, & realiter di-
C ſtinguitur a ſuo effeciente, & fine, cum illæ duæ ſint cauſæ extrinſecæ effect⁹. ergo res non eſt in efficiēte, nec in ſuo fine. Quarto ſic. Locus & locatum diſtinguunt eſſentialr, & realr, qa locus eſt in locāte, & nō in locato: ergo locatum non hēt eſſe in loco, ſed eſt extra ipſum. Quinto ſic. Sicut aliqd eſt in loco, ſimiliter aliqd eſt in tpe, & tñ modus eſſendi in tēpore inter iſtos modos non enumeratur, ergo non ſufficienter ponuntur modi eſſendi in.

Solutio Ad argumenta. Ad primum dicit, quod licet totū integrale ſm ſuppoſita, & eſſe actuale nō excedat a ſuis partibus, tñ excedit quantum ad eſſe potentiale, & ſecundum rōnem, eo quod eſſe potentiale ſibi conuenit a ſuis partibus, in quibus primo reperit. Ad ſecundum dicitur, quod licet forma & materia, quantum ad ſuos modos opponant. ſ quantum ad modum actus, & modum potētiæ, non tñ ſecundum eſſe ſuum per quod quidem eſſe conſiſtunt, materia & forma in cōpoſitio. iō forma bene eſt in materia, cui dat eſſe. D
Ad tertium dr̄, quod licet effectus nō ſit actualiter, et eſſentialiter in ſua cā efficiente vel finali, tñ bene eſt in aptitudine in ipſis, et virtualiter, vt prius viſum eſt. Ad quartum dr̄, qđ licet locatum non ſit in loco per inhærentiā, ſic quod loco inhæreat, tñ eſt in eo per continentiā, quia a loco continetur, et circundat. Ad quintum dicitur, quod licet eſſe in tēpore non numeretur hic E
diſtincte, et formaliter, tñ æquiualenter enumerat, qa continetur ſub octauo modo, ſcilicet ſub eſſe in loco, quia eſſe in loco, et in tempore eſt eſſe in alio vt in menſura extrinſeca rei.

Diuiſio entium penes dici, & eſſe in ſubiecto.

Eorū aūt q̄ ſunt, q̄dā dicuntur de ſubiecto, in ſubiecto vero nullo sūt, vt gña. & ſpēs ſubſtātiæ, & differētię earū q̄ oīa dicūt ſubſtā- F
tiæ vnīēs extēſo noīe ſubſtātię, vt hō animal rōnale. Dici de ſubiecto, vt hic ſumit, eſt ſuperius dici de inferiori, ut animal dr̄ de homine, & hō de Socrate, & color de albedine. Eſſe autē in ſubiecto eſt vt hic ſumit ſcd̄m, qđ accidēs eſt in ſubiecto. Alia vero neq; dicunt de ſubiecto, neque ſunt in ſubiecto, vt indiuidua ſubſtantiæ, alia vero dicuntur de ſubiecto, & sūt in ſubiecto, vt gña & ſpēs aliorum nouē prædicamentorum, q̄ dicuntur de ſuis inferioribus & ſunt in ſubiecto, vt accidēs in ſubiecto, vt color dr̄ de albedine vt de inferiori, & ē in corpore vt in ſubiecto. Alia vero i ſubiecto sūt

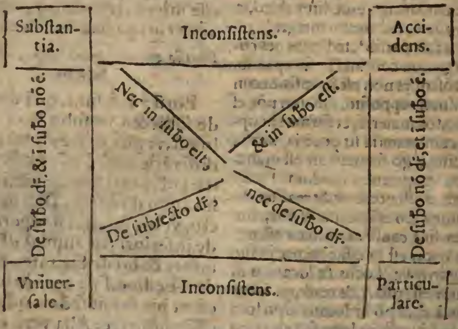
de ſubie-

A de ſubiecto autẽ nullo dñr, vt hęc ſciẽtia eſt in anima, ſicut accidẽs in ſubiecto, & nõ dicit' de aliquo iſeriori, vt iſte color ẽ i ſubiecto, vt i corpore, & nõ dicit' de ſubiecto, oĩs em̃ color in corpore eſt.

Poſtq̃ Auctor præmiſit diuiſionem modorum eſſendi in quæ, valet ad cognoſcendum ſecundã diuiſionẽ ante pdicamentalẽ; hic conſequẽter ponit ſecundã diuiſionẽ ante pdicamẽtalẽ dicẽs, q Entiũ dicibiliũ aliqua non ſunt in ſubo, & dñr de ſubiecto, & alia nec ſunt in ſubiecto, nec de ſubo dñr, alia in ſubiecto ſunt, & de ſubiecto dicuntur, & alia in ſubiecto ſunt, et de nullo ſubiecto dicuntur. Cuius diuiſionis ſic D
poteſt haberi ſufficientia, qa oẽ ens dicibile eſt ſubſtãtia, vel accidẽs; ſi ſubſtãtia, hoc eſt dupl'r, vel ſuba vnl'is, & ſic eſt primũ mẽbrũ, vel ſuba particularis, & ſic eſt ſm. Si accidens, hoc eſt dupliciter; vel accidens vl'e, & ſic eſt tertium membrum, vel accidens particulare, & ſic eſt quartum membrũ. Et in hac diuiſione ſubdiuiditur ſm mẽbrum primæ diuiſionis ante pdicamẽtalis. ſ. dicibile in cõplexũ, non tñ diuidit hic dicibile in complexum in tota cõmunitate eius, ſed ſolum dicibile q eſt ens reale ideo ponit Ariſto. in textũ pdicamentorũ in hac diuiſione, eorum E
q ſunt, & non eorum q dicuntur.

Hanc figuram, quæ ex Boethio ſumpta eſt conſpicientibus, præſens incomplexorum diuiſio manifeſta fiet.

B

F

Primo ſciẽdum, qd' dici de ſubo, & eſſe in ſubo ſic differunt iter ſe, q dici de ſubo, vt hic ſumit' eſt ſuperius dici
C de iſeriori. vñ ſuperius, eo q dr totũ eẽ ſui inferioris, pdicat' de ſuo iſeriori, & ſic capit' hic ſubiectũ, non p ſubo accidẽtis, ſed pro inferiori ſubiicibili alicuius ſuperioris. Sed eſſe in ſubiecto eſt eẽ in alio vt accidens, in ſubiecto, tanquã forma ſibi in hęrens, & aduenies ei poſt eẽ completum. Ad hoc. n. quod ſit accidens reqrit' ipſũ hr̃e ens completum añ ſe, ad qd' cadit, aut inhæret. & ſic capit' hic ſubiectum p ſubo accidentis, quod eſt indiuiduum de gñe ſubiectæ, & per hoc patet quo diuerſimode capit' ſubiectum dicendo, quod aliquid dñr de ſubiecto, & dicendo, q aliqua ſunt in ſubiecto, quia. ſ. in primo modo capitur pro inferiori, in ſecundo vero pro ente completo, & perfecto, quod eſt ſubiectum accidentis.

A Secundo ſciendum, ꝙ in primo membro huius diuiſiones dicitur, ꝙ aliqua dnr de ſubiecto, & non ſunt in ſubiecto, per quod intelliguntur ſubſtantiæ vniuerſales, illæ enim licet ꝙ ſint ſubſtantiæ, & quod ſint vniuerſales, inquantum ſunt ſubſtantiæ, non ſunt in ſubo. quia proprium eſt ſubſtantiæ in ſubo nõ eſſe eo qđ eſt ens per ſe. & non in alio. ſed inquantum ſunt vniuerſales, dñr de ſubiecto, quia habet inferiora ſub ipſis. Sed in ſecundo membro dr, quod quędam non dicunt de ſubiecto, nec ſunt in ſubiecto, & per hoc intelligunt ſubſtantiæ particulares. Illæ en. inquantũ ſubſtantiæ, non ſunt in ſubiecto, inquãtum vero particulares ſunt non dñr de ſubiecto, quia non habent aliqua inferiora ſub ipſis. & per iſtos duos modos habetur differentiæ inter ſubſtantias vniuerſales, & particulares.

Subiectæ particulares & vlis differentia.

Tertio ſciẽdum, quod in tertio mẽbro dicit. Alia ſunt in ſubiecto, & dñr de ſubiecto per quod intelligũtur accidẽtia vniuerſalia Illa n. inquantum accidentia ſunt in ſubiecto ſunt, quia oẽ accidens habet eſſe in ſubiecto. vñ proprium eſſe accidentis eſt inhærẽtia ad ſubiectum, ſed inquãtum vniuerſa'ia ſunt, dñr de ſubiecto .ſ. de ſuis inferioribus. & cum dicitur in quarto membro, alia ſunt in ſubo, & de ſubiecto nullo dñr, per hoc intelliguntur, accidentia particularia, quæ inquantum ſunt accidẽtia, ſunt in ſubo inquantum vero particularia nõ dñr de ſubo q̃a nõ habẽt inferiora, & iſtorũ modorũ ſiue mẽbrorum exempla ſatis patent in textu.

B

C Quarto ſciẽdũ, ꝙ ſubſtãtiæ particulares, et accidentia particularia diuerſi modè particularizãtur, & indiuiduantur, quia particulares ſubſtãtiæ particularizãtur, & indiuiduãtur per materiã ſignatã, quæ eſt principium indiuiduationis, & ſic illæ ſubſtantiæ indiuiduãtur per aliqđ de ſuo genere, & q̃a a ſuis ſpecieb per principiũ indiuiduationis, iõ talia indiuidua de genere ſubſtantię p aliquid de ſuo gñe à ſuis vniuerſalib differũt. ſed accidẽtia particularia particularizãtur per indiuiduatione ſui ſubiecti, quia capiunt vnitatẽ, & pluralitatem numeralẽ ab vnitate, & pluralitate ſui ſubiecti, & q̃a ſuũ ſubiectum non eſt de ſuo gñre, iõ non indiuiduãtur vt per aliquid ſui generis nec per aliquid ſui generis differunt à ſuis vniue ſalibus ſicut ſubſtantia indiuiduæ. Vnde ex prædictis patet, qđ per hanc diuiſionem cognoſcitur differentia eorum, quæ ponuntur in prędicamento ſubſtantiæ ab his, quæ ponuntur in prędicamentis. Accidentiũ etiam cognoſcunt differentia eorum, quę ponuntur in prædicamento eodẽ, ſ. penes vniuerſale, & particulare & iõ habetur ad quid hæc diuiſio eſt vtilis.

Suba & accidẽs per qđ indiuiduantur

D

Sed contra prędicta arguitur primo Quicquid dicitur de ſubiecto ẽ in ſubiecto, cũ dici de pſupponat eſſe in, ergo nul'a dñ de ſubiecto, q̃ nõ ſunt in ſubiecto, vt dicitur i primo mẽbro. Secundo ſic. Omne ſubiectũ prius eſt illo, cuius eſt ſubiectũ, ſed inferius non ẽ prius ſuo ſuperior, ergo nõ ẽ ſubm ſui ſuperioris. per cõſequẽs dici de ſubiecto non eſt dici de inferiori. Tertio ſic Aliquis homo eſt ſubſtãtia particularis. & tñ dicitur đ ſubiecto .i. ſuo inferiori, vt dicẽdo Socr. eſt aliquis homo. vbi aliquis hõ eſt ſuperius ad Socr. ergo male dr quid ſubſtãtia particularis nõ dr de ſubiecto, nec eſt in ſubiecto. Quinto ſic. Omne, ꝙ eſt in ſubiecto eſt in eſſentia, vel eſſe ſubiecti, ſed accidẽs vniuerſale non eſt intra eſſentiã ſubiecti cum nõ ſit de eſſentia ei⁹, nec de eſſe, cũ eſſe rei aliẽ naturæ nõ pmiſceatur, igit accidentia vniuerſalia nullo mõ ſunt in ſubiecto. Quinto ſic. Oĩs forma cõicabilis dr de ſubiectõ, hoc ẽ, de inferiori, ſed accidẽtia particularia ſunt formæ cõicabiles, cũ oĩs forma ſit cõicabili, ergo illa accidẽtia dñr de ſubiectõ, ꝙ eſt contra quartum mẽbrũ.

B Argu.

E

Ad argumenta. Ad primum dicitur quod ſi capiatur ſp eodem mõ ſubiectũ, tũc verum eſt, ꝙ quicquid dicitur de ſubiecto, hoc eſt de inferiori, eſt in ſubiecto .i. in inferiori, ſed capiendo

ſub-

A ſubiectum diuerſimode vt accipit in iſtis memoriis, tunc non oē quod dr̃ de ſubiecto, hoc eſt de inferiori, eſt in ſubiecto accidētis, quod eſt ens cōpletū & perfectū exiſtens actu, quod eſt cā, & occaſio alteri exiſtenti in eo, ſicut homo eſt cā albedinis exiſtentis in eo.

Solutio Ad 4m dr̃, q̄ licet ſubm accidētis ſit natura ſr prius eo cuius eſt ſubm, non tñ ſubm al cui⁹ ſuperioris. & illo mō capit hic ſubiectum in definitione dici de ſubiecto. Ad tertiū dr̃, q̄ licet aliquis homo pdicatione ſpeciei, & cōſyderando ipſum ex parte naturæ cōtractæ, dicatur de Soc. & vt de inferiori,

B non tñ prædicatione indiuidui, & conſyderādo ipſum ex parte ſigni contrahētis naturam ſed hoc modū dicēdo, Soc. eſt aliquis homo, pdicatur idē realiter de ſeipſo & non ſuperius de inferiori. Ad quartum dicitur, q̄ licet accidens non ſit in eſſentia ſubi, tanq̄ principium eius eſſentiæ, tñ per inhærentiam dicitur eſſe in eſſentia ſubiecti ex conſequenti, vt eſt in toto compoſito, & ſub eſſe ipſius, ſed tñ p ſe, & primo non inhæret eſſentiæ, vel eſſe, ſed toti compoſito, licet q̄nque rōne materiæ, & q̄nque rōne formæ. Ad quintū dr̃, q̄ licet oīs forma ſm ſe accepta ſit cōmunicabilis, non tñ forma accepta, & indiuiduata per ſubm eius, ſed eſt in

C communicabilis. ideo accidens particulare, eo quod particulare, & non eſt cōmunicabile, nec dicitur de ſubiecto.

Regulæ duæ quarum vna coniungere, altera diſtinguere docet.

Quando alterū, de altero pdicatur, vt de ſubiecto, q̄cunque de eo quod pdicatur dnr̃, omnia de ſubiecto dnr̃. vt Soc. eſt hō, homo eſt aīal. ergo Soc. eſt animal, Diuerſorum generum, & non ſubalternatim poſitorū diuerſæ ſūt ſpecies, & differentiæ, vt animalis, & ſcientiæ, quæ ſunt diuerſa genera. differentiæ n. animalis ſunt rationale, & irrationale, diuidit̃. n. per has differentias. vt aialiū aliud rationale, aliud irrationale. Differentiæ autem ſcientię ſunt naturale, moralē, & ſermocionale. diuidimus. n. ſcientiam p has differentias, vt ſcientiarū, alia Naturalis, alia Moralis, alia Sermocinalis.

Poſtq̄ Auctor ſuperius poſuit duas diuiſiones valentes ad cognoſcēdum differentias dicib liū inter ſe, tā ponibilium in pdicamento, quā non ponibilium, hic cōſequēter ponit duas regulas ante pdicamentales valentes ad cognoſcēdum ordinē illorum, q̄ in prędicamento ponuntur. Et qa prius eſt

E cognoſcere ordinem dicibilium reſpectu vnius pdicamenti q̄ dr̃ per primā regulam, quā cognoſcere ordinē ipſorum reſpectu diuerſorum prædicamētorum, quod ſit per ſecundam regulā, ideo conuenienter præponit primam iſtarum regulam quæ talis eſt. Qñ alterum de altero prædicat̃ vt de ſubiecto, quæcunque de eo q̄ prędicatur. dicūtur, oīa de ſubiecto dicūtur, vt ſi Socrates eſt homo, & animal prędicetur de homine, & prædicabit̃ de Socrate.

Primo ſciēdum, quod in iſta regula per illud quod prædicatur, ſiue per pdicatum, intelligitur ſuperius, habens modum prædicandi alicuius prædicabilis, & per ſubiectum intelligitur inferius alicuius ſuperioris, ideo ſenſus regulæ eſt, quando aliquod ſuperius prædicatur de ſuo inferiori quæcunq; prædicantur eſſentialiter de illo ſuperiori, etiam prædicantur de inferiori eius. cuius ratio eſt, qa ſuperius actualiter includit̃ in ſuo inferiori, ideo quę cunque in ſunt tali ſuperiori, & de ipſo prædicantur eſſentialiter, ſunt etiā actualiter in ſuo inferiori, & de illo actualiter prædicantur. & ſi primum ſuperius eſſentialiter pdicetur de ſuo inferiori, etiam ſua ſuperiora prædicabunt eſſentialiter, & ſi accidētaliter & ſua ſuperiora prædicabuntur accidentaliter de ſuo ſubo, & per hoc patet, q̄ iſta

Primæ regulæ intellectus ac ratio.

F

A iſta regula valet ad cognoſcendum ordinem, dicibi iū in vna linea pdicamétali, & quomodo de ſe omnia ſuperiora, alicuius generis, ſunt ſuperiora ſuarum ſpecierum, & etiam quæ prædicabilia poſſunt de ſe inuicem prædicari.

Condónes duæ requirūtur ad huius regulæ ueritaté.

Scdo ſciēdū, q ſecundū iſtā regulā dēnt obſeruari duę cōditiones. Prima eſt, q prima ppō ſit directa, & ordinata, ſiue ſit ibi eſſētialis pdicatio, ſiue accidētalis. oportet. n. ibi aliquod ſuperius pdicari ſecundū ordinē alicuius quinq. prædicabiliū. Scda cōditio eſt, qđ in ſcda præpoſitione ſit pdicatio eſſētialis & directa defectu cuius hic nō arguit p regulā, hō eſt aīal, aīal eſt aſinus, ergo hō é aſin⁹. qa in ſecunda ppoſitione nō eſt eſſētialis pdicatio, cū inferius nō pdicat eſſentia'iter de ſuo ſuperiori, qđ tñ hic reqrit pp̄ter hoc, q reducēdo talē ordinē ad ſyllogiſmū ſcda ppoſitio fit maior in prima figura, & illa dēt eſſe vniuerſalis ſp actualiter, vel virtualiter, & non eſſet virtualiter vniuerſalis niſi eſſe ibi prædicatio eſſētialis, & tenet iſta regula in negatiuis, ſuppoſitio tñ q prima ppoſitio ſit affirmatiua, q oportet fieri minoré i prima figura, & in ſecūda ppoſitione pdicatū negat eſſētialr de pdicatio primę. vñ ſequit Soc. é hō, hō non eſt aſinus, ergo Soc. non eſt aſin⁹.

B

C Tertio ſciendum, q ſecunda regula pdicamētalis talis eſt. Diuerſorum gñrum, & nō ſubalternatim poſitorū diuerſę ſunt ſpēs, & dr̄ię. Cui⁹ rō eſt, qa ſpēs, & dr̄æ alicui⁹ gñis eſſentialr deſcendūt a ſuo gñe, & dicunt eandē eſſentiā cū ipſo, ſed diuerſa gña eſſentialiter differūt. ergo ſpēs, & differētia includūt eſſentias oppoſitas illorū generū, & per conſequēs diuerſorū generū, & non ſubalternatim poſitorū diuerſæ ſunt ſpēs, & drię. & per hoc patet q iſta regula valet ad ſciēdū quō ſub diuerſis pdicamentis dēnt ordinari diuerſæ ſpēs, & quomodo eſſentiæ prædicamentorum ſunt impermixtæ.

Quæ genera ſub alternatiri poſita dicātur.

D Quarto ſciēdū quod gña ſubalternatim poſita dicunt, quorum vnum eſſentialiter eſt ſub alio ſicut corpus, & aīal, & per oppoſitum illa dñr nō ſubalternatim poſita, quorum vnum non continet ſub alio eſſentialiter, vt ſunt ſubſtātia, & qualitas, & in hac regula dr̄ nō ſubalternatim poſita, ad differētiā generum ſubalternatim poſitorū, qa ipſorum poſſunt eſſe eadē ſpēs, & differentię, ſicut ſpēs aīa'is ſunt ſpēs corporis, & etiā ſubſtantię, licet non ſint immediate reſpectu illorū gñum, & ſimiliter differentiæ aīalis ex conſequēti ſunt differētię coordinationis ſubſtantiæ, ſed gña poſita non ſubalternatim non poſſunt ex conſequenti habere eadē differentias, nec ſpecies, propter cauſam prius dictam.

Argu.

E Contra prędicta primo arguit ſic. Non ſequit, Soc. eſt hō, homo eſt ſpēs, igitur Socr. eſt ſpēs, & tñ ibi arguitur per primā regulā ergo illa non eſt bñ aſſignata. Secundo ſic Non ſequit per illam regulā, homo eſt albus, albū eſt accidens, ergo homo eſt accidēs, & tñ arguit ſcdm conditiones regulę primę, ergo non eſt ſufficiens Tertio ſic, ſubſtātia, & quātitatis ſunt diuerſa genera, & tñ corpus eſt ſpēs utriuſque, ergo male dicitur in ſecunda regula, diuerſorū generum diuerſæ ſunt ſpēs.

Quarto ſic. Animal, & ſcientia ſunt diuerſa gña non ſubalternatim poſita, & tñ ipſorum eſt eadē differentia ſ. rationale, q eſt differentia hóis, quia diuidit animal, & etiam ſcientiam, qa ſcientia diuiditur per ſcientiam rationalem, et realem, ergo diuerſorū generum non ſunt diuerſæ differentiæ. Quinto ſic, intellectuum de differētia hominis, & etiam angeli, & tñ homo, & angelus non continentur ſub eodem gñe, ſed ſub diuerſis, quia homo continetur ſub corpore, & angelus eſt ſubſtantia incorporea, ergo diuerſorum generum eſt eadem differentia.

Solutio

Ad argumenta. Ad primum iſtorū dicitur, q ibi non arguitur per regulā, qa in hac propoſitione, homo eſt ſpecies, non eſt prædicatio eſſentialis, qa intentiones ſecundę non prędicantur de

A de primis eſſentialiter, ſed accidentaliter ſolum, eo quod dicunt reſpectus accidentales, qui accidunt rebus primæ intentionis, & eodem mō diceretur de illo, hō eſt ſubſtātia eſt genus, ergo hō eſt genus, & ſic de alijs. Ad ſecundum dicitur, quod album in prædicato primæ propoſitionis, & in ſubiecto ſecūdæ differenter tenetur, quia in prima, album tenetur cōtractum ad ſubiectū ſecundum, ꝙ dicit totum eſſe eius, in ſecūda vero tenetur ſub propria rōne eius, & non inquantum dicit eſſe per rectum ad ſuum ſubiectum, iō in illa ſecunda propoſitione non pˀdicatur
B aliquid de prædicato primæ formæ accepto, ſicut tenebatur in prima, iō non arguitur per primam regulā, ſed committitur fallacia accñtis. Ad tertiū dr̄, quod corpus non eſt ſpecies ſubſtantiæ, & quantitatis capiendo corpꝰ vniuoce, ſed capiendo æquiuoce tm̄, quia prout corpus eſt ſubſtā, quæ pōt ſuſcipere tres dimenſiones eſt ſpecies ſubſtantiæ, & ſecundū ꝙ importat actu illam dimenſionem. ſ. longitudinē, latitudinem, & profunditatem, eſt ſpecies quantitatis, & ſi tenetur equiuoce, nō eſt vna ſpecies, ſed diuerſæ. Ad quartū dicitur, ꝙ rationale non eſt eadē drīa, vt eſt dr̄a animalis, & ſciētiæ, quia nō tenetur vniuoce, ſed æquiuoce, quia ſe
C cundum quod dicit formā, qua poſſumus, vti rōne eſt differentia animalis, & ſecundū ꝙ dicit ſciētiam, quæ eſt de Ente rōnis eſt differentia ſcientiæ. Ad quintum dicitur, ꝙ intellectiuum nō reperitur æqualiter in homine, & in angelo nec ſunt intellectus hominis, & angeli in equali gradu perfectionis cum intellectus angeli ſit pfectior eſſentialiter intellectu hominis, & ideo intellectiuum dr̄ de ipſis analogicè, & non vniuoce. iō nō eſt differētia eadē.

Pars ſecūda, quę primo continet diuiſionē decem prædicamentorum.

EOrum, quę ſecundum nullā cōplexionē dicuntur, ſingulū, aut ſignificat ſubſtantiā, aut quantitatem, & qualitatē, aut Ad aliquid, aut Agere, aut Pati, aut Vbi, aut Quando, aut Situm eſſe, aut habere. Eſt enim Subſtātia, vt exemplariter dicatur, vt hō, equus, Quantitas, vt bicubitum, tricubitū, Qualitas, vt albedo, nigredo. Ad aliqd vt duplum, triplū, Vbi, vt in loco eſſe Quando, vt eri fuiſſe cras fore, Situs, vt iacere, ſedere, habere, vt calciatū eſſe, armatū eē. Agere, vt ſecare, vere. Pati, vt ſecare vti. D

Poſtq̄ Auctor determinauit de Antepraedicamētis, q̄ neceſſario requirūtur ad cognitionem prædicamentorū
E hic conſequenter incipit determinare de prædicamentis, & quia cognitio generalis & cōfuſa pcedit ī nobis cognitionē ſpecialē, & diſtinctam, iō determinat de ipſis in gn̄ali prius q̄ in ſpeciali, pmittens talē diuiſionē. Eorū, q̄ dn̄r ſecundū nulla cōplexionē. i. vnoquodq; dicibilium incōplexorū, ſingulū, aut ſignificat ſubſtantiā, aut Quantitē, aut Qualitatē, aut Ad aliquid, & ſic de alijs, de quolibet iſtorū ſatis patent exēpla in textu. Vnde patet quod iſta diuiſio non eſt vnum antepraedicamētum, qa nō præcedit determinationē prædicamētorū, ſed determinat de prædicamentis in gn̄ali diſtinguendo ipſa, & exēplificādo d' quolibet ipſorū.

Primo ſciendum, quod dicibile incomplexum accipitur dupliciter. Vno
F modo pro oī illo, qd̄ ſignificatur per vnā vocem incomplexam, vt capitur in prima diuiſione antepraedicamentali, & iſto modo nō capitur hic qa multa dicibilia hoc modo incōplexa ſunt quę non ponuntur in aliquo prædicamēto, vt chymera, & multa aliā entia rationis. Alio modo capitur ſpecialiter ſolum pro dicibili incomplexo ordinabili in genere, & hoc modo ſumit dicibile in iſta diuiſione ſecūdum, qd̄ ſignificat Subſtantiā, Quantitatē, &c. & per hoc quod dicit ſignificat dat intelligere, ꝙ hoc non conſiderant res ſub ratione entis, nec homo ordinatur

A in prædicamẽtis. Sed conſiderant illæ vocis,& per quas res ſignificantur, & ſub tali conſyderatione ordinantur res in prædicamento

Secũdo ſciẽdũ eſt, qđ ad hoc quod aliquid ſit ordinabile in gñe quatuor cõditiones requirunt. Prima eſt quod tale dicibile ſit vnum formałr, & virtualiter. qa, ſi eſſet ęquiuocum, eſſent plura dicibilia, & poſſet ordinari i diuerſis ordinibus ſiue in diuerſis prędicamentis & ,pptec hoc æquiuoca,vt æquiuoca ſunt nõ ordinant i pdicamẽto. Secunda conditio eſt, quod tale dicibile ſit incõplexũ qa, ſi eſſet complexum, ſm diuerſas partes ejus eſſet i diuerſis pdicamentis, vel in diuerſis locis eiuſdem ordinis, ſicut patet de defi- B nitionę. genus n. ponit in recta linea, dña vero in linea laterali. & pp hanc rationẽ complexa non ponũt in genere ſm ſe vt cõplexa ſunt. ſed ſm ſuas partes ſolum, vel inquantum ſumunt pro vno incomplexo. Tertia conditio eſt ꝙ tale dicibile ſit ens reale, qđ hẽat ordinem certũ in rebus, & ,ppter hoc entia rõnis, ut chimera & hircocerũ, & ſimilia nõ ponunt in pdicamentis. Quarta cõditio eſt, quod tale dicibile ſit vle vel particulare, qa ordinatio ſecundum ſub, & ſupra ſit ſecundum rõnes vlis, vel particularis, ſic quod particulare ponit ſub, & vle ſupra, & ,p- C pter hoc Deus non ponitur in prædicamento. non n. eſt vniuerſalis, quia non poſſunt eſſe plures Dij, nec particularis cum non hẽat aliquid ſuperius vniuocũ, & per hoc patet quod id, qđ diuiditur in præſenti diuiſione eſt dicibile incomplexũ ordinabile in genere.

Quatuor cõditionib. qđlibet in pdicamẽto reponitur.

Tertio ſciendum, qđ hui⁹ diuiſionis ſic habetur ſufficientia. qa oẽ dicibile ordinabile in gñe, vel dicit ens per ſe, vel in alio. ſi primũ, ſic eſt Subſtantia. ſi ſecundum hoc eſt dupliciter, vel eſt ens abſolutũ, vel reſpectum. ſi abſolutum hoc eſt dupliciter, vel conſequit ſubſtantiam gratia materiæ, & ſic eſt Quantitas, vel gratia formę, & ſic eſt Qualitas, ſi reſpectiuũ, hoc eſt dupliciter vel ſumitur a reſpũ ſubſtãtię ad ali D quod extrinſecum, vel a reſpectu alicuius extrinſeci ad ſubſtãtiã ſi primum, hoc eſt dupłr, vel dicit reſpectum partium ſubſtantię ad ſuum totum, & ad locum & ſic eſt Situs, vel dicit reſpectum ſimplice ſubſtantiæ ad aliquod extrinſecũ, & hoc eſt tripłr. qa uel orit a forma, & ſic eſt Actio, vel orit a materia. & ſic eſt Paſſio, vel a toto cõpoſito, & ſic eſt ad aliqd. Si vero dicat reſpectũ extrinſeci ad ſubſtantiã, hoc eſt dupłr, vel tale extrinſecum eſt adiacẽs, & applicatum ſimul, & ſic eſt Habit⁹, vel adiacens tm & hoc eſt dupliciter, vel adicet rei motu, & ſic eſt qñ; vel in quiete, & ſic eſt Vbi & per hoc habet quod tm decem ſunt prædicamento. E

Quarto ſciendum, quod pdicamentum eſt genus gñaliſſimum reſpectu alicuius coordinationis, vel eſt ipſa tota coordinatio. Et dr pdicamentum de pdicari, & metior metiris, qa eſt mẽſura oĩum aliorum, q ſunt in tali gñe, vel quia in ſe, vel ſub ſe colligit oĩa pdicata eiuſdẽ gñis, & ſicut patet in definitione pdicamenti, pdicamẽtum põt accipi dupliciter. & vtroq; modo tm decem ſunt prędicamẽta quia, ſi ſumatur primo modo pro genere generaliſſimo tantum decẽ ſunt genera generaliſſima, & quia coordinationes pdicamentales diſtinguunt per generaliſſima quæ ſunt prima principia formalia illarum coordinationum, igit ſi ſecundo modo ſumat ,p tota coordina- F tione, erunt decẽ pdicamenta ſolum.

Quid, et a quo pdicamẽtum dicatur, et quot ſit.

Sed contra pdicta arguitur, primo ſic. Ens eſt dicibile, & incõplexum, & ſimiliter Res, Aliquid, Vnum, Verum, Bonum, quæ ſunt trãſcendentia, & tñ non ponuntur in aliquo pdicamento. cum ens ſit cõius quolibet pdicamẽto, ergo iſta diuiſio nõ valet. Secundo ſic Deum eſt in prædicamento, & tñ non eſt in aliquo iſtorum, ergo diuiſio mala. Antecedens patet quia oẽ particulare dicibile incomplexum ponitur in pdicamento, ſed Deus eſt quoddã particulare, cum ſit vnũ ens in numero, ſed

Argu.

A vnum in numero,& particulare,idem ſunt ergo. Tertio ſic. Genus, & ſpecies ſunt dicibilia incomplexa,& tñ nõ ponuntur in aliquo iſtorum prædicamẽtorum, igitur. Quarto ſic. Iſti termini incomplexi, ꝓpõ,& oratio ſunt dicibilia incomplexa,& ordinabilia in gñe, qa ꝓpõ eſt ſpẽs reſpectu orationis,& tñ non ſunt in aliquo iſtorũ ꝑdicamentorũ. Quinto ſic. Materia eſt dicibile incõplexũ,& ens reale. & ſibi cõueniũt conditiones ordinabilium ,& tñ non ponit̃ in aliquo iſtorum ergo nõ ſufficienter enumerant̃ hic prædicamenta.

Argu. Ad argumenta. Ad primum iſtorũ dicitur, ꝙ licet ens ex parte vocis ſit B vnum dicibile quodãmodo, tñ ex parte ſignificatorũ eius non eſt vnũ dicibile, ſed multa dicibilia, quia ipſum acceptũ in cõi non eſt vniuocũ. igit̃ non ponit̃ in aliquo vno ꝑdicamento, ſed ſm diuerſa ſignificata eius ponitur in diuerſis ꝑdicamẽtis, ſimiliter dicendũ eſt de alijs tranſcendẽtibus. Ad ſm dr̃, ꝙ licet Deus ſit vnius in numero, quia eſt indiuiſibilis, non eſt tñ quod ſam particulare, qa particulare dicit partẽ alicuius totius. Deus aũt ſub nullo toto continetur,& licet vnũ in numero, & particulare in aliquo ſint, idem realiter tñ non ſunt, idẽ formalr, ſed differunt rõne, ut dictũ eſt. Ad tertium dr̃ C ꝙ licet genus, & ſpẽs de materiali ſignificato eorũ dicãt ens reale aliquod, tñ quantũ ad ſua formalia ſignificata importat entia rõnis, a qbus ſumunt̃ intentionis ſcdę, & illi reſpectus non ſunt entia realia, iõ genus,& ſpẽs non ponuntur ꝑ ſe in ꝑdicamẽto. Ad quartum dr̃, ꝙ licet iſti termini, ꝓpõ,& oratio ex parte vocis ſint dicibilia incomplexa, tñ ex parte ſignificatorum ſunt dicibilia complexa,& quia non conſyderant̃ voces tm̃, ſed capiunt voces ꝓ reb. ſignificatis, ideo ꝓpoſitio, & orõ, & alia, q̃ importãt dicibilia complexa non ſunt in prædicamento, iõ m̃ale ponit Buridanus vndecimum prædicamentũ .ſ. Signi ad reponendum omnia iſta ſigna, vel entia rationis. Ad quintum dicit̃, ꝙ licet materia ſit ens D reale reductiue, & ꝑ modũ principij, non tamẽ eſt ens completum, ideo ꝑ ſe non ponitur in pꝛędicamẽto, ſed bñ ponitur reductiue in ꝑdicamento ſubſtantię, & ꝑ modum principij ſubſtantię corporeę, eo mõ quo ipſa eſt ens.

De ſubſtantia, & eius diuiſione in primum, & ſecundam.

His habitis dicẽdum eſt de vno quoq; ipſorũ ꝑdicamentorum,& primo de ſubſtãtia, cum ſit prior alijs ꝑdicamentis. Subſtantia diuiditur in primam ſubſtãtiam, & ſecundam. Prima ſubſtãtia eſt, quæ proprie, & principaliter & maxime ſubſtare dicit̃, vel prima ſubſtantia eſt, quæ neque de ſubiecto dicitur, neque in ſubiecto eſt. vt aliquis homo,& aliquis equus. E

Poſtq̃ Auctor determinauit de decẽ ꝑdicamentis in gñali, hic conſequẽter determinat de ipſis in ſpãli. & qa ſubſtantia eſt prior accidẽtib. natura, definitione,& tpe. & eſt cã oium accidentiũ in triplici gñe cauſę .ſ. efficiẽtis, materialis,& finalis, cã naturaliter ꝓcedit ſuũ effectũ, ideo prius Auctor determinat de ſubſtantia, q̃ de accidentibus, ipſam primo diuidens per primã, & ſecundam ſubſtãtiã cuius diuiſionis ſic habet̃ ſufficientia, quia omnis ſubſtantia, vel per ſe primo ſubſtat accidentibus, vt ſubſtãtia particularis,& ſic eſt ſubſtãtia prima, vel ſecundario ſubſtat accidentibus, vt ſubſtantia vnĩs,& ſic eſt ſecunda ſubſtantia, & per hoc patet, quod non ſunt ponendæ tres, aut quatuor ſubſtantiæ, ſed ſolum duę, ſcilicet prima,& ſecũda, eo quòd omnis ſubſtantia, vel eſt particularis, vel vniuerſalis, ſed oẽs vñes, ſubſtantiæ ſecundo ſubſtant accidentibus per hoc, qd̃ ſunt in primis, particulares vero primo,& per ſe ſubſtant. Accidẽs a ſubſtãtia tripliciter dependet. F

Primo ſciendum, ꝙ ſubſtãtia tripliciter

citer

A aliter accipit, vno mō vt eſt prima, & perfectior pars entis, & ſic eſt de conſyderatione Metaphyſici, ſecūdo mō, vt eſt genus, & principiū primū oīum ſubſta. tia ū, ad q oēs aliæ reducunt, tertio mō accipitur, vt eſt primum ſubiectū omniū accidentiū, & iſtis duobus modis cōſyderat a Logico, principalius tñ vt eſt ſubiectū accidentium, q diſtinguuntur inter ſe, ſecundum diuerſos modos pdicandi de prima ſubſtantia ideo hic conuenientius diuidit per primam, & ſecundam inquantum eſt ſubiectum accidentium, & diuerſimode ſubſtat ipſis quam diuideretur ſub rationis generis in ſuas ſpecies.

B Secundo ſciendū, q nomē ſubſtātiæ a duobus ſumit. Primo modo, a per ſe eſſendo, & ſic ſumit a pprio eſſe ſubſtātię, q eſſe per ſe, & abſolutū, & hoc mō ſubſtātia vniuoce dr de omnib. ſubſtātijs, & eſt genus ipſarū. Alio mō ſumit a ſubſtādo, et ſic ſumitur ab eſſe reſpectiuo ſubſtāt ię, quo eſt in potentia ad ſubſtandū accidentibus, & iſto mō ſubſtātia prius dr de ſubſtātijs particularibus, q principaliter ſubſtant accidētibus qua de ſubſtātis vniuerſalibus q ſecundario ſubſtant, & qa hic diuidit ſubſtātia in quantū hēt ſubſtare accidentibus, & ut ſic per prius dr de primis ſubſtātijs q de ſecundis, iō iſta diuiſio eſt diuiſio analogi in ſua analogata, & hinc eſt, q per prius ſubſtātia

C diuidit, quā definiat, quia æquiuocum prius eſt diuidendum, quā definiendū.

Tertio ſciendum quod ſubſtātiam prima, vno modo ſic definitur. Prima ſubſtantia eſt, quę pprie, & principaliter, & maxime ſubſtare dicitur, in qua definitione pēr illud relatiuum, q ſubintelligitur ſubſtantia loco gnis definiti, & ponitur proprie ad differentiā, accidentium, in qbus licet vnū aliquo mō ſubſtet alteri, ſicut ſuperficies albedini, tamen hoc non eſt proprie, & tāquam ſubiectum principale, & per ſe ſubſiſtēs, ſicut prima ſubſtātia. deinde ponitur principaliter ad differentiā ſecundarum ſubſtātiarum, q min' principaliter, & ſecūdario ſ. bſtāt accidentibus. Tertio ponitur maxime ad differentiā ſpecierum de gñe ſubſtantiæ q magis principaliter videntur ſubſtare quam gña, ſed adhuc prima ſubſtātia pluribus ſubſtat, quā illa ſpecies, qa quibuſcunque ſubſtat ſpecies ſubſtat indiuiduum, & vltra hoc ipſi ſpeciei, & ponit ſubſtare, ad explanandum eſſe ſubſtantiæ, quæ eſt ſuſceptiua accidentiū. D

Quarto ſciendum, q aliter definit prima ſubſtātia, q eſt q nec in ſubiecto eſt, nec de ſubo dr, vt aliquis hō, aliqs equus, in qua definitione ſubintelligit genus definiti, ſ. ſubſtātia. Deinde dr q nec eſt in ſubiecto, ad drīa accidentiū, quæ ſunt in ſubiecto, deinde ponitur, nec de ſubo dr, ad differentiā ſecundū. E ſubſtantiarum, quę licet nō ſint in ſubiecto dicuntur. Prima. n. ſubſtantia habet, quod ſubſtantia, quod ſit prima inquantum. n. ſubſtantia, conuenit cum ſedis ſubſtantijs. & ſibi conuenit non eſſe in ſubiecto, quia hoc eſt cōmune omni ſubſtantiæ, ſed inquantū prima eſt nō habet inferiora ſub ſe, nec dr de ſubiecto, per hoc differt a ſecūdis ſubſtātijs, & iſta definitio exemplificatur per indiuiduū vagū, vt aliquis homo, aliquis equus magis q per indiuiduū determinatū, eo q indiuidua determinata, vt determinata ſunt per cōditiones idiuiduātes, ſunt ab arte relinquenda, quòd per hoc patet diuiſio ſubſtantiæ & definitiones primi membri eius. F

Sed contra prædicta arguit primo ſic Vbi eſt ęqualitas ibi nō eſt primū, & ſecundum, ſed ſubſtātia ęqualiter dicitur de ambabus ſubſtantijs cū ſit genus ipſarū, ergo male hic diuidit per primam, & ſecundā. Secundo ſic. Vnū membrum huius diuiſionis pdicatur de alio, quia ſecunda prædicatur de prima, ergo prima, & ſecunda non opponuntur. ergo iſta diuiſio non datur per oppoſita. Tertio ſic. Materia prima principaliter ſubſtat, quia ſubſtat formæ ſubſtantiali, & prima ſubſtātia ſolum ſubſtat accidentibus, & tñ nō eſt prima ſubſtantia, ergo illa definitio cō Argu.

A uenitalijs a defini*o. Quarto ſic. Oīs paſſio, quæ realiter conuenit plurib. in diuiduis cōuenit ipſis realiter ratione alicuius cōmunis in quo cōueniūt, ſed ſubſtare eſt paſſio communis omnib. ſubſtātijs primis, ergo cōuenit ipſis rōne alicuiꝰ ſuperioris ipſarū. ſed tale ſuperius non eſt niſi ſecunda ſubſtātia, ergo ſubſtare ꝑ prius conuenit ſecundæ ſubſtantiæ, & principalius, quā primę. Quinto ſic. Definitio primę ſubſtantię ſolum datur ꝑ negationem, ergo non ſufficienter naturam definiti explicat: & ergo non eſt ſufficiens.

Solutio Ad argumenta. Ad primum dr̄, qđ licet ſubſtantia, vt dr̄ a ꝑ ſe eſſēndo dicat æqualiter de omnibus ſubſtantijs,

B & vniuoce, tñ non vt dr̄ a ſubſtādo, & iſto mō diuidit hic. Ad ſm dr̄, quod licet ſecunda ſubſtantia, & prima, ſm id quod ſunt, non opponant, & ſecunda prædicetur de prima, tñ ſecundum rōnem primi, & ſecundi, opponuntur, et ſic ſunt membra diuiſionis.

Ad tertium dicitur, ꝙ licet materia prima proprie, & principaliter ſubſtet reſpectu formę ſubſtantialis, non tamen reſpectu accidentium, ſed totum compoſitum principalius ſubſtat accidentibus, & materia, & forma non ſubſtant ipſis, niſi ex conſequenti inquantum ſunt in toto compoſito, & de tali

C ſubſtare, accidentibus, ſolum intelligitur in iſta definitione.

Ad quartum dicī, ꝙ licet ſubſtare per prius conueniat ſcdæ ſubſtātiæ. ſ. ſubſtantiæ in cōi, ſicut cauſæ, & formę a qua prouenit talis paſſio, non tamen ſibi primo conuenit tāquam ſubiecto, ſed iſtud ꝑ prius conuenit primæ ſubſtantiæ, quæ eſt ens, ſeu ſubiectum cōpletum ꝑ ſe ſubſiſtēs per hoc, ꝙ non eſt

Denegationes, q̄ operentur. in alio, & quod eſt vltima. Ad quintū dicitur, quod in ſecunda definitione primæ ſubſtantiæ, licet ponantur duæ negationes, tñ ponuntur ad explicandum aliquam affirmationem. ibi enim explicat, ꝙ prima ſubſtantia eſt prima in ſubſtando ꝑ hoc, ꝙ non eſt in alio, & ꝙ eſt vltima in prædicādo per hoc, quod non dicitur de ſubiecto. id eſt de inferiori, & etiam prima pars definitionis eſt affirmatiua.

D

De Secundis ſubſtantijs.

Secundæ ſubſtātię ſunt ſpēs, in quib. ſunt primæ ſubieclæ, & harum ſpecierum gn̄a, vt hō, & animal. eſt.n. aliquis hō in hoc, qui eſt ſpēs, & hō in animali, quod eſt genus. Indiuiduæ ſubſtātiæ dicuntur primę ſubſtantię, quia primo ſubſtant alijs, gn̄a uero, & ſpēs eorum dicūt ſecūdę ſubſtantię, quia ſcđo ſubſtāt alijs. Aliquis.n. hō dr̄

E Grammaticus, & currens, & animal, & ſubſtātia, & ita hō dr̄ Grāmaticus, currens, aīal, & ſubſtantia. Item ea q̄ dicunt de ſubiecto omnia prędicantur nomine, & ratione, vt hō prædicatur de Socrate, & Platone. Eorum vero q̄ ſunt in ſubiecto, in pluribus neq. ratio prædicatur, vt hæc albedo. in aliquibus autem nomen nihil prohibet prædicari aliqñ de ſubiecto; rōnē vero ꝑdicari de ſubiecto eſt impoſſibile, vt album de ſubiecto prædicatur, ratio vero albi nunquam de ſubiecto prædicatur.

F

Poſtquam Auctor ſuperius determinauit de primo mēbro diuiſionis ſubſtantiæ. ſ. de primis ſubſtātijs. hic cōſequenter determinat de ſcđo mēbro. ſ. de ſecundis ſubſtātijs. ad eus, ꝙ ſecundæ ſubſtantię ſunt vniuerſalia, vt genera, & ſpecies in quibus ſunt primę ſubſtantiæ, & dicuntur ſubſtantiæ vles ſecundę, eo ꝙ tales ſubſtantiæ ſecundario ſubſtant accidentibus nō primo, & per ſe, ſicut ſubſtantię particulares, cuius rō eſt, quia accidēs fluit immediate a principijs indiuidui, & ſubſtantię vles non includunt principia indiuidui, iō non primo ſubſtāt accidentibus, ſed ſolum ex conſequenti, inquantum habent eſſe in primis ſubſtantijs.

De iſtis diſtinc. Primo ſciendum, ꝙ ſubſtātię vniuerſales

A ſales dupl̄r conſiderantur, vno modo quantum ad eſſe eſſentiæ ipſarum, & quantum ad hoc, quod eſt per ſe eſſe, hoc modo ſunt priores ſubſtantijs particularibus, eo quod ſunt cauſæ formales ipſarum, ipſis dantes eſſe, nomen, & rōnem, alio mō conſiderantur ſm eſſe exiſtentiæ, & quantum ad hoc qđ eſt ſubſtare accidentibus. & hoc modo ſubſtantiæ particulares p̄cedunt vniuerſales. Cuius ratio eſt, quia ſubſtantiæ vniuerſales non habent eſſe exiſtētiæ, nec ſubſtare accidentibus, niſi ex conſequenti, & ſm eſſe, q̄ habent in primis ſubſtantijs, & iō ſubſtantię vniuerſales quātū id exiſtere, & ſubſtare, & accidentib dñr ſecundæ ſubſtantię.

Quæſt maxima cō trouerſia inter Socr. & Tho. 1. Sententiarum & i alijs

Solutio. Secundo ſciendū, q̄ ſecundæ ſubſtātiæ diuerſimodè ſunt in primis, & primo in ſcđis. Primæ n. ſunt in ſcđis virtualiter, & potentialiter tm̄, ſicut pars B totius vniuerſalis eſt in toto vniꝰ, & inferius in ſuo ſuperiori, ſed ſcđæ ſubſtātiæ ſunt in primis actu, & intellectu q̄a ſūt de intellectu, & eſſentia primarū ſubſtantiarū, & ſolum hēt eſſe exiſtentiæ in primis ſubſtantijs, nō tñ capiunt illud eſſe exiſtentiæ à primis ſubſtātijs, ſed in gñe cauſę efficiētis, & finalis cauſant à cauſis extrinſecis, ſicut prima cauſa & à natura. ſed ī gñe cauſæ formalis hēnt à ſeipſis, ſicut ſūt formæ q̄dā, & nō hēnt ipſū ab alia cā formali, & ī gñe cauſæ materialis quodāmodo, & ſm quid accipiunt eſſe à primis q̄ ſunt materia in qua reſpectu C ipſarum ſecundarum ſubſtantiarum.

Diuerſus modus prædicandi ſubſtantiarū, & accidentium,

Tertio ſciendum, q̄ ea, quæ dñr de ſubiecto. ſ. ſuperiora aliquorū inferiorum, & ea, q̄ ſunt in ſubo. ſ. accidētia, diuerſimodè p̄dicantur de ſuis ſubiectibus, q̄a ſuperiora p̄dicātur de ſuis inferioribus nomine, & rōne, & ca eſt q̄a illud dr̄ p̄dicari ſcđm nomen cuiꝰ nomen de aliquo prædicat, ſeu verificatur, illud dicit̄ prædicari rōne, cuius definitio, vel eſſentia includitur eſſentialiter ī inferiori ſed oē ſuperiꝰ ſcđm nomen eius verificat̄ de inferiori, & includitur eſſentialiter in definitione ſui D inferioris, & etiam definitio eius conuenit ſuo inferiori, iō omne ſuperius eſſentiale prædicatur nomine, & rōne de ſuis inferiorib. & ſic prædicatur vniuocè. Sed accidētia aliqua, nec nomine, nec ratione de ſubo prædicantur, vt albedo, & nigredo, alia vero nomine prædicantur, ſed non rōne, ſicut album, vel nigrum, & ſic ſolum prædicātur denominatiuè de ſuis ſubiectis.

Modus prędicādi accidentis abſtracti, et cōcreti.

Quarto ſciētum quod duplex eſt accidens, quia quoddam eſt accidens abſtractum, quod importat formam accidentalem ſcđm ſe, & non ſcđm habitudinem eius ad ſubiectum, vt albedo, & tale accidens nullo modo de ſubiecto prædicatur, quia omne illud q̄ de alio prædicatur, debet dicere totū eſſe eius ſed accidens abſtractum non dicit totum eſſe ſui ſubiecti, ſed importatur E cum præciſione ſubiecti, & ſine inhærentia ad ipſum, ideo non prædicatur de ſubiecto, nec nomine, nec ratione. Aliud eſt accidens concretum, quod importat formam cum inhærentia ad ſubiectum, & tale de ſubiecto prædicatur nomine, ſed non ratione, cuius cā eſt, quia prædicari rōne eſt eſſentialiter includi in ratione alterius modo accidens concretum nō prædicatur eſſentialiter de ſuo ſubo, nec includitur eſſentialiter in ratione ſui ſubiecti, iō non prædicatur de ipſo ſcđm rōnem & per hoc cognoſcitur differentia ſecundarum ſubſtantiarū, & accñtium reſpectu primæ ſubſtantiæ, ſecundę. n. F ſubſtantiæ prædicantur de ipſis vniuocè, accñtia vero denominatiuè tm̄, per hoc etiam cognoſci poteſt q̄d eſt eſſe ī ſubiecto, & quid dici de ſubo, q̄ in definitione primæ ſubæ ponuntur.

Argu. Cōtra prædicta arguitur primo ſic. Subſtantiæ ſecūdæ ſubſtant ſecūdario accidentibus ſed ſubſtantiæ vniuerſales nō ſubſtant accidentibus, cum accidens ſolum in diuiduis inſit, & ſolū fluat à principijs indiuiduis, ergo ſubſtantię vniuerſales non ſunt ſecūdę ſubſtātię. Secundo ſic. Subſtantię vniles ſunt priores particularibus, & per prius cō

A ueniteis ratio ſubſtantię.ſ.per ſe eſſe,q̃ indiuiduis,ergo ſubſtantia vniue ſales debēt dici primæ,& non particulares. Tertio ſic. Genus generaliſſimū dr̄ de ſubiecto.ſ.de ſuis inferioribus,& tamē non p̄dicatur rōne, quia non habet definitionem,ergo nō oē ſuperius p̄dicatur noie,& ratione de inferiori. Quarto ſic. Ois forma,dās eſſe alteri dat etiā nomen ſibi, & prædicatur nomine de ipſo,ſed accidens abſtractum eſt forma dans eſſe ſuo ſubiecto,ergo ſecundum nomen de ſubiecto p̄dicatur. Quinto ſic De quocunque prædicatur definitū prædicatur,& definitio,ergo ſi accidēs B concretum prædicatur de ſubiecto, ergo & definitio eius, & per conſequens Solutio prędicatur nomine, & ratione ſimul.

Ad argumenta. Ad primū iſtorum, dr̄, ꝙ licet Subſtantię vniuerſales non primo,& per ſe ſubſtent accidentib.tñ ſubſtāt ſecūdario,vt ſunt in primis ſubſtātijs,& accñs conueniens primis ſubſtantijs ēt conuenit ex conſequenti ſecundis ſubſtantijs, q̃ ſunt in primis, vt quia Socrates eſt albus ex conſequenti homo dicit albus,& animal ſubſtātia.

Ad ſm dr̄,quod licet ſubæ vniuerſales ſunt priores primi quātum ad eſſe eſſentię,et quantū ad eſſe per ſe,tñ ſunt poſteriores quantum ad actum ſubſtādi accidētib. Ad tertium dicitur, quod C licet genus generaliſſimum nō habeat propriam definitionem quiditatiuam, qua prædicetur de ſuis inferiorib.tamē includitur eſſentialiter in rōne ſuorum inferiorum,& etiam definitio notificās eſſentiam eius conuenit ipſis ideo prædicatur nomine,& rōne de ſuis inferiorib. Ad quartum dicitur,quod licet ois forma deſignata per modū totius det nomē ſuo ſubiecto, & prędicetur noie de ipſo, nōn tamen forma deſignata ꝑ modum partis cum illa nō dicat totū eſſe ſubi, modo accidens abſtractū deſignatur per modū partis. Ad quintū dicitur,quod licet definitio accñtis cōcreti prædicet de ſuo ſub̄o denominatiue,ſicut ipſum accidens,nō tamē prędicatur eſſentialiter.ideo non prædicatur noie, & ratione. definitio. n. debet D conuertibiliter, & eſſentialiter ineſſe.

Secundarum ſubſtantiarum ad inuicem comparatio.

Item ſecundarum ſubſtantiarū ſpecies eſt magis ſubſtantia,quam gen⁹,quia ſpēs eſt propinquior primæ ſubſtantiæ,quā genus, & etiā quia pluribus ſubſtat. quibuſcunque enim ſubſtat genus,eiſdē ſubſtat ſpecies, & hoc ſpecies ſubſtat ipſi gñi. Sed ſpecies ſpecialiſſimæ æqualiter ſunt ſubſtantiæ, vt homo, equus,& ſimilia.

Poſtq̃ Auctor determinauit de primis ſubſtantijs, & ſecundis ſecundum ſeipſa definiendo, & comparando eas adinuicem, hic conſequenter comparat ſecundas inter ſe dicens, quod ſe- E cundarum ſubſtantiarum magis ſpēs eſt ſubſtantia quam genus, cuius Auctor duas aſſignat rationes. Prima eſt quia ſecundarum ſubſtantiarum illa eſt magis ſubſtantia,quę eſt ꝑpinquior primę ſubſtantiæ, cum in omni analogia illud,quod eſt propinquius primo, magis participet rationem analogi,ſed ſpecies eſt propinquior primæ ſubſtantiæ quam genus, quia ordinatur inter F primam ſubſtantiam, & ſuum genus, & ſpecies eſt magis ſubſtantia quā genus. Secunda ratio eſt, quia ſecundarū ſubſtantiarum illa eſt, magis ſubſtantia,quę pluribus ſubſtat ſecundum diuerſos modos ſubſtandi,& ſpecies pluribus ſubſtat accidentibus generis, & cum hoc ſubſtat ipſi generi,& ſic ſubſtat vt ſubiectum accidentibus, & generi,vt inferius ſuperiori. ideo ſpecies eſt magis ſubſtantia quam genus.

Primo ſciendum, quod ſubſtātia, vt viſū eſt dupliciter cōſideratur. Vno modo quātum ad ſuum propriū eſſe quod eſt per ſe eſſe,& ſic ſumitur à per ſe eſſendo,& ſic vna ſubſtantia nunquā dicitur magis, vel minus ſubſtantia quā alia. Secundo modo quantum ad eſſe accidētale, quo eſt in potētia ad ſubſtādum

Quō vna ſubſtantia alia ſubſtantia, magis eſſe intelligatur.

A dum alteri,& hoc modo vna ſubſtantia poteſt eſſe magis ſubſtantia, quàm altera. ſed quia tale eſſe. ſ. in potentia ad ſubſtandum alteri, non eſt propriũ ſubſtantiæ, ſed ſubſequitur ſuum proprium eſſe, ideo ipſa in proprio ſuo eſſe non intẽditur, nec remittitur. Ideo propter hoc non debet dici ſuſcipe e magis,& minus, ſicut etiam dicitur in vna proprietate eius.

Sc'do ſciẽdũ, ꝙ ſpẽm eſſe ꝓpinquiorem primę ſubę dupl'r intelligi poteſt. Vno modo, quod ſit ꝓpinquior primæ ſubſtãtiæ quãtũ ad ei ſ eſſe,& hoc nõ ipſa non eſt propinquior quam genus, qa in eſſe primę ſubę, & genus,& ſpẽs B idẽ ſunt eſſẽtialiter,& ſub actu ſimul. Ideo quantum ad tale eſſe non dr̃ ſpecies primæ ſubſtantiæ propinquior, q̃ genus. Secundo modo poteſt intelligi, quod ſit ꝓpinquior primæ ſubæ quantum ad modos ſubſtandi alijs, & hoc modo ſpẽs eſt propinquior primæ ſubſtantiæ, quam genus, quia genus habet eſſe in determinatum,& confuſũ, ſpẽs vero habet eſſe determinatũ per dr̃iam non ſm numerum, ſed ſecundũ ſpẽm, prima vero ſuba habet eſſe determinatum ſm numerum, & ſic ſm iſtũ modũ eſſendi ſpẽs eſt genere propinquior primæ ſubſtantiæ, & etiam, quia ſpẽs ſubſtat accidentib.& etiã ſuis ſuperio-C ribus genus aũt in quantũ genus non, ſed ſolum ſubſtat accidentibus,& non ſuperiorib. ideo inquantum ad illud, ꝙ eſt ſubſtare alijs, magis conuenit ſpecies cum prima ſubſtantia, quã genus.

Species ſpecialiſſimæ æqualiter ſubſtantiæ ſunt.

Tertio ſciẽdũ ꝙ omnes ſpecies ſpecialiſſimæ de gñe ſubſtãtiæ dñr æqualiter ſubſtantiæ, cuius ratio eſt, quia illę ſubſtantiæ, quæ æqualiter appropinquant primis ſubſtantijs,& æqualiter habent ſubijci ſuis accidẽtib. sũt ęqualiter ſubſtantiæ. ſed oẽs tales ſpẽs ſpecialiſſimæ æqualiter appropinquãt primis ſubſtãtijs, quia oẽs immediatè diuiſione materiali deſcendunt ad indiuidua, & ſic ſpẽs ſpecialiſſimę ſunt ęqualiter ſubſtãtiæ,& licet i anologia membra ſubordinata, inquantũ ſunt ſubordinata, inęqualiter ſuſcipiant rationem analogi, D tamen membra non ſubordinatã inter ſe, quæ ſolum ſunt ſubordinata vni tertio, poſſunt ęqualiter ſuſcipere rationẽ ſui ſuperioris, modo ſpẽs ſpecialiſſimę nõ ſunt ſubordinatæ inter ſe. ideo licet ſuba ſit quoddam analogum, tamẽ nõ eſt inconueniens quod ſpecies ſpecialiſſimę ęqualiter dicantur ſubſtantiæ.

Primæ ſubſtantiæ, æqualiter ſubſtantię ſunt.

Quarto ſciendum, quod omnes primæ ſubſtantiæ dicuntur æqualiter ſubſtantiæ. vnde Socrates non eſt magis ſubſtantia, quam Plato, vel econtra cuius rõ eſt, quia illæ æqualiter dñr ſubſtantiæ, quæ æque primo ſubſtant accidentibus, ſed omnes primæ ſubſtantiæ æque primo ſubſtant accidentib. ergo æqualiter debent dici ſubſtantiæ. Et licet quandoq; vnum indiuiduum ſub- E ſtet pluribus accidentibus, quam aliud tamen æque primo ſubſtant, modo ſubſtantia nõ dicitur magis ſubſtantia ꝓpter numerũ illorũ, qu b. ſubſtat, ſe ſm quod habet plures modos ſubſtandi, & perfectiores quam alia ſubſtantia.

Argu.

Sed contra prædicta arguitur primo ſic. Ois ſuba eſt ens per ſe, ſed genus, et ſpecies, non ſunt entia per ſe, ſed ſolũ habent eſſe in alio. ſ. in prima ſubſtantia, ergo ſpecies,& genus non ſunt ſubſtantiæ.& ſic vnum nõ eſt magis ſubſtantiã, quam aliud. Secũdo ſic. Genus ſubſtat plurib. accidentib. quam ſpẽs, quia ſubſtat omniq; accidentib pluriũ ſpecierum eius, ſpecies autẽ ſubſtat accidẽtib. vnius ſpeciei, ſicut animal ſub- F ſtat accidentibus omniũ animaliũ, homo autem ſolum ſubſtat accidẽtib. hominis, ergo genus eſt magis ſubſtãtia, quam ſpecies, & per conſequens male dicitur, ꝙ ſpecies eſt magis ſubſtãtia, q̃ genus. Tertiò ſic. Genus per prius cõuenit primæ ſubſtantiæ, q̃ ſpẽs, quia Socr. ſecundũ naturã eſt prius animal, q̃ ſit homo. ergo genus eſt propinquius primæ ſubæ quã ſpecies, & per conſequens male dr̃, ꝙ ſpecies eſt ſibi ꝓpinquior. Quarto ſic. Genus,& indiuiduũ in hoc conueniunt, quia vtrunq; eſt in determinatũ, & quodãmodo infinitũ,

A quia indiuidua variantur infinitum ſecundum potentiam,& ēt genus hēt de ſe eſſe confuſum.ergo genus magis cō uenit cum prima ſubſtantia,quam ſpēs ergo eſt ſibi propinquius. Quinto ſic. Vna ſpecies ſpecialiſſima eſt perfectio ſuba,quam alia ſpecies,ſicut homo eſt perfectior,& prior cæteris ſpecieb.animalis. ergo vna ſpecies ſpecialiſſima ē prior,& per conſequens nō ſunt ęqualiter ſubiectæ, ſicut dictum eſt.

Solutio Ad argumenta. Ad primū dr̄,ꝙ licet ſpecies,& genus ſint in aliquo,ſicut ſuperius in ſuo inferiori,nō tñ ſunt i alio ſicut accidens in ſubiecto ſuo modo.illud, quod eſt i alio ſicut ſuperius in inferiori, pōt eſſe ens per ſe, qñ ſuum inferius eſt ſubſtantia,q̄a per vnū, & idē eſſe ſunt inferius,& ſuperius in ipſo in feriori. vnde, cū ſubſtantia dicitur ens per ſe, ibi per ſe,non dicit negationem cuius libet cauſæ,à qua ſuba habeat eſſe,ſed ſolū dicit negationē alicuius entis cōpleti, ꝙ ſit cā materialis, in qua, per cuius exiſtētiam ſuba habeat eſſe.

B Ad ſm dicit,ꝙ licet genus qm̄ ad numerum accn̄tium plurib ſubſtet quam ſpēs,non tñ plurib ſubſtat, qm̄ ad plures modos ſubſtandi alijs, quam ſpecies,quia ſpecies ſubſtat alteri vt ſubm accn̄tib. & alteri vt inferius ſuperiori.

C Ad tertiū dicit,ꝙ licet,genus,quantū ad viā generationis,prius concurrat ad eſſe primæ ſubſtantiæ quam ſpecies non tamē eſt propinquius primæ ſubſtantię,quantum ad modū eſſendi eius nec etiam quantum ad modum ſubſtādi alijs,ſed illo modo ſpecies eſt ꝓpinquior primæ ſubſtantię, vt dictum eſt.

Imo ſpecies ſe habent ſicut numeri 7. Metap.

Ad quartum dr̄,ꝙ licet indiuiduum ſit indeterminatū quantum ad conditiones accidentales eius, quæ variātur in infinitum,tñ quātum ad eſſe ſubſtantiale eſt determinatū, cum illud eſſe ſit tm̄ vnum in numero. genus autem nō eſt hoc mō determinatū. Ad quintum dr̄, ꝙ licet vna ſpēs ſit perfectior alijs qm̄ ad gradum perfectionis ſuę naturæ.& ſecundum hoc dicatur prior, & perfectior alijs ſpēb. tamen quantum ad modum ſubſtandi ſuis accidentibus vna non eſt perfectior alijs,ſed hoc modo oēs ſpecies ſpecialiſſimæ de genere ſubiectę dicuntur æqualiter ſubſtātiæ. D

De proprietatibus ſubſtantię.

His autē viſis dicendū eſt de cōmunitatibus,& proprietatib.ſubſtantiæ, commune eſt autem omni ſubſtantię in ſubiecto non eſſe, quia eſſe in ſubiecto ſolum conuenit accidenti. & hoc patet de primis ſubſtantijs per definitionem primę ſubſtantiæ. dē ſecundis autē patet inductione,& ſyllogiſmo in ductione, ſic homo nō eſt in ſubō equus non eſt in ſubiecto, leo non eſt in ſubiecto, neq; animal, & ſic de ſingulis,ergo nulla ſubſtātia ſecunda eſt in ſubiecto, ſyllogiſmo ſic. Nihil eorum, quæ ſunt in ſubiecto prædicatur nomine, & rōne de ſubiecto,ſed omnis ſecunda ſubſtantia prædicatur noīe,& rōne de ſubiecto,ergo nulla ſecunda ſubſtantia eſt in ſubiecto. Hoc autem non eſt proprium ſubſtantiæ, ſed etiam differentiæ competit,& hoc intelligitur de differentiæ cōpetit,& hoc intelligitur de differētijs ſubſtantiæ.Neque eſt inſtantia de partibus ſubſtantiæ, quæ ſunt in ſuo toto, & ideo vn̄t eſſe in ſuo ſubiecto,quia alius eſt modꝰ eſſendi,in vt accidēs i ſubiecto,& alius ſicut pars i ſuo toto,vt priꝰ patuit. a E F

Poſtq̄ Auctor determinauit de ſubſtātia ſm ſe, & qm̄ ad eſſe ſubſtantiale eius,hic cōſequēter determinat de ꝓprietate eius, quia eſſe ſubſtantiale rei debet ꝓcedere proprietatem eius cū tale eſſe ſit cauſa illarū ꝓprietatū,& primo ponit iſtā ꝓprietatem,quod cōe eſt omni ſubſtātia in ſubiecto non eſſe. Et iſtius ꝓprietatis rō eſt, quia nullū ens per ſe eſt i ſubiecto,per cuius eſſe ſubſtet,quia tunc non eſſe ens,p ſe ſed ens in alio.vnde eſſe in alio ſolum cōuenit

Cōmune eſt oī ſubſtantię in ſubiecto nō eſſe

A accidentib ſed omnis ſubſtantia eſt ens per ſe. cum hęc ſit definitio, ideo conuenit oī ſubſtantiæ in ſubiecto nō eſſe.

Primo ſciendum, quod per id qđ dr̃ commune eſt omni ſubſtantiæ in ſubiecto non eſſe non intelligitur pura negatio, ſed iſta negatio fundatur in affirmatiuā .ſ. ꝙ proprium eſt ſubſtātiæ eſſe ꝑ ſe, & nō eſſe in ſubiecto. vñ i tali eſſe duo ſunt ſecundū rōnem .ſ. eſſe ꝑ ſe, q̨ eſt modus eſsēdi ſubſtātię, & negatio modis accn̄tis, quia modus eſt eſſe i alio, & licet eſſe ꝑ eſſe nō ſit ꝓprietas ſubſtantiæ, q̨a nō ſequit̃ ſuū eſſe cōpletū, ſed eſt ipsū eſſe, tn̄ negatio modi eſſendi accn̄tis bene ponit̃ ꝓprietas ſub- B ſtātiæ, q̨a cōſequitur rōnē ſubſtantię, licet nō diſtinguat̃ realiter a tali eſſe, & ꝑ hoc patet, ꝙ iſta ꝓprietas nō cōuenit chymeræ, nec entib. rationis, q̨a licet nō ſint in ſubiecto, tn̄ non hēnt eſſe qđ præſupponitur in iſta proprietate.

Secundo ſciendum, ꝙ iſta proprietas conuenit tam primis ſubſtantijs, quam ſecundis, de primis patet per ſuam definitionem, & de ſecūdis per inductionē & ſyllogiſmum in textu, quę probatio ſatis clara eſt. Aliter etiam probatur, quia eſſe in ſubiecto, vt accidēs, eſt eſſe in alio tanquam forma adueniens ſibi poſt eius eſſe cōpletum. ſed ſecūdæ ſubſtantię non adueniunt primis poſt eſſe earum cōpletum, cum ſint cauſæ formales dantes eſſe primis ſubſtantijs, iđ ſecundę ſubſtantię nō ſunt in ſubiecto.

Tertio ſciendū, ꝙ ſubſtantia dupl̃r accipitur. vno mō generaliter, pro om- C ni illo, quod importat naturā, vel eſſentiam de genere ſubſtātiæ, & hoc modo ſubſtātia cōprehēdit omnes ſubſtātias completas. & differentias ſubſtantiales & ſi hoc mō ſumatur ſubſtātia, ſic iſta proprietas eſt ſubſtantiæ propria, quarto modo. Alio modo capitur ſubſtātia ſpecialiter pro ſubſtantia cōpleta ſolū quę eſt ſubſtantia ſecundum rē, & modū ſimul, per hoc qđ importat ſubſtantię eſſentiam, & proprium modum eſſendi eius, & ſic ſubſtantia cōtinet ſubſtantias perfectas, quæ ponunt̃ in recta linea prædicamentali, & hoc mō hæc D proprietas eſt propria ſecundo mō ſubſtantiæ, quia conuenit omni, & nō ſoli quia conuenit differentijs ſubſtantiæ, quæ non ſunt ſubſtantiæ hoc modo.

Qūo partes ſubarū in ſubiecto ſint.

Quarto ſciēdū, ꝙ licet parte ſubſtātiæ, quæ ſunt in toto ſuo aliquo modo videant̃ eſſe i ſubiecto, quę tn̄ ſunt ſubſtantiæ, & per hoc aliqua ſubſtantia videat̃ eſſe in ſubiecto, tn̄ illæ partes non ſunt in ſuo toto, ſicut accidens in ſubiecto, quia eſt alius modus eſsēdi, in quo partes ſunt in ſuo toto, ab illo quo accidēs eſt in ſubiecto. vnde differunt tripliciter. Vno modo, quia pars integralis eſt de compoſitione, & perfectione E totius, & requiritur ad eſſe eiꝰ cōpletū accidens vero non, ſed conſequit̃ eſſe cōpletū ſui ſubiecti. Scđo mō differūt, quia per ſeparationē partiū a ſuo toto, aliquo mō deſtruit̃ totū, accidens vero pōt a ſubiecto ſeparari, præter ſubiecti corruptionem. Differūt tertio q̨a pars integralis, poteſt remanere ſeparata à ſuo toto, accñs vero non, niſi hoc eſt ſupernaturaliter, q̨a ſcđm naturam accidēs ſꝑ eſt in ſubiecto perſiſtens, & per hoc patet prima proprietas ſubſtātiæ.

Contra prędicta arguitur primo ſic. Proprium eſt ſubſtantię in ſubiecto nō eſſe, ergo male dicitur, ꝙ commune ē, omni ſubſtantiæ in ſubiecto non eſſe. Scđo ſic. Iſta proprietas non conuenit F oī, nec ſoli, ergo nullo modo eſt ꝓprietas. Antecedens patet pro prima parte forma quia ſubſtantialis eſt ſubſtantia q̃ eſt in ſubiecto. cū ſit in materia, & ſecunda pars probatur, quia accidēs quādoque non eſt in ſubiecto, vt in Sacramēto altaris, vbi accidētia exiſtunt ſine in ſubiecto, ergo non eſſe in ſubiecto non conuenit ſoli ſubſtātia. Tertio ſic. Illud, ꝙ eſt in ente cōpleto in actu, habet eſſe in ſubiecto, ſed ſubſtantiæ ſecundæ ſunt in primis, & prima ſubſtātia eſt ens cōpletum in actu, ergo ſecūda ſubſtātia eſt in ſubiecto. Quarto ſic. Omne qualificās aliquid eſt in ſubō, ꝙ qualificat, ſed differentia ſubſtantialis qualificat, aliquid ſ. eſſentiam generis,

A ris,ergo ſit in ipſa,vt in ſubiecto. ergo male dr̃,ꝙ iſta ꝓprietas differẽtijs conuenit Quinto ſic. Differẽtia ſubſtãtialis dr̃ ſubſtãtia,ergo iſta ꝓprietas nõ conuenit ipſi differentiæ, & ſic male dr̃ in textu,ꝙ conuenit alijs. ſ. differentijs.

Argu. Ad argumenta. Ad primum dr̃, qđ licet non eſſe in ſubiecto ſit proprium ſubſtantię in communi.ſ.ſecundũ ſe cõſideratæ,tamẽ hoc eſt cõe ſubſtãtiæ diuiſæ,& multiplicatæ per ſua inferiora. Ad ſm̃ dicit,ꝙ licet forma ſubſtantialis adueniat materiæ tanq̃ in illo,ꝙ recipit ipſam,tamẽ non aduenit materiæ poſt eius eſſe completum, ſed dat eſſe materię, ideo non eſt in ea ſicut accñs in ſubiecto. Et ad ſecundum probationem dicitur,quod licet accñs ſuperna-
B turaliter ſi ſine ſubiecto actu,hoc eſt ſecundum actum, tamen eſt ſemper in ſubiecto ſecundũ aptitudinem,ſed ſubſtantia,nec actu,nec aptitudinẽ vnquã eſt in ſubiecto. Ad tertium dicitur, qđ licet ſecunda ſubſtantia ſit in prima,ut principium eius,non tamen aduenit ei poſt eſſe eius completum,ideo non eſt in ipſa,vt accidẽs in ſubiecto. Ad quartum dicitur, quod differentia non aduenit generis poſt eius eſſe completũ, ſed implet, & perficit ſuum eſſe determinando ipſum ad certam ſpeciem.

Ad quintum dicitur,ꝙ licet differentia ſubſtantiæ, ſit ſubſtantia ſecũdum
C rem,quia importat eſſentiam ſubſtãtię non tñ ſecundũ rem,& modum ſimul, quia non importat eam per modũ entis,ſ.qualificantis, ideo non eſt ſubſtantia completa, cũ non habeat ſimul eſſentiam,& proprium modum eſſẽdi.

Secunda ſubſtantia prædicatur vniuocè, prima ſignificata hoc aliquid.

Item,omnibus ſecundis ſubſtantijs, & differẽtijs earum conuenit vniuoce prędicari de primis. Hæc enim omnia prædicantur de primis ſubſtantijs nomine, & ratione, quare vniuocè prædicãtur. Itẽ omnis prima ſubſtantia ſignificat hoc aliquid, id eſt indiuiduum, & D vnum numero,ſed ſubſtantia ſecũda videtur ſignificare hoc aliquid ſub appellationis figura, eo quod eſt in prima ſubſtantia,& de eſſentia eius non tamen ſignificat hoc aliquid, ſed potius ſignificat quale quid, ſeu aliquid commune, nõ enim illud,qđ ſignificatur per ſubſtantiam ſecundã,eſt vnum numero, ſicut eſt illud, quod ſignificatur per primam ſubſtantiam.

Poſtquam auctor poſuit primã proprietatem ſubſtantię,hic conſequenter ponit ſecundam dicens, ꝙ oĩbus ſecũdis ſubſtantijs, & differentijs earũ conuenit vniuoce prædicari de primis, cu- B ius ratio eſt quia vniuocè prædicari eſt prædicari vno nomine,& vna ratione, ſed omnes ſecundę ſubſtantiæ,& differentię earum vno nomine,& vna ratione p̃dicantur de primis ſubſtantijs, & includuntur eſſentialiter in rationibus primarũ.ideo omnib. ſecundis ſubſtantijs,& differẽtijs earũ cõuenit vniuocè prædicari de primis,& dicitur notãter de primis ſubſtantijs,ad differẽtia accidentium vniuerſalium,quæ licet prędicentur vniuocè de ſuis inferioribus. tamen de primis ſubſtantijs prędicantur de nominatiuè ſolum, & nõ vniuocè.

Primo ſciendum,ꝙ prædicari vniuocè tripliciter accipitur. Vno mõ cõiter F ꝓ omni illo,ꝙ ſm̃ vnũ ſignificatũ prædicat̃ de plurib. & ſic cõtinet ſub ſe denominatiue p̃dicari,& hoc mõ accidẽs vniuoce p̃dicat̃ de primis multis ſubſtantijs,vt albũ de Soc.& Platone p̃dicatur ſecũdũ vnũ ſignãtur. Alio mõ capit minus cõiter,pro illo ſolo,ꝙ p̃dicatur vno nomine,& vna rõne de multis ſiue ſit rõ quiditatiua ſiue deſcriptiua, & ſic propriũ tantũmodo p̃dicatur vniuocè de primis ſubſtantijs,vt dictũ eſt in prædicabilibus, quod proprium vniuocè prædicatur de indiuiduis ſpeciei. Tertio modo ſumitur propriè, vt ſolũ conuenit illi, quod ſecundum vnum ſignificatum prędicatur,quod ineſt,eſſentialiter

Vniuocè p̃dicari tripliciter ſumitur.

ſentialiter

A ſentiali eſt ſubiecto, & cuius eſt ratio eſſentialis ſubiecti, & hoc modo ꝓpriũ, & accidens nõ prædicãtur vniuocè de primis ſubſtantijs, cũ nullum eorum inſit eis eſſentialiter, ſed hoc ſolum cõuenit ſecundis ſubſtantijs, & differẽtijs earum, & ſic capitur in propoſito, & ꝑ hoc patet, quod ſi capiatur ſubſtãtia ſecunda generaliter pro omni ſubſtantia vniuerſali completa vel incõpleta, hæc proprietas eſt ſibi ꝓpria quarto modo ſed ſi capiatur ſolũ pro ſubſtantia completa, quæ importat ſubſtantiã ſub modo ſubſtantiæ, ſic eſt ꝓpria ſecũdo modo, quia conuenit omni, ſed non ſoli.

B Secundo ſciendum, quod tertia proprietas ſubſtãtiæ ponitur, quod oĩs ſubſtantia prima ſignificat hoc aliquid .i. indiuiduum, & vnum numero, cuius ratio eſt, quia hoc aliqd eſt indiuiduũ ſubſiſtens in ſpẽ cõpletum, ſed omnis ſubſtantia prima ſignificat indiuiduũ, ſubſiſtens, cum omnis ſubſtantia particularis ſit per ſubſiſtens, & et importat aliqd completũ in ſpẽ, aliter non eſſet prima ſubſtantia, quę directè ponit̃ ſub ſpẽ, ideo oĩs prima ſubſtãtia ſignificat hoc aliquid. Et ratione huius, qđ eſt hoc aliquid tria requiruntur. Primo, requiritur, quod ſit indiuiduum, quare nullum vniuerſale ſignificat hoc aliqd. Secundo requiritur, ꝙ ſubſtet per ſe rõne cuius nulla accidentia ſignificant hoc aliqd, nec ẽt ſcdæ ſubſtantiæ, qa nõ per ſe ſubſtant, ſed in primis ſubſiſtere n. ẽ ſub ſuo proprio eſſe ſtare. Tertio reqritur, quod tale indiuiduũ ſit in ſpẽ completũ, & propter hoc anima rationalis

Ad hoc aliquid tria exiguntur.

C a corpore ſeparata nõ ſignificat hoc aliquid, quia licet ſit indiuiduũ ſubſiſtens non tñ eſt in ſpẽ ens completum, cum ſit pars ſpeciei humanæ. Et hæc tria ſimilr requiruntur ad ſuppoſitũ, ꝙ idem dicit, ſicut hoc aliquid, & primũ iſtorũ triũ importatur cũ dr̃ hoc enim eſt pronomen demõſtratiuum, tm̃ rei ſingularis, tertio importat̃ cũ dicit̃ aliquid aliquid .n. dicit ꝓpriè aliquid ſub genere ſubſtantiæ, in ſpẽ diſtinctũ, ſecũdũ prouenit. ſ. quod ſit ſubſiſtens ex cõiunctio-

ne illorum duorum, & per hoc patet, D quod prima ſubſtantia habet, quod ſignificet hoc, a principio indiuiduationis, & quod ſignificet aliquid. habet a forma ſpeciei, quam includit.

Tertio ſciendum, quod licet ſecunda ſubſtantia non ſignificet hoc aliquid, eo quod non eſt indiuidua, ſed vniuerſalis, videtur tamen ſignificare hoc aliquid, primo propter hoc quod ineſt eſſentialiter primæ ſubſtantiæ, & eadem eſt realiter cum ipſa ſecundo propter figuram appellationis, quia eadem res quandoq; vocatur nomine primę ſubſtantiæ, & quandoque nomine ſecundæ, ſicut Socrates quandoq̃ vocatur E ſub nomine Socratis, & quandoq, ſub nomine hominis, ſicut per hoc nomen homo, qñq; vocatur hõ in cõi, qñque vero in particulari ſub eadem forma vocis, quæ eſt figura appellationis.

Quarto, ſciendum, qđ omnis ſecunda ſubſtãtia ſignificat quale quid ſicut omnis prima ſubſtantia ſignificat hoc aliquid. cuius ratio eſt, quia quale quid dr̃ forma ſubſtãtialis, communicabilis multis, q inquantũ forma eſt, di qualis ſm modum, quia qualificat aliquo modo illud, cuius eſt forma, & inquãtum ſubſtantialis eſt, dr̃ qd, quiditas. n. propriè ſubſtantiam importat, ſed oĩs ſecũda ſubſtantia importat formã ſubſtantialẽ cõem multis, ideo quælibet ſignificat quale quid, & per hoc patet de genere, qđ importat eſſentiã qualificabilem, per differẽtias eius, & rõne eſſentiæ dicit quid, & ratione eius quod qualificabile eſt, dicit quale, & ſimlr differentia dicit eſſentiam qualificantem ſpẽs vero qualificatã, & per hoc patet ſecũda & tertia proprietas ſubſtantiæ.

Secunda ſubſtantia quale quid ſignificat.

F

Sed contra prædicta arguitur primo ſic. Prima ſubſtantia prædicatur vniuoce de ſeipſa, quia non prædicatur æquiuoce, nec denomiuatiue. ergo nõ eſt ꝓprium omnibus ſecũdi ſubſtantijs vniuoce prædicari de primis. Secundo ſic. Differẽtia ſubſtantiæ non habet genus & differentiam, quia ſubſtãtiæ non eſt differẽtia, ergo nõ habet rationẽ. ergo non

Argu.

A nō ꝑdicatur nomine, & ratione de primis ſubſtantijs. Tertio ſic. Idē nō ſignificat ſeipſū, ſed ſubſtātia prima eſt hoc aliquid, ergo nō ſignificat hoc aliquid Quarto ſic. Hoc albū ſignificat hoc aliquid, & tamen nō eſt prima ſubſtātia, ergo ſignificare hoc aliquid nomen eſt propriū primę ſubſtantię. Antecedens patet primo, qđ ſignificet hoc ꝓbatur. quia eſt indiuiduum, & ꝙ ſignificet aliquid, probatur q̃a nihil eſt, quod nō ſignificet aliquid vel nihil, ſed album nō ſignat nihil, ergo ſignat aliquid. Quinto ſic. Idē ſignificatur per primā ſubſtātiā, & ſecundam, ſed prima ſubſtantia ſignificat hoc aliquid, igitur, etiam ſecunda, & ſic non ſolū ſignificat quale.

Solutio Ad argumenta. Ad primū dicitur, ꝙ
B licet prędicatione impropria, ſubſtātia prima prędicetur de ſe ipſa, non tñ prędicatione ꝓpria. Quia ꝑdicatione propria denotatur prędicatū eſſe in ſubiecto, ſed idē totaliter non eſt proprie in ſeipſo, iō idē nō prędicatur ꝑdicatione, proprie dicta de ſeipſo. iō vt hic dr̃ ab Ariſ. a prima ſubſtātia nulla eſt ꝑdicatio. Ad ſecundū dr̃, quod licet drīa nō habeat ꝓprie definitionē, tñ bene eſt eſſentialiter in definitione primæ ſubſtātię, & hoc ſufficit ad ꝑdicandū vniuoce de ipſa Ad tertiū dr̃, ꝙ licet prima ſubſtātia, capta ꝑ ſe ſubiecta intētioni, ſit hoc aliqđ, & nō ſignificet hoc aliqđ,
C tñ ipſa accepta pro intentione cōcreta rei bene ſignificat hoc aliqđ, & ſic cōſiderat a Logico, q cōſiderat res, vt ꝑ voces importātur. Ad quartū dicitur, ꝙ ſi capiatur aliquid, vt cōuertitur cū ente, hoc album ſignificat hoc aliqđ. ſed, ſi capiatur proprie, vt dicit quiditatē ſpēi ſubſtantialis vt capitur in ꝓpoſito, hoc albū non ſignificat hoc aliqđ, ſed bñ ſignificat hoc quale albū enim ſolā qualitatē ſignificat. Ad quintum dicitur, ꝙ licet prima ſubſtātia, & ſecūda dicant idē ſecūdū eſſentiā, hoc tamē eſt ſub diuerſis modis eſſendi, q̃a ſecūda, dicit illud ſub eē cōi vni, prima vero ſubeſſe particulari, ideo nō oportet quod ſi prima ſignificet hoc aliqđ, qđ etiam ſecunda, cum iſti modi ſignificādi ſumantur a diuerſis modis eſſendi. D

Subſtantia non habet contrarium, nec ſuſcipit magis, & minus.

Itē, ſubſtantię nihil eſt cōtrariū ſed hoc nō eſt propriū ſubſtantię, quia non conuenit ſoli ſubſtantię, ſed etiam quantitati, & quibuſdā alijs. Item ſubſtantia non ſuſcipit magis, nec minus, non aūt dico qđ vna ſubſtantia non ſubeſt magis, quam alia, ſed dico, qđ vnaquæq; ſubſtantia ſecundum eſſe ſuum nō intenditur, nec remittitur, vt albū quod quandoque eſt magis albū, quandoque minus album. Socrate verò non eſt magis homo in vno tempore, quam in alio, nec magis homo, quàm Plato. E

Poſtquam Auctor poſuit tertiam ꝓprietatem ſubſtantiæ, hic conſequenter ponit quartam, quæ talis eſt, quod ſubſtantiæ nihil eſt contrarium, cuius ratio eſt, quia cōtraria ſunt formæ actiuæ, & paſſiuæ ſub eodem genere maxime diſtantes, quæ ab eodem ſubiecto mutuo ſe expellūt actu, vel aptitudine, nulla autem ſubiecta eſt in ſubiecto, vt dictum eſt prius, ergo nullæ ſubſtātiæ adinuicē contrariantur. & hęc proprietas non eſt propria quarto modo ipſi ſubſtantię, q̃ conuenit alijs. ſ. quantitati, & quibuſdam alijs, vt poſtea dr̃. Cur ſubſtantię nihil ſit contrarium.

Primo ſciendum, quod contrarietas dupliciter accipitur vno modo generaliter, prout ſe extendit ad contrarietatem perfectam, & imperfectam. & iſto modo contrarietas continet oppoſitionem inter priuationem, & habitum, et etiam continet ſub ſe repugnantiā differentiarum, quæ econtrario diuidunt aliquod genus, & aliquo mō tales differentiæ dr̃ contrariæ, ſm quod dr̃ ꝙ in vnoquoque genere eſt vna prima contrarietas. ſ. repugnantia differentiarum quæ immediatè diuidunt ipſū genus, alio mō capitur cōtrarietas ſolum pro cōtrarietate perfecta, quæ eſt repugnantia F

A gnantia formarum actiuarum, & paſſiuarum eiuſdem generis, quæ mutuo ſe expellunt ab eodem ſubiecto, & talis contrarietas ſolum reperitur inter qualitates de recta ſpecie qualitatis.

Quo nã modo i telligatur, ſubſtantiæ nihil eſt contrarium.

Sc̃do ſciẽdũ q̃ ſi ſubſtantia capiat gñaliter pro oĩ illo, quod ponitur p ſe vel reductiue in gñe ſubæ, ſiue ponat vt ſuba cõpleta in recta linea prędicamẽtali, vt genus, ſpẽs, vel indiuiduũ, ſiue ponat reductiue ãquã principium diuiſiuũ gñis & cõſtitutiuum ſpẽi, vt ſunt drĩæ (ſiue ponat vt principia ſpẽrum de tali gñe, vt materia, et forma, ſiue ponatur vt via ad terminũ, vt gñatio, & corruptio, ſiue vt negatio vł priuatio aliquorum de tali gñe) tunc hoc

B modo in ſubiecta bñ reperit contrarietas imperfecta, quia ibi reperiuntur repugnantia oppoſitarũ d iarũ, q̃ imperfecte contrariãt. Etiã ibi reperitur oppoſitio formæ, & priuationis & cõtrarietas formarũ naturaliũ q̃ aliquo mõ ſe expellunt ab eodẽ ſubo, & et gñatio, & corruptio aliquo modo contrariãtur imperfecte. Sed, ſi capiat ſpecialiter ſuba, pro ſubiecta cõpleta ſolũ, q̃ eſt ſubſtantia ẜm eſſentiam, & modũ eſſendi, & ponitur in recta linea p̃dicamentali, ſic in ſubſtãtia non reperitur contrarietas, nec perfecta, nec imperfecta, & quia hoc modo hic accipitur,

C ideo bene dicitur ſimpl̃r, quod ſubſtãtiæ nihil eſt contrarium, eo quòd nulla talis ſubſtantia eſt in ſubiecto & p hoc patet intellectus huius ꝓprietas, & quo modo eſt propria ſubſtantiæ.

Propriũ eſt ſubſtantiæ non ſuſcipere magis, & minus.

Tertio ſciẽdum, q̃ quinta ꝓprietas ſubiectæ pon. f. f. q̃ ſubſtãtia nõ ſuſcipit, magis & minus cuius rõ eſt, quia Suſcipere magis, & minus, eſt aliquid intendi, & remitti ẜm ſuum eſſe eſſentiale ꝓpriũ, ſed ſubſtantia non intẽdit, nec remittit ẜm ſuum propriũ eſſe eſſentiale, quia eſſe eſſentiale ſubſtantiæ ſolum ſimul acquirit, & conſiſtit in indiuiſibili, ideo ſubſtantia non ſuſcipit magis, & minus. Et licet vna ſubſtãtia quãtũ ad eſſe accidentale eius ſ quantũ ad actũ ſubſtandi alijs, dicat magis ſubſtãtia quã alia, vt prima eſt magis

D ſubſtantia quã ſecunda, tamẽ quãtum ad ſuum proprium eſſe, quod eſt eſſe p ſe, vna non dicitur magis ſubſtantia q̃ alia, ideo non intenditur, nec remittit ſecundum ſuum proprium eſſe neque ſuſcipit magis neque minus.

Quid ſit intẽdi ac remitti.

Quarto ſciẽdũ, q̃ intẽdit eſt aliquid ſucceſſiue perfici in ſuo ꝓprio eſſe, vt cũ aliquid eſt album, et efficitur albus, illa albedo perficit in ſuo ꝓprio eſſe, & talis argumentatio pfectionis vocatur intẽſio, quia ibi forma tendit ab eſſe imperfecto in ſuum eſſe completũ. & ecõtra, remitti eſt aliquid imperfici in ſuo eſſe, & dr̃ illa imperfectio remiſſio, qua ſi formæ amiſſio ſui eſſe perfecti, vel iterata miſſio ad ſuum eſſe in-

E completũ, & imperfectũ. Et dupl̃r aliquid põt ſuſcipere intẽſionẽ, & remiſſionẽ. quo mõ ẜm maiorẽ et minorem pmixtionẽ cũ ſuo cõtrario, vt aliquid dicitur eſſe albus, q̃ eſt nigro impermixtius, vel dr̃ minus album ẜm q̃ eſt nigro plus pmixtum, alio mõ fit intenſio, & remiſſio ſcd̃m maiorẽ & minore radicationẽ formæ ĩ ſubiecto, q̃ quidẽ radicatio ſequit actionẽ cõtrarium, q̃ magis, & minus diſponunt ſubiectũ ad ſuſceptionẽ talis formę, & quia ſubſtantia non eſt in ſubiecto, neq. hẽt cõtrariũ, vt prius dictum eſt. ideo nullo iſtorum modorum põt ſuſcipere intẽſionẽ, & remiſſionẽ, ſiue magis & mi-

F nus, capiendo ſubſtantiã pro ſubiecta completa. vt in proprietate præcedenti, & hęc eſt proprietas eodem modo propria ſubiectæ ſicut præcedens.

Argu.

Sed cõtra prędicta arguitur primo ſic. Ignis & aqua cõtrariãt. & tñ ſunt ſubſtãtiæ, ergo ſubſtãtię aliquid eſt cõtrarium. Sc̃do ſic. Oẽ q̃ corrumpit, a ſuo cõtrario corrumpitur, ſed multę ſubſtãtię corrumpunt, ergo ſubſtãtia hẽnt cõtrarium. Tertio ſic. Elemẽta, vt ignis & aqua, ſunt ſubſtãtiæ, & tñ in mixto intenduntur, & remittuntur, ergo ſubſtantia ſuſcipit magis, & minus.

Quarto ſic Ratio aliqualis eſt ſubſtãtia, & tamẽ ſuſcipit magis, & minus, cuius

al-

A aliqui hominis dicuntur magis rōnales, alijs. Quinto ſic. Ignis lux eſt magis ſubſtantia, q̄ ignis flamma, & Ignis flamma, q̄ ignis carbo, ergo cum ignis ſit ſubſtātia completa, ſequitur, quod ſubſtantia ſuſcipit magis, & minus.

Solutio

Ad argumēta. Ad primū dicitur, ꝙ ignis, & aqua ſcd̄m accidēs cōtrariantur, ſ. ſcd̄m ſuas qualitates, q̄ ſunt calidū, & frigidū, humidum, & ſiccum, tn̄ non contrariant̄ per ſe ſcd̄m ſuas formas ſubſtantiales, & de contrarietate ꝑ ſe ſolū eſt hic ad ꝓpoſitū. Ad ſcd̄m dr̄, quod omne, ꝙ corrumpit̄, corrumpitur a ſuo contrario, vel per ſe, vł per accidens, ſed non oportet oē, quod corrumpitur, habere contrarium. nā ſubſtantia, q̄ corrumpitur, corrumpit̄ ab aliqua qualitate. Ad tertium dicitur, ꝙ licet elementa in mixto ſecundum ſuas qualitates intendant̄, & remittantur, non tn̄ ſecundum ſuum ꝓpriū eſſe ſubſtātiale, ideo non ſuſcipiunt magis et minus. Ad quartum dicit̄, ꝙ rationale capitur dupl̄r, vno modo quantum ad formam, q̄ importat ſecundum ſe, & ſic nō ſuſcipit magis & minus, alio modo capit̄, vt eſt principium operationis rōnis, & adhuc dupliciter. vno mō ex parte ipſius formæ, & ſic iterū non ſuſcipit magis & minus, alio modo ex parte materiæ, q̄ ſecundum magis, & minus pōt eſſe diſpoſita ad talē operationem rōnis, & ſic ex parte materiæ. rōnale quantum ad operationes eius ſuſcipit magis, & minus: ſed hoc eſt ſecundum ſua accidentia; ſed ſecundum ꝓprium eſſe non ſuſcipit intēſionem nec remiſſionē. Ad quintum dicitur, ꝙ ignis lux quātum ad eſſe ſubſtātiale, non eſt magis ignis q̄ ignis flamma, ſed ſolum quantum ad ſe accidētale vt ſunt claritas, puritas luciditas, & ſic de alijs. ideo ſcd̄m ſuum proprium eſſe non ſuſcipit magis, & minus.

B — De hoc eſt magna, q̄ſtio iter Auctor. & alios vt patet in primo de Gener.

C

Proprium ſubſtantiæ eſt, eſſe Suſceptiuum Contrariorum.

Itē proprie proprium eſt ſubſtātiæ, cum ſit vna, & eadē numero, D ſecundū ſui mutationē eſſe ſuſceptibilē contrariorū, vt idē hō aliquando eſt albus, aliquando niger, aliquando calidus, aliquādo frigidus, & aliquando prauus, aliquando ſtudioſus. neq. eſt de orone inſtantia, quia licet hæc eadē orō, Soc. ſedet aliquando ſit vera, aliqn̄ falſa, non tn̄ eſt hoc ſcd̄m ſui mutationē, ſed rei, vt quia Soc. ſurgit, aut currit. & iō nota, qd̄ verum, & falſum ſunt in rebus vt in ſubiecto, & ſunt in oratione vt in ſigno, vnde ęquiuocatur modus eſſendi in eum dicitur verum vel falſum eſt in rebus, & in orone, ſimiliter ęquiuocat̄ ſuſceptibile, cū dr̄ res eſt ſuſceptibilis veri, & falſi, & orō eſt ſuſceptibilis veri, & falſi, ſicut æquiuocatur ſuſceptibile, cum dicitur, vrina hominis vel aīalis, eſt ſuſceptibilis ſanitatis, & aīal eſt ſuſceptibile ſanitatis, hæc. n. ſuſcipit ſanitatē, quia ſignificat eam, illud vero, quia ſubiectū eſt eius, & ita huius proprium nō cōuenit orationi, ſed ſubſtantiæ.

F — Quare ſuſceptiuum eſſe cōtrariorum ſubſtantiæ maximum propriū eſt.

Poſtq̄ Auctor poſuit quintam proprietatem ſubſtantiæ, hic conſequēter ponit ſextam, & vltimam, dicēs ꝙ maxime proprium eſt ſubſtantiæ. cum ſit vna, & eadem numero, ſecundum ſui mutationem eſſe inſceptibilem contrariorum. cuius ratio eſt, quia omnia cōtraria ſunt formæ accidentales, cū ſubſtantia nō hēt contrarium, vt dcm̄ eſt, ſed oīa accidentia ſunt habitātia ſicut in ſubiecto, & etiā contraria fiunt circa idē ſubiectū in numero a quo mutuo ſe expellunt, vt patet per ipſorū diffinitione ergo ſubſtantia, vna manēs, & eadē numero, eſt ſuſceptibilis cōtrariorū, ſicut idem homo eſt quādoq. albus, quādoq; niger, quandoq; calidus, quandoque frigidus, & ſic de alijs.

Primo

A Primo ſciendum, quod contraria nõ
pñt recipi in eodẽ ſubo numero, ſine
aliqua ſui mutatione, ideo ſubſtantia
non põt ſine aliqua ſui mutatione ſu-
ſcipere contraria, talis aũt mutatio nõ
eſt ipſorum contrariorũ tanquã ſubi,
quod mutatur cũ illa contraria ſint ter
mini mutationis. iõ talis mutatio eſt
ſubſtantiæ tanq̃ ſubi. q̃ qdem ſubſtan-
tia manet eadẽ ſub vtroq contrariorũ.
ideo in hac proprietate bene dr, quod
ſubſtantia ſm ſui mutationẽ eſt ſuſce-
ptiua contrariorum, & licet ſubſtantia
ſm ſuũ eſſe ſubſtãtia'e non mutet, ſed
maneat ſub vtroque contrariorum, ta-
B men mutatur ſecundum ſuum eſſe ac
cidentale, ꝙ capit ab ipſius contrarijs.

Secundo ſciendum, ꝙ iſta ꝑprietas
conuenit omnibus ſubſtantijs, tam pri
mis q̃ ſecundis, licet diuerſimode. qa
primæ ſubſtantiæ ſunt per ſe ſuſcepti-
uæ contrariorum, & ſecunda ſubſtan-
tia ex conſequenti ſuſcipit contraria p
hoc quod habet eſſe in primis, per hoc
enim quod Soc. eſt albus, vel niger, ho
mo ex cõſequenti eſt albus, vel niger,
& ſimiliter corpus, vel ſubſtãtia, & ſic
ſecunda ſubſtantia manens, eadem nu-
mero, cum prima ſubſtantia eſt ſuſce-
ptibilis contrariorũ, licet ex cõſequen-
ti, & ſic iſta proprietas conuenit omni
C ſubſtantiæ, & etiam conuenit ſoli, qa
nulla quantitas manens eadem nume
ro eſt proprium ſuſceptibile contrario
rum, ſicut eadem linea in numero non
ſit curua, & recta. ſimiliter etiam, nec
eadem qualitas ſuſcipit contraria, nec
eadem actio. eadem. n. actio in nume-
ro non poteſt eſſe bona, & mala, & ſic
de alijs accidentibus & ſic iſta proprie
tas cõuenit oĩ ſubſtantię. & ſoli, & ẽt
ſemper ſecundum aptitudinem, & ſic
eſt ſibi propria quarto modo.

Tertio ſciendum, ꝙ licet eadem ora
tio ſit; quandoq; vera, quandoq; falſa;
& per hoc videatur manens eadem nu
mero eſſe ſuſceptiua cõtrariorum, tñ ſi
bi non conuenit hęc ꝑprietas propter
duas rationes. Primo eſt, quia ipſa nõ
ſuſcipit contraria, ſ. verũ, & falſum ſm
ſui mutationẽ, ſed ſm mutationẽ rei ſi D
gnificatæ, vnde veritas orõnis eſt adæ-
quatio eius ad rem ſignificatã, & falſi-
tas eſt in adæquatio, ſed talis adæqua
tio, vel in adæquatio mutatur ꝑ muta-
tionem ſignificati propoſitionis, & nõ
per mutationẽ orationis, ſicut hęc ora
tio. Iacobus ſedet, Iacobo ſedẽte eſt ve
ra, ipſo vero non ſedente, eſt falſa per
mutationẽ rei. Secunda ratio eſt, quia
oratio non eſt ſuſceptiua ueri vel falſi
ꝑ modum ſubi, ſed tñ per modum ſi
gni. & in illa proprietate intelligit, ꝙ
ſubſtantia ſit ſuſceptibilis contrario-
rum, tanquam ſubiectum ipſorum. iõ
oratio non eſt ſuſceptibilis contrario- E
rum, vt hic capitur ſuſceptibile.

Quarto ſciendum, ꝙ verum & fal- Verũ &
ſum ſolum ſunt ĩ oratione, vt in ſigno falſum
ſecundum, quod orõ eſt ſignum adæ- in orõ-
quatum vel inadæquatum cõpoſitio- ne, ĩ ĩtel
nis, extremorum, quæ eſt ex parte rei, lectu, &
& in intellectu tanquam in cognoſcẽ- in reb.
te, & ſunt in rebus tanquã in ſubiecto. diuerſi-
Cuius cauſa eſt, qa veritas eſt vera rei mode
entitas, et eſt paſſio entis. ſed paſſiones ſunt.
entis ſunt in rebus, vt in ſubiecto, cu-
ius etiam ſignum eſt: quia, ſi nullus in
telligat ſignificatum huius orationis,
Socr. ſedet, & non intelligens profe-
rat, illa ꝑpoſitio erit vera Socr ſeden-
te, & talis veritas non eſt in propoſi-
tione, vt in ſubiecto, ergo relinquitur F
ꝙ ſit in rebus. & hoc patet, quòd verũ
& falſum diuerſimode ſunt in rebus,
& in oratione. ideo æquiuocatur mo-
dus eſſendi cum dr eſſe in vtroque il-
lorum, & etiam ſuſceptibile. cum dici
tur, quod res eſt ſuſceptibilis veri, &
falſi, & etiã oratio, quia orõ ſuſcepti-
ua eſt ſolum tanquam ſignum, & res
ſicut ſubiectum. & per hoc patet intel
lectus huius proprietatis.

Sed contra prædicta primo arguit Argu.
ſic. Deus eſt ſubſtantia cum ſit ens p
ſe tamẽ non eſt ſuſceptibilis cõtrario-
rum, cum in illo nullum ſit accidens.
ergo non oĩs ſubſtantia ſuſceptibilis
eſt contrariorum. Scdo ſic. Angeli nõ
ſunt ſuſceptibiles contrariorum. cum

A ſint formæ ſimplices, ſimiliter neq; cęlum quod eſt ſeparatum ab omnibus contrarijs, ergo illa proprietas non conuenit omni ſubſtantiæ.

Tertio ſic. Eadē ſuperficies nunc. ſuſcipit album, & nigrum, q̄ ſunt contraria, ergo non ſolum ſub̄a eſt ſuſceptiua contrariorū. Quarto ſic. Duo cōtradictoria non pñt verificari de eodē ſine ſui mutatione. ſed verū & falſum ſe habent vt contradictoria reſpū propoſitionis, ergo eadē propō non pōt eſſe vera, & falſa ſine ſui mutatione. Quinto ſic. Illud qđ ſp ſignificat idem, non qñq; ſignificat verum, qñque falſum, ſed vna o͂o ſp idem ſignificat, vt
B hæc o͂o Petrus ſedet, ſp ſignificat Petrum ſedētē, ſiue ſedeat, ſiue non. ergo eadē o͂o non fit quandoque vera, quādoque falſa per mutationem rei.

Solutio Ad argumenta. Ad primum dr̄, qđ licet capiendo ſubſtantiam cōiter, pro oī ente per ſe, Deus ſit ſubſtantia, tñ ſi capiat ad ſubſtantiam ſpāliter ſolū p ſubſtantia vnī, & particulari, vt capit in propō, ſic Deus non eſt ſubſtantia. Ad ſm dr̄, quod licet Angeli non ſuſcipiant contraria realia, quæ ſunt qualitates actiuæ, & paſſiuæ, nec ēt cœlū, tñ bñ ſuſcipiunt contraria in gñe moris, qa ſm eorum naturam variabiles ſunt de bono in malum, ſunt ēt ſuſceptibiles ſcientię, & ignorantiæ, cęlum ēt ſuſcipit contraria de gñe ſitus, & de gñe vbi, vt deorſum, & ſurſum, ante, & retro, & ſic de alijs, & ēt ſuſcipit aliquas contrarietas, vt denſum, & rarū. Ad tertiū dr̄, qđ licet eadē ſuperficies, ſuſcipiat contraria tanquā ſubm, quo non tñ ſuſcipit contraria tanquā ſubiectum quod ſuſcipit ipſa, et dat ipſis exiſtentiam, & hoc modo ſubſtantia
C eſt ſuſceptiua contrariorum. Ad quartum dr̄, quod ſi capiat generaliter mutatio pro quacunque variatione in aliqua forma abſoluta vel reſpectiua, cōtradictoria non poſſunt verificari de eodem ſine ſui mutatione, ſed ſi capiatur mutatio ſolum pro variatione in aliqua forma abſoluta, ſic contradictoria bene verificantur de eodem ſine ſui mutatione. mō verum, & falſum ſunt, formæ reſpectiuæ, & non abſolutæ, iō bene verificantur de propoſitione per mutationem rei ſine mutatione orationis. Ad quintum dr̄, quod licet o͂o ſignificet ſemper idem ſignificatum, non tñ ſemper ſignificat ipſum adæquate, ideo non ſemper eſt vera. D

De Quantitate, quæ diuiditur primo in continuum, ac diſcretum.

QVantitatis, aliud continuum, aliud diſcretum. Quantitas continua eſt cuius partes copulantur ad vnum terminum communem. Diſcretū vero eſt cuius partes non copulantur ad aliquem terminum communem. E

Poſtq̄ Auctor determinauit de primo prædicamento, quod eſt ſubſtantia hic conſequenter determinat de p̄dicamentis accidentium, & primo de Quantitate cuius rō eſt quia p̄dicamēta ordinant̄ ſecūdū qđ propinquius ſe hñt ad ſubſtantiā, ſed inter oīa accidētia quātitatis immediatius ineſt ſubſtātiæ materiali, & ēt accidētia iſunt ſubſtantiæ mediante quātitate, eo qđ alia accidentia quantitate in ſubſtātia materiali acquirūtur per motū vel ex primo, vel ex conſequenti; ſed ſub̄a materialis nō ſubijcitur motui niſi per quātitatem, ideo accidentia alia mediante quātitate in ſubſtantia acquirunt̄, ideo conuenienter præponitur alijs accidentibus. F

Primo ſciendum, quod licet quātitas vniuoce dicat̄ de omnibus quātitatibus, quia prędicat̄ de ipſis ſecundum vnum nomen, & vnam rōnem. quę eſt qđ quantitas eſt menſura ſubſtātię. tamen; qa quātitas non pōt definiri quiditatiue, & a priori ēt non poſſet dari definitio de ipſa, qua diſtincte notificaret q̄tū ad diuerſos modos, quib. menſurat ſubſtātiam, & illi modi poſſunt

Cur a diu ſone potius quā definitione incipiat.

d. ſlin-

A diſtinctè notificari per diuiſionem, iō quātitas conuenienter diuiditur anteq̄ definiatur. vnde, ſi definiretur in cōi, ta lis definitio parum notificaret q̄titatē, & ipſa magis notificatur a poſteriori, per diuiſionem, ſicut & alia gñraliſſima qnq. magis notificātur, & facili⁹ p diuiſionem q̄ per definitionē, quia magis diſtinctè cognoſcūtur ſm ſuas ſpēs.

Secundo ſciendum, q̄ quantitas in textu diuiditur ſic. Quātitatis, aliud cōtinuum, aliud diſcretum, cuius diuiſionis ratio eſt, quia oīs quantitas eſt mēſura ſubſtantiæ, vel ergo menſurat ipſam ſecundum, q̄ habeat partes ſeparatas, & diſcretas ad inuicem, & ſic eſt diſcreta, vel ſecundum, q̄ habet partes continuas, & coniunctas inter ſe, & ſic
B eſt quantitas continua. Vnde in quantitate diſcreta, partes nōn copulantur ad aliquem terminum cōem, ſed ſunt adinuicem diſcretæ, & ſeparatæ, & in quantitate continua partes copulātur ad aliquem terminum cōem, q̄ eſt principiū vnius partis, & finis alterius. Et in hac diuiſione dr̄ quātitatis in ſingulari numero, & non quātitatū, ad denotandum, ſeu oſtēdendum vnitatē gñis quātitatis, & ponitur aliud, & nō alia, ad oſtēdendū q̄ iſta diuiſio non eſt diuiſio gñis in ſuas ſpēs ſpecialiſſimas, ſed in genera ſubalterna. vñ ſenſus eſt gñis quātitatis, aliud continuum, aliud diſcretum, & magis dr̄ aliud quam alterum, ad oſtendendum diuerſitatē eſ-
C ſentialē quātitatis cōtinuę, & diſcretæ.

Diſcretū & cōtinuum quē ordinē inter ſe ſortiantur.

Tertio ſciendū, q̄ iſtæ duæ ſpēs, ſ. cōtinuū, & diſcretum poſſunt dupl'r cōſiderari; vno modo cōparādo eas ad quātitatem in cōi, & hoc modo vna nō eſt prior altera. ſed quantitas æque primo & vniuocè dr̄ de ipſis alio mō cōparādo eas inter ſe, & hoc dupl'r, quia vno modo inter ſe cōparari ſic poſſunt ſecundum viā nrę cognitionis, & quo ad nos, & ſic q̄titas cōtinua pcedit diſcretā, q̄a per diuiſionem continui cauſatur quodāmodo numerus, & cognoſcitur a nobis, q̄ eſt q̄titas diſcreta. alio mō cōparantur ſecundum ordinem naturæ,

& ſimpliciter, & hoc modo diſcreta pcedit continuam; quia vnitas, quæ eſt A
principium diſcretæ, prior eſt ſimpl'r puncto, qui eſt principium quantitatis continuę, eo q̄ vnitas non habet poſitionē i continuo ſicut habet pūctus, & p hoc patet ordo illarum ſpecierum.

Quarto ſciendum, q̄ i diuiſione q̄titatis, Ariſt. enumerat continuum ante diſcretum, & determinando de ipſis pponit q̄titatem diſcretam continuæ, et hoc facit ad oſtendendū duplicem ordinem illarum ſpecierū inter ſe p hoc .n. q̄ in diuiſione continuū pponit diſcreto, oſtendit harum ſpecierū ordinatio ſm ordinem noſtræ cognitionis. & quo ad nos, ſed determinādo de ipſis, diſcretum pponit continuo, ad oſtendendū ordinem illarū ſpēꝛum ſm ordi
nem naturæ, & p hoc ſatis patet ordo E
q̄titatis iter alia pdicamenta, & quare prius diuit q̄ definiat, & declatio ſuæ diuiſion s, & ordinis ſuarū ſpecierum.

Contra prędicta arguitur primo ſic. Argu.
Vnum pdicamentum habet vnum modum d. nominādi primā ſubſtantiā, cū pdicamenta diſtinguātur ſcd'm diuerſos modos pdicādi de prima ſub̄a, vñ illa q̄ nō pnt habere eundem modum pdicādi cōem de ipſa ſp ſunt i diuerſis pdicamentis, ſed q̄titas nō habet vnū modum pdicādi de prima ſubſtātia, q̄a q̄titas continua denominat ſubſtantiā quantam, & diſcreta quotam. ergo q̄titas non eſt vnum pdicamentum. Secundo ſic. Oē genus æqualiter dr̄ de
ſuis ſpecieb. ſed quantitas non dr̄ equaliter de ſuis ſpēb. ſ. de cōtinua, & diſcre F
ta. ſed diſcreta prior eſt cōtinua. ergo q̄titas non eſt vnū genus pdicamentale.

Tertio ſic. In oī genere eſt vnum minimum, quod eſt metrum, & menſura omnium illorum, quæ ſunt in tali gñe ſed in quantitate ſunt duo minima .ſ. vnitas .& punctus, ergo non eſt vnum prædicamentum quantitatis. Quarto ſic. Omne vniuocum habet prius definiri quam diuidi, quātitas eſt vniuocū ergo male diuiditur prius, quā definiatur. Quinto ſic. Omne continuū eſt di-

 ſcretum

A ſcretum, cum omne cōtinuum ſit vnū in ſe diuiſum ab alijs, ergo continuum & diſcretum coincidunt, ergo membra huius diuiſionis nō ſunt oppoſita.

Solutio Ad argumenta. Ad primum iſtorū dr̄, quod licet ſecundum vſum noſtrū non habeam⁹ vnum modum denominandi primā ſubſtātiā per quantitatē, tñ ſcd̄ in eſſe q̄titatis habem⁹ vnū modum cōem denominādi ipsā, qa cum oīs quantitatis det eſſe qm̄, pōt denominare ſubſtātiā q̄tā, licet illud denominatiuum, quo ad nos ſit appropriatum q̄titati continuę, eo quod habem⁹ illud denominatiuum ꝓpriū q̄titatis diſcretę. ſ. quot etiā oīs quātitas denominat ſubſtātiā menſurabilem, vel mēſoratā. B Ad ſecundum dr̄, quod licet cōparādo illas duas ſpecies iter ſe, diſcreta ſit vno mō prior continua, tamen ꝑ reſpectum ad ſuum genus æqualiter ſe habent, & quātitas dr̄ vniuoce de ipſis. Ad tertium dr̄, quod licet punct⁹, et vnitas ſint minima reſpectu aliquarū ſpecierum q̄titatis, tñ nullum illorum eſt ſimpliciter minimum reſpectu totius gñris quantitatis, quia nullum illorum eſt cōe principium oīum ſpecierum eius, ſed eſſe q̄titatis in cōi eſt minimum ſimplr̄ in iſto pdicamento. Ad quartum dr̄, quod licet omne vniuocū ꝙ poteſt diſtinctè magis notificari, per definitionem, q̄ per diuiſionem, prius debeat definiri, q̄ diuidi, non tñ oportet de eo, quod facili⁹, & magis diſtincte notificet per diuiſionem, q̄ per definitionem mō ſic eſt de q̄titate, vt dictum eſt prius. Ad quintum dr̄, qd̄ licet continuum, & diſcretum ī vno materialiter coincidāt, & ſecundū diuerſas rōnes, non tñ formlr̄, & ſecundum vnam rōnem, vnde aliquid ſubiectum inquantum eius partes inter ſe copulanē ad vnum terminum cōem, dicitur continuum, ſed inquantum eſt diſcretum, & ſeparatum ab alijs indiuiduis dicitur diſcretum, & ſic habent menſurari quantitate continua, & diſcreta.

De diſcreta quantitate, ac eius ſpeciebus.

Quātitas aūt diſcreta eſt numerus, & orō, vnde duæ ſunt ſpecies D eius, non .n. eſt in numero aliquis cōis terminus, ad quē partes numeri copulētur, vt in decē, quinq; & quinq; aut tria, & ſeptē, ad nullum. n. terminū cōem copulātur, ſed ſemper diſcretæ ſunt, & ſeparatæ. Eſt aūt numerus multitudo ex vnitatibus aggregata. ſimiliter & in orone, ſyllabæ non copulantur ad aliquem terminum cōem, ſed vnaquæq; ſeparata eſt ab alia.

Poſtq̄ Auctor præmiſit diuiſionem q̄titatis, hic conſequenter determinat de mēbris eius. ſ. de continua, & diſcreta, & qa ordine naturæ q̄titas diſcreta prior eſt q̄titate cōtinua, cū ſit ſimplicior. iō prius determinat de diſcreta, q̄ de continua, qa tū continua eſt nobis E notior q̄ diſcreta, iō notificat diſcretā per negationē illius, ꝙ cōuenit continuæ, ſ. quod hēat partes, quæ per vnū terminū cōmune ad inuicem copulentur, vnde ſic definitur, quantitas diſcreta eſt cuius partes non copulantur ad aliquem terminum commune, ſed ſp inter ſe diſcretæ, & ſeparatę ſunt. & diuiditur in duas ſpecies. ſ. numerum, & orationem, cuius ratio eſt, quia omnis F quantitas diſcreta habet partes permanentes, vel ſucceſſiuas. ſi primum, ſic eſt numerus. ſi ſecūdum, ſic eſt oratio.

Primo ſciendū, ꝙ numerus eſt multitudo ex vnitatib. aggregata. & ibi ponit multitudo, loco generis, & dicitur ex vnitatibus aggregata. ſ. ex vnitatibus formalibus de genere quantitatis ad denotandū quòd numerus eſt multitudo formalis; q̄ ex talib. vnitatibus conſurgit, ad differentiā multitudinis materialis, ſicut ē multitudo ſubiectorum habentiū tales vnitates, & eſt talis numerus quantitas diſcreta, & qd̄ ſit quātitas patet, qa oīs menſura ſubſtātię eſt quātitas, ſed per numerū ſubſtantiam menſuramus, ſicut per decē menſuramus decem canes, vel lapides ergo numerus eſt quantitas, & quod ſit

Quid numerus.

A fit diſcreta, patet, quia partes eius non copulant ad aliquẽ terminũ cõem, qui ſit terminus vnius partis, & principiũ alterius, ſed oẽs vnitates in numero remanẽt diuiſę, & diſcretę inter ſe, cũ quãlibet poſſit ab alia idifferẽter ſeparari.

Cauſa formalis materialis finalis, et efficiens numeri.

Scd'o ſciendũ, quod cauſa formalis numeri eſt vnio ſuarum vnitatum ſub forma diſcretionis, q̃ prouenit ab vltima vnitate numeri, q̃ dat ſibi nomen, rationem ſicut denarius capit formã, & ſpeciem numeri denarij, a decima vnitate, & licet ſic vnianẽ vnitates ſub forma diſcreti, tñ non copulantur ſiue vniuntur per copulationem ad aliquẽ terminũ cõem ſed cauſa materialis, in qua ſunt numeri, ſunt res numeratæ, in quibus eſt numerus, vt in ſubiecto, ſicut denarius eſt ſubiectiuè in decem canibus. Et cauſa finalis eius, eſt certi-

B ficatio, vel menſuratio ſubſtantiæ acceptæ ſecundum ſuas partes ſeparatas & diſcretas, & eius cauſa efficiens, eſt cauſa efficiens ſui ſubiecti quãtum ad ſuum formale. & quantũ ad actum numerandi eſt anima numerans, & capit numerus nõ ꝓ numero numerato, q̃ ẽ res numeratę, ſicut decẽ canes, vel decẽ equi, neq; primo numero numerante effectiue, q̃ dr̃ aĩa numerans, ſed ꝓ numero numerante formaliter, q̃ eſt q̃titas formis exiſtẽs in reb. numeratis.

Oratio triplex.

Tertio ſciẽdũ, ꝙ ratio tripliciter accipitur. vno mõ ꝓ voce prolatã, & ſic ẽ de ſcd'a ſpẽ qualitatis. alio mõ pro voce cõplexa, vt ſignificatiua eſt, & ſic eſt ens rõnis quãtũ, ab ſuũ formale, ꝙ eſt

C ordinatio ad ſignificandũ, & ſic nõ ponitur in ꝑdicamẽto. tertio mõ accipit ꝓ menſura ſonorũ literarum, & ſyllabarum exiſtentiũ in voce prolata ſecũdum quã vna ſyllaba dr̃ breuis vel lõga. & dicitur mẽſurari per prolationes ſuarum ſyllabarum, & ſyllaba per ſonum literarum, & illo modo accipitur hic oro formaliter pro illa menſura ſonorũ vocis prolatę, & per hoc patet, ꝙ hic non ſumitur oratio, vt eſt in voce cõplexa, ſed gñaliter prout eſt ĩ qualibet voce ꝓlata, ꝓut oro dr̃ oris ꝓlatio.

D Quarto ſciendũ, quod talis menſura vocis prolatę eſt quãtitas diſcreta, & primo probat, quod ſit quãtitas, q̃a oẽ accñs menſuratiuũ ſubſtantiæ, ſiue ſui ſubiecti eſt quantitas, ſed oratio ẽ mẽſuratiua ſui ſubiecti, ſiue ſui materialis, quod eſt vox prolata, ergo eſt quantitas, & ꝙ ſit diſcreta patet, q̃a partes eius non copulantur ad aliquẽ terminũ cõmunẽ, q̃ ſit finis vnius partis ei⁹, & principium alterius, aut ecõtra, vnde in voce prolata vna ſyllaba non eſt principium vnius partis, & finis alterius, ſed omnes ſyllabæ orationis ſunt diſcretæ, & ſeparatæ abinuicẽ, & licet ſint diſtincte, tñ capiũt formã vnius diſcreti per aggregationẽ, & ordinẽ inter ſe, & per hoc aliquo mõ vniunt, & differt oratio à numero, q̃a licet vterq; incipiat ab vno indiuiſibili, tñ in numero illud idẽ indiuiſibile, ꝙ eſt principiũ reſumitur cum ſequentib. ad certificã-

Měſura vocis ꝓlatę q̃.

Numeri ab orõne diſtinctio.

E dum ſuum ſubiectum, ſed in oratione primum indiuiſibile non reſumitur cũ ſequentibus, quia ſuę partes non ſunt permanentes. & pro hoc ſatis patent, ſpecies, quantitatis diſcretæ.

Argu.

Sed contra ꝑdicta arguitur primo ſic. Multitudo nõ eſt q̃atitas. ſed relatio, cũ multũ ſit de gñe relationis ſicut & paucũ. ſed numerus eſt multitudo, ergo nõ eſt quãtitas. Secundo ſic. Ois ſpẽs hẽt aliquod indiuiduũ vnũ numero, ſed numerus nõ hẽt aliquod indiuiduum vnũ numero, cũ nullus numer⁹ particularis hẽat vnũ ſolũ ſubiectũ in numero, ſed ſit diuerſis, ſicut decẽ vnitates ex quib. eſt denarius ſunt in decẽ canib. ergo numerus nõ eſt ſpẽs q̃titatis diſcretę. Tertio ſic. Oẽ compoſitũ

F ex indiuiſibilis eſt diuiſibile, ſed numerus non eſt indiuiſibilis, ergo non eſt multitudo aggregata, ex vnitatibus, quia vnitates ſunt indiuiſibiles. Quarto ſic. omnis quantitas eſt mẽſura ſubſtantię, oratio non eſt menſura ſubſtãtiæ, ſed vocis, ergo non eſt quantitas. Quinto ſic. Vox plorata eſt continua, quia paſſiones vocis ſunt continuatas, melodia, et de articulatio ſonorũ. ergo

A ratio, quæ eſt menſura talis vocis eſt continua, & per conſequens non eſt quantitas diſcreta.

Ad argumenta. Ad primum dicitur quod ſi capiatur multum reſpectiue, vt opponitur pauco, eſt genere relationis, ſed ſi capiatur abſolute, vt opponitur vni, ſicut etiam vnitas, & multitudo opponuntur, ſic multum eſt in gñe quantitatis, & ēt multitudo. Ad ſecundum dr̄, quod licet numerus non hēat vnum ſubiectum ſimpliciter, tñ habet ſubiectum vnum vnitate aggregati omnis, & hoc ſufficit ad vnitatem indiuiſibilem alicuius numeri, quia numerus non eſt vnus niſi vnitate aggrega-

Solutio

B tionis, ſed eſt realiter multitudo. Ad tertium dicitur, quod licet compoſitũ ex indiuiſibilibus ſub forma continuationis, vel copulationis ſit indiuiſibile, tñ compoſitum ex indiuiſibilibus ſub forma diſcretionis & aggregationis ſimul non dicitur indiuiſibile, ideo licet numerus ſit diuiſibilis, tñ hoc mō pōt componi ex vnitatibus indiuiſibilibus quæ remanent abinuicem diſtinctæ.

Ad quartum dr̄, ꝙ licet oro non mẽſuret verã ſn̄bã per ſe primo, tñ menſurat alquid, qđ habet modum ſubæ reſpectu ipſius. ſ. ipſam vocem prolat am quæ ſubiectum eius. Ad qnintu m dicit̃ quod licet in voce ſit continuitas quãtum ad ſonũ eius, tñ ibi eſt diſcontinuitas quãtum ad figurationẽ, & formationem ſonorum literarum, & ſyllabarũ, et menſura huius prolationis dr̄ forma liter oratio. ideo eſt formr̄ diſcreta.

Quę & quot ſunt ſpecies quantitatis continua.

Quantitatis aũt continuæ, alia linea, alia ſuperficies, alia corpus, alia tẽpus, alia locus. vnde quinq; ſunt ſpecies eius. Quòd aũt linea ſit quantitas continua, patet, quia partes eius copulãtur ad aliquem communem terminũ, puta ad punctum, et partes ſuperficiei ad lineã & partes corporis ad ſuperficiem.

Poſtq̃ Auctor determinauit de q̃tita te diſcreta, hic conſequenter determi- D nat de continua, quæ eſt cuius partes copulantur ad aliquẽ terminum cõem ipſam diuidens per quinq; ſpecies, quę ſunt, linea, ſuperficies, corpus, tempus, & locus, quorum ſic habetur ſufficientia, qa oĩs quantitas cõtinua menſurat ſuba ſecundũm aliquam extenſionem vel ergo ſecundum extenſionem durationis, & ſic tempus, vel ſecundum extenſionem magnitudinis, & hoc dupl̄r vel menſurat extrinſece, & ſic eſt locus vel intrinſece, & hoc dupliciter, vel ſecundũ vnã dimenſionẽ tm̃ & ſic eſt linea, vel ſecundũ plures, & hoc dupl̄r, vel ſcd'm duas, & ſic eſt ſuperficies, q̃ menſurat ſecundũ lungum, & latũ, vel ſcd'm tres dimenſiones. & ſic eſt corpꝰ ꝙ menſurat ſecundum longum, latũ, & profundum, & quia iſtæ tres ſpẽs. ſ. linea ſuperficies, & corpꝰ itrinſece mẽ ſurant, alię verò extrinſece, ideo primò de ipſis videndum eſt quam de alijs.

Quinq; tantum ſunt cõtinuæ, quantitatis ſpecies.

E Primo ſciendum, ꝙ linea eſt longitudo ſine latitudine, & ꝓfunditate, cuius extremitates ſunt duo puncta, cuius rō eſt, quia linea intelligitur cauſari ex fluxu puncti in longum, ideo linea ex fluxu puncti habet longitudinẽ, & quia punctus non pōt intelligi fluere in latum, nec ĩ profundum, ideo linea eſt ſine latitudine, & ꝓfunditate, q; debet itelligi ſine latitudine, & profunditate ipſius lineę, & nõ ſuperficiei, vel corporis, quia non pōt eſſe linea quin ſit in corpore, ideo nõ pōteſt eſſe ſine latitudine, & profunditate corporis, & quia fluxus puncti a puncto ſemper incipit, & terminatur in punctũ. iõ extremitates lineæ ſunt duo pũcta. & per hoc patet, ꝙ ĩ linea punctus eſt materiale eiꝰ habet. n. modum materiæ ĩ hoc ꝙ ſubſtat ſub fluxui, & fluxus eiꝰ eſt formale lineæ, qa ipſam formaliter cõſtituit per hoc ēt patet, ꝙ linea vnõ modo ſolum eſt diuiſibilis ſ. ſecundum longitudinem, quia ipſa non hãbet diuiſibilitatem a pũcto, cum ille ſit idiuiſibilis ſed ſolum hẽt a fluxu illius puncti, qui ſolum ſit ſecundum vnã dimẽſionem.

Quid ſit linea.

F

Quid ſit ſuperficies.

Secundo

A Secundo ſciendum, quod ſuperficies eſt longitudo cum latitudine ſine profunditate, cuius extremitates ſunt duę lineæ, cuius ratio eſt, quia ſuperficies imaginatur cauſari ex fluxu lineæ ī latum. & ideo à lineā habet longitudinē & à fluxu lineæ in latum habet latitudinem, & quia non pōt intelligi fluere ī ꝓfundum, ideo ſuperficies eſt ſine ꝓfunditate, & quia fluxus lineæ incipit à linea, & in lineam terminatur, ideo ſuperficiei, quę eſt fluxu cauſatur extremitates ſunt duę lineæ.

Quid corpus.

Tertio ſciendū, qđ corp⁹ longitudo cum latitudine, & profunditate, cuius extremitates ſunt duæ ſuperficies cuius ratio eſt, qa corpus imaginatē cauſari ex fluxu ſuperficiei in ꝓfundum, iō a ſuperficie hēt longitudinē, & latitudinē, & à fluxu ſuperficiei hēt ꝓfunditatē, B & qa ille fluxus ab vna ſuperficie incipit, & in aliā terminatē, iō extremitates corpori ſunt duę ſupficies & ꝑ hoc patet, ꝙ ſupficies diuiſibilis ē ſcd'm duas dimēſiones, & corp⁹ ē diuiſibile ſm tres. ſ. longitudinē, latitudinē, & ꝓfunditatem, iō corpus hēt oēs tres dimenſiones, & vndiq; eſt diuiſibile.

Linea ſuperficies corpus, quātitatis continuę ſpēs ſunt.

Quarto ſciēdum, qđ ſicut in linea punctū eſt pricipiū materiale in lineę & fluxu puncti ē principium formale, ſic ēt ī ſuperficiē linea ſe hēt, vt materiale. & fluxus lineæ eſt pricipium formale, & ſimilr ī corpore ſuperficies ſe hēt vt principiū materiale, & fluxus ſuperficiei tanq̄ formale, & de qualibet harum ſpērum ꝓbatē, primo, quod ſit C quantitas qa q̄libet eſt mēſura ſubē. Scd'o, quod ſit cōtinua quantitas, quia quantitas cōtinua eſt illa, i qua partes copulanē ad aliquē terminum coēm, q eſt principium vnius partis, & finis alterius, ſed cuiuslibet harū ſpērum partes copulanē ad aliquē terminū coēm, ſicut partes lineę copulanē ad punctū q eſt pricipium vni⁹ partis, & finis alterius, qa vbicunq; cadit diuiſio lineæ cadit ſupra punctū, & partes ſuperficiei copulanē ad lineā, qa vbicunq; diuidatē ſuperficies hoc erit per lineam, q terminat ambas eius partes, & partes D corporis terminanē ad ſuperficiē quia corpus per ſuperficiē ſp hēt diuidi. Et hic capit terminus cōis in terminando nō ī ꝑdicādo, & ſic patet declaratio trium ſpecierum quātitatis continuæ.

Argu.

Sed contra prędicta primo arguitur ſic vna ſpēs oppoſita alteri non eſt de conſtitutione alterius, nec includitur ī alia, ſed linea includitē in ſuperficie, & in corpore, quare vr̄ quod non ſit ſpēs diſtincta ab alijs Secundo ſic. Perfectū & imperfectum nō variāt ſpēm, ſed linea, & ſuperficies, ſe habent ad corpus ſicut imperfectum ad perfectum, ergo non diſtinguuntur ſpē à corpore, & ſic non ſunt quinq; ſpēs quantitatis continuæ. Tertio ſic. Corpus eſt ſpēs ſubē ergo hic male ponitē ſpecies quantitatis continuæ. E Quarto ſic. Illud qđ copulat partes lineæ adinuicem, hēt rōnem formæ reſpectu lineæ, quia copulare, & vnire, eſt actus ipſius formæ, ſed punctus non eſt principiū formale lineę, ſed materiale, ergo partes ei⁹ nō copulanē ad punctum. Quinto ſic. Terminus eſt indiuiſibilis, qa ſi eſſet diuiſibilis poſſet diuidi, & ſic vna pars terminaret aliā, & ſic non terminaret niſi gratia partis. ſed ſupficies non eſt indiuiſibilis, ergo nō eſt terminus cōis ad quem partes corporis copulantur.

Solutio.

Ad argumenta. F Ad primū dr̄, ꝙ licet linea includatē materialiter in ſuperficie, & in corpore, nō tñ includitē formaliter tanq̄ pertinens, vel ſe tenens ex parte formæ corporis, vel ſuperficiei. vñ nō eſt incōueniens, ꝙ ſpecierū diſtictarum formalr vna concurrat materialiter, & veniat ad conſtitutionē alterius, ſicut binari⁹ eſt materialiter de cōpoſitione ternarij. Ad ſm dr̄, qđ licet perfectū, & imperfectū ſcd'm eſſe tm̄ nō varient ſpēm, tñ perfectū, & imperfectū ſcd'm eſſentiā bene variat ſpeciem. modo ſuperficies, & linea ſcd'm perfectionē eſſentię à corpore diſtinguunē, ideo ab ipſa ſpē differunt. Ad tertiū dr̄, ꝙ licet corpus, acceptū pro ſubiecto trinæ dimenſionis, ſit ſpecies ſubſtantiæ, tñ

A corpus, captũ pro actuali trina dimenſione vt capitur hic, non eſt ſubſtantia ſed quantitas. Ad quartum dr, ꝙ ſi cõſideretur punctus, vt eſt continuans, et copulans partes lineę inter ſe, ſic habet modum formę in ſe reſpectu lineę & hoc modo ſolum eſt punctus in potentia, & non in actu, ſed ſi conſideretur vt ſuo fluxu cauſat lineam, ſic eſt principium materiale lineę. Ad quintũ dr, ꝙ licet ſuperficies, ſit diuiſibilis, ſecundũ lõgitudinẽ eſt tñ indiuiſibilis ſecundũ profunditatẽ, & reſpũ profunditatis eſt terminus corporis. ideo eo
Solutio mõ, quo eſt terminus eſt indiuiſibilis.

De tempore, ac loco.

B Partes aũt tpis ad nunc, vt præteritum, & futurum ad pſens, partes aũt loci ad eũdẽ terminũ copulãt, ad quẽ corporis particulæ.

Poſtq̃ Auctor determinauit de linea ſuperficie, & corpore, q̃ menſurant intrinſece, hic conſequenter determinat de quantitatibus continuis, quę mẽſurant extrinſece. ſ. de loco, & tempore, & inde ſumitur ratio huius ordinis. Poteſt etiam ſumi alia ratio, quia licet capiendo quantitatẽ ſub ratione menſurę, vt conſideratur à Logico, & Mathematico, tempus, & locus ſint ſpecies quantitatis ab alijs diſtinctæ, tñ. ſi conſideretur quantitas quantũ ad ſuã
C diuiſibilitatem, & ſub ratione entis vt in Methaphyſica conſideratur, tunc tps, & locus non ſunt ſpecies quantitatis diſtinctæ per ſe ab alijs. hoc. n. modo locus non diſtinguitur à ſuperficie.

Primo ſciendum, ꝙ tps poteſt tripliciter cõſiderari vno mõ gñaliter, pro quacunq; mẽſura durationis, ſiue diſtinguat realiter à mẽſurato, ſiue nõ & hoc mõ tẽpus continet ſub ſe ęternitatem, q̃ eſt menſura rei carẽtis principio, & fine, ſcilicet primæ cauſæ, & ęuiternitatem, q̃ eſt menſura rei hñtis principiũ, & carẽtis fine, ſicut ſunt Angeli, & tẽpus propriè dictum. quod eſt menſura rei habẽtis principiũ, & finẽ, vt ſunt oĩa corruptibilia. Secundo mo

De hoc 4. & 8. Phyſ. 1. Cœli Mun.

do accipitur tẽpus minus gñaliter pro menſura durationis, quæ eſt realiter diſtincta mẽſurato, & ſic ſolũ cõtinet æuiternitatẽ, & tps ꝓpriè dictũ, & nõ æternitatẽ, cũ ipſa nõ diſtinguat realiter ab æterno. Tertio modo, capit propriè ſolũ ꝓ menſura durationis rei corruptibilis, & ſpecialiter mutus, & hoc mõ definitur. Tẽpus eſt numerus motus ſcdm prius, & poſterius, & in pſenti ꝓpoſito ſumit tps prout accipitur ſecundo modo. i. pro mẽſura durationis q̃ eſt quantitas diſtincta à menſurato.

Secundo ſciendum, ꝙ motus & duratio rerum productarum hẽt menſurari per aliq̃ quantitatẽ, & certificari quo ad nos, eo ꝙ aliquæ res dñr æquales durationis, & aliquę inæquales, æquale n. & inęquale accipiunt ſcdm quantitatẽ. ſed motus, & talis duratio non menſuratur per aliã ſpẽm quantitatis, q̃ ꝑ tps, vt probaretur inductiuè in oib. alijs ſpẽbus ergo hñt menſurari per tps, & ſic tps eſt quantitas, & q̃a mẽſura rei continuæ dẽt eſſe continua q̃a dẽt eſſe ꝓportio menſurę ad menſurarum, ſed motus eſt continuus, & ẽt duratio eſſe rei, ergo tps eſt quantitas cõtinua. Adhuc aliter ꝓbat in textu, quia partes tpis ad vnũ terminum cõem copulantur, vt pteritũ, & futurum copulantur, ad nunc præſens, ꝙ eſt finis pteriti, & principium futuri. ergo tẽpus eſt quantitas continua, vnde ſicut in linea punctus eſt tota ſuba rei, et ex fluxu ſuo cauſat ineã, & copulat partes eius ita i tẽpore nunc eſt tota ſubſtantia tẽporis, vel eſſentia. & fluxu ſuo de priori in poſterius cauſa tẽpus, & copulat partes eius adinuicẽ.

Tertio ſciendum, ꝙ locus capit dupliciter, vno mõ ꝑ ſuperficie corporis cõtinentis ſm, ꝙ in eo eſt virtus generatiua, & conſeruatiua locati, vbi diffuſa à corporibus cęleſtib. & hoc modo ſic definit, eſt ſuperficies corporis cõtinentis immobile primum. Alio mõ capit Mathematicè, vel Logicè ꝑ ſuperficie corporis ſine illa virtute conſeruatiua locati, quæ eſt quædã qualitas

Vide 4. Phyſ t. ca. 100. & 101.

E

F

4. Ph. t. c. 43. & 46.

D

A tas de prædicamẽto qualitatis,& hoc modo capitur hic, & definit ſic, ꝙ eſt ſuperficies corporis continẽtis mẽſuratiua locati,ſicut ſuperficies aeris circũdãs lapidẽ dicitur locus lapidis, q̃ põt dupliciter cõſiderari. vno mõ reſpectu corporis continentis in quo eſt ſubiectiue & qd' menſurat intrinſece, ſcd'm duas dimenſiones tñ,& ſic dicit ſuperficies alio modo reſpectu corporis contenti, quod menſurat extrinſece ſecundum tres dimenſiones, & ſic dicitur locus.

Loc' eſt quantitas continua. Quarto ſciẽdum,ꝙ ſicut locatũ mẽſuratur intrinſece per lõgitudinem, latitudinem,& profunditatẽ eius, ſic ẽt mẽſuratur extrinſece ſcd'm tres dimẽſiones loci, in quo ſuſcipitur, ſicut vinum menſuratur ſecundum lõgitudinẽ,latitudinẽ,& ꝓfunditatem a ſuperficie cõcaua vaſis,in quo ſuſcipitur & B per hoc habetur, ꝙ locus eſt quantitas quia eſt menſura ſubſtantiæ, & qd' ſit continua patet,quia partes eius copulantur ad eundẽ terminum cõem, ad quem partes corporis copulãtur qa ſicut partes corporis locati oẽs copulãtur ad centrum eius,ſic ẽt oẽs particulæ loci,quæ eſt idẽ centrum ſcd'm rem qd' eſt centrum locati intrinſecum, & extrinſecum loci,& ſunt ęquales diametri ꝓ eſſę à ſuperficie, q̃ eſt locus, & a ſuperficie locati,vſq. ad centrum ei' & ſic diametri loci,& locati ad idẽ cẽtrum copulãt.& iſti diametri dñr partes loci,nõ eſſentiæ eius,qa iſtę partes ſunt ſuperficies,ſed dñr continuatiuæ loci,& ẽt licet partes corporis inquantum corpus copulenẽ ad ſuperficiem, C tamẽ partes eius vt eſt locatum,copulantur ad centrum,& ẽt partes locati.

Contra prędicta primo arguitur ſic. Motus locans primi mobilis,in quo ẽ tẽps ſubiectiue prius eſt cõtinuus, quã ſit tempus,quia dat tempori cõtinuitatẽ, & tñ ille motus nõ eſt ſpecies quãtitatis,ergo à maiori tẽps nõ eſt quantitas.Secundo ſic. Oẽ illud,cuius partes ad eundem terminum copulantur hẽt ſimul plures partes,ſed temporis non põt eſſe plures partes ſimul,ergo partes eius non copulanẽ ad aliquẽ eundẽ terminum, & ſic non eſt quantitas D cõtinua. Tertio ſic. Numerus non eſt quantitas cõtinua,ſed diſcreta,ſed tẽps eſt quantitas cõtinua. Quarto ſic. Superficies, & locus dicũt idem realiter, ſeu eſſentialiter,ergo non ſunt ſpẽs diſtinctæ, ergo locus male ponit alia ſpẽs quãtitatis à ſuperficie.Quinto ſic.Omne illud quod menſurat ſecundũ tres dimenſiones includens ipſas eſt corpus,ſed locus habet longitudinem, latitudinem,& profunditatem,& menſurat ſecundum ipſas, ergo locus non eſt ſpecies a corpore diſtincta.

Ad argumenta. Ad primũ dr̃ qd' licet motus localis ſecundũ eſſe ſit continuus,non tñ ſecundũ eſſentiã eius,q̃ Solutio vbi fluens, & quia res ponitur in gñe B ſecundũ ſuã eſſentiam,ideo motus nõ eſt quantitas, ſed tẽps eſt continuum, ſecundũ rem,& eſſentiã ſimul,licet effectiue capiat continuitatem a motu, nõ magis ponit in prędicamento quãtitatis, quã motus. Ad ſecundũ dr̃, qd' licet plures partes temporis non poſſint eſſe ſimul permanentes,tñ poſſũt eſſe ſimul plures ſucceſſiue,& in fieri, quod ſufficiat ad hoc', ꝙ copulẽtur ad eundem terminum cõem Ad tertium dicitur,quod licet tempus ſit materialis numerus, & numerus numeratus, non tñ eſt numerus formalis, ſed ſolũ F formalis eſt quãtitas diſcreta. Ad quartum dicitur,quod ſi locus, & ſuperficies conſiderentur materialiter quantum ad id quod ſunt,dicunt idem eſſentialiter,ſed ſi conſiderentur formaliter,quantum ad ſuos modos menſurandi, ſic ſpecie differunt, & formaliter diſtinguuntur,quia ſuperficies mẽſurat intrinſece ſecundum duas dimẽſiones tantum, locus verò extrinſece ſecundum tres dimenſiones.

Ad quintum dr̃, ꝙ licet locus hẽat tres dimẽſiones ſecundũ continentiã eius,ſecũdũ tñ eſſentiã habet duas tm̃ ſ.longitudinem,& latitudinem, & ſolum illud eſt corpus, quod ſecundum eſſentiam habet tres dimenſiones.

A *Communitas, ſeu proprietates quantitatis tum continuę, quam diſcretæ.*

His viſis dicẽdum eſt de cõmu
nitatib. quantitatis. Prima cõmu-
nitas eſt, ꝙ quantitati nihil eſt cõ
trariũ, vbi vt bicubito, tricubito
vel ſuperficiei nihil eſt contrariũ,
quia contrarietas primo ineſt qua
litatib. & non omnib. ſed quibuſ-
dam, quantitas aũt non eſt quali-
tas, quare ſequitur, ꝙ cõtrarietas
nõ eſt in quantitate. Itẽ, quantitas
non ſuſcipit magis neq; minus, nõ
enim vna linea magis eſt linea, q̃
aliam linea, & ternarius non eſt
B magis numerus, quã binarius, &
ſic de alijs: Itẽ propium eſt quan,
titati ſecundũ eã æquale, vel inæ-
quale dici, vt vnus numer⁹ ẽ ęqua
lis, vel inęqualis alteri numero, et
vnum corpus, alteri corpori, & li-
nea alteri lineę, et ita de ſingulis..

Poſtquam Auctor ſuperius determi
Propriũ nauit de quantitate ſecundũ ſe & quã-
eſt quã- tum ad ſuas ſpecies, hic conſequenter
titati nõ determinat de ipſa, quãtum ad ſuas ꝓ-
habere prietates, quæ fluunt ab ipſa conſidera
rarij ta per inclinationẽ ad materiam, & ad
ſua inferiora, enumerans tres proprie-
tas ipſius. Quarũ prima eſt quantitati
nihil eſt contrarium. cuius ratio eſt, q̃a
illud non habet contrarium, ꝙ in ma-
teria pręcedit oẽm contrarietatem, ſed
quantitas in materia ſiue in ſubſtantia
materiali pręcedit omnia cõtra, ergo
C quantitas non hẽt contrarium Minor
patet, quia contraria recipiuntur ĩ ma
teria per motum, & mutationem, quia
ab eodem ſubiecto mutuo ſe expellũt,
ſed ſubſtantia non ſubijcitur mutui,
niſi per quantitatem, quia omne quod
mouetur oportet eſſe diuiſibile, & pro
tentum. ſed ſubſtantia non eſt diuiſibi
lis niſi per quantitatem, ideo per eam
ſubijcitur mutui. hanc ẽt proprietatẽ
ꝓbat inductiuè Auctor ĩ textu. declarã
do eã exempl̃r ĩ diuerſis ſpẽb. q̃titatis.

Primo ſciendũ, ꝙ quantitas dupl̃r
cõſideratur. vno modo ſecundum ſim D
plicem eius eſſentiam, vel ſub rõne mẽ Quanti
ſuræ, vt conſideratur a Mathematico tas cum
vel à Logico, & ſic in quantitate nõ eſt contra-
motus, nec cõtrarietas, niſi capiatur cõ rium ha
trarietas pro repugnantia duarum dif beat ad
ferentiarum vnum genus condiuiden cã mo-
tiũ alio modo conſideratur, vt eſt ter- tus eſt.
minus rei naturalis, prout dr̃ in Secũ-
do de Anima, ꝙ ĩ omnib viuentib. pò-
ſitus eſt certus terminus augmenti, &
decrementi ab anima, & ſic in illa rõ
perfecti, & imperfecti, & ſic in ea repe
ritur contrarietas accepta generaliter
pro quacunq; repugnantia perfecti, &
imperfecti, & iſto modo cõſideratur ĩ
Natura lib. & nõ ĩ Logica. & hoc mo-
do in illa eſt motus, ad quem ſufficit
talis contrarietas ſecundum perfectũ,
quia non oportet ſemper motum eſſe
inter illa, quæ contrariantur ſecundum
ſuas formas, vt patet de motu, qui eſt
de minus albedo ad magis album, & E
hoc eſt, non habere contrarium, vt ca-
pitur hic contrarium, pro contrario ꝑ-
fecto; conuenit q̃titati omni, ſed nõ
ſoli, quia conuenit ſubſtantię, & ſic eſt
proprium ſecundo mõ ipſi quantitati.

Secundo ſciendum, quod ſcd̃a pro-
prietas, quãtitatis eſt, ꝙ quãtitas nõ ſu Quanti
ſcipit magis, & minus, cuius rõ eſt, q̃a tas non
ſuſcipere magis, & miu⁹ eſt aliq̃d ꝑfi- ſuſcipit
ci in ſuo proprio eſſe ſpecifico, ſed, quã magis.
titas nõ poteſt magis, nec minus per- & mi-
fici in ſuo ꝓprio eſſe, q̃a eſſe eius cõſi- nus.
ſtit in diuiſibili, vt patet ĩ numero, q̃a
ipſi addita, vel ablata quacunq; vnita-
te variat ſpẽs numeri, ideo in ipſa pro- F
priũ eſſe ſpẽi non poteſt variari ſm̃ ma
gis perfectum, & minus perfectũ. ſimi
liter patet de quantitate continua, q̃a
in ipſa remota vel addita aliqua parte
quãtitatis quarũcunq; parua variatur
ſpẽs quantitatis conſideratæ ſub rõne
menſuræ, q̃a ſi ibi ſit æqualitas, & fiat
additio, vel remotio, fit inæqualitas, q̃
ſp eſt iter diuerſas ſpẽs, & ſic patet, ꝙ
quantitas continua non põt magis, vel
minus perfici ſpẽi remanente eadem.

Tertio ſciẽdũ, ꝙ magis, & minus, &

ma-

A maius,& minus adinuicē differunt,qa maius,& minus attenduntᷣ ſm maiorem, vel minorē additionē partium quãtitatis & acquiruntur per augmētationem,vel diminutionē,ſed magis, & minus dñt maiorem, vel minorem perfectionem ꝓprij eſſe formę ſm qđ in ſubo eſt & fiunt ſm additionē, vel remotionē perfectioris formæ in ſubo & ideo licet quantitas bene ſuſcipiat, maius,& minus extenſiue ꝑ̄ augmētationem, vel diminutionem, non tñ oportet ipſam ſuſcipere magis,& minus intenſiue, quia ſic illa differrant in ter ſe,& hæc eſt proprietas ꝓpria ſecūdo modo quantitati,ſicut & præcedēs.

Propriū eſt quãtitatis inæquale, vel æquale dici.

Quarto ſciendū, qđ tertia ꝓprietas quantitatis eſt ſm eam æquale,vel inæquale dici,vt ſcđm duas lõgitudines duo corpora dñr æqualia, vel inęqualia,& ſm duos numeros eiuſdē ſpeciei aliquæ res numeratæ dñr æquales, & rõ huius eſt,quia æqualia ſunt,quę ſibi ſuppoſita ſe inuicem non excedunt B & inęqualia ſunt quorum vnū excedit aliud ſed exceſſus ex parte mēſuræ ſumitur ſcđm quantitatem, & ſolum ſecundū ipſam,ergo omni quantitati,& ſoli conuenit ſcđm eam ęquale,vel inęquale dici. Item,qualitas eſt rerū differentium eadem quantitas in ſpē inqualitas autem eſt rerum differentiū diuerſa quantitas,& ideo ęqualia ſunt res diuerſæ eiuſdem quantitatis inter ſe,ideo ſolum ſecundum quantitatem aliquid dicitur æquale, vel inęquale, & ſic iſta proprietas eſt ipſi quantita-C ti quarto modo propria

Sed cõtra ꝑdicta primo arguiť ſic.

Argum. Oĩs motus eſt de contrario in contrariū,ſed in q̄titate eſt motus.ſ. augmentationis,& diminutionis,ergo i quãtitate eſt contrarietas, & ſic hēt contrariū. Scđo ſic. Locus ſurſum,& locus deorſum contrariantur,& tñ ſunt quãtitates,ergo quantitati eſt aliquid cõtrariū. Tertio ſic. Quantitas magis,& minus perficiť ſcđm eſſe quantitatis, qa numerus hēt perfectiūs eſſe in quaternario quam in binario, ergo ſuſcipit magis,& minus. Quarto ſic. Secūdū D inęqualitatē aliquid dr̄ eſſe inęquale, vel æquale per æqualitatē,& tñ ęqualitas,vel inæqualitas ſunt relationes, ergo nõ conuenit ſoli quantitati ſm eã ęquale, vel inęquale dici. Quinto ſic. Secundum virtutē duo homines dicũtur ęquales virtute,& tñ virtus nõ eſt quãtitas,ergo non eſt propriū quãtitati ſecūdū eã æquale,vel inæquale dici.

Solutio

Ad argumēta. Ad primū dr̄, ꝙ licet in quantitate conſiderata, ſecundum ſuum eſſe Phyſicum ſit motus,& contrarietas imperfecta, tñ in quantitate cõſiderata ſub rõne menſuræ non eſt motus,nec ēt cõtrarietas, & ſolū iſto modo in Logica cõſideratur. Ad ſcđm dr̄,qđ ſi locus ſurſum,& locus deorſū E conſiderentur ſecundū ſuas eſſentias, vel rõne menſuræ non contrariať, ſed ſi conſiderenť qm̃ ad qualitatem,& influentiam, q̃ ſunt in illis diuerſis locis bene contrariantur. ſed illo modo nõ ſunt in gñe quantitatis,quia non dicūt ſimplicem formam de gñe quantitatis ſed importat quantitatē cum qualitatib. Ad tertium dr̄,ꝙ licet quãtitas poſſit magis,& minus perfici in eſſe diuerſarum ſpērum ſcđm ꝙ vna ſpēs perfectior in altera,non tñ põt magis,& minus perfici in ꝓprio eſſe vnius ſpēi, ꝙ tñ ad ſuſceptionē magis,& minus requiriť. Ad quartum dr̄,ꝙ licet ſecundū ęqualitatē aliquid dicat formr̄ ęquale,non tñ effectiue,ſed hoc ſolum con- F uenit quantitati,& in iſta proprietate hęc propoſitio ſecundū dicit ſolum circunſtãtiã cauſæ efficientis ꝓpinque,& non cauſę formalis. Ad quintum dicit quod licet aliquid dicant æquales,vel inęquales ſecundum virtutē hoc tñ nõ eſt propriè,ſed ſolum ſimilitudinariè, ſed propriè dñr ſimiles, vel diſſimiles, ſecundum ſuã virtutē .ſ. ſecundum qđ iſta virtus mēſurata per reſpectum ad obiectum,habet modum quãtitatis,& mēſuræ, ideo ſimilitudinariè aliqui dicuntur æquales ſecundum virtutem, eodem modo quo ipſa eſt quantitas ſecundum quandam ſimilitudinem.

A

De Ad aliquid, ſeu Relatione.

Ad aliquid verò talia dñr quęcunque, hoc ipſum quod ſunt aliorum eſſe dñr, vel quõlibet aliter ad aliud vt duplum dimidij, duplũ, & dimidium, dupli dimidiũ, & pater filij, pater, & filius patris filius, & maius minore maius, & minus, minore minus, vel ſub habitudine alterius caſus, vt ſimilis, ſimili ſimilis, vicinus, vicino vicinus. Relatiuorum tres ſunt ſpẽs. Quædã dñr ſecundum æquiparantiam, vt quæcunq. eodem nomine dñr, vt ſimilis, ſimili ſimilis,

B & æqualis, æquali, æquali, & vicinus, vicino. Alia verò ſcđm ſuper poſitionem, vt dominus duplum, triplum, quia iſta ſupraponuntur alijs, ſicut dominus ſeruo ſuperponitur. Alia verò ſecundum ſup poſitionem, vt ſeruus ſupponitur domino, & filius patri, & ſubduplum, ſiue dimidium, quod idem eſt, duplo, & ſic de alijs.

Accidẽs reſpectiuũ quomodo cognoſcatur.

Poſtquam Auctor determinauit de ſecundo prędicamento, quod eſt quantitas, hic conſequenter determinat de tertio. ſ. de Ad aliquid, ſeu Relatione. Et ratio ordinis eſt, quia omne accidẽs reſpectiuum habet cognoſci per abſolutum, in quo fundatur, et per ꝙ ineſt ſubſtantię, ſed relatio eſt accidens reſpectiuum. et fundatur in quantitate, quia plures relationes fundantur in quantitate, quam in aliquo aliorũ prædicamentorum, quia in ea fundantur generaliter omnes proportiones nu-

C merorum, vt duplum, dimidium, triplũ, quadruplum, et ſic de alijs, et oẽs proportiones continuarũ quantitatũ, et ideo relatio maximè habet cognoſci per quantitatẽ. ideo licet ordine naturę qualitas, qđ eſt accidẽs abſolutũ pręcedere debeat relationem tamẽ ordine doctrinę, relatio cõuenienter ponitur ante qualitatem, et poſt quantitatem propter cauſam prius dictam.

Primo ſciendum, ꝙ prædicamenta D accidentia diſtinguunt ſcđm diuerſos modos denominatiue, prædicandi de prima ſubſtãtia, & quia ad aliquid habet vnum modum ſpecialem denominandi primam ſubſtantiam, quia denominat in hoc, ꝙ eſt ad aliquid ſe hr̃e ſecundũ naturam dependentiam, ideo ad aliquid cõuenienter ponit vnũ ꝑdicamẽtũ ab alijs diſtinctum, & conueniẽtius denominatur per ad aliquid, & ꝑ relatiuũ, ſiue relationẽ. Cuius rõ eſt, quia relatio dicit eſſentiam relationis, ſcđm ſe ſine reſpectu ad terminũ eius, vel ad ſuum ſubiectum cum ſit nomẽ abſtractum, ideo ſignat eam, vt concep- E ptã tm̃, & nõ ſecundum ſuũ eſſe, & relatiuum importat eſſẽtiã relationis ꝑ reſpectum ad ſuum ſubiectum, & cum dependentia referibilitatis, & non importat terminum eius depẽdentiæ, ſed Ad aliquid importat iſtam eſſentiam qm̃ ad eius dependentiã per hoc, qđ dicit. Ad hęc. n. prępoſitio ad dicit dependentiam ad aliquem terminum, & cum hoc importat terminũ illius dependentiæ per hoc, quod dicitur Aliquid. &, quia iſta duo conueniunt formaliter naturæ huius prædicamẽti. .ſ. dependẽtia, & terminus depẽdẽtiæ, iõ natura huius prædicamẽti melius notificatur quantum ad ſuũ eſſe formale in noĩe Ad aliquid quã per relatiuum, F quod dici, eſſentiã illam per reſpectũ ad ſuum materiale ſubiectum, vel per relationẽ, quę dicit illam eſſentiam, ut conceptam tm̃, vnde res debet denominari eo modo, quo perfectius, & facili⁹ notificatur, ideo hoc prędicamentum cõuenientius primo à Platone nominatum eſt ad Aliquid, & ſic definitur in texto. Ad aliquid verò talia dñr, q̃cunq. hoc ipſum, quod ſunt, aliorum dñr, vel quomodolibet aliter ad aliud.

Secundo ſciendũ ꝙ duplicia ſunt relatiua, q̃dã relatiua, ſcđm eſſe, q̃ ſolum habent eſſe relatium huius generis, & non habẽt eſſe alterius gñis, vt pater, filius. Alia ſunt relatiua ſcđm dici, q̃ habent eſſe alterius generis, quã relationis

Quęnã relatiua ſecundũ eſſe quę ſecundũ dici dicantur.

A tionis,& vltra hoc hẽt reſpectum accidẽtalẽ ad aliud, quo dñr relatiua ſm dici, vt ſcia, quæ hẽt eſſe abſolutum de gñe qualitatis, & vltra hoc importat reſpectũ ad ipſum ſcibile. Et iõ ꝓpter relatiua ſcd'm eſſe ponitur prima pars huius definitionis,ſ. q̃cunq; hoc ipſum ꝙ ſunt aliorũ dñr.i.quorũ totum eſſe ẽ reſpectiuum. Et ꝓpter relatiua ſcd'm dici ponit ſecunda pars .ſ.vel quolibet aliter ad aliud.i.aliquo mõ ad aliud referunt,& in hac definitione ponit dñr & nõ ſunt, quia hic conſiderant relatiua nõ inquãtum ſunt entia, ſed inquãtũ ſunt dicibilia. Et ponit talia ad denotãdum,ꝙ relatiua, ſp fundant in aliquo accidente abſoluto,per ꝙ ſubſtã-
B tiæ inſunt,tale .n.eſt denominatũ accidẽtis abſoluti per hoc patet,ꝙ ſi capiatur ad aliq̃d gñaliter, vt cõprehendat tã relatiua ſcd'm eſſe,q̃ ſcd'm dici, hæc definitio eſt cõuertibilis cum ipſo, ſed ſi capiat ſplr, ſolum ꝓ relatiuis ſcd'm eſſe,q̃ tñ ponunt in pdicamẽto,iſto ſic non eſt cõuertibilis cum ipſo ad aliq̃d ideo primo mõ debet hic capi ad aliquid analogicæ ad omnia relatiua, & nõ vt eſt vnum genus generaliſſimum eorum, quæ ſunt in genere relationis.

Tertio ſciendum,ꝙ relatiuum diuidit in tres ſpẽs,quia quædã ſunt relatiua æquiparantiæ,quædã ſuperpoſitionis,& quędam ſuppoſitionis,quorum ſic habetur ſufficientia, quia omne relatiuum dicit reſpectum vnius ad alterũ,vel ergo dicit reſpectũ ęqualium,et ſic ſunt relatiua æq̃parãtię,vel dicit re- *Tres relatiuorũ ſpecies.*
C ſpectũ inęqualium,& hoc ẽ duplr,vel dicit reſpectum exceſſiuẽ minoris ad maius, & ſic ſunt relatiuę ſuppoſitionis,vel excedẽtis,vel maioris ad min⁹ & ſic ſunt relatiua ſuperpoſitionis.

Quarto ſciendum,ꝙ relatiua ęq̃parantię ſunt qui eodẽ noie nuncupant, & hoc ꝓuenit,eo ꝙ vtrunq.corum importat relatione eiuſdẽ ſpei, q̃ fundat ſupra eandẽ formã in ſpẽs vt ſunt vicin⁹ cum vicino,& ſimilis cum ſimili Sed relatiua ſuperpoſitionis ſunt q̃ ſecundum ſua fundamenta ponunt ſu-

per ſua correlatiua,vt patet,q̃ quãtum ad ſuum fundamẽtum, q̃d' eſt generatio actiua,ponit ſupra filium,& dominus,q̃m ad obligationem actiuam,ſupra ſeruum,& eſt cauſa eius. Sed relatiua ſuppoſitionis ſunt quę ſecundum ſua fundamenta ponunt ſub ſuo correlatiuo, vt filius q̃m ad ſuum fundamentum, quod eſt generatio paſſiua, ponitur ſub parte, & ſeruus ſub dño. D

Sed contra pdicta primo arguit ſic. Partes ſubſtãtię,& ſimiliter ſcia,& habitus nõ ſunt relatiua,& tñ aliquo mõ dñr ad aliud,ergo iſta definitio conuenit alijs à definitio,ergo non eſt bona. Scd'o ſic. Paternitas eſt ad aliq̃d,& tñ nõ refertur ad aliud, quia non dicitur paternitas,filij paternitas,ergo iſta definitio nõ cõuenit omnibus relatiuis. *Argu.*

E

Tertio ſic. Paternitas,& pater eodẽ nuncupantur noie,& tñ nõ ſunt relatiua æq̃parantię, ſed ſuperpoſitionis, ergo male dr,ꝙ relatiua ęquiparantię ſunt,quę eodem nomine nuncupãtur. Quarto ſic. Oẽs ſpẽs eiuſdem generis æqualiter ſub eodem gñe cõtinent, & vna non ponitur ſupra aliam,ergo ſpecierum relationis nulla eſt ſuperpoſitio,neq; ſuppoſitio. Quinto ſic. Eorũ, q̃ ſupra ſe ponuntur, vnum prędicatur de alio, ſed vna ſpecies relationis non prędicatur de alia, ergo vna non ponitur ſupra aliã,ergo male ponuntur relatiua ſuppoſitionis,& ſuppoſitionis. F

Ad argumẽta. Ad primũ dr,q̃d' licet partes ſubſtãtię ſimiliter ſciẽtia, & habitus, & multa alia talia nõ ſint relatiua ſcd'm eſſe, tñ ſunt relatiua ſcd'm dici,put cõſequẽter hẽnt reſpũ,quendã ad aliud,vt partes ad totũ,ſciẽtia ad ſcibile,& habit⁹ ad hñtem, nõ hic definit ad aliquid gnr ꝓ relatiuis ſcd'm eſſe,& ſcd'm dici.iõ hęc definitio non cõuenit alijs à definitio. Ad ſcd'm dr, ꝙ licet paternitas nõ referat in abſtracto actualiter ad aliq̃d. tñ refertur aptitudinaliter,& actualiter inconcreto. Ad tertiũ dr,q̃d' licet paternitas, & pr reſpectu ſuorũ correlatiuorũ ſint relatiua,non tñ adinuicem. ideo non ſunt *Solutio*

relatiua

A relatiua æquiparantię, quia nō referūt inter ſe ſub eodem noie. Ad quartum dr̄, ꝙ ſi iſtę ſpēs conſiderentur ſm ſuas eſſentias, & formaliter, ſic vna non ponitur ſupra aliam, ſed ſi conſiderentur materialiter, & quantum ad ſua fundamenta vna bene eſt ſupra aliam. Ad quintum dr̄, ꝙ illorum, quæ ponuntur ſm ſub, & ſupra ſcd̄m ordinem ſubijcibilis, & prædicabilis vnū ꝑdicatur de alio, nō tñ de alijs, quæ ponunt̄ ſub, & ſupra ſm ordinem cauſæ, & effectus, ſiue principij, et principiati. & hoc mō iſta relatiua ponunt̄ ſupra ſeinuicem.

Communitates relationis, quæ ſint.

Poſt hæc aūt ſequūtur cōmunitates relationis. Prima eſt, ꝙ contrarietas eſt in relatione, vt virtus contraria eſt vitio, cum vtrunq; eorū ſit ad aliquid. hoc aūt nō cōuenit oī relationi, duplo. n. nihil ē contrarium, neq; triplo. Item, relatiua ſuſcipiunt magis, & minus; vt ſimile dicitur magis, & minus; ſimile, & ſimiliter inæquale; ſed hoc non cōuenit omnib. relatiuis duplā. n. non dr̄ magis, & minus duplū: neq; triplum, neque pater.

B

Poſtquam Auctor ſuperius determinauit de relatione ſecundū ſe, ponendo definitionē, & diuiſionē eius ꝑ ſuas ſpēs, hic conſequenter determinat de ipſa ſecundum ſuas proprietates, & inter ipſas primo ponit duas cōitates relatiuorum. Quorum prima eſt, ꝙ contrarietas eſt in relatione ſicut virtus, et vitiū contrarium, & tamen ſunt relatiua ſecundum dici, licet ſimpliciter ſint de prima ſpecie qualitatis. virtus enim dicitur relatiue ad virtuoſum, & vitium ad vitioſum, ideo in relatiuis reperitur contrarietas.

C

Primo ſciendū, ꝙ duplicia ſunt relatiua, vt dictum eſt. ſ. relatiua ſecundū eſſe, & ſecundum dici. vñ in relatiuis ſecundum eſſe non reperitur cōtrarietas, cuius ratio ē ſt quia contraria ſunt formæ actiuæ, & paſſiuæ, q̄ mutuo ſe expellunt ab eodem ſubiecto, vt patet ex definitione eorum: ſed relatiua ſm eſſe, non ſunt formæ actiuę, vt paſſiuę, nec ſua actione ſe ab eodem ſubiecto expellunt, quia formæ actiuæ, & paſſiuæ ſunt abſolutæ. ideo relatiua ſecundum eſſe non poſſunt habere contrarium, ſed aliquib. relatiuis ſecundum dici conuenit habere contrarium.

D

Secundo ſciendum, ꝙ relatiua ſecūdum dici dupl̄r cōſiderantur, vno modo form̄r inquantum relatiuam ſunt & ſecundum reſpectum, quem addūt formis alterius generis; & iſto mō in relatiuis ſecundum dici nna eſt cōtrarietas. cuius rō eſt, quia relatiua ſm dici nō contrariant̄ reſpectu illorum ad quę referuntur, ſed reſpectu aliorum, ſicut virtus nō contrariat̄ virtuoſo ad quam referatur, nec vitium vitioſo, ſed virtus, & vitium contrariant̄ inter ſe, ergo relatiua ſecundum dici, inq̄m relatiua ſunt non contrariant̄. Alio mō conſiderantur materialiter ex parte ſuorum fundamētorum, & hoc modo aliqua relatiua ſecundum dici contrariant̄. Ratio eſt qa aliqua relatiua fundantur in qualitatibus cōtrarijs, quas important; ideo rōne illarum qualitatum contrariant̄. Ex quib. patet, quod habere contrarium non conuenit oib. relatiuis, nec ēt cōuenit ſolis relatiuis. iō non eſt aliquo modo propriū ipſis relatiuis, cum oē proprium conueniat omni vt ſoli, ſed eſt cōitas quædā cōueniens plurib. relatiuis ſecundū dici, & quia prius poſita eſt definitio ad aliquid à Platone conueniēs tam relatiuis ſecundum eſſe quam ſecundum dici, ideo ponunt̄ hic cōmunitates vtriuſque illorum relatiuorum conueniētes.

Contrarietas ē tantum in relatiuis ſecūdum dici.

E

F

Tertio ſciendum, ꝙ ſecunda ꝓprietas relatiuorum ē, ꝙ relatiua ſuſcipiūt magis, & minus. Cuius rō eſt, quia ſuſcipere magis, & min⁹ eſt aliquid manens idē in ſpecie in ſuo eſſentiali eſſe intendi, & remitti, ſed hoc cōuenit aliquib. relatiuis, vt ſimile manens idem in ſpecie dicitur magis, & minus ſimile, & etiam diſſimile, & inæquale, ergo aliqua relatiua ſuſcipiūt magis, & minus.

nus.

A nus. hoc tñ non conuenit relatiuis in-
quantum relatiua ſunt.ſ.ſecundũ reſpe
ctum quẽ hẽnt ad ſua correlatiua, ſed
hoc conuenit ſibi rõne ſuorum funda-
mentorum,& vt ſunt in ſubiecto,quia
intendi, & remitti conuenit formæ ſe-
cundum eſſe,quod habet i ſubiecto, ſe
cundum ꝙ magis,& minus perficitur.

Quibus relatiuis conueniat ſuſcipere magis, ac minus.

Quarto ſciẽdum, quod hæc commu
nitas aliter conuenit relatiuis,q̃ præce
dens ſolum conuenit relatiuis ſecũdũ
dici. hæc aũt conuenit relatiuis ſecũ-
dum dici,& aliquib.ſecundum eſſe qa
ſimile,& diſſimile,& inęquale bñe ſu-
ſcipiunt magis,& minus,q̃ tñ ſunt re-
latiua ſcdm eſſe,qa tñ hęc communi-
tas non cõuenit omnib.relatiuis ſcdm
eſſe.neq; ẽt ſolis,quia conuenit qualita
ti.ideo non eſt aliquo mõ ꝓpria ipſi re-
lationi,ſed eſt qdã cõitas ſolum conue-
nies aliquib.ſpecieb relatiuorum.ſ.il-
lis,quorum fundamenta intẽdunt, vel
remittunt,& augent, & diminuuntur
manẽte eadẽ ſpẽs relationis, & ꝑ hoc
patẽt duę primę cõitates relatiuorum.

Argu. B

Contra prędicta arguitur primo ſic.
Nulla relatione oppoſita contrariant,
cum contrarietas, & oppoſitio rela-
tiua ſint oppoſitiones diſtinctæ,ſed re-
latiua relatiue inter ſe opponunt, ergo
nulla relatiua contrariant. Secũdo ſic.
Vbi eſt contrarietas ibi eſt motus, ſed
in relatione non eſt motus,vt dicitur i
Phyſi.ergo in relatione non eſt contra
rietas.Tertio ſic. Nulla forma indiuiſi-
bilis ſuſcepit magis,& minus,ſed om-
nis relatio eſt indiuiſibilis,cum ſit ſim
plex reſpectus relatiui ad correlatiuũ,
ergo nulla relatiua ſuſcipiunt magis,
C & minus.Quarto ſic.Sicut ęquale fun
datur in vna quantitate in ſpecie, ſic
etiam ſimile in eadem qualitate, ſed
ęquale non ſuſcipit magis, & minus,
ergo ſimile non ſuſcipit magis, & mi-
nus,cuius oppoſitum dicitur in textu.
Quinto ſic. Relatiua non ſuſcipiunt
magis, & minus, niſi ratione ſuorum
fundamentorum,ſed quantitas,in qua
fundatur inæquale,non ſuſcipit magis
& minus,ergo inæquale dicitur in textu,ꝙ

Primo Phyſic. tex. cap. 20.

inæquale,ſuſcipit magis, & minus. D

Solutio

Ad argumenta. Ad primum dr,ꝙ li-
cet nulla relatiua cõtrarient reſpũ ſuo
rum correlatiuorum,quib. relatiue op-
ponunt,tñ bñ contrariantur reſpũ alio
rum,ſicut virtus relatiue non opponit
virtuoſo,& tñ contrariantur vitio. Ad
ſecundũ dr, ꝙ vbi eſt contrarietas per
ſe ibi eſt motus,ſed in relatione nõ eſt
contrietas per ſe, ſed tñ per accñs, & E
eo mõ,quo eſt contrarietas,eſt etiã mo
tus. Ad tertium dr,quod licet omnis re
latio ſecundũ ſe, & quantum ad reſpe-
ctum quem hẽt ad correlatiuum ſit in
diuiſibilis, tñ ſecundum ſuam eſſe in
ſubiecto, quod poteſt variari ſecundũ
magis perfectum,& minus perfectum
aliqua bene eſt diuiſibilis, & per hoc
bene poteſt ſuſcipere magis,& minus.
Ad quartum dr, qood licet ſimile fun-
detur in vna qualitate in ſpecie, tñ illa
qualitas poteſt intendi, & remitti ma-
nens eadem in ſpecie. ideo ſimile ſuſci-
pit magis,& minus, & æquale fundat
in eadem quantitate in ſpecie,quę non
poteſt augeri,vel diminui,intendi, vel
remitti manens eadem in ſpecie. ideo F
æquale non poteſt ſuſcipere magis, &
minus,nec eſt ſimile de æquali,& ſimi
li. Ad quintum dicitur, quod licet q̃ti-
tas nõ ſuſcipiat magis,et minus,tñ põt
augeri,& diminui,& per talem maio-
ritatem,vel minoritatem, per q̃ fit ma
ior,vel minor receſſus ab ęquali,& in-
æquali,põt ſuſcipere magis,& minus.
vñ inæquale fundat inter diuerſas q̃ti-
tates i ſpẽ,& qa illę ſpẽs poſſunt conti
nue variari ſecundum receſſum ab vni-
tate ſpẽi, iõ variatur inæquale quãuis
ęquale non ſuſcipiat magis,neq. min⁹.

Aequale ratio ſuſcipit magis, & min⁹.

Duæ relatiuorum proprietates.

Item omnia relatiua dicunt ad
cõuertẽtiã, vt pater filijs pater fili
us patris filiꝰ. Itẽ relatiua ſũt ſimul
natura,ſimul.n.ſunt duplũ et dimi
diũ pater,& filius. Itẽ relatiua po-
ſita ſe ponunt,& peremp a ſe peri
mũt,ut,ſi duplũ ẽ,dimidiũ ẽ, & ſi
pater nõ eſt filius nõ eſt,et ecõtra.

Poſt

A Poſtq̃ Auctor poſuit duas cõitates relatiuorum, quæ nõ ſunt ipſis aliquo modo propriè, hic conſequẽter ponit alias cõitates, quæ ſunt in ipſis aliquo modo propriè. quarũ prima eſt Relatiua dñr ad conuertentiam. Cuius ratio eſt, quia quæ ad inuicem ſm mutuam dependentiam eorum referunt dñr ad conuertentiam, ſed omnia relatiua ad ſua correlatiua referuntur ſm mutuam dependentiam, vt dicendo, pater filij pater, & ecõtra filius, patris filius, ibi pater refertur ad dependentiã eius ad filiũ, & filius ad patrẽ, & ſic ſimiliter eſt in omnib. alijs ergo oĩa relatiua dicuntur ad conuertentiam.

B Primo ſciendum, quod conuertentiam dupl͛r accipitur. vno modo pro cõuerſione aliquorũ ſm exiſtendi conſequentiam, & illo modo in relatiuis bene eſt conuertentia, vt dicendo, pater eſt, ergo filius eſt, & econuerſo, filius eſt, ergo pater eſt, & illo modo nõ ſumitur in hac proprietate, qa conuertentia hoc modo non ſolum conuenit relatiuis, ſed etiam multis alijs, ſicut ſubiecto, & propriè paſſioni. Alio modo ſumitur conuertentia, vt eſt mutua dependentia relatiui, & correlatiui inter ſe, & hoc mõ ſumit̃ in hac proprietate. ideo dici ad cõuertentiã eſt aliqua

Quæ cõuertentia relatiuis ꝓpria ſit.

C referri inter ſe ſm dependẽtiã. Et differt conuertentia à conuerſione, & cõuertibilitate, quia couertentia ẽ paſſio relatiuorũ, conuerſio vero, q̃ eſt debita tranſpoſitio ſubiecti in ꝑdicatum & ecõtra eſt paſſio ꝓpoſitionũ, ſed conuertibilitas eſt paſſio terminorũ conuertibiliũ, & illi termini dñr conuertibiles, qui de ſeinuicem mutuo vnl͛r, et affirmatiuè verificantur, eo quod hñt ęqualia ſuppoſita. vt homo, & riſibile.

Scd̃o ſciendũ. quod conuertentia relatiuorum nunq̃ ſit in recto caſu. rõ ẽ, qa inter relatiuum, & correlatiuũ ſp ẽ trãſitio uel diuerſitas, ſed talis diuerſitas non ſignificaret in recto caſu, ſed ſignificaret identitas eorum, vt dicẽdo pater eſt filius & talis locutio eſſe falſa, ſed illa conuertentia ſemper ſit in obliquis, quia ſolum obliqui ſignificãt per modum termini, rectus vero per modũ principij, & poteſt fieri in oib. obliquis. & faciliter daretur exemplũ in oibus. hoc ſit tñ differenter in relatiuis ſcd̃m eſſe, & in relatiuis ſecundũ dici, quia in relatiuis ſecũdum eſſe ſit conuertentia referendo vtrunq; ad aliud ſub habitudine eiuſdem caſus, vt maius minore maius, & econtra, minꝰ maiore minus. Sed in relatiuis ſecundum dici ſit, qñq. ſub habitudine eiuſdem caſus, vt inter formam, & materiã, qñq. vero habitudine diuerſorum caſuum, vt ſcibile ſcientia ſcibile, & ecõtra, ſcientia ſcibilis ſcientia, & per hoc patet, quod dici ad conuertentiã conuenit omnib. relatiuis, ſed differenter,

D

E & conuenit ſolis, & ſemper. ideo hæc proprietas eſt ipſis propriè propria, & hoc capiendo gñraliter ad aliquid tã pro relatiuis ſecundũ eſſe, q̃ ſecundum dici, quia, ſi caperetur ſpecialiter ſolũ, pro relatiuis ſecundum eſſe, hęc proprietas eſſet ſibi propriè ſecundo mõ.

Tertio ſciendũ, quod relatiuorum, alia proprietas eſt, qđ relatiua ſunt ſimul natura, & ratio eſt, quia illa, q̃ poſita ſe ponunt ſecundum rem, & intellectum ſimul, & perempta ſe perimunt ſm eſſe, ſunt ſimul natura illa: n. dñr ſimul natura, quę ſunt ſimul in naturali intelligentia, ita ꝙ vnum eorum non põt intelligi ſine alio. nec eſt ibi prioritas ſecundũ intellectum, ſed relatiua poſita ſe poſſunt ſecundũ eſſe, quia eſſe relatiuorum eſt eſſe ad ſuũ correlatiuum, ideo ſm rem poſito vno i eſſe oportet ſuum correlatiuũ eſſe, qđ requiritur ad eſſe relatiui. ſiml͛r poſita ſe ponunt ſecundũ intellectũ, qa non põt intelligi eſſe relatiui, ꝙ eſt depẽdẽs ad correlatiuum, niſi intelligat̃ illud correlatiuum ad quod depẽdet, ergo poſita ſe ponunt ſecundum intellectum, et ſil͛r perẽpta ſe perimũt, ideoq. sũt ſimul natura. ſ. natura relationis, & etiã ſunt ſimul natura. i. naturali intelligentia,

Relatiua ſunt ſimul natura.

F

Quarto ſciẽdum, quod relatiua triſpliciter conſiderant. vno modo qua n-

num

A tum ad ſua ſubiecta,& fundaméta, & ſic v ũ illorum bñ p̃cedit aliud, vt pater p̃cedit filium. ſecundo modo. inquã tum habent dependentiã inter ſe, & vnũ terminat dependentiã alterius, & contra, & ſic adhuc vnum eſt prius, alio, & quodammodo notius, & ponit in definitione alterius. ſ. illud, quod terminat dependentiã alterius, tertio conſiderantur quantum ad hoc, quod hñt eſſe ſub forma relationis, ſub qua ſimul ponuntur, vt q̃ cito ponitur pater ſub paternitate, ponitur filius ſub filiatione, & hoc modo ſunt ſimul natura, ſm rem, & intellectum ſimul, vt dr in iſta p̃prietate, & hæc p̃prietas eodem mõ p̃pria relationis, ſicut & p̃cedens.

Argu. Contra p̃dicta primo arguitur ſic. cõuertentia eſt mutua dependentia relatiuorum inter ſe. ſed ſcientia. & ſcibile, q̃ ſunt relatiua non habent mutuam B dependentiam inter ſe, quia ſcientia licet depēdat à ſcibili, tñ ſcibile non habet dependentiam ad ſcientiam, ergo non oĩa relatiua dñr ad conuertentiã. Secundo ſic. Bene ſequitur, ſi homo eſt riſibile eſt, & econtra, ergo homo, & riſibile dñr ad conuertentiã, q̃ tñ non ſunt correlatiua ergo dici ad conuertẽtiã non ſolum conuenit relatiuis. Tertio ſic Cauſa, & effectus ſunt relatiua, & tñ cãm ſm naturam p̃cedit effectũ, ergo relatiua non ſunt ſimul natura. Quarto ſic. Vnum relatiuorum ponit in definitione alterius, ergo eſt prius alio. ergo relatiua non ſunt ſimul natu C ra. Quinto ſic. Illa, quæ opponunt inter ſe, non poſita ſe ponunt, ſed vnum oppoſitũ deſtruit aliud, ſed relatiua opponunt adinuicẽ, ergo male dr, q̃d poſita ſe ponant, & perempta ſe perimant.

Solutio Ad argumenta. Ad primum dicitur quod ſi ſcibile conſiderent materialiter qm̃ ad id, quod eſt, ſic nõ habet dependentiam ad ſcientiam, ſed ſecundũ naturam, p̃cedit eam, ſed ſi conſideret formaliter quãtum ad rationem ſcibilis, ſic habet reſpectum, & dependẽtiã ad ſcientiam. & dicit cum eã ad cõuertentiã, & ſimiliter eſt de ſenſu, & ſenſibili. Ad ſecundum dr, quod ſi capiat D conuertentia, vt eſt conuerſio aliquorum ſecundũ exiſtendi conſequentiã, ſic homo, & riſibile dñr ad conuertentiam, ſed non capiendo conuertẽtiam, vt eſt mutua dependentia relatiui, & correlatiui, vt in propoſito capit. Ad tertium dr, quod ſi cõſiderentur dã, et effectus materialiter qm̃ ad id, quod ſunt, non ſunt ſimul natura. ſed ſi conſiderentur formaliter quantum ad relationem cauſæ ad effectum, vel effectus ad cãm, vt ſunt relatiua, ſic ſunt, ſimul natura. & ſimiliter diceretur de parte, & filio dño, & ſeruo. Ad quartũ dicitur, quod licet vnum relatiuorum, E vt terminat dependentiam alterius ſit aliquo modo prius alio, & ponatur in definitione alterius, tamẽ quantum ad eſſe ſub forma relationis vnum non præcedit aliud. Ad quintum dicit, q̃d licet relatiua reſpectu eiuſdem ſubiecti opponantur, & non poſita ſe ponant, tamen reſpectu diuerſorum ſubiectorum non opponuntur.

Qũo partes ſubarũ in ſubiecto ſint.

Relatiuorũ alia Definitio, ac Proprietas.

Itẽ, alia definitio relatiuorũ eſt talis. Ad aliquid ſunt, quib. hoc ipſũ eſſe eſt ad aliud quodãmodo ſe hẽre, & hæc eſt propria definitio relatiuorũ. Itẽ, proprium eſt relatiuorũ, quod, ſi quis definire vnũ F nouerit relatiuorũ d̃finire noſcet & reliquũ. vt ſi quis nouerit definire duplũ, & definire noſce, cui' eſt duplũ, neceſſe eſt enim in vtrorumque rationibus, vti iſque vti.

Poſtquam Auctor poſuit definitionem, & proprietates ad aliquid communiter accepti, vt extendit ad relatiua ſecundum eſſe, & ſecundum dici. hic conſequenter ponit aliam definitionem ipſius ad aliquid ſpecialiter accepti. vt ſolum cõtinet relatiua ſecũdum eſſe, quæ eſt propria definitio aliquid, vt eſt vnum prædicamentum ab alijs diſtictũ, & data ab Ariſ. corrigẽdo primam.

Sed an ſic Plato dixerit ſoluata pollo, quicquid dicant fere oés docto.

A primam definitionem relatiuorũ à Platone poſitã, q̃ nõ eſt propria definitio, & hęc eſt definitio. Ad aliq̃d ſunt, q̃b. hoc ipsũ eſſe, quod ſunt, eſt ad aliud, quodammodo ſe habere. In cuius definitionis prima parte intelligitur genus definiti. ſ. dicibile, & ponitur quibus hoc ipſum eſſe, eſt ad aliud ſe habere, ad dñiam ſubſtantiæ, & accidentium abſolutorum, & relatiuorum ſm dici, quorum proprium eſſe, non eſt ad aliud ſe habere. Deinde ponitur quodammodo .i. quodam ſpeciali mõ, q̃a eſſe relatiui eſt ad aliud tanq̃ ad terminum, cum quo dr̃ ad conuenientiam.

Primo ſciẽdum, quòd accidẽs abſolutum, & reſpectiuũ ſic inter ſe differũt, quia accñs abſolutum habet depẽdentiã ſolum ad ſuum ſubiectũ, & nõ B ad terminum extrinſecum, ideo ad ſuũ eſſe ſufficit ſuum ſubiectum, & ẽt definitur per tale ſubiectum. ſed accñs reſpectiuum hẽt dependẽtiã ad ſuũ ſubiectum inquantũ eſt accñs, & ad ſuũ correlatiuum, inquantũ eſt reſpectiuũ. & ideo ad eſſe accñtis reſpectiui ſequitur eſſe ſui ſubiecti, & eſſe ſui correlatiui. & hẽt definiri per iſta duo. ið benedr̃ in hac definitione, ꝙ eſſe relatiui eſt ad aliud quodãmodo ſe habere, & licet relatio ꝓprie ſit inter duo extrema, tñ nõ eſt ĩ vtroq; vt ĩ ſubiecto, ſed eſt ĩ C vno ſubiectiue, & ĩ alio, vt in termino vt paternitas eſt ĩ patre, vt in ſubiecto & in filio, vt in termino, & filiatio eſt ĩ filio ſubiectiue, & ĩ patre terminatiuę.

Relationis realis, ac rationis doctrina.

Secundo ſciẽdũ, ꝙ duplex eſt relatio quædã eſt realis, q̃ eſt inter duo extrẽma realia, & dñia realiter à quib. ipſa eſt realiter diſtincta, & ad hãc relationẽ tres conditiones requirũtur. Prima eſt, ꝙ hẽat extrema realia, defectu cui⁹ relatio inter entia rõnis, vt relatio gñis ad ſpẽm, nõ põt eſſe relatio realis. Scđa eſt, ꝙ extrema relationis realr̃ differãt. ratione cuius idẽtitas nõ ẽ relatio realis. Tertia eſt, ꝙ talis ſit realiter diſtincta ab vtroq; extremorum, q̃a ſi eſſet eadẽ realiter cũ ſuo fundamento, hẽret eſſe abſolutũ ſui fundamẽti, & nõ diceretur eſſe realis quãtum ad ſuum eſſe D reſpectiuum, ſed quantũ ad ſuum eſſe abſolutum, quia à perfectiori res capit denominationem, ideo nõ eſſet relatio realis, nec totũ eius eſſe eſſet ad aliud, & defectu illius, relatio Creatoris ad creaturam non eſt realis, quia in Deo nullum eſt accidens ab eo realiter diſtinctum. Alio eſt relatio rationis, quę põt fieri ĩ tribus modis ſm, q̃d ſibi deeſt vna illarũ conditionum, & illa relatiua, quæ dicunt relationẽ realem, ſunt relatiua ſcđm eſſe, alia verò ſcđm dici, & ſolum de his, quę dicunt relationẽ realem, quæ ponuntur in ꝓdicamento iſto data eſt preſens definitio, & ꝑ hoc differt ab alia definitione ad aliquid.

Tertio ſciendũ, ꝙ ex iſta definitione E Auctor infert vnã proprietatem relatiuorũ, quæ talis eſt, ſi quis definite nouerit vnum relatiuorum definite noſcit, & reliquum. cuius rõ eſt, q̃a quolibet vnum definite, & diſtincte cognoſcit, eo mõ, quo hẽt eſſe, & etiam eo modo quo hẽt definiri, cum definitio ſit orõ, indicãs, ꝙ ſit eſſe rei, ſed eſſe vnius relatiuorũ eſt ad aliud, vt dictum eſt, ergo nõ põt diſtincte cognoſci, nec definiri, niſi per ſuum correlatiuũ. ergo ſi quis diſtincte cognoſcit vnũ oportet diſtincte cognoſcere reliquũ. cũ nullũ eorũ poſſit ſine alio cognoſci, ið neceſſe ẽ dfinire vtrunq. relatiuorũ ꝑ ſua correlatiua.

Relatiua ſimul cognoſcuntur.

Quarto ſciendũ, ꝙ in definitione relatiui non ponitur correlatiuũ, tanquã F pars eſſentialis eius, cũ relatiuũ, & correlatiuum ſint realiter, & eſſentialiter diſtincta, & oppoſita, ſicut pr̃, & filius, ſed ponitur eius definitione tanq̃ terminus dependentiæ ipſius relatiui, q̃a talis depẽdentia nõ ꝑfecte cognoſcere tur. niſi cognoſceretur terminis eius, et ponitur talis terminus loco dñiæ, q̃ in relatiuis inuitur reſpũ talis terminis, q̃a de ſe ẽ nobis ignota, ſed circũloquimur illã ꝑ ipſum terminũ. vñ definiendo relationẽ ponĩ depẽdẽtia ꝓ gñre. & ſubiectum, & correlatiuũ eius ꝓ differẽtia, vt dicẽdo paternitas eſt dependentia, vel relatio patris ad filiũ, vel pater

Vnũ correlatiuũ quõ ĩ alterius definitione ponatur.

ter

A ter eſt res habens filium,& per hoc pa-
tet intellectus huius vltimæ definitionis
& vltimæ proprietatis relatiuorum.

Argú. Sed contra prædicta primo arguitur ſic
Quia partes ſubſtantiæ non ſunt vere
relatiua,& tamen conuenit eis iſta defi
nitio,cũ ipſorũ eſſe ſit ad aliud quodam
modo ſe hre,ergo ipſa non eſt bona.Se
cundæ ſic.Omne accidens habet depẽ-
dẽtia ad ſuum ſubiectum, ergo eſſe eius
eſt ad aliud quodammodo ſe hre, ergo
iſta definitio conuenit oĩb.accidentibus
alijs,& nõ ſoli definitio. Tertio ſic. Vnũ
quodcunq. definitur cognoſcitur eo mo
do,quo hẽt eſſe, ſed vnum relatiuũ hẽt
eſſe ſeparatum,& diſtinctum a ſuo cor-
relatiuo ergo vnum põt definire cognoſ
B ci non cognoſcendo aliud. Quarto ſic.
Loco definiti licet ponere ſuam defini-
tionẽ,ergo ſi in definitione relatiui po-
nit̃ ſuum correlatiũ, loco illius correla-
tiui poterit poni definitio eius,in qua
poneretur ſuum correlatium, ergo idẽ
poterit poni in definitione ſui ipſius, ꝙ
eſt inconueniens.& ſic male dicitur,qđ
relatiuum habet definiri per ſuum cor-
relatiuũ.Quinto ſic.Vnumquodq.hẽns
genus,& dr̃iam definiri põt per genus,
& dr̃iam eius,ſed relatiua hẽt genus,
& differentiam intrinſecam ergo etiam
C poſſunt definiri per ſuum genus,& ſuã
differentiam ſine correlatiuo.

Solutio Ad argumẽta.Ad primum dr̃,ꝙ totũ
eſſe partium ſubſtantiæ non eſt aliud,vt
intelligitur in hac definitione,licet vl-
tra ſuũ eſſe ſubſtantiale importent quẽ-
dam reſpectum ad operationes totus, a
quo reſpectu capiunt nomina propria,
partium,& ideo ipſis non conuenit hęc
definitio. Ad ſm,dr̃ ꝙ licet totũ eſſe cu-
iuslibet accidentis ſit dependẽtia ad ſu
biectum,tñ aliud eſſe non ſe habet ad
aliud tanq̃ ad terminũ cum quo dr̃ ad
conuertentiã,niſi in veris relatiuis,quod
tñ intelligitur in hac definitione per il-
lã particulã quodammodo. Ad tertiũ
dr̃,ꝙ licet relatiuum habeat eſſe ſepara
tum a ſuo correlatiuo,tñ illud eſſe non
abſolutum , ſed reſpectiuum in ordine,
ad ſuum correlatiuũ ideo habet cogno-
ſci , & definiri per ipſum Ad quartũ D
dr̃ quod licet in abſolutis loco nominis
liceat ponere definitionem,non tñ in re
ſpectiuis ideo indefinitione relatiui lo-
co correlatiui non põt poni ſua defini-
tio,cuius ratio eſt,qa definitio correlati In abſo
ui explicat ipſum vt eſt dependens ad lutis lo-
relatiuum,& ipſum ponit̃ in definitio- conomi
ne relatiui tanq̃ teminus dependentiæ nis defi
ſui relatiui ideo definitio non explicat nientis
ipſum eo modo q̃ ponitur indefinitione ponitur
alterius. Ad quintum dr̃,quod licet rela ratio.
tiuũ habeat dr̃iam, tamen illa differen-
tia nõ eſt abſoluta,ſed reſpectiua,& de
pendens ad terminum extrinſecum, iõ
per ipſum non poſſet perfecte cognoſci
neque notificari relatiuum niſi appone
retur terminus dependentiæ.

E

De Qualitate quid ſit , & eius ſpeciebus.

Qualitas eſt , ſecundum quam
quales eſſe dicimur , vt ſecundum
albedinem dicimur albi, & ſecun-
dum colorem colorati,& ſecundũ
iuſtitiam iuſti . Qualitatis autem
quatuor ſunt ſpecies.

Poſtq̃ ſuperius auctor determinauit
de tertio prędicamento quod eſt ad ali- F
quid,hic conſequenter determinat de
quarto,ſ.de qualitate,ipſam primo ſic
definiens Qualitas eſt,ſcđo quã quales
eſſe dicimur , vt ſcđo albedinẽ dicimur
albi.In qua definitione ſub intelligitur
forma accidentalis quæ ſe habet vt ge-
nus definiti , quæ aliquo modo datur Quali-
intelligi per illud relatiuum quam,de- tas quid
inde ponitur,ſcđo, quam quales eſſe di nam ſit.
cimur,ad differentiam omnium aliorũ
prædicamentorum , quia nullum eo-
rum prædicatur in quale ſimpliciter,
vt faciliter probatur inductiue , ſub-
ſtantia enim prædicatur in quid quan-
titas in quantum,vel in quorum,& cæ-
tera,prædicamenta prædicantur in hoc
quod eſt habere aliud cum ſint reſpecti
ua , ideo ſolo qualitas denominat pri-
mam ſubſtantiam ſimpliciter qualem,

A in hac definitione hæc propõ ſecundũ dicit circumſtantiam cauſæ formalis.

Quatuor sũt ſpẽs qualitatis.

Primo ſciendum, ꝙ in hac definitione ponitur dicimur, nõ dũt ſm Albertum non ad denotandum, ꝙ ſoli hoĩ conueniat qualitas, ſed ad denotandum, ꝙ hõ eſt ſuſceptiuus plurium qualitatũ quã quæcunq. alia ſubſtantia. homo.n.eſt compoſitus tam ex ſubſtantia materiali q̃. ſpirituali ſimul. ideo ſibi conueniũt qualitates rerum corporalium, & etiã ſpiritualium. Sed ſubſtantiæ ſpirituales ſolum recipiunt qualitates ſpirituales. Subſtantiæ vero corporales aliæ ab homine ſolum ſuſcipiũt qualitates corporales, & non ſpirituales ideo homo cæteris ſubſtantijs eſt plurium qualitatũ B magis ſuſceptiuus. Sed tamen poſſet dici facilius, ꝙ cum in hac definitione ponitur dicimur, non intelligitur ſolum nos hoĩs dicimur, ſed intelligitur, nos ſubſtantiæ dicimur, & nõ referrĩ ad hoiẽ tantum, ſed ad ſubſtantiam in cõi, & per hoc ſoluuntur plura argumenta.

Secondo ſciendum, quod oĩs forma accidentali hẽt determinare primã ſubſtantiam, ſm eſſe, quod ipſa dat primæ ſubſtantiæ, & quia qualitas dat ſubſtantiæ eſſe quale, ideò hẽt denominare primam ſubſtantiam qualem, & per illum modũ denominandi, ꝓ quẽ diuiditui ab oib. alijs accidentib. hic definit, & licet C quale conſequatur qualitatem, vt effectus eius formalis, & ſic poſterius ſm naturam ipſa qualitate, tñ ſecũdũ ordinem noſtræ cognitionis, & quo ad nos quale eſt prius q̃. qualitas, q͂a per ipſum cognoſcimus qualitatem ideo nobis cõuenienter notificatur qualitas per quale quod licet inferius quale per qualitatem definiatur, tamen hoc eſt a priori ſimpl͡r, & a poſteriori quo ad nos, nõ.n. eſt inconueniens idem ſecundum diuerſas conſiderationes eſſe notius, & ignotius, prius, & poſterius alio.

Tertio ſciendũ, qđ qualitatis ponunẽ quatuor ſpecies, quarum prima, eſt habitus, & diſpoſitio, ſecũda naturalis potẽtia, vel impotẽtia, tertia, paſſio, & paſſibili qualitas, quarta, forma, & circa hoc aliquid conſtans figura, quarum ſic habetur ſufficientia, quia oĩs qualitas qualificat ſubãm, vel ergo ſe tenet ex parte D materiæ, & ſic eſt forma, & circa hoc aliquid conſtans figura, quę qualificat ſubſtãtiã ſecũdũ q̃titatẽ, & materia eius, licet effectiue oriatur a forma ſubſtantiali, vel ſe tenet ex parte formæ, & hoc eſt dupl͡r vel qualificat ſubãm immediate, vel mediante naturalibus potentijs ſi ſecundum, ſic eſt habitus & diſpoſitio, q̃ primo determinat, & diſponit potentiã & ex conſequenti ſubiectum eius, ſi immediate qualificat ſubãm, hoc eſt dupliciter, vel eſt principium operandi determinatum vel indeterminatũ ſic primũ, E ſic eſt paſſio, & paſſibilis qualitas, ſi ſecũdum ſic eſt naturalis potentia vel impotentia, potentia.n de ſe indeterminata eſt quantum ad modum operandi, ſed determinatur per ſuos habitus.

Quarto ſciendum, quod diuiſio qualitatis, eſt diuiſio gñis in ſuas ſpecies, quia qualitas eſſentialiter, & vniuoce de ipſis prędicatur. Et dupliciter poteſt fieri diuiſio generis in ſuas ſpecies vno modo ꝓ ſpẽs immediatas, & tũc ſolum per duas ſpecies, eo qđ ſit per duas drĩas formaliter oppoſitas, quæ ſolum ſunt duæ ſub vno gñe, & ſolum duas ſpecies propinquas ſub eo cõſtituunt. Alio modo poteſt fieri diuiſio gñis per ſpecies remotas eius, & hoc qñ ſpecies propinquæ ſunt nobis ignotæ, & tunc nõ oportet diuiſionẽ generis fieri per duas ſpecies tantum, ſed poteſt fieri per quatuor F vel plures ſecundum exigentiam multitudinis earum, & hoc modo fit hęc diuiſio qualitatis, ideo in ea bene ponuntur quatuor ſpecies, & per hoc patet diuiſio, &c. definitio qualitatis.

Contra prædicta arguitur primo ſic. A1 gh Differentia ſubſtantias, vt puta rationale, non eſt qualitas, & tñ ſecundũ ipſam dicimur quales, ergo iſto definitio non conuenit ſoli qualitati. Secundo ſic. Oẽ accidens prædicantur in quale, cũ nõ ꝑdicetur in quid, ergo ſecundum quodlibet accidẽs dicimur quales, ergo iſta definitio cõuenit alijs a qualitatib. Tertio

ſic.

A ſic. Hinnibilitas, eſt qualitas, & tamē ſe
cũdum ipſam non dicimur eſſe quale,
vt ſm albedinē, ergo iſta definitio non
conuenit oī qualitati. Quarto ſic. Hæc
diuiſio qualitatis ī quatuor ſpecies ſit
ſcđo diuerſos modos eſſēdi qualitatis
in ſubſtantia, ſed modi eſſendi ſunt ac-
cidentales, & accidũt qualitati, ergo di
uiſio iſta eſt diuiſio ſubiecti in acciden
tia, & nō diuiſio generis in ſuas ſpecies
Quinto ſic. Habitus eſt vnum prædica
metum a qualitate diſtinctũ, ergo ma-
le ponitur prima ſpecies qualitatis.

Solutio — Ad argumenta. Ad primũ dicitur, ꝙ
licet dña ſubſtātialis prædicetur in qua
le eſſentiale, quod eſt quale quid, nō tñ
B prædicatur in quale ſimpłr, quod ſolũ
dicit quātitatē ſubſtantiæ accidentalē,
vt capitur ī hac definitione, nec eſt ēt
talis dña forma accidentalis, quod tñ
in illa definitione ſubintelligitur. Ad
ſecundũ dr, quod ſi capiatur quale gña
liter pro quocunq; eſſe accidentali, ſic
oē accidēs ꝓdicatur in quale. ſed, ſi ca-
piatur ſpecialiter ꝓ eſſe accidentali, ꝙ
conſequitur ſubſtantiam gratia formę
& nō hēt alium modũ ſpālem denomi
nādi ſubſtantiam quam in quale, ſicut
habent cętera accidentia, ſic prædicari
in quale ſoli qualitati conuenit. & hoc
modo ſumitur in præſenti definitione.
Ad tertium dr, quod licet per hinnibili
tatem equi, nos in ſpeciei nō dicamur
C quales. tamen nos in genere. ſ. nos ſub
ſtantię denominamur quales. Ad quār
tum dr, quod licet iſti diuerſi modi eſ-
ſendi ſpecierum qualitatis in ſubiecto
ſint accidentales qualitatis ſecundum
modum, tamen non ſunt ſibi acciden-
tia ſecundum rem, ſed magis ſunt mo-
di eſsētiales illarum ſpecierũ. Ideo iſta
non eſt diuiſio ſubiecto in accidentia.
Ad quintũ dicitur, quod ſi capiatur ha
bitus vt eſt corporum, & eorum, quę
circa corpus ſunt adiacētia, eſt prædica
mentum a qualitate diſtinctum, ſed ſi
capiatur pro qualitate, quæ diſponit
potentiā ad operationē, vt in pręſenti
ſumitur, ſic non eſt vnum prædicamen
tum, ſed eſt prima ſpecies qualitatis.

Prima qualitatis ſpecies Habitus, & diſpo-ſitio, & eorum abinuicem differentię. D

Prima eſt habitus, & diſpoſitio
Differt aũt habitus a diſpoſitione,
quia habitus eſt permanentior, &
diurnior vt ſunt virtutes, & ſciētię
Scientia enim difficile eſt mobilis,
niſi forte grandis fiat permutatio,
vel ab ægritudine vel ab aliquo
huiuſmodi circa ſcientem vel ha-
bentem virtutes, iuſtitia. n. vel caſti
tas non cito vel de facili permutan
tur. Diſpoſitiones autem dicimus,
quæ de facili permutantur, vt ca-
lor, frigiditas, ægritudo, ſanitas, &
conſimilia, tamen habitus poſſunt
dici diſpoſitiones, ſed non econuer E
ſo. Illi enim qui habitum habent
quodam modo diſpoſiti ſunt, vel
melius vel peius ad ea quæ habent
Diſpoſitiones autem non ſunt ha-
bitus, vnde habitus ſic poteſt defi-
niri. Habitus eſt qualitas difficile
mobilis, diſpoſitio vero eſt quali-
tas facilē mobilis.

Poſtq̃ Auctor præmiſit definitionē, — Cur habitus ac diſpoſitio primæ.
& diuiſionem qualitatis. hic conſequē-
ter determinat de ſpeciebus, eius, qua-
rũ prima eſt habitus. & diſpoſitio. Cu-
ius ratio eſt, quia habitus, & diſpoſitio,
conuent tam ſubſtantijs ſpiritualib. q̃ F
corporalib paſſio, & paſſibilis qualitas,
q̃ eſt tertia ſpecies qualitatis, & forma,
& figura, q̃ ponunt quarta ſpecies qua-
litatis ſolũ conueniunt ſubſtātijs corpo
ralib. iō habitus, & diſpoſitio cōuenien
ter, ꝓcedunt illas duas ſpecies. Itē habi-
tus qualificat, & determinat naturales
potentias ad operationem, & iō perfe-
ctius habet rōnem qualitatis quam na
turalis potentia vel impotentia. iō con
uenienter præcedit naturalem poten-
tiam, vel impotentiam, quæ ponitur ſe
cundæ ſpecies qualitatis.

Primo ſciendum ꝙ habitus triplici- — Qui nā habitus
ter accipitur, vno m[odo] opponitur pri

A uationi, ſicut viſus opponitur cæcitati, & ſic quælibet forma huis priuatioṅē ſi bi oppoſita ſiue ſit eſſentialis, ſiue accidentalis, dr̄ habit⁹, alio mō accipit̄ vt eſt porū, & corporū, q̄ circa corp⁹ sūt adia cētia, & ſic eſt vnū p̄dicamentū ab alijs diſtinctū, & iſtis duob. modis nō capit̄ hic habitus, tertio mō ꝓut eſt qualitas pſecte diſpoſitiua ſui ſubiecti ad opera tionē, ſicut ſcia diſponit intellectū ho minis; & ex cōſequēti ipſum hominem ad cognoſcēdum ea, de quib. eſt ſciā, & quia perfecte diſponit ſuum ſubiectum ad operationem. ideo dicit Auer. ꝙ habitus eſt quo quis operatur qñ vult, & iſto tertio modo ſumitur hic habitus & eſt prima ſpecies qualitatis.

dicātur qualitates ſpecies.

B Scḋo ſciendū, ꝙ diſpoſitio dupliciter accipitur vno modo gñaliter ꝓ quacunque qualitate, quæ diſponit potentiam ſui ſubiecti ad operationem ſiue perfecte, ſiue imperfecte, & hoc modo diſpō ſub ſe tenet habitum, & diſpoſitionem ꝓprie ſumptam, & hoc mō accipitur i textu cum dr̄ quod oīs habitus eſt diſpoſitio, & non econtra, & ſic capit̄ a Tullio cū dr̄, quod habitus, eſt diſpoſitio p̄fecte ad optimum, & ab Ariſ. cum dicit ꝙ virtus eſt diſpō ad felicitatē. Secūdo mō capitur ꝓpriæ ſolum pro qualitate, quę imperfecte diſponit potentiam ad operandum, & in illo modo diſtinguit̄, contra habitum ſicut imperfectum con

Vide primo x. Ethico. & i plerisque alijs locis.

C tra perfectum, & ſic capit̄ cum dr̄, ꝙ habitus, & diſpō ſunt prima ſpēs qualitatis, & cum dr̄, ꝙ habitus differt a diſpoſitione, vnde nomen diſpoſitionis de ſe eſt cōe nomen ad habitum & diſpoſitionem proprie captam, ſed quia alteri eorum eſt proprium nomen impoſitum .ſ. habitui, ideo alteri quodammodo appropriatur nomen diſpoſitionis.

Tertio ſciendum ꝙ habitus, & diſpō ꝓprie capta inter ſe conueniūt, & differunt vnde cōueniūt in hoc quod dñt eādem formā ſm eſſentiā, & vtrūq. diſponit naturalem potentiā ſui ſubiecti ad operationem, ſed differunt in hoc, ꝙ habitus dicit illā formā ſcḋm eſſe perfectū & radicatum in ſubo, & perfecte diſpo nit ſubiectum ad operādum, ideo habitus dr̄ eſſe diuturnior & p̄manētior diſpōne. et dr̄ qualitatis defficili mobilis, eo ꝙ tale eſſe perfectū & radicatū eſt i ſubiecto, & difficile eſt mobile a ſubo. ſed diſpō dicit eādē formā ſub eſſe imperfecto. & imperfecte diſponit ſubiectum ad operādū, iō definitur quod eſt qualitas de facili mobilis a ſubo. Ex quo patet, ꝙ habitus & diſpoſitio dñt vna & eādem formā differentē ſcḋo eſſe perfectum & imperfectū. & qa perfectum & imperfectum ſecundo eſſe non variat ſpeciem, ideo conueniēter ponuntur vna ſpecies. & copulātur cō iunctione copulatiua, quia perfectum E & imperfectum ſunt diuerſi modi eſſendi, quos dñt habitus, & diſpoſitio ideo conuenienter denominatur duobus nominibus, & melius quam vno ſolo nomine, ſicut Antiqui, qui hāc ſpeciem nominauerunt applicationem.

Quarto ſciendum, ꝙ ſub hac ſpecie qualitatis gñaliter ponūtur qualitates diſponentes ſubiectum ad operādū mediante potentiā, vt ſunt oēs habitus, vnde ipſorum habitum quidā ſunt corporales, vt ſanitas, robur, elegantia, agilitas, & ſic de alijs. Alij vero ſunt ſpirituales, & iuſtorū, aliqui ſunt mortales, qui diſponunt appetitum ſenſitiuū, vel intellectiuū, vt ſunt iuſtitia, tēperātia, & fortitudo, & ſic de alijs virtutib. mo F ralib. & ſimilr̄ de vitijs oppoſitis. alij sūt intellectuales, qui diſponunt intellectū ad prōpte, & faciliter cognoſcendū intelligibilia, vt ſunt ſapientia, ſcia, intellectus, prudentia, & ars. & iſtorū habituū, aliqui ſunt naturaliter acquiſiti, vt ſcia ab hoie acquiritur per ſtudiū, alij ſunt infuſi, vt fides, ſpes. charitas, alij autem concreati. vt ſpecies vel rationes rerū in mentib. Angelorū. & ſic patet quæ ſit prima ſpecies qualitatis, & quę qualitates ſub ipſa ponitur.

Sed contra prædicta arguitur primo ſic. Diuerſa nomina importāt diuerſas Argū. formas, cū nomē imponatur a forma, ſed habitus, & diſpoſitio ſunt diuerſa nomina, ergo dicū. diuerſas formas, &

D (at the start of the right column, beside "nit ſubiectum")

A non ſunt vna ſpẽs qualitatis, Scḋo ſic. Quæcũq. dñt eãdẽ ſpẽm, importãt eundẽ modũ eſſendi cum vnius ſpeciei ſit vn⁹ modus tm̃, ſed habitus, & diſpoſitio nõ dñt eundẽ modũ eſſẽdi, ſed diuerſos, ergo male ponit vna ſpẽs qualitatis. Tertio ſic Nullũ ens in aĩa reponit in p̃dicamento, ſed ſolum ens extra aĩam, ſed ſcientia eſt ens, in aĩa tm̃, ergo male ponit hic ſub prima ſpecie qualitatis. Quarto ſic Riſſibile eſt qualitas de difficili mobilis, & tñ non eſt habitus, ergo definitio habit⁹ cõuenit alijs a definito. Quinto ſic. Naturalis inclinatio intellectus ad ſcientiam eſt diſpoſitio, & tamen nõ eſt de facili mo-

B bilis a ſuo ſubiecto, ergo male dicitur, quod diſpoſitio, eſt qualitas de facili mobilis a ſuo ſubiecto.

Solutio Ad argu. Ad primũ dr̃, q̃ diuerſa nomina nõ ſemper dñt diuerſas formas ſed qñq. dñt diuerſos modos eiuſdẽ formæ. & ſic eſt in ꝓpoſito. & licet capiẽdo formã gñaliter ꝓ oĩ illo, quod habet modum formæ, & determinantis aliud, omne nomen imponatur a forma non tamen capiendo formam ſpecialiter ſolũ pro forma reali.

Ad ſm dr̃, q̃ licet habit⁹, & diſpõ dicãt diuerſos modos eſſẽdi accidẽtales vnius formæ, tñ bene dñt vnũ modum

C eſſendi eſſentiale, q̃ eſt diſponere potẽtiã ſui ſubiecti ad operationem. Ad tertiũ dr̃, q̃ licet ſcĩa ſit ens in aĩa vt ſubiecto, nõ tñ eſt ens ſolũ in aĩa vt in cognoſcẽte, ſic q̃ ſolũ habeat eſſe in app̃rhẽſione aĩæ, & iſto modo capitur ens in aĩa cum diſtinguitur contra ens reale. vnde ſcĩa, quia non eſt ſolum in apprehẽſione, quantum ad tale eſſe põt dici ens extra aĩam, quia habet aliud eſſe quã in tali apprehenſione animæ. Ad quartũ dicitur, quod in definitione habit⁹ p̃ponit quod ſit qualitas acq̃ſita diſponẽs potentiã ad operationẽ, & hoc nõ conuenit riſibili ideo ſibi nõ conuenit illa definitio. Ad quintũ dicit, quod licet naturalis inclinatio intectus ad ſciam ſit q̃dã diſpoſitio paſſiua quodammodo ſubiectiua, non tamen eſt diſpoſitio formalis, de qua diſpoſitione eſt hic ſolum ad propoſitũ. D

De naturali Potentia vel impotentia ſecunda qualitatis ſpecies.

Scḋa ſpẽs qualitatis eſt naturalis potẽtia uel impotẽtia aliq̃d faciliter faciẽdi, uel patiẽdi, vt ſanatiuus dr̃, eo q̃ habeãt naturalẽ potẽtiã ut nihil a quibus libet accidẽtibus ægritudinẽ ĩferẽtib. patiatur. Aegrotatiuus uero, eo q̃d hẽt naturalem impotentiã aliquid faciendi. durum. n. dicitur habere naturalem potentiam reſiſtendi ſectioni, & molle naturalem impotentiam, quia cito ſecatur. Curſores vero, et pugillatore dicuntur ſimiliter, de hac ſpẽ, nõ quod exerceãt E actus ſuos, ſed quia habent naturalem potentiam hoc faciendi.

Poſtq̃ Auctor determinauit de prima ſpecie qualitatis, hic conſequenter determinat de ſecunda. ſ. de naturali potentia, uel impotentia, quæ conuenienter ordinatur poſt primam ſpeciem, quia licet generationis naturalis potentia p̃cedat habitum, & diſpoſitionẽ, eo quod habitus qualificat, & perficit naturalem potentiã, & ineſt ſubſtãtiæ mediãte naturali potentia, ſicut ſcĩa qualificat intellectum. & ineſt homini mediante intellectu, tamen F via perfectionis habitus præcedit naturalem potentiam, quia habitus eſt perfectior naturali potentia, & perfectius diſponit. & qualificat ſubſtantiam ad operationem, vt de habitus eſt prior naturali potentia, ideo hęc ſpecies, bene ſequitur primam, & etiam præcedit duas vltimas, quia illę ſolum conueniunt ſubſtantijs corporeis. hęc autem conuenit tam corporalib quã ſpiritualibus, ideo conuenienter ordinatur ſecundo.

Primo ſciendũ, quod naturalis potẽtia eſt ſubſtãtię ꝓprietas, qua eſt naturaliter potẽs ad aliquid faciliter operandũ, & reſiſtendũ cõtrarijs, ſicut ſa-

A natiuũ eſt proprietas ſubſtãtiæ, quã ſanus eſt naturaliter potẽs ad faciliter ſuas operationes exercendum, & per hoc põt reſiſtere cõtrarijs, & nociuis, & dr̃ talis qualitas naturalis, eo q̃ conſequitur principia naturalia. ſ. materiam, & formã, dr̃ potẽtia, eo q̃ eſt vigor, & valor formæ ſupra materia ad exercendũ ſuas operationes naturales. Sed ecõtra naturalis impotentia eſt proprietas ſubſtãtiæ, quã ipſa eſt impotẽs ad faciliter operandũ & contrarijs reſiduum. ſicut ægrotatiuum dicit qualitatem qua homo eſt impotẽs ad operandum, & per ipſam ẽt faciliter læditur, a cõtrarijs, & dr̃ talis qualitas naturalis, nõ q̃ cauſatur a natura rei, ſed quia ſe tenet circa

B principia naturalia ipſius rei, & dicitur in potentia; eo quod eſt vigor, & ualor materia ſupra formam in ordine ad operationes naturalis eius.

Quid ſit naturales potẽtia vel impotẽtia.

Secũdo ſciendum, q̃ naturalis potẽtia in ſubſtãtia cauſatur ex victoria formæ ſupra materiã, & eſt talis victoria vel dñium, qñ materia eſt totaliter diſpoſita ſecundũ exigẽtiã formæ, ſic q̃ nõ hẽt diſpõnes cõtrarias impediẽtes proprias operationes ipſius formæ, ſed forma põt faciliter, & libere exercere ĩ tali materia ſuas operationes. Sed cõtra naturalis impotẽtia prouenit ex uictoria vel dñio materiæ ſupra formã, q̃ eſt, qñ materia habet diſpõnes contra-

C rias diſpoſitionib. requiſitis ad ipsã formã, per quas ipſa forma impedit ad faciliter operãdũ. vel reſiſtẽdum cõtrarijs.

Naturalis potẽtiæ, vel impotẽtiæ origo.

Tertio ſciendum q̃ naturalis potentia, & impotentia conſyderant̃ dupliciter vno modo inquãtũ conueniũt ĩ uno gñe ſuperiori, & ipsũ circumloquunt̃, eo q̃ tale gen⁹ eſt nobis ignotũ, & iſto mõ faciunt vnã ſpẽm qualitatis nõ ſpecialiſſimũ ſed ſubalternã alio modo cõſyderantur ſecundum proprias eſſentias comparandum ipſas inter ſe, & hoc modo ſunt diuerſæ ſpẽs abinuicẽ diſtinctæ quã ſpecifice differũt, & propter hoc coniunguntur coniunctione diſiunctiua, q̃ diſiungit ſignificata terminorum, propter hoc ẽt conuenientius

D nominãtur diuerſis nominib. ad explicandũ hanc diuerſitatem q̃ nominarẽtur uno ſolo nomine, ſicut fecerũt Antiqui, q̃ hanc ſpẽm appellauerunt aptitudinẽ, hic tñ ponũtur iſta duo nomina loco ſui gñis proximi, quod circũloquunt̃, & cũ hoc per iſta diuerſa nomina explicat̃ diuerſitas iſtarũ ſpecierũ.

Quarto ſciendũ q̃ ſub hac ſpẽ qualitatis gñaliter reponuntur oẽs aptitudines, vel inclinationes, quib. ſubſtãtia producta naturaliter inclinat̃ ad aliquid operadũ, vel ẽt ad reſiſtendum contrarijs ſuis, & oẽs qualitates, quib. naturaliter impedit̃ ſuis operationib. & ideo ſub hac ſpecie reponuntur oẽs potẽtiæ

De oĩb. his vide ſcđo de Aĩa. & ibi Docto.

E aĩæ vegetatiuæ, q̃ ſunt nutritiuũ, augmentatiuum, & generatiuũ. & potẽtia aĩæ ſenſitiuæ, ut ſunt quinq. ſenſus exteriores, & quinq. ſenſus interiores ſ. ſenſus cõis imaginatiua, extimatiua. fantaſia, & memoria, & potentia motiua, & appetitiua eius, & etiam potentiæ aĩæ intellectiuæ, vt ratio, intellect⁹, & voluntas. Hic ẽt reponũtur aliquæ inclinationes naturales quę nominantur nominib. virtutum, vel habituũ, eo quod inclinat ad ſimiles operationes, ſicut ipſi habitus, vt aliqui dicuntur naturaliter iuſti, & naturaliter liberales, quia habet naturalem inclinationem ad opera iuſtitiæ vel liberalitatis, &

F ſic iuſtitia, & liberalitas, & ſimiliter de alijs nominib. habituũ poſſunt poni æquiuocũ in prima ſpecies qualitatis, & etiã in ſecunda, & ſic patet quæ ſit ſecunda ſpecies qualitatis, & quæ qualitates ſub ipſa ponantur.

Contra prædicta arguit̃ primo ſic. Potentia materiæ ad formam eſt naturalis potentia, tamen non eſt qualitas. ergo male dicitur, quod naturales potentia eſt ſpecies qualitatis.

Secundo ſic Nullũ ens reſpectiuum eſt qualitas, cũ qualitas ſit ens abſolutum, ſed naturalis potẽtia eſt ens reſpectiuum, quia potentia ſp reſpicit actũ, ergo non eſt ſpecie qualitatis. Tertio ſic Nulla priuatio eſt ſpecies qualitatis, ſed nãlis in potentia dicit priuatio-

nem

A nem naturalis potentiæ. ergo naturalis impotentia non eſt ſpecies qualitatis.

Quarto ſic. Oĩs potentia eſt pręter naturam, vel contra naturã. ergo nulla impotẽtia eſt naturalis, ergo naturalis impotentia nõ eſt vna ſpẽs qualitatis. Quinto ſic. Naturalis potentia & naturalis impotentia eſſentialiter differũt, ergo ſunt diuerſę ſpecies ergo male ponuntur vna ſpecies qualitatis.

Solutio Ad argumẽta. Ad primũ iſtorũ dicitur, ꝙ licet potentia materiæ ad formã ſit quædam naturalis potẽtia adeſſe, tñ nõ eſt potentia ad operandum, q̃ cõſequit̃ totum cõpoſitum ſubſtãtiale, & de tali pontentia, operandũ ſolum hic intel

B ligit̃. Ad ſcd̃m dr̃, ꝙ licet naturalis potẽtia, q̃tum ad ꝓprietatẽ nõis potẽtiæ, dicat reſpectũ ad actũ, et rõne eius dicatur relatiuũ ſcd̃m dici tñ quantum ad id. quod eſt, eſt ens abſolutũ, & eſt q̃dã qualitas diſponens ſubiectũ ad operandũ. Ad tertiũ dr̃, ꝙ licet naturalis impotentia q̃tũ ad rõnem impoſitionis nõis dicat priuationẽ naturalis potẽtię, tñ quãtum ad rẽ ſignificatã. & quantũ ad id, qđ eſt, dicit unam qualitatem poſitiuã q̃ cõtrariatur naturali potentiæ. Ad quartũ dr̃, ꝙ licet impotẽtię ſit aliquo mõ innaturalis vel cõtra naturã, eo ꝙ impedit operationes proprias ipſum

C naturæ, ñ tñ dr̃ naturalis, eo ſe, ꝙ ſe tenet circa principia naturalia rei, & reſpicit operatiões naturæ, & hoc modo hic naturalis impotentia ſumit̃; qa non dr̃ naturalis, eo ꝙ cauſat̃ a natura rei, vel ẽt cõforta ad naturã rei, ſed propter cãm dictã. Ad quintum dr̃, ꝙ licet naturalis impotentia, & potentia ſint inter ſe diuerſæ ſpẽs ſcd̃m quod ad ſe inuicẽ cõparatur, tñ ut circunloquunt̃. ſuum ſuperius bene ponuntur una ſpecies qualitatis, ut prius dictum eſt.

De paſſione, ac Paſſibili qualitate tertia qualitatis ſpecie.

Tertia ſpẽ qualitatis, eſt paſſio et paſſibilis qualitas. ut iſtæ qualitates q̃ i ſẽſib. efficiũt paſſiones, ut i guſtu dulcendo, & amaritudo, & D cõſimilia & ẽt illæ qualitates ſunt in hac ſpecie, q̃ ab aliq̃b. paſſionibus generantur facile, uel difficile mobilib. & ꝑmanentib. ſiue. n. nigredo ab aliqua paſſione naturali generetur, ſiue ab ægritudine, ſiue ab æſtu qualitas paſſibilis dicitur.

Poſtq̃ Auctor determinauit de ſecũda ſpecie qualitatis, hic cõſequẽter determinat de tertia q̃ eſt paſſio, & poſſibilis qualitas q̃ ſpecie cõuenięter ponitur tertia, qa ſequit̃ primã, et ſecũdã ꝓpter cauſas dictas. Et ponit̃ immediate poſt ſcd̃am, et ante quartã, eo quod in ſcd̃a ponũtur naturales uirtutes aiæ. in hac aũt ſpẽ reponunt̃ illæ qualitates q̃ ſunt obiecta potentiarum aiæ, et quia obie- E cta cognoſcunt̃ p potentias a poſteriori, et potentia per obiecta priori, iõ cõuenienter poſt naturalem potentiã, & impotentiã immediate determinat̃ de paſſione, et poſſibili qualitate anteq̃ ponat̃ quarta ſpẽs qualitatis. & licet obiecta quantum ad actũ potẽtiarũ quodã modo ꝑcedãt potẽtias ſicut actiuũ ꝑcedit paſſiuũ, tñ quantũ ad hoc, quod eſt denominare ſubſtãtiã qualẽ naturales potẽtiæ, q̃ fluũt a naturalib. principijs ſubſtantię, & denominãt eam intrinſece, priores ſunt ſuis obiectis quæ denominãt eã extrinſece, eo quod cauſãt in ſubiecto per aliquod extrinſecũ, iõ nõ F oportuit ponere iſtã ſpẽm ante ſecũdã.

Vide 2. de An. t. c. 55. et i de.

Primo ſciẽdũ, quod paſſio, et paſſibilis qualitas inter ſe cõueniunt et differũt, vnde cõueniũt i hoc, quod vtrũq; dicit eandẽ qualitatem, q̃ infert a paſſione, vel infert paſſionẽ. Sed differũt primo, qa paſſio dicit illã qualitatẽ ſub eſſe in perfecto, et nõ permanẽte i ſubiecto, ſicut rubedo ex verecũdia ꝓueniens, ſed paſſibilis qualitas dicit illã qualitatẽ ſecũdũ eſſe perfectũ; et fortiter radicatũ, et permanẽs in ſubiecto, ſicut eſt rubedo, q̃ ꝓuenit a natura. Differũt ſcd̃o, quia paſſio nõ denominat ſubſtãtiã ſimpliciter qualem, ſed magis denominat ſubiectũ eſſe paſſum. ratione cuius dr̃

A paſſio, ſicut rubedo cauſata ex verecūdia nō denomināt ſubiectū rubeū ſimpliciter, ſed denominat ipſum paſſū eſſe, ſed paſſibilis qualitas denominat ſuū ſubiectum quale ſimpliciter, eo ꝙ habet in ſubiecto eſſe perfectū. & hæc differentia prouenit ex præcedenti.

Paſſiōis & paſſibilis qualitatus ratio.

Secundo ſciendum, ꝙ paſſio, vt hic ſumit̃, eſt qualitas cito tranſiens inferēs paſſionem, vel illata paſſione, ſicut rubedo infertur ex paſſione verecundiæ, vel pal iditas ex paſſione timoris, & dr̃ paſſio, q̃a cauſatur a paſſione, vel q̃a cauſat paſſionē in ſuo ſubiecto, & ēt q̃a denominat ſuum ſubiectum fuiſſe paſſum ꝑ modum paſſionis, & habet ſimilem modum eſſendi cum paſſione. ſ. eſſe cito tranſiens, & non radicatū in ſubiecto, B ſed paſſibilis qualitas eſt qualitas inferens paſſione, vel illata a paſſione permanens in ſuo ſubiecto, ſicut eſt albedo, & rubedo naturalis. et alia qualitates q̃ ſē ſib. inferunt paſſiones, & non dr̃ paſſibilis qualitas, eo ꝙ aliq̃d patiatur tanq̃ ſubiectū paſſionis ſed q̃a inferē aliqua paſſione, vel quia infert paſſionē ſenſib. iō coniungit paſſionib. uel vt cā, vel vt effectus eius. ratione cuius dicitur paſſibilis qualitas.

Paſſio & paſſibilis qualitas vnam ſpeciem dicunt.

Tertio ſciendū, ꝙ paſſio, & paſſibilis qualitas ſp dñt eandem ſpēm qualitatis, cū importent eandē qualitatē ſcđm eſſentiā ſpēi, ſicut eſt eadē eſſentia rubedinis q̃ primo hēt eſſe impfectū in ſubiecto, & eſt paſſio, & poſtea habet eſſe pfectū, & dr̃ paſſibilis qualitas, & C ꝓpter hoc illa copulant̃ per cōiūctionē copulatiuā. ſed, q̃a important illam formā ſub diuerſis modis eſſēdi, q̃ modi ꝑ idē nomen ſufficienter explicarī nō poſſunt, ideo noīatē diuerſis nominibus, & melius q̃ vno ſolo noīe, ſicut Antiqui noīauerūt hāc ſpeciem noīe caſus, eo ꝙ qualitas huius ſpeciei cauſat̃ in ſubiecto ab aliquo extrinſeco ꝑ modum illius, quod a caſu ꝓducitur.

Quæ qualitates ſub hac collocētur ſpecie.

Quarto ſciendū, ꝙ ſub hac ſpecie reponuntur omnes qualitates ſenſibiles generali, & quarum, aliquæ pertinent ad corpus, quædā vero ad animam. Ad corpus pertinent oēs, quæ ſunt obiecta D quinq. ſenſuū exteriorū ut color, ſonus odor, ſapor, calidū, frigidū, humidū, ſiccū, graue, leue, & aliæ qualitates tangibiles, q̃a oēs iſtæ qualitates inferūt ſenſib. paſſiones. Et pertinentes ad aīam ſunt, ira, gaudium, timo, & ſic de aliis. q̃ cauſant in appetitu, ex aliqua paſſione. In hac ēt ſpē reponunt̃ aliquæ qualitates occultę, q̃ inferūt paſſiones corporis, & oēs influentiæ cæleſtes, & ēt occultæ uirtutes herbarum, vel aliquorum lapidum, ſicut eſt uirtus magnetis, quę attrahit ferrum, vel qualitas ueni, quæ inficit homines, & per hoc patet de tertia ſpecie qualitatis, & quæ B ſint qualitates ſub eo contentæ.

Argū.

Sed cōtra ꝑdicta arguitur primo ſic. Paſſio ē vnū ꝑdicamētū diſtictū a qualitate, ergo nō ē vna ſpēs qualitatis. Secundo ſic. Oīs qualitas de prima ſubſtātia ꝑdicat̃ in quale, ſed paſſio nō denominat ſubſtantiā qualē; vt prius dictum eſt, ergo paſſio male ponitur vna ſpēs qualitatis. Tertio ſic. Oē paſſibile, eſt aptū natū aliq̃d, pati, ſed nulla qualitas eſt apta nata aliq̃d pati, cū nulla qualitas poſſit eſſe ſubiectū paſſionis, ergo nulla qualitas eſt paſſibilis, & ſic paſſibilis qualitas non ponit̃ ſub hac ſpē qualitatis. Quarto ſic. Quæcūq. dicunt eadē eſſētia ſunt in æquali gradu E ꝑfectionis ſed paſſio, & paſſibilis qualitas nō ſunt equalis ꝑfectionis, ergo nō dñt vnā ſpēm qualitatis. Quīto ſic. Albedo, & nigredo ſūt qualitates paſſibiles, & tñ nō inferunt paſſionē ſēſib. vt pura viſui, q̃a nō tangūt ipſū, ergo nō agunt in ipſum nec pñt in eo cauſare paſſionem, ergo male dr̃, ꝙ paſſibiles qualitates inferunt ſenſibus paſſiones.

Solutio.

Ad argumēta. Ad primū dr̃ ꝙ paſſio vt eſt effectus illatiq. actionis bene eſt ꝑdicamentū diſtinctū a qualitate, et ſic nō eſt ſpēs qualitatis. Sed tñ paſſio, q̃ ē ſenſibilis qualitas, habēs eſſe impfectū & cito trāſiens nō eſt ꝑdicamentum, ſed vna ſpecies qualitatis. Ad ſm dr̃, ꝙ licet qualitas ſm eſſēñā, & eſſe ꝑfectū ſimul, q̃ dr̃ qualitas, denominat ſubſtā tiam,

A tiã,qualem.nõ tñ qualitas,quæ ſolum habet eſſentiam qualitatis, & eſſe imperfectum, ſed ſolum denominat ſm quid,eo mõ quo hẽt eſſe in ſubſtantia, & ſic eſt paſſione, vt dictum eſt. Ad tertiũ dr̃,ꝙ vno mõ aliqͣd dr̃ paſſibile tã quã ſubiectũ paſſionis,& tale eſt aptũ natũ aliquod pati,ſed alio mõ aliquid dr̃ paſſibile a cã,vel effectu eius qͣ cãt paſſionẽ,vel cauſat a paſſione, & paſſibile,hoc mõ non eſt aptũ natum,aliqͣd pati, & ſolũ hoc mõ dr̃ aliqua qualitas paſſibilis. Ad quartum dr̃,& licet paſſio,& paſſibilis. Ad quartum dicit̃, & licet paſſio,& paſſibilis qualitas nõ ſint æqualis perfectionis quantum ad modũ eſſendi,tñ quantum ad eſſẽtiam ſunt in æquali gradu perfectionis. iõ vnam ſolam ſpẽm important, nõ ſpe-
B cialiſſimã, ſed ſubalternã,& in ſuis inferiorib. conueniunt,in eandẽ ſpẽ ſpecialiſsima,& qñq. in eodẽ indiuiduo.ſ. qñ vna qualitas primo hẽt eſſe paſſionis, & per radicationẽ in ſubo efficit paſſibilis qualitas. Ad quintũ dicit̃,ꝙ licet albedo, & alijs colores nõ agant corporaliter, nec inferãt paſſionẽ corporalẽ viſui, tñ ſibi inferunt paſſionẽ ſpiritualẽ, & perfectiuã,& agũt in ipſũ intẽtionaliter, & in hoc differũt ab alijs obiectis ſẽſuũ,q̃ agũt corporaliter in ſẽſũ,vt qualitates tãgibiles in tactũ.

De quarta qualitatis ſpecie, Forma, & Figura.

C Quarta ſpẽs qualitatis, eſt forma,& circa hoc aliquid conſtans figura, vt diſpoſitio corporis, vt triangulatio, & quadrangulatio, rectitudo, & curuitas.

Poſtq̃ Auctor determinauit de tertia ſpẽ qualitatis, hic cõſequenter determinat de quarta, q̃ eſt forma, & circa hoc aliquid cõſtans figura; & rõ eſt, qͣ poſt naturalem potentiã oportuit ponere tertiã ſpẽm qualitatis, ſub qua continent obiecta naturalium potẽtiarum,q̃ eſt paſſio,& paſſibilis qualitas, iõ oportuit hãc ſpẽm poni ultimã, & & pp hoc qͣ qualitates triũ ſpecierũ pcedentium ſe tenent ex parte formę, D
hæc aũt ex parte materiæ, & quia qualitas a toto genere inſequit̃,ſubſtant ã gratia formę,ideo aliæ qualitates,q̃ ſe tenet ex parte formæ,perfectius hẽt rõnem formæ qualitatis, quam forma, & figura.ideo hęc ſpecies conuenienter in loco ultimo ordinatur.

Conuenientia, et diſcõuenientia inter figuram et formam.

Primo ſciẽdũ.ꝙ forma, & figura inter ſe cõueniũt,& differũt.i.hoc.n.cõueniũ, ꝙ dñt eandẽ ſpẽm qualitatis.ſ. qualitatẽ, q̃ eſt terminatio q̃titatis in ſubo.primo.n.terminãt quãtitate,et p q̃titatem ſubm eius. ſed differunt in hoc. qͣ talis terminatio q̃titatis põt cõparari ad formã ſubſtãtiæ in qua eſt & ad quantitatem q̃ immediate terminat. & ſm cõparationẽ eius ad forma q̃ terminat,dr̃ forma, quia cauſat ipſa circa quãtitatẽ ſm exigentiã illius formæ,& p cõparationem ad quãtitatẽ q̃ terminat,dr̃ figura Vñ actus formę eſt cõtinere,illa,q̃ ſint ad intra,& actus figurę eſt depingi ad extra, ſm exigẽtiã E
terminationis quãtitatis. Ex quo patet ꝙ forma,& figura,cũ dicãt eandem eſſentiam cõuenienter ponunt vna ſpẽs qualitatis,& bñ cõiungunt per cõiunctionẽ copulatiuã, & qͣ differũt rõne, iõ ad oſtendẽdũ illã diuerſitatẽ conuenienter duob.noib.noiant melius,quã nominarentur vno nomine tantum.

Secũdũ ſciẽdũ,ꝙ forma põt capi dupl̃r Vno modo p quacũq.eſsentia dãte aliqͣd eſſe formale, & ſic eſt qͣdam ſuperiꝰ ad oẽs formas eſſentiales,& accidẽtales & hoc mõ nõ capit̃ hic. Alio mõ capit̃ ſpãliter p figura terminatiua quãtitatis,& ſic capit̃ in ꝓpoſito,& talis qualitas terminãs q̃titatẽ magis dr̃ forma q̃ q̃cũq. alias ſpẽs qualitatis pp F
hoc,ꝙ in ſpẽbus naturæ illa figura cõſequit̃ formã eſſentialẽ ſpẽi, & eſt figuratiua,& notificatiua illius formæ ſubſtantialis, ſicut cognoſcimus formam hois vel aſini p figurã eiꝰ, & diſtinguimꝰ ſpẽs corporũ abinuicẽm p talem figurã Vñ q̃cunq; differũt ſpẽ,differunt etiã figura,& forma q̃ et in ſpecie conueniũt eodẽ mõ figurant,ut hõ in oib.

ſuis

A ſuis indiuiduis hẽt formã erectã ſurſũ,
& quodammodo ſimilẽ figurã i capi-
te, manibus, & pedib. & alijs membris.
Figuræ ratio. Tertio ſciẽdum, quod figura poteſt
accipi dupl'r. Vno modo pro quãtitate
figurata, vel determinata, & ſic eſt quã
titas, & hoc modo nõ capit̃ hic. Alio
modo capitur formal'r ꝓformatione, vel
figuratione q̃titatis, vt ſunt triangulus
quadrãgulus, & ſic figura ẽ qualitatis
circa quantitatem poſita, & ſic capitur
hic & q̃ eſt qualitas circa hoc aliqd
.i. circa indiuiduũ completum de gñe
ſubſtãtię, iõ talis forma vł figura q̃tita
tẽ terminãs eſt cõſtãs circa hoc aliqd.

Quarto ſciendum, quod ſub hac ſpe
Quę nã qualitates i hac cie gñaliter ponũtur oẽs figuræ corpo-
rales, & ſuperficiales, quarum aliquæ
ſunt figuræ naturales, q̃ cauſantur a na
B tura, & a formis naturalib. corporũ, in
reponã tur ſpẽ. quib. ſunt, vt bipedalis in hoie, & qua-
drupedalis i ęquo, & ſic de alijs, alię ue
ro ſunt artificiales, q̃ cauſant ab arte,
vt eſt figura domus cathedræ, uel ſcã-
ni. vñ oia artificialia ſub hac ſpecie po
nuntur ẽt ſub ipſa continentur paſſio-
nes lineæ vt ſunt rectũ, curuum, longũ
& breues, & ad aliquę paſſiones nume
ri, q̃ ſibi conueniũt per ſimilitudinem
ad figuras corporales, ut quadratũ, &
bicubitum. & ſic de multis alijs, & per
hoc patet, q̃ ſit quarta ſpẽs qualitatis
& quæ qualitates ſub ipſa ponuntur.

C Cõtra ꝓdicta arguit̃ primo ſic. Nullũ
Argũ. ſuperiꝰ ad qualitatẽ eſt ſpẽs qualitatis;
ſed forma eſt quoddã ſuperiꝰ ad quali
tatẽ quia cõuenit oib. accñtib. ergo nõ
eſt ſpẽs eius Sc̄do ſic Figura eſt q̃dam
q̃titas, q̃ termino, vel terminꝰ claudit̃.
ergo nõ eſt ſpẽs qualitatis. Tertio ſic.
Oĩs terminus eiuſdẽ ꝓdicamẽti cũ ſuo
terminato, ſicut differẽtia terminãs ge
nus eſt eiuſdẽ ꝓdicamenti cũ ipſo. ſed
figura eſt terminꝰ q̃titatis, ergo eſt de
ꝓdicamẽto q̃titatis, & non qualitatis.
Quarto ſic. Illud ꝙ cõtinetur, & inclu
ditur ĩfra hoc aliqd nõ ẽ circa hoc ali-
quid, ſed figura cõtinetur ĩfra hoc ali-
qd, cũ ſit i eo ut i ſubiecto, ergo nõ eſt
cõſtãs circa hoc aliqd. Quinto ſic. For-
ma domꝰ, et figura eſt de iſta ſpẽ, & tñ A
nõ eſt circa vnũ indiuiduũ. ſed conſtat
in quadam multitudine lignorũ, & la
pidum, ergo dicitur, quod hæc quali-
tas eſt figura cõſtans circa hoc aliqd.

Ad argumenta. Ad primũ dr̃, qđ ſi Solutio
capiat̃ forma pro oĩ illo, ꝙ dat eſſe rei.
eſt quoddam ſuperius ad qualitatem,
ſed ſi capiatur ꝓ qualitate, q̃ dicit, ter-
minationem q̃titatis ſecundum exigẽ
tiam formæ ſubſtãli, non eſt ſuperius ad
qualitatem. hoc modo ſolũ accipitur.
Ad ſecundũ dr̃, ꝙ licet figura accepta
materialiter ſit qualitas, non figura for
maliter accepta, ut dictũ eſt. Ad tertiũ
dr̃, ꝙ licet terminus intrinſecus, & eſſẽ
tialis ſit eiuſdem ꝓdicamẽti cũ ſuo ter-
minato, nõ tñ terminꝰ extrinſecus. mõ
forma, vel figura eſt terminus extrinſe
cus quantitatis, ideo non ponitur in eo
dem ꝓdicamento cũ ipſa. Ad quartum E
dr̃, quod licet figura non ioeatur infra
hoc aliquid, tñ hoc nõ ſit ſecundũ pro
funditatem, ſed ſcd̄m ſuã ſuperficiẽ, q̃
aliquo mõ intrinſece ſecũdat ipſũ hoc
aliquid iõ bñ dr̃ conſtans circa ipſum.
Ad quintũ dr̃, ꝙ licet forma domus ſit
multitudo idiuiduorũ. ſ. lignorũ, & la-
pidũ, tñ oĩa idiuidua ꝑ aggregationẽ, et
ordinẽ illorũ inter ſe habebãt ꝑ modũ
indiuidui ſuſcipientes talem figuram.
ideo illa figura eſt circa hoc aliquid.

De quali, & eius multiplicationib. modis.

Qualia uero dicuntur, q̃ ſecun-
dum hæc denominatiue dicũtur, F
vel quodãmodo aliter ab his, vt a
Grãmatica Grãmaticus, & iuſti-
tia iuſtus, vel q̃ dñr ab aliqua qua-
litate nõ denominatiue, & hoc du
pliciter quia q̃dã dicũtur nõ deno
minatiue ab aliqua qualitate, co ꝙ
nomẽ nõ eſt impoſitũ ipſi qualita
ti, vt curſor, & pugillator nõ dñt
denominatiue, quia a qualitate, a
qua dr̃ quale, nõ ẽ nomẽ impoſitũ
vt curſo aut pugillator. Et nota, ꝙ
curſor, et pugillator dñr dupliciter
vno mõ dr̃ curſor ab arte curẽdi,
& pugillator ab arte pugillãdi, &

ſic

A ſic ſunt in prima ſpē qualitatis qꝛ iſtæ artes sūt habitus. Alio mō dr̄ curſor nō quia hēat artē currēdi, ſed naturalē potentiā ad actū currēdi. et pugillator, nō q'a hēat artē pugillādi, ſed quia hēat naturalē potētiā ad actū pugillandi, & hoc mō dn̄r qualia ab iſtis naturalib. potētijs, ſed nō denominatiuè. eo, ꝙ nomina nō sūt impoſita iſtis naturalib. potētijs, à qb. dn̄r qualia et ſic curſor, & pugillator sūt i ſecūda ſpē qualit.tis. Alia verò dn̄r qualia nō denominatiuè, non qm̄ nomē nō eſt impoſitū qualitati, ſe B qm̄ quale nō participat illud nomē. vt ſtudioſus a virtute, et ſic sūt tres mō ſumēdi quale a qualitate.

Aduerte ad diſtinctionem.

Poſtq̄ Auctor determinauit de qualitate in cōi, & quantum ad ſuas ſpēs, niſi conſequē er determinauit de quali, ꝙ eſt determinatiuum eius. Et rō ordinis eſt, qa qualitas dat formaliter eſſe quale, & eſt cā ipſius qualis. Iō pri⁹ definita eſt a poſteriori per quale tāq̄ per ſuū effectū. Sed quia quale eſt proprius effect⁹, & formalis ipſius qualitatis, & cā naturaliter ꝑcedit ſuum effectum: ideo prius determinatum fuit de qualitate anteq̄ determinaret de quali.

C Primo ſciendum, quod qualitas, & quale in hoc conueniunt, quod dn̄r eādem eſſentiam qualitatis, & ſic conueniunt in ſignificato, ſed differūt in hoc ꝙ qualitas dicit illā eſſentiā ſecūdū ſe, & non ſcd̄m inhærentiā ad ſubiectū. Quale uero importat illā eſſentiam cū inhærentia ad ſubiectum. & ideo differunt quale, & qualitas, ſicut concretū, & abſtractum, ſic quod qualitas eſt abſtractū quale vero eius cōcretū, & dn̄r eādem eſſentiā. ideo reponuntur in eodē ꝑdicamēto, & ſicut qualitas eſt unū genus generaliſſimū, quod prædicatur de ſuis inferioribus acceptis in abſtracto, ita etiam, & quale eſt unum genus generaliſſimum nō dictum a qualitate quod prædicatur de ſuis inferioribus in concreto acceptis ut dicendo, D album eſt quale, nigrum eſt quale.

In quo quale ipſum a qualitate diffe-rat.

Secundo ſciendum, quod cōcretum dupliciter conſideratur vno mō ſecundum reſpectum, quē habet ad ſuum ſubiectum, & ſecundum talē reſpectum non ordinatur in prædicamēto, et hoc modo nō eſt gen⁹, nec ſpecies. ſed accidēs. Alio modo conſideratur ſecundū reſpectum quem habet ad ſua ſuperiora, quorum eſt ſpecies ad ſua inferiora, quorum eſt genus, et ſecundum talē reſpectum eſt ordinabile ſecundum ſub, et ſupra, et per reponitur in ꝑdicamento. vnde licet reſpiciat ſuum ſubiectū tn̄ ille reſpectus ab eo non tollit reſpectum eſſentialem ad ſua ſuperiora, & E inferiora. ideo non impedit ipſum per ſe reponi in ꝑdicamento, et licet connotet ſuum ſubiectum eo quod ſignificat formam cum inhærentia ad ſuum ſubiectum, tn̄ nō ſignificat ipſum de ſuo principali ſignificato, quia ut dr̄, in ꝑdicamentis Philoſophi, album ſolā qualitatem ſignificat. Et quia vnum quodque reponit in ꝑdicamento ſecundum ſuam eſſentiam, quam importat, et concretum dicit ſolum eſſentiam ſui abſtracti, ideo ponitur in eodem prædicamento cum ſuo abſtracto.

Tertio ſciendum, quod quale ſic definitur. Qualia dn̄r, q̄ ſm hæc ab aliqua qualitate denominatiue dn̄r, vel quæ dn̄r ab aliqua qualitate non denominatiue. In qua definitione locus gn̄is definiti ſubintelligitur dicibilis. dicibile. n. habet modum gn̄is reſpectu oium prędicamētorum. Deinde ponitur, quę ſecundum hæc denominatiuæ dn̄r, ad denotandum qualia, quæ ſecundum ueram denominationem ab aliqua qualitate dn̄r, ſicut à Grammatica Grammaticus. à iuſtitia iuſtus, quę dn̄r, denominatiue ſecundum hæc. i. ſecūdum iſtas ſpēs qualitatis ſuperi⁹ poſitas. Deinde ponitur, vel ab aliqua qualitate nō ſecūdum verā denominationē, ſicut ſtudioſus à uirtute nō denominatiue ad denominādum qualia, quæ dn̄r à qualitate.

Vide in c. de qualit. & ibi p Coct.

F

Quarto ſciendū. ꝙ plurib. modis nō dicitur

A dr̃ quale denominatiue a qualitate, v-
no mō, qñ qualitatis habet imperfectū
eſſe in ſuo ſubiecto, vt qñ hēt eſſe re-
miſſū in ſuo ſubiecto, quod nō ſufficit
denominare ſubiectum ſicut eſt calidi-
tas in aqua tepida, vel qñ eſt ſolum in
tranſitu, & nō p̄manet in ſubiecto, vt
pallor ex timore, vel qñ in eſt ſubiecto
ſolū ſ̄m partē, q̄ nō ſufficit denomina
re totum, ſicut eſt albedo in dentib. æ-
thiopis, q̄ nō ſufficit denominare ipſū
albū. His trib. modis, q. ſumunt ex par
te rei nō ſumit quale a qualitate. Sed
alio mō quale ſumitur a qualitate non
denominatiua ex parte uocis, cū. ſ. ipſū
quale non habet denominationē ſc̄d̃m
nominationē abſtracti, ſic, ꝙ cōueniat
cum ipſo in principio, & differat in fi-

Qñ denominatio non ſumat a qualitate.

B ne, ꝙ tñ requirit ad denominationē, &
hoc cōtingit ad huc dupliciter, uno mō
qñ qualitati, qua ſumit quale non eſt
nomen impoſitū, ut curſor, & pugilla-
tor, qñ dicuntur a naturali potentia
currendi, vel pugillandi, dicuntur non
denominatiue, quia illi naturali poten
tiæ non eſt nomen impoſitum, ſed ut
dr̃ ab arte currendi uel pugillandi, ut
ſunt in prima ſpecie qualitatis, bñ dñr
denominatiue. Alio mō, qñ qualitati,
a qua ſumitur quale, eſt nomē impoſi-
tum, & nomē qualis non ſumit ſ̄m no
mē ſui abſtracti, ut ſtudioſus dr̃ a uirtu
te. Et pp iſtos vltimos modos qualis,
ponit vltima pars definitionis qualiū.

C Contra p̄dicta arguit primo ſic. In
p̄dicamento quantitatis nō ponit defi-
nitio cōcreti q̄titatis, uel denominati-
ui eius, ergo ſi'r hic nō dēt poni, ſeu de
finiri denominatiuū qualitati. Secun-
do ſic. Oē, quod definit debet capi per
modū vnius, ſed quale hic nō capitur
per modū vnius, ſed plurimū, cū pona
tur in plurali numero, ergo male hic
definit, qualia in plurali numero Ter-
tio ſic. Simile dr̃ ab aliqua qualitate nō
denominatiue. ergo ſibi conuenit hæc
definitio, & tñ nō eſt quale, ſed ad ali-
q̄d, ergo iſta definitio nō conuenit ſo-
li definito. Quarto ſic Nulla bona defi-
nitio debet dari per diſiūctionē, q̄a di-
ſiunctio nō ſint aliq̄d determinate, ſed D
ſignat unū per diſiunctionē ad aliud
mō definitio debet dicere determinate
eſſe definiti, ſed iſta definitio dat per
diſiunctionē ergo nō eſt bona. Quinto
ſic. Omne quale ſumit ab aliqua qua-
litate, & illa qualitas eſt natura deno-
minans, & quale eſt denominatiuum
eius, ergo nullum quale ſumitur ab ali
qua qualitate non denominatiui.

Solutio

Ad argumēta. Ad primū dr̃, quod li
cet in quantitate ſint duo denominati-
ua. ſ. quātum, & quorum, tñ utrunque
illorum ſemper dr̃ eodē mō denomi-
natiue a quantitate, ſed quale nō ſem-
per dr̃ eodē modo a qualitate, & qñq.
non dr̃ ideo ad oſtēdendum hāc diuer
ſitatem qualium, magis hic oportet de-
terminare de quali, q̄ de concreto q̄ti- E
tatis. Ad ſ̄m dr̃, quod licet quale nōn
ſumatur hic per modum vnius in nu-
mero, ſed plurimū, tñ ſumitur per mo
dū in gñe, & hoc ſufficit ad hoc quod
definiatur, tñ hic ponitur in plurali nu
mero ad denotandum pluralitatē qua
lium, quorum aliqua dicuntur a quali
tate denominatiue, & aliqua non. Ad
tertium dr̃, quod licet ſimile dicatur ef-
fectiue ab aliqua qualitate, non tñ di-
citur formaliter ab aliqua, & hoc mo-
do intelligitur, quod quale dicitur, a
qualitate. Ad quartum dicitur, quod
licet nulla de initio ſecundū ſe totam
debeat dari per diſiunctionem, quia ni F
hil determinate notificaret, tamen po
teſt dari per diſiunctionem quantum
ad aliquas partes, eius propter diuer-
ſitatem aliquam inferiorum definiti,
& ſic eſt in iſta, & in qua ponitur de-
terminare illa pars, qualia dicuntur,
quæ dicuntur ab aliqua qualitate deno
minatiue, & ponitur diſiunctio inter
iſtas partes, denominatiuæ, vel non
denominatiue, propter diuerſos mo-
dos qualium. Ad quintum dicitur,
quod licet omne quale ſumatur, a qua
litate ſecundum rem, non tamen ſecun
dum rem, & uocem ſimul in aliquib.
vt dictum eſt, ideo aliqua dicuntur
non denominatiue.

Definitio per diſiunctionē quando dari debet.

A *Tres hic qualitates Proprietates enarrantur.*

Ineſt contrarietas in qualitate, vt albedo cõtrariatur nigredini,& ſimiliter iuſtitia iniuſtitiæ.Hoc aũt non eſt propriũ qualitati,quia non conuenit omni qualitati, figura.n. non habet aliquod contrarium:ne que medij colores,vt rubedo,clau cedo:Et ſciendum, quod ſi vnum contrariorum fuerit quale,reliquũ erit quale,vt iuſtitia eſt qualitas,er go,& iniuſtitia, & iuſtum eſt quale,ergo,& iniuſtum. Item qualitas ſuſcipit magis,& minus,dicitur.n.
B iuſtus magis & minus iuſtus, & albus & Grammaticus,ſed hoc nõ eſt proprium qualitati, quia quadtatum non ſuſcipit magis, neque, minus,neque circulus,neque quadrangulus neque aliæ figuræ.Item proprium,eſt qualitati ſecundum eam ſimile vel diſſimile dici,vt albus albo ſimilis dicitur, & iuſtus iuſto,albus autem diſſimilis nigro dicitur, & ſic de conſimilibus.

Poſtq̃ Auctor determinauit de qualitate,& quali quãtum ad ſuum eſſe eſ
C ſentiale,hic conſequenter aſſignat tres proprietas eius. In quarum prima dicitur,ꝙ in qualitatib. reperitur contrarie tas,cuius ratio eſt,quia omnes formę re pugnantes quæ ſe mutuo expellunt ab eodem ſubiecto inter ſe contrariantur, ſed aliquæ qualitates inter ſe repugnãt, reſpectu ſubiecti vnius,a quo mutuo ſe expellũt, ſicut virtus & vitiũ repugnãt adinuicem reſpectu eiuſdem ſubiecti & iuſtitia & iniuſtitia.& multæ aliæ de prima ſpecie qualitatis,& multæ qualitates de tertia ſpecies qualitatis.& multę qualitates de tertia ſpecies qualitatis,vt calidum,& frigidum,humidum,& ſiccum,& qualitates ſecundæ.quæ cauſantur ab iſtis qualitatibus primis,vt graue,& leue,album , & nigrum, & ſic de multis alijs qualitatibus,ergo contrarietas ineſt qualitati.

Primo ſciẽdũ ꝙ cõtrarietas qualitatũ D duplici:er ſumit. Vno mõ cõmuni er, ꝓ repugnãtia quacunq.qualitatum qua ſe expellũt ab eodẽ ſubiecto pp repugnãtiã,q̃ habent adinu cẽ,& ſic reperit̃ cõtrarietas in qualitati.p.primæ ſpei, & ẽtte tiæ.Alio mõ ſumit̃ ꝓp̃rie ꝓ repugnãtia qualitatũ paſſiuarũ,& actiuarum q̃ ꝓ actionẽ phyſicã,& propriũ ſe expel lũt ab eodẽ ſubiecto,ſicut calidũ,& frigidũ ab eodẽ corpore,& hoc mõ ſolum reperit̃ contrarietas inter qualitates ter tiæ ſpei,illæ.n.ſolæ ꝓprie ſunt actiuę,& & paſſiuæ,ſed hic primo mõ ſumit̃ cõtrarietas,& non conuenit qualitatib. ſecundæ ſpei,q̃a cõtraria ſucceſſiue ſunt ĩ eodẽ ſubiecto,ꝙ non conuenit naturali E potẽtiæ vel impotentiæ,q̃a, ſi ſubiectũ ſit natur itr po ens ad vnã operationẽ, nõ põt eſſe naturalr impotens ad ipsã. Simil̃r ẽt multæ qualitates quartæ ſpeciei non contrariantur,ſicut triangulus & quadrangulus,& ſic de multis alijs,ꝓ hoc patet,q̃d habere cõtrariũ nõ cõuenit oĩ qualitati,nec ẽt ſoli, cũ cõueniat actioni,& paſſioni.& ſic nõ eſt ſibi pro priũ aliquo mõ ꝓprij,ſed ẽ q̃dã cõitas,ĩ qua conueniunt plures ſpẽs qualitates..

Secundo ſcie idum.ꝙ ſi vnum cõtrariorum fuerit quale reliquũ erit quale, cuius rõ eſt,q̃a contraria ſub eodẽ gñe poſita ſunt,ergo ſi vnum contrariorum fuerit quale , & de gñe qualitatis reliquũ erit quale,& in gñe qualitatis,vt ſi iuſtũ ſit quale,iniuſtũ erit quale,& licet cõtraria ſm ſuas formas ſpecificas habeant repugnantiam,& non conueniãt in vna forma ſpecifica,tñ non habẽt re pugnantiam ſm formam ſuis generis, ſed ſemper illa in genere conueniũt,rõ ne cuius ſemper requirunt idem ſubiectum,q̃d eſt ꝓportionatum formæ ſui generis,ideo,ſi vnum contrariorũ fuerit quale,reliquum erit quale, & ſi vnũ, fuerit qualitas , reliquum erit qualitas, & ſic vt duæ ſpecies ſub eodẽ genere.

Tertio ſciendum,quod ſecunda proprietas qualitatis eſt,quod qualitas ſuſcipit magis,& minus,& ratio eſt,quia aliquæ qualitates ſecundũ ſuũ eſſe pro

prium

primo, & ſcdo de gen. & ibi ꝓ ſcribentes.

Si vnũ contrariorũ quale fuerit, & reliquum.

F

A priū intendūtur, remittuntur, & magis & minus perficiuntur ſm ſuum ꝓpriū eſſe quod habent in ſubiecto, vt qualitates primæ ſpeciei intendūtur & remittuntur ſecūdm maiorem, & minorē radicationem in ſubiecto, vt virtus & ſcientia, & multæ aliæ, & qualitates de tertia ſpecie intendunt̄ & remittūtur ſm permixtione contrarij cum contrario, vt calidum dr̄ magis vel minus calidū, ſm qđ magis vel minus miſcetur cum frigido, & aliquę qualitates quartę ſpēi intēdūtur, & remittūtur, licet paucæ intendantur, & remittantur, ſicut rectū nō pōt eſſe magis, aut minus rectū, ſed curuū poteſt ſuſcipere magis & minus, & ſic ſuſcipere magis, & minus nō conuenit oī qualitati, nec ēt ſoli, vt dictum eſt de præcedenti cōitate. & non

B eſt hic intelligendum, ꝙ qualitas ſecūdum ſuam eſſentiam, & in abſtracto ſuſcipiat magis & minus, ſed ſecūdū eſſe quod habent in ſubiecto, & incōcreto.

propriū eſt qualitati, ſecūdū illā ſimile, vel diſſimile dici.

Quarto ſciendum, ꝙ tertia proprietas qualitatis eſt ſecūdm eā ſimile vel diſſimile dici cuius rō eſt, ꝗa ſimilitudo eſt rerum differentiū eadē qualitas, ſed nō in numero. quia idem accidēs in numero nō pōt eſſe in diuerſis ſubiectis, nec ſufficit, quod ſit eadē qualitas in genere, ꝗa ſi ſic, album & nigrū, eſſent ſimilia, ſed requiritur, ꝙ ſit eadem qualitas i ſpē ſpecialiſſima. Et diſſimilitudo eſt rerum differētiū diuerſa qualitas in

C ſpecie, ſicut albū, & nigrum dr̄ diſſimilia, ergo ſimile & diſſimile dn̄r ſecūdū qualitatē capiendo, ſecundū, vt dicit circunſtantiā cauſæ efficiētis, & nō formalis, & hoc conuenit oī qualitati, & ſoli, & ſemper vt patet inductiue, & per exempla ēt probari poſſet, ergo iſta ꝓprietas eſt ſibi propria quarto modo.

Argū.

Sed cōtra ꝓdicta arguit̄ vt primo ſic. Oīa contraria ſub eodem gn̄e ponunt̄, ſed qualitas nō ponitur ſub aliquo gn̄e, cum ſit genus gn̄aliſſimum ergo qualitas non habet contrarium. Secūdo ſic. Medium contrariorum vtrique contrariatur, cum poſſit fieri motus ab illo ad vtrū; extremorū, vt de rubeo ad albū, & ad nigrū. ergo male dr̄ in textu, D ꝙ nullus medius color hēt contrariū. Tertio ſic. Cōtraria inter ſe maxime ab inuicem diſtāt, ergo non conueniūt in gn̄e, ergo, ſi vnū contrariorū fuerit quale, aliud non pōt eſſe quale. Quarto ſic. Vna albedo nō eſt magis albedo ꝗ̄ alia, nec nigredo eſt magis qualitas ꝗ̄ albedo & ſic de oīb. alijs qualitatibus, ergo nulla qualitas ſuſcepit magis, & min⁹.

Quinto ſic. Spēs eſt tenuis ſimilitudo oīum ſuorū idiuiduorū, ergo indiuidua eiuſdē ſpēi ſubſtātię dn̄tur ſimilia p formā ſuę ſpēi. ergo nō conuenit ſoli qualitati ſecūdm eā ſimile, vel diſſimile dici.

Solutio E

Ad argumenta. Ad primum dr̄ ꝙ licet qualitas accepta in cōi, & in gn̄e nō ponatur ſub aliquo gn̄e, neq; i lo modo habeat contrarium, tn̄ vt eſt in ſuis ſpēbus quarum aliquæ inter ſe contrariantur, bene hēt contrarium, & ponit̄ ſub gn̄e. Ad ſecūdm dr̄, ꝙ ſi medium contrariorū conſyderetur vt medium, ſic non habet contrarium, quia non maxime diſtat ab extremis. ſed, ſi conſideretur inꝗ̄tum eſt participatiuum vtriuſque extremorum, ſic contrariatur vtriuſq; extremorū, licet cōtrarietate imperfecta, vt rubeum, inquātum importat aliquid de nigro cōtrariatur albo, & inquantum habet aliquid de albo F contrariatur nigro. Sed primo modo intelligitur hic ꝙ media non contrariantur extremis, Ad tertium dicitur, ꝙ licet contraria maxime, diſtent ſub eodem genere, non tamen maxime diſtāt ſimpliciter Ideo ſi vnū eſt quale, aliud pōt bene eſſe quale. Ad quartum dicitur, quod licet albedo, & aliæ qualitates in abſtracto non ſuſcipiant magis, & minus, tamen bene ſuſcipiun incōcreto, vt album dr̄ magis, & minus album. Ad quintum dicitur, quod licet ſpecies ſit ſimilitudo eſſētialis ſuorum indiuiduorum, quæ propriæ non eſt ſimilitudo, ſed magis ꝓprie dicitur idētitas, tamen non eſt ſimilitudo accidentalis, quæ proprie eſt ſimilitudo, de qua hic intelligitur ideo indiuidua ſubſtantiæ non dicuntur per ſuā ſpeciem ſimi-

Vide Boe. ca. de ſpē.

A ſimilia ſimilitudine accidentali, ſed hoc ſolum conuenit qualitatibus.

De prædicamento actionis & eius proprietatibus.

Actio eſt ſecundum quam in id, ſubijcitur, agere dicimur, vt ſecans aliquis dicitur agere, in eo quod aliquid ſecat, vnde ſectio, eſt actio, & ſecundum ſectionem agi ſecans in eo quod ſecat, & percuſſio eſt Actio. Proprium autem actioni eſt ex ſe inferre paſſionem, Recipiunt autem agere, & pati contrarietatē calefacere. n. eſt contrarium ei, qđ eſt frigidum facere, & calidum fieri, contrarium frigidum fieri, & de B lectari cōtrarium triſtari. Item, recipit magis, & minus calefacere. n. magis & minus quod eſt agere, & calefieri ſimiliter, quod eſt pati, dicit, et ſimiliter delectari, & triſtari.

Poſtq̄ Auctor determinauit de quatuor, p̄dicamentis principalib. in quib. reperiuntur quatuor ſimplices modi p̄dicandi. ſ. de ſubſtantia, quantitate ad aliquid, & qualitate, hic conſequenter determinat de alijs prædicamentis minus principalibus, quorum modi prædicandi fundantur in modis prædicādi p̄cedētium, & qa actio immediate cauſatur a qualitate, quia p̄cedit a ſub̄a mediante naturali potentia, & paſſio immediate cauſat̄ a b actione, iō conuenie̅ter Auctor poſt qualitatem, & ante paſ C ſionem determinat de actione ipsā primò. ſic definiens. Actio eſt ſecundum q̄ in id, quod ſubijcitur agere dicimur, vt ſecundum ſectione dicimur ſecare.

Primo ſciendum, quòd in hac definitione loco generis definiti ſubintelligitur forma accidentalis, & aliquo modo datur intelligi per hoc relatiuum, quā, & totum reſiduum ponitur ad differentiam omnium aliorum prędicamētorū & dicitur ſecundum q̄ agere dicimur, ita quòd ſecundum dicit circunſtantiā cauſę formalis, & non cauſæ efficientis quia ſm qualitatem vel formā ſub̄alē, D bene dicimur agere effectiue, & dēt intelligi dicimur. i. nos ſub̄æ, & non ſolū nos hoīes in ſpē dicimur agere, & licet actio & agere realiter idem ſint, ſicut qualitas, & quale. tn̄ differunt ſicut abſtractum, & concretum, ideo actio definit̄ per agere tanq̄ per ſuum effectū nobis notiore ipſa actione, vltimo ponit̄ in id, qđ ſubijcit̄ i. i ipsū patiēs actio. n. agentis ſemper fit in patiens diſpoſitiū.

Secundum ſciendū, quod actio dupl̄r accipitur. Vno mō ſpāliter vt diſtinguit̄ contra factionem, a qua differt hoc mō quia actio importat actionē, q̄ nō trāſit in rē operatā ſicut eſt equitare, nauigare, intelligere, ſed factio nominat operationē q̄ tranſit in rem operatā vbi, ſ. p̄ter operationem eſt res operata, vt ſunt domificatio freneſactio, &c. Alio modo accipitur actio gn̄aliter, vt ſe extendit ad dictionem & factionem proprie captā, & iſto mō ſumitur in hac definitione. — *Hic actio cōiter accepta definitur, et non proprie, vt actione diſtincta* E

Tertio ſciendū, & p̄prie propriū eſt actioni ex ſe inferre paſſionem, & ratio eſt, qa actio eſt proceſſus virtutis agētis per effectum ab agente in patiens, vt calefactio, quæ fit ab agente, eſt proceſſus caloris ignis per ſuum effectū id quod calefit, paſſio vero eſt receptio formæ p̄cedentis ab agēte in patiens, vt receptio caloris in id, quod calefit vocat̄ paſſio. Sed talis receptio cauſat̄ a fluxu formæ ab agente, ergo conuenit actioni ex ſe inferre paſſionē, & qa conuenit oī actioni, & ſoli, & ſp̄ ideo dr̄ ſibi proprię proprium licet qualitas aliq̄a inferat paſſionem. hoc tamen non eſt ſeipſa immediate, ſed mediante actione. F — *Proprie propriū actionis ē ex ſe paſſionem inferre.*

Quarto ſciendum, qđ ipſius actionis & ēt paſſionis ſunt duæ cōitates, quarū prima eſt, quòd actio, & paſſio recipiuntur cōtrarietatem ratio eſt, quia aliquæ actiones immediate cauſātur a qualitatib. contrarijs, & etiam immediate cauſant qualitates contrarias, vt calefacere & frigefacere immediate cauſant̄ a calore, & frigore, & immediate cauſāt caliditatem, & frigiditatem, ergo aliquæ actiones inter ſe contrariantur, & eadē

ratione

A ratione aliquæ paſſiones, vt calefieri, & frigefieri. Alia cõitas eſt, q; actio, & paſſio ſuſcipiunt magis, & minus. ratio eſt quia aliquæ actiones, & paſſiones cauſant a qualitatibus, quę in agendo qñque intenduntur, & remittuntur, ideo actiones, quæ fiunt ex ipſis, & etiam paſſiones intendũtur, & remittunt, vt calefacere intenditur per intenſionem caloris calefacientis. Et dñr bene iſtæ duæ cõitates, quia nulla illarũ conuenit oĩ actioni vel paſſioni, nec ẽt ſoli, cum conueniant primo aliquib. qualitatib. ſed in iſtis communitatibus conueniunt multæ ſpecies actionis, & paſſionis.

Argu. Contra prędicta arguit primo ſic. Secundum ſecurim dicimur agere in id q ſecat, & tñ ſecurius non eſt actio ergo
B iſta definitio conuenit alijs a definitio. Scđo ſic. Creatio ẽ actio, & tñ nõ fit ĩ id quod ſubijcit, qa in creatione nihil præſupponitur tanq̃ ſubiectũ, ſed res ſm ſe toto ſimul producitur, ergo male dicit. quod actio fit in id, quod ſubijcitur.

Tertio ſic. Oẽ principiũ pcedit principatum, ſed actio nõ pcedit paſſionem cum ſimul fiant actio & paſſio, vt calefacere, & calefieri, ergo non cõuenit actioni ex ſe inferre paſſionem. Quarto ſic. Contraria ſunt formæ actiuæ & paſſiuæ inter ſe, ſed duę actiones nunquam
C ſunt actiuæ, quia ſi ſic mediante actione agerent, & ſic actioni conueniret alia actio, & eſſet proceſſus in infinitum, qđ eſt inconueniens ergo actio non hẽt cõtrariũ. Quinto ſic. Nulla forma ſimplex ſuſcipit magis, & minus, cum forma ſit compoſitioni contingens ſimplici. & inuariabili eſſentia conſiſtens, illud. n. q eſt inuariabile non intenditur, nec remittitur, ſed omnis actio, & etiam paſſio eſt forma ſimplex, ergo actio, & paſſio non ſuſcipiunt magis, & minus.

Solutio Ad argumenta Ad primum dr. quod licet ſecũdum ſecurium dicamur agere effectiue, & inſtrumentaliter, nõ tñ formaliter, ſicut dę actione intelligit. Ad ſecundum dr, quod licet creatio ſit actio ſm modum, non tñ eſt actio ſecundum rem, q̃ ſit de prædicamento actionis, eo q ipſa nõ eſt accidẽs a creatura a diſtinctum, nec eſt ens limitatum: ſed aliquod certum genus, ſicut neque prima cauſa hoc intelligẽdo de creatione actiua, qa creatio paſſiua eſt accidens creaturæ, & in genere relationis. Ad tertium dicitur quod licet actio ſit ſimul tpe cũ paſſione, tñ ſecundũ naturã actio præcedit paſſionem, quia cauſa ſecundum naturã præcedit effectum Ad quartũ dr, quod licet contraria, q̃ primo, & per ſe contrariantur ſint formę actiuæ, & paſſiuæ, vt ſunt qualitatis contrariæ, tñ nõ oportet de his, quæ ſolum cõſequenti contrariãtur, & per aliud, & hoc modo ſolũ actiones contrariantur. ſ. per qualitates quas inferunt, vel a quib. inferuntur Ad quintum dr, & licet ois forma ſit iuariabilis E ſm ſuã eſſentiam, & in abſtracto, & ſic non ſuſcipit magis, & minus, tñ aliqua eſt variabilis, ſm eſſe in ſubiecto, vt diſtinguatur in cõcreto. & hoc mõ actio, & paſſio ſuſcipiunt magis, & minus.

De paſsione, & ipſius proprijs.

Paſſio eſt effectus illatioq; actionis vt calefieri efficitur, & infertur ex calefacere. Proprium aũt paſſionis eſt primo inferri ex actione. F
Item paſſio non eſt gente, ſed in patiente. De reliquis vero, quæ prius dicta ſunt, modo ſufficiant. Quæ ſequuntur ad alijs quatuor prædicamentis non ſunt dicta a Petro Hiſpano.

Poſtq̃ Aut determinauit de actione, q̃ eſt cã paſſionis, hic conſequẽter determinat de paſſione, q̃ eſt effectus propinquus actionis ipſam primo ſic definiẽs, Paſſio eſt effectꝰ illatioq. actiõne, vel calefieri efficitur, & infert, a calefacere. In qua definitione ponitur effectꝰ loco generis effectu. n. conuenit gñaliter oĩbus entibus creatis, q̃ ponuntur in pdicamẽto. Deinde ponitur illatio, ad differentiam effectus permanentis qui non ſolũ habet eſſe in fieri, ſicut ipſa paſſio, ſed et in

A in facto eſſe. Deinde ponit actionis, ad driam ipſius actionis, q licet ſit effect⁹, & illatio reſpectu qualitatis a qua cauſatur, non tamen reſpectu actionis.

Primo ſciẽdũ, qd in cõi duplex eſt effectus, qdã eſt effectus permanens, q nõ ſolũ hẽt eſſe in fieri, ſed ẽt in facto eſſe, vt ſunt domus, & ſcãnũ. Alius eſt effectus ſucceſſiuus, qui ſolũ habet eſſe in fieri, & nunq̃ in facto eſſe, vt equitatio vel nauigatio. Effectus autẽ generaliter dicit tam de effectu permanẽte q̃ ſucceſſiuo, illatio vero ſolũ dr̃ de effectu ſucceſſiuo, q ſolũ habet eſſe in fieri, & in quadã illatione, ſecundum, quod infert ab alio, & iõ effectus eſt quoddã ſuperius ad illationẽ, ratione cuius in

B hac definitione effectus bene proponitur illatione tanquam ſuperius eius, & ſubiungitur illatio tanquam inferius eius contrahens ipſum.

Paſſio ſumitur ſex modis. Scđo ſciẽdũ, qd paſſio plurib. modis accipitur. Vno mõ accipit pro accidẽte proprio alicuius ſubi, vt riſibile dr̃ propria paſſio hõis, & hinnibile equi. Secundo mõ accipitur, pro conceptu animę vel affectu, vt dicitur, qd voces ſunt notę vel ſigna paſſionũ, q ſunt in aĩa. i. conceptuum vel affectuum aĩę. Tertio modo accipit, pro motu appetitus ſenſitiui, vt ſũt paſſiones irę, vel timoris, vel gaudij, ut dicit tertio Ethicorũ, qd fortitudo moderatur paſſiones, timoris, & audacię. Quarto modo accipitur pro dolore vel pena, quę ali

C cui violẽter ifertur, vt fuit paſſio Chri.

Cap. 9. Quinto modo ſumitur, pro qualitate ſenſibili, quę habet eſſe imperfectum, & eſt inferens paſſionẽ ſenſibus vel illata ab aliqua naturali paſſione, & ſic eſt vna ſpecies qualitatis. Sexto modo ſumitur prout eſt immediatus effectus actionis, vt eſt ſuſceptio formę ab agẽte in patiens, & hoc vltimo modo definitur hic paſſio, & eſt vnum prędicamentum ab alijs diſtinctum.

Tertio ſciẽdũ, qd ipſius paſſionis, hic aſſignãtur duę proprietates. Quarum prima eſt, qd propriũ eſt paſſioni inferri ex actione. rõ eſt, q paſſio eſt ſuſceptio formę ab agẽte in patiẽs, & talis

D ſuſceptio imediate infertur p actionẽ agentis, & hoc eſt proprie ppriũ ipſi paſſioni. Scđa pprietas eſt, q paſſio nõ eſt in agẽte ſubiue, ſed in patiente. Cuius ratio eſt, qa ſuſceptio formę, quę fit per actionẽ agẽtis cãtur in patiente, quòd ſubijcitur actioni, ergo paſſio, quę nominat talẽ ſuſceptionem eſt in patiẽte ſubiue, & quia accidens habet prędicari denominatiue de ſubiecto in quo eſt, ideo paſſio prędicatur de patiẽte in hoc, qd eſt aliquo modo ſe hẽre ad ipſum agens, quia denominat ipſum pati, & nõ denominat ipſũ agẽs pati quare non eſt in eo ſubiectiue.

E Quarto ſciẽdũ, qd paſſio de qua eſt ſermo ad ppoſitũ dupl' accipitur. Vno modo materialr, pro forma fluẽte ab agente in patiẽs. Alio mõ formalr, pro receptione illius formę vt cũ peregrin⁹ calefit, ibi eſt color fluẽs ab igne in peregrinũ, & ibi ẽ receptio caloris i peregrino, q eſt paſſio formalr accepta, & vtroq. modo paſſio eſt in patiẽte vt in ſubiecto. Et ſilr accio vno mõ accipitur materialr p illa forma q̃ fluit ab agente in patiens, & ẽt eſt in patiẽte ſubiectiue. Alio modo capitur formaliter, pro tali fluxu formę ab agẽte, & ſic eſt ſubiectiue in agente, & nõ in patiẽte. Et ratio eſt, quia omne illud, in quo eſt actio formaliter accepta: dicitur agere, ſed patiens non dicitur agere, ergo in ipſo non eſt actio formaliter accepta, ſi n. eſſet in patiẽte patiens dicere

F retur agere, quod falſũ eſt, & ſic patet qd ſit paſſio, & de proprietatibus eius.

Actio, & paſſio materialiter, ac formaliter ſumpta qd & in quo ſint ſubiectiue.

Argu. Sed contra pdicta arguit primo ſic. Nullum primum principium eſt effectus alterius, ſed decem prędicamenta ſunt decem principia prima rerum, ergo paſſio cum ſit vnum prędicamentum, eſt vnum primũ principiũ, ergo non eſt effectus. Secundo ſic Effectus, & illatio idẽ ſunt, ergo ſuperflue ponitur vnum illorum in iſta definitione. Tertio ſic. Eorum quę ſunt idem realiter vnũ, nõ eſt cauſa alteriuſ, ſed actio, & paſſio realiter idem ſunt, qũ vtrunt

A quę ſit forma fluēs ab agēte in patiēs, q eſt eadē realr; ergo paſſio non eſt effectus actionis. Quarto ſic oē propriū coſequitur eſſe cōpletum ſui ſubi, ſed inferri ex actione non conſequitur eſſe cōpletum paſſionis, cum ſit productio eius, ergo inferri ex actione nō eſt proprium paſſionis. Quinto ſic. In omni illo, quod patitur eſt paſſio ſubiue,

Solutio. ſed omne agens Phyſicum in agendo repatitur, ergo in tali agente eſt paſſio ſubiue, & non ſolum in patiente.

Ad argumēta. Ad primū dr̄, ꝙ licet paſſio ſit primū principiū ī gn̄e cauſæ for malis ſuorū dicibiliū ſuæ coordina

B tionis, & ī tali genere cauſę nō poſſit eſſe effectus alicuius principij prioris, tn̄ ī gn̄e cauſæ efficientis bene pōt eſſe effectus actionis, & ſubę, cū. n. prædicamēta dicātur prima principia rerū, q̄ nō hn̄t aliqd ante ſe ſolū intelligit de principijs formalib. Ad ſcd̄m dr̄, ꝙ licet effectus, & illatio dicāt idē ſcd̄m eſſentiā, tn̄ differunt ſcd̄m modos eſſēdi, ſicut ſuperius, & inferius, & vnū illorū cōtrahit aliud, quare nullum illorū ſupfluit. Ad tertiū dr̄, ꝙ licet actio, & paſſio materialr acceptæ ꝓ forma

C fluēte ab agēte in paſſū realr idē ſint, tn̄ ſi ſumantur formaliter, ſ. actio pro fluxu formæ ab agēte, & paſſio pro receptione eius in patiēte, ſic realr diſtinguūtur, qa in diuerſis ſubis ſūt, & ſic vnū bene poteſt eſſe effectus alterius. Ad quartū dr̄, ꝙ licet īferri ex actione non ſequat̄ ſcd̄m rē eſſe cōpletū paſſionis, ſequitur tn̄ ipsū ſcd̄m rōnē, & noſtrū modū intelligendi, eo mō quo eſt paſſio eius, qa nō eſt paſſio realiter diſtincta a ſuo ſubo, ſed rōne tantum. Ad quintum dr̄, ꝙ licet in agente Phyſico ea parte, qua patitur ſit paſſio, vt in ſubiecto, non tn̄ ea parte, qua agit, iō paſſio non eſt in eo, vt agens, ſed vt ipſum ſecundum aliud eſt patiens, vnde tale agens ratione ſuæ formæ agit, & ratione materiæ ſuæ in qua cōcoict, cū patiente, patitur, & ſic ſecūdum diuerſa agit, & patitur. De reliquis autem ſufficiat, quæ dicta ſunt prius.

De prædicamento Quando, & eius Proprietatibus. D

Qn̄ eſt qd ex adiacentia temporis re temporali derelinquitur, vt hodie eſſe, & cras fore. Itē duplex, eſt qn̄, ſ. ſimplex, & cōpoſitum, ſicut duplex eſt tp̄s. Itē, tres ſūt proprietates qn̄. Prima eſt, ꝙ quando nō ſuſcipit magis neq. minus. Secunda eſt ꝙ qn nihil eſt cōtrariū. Tertia eſt, quod qn̄ eſt in omni illo, quod incipit eſſe in tempore.

Poſtq̄ auctor determinauit de actione, & paſſione, hic cōſequenter eſt determinadum de quatuor prædicamentis vltimis, de quib. aut nullū, aut paruam fecit auctor mētionem. Et primo de Quādo, quòd ab Auctore Sex principiorū, ſic definit. Quādo, eſt, qd ex adiacentia tp̄s relinquitur ī re tp̄ali. Quid ſit ipſū qn̄ declarat. B In qua definitione datur intelligi accidēs, pro genere defini. i per illud relatiuum quòd. Deinde ponitur, relinquitur ex adiacentia tp̄is ad explicādum cām propinquā ipſius qn̄, quæ eſt tp̄s, Qn̄. n. eſſe in tp̄e, ſed eſſe in tēpore relinquitur immediate per adiacētiā tēporis ī re tēporali. Et ꝑ hoc differt qn̄ ab omnib. alijs accidētib. quorum nullū immediate cātur a tēpore. Deinde ponitur in re tēporali, ad explicādum proprium ſubum ipſius qn̄, & in hac definitione capitur tp̄s nō ſolum pro menſura durationis rerū temporaliū, ſed generaliter pro oī mēſura durationis eſſe rei, vt ſub ſe continet ęternitatē, æuiternitatē, & tp̄s ꝓprie dictum. F

Primo ſciendū, quòd tempus, & qn̄ licet inter ſe multū conueniant in hoc quòd vtrūq. eſt ſucceſſiuum, & vnum immediate eſt cā alterius, tn̄ abinuicē realr diſtinguuntur, qa oīs cā efficiēs extrinſeca realr diſtinguitur a ſuo effectu, tp̄s autē eſt cā efficiens extrinſeca reſpectu quando, ergo ab ipſo realiter diſtinguitur. Vnde differunt inter ſe in duobus. Primo, quia tempus in motu primi mobilis, vt in ſubiecto,

A qñ vero eſt ſubiectiue i re tẽporali, q̃ p tps menſuratur. Scđo differunt, qa tps eſt accidẽs abſolutũ, & mẽſura durationis rei, ſed qñ nõ eſt menſura durationis, ſed eſt accidẽs reſpectiuũ, ꝙ relinqtur in re tpali p reſpectũ ad menſurã ſuę durationis, q̃ eſt tps, non eſt tñ reſpectiuum ſm eſſe, ſed ſm dici, quia totum eſſe eius non eſt ad aliud, cũ quo proprie dicatur ad conuertentiam.

Qñ. indefinite ſumptũ prædicamẽtum eſt.

Secundo ſciẽdũ, ꝙ qñ tripliciter accipiẽ. Vno mõ interrogatiue, vt ſi dicaẽ, q̃rẽdo, qñ venit Petrus? Alio mõ relatiue, vt dicendo, Socr. venit, qñ fuit meridies, & his duob⁹ modis qñ eſt ſyncategorema, qa ꝓprie nõ ſignificat ens, B ſed eſt mod⁹ entis, iõ iſtis duob. modis nõ ponẽ in p̃dicamento, nec eſt p̃dicamẽtum. Tertio modo capitur indefinite, vt tantum valet, ſicut aliqñ, vel eſſe in aliquo tempore, & hoc modo dicit ens reale, & ſic capiẽ hic, & eſt vnũ prędicamẽtum, cuius gña ſubalterna ſunt eſſe fuiſſe, & fore in tempore, & ſpẽs ſpecialiſſimæ ſunt fuiſſe in hora, vel eſſe in die, vel eſſe in nunc, & indiuidua ſunt, eſſe in iſta hora, vel in illa die, vel in illo nunc. Et eius modus prædicãdi eſt prædicari de prima ſubſtantia in hoc, quòd eſt in tempore.

C Qñ ſimplex, ac cõpoſitũ quid, & q̃ ipſius quãdo ſint ſpecies.

Tertio ſciẽdũ, ꝙ qñ diuidiẽ per quãdo ſimplex, & qñ cõpoſitum. Qñ ſimplex, eſt ꝙ cãtur a tempore ſimplici, vt ab inſtãti. Vel a nũc, vel a tempore indiuiſibili quo ad nos, vt eẽ nũc. Sed qñ cõpoſitũ, eſt ꝙ cãtur a tẽpore compoſito, vt eſt fuiſſe in p̃terito, fore i futuro, eſſe in præſenti. Et licet iſtæ tres ſpẽs, ſ. eſſe in pręſenti, fuiſſe in pręterito, & fore in futuro, nõ cauſenẽ in re æterna ab ęternitate, eo. ꝙ i ęterno nõ eſt præteritũ neq. futurũ, ſed oĩa ſunt ſimul, & nihil acquiriẽ de nouo vel deperdiẽ, tñ ipſi ęterno per relationem ad tẽpus, et quo ad exiſtentiã eius cũ tẽpore attribuitur eſſe, fuiſſe, & fore, vt dicendo. Deus eſt, fuit, & erit. tñ vt attribuũtur æterno non ſunt accidentia realiter diſtincta ab eo. q̃ reponãtur i aliquo prædicamento, ſed ſolũ eſt ibi modus prędicãdi huius prædicamẽti. Sed ab æternitate bñ cãtur, qñ reponibile iſto prædicamento. Et per hoc patet quæ ſint ſpecies per quas diuiditur quãdo.

De hoc 4. Phyſ. tract. de tẽpore, & i 8. & 14. Metap. & 1. Cę.

D Quarto ſciẽdũ, ꝙ ipſius qñ duæ ſũt ꝓprietates. Prima eſt, ꝙ qñ nõ hẽt cõtrariũ; cuius rõ eſt, quia ſi haberet contrariũ, maxime cõueniret præterito, & futuro, & ſed hoc nõ põt dici, qa q̃do præſens, præteritum, & futurũ ſimul verificantur de eodem, vt dicẽdo, iſte eſt, fuit, & erit, contraria vero de eodẽ nunq̃ ſimul verificãtur. Secũda ꝓprietas eſt, ꝙ qñ non ſuſcipit magis, & minus. Cuius rõ eſt, quia qñ immediate cauſaẽ a tpe, & dicit eſſe in tẽpore, ſed tempus non ſuſcipit magis, & minus, ergo neque qñ. Et per hoc patet quid ſit quãdo, & qũo eſt prædicamentũ, & quæ ſint ſpecies. & proprietates eius. E

Argũ.

Sed cõtra prędicta arguiẽ primo ſic. Iuuẽtus, & ſenectus ex adiacẽtia tpis in re tpali relinquunẽ, & tñ ſenectus non eſt qñ. ſed eſt qualitas de ſcđa ſpẽ qualitatis, ergo iſta definitio qñ, cõuenit alijs a definito. Scđo ſic. Sicut ſe habet eſſe albũ & albedo, ita ſe eſſe i tpe, & tps, ſed albũ, & albedo realiter idẽ ſunt, ergo eſſe in tẽpore, ſiue qñ, & tps, idẽ ſunt realiter, ergo qñ nõ eſt p̃dicamẽtum a tẽpore diſtinctum, ſed continẽ ſub q̃titate. F Tertio ſic. Nullum eſt tẽpus ſimplex, cum tps diuiſibile ſit in plures partes, ergo nullũ, qñ cauſatur a tẽpore ſimplici, & ſic nullum eſt qñ ſimplex. Quarto ſic. Qñ præteritum, & qñ futurum maxime diſtant, & eidem ſuſceptibili viciſſim inſunt, & ab eodẽ mutuo ſe expellunt, quia idem non poteſt ſimul eſſe pręteritum, & futurum. ergo quando, habet contrarium.

Quinto ſic. Fuiſſe in tpe dicit qñ & tñ ſuſcipit magis, & minus, qa aliquid dr̃ magis, & minus fuiſſe in tempore, ergo quãdo ſuſcipit magis & minus.

Solutio.

Ad argumẽta. Ad primũ dr̃, ꝙ ſi capiaẽ ſenectus vt dicit naturalẽ impotẽtiã, q̃ cauſatur per longã tranſmutationẽ q̃ fit ſub motu, & tpe, & ẽt iuuẽtus, vt dicit naturalẽ potẽtiã, hoc mõ ſunt

A qualitates de ſecūda ſpē qualitates, & non relinquunt immediate, & p ſe ex adiacētia tēporis, ſed per alteratione, q ſub tpe cātur, ſed ſi capiātur, vt dicunt diu fuiſſe in tēpore vel parū, ſic aliquo mō importāt qn, & hoc non eſt ſignificatū principale eorū, & eo mō quo dicūt q do, relinquunt ex adiacētia tēporis in re tēporali. Ad ſm dr, ꝙ licet albedo, & eſſe album, & tēpus, & eſſe in tpe habeāt ſimilitudinē aliquo mō in denominatione, qa ſicut albū dr ab albedine, ita quādo dr a tēpore, tamen diſſimile eſt in hoc, qa tēpus nō dat intrinſece, & formaliter eſſe in tēpore, ſicut albedo dat itrinſece, & formaliter,
B eſſe albū, qa non ſp eſt in eodē ſubo, cum eſſe in tēpore. Ad tertium dr, ꝙ licet tēpus ꝙ importat eſſe, & eſſentia tēporis ſit diuiſibile, tamē, ſi capiatur generalr tps p illo ꝙ dicit eſſentiā tēporis ſic aliquo tps dr īdiuiſibile ſicut ipſum nūc. Ad quartū dr, ꝙ licet in eo dē non ſint ſimul in actu præteritum, & futurum, tamē ſm denominationē, quādo præteritū, & quando futurū bene poſſunt dici de eodē ſimul, vt prius dictū eſt, & qd ſm actum ſe expellant ab eodē, hoc eſt propter ſucceſſionem ipſorum, & non pp cōtrarietatem vel repugnātiā q habeāt. Ad quintum dr, ꝙ licet aliquid dicat magis, & minus fuiſſe in tpe ſm extenſionē non tamen ſecundum intēſionē, ideo quando, per
C hoc non ſuſcipit magis, & minus.

De Vbi, & eius accidentibus.

Vbi eſt circūſcriptio corporis locati a loci circūſcriptione ꝓcedēs, vt in Eccleſia eſſe, in foro eſſe Et diuiditur vbi, qa quoddam eſt vbi. Et diuiditur vbi, quia quoddā eſt vbi ſimplex, & eſt illud quod a ſimplici loco pr cedit vt eſt locus punctorū, & quoddā eſt vbi a cōpoſitum, & eſt illud quod a loco cōpoſito ꝓcedit. Proprietates vbi ſunt duæ. Prima eſt, quod vbi nihil contrariū. Secunda eſt qui vbi non ſuſcipit magis, neque minus hoc eſt, quod vbi non ſuſcipit intenſionem neque remiſſionem. D

Poſtq Auctor determinauit de qn, ꝙ cōuenit tā ſubijs corporeis q incorporeis, hic cōſequēter determinat de vbi, ꝙ ꝓprie cōuenit ſolum ſubijs corporeis. Qd a Gilberto Porretano ſic deſinit vbi eſt circumſcriptio corporis a loci circūſcriptione ꝓcedēs. In qua definitione ponit circumſcriptio loco generis, qa ipſa ſe habet per modū gn̄is reſpectu vbi. Deinde ponit corporis, ad explicādum ꝓprium ſubiectum ipſius vbi, ꝙ eſt ſubiectiue ī corpore locato, & per hoc differt a circūſcriptione actiua loci. Deinde ponit a circumſcriptione loci ꝓcedēs, ad oſtēdēdum ꝓpriā cām, & ꝓpinq ipſius vbi, q eſt locus circumſcribens locatum, & per hoc differt vbi ab alijs prædicamentis accidentium, quorum nullam cāntur immediate a loci circumſcriptione, vt poſſet videri inducendo in omnibus. E

Primo ſciendum, ꝙ triplex eſt circūſcriptio. Quædā eſt circumſcriptio actiua loci, q eſt actio ipſius circumſcribētis locatum, q ponit in prędicamēto actionis. Secunda eſt circumſcriptio, ſiue circūdatio paſſiua, q eſt paſſio corporis circundati, q reponit in prędicamēto paſſionis, & qlibet iſtarum duarum eſt ens ſucceſſiuum, & nō per manēs. Tertia eſt circumſcriptio neutralis, quę eſt eſſe circundatum a loco ipſius locati, ſeu eſſe circumſcriptū a loco, & hęc circūſcriptio eſt ens ꝑmanēs ī locato, & cātur a circūſcriptione actiua, & paſſiua, & de tali circūſcriptione intelligit ī definitione vbi, & p hoc patet, ꝙ ſubæ ī corpore, & ēt accidentia, quæ non ꝓprie circumſcribunt a loco per ſe, ſed per accidēs, proprie non habeat vbi, ſed ſolū corpora, quæ in loco circumſcribuntur habent proprie vbi. Triplex circumſcriptio F

Secundo ſciēdū, ꝙ licet locus, & vbi magnā habeāt conuenientiā, qa locus eſt cā ꝓpinqua ipſius vbi, rōne cui' ponitur in ſua definitione, tn̄ ab inuicem realiter diſtinguunt, eo ꝙ locus eſt cā Locus & vbi ī quo cōueniant ac differant.

A effic iẽs extrinſeca ipſi⁹ vbi, & talis cã ſo realiter diſtinguit a ſuo effectu. Vñ differunt primo locus, & vbi ex parte ſui ſubiecti, qꝛ locus eſt ſubiectiue i lo cãte, vbi vero in corpore locato, vt cũ lapis eſt in aqua, ſuperficies aq̃ circun datis lapidẽ, q̃ eſt loc⁹ eius eſt ſubiecti ue in aqua circundante, & eſſe circun- datũ vel eſſe locatum, qđ eſt, vbi lapis, eſt ſubiectiue i lapide, qꝛ de ipſo affir- matiue p̃dicat. Differũt ſcđo, qꝛ locus eſt menſura extrinſeca locati. vbi vero eſt accidẽs reſpectiuum locati, quod di cit reſpectum ad talẽ menſurã. qꝛ pro prie vbi nõ eſt aliud q̃ eſſe in loco vel commẽſurari in loco. Et per hoc habe tur tertia differẽtia, quod locus eſt ens

B abſolutum, & vbi eſt ens reſpectiuũ.

Vbi duplex, cõpoſitũ ac ſimplex, & eius ſpecies.

Tertio ſciendũ, quod vbi diuidit per vbi cõpoſitũ, & vbi ſimplex. Vbi cõpo ſitũ, eſt, eſſe locatũ, vel eſſe menſuratum loco cõpoſito, vel circũſcriptũ, & ſic ſo lũ cauſat a loco cõpoſito. Sed vbi ſim- plex, eſt quod cauſatur a loco ſimplici, & eſt locus ſimplex aliqđ indiuiſibile loci correſpõdẽs indiuiſibilis ſiue loca- ti. Et dr̃ tale vbi p ſimilitudinẽ ad vbi compoſitum. qꝛ ſicut totum locatũ cir cũmſcribitur a ſuꝑficie a loco, & hẽt proportionẽ ad ipſum, ſic et qđlibet indiuiſibile locati hẽt ꝓportionem ad indiuiſibile loci, ſicut centrum locati ad cẽtrũ loci, licet iſi vnũ non circundetur

C ꝓprie ab alio, nec realiter diſtinguatur ab ipſo, rõne cuius dicit textus, qđ idẽ ſunt punctus, & punctus locus, ideo vbi ſimplex, non eſt proprie vbi, ſed per ſi militudinẽ ſolum ad vbi cõpoſitum, & qꝛ vbi cõpoſitũ cauſatur a loco qui diuiditur per ſurſum, & deorſũ ante, & retro, dextrũ, & ſiniſtrum. ideo vbi compoſitum, diuiditur per vbi ſur ſum, quod eſt eſſe ſurſum, & vbi deor ſum & ſic de alijs. Et p hoc patet, quæ ſint genera ſubalterna, & ſpecies vbi.

Vbi proprietates.

Quarto ſciendum, q̃ ipſius vbi due ſunt proprietates. Prima eſt, quod vbi non habet cõtrariũ cuius rõ eſt, quia vbi cauſatur immediate a loco, qꝛ eſt eſſe circũſcriptũ a loco, ſed locus, cum ſit q̃titas nõ habet contrariũ, ergo ex ea- dẽ rõne, nec vbi vnde, ſi vbi ſurſum & vbi deorſum cõtraria ſint, cum idẽ di- catur ſurſum & deorſũ reſpectu diuer ſorum, ſequeretur, quod duo cõtraria ſimul verificarẽtur de eodẽ, qđ eſt im poſſibile. Secũda proprietas eſt, qđ vbi nõ ſuſcipit magis, & minus, cuius rõ eſt, qꝛ vbi eſt eſſe in loco, ſed eſſe in lo co nõ intẽdit, nec remittitur, licet poſ- ſit augmentari p maiorem extenſionẽ loci, & locati ergo vbi nõ ſuſcipit ma gis, & minus. Et per hoc habetur defi- nitio vbi ſpecies, & proprietates eius.

Argũ.

E Cõtra prędicta arguit primo ſic. Cir cũſcriptio eſt actio, cũ circũſcribere ſit agere, ſed vbi nõ eſt actio, ergo nõ eſt circumſcriptio. Secundo ſic. Anima a corpore ſeparata habet vbi, quia eſt in aliquo loco, & tamen in ea non eſt circumſcriptio corporis, ergo vbi non eſt circumſcriptio corporis.

Tertio ſic. Vbi eſt ſyncategorema, & ſolũ ſignificat modũ ẽns, ergo hic ma le definit tãq̃ vnũ p̃dicamentum, qđ dẽt eſſe ẽs reale. Quarto ſic. Oẽ vbi eſt cir cũſcriptio corporis, ſed vbi ſimplex nõ eſt circũſcriptio corporis, ergo nõ cõti netur ſub gñe vbi, & ſic vbi male diui ditur p vbi ſimplex, & cõpoſitũ. Quin to ſic. Omnis motus fit de cõtrario in cõtrarium, ſed de vno vbi ad aliud fit motus, ergo vbi habet contrarium.

F Solutiones.

Ad argumenta. Ad primũ dicitur, q̃ licet circumſcriptio actiua ſit qua- dam actio, non tamen circumſcriptio permanens, & neutralis, de qua ſolum intelligitur in definitione vbi.

Ad ſcđm dr̃, q̃ licet aĩa ſeparata ſit in loco definitiue, & ſm ſimilitudinẽ, nõ tñ eſt i loco circũſcriptiue, & ꝓprie iõ ſolũ habet vbi ſcđm ſimilitudinem eo mõ quo ponit eſſe in loco. Ad tertium dr̃, qđ licet vbi acceptũ interrogatiue vel relatiue ſit ſyncategorema, non ta men quando ſumitur pro eſſe alicu- bi, & ſolum hoc modo hic accipitur.

Ad quartũ dr̃, q̃ vbi ꝓprie dictũ eſt circumſcriptio corporis, vt ponitur in ſua definitione, ſed nõ oportet de vbi

A ſimilitudinarie accepto modo vbi ſimplex eſt vbi ſecundũ quandã ſimilitudinem ad vbi cõpoſitum. Ad quintum dr̃, quod duo vbi conſiderata vt maxime diſtantia, ſunt contraria, & fit motus de vno in aliud. tñ ſi cõſiderentur, vt ſolum dicunt eſſe circumſcriptum locati, & p̃dicantur denominatiue de prima ſubſtantia, hoc modo non habent contrarietatem, nec ſub tali ratione fit motus de vno in aliud. & quia vbi ſic a Logico conſideratur, ideo non dicitur habere contrarium.

De poſitione, & eius proprietatibus.

Poſitio eſt quidam partiũ ſitus & generationis ordinatio, vt ſeſſio & ſtatio, & ſic de alijs. tres ſũt B ꝓprietates poſitionis, prima eſt ꝙ poſitio nõ habet contrarium, ſecũda eſt, poſitio non ſuſcipit magis neq. minus, tertia ẽ ꝙ ꝓpriũ ẽ poſitioni ſubſtãtiæ ꝓximæ aſſiſtere.

Vide Gilbe. in ſex. prin. & Albe. in con. qui ſuppleuit i his q̃ ſuccincte dixit Philoſophus.

Poſtq̃ auctor determinauit de prædicamento vbi, quod dicit ſimpliciter eſſe in loci, hic cõſequenter determinat de p̃dicamento ſitus, quod dicit modũ eſſendi partiũ in toto, & in loco, quod ab Auctore prius dicto ſub nomine poſitionis hoc modo definiĩ. Poſitio ẽ q̃dam partium ſicut, & generationis ordinatio, ſicut ſedere vel ſtare dicit q̃dã ſituationem partium in toto, & in C loco, & ordinem cõpoſitionis illarum partium. In qua definitione ſitus ſe habet p modũ generis & notioris. Et ponĩt partiũ, ad denotãdum ſubiectũ immediatum poſitionis ĩ quo eſt tota cõpoſitio. Deinde ponĩt generationis ordinatio, qa poſitio dicit ꝓprie ordinẽ partium, q̃ cõuenit ipſis per compoſitionem q̃ habent in toto, & illã cõpoſitionem habent in generatione totius, ſi totum generetur, ſi autem ſit ingenerabile, tunc habent talem ordinem per formam totius, quæ ipſas continet & ſub qua ordinãtur, & non debet hic poni, & copulatiue, ſed expoſitiue, vt tantum valeat ſicut idest.

Primo ſciendum, ꝙ licet ſitus, & poſitio realiter, & eſſentialiter conueniãt, D differũt tñ abinuicẽ ſm rõnem primo, qa ſit⁹ reperitur tã in naturalib. q̃ ĩ mathematicis. poſitio vero ſi capiatur ꝓprie ſolum reperiĩ in naturalib. in q̃b. eſt naturalis ordinatio partiũ ex cõpoſitione rei ſi tñ vtrumq. capiaĩ generaliter, conuertuntur, ſed ad huc differunt hoc modo, qa ſit⁹ dicit per pri⁹ ordinẽ partium ad locũ q̃ ad ipſum totũ, & poſitio ecõuerſo, per pri⁹ dicit ordinẽ partium inter ſe, ſecundo in reſpectu ad totũ, tertio ad locum. Iſta aũt triplex ordinatio partium per poſitionẽ importaĩ & per ea q̃ i hoc p̃dicamẽto reponuntur, iõ poſitio denominat ſub̃am ĩ hoc E ꝙ eſt ſuas partes ſic ſe habere adiuicẽ & ad totũ, & ad locũ quare, pri⁹ dictũ eſt, quod ſitus nõ dicit ſimplicem cõparationẽ ſubæ ad aliquid extrinſecum.

Secundo ſciẽdum, quod poſitio cum ſit vnum genus generaliſſimum non hñs ſupra ſe ſuperi⁹ vniuocum, conuenienter ponitur vnum p̃dicamentũ, & quia hẽt vnum ſpecialem modum p̃dicãdi de prima ſubã. ſ. in hoc, quod eſt ſe hr̃ ad aliud ſm ſuas partes, iõ cõuenienter ponitur vnum p̃dicamentũ ab alijs diſtinctũ. Cui⁹ ſpecies ſunt poſitio innata, poſitio acquiſitã ex cõſueto motu naturæ, & æqualiter poni ſurſũ, & deorſum ante & retro dextrum, & ſiniſtrum. Iſtæ. n. ſunt cões differẽtiæ, vel ſpecies poſitionis, & eius ſpecies ſpecialiſſimę ſunt iacere, ſedere, ſtare, F & indiuidua ſunt ſeſſio Petri, ſeſſio Socratis, ſed quæſitiuũ huius prædicamẽti ſub nomine proprio nõ hẽmus, ſed circumloquimur ipſum quærẽdo, qualiter hoc ponitur vel ſituatur.

Poſito eſt ſpã'e prædicamentũ.

Tertio ſciendũ, quod poſitionis tres ſunt ꝓprietates. Prima eſt, quod poſitio nõ habet cõtrariũ. Cuius ratio eſt, quia ſi haberet cõtrarium, ſequeretur quod vni, & eidẽ ineſſent. plura cõtraria, quod eſt incõueniens, cõſequentia tenet, quia ſi ſedere, & ſtare eſſent contraria eadẽ ratione iacere eſſet contrarium huic, quod eſt ſedere vel etiã ſtare, quia ſicut duo prima nõ poſſunt eſſe

Tres poſitionis proprietates.

ſe

A ſe ſimul in eodē,ſic iacere nō pt ſimul eſſe cum ipſis,& ſic vni contrarientur plura. Item contraria ſunt formæ acti uæ,& paſſiuæ,ſed poſitiones non ſunt actiuæ,vel paſſiuæ,ergo non cōtrarian tur. Secunda ꝓprietas eſt,ꝙ ſitus non ſuſcipit magis, & minus,quia nihil di citur magis, & minus ſedere intēſiue, & ſi dicatur magis, & minus ſedere extēſiue,hoc eſt quo ad durationē,nec aliquid dicitur ſimiliter magis,vel mi nus ſtare,& ſic de alijs poſitionib.ergo poſitio non ſuſcipit magis,vel minus.

Tertia poſitionis proprietas. Quarto ſciendū,ꝙ tertia ꝓprietas po ſitionis, q̃ ineſt ſibi ꝓpria quarto mō, eſt qđ maxime eſt proprium poſitioni B proximius aſſiſtere ſubſtātiæ, & dr̄ il lud accidēs aſſiſtere ſubſtātiæ,quod in noīe ſuo nō dicit eſſe in ſubiecto.ſed di cit principalius cōparationē, vel reſpe ctū ſubſtātiæ ad aliqđ extrinſecum, vt ſunt ad aliqd,quādo,vbi,ſitus, & ha bitus, q̃ magis dicūt reſpectum ad ali qd extrinſecū ſuo ſubiecto q̃ inhæren tiā eorum in ſuo ſubiecto, & qa inter iſta poſitio non dicit ſolū reſpectū ad aliqd extrinſecū,ſ.ad locū,ſed ēt dicit reſpectum partium inter ſe ad ſuum totū, qui reſpectus ꝓximior eſt quam reſpectus ad extrinſecum ſolum, ideo inter oīa,quæ hoc mō aſſiſtunt,poſitio dicitur proximius aſſiſtere ſubſtantię, Et hoc modo ſatis patent definitio, C ſpecies, & proprietates poſitionis.

Argum. Sed cōtra pdicta arguitur primo ſic. Poſitio,& ſitus idē ſunt,& iter ſe con uertūtur,ſed idē nō dēt definiri per ſe ipſum,ergo poſitio male definitur per ſitū.Secūdo ſic.Poſitio vel ſitus deno minare habet totū, & nō partē,vt to tus homo dr̄ iacere,vel ſedere, & non partes eius,ergo poſitio non conuenit partib. ſed toti, ergo male dr̄,ꝙ eſt ſi tus partiū.Tertio ſic.In cęlo eſt poſitio vel ſitus,& tamē ibi nō eſt generatio nis ordinatio,cū cęlū ſit ingenerabile, ergo mala dr̄ in definitione poſitio nis, quod eſt generationis ordinatio. Quarto ſic.Sedere,& ſtare maxime di ſtāt, & ſe expellūt ab eodē ſubiecto in D quo ſūt ſucceſſiue,& ēt de vno ī aliud fit motus,ergo contrariantur,& ſic po ſitio habet contrarium. Quinto ſic. Ad aliquid oritur in ſubſtātia ex par te totius, poſitio vero oritur ex parte partium tantū,ergo poſitio non,proxi mius aſſiſtit ſubſtātiæ,ſed ad Aliquid.

Solutio. Ad argumenta. Ad primū dr̄,ꝙ ſi ſi tus & poſitio capiātur ambo generali ter,ſic bn̄ cōuertūtur, qa quęcūque ha bēt poſitionē ēt dn̄r ſitū habere,& ecō tra; ſed,ſi capiatur poſitio ſpecialiter E ꝓ ordine partiū,q̃ ꝓuenit ex cōpoſitio ne totius,vt hic principaliter capitur, ſitus ſe hēt,vt ſuperius ad poſitionē,vt dictū eſt.Ad ſcđm dr̄,ꝙ licet ſitus con ueniat toti principaliter tanq̃ illi qđ denominatur p ipſū,tñ primo conue nit ipſis partibus inter ſe ordinatis, & poſtea ordinātur ad totū,& ad locū,eo ꝙ dicit ordinē partiū inter ſe ad totū, & ad locū,vñ partes ſe habēt vt ſubie ctum quo,totū vero vt ſubiectū quod, & principale. Ad tertiū dr̄,ꝙ,ſi capia tur generatio proprie prout eſt ꝓgreſ ſio de nō eſſe ad eſſe ſubiecto pręſup poſito,ſic in cęlo nō eſt generatio, ſed ſi capiat̄ generaliter pro quacūq; pro greſſione,cōpoſitione rei,vel prædica tione, ſic in cęlo reperitur generatio, & ſic capitur generatio ī hac definitio ne. Ad quartum dr̄,qđ licet ſedere,& F ſtare per accidēs ſe expellant ab eodē ſubiecto per hoc, qđ per motū localē, cū vnū acquiritur aliud abijcitur, non tñ ſe expellunt per ſe a tali ſubiecto, nec p ſe fit de vno in aliud motus. Ad quintū dr̄,quòd licet relatio ſe teneat ex parte totius,& poſitio ex parte par tium, tamen poſitio importat reſpe ctum ad aliquid intrinſecum, relatio vero non. ideo poſitio dicitur proxi mius aſſiſtere ſubſtantiæ quā relatio.

De prædicamento Habitus, & eius Accidentibus proprijs.

Habitus eſt corporum & eorū quę circa corpus ſunt ad iacētia. vt tunicatum eſſe,& bracatum eſ-

A ſe. Et tres ſunt proprietates eius. Prima eſt qđ habitus ſuſcipit magis & minus, vt eques eſt armatior pedite. Secũda eſt qđ habitus non habet contrarium. Tertia eſt quòd habitus ſemper eſt in pluribus, ſcilicet in habente, & habito.

Gilbe. Porre. Alber. alios. Poſtq̃ prius determinatum eſt de ſitu, qđ cõiter, & vniuerſaliter conuenit oib. ſubſtantijs, hic conſequẽter determinandũ eſt de vltimo prædicamẽto, ſ. de habitu, quod ſolum conuenit homini, & his q̃ inſtrumentaliter ſubſeruiunt homini, & ab Auctore prius dicto ſic definit. Habitus eſt corporũ, &

B eorum, quæ circa corpus ſunt adiacentia. In qua definitione ponitur adiacẽtia loco gñis, & licet ẽm vocẽ, & cã ornatus ponat in vltimo loco definitionis, tñ ẽm rem & intellectum ponit in primo loco. Deinde ponitur corporũ, ad explicãdũ ſubm̃ habitus, & cãm finalẽ eius. Deinde ponitur, & eorum, q̃ circa corpus ſunt ad explicandũ cauſã efficientẽ, & quodammodo materialẽ ipſius habitus, & per hoc intelligũtur ea, quę adiacent, & applicantur corpori ſecundum figuram eius, & per hoc differt habitus ab omnibus alijs.

Primo ſciendum, q; habitus, vt hic ſumitur, non eſt res habens, nec res habita, ſed eſt quodammõ accidẽs reſpe

C ctiuum inter rem habitam, & habẽtẽ, ſicut eſſe capuciatum nõ eſt res habẽs capucium, nec ipſum capucium, ſed dicit eſſe accidentale hominis ſibi puenĩens ex adiacentia capucij, & iõ hic non capitur habitus vt eſt qualitas de difficili mobilis, neq. vt opponitur priuationi, ſed pro tali accidente reſpectiuo quod eſt mediũ rei habentis, & rei habitæ, & licet ſit ens reſpectiuũ, non tñ eſt relatiuum ẽm eſſe, quia non refertur ad aliud cũ quo dicatur ad conuertentiam ſub habitudine eiuſdẽ caſus, ſed ſolum eſt relatiuum ẽm dici.

Habit⁹, & eius ſpecies. Sc̃do ſciẽdũ, q; habitus hoc mõ acceptus eſt, vnũ pdicamẽtũ ab alijs diſtinctũ. Cuius rõ eſt, quia eſt vnum genus gñaliſſimũ, & hẽt vnũ ſpãlem modum prædicãdi de prima ſubã, pdicatur.n. de ipſa in hoc q; eſt eſſe vel ſic habitũatũ. Cuius q̃ſitiuũ ſub nõie proprio nõ hẽmus, ſed ipſum circũloquimur dicẽdo, qualiter eſt hoc habituatũ, & eius ſpecies ſunt, habitus totius, & habitus partis. Exẽplũ de primo, vt armatũ eſſe, veſtitũ eſſe. Exẽplũ de ſecũdo, vt tunicatum eſſe vel capuciatũ eſſe, & iterũ armatum eſſe plures continet ſpẽs ſpãliſſimas, vt loricatũ eſſe, lãceatum eſſe, & ſic de alijs, & veſtitũ eſſe plures ſpecies ſpãliſſimas continet etiam ſub ſe, vt tunicatum eſſe, & capuciatum eſſe, & indiuidua ſunt, vt armatio Socratis, & Platonis, & ſic de alijs. D & indiuidua.

E Tertio ſciendũ, q; habitus tres ponũtur cõitates, quarũ prima eſt, q; habitus ſuſcipit magis, & minus. Cuius rõ eſt, quia ſuſcipere magis, & minus, eſt idẽ manẽs in ſpecie, magis vel minus accedere ad perfectũ eſſe illius ſpeciei, ita q; per acceſſum ad talem terminũ dr̃ ſuſcipere magis, & minus per receſſum ab eo, ſed hoc conuenit habitui, ſicut aliqd dr̃ magis armatus vel minus armatus, nã vnus eſt armatior alio ſecũdũ qđ magis vel minus accedit ad pfectum eſſe ſuæ ſpeciei, & ſic habitus ſuſcipit magis, & minus. Secũda proprietas eſt q; habitui nihil eſt cõtrarium. cuius rõ eſt, quia nullum accidens reſpectiuum hẽt contrarium inquantum reſpectiuum eſt, quia non p ſe contrariatur illi, ad q; refertur, ſed tñ ratione ſui fundamenti, ſed fundamenta habitus non contrariantur, vt corpora inter ſe non contrariantur, nec illa quæ ſunt circa corpus vt ſunt tunica, capucium, & ſic de alijs, ergo habitus non habet contrarium. F Plurib. i exiſtere habitui propriũ eſt.

Quarto ſciẽdum, qđ ipſius habitus tertia proprietas eſt, qđ propriũ eſt habitui i p̃ i plurib. exiſtere. Cuius rõ eſt, q̃a habitui eſt corporũ, & eorum quæ circa corpus ſunt adiacẽtia, ſed in tali adiacentia illa quę habentur applicantur, & figurãtur ſecundum figurã habẽtis, ratione cuius aliquid dr̃ habere,

&

A & econtra, ipſum habens quodammō applicatur, & quodammō adiacet rei habitę, rōne cuius di. haberi, & iō vtrū que illorū eſt aliquo modo adiacēs, & applicatū ad alterū Ideo habitus ſp in pluribus exiſtit, tñ non eſt propriè, vt in principali ſubiō i re habita, rōne cuius non per ſe denominat rē habitā, vt capucium non dī capuciatū, ſed vt in principali ſubiecto eſt in ipſo habēte, & ipsū denominat, vt dicēdo, Socrates eſt capuciatus. Et per hoc ſatis patent definitio, modus prædicādi, ſpecies, in diuiduā, & proprietates ipſius habit⁹.

Argum. Sed contra pdicta arguit primo ſic. Viſus eſt habitus, & tñ nō eſt adiacen B tia corporū, ergo definitio mala. Scdo ſic. Tunica eſt habitus, & ſimiliter capuciū, & tñ non eſt adiacētia corporū, ſed eſt illud qđ eſt circa corpus, ergo cōtra definitionē. Tertio ſic. Vbi, eſt adiacētia corporis, & loci exiſtētis circa corpus, & tñ eſt habitus, ergo iſta definitio conuenit alijs a definitio. Quarto ſic. Suſcipere magis & minus pſuppo nit hēre cōtrarium, ſed habitus nō habet cōtrariū, ergo nō ſuſcipit magis, & minus. Quinto ſic. Nullum accidēs eſt in pluribus ſubiectis, quia accidēs numeratur, & multiplicatur ſecūdū multitudinem ſuorum ſubiectroum, ergo nulli habitui conuenit in plurib. exiſtere, & per conſequens male ponitur tertia proprietas ipſius habitus.

Solutio C Ad argumēta. Ad primū dī, φ ſi capiatur habitus p puro habitu, ſeu forma poſitiua, quę oppoſit priuationi, quæ eſt carēt a formę i ſubiecto apto nato, ſic viſus eſt habitus, ſed nō eſt habitus capiendo habitum pro accidēte medio inter rem habentem, & rem habitam, vt hic ſolum accipitur. Ad ſm dī φ licet tunica, & capucium dicātur materialiter habitus, nō tñ formaliter, ſed adiacētia ipſorum ipſis hñtibus dī formaliter habi⁹, tñ illa sūt nobis notoria q̄ illa adiacētia. ideo ſæpe nominātur nomine habitus, & ſic reponuntur in quarta ſpē qualitatis. Ad tertiū dī, quod licet vbi, dicat adiacentiā loci, & loci, non tñ adiacentiā ſi hñtis, D & habiti, qđ applicatur, & figuratur ad figurā habentis, vnde ad habitū requiritur adiacētia tantū, & applicatio ſimul, q̄ cōuenit corpori, & in vbi, eſt adiacentia tātum, & hoc intelligitur ī hac definitione cum dī, eorum q̄ ſunt circa corpus adiacentię. Ad quartum dī, φ ſuſcipere magis, & minus ex pmixtione cōtrarij cū cōtraria, ſp præſupponit contrarietatē, non tñ ſuſcipere magis, & minus per acceſsū ad terminum, & receſſum a termino, & hoc mō habitus ſuſcipit magis, & minus, quamuis non hēat cōtrariū. Ad quintum dī, φ licet nullum accidēns in numero ſit perfecte in plurib. ſubiectis, B quia tunc non eſſet vnum, tñ bene pōt eſſe complete, & perfecte in uno ſubiecto, & imperfecte in alio, vt in cauſa propinqua & ſic eſt de hābitu, qui eſt in habente complete, vt in ſubiecto, & in re habita incomplete, & vt in cauſa, vt dictum eſt prius.

Pars Tertia. De Poſt prædicamentis.

Oppoſitionem genera quatuor enumerantur.

Dicitur autē alterum alteri opponi quadrupliciter. Oppoſitorū enim alia sūt relatiuę oppoſita vt pater, & filius, duplum, & dimidium, dñs, & ſeruus. Alia ſunt priuatiue oppoſita, vt priuatio, & habitus, vt viſus, & cæcitas, auditus, & ſurditas. Alia ſunt contrarię oppoſita, vt album, & nigrum. Alia ſunt contradictoriæ, oppoſita vt ſedere, & non ſedere. F

Quid Poſt pdicamētum ex quo ordo patet.

Poſtquā auctor determinauit de prędicamētis, hic cōſequenter determinat de poſt pdicamentis. Et rō ordinis eſt, quia prædicamētum dicit ſolum coordinationē dicibiliū q̄ ſunt ſub eodem genere tātū, poſt prædicamentum vero dicit coordinationē eorum, quæ in diuerſis prædicamētis reponuntur, definitur

A nitur.n.ſic. Poſt pdicamẽtum eſt coordinatio pluriũ dicibiliũ reducibiliũ ad diuerſa pdicamẽta, valẽs ad cõpletã notitiã eorũ habẽdã, ſicut motus dicit coordinationẽ ſuarũ ſpẽrum, q ad diuerſa pdicamenta reducuntur, vt patebit inferius. & qa prius oportet cognoſcere coordinationẽ dicibiliũ ſub vno gñre, q coordinationẽ eorũ, q ad diuerſa genera reducunt, iõ cõuenienter poſt pdicamenta tractat de Poſt prædicamẽtis.

Quinq. poſt prædicamẽtorũ ſufficiẽtia. Primo ſciẽdũ, q hic ponunt quinque poſtpdicamẽta. 1. oppoſitio pri⁹ ſimul, motus, & habere. Quorũ ſic habet ſufficientia, qa omne poſt prædicamẽtũ, q valet ad notitiã cõpletam pdicamentorum, vel valet ad cognoſcendum ea,

B quæ ſunt in prædicamento quantum ad ſuum fieri, & ſic eſt motus, vel quãtum ad ſuum eſſe, & hoc tripliciter, qa vel valet ad cognoſcendum repugnantiã eorum vel ordinem vel conuenientiã, ſi repugnantiã, ſic eſt oppoſitio, per q cognoſcimus diuerſitatem, & diſtinctionem gñum, & eorum q ponuntur ſub gñe, diſtinctio.n. & diuerſitas ſp i aliqua oppoſitione fundãtur, ſi ad cognoſcendum conuenientiã, hoc eſt du plr, vel valet ad cognoſcendum conuenientiã inferiorem in ſuis ſuperiorib. & ſic eſt ſimul, vel accidentium in ſubſtãtiã, & ſic eſt habere. Et, qa oppoſitio valet ad cognoſcendũ diuerſitatem, q inter generaliſſima primo reperit, alia aũt poſtprædicamẽta magis valent ad

C cognoſcendũ ea quę in diuerſis generib. reponuntur, iõ inter poſt prædicamẽta pri⁹ determinat de oppoſitione.

Oppoſitionis, triplex acceptio. Secundo ſciendum, quòd oppoſitio capit dupliciter. Vno modo repugnãtia eſt duarum propoſitionum in quãtitate, vel qualitate, & ſic ex paſſio propoſitionis. & de tali oppoſitione nõ eſt ad ppoſitum hic, ſed de illa determinatur in primo tractatu. Alio mõ capitur oppoſitio pro oppoſitione dicibilium incõplexorum, & talis oppoſitio accipitur adhuc dupliciter. vno modo inq tum valet ad cognoſcendum diuerſitatem dicibilium, quæ ordinantur in prædicamẽto, & ſic cõſideratur in iſto Tractatu, alio modo conſideratur, inq tum valet ad cognoſcendum habitudines locales oppoſitorum, & ſic de ipſis determinatur in locis Dialecticis. D

Tertio ſciendum, quod oppõ vt eſt paſſio rerum ſic ſolet definiri. Oppoſitio eſt repugnantia duorum extremorum non permittentium ſe ſimul in eodem ſubo, & reſpectu eiuſdẽ, ſicut contrarietas calidi, & frigidi eſt repugnantia caliditatis, & frigiditatis, quæ non permittunt ſe ſimul in eodem ſubo. In qua definitione ponitur repugnantia loco generis, repugnantia.n. eſt quodã ſuperius ad repugnantiam materialẽ & formalẽ q eſt oppõ. Deinde ponit duorum extremorum, ad explicandum E ſubiecta, vel terminos oppoſitionis, q eſt quoddã ens reſpectiuum, & dr non pmittentium ſe ſimul in eodem ſubo pp cõtraria priuatiua, & cõtradictoria & dr reſpectu eiuſdem, propter relatiua, quæ ſimul ſe permittunt in eodem, in capitulo de relatione, reſpectu tamẽ diuerſorum ſicut pater, & filius.

Quarto ſciendum, q oppoſitio diuiditur in quatuor ſpecies, ſ. in oppoſitionem relatiuam, contrariam priuatiuã, & cõtradictoriam. Quartum ſic habet ſufficientia. Oĩs oppoſitio eſt repugnãtia duorũ extremorum, vel ergo eſt inter ens, & ens, vel inter ens, & nõ ens. Si inter ens, & ens, hoc eſt dupliciter: vel illa extrema ſe expellũt ab eodem ſubiecto ſcdm actum tãtum, & ſe per mittunt ſcdm potentiam, & ſic eſt poſitio cõtraria, vel ſe expellunt ſecundum actum, & potẽtia ſimul, reſpectu eiuſdẽ, & ſic eſt relatiua oppoſitio Si inter ens, & nõ ens, hoc eſt dupliciter, vel inter ens, & non ens ſimpliciter, & ſic eſt contradictoria oppoſitio, cuius vnum extremum eſt non ens ſimpliciter, vel inter ens, & non ens ſecundum quid, & ſic eſt priuatiua oppoſitio.

Oppoſitionum alia relatiua alia contraria, alia priuatiua, alia contradictoria F

Sed cõtra prædicta arguitur primo ſic. Quęcunq; ponũtur in eadem coordinatione habent inter ſe conuenientiã, ſed ea quæ ponũtur in diuerſis prædica-

A dicamentis non habent inter ſe cōuenientiam, ergo male dr̄, ꝙ poſt p̄dicamentum eſt coordinatio plurium, q̄ reponuntur in diuerſis p̄dicamentis. Secundo ſic Homo & aſinus habent īter ſe repugnantiam, & nō ſe ſimul in eodem permittunt, & tñ nō opponunt̄, q̄a non hn̄t aliq̄ ſpēm oppoſitionis, ergo definitio oppoſitionis, ergo definitio oppoſitionis cōuenit alijs a definitio Tertio ſic. Oē qd̄ habet ſpecies eſt genus, ſed oppoſitio non eſt genus, ergo male dictum eſt, quòd ipſius quatuor ſunt ſpēs. Quarto ſic. Oia oppoſita ſp ſunt relatiua, q̄a oē oppoſitum ſemper refert̄ ad ſuum oppoſitum, &
B cōtra; ergo ois oppoſitio eſt relatiua, ergo male ponit̄ vna ſpecies diſtincta ab alijs ſpecieb. oppoſitionis. Quinto ſic Membra hui⁹ diuiſionis coincidūt. ergo non eſt bona. Antecedens patet, q̄a albedo, & nigredo cōtrariant̄, & ſimiliter habent priuatiuā oppoſitionē, q̄a nigrum dicit carentiā albedinis. & relinq̄t aptitudinē ad illā, & ſimiliter nigrum icludit nō album ꝙ coincidit albo. ergo ibi ſunt tres oppoſitiones.

Solutio. Ad argumenta. Ad primum dr̄, ꝙ illa, q̄ ponunt̄ in vna coordinatione ſub aliquo vniuoco, hn̄t cōuenientiā ſm rem & vocem ſimul, & illa, q̄ ſimul ordinant̄ ſub aliquo ęquiuoco, habent conuentiam ſolum ex parte vocis. & hoc mō fit coordinatio poſt p̄dicamē
C ta'is, mō, licet illa, q̄ ſunt in diuerſis p̄dicamentis nō habeant conuenientiā ſm rem, & vocem ſimul; habent tñ bene cōuenientiā ſm vocem, & hoc ſufficit, vt ſimul cōtineāt̄ ſub vno poſt p̄dicamento. Ad ſm dr̄, ꝙ homo, & aſinus nō habent repugnātiā formalem adinuicem, ſed materialiter, & virtualiter īcludunt repugnātiā drīarum aīalis, q̄ habent cōtrarietatem imperfectā, ideo hō & aſinus virtualiter includunt cōtrariā, oppoſitionem vel priuatiuā. & p̄prie dn̄r diſperata, & non oppoſita. Ad tertium, dr̄, ꝙ licet oppoſitio nō ſit gen⁹ ſecundum rem, eſt tñ ſm modum & hoc mō dr̄ hīe ſpēs. i. modos ſpērū, q tñ nō ſunt ſpēs ſm rē. Ad quartum D dr̄, ꝙ ſi conſiderent̄ oppoſita q̄tum ad intentionem cōem oppoſiti vel cōtrarij, ſic ſunt relatiua inter ſe, ſed ſi conſiderent̄ oppoſita, quāntum ad res ſubiectas illis intentionibus ſic nō ſp opponunt̄ relatiue, ſed qn̄q. cōtrarie, qn̄q. priuatiue, vel cōtradictoriæ, & q̄a oppoſitio accipit̄ inter ea q̄tum ad id ꝙ ſunt & nō ex parte intentionis, iō nō oīs oppoſitio eſt relatiua. Ad quintū dr̄ quòd liceat albedo, & nigredo virtualiter īcludāt oppoſitionē priuatiuā, & cōtradictoriā, tñ formaliter ſolum habent oppoſitionem cōtrariam, ideo illæ oppoſitiones formaliter non coincidunt.

De Relatiue ac Contrarie oppoſiti.

Quæ autem ſunt relatiue oppoſita dictum eſt prius. Cōtraria vero E ſunt quæcunq. ſub eodem genere poſita maxime a ſe inuicem diſtāt eidem ſuſceptibili viciſſim inſunt a quo mutuo ſe expellunt, niſi alterū eorū inſit a natura vt albedo cigno, & niui, & nigredo coruo, & carboni. Caliditas autem nō eſt in igne, vt accidēs in ſubiecto, immo vt ſubſtantiale in eo, cuius eſt ſubſtantiale, ſicut ſunt quædā quæ cadunt in definitione alicuius, nō ſecundum prędicationē, ſed potius vt principiū vt pūctus cadit in definitione lineæ, & vnitas in definitione numeri. Et iſte modus eſſē- F di, in cōtinetur ſub quarto modo ſecūdū quē vnaqueq. pars definitionis, ē i ſuo definitio, & ſic ignis nō eſt ſubiectū caliditatis, ſed materia ignis eſt ſubiectum eius, hæc .n. ē ſuſceptibilis caliditatis & frigiditatis. Vnde caliditas eſt in materia ignis vt in ſubiecto, in igne vere non vt in ſubiecto, ſed vt ſubſtātiale. Ignis .n. eſt ſubtiliſſimum corpus calidum agens ſuper aera ſecundum totam ſuam virtutem.

A Poſtq̄ Auctor poſuit diuiſionē oppoſitionis, in generali, & de oib. ſpēbus ſiue modus eius, hic cōſequenter explicat in ſpeciali de illis modis oppoſitionū. Et q̄a in oppōne relatiua, & cōtraria extrema ſūt entia, & in priuatiua, & cōtradictoria vnū extremū eſt ens, & aliud nō ens, iō prius videndū eſt de relatiua oppoſitione, & cōtraria q̄ de alijs. Et verū, q̄a in relatiua oppoſitione vnū extremorum eſt in actu ſimul cū alio, licet in diuerſis ſubiectis, in cōtraria vero vnū extremum eſt in actu, reliquū vero in potentia, quia cōtraria vt opponuntur nunquā pōt eſſe ſimul in eodē actu, iō prius determinandū eſt de relatiua oppoſitione, de cuius determinatione ſe excuſat Auctor, eo B quod prius ſatis determinatum eſt de ipſis relatiuis.

De relatiui oppoſitionis natura, & eius actæ iuris differentia.

Primo ſciendū, q̄ relatiua oppoſitio eſt repugnātia relatiui, & correlatiui inter ſe ſicut eſt repugnātia patris, & filij ad ſimul eſſendū in eodē ſubiecto, & reſpectu eiuſdē licet in diuerſis ſubiectis poſita ſe ponant, & per ſe ipſa ſe perimāt. Quę aūt ſint relatiuæ oppoſita dictū eſt prius, q̄a ſunt eadē ſunt relatiua. & relatiue oppoſita. Relatiua aūt ſūt, quorū totū eſſe eſt ad aliud quodā mō ſe habere. ſ. q̄ referantur adinuicē ſicut prius dictū eſt. Et p hoc differt relatiua oppō ab alijs oppoſitionibus q̄a i relatiua oppoſitione vnū extremū C refert ad aliud, vt dicēdo, pater filij pater & cōtra, & et ambo extrema ſūt ſimul in actu, qd̄ nō fit in alijs, vt patet inductiue, album n. nō refertur ad nigrum, dicendo, album nigri albū, neq; viſus ad cecitatē, nec ſedere ad nō ſedere, & ſic de alijs. & iō relatiua oppoſitio cōuenientér diſtinguit ab alijs. Scdo ſciēdum qd̄ cōtrarietas eſt repugnātia duorū cōtrariorū inter ſe, & ſunt contraria q̄ ſub eodē gñe poſita ſunt, & maxime a ſe inuicē diſtāt, & eidē ſuſceptibili viciſſim inſunt, a quo mutuo ſe expellūt, niſi alterum in ſit a natura. In qua definitione intelligi tur oppoſita loco generis. Deinde dī,

De oppoſitione cōtraria, & de cōtrariæ oppoſitorū ratione.

quę ſub eodē genere poſita ſūt, ad dñiā priuatiorū, & contradictoriorū, quorū vnū eſt ſp̄ nō ens, qd̄ nō ponitur ſub gñe. Deīde ponit, & maxime a ſe inuicē diſtā ad dñiā mediorū, q̄ ſunt inter cōtraria, q̄ inq̄tum media ſūt, proprie nō cōtrariant extremis, ſicut rubeum, qd̄ eſt mediū albi, & nigri, nō contrariat alicui illorū. Deinde ponit eidem ſuſceptibili viciſſim inſūt. i. ſucceſſiue, ad dñiā relatiue oppoſitorum, q̄ non ſunt ſucceſſiue circa idem ſubiectū acceptum cū proximo fundamēto relationis. Deīde ponit, mutuo ſe expellunt, pp diſperāta, q̄bus cōueniūt partes pręcedētes huius definitionis, ſed illa nō ſe expellūt ab eodē actione propria, nec ſunt cōtraria. Et ponit, niſi alterū eorū inſit a natura, pp cōtraria, q̄ naturaliter inſūt ſuo ſubiecto, vt eſt calor in igne. q̄ non poteſt ab eo expelli, & eſt i eo vt principiū eſſentiale eius.

Tertio ſciēdum, quod ignis calor, licet tripōt cōſiderari, vno mō ſcdm eſſe eſſentiale; vt eſt quoddā cōpoſitum ex materia. & forma ſubſtātiali, & ſic calor eſt ſibi accidēs, & non forma ſubſtātialis, neq; principium eſſentiale eius, quia quod ineſt ſubſtātia nullū eſt accidentis. ideo, ſi calor eſſet principium eſſentiale ignis, ſequeretur quod ſubſtantia eſſet accidēs quod eſt falſū. Alio modo conſideratur vt eſt principium actiuum aliorum reſpectu corporū generabilium, & corruptibiliū, & hoc mō, quia ignis agit mediante calore ſuo, calor dicitur aliquo modo principium eſſentiale ignis, inquantum eſt actiuus, & hoc modo debent intelligi ea, quę dicuntur in textu. quia, niſi ſic intelligerentur, viderentur eſſe falſa, quia calor nō eſt de eſſentia ignis, nec principium eius ſi conſideretur quātum ad ſuum eſſe ſubſtantiale.

Hoc late diſcutitur per Marſi & alios in 1. & 2. de Gener. & in 1. Phyſic.

Quarto ſciendum, qd̄ duplicia ſunt cōtraria. ſ. mediata, & immediata, mediata ſunt, inter quę mediat aliqua ſpecies ſui generis quodammodo, participans naturā vtriuſq; cōtrariorū, vt inter albū, & nigrum mediat rubeū, & fuſcum,

A ſcū,& croceum,q quodāmodo participant naturā albedinis, & nigredinis, & dñr talia cōtraria mediata,qa habēt mediū p participationē. Sed contraria immediata,ſunt inter q̄ nō mediat aliqua ſpēs ſui generis,vt ſanū, & ægrū, inter q̄ nō eſt aliqua ſpēs media,ſed ſp neceſſe eſt vnū illorū in proprio ſubiecto ipſorū eſſe,qa quō libet animal vel eſt ſanū vel ægrū,& nō eſt dādum mediū, qa in qđlibet aiali eſt adæquatio humorū,& ſic eſt ſanū,vel inadæquatio,& ſic eſt ægrū. Et illa cōtraria dicūtur immediata p carētiā medij p participationē,licet habeāt mediū per abnegationē de quo ambo extrema vere negantur,vt de lapide ſimul negāt ſanū, & ægrum,& de vtriſq. illorū cōtrariorū intelligitur definitio prius poſita. B

Argum. Cōtra pdicta arguīt primò ſic. Nulla oppoſita ſeinuicē cōſequunt,cū vnum deſtruat aliud,ſed relatiua ſe cōſequūtur mutuo,cū ad eſſe vnius ſequat eſſe alterius, & inter ſe cōuertūtur ſm exiſtētiā.ergo relatiua nō ſūt oppoſita Secundo ſic. Quęcūq; opponunt habent oppoſitionē ſm reſpectum vnius ad alterū,ſed relatiua nō habent oppoſitionē ſm reſpectū vnius ad alterum,quia vnius ad alterū eſt forma relationis,in qua ambo cōueniunt.ergo nulla relatiua opponunt. Tertio ſic.Bonū,& malum cōtrariantur,& tamē nō opponūtur ſub eodem gñe,ſed ſunt prima genera,ergo contraria non ponūtur ſub eodē genere. Quarto ſic. Contradictoria plus diſtāt quā cōtraria,ergo cōtraria non maxime diſtant, contra definitionem cōtrariorum. C Quinto ſic. Calidum,& frigidū contrariantur,& tamē nō ſe mutuo expellunt ab eodem ſubiecto,quia ſimul ſunt in tepido, ergo male dr in definitione contrariorū, q mutuo ſe expellūt ab eodem ſubiecto.

Solutio. Ad argumenta. Ad primum dr,q licet relatiua quātum ad eſſe in diuerſis ſubiectis cōſequātur ſeinuicem,& cōuertant ſm exiſtentiā,non tñ q̄tum ad eſſe in eodē ſubiecto, ſed reſpectu eiuſdem ſubiecti opponūtur, ideo eo modo,quo cōſequūtur ſe inuicē,nō opponuntur. D Ad ſcđm dr, q inter relatiua eſt quidā reſpectus poſitiuus, q eſt forma relationis, in qua relatiua conueniunt,& ſm talē reſpectū nō opponūtur,alius eſt reſpectus repugnātię correlatiuorū ad ſimul eſſe in eodē ſubiecto,& ſcđm illum reſpectum habent oppoſitionē. Ad tertium dr,q licet bonū,& malum nō ponātur ſub eodē genere morum,ſed ſint diuerſa in moribus, tñ bñ ponuntur ſub eodē genere Logico,quia ponūtur ſub prima ſpecie qualitatis, vt dicūt habitus bonos vel malos,& ſub genere actionis,in quantum dicūt actus,& hoc capiēdo bonū & malū,vt capiūtur ī moralibus, qa ſi caperent,vt ſunt paſſiones entis,ſic opponerētur priuatiue,& non ponuntur ſub eodē genere. Ad quartū dr,q licet E cōtradictoria ſimpliciter maxime diſtent,nō tñ ſub eodē genere,ſed ſic cōtraria maxime diſtāt. Ad quintum dr, q licet in tepido ſit calidum, & frigidum ſecundum eſſe remiſſum,non tamen ſecundum eſſe intenſum, quomodo inter ſe contrariantur.

De Priuatiua ac Contradictoria oppoſitione.

Priuatiue oppoſita ſūt, quæ circa idem habēt fieri ſubiectū ordine irregreſſibili tēpore determinato a natura, ordine irregreſſibili dico,qa ab habitu deuenire i priuationē poſſibile eſt,& nō ecōuerſo, F qa impoſſibile eſt,nā priuatione regreſſū fieri in habitū vt cęcitas, & viſus habēt fieri circa oculū, a viſu aūt deuenire in cæcitatē poſſibile eſt,ſed non ecōuerſo. Cōtradictione oppoſita ſunt quæ opponūtur ſecūdū affirmationē & negationē,vt hō nō hō,& ipſa abſolute ſupra non poſſunt verificari de aliquo copulatiue, eſt autem contradictio oppoſitio, cuius ſecūdum ſe non eſt dare medium.

Poſt

A qualitates de ſecūda ſpē qualitates, & non relinquunť immediate, & p ſe ex adiacētia tēporis, ſed per alteratione, q̄ ſub tpe cātur, ſed ſi capiātur, vt dicunt diu fuiſſe in tēpore vel parū, ſic aliquo mō importāt, qñ, & hoc non eſt ſignificatū principale eorū, & eo mō quo dicūt q̄do, relinquunť ex adiacētia tēporis in re tēporali. Ad ſm dr̄, ꝙ licet albedo, & eſſe album, & tēpus, & eſſe in tpe habeāt ſimilitudinē aliquo mō in denominatione, q̄a ſicut albū dr̄ ab albedine, ita quādo dr̄ a tēpore, tamen diſſimile eſt in hoc, q̄a tēpus nō dat intrinſece, & formaliter eſſe in tēpore, ſicut albedo dat itrinſece, & formaliter, B eſſe albū, q̄a non ſp eſt in eodē ſubō, cum eſſe in tēpore. Ad tertium dr̄, ꝙ licet tēpus ꝙ importat eſſe, & eſſentia tēporis ſit diuiſibile, tamē, ſi capiatur A generalr tps p illo, ꝙ dicit eſſentiā tēporis ſic aliquo tps dr̄ idiuiſibile ſicut ipſum nūc. Ad quartū dr̄, ꝙ licet in eo dē non ſint ſimul in actu præteritum, & futurum, tamē ſm denominationē, quādo præteritū, & quando futurū bene poſſunt dici de eodē ſimul, vt prius dictū eſt, & qđ ſm actum ſe expellant ab eodē, hoc eſt propter ſucceſſionem ipſorum, & non pp cōtrarietatem vel repugnātiā q̄ habeāt. Ad quintum dr̄, ꝙ licet aliquid dicať magis, & minus fuiſſe in tpe ſm extenſionē non tamen ſecundum intēſionē, ideo quando, per C hoc non ſuſcipit magis, & minus.

De Vbi, & eius accidentibus.

Vbi eſt circūſcriptio corporis locati a loci circūſcriptione pcedēs, vt in Eccleſia eſſe, in foro eſſe Et diuiditur vbi, q̄a quoddam eſt vbi. Et diuiditur vbi, quia quoddā eſt vbi ſimplex, & eſt illud quod a ſimplici loco pr cedit vt eſt locus punctorū, & quoddā eſt vbi a cōpoſitum, & eſt illud quod a loco cōpoſito pcedit. Proprietates vbi ſunt duæ. Prima eſt, quod vbi nihil contrariū. Secunda eſt qui vbi non ſuſcipit magis, neque minus hoc eſt, quod vbi non ſuſcipit intenſionem neque remiſſionem. D

Poſtq̄ Auctor determinauit de qñ, ꝙ cōuenit tā ſubijs corporeis q̄ incorporeis, hic cōſequēter determinat de vbi, ꝙ pprie cōuenit ſolum ſubijs corporeis. Qđ a Gilberto Porretano ſic definit vbi eſt circumſcriptio corporis a loci circūſcriptione pcedēs. In qua definitione ponit circumſcriptio loco generis, q̄a ipſa ſe habet per modū gñis reſpectu vbi. Deinde ponit corporis, ad explicādum pprium ſubiectum ipſius vbi, ꝙ eſt ſubiectiue i corpore locato, & per hoc differt a circūſcriptione actiua loci. Deinde ponit a circumſcriptione loci pcedēs, ad oſtēdēdum ppriā cām, & ppinq̄ ipſius vbi, q̄ eſt locus circumſcribens locatum, & per hoc differt vbi ab alijs prædicamentis accidentium, quorum nullam cāntur immediate a loci circumſcriptione, vt poſſet videri inducendo in omnibus. E

Primo ſciendum, ꝙ triplex eſt circūſcriptio. Quædā eſt circumſcriptio actiua loci, q̄ eſt actio ipſius circumſcribētis locatum, q̄ ponit in prędicamēto actionis. Secunda eſt circumſcriptio, ſiue circūdatio paſſiua, q̄ eſt paſſio corporis circundati, q̄ reponit in prędicamēto paſſionis, & q̄libet iſtarum duarum eſt ens ſucceſſiuum, & nō permanēs. Tertia eſt circumſcriptio neutralis, quę eſt eſſe circundatum a loco ipſius locati, ſeu eſſe circumſcriptū a loco, & hęc circūſcriptio eſt ens pmanēs i locato, & cāur a circūſcriptione actiua, & paſſiua, & de tali circūſcriptione intelligiť i definitione vbi, & p hoc patet, ꝙ ſubæ i corpore, & ēt accidentia, quæ non pprie circumſcribunť a loco per ſe, ſed per accidēs, proprie non habeat vbi, ſed ſolū corpora, quæ in loco circumſcribuntur habent proprie vbi. F

Triplex circumſcriptio

Secundo ſciēdū, ꝙ licet locus, & vbi magnā habeāt conuenientiā, q̄a locus eſt cā ppinqua ipſius vbi, rōne cui⁹ ponitur in ſua definitione, tn̄ abinuicem realiter diſtinguunť, eo ꝙ locus eſt cā

Locus & vbi in quo conueniant ac differant.

A efficiẽs extrinſeca ipſiꝰ vbi, & talis cã ſp realiter diſtinguit a ſuo effectu. Vñ differunt primò locus, & vbi ex parte ſui ſubiecti; q̃a locus eſt ſubiectiue ĩ locãte, vbi vero in corpore locato, vt cũ lapis eſt in aqua, ſuperficies aq̃ circundãtis lapidẽ, q̃ eſt locꝰ eius eſt ſubiectiue in aqua circundante, & eſſe circundatũ vel eſſe locatum, qđ eſt, vbi lapis, eſt ſubiectiue ĩ lapide, q̃a de ipſo affirmatiue p̃dicat. Differũt ſcđo; q̃a locus eſt menſura extrinſeca locati, vbi vero eſt accidẽs reſpectiuum locati, quod dicit reſpectum ad talẽ menſurã, q̃a proprie vbi nõ eſt aliud q̃ eſſe in loco vel cõmenſurari in loco. Et per hoc habetur tertia differẽtia, quod locus eſt ens abſolutum, & vbi eſt ens reſpectiuũ.

Vbi duplex, cõpoſitũ ac ſimplex, & eius ſpecies.

B Tertio ſciendũ, quod vbi diuidit per vbi cõpoſitũ, & vbi ſimplex. Vbi cõpoſitũ, eſt eſſe locatũ, vel eſſe mẽſuratum loco cõpoſito, vel circũſcriptũ, & ſic ſolũ cauſat a loco cõpoſito. Sed vbi ſimplex, eſt quod cauſatur a loco ſimplici, & eſt locus ſimplex aliqđ indiuiſibile loci correſpõdẽs indiuiſibili ſui locati. Et dr tale vbi p ſimilitudinẽ ad vbi compoſitum, q̃a ſicut totũ locatũ circũmſcribitur a quãtitate loci, & hẽt proportionẽ ad ipſum, ſic et qđlibet indiuiſibile locati hẽt p̃portionem ad indiuiſibile loci, ſicut centrum locati ad centrũ loci, licet th vnũ non circundetur

C p̃prie ab alio, nec realiter diſtinguatur ab ipſo, rõne cuius dicit textus, qđ idẽ ſunt puncta, & puncti locus, ideo vbi ſimplex, nõ eſt p̃prie vbi, ſed per ſimilitudinẽ ſolum ad vbi cõpoſitum; & q̃a vbi cõpoſitũ cauſatur a loco qui diuiditur per locum ſurſum, & deorſũ ante, & retro, dextrũ, & ſiniſtrum. ideo vbi compoſitum, diuiditur per vbi ſurſum, quod eſt eſſe ſurſum, & vbi deorſum & ſic de alijs. Et p hoc patet, quæ ſint genera ſubalterna, & ſpecies vbi.

Vbi proprietates.

Quarto ſciendum, q ipſius vbi due ſunt proprietates. Prima eſt, quod vbi non habet cõtrariũ cuius rõ eſt, quia vbi cauſatur immediate a loco, q̃a eſt eſſe circũſcriptũ a loco, ſed ſicut q̃titas nõ habet contrariũ, ergo eadẽ rõne, nec vbi vnde, ſi vbi ſurſum & vbi deorſum cõtraria ſint, cum idẽ dicatur ſurſum, & deorſũ reſpectu diuerſorum, ſequeretur, quod duo cõtraria ſimul verificarẽtur de eodẽ, qđ eſt impoſſibile. Secũda proprietas eſt, qđ vbi nõ ſuſcipit magis, & minus, cuius rõ eſt, q̃a vbi eſt eſſe in loco, ſed eſſe in loco nõ intẽdit, nec remittitur, licet poſſit augmentari p maiorem extenſionẽ loci, & locati. ergo vbi nõ ſuſcipit magis, & minus. Et per hoc habetur definitio vbi ſpecies, & proprietates eius. D

Argũ. E

Cõtra p̃dicta arguit primo ſic. Circũſcriptio eſt actio, cũ circũſcribere ſit agere, ſed vbi nõ eſt actio, ergo nõ eſt circumſcriptio. Secundo ſic. Anima a corpore ſeparata habet vbi, quia eſt in aliquo loco, & tamen in ea non eſt circumſcriptio corporis, ergo vbi non eſt circũſcriptio corporis.

Tertio ſic. Vbi eſt ſyncategorema, & ſolũ ſignificat modũ eẽs, ergo hic male definit vt q̃ vnũ p̃dicamẽtum, qđ dẽt eẽ ẽs reale. Quarto ſic. Oẽ vbi eſt circũſcriptio corporis, ſed vbi ſimplex nõ eſt circũſcriptio corporis, ergo nõ cõtinetur ſub gñe vbi, & ſic vbi male diuiditur p vbi ſimplex, & cõpoſitũ. Quinto ſic. Omnis motus fit de cõtrario in cõtrarium, ſed de vno vbi ad aliud fit motus, ergo vbi habet contrarium.

Solutiones. F

Ad argumenta. Ad primũ dicitur, q licet circumſcriptio actiua ſit quædam actio, non tamen circumſcriptio permanens, & neutralis, de qua ſolum intelligitur in definitione vbi.

Ad ſcđm dr, q licet aĩa ſeparata ſit in loco definitiue, & ſm ſimilitudinẽ, nõ tñ eſt ĩ loco circũſcriptiue, & p̃prie iõ ſolũ habet vbi ſcđm ſimilitudinem eo mõ quo ponit eſſe in loco. Ad tertium dr, qđ licet vbi acceptũ interrogatiue vel relatiue ſit ſyncategorema, non tamen quando ſumitur pro eſſe alicubi, & ſolum hoc modo hic accipitur. Ad quartũ dr, q vbi p̃prie dictũ eſt circumſcriptio corporis, vt ponitur in ſua definitione, ſed nõ oportet de vbi

A ſimilitudinarie accepto modo vbi ſimplex eſt vbi ſecundũ quandã ſimilitudinem ad vbi cõpoſitum. Ad quintum dr̃,quod duo vbi conſiderata vt maxime diſtantia,ſunt contraria,& fit motus de vno in aliud. tñ ſi cõſiderentur, vt ſolum dicunt eſſe circumſcriptum locati, & p̃dicantur denominatiue de prima ſubſtantia, hoc modo non habent contrarietatem, ec ſub ta'i ratione fit motus de vno in aliud.& quia vbi ſic a Logico conſideratur, ideo non dicitur habere contrarium.

De poſitione, & eius proprietatibus.

Poſitio eſt quidam partiũ ſitus & generationis ordinatio, vt ſeſſio & ſtatio,& ſic de alijs.tres sũt B p̃prietates poſitionis, prima eſt q̃ poſitio nõ habet contrarium,ſecũda eſt, poſitio non ſuſcipit magis neq.minus,tertia ẽ q̃d p̃pr.ũ ẽ poſitioni ſubſtãtiæ p̃ximẽ aſſiſtere.

Vide Gilbe. in ſex, prin. & Albe. in con. qui ſuppleuit i his q̃ ſuccincte dixit Philoſophus.

Poſtq̃ auctor determinauit de prædicamento vbi,quod dicit ſimpliciter eſſe in loci,hic cõſequenter determinat de p̃dicamento ſitus,quod dicit modũ eſſendi partiũ in toto, & in loco,quod ab Auctore prius dicto ſub nomine poſitionis hoc modo definiť. Poſitio ẽ q̃dam partium ſicut, & generationis ordinatio,ſicut ſedere vel ſtare dicit q̃dã ſituationem partium in toto, & in C loco,& ordinem cõpoſitionis illarum partium. In qua definitione ſitus ſe habet p modũ generis & notioris. Et poniť partiũ,ad denotãdum ſubiectũ immediatum poſitionis ĩ quo eſt tota cõpoſitio. Deinde poniť generationis ordinatio, q̃a poſitio dicit p̃prie ordinẽ partium, q̃ cõuenit ipſis per compoſitionem q̃ habent in toto,& illã cõpoſitionem habent in generatione totius, ſi totum generetur, ſi autem ſit in generabile, tunc habent talem ordinem per formam totius,quæ ipſas continet & ſub qua ordinãtur, & non debet hic poni,& copulatiue, ſed expoſitiue, vt tantum valeat ſicut ideſt.

Primo ſciendum,q̃ licet ſitus,& poſitio realiter, & eſſentialiter conueniãt, D differũt tñ abinuicẽ ſm rõnem primo, q̃a ſit' reperitur tã in naturalib. q̃ ĩ mathematicis.poſitio vero ſi capiatur p̃prie ſolum reperiť in naturalib. in q̃b. eſt naturalis ordinatio partiũ ex cõpoſitione rei ſi tñ vtrumq.capiať generaliter,conuertuntur,ſed ad huc differunt hoc modo, q̃a ſit' dicit per pri' ordinẽ partium ad locũ q̃ ad ipſum totũ,& poſitio econuerſo,per pri' dicit ordinẽ partium iter ſe,ſecundo in reſpectu ad totũ,tertio ad locum. Iſta aũt triplex ordinatio partium per poſitionẽ importať & per ea q̃ i hoc p̃dicamẽto reponuntur,iõ poſitio denominat ſubam ĩ hoc E q̃ eſt ſuas partes ſic ſe habere adiuicẽ & ad totũ,& ad locũ quare, pri' dictũ eſt,quod ſitus nõ dicit ſimplicem cõparationẽ ſubæ ad aliquid extrinſecum.

Secundo ſciedum, quod poſitio cum ſit vnum genus generaliſſimum non hñs ſupra ſe ſuperi' vniuocum, cõuenienter ponitur vnum p̃dicamentũ,& quia hẽt vnum ſpecialem modum p̃dicãdi de prima ſubaſ. in hoc, quod eſt ſe hr̃ ad aliud ſm ſuas partes, iõ cõuenienter ponitur vnum p̃dicamentũ ab alijs diſtinctũ. Cui' ſpecies ſunt poſitio innata,poſitio acquiſita ex cõſueto motu naturæ, & æqualiter poni ſurſũ, & deorſum ante & retro dextrum, & ſiniſtrum. Iſtæ.n.ſunt cões differẽtiæ, vel ſpecies poſitionis, & eius ſpecies F ſpecialiſſimę ſunt iacere, ſedere, ſtare, & indiuidua ſunt ſeſſio Petri, ſeſſio Socratis, ſed quæſitiuũ huius prædicamẽti ſub nomine proprio nõ hẽmus, ſed circumloquimur ipſum quærẽdo, qualiter hoc ponitur vel ſituatur.

Poſito eſt ſpẽ'le prædicamentũ.

Tertio ſciendũ, quod poſitionis tres ſunt p̃prietates. Prima eſt,quod poſitio nõ habet cõtrariũ. Cuius ratio eſt, quia ſi haberet cõtrarium, ſequeretur quod vni,& eidẽ ineſſent plura cõtraria,quod eſt incõueniens,cõſequentia tenet,quia ſi ſedere,& ſtare eſſent contraria eadẽ ratione iacere eſſet contrarium huic,quod eſt ſedere vel etiã ſtare,quia ſicut duo prima nõ poſſun eſ-

Tres poſitionis proprietates.

ſe

A ſe ſimul in eodē,ſic iacere nō pt ſimul eſſe cum ipſis,& ſic vni contrarientur plura. Item contraria ſunt formæ acti uæ,& paſſiuæ,ſed poſitiones non ſunt actiuæ,vel paſſiuæ,ergo non cōtrarian tur. Secunda ꝓprietas eſt,ꝙ ſitus non ſuſcipit magis, & minus,quia nihil di citur magis, & minus ſedere intēſiue, & ſi dicatur magis, & minus ſedere extēſiue,hoc eſt quo ad durationē,nec aliquid dicitur ſimiliter magis,vel mi nus ſtare,& ſic de alijs poſitionib. ergo poſitio non ſuſcipit magis,vel minus.

Tertia poſitionis proprieta s. Quarto ſciendū,ꝙ tertia ꝓprietas po ſitionis, q̄ ineſt ſibi ꝓpria quarto mō, eſt qđ maxime eſt proprium poſitioni B proximius aſſiſtere ſubſtātiæ, & dr̄ il lud accidēs aſſiſtere ſubſtātiæ,quod in noīe ſuo nō dicit eſſe in ſubiecto.ſed di cit principalius cōparationē, vel reſpe ctū ſubſtātiæ ad aliqđ extrinſecum, vt ſunt ad aliqd,quādo,vbi,ſitus, & ha bitus, q̄ magis dicūt reſpectum ad ali qd extrinſecū ſuo ſubiecto q̄ inhæren tia eorum in ſuo ſubiecto, & qa inter iſta poſitio non dicit ſolū reſpectū ad aliqd extrinſecū,ſ.ad locū,ſed ēt dicit reſpectum partium inter ſe ad ſuum totū, qui reſpectus ꝓximior eſt quam reſpectus ad extrinſecum ſolum, ideo inter oīa,quæ hoc mō aſſiſtunt,poſitio dicitur proximius aſſiſtere ſubſtantię, Et hoc modo ſatis patent definitio, C ſpecies, & proprietates poſitionis.

Argum. Sed cōtra pdicta arguitur primo ſic. Poſitio,& Situs idē ſunt,& iter ſe con uertūtur,ſed idē nō dēt definiri per ſe-ipſum,ergo poſitio male definitur per ſitū.Secūdo ſic.Poſitio vel ſitus deno-minare habet totū, & nō partē,vt to-tus homo dr̄ iacere,vel ſedere, & non partes eius,ergo poſitio non conuenit partib. ſed toti, ergo male dr̄,ꝙ eſt ſi-tus partiū.Tertio ſic.In cęlo eſt poſitio vel ſitus,& tamē ibi nō eſt generatio-nis ordinatio,cū cęlū ſit ingenerabile, ergo mala dr̄ in definitione poſitio-nis, quod eſt generationis ordinatio. Quarto ſic.Sedere,& ſtare maxime di ſtāt, & ſe expellūt ab eodē ſubiecto in quo ſūt ſucceſſiue,& ēt de vno ī aliud D ſit motus,ergo contrariantur,& ſic po ſitio habet contrarium. Quinto ſic. Ad aliquid oritur in ſubſtātia ex par te totius, poſitio vero oritur ex parte partium tantū,ergo poſitio non,proxi mius aſſiſtit ſubſtātiæ,ſed ad Aliquid.

Solutio. Ad argumenta. Ad primū dr̄,ꝙ ſi ſi-tus & poſitio capiātur ambo generali ter,ſic bn̄ cōuertūtur, qa quęcūque ha bēt poſitionē ēt dn̄r ſitū habere,& ecō tra; ſed,ſi capiatur poſitio ſpecialiter E ꝓ ordine partiū,q̄ ꝓuenit ex cōpoſitio ne totius, vt hic principaliter capitur, ſitus ſe hēt, vt ſuperius ad poſitionē,vt dictū eſt. Ad ſcđm dr̄,ꝙ licet ſitus con ueniat toti principaliter tanq̄ illi qđ denominatur ꝑ ipſū,tn̄ primo conue-nit ipſis partibus inter ſe ordinatis, & poſtea ordinātur ad totū,& ad locū,eo ꝙ dicit ordinē partiū inter ſe ad totū, & ad locū,vn̄ partes ſe habēt vt ſubie ctum quo, totū vero vt ſubiectū quod, & principale. Ad tertiū dr̄,ꝙ,ſi capia-tur generatio proprie prout eſt ꝓgreſ ſio de nō eſſe ad eſſe ſubiecto prēſup-poſito,ſic in cęlo nō eſt generatio, ſed ſi capiat̄ generaliter pro quacūq; pro-greſſione,cōpoſitione rei,vel prædica-tione, ſic in cęlo reperitur generatio, & ſic capitur generatio ī hac definitio ne. Ad quartum dr̄,qđ licet ſedere,& F ſtare per accidēs ſe expellant ab eodē ſubiecto per hoc, qđ per motū localē, cū vnū acquiritur aliud abijcitur, non tn̄ ſe expellunt per ſe a tali ſubiecto, nec ꝓ ſe ſit de vno in aliud motus. Ad quintū dr̄,quòd licet relatio ſe teneat ex parte totius,& poſitio ex parte par tium, tamen poſitio importat reſpe-ctum ad aliquid intrinſecum, relatio vero non. ideo poſitio dicitur proxi-mius aſſiſtere ſubſtantiæ quā relatio.

De prædicamento Habitus, & eius Accidentibus proprijs.

Habitus eſt corporum & eorū quę circa corpus ſunt ad iacētia, vt tunicatum eſſe,& bracatum eſ-

A ſe. Et tres ſunt proprietates eius. Prima eſt qđ habitus ſuſcipit magis & minus, vt eques eſt armatior pedite. Secūda eſt qđ habitus non habet contrarium. Tertia eſt quòd habitus ſemper eſt in pluribus, ſcilicet in habente, & habito.

Gilbe. Porre. Alber. alios.

Poſtq̃ prius determinatum eſt de ſitu, qđ cōiter, & vniuerſaliter conuenit oīb. ſubſtantijs, hic conſequēter determinandū eſt de vltimo prædicamēto, ſ. de habitu, quod ſolum conuenit homini, & his, q̄ inſtrūmentaliter ſubſeruiunt homini, & ab Auctore prius dicto ſic definit. Habitus eſt corporū, &

B eorum, quæ circa corpus ſunt adiacentia. In qua definitione ponitur adiacētia loco gn̄is, & licet ſm̄ vocē, & cā ornatus ponat in vltimo loco definitionis, tn̄ ſm̄ rem & intellectum ponit in primo loco. Deinde ponitur corporū, ad explicādū ſubm̄ habitus, & cām finalē eius. Deinde ponitur, & eorum, q̄ circa corpus ſunt ad explicandū cauſā efficientē, & quodammodo materialē ipſius habitus, & per hoc intelligūtur ea, quę adiacent, & applicantur corpori ſecundum figuram eius, & per hoc differt habitus ab omnibus alijs.

Primo ſciendum, q̧ habitus, vt hic ſumitur, non eſt res habens, nec res habita, ſed eſt quodammō accidēs reſpe-

C ctiuum inter rem habitam, & habētē, ſicut eſſe capuciatum nō eſt res habēs capucium, nec ipſum capucium. ſed dicit eſſe accidentale hominis ſibi pueniens ex adiacentia capucij. & iō hic non capitur habitus vt eſt qualitas de difficili mobilis, neq. vt opponitur priuationi, ſed pro tali accidente reſpectiuo quod eſt mediū rei habentis, & rei habitæ, & licet ſit ens reſpectiuū, non tn̄ eſt relatiuum ſm̄ eſſe, quia non refertur ad aliud cū quo dicatur ad conuertentiam ſub habitudine eiuſdē caſus, ſ d ſolum eſt relatiuum ſm̄ dici.

Habit⁹, & eius ſpecies

Sc̄do ſciēdū, q̧ habitus hoc mō acceptus eſt, vnū p̄dicamētū ab alijs diſtinctū. Cuius rō eſt, quia eſt vnum genus gn̄aliſſimū, & hēt vnū ſpālem modum prædicādi de prima ſubā, p̄dicatur.n. de ipſa in hoc q̧ eſt eſſe vel ſic habituatū. Cuius gn̄ſiuū ſub noīe proprio nō hēmus, ſed ipſum circūloquimur dicēdo, qualiter eſt hoc habituatū, & eius ſpecies ſunt, habitus totius, & habitus partis. Exēplū de primo, vt armatū eſſe, veſtitū eſſe. Exēplū de ſecūdo, vt tunicatum eſſe vel capuciatū eſſe, & iterū armatum eſſe plures continet ſpēs ſpāliſſimas, vt loricatū eſſe, lāceatum eſſe, & ſic de alijs, & veſtitū eſſe plures ſpecies ſpāliſſimas continet etiam ſub ſe, vt tunicatum eſſe, & capuciatum eſſe, & indiuidua ſunt, vt armatio Socratis, & Platonis, & ſic de alijs.

D & indiuidua.

Tertio ſciendū, q̧ habitus tres ponūtur cōitates, quarū prima eſt, q̧ habitus ſuſcipit magis, & minus. Cuius rō eſt, quia ſuſcipere magis, & minus, eſt idē manēs in ſpecie, magis vel minus accedere ad perfectū eſſe illius ſpeciei, ita q̧ per acceſſum ad talem terminū dr̄ ſuſcipere magis, & minus per receſſum ab eo, ſed hoc conuenit habitui, ſicut aliqd dr̄ magis armatus vel minus armatus, nā vnus eſt armatior alio ſecūdū qđ magis vel minus accedit ad pfectum eſſe ſuæ ſpeciei, & ſic habitus ſuſcipit magis, & minus. Secūda proprietas eſt q̧ habitui nihil eſt cōtrarium. cuius rō eſt, quia nullum accidens reſpectiuum hēt contrarium inquantum reſpectiuum eſt, quia non p ſe contrariatur illi, ad q̧ refertur, ſed tātum ratione ſui fundamenti, ſed fundamenta habitus non contrariantur, vt corpora inter ſe non contrariantur, nec illa quæ ſunt circa corpus vt ſunt tunica, capucium, & ſic de alijs, ergo habitus non habet contrarium.

E Plurib. ī exiſtere habitui propriū eſt.

F

Quarto ſciēdum, qđ ipſius habitus tertia proprietas eſt, qđ propriū eſt habitui ſp ī plurib. exiſtere. Cuius rō eſt, qa habitui eſt corporū, & eorum quæ circa corpus ſunt adiacētia, ſed in tali adiacentia illa quę habentur applicantur, & figurātur ſecundum figurā habētis, ratione cuius aliquid dr̄ habere, &

A & econtra, ipſum habens quodammō applicatur, & quodammō adiacet rei habitę, rōne cuius dī haben, & iō vtrū que illorū eſt aliquo modo adiacēs, & applicatū ad alterū. Ideo habitus ſp in pluribus exiſtit, tñ non eſt proprie, vt in principali ſubō i re habita, rōne cuius non per ſe, denominat rē habitā, vt capucium non dr̄ capuciatū, ſed vt in principali ſubiecto eſt in ipſo habēte, & ipsū denominat, vt dicēdo, Socrates eſt capuciatus. Et per hoc ſatis patent definitio, modus prædicādi, ſpecies, indiuidua, & proprietates ipſius habit⁹.

Argum. Sed contra pdicta arguit primo ſic. Viſus eſt habitus, & tñ nō eſt adiacen-

B tia corporū, ergo definitio mala. Scdo ſic. Tunica eſt habitus, & ſimiliter capuciū, & tñ non eſt adiacētia corporū, ſed eſt illud qd̄ eſt circa corpus, ergo cōtra definitionē. Tertio ſic. Vbi, eſt adiacētia corporis, & loci exiſtētis circa corpus, & tñ eſt habitus, ergo iſta definitio cōuenit alijs a definito. Quarto ſic. Suſcipere magis & minus pſuppo nit hēre cōtrarium, ſed habitus nō habet cōtrariū, ergo nō ſuſcipit magis, & minus. Quinto ſic. Nullum accidēs eſt in pluribus ſubiectis, quia accidēs numeratur, & multiplicatur ſecūdū multitudinem ſuorum ſubiectroum, ergo nulli habitui conuenit in plurib. exiſtere, & per conſequens male ponitur tertia proprietas ipſius habitus.

Solutio Ad argumēta. Ad primū dr̄, ꝙ ſi ca-

C piatur habitus ꝓ puro habitu, ſeu forma poſitiua, quę oppoīt priuationi, quæ eſt carēt a formę i ſubiecto apto nato, ſic viſus eſt habitus, ſed nō eſt habitus capiendo habitum pro accidēte medio inter rem habentem, & rem habitam, vt hic ſolum accipitur. Ad ſm dr̄ ꝙ licet tunica. & capucium dicātur materialiter habitus, nō tñ formaliter, ſed adiacētia ipſorum ipſis hñtibus dr̄ formaliter habit⁹, tñ illa ſūt nobis notoria q̄ illa adiacētia. ideo ſæpe nominātur nomine habitus, & ſic reponuntur in quarta ſpē qualitatis. Ad tertiū dr̄, quòd licet vbi, dicat adiacentiā lo-

cati, & loci, non tñ adiacentiā ſimlr̄ hñtis, D & habiti, qd̄ applicatur, & figuratur ad figurā habentis, vnde ad habitū requiritur adiacētia tantū, & applicatio ſimul, q̄ cōuenit corpori, & in vbi, eſt adiacentia tātum. & hoc intelligitur ī hac definitione cum dr̄, eorum q̄ ſunt circa corpus adiacentia. Ad quartum dr̄, ꝙ ſuſcipere magis, & minus ex ꝑmixtione cōtrarij cū cōtraria, ſp præſupponit contrarietatē, non tñ ſuſcipere magis, & minus per acceſsū ad terminum, & receſſum a termino, & hoc mō habitus ſuſcipit magis, & minus, quamuis non hēat cōtrariū. Ad quintum dr̄, ꝙ licet nullum accidens in numero ſit perfecte in plurib. ſubiectis, E quia tunc non eſſet vnum, tñ bene pōt eſſe complete, & perfecte in uno ſubiecto, & imperfecte in alio, vt in cauſa propinqua & ſic eſt de habitu, qui eſt in habente complete, vt in ſubiecto, & in re habita incomplete, & vt in cauſa, vt dictum eſt prius.

Pars Tertia. De Poſt prædicamentis.

Oppoſitionem genera quatuor enumerantur.

Dicitur autē alterum alteri opponi quadrupliciter. Oppoſitorū enim alia ſūt relatiue oppoſita vt pater, & filius, duplum, & dimidium, dñs, & ſeruus. Alia ſunt pri- F uatiue oppoſita, vt priuatio, & habitus, vt viſus, & cæcitas, auditus, & ſurditas. Alia ſunt contrarie oppoſita, vt album, & nigrum. Alia ſunt contradictoriæ, oppoſita vt ſedere, & non ſedere.

Poſtquā auctor determinauit de prędicamētis, hic cōſequenter determinat de poſt pdicamentis. Et rō ordinis eſt, quia prædicamētum dicit ſolum coordinationē dicibilū q̄ ſunt ſub eodem genere tātū, poſt prædicamentum vero dicit coordinationē eorum; quæ in diuerſis prædicamētis reponūtur, defi- Quid Poſt pdicamētum ex quo ordo patet.

nitur

A nitur.n.ſic. Poſt pdicamẽtum eſt coordinatio pluriũ dicibiliũ reducibiliũ ad diuerſa pdicamẽta,valẽs ad cõpletã notitiã eorũ habẽdã,ſicut motus dicit coordinationẽ ſuarũ ſpẽrum,q̃ ad diuerſa pdicamenta reducuntur,vt patebit inferius, & qa prius oportet cognoſcere coordinationẽ dicibiliũ ſub vno gñre, q̃ coordinationẽ eorũ,q̃ ad diuerſa genera reducunt̃,iõ cõuenienter poſt pdicamenta tractat̃ de Poſt prædicamẽtis.

Quinq. poſt prædicamẽtorũ ſufficiẽtia.

Primo ſciẽdũ,ꝙ hic ponunt̃ quinque poſtpdicamẽta.i.oppoſitio pri⁹ ſimul, motus,& habere.Quorũ ſic habet̃ ſufficientia,qa omne poſt prędicamẽtũ,ꝙ valet ad notitiã cõpletam pdicamen-B torum,vel valet ad cognoſcendum ea, quæ ſunt in prædicamento quantum ad ſuum fieri,& ſic eſt motus,vel quantum ad ſuum eſſe,& hoc tripliciter,qa vel valet ad cognoſcendum repugnantiã eorum vel ordinem vel conuenientiã,ſi repugnantiã,ſic eſt oppoſitio,per q̃ cognoſcimus diuerſitatem,& diſtinctionem gñum,& eorum q̃ ponuntur ſub gñe,diſtinctio.n. & diuerſitas ſp ĩ aliqua oppoſitione fundãtur, ſi ad cognoſcendum conuenientiã,hoc eſt duplr,vel valet ad cognoſcendum conuenientiã inferiorem in ſuis ſuperiorib. & ſic eſt ſimul,vel accidentium in ſubſtãtiã,& ſic eſt habere. Et,qa oppoſitio valet ad cognoſcendũ diuerſitatem, q̃ inter generaliſſima primo reperit̃, alia aũt poſtprædicamẽta magis valent ad cognoſcendũ ea quę in diuerſis generib. reponuntur,iõ inter poſt prædica-C mẽta pri⁹ determinat̃ de oppoſitione.

Oppoſitionis, triplex acceptio

Secundo ſciendum,quòd oppoſitio capit̃ dupliciter. Vno modo repugnãtia eſt duarum propoſitionum in quãtitate,vel qualitate,& ſic ex paſſio propoſitionis.& de tali oppoſitione nõ eſt ad ꝓpoſitum hic,ſed de illa determinatur in primo tractatu. Alio mõ capitur oppoſitio pro oppoſitione dicibilium incõplexorum,& talis oppoſitio accipitur adhuc dupliciter.vno modo inq̃tum valet ad cognoſcendum diuerſitatem dicibilium, quæ ordinantur in prædicamẽto,& ſic cõſideratur in iſto D Tractatu,alio modo conſideratur,inq̃tum valet ad cognoſcendum habitudines locales oppoſitorum,& ſic de ipſis determinatur in locis Dialecticis.

Tertio ſciendum, quod oppõ vt eſt paſſio rerum ſic ſolet definiri. Oppoſitio eſt repugnantia duorum extremorum non permittentium ſe ſimul in eodem ſubo,& reſpectu eiuſdẽ, ſicut contrarietas calidi,& frigidi eſt repugnantia caliditatis,& frigiditatis, quæ non permittunt ſe ſimul in eodem ſubo.In qua definitione ponitur repugnantia loco generis, repugnantia.n. eſt quodã ſuperius ad repugnantiam materia-A lẽ & formalẽ q̃ eſt oppõ.Deinde ponit̃ duorum extremorum,ad explicandum E ſubiecta,vel terminos oppoſitionis, q̃ eſt quoddã ens reſpectiuum, & dr̃ non ꝑmittentium ſe ſimul in eodem ſubo ꝑp cõtraria priuatiua,& cõtradictoria & dr̃ reſpectu eiuſdem, propter relatiua,quæ ſimul ſe permittunt in eodem, in capitulo de relatione,reſpectu tamẽ diuerſorum ſicut pater, & filius.

Oppoſitionum alia relatiua alia contraria, alia priuatiua, alia contradictoria

Quarto ſciendum,ꝙ oppoſitio diuiditur in quatuor ſpecies, ſ.in oppoſitionem relatiuam,contrariam priuatiuã, & cõtradictoriam.Quartum ſic habet̃ ſufficientia.Oĩs oppoſitio eſt repugnãtia duorũ extremorum, vel ergo eſt inter ens,& ens,vel inter ens,& nõ ens. Si inter ens, & ens,hoc eſt dupliciter: vel illa extrema ſe expellũt ab eodem ſubiecto ſcd̃m actum tãtum, & ſe permittunt ſcd̃m potentiam,& ſic eſt po-F ſitio cõtraria,vel ſe expellunt ſecundum actum,& potẽtia ſimul, reſpectu eiuſdẽ, & ſic eſt relatiua oppoſitio Si inter ens,& nõ ens,hoc eſt dupliciter, vel inter ens,& non ens ſimpliciter,& ſic eſt contradictoria oppoſitio, cuius vnum extremum eſt non ens ſimpliciter,vel inter ens,& non ens ſecundum quid, & ſic eſt priuatiua oppoſitio.

Sed cõtra prædicta arguitur primo ſic. Quęcunq; ponũtur in eadem coordinatione habent inter ſe conuenientia,ſed ea quæ ponũtur in diuerſis præ dica-

A dicamentis non habent inter ſe cõue-
nientiam, ergo male dr̃, ꝙ poſt p̃dica-
mentum eſt coordinatio plurium, q̃ re
ponuntur in diuerſis p̃dicamentis. Se-
cundo ſic. Homo & aſinus habent iter
ſe repugnantiam, & nõ ſe ſimul in eo-
dem permittunt, & tñ nõ opponunt,
qa non hñt aliq̃ ſpẽm oppoſitionis,
ergo definitio oppoſitionis, ergo defi-
nitio oppoſitionis cõuenit alijs a defi-
nitio Tertio ſic. Oẽ qd̃ habet ſpecies
eſt genus. ſed oppoſitio non eſt genus,
ergo male dictum eſt, quòd ipſius qua
tuor ſunt ſpẽs. Quarto ſic. Oĩa oppoſi
ta ſp̃ ſunt relatiua, qa oẽ oppoſitum
ſemper refert ad ſuum oppoſitum, &
B cõtra; ergo oĩs oppoſitio eſt relatiua,
ergo male ponit̃ vna ſpecies diſtincta
ab alijs ſpecieb. oppoſitionis. Quinto
ſic Membra hui⁹ diuiſionis coincidũt.
ergo non eſt bona. Antecedens patet,
qa albedo, & nigredo cõtrariant̃, & ſi-
militer habent priuatiuã oppoſitionẽ,
qa nigrum dicit carentiã albedinis. &
relinq̃t aptitudinẽ ad illã, & ſimiliter
nigrum icludit nõ album ꝙ coincidit
albo. ergo ibi ſunt tres oppoſitiones.
Solutio. Ad argumenta. Ad primum dr̃, ꝙ il
la q̃ ponunt̃ in vna coordinatione ſub
aliquo vniuoco, hñt cõuenientiã ſm
rem & vocem ſimul, & illa, q̃ ſimul or
dinant̃ ſub aliquo ęquiuoco, habent
conuentiam ſolum ex parte vocis. &
hoc mõ fit coordinatio poſt p̃dicamẽ
ta'is, mõ, licet illa, q̃ ſunt in diuerſis p̃-
C dicamentis nõ habeant conuenientiã
ſm rem, & vocem ſimul; habent tñ be
ne cõuenientiã ſm vocem, & hoc ſuffi
cit, vt ſimul cõtineãt̃ ſub vno poſt p̃di
camento. Ad ſm dr̃, ꝙ homo, & aſinus
nõ habent repugnãtiã formalem adin
uicem, ſed materialiter, & virtualiter ĩ-
cludunt repugnãtiã drĩarum aĩalis, q̃
habent cõtrarietatem imperfectã, ideo
hõ & aſinus virtualiter includunt cõ-
trariã, oppoſitionem vel priuatiuã, &
ꝓprie dñr diſperata, & non oppoſita.
Ad tertium, dr̃, ꝙ licet oppoſitio nõ ſit
gen⁹ ſecundum rem, eſt tñ ſm modum
& hoc mõ dr̃ hĩc ſpẽs. i. modos ſpẽrũ,
q tñ nõ ſunt ſpẽs ſm rẽ. Ad quartum D
dr̃, ꝙ ſi conſiderent̃ oppoſita q̃tum ad
intentionem cõem oppoſiti vel cõtra-
rij, ſic ſunt relatiua inter ſe, ſed ſi conſi-
derent̃ oppoſita, quãntum ad res ſubie-
ctas illis intentionibus ſic nõ ſp̃ oppo-
nunt̃ relatiue, ſed qñq. cõtrarie, qñq. pri
uatiue, vel cõtradictoriæ, & qa oppoſi
tio accipit̃ inter ea q̃tum ad id ꝙ ſunt
& nõ ex parte intentionis, iõ nõ oĩs op
poſitio eſt relatiua. Ad quintũ dr̃ quòd
liceat albedo, & nigredo virtualiter ĩ-
cludãt oppoſitionẽ priuatiuã, & cõtra-
dictoriã, tñ formaliter ſolum habent
oppoſitionem cõtrariam, ideo illæ op-
poſitiones formaliter non coincidunt.

De Relatiue ac Contrarie oppoſiti.

Quæ autem ſunt relatiue oppoſi
ta dictum eſt prius. Cõtraria vero E
ſunt quæcunq. ſub eodem genere
poſita maxime a ſe inuicem diſtãt
eidem ſuſceptibili viciſſim inſunt
a quo mutuo ſe expellunt, niſi alte
rũ eorũ inſit a natura vt albedo ci
gno, & niui, & nigredo coruo, &
carboni. Caliditas autem nõ eſt in
igne, vt accidẽs in ſubiecto, immo
vt ſubſtantiale in eo, cuius eſt ſub
ſtantiale, ſicut ſunt quædã quæ ca
dunt in definitione alicuius, nõ ſe
cundum prędicationẽ, ſed potius
vt principiũ vt pũctus cadit in de-
finitione lineæ, & vnitas in defini
tione numeri. Et iſte modus eſſẽ- F
di, in cõtinetur ſub quarto modo
ſecũdũ quẽ vnaqueq. pars defini-
tionis, ẽ ĩ ſuo definitio, & ſic ignis
nõ eſt ſubiectũ caliditatis, ſed ma
teria ignis eſt ſubiectum eius, hæc
.n. ẽ ſuſceptibilis caliditatis & fri-
giditatis. Vnde caliditas eſt in ma
teria ignis vt in ſubiecto, in igne
vere non vt in ſubiecto, ſed vt ſub
ſtãtiale. Ignis. n. eſt ſubtiliſſimum
corpus calidum agens ſuper aera
ſecundum totam ſuam virtutem.

A Poſtq̄ Auctor poſuit diuiſionē oppoſitionis in generali, & de oib. ſpēbus ſiue modis eius, hic cōſequenter explicat in ſpeciali de illis modis oppoſitionū. Et qa in oppōne relatiua, & cōtraria extrema ſūt entia, & in priuatiua, & cōtradictoria vnū extremū eſt ens, & aliud nō ens, iō primo videndū eſt de relatiua oppoſitione, & cōtraria, q̄ de alijs. Et iterū, qa in relatiua oppoſitione vnū extremorum eſt in actu ſimul cū alio, licet in diuerſis ſubiectis, in cōtraria vero vnū extremum eſt in actu, reliquū vero in potentia, quia cōtraria vt opponuntur nunquā pñt eſſe ſimul in eodē actu, iō prius determinādū eſt de relatiua oppoſitione, de cuius determinatione ſe excuſat Auctor, eo quod prius ſatis determinatum eſt de ipſis relatiuis.

B

De relatiui oppoſitionis natura, & eius actæ iuris differentia.

Primo ſciendū, q relatiua oppoſitio eſt repugnātia relatiui, & correlatiui inter ſe ſicut eſt repugnantia patris, & filij ad ſimul eſſendū in eodē ſubiecto, & reſpectu eiuſdē licet in diuerſis ſubiectis poſita ſe ponant, & perēpta ſe perimāt. Quę aūt ſint relatiuæ oppoſita dictū eſt prius, qa ſm rē idē ſunt relatiua. & relatiue oppoſita. Relatiua aūt ſūt, quorū totū eſſe eſt ad aliud quodā mō ſe habere. ſ. q referantur adinuicē ſicut prius dictū eſt. Et p hoc differt relatiua oppō ab alijs oppoſitionibus qa i relatiua oppoſitione vnū extremū refert ad aliud, vt dicēdo, pater filij pater & ecōtra, & ēt ambo extrema ſūt ſimul in actu, qd nō fit in alijs, vt patet inductiue, album n. nō refertur ad nigrum, dicendo, album nigri albū, neqz viſus ad cecitatē, nec ſedere ad nō ſedere, & ſic de alijs. & iō relatiua oppoſitio cōuenienter diſtinguit ab alijs.

C

De oppoſitione cōtraria, & de cōtrariæ oppoſitorū ratione.

Scdo ſciēdum, qd cōtrarietas eſt repugnātia duorū cōtrariorū inter ſe, & ſunt contraria q̄ ſub eodē gñe poſita ſunt, & maxime a ſe inuicē diſtāt, & eidē ſuſceptibili viciſſim inſunt, a quo mutuo ſe expellūt, niſi alterum in ſit a natura. In qua definitione intelligitur oppoſita loco generis. Deinde dr, quę ſub eodē genere poſita ſūt, ad drīa priuatorū, & contradictoriorū, quorū vnū eſt ſp nō ens, qd nō ponitur ſub gñe. Deīde ponit, & maxime a ſe inuicē diſtā ad drīa mediorū, q̄ ſunt inter cōtraria, q̄ inquātum media ſūt, proprie nō cōtrariant extremis, ſicut rubeum, qd eſt mediū albi, & nigri, nō contrariat alicui illorū. Deinde ponit eidem ſuſceptibili viciſſim inſūt. i. ſucceſſiue, ad drīam relatiue oppoſitorum, q̄ non ſunt ſucceſſiue circa idem ſubiectū acceptum cū proximo fundamēto relationis. Deinde ponit, mutuo ſe expellunt, pp diſperata, qbus cōueni ſūt partes pręcedētes huius definitionis, ſed illa nō ſe expellūt ab eodē actione ꝓpria, nec ſunt cōtraria. Et ponit, niſi alterū eorū inſit a natura, p̄p cōtraria, q̄ naturaliter inſūt ſuo ſubiecto, vt eſt calor in igne, q non poteſt ab eo expelli, & eſt i eo vt principiū eſſentiale eius.

D

E

Hoc late diſcutitur per Marſi & alios in 1. & 2. de Gener. & in 1. Phyſic.

Tertio ſciēdum, quod ignis dupliciter pōt cōſiderari, vno mō ſecundum eſſe eſſentiale; vt eſt quoddā cōpoſitum ex materia. & forma ſubſtātiali, & ſic calor eſt ſibi accidēs, & non forma ſubſtātialis, neq; principiū eſſentiale eius, quia quod inneſt ſubſtātia nullū eſt accidens. ideo, ſi calor eſſet principium eſſentiale ignis, ſequeretur quod nullū eſſet accidēs quod eſt falſū. Alio modo conſideratur vt eſt principium actiuum aliorum reſpectu corporū generabilium, & corruptibiliū; & hoc mō, quia ignis agit mediante calore ſuo, calor dicitur aliquo modo principium eſſentiale ignis, inquantum eſt actiuus, & hoc modo debent intelligi ea, quę dicuntur in textu. quia, niſi ſic intelligerentur, viderentur eſſe falſa, quia calor nō eſt de eſſentia ignis, nec principium eius ſi conſideretur quātum ad ſuum eſſe ſubſtantiale.

F

Quarto ſciendum, qd duplicia ſunt cōtraria. ſ. mediata, & immediata, mediata ſunt, inter quę mediat aliqua ſpecies ſui generis quodammodo, participans naturā vtriuſq; cōtrariorū, vt inter albū & nigrum medium eſt rubeum, & fuſcum,

A ſcũ,& croceum,q̃ quodãmodo participant naturã albedinis, & nigredinis, & dñr talia cõtraria mediata,qa habẽt mediũ p participationẽ. Sed contraria immediata,ſunt inter q̃ nõ mediat aliqua ſpẽs ſui generis,vt ſanũ, & ægrũ, inter q̃ nõ eſt aliqua ſpẽs media,ſed ſp neceſſe eſt vnũ illorũ in proprio ſubiecto ipſorũ eſſe,qa quolibet animal vel eſt ſanũ vel ægrũ,& nõ eſt dãdum mediũ, qa in qđlibet aiali eſt adæquatio humorũ,& ſic eſt ſanũ,vel inadæquatio,& ſit eſt ægrũ. Et illa cõtraria dicũtur immediata p carẽtiã medij p participationẽ,licet habeãt mediũ per abnegationẽ de quo ambo extrema vere B negantur,vt de lapide ſimul negãt ſanũ, & ægrum,& de vtriſq. illorũ cõtrariorũ intelligitur definitio prius poſita.

Argum. Cõtra pdicta arguit̃ primo ſic. Nulla oppoſita ſeinuicẽ cõſequunt̃,cũ vnum deſtruat aliud,ſed relatiua ſe cõſequũtur mutuo,cũ ad eſſe vnius ſequat̃ eſſe alterius, & inter ſe cõuertũtur ẽm exiſtẽtiã.ergo relatiua nõ sũt oppoſita Secundo ſic. Quęcũq; opponunt̃ habent oppoſitionẽ ẽm reſpectum vnius ad alterũ,ſed relatiua nõ habent oppoſitionẽ ẽm reſpectũ vnius ad alterum,quia vnius ad alterũ eſt forma relationis,in qua ambo cõueniunt.ergo nulla relatiua opponunt̃. Tertio ſic. Bonũ, & malum cõtrariantur,& tamẽ nõ opponũtur ſub eodem gñe,ſed ſunt prima genera,ergo contraria non ponũtur ſub eodẽ genere. Quarto ſic. Contradicto-C ria plus diſtãt quã cõtraria,ergo cõtraria non maxime diſtant, contra definitionem cõtrariorum. Quinto ſic. Calidum,& frigidũ contrariantur,& tamẽ nõ ſe mutuo expellunt ab eodem ſubiecto,quia ſimul ſunt in tepido, ergo male dr̃ in definitione contrariorũ, ꝙ mutuo ſe expellũt ab eodem ſubiecto.

Solutio. Ad argumenta. Ad primum dr̃,ꝙ licet relatiua quãtum ad eſſe in diuerſis ſubiectis cõſequãtur ſeinuicem,& cõuertant̃ ẽm exiſtentiã,non tñ q̃tum ad eſſe in eodẽ ſubiecto, ſed reſpectu eiuſdem ſubiecti opponũtur, ideo eo modo,quo cõſequũtur ſe inuicẽ,nõ oppo- D nuntur. Ad ſcđm dr̃, ꝙ inter relatiua eſt quidã reſpectus poſitiuus, q eſt forma relationis, in qua relatiua conueniunt,& ẽm talẽ reſpectũ nõ opponũtur,alius eſt reſpectus repugnãtię correlatiuorũ ad ſimul eſſe in eodẽ ſubiecto,& ſcđm illum reſpectum habent oppoſitionẽ. Ad tertium dr̃,ꝙ licet bonũ,& malum nõ ponãtur ſub eodẽ genere morum,ſed ſint diuerſa in moribus, tñ bñ ponuntur ſub eodẽ genere Logico,quia ponũtur ſub prima ſpecie qualitatis, vt dicũt habitus bonos vel malos,& ſub genere actionis,in quantum dicũt actus,& hoc capiẽdo bonũ & malũ,vt capiũtur ĩ moralibus, qa ſi caperent̃,vt ſunt paſſiones entis,ſic opponerẽtur priuatiue,& non ponuntur ſub eodẽ genere. Ad quartũ dr̃,ꝙ licet E cõtradictoria ſimpliciter maxime diſtent,nõ tñ ſub eodẽ genere,ſed ſit cõtraria maxime diſtãt. Ad quintum dr̃, ꝙ licet in tepido ſit calidum, & frigidum ſecundum eſſe remiſſum,non tamen ſecundum eſſe intenſum, quomodo inter ſe contrariantur.

De Priuatiua ac Contradictoria oppoſitione.

Priuatiue oppoſita sũt, quæ circa idem habẽt fieri ſubiectũ ordine irregreſſibili tẽpore determinato a natura, ordine irregreſſibili dico,qa ab habitu deuenire ĩ priuationẽ poſſibile eſt,& nõ ecõuer- F ſo,qa impoſſibile eſt,a priuatione regreſsũ fieri in habitũ vt cęcitas, & viſus habẽt fieri circa oculũ, a viſu aũt deuenire in cæcitatẽ poſſibile eſt,ſed non ecõuerſo. Cõtradictione oppoſita ſunt quæ opponũtur ſecũdũ affirmationẽ & negationẽ,vt hõ nõ hõ,& ipſa abſolute ſupra non poſſunt verificari de aliquo copulatiue, eſt autem contradictio oppoſitio, cuius ſecũdum ſe non eſt dare medium.

Poſt

Oppoſitiones dupliciter cõſiderãtur ex quadruplex oppõnũ ordo patebit.

A Poſtq̃ Auctor determinauit de rela
tiua oppoſitione cõtraria, quarũ ambo
extrema ſũt duo entia, hic cõſequẽter
determinat de oppoſitione priuatiua,
& contradictoria, quarũ vnũ extremũ
eſt ens, & aliud nõ ens Et q̃a in oppo
ſitione cõtradictoria vnũ extremorum
eſt nõ ens ſimpliciter, ĩ priuatiua vero
eſt nõ ens ſcd̃m q̃d, iõ prius vidẽdum
eſt de priuatiua oppoſitione q̃ de cõtra
dictoria. itẽ oppoſitiones pñt duplici-
ter cõſiderari .,Vno mõ ex parte repu-
gnãtiæ q̃ important, & q̃a in contradi
ctione eſt maior repugnatia, q̃ i alijs,
iõ hoc mõ p̃cedit cõtradictoria oppo-
B ſitio, deinde priuatiua, tertio cõtraria,
& vltimo relatiua. Alio mõ cõſideran
tur q̃tũ ad entitatẽ ſuorũ extremorũ,
& hoc mõ relatiua oppoſitio prior eſt,
ſcdõ cõtraria, tertio priuatiua, vltimo
cõtradictoria. Et q̃a hic cõſiderant̃ op

Priuatiua oppoſitio q̃d ſit.

poſitiones ex parte ſuorũ extremorũ,
ideo hic vltimo in textu ordinat̃, & cõ
ueniẽter ponit̃ oppoſitio priuatiua an-
te contradictoriã. Primo ſciẽdũ, q̃ pri-
uatiua oppoſitio eſt repugnãtia habi-
tus, & priuationis, ſiue priuatiuę oppo
ſitorũ, & habitus eſt forma habita in
aliquo ſub̃o, ſicut eſt viſus ĩ oculo, pri-
uatio vero eſt negatio formæ in ſub̃o
cũ aptitudine in illã, ſicut cęcitas dicit
negationẽ potẽtię viſiuę, & relinquit
aptitudinẽ ad illã, eo q̃d relinq̃t prin-
cipia remota viſus, & illa duo. ſ. priua
tio, & habitus dicunt̃ priuatiue oppo-
C ſita, quæ ſic poſſunt definiri, priuatiue
oppoſita ſunt, quorũ vnũ dicit negatio
nem alterius cũ aptitudine ad ipſum.

Priuatiue oppoſita ex tex.

Secundo ſciẽdum, q̃ aliter definiun
tur in textu ſic priuatiuę oppoſita ſũt,
quæ circa idem ſubiectum habẽt fieri
ordine ingreſſibili, & tẽpore determi-
nato a natura, ſicut viſus cęcitas circa
oculum. Cuius rõ eſt, q̃a priuatio dicit
corruptionẽ habitus, & principiorum
eius in ſuo ſubiecto, iõ priuatio habet
fieri circa idem ſubiectũ, ſicut & habi-
tus. & q̃a corruptio p̃ſupponit illud q̃
corrumpitur, ideo priuatio p̃ſupponit
habitum, & habitus naturaliter pręce-
D dit priuationẽ, iõ hẽt fieri ĩ eodẽ ſubie
cto ſcd̃m ordinẽ, & q̃a corruptis prin
cipijs habitus, non põt fieri regreſſus
in habitũ, & priuatio dicit corruptio-
nẽ illorũ principiorum, ideo habitus,
& priuatio fiũt circa idẽ ſubiectũ ordi
ne irregreſſibili, & q̃a aliq̃s dr̃ habere
priuationẽ, q̃ñ non habet habitũ tẽpo
re quo debet habere, & ideo dr̃ tẽpore
determinato a natura, ſicut catulꝰ ante
nonũ diẽ non dr̃ cæcus quãuis careat
viſu, & faciliter poteſt videri q̃d ſit ge
nus, & differentia in iſta definitione.

Duplex priuationis genus.

Tertio ſciẽdũ, q̃ duplex eſt priuatio
q̃dã eſt perfecta q̃ negat habitum, &
principia p̃pinqua habitus, & ſolum
relinquit principia remota ipſius habi
E tus, ſicut eſt cęcitas reſpectu viſus, quę
negat viſum, & debitã cõplexionẽ or-
gani, & de tali priuatione non poteſt
fieri regreſſio in habitum, vt dictũ eſt.
Alia eſt priuatio imp̃fecta, q̃ negat ha
bitum tãtũ, & relinq̃t principia habi-
tus iã p̃pinqua q̃ remota. vt eſt qui es
reſpectu motus, & de tali priuatione
p̃t fieri regreſſus in habitum, & ecõtra
vt poſt quietẽ põt fieri motus, & econ
tra. Et ſolum de priuatiuę oppoſitis ĩ
quib. eſt p̃fecta mutatio datur illa de-
finitio priuatiue oppoſitorum, & ideo
bñ ponit̃, ordine irregreſſibili, ad diffe
rentiam contrariorum, & cõtradicto
riorum. Quarto ſciẽdum quod contra
dictio ſic definit̃. Contradictio eſt op- F
poſitio cuius ſecundum ſe non eſt da-
re mediũ. Et ponit̃ oppoſitio loco gene
ris, & ponit̃ cuius ſcd̃m ſe non eſt da-
re medium. ad differentia oium aliarũ
ſpecierũ oppoſitionis, ubi ſẽper poteſt
reperiri medium, vel per participatio
nẽ, vel per abnegationẽ, q̃ non p̃t fieri
in contradictione. Cuius ratio eſt, q̃a
contradictio eſt contradictoriorum re
pugnantia inter ſe, ſed inter contradi-
ctoria nullum eſt medium, q̃a contra
dictoria ſunt illa, quorũ vnum ſimpli
citer dicit negationẽ alterius, & nihil
ponit affirmatiue vt ſunt ens, & non
ens, ſedet, & non ſedet, &, q̃a iter ens,
& non ens, ſimpliciter non poteſt eſſe
me-

A medium,ideo in cōtradictione nō poteſt reperiri medium, & hoc ſibi couenit per ſe primo, & nō ratione alicuius oppoſitionis p̄cedentis,ideo dr̄, ꝙ ſibi conuenit ſecundum ſe.Et per hoc habetur intellectus definitionis illarū oppoſitionum praecedentium.

Argum ¶ Sed cōtra p̄dicta arguitur primo ſic Rōnale,& irrationale priuatiue opponuntur,ſicut æquale, & inęquale,& tn̄ non habēt fieri circa idem, ergo male ponit definitio priuatiue oppoſitorū. Secundo ſic.Illud,ꝙ eſt nō ens nō pōt fieri,quia factio terminat ad eſſe rei, ſed priuatio eſt non ens,ergo non hēt B fieri,circa aliquod ſubm. Tertio ſic. Scia,& ignorātia opponūtur priuatiue,quia ignorātia eſt priuatio ſciæ,& tn̄ de ignorātia p̄t fieri naturaliter regreſſus in habitū,ſ.ad ſciam, ſicut cū aliqui ſunt primo ignorantes, poſtea efficiuntur ſcientes per ſtudium,ergo priuatiue oppoſita non ſemper fiunt ordine irregreſſibili. Quarto ſic.Omnis oppoſitio habet duo extrema, ſed contradictio non habet duo extrema, cum ſit inter ens,& nō ēs ſimpliciter, modo non ens,non eſt vnū extremū, ergo contradictio non eſt oppoſitio.

Quinto ſic.In oppoſitione cōtrariorum immediatorum nō reperitur,medium, ergo definitio contradictionis C conuenit alijs a definito.

Solutio Ad argumenta.Ad primū dr̄, quod licet rōnale, & irrationale ſecūdū modos ſignificandi,& intelligēdi quibus cognoſcuntur à nobis, ſ.vnū per negationē alterius,ſint aliquo mō priuatiue oppoſita,tn̄ ſecūdū id quod ſunt nō ſunt priuatiue oppoſita,cum ſint formæ poſitiuæ, ſed magis habent rationem contrariorum, & eo mō priuatiue opponuntur, ſunt circa idem in genere licet nō in ſpecie vel in numero. Ad ſecundum dr̄,ꝙ licet priuatio nō fiat per ſe,tn̄ bn̄ per accidens.ſ.per corruptionē habitus,quare ēt non eſt ens niſi per accidens & ſecundum quid. Ad tertiū dr̄,& ſcia, & ignorantia priuatiue opponūtur priuatione imperfecta,& ſolum de priuatione perfecta D dat iſta definitio.Ad quartum dr̄, ꝙ licet non ens ſimpliciter nō ſit vnū extremum ſecundum rē,ſed ſecundū intellectum,qui concipit nō ens per negationē eius,tamē bn̄ eſt vnum extremum oppoſitionis,quia tn̄ nō eſt vnū extremum ſecluſo opere intellectus, ideo ſine opere rationis contradictio non habet eſſe in rebus completum in actu,ſed in potentia tātum,& perficitur in actu per intellectum.

Ad quintum dr̄,ꝙ licet inter cōtraria immediata nō ſit mediū per participationem,eſt tn̄ medium per abnegationē, E de quo poteſt vere negari vtrunq; extremorum, & inter contradictoria nullū eſt ſimpliciter mediū.

Quod Prius quinque modis dicitur.

De hoc vide late per Philoſ. hoc eo. capi. de prio. & ibi perſcribentes.

Prius āt dr̄ quadrupliciter. Primo mō,& proprie dicitur aliquid prius altero ſcd̄m tp̄s ,put aliquis dr̄ antiquior,& ſenior altero, ſicut hō habēs triginta annos dr̄ prior hoīe habēte viginti annos. Scd̄o mō dicitur aliqd prius,a quo nō cōuertitur ſubſiſtēdi cōſequētia, vt vnū prius eſt duob.duob.n. exiſtētib. mox cōſequēs eſt vnū eſſe, vt ſi duo ſūt vnū eſt,& nō ecōuerſo. Tertio mō dr̄ prius ſcd̄m ordinē quēdā,vt ī diſciplinus, principia priora ſūt cōcluſionibus & in Grām.literæ priores ſūt ſyllabis, & ī orōne p̄emiū prius eſt narratione p ordinē.Quarto mō,ꝙ meli⁹ & honorabili⁹ eſt dr̄ prius con F ſuetudine. Cōſueuerūt.n.plurimi hoīes honorabiliores,& magis dilectos apud ſe dicere priores.Præter quatuor mōs iā dictos, eſt alter modus prioris,eorū.ſ.q̄ cōuertūtur ſcd̄m eſsēdi cōſequentiā,& alterū eſt cā alterius quodāmō. Et hoc mō aliqd dr̄ prius altero natura,vt res eſt cā veritatis orōnis factę de ipſa re;vt hoiem currere

currere

A rere cõuertitur cũ hac orone, hõ currit, & ſi hoiem currere eſt uerũ hõ currit, eſt verũ, & ecõuerſo, res.n.eſt cã veritatis oronis de ſe factę, & nõ ecõtra, oro.n. nõ eſt cã quod res ſit; Ab eo.n.qđ res eſt vel non eſt oro dr vera vel falſa, ergo hæc res, hominem currere prior eſt hac oratione, homo currit.

Poſtq̃ auctor non determinauit de poſt pdicamẽto oppoſitionis, q ſimpliciter valet ad cognoſcẽdum diſtinctionẽ, & diuerſitatem dicibilium incomplexorum, quæ ponũtur in pdicamento, hic conſequẽter determinat de poſt prædicamento prioris, quod valet ad

B cognoſcendum ordinem illorum dicibilium aſſignans quinque modos eius qui in his verſibus continentur.

Tempore, natura, prius ordine dic, & honore.

Cãm cão dicimus eſſe pri⁹. Et licet poſterius ſit vnũ poſt prædicamẽtum, tamen, q̃a prius, & poſterius opponuntur relatiue, ideo tot modis dicitur, vnum quot modis dr, & reliquũ, & cognito vno oportet cognoſcere aliud, ideo per diſtinctionem modorũ prioris ſatis habetur diſtinctio modorum poſterioris, nec erit ſpecialiter determinandum de ipſo poſteriori.

C Primo ſciendũ, q primus modus, & ſcđs prioris ſic differunt, inter ſe, quia prius primo mõ, qđ eſt prius tẽpore, dr illud cui⁹ duratio pcedit durationẽ alterius: ſiue illa duratio pcedat ſm tps, ppriẽ dcm, ſiue ſm tps captũ pro æternitate, vt aliqs ſenior altero dr prior illo ſm tẽpus, & durationẽ illius, & valet ille modus ad cognoſcendũ ordinẽ inter vlia q̃ ſunt ppetua, & ſingularia, q̃ ſunt corruptibilia, & tẽporalia, vniuerſale n. qđ eſt ſp eſt prius duratione quolibet ſuorũ indiuiduorum, qđ poſt nõ eſſe, accipit eſſe. Sed prius ſcđo mõ qđ eſt prius natura dr illud, quod poſt non conuertitur ſecundum exiſtendi conſequentiã, vel eſt illud, quod requiritur ad eſſe alterius, & alterum non requiritur ad eſſe eius, ſicut vnũ eſt prius duob. Et dr conſequentia exiſtendi in qua ad eſſe vnius ſequitur eſſe alterius, vt homo eſt, ergo animal eſt. Et dr conuerti debite talis conſequentia, quando ſicut ad eſſe primi ſequitur exiſtentia ſecundi ita ad exiſtentiam ſecundi ſequitur exiſtentia primi, vt hic, homo eſt, ergo riſibile, eſt & econtra, riſibile eſt, ergo homo eſt. Et valet ille modus generaliter ad cognoſcendum ordinem ſuperioris ad inferius; quia omne ſuperius eſt hoc modo prius ſuis ſuperioribus.

Prius tẽpore ac ſm ſubſiſtendi conſequẽtia.

D

Secũdo ſciẽdum, qđ tertius modus, & quartus ſic iter ſe differũt, q̃a prius tertio mõ dr, qđ eſt prius alio ordine cõpoſitionis vel doctrinæ, ſicut illud qđ eſt ſimplicius alio, ſicut principia ſunt priora concluſionib. & literæ ſyllabis, & ſyllabæ dictionib. Et dicit̃ rationale prius, prius ordine capiẽdo ordinẽ ſpaliter pro ordine compoſitionis vel doctrinæ, vbi proceditur a ſimplicibus ad cõpoſita, & nõ capiẽdo ordinẽ generaliter pro quocunq. ordine rei vel rõnis, & per hunc modum cognoſcimus ordinẽ generis, & differentiarum ad ſpeciẽ, quæ ex ipſis componũt. Sed prius quarto mõ, quod eſt prius honore dicitur illud quod eſt perfectus, & honorabilius alio, quod dicit̃ prius ſecũdũ pfectionẽ, vt homo virtuoſus dicit̃ prior homine non virtuoſo, & hoc mõ omne inferius, cum ſit perfectius ſuo ſuperiori, eſt prius, & ſic iſte modo valet ad cognoſcendum ordinẽ ſpecierum ad ſua ſuperiora.

Prius ordine & à priori ſecundũ pfectiorẽ diſcrimen.

E

F

Tertio ſciẽdũ, qđ prius quinto mõ qđ eſt prius cauſaliter, dicit̃, qđ cõuertit̃ ſecũdũ exiſtẽdi cõſequẽtiã, & tamẽ vnũ eſt cã alterius, vt hõ & riſibile cõuertunt̃ ſecũdũ exiſtẽdi conſequentiã, & tñ homo eſt cã riſibilis, & ẽt veritas orationis, & res ſignificata per eam, q. eſt cõpoſitio prædicati cum ſubiecto, cõuertunt̃ ſecũdũ eſſe, & tñ res ſignificata per orationẽ eſt cauſa veritatis orationis. Ab eo enim quòd res eſt vel non eſt oratio dicitur vera vel falſa

Prius ſecundum cauſalitatem.

A ſa, quod intelligendũ eſt nõ de re ſubie ｃti vel pdicati, ſed de re formaliter ſignificata per orationẽ, vt eſt inhęrẽtia vel compoſitio prædicati cũ ſubiecto. Et valet ille modus ad cognoſcẽdũ ordinem differẽtiæ ad ſpeciem, & ſpeciei ad ſua accidentia propria, & differt ab omnibus modis præcedẽtibus, quia in iſto conuertitur exiſtendi, cõſequẽtia, quod non fit in alijs præcedentibus.

Quinq; modis tñ dr̃ alterũ altero prius.

Quarto ſciendum, q illorũ modorũ prioris ſic hr̃ ſufficiẽtia quia oẽ prius vel ſumit ſm ordinẽ diſciplinæ, & cognitionis, & ſic eſt tertius modus, vel ſm ordinẽ rei, & hoc duplr, vel ſumitur ex parte rei, vel ex parte conſequẽtiũ ipſum eſſe, vt ſunt pfectio, & cauſa B litas: ſi primũ hoc eſt dupliciter. vel ſumit ex parte eſſe rei ſimpliciter, & abſolute, & ſic eſt ſecũdus modus vel ſecũdũ durationẽ eſſe illius, & ſic eſt primus modus. Sic ex parte cõſequentiũ, hoc eſt dupliciter, vel ſumitur ſm modũ perfectionis, & ſic eſt quartus modus, vel cauſalitatis, & eſt ſic quintus modus. Et ſic patet de modis prioris.

Argum. Sed cõtra pdicta arguit primo ſic. In tpe nõ eſt prius nec poſterius, quia de tẽpore nõ habemus niſi nũc, in quo nõ eſt prius neq. poſterius cũ ſit indiuiſibile. ergo nihil dr̃ priꝰ tpe. Scdo ſic. Omne ſuperius eſt ſecũdo modo prius ſuo inferiori, & tñ inter ſuperius & inſe G rius cõuertit conſequẽtia ſubſiſtendi, quia ſicut ſequit, inferius eſt, ergo ſuperius eſt, & ecõtra, ſi ſuperius eſt iferius eſt, ergo male definit prius natura q non conuertitur ſecũdũ exiſtendi cõſequentiã. Tertio ſic. Oẽ prius eſt prius ſecundum ordinem, ergo prius ordine nõ eſt modus diſtinctus ab alijs.

Quarto ſic. Species eſt perfectior, & honorabilior genere, & tñ nõ eſt prior illo, cum principiatum non præcedat principiũ. ergo male dicit, q honorabilius, & meliꝰ dicit prius quarto mõ. Quinto ſic. Eorũ quæ ſunt ſimul vnũ non eſt prius alio, ſed ea quæ cõuertũtur ſecũdũ eſſe ſimul ſunt, ergo vnum nõ eſt prius, vt in quinto modo dicit.

D Solutio.

Ad argumenta. Ad primum dicitur, q licet de tempore non ſit niſi nũc in actu & in facto eſſe, tamẽ ſecundũ ſucceſſionẽ, & ſm potentiam ſunt plures partes tẽporis, vt præteritum, & futurũ, q̃ ſunt in fieri ex fluxu ipſius nũc.

Ad ſecundũ dr̃, q licet inferius, & ſuperius, ſi conſiderent q̃tum ad intẽtiones ſuperioris, & inferioris, ſic cõuertãtur ſecũdũ exiſtẽdi conſequẽtiã, eo q hoc mõ ſunt relatiua, nõ tñ conuertuntur, ſi cõſiderant q̃tum ad naturas eorũ, ſed ſuperius pcedit inferius. Ad tertium dr̃, q licet oẽ prius ſecundum ordinẽ gñaliter acceptũ ſit prius, nõ tñ ordine doctrinę, vel compoſitionis de E quo ordine ſolũ eſt hic ppoſitum. Ad quartũ dr̃, q licet ſpẽs via gñationis nõ ſit prior gñe, tñ ordine pfectionis illo prior eſt. Ad q̃ntũ dr̃, q licet ea q̃ conuertuntur ſecũdum exiſtẽdi conſequẽtiam ſint ſimul tpe, non tñ ſunt ſimul natura, quia cum vnum eſt cauſa alterius, eſt prius natura alio, cum omnis cauſa natura præcedat ſuum effectum.

De ipſo Simul, & eius Tribus modis.

Simul autem dicitur tribus modis. Primo enim modo dicuntur ſimul, quorũ generatio eſt i eodẽ tempore, & neutrũ illorum nõ eſt prius neque poſterius, & hoc dr̃ ſimul tpe, vt duo gemelli nati in eodẽ tpe, ſimiliter ſubiectũ ſua propria paſſio. Secundo modo dicuntur ſimul, quæcunque cõuertũtur & neutrũ eſt cauſa alteriꝰ, vt ſit ſicut quælibet relatiua vt duplũ, & dimidiũ, pater, & filius, et ſic de alijs. Tertio modo dicuntur ſimul, quæcunque equaliter condiuidũt aliquid genus, vt homo equus, & leo, & ſic de alijs q̃ æquæ cõdiuidunt hoc genus animal. et etiã differẽtiæ diuidẽtes aliqd genus dñr ſimul. ut rõnale, & irrõnale, & ſic de alijs. iſti autem duo vltimi modi dñr ſimul natura, primus autẽ modus dicitur ſimul tempore,

De hoc vide Philoſ. hic eo. ca. & ibi Doc.

F

O Poſt-

A Poſtq̄ Aucto. determinauit de poſt pdicamēto prioris, & poſterioris quod valet ad cognoſcēdū ordinē ſuperioris & inferioris inter ſe, hic cōſequēter determinat de poſt pdicamēto ſimul qđ valet ad cognoſcēdū cōuenientiā pluriū inferiorū in ſuo ſuperiori, aſſignans tres modos eius q̄ i his verſibus cōtinet.

Ipſius ſimul natura, atque tres tm eius eſſe mō opponitur.

Tempore dico ſimul quorum generatio non eſt.

Suntque ſimul ſpecies, genus vnum condiuidentes.

Quæ cōuertunt dicimus eſſe ſimul.

Et horum modorū ſic habere ſufficientia quia quæcunq; ſunt ſimul, ſūt ſimul natura, vel tēpore. Si ſimul tpe,
B ſic eſt primus modus, ſi ſimul natura, hoc eſt dupliciter vel talia ſunt ſimul nā diuiſionis, & ſic eſt terti⁹ mod⁹, vel natura relationis, & ſic eſt ſcđs mod⁹.

Primo ſciendū, ꝙ ſimul dupl'r accipit. Vno mō pro quacunq; conuenietia duorū in vno tertio, vt cōprehēdit oīa illa quæcūq; ſunt aliquo mō ſimul, & hoc mō cōtinētur ſub ipſo, ſimul in loco, & ſimul in ſpacio, & ſimul, i motu, q̄ hic enumerātur. Alio mō capit ſpecialiter, ſolū vt ſe extēdit ad modos ſimul, q̄ valēt ad cognitionē pdicamētorū habendā, & hoc mō hic cōſideratē, & nō primo modo. & quia eſſe ſimul in motu, vel eſſe in loco nō riquirit ad
C noritiā prædicamentorū, eo ꝙ ꝓprie cōueniunt ſolū indiuiduis, quę ſūt corruptibilia, & non habent eſſe in predicamēto tanq̄ dicibilia, ſed vt ſubijcibilia t n. iō hic illi modi nō enumerātur.

Secundo ſciendū, ꝙ ſimul tempore dicuntur aliqua, quorū generatio eſt in eadē tēpore & etiā tota duratio, vt ſunt illa, q̄ ſimul generantur, & corrūpuntur, vt hō, & riſibile dicūtur ſimul tēpore, & debet intelligi, ꝙ eorū generatio ſit in eodem tēpore tā ſecundū eſſe q̄ ſecundum eſſentiā, ita ꝙ ſit in eodē inſtanti tēporis, & ſimiliter corruptio eorum, & nō ſufficit ꝙ generatio eorum ſit in eodem tempore ſecundū eſſentiam, quia, cum ſit tantū vnum tempus ſecūdum eſſentiam omnium temporalium, ſequeretur ꝙ omnia præterita, & futura eſſent ſimul tempore.
D

Tertio ſciendū, ꝙ ſimul ſecūdo mō, dicunt illa, q̄ cōuertūtur, & neutrū eſt cauſa alterius. vt ſunt relatiua, q̄ ſimul ponunt ineſſe & non ineſſe, & inter ſe nō conuertūtur ſecundū ſuppoſita, ſic ꝙ de ſe inuicē verificētur, ſed cōuertūtur ſecundū exiſtēdi cōſequētiā, q̄a ſicut ad eſſe vnius ſequit eſſe alterius, ita ecōuerſo, & neutrū eſt cā alteri⁹ eo ꝙ vnū nō ꝓcedit naturaliter aliud, nec pōt habere eſſe, niſi ponat ſuū correlatiuū. Et illa, q̄ ſic dicunt ſimul, habēt oppoſitionē ad duos modos Priori.ſ. ad ſecūdū & quintū iō hic ponit, quæ cōuertūtur ad differentiā ſecundi modi prioris, & neutrū eſt cauſa alterius ad differētiā quinti, & primus modus ſimul opponitur primo modo prioris.
E

Quarto ſciendū, q̄ ſimul tertio modo dicunt, q̄ econtrario condiuidūt aliquod genus, vt ſunt duæ differētiæ, vel duæ ſpēs eiuſdē generis, & illæ ſpēs, vel differentiæ poſſunt dupliciter conderari, vno mō cōparādo illa inter ſe, & ſic vna ſemper eſt prior alia, perfectionis, cum vna ſemper ſit, perfectior altera. alio modo conſiderantur inquātum conueniunt in ſuo genere, in quo eſſentialiter continentur, & ſunt æqualis perfectionis, & ſic ſunt ſimul perfectione, nec vna eſt perfectior alia, vel prior, vel poſterior. ideo iſte modus ſimul, poteſt dici perfectione, & oppo nitur quarto modo prioris, quo aliquid dicitur prius honore vel perfectione. Et per hoc ſatis patet declaratio diuiſionis ſimul, & modorū eius.
F

Quæ ſimul dicuntur ſecūdo modo

Sed cōtra prędicta arguitur primo ſic. Simul & prius opponūtur, quia Simul dicit negationē Prioris & Poſterioris, relinquēs aptitudinē ad illa, ergo tot modis dicit ſimul, quod modis dicitur prius ergo ſicut ſunt quinq; modi Prioris, ita debent eſſe quinque modi ſimul. Secundo ſic. Illa quæ conuertuntur, & neutrum eſt cauſa alterius ſūt ſimul tēpore, cū generatio, & corruptio & eorū ſit in eodē inſtāti tpis, ergo

Argum

A ergo ſecũdus modus ſimul,& primus coincidũt. ergo illi tres modi nõ bene diſtinguuntur. Tertio ſic. Puer & ſenex nunc viuẽtes ſunt ſimul tpe, cum ſint eodem nunc,& tñ eorum generatio non fuit in eodem tpe, ergo male definitur primus modus ſimul. Quarto ſic. Cauſa eſt, ad cuius eſſe ſequitur aliud, ſed ad eſſe, vnius relatiui ſequitur eſſe alterius, ergo vnum eſt cauſa alterius. ergo contra ſecundum modum. Quinto ſic. Quęcunq; ſunt ſimul in aliquo ſimul cõueniunt, ſed illa quę diuidunt ex contrario vnum genus nunquam ſunt ſimul in eodem, neq; conueniunt in aliquo vno, quia opponuntur inter ſe, ergo male aſſignatur tertius modus ſimul. B

Solutio Ad argumẽta. Ad primum dicitur, quod licet ſimul priuatiue opponatur Priori & Poſteriori, & ideo ſm rem poſſunt poni tot modi ſimul, quot ponuntur Prioris, & Poſterioris, tamen ſecundũ vſum accipiendo ſimul, vt valet ad cognitionem prędicamentorũ, hic ſolum aſſignãtur tres modi ſimul.

Ad ſcdm dr, ꝙ licet ea, q̃ cõuertunt ſcdm exiſtenti cõſequentia ſint ſimul tempore, tñ alia rõne dicũtur ſimul tẽpore, & ſimul natura quia inquãtum ſimul producũtur in eodẽ inſtãti. dñr ſimul tẽpore, & inquantum intelligũtur ſimul eſſe ſub aliquãtur a dñr ſimul natura. ideo illi modi non coincidunt. Ad tertiũ dr, ꝙ licet puer & ſe- C nex nunc viuentes ſint ſimul tempore ſecundũ aliq̃ partẽ ſuæ durationis, nõ tñ ſecũdum totam durationẽ eorum. ſed vnus eſt prior alio tẽpore. Ad quartũ dicitur, quod licet ad eſſe vnius relatiui ſequatur illatiue eſſe alterius, nõ tñ ſequitur cauſaliter. & ſecundũ naturam, quo tamen modo effectus ſequitur ad ſuam cauſam. Ad quintum dicitur quod licet ea quę opponũtur non poſſunt eſſe ſimul in eodem numero tñ bene poſſunt eſſe in eodem genere, hoc modo ſunt ſimul illa, quæ cõdiuidunt aliquod genus, quia ſimul ſunt in natura cõi importata per genus.

De ſex Speciebus Motus. D

Motus ſpẽs ſex ſunt generatio; corruptio, augmentatio, diminutio, alteratio, ſecundũ locũ mutatio. Generatio eſt progreſſio a nõ eſſe ad eſſe. Corruptio eſt progreſſio ab eſſe in non eſſe. Augmẽtum eſt præexiſtentis quantitatis maioramentum. Diminutio eſt præexiſtentis quantitatis minoramentũ. Alteratio eſt mutatio de cõtraria qualitate in contrariam qualitatẽ, vel in mediã vt cũ aliquis mutatur ab albedine in nigredinẽ, vel in medios colores. Motus B ſecundum locum eſt mutatio de vno loco in alterum. Motus aũt ſecundũ locũ ſex ſunt ſpẽs ſiue differẽtiæ. ſ. ſurſum, deorſum, ante, retro, dextrorſum, & ſiniſtrorſum. Ad omnes. n. has partes fit motus.

Poſtq̃ Auctor determinauit de modis oppoſitionis Prioris & ſimul, q̃ valent ad cognoſcendũ dicibilia in complexa quantũ ad ſuũ eſſe, hic cõſequẽter determinat de motu, q valet ad cognoſcendũ illa quãtũ ad ſuũ fieri. Illorũ. n. dicibiliũ, aliqua cauſãtur ex alijs per motũ rationis, ſicut plures ſpẽs ab eodẽ genere, alia vero per motũ realẽ, ſicut accidẽtia cauſantur a ſubſtãtia p motũ. Et primo enumerantur ſex ſpẽs F motus, q̃ in his verſibus cõtinẽtur. Anget, diminuit, corrũpit, & gñatur. Alterat, & mutat. ſic per loca multa vagat. Iſtis ſex modis dr eſſe motus. Et illarũ ſpẽrum ſufficiẽtia ſic haberi põt. Quia oĩs motus fit inter duos terminos. vel ergo illorũ terminorũ vnꝰ eſt affirmatiuus, & alius negatiuus, vel sũt ambo affirmatiui: ſi primũ, tũc hoc eſt dupliciter, qa vel terminꝰ ad quẽ eſt affirmatiuus, & ſic eſt generatio, vel terminus a quo, & ſic eſt corruptio Si ambo termini sũt affirmatiui, hoc eſt dupliciter vel talis motus fit ad formã reſpectiuã, et ſic eſt loci mutatio, q̃ fit ad vbi, vel ad

A formam abſolutã,& hoc eſt dupľr vel ad qualitaté, & ſic eſt alteratio,vel ad quantitatem,& hoc eſt dupliciter, vel ad quantitatem perfectam, & ſic eſt augmentatio vel ad quantitatem imperfectam,& ſic eſt diminutio.

Quid generatio.

Primo ſciẽdũ, ꝙ gñatio eſt ꝓgreſſio de non eſſe ad eſſe,vt cũ fit mutatio de nõ eſſe aquæ ad eſſe eius ꝑmutationẽ ſubiecti. Et capitur ibi progreſſio non ſpãliter.ſ.pro motu progreſſiuo aĩalis, ſed generaliter pro quacunq. mutatione, in qua acquirit forma poſt formã in aliquo ſubiecto. Et ponitur ibi progreſſio,loco generis,& de non eſſe,ad eſſe,ad explicãdũ terminum a quo,aut B terminũ ad quem gñationis,& nõ capitur ibi non eſſe prout negat generaliter oẽ eſſe, ſed ſolũ prout negat eſſe in actu. & relinquit eſſe in potẽtia,qa gñatio fit de nõ eſſe ĩ actu,de eſſe tñ in potentia ad eſſe in actu Et ꝑ oppoſitũ, corruptio eſt ꝓgreſſio de eſſe ad non eſſe vbi ponitur progreſſio loco generis,& de eſſe,ad non eſſe, ad differentiam aliarum ſpecierum motus.

Quid augmẽtatio,ac diminutio.

Secundo ſciendum. ꝙ augmentatio dicitur præxiſtentis quantitatis additamentum,& ratio eſt,quia augmẽtatio eſt motus de minori quantitate ad maiorem,ſed quãtitas nõ poteſt fieri maior niſi per additionem alicuius partis quãtitatis. Et per oppoſitũ diminutio C eſt præxiſtentis quãtitatis minoramẽtũ. Et rõ eſt,qa ille motus eſt de maiori quantitate in minorẽ, & maior quãtitas nõ põt fieri minor niſi ꝑ remotionem alicuius partis eius ,ideo fit vbi minoramentũ prexiſtentis quãtitatis eius Vnde in hoc conueniũt augmẽtatio,& fit diminutio,qa sũt ad quãtitatẽ,& differũt in hoc,qa vna fit ad quãtitatem perfectã,& alia ad imperfectã.

Quid alteratio.

Tertio ſciendum,ꝙ alteratio eſt mutatio ad vna cõtrario qualitate in aliã contrariã, vel in mediã & ponit mutatio loco generis , & reſiduũ ponit ad drĩã aliorum motuũ quorum nullus fit ad qualitatem, & non requiritur ꝙ quali tates inter quas eſt alteratio ſint cõtrariæ ſm eſſentiã & ſpẽm,ſed ſufficit ꝙ ſint contrariæ ſm perfectum, & D imperfectũ , ideo ibi ponit vel in qualitatẽ mediam, quia aliquæ qualitates mediæ nõ contrariãtur extremis ſcḋm ſpeciẽ,ſed tantum ſecundũ eſſe perfectum vel imperfectum,et in aliquibus eſt contrarietas ſecundum ſpeciem, vt inter albedinem, & medios colores.

Quid ſecũdum locum mutatio per omnes differentias,poſitionis. De iſtis poſitionũ differẽtijs vide 5. ph. & 2 Cœli & Mun. t. cõc. 14.

Quarto ſciendũ, ꝙ loci mutatio,eſt mutatio de vno loco ad alium locũ,& talis motus extrinſece terminatur ad locũ , intrinſece vero terminat ad vbi quod cauſatur a loco,ideo talis motus reductiue eſt in ṗdicamento vbi, & ꝑ hoc differt ab alijs motib. Et diuiditur E in ſex ſpẽs,ſ.in motũ ſurſum, deorsũ , ante,retro,dextrum,& ſiniſtrũ. Cuius ratio eſt,qa motus diuidit ſcḋm diuiſionem termini ad quẽ.ſed vbi eſt terminus ad quẽ motus localis,qui diuiditur per ſurſũ & deorſum,& ſic de alijs,ergo motus localis cõuenientẽr diuiditur per has ſpecies.& differentias. Vnde ſurſum & deorſum,ſi capiantur pro locis illis,ſunt in prædicamẽto q̃titatis & ſi capiantur prout dicunt rem in talib.locis eſſe,ſunt in prædicamento vbi. Sed ſi capiantur vt dicunt ſituationes in illis locis ſunt drĩæ poſitionis & de prædicamento ſitus, & hoc vltimo modo non ſunt termini motus localis, ſed ſecundo modo. Et per hoc patet quæ & quot ſunt, & quomodo definiuntur ſpecies motus.

Argu.

Sed cõtra prædicta arguitur primo ſic Oĩs motus eſt continuus & diuiſibilis, cũ in tpe fiat, ſed gñatio non eſt diuiſibilis,ſed fit in inſtanti,& ſiľr corruptio , ergo gñatio & corruptio non sũt ſpẽs motus,& ſic ꝑ cõſequens illæ ſpẽs male enumerantur. Scḋo ſic Dũ aqua gñat ex aere,eſt ibi gñatio, & tñ ipſa fit ab eſſe q̃ ad eſſe aeris,ergo male dicitur, ꝙ generatio fit de non eſſe ad eſſe. Tertio arguitur ſic. In ebullitione lactis eſt augmentatio. & tñ ibi nõ fit additamentũ prexiſtẽti quãtitati . ergo male definit augmẽtatio . Quarto ſic. Mutatio de minus albo ad magis

A gis album eſt alteratio,& tñ nõ fit mutatio de vna qualitate in aliam contrariam,nec in mediam, quia album, & albus non contrariantur. ergo male ponitur definitio alterationis.

Quinto ſic. Cęlum mouetur motu locali. & tñ non mutatur de vno loco in alium,ſed ſp manet in eodem loco, ergo contra definitionem loci mutationis. Ad arg. Ad primum di,ꝙ ſi motus capiaꝛ ſpecialiter pro motu ſucceſſiuo,qui ſẽper fit inter terminos affirmatiuos,ſic oĩs motus eſt indiuiſibilis & ſic generatio,& corruptio non ſũt, motus ſed ſi capiatur generaliter tm̃ B ꝓ oĩ mutatione inſtantanea ſiue ſucceſſiua,ſicut in propoſito capitur,ſic generatio,& corruptio bñ ſunt motus. Ad ſm̃ dicitur, ꝙ cum aqua generatur ex aere, illa gñatio fit ab eſſe aeris tanq̃ a termino extrinſeco,ſed a non eſſe aquæ tanq̃ a termino intrinſeco,& pro prio a quo magis denominaꝛ q a termino extrinſeco. Ad tertium dr̃, ꝙ licet in tali augmentatione,q̃ fit per ebuſſione lectis vel per rareſactionem,non ſit additamẽtũ ſubſtãtiæ,eſt tñ additamẽtum partium quantitatis. Ad quartum dr̃ ꝙ licet minus albũ, & magis album non contrarientur ſecundũ eſſentiã cum ſint eiuſdẽ ſpẽi,tñ contra- C riãtur ſm̃ eſſe qualitatis perfectum,& imperfectũ quod ſufficit ad motũ. Ad quintũ dr̃,ꝙ licet cęlum ſecundũ ſe totum non moueatur ab vno loco in alium,tñ mutatur ſecundũ ſuas partes. & ideo ſibi attribuitur motus localis.

Habere quot modis accipiatur.

Habere aũt dicitur multis modis. Primo modo dicit̃ habere aliquam qualitatẽ, ut diſciplinã aut virtutẽ. Secũdo modo dicitur, habere quantitatẽ quod cõtingit ei qui habeat magnitudinẽ: vt bicubitũ tricubitũ. Tertio modo dr̃ habere ea,quæ circa corpus ſũt adiacentia,vt veſtimentum, vel tunicã,aut circa membra,vt in manu anulum,& habitus,iſto tertio modo ſumptus eſt vnum de decẽ prędicamẽtis,& definitur ſic. Habitꝰ D eſt corporũ, & eorum, quæ circa corpus ſunt adiacẽtia,vt eſt armatio,caligatio,& ſimiliter figurant̃ noĩa in alijs, ſecundũ adiacentia, illa hæc.n. dicũtur habere,illa vero haberi. Quarto ãt modo dr̃ habere membrum,vt manum,aut pedem. Quinto dicitur habere ſicut contiñes contẽtum,vt lagena habere dr̃ vinũ, aut modiũ grana tritici. Sexto modo dr̃ habere poſſeſſionẽ,vt domum aut agrũ. Septimo modo dr̃ habere vxorẽ & de E hoc vltimo mõ dicit Ariſtotiles ꝙ iſtẽ modus alieniſſimus eſt in eo ꝙ eſt habere, & ꝓpter hoc,quod vir habẽs vxorẽ et habetur ab ea, & vinculũ matrimonij idiſſolubiliter ligat utrũq. Et dici,quod forte alij modi apparebunt in eo,qđ eſt habere, ſed qui conſueuerunt dici,penè omnes enumerati ſunt.

Poſtq̃ Auctor determinauit de motu hic conſequẽter determinat de quinto poſt prædicamento,& vltimo,ſ. de hñe,& rõ ordinis eſt, qa motꝰ valet ad cognoſcẽdũ quõ accidẽtia a ſuba cau F ſãtur,hñe,vero valet ad cognoſcẽdum reductionẽ accidẽtiũ ad ſubam, & qa illa accidentia prius cãntur q̃ ad aliud reducantur, iõ cõuenienter determinaꝛ de poſt prædicamẽto hñe poſt motũ.

Primo ſciendũ,ꝙ habere dupliciter accipitur Vno modo generaliter, vt ſe Habitꝰ extēdit ad oẽs ſuos modos, & ſic poni ab habe tur reductiue in diuerſis ꝓdicamentis,re diſtin & hoc modo ponitur vnum poſt ꝓdi- ctio. camentum. Alio modo capit̃ ſpecialiter ſolum pro tertio modo hñe, prout eſt corporum, & corũ q̃ circa corpus ſunt adiacentia,& ſic eſt vnũ prædicamentũ ab alijs diſtinctũ, de quo prius determinatũ eſt, & hoc vltimo modo non capitur hic, ſed primo modo.i.cõuenienter ponitur poſt ꝓdicamentum

A Septem modorum ipſius habere intellectus.

Sec̃o ſciendũ, ꝙ ip ſius hr̃e vij. modi ponunt in textu in his verſib cõtenti. Affectũ, quãtũ, veſtitũ nũc velut aurũ. Mẽbrũ, cõtentũ, poſſeſſio vir mulierẽ. Vnde per effectum deſignatur primus modus habere, q. eſt hr̃e qualitatẽ, qualitas. n. afficit ſubſtãtiã & qualificat eã. & p quantũ, deſignat̃ ſecũdus modus, ſ. habere quãtitatẽ, & p veſtitũ deſignatur tertius modus, q. eſt habere ea quæ corpori adiacent, vel ſecundũ totũ, vt tunica, ſiue ſecũdũ partẽ, vt anulus aureus in digito, & p mẽbrum deſignatur quartus modus, qui eſt habere mẽbrum, vt caput vel partẽ integralẽ per cõtentũ deſignatur quintus modus, q. eſt vt continens, habet contentũ, vt lagena habet vinũ, & modius grana B tritici. Et ſextus modus deſignat̃ per poſſeſſionẽ, & per mulierẽ ſeptimus. ſ. habere vxorem, & per hoc poteſt haberi ordo, numerus illorum modorum.

Tertio ſciẽdũ, ꝙ primus modus habere. ſ. habere qualitatẽ, reponitur in prædicamẽto qualitatis reductiue, q. a tale habere dicit inhærẽtiam qualitatis ad ſubam, & talis inhærẽtia eſt eſſe illius qualitatis, & ſimiliter ſecũdus modus, ſ. habere quãtitatẽ, eſt in pdicamento quãtitatis Sed habere tertio modo eſt pdicamẽtum ab alijs diſtinctũ, & habere mẽbrũ, ſiue partẽ integrale eſt veductiue in prædicamẽto ſubſtantię, q. a dicit vnionẽ partis in toto. Talis autem vnio fit per formã ſubſtantialẽ. Sed habere cõtẽtum, eſt in prædicamẽto vbi, C quia tale habere dicit eſſe in loco continente. Et habere poſſeſſionem eſt in prædicamento relationis, q. a poſſeſſor dr̃ correlatiue ad rẽ poſſeſſam tanq̃ ad correlatiuum eius. Et ſimiliter habere vxorẽ eſt in prędicamẽto relationis, cõiunx. n. dr̃ correlatiue ad coniugem, & ſunt relatiua æquparãtiæ. Et per hoc habet, q̃ hr̃e ſ.n diuerſos modos eius ponitur in diuerſis prædicamentis.

Quarto ſciendo, ꝙ iſtorũ n nominum haberi, ſic põt ſufficiẽtia, q. a in oĩ modo habere habens eſt principium habiti, vel ergo eſt principium eius ſ.n naturã, & voluntatem ſimul, & ſic eſt D quartus modus, ſ. habere membrum, mẽbrum. n. habetur ſecundũ naturã, & ſecundũ voluntatẽ applicatur ad operationẽ, vel eſt principium eius ſecundũ naturã tm̃, vel ſecundũ voluntatem tm̃, ſi primum hoc eſt dupliciter, vel eſt principium alterius ratione materiæ, & ſic eſt ſecundus modus, vel rõne formæ, & ſic eſt primus modus. Si ẽm voluntatem tm̃ hoc eſt dupliciter, vel habens habet tm̃, vel habet & habet̃. ſi ſecũdũ. ſic habetur ſeptimus mod⁹, ſi primum hoc eſt dupliciter vel habitus figurat̃ ad formã habẽtis, vel nõ. ſi ſecundũ, ſic eſt ſextus modus, ſi primũ hoc eſt dupliciter, vel habẽs circundat habitum, & ſic eſt quintus modus, vel E circundatur ab illo quod habetur, & ſic eſt tertius modus, & ſic patet diſtinctio modorum habere.

Sed cõtra prædicta arguitur primo ſic. Idem nõ eſt prędicamẽtum & poſt Argũ. prędicamentum, q. a oporteret idem eſſe in diuerſis prædicamẽtis, & poni in vno tm̃; ſed habere eſt vnum prædicamẽtum, ergo male ponitur vnum poſt prædicamentum. Sec̃o ſic: Oẽ quod diuiditur eſt aliquod totum, ſed habere nõ eſt aliquod totum, cum nõ ſit vnũ, ergo male diuiditur per ſeptẽ modos.

Tertio ſic Omne habere mediat inter rem habentẽ, & rem habitã, ſed inter quãtitatem, & ſubſtantiã nihil mediat, cum quãtitas immediate inſit ſub F ſtãtiæ, ergo nihil dr̃ habere q̃titatem. Quarto ſic In oĩ modo habere habẽs eſt principium habiti, ſed poſſeſſor nõ eſt principium rei poſſeſſæ, neq vir reſpectu vxoris, ergo male ponũtur ſext⁹ & ſeptimus modus habere. Quinto, ſic Subſtãtia dr̃ hr̃e relationem, actionem & paſſionẽ, & ſimiliter genus dr̃ hr̃e ſpẽm, & qualitas, habere cõtrariũ, & tñ illi modi hic nõ enumerãtur. ergo modi hr̃e non ſufficiẽter enumerant̃ hic.

Ad argumẽta. Ad primum dicitur, Solutio. quod licet idem vniuoce, & eodẽ modo captum non ſit prædicamẽtum, & poſt prædicamentum, tamẽ idẽ ſecundum

D dum vocem æquiuocæ acceptū poteſt eſſe predicamentū, & poſt prædicamē tum, & ſic eſt habere, vt dictū eſt. Ad ſm dicitur, quod licet habere non ſit aliquod totum ſm rem. eſt tamen vnū totum ſm vocem, ideo bene diuiditur diuiſione vocis in ſuas ſignificationes. Ad tertium dicitur, quòd licet habere quantitatem, non mediet realiter inter quantitatem & ſubſtantiam tanquam accidens realiter diſtinctum a quātitate, quia idem eſt realiter cum quantitate, tamen mediat ſm rationem, et modum, quia dicit inherentiam quātitatis ad ſubſtantiam. Ad quartum dicit, quòd licet poſſeſſor inquantum relatiue dicitur ad rem poſſeſſam, & ēt vir reſpectu vxoris non ſit principium, tamen ſm id quod eſt, eſt aliquo modo principiū in genere cauſæ finalis, poſſeſſio. n. eſt propter poſſeſſo. ē, & vxor propter virum. Ad quintum dr̄, ꝙ licet reperiantur plures modi habere quam illi ſeptem. tn̄ alij ab alijs ſunt minus principales, & min⁹ viſitati, & ſic ſufficienter poſſunt conoſci per illos modos, ideo ſufficienter enumerantur principaliores modi ipſius habere. D

Solutio.

B Hæc de tertio tractatu Magiſtri Petri Hiſpani dicta ſufficiant. B

VERSORII PARISIENSIS EXPOSITIO.

In Quartum Tractatum Petri Hiſpani.

SVMMA TRACTATVS.

De principijs ſyllogiſmi ſimpliciter, Propoſitione, & termino, Dici de Omni, Dici de Nullo, De ſyllogiſmis perfectis, ac imperfectis Primæ, Secundæ, ac Tertiæ figuræ, modos idem reducendi imperfectos ſyllogiſmos ad perfectos.

F Quid propoſitio ac Terminus ſit. F

Propoſitio eſt oratio affirmatiua, vel negatiua, alicuius de aliquo, vel alicuius ab aliquo, terminus eſt in quem reſoluitur propoſitio, vt in ſubiectum, & prædicatum.

Ad hoc vide 6. Top. p to. & 7.

Iſte eſt tractatus quartus Sūmularum Magiſtri Petri Hiſpani, in quo poſtq̄ determinauit de partibus remotis ſyllogiſmi, ſ. de prædicabilib. & prædicamētis, & de partibus propinquis eius, ſ. de enunciatione, ſiue propoſitione, conſequenter determinat ipſo ſyllogiſmo, ſiue de totali argumentatione, et quia vnumquodque prius habet coſiderari ſecundum ſe, quam per comparationem ad aliud, ideo priuſquam determinet ipſe de ſyllogiſmo contracto ad materiam probabilem, & ſophiſticam, quod fit in tractatu de locis, & fallacis, ipſe in præſenti Tractatu determinat de ſyllogiſmo ſimpliciter, & ſm ſuam formam conſiderato ſine cōtra- eo. cap. 3. & 4.

A dictione ad materiam. Ex quo patet ꝙ ſyllogiſmus ſimpliciter eſt ſubiectũ in iſto tractatu, & q̃a res habet cognoſc. p̃ ſua principia, iõ anteq̃ definiat ſyllogiſmum prius determinat de aliquib. principijs ſyllogiſmi, & prima de materialibus q̃ de principijs regulatiuis eius, ſ. de propoſitione, & termino.

Primo ſciendum, ꝙ propoſitio definitur ſic. Propoſitio eſt oratio affirmatiua vel negatiua alicui⁹ de aliquo, vel alicuius ab aliquo, vbi ponitur oratio, loco generis definiti, deinde ponitur affirmatiua, vel negatiua, ad explicãdũ vnã d̃riam conuertibi ẽ cum ꝓpoſitione, & licet affirmatiuum, vel negatiuũ

B ſint membra diuidentia reſpectu ꝓpoſitionis, non tñ ponuntur in ha definitione inquantum ſunt diuidẽtia definitum, ſed inquãtum ſunt nobis notiora ipſo definito, & explicãt d̃riam propoſitionis ſecundũ, eſſe ꝙ habet in ſuis ſpẽbus. Et d̃r alicuius de aliquo, i. prędicati de ſubiecto & magis definitur per affirmatiuum, & negatiuum q̃ ſe tenent ex parte formæ propoſitionis, quam per vniuerſale & particulare, quæ ſe tenent ex parte materiæ eo ꝙ forma magis notificat eſſe rei, & definitio indicat eſſe rei.

Propõ duplici ter conſideratur.

Secũdo ſc[illegible] [illegible]ũ, ꝙ propoſitio p̃t dupliciter c[illegible] Vno modo inq̃tum eſt ſignũ [illegible]ẽtis, vel nuncius

C noſtri int[illegible] ad exprimẽdum conceptum c[illegible] [illegible]xũ, & hoc mõ hẽt rõnem enunciationis, & hoc modo ſibi conuenit ſignificare verũ vel falſũ reſpectu ſui ſignificati, & q̃a i primo tractatu conſideratur ſub ratione enũciationis, ideo ibi definitur per verum, & falſum, alio modo conſideratur, ut eſt pars ꝓpinqua ſyllogiſmi, & hoc mõ cõſiderat i pſenti loco, & q̃a per affirmationẽ & negationẽ, q̃ ſe tenẽt ex parte formæ enunciationis, maxime hẽt variare ſyllogiſmũ, iõ cõuenienter no[illegible] ficat p affirmatiuũ, & negatiuũ. Et ſic patet q̃ũo vniuerſimode cõſiderat, & definit ꝓpoſitio hic, & i primo tractatu.

Tertio ſciẽdũ, ꝙ terminus d̃r i quẽ reſoluitur ꝓpoſitio, vt in ſubiectũ, & p̃dicatũ, cuius rõ eſt, q̃a terminus eſt principiũ materiale cõponẽs ꝓpoſitionẽ, d̃n. terminus a terminãdo, q̃a iſta teriãt terminat ꝓpoſitionẽ, ſed vnum quodque reſoluitur in ea, ex q̃b. cõponitur, ergo ꝓpoſitio reſoluitur per terminos tanq̃ in ſuas partes. Ideo terminus bene d̃r, in quem reſoluitur propoſitio, & intelligitur de reſolutione quę fit in voces ſignificatiuas, & nõ de quacunq; reſolutione, quia Logicus ſolũ conſiderat voces ſignificatiuas, & non habet conſiderare literas, & ſyllabas; quæ a Grammatico conſiderantur.

Termini definitio.

Quarto ſciendum, ꝙ licet terminus ſit principiũ, & pars propoſitionis, tñ conuenienter, definitur poſt propoſitionem duplici de cã. Prima cã eſt, quia in definitione termini ponitur ꝓpoſitio, ideo antẽ definitionẽ termini oportuit notificare propoſitionẽ, ne per ignota procederetur. Secũda cauſa eſt quia licet via cõpoſitionis pars præcedat totum, & terminus propoſitionẽ, tamen via reſolutionis totũ eſt prius partib. ſuis, & quia hic cõſideratur terminus, & propoſitio ſecundum via reſolutionis; quia definitur terminus inquantũ pertinet ad reſolutionem propõnis, iõ cõuenienter ſequitur propoſitionem, & quamuis ſyllogiſmus reſoluatur p propoſitionem, quia tñ ipſa nõ definitur hic per ſyllogiſmum, nec inquantũ eſt termin⁹ reſolutionis ſyllogiſmi, ideo nõ oportuit primo definire ſyllogiſmum q̃ propoſitionem, & ſic patet definitio ꝓpoſitionis, & termini, & ordo earum. Contra p̃dicta arguitur primo ſic. Cõcluſio eſt oratio affirmatiua alicuius de aliquo, tamen non eſt propoſitio, quia non ponitur pro aliquo, d̃r enim propoſitio quaſi pro alio poſitio, ſ. pro cõcluſione inferẽda, ergo iſta definito cõuenit alijs a definito. Sc̃do ſic. Nullũ ſuperius debet definiri p ſua inferiora, ſed affirmatiuũ, & negatiuũ ſũt inferiora propoſitionis, ergo male ponunt in definitione eius. Tertio ſic. Hæc eſt propoſitio, nõ homo currit, & tamen

D

E Poſt propoſitionem term⁹ definiatur.

F

Argum.

A tñ non eſt affirmatiua, vel negatiua alicuius de aliquo, qa non homo non eſt aliquid, ergo contra definitionē propoſitionis. Quarto ſic. Propoſitio reſoluitur per elementa & literas, & tñ literę & elemēta non ſunt termini, ergo iſta definitio non conuenit ſoli termino.

Quinto ſic. Propoſitio reſoluitur p copolā verbalē, & tñ copula verbalis nō eſt terminus, qa tūc in ſyllogiſmo eſſent plures termini q̃ tres. Maior patet, quia propoſitio componitur ex copula verbali, ergo reſoluitur per ipſā.

Solutio. Ad argumēta. Ad primum dicitur, ꝙ licet concluſio nō ponat pro aliquo in actu, tñ ponitur aptitudine, qđ ſufficit ad hoc, qđ dicatur ꝓpoſitio. Ad ſm

B dr̄ ꝙ licet ſuperius nō debeat definiri per ſua inferiora ea rōne qua ſunt inferiora eius, tñ bene pōt per ea definiri, inquātū ſunt ipſo definito notiora & ponuntur ad circūloquendū drīam cōuertibilē ſui ſuperioris, & ſic ponūtur affirmatiuū & negatiuū i iſta definitione. Ad tertiū dicitur quod ſi capiatur non homo vt infinitum eſt, ſic non dicit aliquid, nec eſt ibi propoſitio, ſed ſi capiatur vt virtute intellectus determinetur, & accipiatur ꝓ aliquo finito, vt puta ꝓ aſino, ſic ibi aliquid de aliquo affirmatur, qa non homo eſt aliquid. Ad quartū dr̄, qđ licet propoſitio reſolui poſſit in literas, & ſyllabas, & vel elementa tanq̃ in principia vocis ſi-

C gnificatiuæ, q̃ reſolutio non conſideratur a Logico, tñ nō reſoluitur in ipſas tanq̃ in voces ſignificatiuas, de qua reſolutione hic intelligitur. Ad quintū dr̄, qđ reſolutio hēt ꝓprie fieri in partes materiales, q̃ remanent reſolutione facta, & quia copula verbalis, non eſt pars materialis propoſitionis, ideo proprie non reſoluitur per copulā verbalem, bene tñ ſi capiatur, generaliter reſolutio ꝓ quacunq; diuiſione totius in ſua principia vel materialiter vel formaliter indifferēter, & ſic nō capitur hic, ſed tm̄ pro reſolutione in principia materialia, quod explicātur cum dicitur in ſubiectum, & prædicatum.

De dici de Omni, & dici de Nullo. D

Dici de omni eſt, quando nihil eſt ſumere ſub ſubiecto, de quo nō dicatur prędicatum, vt omnis homo currit hic curſus dicitur de omni homine, & nihil eſt ſumere ſub homine, de quo non dicat̄ curſus. Dici de nullo eſt, quando nihil eſt ſumere ſub ſubiecto a quo non remoueat̄ ꝑdicatū, vt nullus hō currit. hic, curſus remouetur ab omni hoīe, et nihil eſt ſumere ſub homine a quo non remoueatur curſus. De primo prio ru.. te. com 8.

E Poſtq̃ Auctor determinauit de principijs materialib. ſyllogiſmi. ſ. de ꝓpoſitione, & termino, hic conſequenter determinat de principijs regulatiuis eius p q̃ principia materialia ſyllogiſmi regulantur. ſ. Dici de oī, & dici de nullo. Et qa dici de nullo importat negationē, & dici de oī aī affirmationē, iō priꝰ determinat de dici de oī, ipſum primo ſic definiens. Dici de oī, & qñ nihil eſt ſumere ſub ſubiecto, de quo non dicat̄ ꝑdicatū cuius ratio eſt, qa in aliqua ꝓpoſitione eſt dici de oī, qñ ꝑdicatum affirmatur de ſubiecto diſtributo ꝓ oībus ſuis ſuppoſitis, vt hic, oīs hō eſt albus

F ſed quando ꝑdicatū vniuerſaliter affirmatur de ſubiecto, nihil ſumitur ſub ſubō, de quo non enūcietur actualiter, & affirmetur ꝑdicatū cum dicatur de quolibet ſubiecto eius, & affirmetur, iō per prædictam definitionem. Dici de omni conuenienter explicatur.

Primo ſciendū ꝙ dici de oī eſt cōditio ꝑdicati in ordine ad ſubiectū, qa dici, ſeu ꝑdicari eſt cōditio ꝑdicati, & nō ſubiecti, & licet eſſe in toto ſiue diſtributū ſit conditio ſubiecti ꝙ diſtribuitur, tamē dici de oī, ſiue prędicari, de diſtributo eſt cōditio prędicati, & p hoc differūt dici de oī & eſſe in toto, eo ꝙ dici de oī iportat habitu ſinē prædicari ad ſubm, & eſt cōditio, ſed eſſe in toto eſt conditio ſubſti in ordine ad prædicatū, quia ſubm eſt in prædicato, ſicut Dici de oī prędicati i eſſe autē in toto, ſubiecti cōditio eſt.

pars

par ſubiectiua eſt in ſuo toto vniuerſali. Et ſimiliter ẽt dici de nullo in ꝓpõne vniuerſali negatiua eſt conditio prædicati in ordine ad ſubiectum.

Scđo ſciẽdum, ꝙ duplex eſt dici de oĩ ſ. prioriſticum, & poſterioriſticum. Poſterioriſticũ eſt, qñ prædicatũ ſm rẽ dr̃, de ſubiecto, & ſibi cõuenit pro quolibet ſuo ſuppoſito, & ꝓ qualibet differentia tẽporis, vt hic hõ eſt animal, & ideo ad tale dici de oĩ requiritur duplex vniuerſalitas ſ. ſuppoſitorũ, & tẽporum Sed dici de oĩ prioriſticorũ eſt, qñ in aliqua propoſitione prædicatũ ſm modũ enunciãdi affirmatur de ſubiecto pro quolibet ſuo ſuppoſito, vt

B hic, oĩs hõ eſt albus, & nõ requirit̃ ad ipſũ vniuerſalitas ſuppoſitorũ, vel tẽporũ ſm rem, ſed ſufficit, ꝙ in modo enũciandi, ſit vniuerſalis ſuppoſitorũ de quib. prædicatum affirmatur, & de iſto dici de oĩ eſt ſolũ hic ad propoſitum, & non de primo, quia ipſum eſt regulatiuum ſyllogiſmorum affirmatiuorum, & aliud non.

Quid ſit dici de nullo.

Tertio ſciẽdũ, ꝙ dici de nullo eſt qñ nihil eſt ſumere ſub ſubiecto, a quo nõ remoueatur prædicatum, vt nullus hõ currit. ratio eſt, quia in aliqua propoſitione eſt dici de nullo qñ prædicatum negat̃ de ſubiecto diſtributo per ſignũ vle pro oĩb. ſuis ſuppoſitis, & qñ nulli ſuppoſito ineſt, ſed, quãdo negatur taliter de ſubõ, nihil eſt ſumere ſub ſubiecto a quo nõn remoueatur prædica-

C tũ ſm modũ enũciãdi, iõ bñ definit̃ dici de nullo qñ nihil eſt ſumere ſub ſubiecto, a quo nõ remoueat̃ pdicatum.

Quo per dici de omni, & de nullo ſyllogiſmi regulentur.

Quarto ſciendum, quod dici de omni, & dici de nullo ſũt hoc mõ principia regulatiua ſyllogiſmorũ, q̃a per dici de oĩ intelligit̃ iſta maxima. Quicquid dicitur de ſubiecto diſtributo, dr̃ ẽt de quolibet ſuppoſito eius ſumpto ſub ipſo, per quã poſſunt probari omnes ſyllogiſmi affirmatiui, vt facto ſyllogiſmo, oẽ aĩal currit, oĩs homo eſt aĩal, ergo oĩs homo currit, ibi currit, in maiori dicit̃ de animali diſtributo, ergo affirmatur de quolibet ſuppoſito.

D aĩalis, ſed hõ in minori ſumit̃ ſub aĩali, ergo currit de homine prædicabit̃, & ſimiliter per dici de nullo intelligitur iſta maxima. Quicquid negat̃ de ſubiecto diſtributo, negatur de quolibet ſuppoſito eius, & per illã ꝓbant̃ ſimiliter ſyllogiſmi negatiui, ſicut affirmatiui per aliã. Vnde omnes ſyllogiſmi perfecti, qui ſunt directe concludẽtes in prima figura directe regulantur per dici de omni, & dici de nullo, ſed alij ſyllogiſmi imperfecti regulant̃ indirecte, & ex conſequenti, in quantum reducuntur ad ſyllogiſmos perfectos. 12

Argũ.

Cõtra prædicta arguitur primo ſic. In iſta propoſitione, hõ eſt aĩal, nihil

E eſt ſumere ſub ſubõ, de quo non dicat̃ pdicatum, & tñ ibi non eſt dici de oĩ, ergo contra definitionẽ eius Secundo ſic. In iſta propoſitione, oĩs hõ currit, aliquid eſt ſumere ſub ſubiecto, de quo nõ dicitur pdicatũ, q̃a ibi currit, non prædicatur de Antichriſto, vel de Adam, ergo male dicitur, ꝙ dici de oĩ eſt, qñ nihil eſt ſumere ſub ſubõ, de quo non dicatur prædicatum. Tertio ſic. In iſta, oĩs equus currit eſt dici, de oĩ, & tñ eſt aliquid ſumere ſub ſubõ, de quo non dicit̃ prędicatum, quia poteſt ſumi pes vel caput equi, de quo tamen non dicitur curſus ergo contra definitionem.

F Solutio

Quarto ſic. In iſta, Socra. nõ currit, nihil eſt ſumere ſub ſubiecto, a quo nõ remoueatur prædicatũ, & tñ nõ eſt dici de nullo, ergo definitio eius cõuenit alijs a definito. Quinto ſic Nulla regula ingredit̃ regulatũ, vel eſt de cõpoſitione eius, ſed dici de oĩ, & dici de nullo ingrediunt̃ cõpoſitionẽ ſyllogiſmi, q̃a in oĩ propoſitione vli affirmatiua eſt dici de oĩ, & vniuerſali negatiua eſt dici de nullo, ergo ipſa non ſunt principia regulatiua ſyllogiſmorum.

Ad argumenta. Ad primũ dicit̃, ꝙ licet in iſta, homo eſt animal, nihil ſit ſumere ſub ſubiecto de quo nõ dicatur prædicatũ ſecundũ rem, & in aptitudine, non tamen dicitur ſecũdũ modum enunciandi, &c, in actu de quolibet ſup-

A ſuppoſi to ſubiecti, ideo ibi nō eſt dici de omni prioriſticū. Ad ſecundū dr̄ ꝙ in iſta omnis hō currit, hō ſolū diſtribuit, pro hominibus p̄ſentib⁹, ad quos reſtringit rōne illius verbi p̄ſentis tēporis, currit, & ſimilis nō eſt aliq̄d accipere, de quo nō dicat̄ p̄dicatū, vnde Adā, & Antichriſtus nō cōtinent̄ ſub homine ibi diſtributo. Ad tertium dicitur, ꝙ licet per equipoſſit ſumi ſub equo tanquam pars integralis eius, non tamen tanquam pars ſubiectiua eius, & tanquā ſuppoſitū eius, de qua ſumptione ſolū eſt hic ad propoſitū. Ad quartū dr̄, ꝙ ad dici de nullo p̄ſupponit ꝙ poſſit aliq̄d ſumi ſub ſubiecto & quod de qualibet ſumpto ſub eo re B moueat̄ p̄dicatū. mō ſub Socr. ſimplr nihil eſt ſub ſumere, eo quod non hēt ſuppoſita, iō in illa ꝓpoſitione. Socra. nō currit, nō eſt dici de nullo. Ad q̄ntū dr̄, ꝙ licet dici de oī, & dici de nullo p accidēs ingrediant̄ cōpoſitionē ſyllogiſmi tanq̄ diſpoſitiones materię eius, non tn̄ ingrediūtur, per ſe tanq̄ partes materiales compone̅tes ſyllogiſmum. Et non eſt inconueniens, quod regula alicuius virtualiter, vel per accidens ingrediatur compoſitionem ipſius.

Quid ſyllogiſmus.

Syllogiſmus eſt oratio, in qua q̄buſdā poſitis, et conceſſis, neceſſe eſt aliud euenire per ea, q̄ poſita sūt, et cōceſſa, vt oē aīal eſt ſubſtā C tia, oīs hō eſt animal, ergo omnis homo eſt ſubſtantia. Hoc totum orō q̄dam in quibuſdā poſitis. ſ. duabus pręmiſſis, neceſſe eſt aliud accidere ſcilicet concluſionem.

Vide primo Priorū. c. 1.

Definitionis ſyllogiſmi explanatio.

Poſtq̄ Auctor determinauit de principijs ſyllogiſmi materialib⁹ & effectiuis, ſ. de principijs regulatiuis, hic cōſequēter determinat de ipſo ſyllogiſmo, ipsū primo ſic definiēs. Syllogiſm⁹ eſt orō in qua q̄buſdā poſitis, & cōceſſis, neceſſe eſt aliud euenire p ea q̄ poſita sūt, & cōceſſa. In qua diffinitio ne ponitur orō, loco generis Deinde ponitur in qua quibuſdā, ad drīā enthymematis, in quo licet ſint duæ p̄miſſæ virtualiter, & ſecundum intellectum, tn̄ eſt D vna formaliter, & in ſyllogiſmo dēnt eſſe plures formaliter. Deinde ponitur poſitis. i. diſpoſitis in modo & figura ad differētiā inductionis, & exempli, & aliarū cōbinationū inutiliū vbi propoſitiones non diſponūntur in modo. Deinde ponitur, neceſſe eſt accidere. i. ſequi ad differentiam, paralogiſmorū fallaciæ accidētis, vbi cōcluſio nō ſeq̄tur de neceſſitate. Ponit̄ aliud, ad differētiā petitionis principij, vbi cōcluſio non eſt alia a p̄miſſis. Et ponitur, p ea q̄ poſita ſunt, ad drīā paralogiſmorū ſecundū non cā, vt cauſam vbi cōcluſio E non ſequitur pp præmiſſas poſitas.

Primo ſciendū, q̄d licet ſyllogiſmus non ſit oratio ſimpliciter vna, & categorica, eſt tn̄ vna hypothetica propoſitio. Et dr̄ vna propoſitio propter tres cauſas. Primo propter vnitatē medij, in quo duæ extremitates vniuntur, & cōueniunt duæ p̄miſſæ, & illud rōnem dēt efficiētis reſpectu illationis cōcluſionis Secūdo propter vnitatē formæ, quia duarū p̄miſſarum minor eſt contrahēs, & determinans reſpū maioris. ideo hn̄t vnitatē, illę duæ pręmiſſe per modum actus, & potētię ratione talis diſpoſitionis. Tertio propter vnitatē finis, quia illæ duæ ordināntur ad eandē F concluſionē inferendā, & ideo q̄uis nō ſemper vniantur per coniunctionem mediā formaliter, tamē virtualiter poſſūt vniri propter cauſas prius dictas.

Secundo ſciendū, ꝙ in argumētatione duplex reperit̄ neceſſitas. ſ. neceſſitas cōſequētiæ & cōſequentis. Neceſſitas cōſequētiæ, eſt neceſſitas illationis, q̄ ꝓuenit neceſſario, ex neceſſaria habitudine an̄cedētis ad conſequēs. & per hoc ꝙ cōſequēs in antecedēte icludit̄, iō poſito antecedēte, neceſſe eſt ponere conſequēs ſiue antecedēs ſit vnū, ſiue nō. Sed neceſſitas cōſequētis, eſt neceſſitas propoſitionis prouenies ex neceſſaria habitudine ſuorū extremorū, vt hic, homo eſt riſibilis, vel homo eſt animal. Et q̄nque dicit cauſalitatē antece-

Neceſſitas cōſequentis ac conſequētiæ.

A anteced entis ſupra cōſequēs. Et in iſta de finitione nō intelligitur de neceſſitate conſequentis ſic, ꝙ concluſio ſit neceſſarię, ſed ſolum de neceſſitate cōſequētiæ, ſic, ꝙ cōcluſio ſequatur neceſſario.

Tertio ſciēdū, ꝙ cōcluſio ſyllogiſmi nō eſt de eſſentia ſyllogiſmi, & nō eſt, quia illud nō eſt de eſſētia alterius, quo remoto alterū remanet perfectū, & completū in ſua ſpē, ſed cōcluſione remota remanet ſyllogiſmus perfect⁹ in ſpē, quia remanet in determinato mō, & determinata figura, cū ibi ſit diſpoſitio triū terminorū in figura, & duarū pmiſſarū in modo: ergo cōcluſio non eſt de eſſētia eius: ideo in iſta definitione conuenieter ponitur aliud, & dato, quòd cōcluſio nō eſſet alia a toto ſyllogiſmo, eſſet tñ alia a præmiſſis, ideo in ſyllogiſmo, ex pmiſſis poſitis ſequitur aliud ab ipſis.

Concluſio de eſſētia ſyllogiſmi non requiritur eſt.

B

Quarto ſciēdū, qđ ſyllogiſmus diuiditur per perfectū, & imperfectū. Syllogiſmus perfectus eſt, qui habet euidētem neceſſitatē concludēdi, ſicut ſunt quatuor modi directe concludētes in prima figura, ubi ſyllogiſmus hēt euidenter neceſſitatem ſuæ illationis. Sed ſyllogiſmus imperfectus, eſt qui nō habet euidentem neceſſitatē ſuæ illationis, ſed ille fit euidens per hoc, quod reducitur ad modus euidētes primę figuræ, ſicut ſunt oēs alij a quatuor primis modis primę figuræ, quia tñ in omnibus iſtis ſequitur concluſio de neceſſitate (licet non euidenter) ideo prędicta definitio ſyllogiſmi conuenit tam ſyllogiſmo perfecto quá imperfecto, & per hoc patet quòd eſt ſufficiens.

Syllogiſmus perfectus, & imperfectus.

C

Cōtra pdicta arguit primo ſic. Null⁹ motus rōnis, uel diſcurſus intellectus eſt orō, cū nō ſit vox, ſed ſyllogiſm⁹ eſt diſcurſus itellectus, ergo male dr̄, ꝙ ſyllogiſmus eſt orō. Scđo ſic, Ad ſyllogiſmū ſimpliciter nō reqritur, ꝙ pmiſſæ cōcedātur, quia, ſiue concedātur, ſiue nō, concluſio ſeqtur neceſſario, ergo male ponit in textu poſitis, & conceſſis. Tertio ſic: Cōcluſio in materia cōuenit cū premiſſis, quia includit ambas extremitates, & nō cōuenit in forma cū ipſis, ſed in copula verbali, ergo nō eſt alia à pmiſſis, ergo male ponit, qđ in ſyllogiſmo de neceſſitate ſequit aliud. Quarto ſic. Illud qđ accedit nō ſeqtur de neceſſitate, cū poſſit adeſſe, vel abeſſe, ſed cōcluſio ſequit de neceſſitate in ſyllogiſmis, ergo nō eſt neceſſe eā accidere per ea, q̄ poſita ſunt. Quinto ſic. Oīs ſyllogiſmus neceſſario infert ſuā cōcluſionē, & oēs ſyllogiſmi hñt ęqualiter neceſſitatem concludendi, ergo omnes ſyllogiſmi ſunt pfecti, ergo male diuidit ſyllogiſmus per pfectū & imperfectū.

Argu.

D

Ad argumēta. Ad primū dr̄ ꝙ ſyllogiſmus qñq. ſumit, pro eo qđ nō eſt formaliter diſcurſus interior intellectus, ſed ſolū vox cōplexa ſignificans illū interiorē diſcurſū, q fit intellectu, & ſic bñ dr̄, ꝙ eſt orō. Aliqñ tñ capit pro illo diſcurſu, cadiendo ſignificatū pro ſigno, ſed ſic nō capit in pposito. Ad ſcđm dr̄, ꝙ licet ad ſyllogiſmū ſimpliciter nō requirat, ꝙ pręmiſſę cōcedātur, quia ille abſtrahunt a materia vera, vel falſa, tñ requiritur ad ſyllogiſmū dialecticū. Et quia Pet. Hiſpa. hāc definitionē ſúpſit a Boetho definiente in Topicis ſyllogiſmū dialecticū, ideo hic poſuit poſitis, & conceſſis in iſta definitione, quia quāuis hoc nō requiratur ad ſyllogiſmum in coi, tñ ſibi nō repugnat. Ad tertiū dr̄, ꝙ licet concluſio ſcđm partē conueniat materialiter cum pmiſſis, differt tñ formaliter ab his, cū ibi ſit alia habitudo pdicati ad ſubiectū & ex conſequēti alia cōpoſitio eorundē q̄ in pmiſſis, licet n. copula verbali ſcđm ſe maneat eadem, tñ cōpoſitio eius variatur per variationē habitudinis extremorum. Ad quartū dr̄, quòd ſi capiatur accidit prout idē eſt, quòd contingēter euenit, ſic concluſio non accidit de neceſſitate ex præmiſsis, ſed ſi capiatur accidit prout tñ valet ſicut ſequitur, illo modo concluſio bñ accidit, & ſic accipit hic. Ad quintum dicitur, quod licet omnes ſyllogiſmi ſint perfecti quantum ad neceſsitatem eorum, & quo ad eſſe, non tamen quo ad euidentiam neceſſitatis ſuæ, & quo ad bene eſſę.

Solutio.

E

F

De

A *De his quæ ad formationem ſyllogiſmorū requiruntur duabus, ſcilicet, propoſitionibus, maiori, ac minori, et terminis tribus, maiori ſcilicet, ac minori extremitatibus, & medio.*

Omnis autem ſyllogiſmus conſtat ex tribus terminis, & duabus propoſitionibus quarum propoſitionū prima vocatur Maior ſecūda Minor. Ex tribus autem terminis nō poſſunt duæ ꝓpotiones fieri, niſi alter illorū terminorum ſumatur bis, et tūc ille terminus bis
B ſumptus. aut ſubijcietur in vna & predicabitur in alia, aut ſubijciet in vtraq; aut prædicatur in vtraque. Horum autem terminorū alter vocatur. Mediū, alter Maior extremitas, alter Minor extremitas. Mediū, eſt termin⁹ bis sūptus ante cōcluſionē. Maior extremitas, eſt terminus ſumptus ī maiori propoſitione cū medio. Minor extremitas, eſt terminus ſumptus in minori propoſitione cum medio.

Poſtq̄ auctor determinauit de ſyllogiſmo, hoc conſequenter oſtendit, q̄ et quot principia requirant̄ ad cōſtitutio-
C nē eius, & quia materia via gn̄ationis ꝓcedit formā, ideò antequā oſtendat q̄ principia formalia requirātur ad ſyllogiſmū, prius oſtēdit q̄ principia materialia requiruntur ad conſtitutionē eius. Sicut.n. in ſyllogiſmo eſt duplex forma ſ, remota, ſiue cōis, q̄ eſt figura, & ꝓpinqua, ſ. modus, ſic eſt ibi duplex materia, ſ. ꝓpinqua, & remota, remota, vt ſunt tres termini correſpōdētes figurę & ꝓpinqua. ſ. duæ ꝓpoſitiones, quæ correſpondent ipſi modo, quia modus dicit ordinationem propoſitionum, ſicut figura terminorum.

Cur tres termini requirant̄ ad ſillogiſmū.

Primo ſciendū, q̄ in oī ſyllogiſmo requiruntur tres termini ad cōpoſitionē eius, cuius ratio eſt, q̄a ī oī ſyllogiſmo oſtendit̄ vnio, ſiue ſeparatio duorum terminorū in concluſione, ſed talis vnio, vel ſeparatio non pōt oſtendi per terminos concluſionis, q̄a ſic idem probaretur per ſeipſum, ergo præter illos terminos requiritur tertius terminus ad oſtendendū talē vnionē, vel ſeparationē. ergo oīs ſyllogiſmus conſtat ex tribus terminis. Et q̄a ad vnitatem ſillogiſmi requiritur vnitas concluſionis, quia ab ipſa ſillogiſmus dr̄ vnus, ideo tm̄ in ſyllogiſmo requiruntur duæ extremitates, & vnum medium, per quod probatur vnio vel ſeparatio illarū extremitatū, & per hoc patet, quod omnis ſillogiſmus reſoluitur per tres terminos cum ex tribus terminis componatur.

Maioris, et minoris extremitatis, ac medij rationes.

Secundo ſciendū, quod illi tres termini vocātur Medium, Maior extremitas. Minor extremitas. vnde mediū, dr̄ terminus bis ſumpt⁹ ante cōcluſionē, & ratio eſt, q̄a extremitates in ſillogiſmo vniunt̄ in concluſione, ꝓpter vnionē earū in præmiſſis cū medio, ſed medium in vna acceptionē ſolū vnitur cum vna extremitate, ergo ad hoc q̄d vniatur cū duab. extremitatib. vel extremitates cum ipſo oportet quod bis ſumatur, iō medium bis ſumitur ante concluſionem. Sed maior extremitas, eſt terminus ſumptus in maiori ꝓpoſitione cum termino medio, & dr̄ maior extremitas, q̄a ſp̄ ſub ſe continet minorem extremitatē, eo q̄d cōcluſione directa ſemper eſt predicatum reſpectu minoris, & q̄nque etiam continet medium cum minori extremitate, ut in prima figura, & tertia, & ſe habet per modum totius reſpectu eorum modo, totum eſt maius ſua parte. Sed minor extremitas eſt terminus ſumptus in minori propoſitione cum medio, & dr̄ minor reſpectu maioris, in qua continetur ſicut pars in toto. F

Mediū duplex coniunctione, ac poſitione.

Tertio ſciendū, quod dupliciter dr̄ medium in ſyllogiſmis, quando.n. dicitur medium coniunctione, eo quod ipſum eſt vnitiuum extremitatum in cōcluſione, & hoc modo reperitur mediū in qualibet figura. alio modo, dicitur medium poſitione, quando ſcilicet

ſecun-

A ſm ſuam ſubiectionem,& ꝑdicationẽ ponitur inter duas extremitates, vt qñ ſubijcitur maiori extremitati,& prędicatur de minori, vt eſt in prima figura & tunc dr̃ mediũ poſitione & ſolũ talem mediũ poſitione reperitur in prima figura, in alijs aũt ſolũ eſt mediũ cõiũctione,& de vtroq; medio intelligitur ꝑdicta definito medij, qđ eſt terminus bis ſumptus ante concluſionẽ.

Cur tantũ duæ ſufficiãt propoſitiones i ſyllogiſ. & ipſarum nomina.

Quarto ſciẽdũ,quod omnis ſyllogiſmus cõſtat ex duab' ꝓpoſitionib. cuius ratio eſt, quia in ſyllogiſmo, vt dictũ eſt oſtẽditur vnio extremitatum inter ſe in cõcluſione pp vnionẽ earum cũ medio, ſed non põt oſtendi vnio illarum cum medio,niſi ſint duæ ꝓpoſitiones, & niſi mediũ bis ſumat. ratio in omni ſyllogiſmo duæ premiſ-
B ſæ requiruntur,& etiam ſolũ duæ, eo quod iſta vnio extremitatum cũ medio cum duabus pręmiſſis ſufficit ad oſtẽdendum vnionem extremitatum inter ſe & harum propoſitionum, prima dr̃ Maior, & ſecunda minor,& ratio eſt,quia ſecunda ſe habet ſicut cõtrahens & determinans maiorem, & quodammodo eſt pars primæ præmiſſæ,ſed contrahẽs & determinãs ſe habet in minus quam illud quod cõtrahitur, & etiam pars reſpectu totius,ratione cuius ſecũda præmiſſa conueniẽter dicitur minor. & per hoc patet,quę & quot principia materialia requiruntur in compoſitione ſyllogiſmi.

Argũ. Sed cõtra prædicta arguitur primo ſic In qualibet propoſitione, ſunt duo termini,ſed in ſyllogiſmo sũt duę propoſitiones, ergo i quolibet ſyllogiſmo ſunt quatuor termini,& non tm̃ tres. Secundo ſic In ſyllogiſmo ex oppoſitis tm̃ ſunt duo termini, vt hic,omnis hõ currit,nullus hõ currit.ergo nullus homo eſt homo. ergo male dicitur, ꝙ in omni ſyllogiſmo ſunt tres termini. Tertio ſic.In oĩ ſyllogiſmo sũt duæ præmiſſæ cum vna concluſione,ſed cõcluſio eſt vna propoſitio,ergo ſyllogiſmus nõ conſtat ex duabus propoſitionibus tm̃,ſed ex trib'. Quarto ſic. Ois terminus eſt aliquod extremũ,quia dr̃ a terminãdo, ergo nullus terminus eſt medium. ergo terminorum ſyllogiſmi nullus dr̃ medius. Quinto ſic.In eadem ꝓpoſitione nõ põt bis ſumi idem terminus,cum alio termino,ſed ſyllogiſmus eſt vna ꝓpoſitio,& vna oratio vt dictum eſt prius, ergo in eo mediũ non bis ſumitur ante concluſionem. D

Solutio.

Ad argumẽta. Ad primũ dr̃,qđ licet in duabus propoſitionibus,ſint quatuor termini ſm numerum, tñ ſunt tantum tres ſm ſpẽm,qa idem terminus, ſ. medius ſub eadẽ ratione ſumitur in duabus pręmiſſis, ideo eſt idem terminus ſm ſpẽm,& rationem. Ad ſm dr̃, E quod licet in ſyllogiſmo oppoſitis tantum ſint duo termini materialiter, sũt tñ tres formaliter, qa vnus terminus habet rationẽ maioris,& minoris extremitatũ,qui de ſe ipſo negatur in cõcluſione. Ad tertiũ dr̃, ꝙ licet concluſio ſit propoſitio, tamen ipſa nõ eſt de eſſentia ſyllogiſmi,ſed tantum duę præmiſſę, ideo in ipſo non ſunt tres propoſitiones. Ad quartum dicitur, quod licet medium habeat rationem extremi reſpectu præmiſſarum, quas terminat, tamen, reſpectu extremitatum quas coniungit, vel inter quas ponitur cõuenienter dicitur medium, ideo reſpectu diuerſorum dicitur terminus,& medium. F Ad quintum dicitur quod licet ſyllogiſmus ſit vna propoſitio hypothetica, tamen includit plures categoricas, in quibus medium bis ſumitur,& hoc ſufficit.

De modo ac figura, quæ ſunt ſyllogiſmorum formalia principia.

Ad ſyllogiſmum autẽ exigitur Modus et figura. Figura eſt ordinatio trium terminorũ ſecũdum ſubiectionem, & prædicationem. Hæc autẽ ordinatio fit tripliciter vt dictum eſt, & ſecũdũ hoc sũt tres figuræ. Prima figura eſt quando medium ſubijcitur in vna propoſi-

A poſitione, & Prædicatur in alia, vt omne animal eſt ſubſtãtia, omnis hõ eſt animal, ergo oĩs hõ eſt ſubſtãtia. Secũda figura eſt, quando mediũ prędicatur in vtraq; vt omnis homo eſt animal, nullus lapis eſt animal, ergo nullus lapis eſt homo. Tertia figura, eſt quando medium ſubijcitur in vtraque, vt omnis homo eſt animal, omnis homo eſt ſubſtantia, ergo quædam ſubſtantia eſt animal. vnde verſus.

Carmina figurarum.

Prima prius ſubijcit medium, poſt prædicat ipſum.
Altera bis dicit, tertia bis ſubijcit ipſum.

B Modus eſt ordinatio duarũ propoſitionum in debita qualitate & quantitate. Debita qualitas eſt quòd ſi vna ſit negatiua, reliqua erit affirmatiua. Debita quantitas eſt, quòd, ſi vna eſt particularis, reliqua erit vniuerſalis.

Poſtq̃ Auctor ſuperius oſtẽdit q̃ & quot principia materialia requirantur ad formationẽ ſyllogiſmi, hic cõſequẽter oſtẽdit q̃ principia formalia ad ipſũ requirãtur, dicẽs, ꝙ ad ſyllogiſmũ reqrũtur duo principia formalia, ſ. modus, & figura, & qa modus eſt forma C ſpãlis ſyllogiſmi, figura vero forma cõis, ideo prius determinat de figura, q̃ de mõ, ipsã primo ſic definiens. Figura eſt ordinatio trium terminorũ ſm ſubiectionem, & prędicationẽ, & ponitur ibi ordinatio, loco generis. ordinatio. n. cõuenit tã figuræ q̃ modo. & dr̃ triũ terminorũ, ad drĩam, modi, qui eſt ordinatio duarũ propoſitionum. & dr̃ ſm ſubiectionem, & prædicationẽ ad indicandum qualiter ſit illa ordinatio triũ terminorum. Vnde talis ordinatio triũ terminorum non dr̃ figuræ capiẽdo figuram proprie, vt eſt terminatio quantitatis, ſed ſecundũ ſimilitudinẽ, & p ſimilitudinẽ ad figurã triãguli. ſicut. n. in triãgulo ſũt lineę q̃ cõiungũt trib. angulis, ſic in ſyllogiſmo duæ propoſitiones cõiunguntur trib. terminis.

Figura, & eius nominis definitio.

D Primo ſciendũ, ꝙ ſunt tm̃ tres figuræ ſyllogiſmorũ. cuius rõ eſt, qa figura eſt ordinatio trium terminorũ. ſ. medij, & duarum extremitatum. vel ergo tale mediũ ſubijcitur maiori extremitati, & prædicatur de minori, & ſic eſt prima figura, vel predicatur de vtraq. & ſic eſt ſecunda figura. vel ſubijcitur vtriq & ſic eſt tertia figura. Et p hoc hñr definitiones triũ figurarum. vnde Prima figura eſt, qñ illud quod ſubijcitur in maiori prædicatur in minori propõne. Secunda vero eſt, qñ idẽ p̃dicatur ĩ vtraq. Tertia vero, qñ idẽ ſubijcitur in vtraq. & ordinatur ſic. qa E mediũ, quod ſubijcitur in vno, & p̃dicatur in alia, eſt mediũ poſitione & cõiunctione ſimul, iõ eſt verius mediũ, q̃ illud, quod ſubijcitur vel p̃dicatur tm̃ & iterũ, ꝙ ſemper prædicat̃ coniungit extremitates vniuerſaliter, & non particulariter, ſicut qñ ſubijcitur. Ideo cõueniẽter ponitur ſcd̃a figura, in qua mediũ p̃dicatur in vtraq. propõne, figuræ. n. ordinantur ſecundum maiorẽ vel minorem perfectione ſui medij.

Secũdo ſciẽdum, quod licet ſit vna figura, in qua mediũ ſubijcitur in maiori, & prædicatur in minori, tamẽ nõ poteſt eſſe figura, in qua medium prædicetur in maiori propoſitione, et ſubijciatur in minori. Et rõ eſt. qa, ſi mediũ F prædicaretur in maiori propoſitione, haberet rõnẽ totius reſpectu maioris; & ſi ſubjceretur in minori, haberet rõnem partis, reſpectu minoris. & quia maior extremitas ſe habet vt totũ reſpũ minori, ſi tale medium ſi totũ reſpectu maioris erit totum reſpectu minoris extremitatis, & ſic erit totum & pars, inferius & ſuperius, maius & minus reſpectu minoris extremitatis. ſed hoc eſt impoſſibile. iõ talis diſpõ figurę eſt impoſſibilis, ideo nõ eſt ponenda quarta figura, ſicut poſuit Galenus, & licet mediũ qñq. in prima ꝓpoſitione prędicet̃, & in ſecũda ſubijciatur, tñ ſecũdũ rẽ, ſecũdã propoſitio eſt maior, quia.

Vide digreſſionem Auerrois cõt. Gale. in 1. Prio. c. 8

A quia prædicatum eius cōtiret mediū, & minorem extremitatem, ideo in ea ſumitur maior extremitas cum medio, & ibi eſt diſpoſitio primæ figuræ. ſed eſt tranſpoſitio præmiſſarum.

Quid ſit modus. Tertio ſciendū, ꝙ modus eſt ordinatio duarū propoſitionum in debita qualitate & quātitate: & ponitur ordinatio loco generis. & ponitur duarum propoſitionum ad differentiā figuræ, quæ eſt ordinatio trium terminorum. & ponitur in debita qualitate & quātitate, ad differentiam combinationum inutilium, in quib. non eſt debita qualitas & quantitas. Vndę cōbinatio inutilis, eſt ordinatio duarum propoſitio-B num, ex quib. non ſequitur formaliter aliqua cōcluſio, ſicut qñ ambæ ſūt particulares, vel ambę negatiuæ, talis combinatio dicitur inutilis, quia non valet ad aliquid cōcludēdū. & licet in ea ſit diſpō figuræ, tamē ibi nō eſt debita ordinatio propōnū, ideo non eſt modus.

Debita propoſitionum Quantitas & qualitates. Quarto ſciendum ꝙ debita quantitas eſt q, ſi vna eſt particularis, reliqua ſit vniuerſalis, & rō eſt, q̄a ex puris particularib. nihil ſequitur ideo, ſi vna eſt particularis, aliam oportet eſſe vniuerſalem, non tamen oportet econtra, ſi vna ſit vniuerſalis, ꝙ alia ſit particularis, ambę.n. poſſunt ſimul eſſe vniuerſales. Sed debita qualitas eſt, ꝙ ſi vna C ſit negatiua, reliqua ſit affirmatiua, & rō eſt, quia ex puris negatiuis nihil ſequit, & non econtra, ſi vna ſit affirmatiua reliqua erit negatiua, q̄a ex puris affirmatiuis pōt fieri bon⁹ ſillogiſm⁹. & ꝑ hoc patet, q̄ & quot ſunt principia formalia ad ſillogiſmū requiſita.

Arguṁ. Sed cōtra ṗdicta arguitur primo ſic. Ordinatio eſt quædam actio, cū ordinare ſit agere, ſed figura nōn eſt actio, ergo male dr̄, ꝙ eſt ordinatio. Secūdo ſic. In hac propoſitione, aīal rōnale eſt homo, eſt ordinatio trium terminorū ſm ſubiectionē & prædicationem, & tamen ibi non eſt aliqua figura, quod probarē inductiue in omnib. figuris, ergo definitio figuræ conuenit alijs a definito. Tertio ſic. Illud, ꝙ ṗdicatur de vtraq. extremitate ponit ſuper ambas extremitates, ſed illud ꝙ ſubijcit in vtraq. eſt inferius ad ipſas, ergo nullum tale eſt mediū. ergo non eſt vna figura, in qua mediū prædicetur in vtraque, vel ſubijciat in vtraq. Quarto ſic. D Impoſſibile, eſt modus, & tamē nō eſt ordinatio duarum propoſitionum, ergo cōtra definitionē modi. Quinto ſic. Qñ ambæ præmiſſæ ſūt vniuerſales affirmatiuæ in ſcd̄a figura eſt ordinatio duarū propoſitionū in debita qualitate & quantitate, tñ nō eſt modus, ergo definitio modi cōuenit alijs a definito.

Solutio. Ad argumēta. Ad primū dicitur, ꝙ ſi capiatur ordinatio actiue pro actione ordinantis, ſic eſt actio, ſed, ſi formaliter capiatur pro diſpoſitione formali terminorū, ſic non eſt actio, & hoc E modo ſolum figura eſt ordinatio. Ad ſecundum dr̄, ꝙ licet in illa propoſitione animal rationale eſt homo, ſit ſecūdum rē ordinatio trium terminorum, tñ non ordinantur per modū triū: ſed modum duorum, quia animal rationale ſe habēt per modum vnius termini tm̄, & ad figuram requiritur, ꝙ ordinētur tres termini ſecundū modū trium terminorum. Ad tertiū dicitur, quòd licet illud, quod prædicatur de vtraque extremitate nō ſit medium poſitione, eo quòd eſt ſuperius poſitione, tñ bene eſt medium coniunctione reſpectu extremitatum. & etiam, quod ſubijcitur F in vtraq: eſt mediū coniunctione, licet ſit inferius poſitione. Ad quartum dicitur, quòd ſi capiatur modus, vt eſt adiacens rei determinatio, ſic impoſſibile, eſt modus, ſed, ſi capiatur pro formali diſpoſitione propoſitionum, ſicut ſolū in propoſito capiatur, ſic non eſt modus. Ad quintum dicitur, quòd quādo ambę ſūt vniuerſales affirmatiuæ in ſecūda, licet ibi ſit qualitas debita ad modum in cōi, tamē ibi nō eſt debita qualitas ad modum ſecundæ figuræ. & ad hoc ꝙ ſit modus in aliqua figura, ibi requiritur debita qualitas & quantitas ſm exigentiam figuræ. ideo illi diſpoſitioni non conuenit definitio modi.

Ad

A

Ad ſyllogiſmorum formationem in quacunque figura regula neceſſaria accommunes.

Vide in 1. Prio. c.7. Vnde danť tales regulæ vniuerſales ad quãlibet figuram. Ex puris particularibus, indefinitis, vel ſingularibus nihil ſequitur, vnde oportet alteram præmiſſarum eſſe vniuerſalem, vel vtranque. Item ex puris negatiuis nihil ſequitur, vnde oportet altera premiſſarum eſſe affirmatiua. Item, ſi aliqua præmiſſarum fuerit particularis concluſio erit particularis. & non B econtra. Itẽ, ſi aliqua præmiſſarũ fuerit negatiua, cõcluſio erit negatiua. Itẽ, mediũ nunquã debet poni in concluſione. Vnde uerſus.

Partibus ex puris, ſequitur nil, ſiue negatis.
Si qua preit partis, ſequitur concluſio partis.
Si q● negata præit, concluſio ſitque negata.
Lex generalis erit, medium concludere neſcit.

C Poſtq̃ Auctor determinauit de modo, & figura in generali, quę ſunt principia formalia ſyllogiſmorum, hic cõſequenter ponit alias regulas, quę ſunt gñales cuilibet figuræ. Quarũ prima eſt, quod ex puris particularib vel indefinitis non põt fieri ſyllogiſmus, cuius regulæ tres ſunt rationis, quarum prima eſt, quia omnis bonus ſyllogiſmus regulatur per dici de omni, vel dici de nullo, ſed cum ambæ præmiſſæ ſunt particulares, ibi non eſt dici de oi, vel dici de nullo, cum ibi non ſit ꝓpoſitio vniuerſalis, ergo talis diſpoſitio eſt inutilis. Scđa cã eſt, qa pp vnionẽ extremitatum cũ medio pro diuerſis partibus medij, non ſequ tur vnio extremitatũ inter ſe gr̃a formæ, licet aliqñ fiat hoc gr̃a materiæ, ſed qñ ambæ præmiſſæ ſunt particulares, extremitates pñt vniri cũ medio ꝓ diuerſis partibus, vt hic quoddã aial eſt equus, q dã hõ eſt aial, ergo hõ eſt equ⁹. ibi hõ, & equus vniuntur cũ aiali ꝓ diuerſis partibus eius, ideo nõ ſequitur vnio illarũ extremitatum inter ſe. Tertia cã eſt, qa arguẽdo ex puris particularib⁹, vel indefinitis pñt reperiri termini in qb oi, & i qb. nulli. ergo talis cõbinatio eſt inutilis. Quid aũt ſit reperire terminos in qbus oi, & in qu b. nulli, alias videbitur & nũc cã breuitatis relinqtur. ergo ex puris particularib. ſiue indefinitis non fit bonus ſyllogiſmus.

Ex puris particularib. nil ſeq.

D Primo ſciẽdũ, ꝙ ſcđa regula eſt, ꝙ ex puris negatiuis eſt i nulla figura fit bonus ſyllogiſmus, ſed oportet alterã B pmiſſarũ eſſe affirmatiuã vel ambas. cuius ſunt duæ rões, prima eſt, qa pp ſeparationẽ aliquorũ extremorũ ab aliquo tertio, nõ ſeqr vnio, vel ſeparatio eorũ inter ſe, ſicut pp ſeparationẽ hoĩs & riſibilis a lapide nõ ſeqẽ vnio. uel ſeparatio hoĩs, & riſibilis adiuicẽ, ſed qñ ambę pmiſſę sũt negatiuę denotat ibi ſeparatio duarum extremitatũ ab vno tertio, ergo non ſequiť vnio, vel ſeparatio duarũ extremitatũ inter ſe iõ ex puris negatiuis nunq̃ formaľr ſequiť aliqua concluſio, nec in aliqua figura põt fieri bonus ſyllogiſmus. Scđa rõ eſt, qa arguẽdo ex puris negatiuis pñt reperiri termini in qb. oi, & in qb. nulli Termini in quib oi sũt, vt aial, lapis, equus. Termini in qb. nulli, vt equus, ho, lapis, ergo nihil ſeqiť formaliter ex puris negatiuis. Et hæc eſt probatio gñalis, q̃ dat Ariſt. ad oẽs combinationes iutiles, de qua poſterius videbitur.

Vide ex ne tertia figu ræ.

Ex puris negatiuis nil ſeq tur.

F Secundo ſciendum, ꝙ tertia regula eſt, qđ ſi aliqua premiſſarũ fuerit particularis. concluſio erit particularis, cu ius rõ eſt, qa extremitates ſyllogiſmi vniunť in concluſionẽ virtute vnionis earum cum medio in præmiſſis, ſed cũ aliqua præmiſſarũ eſt particularis, & alia vniuerſalis, extremitates vniũť in medio particulariter tãtum, quia quãuis vna vniatur vniuerſaliter cum medio, alia tñ vnitur particulariter ſolũ

Præmiſſa particularis, et concluſio erit particularis

P cum

A cũ ipſo medio, & cũ alia extremitate. ergo tales extremitates ſolũ particu'ariter in cõcluſione dẽt vniri, vnde in tali diſpoſitione pmiſſa vniuerſalis, & pmiſſa particularis ſe hñt ſicut cã vniuerſalis, & cauſa particularis i naturalibus, ſed effectus in naturalib. magis ſimilat cauſę particulari q̃ cauſę vniuerſali, vt hõ genitus magis aſſimilat homini generati q̃ Soli, quia Sol eſt vniuerſale generans. ergo ſimiliter in pdictis, concluſio debet magis aſſimilari præmiſſę particulari quam vniuerſali.

B Tertio ſciẽdũ. ꝙ quarta regula talis eſt, ꝙ ſi aliqua pmiſſarũ fuerit negatiua cõcluſio dẽt eſſe negatiua. cuius rõ eſt, quia vnio vel ſeparatio extremitatũ i cõcluſione ſequit ppter ſeparationẽ vel vnionẽ earũ in pmiſſis, ſed quando vna pmiſſarũ eſt affirmatiua, & alia negatiua q̃ extremitate ſeparãtur abinuice per hoc q̃ vna coniũgit cũ medio, a quo alia ſeparatur i pmiſſa negatiua. ergo oportet ipſas extremitates ſeparari abinuicẽ in cõcluſione ergo qñcũ que aliqua præmiſſarum eſt negatiua oportet concluſionem eſſe negatiuã.

Premiſſa negatiua, & cõcluſio negatiua erit.

Quarto ſciẽdũ, ꝙ quĩta regula talis eſt, ꝙ medium nunq̃ debet pòni in cõcluſione. cui⁹ ſunt duę rões. Prima rõ eſt. quia vel poneretur cum maiore extremitate, & tũc cõcluſio nõ differret

C a maiore præmiſſa, vel poneret cũ minore extremitate, & tũc concluſio nõ differret a minore propoſitione, & ſicut vtroq; mõ nõ eſſet alia præmiſſis, quod eſt contra rationẽ ſyllogiſmi, igitur medium non debet poni in concluſione. Secunda ratio eſt, quia in omni ſyllogiſmo debet cõcludi vnio, vel ſeparatio extremitatũ inter ſe, cũ illę ſit finis ſyllogiſmi, ſed ſi mediũ poneret in cõcluſione, denotaretur vnio, vel ſeparatio medij ab aliqua extremitate, & nõ ex extremitatũ inter ſe. ergo non haberetur finis ſyllogiſmi, & per conſequẽs non debite fieret ſyllogiſmus, & in hoc patent regulæ ſyllogiſmorum generales omnibus figuris.

Cõtra prædicta arguitur primo ſic. bñ ſequit, Soc eſt aĩal, Soc. eſt riſibilis D ergo qddã riſibile eſt aĩal; ergo ex puris ſingularib. aliquid ſequit. ergo eadẽ ratione ex puris particularib. Scđo ſic. Bñ ſequitur, ſi non eſt homo, non eſt riſibile, ſed non eſt hõ, ergo nõ eſt riſibile, & tñ ibi arguit ex puris negatiuis ergo ex puris negatiuis, aliquid ſequit. Tertio ſic. Quanto aliqua cauſa eſt maioris virtutis tãto põt ſibi aſſimilare effectũ, ſed præmiſſa vlis, eſt maioris virtutis q̃ particularis, ergo magis dẽt ſequi concluſio vniuerſalis q̃ particularis, cum præmiſſa ſp ſic vniuerſalis. Quarto ſic. Non ſequit ſeparatio extremitatũ in cõcluſione niſi ſeparẽtur in præmiſſis, ſed qñ vna pręmiſſa ũ eſt affirmatiua, & alia negatiua, extremitates nõ ſeparantur abinuice i pręmiſſis, E ergo nõ ſequitur ſeparatio earũ in cõcluſione, & per conſequẽs nõ oportet, quod, ſi aliqua pręmiſſarum ſit negatiua, quod cõcluſio ſit negatiua. Quinto ſi. Medium quandoque includitur in minori extremitate, ſicut ſuperius in inferiori, ſed minor extremitas ſẽper ponitur in concluſione ergo medium intrat quandoque in concluſionem.

Ad argumẽta. Ad primũ dĩ, ꝙ licet in illa argumẽtatione ſequat aliquid ſyllogiſtice p ſyllogiſmũ expoſitoriũ, nõ tñ per ſyllogiſmũ ſimplr, q̃ fit i aliquo modo, & i aliqua figura: Et eſt ſyllogiſmus, & enim expoſitorius, cui⁹ mediũ eſt ſingularius regulare ſingulariter tm̃, vt ibi, Socrates eſt aĩal, Socrates eſt riſibilis. ergo riſibile F eſt aĩal. Et principiũ regulatiuũ eius, p affirmatiuis eſt, quęcunq; in vno ſingulari ſingulariter tanto conueniunt, illa inter ſe cõueniunt, ſed principiũ regulatiuum eius pro negatiuis, eſt qñcunque duorum vnum conuenit cũ vno ſingulari, a quo aliud diſconuenit, illa inter ſe diſconueniunt. Ad ſcđm dr, ꝙ ibi non arguitur ex puris negatiuis quia maior eſt vna conditionalis affirmatiua, nec arguitur per ſyllogiſmũ categoricorum, ſed per ſyllogiſmũ hypotheticum. ſ. a tota conditionali cũ poſitione antecedẽtis ad poſitionem conſequen-

Solutio. Syllogiſmus expoſitorius.

A ſequentis. Ad tertiũ dicitur, ꝙ licet ꝓpoſitio vniuerſalis ſit maioris virtutis in inferendo concluſionẽ quã particularis, tamen non oportet concluſionẽ magis aſſimilari vniuerſali, eo qđ ipſa non eſt totalis cauſa ipſius cõcluſionis, & propinqua, ſed particularis præmiſſa eſt cauſa propinquior, & immediator concluſionis; Ad quartum dr, ꝙ quãdo aliqua præmiſſarum eſt negatiua, licet extremitates non primo, & ꝑ ſe abinuicem ſeparentur, tamen bene ex conſequenti ſeparantur inquãtum vna cõiungitur cum medio, a quo alia ſeparatur. Ad quintum dicitur, quòd licet medium ſecundum rẽ includatur in minori extremitate, non tamẽ ſecũ B dum rem, & vocem ſimul, ideo non intrat concluſionem eo modo quo ponitur medium in præmiſſis.

Enumeratio modorum primæ figuræ, deque ipſo directè concludere, ac indirectè, duabuſque regulis.

1. Prio. c. 6. Prima figura nouem habet modos, Quorum primi quatuor concludunt directè, reliqui vero quinque concludũt indirectè. Directè aũt concludere, eſt maiorẽ extremitatẽ prædicari de minori in cõcluſione. Indirectè aũt concludere, eſt minorẽ extremitatẽ prędicari de maiori in cõcluſione. No- C ta hic duas regulas, quarũ prima conuenit tantũ primę figuræ quo ad quatuor primos modos, & ſecundæ quo ad omnes. Secunda ẽt cõuenit tantũ primæ figuræ quo ad eius quatuor primos modos, & tertiæ figuræ quo ad omnes.

Prima regula talis eſt.

Minore exiſtente negatiua nihil ſequitur.

Secunda regula talis eſt.

Maiori exiſtente particulari nihil ſequitur.

Poſtquã auctor determinauit de ſyllogiſmo in gñali ponendo definitionem eius, & oſtẽdẽdo ex qb principijs materialib. & formalib. componit, & ponendo aliquas regulas generales omnibus figuris, hic cõſequẽter determinat de ipſo in ſpãli docendo formationẽ ſyllogiſmorũ in qualibet figura. Et primo docet formarẽ ſyllogiſmos in prima figura, cuiꝰ ratio eſt, quia illi ſyllogiſmi, qui ſũt ꝑ ſe de prima figura ſũt perfectiores alijs, eo ꝙ in ipſis mediũ poſitione eſt, & cõiũctione, quia ſubijcitur maiori extremitati, & ꝑdicatur de minori, & ẽt cõiungit extremitates inter ſe. in alijs aũt eſt ſolũ mediũ coniunctione & non poſitione, & ꝑp hoc ẽt auctor determinauit prius de prima figura quã de alijs duabus, primo enumerando ſuos modos in generali, poſtea determinando de ipſis in ſpeciali. D Intẽtio partis huius, & ordo.

E Primo ſciẽdũ, quod primæ figurę nouem ſunt modi, quatuor directè cõcludẽtes, & quinq. indirectè. quorum ſic habet ſufficiẽtia, quia modus eſt ordinatio duarũ ꝑmiſſarũ. vel ergo ambæ præmiſſæ ſunt vniuerſales, vel ambæ particulares, vel maior vlis, & minor particularis, vel ecõtra. Si ambæ ſunt vniuerſales, hoc eſt quadrupliciter, vel ambæ ſunt affirmatiuæ, & ſic eſt Barbara, & Baralipton indirectæ concludens, vel ambæ negatiuæ, & ſic nihil ſequit vel, maior affirmatiua & minor negatiua, & ſic eſt Fapeſmo, vel econtra, maior negatiua, & minor affirmatiua, & ſic hñtur Celãtes, & Celarẽt. Si ambæ ſunt particulares, hoc eſt quadrupliciter vt prius, & quocunq. modo diſponãtur ſp eſt cõbinatio inutilis, quia ex puris particularib. nihil ſequitur. Si maior ſit vniuerſalis, & minor particularis, hoc eſt quadrupliciter, quia vel ambæ ſũt affirmatiuę, & ſic ſũt Darij, & dabitis, vel ambę negatiuæ, & ſic nihil ſequit, vel maior eſt negatiua, & minor affirmatiua, & ſic eſt Ferio, vel maior eſt affirmatiua, & minor negatiua, & ſic iterũ nihil ſeqt. Si vero maior ſit particularis, et minor Modos nouem 1. figura tantum habet. F

A vniuerſalis hoc eſt dupliciter in prius, & quocunq; modo diſponatur ſemper eſt combinatio inutilis, niſi quando maior eſt affirmatiua, & minor negatiua, ſicut eſt Friſeſomorum.

Scdo ſciendum, ꝙ Baralipton, Celãtes, & Dabitis nõ diſtinguuntur a trib. primis modis eſſentialiter quãtum ad diſpoſitionem duarum ꝓpoſitionũ in debita qualitate, & quãtitate, quia eadẽ eſt ordinatio pmiſſarum in Barbara, & in Baraliptõ, & ſimiliter in alijs, ſed diſtinguuntur ab ipſis accidentaliter quãtum ad modos concludendi directe, & indirecte. Ideo Ariſ. qui ſolũ diſtinguit modos ſyllogiſmorum quãtũ ad eſſentialem diſtinctionem, ſ. ordinẽ præmiſſarũ, non diſtinguit illos modos a trib. primis. Sed Boethus, & Pet. Hiſp. conſiderãtes ſyllogiſmũ quantũ ad præmiſſas, & modum concludẽdi, & poſuerunt illos tres modos diſtinctos ab alijs trib. modis, eo quòd concludunt indirecte, alij vero directe.

2. prior. c. 1. Ari eos põit & alios.

Tertio ſciẽdũ pro directe concludere, eſt maiorem extremitatem prædicari de minori in concluſione, & concludere indirecte, eſt minorẽ extremitatẽ prædicari de maiori in concluſione. cuius rõ eſt, qa, qñ maior extremitas pdicat de minori i cõcluſione, ibi deſignatur directus motus rõnis, q̃ icipit a maiori extremitate, & fit per medium ad minorem extremitatẽ, & deinde cõparatur minor extremitas ad maiorẽ in cõcluſione, & intellectus in tali motu cum peruenit ad minorem extremitatem directe cõparat eã ad maiorẽ, iõ ibi fit directa concluſio. Sed qñ minor prędicat de maiore, deſignat indirect⁹ motus rõnis, quia degnat, ꝙ intellect⁹ primo accipit maiorẽ cũ medio, & ſm minorẽ cum medio, & iterũ reuertitur ad maiorẽ extremitatẽ anteq̃ vniat ipſam cum minori extremitate, & non vnit minorem directe, & immediate poſt acceptionẽ minoris cũ medio, & hęc cã quare concluſio dr̃ directa, vel indirecta eſt generalis ad oẽs figuras.

C

Quarto ſciẽdũ, ꝙ pro modis primę figuræ directæ concludẽtib. ponũtur plures regulæ, quarũ prima eſt ꝙ minore exiſtẽte negatiua, nihil ſequit in prima figura directe. cuius rõ eſt, q̃a ſi minor eſt negatiua, oportet maiorem eſſe affirmatiuã, & cõcluſionẽ eſſe negatiuã propter duas regulas prius poſitas, ergo maior extremitas nõ diſtribueret in maiori propoſitione, cũ eſſet pdicatũ propoſitionis affirmatiuæ, & tñ diſtribueret in concluſione cũ eſſet pdicatũ propoſitionis negatiue, ꝙ ſg diſtribuitur, & ſic argueret a nõ diſtributo ad diſtributum, & hoc arguere a poſitione conſeqñtis ad poſitionẽ antecedẽtis, q̃a non diſtributum eſt conſequẽs reſpectu diſtributi, ſicut hõ eſt cõſequẽs ad oẽ hoiem. & ẽt ibi pñt pari termini in qb. oĩ, vt aĩal, hõ, equus, & termini i qb. nulli, vt aĩal, hõ lapis, ergo minore exiſtẽte negatiua non ſeqtur aliqua cõcluſio directe, dr̃ directe q̃a bñ ſequit indirecte, vt in Fapeſmo, ꝙ Friſeſomorũ. Scd̃a regula eſt, ꝙ maiore exiſtente particulari nihil ſeqtur directe i prima figura, cuius rõ eſt, q̃a in prima figura ad concludendũ directe, oportet minorẽ eſſe affirmatiuã, vt dcm̃ eſt, & ſic mediũ non diſtribueret in minore cũ ſit prædicatũ minoris ꝓpoſitionis affirmatiuæ, nec in maiori, cum ſit ſubiectum propoſitionis particularis, & ſic tenebitur particulariter in vtraq;, & poterit vniri pro diuerſis partib. eius cum duabus extremitatib. ex qua vnione non ſequitur aliqua cõcluſio, ideo maiore exiſtent particulari in prima figura nihil ſequitur directe, licet bene indirecte, vt in Friſeſomorum etiã poſiti maiori particulari pñt reperiri termini in q̃b. omni & in quib. nulli, & ſic ex cõbinatio inutilis.

B

1. T. c. 6.

F

Sed contra prędicta arguitur primo ſic. Idẽ eſt modus & cõbinatio vtilis, ſed in prima figura ſũt tm̃ quatuor cõbinationes vtiles ad concludendum directe, & duæ ad concludendum indirecte, ergo tm̃ ſunt ſex modi primæ figuræ, & ſic male ponuntur nouẽ. Secũdo ſic. Hic, maior extremitas prædicat de minori

Argũ.

A minori dicẽdo, oĩs hõ eſt aĩal, ſuq̃a eſt hõ. ergo ſubſta eſt aĩal, & tñ ibi eſt indirecta concluſio, cũ ibi ſit indirecta p̃dicatio, ergo contra definitionem huius, quod eſt directe cõcludere. Tertio ſic. Minor extremitas ſe habet vt pars reſpectu maioris, ſed pars non p̃dicat̃ de toto, quia dicit eſſe totius, ergo indirecte concludere non eſt qñ minor extremitas prædicat̃ de maiori. Quarto ſic. Bene ſequitur, quoddã rõnale currit. oĩs hõ eſt rationalis, ergo quidã hõ currit, q̃a ex oppoſito conſequentes ſequitur oppoſitũ antecedentis, vt calore patet intuẽti, ergo maiore particulari exiſtẽte, aliq̃d ſeq̃tur directe in prima figu-
B ra. Quinto ſic. Bene ſeq̃t, oẽ non hõ eſt riſibile, lapis non eſt hõ, ergo lapis nõ eſt riſibilis. ergo minor exiſtente negatiua in prima figura aliquid ſequitur.

Solutio. Ad argumẽta. Ad primum dr̃, q̃ licet in prima figura ſint tñ duæ combinationes primo, & p̃ ſe vtiles ad cõcludendum directe, tñ ſunt plures aliæ vtiles ex conſequenti ad concludendũ indirecte, q̃a cõbinationes, q̃ ſunt in trib. modis, primo, & p̃ ſe valet ad cõcludẽdũ directe, & ex conſequẽti, per cõuerſionem ſuarum concluſionũ ad cõcludendũ indirecte, & oĩs ſyllogiſmus cuius concluſio conuerti poteſt, poteſt concludere directe & indirecte. Ad ſm dr̃, q̃ non dr̃ directa concluſio, eo, q̃ ſit ibi directa p̃dicatio, ſe quia ibi denotatur directus p̃ceſſus rationes, vt ſupra
C dictum eſt. Ad tertium dr̃, q̃ licet minor extremitas non ſẽper d'cat ſm rẽ totũ eſſe maioris, tñ bene dicit ſm modum, inquãtum enunciatur de ipſa, & hoc ſufficit ad hoc, q̃ prędicet̃ de maiori q̃a hic indifferens eſt verũ veræ vel falſæ prędicet̃. Ad quartum dr̃, q̃ licet in illo argõ ſequatur cõcluſio gr̃a materiæ ſ. p̃pter conuertibilitatẽ rationalis, & hoĩs, non tñ gr̃a formæ arguendi q̃a non tenet in oĩb terminis coſimili forma arguẽdi retenta, vt non ſequit̃, quoddam aial eſt aſinus. oĩs homo eſt animal, ergo quidã hõ eſt aſinus, cũ anteceds ſit verũ, & conſequens falſum.

Not. iſtã rſiſionẽ.

Ad quintũ dr̃, q̃ ibi non eſt formaliter ſyllogiſmus, eo q̃ ſubiectũ maioris, ſ. non hõ non prædicat̃ in minore, ſed homo ibi prædicat̃. ideo non bene arguitur in prima figura, ſed tñ eſt ibi virtualiter ſyllogiſmus, inquantũ iſta lapis non eſt homo æquiualet iſti, lapis eſt non hõ, ſed tunc minor erit affirmatiua, & arguetur in Darijs.

De duobus modis arguendi in prima figura Barbara, ac Celarent.

Barbara. Primus modus primæ figuræ conſtat ex duabus vniuerſalibus affirmatiuis directe concludentibus, vt Barbara

Omne animal eſt ſubſtantia, E
Omnis homo eſt animal, ergo
Omnis homo eſt ſubſtantia.

Celarẽt. Secũdus modus cõſtat ex maiori vniuerſali negatiua, & minore vniuerſali affirmatiua, vniuerſalem negatiuam directe concludentibus: vt. Celarẽt

Nullum animal eſt lapis.
Omnis homo eſt animal, ergo
Nullus homo eſt lapis.

Poſtq̃ Auctor in gñali enumerauit modos primæ figuræ, hic conſequenter in ſpeciali determinat de vno quoque ipſorũ, & primo tã de modis directe concludentib. q̃ de indirecte cõcludentib. et inter modos directe cõcludẽtes primo determinat de modis vniuerſalibus q̃ de particularib. & adhuc inter vl̃es, prius determinat de modis vniuerſalis affirmatiuo, q̃ intelligitur per Barbara, q̃ de mõ vniuerſali negatiuo qui intelligitur per Celarent eo q̃ affirmatio præcedit negationem. F

Primo ſciendũ quod Barbara cõſtat ex duab. p̃poſitionib. vl̃ibus affirmatiuis maiore & minore, vniuerſalem affirmatiuam directe concludentibus, vt omne animal, eſt ſubſtantia, omnis homo eſt animal, ergo omnis homo

A eſt ſubſtātia ꝓbatur iſta cōſequētia qꝛ regulať per dici de oī, nā quicquid ꝑdicatur de ſubiecto diſtributo prędicatur de quolibet ſuppoſito ſumpto ſub ipſo, ſed in iſto ſyllogiſmo ſubſtantia dr̄ de animali diſtributo in maiore,& hō ſubſumitur ſub animali,cum aīal enūcietur de ipſo,ergo ſubſtantia dr̄ de oī hoīe,eo modo,quo dr̄ de oī animali,in quo includitur oīs,homo , aliter ſic ꝓbatur , quia conſequentia formalis eſt, quæ tenet in omnib. terminis conſimili forma arguendi retenta , ſed conſequentia facta in Barbara tenet in oib. terminis , quia non eſt dabilis inſtantiæ,igitur ibi eſt cōſequentia formalis. B

Conſequentiæ formalis ratio.

Secundo ſciendum eſt , ꝙ inter oēs modos figurarum iſte modus,ſ.Barbara eſt pfectior ſimpliciter, & ratio eſt, qꝛ eſt vniuerſalis, & affirmatiuus, ſed inquantum eſt vlis eſt pfectior oībus alijs particularibus & in quantū eſt affirmatiuus eſt perfectior oib.modis negatiuis.Item in eo concludiť vniuerſalis affirmatiua concluſio, ſed illa eſt difficillima ad cōcludēdū , qꝛ ſolū in vna figura,& in vno mō pōt concludi,ipſā .n.non concluditur in ſecunda figura, cum ibi concludať negatiue tm̄, nec in tertia , cū ibi concludať particulariter C tm̄,nec concluditur in alio modo primæ figuræ ab iſto primo , ideo ſolum in illo modo ipſa poteſt concludi , quolibet autem alia concluſio poteſt pluribus modis concludi , vt in ſequentibus apparebit .

Modus arguēdi in Celarēt quō ꝓbatur.

Tertio ſciendum ꝙ Celarent ſcđus modus conſtat ex maiori vli negatiua, & in minore vlis affirmatiua, vniuerſalem negatiuā concludentibus,& ꝓbatur,ꝙ iſta conſequentia,ſit bona per regulā de dici de nullo, arguēdo ſic.nullū aīal eſt lapis,oīs homo eſt aīal,ergo nullus homo eſt lapis.ibi negať in maiori de aīali diſtributo , & de quolibet contento ſub ipſo,ſed oīs homo cōtinetur ſub animali deſtributo , igitur remouetur lapis ab homine diſtributo l poteſt ēt probari per definitionē conſequētiæ formalis, qꝛ tenet in oībus terminis cōſimili forma arguēdi retenta. D

Quarto ſciendū, ꝙ in iſto modo,& in oib. alijs oportet medium manere idem cū ſubijcitur in maiore,& ꝑdicatur in minore, & ēt maior extremitas dēt manere eadē in prædicato maioris ꝓpoſitionis;& in prædicato concluſionis , & minor extremitas in ſubiecto minoris,& cōcluſionis,qꝛ ſi variarentur,in tali ſyllogiſmo eſſent plures termini, quā tres . & ſm tria dēt quilibet terminus idē manere.primo ſm vocē, ſcđo quātū ad ſignificatū,ita, ꝙ mediū in maiore, & minore,nō teneať æquiuocæ ꝓ diuerſis ſignificatis , qꝛ tūc nō eſſet idē terminus, ſed plures tm̄ rē ſignificatā, E tertio debet manere idē quātū ad ſuppoſita, ꝓ quibus accipitur,ita ꝙ in maiore propoſitione nō teneatur pro aliquibus ſuppoſitis, & in minore ꝓ alijs , ſed ſp dēt capi ꝓ eiſdē, & pro æqualib.ita ꝙ nō magis ſtricte vel magis ample in vna,q̄ in alia ꝑmiſſarū,et ſit ſr dē extremitatib. & ꝑ hoc patet intellectus iſtorum modorum vlium.

Argū.

Sed contra ꝑdicta arguiť primo ſic. Non ſeqtur,Oē aīal, ſi eſt rudibile,eſt aſinus,oīs hō eſt aīal,ſi eſt rudibilis,ergo oīs hō eſt aſinus, & tñ ibi arguiť in Barbara. Scđo ſic.Non ſequiť,Oē rōnale,vel irrōnale eſt hō,oīs equus eſt rōnalis , vel irrōnalis. ergo oīs equus eſt hō: & tñ ibi,arguiť in Barbara. F Tertio ſic.Non ſequitur. Cuiuſlibet hominis aſinus currit,oē rudibile eſt aſinus, ergo omne rudibile currit , quia antecedens pōt eſſe verū cōſequente exiſtēte falſo,poſito caſu, ꝙ hō oīs hēat vnū aſinū currētē, & aliū quieſcētē,& tñ arguitur in primo modo, ergo ibi non eſt conſequentia formalis. Quarto ſic. Non ſequitur. Nullum viuens generabitur, omnis homo eſt viuens, ergo nullus homo generabitur, & tamen ibi arguitur in Celarent.

Quinto ſic. Nullum currens eſt aſinus, oīs homo præter Soc. currit,ergo nullus homo præter Soc.eſt aſinus,nō ſequitur, quia concluſio eſt falſa, cum dicat Soc.eſſe aſinum, & præmiſſæ ſūt

veræ,

A veræ, & ſi ibi arguitur in Celarẽt. igitẽ in ipſo non conſequentia formalis.

Solutio. Ad argumẽta. Ad primũ dr̃, ꝙ i illa maior, omne aial, ſi eſt rudibile eſt aſinus, poteſt eſſe conditionalis, vel de cõditionato extremo, ſi ſit conditionalis, ibi non eſt bonus ſyllogiſmus in primo modo, qa ex hypotheticis nõ fit bonus ſyllogiſmus categoricus. ſi vero maior ſit categorica. tunc illa conditio, ſi eſt rudibile. poteſt referri ad ſubiectum, & ſic maior eſt falſa. & ſeqẽ cõcluſio. & ſenſus eius eſt de quocũq. eſt verũ dicere, qđ eſt animal ſi eſt rudibile, eſt verũ dicere, qđ eſt aſinus. vel illa conditio refertur ad prædicatũ, &
B tũc maior eſt vera, & male ſubſumitur in minore, qa illa conditio non debet ſumi cũ medio in prædicato minoris, cũ nõ poneretur ad mediũ in ſubiecto maioris ideo ibi nõ arguitur in primo modo. Ad ẽm di quod licet illa maior, oẽ rationale, vel irrationale eſt homo, poteſt eſſe diſiunctiua, & ſic eſt vera, & nõ eſt ibi ſyllogiſmus categoricus, vel poteſt eſſe de diſiũcto ſubiecto & hoc dupliciter, quia vel deſtribuitur illud totũ diſiunctum rationale, vel irrationale, & ſic eſt bonus ſyllogiſmus. ſed maior eſt falſa, ſicut concluſio, vel diſtribuitur tm̃ prima pars diſiuncti. ſ. rationale, & tunc eſt vera, & tũc nõ be
C ne arguitur, quia in plus eſt prædicatũ minoris q̃ ſubiectum diſtributũ in maiore. Ad tertium dr̃, ꝙ ibi male ſubſumitur; qa ſubſumitur ſub aſino, qui nõ diſtribuitur in maiore, & nõ ſubſumitur ſub hoĩe, qui eſt ſubiectũ diſtributionis maior. s, ſic ergo deberet ſubſumi cuiuſlibet hoĩs aſinus currit, oẽ rudibile eſt homo, ergo cuiuslibet rudibilis aſinus currit. Ad quartum dr̃, quod ibi arguitur a minus amplo ad magis amplũ cũ diſtributione magis ampli ex parte hoĩs, qui in minore ſolũ diſtribuitur pro hominib. præſentibus ad quos reſtringitur per verbũ p̃ſentis tẽporis, & in concluſione diſtribuitur ꝓ p̃ſentib. & futuris, ad quos ampliatur ꝑ illud verbum futuri tpis, gñabitur.

D Ad quintũ dr̃, ꝙ in illo ſyllogiſmo male concluditur; qa hæc dictio p̃ter, non excipit Socr. in concluſione ab eodem prædicato, ſicut in minore, nec eſt eadẽ diſpoſitio ſubiecti in affirmatiua, & negatiua, ideo ſic debet concludi, ergo nullus homo alius a Soc. eſt aſinus.

De modis primæ figuræ, Darij, ac Ferio particulariter ac directe concludentibus.

Darij. Darij. Tertius modus cõſtat ex maiori, vniuerſali affirmatiua, & minori particulari affirmatiua; particularem affirmatiuam directe concludentibus: vt

E Omne animal eſt ſubſtantia,
Quidã homo eſt animal, ergo
Quidam homo eſt ſubſtantia,

Ferio. Ferio. Quartus modus conſtat ex maiori, vniuerſali negatiua, & minori particulari affirmatiua, particularem negatiuam directe concludentibus: vt

Nullum animal eſt lapis,
Quidã homo eſt animal, ergo
Quidam homo non eſt lapis.

Poſtq̃ Auctor determinauit ſuperius de modis vniuerſalib. primæ figuræ directe concludẽtib. hic conſequẽter determinat de modis particularib. directe concludentib. ſ. de Darij, & Ferio, & primo definit Darij, eo ꝙ eſt affirmatiuus, & alter negatiuus dicens. Darij, tertius modus primæ figuræ, conſtat ex vniuerſali affirmatiua maiori, particulari affirmatiua minori, particularem affirmatiuam directe concludentibus vt omne animal currit, quidam homo eſt animal. ergo quidam homo currit, & probatur hoc modo conſequentia per regulam. ſ. dici de oĩ, quia in iſto ſyllogiſmo currit de ſubiecto, ſ. de animali diſtributo dr̃, igitur dicitur de quolibet contento ſub ipſo, ſed aliquis homo continetur ſub animali. ergo de ipſo prædicatur currit, & poſſet etiam probari per definitionem F

A conſequentię formalis, ſicut dictũ eſt de alijs modis.

Debitus modus ſyllogizandi in Darij.

Primo ſciendũ, quod ad debite ſyllogizandum in Darij oportet quod termini debite accipiãtur, ſi, ꝙ nõ fiat variatio terminorum reiterado extremitates i cõcluſione, vel reiteratione medij in præmiſſis. & per talẽ conſiderationẽ circa terminos poterũ cognoſci multi paralogiſmi, q̃ fiũt apparẽte. ſm iſtũ modũ ẽt inſpiciendum eſt ad præmiſſas, ꝙ illę debite diſponantur, ita ꝙ ibi ſint duæ categoricæ tm̃, tanq̃ principales præmiſſæ, quia ſyllogiſmus categoricus ſolum cõponitur ex propoſitionibus categoricis, & ſi in aliquo ſyl-

B logiſmo ſũt plures præmiſſæ quã duę oportet ipſũ reſoluere, primo ad duas ꝓpoſitiones, quæ ſint principales eius præmiſſæ, & ex cõſequenti ad tres terminos, ad videndum vtrum debito formetur in iſto, vel in alijs.

Modus arguendi in Ferio.

Secundo ſciẽdum, ꝙ Ferio, quartus modus primæ figuræ, conſtat ex vniuerſali negatiua maiori, particulari affirmatiua minori, particularẽ negatiuã cõcludẽtib. directe, vt Nullũ aial eſt lapis, quidam homo eſt animal, ergo quidam homo non eſt lapis, & probatur per regulam de dici de omni, & dici de nullo, qa ibi lapis negatur de animali

C diſtributo, ergo nihil eſt ſumere ſub animali, a quo non remoueatur lapis, & quia homo ſumitur ſub animali, ideo lapis remouetur ab ipſo.

Tertio ſciendũ, ꝙ iſti duo modi particulares ſunt perfecti, & quãtũ ad neceſſitatem concludendi, & quantũ ad euidẽtiã ipſorũ, qa immediate regulãtur p dici de oĩ de dici de nullo, & quãtũ ad illã perfectionẽ nõ habẽt perfici per alios modos. ſed quãtũ ad quantitatẽ modi vniuerſales ſunt perfectiores aliquo modo. & ſi negetur cõſequẽtia iſtorũ modorũ, põt aliquo modo probari, reducendo ipſos ad modos vniuerſales hoc mõ. quia Darij reducitur primo ad Cameſtres in ſecunda figura capiẽdo cõtradictoriũ cõcluſionis ſuę cũ maiore, inferendo oppoſitũ contradictoriũ minoris, vt arguẽdo in Darij.

D Omnis homo eſt aial, quoddã riſibile eſt homo, ergo quoddã riſibile eſt animal, Reducitur ſic ad Cameſtres. Ois homo eſt animal, nullum riſibile eſt animal, ergo nullũ riſibile eſt homo. & ẽt Ferio reducitur ad Ceſare, vel ad Cameſtres, & quia illi modi iterũ reducuntur ad Celarent per conuerſiones, ideo illi modi particulares ex conſequenti poſſunt reduci & probari per vles & non reducuntur illi modi ad modos ſecundæ figuræ, vt ibi perficiantur, uel vt ibi ſtet eorum reductio, ſed vt meditantibus ipſis reducantur ad modos vniuerſales primæ figuræ.

E Quarto ſciendũ; ꝙ in iſtis quatuor modis primæ figuræ iã habitis concluduntur quatuor gña propoſitionũ, ſ. vniuerſalis affirmatiua, quæ cõcluditur in Barbara, vniuerſalis negatiua i Celarent, particularis affirmatiua in Darij, particularis negatiua in Ferio inter quas vniuerſalis affirmatiua eſt difficillima ad concludendũ, quia ſolũ in modo concluditur, ſ. in Barbara. Deinde vniuerſalis negatiua, quæ concluditur in vno mõ in prima figura, ſ. in Celarent, & in duob. modis in ſecũda figura, ſ. in Ceſare & Cameſtres, tertio particularis affirmatiua, q̃ concluditur in vno mõ i prima figura. ſ. in Darij, & in trib. modis tertię figuræ. ſ. i darapti, Diſamis, & Datiſi, & quarto particularis negatiua, q̃ facillima eſt ad cõcludẽdum, quæ põt concludi in vno modo primæ figuræ. ſ. i Ferio, & in duob. modis ſecundæ figuræ. ſ. in Feſtino, & Baroco, & in trib. modis tertiæ figurę; ſ. Felapton Bocardo, & Feriſon ſed ecõtra, particularis negatiua difficillima eſt ad interimendũ interimitur. n. per ſuam contradictoriam, quæ eſt vniuerſalis affirmatiua quę eſt facillima ad deſtruẽdum & per hoc poſſet haberi ordinatio horum quatuor modorum primę figuræ directę concludentium.

Quæ propoſitio facile aſtrui aut deſtrui poſſit.

F

Argum.

Sed cõtra prædicta arguitur primo: ſic, nõ ſequitur. Omne riſibile eſt aial, tm̃ hõ eſt riſibilis, ergo tm̃ hõ ẽ aial & tamen

A tamen ibi arguitur in Darij.ergo in ip
ſo nõ eſt conſequẽtia formalis. Secũdo
ſic. Hic bene arguitur in Darij, omne
indiuiduũ alic. ius ſpẽi eſt aſinus, Soc.
eſt indiuiduũ alicui⁹ ſpeciei, ergo Soc.
eſt aſinus, & maior probaretur, qa oẽ
indiuiduum aſini eſt aſin⁹, ergo omne
indiuiduum alicuius ſpeciei eſt aſinus
& tñ in primo ſyllogiſmo nõ eſt bona
conſequentia, ergo contra tertium mo
dum. Tertio ſic. Non ſequitur. Omne
currẽs eſt aſinus, aliquis homo poteſt
eſſe currens, ergo aliquis homo poteſt
eſſe aſin⁹, & tñ arguitur ibi ſm tertiũ
modum. Quarto ſic. Non ſequiẽ. Nul-
lum aĩal eſt ſpẽs, homo eſt aĩal. ergo
B homo non eſt ſpẽs, & tñ ibi arguitur
in Ferio. Quinto ſic. Nõ ſequitur. Nul
lus denarius valet album, quidã fran-
cus valet denarium, ergo quidã frãcus
non valet album, & tamen ibi argui-
tur in quarto modo, ergo non eſt con-
quentia formalis.

Ad argumenta. Ad primum iſtorũ
Solutio dr̃, quod ibi male concluditur eo quod
in minori hæc dictio tm̃, excludit re-
ſpectu riſibilis, negãdo ipſum ab oĩb.
alijs ab hic. & in concluſione excludit
reſpectu animalis, negando animal ab
omnib. alijs ab hic, & ſic ibi arguitur
C negatione inferioris ad negationem
ſuperioris, & committitur fallacia cõ-
ſequentis. ſed debet concludi non po-
nendo dictionem excluſiuam in con-
cluſione. Ad ſm dicitur, ꝙ ibi bene ar-
guitur in Darij, ſed maior illius ſyllo-
giſmi eſt falſa. ſ. omne indiuiduũ ſpẽi
alicuius eſt aſinus, & ad probationem
eius dr̃, ꝙ ibi arguitur ab inferiori ad
ſuperius cum diſtributione ſuperioris
quia indiuiduũ aſini ſe habet, vt infe-
ri⁹ ad indiuiduũ alicuius ſpẽi, ideo nõ
ſequitur, omne indiuiduũ aſini eſt aſi-
nus, ergo omne indiuiduũ alicui⁹ ſpe-
ciei eſt aſinus. Ad tertium dr̃, quod ibi
male arguitur, quia ſubiectum maiori
ſ. currẽs, nõ eſt p̄dicatum minoris, ſed
potens eſſe currens prędicatur in mi-
nori, ideo ibi non ſunt tres termini tm̃
imo quatuor. Ad quartum dr̃, quòd in
illo argumento, homo, tenetur in mi- D
nore pro ſuppoſitis, & in concluſione
pro natura cõi, ideo variatur minor ex
tremitas, & non ſunt tres termini tm̃,
nec debite arguitur. Ad quintũ diciẽ,
quòd ibi non bene arguitur, quia non
eſt idem ſubiectum maioris, & prædi-
catum minoris, quia denarius ſubijci
tur in maiori, & valens denarium, prę
dicatur de minori, ideo non arguitur
inquarto modo.

De tribus modis primæ figuræ, Baralipton, Celantes, Dabitis, indirecte concludentibus, & ipſorum reductione ad modus perfectos. E

Baralipton. Quintus modus cõ- Baralipton.
ſtat ex duabus vniuerſalibus affir
matiuis particularem affirmatiuã
indirecte coucluden tibus, vt.

Omne animal eſt ſubſtantia,
Omnis homo eſt animal, ergo
Quædam ſubſtantia eſt homo.

Et reducitur ad primum modum
primæ figuræ per conuerſionem
concluſionis per accidens.

Celantes. Sextus modus cõſtat Celãtes
ex vniuerſali negatiua maiori, & F
vniuerſali affirmatiua minori, v-
niuerſalem negatiuam indirecte
concludentibus, ut

Nullum animal eſt lapis,
Omnis homo eſt animal, ergo
Nullus lapis home eſt.

Et reducitur ad ſecundum modũ
primæ figuræ per conuerſionem
concluſionis ſimpliciter.

Dabitis. Septimus modus cõſtat Dabitis
ex maiori vniuerſali affirmatiua,
& minore particulari affirmatiua
particularem affirmatiuam indi-
recte coucludentibus, vt

Omne animal eſt ſubſtantia,
Quidã homo eſt animal, ergo
Quædam ſubſtantia eſt homo,

Et

A Et reducitur ad tertium modũ primę figuræ per conuerſionem concluſionis ſimpliciter.

Poſtq̃ Auctor determinauit de modis primæ figuræ directe concludẽtib. hic cõſequẽter determinat de modis idirecte cõcludẽtib. & primo de Baraliptõ dicens, ſic q; Baralipton conſtat ex maiori vniuerſali affirmatiua, & minori vniuerſali affirmatiua, particularẽ affirmatiuã indirecte cõcludẽtib. Probatur q; in iſto modo ſit conſequentia bona & formalis, & reducẽdo ipſũ ad Barbara p conuerſionẽ per accidens cõcluſionis de Barbara. quia quicqd ſequit B ad cõſeqnẽs bonæ cõſequẽtiæ ſequitur ad antecedẽs ei⁹, ſed ad cõcluſionẽ primi modi, q̃ eſt vniuerſalis affirmatiua, ſequitur particularis affirmatiua conuertẽs ei⁹, ergo illa particularis affirmatiua, ſeqtur idirecte ad p̃miſſas de Barbara, & qa illæ p̃miſſæ ſunt præmiſſę in Baralipton, io ex ipſis in Baraliptõ debite infert particularis affirmatiua indirecte, quod faciliter videtur p exẽpla. Et reducit ille mod⁹ p impoſſibile ad Celarẽt, capiẽdo contradictoriũ cõcluſionis de Baraliptõ pro maiori de Celarent, & ſeruãdo maiorem de Baralipton pro minore, inferẽdo conuerſam contrariæ minoris, de Baraliptõ, quam ſequitur contradictoria mino- C ris per conuerſionem per accidens.

Quid ſit reducere.

Primo ſciẽdũ, quod reducere vnum modũ ad aliũ, eſt oſtẽdere euidẽtiã conſequẽtiæ vni⁹ modi, per aliũ magis euidentẽ, ad quẽ reducitur, ſed per hoc, q; cõcluſio de Barbara īferẽ per cõuerſionẽ concluſionis de Baralipton oſtẽdit euidẽtiã modi cõcludẽdi de Baraliptõ, & non oſtẽditur euidẽtia primi modi ideo per hoc Baraliptõ reducit ad primũ modũ, & non ecõuerſo. et capiẽdo oppoſitũ cõcluſionis ſuæ cũ maiore ad inferendum oppoſitum minoris in Celarent, oſtẽditur ſua neceſſitas concludendi per illam regulam, qñcumque ex oppoſito cõſequẽtis infertur oppoſitum antecedentis, ibi eſt bona conſequẽtia, ſed ex oppoſito cõcluſionis, de D Baralipton cum vna præmiſſarum infertur in Celarent oppoſitũ alterius p̃miſſæ, ideo per hoc pbatur ſufficiẽter.

Sedo ſciẽdũ, qd Celãtes ſextus modus cõſtat vniuerſali negatiua maiori, & minor vniuerſalis affirmatiua, vniuerſalẽ negatiuã indirecte cõcludẽtib, & reducit ad Celarent p conuerſionẽ ſimplicẽ cõcluſionis de Celarent, quia ad illã cõcluſionẽ ſequit p cõuerſionẽ ſimplicẽ vniuerſalis negatiua cõuertẽs eius, ergo illa vniuerſalis negatiua ſequitur ad p̃miſſas de Celarẽt, & illę ſũt præmiſſæ in Celantes: ergo debite cõcludit indirecte vniuerſalem negatiuã. & nõ tñ oſtẽderet euidẽtia per cõuerſionẽ cõcluſionis de Celantes, ſed E magis oſtẽderet q; ad duas ei⁹ p̃miſſas ſequeret cõcluſio de Celarẽt, & magis probaret ſm modus q̃ ſextus. Sed p impoſſibile iſte modus reducitur ad Darij, capiẽdo cõtradictoriũ ſuæ cõcluſionis pro minore, & minorẽ eius pro maiore ad inferendũ conuerſã contradictoriæ maioris eius, ad q̃ ſequit contradictoria maioris eius vt facto iſto ſyllogiſmo in Celãtes. Nullũ animal eſt lapis, omnis homo eſt animal, ergo nullus lapis eſt homo. Arguitur in Darij. Omnis homo eſt animal, quidam lapis eſt homo ergo quidam lapis eſt animal, & ad iſtam ſequitur, quoddam animal, & eſt lapis, quę eſt contra F dictoria maioris primi ſyllogiſmi.

Tertio ſciendũ, q; dabitis ſeptimus modus conſtat ex vniuerſali affirmatiua maiore, & particulari affirmatiua minore, particularem affirmatiuã indirecte concludentibus, & probatur reducendo ipſum ad Darij per cõuerſionẽ ſimplicem cõcluſionis de Darij, ad q̃ concluſionem ſequitur particularis affirmatiua conuertens ei⁹, & illa cõcluſio ſequitur ad præmiſſas de Dabitis, quę ſunt in Darij, ergo per eaſdem p̃miſſas bene infertur in dabitis particularis affirmatiua indirecte, q̃ eſt cõuertens concluſionis de Darij. Et per impoſſibile iſte mod⁹ reducit ad Celarẽt, acci-

A accipiendo contradictoriorum conclu ſionis eius pro maiore, & minorē eius ꝓ minore inferendo cōuerſam contradictoriæ minoris eius, vt faciliter poteſt per exempla videri.

Quarto ſciēdū, ꝙ licet ſint tres modi in directe cōcludētes, correſpondētes trib. modis primis directē concludentib. & cōpoſiti ſint ex eiſdē ꝑmiſſis ſicut ipſi, tñ nullus eſt modus correſpōdēs quarto mō. ſ. Ferio, qui fiat ex eiſdē ꝑmiſſis cū eo. Et ratio habet̄ ꝑ regulā Boethi. ꝙ oīs ſyllogiſmus inferēs cōcluſionē, q̄ pōt cōuerti pōt inferre indirecte cōuertentē eius, & e contra ſyllogiſmus inferens, cōcluſionē q̄ non pōt cōuerti nō pōt iſerre idirecte aliq̄ con-

B cluſionē: ſed concluſiones in tribus primis modis poſſunt, bñ conuerti, ideo illis tres modi poſſunt indirectē concludere, ſed concluſio de Ferio, cū ſit particulari negatiua, non poteſt conuerti in terminis, nec ſimplr, nec ꝑ accidens, ideo ꝑmiſſę de Ferio non inferūt aliquā concluſionē indirectē, ideo non eſt aliq̄s modus indirectē concludens conueniēs Ferio ꝑmiſſis. & ꝑ hæc patet intellectus iſtorū modorū correſpondentium tribus primis modis.

Argū. Sed contra prędicta arguitur primo ſic. Omnes modi primæ figuræ ſunt ꝑfecti, cum immediate regulentur ꝑ dici de omni, vel per dici de nullo, ergo vnus non reducit̄ ad alium, ergo male

C dicitur. ꝙ Baralipton reducitur ad Barbara. Secundo ſic. Non ſequitur, omne album eſt accidēs, omnis homo eſt albus, ergo quoddam accidēs eſt homo, & tamen arguitur in Baralipton, ergo in illo modo non eſt bona conſequentia. Tertio ſic. Modus eſt ordinatio duarū præmiſſarū in debita qualitate, & q̄titate: ſed in Celantes eſt eadem ordinatio pręmiſſarum in debita qualitate & quantitate etiā eſt eadem quantitas concluſionis, ſicut in Celarēt, ergo iſte modus non diſtinguitur a Celarēt, nec ad ipſum reducitur. Quarto ſic. Nullū currens eſt homo, ſuppoſito quod nullus homo exiſtat, oē aīal eſt currens, ergo nullus homo eſt animal, & tamen

D ibi arguitur in Celātes, ergo in eo non eſt bona conſequētia: Quinto ſic. Non ſequitur, oē aīal eſt indiuiduum aliq̄d genus eſt animal, ergo aliquod indiuiduū eſt genus, & tñ arguit̄ in Dabitis. ergo in ipſo non eſt bona conſequētia.

Ad argumenta. Ad primum iſtorū dicit̄, ꝙ licet omnes modi primę figurę ſint perfecti quantum ad ſubſumptionem, non quātum ad modum concludendi. quia indirectē concludētes non habent euidentē modum concludēdi, ſed fiunt euidētes per reductionem ad alios modos. Ad ſm dr̄, ꝙ albū in maiore illius ſyllogiſmi accipit̄ ſm ſe ea parte qua differt ratione a ſuo ſubo, et in minore capitur per perfectū ad ſuū ſubiectū, inquantū dr̄ eſſe accidentale eius, & ideo accipitur medium ſub diuerſis reſpectibus, & vt diuerſa ſibi accidūt. ideo mediū variat̄ in duab. præmiſſis, & ibi committitur fallacia accidentis. Ad tertiū dicitur, ꝙ licet Celantes nō diſtinguatur eſſentialiter a ſecū- Solutio.

do modo quantum ad diſpoſitionem pręmiſſarum, tamē accidentaliter quātum ad modum concludendi diſtinguitur ab ipſo, vt dictum prius. Ad quartum dicitur, ꝙ in illo ſyllogiſmo homo, in prædicato maioris ſtat pro hominibus exiſtentibus tātum, & in concluſione ſtat tam pro exiſtentibus quā pro non exiſtentibus, eo quod non ſubijcitur cum aliquo accidentali contrahente ipſum ad ſuppoſitā exiſtentiā, ſicut in maiore. Ad quintū dr̄ ꝙ in illo ſyllogiſmo, animal, in ſubiecto maioris accipitur pro ſuis ſuppoſitis, & in prædicato minoris ſupponit ꝑ natura communi. ideo ibi fit variatio medij in duabus præmiſſis, & non bene arguitur, nec ſunt tres termini tantum. E

F

De duobus vltimis modis, Fapeſmo, ac Friſeſmo, & ipſorum reductione ad modos perfectos.

Fapeſmo. Octauus mod' cōſtat ex maiori vli affirmatiua, & mi- Fapeſmo.

nori

A nori vniuerſali negatiua particularem negatiuam concludentibus in directe, vt.

Omne animal eſt ſubſtantia,
Nullus lapis eſt animal, ergo,
Quædam ſubſtantia non eſt lapis.

Et reducitur ad quartum modũ primæ maiori conuerſo per accidens & minori ſimpliciter, & per tranſpoſitionem premiſſarum.

Friſeſmo. Friſeſmo. Nonus modus cõſtat ex maiori particulari affirmatiua, et minori vniuerſali negatiua, par- B ticularem negatiuam indirecte concludentibus.

Quoddã animal eſt ſubſtantia,
Nullus lapis eſt animal; ergo.
Quædam ſubſtãtia nõ eſt lapis.

Et reducitur ad quartum modum primæ figuræ, maiori, & minori conuerſis ſimpliciter, & per tranſpoſitionem præmiſſarum.

Poſtq̃ Auctor determinat de modis primę figurę indirecte cõcludẽtib. cõuenietib. in præmiſſis modis directe cõcludẽtib. hic conſequenter determinat de modis indirecte cõcludẽtib. differẽtibus in p̃miſſis a modis directe cõclu- C dentib. ſ. Fapeſmo, & Friſeſmo, & quia Fapeſmo eſt mod⁹ vl'is, alter vero eſt particularis, idõ Auctor prius determinat de ipſo dicẽs. Octauus modus. ſ. Fapeſmo conſtat ex vl'i affirmatiua maiori, & vl'i negatiua minori, particularẽ negatiuã concludentib. indirecte. Et reducitur ad Ferio, maiore cõuerſa p accidẽs, & minori ſimpl'r. facta trãſpoſitione p̃miſſarũ. Et pbat conſequentia huiuſmodi p illã regulã. Quicqd ſeqt ad conſequẽs bone conſequẽtiæ ſequit ad antecedẽs eius, ſed ad p̃miſſas de Fapeſmo, facta conuerſione p̃miſſarũ cũ trãſpoſitione ipſarũ, ſequũt p̃miſſe de Ferio, & ad illas p̃miſſas ſeqt part culiaris negatiua, ergo concluſio illa ſequitur ad præmiſſas de Fapeſmo, ergo in illo modo eſt bona conſequentia. D

Modus reducẽdi Fapeſmo per impoſſibile. Primo ſciendũ, q̃ p impoſſibile Fapeſmo põt reduci ad Barbara capiẽdo cõtradictoriũ ſuæ cõcluſionis p maiore, & maiorẽ eius p minore inferendo cõuerſã cõtradictorię minoris, ad q̃ ſequitur illa contradictoria, vt arguẽdo ſic i Fapeſmo, oĩs hõ eſt aĩal, nullus lapis eſt hõ, ergo quoddã aĩal non eſt lapis, & ſic arguit in Barbara, oẽ aĩal eſt lapis, oĩs hõ eſt animal, ergo oĩs hõ eſt lapis. ad q̃ ſequit p conuerſionẽ p accidẽs, qdã lapis eſt hõ, q̃ eſt contradictoria minoris, & põt et reduci ad Celarent, capiendo contradictoriã cõcluſionis, pro minore, & minorẽ p maiore, E inferendo conuerſam oppoſiti maioris. vt preſuppoſito ſillogiſmo facto in Fapeſmo. arguitur ſic in Celarent, nullus lapis eſt homo, omne animal eſt lapis, ſequitur, ergo nullũ animal eſt hõ, adq̃ per conuerſionem per accidens ſequitur, quidam homo non eſt animal.

Scd'o ſciẽdũ, q̃ nonus modus. ſ. Friſeſmo conſtat ex particulari affirmatiua maiore, & vl'i negatiua minore, particularẽ negatiuã concludentibus indirecte, & reducitur ad Ferio. maiore, & minore cõuerſis ſimpl'r, & facta trãſpoſitione p̃miſſarũ, per hoc pbatur, q̃ ſic in eo bona cõſequentia, qa ad p̃miſſas F eius ſequuntur per conuerſionem cũ trãſpoſitione p̃miſſarũ præmiſſę de Ferio, per quas p̃miſſas ſequitur particularis negatiua concluſio. ergo eadẽ ſequit ad p̃miſſas de Friſeſmo, vt arguendo ſic quidam homo eſt aĩal nullus lapis eſt homo, ergo quoddã aĩal non eſt lapis. Conuertendo ſimpliciter, & trãſponendo præmiſſas ſic arguitur in Ferio, nullus homo eſt lapis, quoddã aĩal eſt homo, iſtæ præmiſſæ ſequuntur ad alias præmiſſas, & ſequitur quoddam animal non eſt lapis.

Tertio ſciendum, q̃ iſtæ vltimus modus poteſt impoſſibile reduci ad Celarent, capiendo contradictorium concluſionis p minore, & minorem loco maioris inferẽdo conuerſam oppoſiti maioris, vt arguendo ſic. Quidã homo eſt ani-

A aial, nullus lapis eſt hõ, ergo quoddã aial non eſt lapis,& ſic arguẽdo in Celarẽt. Nullus lapis eſt homo, oẽ aial eſt lapis, ergo nullum aial eſt homo, ad q̃ ſequitur iterũ per conuerſionẽ, nullus homo eſt aial, q̃ eſt contradictoria primæ maioris, & põt reduci ad Darij capiẽdo contradictorium cõcluſionis ꝓ maiore, & maiorem ꝓ minore, inferendo conuerſam cõtradictoriæ minoris, ad quam ſequitur illa contradictoria.

1. Prio. c4. Quarto ſciẽdũ, ꝙ Fapeſmo, & Friſeſmo valẽt in qualibet figura ad concludendum particularẽ negatiuã indirecte, & q̃a reperiũtur in omnib. figuris. Ariſt. determinat de ipſis poſtq̃ docuit B formationis ſyllogiſmorũ in trib. figuris, aliter tñ reperiuntur in prima figura & in alijs, q̃a q̃n medium ſubijcitur in vna pręmiſſarum & prædicatur in alia, ſunt in prima, figura & cũ prædicatur in vtraq. ſunt in ſecũda figura, & cum ſubijcitur in vtraq. ſunt in tertia figura. & q̃a ꝑ prius reperiũtur in prima figura q̃ in alijs. ideo quodãmodo appropriantur primæ figuræ, ratione cuius conuenienter a Pet. Hiſp. enumerantur inter modos. Primæ figuræ, nec tñ negat quin reperiantur in alijs.

Argum. Cõtra prædicta arguitur primo ſic. in oi ſyllogiſmo cõcluſio debet eſſe ſimilis al cui præmiſſarũ, ſed particula C ris negatiua non eſt ſimilis alicui p̃miſſarũ de Fapeſmo, cum ambę ſint vles, ergo male dr̃, ꝙ ibi cõcluditur particularis negatiua. Secũdo ſic, Præmiſſæ de Fapeſmo maiorem conuenientiã hñt cum præmiſſis de Celarẽt quam cum præmiſſis de Ferio. ergo magis debẽt reduci per conuerſionẽ ad Celarent q̃ ad Ferio, & ſic male dr̃, ꝓ reducitur ad Ferio per cõuerſionẽ. Tertio ſic. Friſeſmo eſt combinatio inutilis, q̃a ibi ſũt dabiles termini in quib. oi, & in quib. nulli. ergo male ponitur ille modus. Quarto ſic. In oi ſyllogiſmo debet fieri ſubſũptio, ſed i Friſeſmo nulla fit ſubſumptio, q̃a maior eſt particularis, & ſub particulari nihil eſt ſumere ẽt ſubſumptio fit affirmando ſubiectum prius diſtributum de aliquo inferiori D eius, quod non fit ibi cum minor ſit negatiua, ergo ibi non eſt bonus ſyllogiſmus. Quinto ſic. Iſti duo modi ſolum differunt in quantitate maioris præmiſſæ & non in concluſione, nec in modo concludendi. ſed quantitas cum ſe teneat ex parte materiæ, nõ variat ſpeciẽm, ideo propoſitio particularis & vniuerſalis non differunt ſpecie, ergo iſto duo modi ſecundum ſpeciem non diſtinguuntur inter ſe.

Ad argumẽta. Ad primum dicitur, ꝙ licet in omni ſyllogiſmo concluſio debeat eſſe ſimilis alicui præmiſſarũ in qualitate, non tamen in quantitate, ſicut patet in Darapti. etiam ſimilitudo proprie non attenditur ex parte quãtitatis, ſed æqualitatis, vel inæqualitatis. Ad ſecundum dicitur, ꝙ licet Fapeſmo & Celarent magis conueniant in quantitate ſuarum præmiſſarum q̃ Fapeſmo & Ferio, & tñ præmiſſæ de Celarent non poſſunt ſequi per conuerſionem ad præmiſſas de Fapeſmo, eo quod maior, quę eſt vniuerſalis affirmatiua, non poeſt conuerti ſimpliciter in vniuerſalẽ, ſed ſolum, per accidens in particularem, & ſic ad iſtas præmiſſas bene ſequuntur præmiſſæ quarti modi. Ad tertium dicitur, quod concludendo directe in Friſeſmo darẽtur termini in quib. omni & in quibus F nulli, & ſimiliter in Fapeſmo nunquã tamen darentur concludendo indirecte, & iſti modi ſolum valent ad concludendum indirecte.

Solutio.

E

Ad quartum dicitur quod licet in Friſeſmo formaliter nõ fiat ſubſũptio, tñ ibi bene fit virtualiter inquantũ in præmiſſis eius virtualiter includuntur præmiſſæ de Ferio, quæ ſequuntur ad ipſas, in quib. fit debita ſubſũptio. Ad quintum dicitur, quod licet quantitas non variet ſpeciem propoſitionis, tũ bene variat ſpeciem ſyllogiſmi, vel modi eius, quia variata quantitate eſt alia ordinatio præmiſſarum in debita qualitate & quantitate, ideo iſti duo modi ſpecie abinuicem diſtinguũtur.

De

A *De ſecunda figura, regulis, ac numero modorum.*

Sequitur ſecũda figura, cuius tales dantur regulæ In ſecunda figura maiori exiſtente particulari, nihil ſequitur. Item in ſecunda figura ex puris affirmatiuis nihil ſequitur. Item in ſecũda figura ſemper concluditur negatiue. Secũda figura quatuor habet modos.

Secũda figura, & eius ad cæteras ordo.

Poſtq̃ ſuperius Petrus Hiſpanus determinauit de prima figura, & modis eius, hic conſequenter determinat de ſecũda figura, & de modis eius. Eſt aũt ſecũda figura, qñ mediũ ꝑdicatur in vtraq; ꝓmiſſarũ, & in tali ordine B terminorũ mediũ dr primus terminus, quia ponitur ſupra ambas extremitates, cũ ꝑdicetur de vtraq. & maior extremitas eſt ſecũdus terminus, & mediũ poſitione, quia ponitur ſub medio cũ ſubijcitur in maiore propoſitione. & ſupra minorẽ cum ꝑdicatur in cõcluſione. Sed minor extremitas eſt tertius terminus, vltimus poſitione, quia ſubijcitur medio in minori ꝓpoſitione, & maiori extremitati in concluſione Ex quo patet, ꝙ medium in ſecũda figura non eſt ita perfecte mediũ, ſicut in prima figura, qa ſolũ hic eſt medium cõſtructione, & non poſitione, & eſt perfectius medium, q̃ mediũ tertiæ figuræ, quod ſubijcitur vtriq; extremorũ, & inde eſt, ꝙ medium primę figuræ valet C ad concludẽdũ vniuerſaliter, & affirmatiue, medium ſecũdæ figuræ ad cõcludendũ negatiue, ſed particulariter, & vniuerſaliter, & mediũ tertiæ figuræ ad cõcludendũ particulariter ſolũ, affirmatiue, vel negatiue. Et ꝑ hoc habetur quare iſta figura ſic ordinatur.

Maiore exiſtente particulari, nihil ſequitur.

Primo ſciẽdũ, ꝙ ꝓp ſyllogiſmos huius figuræ tres ponũtur regulæ. Prima eſt, ꝙ in ſcđa figura maiore exiſtente particulari nihil ſequitur. cuius rõ eſt, quia in ſecunda figura ſp concluditur negatiuæ, vt infra dicetur, ergo ſi maior eſſet particularis, ibi argueretur a non diſtributo ad diſtributũ ex parte D maioris extremitatis, q̃ nõ diſtribueretur in maiori ꝓpoſitione, cũ eſſet ſubiectum ꝓpoſitionis particularis, & tñ diſtribueretur in concluſione, qa eſſet ſubiectũ ꝓpoſitionis negatiuæ, & ſic ex parte eius argueretur a non diſtributo ad diſtributũ, & inde poſſet cõtingere, ꝙ cõſequẽs eſſet falſum antecedente exiſtente vero. Itẽ, in tali diſpoſitione pñt reperiri termini, in quibus oĩ, vt aĩal, homo, riſibile, vt ſic arguẽdo quoddã aĩal nõ eſt hõ, oẽ riſibile, eſt homo, cum illis ſtat hæc vĩis, oẽ riſibile eſt animal, termini in quib. nulli, vt aĩal, homo, lapis, arguendo vt prius, ergo talis diſpoſitio eſt inutilis.

Ex puris affirmatiuis nihil ſequitur.

Scđo ſciẽdũ, ꝙ ſecũda regula eſt, ꝙ E ex puris affirmatiuis in ſecũda figura nihil ſequitur, cuius rõ eſt, qa ꝓp vnionẽ extremitatũ in aliquo ſuperiori in quo pñt vniri pro diuerſis partib. eius nõ ſequitur vnio extremitatum inter ſe, vt ꝓp vnionẽ hoĩs, & equi ĩ aĩali nõ ſequitur vnio eorũ inter ſe, qa pñt ĩ ipſo vniri ꝓ diuerſis partibus poteſtatis eius ſed arguẽdo ex puris affirmatiuis in ſcđa figura denotaretur vnio extremorũ in ſuo ſuperiore tm̃, ideo in tali vnione ex talib. præmiſſis nõ ſequitur cõcluſio. Itẽ, ibi dabiles sũt termini in quib. oĩ, vt aĩal, homo, riſibile & termini in quib. nulli, vt aĩal, homo, equus, igitur talis diſpoſitio eſt inutilis. F

Semper eſt concluſio negatiua in ſecũda figura.

Tertio ſciẽdũ eſt, ꝙ tertia regula eſt, quod in ſecunda figura ſemper concluditur negatiue, cuius rõ eſt, quia vna præmiſſarũ in ſecunda figura ſemper eſt negatiua, ſed ſi aliqua ꝓmiſſarũ ſit negatiua, cõcluſio debet eſſe negatiua, ideo ſemper in ſecunda figura concluditur negatiue. Et ẽt poteſt in ipſa concludi vĩter & particulariter, & iõ q̃uis in tertia figura cõcludatur affirmatiue, & negatiue, tñ qa ibi cõcluditur ſolum particulariter, & difficilius eſt concludere vniuerſalem negatiuam, quam particulare affirmatiuã, vt prius dictũ eſt, ideo non propter hoc ſequitur, quod tertia figura ſit perfectior

iſtã,

A iſta, licet i iſta cõcludat negatiue ſo ũ.

'Quatuor, tm̃ ſunt huius figuræ modi. Quarto ſciendum, ꝙ tm̃ ſunt quatuor modi ſecundæ figuræ. Quorũ ſufficientia ſic habetur, quia oĩs mod⁹ ſecundæ figuræ eſt ordinatio duarũ præmiſſarum in quib. ide prædicatur vel ergo ambæ præmiſſæ ſunt particulares, vel vniuerſales, vel maior vniuerſalis, & mi .o. particularis, vel ecõtra Si ambæ p̃miſſę ſun vniuerſales, hoc eſt quadrupliciter, vel ambæ ſunt affirmatiuæ, & ſic nihil ſequitur pp vnam regulam iſtius figuræ, vel ambę negatiuæ, & ſic ẽt nihil ſequitur, vel maior eſt negatiua, & minor affirmatiua, &

B ſic eſt Ceſare, vel econtra, &, ſic eſt Cameſtres. Si ambæ ſint particulares, hoc eſt quadrupliciter, & quocunq. modo diſponanẽ nihil ſequiẽ. Si vero maior ſit particularis, & minor vniuerſalis põt eſſe quadrupliciter, & ſp nihil ſequiẽ, qa maiore exiſtẽte particulari i ſcđa figura nihil ſequitur. Si aũt maior ſit vniuerſalis, & minor particularis hoc eſt quadrupliciter, qa vel ambæ ſunt affirmatiuæ, & ſic nihil ſequitur, vel ambæ negatiuæ, & iterum nihil ſequitur, vel maior eſt negatiua, & minor affirmatiua, & ſic eſt Feſtino vel ecõtra, & ſic eſt Baroco, & per hoc patent regulæ ſecundæ figuræ. & numerus modorum eius in generali.

Argũ. C Sed cõtra p̃dicta arguitur primo ſic Mediũ ꝙ p̃dicatur de vtroq. extremorũ perfectius eſt, q̃ illud ꝙ ſubijcitur vni, & prædicatur de alio, quia prædicatũ eſt perfect⁹ ſubiecto, ergo, figura in qua mediũ ſp p̃dicatur, deberet poni prima. Secũda ſic. Friſeſomorũ valet in qualibet figura vt pri⁹ dictũ eſt, & tñ in ipſo maior eſt particularis, ergo in ſecunda figura, maiore exiſtente particulari aliquid ſeq̃tur Tertio ſic. Quæcunq. vni tertio ſunt eadẽ, illa inter ſe ſunt eadẽ, & inter ſe conueniunt ſed arguẽdo ex puris affirmatiuis in ſecũda figura denotatur extrema eſſe eadẽ vni tertio. ſ. medio, ergo per hoc ſequitur, p extrema inter ſe conueniũt & ſic ex puris affirmatiuis, aliqd ſequitur. Quarto ſic Bene ſequitur in ſecunda figura, aliquod aïal eſt Socr aliquis homo eſt Socr. ergo aliquis homo eſt aïal, & tñ ibi concluditur affirmatiue, ergo in ſcđa figura nõn ſẽper cõcludit negatiue. Quinto ſic. In Ceſare, & Cameſt. et ſũt eadẽ p̃miſſę. ſ. vniuerſalis affirmatiua, & vniuerſalis negatiua, ſed modi diſtiguunẽ ex parte p̃miſſarũ, iõ illi modi nõ ſũt diſtincti, & ſic nõ ſunt quatuor modi ſecũdę figuræ. D

Ad argumenta. Ad primum iſtõ. ũ dr̃, ꝙ licet medium quod prædicatur de vtroque ſit perfectius tm̃ ſe illo ꝙ ſubijcitur, & p̃dicatur, tamen non eſt perfectius in ratione medij, ideo mediũ primæ figuræ perfectius eſt, q̃ medium ſecũdæ figuræ. Ad ſm dr̃, ꝙ licet in Friſeſomorum in ſecũda figura, maiore exiſtente particulari ſequatur aliquid indirecte, non tamen directe. Ad tertium dr̃, quod quæcũq. ſunt eadem vni tertio, ſimpliciter, & in actu, inter ſe ſunt eadem, ſed illa quæ ſunt eadem ſolum vni tertio, ſuperiori. & in potẽtia non ſunt eadem inter ſe, & arguendo ex puris affirmatiuis in ſecunda figura denotantur aliqua ſolum eſſe eadẽ cum ſuo ſuperiori in quo conueniunt in potẽtia tm̃. Ad quartũ dr̃, q ibi ſequitur aliquid gratia materiæ, eo quod medium eſt vnum ſingulare ſingulariter tm̃, tñ ibi non ſequitur aliqd formaliter, & per ſylogiſmum perfectũ, ibi. n. eſt ſyllogiſmus expoſitorius qui bene valet in ſecunda figura affirmatiuæ. Ad quintum dr̃, q licet i Ceſare, & Cameſtres materialiter ſint eadem premiſſe, non tamẽ ſunt eodem modo diſpoſitæ, & modi diſtinguãtur ex parte rõnis, & diſpoſitionis formalis ſuarum præmiſſarum, ideo illi modi ſpecie abinuicem diſtinguuntur. Solutio E Regulę limitatio. F

De quatuor modis videlicet Ceſare, Cameſtre, Feſtino, Baroco.

Ceſare. Primus mod' is cõſtat ex maiori vli negatiua, & minori vniuerſali affirmatiua vniuerſalẽ negatiuã directe cõcludẽtib. vt Ceſare.

Nullus

A Nullus lapis eſt animal.
Omnis homo eſt animal, ergo,
Nullus homo eſt lapis.

Et reducit̃ ad ſcđm modū primæ figuræ, maiori conuerſa ſimpl̃r.

Game-ſtres.

Cameſtres Secūdus modus cōſtat ex maiori vniuerſali affirmatiua, & minori vniuerſali negatiua, vniuerſalem, nagatiuam directe concludentibus: vt,

Omnis homo eſt animal,
Nullus lapis eſt animal, ergo.
Nullus lapis eſt homo:

Et reducitur ad ſecundum modū B primæ figuræ minore, & cōcluſione conuerſis ſimpliciter, & trāſpoſitionem præmiſſarum.

Feſtino.

Feſtino Tertius modus conſtat ex maiori vniuerſali negatiua, & minori particulari affirmatiua, particularem negatiuam directe concludentibus: vt,

Nullus lapis eſt animal,
Quidā homo eſt animal, ergo,
Quidam homo non eſt lapis.

Et reducit̃ ad quartū modū primę figurę maiori cōſerua ſimpliciter.

Baroco.

Baroco. Quartus modus cōſtat ex maiori vl̃r affirmatiua, & minori particulari negatiua, particularem negatiuam, directę concludentibus: vt, C

Omnis homo eſt animal,
Quidā lapis non eſt aīal, ergo,
Quidam lapis non eſt homo.

Et reducit̃ ad primū modū primæ figuræ per impoſſibile. Reducere autem per impoſſibile eſt ex oppoſito concluſionis, et altera præmiſſarū, inferre oppoſitū alterius præmiſſæ. Sumatur. n. oppoſitum concluſionis hic, ſ. omnis lapis eſt hō, cum maiori huius quarti. ſ. cū iſta, omnis homo eſt animal, ſic arguēdo, omnis homo eſt animal, omnis lapis eſt homo, ergo omnis lapis eſt animal: iſta concluſio opponitur minori quarti, & hoc eſt reducere per impoſſibile. D

Modus arguēdi in Ceſare & eius reductio.

Poſtquā Auctor oſtēdit ſuperius, q̃ eſt ſcđa figura, & q̃ ſunt regulę eius, et enumeratur ſuos modos in cōi, hic cō ſequenter determinat de ipſis in ſpēli, & prius de vl̃ibus q̃ particularibus & inter vniuerſales adhuc primo determinat de Ceſare dicēs, qđ Ceſare primus modus cōſtat ex vl̃i negatiua maiori, vniuerſali affirmatiua minori, vniuerſalem negatiuam concludentibus, & reducitur ad ſm modum primæ figuræ maiore de Ceſare conuerſa ſimpliciter, per q̃ reductionē ſic probatur E conſequentia eius, q̄a conuerſa maiore de Ceſare ad præmiſſas ſequunt̃ præmiſſę de Celarent, & ad præmiſſas de Cellarēt, ſequit̃ vl̃is negatiua, ergo illa eadem ſequitur ad præmiſſas de Ceſare, quia quicquid ſequitur ad conſequens bonæ conſequentiæ, ſequitur ad antecedens eius.

Sed per impoſſibile reducitur Ceſare ad Celarent capiendo oppoſitū contrarium concluſionis cum maiore inferendo contrarium minoris, vel reducit̃ Ceſare ad Ferio capiendo contradictorium concluſionis cum maiore inferēdo contradictorium minoris. F

Modus arguēdi in cameſtres & eius probatio.

Primo ſciendum, q̃ Comeſtres ſecūdus modus ſcđę figurę conſtat ex vniuerſali affirmatiua maiori, vniuerſali negatiua minori, vniuerſalem negatiuā concludentibus. & reducitur ad Celarent, minori, & concluſione conuerſis ſimpl̃r, & p̃ trāſpoſitionē p̄miſſarū, & p̃ hoc. eodē modo p̄batur, ſicut conſequentia primi modi. E reducit̃ ad Darij per impoſſibile, capiendo oppoſitū contradictoriū concluſionis cū maiore, inferēdo contradictoriū ſuę minoris. Et ēt per impoſſibile, capiēdo cōtrariū concluſionis cū maiore, pōt inferre contrarium ſuę minoris in Barbara ad quam contrariam iterū ſequitur contradictoria minoris. vt arguendo ſic in Cameſtres. Omnis homo eſt animal,

qui-

A nullus lapis eſt aīal, ergo nullus lapis eſt hō,& ſic in barbara.oīs hō eſt aīal, oīs lapis eſt homo, ergo oīs lapis eſt aīal,q̄ eſt contraria primæ minoris,ad quā ſequitur quidam lapis eſt animal.

Modus arguēdi in Feſtino & eius probatio.

Secundo ſciendū, ꝙ Feſtino tertius modus conſtat ex vniuerſali negatiua maiori,particulari affirmatiua minori, particularem negatiuā concludentib. Et reducit ad Ferio, maiori conuerſa ſimpliciter.vnde reducendum modos ſcdę figuræ ad primā p cōuerſionem oportet illā prēmiſsā cōuerti q̄ ſit maior in prima figura,& non requirit̄ de minori, & rō ē,qa in ſcđa figura,mediū ſp p̄dicat̄, iō ad hoc,ꝙ ſubjciat̄ in illa,q̄ ſit maior in prima figura,oportet illā p̄miſsā conuerti, & alia nō dēt B cōuerti,ſed dēt remanere, vt medium p̄dicetur in minori.Sed per impoſſibile,reducitur ad Celarent, capiendo cōtradictoriū concluſionis de Feſtino,cū maiore eius,inferendo oppoſitum cōtradictoriū ſuæ minoris in Celarēt.

Modus arguēdi i Baroco qui ſolū probat̄ per impoſſibile.

Tertio ſciēdum ꝙ Baroco quartus modus conſtat ex vniuerſali affirmatiua maiori, particulari negatiua minori,particularem negatiuam cōcludentib. Et nō reducit̄ ad aliquē modū primæ figurę p conuerſionē, qa vel hoc eſſet cōuertendo maiorem, q̄ ſolū conuertit̄ per accidēs in particularē,& tūc amba p̄miſſæ eſſent particulares, vel C conuertēdo minorem, vel cōcluſionē eius,& hoc non, qa ſunt particulares negatiuæ, nō particularis negatiua nō conuertitur in terminis, ſed per cōtrapoſitionē tm̄, q̄ conuerſio nō valet ad reductionem ſyllogiſmorū, qa ibi non manēt idē termini ſimpliciter. iō in Baroco non p̄t probari per conuerſionē. Sed p̄bat̄ur per impoſſibile capiendo contradictorium ſuæ cōcluſionis cum maiore, inferendo contradictorium minoris in Barbara, & ſic reducitur ad ipſū per impoſſibile.

Quid ſit per impoſſibile redu-

Quarto ſciendum, ꝙ reducere vnū modum ad aliū per impoſſibile, eſt ex oppoſito concluſionis, cū vna pręmiſſarum,inferre oppoſitum alterius præmiſſæ per q̄ reductionem oſtēdit̄ bonitas conſeqūtiæ ſyllogiſmi prius facti per hoc, ꝙ ex oppoſito conſequentis eius infertur oppoſitum ſui antecedētis,& ad reducendum per impoſſibile modos ſcdę figuræ ad primū, oportet capere oppoſitū concluſionis cū maiore,eo ꝙ idem ſubjcitur in maiore, & prædicatur in concluſione,& ēt in oppoſito concluſionis qa oppoſita ſunt eiuſdem ſubi,& eiuſdem p̄dicati,& illud ꝙ ſubjcit̄ in maiore , & prædicat̄ in oppoſito concluſionis, eſt maior extremitas,q̄ ſit mediū primę figuræ, & per hoc habetur diſpoſitio primę figuræ,qua habita oportet videre quales, & quantæ ſunt maior p̄miſſa,& oppoſitum cōcluſionis ad ſciendū adq; modū primæ figurę ſit reductio. & ſi velimus reducere modos ſcæ figurę ad tertiū per impoſſibile, oportet capere oppoſitum concluſionis cū minori,qa idē ſubjcit̄ in vtraq; & minor dēt poni loco maioris,eo ꝙ in ipſa maior extremitas prædicatur.ſ.illud,ꝙ erat medium in ſecunda figura,& debet inferri oppoſitum maioris. vnde verſus.

D Dicere in ſecunda figura.

E

Not. regulam.

Seruat maiorē variatq; ſcđa minorē: Tertia maiorem variat ſeruando minorem.

Et habita tali diſpoſitione figurę ad ſciēdū ad quē modū ſit reductio, oportet videre quō diſponūt̄ i qualitate, & F quātitate minor,& oppoſitū cōcluſionis. & per hoc p̄ſſt reduci oēs modi ſecundæ figuræ ad modos tertiæ,& probari per ipſos,ſi quis concedat modos tertię figuræ & non modo ſecundæ.& per hoc patent 4. modi ſecūdæ figurę.

Argum.

Sed contra p̄dicta arguit̄ primo ſic: Quia non ſequit̄,nullū dextrū eſt ſiniſtrū,cuiuſlibet hoīs oculus eſt ſiniſter, ergo nullius hoīs oculus eſt dexter,qa antecedens pōteſſe verū,conſequente exiſtēte falſo, & tm̄ ibi arguitur in Ceſare,ergo in ipſo non eſt bona cōſequentia. Scđo ſic. Non ſequit̄,oē corruptū, vel mortuum eſt non ens, nullus hō eſt nō eſt, ergo nullus hō eſt corruptꝰ vel mortuus,& tm̄ ibi arguitur in Ca-

A meſtres,ergo in ipſo non eſt formalis cõſequẽtia. Tertio ſic. i Cameſtres medium nõ diſtribuit i maiore, quia eſt prædicatum propoſitionis affirmatiuæ,& tamen nõ diſtribuitur in minore,ergo ibi arguitur a nõ diſtributo ad diſtributum,& per cõſequẽs non eſt bona cõſequẽtia. Quarto ſic. Non ſequitur,nullum aial dum dormit vigilat,quidam homo vigilat, ergo quidam homo non eſt animal,& tamen ibi arguitur in Feſtino,ergo.

Quinto ſic. Non ſequiť ois homo currit. Adã nõ currit,ergo. Adã nõ eſt homo,& tñ ibi arguiť in Baroco,ergo in ipſo non eſt formalis conſequentia.

Solutio. Ad argumenta. Ad primum dr̃ quod in iſto ſyllogiſmo oculus non diſtribuiť in minori,& tamẽ diſtribuitur in concluſione per illã regulã, quod diſtributio affirmatiua i obliquo,nõ diſtribuit terminum in recto ſequentem. Sed diſtributio negatiua in obliquo bene diſtri-

B buit rectum ſequentem ipſã.ideo dicẽdo,nullus hois oculus eſt dexter ibi diſtribuitur oculus,& ſic arguiť a non diſtributio ad deſtributũ,ſed dẽret ſic cõcludi,ergo cuiuslibet hois oculus non eſt dexter,quia ocul' ibi non diſtribuiť.

Regula de diſtributione

Ad ſm dr̃,quod ibi arguitur à minus amplo ad magis amplũ cũ diſtributione magis ampli ex parte hois,quia i minore ſolũ ſtat pro pñſentib.& in cõcluſione diſtribuiť pro prẹſẽtib.& præteritis ad quos ampliatur per prẹteritum participij.

C Ad tertium dr̃, quod in illo ſyllogiſmo nõ arguitur ad medium inferendo ipſum de aliquo,vel aliquid de ipſo, quia non poniť in concluſione, ſed ſolum arguitur ad extremitates. iõ quis diſtribuatur in ſecunda præmiſſa, & nõ in prima,non propter hoc arguitur a non diſtributo ad diſtributũ. Ad quartum dr̃, quod illa, nullum aial dum dormit vigilat pt eſſe tẽporalis, & ſic eſt vera, ſed tunc ex ipſa non fit ſyllogiſmus categoricus, vel põt eſſe categorica,& hoc eſt dupliciter quia vel illa determinatio,dũ dormit,fertur ad ſubiectum,& tunc ibi bene arguiť,ſed ſicut concluſio eſt falſa,ita & maior,quia ſenſus eſt,de quocunq. verũ eſt dicere, quod

D eſt aial dũ dormit,verũ eſt dicere,quod nõ vigilat,& hoc eſt falsũ,vel pt ferri ad pdicatũ,& ſic maior eſt vera ſed male ſumiť minor,ſed ſic dẽt accipi,quidã hõ vigilat dum dormit,quia illa determinatio dũ dormit ponebať ad mediũ i maiore pmiſſa,& ſic minor erit falſa ſicut concluſio. Ad quintũ dr̃, quod hõ in maiori ſolum diſtribuiť pro prẹſẽtib. ad quos reſtringiť per hoc verbũ currit,& in concluſione diſtribuiť tã pro pñſentib quam non præſentib. ideo ibi non bene arguitur.

De tertia figura regulis, ac numero modorum.

Sequitur de tertia figura. Cuius tales dantur regulæ. In tertia figura minori exiſtẽte negatiua nihil ſequitur. Itẽ in tertia figura concluſio debet eſſe particularis. Tertia figura ſex habet modos.

E Poſtquam auctor determinauit de duab. figuris.ſ.de prima,& ſcda, hic conſequenter determinat de tertia propter cãm prius dictam. Et eſt tertia figura ordinatio triũ terminorũ, in qua medium ſubijciť vtriq. ex tremorũ, & in tali ordinatione mediũ eſt vltimus termin' poſitione, eo quod ſubijcitur vtriq. extremitati,& ſm rationem ſubiectũ, eſt poſterius prædicato. Sed minor extremitas eſt medium poſitione, quia poniť ſupra mediũ cum de ipſa prædicetur in minori,& ſub maiori extremitate,cum ſubijciatur concluſione Maior vero extremitas eſt primus terminus poſitione,quia ponitur ſupra mediũ,cũ prẹdicet in maiori,& ſupra minorem extremitatẽ, cum prædicať in concluſione,& per hoc patet qualiter ordinantur termini in tertia figura.

Diſpoſitio terminorũ in tertia figura.

F

Primo ſciendũ,quod pro ſyllogiſmis tertiæ figuræ ponunť duæ regulæ, quarum prima eſt quod i tertia figura minore exiſtẽte negatiua nihil ſequiť cuius rõ eſt,quia ſi minor eſſet negatiua oporteret maiorem eſſe affirmatiuam quia ex puris negatiuis nihil ſequiť,& con-

Primæ regulę intellect'.

A cōcluſionē eſſe negatiuā, qa ſi aliqua ꝑmiſſa. ū fuerit negatiua concluſio erit negatiua, ergo maior extremitas nō diſtribueretur in maiore, cū eſſet prædicatū ꝓpoſitionis affirmatiuæ, tñ diſtribueretur in cōcluſione, cū eſſet ꝑdicatū propoſitionis negatiuæ, ergo ibi argueret a non diſtributo ad diſtributū, quare antecedens poteſt eſſe verū conſequēte exiſtēte falſo. Et etiam ibi eſſent reperibiles termini in quib. omni, vt animal, homo, equus, arguendo ſic, omnis homo eſt animal, nullus homo eſt equus, cū quib. ſtat iſta de omni, omnis equus eſt animal. Et etiam termini in quib. nulli, vt aīal, homo, lapis, B ſic arguendo, omnis homo eſt aīal, nullus homo eſt lapis, cū iſtis pręmiſſis ſtat iſta de nullo, nullus lapis eſt animal, ergo iſta combinatio, in qua ponitur minor negatiua in tertia figura eſt inutilis, & hæc eſt generalis probatio ad oſtendendum combinationes inutiles nihil concludere.

Regulæ reperiēdi terminus ī qb. oī, & in quibus nulli.

Scđo ſciēdū, ꝙ termini in quib. oī, ſunt tres termini in quib. in aliqua cōbinatione fiūt duæ ꝑmiſſę cū quib. ſtat in veritate vna vniuerſalis affirmatiua compoſita ex extremitib. illarū ꝑmiſſarū. Sed termini in qb. nulli ſunt tres termini, ex qb. in aliqua combinatione diſponūtur duæ præmiſſæ veræ, cū C qb. ſtat ī veritate vna vniuerſalis negatiua cōpoſita ex extremis illarū ꝑmiſſarū, ſicut patet in repertione iā facta terminorū in quib. oī. & in quib. nulli. Et ad faciliter reperiendum eos ad quamlibet combinationē inutilē ponuntur tres regulę. Prima eſt, quod accipiēdi ſunt duo termini deſperati, cū ſuo ſuperiori, vt duæ ſpecies cū ſuo genere, vt homo, aſin⁹, animal. Secūda regula eſt, quod accipiendi ſunt duo termini de ſe adinuicē verificabiles ſiue conuertibiliter, ſiue nō, cum extraneo ad vtrūque, vt homo riſibile, lapis vel homo, animal, lapis. Tertia regula eſt, ꝙ accipiendi ſunt duo termini de ſe inuicē verificabiles, ſiue conuertibiliter, ſiue, non cum ſuperiore ad vtrunque, vt homo riſibile, ſubſtātia, vel homo, D animal, ſubſtantia. & per has tres regulas cuicunque prædicamento applicetur faciliter reperiētur termini in quibus omni, & in quibus nulli ad quamlibet combinationem inutilem.

Tertio ſciēdū, ꝙ combinatio in qua ſimul reperiunť termini in quib. omni & in qb. nulli, non infert formałr aliq̄ concluſionē quod ſic ꝓbatur, quia, ſi dicať, ꝙ in tali cōbinatione ſequiť aliqua concluſio formałr, vt puta vniuerſalis affirmatiua terminis ī quib. omni arguiť ſic Quicquid ſequitur formałr in aliqua diſpoſitione, ſp ſequitur ī oībus terminis, ergo ſi ſequatur in tali combinatione vniuerſalis affirmatiua E concluſio ꝑ aduerſariū, tūc illa ſequiť in omnib. alijs terminis in tali diſpoſitione, ergo illa ſequitur acceptis terminis in quib. nulli, & vltra, in illa combinatione antecedēs eſt verū, ergo conſequens verū, qa ex vero non ſequiť niſi verū, ergo in terminis in quib nulli vniuerſalis affirmatiua concluſio ſtabit in veritate cū duab. ꝑmiſſis, & etiā vniuerſalis negatiua de nullo facta ex eiſdem terminis, & illæ duæ erunt contrariæ, ergo duæ contrarię, ex quibus ſequuntur duæ contradictorię, ſtabunt ſimul in veritate, quod eſt impoſſibile. Et ſic duceretur aliquis ad contradictoria, dum diceret combinationem F valere, in qua reperiuntur ſimul termini in quibus omni, & in quibus nulli.

Secūdū regule ī tectelſ.

Quarto ſciendū, ꝙ ſcđa regula eſt, ꝙ in tertia figura non concluditur niſi particulariter. cuius rō eſt, qa, ſi ibi cōcluderetur vſlr. argueretur a non diſtributo ad diſtributū ex parte minoris extremitatis, q̄ nunq̄ diſtribueretť ī minorē ꝑmiſſā, cū ſit prædicatū ꝓpoſitionis affirmatiuæ, qa oportet ſp minorē eſſe affirmatiuam, vt dictum eſt, & tñ diſtribueretur in concluſione, cum eſſet ſubiectum propoſitionis vniuerſalis. Item ſuperiora vniuntur in inferiori particulariter tātum, & non vniuerſaliter, ſed mediū tertiæ figuræ eſt inferius ad ambas extremitates, ergo ex-

A tremitates per ipſum ſolum vniuntur particulariter,& ex tali medio nõ poteſt concludi vniuerſaliter.

Argum. Sed contra prędicta arguit primo ſic. Fruſtra fit p plura,qđ põt fieri per pauciora,ſed q̃libet cõcluſio ſufficiẽter cõcludi põt per primã & ſecũdã figurã, ergo tertia figura ſuperfluit,& non eſt ponenda. Scđo ſic.Oẽ mediũ alicuius ſyllogiſmi eſt vnitiuũ extremitatũ ei⁹, ſed illud,qđ ſubijcit vtriq; extremorũ non eſt vnitiuũ reſpectu ipſorũ, qa ſe habet p modũ materiæ,& materia nõ eſt vnitiua,ſed vnit p formã,ergo male dr,ꝙ mediũ tertiæ figuræ ſubijcitur vtriq.extremorũ.Tertio ſic.Oẽs ꝓmiſ-
B ſæ,inferẽtes aliq̃ concluſionẽ tranſpoſitæ adhuc inferũt illã concluſionẽ,ergo ꝓmiſſæ de Felapton trãſpoſitæ inferre poſſunt particularẽ negatiuã,ergo minore exiſtẽte negatiua iu tertia figura aliqd ſequitur.Quarto ſic.Bñ ſequit,oẽ rõnale currit, oẽ rationale eſt homo,ergo oĩs currit,quia ex oppoſito conſequẽtis ſeqtur oppoſitũ antecedẽtis, ergo in tertia figura põt concludi vniuerſaliter.Quinto ſic.In oĩ mõ ſyllogiſmi põt eſſe vniuerſalis affirmatiua concluſio,& vniuerſalis negatiua, ergo in oĩ modo ſũt repetibiles termini,in quib.oĩ,& in quibus nulli,& tñ non eſt combinatio inutilis,ergo non omnis combinatio in qua poſſunt re-
C periri tales termini eſt inutilis.

Solutio. Nota reſponſionem.

Ad argumẽta.Ad primũ dr, ꝙ licet q̃libet concluſio in ſpẽ poſſet ſufficienter cõcludi in prima figura,& ſcđa,nõ tñ oib.modis,qb.q̃libet concluſio concludi põt, iõ illę figuræ ſufficiũt quãtũ ad numerũ cõcluſionũ, ſed non qm̃ ad numerũ modorũ concludendi. Ad ſm dr,ꝙ licet inferius,i eo quod ſubijcitur extremis,hẽat modũ materiæ, non tñ in quantum vnit, & continet ſua ſuperiora in ſe actualiter, ſed ſe habet per modũ totius reſpectu ipſorũ,& ſic per modum formæ,& hoc modo bene eſt vnitiuum ſuorũ extremorũ, q̃ ſunt ſuperiora ipſius, licet particulariter tm̃. Ad tertiũ dr,ꝙ licet præmiſſæ de Fela-
D pton trãſpoſitæ inferãt particularẽ negatiuã concluſionem indirecte, nõ tñ directe, & hoc modo intelligitur iſta maior,quod oẽs ꝓmiſſę inferentes aliq̃ concluſionem qñ trãſponũtur, inferũt eãdem indirecte. Ad quartũ dr, quod licet ibi ſequat concluſio vniuerſalis gratia materię, non tñ formaliter, qa non tenet in omnibus terminis conſimili forma arguendi retenta. Ad quintum dr,ꝙ licet in quolibet modo ex extremis ſyllogiſmi facti poſſit fieri vniuerſalis affirmatiua, & vniuerſalis negatiua,tñ ille nõ ſtabunt ſimul in veritate cum ꝓmiſſis compoſitis ex eiſdẽ terminis, & hoc requiritur ad terminos in quib. omni, & in quibus nulli.

De duobus huius figuræ modis vniuerſalibus Darapti,ac Felapton. E

Darapti.Primus modus conſtat ex vniuerſali affirmatiua maiori, et vniuerſali affirmatiua minori, particularem affirmatiuam directe concludentibus,vt Daraptĩ

Omni homo eſt ſubſtantia.
Omni homo eſt animal, ergo,
Quoddã animal eſt ſubſtantia.

Et reducit de tertiũ modũ primæ figurę minori cõuerſa p accidẽs.

Felaptõ.Secũdus modus cõſtat ex vniuerſali negatiua maiori, & vniuerſali affirmatiua minori,particularem negatiuam directe concludentibus, vt Felaptõ F

Nullus homo eſt lapis.
Omnis homo eſt animal, ergo
Quoddã animal non eſt lapis.

Et redducitur, ad quartum modũ primæ figuræ, minori conuerſa per accidens.

Poſtquam Auctor oſtẽdit,q̃ eſt tertia figura,& poſuit regulas eius,hic cõſequenter determinat de modis ipſius, & antequam in ſpãli de ipſis determinet enumerat eos in gñali dicẽs, quod tertia figura ſex hẽt modus.ſ.Darapti, Fela- Quinq; tantum huius figuræ modi.

A Felaptõ, Diſamis, Dariſi, Bocardo, & e i ſon, quorũ ſit habẽt ſufficientia q̃ dõis ·nod⁹ tertiæ figuræ eſt ordinatio dua- ũ ·pmiſſarũ, in quib. mediũ ſp ſubijcitur, vel ergo ambæ pmiſſ e ſũt vl'es, vel ambæ particulares, vel maior vniuerſalis, & minor particularis, & e cõtra. Si ambæ ſunt vniuerſales, hoc eſt quadrupliciter vel ambæ ſunt affirmatiuæ, & ſic eſt Darapti, vel ambæ negatiuæ, & ſic nihil ſeqtur, vel maiorẽ affirmatiua, et minor negatiua, & ſic iterũ nihil ſeqt propter primã regulã huius figuræ, vel e cõtra, maior ẽ negatiua, & minor affirmatiua. & ſic eſt Felapton. Sed ſi ambę

B ſint particulares, hoc põt eſſe quadrupliciter, & quocunq. mõ diſponanť nihil ſeqť. Si vero maior ſit vniuerſalis, & minor particularis, hoc eſt quadrupliciter, vel ambæ ſunt affirmatiuæ, & tũc eſt Datiſi, vel ambæ negatiuæ, & ſic nihil ſeqtur, vel maior affirmatiua, & minor negatiua, & iterũ nihil ſequiť, vel econtra, maior negatiua, & minor affirmatiua, & ſic eſt Feriſon. Si vero maior ſit particularis, & minor vl'is, hoc eſt quadrupliciter, quia vel ambæ

C ſunt affirmatiuę, & ſic eſt Diſamis, vel ambæ negatiuæ, & ſic nihil ſeqtur, vel maior affirmatiua, & minor negatiua, & ſic iterũ nihil ſequiť, vel ecõtra, maior negatiua, & minor affirmatiua, & ſic eſt Bocardo. Et ſic in tertia figura ſunt ſex decim combinationes, quarũ decẽ ſũt inutiles, & ſex vtiles, & per cõſequens tantum ſunt ſex modi eius.

Primo ſciendum, q̃ Darapti primus modus cõſtat ex duabus vl'ibus affirmatiuis, particularẽ affirmatiuã concludẽdo. Et põt iſte modus tripliciter probari ſ. per cõuerſionẽ, per impoſſibile, per ſyllogiſmum expoſitorũ. Vnde per conuerſionem probatur, ipſũ reducendo ad Darij, quia minore de Darapti conuerſa p accidens ad præmiſſas eius ſequuntur præmiſſæ de Darij, & ad illas pmiſſas ſequitur concluſio particularis affirmatiua, ergo eadẽ ſequiť ad pmiſſas de Darapti, & per impoſſibile, probatur reducendo ipſum ad Celarent,

Mod⁹ arguẽdi in Darapti et ei⁹ triplex p̃batio.

D e piẽdo contradictorium concluſionis eius p maiore; et minorẽ; loco minoris inferẽdo cõtrariũ maioris i Celarẽt, & ex cõſequenti contradictoriũ, põt ẽt reduci ad Ceſare, capiẽdo contradictoriũ ſuæ cõcluſionis p maiore, & minorẽ p minore inferẽdo cõtrariũ minoris. Sed p ſyllogiſmũ expoſitorũ ſic p̃bať, qa ſi iſtæ pręmiſſę ſunt verę, õis hõ eſt aïal, õis hõ eſt riſibilis, de aliquo ſingulari hoïe verificabũt aïal, & riſibile ſigneť, ergo illud ſingulare, & ſic So. Tunc arguitur ſic expoſitorie. So. eſt aïal, Soc. eſt riſibilis, ergo quoddã riſibile ẽ aïal. Iſtę pmiſſę ſingulares ſequuntur ad pmiſſas de Darapti, & ad iſtas præmiſſas ſingulares ſequitur particularis affirmatiua concluſio, ergo eadem ſequi-

E tur in Darapti, quia quicquid ſequitur ad conſequens bonę conſequentiæ ſequitur ad antecedens eius.

Secundo ſciendũ, q̃ ſollogiſmus expoſitorius eſt cuius mediũ eſt ſingulare ſingulariter tm̃. Et de ipſo nõ determinat Auctor, quia talis deductio eſt ſm̃ ſeſum manifeſta, & valet ſyllogiſmus expoſitorius affirmatiuus in qualibet figura, ſed negatiuus nõ valet in ſcđa figura, qa vel maior eſſe affirmatiua vel minor, & vtroq. mõ cõcluſio eſſet negatiua, & ſic cũ maior eſſet particularis ſp argueret a nõ diſtributo ad diſtributũ ex parte maioris extremitatis, q̃ non deſtribueret in maiore, & tñ

F deſtribueret i cõcluſione, vt dicẽdo ſic quoddã aïal nõ Soc. quidã hõ eſt So. ergo qdã hõ nõ eſt aïal, ſed talis ſyllogiſmus negatiu⁹ valet in prima figura, & in tertia, poſita maiore negatiua, & minore affirmatiua, vt poſſet videri per exẽpla, ſed nõ valet ecõtra poſita minore negatiua, qa tũc argueret a nõ diſtributo ad diſtributũ ex parte maioris extremi. Tertio ſciẽdũ, q̃ Felapton ſecundus modus conſtat ex maiori vniuerſali negatiua, minori vniuerſali affirmatiua, particularem negatiuam concludẽdo. & reducitur ad Ferio minore cõuerſa per accidens, & per hoc põt probari cõſequẽtia eius, ſicut p̃bata fuit in

Syllogiſmus expoſitorius.

Modus arguẽdi in Felapton.

A primo modo,& per impoſibilē reducitur ad Barbara,capiendo cōtradictoriū ſuæ concluſionis pro maiore, ſeruando minorē,& inferēdo oppoſitū contrariū maioris, & ex conſequenti contradictoriū.pōt ēt reduci ad Cameſtres in ſcd̄a figura,capiendo contradictoriū concluſionis ꝓ maiore,& maiorē ꝓ minore, inferendo oppoſitum cōtrarium minoris,& ex conſequēti contradictorium. Pōt ēt probari iſte ſyllogiſmus per ſyllogiſmum expoſitorium,capiendo vnū ſingulare ſub medio eius, de quo negatur maior extremitas. & affirmetur minor,& deinde inferatur particularis negatiua concluſio,ſicut factum eſt in Darapti de particulari affirmatiua.

B Quarto ſciendum,ꝙ reducendo modos tertiæ figuræ ad modos primæ per conuerſionem oportet illā præmiſſam conuerti,q̄ fit minor in prima figura,et non dēt conuerti illa,q̄ fit maior. Cuius rō eſt,q̄a in tertia figura ſp mediū ſubijcitur,ergo ad hoc ꝙ idē mediū ſubijciatur in maiori p̄miſſa primæ figuræ, illa p̄miſſa non debet conuerti,ſed ad hoc, qd̄ prędicetur in minori oportet,quod illa conuertatur.non eſt tn̄ intelligēdū, ꝙ ſp illa, quę eſt minor in tertia figura conuertatur,quia in Diſamis non conuertitur minor,ſed maior, ſed intelligēdum eſt de illa,quę fit minor in ſyllogiſmo primę figurę,& per hoc patent illi duo modi vniuerſales tertiæ figurę.

Nō.regulā ꝓ reductione modorum huius figuræ ad primā.

Argum. C Sed contra prędicta arguitur primo ſic.In ſecunda figura ſunt tantum quatuor modi,ſed tertia figura eſt imperfectior ſecunda, ergo non habet plures modos,quam ſecunda,ergo male ponūtur ſex modi eius. Secundo ſic.Non ſequitur in Darapti. Omnis homo eſt albus,omnis homo inquātum homo eſt riſibilis,ergo quoddam riſibile inquantum homo eſt album,ergo in Darapti non eſt bona conſequentia.

Tertio ſic. Modi perfectiores non reducuntur ad modos imperfectiores,ſed oēs modi vniuerſales ſunt perfectiores particularibus, ergo Darapti eſt ꝑfectior,quam Darij,& per conſequens non reducitur. Quarto ſic.Non ſequitur, D nullus homo eſt genus ; omnis homo eſt anial,ergo aial non eſt genus,& tn̄ arguitur in Felaptō,ergo.Quinto ſic. Daťiſi,& Diſamis reducuntur ad Darij,et Felapton ad Ferio , ergo illi modi debent præcedere Felapton, & per conſequens Felapton male ponitur ſecundus modus.

Ad argumenta.Ad primum dr̄ ꝙ licet tertia figura hēat plures modos, q̄ ſecūda, nō tn̄ ꝓp hoc eſt perfectior ſecunda, q̄a vna figura nō dr̄ perfectior alia propter maiorem pluralitatē modorum eius,ſed q̄a habet perfectiorem modum concludendi,vnde,quia tertia figura hēt imperfectiorem modum cōcludendi,ideo poteſt plurib.modis cōcludere,q̄ ſcd̄a,quia plurib. modis pōt fieri imperfectū q̄ perfectū. Ad ſm̄ dicitur,quod ibi male concludit, quia illa duplicatio non debet poni in concluſione, ſic ꝙ feratur ad prædicatum vel copulam,quia in p̄miſſis non ferebatur ad maiorem extremitatē, ſed debet relinqui, uel ſolum poni cum implicatione ad ſubiectū concluſionis,vt dicēdo, ergo aliquod,quod eſt riſibile inquātū eſt homo,eſt album. Ad tertiū dicitur, ꝙ licet modi vniuerſales ſint perfectiores particularibus in eadē figura, & inter directe concludentes, non tn̄ ſēper in diuerſis figuris,ideo Darapti non eſt perfectior modus q̄ Darij ratione figurę. Ad quartum dr̄,ꝙ animal non tenetur ibi eodē mō in minore, & concluſione,q̄a in minore tenetur pro natura accepta concretiue per reſpectum ad ſuppoſita in concluſione vero ꝓ natura ſecundū ſe acceptā cum præciſione ſuppoſitorum , prout ſibi attribuitur hæc ſecundæ intentio genus.

Solutiones. Vna figura alia pfectior in mō concludendi.

E

F

Ad quintum dicitur, ꝙ iſti modi nō ordinantur ſecundum ordinem modorum primæ figuræ.ad quos reducunť, ſed ordinātur inter ſe penes vniuerſale & particulare, affimatiuum,negatiuū, ſicut Darapti & Felaton. quia ſunt modi vniuerſales,& præcedūt quatuor ſequentes, qui ſunt modi particulares.

De

A

De quatuor huius figurę modis particularibus Diſamis, Datiſi, Bocardo, Feriſon.

Diſamis. Diſamis. Tertius modus conſtat ex particulari affirmatiua maiori, & vniuerſali affirmatiua minori, particularem affirmatiuam directè concludentibus: vt,

Quidam homo eſt ſubſtantia.
Omnis homo eſt animal, ergo
Quoddam aĩal eſt ſubſtantia.

Et reducitur ad tertium modũ primæ figuræ minori, & concluſione conuerſis ſimpliciter, & per B tranſpoſitionem pręmiſſarum.

Datiſi. Datiſi. Quartus modus cõſtat ex vl̃i affirmatiua maiori, & particulari affirmatiua minori, particularem affirmatiuam directè concludentibus vt

Omnis homo eſt ſubſtantia,
Quoddã homo eſt animal, ergo
Quidam animal eſt ſubſtantia,

Et reducitur ad tertiũ modũ primæ figurę minori cõuerſa ſimpl̃r.

Bocardo. Bocardo. quintus modus cõſtat ex maiori particulari negatiua, & minori vniuerſali affirmatiua, particularem negatiuam directe con C cludentibus: vt,

Quidam homo non eſt lapis.
Omnis homo eſt animal, ergo
Quoddam animal nõ eſt lapis.

Et reducitur ad primũ modum primæ figuræ per impoſſibile, ſumatur.ſ.n. oppoſitũ contradictoriũ concluſionis cum altera p̃miſſarũ & inferatur oppoſitum alterius p̃miſſæ. vt oẽ animal eſt lapis, omnis homo eſt aĩal, ergo omnis homo eſt lapis. hæc aũt concluſio facta per impoſſibile in primo modo primæ figuræ, contradicit maiori. Quinti ſcilicet tertiæ figuræ.

Feriſon. Sextus modus cõſtat ex D maiori vniuerſali negatiua, & minori particulari affirmatiua, particularem negatiuam directè concludentibus, vt

Nullus homo eſt lapis:
Quidam homo eſt animal ergo
Quoddã animal, non eſt lapis.

Et reducitur ad quartum modum primæ figurę minori conuerſa ſimpliciter.

Modus arguẽdi in Diſamis, & eius probatio.

Poſtq̃ determinatũ eſt de modis vl̃ibus tertiæ figuræ, hic conſequenter determinat Auctor de modis particularibus eius, & primo de modis affirmatiuis, ſcd̃o de negatiuis, & inter affirmatiuos prĩo determinat de Diſamis dicens, quod Diſamis tertius modus conſtat ex maiore particulari affirmatiua, E & minore vl̃i affirmatiua, particularẽ affirmatiuam concludentib. vt patet in exẽplo textus. Et reducit̃ ad Darij per conuerſionẽ ſimplicẽ maioris, & concluſionis, & p tranſpoſitionẽ p̃miſſarũ, & per hoc ꝓbat̃ bonitas conſequentiæ eius. Scd̃o ꝓbat̃ conſequẽtia huius ſyllogiſmi per ſyllogiſmum expoſitoriũ, quia ex iſtis p̃miſſis, quidam homo eſt ſub̃a, omnis homo eſt aĩal, ſequitur ꝙ de aliquo ſingulari homine verificabuntur ſub̃a, & aĩal, tunc ſignetur, illud ſingularẽ, & ſit Socrates, & arguit̃ ſic. Socrates eſt ſubſtantia, Socrates eſt aĩal, ergo quoddam aĩal eſt ſubſtantia, pręmiſſæ huius ſyllogiſmi expoſitorij ſequuntur ad pręmiſſas de Diſamis, & ad iſtas F præmiſſas ſequitur particularis affirmatiua concluſio, ergo eadem ſequitur ad præmiſſas de Diſamis. Tertio poteſt probari per impoſſibile, & reducitur ad Celarẽt, capiẽdo oppoſitum concluſionis cum minore, inferendo contradictorum maioris, & in ſcd̃a figura reducit̃ ad feſtino accipiendo oppoſitum contradictorium concluſionis de Diſamis, cum maiore poſita loco minoris, inferẽdo contradictorium ſuæ minoris.

Primũ ſciendum eſt, ꝙ reducendo modos tertię figurę ad primã per impoſſibile

 bile

A bile ſp oportet accipere oppoſitum cō cluſionis ꝓ maiore, & minorē ꝓ minore, primæ figuræ inferēdo oppoſitū minoris. Cuius rō eſt, qa idē ſubijcit in concluſione ſyllogiſmi tertiæ figuræ. & in oppoſito concluſionis, & ꝑdicat in minore, ſ. minor extremitas, ideo capiēdo oppoſitum concluſionis, cum minore habet diſpoſitio primæ figuræ, & valet ad inferendum oppoſitū maioris. Iō reducere ꝑ impoſſibile in tertia figura, ē ex oppoſito concluſionis cū minore inferre oppoſitum maioris, & acceptis illis ꝓpoſitionib. ad videndum ad quē modū fit reductio oportet videre quō oppoſitum concluſionis, & minor ordinant in debita qualitate, & quantitate.

Regula de reductione horum modorum plurimum neceſſaria.

B Sed ad reducēdum modos tertiæ figuræ ad ſcdm oportet capere oppoſitū cōcluſionis ꝓ maiore, poſita maiore loco minoris. Rō primi eſt, qa idē ꝑdicat in oppoſito concluſionis, & in maiore in tertia figura; ideo acceptis illis ꝓpoſitionibus habet diſpoſitio ſcdæ figuræ, ſed rō ſecūdi eſt, quare. ſ. maior debet poni loco minoris, qa ad directe concludēdum in ſecunda figura, oportet qđ idem ſubijciat in concluſione, & in minore ꝓpoſitione. ſ. minor extremitas, & in tertia figura idem ſubijcit in maiore, & in oppoſito minoris quod debet inferri ꝓ concluſione in ſecunda figura. Et ad ſciēdum ad quem modum fit reductio, C cognoſci poteſt, vt prius dictum eſt.

Secundo ſciendum, quod quartus modus tertiæ figuræ, ſ. Datiſi conſtat ex vniuerſali affirmatiua maiore, particulari affirmatiua minore, particularem affirmatiuam concludēnib. & poteſt ꝓbari tripſr, ſ. per conuerſionē, per expoſitionē, & per reductionem, per impoſſibile ꝓbando ipſum per conuerſionem reducitur ad Darij minore de Datiſi cōuerſa ſimpſr, & per ſyllogiſmum expoſitorium poſſet ꝓbari eodem modo ſicut ꝓcedens. capiendo vnum ſingulare ſub medio, de quo verificent ambę extremitates, ſed per impoſſibile poteſt ꝓbari reducendo ipſum ad Ferio in prima figura, capiēdo oppoſitum concluſionis

Modus arguendi in Datiſi, & eius reductio.

cum minore, inferēdo cōtradictorium maiori, & in ſcda figura reducit ad Ceſare. Capiēdo contradictoriū ſuæ cōcluſionis & maiorē poſita loco minoris inferēdo contradictoriū ſuæ minoris. Tertio ſciendū q Bocardo quintus mod⁹ cōſtat ex particulari negatiua maiori, & vli affirmatiua minore. particularē negatiua concludē. ib. & non ꝓbat per cōuerſione reducendo ipſū ad aliquē modum primę figu. c pp cādē rationem, ſicut prius dictū eſt de Bocardo. Sed pōt ꝓbari per ſyllogiſmum expoſitoriū negatiuum, capiendo vnum ſuppoſitum, medij. de quo neget maior extremitas, & verificet minor in qua diſpoſitione ſequet particularis negatiua concluſio. Et ipſum ꝓbādo ꝑ impoſſibile reducit ad primum modum primæ figuræ, capiendo contradictoriū ſuæ cōcluſionis cū minore inferēdo cōtradictoriū maioris, & in ſcda figura reducat ad Bocardo capiēdo contradictoriū ſuę concluſionis ꝓ maiore, & maiorē loco minoris inferēdo contradictorium ſuę minoris.

D

Modus arguendi in Bocardo et ei⁹ probatio.

E

Quarto ſciendum q Feriſon ſext⁹ modus conſtat ex vniuerſali negatiua maiore, particulari affirmatiua minori, particularem negatiuam concludentib. Et per conuerſionem reducit ad Ferio, ſua minore cōuerſa ſimpſ, & pōt ꝓbari per ſyllogiſmum expoſitorium, ſicut præcedentes modi, ſed per impoſſibile reducit ad Dari, capiendo contradictoriū ſuæ concluſionis cum minore, inferendo contradictorium maioris, & in ſcda figura reducitur ad Cameſtres, capiendo contradictorium ſuæ concluſionis, ꝓ maiore. & minorē ꝓ minore, iferendo contradictorium ſuę minoris, & per hoc ſatis patent formationes, & probationes modorum tertię figuræ.

Modus arguendi in Feriſon, et reductio.

F

Sed contra prædicta arguitur primo ſic. Non ſequitur, alicui homini ineſt ſanitas, omni homini ineſt albedo, ergo quædam albedo eſt ſanitas, vel cuidā albedini ineſt ſanitas, & tamen ibi arguit in Diſamis, ergo in eo non eſt bona cōſequentia. Secundo ſic. Non ſequitur, A quodam homine videtur equus ab oī

Argu.

homi-

A homine vt lapis ergo a quodã lapide videt̃ equ⁹, & tñ ibi arguit in Diſamis, ergo i ipſo non eſt formalis conſequentia Tertio ſic. Non ſeqtur oĩs hõ eſt nauis, aliqs hõ eſt naſcendus, ergo quoddã naſcendum eſt natum, & tñ ibi arguitur i Datiſi, ergo Quarto ſic Non ſeqtur, Socrates non eſt minor Socrate, totus Socrates eſt minor Socrate ergo aliqd minus Socrate non eſt min⁹ Socrate, & tñ arguit in Bocardo, ergo &c. Quinto arguitur ſic. Nõ ſequitur nullus hõ eſt ꝓprium, qdã hõ eſt riſibilis, ergo riſibile non eſt ꝓpriũ, & tñ ibi arguitur in Feriſon, ergo ibi non eſt bona conſequẽtia.

Solutio

B Ad argumẽta. Ad primum iſtorum dr̃ ꝙ ibi non bene arguitur in Diſamis qa male concluditur, ſed ſic dẽt concludi, al cui hoĩ ineſt ſanitas, oĩ hoĩ ineſt albedo. ergo alicui, cui ineſt albedo, ineſt ſanitas. Ad ſcd̃m dr̃, ꝙ ibi ſimiliter non bñ cõcludit̃, ſed dẽt ſic concludi, ergo a quo vt lapis, vr̃ equus. Ad tertium dr̃, quod ibi nõ bñ arguitur in Datiſi, quia ibi fit variatio medij quantũ ad ſuppoſita pro qb. tenetur, quia hõ in maiore ſupponit pro præſentibus, & præteritis tantum, ad quos reſtringitur per illud præteritum, natus in minore vero ſupponit pro p̃ſentibus, & futuris ſolũ, ad quos reſtringitur per illud futurum

C naſcendus. Ad quartum dr̃ quod in illo ſyllogiſmo Socrates in maiore ſupponit p ipſo Soc. perfecto, in minore vero ſupponit ꝓ partib. integralib. eius, ad quas reſtringitũr per illud diſtributiuũ totus, ideo mediũ non tenet̃ ſimiliter ĩ maiore, & in minore, iõ nõ bñ arguit̃ ĩ Bocardo. Ad quintum dr̃, qđ riſibile, in prædicato minoris illi⁹ ſyllogiſmi tenetur concretiuè, & per reſpectum ad ſuũ ſubiectum, in concluſione vero tenetur quodammodo abſtractiuæ, & ſecundũ ſe eo, quod ſubijcitur reſpectu hui⁹ intentionis proprium, ideo non eſt ſimpliciter idem p̃dicatum minoris, & ſubiectum concluſionis nec bene arguitur in Feriſon, ſed ad bene arguendum ſic debet concludi, ergo aliquid riſibile non eſt proprium.

D

Nonnulla ad omnium prædictorum modorum intelligentiam traduntur principia quibus ad quam quiuis modorum figuram reducatur, & quomodo facilis eſt intellectus, & de terminis in quibus Omni, & in quibus Nulli.

Syllogiſmorum concludẽtium particularẽ negatiuã talis datur regula. Nullus ſyllogiſmus concludens particularem negatiuam indirectè poteſt eam concludere directè, & concludens directe non poteſt eam concludere indirectè. Item, prima figura concludit omnia genera propoſitionũ, ſ. vniuerſalem, particularem affirmatiuam, & negatiuam. Secunda figura cõcludit vniuerſalem negatiuam, & particularem negatiuam. Tertia concludit particularem affirmatiuam, & particularem negatiuam. Vnde verſus,

E

Omne genus claudit problematis prima figura.
Fitque negatiuè concluſio quæque ſecundæ.
Tertia concludit tantummodo particularem.
De modis omnium figurarum iſti ſunt verſus.

F

Barbara, Celarent, Darij, Ferio, Baralipet.
Celantes, Dabitis, Fapeſmo, Friſeſmo, deinde.
Ceſare, Cameſtres, Feſtino, Baroco, Darapti.
Flerapton, Diſamis, Datiſi, Bocardo, Feriſon

In his quatuor verſib. ſunt decem, & nouem dictiones, decẽ & nouẽ, modos trium figurarũ deſignãtes, ita qđ p primã dictionẽ intelligit̃ primus mod⁹ primæ figuræ, & per ſecundã ſecundus & ſic de alijs. Vnde primi duo verſus deſeruiũt mo

dis

A dis primę figuræ. tertio vero verſ' præter eius vltimam dictionem deſeruit modis ſcdæ figuræ, ita quod prima dictio tertij verſus deſeruit primo mō ſcdæ, & ſecūda ſecūdo, & ſic de alijs. Vltima vero dictio tertij verſ' cū alijs dictionib. quarti verſus deſeruit modis tertię figuræ per ordinē. Sciēdum ergo q per has quatuor vocalus, A, E, I, O, intelligūtur quatuor genera propoſitionū, ita qd per hanc uocalē A, intelligit vniuerſalis affirmatiua per E, vniuerſalis negatiua per I, particularis affirmatiua per O, particularis negatiua. Et i qualibet dictione ſunt tres ſyllabæ, & ſi ſit ibi aliqd reſiduū ſuperfluit, vt poſtea patebit, & per primā illarū triū ſyllabarū intelligit maior ꝓpoſitio ſyllogiſmi, & per ſecundā minor, per tertiam cōcluſio. v. g. prima dictio .ſ. Barbara hēt tres ſyllabas in' quarum qualibet ponitur A, & per A, īterpoſitū ſignificatur, qđ primus modus primæ figuræ conſtat ex duab. ꝓpoſitionib. vniuerſalib. affirmatiuis vniuerſalem affirmatiuā directè cōcludētib. & ita ītelligit de alijs dictionib. ſcdm vocales ibi poſitas. Item, ſciendū, quod primæ quatuor dictiones primi verſ' incipiunt ab his conſonantib. B, C, D, F, & oēs aliæ dictiones ſequentes, & per hoc intelligendum eſt. quod oēs modi ſignificati per dictionem inchoantem à B, reducuntur ad primum modū primæ figuræ, & oēs modi ſignificati per dictionem inchoantē à C, ad ſecundū, & per D, ad tertium, & per F, ad quartum. Item vbicūq. ponitur S, in his dictionib. ſignificat quod propoſitio intellecta per vocalem præcedentem immediatè dēt conuerti ſimpliciter, & propoſitio intellecta per vocalē immediatē ſpcedentē iſtā literā P, dēt cōuerti per accidēs, vbicunq. aūt ponitur M, ſignificatur quod dēt fieri tranſpoſitio in pmiſſis. Eſt. n. tranſpoſitio in pmiſſis facere de maiore mnioré, & econuerſo. Et vbicunq. ponit C, ſignificat, quod modus intellectus p dictionē illā, in qua ponitur, dēt reduci per impoſſibile. Vn verſus:

Simpliciter verti vult S, Puero per acci.
M, vult tranſponi, C, per impoſſibile duci.
Seruat maiorem variatq. ſecunda minorem.
Tertia maiorem variat ſeruatq. minorem.
Aſſerit A, negat S, ſed vniuerſaliter ambæ.
Aſſerit I, negat O, ſed particulariter ambæ.

Et, quia Ariſtot. in Prio. oſtendit coniugationes, in quibus nō ſequitur cōcluſio ex præmiſſis, eſſe inutiles per inuentionem terminorum, in quibus non tenet huiuſmodi coniugatio, ideo vtilis eſt inuentio talium terminorum, vbicunq. igitur fiat inutilis coniugatio contra regulas ſyllogiſmorum prius aſſignatas, accipiendi ſunt duo termini diuerſi, ſ. duæ ſpēs cū ſuo gñe vt homo, aſinus, animal. Vel duas ſpecies cum proprio alterius, vt homo, aſinus, riſibile. Vel vnam ſpeciem, cum ſuo genere, & ſuo proprio, vt animal, homo riſibile. Vel duo termini, quorum alter de altero prædicatur, ſiue conuertibiliter, ſiue non cum extraneo vtrinſque, vt homo, riſibile, lapis, vel homo, animal, lapis. Vel accipiendi ſunt duo termini, quorum alter de altero ꝑdicetur, ſiue conuertibiliter, ſiue non cum ſuperiori ad vtrũque

que

A que, vt hõ, riſibile, ſubſtantia, vel hõ, aĩal, ſubſtantia. Per hanc.n. regulam diſiunctiuã cuicunq; generi applicetur, ſiue ſubſtantiæ, ſiue quantitati, ſiue alicui aliorum ſemper inueniuntur termini per quos inutilis coniugatio demonſtrabit nõ tenere, & tales terminos Ariſt. appellat in prioribus, terminos, in quib. ſic, & nota, quod in quib. nõ ſequitur cõcluſio. In his.n. inuenitur inſtãtia, & eſt inuenire inſtantias accipere terminos, in quib. nõ eſt ex acceptis terminis facere cõiugationẽ, in qua præmiſſæ ſint veB ræ, & cõcluſio falſa manẽte eadẽ qualitate, & quantitate propoſitionũ v.g. hæc eſt inutilis cõiugatio, nullus aſinus eſt hõ, nullũ rationale eſt aſinus, ergo nullum rationale eſt hõ Et iſti ſunt termini, in quibus ſic. Contra coniugationũ hãc inutilem accipiunt termini, in quibus non pet ſecundum membrum regulæ, diſiunctiue date, vt hõ, riſibile, aſinus, & arguatur ſic, nullus aſinus eſt hõ, nullũ riſibile eſt aſinus, ergo nullũ riſibile eſt hõ. EcC ce præmiſſæ ſunt veræ, & cõcluſio eſt falſa, & ſic manifeſtatur virtus argumẽti, cum oſtendetur ſupra q̃ concluſionẽ poteſt, et ſupra quam non poteſt ꝙ ſit in argumẽtatione ſeruata eadẽ qualitate, & quantitate propoſitionum, & manente eadem figura in vtraque coniugatione in utili, ſiue falſo ſyllogiſmo,

Poſtq̃ auctor determinauit ſuperius de oĩb. modis, & figuris ſyllogiſmorũ in ſpeciali, hic conſequenter ad maiorem intellectum præcedentium ponit aliqua notabilia. primo ponens talẽ regulã de modis particularib negatiuis. Quod nullus ſyllogiſmus cõcludẽs particularẽ negatiuã directe, p̃t eã concludere indirecte, neq.e conuerſo, concludens, eã indirecte p̃t eã concludere directe, cuius ratio eſt, quia particularis negatiua non poteſt cõuerti in terminis, D ſed ſolũ per contrapoſitionẽ, in qua cõuerſione non remanent ſimpl͞r termini primæ propoſitionis. ſed oẽs ſyllogiſmi concludentes aliq̃ affirmatiuã vel negatiuã vl'em. per conuerſionem ſuæ concluſionis poſſunt inferre indirecte conuertentem ſuæ concluſionis, ſicut declaratur in prima poteſtate ſyllogiſmorum.

Primo ſciẽdũ, ꝙ ſex ſunt poteſtates ſyllogiſmorum, quæ ſunt naturales ꝓprietates ſyllogiſmi. Prima eſt, poſſe plura concludere, vt qñ ſyllogiſmus infert concluſionẽ, q̃ poteſt conuerti, põt inferre conuertentem eius, q̃ ſeq̃tur ad ſuã principalẽ concluſionẽ, & ſi plures propoſitiones ſequantur ad illã concluſionẽ poteſt ultra principalem concluſionẽ inferre plures concluſiones. Secũda poteſtas, eſt ex falſo poſſe concludere verum, ſed ex veris non niſi verum exemplum primi, vt oĩs lapis eſt aĩal, oĩs homo eſt lapis, ergo oĩs homo eſt aĩal. Tertia poteſtas eſt poſſe concludere circulariter aliquã præmiſſarũ, quod ſit capiendo concluſionem vnius ſyllogiſmi conuerſã, cum vna præmiſſarũ, ad inferendum alterã prẽmiſsã. Quarta eſt, poſſe concludere conuerſiue, capiendo oppoſitum concluſionis vnius ſyllogiſmi facti cũ vna præmiſſarũ ad inferendum oppoſitũ alterius prẽmiſſæ Quinta poteſtas eſt, poſſe concludere per impoſſibile, quod ſit capiẽdo ꝑ contradictorium concluſionis probandæ cũ vnã præmiſſarũ manifeſte vera, ad inferẽdũ vnum manifeſte falſum, ex cuius falſitate infertur falſitas contradictorij concluſionis probandę. Sexta poteſtas eſt, poſſe concludere ex oppoſitis, ut qñ ſit ſyllogiſmus ex duabus præmiſſis contrarijs, vel contradictorijs, inferens negationem eiuſdem de ſe ipſo, & de iſtis ad longum videtur in ſecundo Priorum.

Sex ſyllogiſmorum poteſtates. E

F

Secundo ſciendum, pro comparationem figurã inter ſe, quod prima figura con-

Quot ꝓpoſitio-

Omnium genera in quacunque figura concludantur.

A concludit oĩa gña propoſitionũ. ſ. vle, particulare, affirmatiuũ, & negatiuũ, ſicut patet i quatuor modis directe cõcludentibus primæ figuræ. Sed ſecunda figura ſolum concludit tria gña. ſ. vniuerſale, particulare, & negatiuũ, & non concludit affirmatiuum propter cãm prædictã in ſecunda figura. Tertia figura etiam concludit tria gña tñ, ſ. affirmatiuũ, & negatiuũ, & particulare, & non poteſt concludere vle, propter cãm prædictam in tertia figura, & quia perfectius eſt concludere vniuerſalẽ affirmatiuam, quam vniuerſalem negatiuam, & iterum perfectius eſt concludere vniuerſalem negatiuam quam parti-

B cularem affirmatiuam vel negatiuam, ideo prima figura eſt perfectior ſecunda, & ſecunda perfectior tertia.

Tertio ſciendum, pro declaratione oĩum modorum triũ figurarũ, qđ triũ figurarũ ſunt decem, & nouem modi, nouem primæ figuræ, quatuor ſecũdę, & ſex tertię, quorũ nominatio, ordo, & numerus in his verſibus continetur.

Barbara, Celarẽt, Darij, Ferio, Baralipton, Celantes, Dabitis, Fapeſmo, Friſeſomorum, Ceſ. Cameſtres, Feſtino, Baroco, Darapti, Feláptõ, Diſamis, Datiſi, Bocardo, Feriſon.

Et in qualibet dictione ratione ſyllogiſmi ſunt tres ſyllabę. & ſi ſint plures,

C hoc ſolum eſt ad perfectionem metri. Et vocalis primæ ſyllabę ſignificat maiorem præmiſſam, qualitatem, & quantitatem eius, & ſcđa vocales ſignificat minoré, tertia cõcluſionem. Vñ p A, intelligitur vlis affirmatiua, per E, vniuerſalis negatiua. per I, particularis affirmatiua per O, particularis negatiua.

Quarto ſciendum, quod prædictorum modorum quatuor primi modi, primæ figurę ſunt perfectiores, & incipiunt per has quatuor conſonantes. B C D F, quæ in ipſis ſignificant ordinem ipſorum, ſed alij modi reducũtur ad iſtos quatuor, & iſtæ conſonantes in alijs modis ſignificant reductionẽ ipſorum, ita quod omnes modi incipientes per B, reducuntur ad Barbara, per C, ad Celarent, per D, ad Darijs, D per F, ad Ferio. Item in prędictis dictionibus cũ ponitur S, ſignificatur, quod propoſitio intellecta per vocalem præcedentem dẽt conuerti ſimpliciter in reductione talis ſyllogiſmi, & per P, deſignatur quod dẽt fieri cõuerſio per accidens. Et M, deſignat tranſpoſitionem præmiſſarum, & C, ſignificat reductionẽ per impoſſibile, niſi ponatur in principio dictionis, iuxta illos verſus.

Simplr verti vult S, P, vero per acci.
M, vult trãſponi, C, per impſe duci.

Reſiduum textus videlicet. Et quia Ariſt. &c. uſq; ad finem tractatus, huius, quia per ſe ſatis clarius eſt, ideo non indiget alia explanatione.

Cõtra prædicta arguitur primo ſic. E

Argũ. Celarent poſt concludere particularẽ negatiuã, directè & indirectè, ergo male dr, quod nullus ſyllogiſmus concludens particularem negatiuã directe, poteſt eã concludere indirecte. Secundo ſic. Nulla pars eſt vlis, cum vle, & totũ idem ſint, ſed quælibet concluſio primæ figuræ eſt pars reſpectu maioris præmiſſæ ergo nullã eſt vniuerſalis, ſed debet dici particularis. & ſic prima figura non concludit vniuerſalem.

Tertio ſic. Extremitates in concluſione vniuntur eo modo, quo vniuntur in præmiſſis cũ medio, ſed in Darapti in tertia figura extremitates vniunt vni- F uerſaliter cum medio, ergo eodem modo pñt vniri in concluſione, & poteſt ibi concludi vniuerſaliter. Quarto ſic. Vnitas ſyllogiſmi ſumitur ab vnitate concluſionis, ergo vnus ſyllogiſmus habet tñ vnã concluſionẽ, & non poteſt plura concludere, ſicut dictum eſt. Quinto ſic. In omni conſequentia conſequens includitur in antecedente, ſed verum non includitur in falſo, ergo ex falſis non poteſt concludi verum.

Ad argumenta. Ad primum dicitur, Solutio. ꝙ licet Celarent ex conſequenti cõcludat particularem negatiuã directè, & indirectè, tñ primo & per ſe concludit vniuerſalẽ negatiuã. Ad ſm dicitur quod nulla propoſitio dicitur vniuerſalis reſpe-

A ſpectu ſui totius, ſed bñ dicit̃ vniuerſalis reſpectu ſuarũ partium, & hoc modo concluſio vniuerſalis primę figuræ dicitur particularis ſm modum reſpectu maioris præmiſſæ, ſed bene dicitur vniuerſalis reſpectu ſuarũ ſingulariũ ratione ſui ſubiecti diſtributi Ad tertiũ dicitur, quod licet in Darapti extremitates vniantur vniuerſaliter cũ medio vniuerſaliter medij. quod diſt ibuit, nulla tamen vnitur cum ipſo vniuerſaliter ex parte ſui. q̃a nulla extremitas diſtribuitur, ratione cuius nulla poteſt diſtribui in concluſione.

Ad quartũ dicitur, ꝙ licet vnius ſyllogiſmi ſit tãtum vna principalis concluſio, tamẽ poſſunt eſſe plures minus principales, quæ inferuntur in virtute primę concluſionis ideo omnes illæ ſe habent per modum concluſionis quã tum ad virtutem, qua inferuntur, licet varientur materialiter quãtum ad numerum propoſitionum. Ad quintum dicitur, ꝙ licet verum non includatur in falſo ratione formæ falſitatis, tamẽ includitur ratione materiæ, ſcilicet terminorum, vel propoſitionũ, quib. ineſt falſitas, & ſic in falſo poteſt includi verum. Et hæc de ſyllogiſmo ſimpliciter dicto pro nunc ſufficiant. D

B

VERSORII PARISIENSIS EXPOSITIO. E

In Quintum Tractatum Petri Hiſpani.

SVMMA TRACTATVS.

De ſyllogiſmo, Topico, ſeu probabili. De multiplicib. Argumentationis Speciebus, Enthimemate, ſcilicet Exemplo, Inductione, Syllogiſmo. De locis Dialecticis, tam intrinſecis, quam extrinſecis. Multorum item terminorum, ad omnes artes, & ſcientias, communium. vniuerſalis notitia.

C

Huius nominis ratio Multiplicitas.

Ratio dicitur multis modis. Primo enim modo idem eſt ꝙ definitio, vel deſcriptio, vt hic, vniuoca ſunt quorum nomen eſt cõe, rõ ſubſtãtiæ ſecundum illud nomen eſt eadem. Alio autem modo idẽ eſt, ꝙ quædam virtus animę: alio modo idẽ, quod oratio oſtendens aliq̃d ſicut ſunt ꝓpoſitiones, vel rõnes, diſputantium. Alio modo idẽ eſt, quod forma materiæ, vt in cultello, ferrum eſt materia, diſpoſitio vero ĩducta in ferro eſt forma. alio modo idem eſt, quod eſſentia communis prædicabilis de pluribus, vt eſsẽtia generis, vel ſpeciei, vel differentiæ. alio autem modo idem quod medium inferens concluſionem, & hoc vltimo modo ſumitur ratio in definitione argumenti. Vnde verſus. F

Definit virtus, oſtendit forma, vel eſſe.
Et medium ratio per quod concluditur, ergo.

Ordo huius Tracta. ad cęteros.

Iſte

A Iſte eſt quintus tractatus Summularũ magiſtri Petri Hiſpani, in quo ipſe poſtquam in quarto tractatu determinauit de ſyllogiſmo ſimpliciter dicto, ſecundum ſuam formam, non contracto ad aliquã materiam ſpãlem, hic cõſequẽter determinat de ſyllogiſmo Dialectico, qui eſt ſyllogiſmus contractus ad materiam probabilẽ. Et ratio ordinis eſt, quia in reb. artificialib. ſiue ſint entia realia, ſiue rõnis, vnũquodq; habet prius cognoſci ſm ſuã formam, quam quod illa forma contrahatur ad materiã aliq̃. ſicut domificator prius cognoſcit formam domus ſm ſe quã applicet eam ad determinatã materiã.

B Et, quia ſyllogiſmus aliquo modo eſt ens artificiale, ſ. ens rõnis, iõ conueniẽter determinatum eſt prius de ſyllogiſmo ſimpliciter, qui ſe habet per modũ ſimplicis, quam de ſyllogiſmo contracto ad aliquem materiam qui ſe habet, per modum compoſiti.

Syllogiſmorum multiplicitas.

Primo ſciendũ, ꝙ ſyllogiſmus tripliciter contrahitur ad materia. Vno modo ad materiã neceſſariã, quæ eſt naturalis materia, & ſic eſt ſyllogiſmus demonſtratiuus. Secundo mõ ad materiã probabilem, quæ eſt materia cõtingẽs vel capta ſub mõ cõtingentis, & ſic eſt ſyllogiſmus dialecticus. Tertio mõ ad materiã apparentem, quæ eſt qñq; materia remota, inquantum habet ſimili-

C. tudinem quanda cum materia probabili, & ſic eſt ſyllogiſmus ſophiſticus. Et quia materia naturalis eſt perfectior materia probabili, & probabilis, apparẽter probabili, iõ ſyllogiſmus demõſtratiuus eſt perfectior dialectico, ſitr dialecticus ſophiſtico. Sed Pet. Hiſpa. non facit mentionem de demõſtratiuo ſyllogiſmo, eo quod eſt introductor iuuenũ, de quo tñ determinat Ariſt. in lib. Poſteriorũ. Sed Pet. Hiſp. facit mentionẽ de Dialectio, & Sophiſtico. ideo iſte tractatus conuenienter ordinatur poſt tractatum de ſyllogiſmis, & ante tractatum de fallacijs.

Subiectũ huius libri.

Secundo ſciẽdũ, ꝙ proprium ſubiecto huius tractatus eſt ſyllogiſmꝰ dialecticus, eo quod de ipſo principialiter hic intẽditur, & oia hic cõſiderata habent reductionem ad ipſum, & eſt adæquatus ſcientiæ huius tractatus. Et licet illa ſcientia nominetur a loco, tñ hoc non eſt tanq̃ a proprio ſubiecto, ſed tanq̃ a principio ſui ſubiecti, q2 locus, in quo fundatur ſyllogiſmus dialecticus principium ſyllogiſmi dialectici, & ſub tali ratione hic conſideratur de locis. Et per hoc patet, quæ ſit cã materialis huius tractatus. Et p' hoc ẽt hr cã finalis eius, quæ eſt pfecta cognitio, ſyllogiſmi dialectici, & eius cã efficiẽs dicta eſt prius. Et eius cã formalis, eſt modus ꝓcedẽdi qui eſt definitiuus, diuiſiuus, & exẽplorũ poſitiuus. D

An locus an ſyllogiſmus dialecti cus ſit.

E Sed forma tractatus eſt diuiſio huius quinti tractatus per partes. Vnde hic prius determinatur de ſyllogiſmo dialectico in cõi, deinde in ſpeciali, oſtendẽdo qũo ſit ſm diuerſos locos particulares. Et q2 in definitione argumenti ponit rõ, ideo auctor prius oſtendit multiplicitatẽ eius. Tertio ſciendum, ꝙ ſex modis ſumitur rõ. Primo mõ ſumitur pro definitione rei, vt ſumitur in definitione æquiuocorũ, cũ dr, ſm illud nomen ratio ſubſtãtię eſt diuerſa.

Sex modis ſumitur rõ.

Secundo modo capitur ratio, pro intellectu, ut idẽ eſt, quod intellectus, & ſic definitur ab Iſaac. Ratio eſt animę iam in cauſarum.

F Tertio modo ſumitur pro argumẽtatione, vt eſt oratio oſtendens aliquid de aliquo. Quarto modo ſumitur, pro forma partis, quæ eſt forma materiæ. Quinto modo capiẽ pro forma totius, quæ eſt eſſentia prędicabilis de multis, vt eſſentia generis vel ſpeciei. Sexto modo capitur pro medio probatiuo concluſionis de quo erit poſtea ad propoſitum in definitione argumẽti, qui modi in his verſibus continentur.

Definit, virtus, oſtẽdit, forma, vel eẽ.
Eſt mediũ, rõ, p qđ cõcluditur ergo.

Quarto ſciendum, ꝙ iſtorum modorũ ſic poteſt haberi ſufficientia, quia ratio ſumitur ab hoc qđ eſt ratiocinari, vel ergo ſumitur ꝓ ipſa ratiocinatione,

A ne,& ſic eſt tertius mod⁹,vel pro prin
cipio rõcinationis uel diſcurſ⁹,& hoc
eſt dupliciter, quia vel eſt principium
efficiens principale diſcurſus,& ſic eſt
ſcdus modus vel inſtrumentalis tñ,&
hoc eſt dupliciter, q̃a vel ſumitur for
maliter,inquantum eſt principiũ diſ
curſus,& ſic eſt ſextus mod⁹, vel ſm
id ꝙ eſt,& hoc eſt dupliciter q̃a vel eſt
principium cõplexum,& ſic eſt prim⁹
modus,vel incomplexũ,& hoc dupli
citer, q̃a vel ſe habet per modum par
tis,& ſic eſt quartus modus,vel ꝑ mo
dum totius, & ſic eſt quintus modus.
Argũ. Sed contra prædicta arguitur primo
ſic. Si ratio idem eſſet quod definitio
B ſequeretur,ꝙ aſinus haberet rationẽ, cũ
aſinus habeat definitionem, ſed illud
quod habet rationem eſt rationale,er
go aſinus eſt rationalis, ꝙ eſt falſum.
Secundo ſic.Idem non facit hoĩem
conuenire, & differre reſpectu eiuſdẽ,
ſed per intellectum homo conuenit cũ
Angelo,ꝙ ab eo differt per rationem,
ergo intellectus,& ratio nõ ſunt idem
Tertio ſic.Effectus rationis non eſt rõ,
ſed argumentatio eſt effectus rationis
ergo nõ eſt ratio. Quarto ſic.Si forma
materiæ eſſet ratio, vel eſſet rõ mate-
riæ vel compoſiti. ſed nullum eſt dicẽ
dũ,q̃a differt rationem ab vtroq.ergo
C ratio non debet ſumi,pro forma mate
riæ.Quinto ſic. Eſſentia rei forma ma-
teriæ, & definitio rei idem realiter im
portant,ergo quintus modus rationis
male diſtinguitur a primo , & quarto.
Solutio Ad argumenta. Ad primũ iſtorũ dr̃
ꝙ ſi capiatur rõ pro virtute intellecti
uæ aĩæ, ſic omne habens rõnem eſt rõ
nale,ſed non ſi capiatur pro ratione,q̃
explicat eſſe rei, vt ſumit̃ i primo mõ.
Ideo licet aſinus hoc mõ habeat rõnẽ
non tñ eſt rationalis. Ad ſm dr̃,ꝙ licet
idem ſub eadem rõne nõ faciat hoĩem
conuenire,& differre reſpectu eiuſdẽ,
tñ bene ſm diuerſas rationes,& ſic in-
tellectus hoĩs inquãtum eſt ſimpliciũ
apprehenſiuus,facit hoĩem conuenire
cum angelis,& in quantum eſt diſcur
ſiuus facit eũ differre ab ipſis, & ſic fa
cit eum conuenire , & differre ſm di- D
uerſos actus. Ad tertium dr̃,quod licet
argumentatio nõ ſit ratio, vt ſumitur
pro intellectu qui eſſentiat̃, ratio dr̃
argumentatio, tñ participatiue vocat̃
aliqua ratio,eo ꝙ eſt effectus rationis.
Ad quartum dicitur,quod licet forma
materiæ non ſit ratio completa mate
riæ vel compoſiti,eſt tñ rõ vtriuſq.per
modum principij,ſed materiæ per mo
dum principij finalis, & eſt principiũ
formale compoſiti. Ad quintum dicit̃
quod ratio in quinto modo ſumitur,
ꝓ forma totius ſecundum ſe,& in pri
mo modo pro oratione explicant for-
mam totius, & in quarto modo pro
forma partis , vt dictum eſt , ideo illi E
modi adinuicem diſtinguuntur.

Quid Argumentum, Concluſio, Queſtio ac Medium ſit.

Argumẽtũ eſt ratio rei dubiæ fa
ciens fidũ,i.mediũ probãs conclu
ſionẽ.Concluſio.n.dẽt cõfirmari
per argumẽtũ eſt aũt cõcluſio ar
gumẽto vel argumẽtis approbata
ꝓpoſitio,ſed anteq̃ probetur ẽ du
bitabilis,& tũc eſt idẽ ꝙ quæſtio.
quæſt.n.ſic definitur. Quęſtio,eſt
dubitabilis propoſitio. Mediũ au
tẽ eſt,quod habet duo extrema.

Poſtquam auctor poſuit diſtinctio- F
nem modorum rõnis ad eliciendum Quid ar
membrum,qđ ponitur in definitione gumen
argumẽti.hic conſequenter determi- tum.
nat de argumentum ipſum. Primo ſic,
definiens. Argumẽtum eſt rõ rei dubię
faciens fidẽ,& explicat cum dici,i.me
diũ ꝓbans concluſionẽ, q̃ dẽt cõfirma
ri ꝑ argumentũ. In qua definitione po
nitur ratio, loco gñis, ratio. n.dr̃ tã de
medio ſyllogiſmi ſimpłr, q̃ de medio
ſyllogiſmi demõſtratiui, q̃ ẽt ſyllogiſ
mi dialectici; & argumẽtũ nõ dr̃ de
medio ſyllogiſmi ſimpliciter. Deinde
ponitur rei dubiæ faciens fidẽ ad drĩã
medij ſyllogiſmi ſimpliciter, q̃ nõ eſt
probatiuus nec demonſtratiuus in-
quantum huiuſmodi.nec facit fidẽ de
concluſione,ſed ſolum habet neceſſi-
tatem;

A latem inferendi concluſionem,& non probandi ipſam.

Argũ. ſumitur dupliciter.

Primo ſciendum,ꝙ argumẽtum põt capi dupl'r,vno mõ ꝓ ipſa intentione quę attribuit termino ꝓbatiuo,alicui⁹ concluſionis,alio mõ ꝓ re ſubiecta intentioni,q̃ eſt ille terminus ſiue mediũ probatiuum concluſionis,hic aũt non definit argumentum ꝓ re ſubiecta intentioni ſcd̃m ſe,nec ꝓ intentione ſecundũ ſe,ſed ꝓ intentione cõcreta rei, vel ꝓ re ſubiecta intentioni ſm,ꝙ ſibi ſubiecta eſt,& definit pro toto cõpoſito ſm rationẽ ex re,& intẽtione,& res ſe habet per modum materialis, inten

B tio vero per modum formalis,ſub quo illud materiale definitur, & ſic patet, quid ſit definitum,in hac definitione.

Argumenta Mediũ, Ratio, Argm̃ idẽ ſunt rem,differunt ratio.

¶Scdo ſciendum,ꝙ medium,ratio,& argumentum ſunt ſm rem ſed differũt ſm rationem ſuperioris,& inferioris, qa dr̃ medium inquantum habet duo extrema , & eſt vnitiuum extremorũ ſm aliquẽ modum,ſed tale medium dicit ratio inqñtum eſt inſtrm̃ intellectus, vel rationis ad inferendum aliq̃ cõcluſionem.Sed idem medium dicit argumentum, inqñtum hĩet vim probatiuam reſpectu cõcluſionis q̃ addit vltra virtutem illatiuã,ratione cui⁹ dicit,argumentum.quaſi arguens mentem, qa per illã virtutem aliquo mõ

C cogit mentem ad cõcedẽdum concluſionem. Et prouenit illa virt⁹ probatiua pp habitudinẽ medij ad extrema,q̃ eſt notior intellectui,q̃ habitudo extremitatum inter ſe.Et cum intellect⁹ apprehendit illã habitudinẽ vel conuenientiam extremorum cum medio eſſe neceſſariã,cogit ſimplr̃ aſſentire cõcluſioni,& cum ipſa cognoſcit vt contingens,intellect⁹ aſſentit probabiliter tm̃. Et per hoc patet qũo medium, & ratio ſe habent per modum ſuperiorũ ad argumentum.Tertio ſciendum eſt, ꝙ fides dupliciter accipit.vno mõ pro

Vide Bea. T. 2.2.q 1. Do. ſub

aſſenſu,vel credulitate intellect⁹ circa aliquid credibile pp auctoritatem aut amorem primæ veritatis eam reuelantis,& ſic eſt virtus Theologica, q̃ per argumentum non acqrit, & hoc mõ non capit in definitione Alio mõ capitur fides,pro aſſenſu intellect⁹ ad aliq̃ concluſionem medĩãte rõne probabili,& ſic eſt credulitas,quia intellectus credit concluſionem eſſe veram per aliquod argumentum, & hoc mõ argumentũ eſt faciens fidẽ de re dubia eo quod habet uirtutẽ probatiuã concluſionis,per q̃ facit illectũ credere cõcluſioni,q̃ pri⁹ erat dubia,iõ bene dr̃ medium probãs concluſionẽ. Quarto ſciendum,ꝙ concluſio,q̃ſtio,propõ,& enunciatio ſic,inter ſe differũt, qa enũciatio dicit concluſio, prout eſt argumento vel argumentis approbata pro

D til. in prol. 1. Sen. & in 4.eiuſdem.

E poſitio,& tunc accipit tanq̃ certa,ſed dr̃ anquã probet,q̃ſtio,& eſt adhuc dubie eſt.n.q̃ſtio dubitabilis propoſitio, vel eſt propoſitio ſumpta cum ſigno interrogationis,ſed dr̃ propoſitio,prout poteſt poni alio,ſ.pro concluſione inferenda, & qa argumentum facit cognitionem propõnis, q̃ prius erat dubia,& poſtea,cum probatur dicit concluſio,ideo bene dicitur argumentum ratio rei dubiæ faciens fidem,i.mediũ probans concluſionem.

Argum F

Sed contra pdicta arguit primo ſic. Idem non definit per ſeipſum, ſed argumentum,& rõ idem ſunt, ſm rõnẽ vltimo modo captam, vt hic accipit, ergo male definitur argumentum per rationem. Secundo ſic. De re certa bñ fit argumentum, vt de iſta propoſitione, Deus eſt,q̃ eſt certiſſ.ma, & tamen illud non eſt rei dubiæ faciens fidem,ergo contra definitionem,

Tertio ſic.Locus dialecticus,& ẽt ſyllogiſm⁹ Dialecticus eſt ratio rei dubię faciens fidem, & tñ nullum eorum eſt argumẽtũ ergo iſta definitio nõ cõuenit ſoli definitio.Quarto ſic.In illo ſyllogiſmo,oĩs lapis eſt aĩal,oĩs hõ eſt lapis,ergo oĩs hõ.eſt aĩal, tertia propõ eſt cõcluſio,& tñ non eſt probata argumento vel argumẽtis, qa falſum non eſt mediũ probatiuũ ueri, cũ ſit ignotius ipſo ergo male definit cẽcl. Quinto ſic Oĩs propoſitio eſt uera vel falſa ſed

A ſed qō non eſt vera vel falſa determinate, vt dicido. vtrū Soc. curit, non ſignificat determinare vtrū vel falſū, ergo male dr, ꝙ qō eſt dubitabilis ꝓpoſito.

Solutio Ad argumenta. Ad primum dr, ꝙ licet argumentum, & rō idem ſecundum rem, differunt rōne, & ex ea parte, qua differunt, ratio eſt cōior, & cōior argumento, & argumentum bene definitum per rōnem ſiue per medium. Ad ſecundum dr ꝙ argumentum non facit fidem de re certa, in quantum certa, ſed in quantum ponitur ſub modo dubij, & per modum rōnis, iō ſemper facit fidē de re dubia, ſiue ſecundum rem, ſiue ſecundum modum. Ad tertium dr, ꝙ locus dialecticus non facit immediate fidem de re dubia, ſed mediatē, in quantum in ipſo fundatur argumentum. & ſyllogiſmus dialecticus non facit idem conclusionis rōne ſui, ſed rōne ſui medij, in quo eſt virtus ꝓbatiua concluſionis. iō ſolum argumentum per ſe, & immediate facit fidem de concluſione Ad quartum dr, ꝙ licet in illo ſyllogiſmo ſit concluſio ſyllogiſmi ſimpliciter, nō tñ ibi eſt concluſio ſyllogiſmi ꝓbatiui, pro qua ſolum hic definitur concluſio Ad quintum dicitur, quod licet quomodo formaliter accepta ſub modo quæſtionis non ſit vera vel falſa, tñ quantum

C ad ſuum materiale, cui additur ſignum interrogatiuum, ſignificat verū vel falſum, ideo bene dicitur materialiter propoſitio, & additur dubitabilis ad explicādum formale eius, quod eſt acceptio eius ſub modo quæſtionis, & dubij.

De Argumentatione, eiuſque ab Argumento, ac Medio differentia, & quod eius ſpecies ſint.

Argumentatio eſt argumenti per orationē explicatio, ideo ratio explicans argumentum Differt autē argumento a medio, & argumentationem, quia medium dicitur, eo quod habēt duo extrema, argumētum aūt addit ſuper mediū virtutē ꝓbādi concluſionē vnde ad hoc quod argumentū exigitur quod ſit mediū, & quod habent virtutē ꝓbādi cōcluſionē. Argumētatio aūt dr orō totalis cōpoſita ex ꝓmiſſis & cōcluſione & in illā manifeſtē virtus argumenti, aliqñ.n. totalis orō pt inferre vniuerſalē affirmatiuā, aliqñ nō, niſi particularē affirmatiuam, aliqñ non niſi vniuerſalem negatiuam, aliqñ vero non, niſi particularem negatiuam. Et ſic manifeſtat tota virtus argumenti, cum oſtendit ſupra q̄ concluſionē pt ipſum argumentū, & ſupra quā nō pōt ꝙ idem ſit in argumētationis quatuor ſunt ſpēs, ſyllogiſmus inductio, enthymema, & exēplū. D E

Poſtq̄ Auctor determinauit de argumēto, quod eſt principium argumentationis, hic conſequēter determinat de ipſa argumentatione. ipſam prima ſic definiens. Argumentatio eſt argumenti per orōnē explicatio. In qua definitione ponitur explicatio, loco gñis. Et ponitur argumenti per orōnem ad differentiam definitionis, quæ eſt explicatio definiti, & ad differentiam orationum categoricarum, & hypotheticarum, quibus non conuenit explicare virtutem arg. Et huius definitionis ſic pt dari ratio, quia argumentatio dr totalis orō compoſita ex ꝓmiſſis, & concluſione, ſed in tali orōne manifeſtat virtus argumēti, F qa aliqua totalis orō inferē vlē affirmatiuā. Et in hoc explicat, ꝙ medium eius hēt virtutem ꝓbādi, & inferendi vlem affirmatiuam, alia vero vlem negatiuā alia particularem affirmatiuā, alia particularē negatiuā, & in hoc manifeſtat virtus argumenti, qa in illis argumētationib. medium hēt diuerſam virtutem probandi, & inferendi concluſionem.

Primo ſciendum, ꝙ argumentatio, & argumentum ſic inter ſe differunt, quia argumentum eſt medium habens virtutem inferendi, & probādi concluſionē aliq̄, ſed argumentatio eſt oratio, quæ explicat talem virtutem, ſiue argumenti. Sicut n. definitio explicat ipſum definitum

nitum

A nitum reſoluendo ipſum per ſua principia.ſ.per genus.& dñá, ita ſimiliter argumentatio explicat virtutẽ argumẽti, oſtendendo qũo mediũ hẽt cõuenietiá, & habitudinẽ ad maiorẽ extremitatẽ, & minorẽ,& qũo extremitates hẽt conuenientiá cum medio, per q̃ conueniẽtiá cognoſcitur virtus medij, qua poſſunt vniri extremitas inter ſe, & per q̃ po eſt inferri & probari concluſio.

Argumenti an argumẽtatione diſtinctio.

Secundo ſciendum,ꝙ argumentatio dupliciter capit. Vno modo gñaliter, pro omni oratione, in qua eſt antecedens & conſequens, & mediũ illatiuũ concluſionis, & hoc modo ſe extendit ad q̃libet modũ argumentationis. Alio modo capitur ſpecialiter ſolũ ꝓ argumentatione probatiua,cuius mediũ habet virtutẽ illatiuá,& probatiuá reſpe-

Argumẽtatio dupliciter.

B ctu concluſionis Et ſic in definitione ꝓpoſita definitur argumentatio probatiua, & non definitur ibi argumentatio cõiter accepta pro quacunq; oõne illatiua concluſionis, Et huius ratio eſt, quia ſicut in hoc libro non habet conſiderari ſyllogiſmus in tota cõitate eius, ſed conſideratur ſpecialiter de ſyllogiſmo dialectico qa probatiuus eſt,ita ſimiliter non habet hic conſiderare argumentatio in tota communitate eius, ſed ſolum argumentatio probatiua.

Tertio ſciendum,ꝙ argumẽtationis quatuor ſunt ſpẽs.ſ. ſyllogiſmus,inductio, enthymema, & exemplũ. Quarũ ſic hr̃ ſufficientia, quia in oĩ argumen-

C tatione ꝓceditur ab antecedente ad cõſequẽs.vel ergo ibi eſt ꝓceſſus à toto, vel aparte,ſi à toto,ſiue vniuerſali,hoc eſt dupliciter, vel ĩ antecedẽte sũt duæ ꝓmiſſę ſimul diſpoſitę in modo,& figura,& ſic eſt ſyllogiſmus.vel ibi eſt una ꝓmiſſa tñ;&,non ſit diſpoſitio in mõ, & in figura in antecedente,& ſic eſt enthymema. In hoc.n. cõueniũt ſyllogiſmus,& enthymema,qa in vtroq; ſit ꝓceſſ⁹ toto ad partẽ,ſiue ab vli ad particulare.Sed,ſi fiat proceſſus à parte,hoc eſt dupliciter uel fit a ſingularibus ab vle,& ſic eſt inductio.vel ab vno ſingulari ad aliud ſingulare,& ſic eſt exẽplũ.

D Quarto ſciendũ, q̃ iſta diuiſio argumẽtationis non eſt diuiſio gñis in ſuas ſpẽs, qa diuiſum non conueni: æqualiter nisi is diuidẽntib.ſed eſt, ſed diuiſio in ſua analogata, eo ꝙ argumentatio dr̃ de ipſis quatuor ſm prius & poſterius,& hoc ideo eſt,quia argumentatio dr̃ ab hoc,ꝙ eſt arguere mentem ad eſſentiendum concluſioni, q̃ infertur, ſed hoc per ſe primo cõuenit ſyllogiſmo, & nou alis ſpẽbus argumentationis, niſi inquantum in ipſis eſt aliquo modo ſyllogiſmi ratione,cuius alię ſpẽbus a ſyllogiſmo ſumunt rationem argumentationis ab eo.

Quatuor tñ eſſe ſpẽs argumẽtationis.

Contra prędicta arguitur primo ſic. Argumentatio, & argumentũ differũt: ſicut cõcretum,& abſtractum,quia cõueniunt in principio dictionis,& differũt in fine.ſed abſtractum nõ hẽt explicare concretum, ergo argumẽtatio nõ eſt argumenti explicatio; Secundo ſic. Syllogiſmus procedẽs ex manifeſte falſis eſt argumentatio, cũ ſit ſub vna ſpẽ argumẽtationis, & tñ nõ explicatio argumenti,cum in eo non ſit mediũ habens virtutem probandi concluſionẽ. Ergo, ma'e ponitur definitio argumentationis.Tertio ſic,argumẽtatio dr̃ quaſi arguens mentem,ſed tota oõ cõpoſita ex ꝓmiſſis & concluſione non arguit mentem,quia hoc ſolum conuenit antecedenti,ergo male dr̃, quod argumentatio eſt totatis oõ cõpoſita ex ꝓmiſſis & concluſione. Quarto ſic in 1.Topic.ſolũ enumerat̃ duæ ſpẽs argumentationis. ſ.ſyllogiſmus,& inductio,ergo hic male ponuntur quatuor. Quinto ſic.Spẽs inter ſe oppoſitæ non reducuntur vna ad aliá, vt homo & equus, ſed omnes ſpecies ſe argumentationis a ſyllogiſmo reducũtur ad ſyllogiſmo, ergo non ſunt ſpecies ſiue modi ab eo diſtincti.

Argũ. E

F

Ad arg. Ad primũ dr̃, ꝙ licet argumentatio, & argumẽtũ cõueniãt ĩ principio dictionis & differãt in fine, nõ tñ cõueniũt in re ſignificata, qa argumentũ ſignificat mediũ argumẽtationis, & argumẽtatio à totũ oõnẽ cõpoſitá ex

Solutio.

præ-

A ꝑmiſſis & cõcluſione, iõ non differũt ſolum ſicut concretum, & abſtractũ, ratione cuius vnum poteſt eſſe explicatio alterius. Ad 2m dr̃, ꝙ ſyllogiſmus ꝓcedens ex manifeſte falſis non eſt argumentatio ꝓbatiua, de qua ſolum intelligit in hac definitione, ſed ſolũ argumentatio illatiua. Ad tertiũ dr̃ ꝙ tota oratio compoſita ex ꝑmiſſis, & concluſione bñ arguit mentem ſm par ẽ eius, & reſpũ antecedentis, & hoc capiẽdo tota, collectiue ꝑ perfectę, q̃a ſi caperet tota diſtributiue, vt eſt idẽ ꝙ quęlibet pars, ſic tota oõ compoſita ex ꝑmiſſis, & concluſione non arguit mentem, ſed vna pars, tñ. Ad quartũ dr̃, ꝙ
B Ariſt. in j. Top. ſub ſyllogiſmo comprehendit enthymema, & ſub inductione exemplum. Ad quintum dicitur, quòd licet aliæ ſpecies quantum ad virtutẽ inferendi ad ſyllogiſmum reducantur, non tñ q̃ntũ ad formam arguendi, iõ ſunt ſpecies a ſyllogiſmo diſtinctę.

De Inductione.

Vide in 2. Prio. c. 1. 4.

Definitio autẽ ſyllogiſmi dicta eſt prius. Inductio, eſt a ſingularibus ſufficienter enumeratis ad vniuerſale, progreſſio vt Soc. currit, Plato currit, & ſic de ſingulis, ergo omnis homo currit.

C Poſtq̃ Auctor ſuperius determinauit de argumentatione in cõi tã definitiue quam diuiſiue, ipſã diuidendo per ſuas ſpẽs, hic conſequẽter determinat de ſpeciebus eius. Et q̃a definitio ſyllogiſmi expoſita ſufficienter in quarto Tractatu, quia per illam definitionem põt definiri ſyllogiſmus ſimpliciter, remota illa particula, & cõceſſis, & ẽt ſyllogiſmus Dialecticus poſita eadẽ particula, vt dicẽdo, ſyllogiſmus eſt oõ in qua quibuſdam poſitis, & conceſſis neceſſe eſt aliud accidere per ea, q̃ poſita ſunt, & conceſſa; ideo auctor ſe excuſat de ſpeciali determinatione ſyllogiſmi, quia definitio eius dãta eſt prius. Ideo inter alias ſpecies argumentationis primo determinat de inductione, quia eſt aliquod modo perfectior alijs.

D De definitione inductio.

Primo ſciendum, ꝙ ſic definit̃ inductio. Inductio eſt ꝓceſſio a ſingularib. ad vniuerſale probandũ, vt Soc currit, Plato currit, & ſic de alijs, ergo oĩs homo currit. In qua de finitione ponit̃ ꝓgreſſio, loco gñis, & capit̃ ibi ſimilitudinarie progreſſio per ſimilitudinem ad motũ progreſſiuum aĩalis, quia ſicut ille motus fit ꝑponendo pedẽ pedi, ſic ille motus rõnis, i. ꝓgreſſio, fit capiendo vnum ſingulare põt aliud, iõ ibi capit̃ ꝓgreſſio pro motu rõnis. Deinde ponitur, a ſingularibus, ad drĩam ſyllogiſmi & enthymematis, q̃ procedunt ab vniuerſalibus, ad ſingularia & ſubiungit̃ ad vniuerſale, ad drĩam exẽpli quo procedit ab vno ſingulari ad aliud, & non ad vniuerſale. Ex qua definitione patet, E ꝙ inductio & deſcẽſus aliquo mõ apponunt̃, quia deſcenſus eſt ab vniuerſali ad particulare, inductio vero ecõtra.

Quæ ſint ſingularia ex quibus formatur inductio.

Secundo ſciendum, ꝙ ſingulare dupliciter ſumitur. Vno modo ſpecialiter ſolum ꝓ indiuiduo determinato. Alio mõ gñaliter, ꝓ quolibet inferiori alicuius ſuperioris, & hoc modo ſpẽs alicuius vniuerſalis pñt dici ſingularia gñis, q̃a licet non ſint ſingularia ſimpliciter, ſunt tñ ſingularia ĩ reſpectu, & hoc modo ſumit̃ ſingulare in definitione, & ẽt capiat̃ vniuerſale gñaliter pro quolibet ſuperiori. & non fit ꝓceſſus ad vniuerſale indifinite acceptum, quia ibi non eſt proprie inductio, Soc. currit, Plato F currit, & ſic de alijs, ergo homo currit, ſed debet fieri proceſſus ad vniuerſale vniuerſaliter ſumptũ, quod eſt vniuerſale ſecundum rem, & modum ſimul, vt concludendo, ergo omnis hõ currit.

De duplici inductionis formatione.

Tertio ſciendũ, ꝙ dupliciter poteſt fieri inductio. Vno modo enumerando aliqua ſingularia tñ, & non omnia, vt dicendo; Socrates currit, Plato currit, ergo omnis homo currit, & hęc inductio non eſt conſequentia neceſſaria, quia antecedens poteſt eſſe verum, conſequente exiſtente falſo, ſed eſt probabilis tantũ. Alio modo fit inductio enumerando omnia ſingularia ſimul, & adhuc poteſt fieri dupliciter. Vno mõ enim

A merando oĩa ſingularia in propria forma cum illa particula, & no ſint plura. alio modo enumerando aliqua ſingularia in propria forma. & comprehendendo alia ſub vna clauſula cõi, vt dicendo & ſic de alijs, & vtroq; iſtorum modorũ inductio eſt conſequentia neceſſaria, ſed tñ non eſt conſequentia neceſſaria formalis, ſed materialis, tñ, quia tenet gratia habitudinis materialis. ſ. ꝓ habitudinem ſingularium ad ſuum vſe. m, pro, ter q̃ habitudinem præſupponitur in inductione vna propoſitio per ſe nota, quæ retinetur in mente, ex qua, cum antecedente inductione, fit ſyllogiſmus, reducendo inductionem ad ſyllogiſmum.

B Quonã mõ vera inductio ad ſyllogiſmum reducatur. Quarto ſciendum, ꝙ inductio ſic reducitur ad ſyllogiſmũ, quia in concluſione inductionis sũt duo termini, quorum ſubiectum fit minor extremitas, & prædicatum fit maior extremitas in ſyllogiſmo, & ſingularia, q̃ non ponuntur in concluſione accipiuntur pro medio, vt iſta inductio, So. currit, Plato currit, & ſic de alijs, ergo omnis homo currit, ſic reducitur, omne quod eſt Soc. vel Plato. & ſic de alijs, currit, omnis homo eſt Socrates, vel Plato, & ſic de alijs, ergo omnis homo currit, & debent capi illa ſingularia diſiunctiue, & non copulatiue verificari de ſuo vniuerſali, ſed diſiunctiue tantum.

C Argũ. Sed contra prædicta arguitur primo ſic. Inductio, eſt motus rationis vel intellectus, cum ſit argumentatio, ſed motus intellectus nõ fit a ſingularib. quia intellectus nõ cognoſcit ſingularia, ſed ſolum vſe, quod eſt obiectum eius, ergo inductio non fit a ſingularib. Scdo ſic. In omni argumentatione probatiua añs debet eſſe notius conſequente, ſed ſingularia non ſunt notiora ſuo vſi, cũ ſint infinita, & indeterminata, ergo inductio non fit a ſingularib. ad vniuerſale. Tertio ſic. Hæc eſt bona inductio omnis equus currit & oĩs homo currit, & ſic de alijs ſpecieb. aĩalis, ergo oẽ animal currit. & tamen ibi non arguitur a ſingularib. ad vſe. ergo contra definitionem. Quarto ſic. Hic arguitur a ſingularibus ad vniuerſale, Socrates, currit. Plato currit, & ſic de alijs, ergo omnis aſinus currit, & tamen ibi nõ eſt bona cõſequẽtia, ergo, male dicitur, quod inductio eſt bona conſequentia. Quinto ſic. In omni ſyllogiſmo ſunt tres termini, ſed in inductione, ſunt plures termini, quam tres ergo inductio non reducitur ad ſyllogiſmum. D

Solutio Ad arg. Ad primum dr ꝙ licet intellectu nõ cognoſcat ſingularia directe, tñ bene cognoſcit reflexe, per hoc quod intellectus reflectitur ad ſenſum, quo ſingularia cognoſcuntur, ſed ſolum cognoſcit vniuerſale directe tanquam proprium obiectum eius.

Ad ſecundum dicitur. ꝙ licet ſingularia non ſint notiora ſimpliciter, ſuo vniuerſali tamen ſint notiora quo ad nos quam ſuum vniuerſale. Et aliquod ſingularia ſint infinita quo ad nos, tñ aliqua poſſunt eſſe nobis nota. & tunc enumerando illa, quæ ſunt nobis nota, & comprehendendo alia ſub illa clauſula, cõi, & ſic de alijs, põt fieri inductio. B.

Ad tertium dicitur, ꝙ licet ibi non bene arguatur a ſingularib. ſimpliciter tamen bene arguitur a ſingularibus in reſpectu. quia iſta omnis equus currit eſt, quodam modo ſingularis ad iſtam omne animal currit, & hoc ſufficit ad inductionem vt dictum eſt

F Ad quartum dicitur, quod ibi nõ arguitur a ſingularib. ad vniuerſale illorum ſingularium enumeratorũ, quod ad inductionem requiritur.

Ad quintum dicitur ꝙ licet in inductione ſint plures termini, quam tres, ſecundum vocem, tamen accipiuntur per modum trium in ſyllogiſmo, quia cuncta ſingularia in antecedente inductionis poſita capiuntur pro medio.

De enthymemate, exemplo, & quemodo reducantur ad ſyllogiſmum.

De hoc 12. Prio. 27. & alibi. Enthymema eſt ſyllogiſmus imperfectus, ideſt oratio, in qua nõ oib.

prx-

A præmiſſis poſitis infertur, cõcluſio feſtinata, vel oẽ aïal currit, ergo oĩs hõ currit. In hac.n.argumentatione includitur hæc propõ, oĩs hõ eſt animal, quæ ſi apponeretur perfectus eſſet ſyllogiſm⁹. Ari.aũt ſic definit enthymema. Enthymema eſt ex icotib.& ſignis. icos aũt idẽ eſt qđ propõ probabilis. Signũ aũt vt hic ſumiẽ, idẽ eſt qđ demõſtratiua, vel probabilis, vel neceſſaria ꝓpoſitio, & hoc inferendo vnde ſignum cõiter, ſecundũ quod hic ſumitur, dicit neceſſitatẽ illationis, icos aũt dicit probabilitatẽ ipſius propõnis in ſe ſecundũ quã probabilitatem propõ dr̃ eſſe vera. Vnde licet enthymemate ſit tm̃ ꝓpoſitio vna inferens, & alia illata, tñ ſcđm quod propõ inferens apparet oĩb. vel pluribꝰ eſſe vera, ſic dr̃ icos quia iã, ſic eſt probabilis, vt quilibet diligit diligente ſe ſecundum autem quod ipſa de neceſſitate infert concluſionem, ſic eſt ſignum, & ſic eadem propoſitio eſt icos, & ſignum ſed ſecundum aliud. Si quis vero C obijciat, quod dẽt definiri enthymema ſic. Enthymema eſt ex icote, & ſigno, cum tm̃ ſit vna propoſitio inferens, quæ eſt icos, & ſignũ ſecundum diuerſa, dicẽdum eſt qđ licet ſit tantum vna propõ inferẽs actu, habent tñ in ſe virtutẽ duarũ propõſitionũ quia habet in ſe virtutem propriam, & illius quæ ſubintelligitur, & ſic eſt vna ſecundũ ſubſtantiã, & duæ ſcđm virtutẽ, & ideo dr̃ in plurali numero, ex icotibus, & ſignis, & nõn ex icote & ſigno, Sciendũ aũt eſt, quod omne enthymema debet reduci ad ſyllogiſmum, quia in quolibet enthymemate ſunt tres termini, ſicut in omni ſyllogiſmo, quorũ terminorum duo ponũtur in cõcluſione, & ſunt extremitates, aliud aũt eſt medium qđ nunquã ponitur in concluſione. Illarum aũt extremitatũ altera, ſumma eſt bis in enthymemate, altera ſemel, & extremitate ſemel ſumpta, & medio debet fieri ꝓpoſitio vna ſecundũ exigentiã modi figuræ, & ſic fiet ſyllogiſmus. v. g. In hoc enthymemate omne aïal currit ergo oĩs homo currit hõ, & currit sũt duę extremitates, & aïal eſt mediũ, ſed extremitas hæc.ſ. hõ ſumpta eſt ſemel, ergo ex ipſa, & medio fiat propõ vna ſic oĩs hõ eſt B aïal, & tunc completus erit ſyllogiſmus ſic, oẽ aïal currit, oĩs hõ ẽ animal, ergo omnis homo currit. Exẽplum autem eſt, qñ per vnum particulare probatur aliud particulare, per aliquod ſimile repertum in ipſis, vt Leodienſes contra Aſtorizenſes pugnare malum eſt, ergo Aſtorizenſes contra Cemotenſes pugnare malum eſt utrobiq.n.eſt malum affines contra affines pugnare.

Quid enthymema ex Ariſ.

De exẽplo.

Poſtquam Auctor determinauit de ſyllogiſmo, & inductione, quæ ſunt pricipaliores partes augmentationis, hic conſequenter determinat de enthymemate, & exemplo, quę ſunt reducibiles ad alias ſpecies, ſ. enthymema ad ſyllogiſmum, & exemplum ad inductionẽ, & quia enthymema eſt exemplo perfectius. ideo prius determinat de enthymemate quàm de exemplo, ipſum primo ſic definiens. Enthymema eſt ſyllogiſmus imperfectior. In quã definitione ponitur ſyllogiſmus, loco generis, capiendo ſyllogiſmum communiter, vt ſe extendit ad ſyllogiſmum perfectum formaliter in modo, & figura, & ad ſyllogiſmum perfectum virtualiter. Et ponitur imperfectus, ad differentiam ſyllogiſmi perfecti formaliter, completa ex duabus præmiſſis, & conſequenter explicatur hęc definitio. Enthymema eſt oratio, in qua non omnib. ꝓmiſſis poſitis, ſed tm̃ vna infertur feſtina-

Enthymema qu d.

A ta concluſio. vt hic, oīs homo currit, er
go Soc. currit poſita maiore tātum, &
p̄ſuppoſita minore infertur concluſio.
Primo ſciendū q̄ i oī enthymemate
ſm intellectū ponunť duę p̄miſſę, ſed
ſm vocē ponit vna tm̄, & alia tacet, &
retinet i mente, & iquātū ſunt ibi duæ
p̄miſſę ſm intellectum, vocatur ſyllo-
giſm⁹, & ea p te qua deficit vna ſm vo
cē dr̄ impfect⁹, & qa vna tacet, q̄ retine
tur in mente, iō dr̄ enthymema ab en,
quod eſt i, quod tymos, quod eſt mēs,
& monos, quod eſt vnū, quaſi in mēte
retinēs vnā ,ppoſitionē, & oportet illā,
q̄ retinetur i mente, eſſe ,pbabilē, & ne
ceſſariā, & quod p̄ſuponatur tanq̄ vera
Et propter hoc Ariſt. ſic definit enthy
mema. Enthymema eſt ſyllogiſmus ex
B icotib⁹ & ſignis Icos. n. eſt ,ppoſitio ,p
babilis, & ſignum ibi capiť ,ppoſitione
neceſſaria, vt hic, oē aīal currit, ergo oīs
homo currit. minor præſupponitur, ſ.
omnis homo eſt animal, quæ eſt propo
ſitio neceſſaria, ſignum. Ex quo patet,
quòd conſequentia, enthymematis
non tenet gratia formę ārguendi, ſed
gratia materiæ, quia ibi præſupponi-
tur virtus alicuius præmiſſarum.
Secūdo ſciendū, q̄d enthymema ſic
Enthymematis reductio ad ſyllogiſmum. reduciť ad ſyllogiſmū, qa i ipſo ſūt duę
extremitates i concluſione, quarū ma-
ior extremitas eſt prædicatū, & minor
extremitas ſubiectum. & ibi poniť mediū
quod non intrat cōcluſionē. & poniť in
antecedēte cum altera extremitate. vñ
C formādo vnā p̄miſſarū cum medio, &
cum extremitate nō poſita in añcedēte,
fit ſyllogiſm⁹ pfect⁹. Et ſi mediū ponať
in añcedēte cum ſubiecto concluſionis
ibi eſt minor p̄miſſa. & deficit maior,
vt hic, oīs hō eſt riſibilis, ibi deficit ma-
ior, ſ. oē riſibile eſt aīal, ergo oīs hō eſt
aīal. Et ſi medium ponať in prędicato
concluſionis: quod eſt maior extremi-
tas, ibi eſt maior p̄miſſa, & deficit mi-
nor, vt hic oē aīal currit, ergo oīs hō
currit, ibi deficit minor, ſ. oīs homo eſt
aīal quod ſi tale medium poſſit ſubijci
maiori extremitati, & prædicari de mi-
nori enthymema reduciť ad primā figu
rā, & ſi prædicatur de vtraq; ſic reduci D
tur ad ſecundam; & ſi ſubijcitur vtriq;
ſic reducitur ad tertiam figuram
Tertio ſciēdū, q̄ exēplū ſic definiť. Quid exēplū.
Exemplū eſt ,pgreſſus ab vno particu-
lari ad aliud particulare ,pbādū ,ppter
aliquod ſimile i ipſis repertū, vt Soc eſt
riſibilis, ergo Plato eſt riſibilis, eo quod
vtraq; eſt hō in quo hēnt ſimilitudinē
eſſentialē. In qua definitione poniť pro
greſſus, loco gñis, & poniť ab vno parti
ticulari, ad dr̄iā enthymematis, & ſyllo
giſmi, & ponitur ad aliud particulare
dr̄iā inductionis, q̄ procedit ad vle ad
,pbādū, & ponitur pp aliquod ſimile in
ipſis repertum, ad oſtendendum. vnde
prouenit virtus probationis in exēplo, E
qa prouenit ,ppter ſimilitudinē duorū
particularium abinuicē, & q̄cquid cō-
uenit vni ſingulari, inquantū eſt ſimile
alteri, ēt cōuenit alteri, vt riſibile con-
uenit Soc inquātū hō, iō riſibile conue
nit Platoni inquantum eſt homo.
Quarto ſciendū eſt, quod ad reducē Reductio exēpli ad ſyllogiſmum.
dum exemplum ad ſyllogiſmum opor
tet primo per inductionē imperfectam
oſtendere maiorē extremitatē, q̄ eſt p̄di
catū concluſionis de illo cōi, i quo con
ueniunt illa ſingularia, & per illud cōe
oſtenditur ſyllogiſtice de alio ſingula-
ria, per illo ſingulari, q̄d eſt minor extre
mitas, vt arguendo ſic. Soc. eſt riſibilis,
ergo oīs hō eſt riſibilis. ibi eſt inductio F
imperfecta, & vltra, oīs hō eſt riſibilis.
Plato eſt hō, ergo Plato in hoc ſyllo-
giſmo, hō, poniť ,p medio, & illud cōe,
in quo ſibi aſſimilatur, pro maiori ex-
tremitate, & ſuū ſimile quod eſt Plato,
eſt minor extremitas. E definitur aliter
exēplū ad Ariſt. Exēplum eſt argumen
tatio, quæ per ſimile minori extremita 2. Prio.
tis oſtēdit maiorē extremitatem de me c.23.
dio, & per mediū de minori extremita
te, & oportet maiorem extremitatē no
tiori modo conuenire primo ſingula-
ri, quam medio, & quod notius inſit
medio quam minori extrimitati,. ra-
tione cuius totus proceſſus exem-
plaris vocatur. & per hoc patet quid
ſit enthymema, & exemplum. &
quo

A quomodo reducuntur ad ſyllogiſmũ.

Argũ. Sed contra ꝓdicta arguitur primo ſic. Enthymema, & ſyllogiſmꝰ inter ſe opponuntur, & ſũt ſpẽs diſtinctæ, ergo enthymema nõ eſt ſyllogiſmus. Scd̃o ſic. In primo Poſteriorũ dicitur, ꝙ enthymema, eſt vere ſyllogiſmus. ergo enthymema nõ eſt ſyllogiſmus imperfectus.

Tertio ſic. Hic ſyllogiſmus eſt imperfectus, ois aſinus currit, ergo ois homo currit, & poſita illa minore, ois hõ eſt aſinus, erit ſyllogiſmus perfectus, & tñ non eſt bona conſequentia, ergo male dr̃, ꝙ in enthymemate eſt bona conſequentia. Quarto ſic. Vnum ſingulare ſimile alteri non eſt magis notũ q̃ aliud ſed ois argumentatio procedit a magis noto ad minus notum, ergo in exemplo, vnum particulare non probatur ꝑ

B aliud. Quinto ſic. Non ſequit̃. Soc. eſt riſibilis, ergo oĩs homo eſt riſibilis, & tñ ibi arguitur eo modo reducendo exemplum ad ſyllogiſmum, oſtendendo maiorem extremitatem de medio, in quo conueniunt plura ſingularia, ergo exẽplum nõ eſt reducibile ad ſyllogiſmũ.

Solutio. Ad argumenta. Ad primum iſtorũ dr̃ quod licet enthimema non ſit ſyllogiſmus perfectus in modo, & in figura formaliter tñ eſt bñ perfectus virtualiter. Et eſt imperfectus formaliter, eo ꝙ deficit vna præmiſſarum, & eſt perfectus

C virtualr̃, q̃a ibi ſunt duæ præmiſſæ ſm intellectum arguentis, qui tacet vnam q̃ præſupponit per ſe eſſe notam, ideo dicitur perfectius ſyllogiſmus, & per hoc ſoluitur ſecundum argumentum.

Ad tertium dr̃, qđ in enthimemate requiritur, qđ illa pręmiſſa, q̃ pręſupponit, ſit vera, vel ꝓbabilis, & hoc non ſit in iſto argumento, omnis aſinus currit ergo omnis homo currit, ideo ibi non eſt enthimema. & licet ibi ſit ſyllogiſmus perfectus formaliter, non tamen eſt perfectus virtualiter, quod requiritur ad rationem enthimematis.

Ad quartum dr̃, quod licet ſm rem vnum ſingulare non ſit notius alio en eo quod ſingularia ſunt, tñ bñ põt eſſe quo ad nos notiuis, alio, & ſm hoc poteſt probare aliud. Ad quintum dicitur D quod licet in reducendo exemplum, ad ſyllogiſmum in illa reductione imperfecta non ſit conſequentia neceſſaria, tñ bñ eſt ibi conſequentia probabilis, q̃a probabile eſt, ꝙ ſi maior extremitas conueniat vni ſingulari eo quod conueniunt cum alio ſingulari in tali medio, & illud ſingulare contineatur ſub illo medio, quod illa maior extremitas illi medio vniuerſaliter cõueniat.

De loco, & eius diuiſione in locum maximam, & in locum differentiam maxime.

Argm̃ aũt ꝑ locũ cõfirmatur. vnde dãda eſt definitio loci prout hic ſumitur. Locus. n. eſt ſedes argumẽti. vel id, vnde ad quæſtionẽ propoſitẽ cõueniens trahit̃ argm̃. qđ aũt ſit quæſtio dictũ eſt prius. Et ſciendũ, ꝙ propõ q̃ſtio cõcluſio & enunciatio ſcd̃m ſubſtãtiã, ſiue in ſubiecto idẽ ſunt, eadẽ. n. orõ pr põ eſt, & quæſtio, & concluſio, vt hic oĩs hõ currit. differunt aũt ſecũdũ rõnes, vel definitiones diuerſas vt prius patuit. Secũdũ. n. quod dubitatur eſt quæſtio, prout aũt probata eſt argm̃, eſt cõcluſio, prout aũt ponitur pro alio in præmiſſis, eſt propoſitio, vnde ꝓpoſitio dr̃ ſecundum, quod eſt in p̃miſſis ad probãdum cõcluſionẽ. Enũciatio aũt eſt ſecundum quod ſignificat eſſe, vel nõ eſſe, vt Soc. currit. So. nõ currit

Propoſitio, quæſtio concluſio. E re. idẽ, ratione autem quomodo diuerſa dicantur.

F Habito de definitione loci ſequit̃ ipſius loci diuiſio. Locus aũt diuiditur in locũ maximã, & in locum dr̃iã maxime, Locus maxima idem ẽ, quod ipſa maxima. Maxima aũt eſt propõ, qua altera nõn eſt prior neq. notior, vt oẽ totũ maius ẽ ſua parte. Itẽ, de quocunq. prædicatur, definitio & definitũ. Et đ quocũq; p̃dicatur ſpẽs & genus. Locus vero dr̃ia maxime eſt ille duo. vna maxima differt ab alia maxima, v.g. iſte maxime, De quocunq. prædica-

A tur ſpẽs,& genus,& de quocũq. de
finitio,& definitũ,differũt per ter-
minos ex quib. cõponuntur vna.n.
componit ex gñe & ſpẽ, altera ve-
ro ex definitione,& definitio. Vn-
de iſti termini ſimplices dñt dñæ
maximæ,& eſt ſciẽdũ,quod tã loc⁹
maxima q̃ locus dña maximæ dr lo
cus,qa vtrq. confert firmitudinẽ,
& robur argumẽto,vnde ꝓportio
Petitio principij. nabiliter ſumitur hic locus ad lo-
cum in rebus naturalibus, quia ſi-
cut ille ſeruat res in eſſe, ſic ſimili-
ter hic locus cõſeruat argumentũ.

Poſtq̃ auctor determinauit de argu-
B mento,& argumentatione, hic conſe-
Quid locus. quenter determinat de loco, qui per ar
gm̃ definitur,ſecundum quod in eo cõ
firmatur ipſum argm̃,ipſum primo ſic
definiens. Locus eſt ſedes argumẽti,vel
id, ad quo ad propoſitam quæſtionem
conueniens,elicitur argm̃. Cuius ratio
eſt, quia locus eſt habitudo neceſſaria
terminorum adinuicem,vel eſt propoſi
tio neceſſaria,quæ eſt per ſe nota, pro-
pter talem habitudinem terminorum
inter ſe,ſed in tali habitudine termino
rum inter ſe,vel in propoſitione per ſe
nota,quæ fit ex illis terminis,confirma
tur medium probans, & inferens con-
concluſionem,quod dicitur argm̃,& ẽt
C elicitur virtus argumenti ad propoſitã
quæſtionem ex illa habitudine termi-
norum,vel ex aliqua propoſitione per
ſe nota, ideo locus bene dicitur argu-
mentum,vel illud a quo elicitur argm̃.
Prima autem pars conuenientius, &
principalius conuenit loco maximæ,
& ſecunda conuenit loco differentiæ
maximæ,quamuis quælibet pars aliquo
modo poſſit competere cuilibet loco,
quia in vtroque cofirmatur argumen-
tum,& etiam ab vtroque poteſt elici ar
gumentum ad aliquam propoſitam
quæſtionem.

Primo ſciendum, ꝙ hic non capitur
proprie locus,pro ſuperficie corporis
continentis,quæ eſt menſura locati, vt
capitur in prædicamentis, ſed capitur
tranſumptiuæ, ꝓ habitudine termino D
rum,vel propoſitione per ſe nota, quæ
eſt aliquo modo generatiua, & conſer-
uatiua argumenti,ſicut locus dicit̃ con
ſeruatiuus locati. Et dicit̃ ẽt talis locus
dialecticus, ſedes argumenti non pro-
prie,ſed metaphorice,ſiue tranſumpti-
ue,quia ſicut ſedens in ſedes confirma-
tur,& quieſcit, ita argumentatio quie-
ſcit,& confirmatur in loco dialectico,
quia,cum intellectus dubitat de virtu-
te probatiua,vel illatiua argumenti, &
reperit habitudinem terminorum, vel
propoſitionem per ſe notam,vbi confir
matur illa habitudo , tunc intellectus
quieſcit,& amplius non dubitat de illa
virtute,nec de concluſione probata per
argm̃. Secundo ſciendum, quòd locus E
diuiditur per locum maximam,& locũ
differentiam maximæ,qui ſic inter ſe
differunt, quia locus differentia maxi-
mæ dicit habitudinem terminorum, in
qua fundatur,& confirmatur argm̃ in-
complete tamen,& imperfecte, & loc⁹
maxima dicit propoſitionem per ſe no
tam propter illam habitudinem termi Loci
norum,quę complete, & explicite ter- maxi-
minat argumentum,v.g.arguendo ſic. me a lo
Soc.eſt homo,ergo Soc. eſt animal, ſi co diffe
probetur per locum a ſpecie ad genus rentia
eſt locus differentia maximæ,& termi- maxi-
nat imperfecte argumentum,quia po- me di-
teſt adhuc dubitari qualis ẽ illa habitu ſcrimẽ.
do ſpeciei ad genus , ſed cum aduenit F
iſta maxima, de quocunq. prædicatur
ſpecies,& ſuum genus, tunc explicite
terminatur argumentum , & per hoc
habetur ſufficientia iſtorum membro-
rum,quia omnis locus confirmat argu
mentum,vel ergo confirmat explicite,
& perfecte,& ſic eſt locus maxima,vel
implicite,& imperfecte,& ſic eſt diffe-
rentia maximæ. Ex quibus,patet,quod
locus differentia maximæ, via genera-
tionis,eſt prior, quam locus maxima,
tamen via perfectionis eſt poſterior. Et
dicitur locus maxima per appoſitionẽ,
& ſic ibi non eſt incongruitas conſtru
ctionis, maxima enim tenetur ſubſtan
tiue,& non adiectiue.

Ter.

A Tertio ſciendũ, q locus maxima, idẽ eſt, qđ ipſa maxima, & maxima ẽ ꝓpoſitio ꝑ ſe nota, qua nõ eſt altera prior, neq; notior, vt Omne totũ eſt mai⁹ ſua parte. Et rõ definitionis eſt, quia in tali propoſitione eſt habitudo immediata, vel per ſe nota terminorum inter ſe, iõ cognitis illis terminis intellect⁹ ſtatim apprehendit habitudinem illorum terminorum, & cognoſcit ꝓpoſitionẽ neceſſariam, q̃ fit ex illis terminis, & illa non notificatur per aliã ꝓpoſitionem, ſed per ſuos terminos, ideo nulla eſt notior ipſa, & vocatꝰ maxima. qa licet ſit parua in quantitate, eſt tñ maxima in virtute, & in gradu certitudinis, qa põt certificare multas alias ꝓpoſitiones. Alio nomine dr̃ dignitas qa ſeipsã dignificat, vt ab intellectu cognoſcatur. Alio mõ dr̃ cõis animi conceptio, qa ab intellectu multorũ faciliter cõcipit, iõ illam ſic definit Boethus, communis animi conceptio eſt, q̃ quiſq; ꝓbat auditã.

Locus maxima cur ſic nominet.

B

Quarto ſciendum, q locus differentia maxime, eſt ille, per quem vna maxima differt ab alia, vt ſunt termini habẽtes neceſſariã habitudinem inter ſe ex qua ꝓuenit neceſſitas illius maxime, vt iſtę maxime de quocunq; ꝓdicatꝰ ſpecies, & ſuũ genus. & de quocunq; ꝓdicatur definitio, & definitum, differunt per ſuos terminos, & illi termini in quantum habent habitudinem neceſſariam adinuicem, vocantur loci differentia maxime. vnde dicuntur loci inquantum ex ipſis elicitur argumentum vel in ipſis confirmatur, & dicuntur differentia maxime inquantum faciunt vnam maximam differre ab alia.

C

Argũ. De loco drĩe maxime.

Contra prædicta arguitur primo ſic Argumentum eſt medium argumentationis probans concluſionem, & locus maxima eſt vna propoſitio argumentationi, ſed medium non confirmatur in præmiſſis argumentationis, ergo locus maxima non eſt ſedes argumenti.

Sc̃do ſic. Argumẽtũ. & locus idẽ ſũt, vt in iſto argumẽto hõ currit, ergo aĩal currit, hõ eſt argm̃, qa eſt mediũ ꝓbãs cõcluſionẽ, & ẽt eſt locus inquantum in ipſo eſt ſpẽs, & dicitꝰ locus, ſpecie, ſed idem non confirmat ſeipſum, ergo locus male dicitur ſedes argumenti.

D

Tertio ſic. Locus differentia maxime eſt pars loci maxima, & in eo continetꝰ ergo mẽbra huius diuiſionis coincidũt.

Quarto ſic Hæc eſt vna maxima, Oẽ totum eſt maius ſua parte, & tñ aliqua eſt notior ipſa, vt iſta, de quolibet dicitꝰ eſſe, vel non eſſe, de nullo ambo ſimul, ergo contra definitionem maxime.

Quinto ſic. Oĩs locus eſt habitudo, vt patet in definitionibus oĩum locorum ſed termini maxime nõ ſũt habitudo, ergo male dñr loci differẽtiæ maximæ.

Solutio

Ad argumenta. Ad primum dicitur quòd licet argumentum, quantum ad ſuum materiale quod eſt terminus, qui eſt medium argumentationis, non confirmetur per maximam tamen quantũ ad virtutẽ probãdi concluſionem, confirmatur in maxima, per q̃ virtus argumenti ꝑfecte explicatur, & manifeſtatꝰ intellectui. Ad ſecundum dicitꝰ, q licet locus, & argumentũ quandoq; ſint idẽ materialiter, tñ differunt formaliter, vt in illo exẽplo ꝓdicto, homo, inquãtum habet virtutem probandi concluſionẽ, dicitur ãrgñ, & inquantum eſt ſpecies & habet habitudinem ad gen⁹ dicitur locus, & in iſta habitudine cõfirmatur virtus, quę dicitur argumentum.

E

Ad tertium dicitur, quod licet in maxima includatur materialiter, locus differentia maxime, tanquam pars materialis eius, non tamen formaliter, vt ꝑtinens ad formam maxime ideo locus maxima, & locus differentia maxime non coincidunt in idem formaliter. Ad quartum dicitur. quòd licet aliqua propoſitio ſit ſimpliciter notior. iſta omne totum eſt maius ſua parte, nulla tamen eſt notior in ſuo genere, hoc eſt, quę fiat ex eiſdem terminis, & in eodem genere terminorum, quia ex talibus terminis nulla conſtituitur immediatior iſta. ſ. omne totum eſt maius ſua parte. Ad quintum dicitur, quòd licet termini maxime ſecundum vocem non ſint habitudines, tamen

F

A in quantũ ad ſignificata ipſorũ importãt habitudines, qa ſunt termini cões & tales ſignificant habitudines rerũ inter ſe, vt genus ſignificat habitudinẽ ſuperioris ad inferiora, & ſpecies ecõtra.

Diuiditur locus differentia maxime, per locum intrinſecum, extrinſecum, & medium, & quid ipſorum vnum quodque ſit.

Item locus differentia maxime diuiditur per locum intrinſecũ, & extrinſecum & medium. Locus intrinſecus, eſt, quãdo ſumitur argumentum ab eis, quæ ſunt de ſubſtãtia rei vt a definitione, vt ſi dicatur animal rationale mortale currit, B ergo homo currit. Locus extrinſecus eſt quando ſumitur argumentum ab eis, quæ ſunt omnino ſeparata a ſubſtantia rei; vt ab oppoſitis, vt ſi quæratur, vtrum, Socrates ſit albus, & probetur ſic, Socrates eſt niger, Socrates non eſt alb. Locus medius eſt quando ſumitur argumentum ab eis, quæ partim conueniunt, ea partim diſconueniunt cum terminis in quæſtione poſitis ſicut vniuoca & denominatiua, q̃ dicũtur coniugata. vt, ſi quæratur utrũ iuſtitia ſit bona, et ꝓbet̃ ſic iuſtũ eſt bonũ ergo iuſtitia eſt bona. C

Poſtq̃ Auctor determinauit de loco in communi, tam definitiue, quam diuiſiue, & poſuit definitionem loci maxime, & etiam loci differentia maxime, conſequenter diuidit locum differentiã maxime per locum intrinſecum, extrinſecum, & medium. Cuius diuiſionis, rõ eſt, quia oĩs locus differentia maxime importat habitudinem termini inferentis ad terminum illatum. vel, ergo terminus inferens ſimpliciter conuenit cum termino, illato, & ſic eſt locus intrinſecus vel diſconuenit ab eo, & hoc eſt dupliciter, quia vel diſconuenit ſimpliciter, vel partim conuenit, & partim differt, ſi primum, ſic eſt locus extrinſecus, ſi ſecundum ſic, eſt locus medius.

Locus intrinſecus.

Primo ſciendum eſt ꝙ locus intrinſecus eſt, qñ ſumitur argumentum ab his quæ ſunt de ſubſtantia rei, hoc eſt quando terminus inferens eſt de ſubſtantia, vel eſſentia termini illati, vt propoſita iſta quæſtione, vtrum Socrates ſit aĩal, arguitur ſic, Socrates eſt homo, ergo Socrates eſt aĩal. ibi ſumitur argumentũ, ab illo termino inferente homo qui intrinſece conuenit cum termino illato, .ſ. cum animali Et dr̃ locus intrinſecus quia, qñ terminus inferens eſt intrinſecus illato, vel econtra, ibi eſt intrinſeca habitudo, inter illos terminos, eo quod habitudo vnius termini ad alium non diſtinguitur realiter a termino. cuiꝰ eſt habitudo, nec ſemper oportet ad talẽ, locum, quod terminus inferens ſit de eſſentia, vel definitione termini illati, ſed ſufficit, quod ſit intrinſecus ſecundum aliquem modum eſſendi in. D E Argũ.

Secundo ſciendum, ꝙ locus extrinſecus eſt, qñ ſumitur argũ ab his, quæ ſunt omnino ſeparata a ſubſtantia rei ideſt quando terminus inferens ſimpliciter eſt extrinſecus, & diſconueniens cum termino illato, vt arguendo ſic. Socrates eſt albus, ergo Soc. non eſt niger terminus inferens. ſ albus, eſt totaliter extrinſecus, termino illato. ſ. nigro, & propter hanc cauſam talis locus vocatur extrinſecꝰ. Et licet habitudo localis in illo loco ſit quodammodo intrinſeca in termino inferendi, tamen eſt extrinſeca in ordine ad terminum illatũ, & eſt habitudo negatiua tm̃ inter illos terminos, & non habitudo poſitiua, ſicut in loco intrinſeco. Locus extrinſecus. F

Tertio ſciendum, ꝙ locus medius eſt qñ ſumitur argumentum ab his, quæ partim conueniunt, & partim differũt cum terminis in quæſtione poſitis, hoc eſt, qñ terminus inferens partim conuenit cum termino illato, & partim differt, ſicut eſt inter concretum, & abſtractum quæ conueniunt in re ſignificata & differunt in modo ſignificandi, & cõueniunt in principio dictionis, & differũt i fine, ſicut eſt inter cõiugata, & caſus, vt ſi quærat̃ vtrũ iuſtitia ſit bona, & Locus medius quid.

pro-

A probetur ſic. Iuſtum eſt bonũ, ergo iuſtitia eſt bona, ibi iuſtum partim con uenit, & partim differt a iuſtitia. Et dr̃ talis locus medius, quia terminus inferens medio modo ſe habet ad terminũ illatũ quãtũ ad hoc, ꝙ eſt conuenire, & diſcõuenire. iõ eſt loc⁹ quãtũ ad conueueniẽtiã, & dr̃iã te. mini inferẽtis, & termini illati, dr̃ aliquo mõ medius per participationem, & inter terminum in trinſecum, & terminum extrinſecum.

Locus ſic diuiſis analogum eſt. Quarto ſciendum, ꝙ p̃dicta diuiſio loci p illos tres modos nõ eſt diuiſio gñis in ſuas ſpẽs, qa locus non dr̃ æqualiter de iſtis trib. membris, ſed eſt diuiſio analogi in ſua analogata, quia locus dr̃

B de iſtis trib. ſm prius, & poſterius, pri⁹ .n. dr̃ de loco intrinſeco, & poſtea de alijs, & rõ eſt, qa locus eſt habitudo termini inferentis ad terminũ illatũ, ſed in loco, intrinſeco, vbi eſt habitudo po ſitiua tñ, eſt perfectior habitudo q̃ in loco extrinſeco, vbi eſt habitudo priua tiua tñ, quæ ſolum hẽt cognoſci per reſpectũ ad habitudinem poſitiuã, ſicut priuatio cognoſcit per habitum. & ẽt locus medius participat rõnẽ vtriuſq; loci, qa hẽt conuenientiam cum loco intrinſeco, & extrinſeco, & ea parte, qua conuenit cum loco intrinſeco, per fectior eſt loco extrinſeco, & per hoc patent definitiones, & comparatio illo

C rum locorum inter ſe.

Argũ. Sed cõtra p̃dicta arguitur primo ſic Locus maxima multiplicatur, ſicut locus differentia maxime, ſed locus maxima non diuidiẽ per locum intrinſecum extrinſecum, & mediũ, ergo male diuiditur hoc modo locus drĩa maxime.

Secundo ſic Locus drĩæ maxime habet diuidi ſm diuerſas drĩas entis, eo ꝙ dicit habitudinẽ termini ad terminũ q̃ ſe tenet ex parte rei ſignificatæ, ſed plures ſunt drĩæ entis q̃ tres. ſicut idem & diuerſum. actus, & potentia accidẽs ſubſtãtia, & ſic de alijs, ergo non ſunt tñ tres modi drĩæ maximæ, Tertio ſic locus dialecticus dr̃ ſm ſimilitudinem ad locum realẽ, ſed oĩs locus realis eſt extrinſecus locato, quia eſt ſubiectiue in locãte. ergo oĩs locus dialecticus eſt D extrinſecus, & nullus eſt intrinſecus. Quarto ſic. Oĩs locus eſt habitudo me dias inter terminum inferentem, & ter minũ illatũ, ergo oĩs locus eſt medius, Quinto ſic. Arguendo ſic, homo currit ergo aĩal currit. terminus inferens. ſ. homo, partim conuenit cum termino illato, & parti ab eo differt, & tñ ibi nõ eſt locus medius, ſ. locus a ſpecie ad genus Solutio ergo male definitur locus medius.

Ad argumenta. Ad primũ dr̃, q̃d licet nõ ponatur explicite diuiſio loci maxime, tñ ſatis ponitur implicitẽ. quia põt intelligi multiplicatio eius per diuiſionem loci differẽtiæ maximẽ, quia varia tis terminis, q̃ ſunt drĩæ maxime ſm di B uerſos locos, et variantur maximæ, quæ formantur ſm habitudines illorum terminorum. ideo in quolibet loco ſpãli fit vna maxima ſpãlis. Ad ſecũdũ dr̃, q̃d licet diuiſio loci differentiæ maxime ſumatur ſecundũ aliquas differentias entis. ſ. ſecũdũ idem, diuerſorũ, & partim idem, & partim diuerſum, non tñ ſumitur ſecundum omnes differentias entis ideo non oportet, quod ſunt tot modi locorum, quod ſunt modis entis.

Ad tertium dicitur, quod licet locus dialecticus habeat ſimilitudinem cum locus naturali, in eo, q̃d eſt conſeruatiuus, & generatiuus argumenti, ſicut locus naturalis eſt conſeruatiuus locati, F non tamen ſumitur ſecundum illam ſimilitudinem, quæ eſt eſſe extrinſecũ quare non oportet, quod omnis locũ, differẽtia maxime ſint extrinſecus. Ad quartum dicitur, quod negatur conſequentia, & ratio eſt, quia non dicitur locus medius, eo quod ſit habitudo me dians inter illos duos terminos, ſed qa terminus inferens partim conuenit cũ termino illato, & partim differt ab eo. Ad quintum dicitur, quod licet homo, & animal partim conueniat, & partim differant, tamen homo ibi non infert animal in illo argumento inquantum eſt conueniens, & differens ſimul, ſed ratione conuenientiæ tantum, ideo ibi eſt locus intrinſecus.

Locus

A *Locus intrinſecus a ſubſtantia, quid ſit, & quomodo diuiditur.*

Locus intrinſecus diuiditur per locum a ſubſtantia, & per locum a concomitantib. ſubſtantiam. Loc⁹ a ſubſtantia eſt qñ ſumitur argm̃ ab hic, quæ ſunt de ſubſtantia terminorum poſitorum in q̃ſtione. Et diuidit̃ hic locus per locū a definitione, & locū a deſcriptione, & locum a nominis interpretatione.

Poſtq̃ Auctor poſuit diuiſionem loci differentiæ maxime, & definitiones membrorum eius, hic conſequenter ſubdiuidit vnum membrum illius diuiſionis. ſ. locum intrinſecum dicens, ꝙ

B locus intrinſecus diuiditur per locū a ſubſtãtia, & per locum a comitãtib. ſubſtantiam cuius ratio eſt, qa in oĩ loco intrinſeco terminus inferẽs aliquo mõ facit vnū cum termino illato, vel ergo dicit conuertibiliter totã ſubãm termini illati, vel dicit conuertibiliter illam ſubſtantiã ſecundũ ſe totam ſi primum ſic eſt locus a ſuba, ſi ſecundũ, ſic eſt locus a concomitantib. ſubſtantiã, & qa terminus dicens cõuertibiliter totam ſubſtantiam alterius perfectiorẽ hẽt habitudinem ad alterum q̃ ille, qui non

C dicit conuertibiliter ipſam, ideo locus a ſubſtantia perfectior eſt, quam locus à concomitantibus ſubſtantiam.

Locus a ſubſtantia qd.

Primo ſciendum, ꝙ locus a ſubſtantia, eſt qñ terminus inferens dicit conuertibiliter totam ſubſtantiam termini illati, vt arguendo a definitione ad definitum. Et non oportet ad talem locum, ꝙ terminus inferens explicet ſubſtantiam termini illati, qa locus a definito ad definitionem eſt locus a ſubſtãtia, & tñ definitum non explicat naturam definitionis, nec deſcriptum reſpectu diſcriptionis, iõ non ſp oportet, ꝙ terminus inferens dicat explicationem alterius, ſed ſufficit, ꝙ dicat conuertibiliter totã ſubſtantiã eius, & iõ in textu ſic definit̃, locus a ſubſtantia, eſt qñ ſumitur argm̃ a ſubſtantia terminorum in q̃õne poſitorum, ꝙ dẽt intelligi a ſubſtantia, hoc eſt ab illo, ꝙ dicit conuertibiliter totã ſubãm rei. Et non capitur ibi ſubſtantia gñaliter ꝑ quocunq. eſſe rei, vt ſumit̃ in definitione loci intrinſeci, alias non differret definitio loci intrinſeci a definitione loci a ſubſtantia. D

Loc⁹ a cōcomitātibus ſubſtan tiam qd ſit.

Secundo ſciendum, ꝙ locus a concomitan ib. ſubſtantiã, eſt qñ ſumitur argumentum ab his q̃ conueniunt cum ſubſtantia rei, nõ tñ dicunt conuertibiliter totã ſubſtantiã eius, vt qñ termin⁹ inferens conuenit cum termino illato, non tñ conuertibiliter, vt arguendo a parte ad totum, vel a toto ad partẽ, vel a cã ad effectũ, vel econtra, in talib⁹. n. terminus inferens ſp facit aliquo mõ idẽ cum termino illato, non tñ conuertibiliter, & non oportet in tali loco, ꝙ

E ſp terminus inferens ſit vnum in eſſentia cum termino illato, ſed ſufficit ꝙ ſecũdum aliquem modũ eſſendi includatur in eſſe eius, & facit vnum cum ipſo in ratione inferentis, & per reſpectum ad argumentũ quod infert terminum illatum poſitum in quæſtione.

Locus a ſuba triplex.

Tertio ſciendum, ꝙ locus a ſubſtãtia diuiditur per locum a definitione, a deſcriptione, & a noĩs interpretatione cuius rõ eſt, qa in loco a ſubſtãtia vnum terminorum ſp dicit explicationem alterius, licet non ſp terminus inferens dicat explicationem termini illati, vt

F prius dictum eſt, ſed ab ipſo denominatur locus, vel ergo talis explicatio ſumitur a principiis eſſentialibus rei: & ſic eſt locus a definitione, vel a proprietatibus eius, & hoc dupliciter, vel ſumit̃ a proprietatibus rei ſecũdum ſe, vel ab ipſis proprietatibus inquantum ab ipſis ſit impoſitio nominis, ſic primum, ſic eſt locus a diſcriptione, ſi ſecundũ, ſic eſt locus a nominis interpretatione, definitio. n. explicat eſſe rei per eſſentialia, & deſcriptio idem explicat per accidentalia ipſis, & interpretatio explicat ipſum per proprietates a quib⁹ nomen imponitur, & quandoque vocatur definitio, quid nominis.

Quarto ſciendum, ꝙ definitio dupliciter conſiderat̃. Vno modo quantum

ad

A ad ſubſtãtiã, put dicit principia eſſent alia definiti, & ſic ipſa eſt mediũ ſyllogiſmi demõſtratiui, & ab ea ſumit locus demõſtratiu⁹, & non dialectic⁹. Alio mõ conſiderat inquantum ſumitur ſub illa intentione ſcḋa, q̃ eſt definitio. & hoc dupliciter, qa vel ſumit per reſpectu ad pdicata, q̃ notiori mõ conueniunt definito, q̃ definitioni, & ſic ab ea ſumitur locus ſophiſticus, & arguit ſecundum fallaciam petitionis principij. Alio modo ſumit reſpectu pdicatorum, q̃ notiori modo conueniunt definitioni q̃ definito, & hoc modo ab ea ſumitur locus dialectic⁹, & hoc modo hic conſideratur, & per hoc patet diuiſio, & ſubdiuiſio loci extrinſeci.

Quotuplex definitionis conſideratio.

Argũ. Sed contra pdicta arguitur primo ſic. B A cã efficiente ſumit locus intrinſecus & tñ non eſt loc⁹ a ſubſtãtia, vt patet i textu, nec ẽt a concomitãtib. ſubſtantiã qa cã efficiens non concomitat ſuum effectum, ſed eſt ſibi extrinſeca, ergo inſufficienter diuidit locus extrinſecus in textu. Scḋo ſic. Arguẽdo a gñe ad ſpẽm ſumit argm̃ a ſubſtãtia terminorum in q̃ſtione poſitorũ, & tñ ibi non eſt loc⁹ a ſubſtãtia ergo cõtra definitionẽ loci a ſubſtãtia. Tertio ſic. Illa q̃ concomitantur ſubſtãtiam rei ſunt extra ipſam ſubſtãtiam, ergo qñ ſumitur argm̃ a concomitantib. ſubſtantiam, fit locus extrinſec⁹, & non intrinſecus. Quarto ſic. Ab C eodẽ non ſumitur locus dialecticus, & ſophiſticus, cum inter ſe opponant, ſed a definitione ſumitur locus ſophiſticus ergo ab ipſa non ſumitur locus dialecticus, ergo contra diuiſionem loci a ſubſtantia. Quinto ſic. Locus a debito, & a deſcripto ſunt loci a ſubſtantia, & tñ non ponuntur in iſta diuiſionem loci a ſubſtantia, ergo ipſa eſt inſufficiens.

Solutio Ad argumenta. Ad primum iſtorum dr̃ ꝙ licet cã efficiens ſit extrinſeca eſſe diui ẽm eſſe, tñ ẽm virtutem eſt aliquo modo itrinſeca, & aliquo mõ facit vnũ cum ipſo, & ſecundum illa virtutem ſe hẽt, vt termin⁹ inferens reſpectu effect⁹ & ẽt reſpectu illorum duorũ pdicatorũ ſ. bonum, & malum. Ad ſecundũ dr̃, ꝙ licet genus ſit de ſubſtãtia ſpẽi p modũ D principij, tñ non dicit totã ſubſtantiam ſpẽi conuertibiliter, ideo arguendo a genere ad ſpeciem non ſumitur a ſubſtantia rei, eo mõ quo intelligitur in definitione loci a ſubſtãtia. Ad tertium dr̃ quod licet illa, q̃ concomitantur ſubſtantiam non ſint intrinſeca eſſentialiter, tñ bñ ſunt intrinſeca ſecundum aliquem modũ eſſendi, & hoc ſufficit ad locũ intrinſecum. Ad quartum dr̃, quod ab eodem vno modo capto, non ſumitur loc⁹ dialecticus, & ſophiſticus, ſed bñ ab eodẽ ſumpto diuerſimode, modo ſic eſt de definitione, vt dictum eſt in quarto notabili. Ad quintum dr̃, quod licet i iſta diuiſione loci a ſubſtãtia non ponatur explicite locus a definito, tñ ſub intelli E gitur p locũ a definitione, & ſimiliter diceretur de loco a deſcripto, & ab interpretatio, quia oĩa iſta correlatiue ſe hñt in ordine ad definitionem, & deſcriptionem, & interpretationem, & etiam locus qui fit a definitione cauſali, quæ datur per cauſas efficientes, vel finales ſub loco a deſcriptione comprehenditur, quia illa reducuntur ad definitionem deſcriptionis.

Definitione, & definito, Quadruplex argumẽdi modus, & a quo locus denominationem ſuſcipiat.

Definitio eſt orõ, qḋ eſt eſſe rei F indicãs p eſſẽtialia. Locus a definitione eſt habitudo definitionis ad definitũ, & cõtinet quatuor argumẽta, & quatuor maximas. Primo ſubijciẽdo definitionẽ affirmatiue vt aĩal rationale mortale currit, ergo hõ currit. Loc⁹ a definitione maxima. Quicquid pdicat̃ d definitioni, & de definito. Scḋo pdicãdo definitionẽ affirmatiue, vt Socrat. eſt aĩal rationale mortale, ergo Socr. eſt hõ. Locus a definitione, maxima, de quocũq. prędificatur definitio, & definitũ. Tertio ſubijciẽdo definitionẽ negatiue, vt animal rationale mortale nõ currit, ergo homo

A mo nõ currit. Locus a definitione maxima, qcquid remouetur de definitione,& a definito. Quarto prędicãdo definitionem negatiue, vt lapis nõ eſt animal rationale mortale. ergo lapis nõ eſt homo. Loc⁹ a definitione, maxima, A quocunque remouetur definitio,& definitũ. Locus a definitio eſt habitudo definiti ad definitionẽ. Et cõtinet ſimiliter quatuor argumẽta, et quatuor maximas, ſicut locus a definitione. Primo, ſubijciẽdo definitũ affirmatiue, vt homo currit, ergo animal rationale mortale currit.

B Locus a definito, maxima, Quicqd prædicatur de definitio, & de definitione. Secũdo prædicãdo definitum affirmatiue, vt Soc. eſt homo, ergo Soc. eſt animal rationale mortale. Locus a definito maxima De quocunque prędicatur definitum & definito. Tertio, ſubijciẽdo definitum negatiue ſic, homo non currit, ergo animal, rationale mortale nõ currit, Locus a definito, maxima, quicquid remouetur a definito,& a definitione. Quarto pdicando definitũ negatiue ſic lapis non eſt homo, ergo lapis nõ eſt ani

C mal rationale mortale. Locus a definito. maxima. A quocunque remouetur definitum,& definitio.

Et ſciendum quod denominatur locus ab inferente, & non ab illato. Vnde, quando definitio eſt inferens, eſt locus a definitione, quando autem definitum eſt inferens, eſt locus a definito.

Poſtq̃ Auctor præmiſſit diuiſionem loci a ſubſtantia, hic conſequenter determinat de membris eius,& primo de loco a definitione, qa eſt perfectior alijs. Et incipit determinare in ſpeciali de ſyllogiſmo dialectico, oſtendẽdo quomodo in particulari formetur, ſecundũ diuerſos locos ſpeciales. Et qa locus a definitione pſupponit ipſam definitionem, quia per eam difinit, ideo Auctor prius oſtẽdi: qd ſit definitio dicens qd definitio eſt oro indicans quid eſt eſſe rei per eſſentialia,& dr oro, eo quod eſt quoddam complexum includens diuerſa principia definiti, ſ. genus,& differentiam, quod quidem complexum eſt oro imperfecta. & ſignificat quid eſt eſſe rei, quia explicat principia eſſentialia, ſpeciei ex quibus conſtat tota quidditas ſpeciei, ſ. genus,& differẽtia, quę dicunt totum eſſe eſſentiale eius a prima potentia, vſque ad vltimum actum tranſeundo per omnes actus intermedios. Et ſolum hic definitur definitio pro finitione quidditatiua, quæ eſt ſimpliciter definitio, & non pro definitione cauſali, quæ datur per cauſas extrinſecas definiti, nec pro definitione deſcriptiua nec quid nominis. D E

Primo ſciendum quod locus a definitione, eſt habitudo definitionis ad definitum, & illa habitudo eſt habitudo identitatis & conuertibilitatis, qa definitio dicit idem eſſentialiter,& conuertibiliter cum definitio,& inde prouenit, quod quicquid affirmatur, vel negatur de definitione, et affirmatur, vel negat, de definito, & econtra, de quocunque verificatur definitio, vel negatur,& etiã definitum, & econtra Et continet iſte locus quatuor argumenta,& quatuor maximas primo ſubijciendo definitionem affirmatiue, ſcdo pdicando, tertio, ſubijciendo negatiue,& quarto, pdicando negatiue, quorũ exempla, & maxime ſatis patent in textu, & cauſa illarũ maximarũ reddit propter habitudinem definitionis ad definitum. F

Definitio qd ditatiua proprie eſt definitio.

Secundo ſciendũ, quod licet definitio non ſit eadem eſſentialiter definito, tamen differt ſecundũ rationẽ accidẽtalẽ ab eo, quia definitio dicit princ͞ia definiti, quæ naturaliter præcedunt definitum,& capitur ſub modo plurium, definitum vero ſequitur illa principia, et ſe habet per modum vnius compoſiti ex illis principijs, & arguendo a definitione

Quoniã modo a definitione, verum vel falſum ar. ſumatũ

A nitione ad definitum, oportet arguere ab ipſa, eo modo quo eſt eadẽ, & conuenit cũ definitio, & non eã parte qua differt ab ipſo quia ſic nõ argueretur ab ea in quãtum definitio eſt, & ſitr arguendũ eſt à definitio ad definitionẽ, ideo non ſequitur, aĩal rõnale eſt orõ, ergo hõ eſt orõ, quia ibi arguit à definitione ea parte, quia differt à definitio, & non inquãtũ ipſa eſt definitio, & cõmittit fallacia accidẽtis. Sitr non ſequitur, hõ eſt definitũ. ergo aĩal rõnale eſt definitũ pp eã dẽ cãm. & ſitr diceretur de multis alijs. Tertio ſciendum ꝙ locus ad definitio eſt habitudo definiti ad definitionẽ, & tenetur quatuor modis, ſicut locus a definitione, primo ſubijciẽdo definitũ affirmatiuẽ, ſecundo, prædicando definitũ affirmatiuẽ, tertio ſubijciendo definitũ negatiuè, quarto pdicando definitũ negatiuẽ quorũ mo-

B dorũ exẽpla, & maximẽ ſatis patent in textu. Ratio aũt quare locus à definitio ſimiliter tenet, ſicut locus à definitione eſt, qa ſicut definitio dicit eſſentiatr, & côuertibitr idẽ cũ definitio. ita definitũ cũ definitione, & qa pp illã identitatẽ capiũtur modi quatuor arguẽdi a definito ad definitionẽ, ſicut ẽt capiũt quatuor modi arguẽdi à definitione ad definitum, eo quod vtrunque habet ad

C aliud ſimilẽ ſimilitudinem.

Locus à termino inferente denominatˀ, nõ à termino illato.

Quarto ſciẽdũ, quod locus ſp denominãtur à termino inferẽte, & nõ à termino illato, cuius rõ eſt, quia locus eſt habitudo cõfirmatiua argumẽti, per quã accipitur probatio conſequentis, & termini illati, ſed illa habitudo confirmatiua argumẽti, & virtus pbatiua ipſius conſequẽtis eſt in ipſa termino inferente ſ. in medio, & non in termino illato, iõ locus ſp denominatur à termino inferẽte, & nõ à termino illato. Et pptẽr hoc, qñ in antecedente ponit definitio, dr locus à definitione & qñ ponit definitũ dr locus à definitio. Tñ locus nõ denominatur à termino iferẽte materialiter accepto. ſed à termino accepto formaliter. ſ. ſub illa intentione, rõnis, qua eſt terminus inferẽs iõ, cũ dr, So. eſt hõ, igitur So. eſt aĩal, quãuis hõ ſit quoddã definitũ, tñ nõ dr ibi eſſe locus a definitio, vel ab hoie, qa hõ nõ eſt terminus inferens ſub ratione definiti, ſiue hois, ſed ſub ratione ſpeciei, ideo dr locus à ſpecie, & per hoc patent loci ad definitione & à definitio. D

Sed cõtra pdicta arguitur primo ſic. Vnũquodq; capit denominationẽ a ſuo vltimo actu, ſed dĩa eſt ultimus actus definitionis, & ab ipſa definitio reddit cõuertibilis cũ definitio, ergo dĩa, cũ pdicetur in quale. tota definitio det pdicare in quale, & ſic definitio nõ ſignat, qd ẽ eſſe rei Scdo ſic. Arguẽdo ſic aĩal. rõnale currit, ergo hõ currit, eſt petitio principij, ergo ibi inconueniẽter arguit a definitione ad definitũ, nec ille tenet ſubijciendo affirmatiuẽ definitionem. *Argũ:* E

Tertio ſic. Hæc eſt demõſtratio, homo eſt aĩal rõnale, ergo hõ eſt riſibilis. ergo pdicando definitionẽ affirmatiue de definito non eſt locᵒ dialecticᵒ, ſed demõſtratiuus. Quarto. Eadẽ eſt habitudo mediãs inter definitionẽ & definitũ, et e contra. ſicut eadẽ eſt via de ſurſũ ad deorſũ & econtra, ergo, cũ locus ſic habitudo termini ad terminũ, ſequit ꝙ locᵒ à definitionẽ, & à definitio non diſtinguũt. Quito ſic. Vnũquodq. capit denominatione à fine, vt hr in ſecũdo de Aia, ſed terminᵒ illatᵒ ĩ loco ſe, hẽt per modũ finis, ergo denominatio loci dẽt fieri ab ipſo, & non à termino inferẽte. F

Ad argumẽta. Ad primũ dr, ꝙ licet dĩa prædicetur in quale, non tñ definitio, & ratio eſt. quia ſolũ illud pdicatur in quale, quod dicit actũ qualificãtem, & determinãtem potentiã pcedentem ipſum, ſicut dĩa qualificat genus, quod determinet, ſed definitio cum dicat totum eſſe ſpeciei à prima potentia uſq; ad vltimũ actũ, non ſupponit aliquã, potẽtiã. q̃ qualificet, ideo non prædicat in quale. nec differentia eſt proprie vltimus actus definitionis, ſed eſſe aggregatum ex genere, & differẽtia, ideo. Ad ſecũdũ dr, ꝙ ſi in illo argumento conſequens ſit notius reſpondenti q̃ antecedens, tunc ibi eſt petitio principij, hoc *Solutio.*

eſt,

A eſt, illud prædicatũ, currit notius dicat de definito, quã de definitione in ordine ad ipſũ, ſed, ſi econtra in ordine ad reſpondentem antecedens ſit notius conſequẽte, ibi eſt bonus locus dialecticus. quia ad locum dialecticũ non oportet ſẽp procedere notio. ib. ſimpl'r, ſed à notiorib. reſpectu reſpondẽtis, et in eodem argumento reſpectu diuerſorum rñdentium pt eſſe locus dialecticus, & petitio principij, ſm ꝙ vni antecedens erit notius & conſequens alteri. Ad tertium dr, ꝙ ſi in illa argumẽtatione oſtẽdatur concluſio pp habitudinẽ ipſorũ principiorum hoĩs, puta aĩal rõnale ad illã paſſionẽ, quæ eſt riſibile, ibi eſt bona demonſtratione, & oſtẽditur ꝓpria B paſſio ſubiecti per propria principia eius. Sed ſi oſtẽdatur illa concluſio virtute habitudinis definitionis ad definitum, inquantum aĩal rõnale eſt definitio illius definiti, quod eſt hõ, & vt illa habitudo fundatur in illa intẽtione cõmuni, quæ eſt definitio, ibi eſt locus dialecticus. Ad quartũ dr, ꝙ licet a definitione ad definitũ, & ecõtra eadem habitudo materialiter, eſt tñ differens formaliter, inquãtum virtus probatiua ſũmitur a definitione, vel a definito. Ad quintum dr, ꝙ licet in his, quæ dñt cauſalitatem finis ſemper à fine fiat denominatio non tñ in his, quæ dicit cauſalitatem efficientis, ſed ibi ſumitur deno C minatio ab efficiente, modo locus dicit cauſalitatem efficientis, & illud efficiens eſt terminus inferens, ideo habet denominari à termino inferente, et non à termino illato.

Petitio principij.

De deſcriptione, & locis a deſcriptione ſumptis.

Deſcriptio eſt orõ eſſe rei ſignificãs per accidẽtalia, vt animal riſibile, eſt deſcriptio hoĩs, vel ſic. Deſcriptio eſt oratio cõſtãs ex genere & ꝓprio, vel animal riſibile. Locus à deſcriptione eſt habitudo deſcriptionis ad deſcriptum. Et cõtinet quatuor argumenta, & quatuor maximas, ſicut loc' definitione. Et formentur argumẽta, & maxime hic, ſicut, ibi, niſi, ꝙ ibi ponitur definitio, & definitum, hic aũt deſcriptio, & deſcriptum ponitur. D

Poſtq̃ auctor determinauit de loco a definitione, & definito, hic conſequẽter determinat de loco à deſcriptione, et deſcripto primo deficiens deſcriptionem, cuius cognitio requirit ad cognitionem loci a deſcriptione dicens. Deſcriptio eſt oratio ſignificãs quid eſt eſſe rei per accidentalia. & dr oratio, quia deſcriptio componit ex plurib. quorũ vnum contrahis aliud, & eſt quoddã complexũ, vt aĩal riſibile, & ponit hic oratio loco gñis, deinde ponitur ſignificans, quod eſt eſſe rei per accidentalia, ad drã definitionis, q̃ ſignificat eſſe rei per eſſentialia. Et ratio huius aſſignationis eſt, quia illud, ꝙ ſignificat eſſe rei p E ea, quæ conſequuntur in ſpeciẽ complectũ explicat ipſum per accidentalia, cum oĩa conſequentia eſſe rei in ſpecie complectũ ſint accidentalia, ſed deſcriptio explicat eſſe rei p illa, quæ conſequuntur ens in ſpecies completum, iõ explicat ipſum eſſe per accidentalia.

Quid deſcriptio.

Primo ſciendũ, ꝙ duplicia ſunt accidentia. Quędã ſunt cõia, q̃ conſequunt principia indiuidui. Alia ſunt ꝓpria q̃ ſumunt a principijs ſpẽi. Deſcriptio aũt habet dari per accidentia ꝓpria, et non cõia, niſi inquãtũ plura accident a cõia cõiũguntur loco vnius proprij ſecundũ ꝙ vltimo illorum reſtringit alterũ, & per hoc faciunt vnũ conuertibile cũ deſcripto, v.g. greſſibile bipes ſunt ambo accidentia communia reſpectu hominis, & tamen hoc aggregatum greſſibiles bipes, eſt vnum conuertibile cũ homine eo ꝙ vnũ contrahit aliud, e econtra. & ideo illud aggregatũ æquipollet vni accidẽti proprio, quãuis ſint ibi plura accidentia communia. Et debet ſic intelligi definitio, deſcriptio eſt orõ ſignificans eſſe rei per accidentalia hoc eſt, per accidentia propria, vel communia appropriata. Et melius dicitur per F

Quæ accidẽtia deſcriptionẽ ingrediãtur.

acci-

A accidentalia q̄ per accidentia, quia qńq. deſcriptio datur per inferiore alicuius ſuperioris, & quandoq. per modos eſſendi ſubiecti, & iſta non ſunt vera accidentia, ſed dñe dicuntur accidentalia, quæ habent modum accidentium.

Alia deſcriptionis definitio. Secūdo ſciendum, q̄ aliter ſic definiť deſcriptio. Deſcriptio eſt oṙo conſtans, ex ḡñe, & proprio, vt aĩal riſibile, eſt deſcriptio hominis, & includit genus, & ꝓprium eius, aliter tñ ponit genus in definitione & deſcriptione, quia genus, conſideratum, vt eſt principium formale, & eſſentiale ſpẽi, ponit in definitione quidditatiua, ſed, vt eſt principium effectum proprij, quo cauſat effectiuè a ḡñe, & dña ponit in deſcriptione. Vnde

B deſcriptio dupliciter capiť vno modo ḡnaliter, pro quacūq. oratione, q̄ explicat eſſe rei per accidentalia, ſiue ſint ꝓpria, ſiue appropriata, ſiue ſint cãæ extrinſecè, e x q̄b. fit definitio cauſalis, & ſic capiť deſcriptio ĩ prima definitione, alio modo capiť ſpeciať ſolum pro illa oṙone q̄ fit ex ḡñe, & proprio accidente & hoc modo capiť deſcriptio in hac definitione eius, ideo hæ definitiones diuerſimode dantur de reſcriptione.

Tertio ſciendum, q̄ deſcriptio cauſat locum a ſubſtantia, quia dicit idem realiter, & conuertibiliter cum deſcripto, & quicquid verificať de vno, verificať, ẽt de alio, & de quocunq; verificať deſcriptio, & deſcriptum, & econtra, pro

C pter conuertibilitatem eorum adinuicem; & licet deſcriptio explicet eſſe reĩ per accidentalia, quæ concomitanť ſubſtantiam rei, tñ ipſa accipiť, & ſupponit pro eodem in ſubſtantia cum ſuo deſcripto, vt dicendo, aĩal riſibile currit, ergo homo currit ibi animal riſibile, ſupponit pro eiſdem ſuppoſitis, & pro eodẽ in ſubſtantia ſicut homo. ideo facit locū a ſubſtantia Quarto ſciendum, q̄ locus a deſcriptione eſt habitudo deſcriptionis ad deſcriptum, quæ quidem habitudo eſt habitudo conuertibilium adinuicem, & continet quatuor argumenta & quatuor maximes. Primò ſubijciendo affirmatiuè deſcriptionem, ſecundo prędicando eam affirmatiuè, tertio, ſubij-

D ciendo negatiuè, quarto prædicando negatiuè. Exempla, & maximè eadem modo hic accipiunť, ſicut in loco a definitione, notando ſolum definitionem deſcriptionem, & capiendo deſcriptum loco definiti. Sed locus a deſcriptio eſt habitudo deſcripti ad deſcriptionem, & hẽt quatuor argumenta, & quatuor maximas ꝓcedens, ſ. ſubijciendo affirmatiua, & prædicando affirmatiuè, & ſubijciendo, & prædicando negatiuè, & c. eodem modo formando argumenta, & maximas, ſicut in loco a definito. & c. ſic patet de loco a deſcriptione, & c. deſcripto.

Locus a deſcriptione & eiꝰ maxima.

Argū. E

Contra prædicta arguiť primo ſic. Si deſcriptio definiať, hoc erit per aliam deſcriptionem, cum ipſa non hẽat definitionem q̄dditatiuā, cum ſit quoddam complexum, & iterum illa deſcriptio, per quā deſcribereť hẽret aliā deſcriptionem eadem rõne, & ſic eſſe proceſſus in infinitum, q̄ eſt inconueniens, ergo deſcriptio non põt definiri Secundo ſic Quod ſignificat accidentis rei, nõ ſignificat eſſe rei, ſed deſcriptio ſignificat accidentia rei, q̄a datur ſolum per accidẽtalia ergo non ſignificat eſſe rei Tertio ſic Oĩs deſcriptio dẽt dari per accidentalia ſpẽi, ſed genus, & proprium ambo ſunt eſſentialia ſpẽi, quia genus eſt de eſſentia eius, & proprium immediatè conſequiť eius eſſentiam, ergo nulla deſcriptio dať per gamus, & proprium. F Quarto ſic. D. cendo hõ eſt aĩal riſibile ergo homo non eſt lapis, ibi eſt habitudo deſcriptionis ad deſcriptum, & ecõtra, & tamen ibi non eſt locus a deſcriptione, nec a deſcripto, ſed a diſperatis, ergo cõtra definitiones illorū locorum. Quinto ſic. Non ſequitur, aĩal riſibile componiť ex genere, & proprio, ergo & tamen ibi arguitur a deſcriptione ad deſcriptum, ſubijciendo deſcriptionem affirmatiuè. ergo iſte locus a deſcriptione non eſt bonus.

Ad argumenta. Ad primum dicitur, q̄ deſcriptio accepta ſub intentione in complexa, definiť per aliam deſcriptio-

A nem,& illa deſcriptio non hēt vlterius definiri per aliam,eo qđ eſt quoddā cōplexum eſt hoc, quia talis deſcriptio eſt particularis mō, particularium non eſt definitio,nec deſcriptio,iō non oportet procedere in infinitum in deſcriptionibus. Ad ſecundum dr̄, ſplicet deſcriptio q̄ datur ſolum per accidentia,de ſuo formali ſignificato tm̄ ſignificet accidentia rei tñ de ſuo materiali ſignificato importat eſſe eſſentiale rei quod per illa accidentia explicato a poſteriori,& etiā ſupponit pro eſſentia rei. Ad tertiū dr̄, quod licet genus,& proprium ſint eſſētialia ſpeciei inquantum reſpiciunt eſſētiam eius, tñ poſſunt dici accidentalia,

B inquantum genus eſt cauſa affectiua proprij,& proprium conſequit̄ totum eſſe completum ſpeciei,quia et genus,& differentia non cauſant ipſum proprium, niſi poſt eſſe cōpletum ſpeciei, ideo genus aliquo mō cōſequit̄ eſſe ſpeciei inquantum eſt cauſa proprij. Ad quartū dr̄, quòd licet in illo argumento ſi habitudo deſcriptionis, & deſcripti inter minos antecedentis; non tñ inter terminum inferentem,& terminum illatum, qa aīal riſibile eſt ibi terminus inferens cum ſit medium, & lapis eſt terminus illatus, & inter ipſos non eſt habitudo deſcriptionis ad deſcriptum,nec econtra. Ad quintum dr̄,quod ibi non arguitur a deſcriptione ea parte, q̄ua conuenit cum deſcripto,ſed ea parte qua differt ab ipſo,iō ibi committitur fallacia

C accidentis, nec bene arguitur per locū a deſcriptione.

Genus, & proprium quo pacto eſſētialia & accidentalia ſpeciei eſſe poſſint.

De interpretatione duplici, & locis ab interpretatione ad interpretatum.

Interpretatio eſt duplex, quædā .n.eſt quæ nō conuertitur cum interpretato ſuo,vt lædens pedē eſt īterpretatio huius nominis lapis. Alia autē eſt,quæ conuertitur cum interpretatio ſuo,vt amator ſapientię,eſt interpretatio huius nominis Philoſo.& hoc modo ſumitur hic, & definitur ſic interpretatio eſt expoſitio vnius nominis minus noti per aliud nomē magis nōtū vel per integrā orationē,locus a nominis interpretatio eſt habitudo interp̄tationis ad īterpretatū. Et continēt tot argumēta,& tot maximas ſicut locus a definitione primo ſubijci ē do interpretationem affirmatiuè, vt amator ſapiētia currit,ergo Philoſ.currit, Locus a nominis interp̄tatione,maxima. Quicquid prædicat̄ de interp̄tatione,& de interp̄tatio. Scdo a parte prædicati vt Socr. eſt amator ſapiētia,ergo Socr. eſt Philoſ. locus a nominis interpretatione. maxime. De quocunq. prędicat̄ interpretatio ēt in interp̄tatum

B negatiuè ſic a parte ſubiecti, Amator ſapiētiæ nō inuidet,ergo Philoſo. nō inuidet. Locus à nominis interpretatione,maxima: Quicquid remouetur a nominis īterp̄tatione & ab interp̄tato,ſimili,& in p̄dicato te Soc. nō eſt amator ſapientiæ, ergo Socrates nō eſt Philoſ. Locus à nominis interp̄tatione, maxima. A quocunq. remouetur interpretatio,& interp̄tatū. Et nota,quod tot argumenta ſumitur ab interpretato,quod ab interpretatione ſicut īdefinito, & deſcripto dictum eſt. F

Poſtquam Auctor determinauit de loco a deſcriptione ad deſcriptum, & econtra, hic conſequenter determinat de loco ab interpretatione ad interpretatum, primo diſtinguendo modos interpretationis, quia quædam eſt interpretatio non conuertibilis cum interpretato, & hæc eſt duplex, qa q̄dā eſt in plus, & excedit interpretatum, vt lędens pedem eſt interpretatio lapides,& de pluribus verificat̄ quam lapis,alia,eſt exceſſa ab interpretato,quæ de paucioribus verificat̄ quam interpretatum, ſicut perfectum & perfectè factum,nam perfectum dicit̄ de Deo, & creaturis,ſed perfectè factum,ſolum de

Interpretationis multiplicitas

de

A de creaturis,ſed perfecte factū ſolum dr̄ de creaturis. Alia eſt interpretatio conuertibilis cū interpretatio, vt amator ſapientiæ eſt interpretatio huius nois Philoſophicus, & couertit cum ipſo, dr̄ n. Philoſoph' a Philos' qđ eſt amator,& ſophos,ſapientia, quaſi amator ſapiētiæ.

Primo ſciendum, qđ ab interpretatione nō couertibili,nō ſumit locus a ſubſtātia,eo qđ nō dicit idē conuertibilr cū interpretatio,qđ tñ reqrit in loco ſubſtātia,ſed ab ea ſumitur locus ſophiſticus, ſi ſit coior ipſo interpretato. Sed ab interpretatione conuertibili ab interpretatum tm̄ ſumitur locus dialecticus qui eſt locus a ſubſtantia,qa talis interpre-B tatio dicit idē couertibiliter, & realiter cum ſuo interpretato,& de iſta ſolū eſt hic ad ꝓpoſitum,& definitur. Interpretato eſt expoſitio vnius nominis minus noti per aliud nomen magis notum.

Etymologia, translatio, iter pretatio de illorū locis.

Secundo ſciendū,etymologia,trāslatio, & interpretatio ſic inter ſe differūt quia etymologia,eſt expoſitio vnius dictionis ꝑ alias dictiones eiuſdē idiomatis,vt dr̄ Sol quaſi ſupoīa luces, & Luna dr̄,quaſi luce ruentes aliena. Sed trāſlato eſt mutatio ſermoni de vno idiomate in aliud,vt cum mutat̄ græcum in latinum,vt Kyrios græce,eſt dn̄s latine Sed interꝑtatio eſt,qn̄ vna dictio exponitur ꝑ alias deciſiones, eiuſdem idiomatis,vel diuerſorum,& interꝑtatio eſt ſuperius ad ethymologia,& diſtinguitur contra tranſlationem in qua nō eſt C expoſitio nomini ſed mutatio ſermonis in ſermonem extrinſecū. iō ab ipſa ſumitur locus extrinſecus;ſed in alijs ſumitur locus intrinſecus, qa gn̄alr dicit̄ locus ab interpretatione ad interpretatum. Tertio ſciendum,qđ locus ab interꝑtatione,eſt habitudo interꝑtationis ad interꝑtatū, & tenet quatuor modos ſicut pcedentes Primo,ſubijciēdo interꝑtationē affirmatiuæ, ſecundo pdicādo affirmatiue,tertio ſubijciendo negatiue quarto,prædicando negatiue, & formātur argumenta,& maxime ſicut in præcedentib. Sed locus ab interpretato eſt habitudo interpreti ad interpretationē tenet etiam quadrupliciter, ſicut locus, D ab interpretatione,rō eſt quia interpretatio,& interpretatum inter ſe conuertuntur,iō vtriuſq.ad alterum habitudo eodem modo tenet poſſunt eodem modo formari argumenta, & maxime ſicut in præcedentibus.

Loci alij 4. reducibiles ad loco a ſubiecta.

Quarto ſciendum, qđ pter iſto locos a ſubſtantia prius poſitos,ſunt adhuc plures loci, minus,principales reducibiles ad pdictos.ſ.locos ad ſynonimo ad ſynonimū,vt Lelius currit, ergo Marcus currit. Et a dr̄a magis ꝑ prima ad ſpeciem vt rationale currit,ergo homo currit,vel econtra locus a ſpē ad differentiam,& locus a proprio ad ſpē,& econtra,vt riſibile eſt aīal,ergo homo eſt animal,& locus ab exponentibus ad expo E ſitum,vel econtra,vt homo currit, & nihil aliud ad hoīem currit, ergo tm̄ hō currit. Vnde locus a ſynonimo ad ſynonimum,& a differentia ad ſpeciem, & econtra reducuntur a locum a definitione,vel a definitio,quia ibi terminus inferens,idem dicit eſſentialiter, & conuertibiliter cum termino illato,& inde ſumit̄ virtus probatiua in loco a definitione,vel a definito. Sed loc' a proprio ad ſpēm reducitur ad locum a deſcriptione,eo,qđ ꝓprium ſe habet tanq̄ vltima differentia in deſcriptione,& locus ſpē ad ꝓprium reducit̄ ad locum a deſcripto, Sed locus ab exponentib. ad expoſitum reducit̄ ad locum ab interꝑtatione vnde gn̄aliter in oī loco a ſubſtātia,terminus inferens,& terminus illatus conuertuntur inter ſe,& ꝑ illā couertibilitatem ſumunt oēs loci, maxime a ſubſtantia. Et poſſet poni vnus locus generalis,ſ.locus a conuertibilibus, in quo continentur gn̄aliter oēs loci a ſubſtantia,& poſſet argui quatuor modis per illum locum, & ēt poſſunt formari quatuor maxime. Prima eſt, quicquid verificatur de vno conuertibilium verificatur de reliquo. Secunda eſt, de quocunq. verificatur vnum conuertibilium,& reliquum. Tertia eſt, quicquid negatur de vno conuertibilium, negat̄ de alio. Quarta eſt,de quocunq. negat̄

A Vnum conuertibilium, & aliud.

Argũ. Sed contra prædicta arguĩt primo ſic. Sicut ſe habet definitio ad definitum, ita ſe habet interpretatio ad interpretatum, ſed oĩs definitio eſt conuertibilis cum definito, ergo oĩs interpretatio eſt conuertibilis cũ interpretato. Scd̃o ſic, Bene ſequiĩ, aer, non eſt lędens pedem, ergo nõn eſt lapis, ergo ab interp̃tatione non conuertibili ſumitur locus dialecticus, & econtra, ſequiĩ hoc corpus eſt lapis, ergo eſt lædens pedẽ ergo. Tertio ſic Dicendo intelligere eſt intus legere, eſt interpretatio, & tñ ibi non eſt expoſitio vnius nois ſed verbi quodam modo, ergo contra definitionem interp̃tationis. Quarto ſic. Indefinitione eſt expoſitio vnius vocabuli per aliud, vel per plura, & tñ & definitio non eſt interptatio, ergo iſta definitio conuenit alijs a

B definitio Quinto ſic. Non ſequiĩ, ruſticus eſt Philoſophus, & tñ arguiĩ ab interpretatione ad interpretatum, prædicando affirmatiue interpretationem, ergo iſte locus non tenet. Ad arg. Ad primũ dĩ, quod ſicut definitio explicat definitum, ita interpretatio explicat interpretatum, ſed tamen interpretatio, quæ eſt definitio quid nominis non ſp ſumitur a proprietate conuertibili cum interpretato, ſicut definitio ſumiĩ a differentia conuertibili cum ſpẽ, ideo non oportet, ꝙ omnis interpretatio ſit conuertibili ſit conuertibilis ſicut quælibet definitio, eſt.n. aliquo modo ſimile

C & aliquo modo diſſimile. Ad ſm dĩ, ꝙ bene ſequiĩ aer non eſt lædens pedem, ergo aer non eſt lapis, ſed non per locũ a ſubſtãtia, ſed arguendo a ſuperiori ad inferius negatiue, & ſi argueretur affirmatiue, eſſet fallacia conſequentis. Vnde quando interpretatio excedit interpretatum, ipſa ſe hẽt, vt genus, & interpretatum vt ſpẽs, econtra quando interpretatio, excediĩ, ipſa ſe habenĩ ſpecies, & interpretatum, vt genus, & ſic ibi poſſunt formari loci a genere ad ſpeciẽ & econtra. Ad tertium dĩ, q ſi ſi capiaĩ nomen ſpecialiter. vt eſt dictio ſignificans per modum permanentis ibi non eſt expoſitio nominis, ſed ſi capiaĩ generaliter, vt eſt nota mentis, ſicut capiaĩ in pñti definitione, ſic ibi eſt expoſitio nominis, quia verbum ſub nomine hoc modo accepto contineĩ. Ad quartum

D dĩ, quod licet definitio ex conſequenti dicat expoſitionem nominis definiti, nõ tamen primo, & per ſe, ipſa.n. primo explicat ipſe rei ſignificatæ per nomen, & ex conſequenti explicat nomen quantum ad ſignificationem econtra vero interpretatio primo explicat nomen, & ex conſequenti ſignificationem & pro eodem ſupponit cum interpretato. Ad quintum diciĩ, quod licet ruſticus appetat, vel deſideret ſapientiam, non tamen amat ipſam. Eſt.n. deſiderium appetitus rei abſentis, & nondum habitæ E ſed amor eſt delectatio appetitus ratione iam habitæ, ſed ruſticus carens ſciẽtia non habet talem dilectationem, quare non eſt amator ſapientiæ. Et hæc de locus ſubſtantia.

De loco a concomitantibus ſubſtantiam, deque multiplici toto diſtinctio, & de locis a genere ad ſpeciem, & contra, ac modis arguendi & maximis.

Sequitur de loco a concomitãtibus ſubſtãtiã qui eſt, qñ ſumitur ar- F gumentũ ab eis, quæ cõſequuntur terminos poſitos in quæſtione. Et diuiditur ſic, quia alius eſt a toto, alius eſt a parte, alius a cã, alius ab effectu, alius a generatione, alius a corruptione, ali⁹ ab vſib. alius a cõmuniter accidẽtibus Locus a toto diuiditur ſicut ipſum totum. Eſt.n, quoddã totum vniuerſale, aliud integrale, aliud in quãtitate, aliud in modo, aliud in loco, aliud in tẽpore, & ſimiliter diuidiĩ loc⁹ toto, q̃a alius locus a tpe eſt a toto vniuerſali, alius a toto integrali, & ſimiliter diuidiĩ Totũ vnile, ut hic ſumiĩ eſt quolibet ſuperi⁹ ſubſtãtiale ad ſuũ inferius in linea prædicamentali

vt.

Avt animali ad hominem pars ſubiectiua eſt quolibet īferius ſub toto uniuerſali, ut homo ad animal. Locus a toto uniuerſali ſiue a gn̄e eſt habitudo ipſius ad ſuā partē ſiue ad ſuā ſpeciē, & eſt ſemper deſtructiuus, ut lapis nō eſt animal, ergo lapis non eſt homo, Locus a gn̄e, maxime, Remoto gn̄e ſiue toto vniuerſali remouet ſpēs, ſiue pars ſubiectiua. Locus a ſpē ſiue a parte ſubiectiua eſt habitudo ipſius ad ſuū gen⁹, ſiue ad ſuū totū, & eſt ſp cōſtructiuus. Et cōtinet duo argumēta, duas maximas primo ſubijciēdo ſpēm affirmatiua, ut hō currit, ergo animal currit Loc⁹ a ſpē, ſiue a parte ſubiectiua maxima. Quicquid p̄dicatur de ſpecie ſeu parte ſubiectiue, hoc ēt prædicat de genere ſiue toto uniuerſali.

Secundo prędicādo ſpeciē affirmatiue, Soc. eſt hō, ergo Soc. eſt animal locus a ſpē, maxima, De quocūq; p̄dicatur ſpecies ſeu pars ſubiectiua, de eodem prædicatur genus ſeu totum uniuerſale.

Poſtquā determinatū eſt de loco a C ſubſtantia, hic conſequēter Auctor determinat de locis a concomitantib ſub ſtātiā. Vnde locus a concomitātib. ſubſtātiā, eſt qn̄ ſumitur argumētū ab his quæ conſequuntur terminos in qōne poſitos. Ponit autem octo ſpecies ſiue modos eius qui sūt locus a toto locus a parte, locus a cauſa, ab effectu, a generatione, a corruptione, ab vſibus, & locus a communiter accidentibus, & horum locorum differentiæ, & definitiones inferius ſatis patebūt. Et inter omnes iſtos locos Auctor prius determinant de loco a toto, & de loco a parte quodammodo coniunctim, quia vnus cognoſcitur per alium. Et quia non volemus bn̄ cognoſcere totum a toto in ſpāli, niſi cognoſceremꝰ ipſa tota, iō determinando de quolibet loco a toto, & a parte in ſpeciali ponit definitionis D cuiuslibet totius & a partis.

Locus a concomitantibus ſubſtantiam, & ſpecierum eius numerus.

Primo ſciendum, q̄ totum diuiditur per totum vniuerſale, integrale, in quā titate, in modo, in loco, & totum in tēpore quorū ſufficientia ſic habetur, qa oē totū continet ſub ſe aliquas partes, vel ergo continet ens in potētia tm̄ vel in actu, ſi primū hoc eſt dupliciter, uel dicit totā eſſentiā ſuæ partis, vel tm̄ partē illius eſſentiæ, ſi primū, ſic eſt totum vle, ſi ſecundum, ſic eſt totū in modo. Si uero continet ſuas partes in actu, hoc eſt dupliciter, vel tale ſumitur per modū vnius indiuiſi, & ſic eſt totū integrale, vel per modū vnius diuiſi & multiplicati per ſua inferiora, & hoc E dupliciter, quia rei importantur nominaliter, & ſic eſt totum in quantitate, vel aduerbialiter, & hoc dupliciter, qa vel habet parte in ſucceſſione, & ſic eſt totum tempore, vel permanētia, & ſic eſt totum in loco. Et, quia totū & pars opponuntur relatiue. Ideo tot ſunt modi partis, quod ſunt modi totius, & etiam quia locus a toto & a parte multiplicantur ſecundum diuiſionem totius & partis, ideo ſunt ſex loci a toto, & ſex a parte, inter quos Auctor prius determinat de loco a toto vniuerſali, ratione cuius primo ponit definitionem totius vniuerſalis. F

Totius multiplicitas, & oppoſitio.

Scd̄o ſciēdū, qd̄ totū vniuerſale eſt ſuperius eſſentiale alicuius inferioris & nō capitur hic ſuperius ſolū p gn̄e, & inferius p ſpē, q ordinātur, ſm ſuperius, & inferius in recta linea p̄dicamētali, ſed capit gn̄aliter ſuperius p quocūq; magis cōi, qd̄ p̄dicatur p modum gn̄is de plurib. inferiorib. ſiue illud ſuperius ſit ens reale, ſiue rōnis, ſiue ſit vniuocū, ſiue analogū. Et dr̄ tale ſuperius totū, eo qd̄ in ſuo ambitu cōtinet ſua inferiora tanq̄ partes, & dr̄ vniuerſale, eo q eſt vnū in multis. Sed pars ſubiecta eſt inferius alicuius ſuperiores ſicut eſt ſpecies reſpectu gn̄is, & indiuiduū reſpectu ſpēi, & gn̄aliter omne minus commune reſpectu magis. cōis, quòd de ipſo eſſentialiter prædicat. Et

Quid totum vniuerſale, & pars ſubiectiua.

A

Locus a toto vniuerſali, & modus arguendi in eo.

dicitur pars ſubiectiua, quia ponitur ſub ſuo toto in ordine ſubiectionis, & prædicationis.

Tertio ſciendum, ꝙ locus a toto vl'i eſt habitudo totius ad ſuã partem ſubiectiuam, & nõ tenet iſte locus conſtructiue.i.affirmatiue, cuius rõ eſt, quia totum vl'e cõius eſt ſua pte ſubiectiua. ĩõ non oportet, quod, ſi aliquid verificetur de eo ſm, ꝙ eſt in vna parte eius, ꝗ pp hoc verificetur de ipſo ſm ꝙ eſt in alijs partib. nec oportet, ſi ipſum verificetur de aliquo, ꝙ de ipſo uerificeť ſua pars ſubiectiua, vt non ſequitur, aſinus eſt animal, ergo aſinus eſt homo, q̃a de aliquo verificatur genus, non oportet de ipſo, & q̃libet ſpecierũ eius verificari

B

ĩõ non tenet iſte locus conſtructiue, ſed bene tenet deſtructiue.i negatiue, prædicando totum vl'e, vt bene ſequitur, lapis non eſt aĩal, ergo lapis non eſt hõ. Maxima eſt, a quocunq. remouetur totũ vniuerſale, & quælibet eius pars. Et rõ huius eſt, quia totum vl'e eſt cõmunis ſua parte ſubiectiua, & præſupponitur in qualibet eius parte, ergo ipſo remoto, remouentur omnes eius partes.

Modus arguendi a parte ſubiectiua ad ſuum totum.

Quarto ſciendũ, ꝙ locus a parte ſubiectiua, ſiue a ſpecie, eſt habitudo eius ad ſuum totũ, & nõ tenet iſte locus negatiue, quia ad negationẽ ſpẽi, ſiue minus cõis nõ ſequitur negatio gñis, ſiue magis cõis, q̃a ſpẽ deſtructa, genus põt remanere in alijs ſpecieb. Sed tenet af-

C

firmatiuè duob. modis. Primo modo ſubijciendo ſpẽm, vt homo currit, ergo animal currit. Vñ locus a ſpẽ, vel a parte ſubiectiua ad genus, ſiue ad ſuũ totum, tenet affirmatiua maxima, quicquid p̃dicatur de ſpecie, & de genere. Secundo prædicando eam affirmatiuè, vt Socra. eſt homo, ergo Soc. eſt animal maxima. De quocunq. prędicatur ſpecies, & ſuum genus. Et huius ratio eſt, quia genus, ſiue ſuperius eſſẽtiale, actu & intellectu continetur in ſuo inferiori, ĩõ quicquid prædicatur de inferiori, verificatur de ſuperiori, & de quocũq. verificatur inferius, & etiã ſuperius actualiter in eo contentum, & per hoc patent loci à toto vniuerſali, & a ſua parte ſubiectiua.

D

Argũ.

Contra prædicta arguit. Primo ſic. Superius eſſentiale eſt pars ſui inferioris, ſicut genus eſt pars ſpẽi, i. ergo tale ſuperius nõ eſt totũ vniuerſale, & ſic male definitur totũ vl'e. Secundo arguitur ſic. Quicquid prędicatur de ſuperiori pdicať de eius inferiori, vt patet per primã regulã ante prædicamentalẽ. ſ. Quãdo alterũ de altero predicatur &c. arguẽdo a ſuperiori ad inferius bene tenet locus conſtructiue. Tertio ſic Non ſequiť animal currit, ergo homo non currit, quieſcente aſino, & homine currente, antecedens erit verum, & conſequens falſum, & tamẽ arguitur de gñe ad ſpẽm negatiue, ergo iſte locus non tenet deſtructiue. Quarto ſic. Bene ſe-

E

quitur. homo non eſt alb. ergo aĩal nõ eſt falſum. q̃a ex oppoſito contradictorio conſequentis ſequitur oppoſitum añcedentis, vt oẽ aĩal eſt album, ergo omnis homo eſt albus, & tamen ibi arguitur a parte ſubiectiua ad ſuum totum deſtructiue, ergo iſte locus tenet deſtructiue. Quinto ſic. Non ſequitur Soc. incipit currere, ergo Socr incipit moueri. & tamen arguitur a ſpecie ad genus conſtructiue, ergo locus a ſpecie ad genus non tenet affirmatiuæ.

Solutio

Ad argumenta. Ad primũ dr, ſuperius eſſentiale acceptum vt cõtractũ eſt per ſuã driã ad ſua inferiora, bene eſt pars eſſentialis ipſorum, ſed ipſum ac-

F

Quæ hic dicũtur, hic quæ in huius regulæ expoſitione dixerat, conferas.

ceptũ in tota ſua cõitate excedit quodlibet ſuorum, & eſt totũ vl'e ipſorum. Ad ſm dr, ꝙ in prædicationibus eſſentialib. & per ſe, quicquid dr de ſuperiori, dr ẽt de eius inferiori per prædictam regolã, ſed in prædicatis accidentalib. hoc non opotet pp cãm prius dicta, ĩõ locus a gñe non tenet in oĩb. conſtructiue, & ſi in aliquis teneat. hoc nõ eſt gratia habitudinis generis in ſpecie ſed virtute alterius habitudinis, ſcilicet generis ad illud prædicatum, quod ſibi eſſentialiter conuenit. & ideo predicatur de ſuis inferioribus, in quib. ſuperius actualiter continetur. Ad tertium dr,

quod

A ꝙ ibi nõ arguit̃ deſtructiue a toto vli, eo ꝙ negatio non negat aial, ſed negat illud ꝑdicatũ, currit, de aiali particulari ter accepto, ideo ibi non arguitur negatiue, ſed affirmatiue, nec valet cõſequentia. Ad quartũ dr̃, ꝙ ibi arguit̃ affirmatiuæ, & non negatiuæ, quia ibi non negatur homo, ſed albũ de hoie ideo ibi nõ eſt bona cõſequentia a ſpecie ad genus negatiue. Ad quintum dr̃, ꝙ ibi arguitur a ſpecie ad genus negatiue, eo quòd incipit, importat negationem, vt patet in expoſitione eius tantum n. valet, So. incipit currere, ſicut Socrates nunc non currit, & immediate poſt hoc curret.

B *De toto integrali, & eius parte, & de locis ab illis ſumptis.*

Totum integrale eſt quod eſt cõpoſitũ ex partib. habẽtib. quãtitatẽ & pars eius dr̃ pars integralis. Loc⁹ a toto integrali eſt habitudo ipſius ad ſuam partẽ, & eſt ſp conſtructiuus, vt domus eſt, ergo paries eſt. Locus a toto integrali Maxima. Poſito toto integrali ponitur quælibet eius pars. Locus a parte integrali eſt habitudo ipſius ad ſuũ totũ & eſt deſtructiuus, vt paries non eſt, ergo domus non eſt. Locus a parte

C integrali maxima. Parte deſtructa integrali deſtruitur & ſuum totũ.

Totum integrale & de eius a cæteris, differẽtia.

Poſtꝗ̃ Auctor determinauit de loco a toto vniuerſali, hic cõſequẽter determinat de loco a toto integrali ipsũ primo ſic definiens. Totũ integrale, eſt qđ eſt cõpoſitum ex partib. quantitatẽ habentib. In qua definitione ſubintelligit̃ ens loco gñis, & ponit̃ eſt cõpoſitũ, ad driã partiũ ſimplicium, & ponit̃ ex partib. quantitatem habentib. ad driam totius vniuerſalis, & totius poteſtatiui, & aliorũ totorũ, quorũ nullũ componitur ſub tali ratione ex partib. quantitatũ habentib. Vnde in hoc differũt totum vniuerſale & totum integrale, & totũ poteſtatiuũ quia vniuerſale eſt ſm totã eſſentiã in qualibet eius parte integrale vero, nec ſm totã eius eſſentiã, nec ſm totã eius virtutem eſt in qualibet eius

D parte, ſed totum poteſtatiuum ſm totã eius eſſentiã adeſt cuilibet eius parti, nõ tñ ſecũdũ eius virtutẽ, vt aial rõnalis re ſpũ vegetatiui, ſenſitiui, & intellectiui. Primò ſciendum, ꝙ duplex eſt totũ integrale, ſ. homogeneum & heterogeneum. Totum homogeneum eſt, quod eſt eiuſdem naturę in oibus ſuis partib. quarum quælibet recipit ꝑdicationem ſui tot.⁹, vt terra, & aer, vnde quælibet pars terræ eſt terra, & q̃libet pars aeris eſt aer. Et dicit̃ homogeneũ ad homios quod eſt ſimile, & genos qđ eſt genus, quaſi ſimilis naturæ in omnib. ſuis partib. Sed totũ heteromogeneũ eſt, quod eſt diuerſæ naturæ in omnib. ſuis partibus, & non põt prædicari de q̃libet eius

Totum homogeneũ, & heterogeneum.

E parte, vt hõ, & equ⁹, homo. n. habet partes diuerſas, vt ſunt os, caro, & ſanguis, nec p̃t de ipſis prædicari in recto. Et dicitur heteromogeneum ad hereren, qđ eſt varium, & genos, quod eſt genus, quaſi aliquid diuerſæ naturæ, ſeu variæ in omnibus ſuis partibus Et cuilibet illorum conuenit præſens definitio.

Secundo eſt ſciendum, quod pars integralis eſt pars quantitatiua cõpones totum integrale, & q̃ñq. vocatur pars materialis, quandoq. pars integralis, & quandoq pars quãtitatiua, tamẽ ſecũdũ diuerſas rões. Dicit̃. n. materialis quia tũ includit partem materiæ ipſius cõpoſitis, & dicit̃ quãtitatiua eo qđ includit quãtitatẽ, & eſt compoſita ex materia q̃titate. Sed dicit̃ integralis, eo ꝙ integrat, & perficit ſuum totum, & ſic ſunt eadem partes ſecũdũ ſubſtantiam, quæ dñr materiales integrales, & quantitatiuæ. Sed tales partes adhuc diſtinguuntur, quia quædam ſunt principales totius, & ſunt illæ, ſine quib. totum non p̃t eſſe, ſed de neceſſitate requirunt̃ ad eſſe totius, vt partes tectum, & fundamentum reſpectu domus. Aliæ ſunt minus principales, quæ nõ ſunt neceſſariæ ad eſſe cõpoſiti, ſed tñ ad bene eſſe, ſine quib. totum p̃t exiſtere, vt feneſtra, vel oſtium in domo. Et definitio ꝑdicta intelligitur de omnib. partib. Sed locus a

Pars integralis & quomodo ex e... ſuũ totum arguatur.

F

A parte integrali ſolũ ſumiť a partib. principalib. & ſiť arguẽdo toto ad partem oportet arguere ad partes principales.

Locus arguendi à toto integrali.

Tertio ſciẽdũ eſt, ꝙ locus à toto integrali eſt habitudo ipſius ad ſuã partẽ integralem, & tenet conſtructiue, vt domus eſt, ergo paries eſt. Maxima poſito toto ĩtegrale, ponitur ꝗlibet eius pars. cuius rõ eſt, quia totũ integrale componiť ex ſuis partib. principalib. & neceſſario requiruntur ad eſſe ipſius, ergo poſito ipſo toto, neceſſario ponuntur eius partes. Sed tali locus non tenet deſtructiue cuius rõ eſt, qa partes totius integralis, ſm eſſe, prioris ſũt ſuo toto, nec ab ipſo ſuſcipiũt eſſe, ergo deſtructo toto nõ oportet partes deſtrui, qa deſtructo poſteriori non pp hoc deſtruiť pri⁹ B ideo eſt locus non tenet deſtructiue.

Quarto ſciẽdũ, ꝙ locus a parte integrali eſt habitudo ipſius ad ſuũ totũ. Et tenet deſtructiue, vt paries non eſt, ergo domus nõ eſt. Maxima deſtructa parte ĩtegrali deſtruiť ei⁹ totum. cuius rõ eſt, qa deſtructo priori, deſtruiť poſterius, ꝙ ab eo ſuſcipit eſſe, ſed totũ ĩtegrale ẽ poſterius ſuis partib. & ab eis ſuſcipit eſſe ergo. Sed nõ tenet iſte loc⁹ affirmatiue, & rõ ẽ, qa poſito priori, ꝙ eſt ĩ potentia ad poſteriora nõ eſt neceſſe ponere poſteri⁹, ſed partes ſũt in potẽtia ad totũ ĩtegrale, & ꝑcedunt ipsũ, ideo poſita C parte, non ſequiť pp hoc poſito totius.

Argũ. Contra ꝑdicta arguiť primo ſic. Hęc oro, hõ eſt aial rõnale, eſt totũ integrale, & tñ non componiť partib. quãtitatẽ habentib. ergo contra definitionẽ totius integralis. Scdo ſic. Non ſequiť, domus valet centum libras ergo, & paries Vel domus eſt alba, ergo. & fundamentum eius, & tñ arguitur a toto integrali ergo locus a toto integrali nõ tenet affirmatiue. Tertio ſic Totũ integrale dat eſſe ſuis partib. qa ſimul vnit, & actuat ipſas, ergo locus a toto integrali valet deſtructiue. Quarto ſic, Non ſequiť. Per Soc. nõ eſt, ergo Soc. non eſt, & tñ ibi arguiť a parte integrali ad ſuũ totũ ergo locus à parte integrali non tenet negatiue. Quinto ſic. Bene ſequiť, pars aquæ eſt, ergo aqua eſt, & ſiľr pars panis eſt, D ergo panis eſt, & tñ ibi arguitur a parte integrali ad ſuum totum cõſtructiue, ergo iſte locus non tñ valet deſtructiue.

Ad arg. Ad primum dř, ꝙ illa oro nõ eſt totum integrale proprie, & ſecundũ veritatem, ſed ſolum ſm ſimilitudinem eo ꝙ integratur ex plurib. vocib. ſignificatiuis, ſicut totum integrale componiť ex partib quantitatem habentib. & eo modo, quo diciť, totum integrale cõponitur ex partib. quantitatem habentib. ſm ſimilitudinem, eodem modo diceretť de alijs plurib. entib. rõnis, q̃ ſe habent ꝑ modũ totius integralis. Ad ſecũdum dř, ꝙ locus à toto integrali ſolũ tenet proprie quantum ad exiſtentiam totius, & partis reſpectu huius verbi. eſt ſecũdi adiacentis, ideo ibi non bene argui B tur per iſtum locum domus valet centum libras, ergo & paries, nec econtra argueretť à parte integralis, paries valet centum libras, ergo, & domus, q̃uis ibi ſit bona conſequentia, tenet tñ ꝑ locum a minore ad maius, non per habitudinẽ partis. Ad tertiũ dř, ꝙ totum integrale bene dat eſſe totius, & eſſe cõis ſuis partib. ſed non dat ipſis eſſe propriũ partiũ ideo ipſo deſtructo non eſſe neceſſe quod partes deſtruanť ſcđm ĩ eſſe proprium ipſarum. Ad quartum dicitur, ꝙ locus à parte integrali ſolum tenet arguendo à partib. principalib. modo per So. nõ eſt pars principalis eius, ideo nõ F bene arguiť per locum a parte integrali Ad quintũ dř, ꝙ licet bene ſequatur, pars aquæ eſt, ergo aqua eſt, tñ hoc non eſt pp habitudinem partis ĩtegralis an ſuum totum ſed partis ſubiectiue, qa ĩ quolibet toto homogeneo partis integrales ſunt q̃titatiuæ, & ẽt ſubiectiue, eo ꝙ totum de ipſis ꝑdicatur, vt ſuperi⁹ de inferiori, ſed ſecundum ſuum eſſe q̃titatiuũ, eſt totũ integrale, & ſecũdũ ſuã eſſentiam ſecundum quam verificať de oĩb. ſuis partib. eſt totum vľe, & ſic ibi poteſt ſumi locus à toto vniuerſali, & à toto integrali, & locus à parte ſubiectiua, à parte integrali, ſed diuerſimode ſecundum diuerſas habitudines.

De

A

De toto in Quantitate & Parte eius, atq. de locis & modis arguendi in eis.

Et eſt termin' cōis ſū-ptus cō fuſè, & diſtributiue.

Totum in quantitate eſt quādo vniuerſale ſumitur vniuerſaliter, vt omnis homo, nullus homo pars in quantitate & quodlibet inferi' contentum ſub illo toto vniuerſali vniuerſaliter ſumpto. Locus a toto in quātitate eſt habitudo ipſius ad ſuam partem, & eſt conſtructiuus, & deſtructiuus, conſtructiue ſic, vt omnis homo currit, ergo, Socrates currit. Locus a toto in quantitate. B Maxima. Quicquid prædicatur de toto in quantitate, & de qualibet eius parte vel ſi vniuerſalis eſt vera quælibet eius ſingularis eſt vera. Deſtructiue ſic, nullus homo currit, ergo Soc. non currit. Locus a toto in quantitate. Maxima. Quicquid remouetur a toto in quantitate, remouetur a qualibet eius parte vel ſi vniuerſalis eſt vera, quælibet eius ſingularis eſt vera. Locus a parte in quantitate eſt habitudo omnium partium in quantitate ſimul ſumptarum ad ſuum totum. C Et eſt conſtructiuus, & deſtructiuus. Conſtructiue, vt Socr. currit, Plato currit, Cicero currit, & ſic de alijs ergo omnis homo currit. Locus a parte in quantitate. Maxima Quicquid prędicatur de omnibus partibus in quantitate ſimul ſumptis, & de ſuo toto, vel ſi quælibet ſingularis non eſt uera, ſua vniuerſalis non erit uera. Vel ſi quælibet ſingularis eſt vera ſua vniuerſalis eſt uera. Deſtructiue ſic, Socr. non currit, Plato non currit, Cicero non currit, & ſic de ſingulis, ergo nullus homo currit Locus a parte in quantitate. Maxima. Quicquid remouetur a partib. in quantitate ſimul ſumptis, & a ſuo toto. D

Poſtq̄ Auctor determinauit de loco a toto integrali, hic conſequēter determinat de loco toto in quantitate, ipsū primo ſic definiens. Totum in quantitate eſt vniuerſale vniuerſaliter ſumptū. i. cū ſigno vniuerſali, vt oīs hō, ibi hō, eſt totū in quātitate non ſecūdū ſe, ſed ſm, ꝙ eſt diſtributū ꝑ illud ſignū oīs, rōne cuius teneť vľer, q̄a ſi ſecundū deſumať eſt totum vľe, & cum ſumiť vniuerſale eſt totū in quātitate. In hoc. n. differunt illa duo tota, q̄a totū vľe, importat naturā vľem ꝑ modū vni' in cōi, & totū in quātitate importat illā naturā ꝑ modū pluriū, in quātū diuiſa eſt, & multiplicata ꝑ ſua inferiora, vt cum dr̄ oīs homo, importať natura humana, vt diuiſa, & multiplicata ꝑ oīa inferiora eius. E

Ex quib. patet, ꝙ dicēdo oīs hō, illud aggregatū ex ſigno, & termino cōi, non ꝓpproprie dr̄ totum in quātitate, ſed terminus cōis diſtribut', vocať totū ī quantitate per ſimilitudinem ad quantitatē continuam, quia ſicut continuum eſt diuiſibile in plures partes, quarum q̄libet ſuſcipit prædicationem totius, vt linea diuiditur per plures lineas, ſic tale totum multiplicatur per plures partes F de quibus poteſt prædicari ſecundum Patet vlterius, quod pars totius inquātitate, eſt ſingulare, vel inferius contentum ſub vniuerſali diſtributo.

Locus a toto in quātitate ad ſuā partē, & qūo teneat affirmatiuè, ac negatiuè.

Primo ſciendum, ꝙ locus a toto in quantitate eſt habitudo eius ad ſuā partē, & tenet affirmatiue, & negatiue Affirmatiue ſic omnis homo currit, ergo Socrates currit, & Plato currit, & ſic de alijs. Maxime. Quicquid prædicatur de toto in quantitate, & de qualibet eius parte cuius ratio eſt, quia omnes partes eius ſimul, & actualiter includuntur in ipſo toto in quantitate ſicut omnis hō includit Socratē, & Platonem, & ſic de alijs, & quia actualiter includit ſua inferiora, ideo poſito toto in quantitate, & ponitur neceſſario quælibet eius pars. & ſic tenet affirmatiue. Negatiue ſic.

Nullus

A Nullus homo currit,ergo Socr. nõ cur
rit,Pla.nõ currit,& ſic de alijs.maxima
Quicquid negatur de toto in quãtitate
negatur etiam de q̃libet eius parte, &
eſt eadem ratio ſicut in præcedenti.

Duplex arguendi mod⁹ a toto in quantitate ad partem ſuam.

Sc̃do ſciẽdũ, φ dupl̃r põt argui per lo
cũ a toto in quãtitate.primo,ſubijciẽdo
ipſum.vt prius viſũ eſt,alio mõ p̃dicã-
do ipſũ,vt bñ ſequit̃ Soc.videt oẽm ho
minẽ,ergo Soc.videt Platonẽ,Calliã,&
ſic de alijs,& ẽt p̃dicãdo in recto totum
in quãtitate,vt Socr.eſt hõ , ergo Socr.
eſt Plato.Callitas,& ſic de alijs, q̃a q̃-
uis illa ꝓpoſitio ſit falſa, in quã p̃dica-
tur vniuerſale vniuerſaliter ſumptũ,tñ
aliqua talis põt eſſe alieni ꝓbabilis , iõ
ſm ipſã bene põt formari ſyllogiſmus
dialecticus. Vnde generaliter loquẽdo
quotieſcũq. ponit̃ totum in quantitate,
remanẽs totũ ĩ quãtitate,ipſo poſito,po
nunt̃ ſuæ ptes,& ipſo remoto,remouet̃.

Tertio ſciendũ,φ locus a partib.toti
us in quãtitate eſt habitudo illarũ par-
tium ad ſuum totum. Et tenet affirmati
ue ſic.Soc.currit,Plato currit, & ſic de
alijs,ergo oĩs hõ currit Maxima poſitis
partib.totius in quãtitate ponit̃ & ipſũ
totũ Cuius rõ eſt,q̃a ad eſſe totius ĩ q̃-
titate ſufficit actualis poſitio , & vnio
ſuarũ partiũ ſufficienter enumeratũ. Et
tenet negatiue ſic, Soc.nõ currit. Plato
non currit , & ſic de alijs, ergo nullus
C homo currit.Maxima,Deſtructis parti-
bus totius in quantitate, deſtruitur ip-
ſum totum,cuius rõ eſt, quia ad ſuum
eſſe actuale requiruntur oẽs ſuæ partes
eo φ ipſum actualiter includit oẽs illas
ergo ipſi remotis non manet ſuũ eſſe.

Quarto ſciendũ,φ dupl̃r põt argui a
partib.totius in q̃titate.vno modo acci
piẽdo vnã partẽ tãtũ,& ſic non tenet lo
cus affirmatiue,nec ẽt negatiue,toto in
quãtitate remanẽt ſub forma totius in
quãtitate licit bñ valet ad deſtruẽdũ ip
ſum,q̃tũ ad totalitatẽ eius,vt bñ ſeqnit̃
Soc.nõ currit , ergo non oĩs hõ currit.
Sed,q̃a inconſequente non remanet to
tum in quãtitate, ideo ibi nõ bñ arguit̃
per locũ a parte totius in quãtitate,ſed
æquiualenter eſt ibi locus a ſpecie,quia
Soc.eſt inferius ad aliquẽ hominẽ, alio D
mõ poteſt argui cũ ſufficienti numera-
tione partiũ toti⁹ in quãtitate, capiẽdo
ea ſub nominib ꝓprijs cũ illa particula
& nõ ſunt plures,ſi ſint in numero de-
terminato,& ſic ſint in numero incerto
debent capi aliquæ partes in numero fi
nito , comprehendendo alias ſub illa
particula cõmuni.& ſic de alijs. Et ſic
tenet iſte locus affirmatiue,& negatiue E
vt dictum eſt.

Sed contra prædicta arguitur primo
ſic.Totum vniuerſale,& totum in quã
titate ſunt diuerſa tota,vt dictũ eſt , ſed
vniuerſale vniuerſal̃r ſumptũ eſt totũ
vniuerſale,quia eſt ſuperius eſſentiale,
ergo non eſt totum in quãtitate,& ſic
definitio eſt inſufficiens.Sc̃do ſic.Non
ſequitur,oĩs hõ currit.ergo Adam cur-
rit,cum antecedens poſitis eſſe verum
& conſequens falſum,ergo locus a to- F
to in quantitate non tenet conſtructiuẽ
Tertio ſic Deſtructa aliqua parte toti⁹
in quantitate deſtruitur ipſũ totum, &
tñ vna deſtructa non oportet deſtruere
alias,ergo deſtructo toto in quantitate
non oportet deſtruere q̃libet eius partẽ
& ſic locus a toto in quantitate non te
net negatiue.Quarto ſic Arguẽdo ã par
ticularib.ad vniuerſale fit petitio prin-
cipij.q̃a ibi petit̃ vniuerſale in ſuis ſin-
gularib.ergõ a partib. in quantitate ad
ſuũ totũ nõ eſt locus dialecticus. Quin
to ſic.Non ſequit̃.Soc.non eſt totum in
quãtitate,Plato nõ eſt totũ in quantita
te,& ſic de alijs,ergo oĩs hõ non eſt to-
tũ in quantitate,ergo locus a partib. to
ti⁹ ĩ quãtitate,nõ valet negatiue. Ad ar
gum. Ad primũ dr̃,φ licet vl̃e vniuerſa
liter ſumptũ, ſm ſuã eſſentiam ſic totũ
vniuerſale,non tñ ſm eſſe ſub quo acci
pitur, quia accipitur ſub modo pluriũ,
& non ſub modo vnius,quod tamen re
quiritur ad totum vniuerſale.

Ad ſm dicit̃ , φ in illo antecedente,
homo,ſolum diſtribuitur ꝓ præſentib.
modo, Adam nõ eſt p̃ſens, ideo non eſt
pars illius totius:nec arguitur a toto ad
partẽ.Ad tertiũ dicit̃ , φ licet deſtructa
vna parte totius in quantitate bene de
ſtrua-

A ſtruatur ipſum totum quātum ad rōnē totius, rñ non arguitur negatiue ab ipſo manenté toto, quod tñ requiritur ad arguendum per illum locum. ſed, ſi ipſum totum teneatur ſub rōne totius, bene valebit negatiue ad q̄libet eius partem. Ad quartum dicitur, quod arguendo a partibus totius in quantitate ad ſuum totum reſpectu prædicati, q; notior modo conuenit toti, quā partib. fit petitio principij, ſed arguēdo reſpectu pdicati, quod notior modo cōuenit partibus q̄ toti, ibi, eſt bonus locus dialecticus, ſiue illud prædicatū conueniat ipſis notiori modo ſimpliciter, ſiue quo B ad nos, ſiue ſit in prædicatis eſſentialib. ſiue accidentalibus, vnde hic eſt bonus locus dialecticus, Soc. eſt ſubſtātia, Plato eſt ſubſtātia, & ſic de alijs, ergo ois hō eſt ſubſtātia, & hoc, ſi antecedēs ſit notius reſpōdét q̄ conſequēs. Ad quintum dr̄ q; ibi arguitur a plurib in quantitate ea parte, qua differūt ab ipſo toto, & non ea parte, qua cum ipſo conueniunt, ideo conſequentia non valet.

Petitio pricipij de qua ſupra dictum eſt quō fiat

De toto, ac Parte in modo.

Totū in modo, eſt ipſū vniuerſale ſumptū ſine determinatione, vt homo, Pars in modo, vniuerſale ſūptum cū determinatione nō diminuente, vt homo alb. Et, quia ſimiliter omnia formantur argumēta, C & maxime i hoc loco, a toto i modo, & ſua parte, ſicut in genere, & ſpecie, ideo relinquātur exempla.

Poſtq̄ determinatū eſt de loco a toto in quantitate, hic conſequenter Autor determinat de loco a toto in modo. ratione cuius primo ſic definit totū in modo dicens. Totum in modo, eſt vniuerſale ſumptum ſine determinatione, vt homo per ſe ſumptus dr̄ totum in modo, cuius ratio eſt, quia homo ſumptus ſine determinatione, eſt totū reſpectu ſuis ipſius modificati, quia homo in cōi ſe extendit ad oīa ſua ſuppoſita. ſed, cū dr̄ hō alb. hō ibi modificat per illā determinationem alb. & ſolum ſumitur pro illa parte vna ſuorum ſuppoſitorum, Et pt ēt dari alia ratio, q̄a vl'e ſumptum ſine determinationē, ſm ſe, eſt ſine modo, ideo pt dici totum in modo. i. ſine modo capiendo in priuatiue, ſed pcedens rō melior eſt, q̄a, ſi daretur totum in modo priuatiue tm̄, tunc totum vl'e poſſet dici totum in modo, ideo melius dr̄ totum in modo, eo q; eſt totū reſpectu partis in modo. ſ. reſpectu ſui ipſius, vel ſui inferioris modificati, vnde in hac definitione ponitur ſine determinatione, ad differentiam partis in modo, quæ ſumitur cum determinatione. D

Quid totum in modo.

Nota pulchrū dictum

Primo ſciendum, q; pars in modo eſt vl'e ſumptum cum determinatione non diminuente vel eſt pars ſubiectiua alicuius ſuperioris ſumpta cū determinatione contrahente, vt homo albus, pars in modo reſpectu hominis ēt reſpectu animali. cuius ratio eſt, quia vniuerſale ſumptū cum determinatione contrahente diſtinguitur ad ſtandum pro vna parte ſuorum inferiorum, ſi illa determinatio contrahat, quo ad ſuppoſita, ideo vniuerſale, ſic acceptum, eſt pars reſpectu ſui ipſius accepti ſine determinatione, & eſt etiam pars ſui ſuperioris ſumpti ſine determinatione, vt homo alb. eſt pars animalis, quia ſolum continet partem ſuppoſitorum eius, vnde in prædicta definitione ponitur vniuerſale, loco generis, & ponitur ſumptum cum determinatione, ad differentiam totius vniuerſalis, & ponitur non diminuente, ad differentiam dicti ſecundum quid, quod ſumitur cum determinationē diminuente. E F

De parte ī mō quid ſit.

Secūdo ſciendū, q; triplex eſt determinatio, quadam eſt determinatio cōtrahens tantum, quæ non priuat, nec diminuit rationē eius. cui adiungitur, vt albus eſt determinatio hominis cū dicitur, homo eſt alb. & nullo modo tollit completam rationem hominis; alia eſt determinatio priuās, quę totaliter priuat rationē eius cui adiūgitur, vt dicendo hō mortuus, ibi mortuus, priuat rationē hominis, alia eſt determinatio dimi-

Triplex determinationis genus

A diminuens, q̄ non tollit ſimpliciter rōnem illius,cui adiūgitur,ſed partim tollit,& partim relinquid,ſicut eſt imaginabile,& opinabile reſpectu entis,vt dicendo ens opinabile,diminuit rōnē entis,q̄a facit ipſū teneri in cōi, vt ſe extēdit ad ens reale,& ad ens in apprehēſionē ſiue rationis,& ſic partim tollitur rō entis,& partim relinquitur. Et differunt in hoc illę tres determinationes, quia vltimæ duæ faciunt dictū ſecundū q̄,& iō qualibet ipſarum facit locū ſophiſticum a dicto ſm q̄d ad dictū ſimpliciter,vnde non ſequitur,chymera eſt ens opinabile,ergo eſt ens, & ſic de multis alijs. Sed determinatio cōtrahēs tm̄ q̄ nullo mō diminuit, facit partē in mō,q̄ q̄dē pars q̄nq. vocat̄ dictū ſm q̄d B capiendo generaliter dictū ſecundū q̄d pro omni dicto ſumptum cum determinatione aliqua, & totum in modo quandoq; vocatur dictum ſimpliciter.

Locus a toto in modo. Tertio ſciendū,q̄d locus à toto modo eſt habitudo ipſius ad ſuā partē. Et tenet deſtructiue, ſic, lapis non eſt homo,ergo lapis non eſt homo alb. Maxima deſtructo toto in modo deſtruit̄ q̄libet eius pars. cuius rō eſt,q̄a deſtructo priori ſecundū naturā deſtruunt̄ poſteriora,ſed totū in modo eſt prius, & ſuperius reſpectu ſuæ partis, quare ipſo deſtructo,deſtruitur ſua pars, ideo iſte C locus tenet deſtructiue, ſed non tenet conſtructiue,quia poſito ſuperiori non oportet ponere inferius, ſicut dictum ē in loco genere. Vnde iſte locus eodem mō tenet,ſicut locus a genere, & locus a parte in mō tenet ſicut locus a ſpecie.

Locus a parte in modo. Quatuor ſciendū,q̄ locus a parte in mō eſt habitudo ipſius ad ſuū totū, & tenet conſtructiue duob. modis, primo mō ſubijciēdo partē in mō affirmatiue vt hō alb. currit,ergo homo currit. Maxima quicquid p̄dicat̄ de parte in mō, p̄dicatur de ſuo toto,& rō eſt,quia q̄cquid p̄dicatur de inferiori p̄dicatur de ſuo ſuperiori,quod actu,& intellectu īcludit̄ in inferiori,ſed totū in modo eſt ſuperius ad partē in mō,& actualiter in ea continetur. Alio modo tenet p̄dicando affirmatiue,vt Soc. eſt homo alb. ergo Soc. eſt homo. D Maxima de quocūq; prædicatur pars in modo,& ipſum totum propter rationem iam dictam. Sed iſte locus non tenet deſtructiue,quia ad negationem inferioris non ſequitur negatio ſuperioris, licet bene ſequatur,homo alb. non currit ergo homo non currit, quia ibi pars in modo non deſtruitur per negationem,ſed tantum aliquid remouetur ab ipſa.

Argū. Contra prædicta arguitur primo ſic. Vniuerſale ſumptum ſine determinatione eſt totum vniuerſale,ſed totū in mō non eſt totum vniuerſale. ergo totum in modo non eſt vniuerſale ſumptum ſiue determinationem Secundo ſic. Omne totum plura continet q̄ ſua pars,ſed hō non plura cōtinet, quam homo alb. E ergo non eſt totū reſpectu hoīs albis,& ſic vniuerſale ſumptum ſine determinatione non eſt totum in modo. Tertio ſic Homo alb. eſt pars in modo,& tamen homo ſumitur cum determinatione diminuente,quia alb. contrahit hoiem & diminuit eius acceptionē, quia facit ipſum ſolum teneri pro hoīb. albis, & ſic eſt determinatio diminuens,ergo contra definitionem partis in modo. Quarto ſic. In oī loco conſequens dēt includi in antecedente,ſed pars in modo nō includitur actualiter in ſuo toto,ergo a toto in modo ad ſuam partem non valet loc⁹ affirmatiue,nec negatiue. F Quinto ſic Bene ſequitur, lapis nō eſt homo riſibilis,ergo lapis non eſt homo,& tamen arguitur a parte in modo deſtructiue,ergo locus a parte in modo tenet deſtructiue.

Solutio. Ad arg. Ad primum d̄r q̄ vniuerſale ſumptum ſine determinatione reſpectu partis ſub eo conſtitutæ p̄ d̄riā eſſentialē,& intrinſecā d̄r totū vniuerſale, ſed reſpectu partis ſub eo conſtitutæ per d̄riā accidentalem,& extrinſecā,d̄r totū in modo,totum.n.cū dicant̄ relatiue ad partem habet variari ſecundū variationem ſuæ partis. Ad ſecundum dicit̄, quod licet homo non contineat plura, ſecundum ſignificata,q̄ homo albus,tñ ſecun-

A ſm ſuppoſita plura cõtinet; & ſe habet in plus, ideo quò ad ambitum ſuppoſitorum dr totum reſpectu hominis albi licet ſecundum ſignificata poſſit dici pars integralis ſm modũ reſpectu hois albi. Ad tertiũ dr, ꝙ libet album diminuat illud dictũ hõ, quo ad ambitũ ſuæ cõitatis, & quantum ad ſuppoſitionem quæ eſt pro ſuppoſitis, tamen non diminuit ipſum quantũ ad rationem formalẽ eius, ideo alb. nõ eſt determinatio diminuens reſpectu hominis. Ad quartũ dr, ꝙ licet conſequens complexum ſp includat virtualiter in antecedente; &
B ponat actualiter in ipſo, tamen terminus illatus non ſemper debet actualiter contineri in termino inferente, ideo, licet pars in modo non ſit actualiter in ſuo toto, non tamen ſequitur quod a toto non ſumatur locus dialecticus.

Ad quintum dr, ꝙ homo riſibilis, nõ eſt pars in modo reſpectu hois, quia licet riſibile ſit determinatio hois quantum ad modum intelligendi, non tamẽ eſt determinatio contrahẽs ipſum quo ad ſuppoſita, & quæ faciat ipſum teneri pro parte ſuorum ſuppoſitorum ideo non facit partem in modo reſpectu hominis, licet bene reſpectu animalis.

De Toto, & Parte in loco.

C Totum in loco eſt dictio cõprehendẽs omnẽ locum aduerbialiter vt vbique, pars in loco eſt dictio cõprehendẽs vnum locum aduerbialiter, vt hic vel ibi. Locus a toto in loco, eſt habitudo ipſius ad ſuam partem, & eſt coſtructiuus & deſtructiuus, vt Deus eſt vbique, ergo Deus eſt hic. Cæſar nuſquam eſt, ergo Cæſar non eſt hic. Locus a toto in loco, Maxima, Cuicunq. conuenit totũ in loco, & quælibet eius pars, Et quicqd remouetur a toto in loco, & a quali & eius parte. Locus a toto in loco, a parte in loco ẽ habitudo ipſius ad ſuum totum, & ſemper eſt deſtructiues, vt, Cæſar non eſt hic, ergo non eſt vbiq. Maxima Cuicunq. non conuenit pars D in loco, nec eius totum.

Poſtq̃ determinatum eſt de loco a toto in modo, hic conſequenter determinatur de loco, a to. o in loco ratione, cuius primo definit totum in loco dicens Totum in loco eſt dictio, aduerbialiter omnem locũ comprehendens, vt vbiq; & nuſquam. In qua definitione ponit, dictio, loco generis. Totum.n. in loco non conſiderat hic ſm eſſe ſuum reale, ſed inquãtum eſt dicibile, & per dictionem importat, ideo bene ponit dictio, loco generis. Deinde ponit comprehendens oẽm locum, ad dñam totius in tẽpore, & ponit aduerbialiter, ad differentiam totius in quantitate quod quandoque importat omnem locum nominaliter, vt dicendo, omnis locus, vel in omni loco, non tamen aduerbialiter, ſicut totum in loco. Et per oppoſitum ad totum in loco, pars in loco ſic definitur. Pars in loco eſt dictio cõprehẽdẽs vnũ locum aduerbialiter, vt hic, vel ibi.

Totum in loco

E

Primo ſciendum, quod totum in loco, & etiam pars eius, importat eſſe in loco, & etiam pars eius importat eſſe in loco Sed dupliciter aliquid poteſt eſſe in loco, vno modo aptitudine tm̃, vt vniuerſale dicitur eſſe vbiq. ſecundum aptitudinem, eo quòd habet aptitudinem eſſendi in ſuis ſingularib. pro quolibet loco, & etiam pro qualibet temporis differentia, & illa aptitudo reducit ad actum ſucceſſiue in ſuis ſingularib. Alio modo dicitur, aliquid eſſe in loco ſecundum actum, ſicut ſingulare quod eſt actualiter hic, & nunc. Et adhuc ſm actum aliquid dicitur eſſe in quolibet loco dupliciter, vno modo per ſe primo ſicut Deus, qui eſt vbiq. alio modo ſecũdum ſuas partes, ſicut Mundus, qui eſt vbique ſecundum ſuas partes. Et ad arguendum a toto in loco ad ſuam partẽ vel econtra, oportet eodem modo alicui attribuere partem in loco ſicut ſibi conuenit ipſum totum, vt ſi totũ conueniat cum aptitudine tm̃, debet ſimiliter inferri pars ſm aptitudinem tantum, & econtra arguendo a parte ad totum.

Nota diſtinctionem eſſendi in loco totius, & partis.

F

Secun-

A

Modus arguendi a toto in loco ad negatiue tenet & ecõtra.

Scđo ò ſciendũ, ꝙ locus a toto in loco eſt habitudo ipſius ad ſuã partẽ,& tenet conſtructiue,& deſtructiue,Cõſtructiue ſic,Deus eſt vbique ergo Deus eſt hic. Maxima, poſito toto in loco ſimul in aliquo ſubiecto,ponit, quælibet eius pars.cuius rõ eſt, q̃a totũ in loco ſimul & actualiter ĩcludit oẽs partes eius, iõ ipſo poſito ĩ aliquo ſubõ, ponit,quælibet eius pars.Nec eſt neceſſe ĩ arguẽdo ponere exiſtentiã partis,q̃a, ſi aliqua pars non habeat exiſtentiam , ipſa non erit pars totius in loco,quia non erit actualiter in ipſo contenta.Deſtructiue tenet ſic.Cęſarinus q̃ eſt,ergo non eſt hic.Maxima,remoto toto in loco, remouetur, quælibet eius pars cuius eſt eadem ratio,ſicut maximæ præcedentis.

B Tertio ſciendum,ꝙ locus a parte,totius in loco,eſt habitudo eius ad ſuum totum,& tenet deſtructiue, & conſtructiue,conſtructiue ſic.Deus eſt hic , ibi, & ſic de alijs,ergo Deus eſt vbiq. Maxima.poſitis partib. totius in loco ſufficiẽter enumeratis ponitur ipſum totnm, & ratio eſt quia totum in loco non eſt niſi ſuæ partes ſimul, & actualiter poſitæ.Deſtructiuæ ſic,Soc.non eſt hic nec ibi,& ſic de alijs ergo.Soc.nuſquam eſt Maxime,deſtructis partibus totius in loco ſufficienter enumeratis,deſtruitur

C earum totum.

Duplex arguendi modus a parte toti in loco ad totũ in loco.

Quarto ſciendum, ꝙ dupliciter cõtingit arguere a parte toties,in loco.Vno mõ a partib.ſufficienter enumeratis,& hoc mõ tenet affirmatiue , & negatiue, vt dictũ.Alio mõ arguendo ab vna parte tm̃,& nõ ab oĩb.ſimul ſũptis,& hoc mõ non tenet,niſi negatiue, & ſm̃ hũc modũ dr̃ in textu,quod iſte locus ſp eſt deſtructiuus.vt arguendo ſic. Cęſar nõ eſt hic,ergo non eſt vbiq.Maxima, Cui non conuenit pars in loco,nec ipſum totũ.Hoc mõ tñ non arguitur a parte in loco negatiue ad deſtructionem ſuis totius ſm̃ id,ꝙ eſt quia ibi non deſtruitur totum in loco ſimpliciter,& ſm̃ omnes ſuas partes, ſed ſolũ arguitur ibi ad deſtructionem totius in loco quantum ad totalitatẽ eius.Et quia deſtruitur totum quãtũ ad totalitatẽ eius, & nõ remanet D amplius totũ in loco, iõ non arguitur, ꝓprie hoc modo a parte ad ſuum totũ.

Argũ. Contra prædicta arguiẽ primo ſic. Nullus locus,eſt dictio comprehendẽs, oẽm locum,ſed totum in loco eſt locus vel eſſe in loco,ergo male dicitur quod eſt dictio oẽ locum comprehendens.Secundo ſic.Locus a toto in loco tenet in habitudine vl̃i vl̃iter ſumpti ad ſuam partem,ſed habitudo vl̃is vniuerſaliter ſumpti ad ſuam partem eſt locus a toto in quantitate,ergo locus a toto in loco eſt idem locus cum loco a toto in quantitate, & ſic male diſtinguitur ab ipſo. Tertio ſic. Non ſequitur,mundus eſt vbiq.ergo mundus eſt hic,ergo loc⁹ a toto in loco non tenet conſtructiue. Quarto ſic. Non ſequitur.Soc. non eſt vbique ergo Socratus , non eſt hic, ergo locus a toto in loco non tenet E negatiue.Quinto ſic,non ſequitur, aliquod corpus eſt hic, aliquid corpus eſt ibi,& ſic de alijs,ergo aliquid corp⁹ eſt vbiq.quia antecedens eſt verum,& conſequens falſum.& tñ ibi arguitur a partib.in loco ſufficienter enumeratis, ergo iſte locus non tenet conſtructiue.

Solutio Ad argumenta. Ad primum dicitur, ꝙ licet locus ſm̃ ſuum eſſe reale non ſic dictio,tñ ſm̃ eſſe difficile poteſt dici dictio,& hoc modo intelligitur hic. Ad ſm̃ dicĩ,qđ licet locus a toto in loco non diſtinguatur eſſentialiter quantum F virtutem confirmatiuã argumenti a loco a toto in quãtitate,quia vbiq. virtus confirmatiua argumenti eſt habitudo vniuerſalis vniuerſaliter ſumpti ratione cuius Ariſt. nõ diſtinguit locum a toto in loco,& a toto in tpe,& a loco a toto in quantitate, tñ ab eo diſtinguitur accidentaliter quantum ad modũ ſignificandi,quia totũ in quantitate deſignatur per modum permanentis,& nominaliter,& totum in loco deſignatur aduerbialiter,& ſub modo fluxus, & fieri quamuis ſecundum rem locus ſit ens permanens. Ad tertium dicitur,ꝙ mundus non eſt vbiq.ſm̃ ſed totum, ſed ſecundum ſuas partes,ideo ibi male concludi-

In Topicis,& in Elechis ex eius dictis hæc colligũtur.

A cludit*ur*, ſed deberet ſic cōcludit, ergo aliqua pars mundi eſt hic, & aliqua ibi & ſic de alijs. Ad quartum dicitur, ꝙ in antecedente negatur totum in loco, & ſic non remanet ſub eſſe totius in loco. ideo non arguitur à toto in loco ad ſuā partem, ſed ęquiualente arguitur a negatione vnius partis in loco ad negationem alterius partis determinatè, vt hic, Socrates in aliquo loco non eſt, ergo Socrates non eſt hic.

Ad quintum dr̄, ꝙ pars antecedentis verificant̄ de corpore pro diuerſis ſuppoſitis eius, & ſic in antecedēte corpus hēt plures ſuppoſitiōnes determinatas & in cōſequente habet vnam tm̄, & ſic B ibi arguitur, pluribus ſuppoſitionib. determinatis ad vnam determinatam tm̄ & cōmittitur fallacia figuræ dictionis. Vnde ſubiectum antecedentis non tenetur eodem modo in cōſequente, ſicut tenetur in antecedente, ideo non bene arguitur à parte in loco ad ſuum totum.

De toto in tempore, & eius parte, ac eorum Locis.

Totum in tempore eſt dictio cōprehendens omne tempus aduerbialiter, vt ſemper, nunquam Pars in tempore eſt dictio ſingificās aliquid tempus aduerbialiter, vt nūc C tunc, hodie heri. Exempla huius ſumuntur à toto in loco.

Quid to tū in tēpore. Poſtquam Auctor determinauit de loco à toto in loco, hic conſequenter determinat de loco a toto in tempore, ratione cuius definit totum in tempore, dicens, quod totum in tempore eſt dictio comprehendens omne tp̄s aduerbialite, ſiue ſit affirmatiue, vt ſp̄, ſiue negatiue, vt nunquam. Et econtra, pars in tempore eſt dictio comprehendens partes tp̄is aduerbialiter vt hodie, nunc & ſic de alijs. Et iſtæ duæ definitiones debent intelligi, & exemplificari ſicut definitione totius, & partis in loco.

Locus a toto in tp̄e quo Primo ſciendū, ꝙ locus a toto in tempore eſt habitudo ipſius ad ſuam partē Et tenet affirmatiue, & negatiuè Affirmatiue ſic Deus eſt ſp̄, ergo Deus eſt nūc. Maxima Poſitio toto in tp̄e in aliquo ſubō, neceſſario ponitur quælibet eius pars. cuius ratio eſt, q̄a totū in tp̄e ſimilr, & actualr includit oēs partes ſuas, q̄a importat tēpus diſtributū pro omnib. ſuis partib. iō ipſo toto in tēpore poſito, neceſſario poniē quęlibet eius pars. Negatiuè tenet ſic, chimera nunq̄ ergo non eſt hodie. Maxima remotō toto in tempore ab aliquo ſubiecto, remouet quælibet eius pars. Et arguendo per iſtū locum magis proprie arguit ponendo totum in tempore ex parte p̄dicari q̄ ex parte ſubiecti eo ꝙ aduerbiū ſemper habet determinare verbum in ratione ſemper ſe tenet ex parte prædicati, niſi ponatur cum implicatione à parte ſubiecti, & ſupponatur, quia ſic in ſubiecto poſſet poni cum ipſo aduerbiū ſubiecto, & per conſequens poſſet argui a toto in tempore ſe tenet ex parte ſubiecti. D que per ipſū arguere licet. E

Locus a parte in tp̄e, deque mō arguendi ab illa negatiuè. Secundo ſciendum, ꝙ locus à parte in tempore eſt habitudo eius ad ſuum totum. Et tenet conſtructiuè, & deſtructiue arguendo ab ipſis ſufficienter enumeratis, Conſtructiuè ſic, Socrates fuit heri, & pridie, & ſic de alijs, ergo So. ſēper fuit Maxima Poſitis partib. in tp̄e ſufficienter enumeratis, ponitur ipſum totum, quia totum nihil addit vltra omnes ſuas partes deſtructiuè ſic, Antichriſtus non fuit heri. nec peridie, & ſic de F alijs, ergo nunq̄ fuit, Maxima, Remotis partibus in tempore ſufficienter enumeratis remouetur ipſum totum. Et ſi arguatur per iſtum locum ab vna parte, tantum, & nō ab omnibus, tunc ſolum tenet deſtructiuè, & non conſtructiuè, & adhuc arguitur a parte ad deſtructionum totius quantum ad totalitatē eius & non arguitur ad ipſum remanes totum in tempore, vt hic. Socrates nōn eſt nunc, ergo Soc. non eſt ſemper.

Tertio ſciendum, ꝙ præter iſta tota ſuperius poſita reperiuntur alia q̄ſq. tota, quæ ad prædicta reducūtur. ſ. totum copulatiuum, diſiunctiuum, poteſtatiuum, ſucceſſiuum, & collectiuum, ſeu aggregatiuum. Totum copulatiuum eſt

in

A in quo plura copulanť per coniuntionē
copulatiuā, vt Soc. currit, & Plato diſpu
tat, & pars eius eſt aliquod illorum, q̄ i
ter ſe copulatur, Totū diſiunctiuum eſt
in quo plura coniuguntᵗ p cõiunctionē
diſiunctiuam, vt Soc. currit, vel Plato di
ſputat Totum poteſtatiuum eſt, ꝙ cō
poniť ex plurib. virtutib. vel potentijs,
vel ꝙ plura continet ſm virtutē, vt ani-
ma rationalis eſt totū poteſtatiū reſpe-
ctu vegetatiui, ſenſitiui, & intellectui, li
cet anima in cõmuni ſit totū vniuerſale
reſpectu animę vegetatiuæ, ſenſitiuę, &
intellectiuæ. Et ſimiťr quaternarius eſt
totū poteſtatiuū reſpectu binarij, & ter
narij, qa ſuperior numerus continet in
B virtutes oēs inferiores numeros. Totū
ſucceſſiuum eſt quod componiť ex par-
tib. ſucceſſiuis, quę non poſſunt ſimul eſ
ſe, vt tempus, & motus. Totum collecti
uum ſiue aggregatiuum, eſt quod ſub
voce ſingulari plura adinuicem diſtin-
cta importat, ſicut populus, grex, ſocie-
tas, ſed pars eius, eſt aliquod illorum
ex quibus componitur vt homo reſpe-
ctu populi, vel aries, reſpectu gregis.

Quarto ſciendum, ꝙ totum copulati
uum, totum poteſtatiuum, & totum col
lectiuum reducunť ad totum integrale,
eo ꝙ ab iſtis totis ad ſuas partes eodem
mõ tenet locus dialecticus, ſicut à toti
integrali ſ. conſtructiuæ tantum, & nõ
C deſtructiue, & econtra, locus a parte, vt
arguendo à toto copulatiuo Soc. currit,
& diſputat, ergo Socrates currit, & à to
to poteſtatiuo, vt quaternarius eſt, ergo
binarius eſt, vel anima rationalis eſt, er
go ſenſitiuum eſt Maximè. Poſito toto
poteſtatiuo, poniť quęlibet eius pars. Et
à toto collectiuo, vt populus ē, ergo hō
eſt, & econtra põt argui deſtructiuè a
ſuis partib. Sed totum diſiunctiuum, &
& ſucceſſiuum reducunť ad totum vni
uerſale, quia ab ipſis eodem modo tenet
locus, ſicut à toto vniuerſali ſ. negatiuè
tantum vt arguendo ſic a toto diſiuncti
uo, non Socrates currit vel diſputat er-
go Socrates non currit. Et a toto ſucceſ
ſiuo, vt non diēs, ergo non eſt meri-
dies, & econtra, locus à partibus eorum
tenet conſtructiuè tm̄, vt faciliter vide- D
retur in exemplis.

Sed contra ꝑdicta arguiť primo ſic. Argũ.
In tpe, & ſp, idem ſicut in omni loco,
& vbiq. ſed in omni tpe eſt totum in
quantitate, & non in tpe, ergo & ſp, &
ſic malè definiť totum in tpe, quod eſt
dictio comprehendens oē tps aduerbia
liter. Scdo ſic eſt locus à toto in tempo-
re. Deus eſt ſp, ergo eſt in iſto tempore
ꝙ, & tñ non ſequiť pars in tempore, cū
in iſto tpe, non ſit, aduerbiū ſignificans
partem tpis, ergo contra definitionem,
loci à parte in tpe. Tertio ſic. Non ſeq-
tur vle eſt ſp, ergo eſt nunc, cum antece
dens ſit verum, & conſequens falſū. An E
tecedens patet, qa vniuerſale eſt vbiq.
& ſp, & non eſt hic, & nunc, ſed ſolum
ſingulare, ergo locus à toto in tp nõ va
let conſtructiuè. Quarto ſic, Partes toti⁹
in tēpore, non poſſunt eſſe ſimul, ergo
non poterunt ſimul accipi, ergo locus a
parte in tempore non tenet conſtructi-
ue ab omnibus partibus ſimul ſumptis.
Quinto ſic. Non ſequiť, Adam non eſt
nunc, ergo Adam nunquā fuit, & tñ
arguitur negatiuè ab vna parte totius
in tempore ad ipſum totum, ergo locus
a parte in tēpore non tenet deſtructiuè
ab vna parte ad ſuum totum.

Ad argumenta. Ad primum illorum Solutio
dr, ꝙ licet ſemper, & in omni tempore
ſint idem ſecundum rem ſignificata, &
materialiter differunt tñ ſm ſuos mo- F
dos ſignificandi, & materialiter. quia
ſemper importat tempus diſtributum
ſub modo fluxus, & fieri, & in omni tē-
pore importat idem tempus diſtributū
pro omnibus partibus eius ſub modo
permanētis ſiue habit⁹, & quietis, & per
hoc diſtinguuntur totum in quātitate,
& totum temporē, licet non eſſentiali-
ter. Ad ſecundum dr, ꝙ licet in illo ar-
gumento non ponatur formaliter pars
in tempore aduerbialiter, ponitur tamē
æquiualenter, & ſm rem ſignificatam,
quia in illo tempore, includit virtuali-
ter ipſum hunc. Ad tertium dr, quod li-
cet vniuerſale ſit ſemper in aptitudine,
non tamē eſt ſemper in actu, & eo mō

quo

A quo ponitur ſp eſſe bene ſequitur q eſt nunc, ſ. ſecundum aptitudinē, ſed illa aptitudo reducitur ad actū in ſuis ſingularib. & ſucceſſiue. Ad 4. dr, q licet partes tpis nō poſſunt eſſe ſimul ſecundum ſuū eſſe reale, ſicut pteritū nō pt eſſe ſimul cum futuro, tñ poſſunt eſſe ſimul in apprehenſione aiæ, quæ retinet partem præteritam, & futurā cum præſenti, & ſic ſimul poſſunt accipi oēs partes temporis. Ad quintum dr, q ibi non bene arguit quia arguendo ab vna parte im deſtructiue, oportet arguere ad deſtructionem totius quantum ad rationem totius, ita q in conſequēte ſibi præponatur negatio deſtruēs B totalitatem eius, quod non fit in illo arg. deberet n. ſic inferri, Adam non eſt nunc, ergo non eſt ſemper.

De cauſa, & eius diuiſione in Quatuor, & genera.

Ex 2. 7. Phy. Cauſa eſt ad cuius eſſe ſequitur aliud ſecūdum naturam. Et diuiditur in cauſam efficientem, materialem, formalem & finalmem.

Quid cauſ. et effectus. Poſtq Auctor ſuperius determinauit de locis a toto, & parte, hic conſequenter determinat de locis a cauſa, & ab effectu. Et quia locus a cauſa in communi eſt habitudo cauſæ ad effectu. & locus ab effectu eſt habitudo effectu C cauſam, iō priuſquam Auctor determinet de locis à cām in ſpeciali, determinet de cā i gnali definitiue & diuiſiue, ipſam primo ſic definiens. Cā eſt ad cuius eſſe ſeqtur aliud; ſecūdum naturā. In qua definitione intelligitur ens pro gñe. Ens. n. diuiditur per cām, & effectum, & eſt ſuperius ad vtrūq; ſecundū modū. Deinde ponit ad cuius eſſe ſeqtur aliud ad dīam effectus qui ſequitur ad eſſe alterius, & ad cuius eſſe nō ſequitur aliud ſibi rōne effectus Et ponitur ſecundum naturā ad explicandum modū, quo effectus ſequitur ſuā cauſam. Et econtra poteſt definiri effectus, quod eſt ens, cuius eſſe ſequitur ad aliud per naturam, vel eſt partita ſimilitudo ſuæ cauſæ.

Sequitur ad aliud duob. cōtingit. Primo ſciendum, q conſeqtur capitur dupliciter. Vno modo vt dicit ordine tm. vt cum dicitur, vnus dies ſequit alium. Alio modo, vt dicit ordinū, & dependentiā vnius ab alio, & hoc modo iterum dupliciter uno mō, vt ſolū dicit ordinē, & dependentiā ſiue cōſequētię ſiue illationis vni' ab alio, ſicut conſequens ſequitur illatiuè ad antecedens, & dependet ex ipſo ſecundū illationē. Alio modo, vt dicit dependentiā in eſſe vnius rei ab alia ſicut qlibet effectus ſecundum ſuum eſſe dependet a ſua cā. Et hoc modo capitur in iſta definitione, vt dicit ordinē dependentiæ vnius rei ab alia ſecundum ſuam eſſe, & non ſolum, vt dicit ordinem prio- B ris, & poſterioris, neq; vt ſolum dicit dependentiam conſequentiæ, quia in argumentatione antecedens non ſemper eſt cauſa conſequentis, licet ſemper ſit cauſa illationis eius.

Quo cā effectū pcedat. Secundo ſciendum, q ad rōnē cāæ non requiritur, q cauſa ſp pcedat ſuū effectū ſp tps, ſe qñq. præcedit ipſum ſecundum tps, vt domificator præcedit ſecundum tps qñq; vero præcedit ipſū domū ſm naturā, & ſimul eſt ipe cū ipſo, ſicut hō eſt, cauſa riſibilitatis, & nō pcedit ipſum ſecundum naturā tñ & ſimul eſt tempore cum eo, iō ad explicandū quo effectus debet ſequi cauſam, & cauſa præcedere effectum in F definitione cauſæ ponitur ſecundum naturam. Et ad differentiam illorum quorum eſſe vnus ſequitur ad eſſe alterius ſecundum ordinem, tamen non dependet ex alio ſecundum naturam. vt eſſe vnius dici non dependet naturaliter ad eſſe alterius.

Quatuor tm eſſe genere cauſarum. Tertiò ſciendū, q cauſa diuidit per cauſam efficientem, materialē, formalē, & finalē. cuius diuiſionis ſic habet ſufficiētia, quia ad oēm cauſam ſequitur effectus vel ergo talis cauſa eſt intrinſeca effectui, vel extrinſeca, ſi itrinſeca hoc eſt dupliciter, quia vel ipſa eſt actus dās eſſe, & ſic eſt cauſa formalis, vel potētia recipiens eſſe, & ſic eſt cauſa materialis ſi extrinſeca, hoc eſt dupli-

A pliciter,q̄a vel ipſa eſt id a quo res fit,
& ſic eſt efficiens cā,vel illud propter
quod res fit,& ſic eſt cā finalis. ſ.amiſ
iſta diuiſio nō ſm diuerſitatē rerū, ſed
ſm diuerſos modos formales,quia idē
realiter ſm diuerſos modos cauſandi,
& reſpectu diuerſorū qn̄q; hēt rōnem
plurium cauſarum. Et non eſt diuiſio
generis in ſuas ſpecies,ſed diuiſio ana
logi,quia cauſa ſecundum prius,& po
ſterius dicitur de iſtis quatuor cauſis.

Ordinari cās ad inuicem q̄tuor mōis cō tingit.

Quarto ſciendum, ꝙ cauſæ poſſunt
quatuor modis cōſiderari Vno mō ſm
rōnem cauſandi,& ſic finis eſt prior,ſe
cūdo efficiēs,tertio materia,& quarto
forma,quia in cauſādo rē finis moue
intellectum agentis ad producendū ef
B fectū,& efficiens motus a fine, mouet
materiā, qua diſpoſita vltimo introdu
cit formā. Scd̄o modo cōſiderātur cāç,
prout concurrunt ad cōpoſitionē effe-
ctus, & ſic materia prior eſt, ſecundo
formā,tertio efficiens,& vltimo finis.
Tertio modo conſiderantur,vt dant eſ
ſe actuale effectui,et ſic forma eſt prior
deinde efficiēs,tertio finis, quarto ma
teria. Quarto modo cōſideratur ſm,ꝙ
habēt eſſe exiſtētiæ per quot nobis no
tificatur,& ſic cā efficiens eſt prior, ſe
cūdo materia deinde forma,& vltimo
finis. Et quia hic conſiderantur ſm, ꝙ
nobis notificantur, & ab ipſis ſumitur
C loci dialectici, ideo iſto modo ordina-
tur in textu & prius determinatur de
cauſa efficiente,quam de alijs.

Argū.

Sed contra prędicta arguiť primo
ſic. Aliud dicit diuerſitatem eſſentialē,
cū ſit relatiuū diuerſitatis ſubę,ſed effe
ctus nō ſp differt eſſentialiter a ſua cā,
q̄a cōueniunt eſſentialiter cum ſua cā
formali,ergo male dr̄, ꝙ ad eſſe cauſæ
ſequitur aliud.ſ.effectus. Secundo ſic.
Cauſa totaliter poſita poniť ſimul ſuus
effectus,ergo cā non p̄cedit effectum,
& ſic ad eſſe cauſæ non ſeq̄tur aliud.
Tertio ſic Cā,& effectus ſunt ſimul na
tura,cum ſint relatiua,ergo effectus nō
ſequitur ſuā cām ſecundum naturam.
Quarto ſic. Forma,& finis coincidunt
vt dr̄ 2. Phy. ergo forma non eſt cā di-
ſtincta a fine,nec mēbra huius diuiſio • D
nis ſūt oppoſita. Quinto ſic. Oīs cā p̄-
cedit ſuū effectum, ſed finis nō p̄cedit
ſuū effectū,ſed ſequiť, ergo finis nō eſt
cā, & ſic male ponuntť quatuor cauſæ.

Solutio

Ad arg Ad primum dr̄,ꝙ licet aliud
ꝓprię ſumptum,vt eſt relatiuum diuer
ſitatis dicat ſubæ diuerſitatē eſſētialē,
non tn̄.aliud cōiter acceptum,vt dicit
q̄tunq; diuerſitatē,ſiue eſſentialē, ſiue
accidentalē,vt ſumiť i definitione cāæ.
Ad ſecundum dr̄ ꝙ licet poſita cā tota
li ponatť eius effectus ſimul tpe. non tn̄
poniť ſimul ſecundum naturā, q̄a nłc
cā prius hēt eſſe,& intelligi q̄ effectus,
& hoc ſufficit ad rōnem cauſæ, quod
p̄cedat effectum ſecundum naturam.
Ad tertium dr̄,ꝙ licet cauſa,& effe-
E ctus,ſecundum intētiones cauſæ,et effe
ctus dicātur correlatiue,tn̄ matłr,& ſe
cundum id ꝙ ſunt.non dicuntur corre
latiue,iō ſecundum id, quod nō ſimul
ſecundum naturā. Ad quartum dr̄,ꝙ li
cet foma,& finis qn̄q. coincidāt matłr,
& ſecundum rē idē,non tn̄ coincidunt
in idē formaliter q̄tum ad ſuos modos
formales cauſandi, & hoc mō ponuntť
cauſę adinuicē diſtinctę. Ad quintū dr̄,
quod licet finis ſecundum ſuum eſſe
reale ſequatur ſuum effectum tamen
ſecundum eſt intentionale,in intentio
ne agentis;ſub quo ſibi conuenit ratio
F cauſæ finalis,præcedit ſuum effectum.
ideo eo modo quo eſt cauſa, naturali-
ter præcedit ſuum effectum.

Forma & finis materię licet q̄ndocūq; coincidūt, formaliter nunq̄.

*De cauſa Efficiente,& modis arguen-
di in ea ac ſuis Locis.*

Cauſa efficiēs ſit,a qua primo ſit
motus ad hoc,quod ſit aliquid,vt
domificator eſt primū mouēs, &
operans,vt fiat domus, & faber,
vt fiat cultellus. Locus a cauſa ef-
ficiēte eſt habitudo ipſius cauſę ef
ficiētis ad ſuum effectū. & eſt con
ſtructiuus,& deſtructiuus. Cōſtru
ctiue tenet ſic,domificatorē bonꝰ
ergo domus eſt bona. Locus a cā
effici-

A efficiēte. Maxima. Si cauſa efficiēs ē bona ipſū ꝙ fit bonū eſt Deſtructiua ſic. Domificator nō eſt bon⁹ ergo domus nō eſt bona. Locus a cauſa efficiēte. Maxima. Cui⁹ cauſa efficiēs nō eſt bona, ipſum ꝙ fit nō eſt bonū, & ecōuerſo, tenet locus ab effectu ad cauſā efficiētē.

Quid cauſę efficiēus.

Poſtq̄ Auctor determinauit de cā i cōi tā definitiue, q̄ diuiſiue, hic conſequēter in ſpeciali vult determinare de loc⁹ cā. Et primo de loco a cā efficiēte, eo ꝙ cā efficiens cæteris eſt bonis notior. rōne cuius ipſa i primo ſic definit.

B Cā efficiens eſt a qua primo ſit motus. In qua definitione primo ſubintelligiẗ cā, loco generis definiti, & ponit a quo primo ſit motus, ad drīā aliarū cauſarū, quarū nulla primo cauſat motū ſiue productionē effectus, ſed efficiens tm̄, ſicut patet in ꝓductione effectus. Finis n. ratione ſue bonitatis q̄ deſideriū mouet, & attrahit appetitū agētis ad ꝓducendum effectum, & efficiens ſit motū & tractū a fine diſponit materiam ad introductionē formæ. & ſic primo cauſat motum, quo producitur effectus.

C

Modus arguēdi a cā efficiēte ad ſuum effectū affirmatiuū, & negatiuū.

Primo ſciendū, ꝙ locus a cā efficiente eſt habitudo ipſius ad ſuū effectū, & tenet affirmatiue, & negatiue. Affirmatiue ſic, domificator eſt bonus, ergo domus eſt bona Maxima. Cuius cā efficiens eſt bona, ipſū quoq. bonū eſt q̄ maxima dēt intelligi de bonitate efficiētis inquātū efficiens, & nō de bonitate moris, vel de bonitate eius ſm ſe, ſilr debet intelligi de bonitate moris, vel de bonitate eius ſm ſe ſilr debet intelligi de bonitate formæ effectus, ita ꝙ ſi efficiēs ſit bonū in rōne cāę efficiētis, & vt ꝓducit effectum, ſequiẗ, ꝙ effectus erit bonus bonitate formæ eius, nō aiæ, loquēdo de bonitate finis, & totius cōpoſiti, q̄a ſi domificator ſit bon⁹ artifex, & opereẗ pfectè ſm artē eius, & careat bona materia, tūc dom⁹ non erit bona bonitate finis, ſed tm̄ mō bonitate formæ, q̄ ꝓuenit ab efficiēte. Negatiue tenet domificator nō eſt bonus, ergo domus non eſt bona. Maxima. Cuius efficiens malum eſt, ipſum quoq. malūeſt.

D

Efficiēs duplex, actum, ſcilicet & in potentia, vniuocū & æquiuocum.

Scdo ſciendū, ꝙ licet cauſa efficiens eſt duplex. ſ. cauſa efficiēs in actu, & cā efficiens in potētia, vt reſpectu domus domificatos eſt cā efficiens in potentia & domificus eſt cauſa in actu reſpectu fieri domus. Et q̄libet iterū diuidiẗ, qa q̄dam eſt cauſa vniuoca, q̄ ꝓducit effectū ſibi ſimile in ſpēm, vt homo generans hoiem eſt efficiens vniuocū, aliud eſt efficiens æquiuocum, quod producit effectum ſibi diſſimilem in ſpecie, Sol generās hoiem eſt agens ęquiuocū vnde arguendo a cā efficiente in potentia ad ſuum effectum, debet argui ab eſſe cāæ ad eſſe potentia reſpectu effectus, & non ad eſſe in actu vt domificator eſt, ergo domus in potentia, & arguendo a cā efficiente in actu dēt argui ab eſſe eius ad fieri ipſius effectus. Et arguendo a cā vniuoca tenet iſte locus, reſpectu oīum ꝑd cæmentorum, q̄ conueniunt ipſi cauſæ a tota ſpēi, vt Plato eſt riſibilis, ergo Soc. ab eo genitus riſibilis. Sed arguēdo a cauſa æquiuoca ſolum tenet reſpectu horum p̄dicatorū bonum, & malum eſſe, & fieri.

E

Modus arguēdi ab effectu ad ſuum efficiens.

F

Tertiò ſciendū, ꝙ locus ad effectu cauſæ efficientis eſt habitudo eius ad ſuam cauſam. Et tenet affirmatiue ſit, domus eſt in fieri, ergo domificās eſt. Maxima, poſito effectu ꝓpinquo cauſæ efficientis, ponitur ipſum efficiens. Pōt ēt argui reſpū horum p̄dicatorum bonum & malum, eſſe, & fieri. Et tenet negatiuæ ſic, domus non eſt bona, ergo domificator nō eſt bonus. Maxima cuius effectus non eſt bonus, ipſum quoq. non eſt bonum, & debet intelligi ꝙ ſi effectus nō ſit bonus quantum ad perfectionem formæ eius, efficiens vel producens talem effectum, ſicut prius dictum eſt in loco a cauſa efficiente.

Quarto ſciendū, ꝙ efficiens dupliciter ſe habet ad ſuum effectum. Quinque .n efficiens requiritur tantum quantum ad fieri ipſius effectus, & nō quan

A tum ad eſſe, vt domificator reſpũ dom' ſolum requiritur quãtum ad fieri, non quãtum ad eſſe. Sed qñq. riqrit & quã tum ad fieri, & quantum ad eſſe, & ad conſeruationẽ in eſſe, vt diei Sol eſt cã quo ad fieri, & quo ad eſſe, & Deus reſpectu oium creaturarum. Et arguẽdo ab effectu cauſæ efficiẽtis, q̃ requiritur quo ad fieri tm̃, & non quo ad eſſe effectus, non ſequitur eſſe cauſę in p̃ſẽti, ſed in p̃terito tm̃, ſed a fieri effectus ſequ'ur eſſe illius cauſæ. Sed arguendo ad efficiẽs requiſitũ ad eſſe, & fieri ſimul ſp ſeq̃tur affirmatiue eſſe cauſæ ad eſſe effectus, vt bñ ſeq̃tur, dies ergo Sol

B eſt. Et qñ eſt habitudo neceſſaria cauſæ ad effectum, et ſequit negatiue a negatione effectus, negat o cauſæ. ſed, qñ habitudo eſt contingẽs, nõ tenet negatiue, vt nõ ſequit. Soc. nõ eſt, ergo Deus non eſt. Sed iſti diuerſi modi arguendi non ſumuntur ab efficiente in quantũ efficiens eſt, ſed ab efficiente inquantum tale, vel tale efficiens eſt.

Argũ.

Cõtra p̃dicta arguitur primo ſic. Cã efficiẽs eſt de cõſideratione Phiſici, cũ ſit cã motus; ergo nõ eſt de cõſideratione Logici: & ſic, hic male definit. Scd̃o ſic. Efficiẽs nõ mouet, niſi prius moueatur a fine, ergo finis eſt a quo primo fit motus, & non cã efficiẽs. Tertio ſic.

C Cauſa efficiens eſt extrinſeca ſuo effectiui, ergo in loco a cã efficiente terminus inferens eſt extriſecos termino illato, & ſic erit locus extrinſecus, & per cõſequẽs male definitur inter locos intrinſecos. Quarto ſic. Non ſeq̃tur, De' eſt bon', ergo latro eſt bon'. ergo a cauſa efficiẽte non tenet affirmatiue. Quinto ſic. Non ſeq̃tur, domus eſt, ergo domificator eſt cũ anteceedens ſit verum, & conſequens falsũ. ergo locus ab effectu cãę efficiẽtis nõ tenet cõſtructiue.

Solutio

Ab agẽte primo ſit motus realis, a fine

Ad arg. Ad primũ iſtorum dr̃, q̧ licet cauſa efficiẽs, inquantum eſt cauſa motus, & rerum naturalium, & principium cognoſcendi ipſas, ſit de conſideratione Phiſici, tamen inquãtũ ab ipſa ſumitur locus dialecticus per habitudine ad ſuũ effectum, ipſa eſt de conſideratione Logici. Ad ſecundum dr̃, q̧ li-

D

primo fit motus intẽtionalis

cet a fine ſit motus intẽtionalis, & ſpiritualis in efficiẽte, tñ ab ipſo nõ ſit primus motus realis, de quo hic ſolũ intelligit. finis. n. nõ mouet intentionẽ agentis motu proprio dicto, ſed tm̃ p ſimilitudinẽ, ſicut pomũ apprehensũ intẽtionaliter mouet appetitũ pueri ad proſecutionẽ eius. Ad tertium dr̃, quod licet cauſa efficiens ſecundum eſſe ſit extrinſeca effectui, tñ ſecundum virtutem, & ſimilitudinẽ eius eſt aliquo modo ſibi intrinſeca, & hoc modo ſufficit ad cauſandum locum, intrinſecũ, quia hic ſumitur argumentum a cã efficiente eo parte, qua conuenit cum effectu. Ad quartum dr̃, quod ibi non arguitur a cã efficiẽte ad ſuum effectum, eo quod latro nominat vitiũ. cuius vitij, Deus E

non eſt cauſa licet. n. Deus ſit cauſa efficiens hominis, tñ, nõ eſt cã vitiorum eius & bene ſequitur, Deus eſt bonus. ergo homo latro, quantum ad humanitatem eius eſt bonus. ſ. bonitate entis licet non bonitate morum. Ad quintũ dicitur, quod ibi non ſequitur, quia arguitur, ab eſſe effectus ad eſt cauſæ, q̃ requiritur quãtum ad fieri tãtum, & non quo ad eſſe, & reſpectu talis cauſæ non tenet iſte locus ab effectu arguendo, reſpectu illius prædicati, eſt.

De materia & eius diuiſione in Permanentem ac Tranſeuntem, & modis arguendi in ea, ac Locis ad ſuum effectum, & econtra. F

Materia. n. eſt, ex qua cũ aliud aliqd ſit, Et eſt duplex quædam. n. eſt permanẽs, & quædã eſt trãſiẽs. Permanẽs, ut ĩ cultello ferrũ. Trãſiens, vt in pane farina & aqua, Et definit̃ et ſic materia, materia eſt quæ tãtum eſt in potentia. Locus a cauſa materiali eſt habitudo ipſi' ad ſuũ effectũ, et eſt cõſtructiuus. & deſtructiu'. Cõſtructiue ſic ferrum eſt, ergo arma ferrea poſſunt eſſe. maxima poſita cã materiali

Rectius collige iſtã deſinitionẽ 1. Ph. tex. cõ. 71. & infra. & ibi per Doct.

poſi-

A poſſibile eſt eius effectũ ponit. Deſtructiue,ſi ferrũ nõ ẽ,ergo arma ferrea nõ poſſunt eſſe. Locus a cã materia maxima. Remota cã materiali pmanente,remouet̃ & eius effectus.Locus ab effectu cãe materialis permanentis, tenet cõſtructiue ſic arma ferrea ſũt,ergo ferrum,eſt maxima, Poſito effectu cauſæ materialis permanentis, ponitur eius cauſa. Locus ab effectu
B cãe materialis tranſeuntis tenet conſtructiue,vt vitrũ vel panis, ergo ſilix vel farina fuit materia.n. trãſiẽs nõ manet,ſed trãsfertur in aliã materiã. Locus ab effectu cãę materialis trãſeuntis,maxima.Poſito effectu materiæ tranſeũtis neceſſe eſt ipſam materiã præfuiſſe.

Quid materia. Poſtq̃ Auctor determinauit de loco a cã efficiente, hoc conſequẽter determinat de loco cã materiali rõne cui⁹, ſic primo definit materiã. Materia eſt ex qua,cũ aliquo fit aliqd,q̃ definitio, ſic dẽt intelligi materia eſt cã, ex qua cũ alio.i.cũ forma, fit aliqd.ſ.totũ cõpoſitũ.Et ponit ibi cã,loco gñis, & to
C tũ reſiduũ ad dñiã aliarũ cauſarũ. Vñ ex fine,& efficiente non fit totum compoſitum,cũ illæ cauſæ ſint extrinſecæ, & ẽt ex forma non fit totũ cõpoſitum tanq̃ ex materia ex qua, ſicut intelligitur de materia ĩ iſta definitiõe. ipſa.n. materia eſt prima potentia ex qua primo originat totũ cõpoſitum,Et aliter hic definit. Materia eſt q̃ tm̃ eſt ens in potẽtia. qa materia de ſua natura non habet eſſe in actu, ſed in potentia tm̃.

Quod modis materia accipit. Primo ſciendum,ꝙ materia dupliciter accipitur vno mõ ſpãliter,prout eſt primũ ſubiectum formæ ſubſtãlis & eſt pars compoſiti de gñe ſubſtãtiæ. Alio modo capitur cõiter ꝓ oĩ illo, ex quo per modum potentiæ componitur aliquid, ſiue pro oĩ illo quod cõcurrit ad compoſitionem alterius,tanquã potẽtia recipiens eſſe, & ſic reperitur tam in reb.naturalib.artificialib. & tã in rebus corporalibus q̃ ſpiritualib. & hoc
D capitur hic. Et ſic diuiditur qa qdã eſt materia pmanens,& quędã tranſiens. Parmanens eſt illa. q̃ ſub propria forma & ſpẽs permanẽt in ſuo effectu, vt ferrũ in cultello.Trãſiens eſt illa,q̃ ſub ꝓpria ſpẽ & ratione non permanet in ſuo effectu,ſed de vna ſpecie tranſit in aliã in cõſtituẽdo effectũ, vt in pane farina eſt,ſilix in vitro.& lutũ in laterib.

Scdo ſciendum eſt ꝙ locus a cauſa materialis eſt habitudo ipſum ad ſuũ effectum Et ſemper tenet affirmatiue in qualibet materia trãſeũte,& permanẽte.vt aqua & farina ſunt,ergo panis põt eſſe. Maxima. Poſita cã materiali, ponitur eius effectus ſcđm potentiam, eo ꝙ materia dicit eſſe potẽtiale ipſius effectus, cum ſit in potentia ad ſuum effectum. Sed iſte locus tenet deſtructiue in materia permanẽt, vt ferrum nõ eſt;ergo arma ferrea non ſunt. Maxima, Remota materiã permanente, remouetur eius effectus. ſed in materia tranſeunte non tenet negatiue, ut nõ ſequitur,ſilix non eſt, ergo vitrum nõ eſt,eo ꝙ talis effectus põt eſſe.non exiſtente illa materia q̃ non eſt pmanens in ſuo effectu. Si tñ deſtruatur trãſiens pro toto tẽpore præſenti iu præterito, ſequeretur deſtructio effectus,vt dicendo ſilix non eſt,ergo vitrum non eſt.

Modus argu.a cauſa materiali.

E

Tertio ſciendum, ꝙ iſte locus a cã materiali ſolum conſtructiue ab eſſe materię,ad poſſe eſſe ipſis effectus, & nõ ad eſſe ipſius in ꝓſenti. Cuius ratio eſt, quia arguẽdo a cauſa ad effectum ab eſſe cauſæ debet inferri eſt effectus eo mõ,quo ponitur in tali cã. ſed eſſe effectus materiæ ponitur in potentia tm̃,& nõ in actu eo, ꝙ materia eſt ens in potentia tm̃ ideo arguendo affirmatiue a materia arguitur ab eſſe eius ad poſſe eſſe in futuro ipſius effectus. Et hoc põt argui non ſolum a materia ex qua,ſed a materia in qua.& circa q̃ qa generaliter oĩs materia ponit potẽtialiter eſſe ſui effectus, vt bene ſequitur corpus eſt,ergo album poteſt eſſe. vel ſcibile eſt,ergo ſcientia poteſt eſſe.

A Modus argu. ab effectu cāç materialis ad materiam ip ſam. Quarto ſciendum eſt ꝙ locus ab effectu cauſæ materialis eſt habitudo ipſius ad materiam eius. Et in qualibet materia tenet conſtructiue, ſed in materia permanente arguitur ab eſſe effectus ad eſſe cauſæ in præſenti, vt cultellus eſt, ergo ferrū eſt, Maxima, poſito effectu materiæ permanentis neceſſario ponitur illa materia, quæ remanet in ſuo effectu Sed in materia tranſeunte tenet arguendo ab eſſe effectus, non ad eſſe ipſius cauſæ in pſēti, ſed ad fuiſſe in pterito, vt vitrū eſt, ergo filix fuit. Sed iſte locus non tenet deſtructiue, quia deſtructo poſteriori non oportet prius deſtrui, ſed eff.ct⁹ poſteriori ſua cā materiali, ideo deſtructo effect⁹ nō B oportet deſtruere illam materiam.

Argu. Sed contra pdicta arguiť primo ſic. Hæc definitio materiæ cō.enit tome, qa ex forma cū materia fit aliqd. ſtotū compoſitū, ergo non cōuenit ſoli definitio. Scđo ſic. Oīs materia eſt actu p formā, cū materia ſit ſub forma. ergo materia non eſt ens in potentia tantū. Tertio ſic. Materia requiriť in compoſito tā ad eſſe q̄ ad fieri, ergo oīs materia remanet in eſſe ſui effectus, et per conſequens oīs materia eſt permanēs, & nulla eſt tranſiens Quarto ſic. Non ſequiť, ligna & lapides ſūt, ergo dom⁹ poteſt eſſe, quia ad poſſibilitatē dōm⁹ non ſufficit poſſibilitas materia eius, C ſed requiriť poſſibilitas effic ētis eius; ideo, ſi non eſſet domificator, primum antecedens poſſet eſſe verū conſequente exiſtente falſo, ergo locus a cauſa materiali non tenet affirmatiue. Quinto ſic. Non ſequitur, cultellus eſt, ergo ferrum eſt, quia cultellus poteſt eſſe ex alio metallo, ergo locus ab effectu cauſæ materialis permanentis non tenet affirmatiue.

Solutio Ad arg. Ad primū dř, ꝙ ſi capiať ex generali ter, vt dicit habitudinē cuiuslibet cauſæ, ſic ex forma cū materia ſit totū cōpoſitum, ſed ſi capiať ſpāliter, vt dicit habitudinē potētię, ex qua primo ſit cōpoſitū. ſic oppoſitū nō dř fieri ex forma, & ſic capiť i definitiōe materię.

D Ad ſm dř, quod licet materia, ſcđm quod eſt actuata per formam ſit ens in actu, tamen ſecundū eſſentiam eius eſt ens in potentia tantum, quia de ſua natura nōn includit aliquum actum.

Ad tertiū dř, ꝙ licet oīs materia aliquo mō remaneat in effectu ſcđm ſuā eſſentiā confuſam, non tñ ſp remanet ſub ppria ſpē, & rōne, q̄ habeat aneq̄ facere compoſitū, ꝙ īn requiriť ad hoc ꝙ dř materia pmanens. Ad quartū dř, ꝙ ad eſſe materiæ nōn ſequiť poſſibilitas effectus, quæ attendiť in ordine ad oēs ſuas cauſas, ſed bene ſequiť poſſibilitas effectus, quæ ſe tenet ex parte cauſę materialis ideo poſita cā materiali, E poniť eius effectus ſcđm potentiā paſſiuam materiæ. Ad quintum dř, qđ ibi non arguitur a cauſa materiali ad ſuū effectum, quia cultellus in communi non eſt effectus ferri, ſed cultellus ferrus. & tunc ſemper ſequitur cultellus ferreus eſt. ergo ferrum eſt.

De cauſa Formali, & eius Effectu, ac de Locis ab ea ſumptis, & modis arguendi.

Forma eſt q̄ dat eſſe rei, & cōſeruat cauſa in eſſe. Locus a cā formali eſt habitudo ipſius cāç formalis ad ſuum effectum. Et tenet F conſtructiue, ad deſtructiue. Conſtructiue ſic. Albedo, eſt, ergo albū ē. Locus cā formali. Maxima, poſita cauſa formali, poniť & eius effectus. Deſtructiuæ ſic. Albedo nō ē, ergo albū nō eſt. Locus a cā formali. Maxima, Remota cā formali, remoueť et eius effectus contra vero ē đ effectu cāç formalis.

Quid cauſa forma-lis. Poſtq̄ determinatū de loco a cauſa materiali, hic conſequēter determinať de loco a cauſa formali quę quidē forma ſcđm eſſe, & viā generationis ſeq̄tur materiam. ratione cuius ipſam ſic primo definit. Forma eſt q̄ dat eſſe rei, & conſeruat rē in eſſe. vbi intelligitur cā, loco generis definiri. Et ponit quæ dat eſſe rei, ad differentiam materiæ, q̄

non

A non dat eſſe ſimplr, & ī actu ipſi rei. materia. n. eſt recipiens eſſe cōpoſiti, & forma eſt dās, & influēs ipſum eſſe, & ſi ſic ſubſtantialis, dat eſſe accidētale, & ſi ſit accidentalis, dat eſſe accidētale. deinde ponit̃ & conſeruat rem in eſſe, & dr̄ iā cāæ efficientis, & finalis, q̄ q̄ſq. ſolum reqrit̃ q̄tum ad fieri ipſius rei, & non q̄tum ad eſſe, ſed forma ſp reqrit̃ ad eſſe rei.

De forma partis, ac forma totius.

Primo ſciendū, ꝙ q̄dā eſt forma partis, q̄ actuat parte cōpoſiti. ſ. materiā, rōne cui⁹ dr̄ forma partis, alia eſt forma totius, q̄ eſt actus totius cōpoſiti reſultās ex vnione formæ partis, & materię. Et dr̄ forma totius, eo ꝙ informat ipſum totū q̄tū ad oēs partes componentes ipſū, ſicut in aīato aīa eſt forma partis, q̄ informat ipſum corpus, q̄ eſt materia aīati, & eſſe aīatū reſultās ex vnione aīę cum corpore eſt forma totius eius. q̄libet iterū B diuidit̃, q̄a q̄dā eſt forma cōis, ꝙ q̄dā ꝓpria, vt reſpū hoīs forma totius cōis eſt aīalitas, humanitas eſt forma, propria, ſed forma partis cōis eſt aīa & aīa rōnalis eſt forma partis ſibi ꝓpria, & de qualibet harum formarum pt̄ intelligi definitio formæ prius poſita, licet perfectius conuenit formæ ꝓpriæ q̄ cōi, & formæ toti⁹ q̄ formæ partis.

Modus arg. a cā formali.

Secundo ſciendū, ꝙ locus a cā formali eſt habitudo ipſius ad ſuum effectum, & tenet affirmatiue ſic arguendo, albedo eſt, ergo album eſt. Maxima. Poſita cā formali, ponitur eius effect⁹. Cuius rō eſt, q̄a cā formali hēt idem eſſe cum ſuo effectu, & per idem eſſe ſp exiſtit cā formalis, & ſuus effectus, vt hō, & aīal eius hn̄t vnum, & idē eſſe, ideo poſita cā formali in eſſe, oportet ponere C ſuum effectū, & econtra poſito effectu ponit̃ forma ei⁹, & ēt deſtructa forma deſtruit̃ effectus, & econtra. iō etiā tenet negatiue, vt albedo nō eſt, ergo album non eſt. Maxima. Remota cauſa formali, remouetur eius effectus. Tertio ſciendum, ꝙ locus a cā formali tenet tā in ſubali q̄ in accidentali, & tam in forma partis q̄ in forma totius, dum tum arguat̃ cā formali ꝓpriā. Sed arguēdo a cā formali cōi, non tenet cō- D ſtructiue, vt non ſequit̃, aīa eſt, ergo hō eſt. Et licet bn̄ ſequat̃, non eſt aīa, ergo eſt hō, tn̄ hoc non eſt ꝓp habitudinem formæ ad ſuum effectum, ſed per locū a toto vlī. Et tenet ēt iſte locus reſpū huius ꝓdicati eſſe vel nō eſſe, & nō reſpectu ꝓdicatorū particulariū, q̄a licet forma conuertatur in eſſe cū ſuo effectu, non tn̄ ſp ſuſcepit eandē denominationem cum ſuo effectu, nec ecōtra, effectus ſemper ſuſcepit denominationes conuenientes ipſi formæ.

Modus argu. ab effectu formæ li.

Quarto ſciendū, ꝙ locus ab effectu cāę formalis eſt habitudo ipſi⁹ ad ſuam cām formalem. Et tenet cōſtructiue, & deſtructiue, & eodē mō formātur in ipſo argumenta, & maximæ ſicut in loco a cā formali, ponendo tn̄ effectū ꝓ termi- E no inferente, & eā ꝓ termino illato. Et arguendo per iſtum locum, oportet eo mō attribuere eſſe cāæ formali, ſicut ſuo effectui, ita, ꝙ ſi effect⁹ hēat eſſe permanens, & cōpletū, dēt ēt inferri eſſe cōpletum de ipſa forma, & ſi ſolū ſit ī eſſe ſucceſſiuo, & ſolum in trāſitu ſicut aliqs dr̄ rubeus ex verecundia in tranſitu ſolū, dēt eodē mō doni cā ei⁹, & ſic̄ de alijs modis eſſendi in. Et tūc ſp tenet iſte locus ab effectu cāæ formalis ad ſuā cām.

Argu.

Sed cōtra ꝓdicta arguitur primo ſic. Prima cā dat eſſe oī creaturæ, & cā conſeruat in eſſe, et tn̄ nō eſt cā formalis, ſed efficiēs creaturę ergo definitio formę cōuenit alijs a de- F finitio. Sc̄d'o ſic. Quantitas pt̄ eſſe ſine q̄to, & albedo, ſine albo, vt in Sacro altaris q̄titas eſt ſine ſubo, ergo non ſequit̃, q̄titas, eſt ergo q̄tum eſt, ergo locus a cā formali nō tenet cōſtructiue. Tertio ſic. Non ſequitur, gn̄atio nō eſt ergo genitum non eſt, & tn̄ gn̄ratio eſt forma denominās aliq̄d eſſe genitum, ergo locus a cauſa formali nō tenet deſtructiue. Quarto ſic. Non ſequitur, Sol eſt calidus, ergo in Sole eſt caliditas, quia aīs eſt verum, et conſequēs falſum, ergo locus ab effectu non tenet conſtructiue. Quinto ſic. Non ſequitur hō non eſt, ergo anima ratio na-

A nalis non eſt quia homine mortuo aīa
rōnalis remanet in eſſe. et tñ ibi arguiť
ab effectu cauſæ formalis ad ſuā cām.
ergo iſtæ locus non tenet negatiue.

Solutio Ad arg. Ad primū iſtorū dř, ꝙ licet
prima cā det eſſe extrinſecę & effecti-
uæ oī creaturæ, nō tñ formaliter, & ex
trinſecæ, ſicut itelligiť hic de cā forma
li. Ad ſcḋm dř, ꝙ ſi ponať quantitas ſiue
quāto, vel albedo ſine albo, vt in Sacra
mēto altaris, vbi accidētia ſubſiſtūt ſi-
ne ſubiecto, tūc quātitas nō eſt cā for-
malis ipſiꝰ quāti, nec albedo albi, & iō
ibi nō arguiť tūc a cā formali ad ſuū ef
fectū, vñ q̄titas iſta nō hēt ſuū effectū
qui eſt dare eſſe quātū. Ad tertiū dř, ꝙ
licet gñatio quātum ad denominatio-
B nem hēt modū formæ reſpectu geniti,
non tñ eſt ſcḋm rē forma dans ſibi eſſe.
ſed ē mutatio aut via eſſe geniti, iō ibi
nō arguitur a cā formali Ad quartū dř
ꝙ licet Sol ſit calidus effectiue, eo ꝙ ef
ficit calorē in iſtis inferiorib. nō tñ eſt
calidus formaliter, & eo modo quo eſt
calidus ſ. effectiue, bene ſequitur, ꝙ in
eo eſt caliditas vt in cā efficiente. Ad
quintum dicitur, ꝙ quando anima eſt
ſeparata a corpore non exiſtens homi
ne. tunc ipſa nō eſt cauſa formalis ho-
minis in actu, ſed in potentiam tm̄ qa
nō dat ſibi eſſe in actu, ideo non bene
arguitur ab effectu ad ſua cauſam for-
malem, inquantum eſt cauſa formalis.

De cauſa finali, Effectu eius, ac locis, &
C *modis arguendi in ea.*

Finis eſt grā cuius Aliquid ſit.
Locus a cauſa finali eſt habitudo
ipſis ad ſuū effectū. Et eſt cōſtru-
ctiuus, & deſtructiuus. conſtructi
ue ſic, beatitudo eſt bona, ergo vi
tus eſt bona. Locus a cauſa finali.
Maxima. Cuius finis bonus eſt, ip-
ſū quoque bonū eſt. Deſtructiue
ſic. Pęná nō eſt bona, ergo pecca-
tū non eſt bonū. Locus a cā finali,
maxima, Cuius cā mala eſt ipſum
quoq; malum Econuerſo autē eſt
de loco ab effectu cauſæ finalis.

Poſtq̄ Auctor determinauit de loco
a cauſa formali, hic conſequenter de- D
terminat de loco a cauſa finali, eo ꝙ cā
finalis in ſuo eſſe reali mediante for-
ma acquiritur. ratione cuius primo ſic
definit finem dicens, ꝙ finis eſt gratia
cuius aliquid ſit. Cuius ratio eſt, quia
illud qḋ trahit, & mouet intentionem
agentis ad producendum effectum, eſt
gratia cuius aliquid fit. ſed finis trahit,
& mouet appetitum negentis, ad pro
ducendum effectum, ratione cuius di-
citur finis, quia finit, & terminat intē-
tionem agentis, ideo finis eſt gratia cu
ius aliquid fit, & in hoc differt ab alijs
cauſis, quia nulla aliarum terminat in
tentionem agentis, ſed ſolum illud
quod habet rationem finis. E

Prmo ſciendum, ꝙ finis dupliciter
capiť. Vno modo pro termino duratio
nis alicuius rei, vt mors qñq; diciť fi-
nis hominis, quia finit duratione eius
vel terminus tempeſtatis dicitur finis
eius. & hoc modo finis non eſt cā, nec
iſto modo hic accipiť. Alio modo ca-
pitur finis pro illo, quod finit intētio-
nē agētis in producendo effectum, &
eſt bonum conſequens ad ipſum effe-
ctum, & hoc mō eſt cauſa. & etiā hoc
mō accipiť hic. Et diuiditur quia qui-
dā eſt finis quo. ſ. q ordinať ad vlterio-
rē finem proſequendum, & reſpectu
præcedentiū diciť finis, & reſpectu ſe- F
quentiū, quæ mediāte ipſo acquiruntť,
dicitur finis, quo, vt, vt pecunia acquiſi
ta per multa media dř finis eorum, &
vt valet ad alios fines dř finis quo. Alio
eſt finis gratia cuius, & eſt finis acqui
ſitus in ratione vltimi & inquantū eſt
cā mediorum ꝑcedentium, & vtrique
iſtorum finium cōuenit definitio finis
ſcḋm tñ, ꝙ vtraque eſt gratia cuius re
ſpectu mediorum ꝑcedentiū. Idē. n. ma
terialiter poteſt dici finis quo, & finis
gratia cuius reſpectu diuerſorum.

Scḋo ſciendum, ꝙ locꝰ cā finali eſt Modus
habitudo ipſius ad ſuum effectum. Et arguen
tenet affirmatiua ſic. Beatitudo eſt bo di a cau
na, ergo virtus eſt bona maxima. Cuiꝰ ſali ad
finis bonus eſt, ipſum quoq. bonū ēſt. effectū;
Et ratio eſt quia bonitas rei ſumiť ex
boni-

A bonitate ſui finis,& eadem eſt bonitas fini,& mediatorũ ordinatorũ ad finẽ, ideo,ſi finis ſit bonus,media in finẽ ordinata sũt bona. Negatiue tenet ſic,interfectio hoĩs eſt mala, ergo gladı⁹ eſt malus. Maxima. Cuius finis malus eſt, ipſum quoq; malũ eſt,& ecõtra, locus ab effectu cãæ finalis ẽ habitudo ipſi⁹ ad ſuã cãm,& tenet affirmatiue,negatiue, & poſſet argui p ipsũ cõuertẽdo argumento,& maximas prius poſitas.

Finis cõſideratio duplex.

Tertio ſciendum ꝙ finis põt dupliciter conſiderar. Vno modo materialiter ſm id,quod eſt,non per reſpectum ad media quorum eſt finis. Alio modo

B conſideratur formaliter, & ratione finientis,ꝙ ſic importat reſpectũ ad media,quæ finit, & hoc modo bonitas finis in ratione finis includit bonitatẽ mediorũ,quæ ordinantur in ipſum. Et arguẽdo per locũ a cauſa finali nõ ſufficit,ꝙ finis ſm ſe ſit bonus ad inferendũ bonitatẽ effectus, ſed requiritur, ꝙ ſit bonus ratione finientis, quia ſolum illo modo habet ratione cauſę finalis.

Quid p effectũ cauſæ finalis intelligatur.

Quarto ſciendum ꝙ effectus cãæ finalis eſt medium ordinatũ ad aliquẽ fine acquirendum,ſicut virtus ordinatur ad beatitudinem. Sed duplicia ſunt med a ordinata in finem, quia quædã ſunt media ordinata per ſe,& alia sũt media ordinata solũ per accidens. Media p ſe ordinata ſunt illa,ſine quib. finis nõ põt acquiri, ſicut eſt virtus reſpũ

C beatitudinis. Sed media per accidens ſunt illa ſine qb. finis põt acquiri vt eſt inebriatio reſpectu ſanitatis,quæ qñq. eſt mediũ accidẽtaliter, quo ſanitas acquiritur. Et locus ab effectu cãæ finalis solũ tenet in medij per ſe,& non in medijs p accidẽs.quia nõ ſequitur inebriatio eſt mala,ergo ſanitas ẽ mala.

Argu.

Sed cõtra prædicta arguitur primo ſic. Nullũ malum eſt finis,q̃a finis habet rationẽ boni, cũ ſit appetibilis ab efficiẽte, ſꝫ aliquod malũ eſt grãtia cuius aliq̃d fit,vt qñq. interfectio innocẽtia eſt gratia cuius aliquid fit,ergo iſta definitio cõuenit alijs a definito. Scd̃o ſic. Non ſequitur eleemoſyna eſt bona. ergo furari ad dandũ eleemoſynã eſt

D bonũ, & tñ ibi arguitur a cã finali con ſtructiue, ergo iſte locus nõ tenet affirmatiue. Tertio ſic Nõ ſeq̃tur,ſectio nõ eſt,ergo ſecuris nõ eſt,quia antecedens põt eſſe verũ conſequẽte exiſtẽte falſo, ergo loc⁹ a cã finali nõ tenet negatiue.

Quarto ſic. Bonis finis nõ dependẽt a bonitate mediorũ,ſed econtra ergo a bonitate mediorũ nõ ſequitur bonitas finis, ergo locus ab effectu cãæ finalis nõ tenet affirmatiue reſpũ huius prædicati bonũ. Quinto ſic. Non ſequitur, aliquis hõ non eſt bonus,ergo beatitudo nõ eſt bona,vel hõ eſt malus. Ergo felicitas eſt mala,& tamẽ ibi arguitur ab effectu cãæ finalis ad ſuam cauſam, homo.n. productus eſt propter beatitudinẽ acquirendã, ergo locus ab effectu cauſæ finalis non teneat negatiue. E

Solutio

Ad arg. Ad primum dr̃, ꝙ licet malũ ſub rõne mali non ſit finis, inquãtũ tñ eſt apparens bonũm põt habere rationem finis.& hoc modo malum ſub rõne boni apparentis eſt gratia. cuius aliquid fit,& iſto mõ eſt finis,ideo iſta definitio nõ conuenit alijs a definitio.

De hoc in 1. Ethic.

Ad ſm dr̃, q̃d licet eleemoſyna ſm ſe ſit bona,tñ eleemoſyna ex furto non eſt bona in ratione finientis, quia eſt nõ finis acquiſitus per bona media. Ad tertium dr̃ ꝙ locus a cauſa finalis non tenet reſpectu huius prædicati eſſe,ſed ſolum reſpectu horum prędicatorum, F bonum,& malũ eo, ꝙ finis & effectus eius non habent conuenientiã in eſſe. ſed quantum ad eſſe finis eſt extrinſecus ſuo effectui,ſed habent conuenientiam quantum ad bonitatẽ, quia eadẽ eſt bonitas finis,& effectu. ideo ibi nõ benẽ arguitur per locum a cã finali. Ad quartũ dr̃ ꝙ licet bonitas finis non dependeat ex parte mediorum in gñe cauſæ finalis; tñ dependet ab ipſis effectiuæ & dato,ꝙ nõ cauſet ab ipſis, adhuc poſſet ſeq. illatiue ex bonitate mediorũ bonitas ipſius finis. eo ꝙ media capiũt bonitate ex parte finis. Ad quintũ dr̃, ꝙ licet aliquis hõ ſit malus. hoc tamen non eſt ex effectu beatitudinis,

quia

A quia nō diſponit ſe ad talem finē per liberum arbitrium. ſed deuiat a tali fine, & priuat ſe bono, ad q̃ erat ordinatus, ideo ibi non arguitur ab effectu cauſæ finalis. Et ſic patet de locis a cauſa & ab effectu.

Quid Generatio, quid Corruptio, & ipſarum Loci.

Gñatio eſt progreſſio a nō eſſe ad eſſe. Locus a gñatione eſt habitudo ipſius gñationis ad ſuum generatū, & eſt conſtructiuus, & deſtructiuus conſtructiue ſic arguitur, gñatio domus eſt bona, ergo domus eſt bona. Locus a gñatione B maxima, Cuius gñatio bona eſt ipſum quoq; bonum eſt deſtructiue ſic. Generatio latronum eſt mala, ergo latro eſt mal'. Locus a generatione. Maxima cuius generatio mala eſt ipſum quoq; generatum malum eſt. E conuerſo autem eſt de loco gñatio. Corruptio eſt progreſſio ab eſſe ad non eſſe. Locus a corruptione eſt habitudo corruptionis ad corruptum, & eſt conſtructiuus & deſtructiuus. Cōſtructiue, arguitur ſic. Corruptio Antichriſti eſt bona, ergo Antichriſtus eſt malus. Locus a corruptione C Maxima, Cuius corruptio bona eſt, ipſum corruptum malum eſt. Deſtructiue ſic, corruptio domus eſt mala, ergo domus eſt bona. Maxima. Cuius corruptio mala eſt, ipſum bonum eſt, E conuerſo eſt de loco corrupto.

Poſtq̃ Auctor determinauit de locis a cauſa & effectu, hic conſequēter determinat de locis a generatione, & corruptione. Et prius de loco a gñatione, quia, ipſa ſe habet, vt habitus corruptio vero vt priuatio, ratione cuius primo definit generationem dicens. Generatio eſt progreſſio de nō eſſe ad eſſe, capitur ibi progreſſio, generaliter pro mutatione in cōi, & non ſpecialiter pro motu progreſſiuo: ideo ibi pro D greſſio ponitur loco gñis. Et ponitur a non eſſe ad eſſe, ad explicandū terminus gñationis, quia non eſſe eſt terminus a quo ipſius, eſſe vero eſt terminus ad quē. Vnde omnis motus, & mutatio hñt cognoſci per ſuos terminos. & per ſuū terminū ad quē accipit ſpeciem & dñam ab alijs, ideo iſti termini ponuntur iſta definitione ad differentiā omniū aliorū ſpecierū motus.

Generatio duplex ſubſtātiali, & accidētalis.

Primo ſciendū, q̃ gñatio dupl'r accipitur. vno mō ſpecial'r prout eſt mutatio de nō eſſe ſubſtantię ad eſſe ſubſtātię & ſic ſolū reperit in ſubſtātijs. Alio mō accipitur general'r p̃ quacūq; mutatione de nō eſſe ad eſſe, ſiue ſi ad eſſe ſubſtātiæ, ſiue accidenti. Et hoc mō generatio conuenit tam ſubſtantijs, quā E accidentib: & gñatio ſubſtātiæ, eſt gñatio ſimpl'r dicta gñatio vero accidentis eſt gñatio ſcd'm quid & imperfectā, hic aūt ſumitur cōiter gñatio, tam pro gñatione ſubſtantiæ, quā pro gñatione accidentis, quia ad vtrūq; tenet locus a gñatione, & ēt, vtraq; cōuenit definitio gñationis prius poſita, licet p̃ prius conueniat gñationi ſubſtantiæ.

Secundo ſciendum, q̃ locus a gñatione eſt habitudo ipſius ad generatū. Et tenet affirmatiue, vt gñatio domus eſt bona, ergo domus eſt bona. Maxima, Cuius gñatio eſt bona ipſum quoque bonū eſt. cuius ratio eſt, quia gñatio intrinſece terminatur ad eſſe geniti, F ideo gñatio dicit vnum & idē eſſe cum ipſo genito. ideo, ſic gñatio ſic bona bonitate, quæ eſt ex parte geniti ad quod terminatur, oportet genitū eſſe bonum, & ſi ſit mala erit malū, & ecōtra, eo q̃ dicunt vnum & idē eſſe, ſed gñatio importat ipſum in fieri, & genitum in facto eſſe. Et tenet iſte locus negatiue ſic, generatio iuris eſt mala, ergo fur eſt malus Maxima, Cuius generatio eſt mala, ipſe quoque malum eſt. Et proportionaliter poteſt definiri locus a gñato ad generationem, & tenet affirmatiue, & negatiue, & formatur argumenta, & maximæ ſimiliter ſecun-

Modus ar. a generatione negata.

A ſm ipſū, ſicut ſm locū a generatione.

Quid corruptio. Tertio ſciēdum eſt, ꝙ corruptio eſt progreſſio ab eſſe ad non eſſe, vt corruptio Soc. eſt ꝓgreſſio a ſuo eſſe ad non eſſe. Et capitur progreſſio ꝓ mutatione in cōi loco generis. Deinde ponitur ab eſſe ad non eſſe, quia eſſe eſt terminus a quo corruptionis. & non eſſe, eſt terminus ad quē, & ab illo no eſſe capit corruptio ipem, & d iam a generatione, & ab alijs motib. Et qa non eſſe rei, eſt oppoſi u eſſe rei, iō corruptio, q̄ eſſentialiter inportat non eſſe rei, eſt quodā modo oppoſita rei, quæ corrūpit, & inde eſt ꝙ a corruptione ad corruptum arguit reſpū diue ſorū ꝑdicatorū, & ecōtra, licet i loco a genera-

B tione ſp arguatur reſpectu eiuſdem prædicati in antecedente, & conſequente.

Modus argum. corruptione. Quarto ſciendum eſt, ꝙ locus a corruptione eſt habitudo ipſius ad ſuum corruptum. Et tenet Affirmatiue ſic, curruptio Antichriſti eſt bona, ergo, Antichriſtus eſt malus. Maxima. Cuius corruptio eſt bona, ipſum quoque malum eſt, rō eſt, quia corruptio et corruptū opponunť inter ſe, ſicut eſſe, & non eſſe, quia corruptio dicit non eſſe corrupti in fieri, ſed, ſi vnum oppoſitum fuerit bonum, alterum erit malū,

C ideo, cū corruptio ſit bona ipſum corruptum erit malum, & econtra, ſi corruptum ſit bonum, corruptio erit mala. Et tenet negatiue, vt corruptio domus eſt mala, ergo domus eſt bona. Max ma. Cuius corruptio eſt mala ipſum quoq bonū eſt, qa corrupt o non dr̄ mala, niſi inquātū opponit bono, et eſt corruptiua boni. Et locus a corrupto eſt habitudo ipſius ad ſuā corruptionem, & tenet affirmatiue & negatiue: & formanť argumēta, & maxime eius ſitr, ſicut in loco a corruptione.

Argu. Contra ꝑdicta arguiť primo ſic Generatio domus ꝑt eſſe domo nō exiſtēte, ergo. ſi illa gñatio, ſit bona domus nō erit bona cum domus nondū ſit, ergo non ſequitur affirmatiue p r locū a generatione, genera io dom⁹ eſt bona, ergo domus eſt bona. Secundo ſic. Non ſequiť. latio eſt malus, ergo generatio eius eſt mala, qa pot ſtare ꝙ habuerit perfectam generationē, ergo locus a generato nō enet negatiue. Tertio ſic. Corruptio opponiť corruptio, & tenet locus co ruptione rōne diſconuenientiæ corruptionis ad corruptum, & non gratia conueniētiæ, ergo ille locus eſt extrinſecus, cum terminus inferens ſit extrinſecus termino illato, & ita hic male o dinať inter locus intrinſecos. Quarto ſic. Nō ſequiť, corruptio Chriſti fuit bona, ergo Chriſtus fuit malus, quia antecedens eſt verū, & cōſequens falſum ergo locus a corruptione non tenet conſtructiue. Quinto ſic, Non ſequitur Antichriſtus non eſt bonus, ergo corruptio eius eſt bona, cum antecedens ſit verum, & conſequens falſum, & tamen ibi a guitur negatiue corruptio ad corruptionem. ergo ille locus non tenet negatiue.

Ad arg. Ad primum di, ꝙ qñ gñatio cuiuſcunq. rei pcedit ipſū genitū, ipſa nō eſt bona bonitate finis, niſi aptitudine tm̄; qa ſolū hēt bonitatē ī actu qñ genitum hēt bonitatē in actu. & eo mō, quo ipſa eſt bona, ſ. ſcd̄m aptitudinē. et genitum, ꝙ in ipſum includiť in fieri, diciť eſſe bonum ſcd̄m aptitudinē, et ſimiliter qñ eſt genitum in actu, & tranſiuit gñatio eius, ſi genitum ſit bonum in actu ēt gñatio eius ꝑt dici bona in actu, eo ꝙ geni um includit eſſe ꝙ eſt terminus intrinſecus, & eſſentialis gñationis, rōne, cuius ipſa ꝑt dici bona. Ad ſcd̄m diciť, ꝙ licet hō malus poſſit habere bonā generationē & perfectam quantum ad bonitatē formę et originis, tamen nunquā habet bonam generationem bonitate finis, quæ quidem bonitas eſt bonitas ipſius geniti, & de illo ſolum hic intelligitur.

Ad tertium dr̄, quod locus a corruptione ſimpliciter eſt extrinſecus, quia tenet cauſa diſconueniētiæ termini inferētis cum termino illato, qd̄ ſufficit ad locum extrinſecū, & hēt reduci ad locū cōtradictorię oppoſitorū Sed ꝑp conuenientiā, generationis, & corruptionis

D

E

F

A ptionis iſte locus hic enumerat inter locos intrinſecos, & ēt a multis ponit locus intrinſecus ſm habitudinem terminorũ, ſi ſumeretur habitudo extrinſeca termini illati. Ad quartũ d'citur, qđ licet corruptio Chriſti fuerit bona quo ad nos, tamē fuit mala ſm ſe & in quantũ fuit deſtructiua vitæ Chriſti, ideo in ratione corruptionis, & per reſpectum ad nō eſſe, ſeu ad corruptum, non fuit bona. & iſtis locis ſp debet argui de bonitate, vel malitiæ, quæ cōuenit per ſe corruptioni, & corrupto, & non de bonitate per accidens. Ad quintum dicitur; ꝙ conſequentia non valet, quia non ponitur ipſum corru-
B ptum in antecedēte, quia ille negatiua de ſe nihil ponit in eſſe, ſed bene ſequeretur. Antichriſtus eſt malus, ergo corruptio eius eſt bona in aptitudine.

Quid vſus, ac Locus ab vſibus ſit, & communiter Accidentium diſtinctione propoſita de eius Locis diſſeritur.

Vſus vt hic ſumit', eſt operatio rei ſiue exercitiũ ipſius, vt ſecuris operatio eſt ſecare, eq equitate eſt exercitiũ. Locus ab vſib. eſt habitudo ipſius operationis ad id, cuius eſt operatio ſiue vſus. & eſt cōſtructiuus et deſtructiuus. cōſtru-
C ctiue ſic, eqtate, ſiue ſcindere eſt bonũ ergo equus eſt bonus, vel ſecuris eſt bona. Loc⁹ ab vſib. Maxima, Cuius vſus, bonus ipſũ quoq; bonum eſt, Deſtructiue ſic, occidere hominem malum eſt, ergo occiſorē malus, Locus ab vſib. maxima, Cuius vſus malus eſt ipſũ quoque eſt malũ. Cōiter accidētia ſumunt' dupliciter. quędā. n. ſunt q̃ aliquando ſe cōſequunt', & aliqn non, vt cōptus et adulter. & ab his nō ſumit' locus dialecticus, ſed ſophiſticus. Alia sũt, quorũ alterum ſp conſequitur alterũ, vt pęnitere ſequitur deliquiſſe. & ab his ſumitur locus dialecticus, & tenet con-

D ſtructiue et deſtructiue. Conſtructiue ſic iſtum pęnitet, ergo deliquit. Locus à cōmuniter accidentib. Maxima, Si cōiter accidentiũ poſterius in eſt & primũ ĩ fuit. Deſtructiue ſic. Iſte nō deliquit, ergo iſtũ nō pęnitet. Locus a cōiter accidētib. Maxima, Si accidētiũ cōiter prius non ineſt, nec poſterius.

Poſtq̃ Auctor determinauit de loco a gñatione, & corruptione, hic conſequēter determinat de locis ab vſib. & cōiter accident b. rōne cuius primo definit vſum dicēs ꝙ vſus eſt operatio ſiue exercitiũ ipſius rei. Cuius rō eſt, qa vſus eſt illæ, quo vtens vtit' re vſitata, vel inſtrumēto eius, iō dr̃ vſus de vtor vteris. ſed operatio ſiue exercitium ipſius rei eſt illud quo agens principale vtitur ſuis inſtrumentis, vt ſecare eſt illud quo homo vtit' ſecuri, & equitate quo vtit' equo, ergo vſus conuenièter dicit' operatio, ſiue exercitium ipſius rei. Et pt cap i dupliciter. Vno mō ſpecialiter ſolum pro operatione rei, qua agēs principale vtitur reb. ſibi ſubordinatis. alio mō generaliter pro quacunque operatione rei, ad quā res ipſa eſt ordinata, & iſto modo hic accipitur. — Quid vſus. — E

Primo ſciendum eſt, ꝙ vſus dupliciter poteſt conſiderari. Vno modo per reſpectum ad vtentem alio modo per reſpectum ad rem vſitatam, cuius dr̃ vſus, vt ſecare qui eſt vſus ſecutis, poteſt comparari ad hoīem, qui ipſa ſecuri vtitur; & ad ipſam ſecurim, & per comparationem vſus ad rem vſitatã, ſumitur locus dialecticus qui dr̃ ab vſib. & non per comparationem eius ad ipſum vtentem, eo quod vſus maiorem habet conueniētiam & habitudinem cum vſitato, quàm cum vtente: non enim ſequitur, equitate eſt bonũ, ergo equitans eſt bonus, nec econtra. — F — Vſus, duplex cōſideratio.

Secundo ſciendum, ꝙ locus ab vſibus eſt habitudo ipſi⁹ vſus ad vſitatũ: Et tenet affirmatiue ſic, ſecare eſt bonum, ergo ſecuris eſt bona. Maxima, Si vſus ſit bonus, & vſitatum eſt bonũ, cuius, — Modus argu. ab vſibus.

A cuius ratiõ eſt,qa omne ens,ꝑductum eſt pp ſuã operationem,& denominatꝰ bonum pp bonitatem ſui operis,qa illa eſt bonitas ſui finis in execu:ione,iõ ſi vſus eſt bonus,vel operatio rei ſit bona,ipſum vſitatum erit bonũ. Et tenet negatiue ſic,occidere eſt malum, ergo occiſor eſt malus. Maxima. Si vſus eſt malus,vſitatum eſt malum. Et vocatur iſte locus ab vſib.ĩ plurali,& nõ ab vſu in ſingulari, eo ꝙ eodem argumẽto pt argui a pluribꝰ vſib. vt dicendo, equitate eſt bonum,tabere aratrum eſt bonũ & ſic de alijs vſib.equi,ergo equus eſt bonus, non tñ ſuper oportet in quolibet argumento ponere plures vſus. Et

B ſic tenet locus ab vſitato ad ipſum vſũ affirmatiue,& negatiue,ſicut locus ab vſu. Tertio ſciendum, ꝙ duplicia ſunt

Côiter acciden tia.

cõiter accidentia,quædam n.ſunt,q̃ cõtingenter,& non ſꝑ ſeinuicẽ conſequũtur,vt in hoie,magnus & fortis, & pulcher,& bonus alia ſunt,q̃ ſꝑ,& neceſſario ſe conſequentur, eo ꝙ habẽt inter ſe neceſſariam habitudinem.& iſta ſũt duplicia,q̃dam.n. ſunt duæ conſequuntur conuertibiliter, vt in hoie riſibile, & flexibile,& in brutis hẽre cornua, & hẽre duos dentes,vel non hẽre duos dẽtes ſuperiores alia vero ſunt, q̃ ſe conſequuntur neceſſario,& non conuerti-

C bilitor,vt ſunt delinquere,& pœnitere vel non mingere,& hẽre plumas, vnde dñr talia cõiter accidentia, quia ſimul plura talia vni accidunt. Et a cõiter accidentibus quæ neceſſario ſe conſequũtur ſumitur locus dialecticus, non aũtem ab alijs quæ ſe conſequuntur contingenter, ſed ab ipſis ſumitur locus ſophiſticus.

Modus ar. a cõiter accidentib.

Quarto ſciendũ eſt,ꝙ locus cõiter accidentib.eſt habitudo vnius cõiter accidentium ad reliquum. Et in accidẽtib. q̃ ſe conſequuñt conuertibilr tenet affirmatiuẽ q̃ negatiue, ab vtroq. latere ad alterũ,vt riſibile eſt,ergo flebile eſt. Maxima.Poſito vno cõiter accidẽtium ſe conſequentiũ conuertibilr,poniť reliquum pp conuertibili eorum. Et etiã deſtructo vno deſtruiť reliquũ. Sed in his q̃ conſequiť ſeinuicẽ neceſſario, &

D non conuertibiliter arguẽdo a poſteriori ad prius,iſte locus tenet affirmatiue uñ,& nõ negatiue,vt pœnitet,& ergo peccauit,vel auis hẽt plumas, ergo nõ mingit. Maxima. Si cõiter accidẽtiũ poſterius ineſt,neceſſe eſt primũ in fuiſſe. Sed arguendo a priori ad poſterius,nõ tenet affirmatiue,qa poſito priori, vel cõiori,nõ oportet ponere poſteriꝰ. Sed tenet negatiue ſic,nõ deliquit, ergo nõ pœnitet. Maxima. Priori cõiter accidẽtium,deſtructo,remouetur poſterius.

Argũ.

Sed contra prædicta arguitur pͥmo ſic. Intelligere vel velle,eſt operatio nominis, & tñ non eſt vſus, quia in tali operatione nihil vtitur ipſo hoie,ergo definitio vſus non conuenit ſoli definito. Secundo ſic. Vſus vel operatio eſt,

E cauſa finalis ipſius rei,qa eſt gratia cuius res ſic,eo ꝙ vnumquodq. productũ ſit propter ſuam operationem, ergo arguendo ab vſibus eſt locus cauſa finali,& per conſequens male ponitur iſte locus ab illo diſtinctus. Tertio ſic. Non ſequitur. Equitare eſt bonũ,ergo equus claudus,vel cæcus de bónus, & tñ ibi arguitur ab vſu ad vſitatum affirmatiue,ergo iſte locus non tenet affirmatiue. Quarto ſic. Non ſequitur. Deum pœ-

F nitet,ergo peccauit,quia añs eſt verum cum ipſe dixerit,pœnitet feciſſe hoiem, & conſequens falſum,ergo locus a cõiter accidentib. non tenet affirmatiue. Quinto ſic. Non ſequitur, B Virgo nõ peccauit,ergo ipſam non pœnituit, & ſimiliter de multis Sanctis, ergo locus a communiter accidentibus non tenet negatiue ad priori ad poſterius.

Solutio

Ad arg. Ad primũ dr, ꝙ ſi capiatur vſus ꝓprie ꝓ operatione qua vtens vtitur re vſitata,ſic intelligere hõis, vel velle non eſt vſus eius, ſed ſi capiať gñalr ꝓ quacunq. operatione rei,ad q̃ ipſa ordinatur tunc aliquo modo pt dici vſus, & hoc modo hic capitur. Ad ſecundũ dr,ꝙ licet vſus rei ſcdm eſſe intentione agentis ſit cauſa finalis ipſius rei,nõ tamen ſecundum quod eſt in executione,ſed eſt effectus,& operatio rei vſitatur,

A tæ,& hoc m ō ad ipſo ſumitur loc⁹ ab vſu,qui cōiter diſtinguitur a cā finali.

Ad tertium dr̄,ꝙ equitate in cōi nō eſt vſus æqui,claudi,vel cæci, ſed vſus æq in cōi,iō ibi nō bñ arguitur ab vſu ad viſitatum,ſed ſic debet argui, æqui tate æqui claudi eſt bonū.ergo æquus claudus eſt bonus, & ſicut conſequēs eſt falſum,ita,& antecedens.

Ad quartum dr̄ , ꝙ ſi capiatur proprie pænitere,vt eſt pęnitentiam agere pro peccato commiſſo voluntarie, ſic Deum non pęnituit,ſed,ſi capiatur ſecundum ſimilitudinem,prout eſt ſimilitudinarie dolere de aliquo,ſic Deum pœnituit , & hoc modo non ſumitur hic,ſed primo modo.

Ad quintū dr̄ , ꝙ licet Beata Virgo
B & multi Sācti in propria perſona non peccauerint.tñ primi parentes peccauerunt,ratione cuius ipſi pænituerūt.

De locis Extrinſecis.

De oppoſitis Relatiue,& Locis in ipſis.

Sequit̃ de locis extrinſecis.Quid aūt ſit locus extrinſecus dictū eſt prius . Locorū aūt extrinſecorum alius eſt ex oppoſitis, ali⁹ a maiori alius a minori,alius a ſimili, alius appoſitione,alius a trāſumptione, alius ab auctoritate. Itē appoſito-
C rū quatuor ſunt ſpecies,ſcilicet oppoſitio relatiua,contraria,priuatiua,& cōtradictoria.Relatiua oppoſita ſunt quorū alterū nō poteſt ſtare ſine reliquo,& pater,& fili⁹. Locus a relatiue oppoſitis eſt habitudo vnius correlatiuorū ad alterū,et ē cōſtructiu⁹ Cōſtructiue ſic pater eſt,ergo filius eſt,& ecōuerſo.Deſtructiue,ſic pater nō eſt, ergo fili⁹ nō ē,et ecōuerſo. Loc⁹ a relatiue oppoſitis.Maxima poſito relatiuorū ponit̃,& reliquum, & deſtructo vno,deſtruit̃,& reliquum.

Poſtq̄ Auctor determinauit de locis intrinſecis, hic cōſequēter determinat
D de locis extrinſecis.Cuius rō eſt, q̄a locus eſt habitudo termini inferentis ad terminū illatū,ſed locus intrinſecus,dicit pfectiorē habitudinem illorū terminorū,q̄ locus extrinſecus,iō locus extrinſecus,ꝓponit̃ loco itrinſeco. Et q̄a oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcūt, & de vno,hēt clarior cognitio pp cognitionē alterius,& locus itrinſecus,& extrinſecus opponunt̃ iō poſt locus intrinſecus cōuenienter Auct. immediate determinat de locis extrīſecis.Et pſup poſita definitione loci extrīſeci primo diuidit locū extrinſecū p locū ab oppoſitis,a maiori a minori,a ſimili,a ꝓportione,a trāſumptione,& ab auctoritate,quarum ſpecierum definitionem,& differentiæ ſatis patebunt inferius. E

Loci extrinſeci in ſpẽs partitio

Primo ſciendum,& locus extrinſecus eſt qñ terminus inferens eſt ex ſubſtātiā termini illati, & rōne differētiæ illorū terminorū ſumit̃ virtus probatiua,argumenti, ſꝫ loco ab oppoſitis veriori mō terminus inferēs eſt extra ſubſtātiā termini illati,iō inter locus extrīſecus . Auctor prius terminat de loco ab oppoſitis , q̄a ille verius participat rōne loci extrinſeci.Et locus ab oppoſitis eſt habitu vnius oppoſitorū ad reliquum,ideo diuidi hēt ſm diuiſionem oppoſitorū,& rōne ipſorū oppoſitorū, hic diuidit oppoſitionē p quatuor ſpēs .ſ. p oppoſitionē relatiuā,contraria,priuatiua,& contradictoriā.Cui⁹ diuiſio F nis ſufficiētia,& definitiones mēbrorū ſatis patēt in Poſtpræd. Et eodē mō ſumunt̃ quatuor ſpēs oppoſitorū,q̄a qdā ſunt relatiua,alia contraria,alia priuatiua,& alia contradictoria,& inter iſta prius determinatur de relatiuis,& de loco ſumpto ab ipſis.

Quid locus extrinſec⁹ & ab oppoſitis, & quot ei⁹ ſpēs.

Scdo ſciedū,ꝙ relatiua ſūt quorū eſſe eſt ad aliud ſe hr̄e,& eſſe vnius totū refert̃ ad aliud,& ecōtra.Et pñt hæc relatiuā dupl̄r cōſiderari.Vno mō inq̄tum referunt̃ inter ſe,& ſimul ponunt̃ ieſſe & ſub forma relationis,& hoc mō ſūt ſimul natura, & ſic ab ipſis ſumit̃ loc⁹ a relatiuis,& ñ a relatiue oppoſitis alio mo-

A modo conſideratur inquantum habét inter ſe repugnantiam ad ſimul eſſe in vno ſubito reſpectu eiuſdē, & hoc mō dn̄r relatiue oppoſita, & ab ipſis hoc mō ſumitur locus a relatiue oppoſitis.

Modus arguendi a relatiuis. Tertio ſciendū eſt, ꝙ locus relatiuis eſt habitudo relatiuorū ad ſua correla tiua. Et tenet iſte locus affirmatiue, & negatiue. Affirmatiue ſic patet eſt, ergo filius eſt. Maxima. Poſito vno relatiuorū, neceſſario ponit̄ reliquum. Cui᷒ ratio eſt quia totū eſſe relatiui eſt ſe habere ad aliud, ergo ad hoc quod vnū re latiuorum habeat eſſe, oportet ſuū cor relatiuum eſſe ad, quod refert, ideo poſito vno correlatiuorum, neceſſario ponitur ſimul reliquū. Sed negatiue te-

B net ſic, pater non eſt, ergo filius nō eſt. Maxima deſtructo vno relatiuorum deſtruitur reliquum. Relatiua .n. poſita ſe ponuntur, & perempta ſe perimūt.

Modus arguendi a relatiue oppoſitis. Quarto ſciēdū eſt, ꝙ locus a relatiue oppoſitis eſt habitudo vni᷒ relatiue oppoſitorū ad reliquū, & tenet affirmatiue ſic. Soc. eſt pater Pla. ergo non eſt filius eius. Maxima. Poſito vno relatiue oppoſitorum in vno ſubo, ab eodē remouet̄ reliquum, eo ꝙ relatiue oppoſita nunq̄ pmittunt ſe in eodē ſubo reſpū eiuſdē, & inquātū oppoſita ſūt. Sed iſte locus nō tenet negatiue a negatione vnius relatiue oppoſitorū dē vno ſu

C bo ad affirmationē alterius, q̄a nō ſeq tur, Soc. nō eſt filius Pla. ergo eſt pater eius. Et iſte locus a relatiue oppoſitis eſt ſimpr̄ extrinſecus, q̄a ibi ſumitur virtus pbatiua rōne diſconuenientiæ termini inferentis cum termino illato Et locus a relatiuis ſm̄ aliquos ponit̄ extrinſecus, eo ꝙ vnum relatiuorū ſm̄ eſſe eſt extrinſecū alteri. Sed ſm̄ alios ponit intrinſecus, quia terminus inferens᷒ infert terminum illatū rōne cōuenientiæ eorum ineſſe & ſub forma relationis, & hēt reduci ad locū a deſcriptionē, q̄a vnū relatiuorū eſt definitio ne alterius, & vt dn̄r, ſolum ponit̄ hic inter locos extrinſecos cā conuenientiæ relatiuorum, & relatiue oppoſitorū, & vtraq; pars eſt ſatis probabilis.

Sed contra pdicta arguitur primo ſic. In oī loco dialectico terminos inferēs D Argū. dēt inferre terminū illatū, ſed vnū oppoſitorum nunq̄ infert aliud, ſed ſp inſert, & importat negationē & deſtructionem alterius, ergo nullus locus eſt ab oppoſitis, ꝙ eſt contra diuiſionē loci extrinſeci. Secundo ſic. Maius dr̄ cor relatiue ad minus, & econtra, & ēt ſile ad ſuum ſimile relatiue opponit̄, ergo locus maiori, a minori, & ſimili ſunt relatiue oppoſita, ergo male ponunt̄ illi loci diſtincti ab alijs, ergo prædicta diuiſio non valet. Tertio ſic. In oī loco dialectico eſt habitudo antecedētis ad conſequens, & termini inferētis ad ter minum illatum, ſed antecedens, & cōſequens ſunt relatiua inter ſe, ergo oīs E locus eſt a relatiuis inter ſe, ergo oīs lo cus eſt a relatiuis, & ſic male ponitur vnus locus ſpecialis. Quarto ſic. Nō ſe quit, pater Soc. eſt, ergo filius Soc. ē, & & tn̄ ibi arguitur ab vno relatiuorū ad reliquum, ergo iſte locus non tenet affirmatiuē. Minor patet, q̄a pater in cōi & filius dn̄r correlatiue, ergo pater, & filius eius dn̄r correlatiue, & ſic ibi arguitur a relatiuis. Quinto ſic. Non ſeq tur, Soc. eſt pater hominis, ergo nō eſt filius hoīs, & tamen ibi arguitur a relatiue oppoſitis affirmatiue, ergo illo locus non tenet affirmatiue.

Solutio F. Ad arg. Ad primū dr̄, ꝙ vnum oppoſitorū non poteſt inferre aliud affirmatiue ſed bene infert aliud negatiue, eo ꝙ negationē alterius īcludit ideo poſito vno in aliquo ſubiecto, deſtruitur reliquū in eodem ſubiecto. Ad ſm̄ dr̄, ꝙ licet maius dicatur correlatiua ad minus, & ſimile ad ſimile, tn̄ in locis à maiori minori, & à ſimili non ſumitur virtus pbatur rōne relatiue oppoſitionis, ſed rōne maioritatis, & minoritatis, & ſimilitudinis, iō illi loci diſtinguūtur a loco a relatiue oppoſitis Ad tertiū dicitur, quod antecedens, & conſequens ſm̄ illas intētiones dn̄r correlatiue inter ſe, ſed non ſemper dicuntur correlatiue ſm̄ id, ꝙ ſunt quod tamen requiritur in loco à relatiue oppoſitis, iō non

omnis

A omnis locus debet dici, a relatiuis.

Ad quartum dr̄, ꝙ Pater Soc. non dicitur correlatiue ad filium Soc. ſed tm̄ dicitur correlatiue ad filium ſuum, & licet pater in cōi dicatur correlatiue ad filium in cōi, tamen non dicit̄ correlatiue ad filium acceptum cum determinatione ſpāli ſicut pater in cōmuni iſte filius non dicuntur correlatiue inter ſe ideo ibi non arguitur per locum a relatiue oppoſitis. Ad quintum dr̄, ꝙ ibi non arguitur per locum a relatiue oppoſitis, qa Soc in antecedente, & cōſequente nō dr̄ pater, & filius reſpectu hois accepti pro eodē ſuppoſito determinato. & tamen in relatiue oppoſitis

Comparatio in relatiue oppoſitis.

B oportet quòd ſp fiat comparatio reſpectu eiuſdē, ideo bene ſequeretur a relatiue oppoſitis, Socr. eſt pater hominis, ergo non eſt filius eiuſdem hominis.

De Contrarietate, Contrarijs, & Priuatiue oppoſitis, ac ſuis arguendi Locis ſeu maximis.

Cōtrarietas eſt contrariū oppoſitio, vt alb. niger. Contrariorū, quędā ſunt mediā, vt albū nigrū inter quæ ſunt medij colores, quædam ſunt immediata, vt ſanum, & egrū circa aīal. Locus a contrarijs eſt habitudo vnius contrariorum ad

C reliquū, & tenet deſtructiue, & conſtructiue conſtructiue ſic, hoc aīal eſt ſanū, ergo nō eſt ægrū, vel hoc corpus eſt albū, ergo nō eſt nigrum. Locus a cōtrarijs. Maxima. Poſito vno contrariorū, remouetur reliquū ab eodē. Deſtructiue tenet tm̄ in cōtrarijs immediatis cū conſtantia ſubiecti, vt hoc aīal nō eſt ſanū, ergo eſt ęgrū. Locus a cōtrarijs immediatis. Maxima Remoto vno cōtrariū īmediatorum, ponit̄ reliquū manēte ſubiecto priuatiue oppoſita ſūt q̄ hēt fieri circa idē ſubiectū tpe determinato, & ordine irreſſibili, vt cæcitas, & viſus circa oculū, Locus a priuatiue oppoſitis eſt habitudo priuationis ad habitū, vel habitus ac priuationē, & tenet cōſtructiue, & deſtructiue, cōſtructiue, vt So. eſt vidēs, ergo nō ē cæc⁹, vel ē cæcus, ergo nō ē vidēs. Loc⁹ a priuatiue oppoſitis. Maxima. Poſito vno priuatiue oppoſitorū, remouet̄ reliquū ab eodē. Deſtructiue vero n̄ tenet niſi cū cōſtātia ſubi, tpe determinato a natura. Catul⁹. n. leonis nō ē cæcus, neq. vidēs ante nouū diē. Et puer nō dr̄ edētulus, neq. pētul⁹ ante tēpus determinatū a natura. D

E

Poſt̄ Auctor determinauit de relatiue oppoſitis, hic conſequenter determinat ad loco contrarijs, & conſequēter de loco a priuatiue oppoſitis. Et pro cognitione loci a contrarijs, primo definit contrarietatem, & deinde contraria, vnde, contrarietas eſt contrariorū, oppoſitio vel repugnantia, vt repugnātia albi, & nigri: Contraria vero ſunt formæ ſub eodem genere maxime repugnantes q̄ mutuo ab eodem ſubō ſe expellunt, cui viciſſim inſunt, niſi alterum inſit a natura, vnde dupliciter ſūt contra quædam ſunt mediata, inter q̄ cait medium eiuſdem gn̄is, participas rōne vtriq. extremorum vt inter albū, & nigrum ſcribit rubeū, & alij medij colores, alia ſunt immediata, inter q̄ non cadit mediū eiuſdē gn̄is, & neceſſe eſt ſp alterū eorū verificari de proprio ſubō ipſorum, vt ſanum, & ægrum ſunt contraria immediata ꝑ carentiam medij, vel per participationem licet bene habeant medium per abnegationem, quia de lapide poteſt vtrunq. verè negari. Et ab vtriuſq. illorum contrariorū ſumitur locus dialecticus. F

Quid ſit contrarietas.

Primo ſciēdū, ꝙ locus a cōtrarijs eſt habitudo vnius cōtrariorū ad reliquū, Et tenet affirmatiue ſic. Socr. eſt ſanus, ergo So. nō eſt æger. Maxima, poſito vno cōtrariorū aliquo ſubō, ab eodē remouet̄ alterū. Cuius rō eſt, qa cōtraria deſtruuntur ſe mutuo & ſe expellūt ab

Modus arguēdi ꝑ locū a cōtrarijs affirmatiue.

eodem

A eodem ſubiecto, & ꝙ vnum importat negationē alterius, ideo poſito uno in vno ſubiecto, neceſſario remouetur reliquū. Et non ſolum valet affirmatiue iſte locus arguendo tantum ab vno cōtrariorū, ſed etiam a plurib. cōtrarijs, ponēdo plura cōtraria in conſequēte, vt iuſtitia eſt virtus, ergo iniuſtitia eſt vitium, & propter hoc iſte locus vocatur a contrarijs in plurali numero.

Duæ cōditiones ad recte arg. per locum a contrarijs.

Secundo ſciendū, quod iſte locus in contrarijs immediatis tenet negatiue duab. cōditionibus obſeruatis. Prima eſt ꝙ ponatur conſtantia ſubiecti defectu cuius non ſequit, Adā non eſt æger, ergo eſt ſanus. Secunda conditio eſt, ꝙ B arguat reſpectu ſubiecti, determinati, defectu cuius non ſequit, iſte lapis eſt, & nō eſt ſanus, ergo eſt æger, & q̃a eſt determinatū ſubiectū illorū cōtrariorū ſed poſita conſtātia ſubiecti determinati, ſp valet negatiue, vt arguēdo ſic, aīal eſt, & non eſt ſanū, ergo eſt ægrū. Maxima, deſtructo vno cōtrariorū immediatorū in ſubiecto determinato exiſtente, ponitur reliquū, eo ꝙ reſpectu illius ſubiecti neceſſe eſt ſp eſſe aliquod illorū contrariorū. Sed in contrarijs mediatis iſte locus nō tenet negatiue, niſi poſita cōſtātia ſubiecti determinati cū abnegatione vnius contrariorum, & oīum intermediorū, vt hic. corpus mixtū eſt, & C nō eſt albū, nec medio colore coloratū, ergo eſt nigrū. Maxima, Remoto vno cōtrariorū, & oīb. itermedijs a ſubiecto determinato, neceſſe ē ponere reliquū.

Priuatiue oppoſita.

Tertio ſciendū, ꝙ priuatiue oppoſita ſunt q̃ habent fieri circa idē ſubiectū ordine irregreſſibili, & tpe determinato a natura ut viſus, & cecitas circa oculū. Et intelligitur hæc definitio de priuatiue oppoſitis perfecta priuatione, in quib. priuatio negat habitum, & principia habitus ſimul, & non de illis, quæ opponuntur priuatiue priuatione imperfecta, in quib. priuatio negat habitū tm̄, & relinquit principia habitus, vt motus, & quies ſciētia, & ignorātia, q̃a in illis pōt eſſe regreſſus de priuatione in habitū, vt de quiete ſit regreſſus in motū. Sed priuatiue, oppoſita accepta cōiter definiūt ſic priuatiue oppoſita ſunt, quorū vnū dicit negationē alterius cū aptitudine ad ipsū. Cuius ratio eſt, quia priuatiue oppoſita ſunt habitus, & priuatio. priuatio aūt dicit negationem habitus cum aptitudine ad ipſum, vt cæcitas reſpectu viſus. D

Locus argū. a priuatiue oppoſitis.

Quarto ſciendū eſt, ꝙ locus a priuatiue oppoſitis eſt habitudo priuationis ad habitū, & econtra. Et tenet affirmatiue ſic. Soc. eſt videns, ergo nō eſt cæcus maxima. poſito habitu in ſubiecto remouet priuatio eius ab eo, eo qđ vnū illorū importat ſp deſtructionē alteri⁹ & remotionē. Et tenet negatiue, poſita E cōſtātia ſubiecti determinati, & determinato tpe, in quo dēt eſſe habitus, vt ſocrates eſt, & nō eſt vidēs, ergo eſt cæcus. Maxima. Deſtructo vno priuatiue oppoſitorū i ſubiecto apto nato, & tpe determinato, neceſſario ponit reliquū. Sed non ſequitur Antichriſtus non eſt vidēs, ergo eſt cæcus, quia non ponitur conſtantia ſubiecti, ne ſequitur, lapis eſt & non eſt vidēs, ergo eſt cæcus, q̃a non arguitur reſpectu ſubiecti determinati, ꝙ aptū natū ſit ad ſuſcipiēdū habitū vel priuationē. nec ſequit. puer nouiter natus eſt, & non hēt dētes, ergo eſt edentulus, q̃a ibi ponitur tp̄s determinatum ipſius habitus, q̃ tn̄ in cōditiones requiruntur ad debite arguendum F negatiue per locum a priuatiue oppoſitis. Sed contra prædicta arguit primo ſic. aliquod animal eſt medio modo ſe hn̄s inter ſanum, & ægrū, ꝙ dr̄ corpus neutrum, ergo inter ſanum & ægrum eſt corpus medium per participationē, ergo male dr̄, ꝙ contraria immediata ſunt ſanum, & ęgrum. Scdo ſic. Poſito ſcuto pro media parte albo, & pro media parte nigro, non ſequit hoc ſcutum eſt albū, ergo non eſt nigrum, q̃a ſimul eſt album & nigrum, ergo locus a contrarijs non tenet affirmatiue. Tertio ſic. Non ſequitur, hoc lignū eſt & non eſt ægrum, ergo eſt ſanū, & tn̄ eſt ſubiectum determinatum, cū ſit vnum ens in numero, ergo locus a contrarijs im-

A mediatis non tenet negatiue. Quarto ſic. Non ſequitur, homo mouetur, ergo nō quieſcit, quia homo motus in naui mouetur, & quieſcit, & tamē ibi arguitur a priuatione oppoſitis affirmatiuę, ergo ille locus non tenet conſtructiue. Quinto ſic. Non ſequitur, dormiens, eſt nō videns, ergo eſt cæcus, dato ꝙ ponātur omnes conditiones prius poſitę, ergo locus a priuatiue oppoſitis nō tenet negatiue poſitus illis circunſtantijs.

Ad argumēta. Ad primū iſtorū dr̄, ꝙ ſi cōderatur ſanū, & ægrū quātū ad diſpoſitionis pręcedētes ſanitatē, & ægritudinē, vel quātū ad operationes ſequētes, B ſic inter ſimpliciter ſanū, & ſimpliciter ægrū datur mediū, qđ dr̄ neutrū, ſed illud non eſt eiuſdē generis proprij cum extremis, ſed ſic cōſiderētur ſanū, & ægrum formaliter, vt ſanū dicit ad æquationē humorū, & ægrū in inæquationē, inter ipſa nō eſt mediū, quia inter ęquale, & inæquale nō pōt dari mediū ideo ſunt contraria immediata. Ad ſm̄ dr̄ ꝙ ſcutū pro media parte albū, & per media parte nigrum ſimpliciter album, nec ſimpliciter nigrum, quia non eſt vnum coloratū in eſſe colorati. iō antecedens argumenti eſt falſum ſicut & conſequens. Ad tertiū dr̄, ꝙ ibi non arguit reſpectu ſubiecti determinati, qa C licet hoc lignum ſit ſubiectū determinatū in numero, tñ non eſt ſubiectum determinatum illorum contrariorū, ſ. ſani, & ęgri. Ad quartum dr̄, ꝙ licet homo motus in naui moueatur ſecundum motum alterius & per accidens, nō tñ mouetur motu proprio, & per ſe, ſed quantum ad motum proprium quieſcit, & eo modo, quo mouetur motu alterius non quieſcit, quiete oppoſite motui alterius. Ad quintum dr̄, ꝙ ſi capiatur non videns vt negat actum videndi, ſic dormiens eſt, non videns, ſed ſic videns non opponitur priuatiuæ cæco, ſed, ſi capiatur vt negat habitum viſus, vt opponitur cæco, ſic dormiens non eſt non videns, quia habet habitum potentiæ viſiuæ, ideo antecedens eſt falſum, ſicut, & conſequens.

hoc modo mouentur planetæ motu raptus.

D

De contradictione, ipſiusq; locis.

Cōtradictio eſt oppoſitio cuius, ſcđm ſe nō eſt mediū, inter eſſe. n. & nō eſſe nō eſt mediū. Locus contradictorie oppoſitis eſt habitudo vnius cōtradictorie oppoſitorū ad reliquū, vt Soc. ſedere nō eſt verū, ergo Soc. nō ſedere eſt falſū. Maxima, ſi vnū cōtradictorie oppoſitorū eſt verū, reliquū eſt falſū, et ecōuerſo. Sūt aūt & alio oppoſita q̄ dicūtur diſperata quæ nō ſūt oppoſita ſcđm aliquod genus p̄dictæ oppoſitionis, ſed ſūt diuerſa, vt hō & E aſinus, & a talib. ſumit argumētū ſic. Soc. eſt hō, ergo nō eſt aſinus, locus a diſperatis. Maxima, De quocūq. ad vnum diſperatorum abſtractiue, ab illo remouetur reliquum. Dicitur notanter abſtractiue, quia ſi concretiue ſumerentur, tunc non ſequeretur, quia non ſequitur, hoc nō eſt albū, ergo nō eſt quātū, ſed bene ſequitur, hoc eſt albedo, ergo non eſt quantitas.

Poſtquam Auctor ſuperius determinauit de locis a cōtrarijs, & priuatiuis, hic conſequenter determinat de locis contradictorijs, & conſequenter de locis a diſperatis, & ad cognoſcēdum locum a cōtradictorijs, primo ſic definit contradictionem dicens, ꝙ cōtradictio eſt oppoſitio cuius ſecundum ſe nō eſt dare medium, & ratio eſt, quia contradictio eſt oppoſitio contradictoriū, ſed in contradictorijs vnū eſt ens, & aliud ſimpliciter non ens, quia vnum importat ſimpliciter negationem alterius, vt homo, & nō homo, ſed inter ens & nō ens non poteſt dari medium, quia omne, quod eſt vel apprehenditur, vel eſt ens, vel aliud ab ente, ideo in contradictione non poteſt dari medium. & hoc conuenit ſibi ſecundum ſe, inquantum eſt prima oppoſitionum, & non parti-

Quid contradictio. F

ci pa-

A cipatione ab aliqua oppoſitione priori ideo per hoc ipſa differt ab alijs.

Primo ſciendum, ꝙ duplex eſt contradictio, quędam eſt contradictio ꝓpōnum, & de ꝓpōnib. contradictorijs ſatis determinatum eſt in primo tractatu Alia eſt contradictio terminorum, de qua determinatū eſt in poſt ꝑdicamentis. Et ſunt termini contradictorij, quorū vnus dicit ſimplicē negationē alterius, vt hō, & non hō ſedet, & nō ſedet, & ſic de ſimilib. & ſm vtranq. contradictionē ſumit locus dialecticus, & vtriq. conuenit definitio prius poſita. Sed in cōtradictione ꝓpoſitionū debet argui reſpectu horū ꝑdicatorū, verū, ꝙ falſū, in alia aūt arguit ab affirmatione vnius contradictoriorum ad negationem alterius de aliquo ſubiecto, vel econtra.

B

Loc⁹ argu. a cōtradictorijs.

Scdo ſciēdū, ꝙ locus a cōtradictorijs eſt habitudo vnius cōtradictoriorū ad reliquū. Et tenet affirmatiue ſic Socratem currere eſt verū, ergo Socratē non currere eſt falſum. Maxima, Si vnū cōtradictoriorū eſt verū, reliquum eſt falſum. Et in terminis cōtradictorijs ſic, Socrates eſt hō, ergo Socrates non eſt non hō. Maxima, poſito vno contradictoriorū in aliquo ſubiecto neceſſario remouetur reliquū, qa vnū importat ſimplicē negationē alteri⁹, iō non poſſunt de eodem verificari, Et tenet negatiuē iſte locus formādo argumenta, & maximas ꝑ oppoſitū ad ꝑcedētes. Et nō ſolū valet iſte locus in ſimplici cōſequētia, ſed ēt valet in cōſequentia ecōtrario, q̄ eſt, qñ in aliqua cōſequētia ex antecedēte ſequit conſequens, & ex oppoſito cōſequentis infert oppoſitū antecedentis, vt hic; ſi hō eſt, aial eſt, ergo ſi non eſt aial, non eſt hō Sed ſm iſtū locū non valet conſequentia in ipſo, quę eſt, qñ in aliqua conſequentia ex oppoſito, antecedentis infert oppoſitum conſequentis. ſed iſta conſequentia ſolū tenet in alijs oppoſitis a contradictorijs, vt bene, ſequitur, ſi iuſtitia eſt, virtus eſt. ergo, ſi iniuſtitia eſt, vitium eſt.

C

Tertio ſciendum, ꝙ diſperata ſūt illa q̄ de ſe inuicem non pñt verificari, vt homo, & aſinus. Et dñr diſperata a dis D ꝙ eſt diuiſum, & ſeparatus, tātū quaſi diuerſa entia adinuicē ſeparata rōne cuius nō poſſunt de ſeinuicē verificari qa in vera ꝑdicatione requirit ꝑdicatū in eſſe ſubiectū, & oīa generaliter eo mō, quo nō poſſunt verificari de ſeinuicē dicunt diſperata. Et ſi aliqua vno mō verificent, & alio mō non; vt quātitas, & qualitas in cōcreto de ſe inuicē verificātur, vt dicēdo, quale eſt q̄tū, & in abſtracto non verificant, ſolū ſunt diſperata eo mō, quo de ſe inuicem non verificātur. ſ. in abſtracto, & non ſunt diſperata in concreto, quia nō ſunt hoc modo ſeparata ſecundum prędicationem.

E

Locus a diſperatis affirmatiue, non tantū valet.

Quarto ſciendum, ꝙ locus a diſperatis eſt habitudo vni⁹ diſperatorū ad reliquū. Et tenet affirmatiue ſic, Soc. ē homo, ergo Soc. non eſt aſinus. Maxima, Cuicūq. cōuenit vnū diſperatorū ab eo dē remouet reliquū. Cui⁹ rō ē, qa diſperata nō pñt de ſe inuicē verificari iō nō pñt de eodē tertio vere ꝑdicari, qa, ſi vere ꝑdicarent de aliquo tertio, poſſet aliquo mō de ſe inuicem ꝑdicari, ſed non tenet iſte locus negatiue, qa nō ſequit. Socrates non eſt aſinus, ergo eſt equ⁹.

Sed contra ꝑdicta arguit primo ſic. Inter eſſe, & nō eſſe q̄ ſūt cōtradictoria eſt cōtradictio media, ēt relatio illorū extremorū, ergo iter cōtradictoria pōt dari mediū, & ſic male dr ꝙ in cōtradictione nō eſt dare mediū. Scdo ſic. Nō ſequit, pluuiā eſſe cras nō eſt verū, ergo pluuiā cras nō eſſe ē falſū, qa nul'ū illorū, cras pluet, & cras nō pluet, ē verū vel falſum, ergo locus a contradictorijs non tenet negatiue. arguēdo i ꝓpoſitionib. contradictorijs. Tertio ſic. Nō ſequitur, homo eſt animal, ergo homo non eſt animal, & tamen ibi arguit in terminis contradictorijs, ergo iſte loc⁹ non tenet affirmatiue in terminis cōtradictorijs Quarto ſic Oīa oppoſita continent ſub aliquo genere oppoſitionis ſed nihil eſt in genere, quin ſit ī aliqua eius ſpecie, ſed diſperata ſunt oppoſita, ergo continētur ſub alijs oppoſitis, & ſic male hic ſeparant ab alijs. Quinto

F

A ſic. Non ſequitur, homo eſt pater, ergo non eſt dñs, & tñ ibi arguitur a diſperatis affirmatiue quia pater & dominus ſunt ſpẽs relationis abinuicem ſeparatę ergo ille locus non tenet affirmatiue.

Solutio

Ad argumenta. Ad primum iſtorum dr̃ quod licet inter eſſe, & non eſſe, & inter alia contradictoria ſit medium ſecundum rõnem, vt eſt contradictio, vel relatio medians, tñ inter ipſa nullum eſt medium ſecundum rem, & de quo non verificet vnum extremorum. Ad ſecundum dr̃, ꝙ eodem modo, quo ponit̃ nõ eſſe verum, cras pluuiam eſſe, eo modo ſequitur, cras pluuiam non eſſe, non eſſe verum, qa nullum illorum eſt determinate verum, eo ꝙ ſunt de futuro contingent. B ſed ſi vnum ponat̃ falsũ determinate, aliud põt poni verũ determinate, & ſic ibi põt valere locus a contradictorijs. Ad tertiũ dr̃, qđ ibi termini contradictorij ſubijciuntur, & arguendo per iſtum locum debet ſemp predicari ideo ibi non debite arguitur per locum a contradictorijs. Ad quartum dr̃, quod licet diſperata virtualiter includãt aliq̃ oppõtionẽ, eo quod ſunt diuiſa, & oĩs diuiſio & diſtinctio ſecundum Boethũ in oppoſitione fundatur, tñ non ſunt oppoſita formaliter, quantum ad ſuas formas proprias, ideo aliter ſumitur locus ab ipſis quam ab alijs oppoſitis. Ad C quintum dr̃, quod licet, dominus, & pater in abſtracto, & ſecundum ſuas eſſentias ſint ſpecies ſeparatæ, tamen in cõcreto & ſecundum eſſe in ſubiecto non ſunt adinuicem diſperata, quia illo modo non ſemper inter ſe ſeparantur.

In particulari raſtitu.

De Maiori, ac Minori, atq. Similitudine, ac proportione, & ipſarum Locis ac Diſcrimine.

Maius, ꝓut hic ſumit̃, eſt illud qđ ſupponit̃ alij in potentia, vel in virtute. Minꝰ aũt eſt quod ſupponitur illi. Locus a maiori ẽ habitudo maioris ad minus, & eſt ſp deſtructiuus, vt Rex non p̃t expugnare hoc caſtrũ, ergo nec miles. Locus a maiori, maxima. Si illud quod magis videtur ineſſe non ineſt, nec id qđ D minus videtur ineſſe erit. Locus a minori ẽ habitudo minoris ad maius, & eſt ſemper conſtructiuus, vt Argũ. miles põt expugnare caſtrũ, ergo & rex. Locꝰ a minoris maxima. Si id ꝙ minus videtur ineſſe ineſt, & id quod magis videtur ĩeſſe, inerit.

Similitudo eſt conuenientia rerum penes ſpẽm, vel eſt rerum differentium eadem qualitas. Locus a ſimili eſt habitudo vnius ſimilis ad reliquũ, & tenet cõſtructiue, & deſtructiue, conſtructiue ſic, ſicut riſibile ineſt hoĩ ita hinnibile ineſt equo, ſed riſibile ĩeſt vt ꝓpriũ hoĩ ergo hĩnibile ĩeſt vt ꝓpriũ equo. E Locus a ſimili maxima. De ſimilib. idẽ ẽ iudiciũ, vel ſi vnus ſimile ĩeſt & reliquũ. Deſtructiue ſic, Sicut in ẽ riſibile hoĩ, ſic ineſt hinnibile equo, ſed riſibile non ineſt hoĩ vt genus, ergo hinnibile non ineſt equo ut genus. Locꝰ a ſimili. Maxima. Si unũ ſimile non ineſt, nec reliquũ.

Proportio eſt rerũ differẽtiũ eadẽ habitudo. Locus a proportione eſt habitudo unius ꝓportionabiliũ ad reliquum, ut ſicut ſe hẽt rector nauis ad nauem, ita ſe habet rector F ſcolarium ad ſcolas, ſed rector nauis eſt eligendus non ſorte, ſed arte ergo rector ſcolarium eſt eligendus non ſorte, ſed arte. Locus a ꝓportione Maxima, de ꝓportionabilies idem eſt iudiciũ. Differt aũt locus iſte a loco a ſimili, quia in loco a ſimili accipitur cõparatio ſecundum ſimilitudinem inhærentiæ, in loco autem a proportione accipit̃ comparatio ſecũdum habitudinẽ.

POſtquã Auctor determinauit de locis ab oppoſitis, hic conſequẽter determina de locis a maiori, a minori, a ſimili, & a proportione qui hñt inter ſe conuenientiam, & ad cognoſcendum

locum

A locum a maiori & minori, primo ex plicat qd ſit maius & minus. Vnde maius poteſt capi dupliciter, vno modo ꝓprie pro illo, quod ſuperponitur alteri in potentia, vel virtute quãtum ad aliq̃ operationem, vt Rex ſuperponitur militi, & ecõtra Minus eſt quod ſupponitur alteri in potentia, vel virtute quantum ad aliq̃ operationẽ vt comes Regi. Alio modo dicitur maius quod excedit alterum in potẽtia & virtute quãtũ ad verificationẽ locutionis, eo φ habet maiorẽ habitudinem ad aliud extremũ propoſitionis quod maius ſibi videtur conuenire q̃ alteri Et econtra. Minus eſt quod ſupponit alteri in potẽ

Quid maius ac min⁹

B tia & virtute quãtum ad verificationẽ locutionis, eo quod minus videtur conuenire cum altero extremo propoſitionis quam ipſum maius, ſicut miles minus conuenit cum illo accidente, debellare caſtrum quam Rex, & hoc vltimo modo ſumuntur hic maius, & minus.

Modus arguẽdi ꝑ locũ maiori ad min⁹ & econtra.

Primo ſciendum eſt, φ locus a maiori eſt habitudo maioris ad minus. Et tenet negatiue tñ, & nõ affirmatiue. Vt Rex non põt debellare ciuitates, ergo nec miles. Maxima, Si illud φ magis videt ineſſe non ineſt, nec illud φ minus & econtra. Locus a minori eſt habitudo ipſius ad maius. Et tenet affirmatiue tñ & non negatiue, vt comes põt

C vincere ciuitatẽ, ergo & rex. Maxima, Si illud quòd minus videtur ineſſe ineſt, & illud quod magis. Et in iſto loco poteſt argui tripliciter. Vno modo comparãdo duo ſubiecto ad vnum prędicatum vt in exemplo dato Secundo modo comparando vnum ſubiectum ad duo pdicata. vt Rex poteſt debellare ciuitatẽ, ergo põt debellare caſtrũ. Tertio modo, comparando duo ſubiecta ad duo prędicata, vt miles poteſt debellare ciuitatem, ergo rex poteſt debellare caſtrum. Et ſimiliter variantur argumenta tripliciter in locis a maiori, a ſimili, & a proportione.

Similitudo et ad eã requiſita.

Secundo ſciendum eſt φ ſimilitudo eſt rerũ drũm eadem qualitas. Et non ſufficit ad ſimilitudinẽ eadẽ qualitas ĩ gñe, qa ſi albũ, & nigrũ eſſent ſimilia, D nec requirit eadẽ qualitas in numero, quia res differẽtes in numero ſp hñt diuerſas qualitates in numero, qa accidens variatur ſm numerũ ſui ſubiecti, ſed acquiritur eadẽ qualitas in ſpecie, ſicut duo alba dñr ſimilia. Et non capit hic ſimilitudo proprie ſolum ꝓ ſimilitudine accidẽtali, q̃ eſt rerũ differẽtium vna qualitas accidẽtalis, ſed capitur generaliter tã pro ſimilitudine accidentali, q̃ eſſentiale, vnde ex definitione ſcdicta patet, φ vbicunq; eſt ſimilitudo, ibi eſt diſſimilitudo, qa ſimilitudo eſt rerũ differentiam, & res differentes ſemper habent diſſimilitudinem inter ſe.

F Tertio ſciendum φ locus a ſimili eſt habitudo vnius ſimiliũ ad reliquum. Et tenet affirmatiue, & negatiue. Affirmatiue ſic ſicut aial ineſt hoi, ſimiliter ineſt equo, ſed ineſt hoi, vt genus, ergo ineſt equo, vt genus. Maxima. De ſimilib. ſimile eſt iudiciũ, & rõ eſt, qa qcqd conuenit vni ſimiliũ inquãtum eſt ſimile, et conuenit alteri. quia, ſi nõ ſibi conueniret in hoc eſſet diſſimilitudo, & per iſtũ locum dẽt argui ſp a ſimilib. inquantũ ſimilia ſunt, & non inquãtum diſſimilia. negatiue autem ſic tenet, Soc. non eſt hinnibilis, ergo Plato non eſt hinnibilis Maxima, quicquid remouetur ad vno ſimilium inquantum ſunt ſimilia, & a reliquo.

Locus a ſimili affirmatiue & negatiue.

E Quarto ſciẽdũ qd ꝓportio eſt rerum differentiũ reſpũ alicuius eadẽ cõparatio, vel habitudo, ſicut cõparatio duorũ ad quatuor, & triũ ad ſex eſt ſimilis comparatio, quia vtrobiq; cõparatur medietas ad ſuũ totũ. Et locus a ꝓportione eſt habitudo vnius ꝓportionabiliũ ad reliquũ, & tenet affirmatiue ſic, ſicut ſe habent quatuor, ad duo, ita ſex ad tria, ſed quatuor ſunt dupla duorũ, ergo ſex ſunt dupla triũ. Maxima de ꝓportionabilib idẽ eſt iudiciũ. Et tenet negatiue ſic, ſicut ſe habẽt duo ad tria, ita quatuor ad ſex, ſed duo nõ ſunt dupla triũ, ergo quatuor nõ ſũt dupla ad ſex. Et per iſtum locum põt argui a cõmutatã ꝓportione hoc mõ, ſicut ſe ha

Quid ꝓportio, & de modo argu.

A bẽt duo ad quatuor, ita tria ſe hābẽt ad
ſex, ergo cōmutādo proportionē ſicut
ſe hēbt duo ad tria, ita quatuor ad ſex;
ſed duo excedunt medietatē triū, ergo
quatuor eſt pluſquā medietas ſenarij.

Sed cōtra prædicta arguitur primo
Argū. ſic. Deus non pōt peccare, ergo hō nō
pōt peccare, & tñ ibi arguitur per locū
a maiori negatiue, ergo ille locus nō te
net negatiue. Scdo ſic. Nō ſequitur, Soc.
pōt portare decē libras, ergo pōt por-
tare centum, vel poteſt trahere paruā
nauem, ergo, & magnam. & tamen ibi
arguit a minori ad maius affirmatiue,
ergo ille locus non tenet affirmatiue.

Tertio ſic. Similitudo non eſt quali-
tas, ſed relatio, ergo non eſt rerū diffe
B rentium eadē qualitas. Quarto ſic. Nō
ſequit, ſicut oculus eſt in corpore, ita
ītellectus in aīa, ſed oculus eſt pars in-
tegralis corporis, ergo intellectus eſt
pars integralis animę. & tñ ibi arguit
per locum a ſimili affirmatiue, ergo il
le locus non tenet affirmatiue. Quin-
to ſic. Non ſequit, ſicut ſe habet ſonus
ad auditum, ita color ad viſum, ſed ſo-
nus ab auditu percipitur in tenebris,
ergo color a viſu percipitur in tene-
bris, & tamen ibi argitur per locum a
proportione affirmatiue, ergo ille lo-
cus non valet affirmatiue.

Ad argumenta. Ad primū dr̃, ꝙ ibi
Solutio non arguitur a maiori negatiuę, qa li-
C cet Deus excedat hoīem quantum ad
virtutem operandi, non tñ excedit ip-
ſum quantum ad conuenientiā, & ha
bitudinē cum illo extremo locutionis,
quod eſt peccare, ideo nō eſt maius in
virtute quantum ad verificationē locu
tionis reſpectu illius extremi, quia nō
ſibi magis videtur ineſſe q̃ homini, qa
ſibi nullo modo conuenit. Ad ſecundū
dr̃ ſimiliter, quod ibi non arguit a mi-
nori, quia non arguitur ab illo quod
minus videtur ineſſe, uel quod hẽt mi
norem apparentiā veritatis. Ad tertiū
dr̃ ꝙ licet ſimilitudo non ſit formaliter
qualitas, tñ dr̃ qualitas materialiter, qa
qualitas eſt materiale fundamētū eius,
& vnitas ſpecifica qualitatis eſt eius
proximum fundamentū. Ad quartum D
dr̃, ꝙ ibi non arguitur a ſimilibus inq̃- Conueniunt oculus, & ītelle
tum ſimilia ſunt. ideo non arguit per
locū a ſimili. In hoc n. conueniūt ocu-
lus & intellectus, quia vterq; dr̃, pars,
ſed in hoc differunt & hābẽt diſſimili
tudinē, qa oculus eſt pars quātitatiua,
& integralis, intellectus vero pars po-
teſtatiua. vnde non ſequitur, habent ſi-
militudinē in aliquo, ergo habent ſimi
litudinem in iſto. niſi arguitur ſp ma-
nēdo in ratione ſimilitudinis. Ad quin
tum dr̃, quod ibi non arguitur a pro-
portionalib. in quantum habent pro-
portionē, ſed inquantum hābẽt diſpro
portionem, quia color & ſonus in hoc
habent proportionem, quod vterq; eſt
ſubiectū vnius, ſenſus, ſed hābẽt diſpro E
portionem, & diſſimilitudinem in mo
do quo ſentiūtur ab ipſis ſenſib. quia
color non diffunditur ad viſum, niſi
per medium illuminatum, ſonus vero
diffunditur ſine lumine per medium,
quod poteſt faciliter moueri, & rare fie
ri, ſicut per aerem, vel per ignem.

De duplici tranſumptione, & autoritate & ſuis locis.

Trāſumptio eſt duplex. Quędā
enim eſt, qñ dictio vel oratio ſigni
ficans vnum, tranſumitur ad ſigni F
ficandū aliud, ꝓpter ſimilitudinē
aliq̃ in eis repertā, ut ridere tran-
ſumitur ad ſignificādū florere, cū
dr̃ pratū ridet. Oratio aūt trāsfer-
tur cum dr̃, litius aratur pro ope-
ra perditur, ſicut ſolet dici alicui
qui in caſsū laborat, & iſta trāſum
ptio pertinet ad Sophiſticū, & nō
ad dialecticū. Eſt alia trāſumptio,
vt quando ſumit̃ nomen magis no
tum, pro alio minus noto, vt ſi de-
beat probari, quod Philoſophus
non inuidet, & fiat translatio ad
hoc nomen ſapiens, dicēdo ſapiēs
non inuidet, ergo Philoſophus nō
inuidet, & iſta pertinet ad Dia-

lecti-

A lecticũ. Locus a trãſumptione eſt habitudo trãſupti vnius ad aliud vt ſapiens non inuidet, ergo Philoſophus non inuidet. Locus a tranſũptione. Maxima. Quod alicuius cõuenit ſub noĩe magi noto, eiſdẽ conuenit ſub noĩe minus noto. Differt aũt locus iſte a loco a noĩs interpͣtatione accipiẽ definitio ſiue deſcriptio noĩs, vel expoſitio eius, vt Philoſophus exponiẽ ꝑ hoc qđ dico amator ſapiẽtiæ in loco aũt a trãſũptione nõ accipiẽ expoſitio nominis, ſed ꝓ vno noĩe minus no-
B to, ſumitur aliud magis notum vel aliqđ aliud, per quod facile ꝓbaẽ.

Auctoritas, vt hic ſumitur, eſt iudiciũ ſapiẽtis in ſcĩa ſua vñ à rei iudicio ſolet denominari locus iſte. Locus ab auctoritate eſt habitudo ipſius auctoritatis ad id ꝙ per eã ꝓbatur, & tenet cõſtructiue ſolũ, vt Aſtronomus dicit, cęlum eſſe volubile: ergo cęlũ eſt volubile. Locus ab auctoritate. Maxima. Vnicuiq. experto in ſua ſciẽtia eſt credẽdũ.

Poſtq̃ auctor prius determinauit de
C locis a maiori, a minori, a ſimili, & a ꝓportione, hic cõſequenter determinat de locis tranſumptio, & ab auctoritate. Et ꝓ cognitione loci a tranſumptione hic Auctor primo diuidit trãſũptionẽ dicens, ꝙ duplex eſt tranſumptio, vna eſt, qñ dictio, vel orõ ꝓprie vnũ ſignificãs trãſumiẽ ad ſignificandũ aliud pp aliq̃ ſimilitudinẽ in ipſis repertam, vt ridere proprie ſignat actũ oris, & trãſumitur per quãdã ſimilitudinẽ ad ſignificandum floritionem prati, quia vtrobiq; eſt ſimilitudo lætitiæ, alia eſt, quando res ſignificata ſub nomine minus noto, iterũ ſumitur ſub nomine magis noto, vt ſi ponatur ſapiens pro Philoſopho, & differunt iſtæ duę trãſũptiones, quia in prima ſumitur vna vox pro diuerſis rebus, in ſecunda vero ſumũtur diuerſæ voces pro vna re tantum, & a
D prima trãſumptiõne ſumitur locus ſophiſticus, & a ſecunda dialecticus ideo de ſecunda eſt ſolum hic ad propoſitũ.

De multiplici trãſumptione.

Vbi primo ſciendum, ꝙ locus a trãſumptione ẽ habitudo vnius nominis magis noti ad aliud nomen minus notum. Et tenet quatuor modis, primo ſubijciendo nomen magis notum affirmatiue, vt ſapiens currit, ergo Philoſophus currit. Maxima, quicquid conuenit alicui ſub noĩe magis noto ſibi conuenit ſub nomine minus noto. Cuius ratio eſt, quia nomen magis notum, & minus notum in tranſumptione dicũt idem realiter & conuertibiliter, ideo quicquid verificatur de vno, ẽt verifica-
B tur de alio, & de quocunq. prędicatur vnum ſiue affirmatiue, ſiue negatiue, ẽt & reliquũ ſecũdo modo tenet prædicãdo affirmatiue, tertio ſubijciendo negatiue, quarto prædicando negatiue. Et poſſunt formari argumenta & maxime, vt prius dictum eſt.

Modus arguendi a trãſũptione quadruplex

Scdo ſciendum, ꝙ ſm aliquos locus a tranſumptione ponitur locus intrinſecus. Cuius rõ eſt, qa nomẽ magis notũ, & nomen minus notũ, in trãſũptione dñt idem realiter conuertibiliter, & propter illam vnitatem, & identitatẽ, rei ſignificatæ valet conſequentia ab vno ad reliquum, iõ terminus inferens
F in iſto loco rõne conuenientiæ, & non rõne diſconuenientiæ, hẽt virtutem inferendi terminum illatum. Sed ſm Boethum, & Petrum Hiſpanum hic poniẽ locus extrinſecus quia licet in trãſũptione nomen magis notum, & nomẽ minus notum eandum rem importẽt, tñ ſumitur probabilitas ex parte nominis magis noti, inquantum eſt magis notum, & quòd ſit magis notũ alio nõ eſt ex parte rei ſignificatæ, ſed ex parte modi, ideo terminus inferens, ſm quòd ab eo ſumitur virtus probatiua, eſt extrinſecus termino illato, quia terminus inferens, vt eſt magis notus quã terminus illatus ſub tali ratione differt ab ipſo, & ſibi eſt extrinſecus, & vtraq. opinio, ſatis videtur probabilis.

Oppoſitio Boethus, & Pe. Hiſ.

A Tertio ſciendũ, ꝙ auctoritas eſt iudiciũ, ſiue dictũ ſapientis in ſua ſciẽtia experti, vt cum Aſtronomus iudicat Solẽ eſſe maiorẽ tota terra, hæc propoſitio ſic iudicata, vel dicta ab Aſtronomo dr̃ auctoritas eius, ſic ꝙ eſſe dictũ vel iudicatum a tali ſapiente quod relinquitur in tali propoſitione eſt formale auctoritatis. Vnde pp̃ excellentia ſapientiæ vel cognitionis alicui⁹ ſapiẽtiæ ꝓpoſitio ab eo dicta vel probata accipit quãdam euidẽtiã veritatis ſuæ, rõne cuius magis creditur ab alijs, quam ſi non eſſet dicta à tali ſapiente. Et talis credulitas vel apparẽtia veritatis in ꝓpoſitione nominatur auctoritatem: Dupliciter tñ accipitur auctoritas. Vno modo pro excellẽtia ſciẽtiæ aut cognitionis ſapiẽtis. Alio mõ ꝑ excellentia apparentiæ veritatis. q̃ ſumit propoſitio p hoc ꝙ dr̃, vel iudicatur eſſe vera a ſapiente, & hoc vltimo mõ ſumit̃ hic auctoritas.

Quid auctoritas.

B

Locus ab auctoritate.

Quarto ſciendum, ꝙ locus ab auctoritate eſt habitudo ipſius auctoritatis, ad ꝓpoſitionẽ cui conuenit auctoritas. Et tenet affirmatiue tm̃, vt Aſtronom⁹ dicit Solẽ eſſe maiorem tota terra, ergo Sol eſt maior tota terra. Maxima, Cuilibet experto in ſua ſciã credendũ eſt. Cuius rõ eſt, quia ſi ſapiẽs dicat aliquam propoſitionem in q̃tum ſapiens eſt expertus in ſua ſcia, tunc, oportet illã ꝓpoſitionem eſſe verã, quia ſi diceret aliq̃ ꝓpoſitionem falſam in hoc non eſſet ſapiens, vel expertus. Sed nõ tenet iſte locus negatiue, quia non ſequitur, Ariſto. non dixit eſſe decẽ orbes celeſtes, ergo ñ ſũt ponẽdi decẽ orbes.

C

Argũ.

Sed contra ꝓdicta arguitur primo ſic. Ab vnitate ſignati ſumit̃ vnitas, ſigni, ergo vnius rei ſignatæ non ſunt multa ſigna, ergo in tranſumptione non ſunt plura nomina eiuſdem rei, & ſic male ponitur ſecundus modus tranſumptionis. Secundo ſic. Non ſequitur, homo eſt animal, ergo humanitas eſt aĩal, & tamen ibi arguitur a tranſumptione, quia hõ & humanitas idẽ ſignificant & hõ eſt nomẽ magis notum, ergo locus a tranſumptione non tenet affirmatiue. Tertio ſic. Propoſitio non capit veritatem ab hoĩe dicẽte, vel iudicante ipſam eſſe veram, quia ꝓpter noſtrum affirmare, vel negare nihil mutatur in re, ergo pp̃ auctoritatem dicentis non datur veritas propoſitionis, ergo a tali auctoritate non ſumitur locus dialecticus. Quarto ſic. Non ſequitur. Philoſophus dicit, mundum eſſe æternum, & nunquam incepiſſe, ergo mundus nunq̃ incepit, ergo locus ab Auctoritate nõ tenet affirmatiue. Quinto ſic, Bene ſequitur, Ariſt. dicit tẽpus non fuiſſe ante motũ, ergo ipſum non ꝓceſſit motum, & tamen ibi arguit̃ ab auctoritate negatiue, ergo ille locus tenet negatiue.

D

Ad argumenta. Ad primum illorum dr̃, ꝙ licet ab vnitate ſignati ſumat̃ vnitas in ſpẽ ipſius ſigni, non tñ numeralis vnitas ideo vnius ſignati pñt eſſe plura ſigna in numero, licet nõ in ſpẽs ideo vni⁹ rei pñt eſſe plura noĩa ſignificatiua. Ad ſin dr̃, ꝙ licet homo, & humanitas ſignificent, idem ſnt eſſentiã, non tamen ſub eodem modo eſſendi, quia humanitas ſignificat eſſentiã hominis abſtractiue, & non per reſpectũ ad ſuppoſita, iõ inter ipſa duo non eſt tranſumptio, & quia in tranſumptione oportet, ꝙ duo noĩa habeant idem ſignificatum ſub eodem eſſe, quare ibi non arguitur per iſtum locum. Ad tertium dr̃, ꝙ licet oratio dicto a ſapiẽte non capiat ab eo veritatem, tamen capit ab eo apparentiam, & confirmationem ſuæ veritatis, & ratione cuius apparentiæ efficitur probabilis, & apparens vera alijs hominibus, quare ab ipſa ſumitur locus dialecticus.

Solutio.

E

F

Ad quartum dicit̃ ꝙ ibi non arguit̃ ab auctoritate, quia hoc Ariſt. nõ dicit inquantum fuit expertus in ſua ſciẽtia nec in hoc tenetur ideo non arguit̃ affirmatiue per locũ ab Auctoritate. Ad quintum dicitur ꝙ ibi non arguit̃ negatiue per iſtum locum, quia hoc verbum dicit, importat ibi auctoritatem, & ad hoc, ꝙ neget aucto itas oportet negare ipſum verbum ad arguẽdũ negatiue per locum ab auctoritate, quod ta-

A tñ nõ fit in illo argumēto ſed ibi arguit affirmatiue, & eſt bona conſequentia.

De Locis Medijs.

De Locis a Coniugatis, & a Caſibus.

Sequitur de locis medijs. Quid aũt ſit locus medius dictũ eſt prius Locorũm aũt mediorũ, alius a cõiugatis, alius a caſibus, alius a diuiſione. Cõiugata, & caſus differũt, quia vniuocũ, ſiue principale, ſiue abſtractũ ꝙ idẽ eſt, dicitur cõiugatum cũ ſuo denominatiuo, vt iuſtitia ac iuſtus caſus aũt dicunẽ ea, q̃ cadũt a principali vt iuſtũ & iuſte a iuſtitia, et hãc differẽtiã aſſignat B Ariſtoteles in Topicis in Secũdo. Locus a cõiugatis ẽ habitudo vnius cõiugatorũ ad reliquũ, vt iuſtitia eſt bona ergo iuſtũ eſt bonũ, et ecõuerſo loc⁹ a cõiugatis Maxima, Quod cõuenit vni cõiugatorũ cõuenit & reliquo, vel ſi vnũ coniugatorũ ineſt, & reliquũ ineſt. Locus aũt a caſib. eſt habitudo vnius caſus ad aliũ, vt iuſtum eſt bonũ, ergo ꝙ iuſte fit bene fit, & ecõuerſo, locus a caſib. Maxima. Qđ vni caſui cõuenit, cõuenit & reliquo.

C

Poſtquam Auctor determinauit de locis intrinſecis, & extrinſecis, hic cõſequenter determinat de locis medijs. Cuius ordinis ratio eſt, quia medium per participationem præſupponit cognitionem ſuorum extremorum, qa ſi e illis faciliter cognoſci nõ põt, ſed locus medius eſt mediũ p participationẽ reſpectu loci intrinſeci, & extrinſeci, iõ conuenienter poſt determinationem de locis ex intrinſeci. & extrinſecis Auct. hic determinat de locis medijs. Et præſuppoſita definitione loci medij prius poſita Auctor hic diuidit per locum medium, qu a alius eſt con iugatis, alius a caſibus, & alius a diuiſione inter quos primo determinat de loco a coniugatis. D

Locus medius in ſuas diuidit ſpecie-

Quæ nã cõiugata dicãt

Vbi primo ſciẽdũ eſt, quod cõiugati ſunt concretum, & abſtractum eius, vt iuſtitia & iuſtum. Et dicuntur coniugata quaſi ſub vno iugo ſignificationis poſita, quia concretum, & abſtractum conueniunt in re ſignificata, eo quod eandem formam important, vt albedo & album, ſed differunt in modo ſignificandi, quia abſtractũ ſigñat illã formã ſine cadentia ad ſubiectũ, & cũ preciſione ſubiecti, concretum vero ſignificat eam cum cadentia & inhærentia ad ſuũ ſubiectũ, & de iſtis ſatis dictũ ẽ circa definitionẽ denominatiuorum.

E Locus a cõiugatis.

Scđo ſciendum, ꝙ locus a coniugatis eſt habitudo vnius coniugatorum ad reliquum, & tenet affirmatiue ſic, iuſtitia eſt virtus, ergo iuſtus eſt virtuoſus. Maxima, ſi abſtractum ꝑdicatur de abſtracto, & concretum de concreto. Cuius rõ eſt, quia concreta realiter idẽ ſignificant cũ abſtractis, iõ ſi vnum abſtractum verificet de alio oportet ẽt cõcretum eius verificari de concreto alterius, non tñ in iſtis põt argui reſpectu eiuſdem ꝑdicati, quia abſtractũ & concretum partim conueniunt, & partim differunt ideo non oportet idẽ ꝑdicatũ ſub eodem modo ſignificãdi de vtroq. verificari, vt non ſequit iuſtitia eſt virtus, ergo iuſtum eſt virtus. Et tenet ẽt iſte locus negatiue ſic iniuſtitia nõ eſt virtus, ergo iniuſt⁹ nõ eſt virtuoſ⁹. Maxima, ſi abſtractum negeẽ de abſtracto & concretum negatur de concreto. F

Caſus q̃ dicant.

Tertio ſciendũ, quod caſus dñr adiectiuũ nominis cũ ſuo aduerbio vt iuſtũ & iuſte. Et dicunẽ caſus a cado, dis, qa ambo ſimul cadunt a principali. ſ. ab abſtracto, vt iuſtus & iuſte a iuſtitia. Et licet in cõiugatis vnũ cadat ab alio nõ tñ ambo cadunt ab vno tertio ſicut in caſib. & licet ẽt adiectiuum & ſuum aduerbium poſſent dici coniugata quãtum ad id a quo ſumitur nomen, ſiue quãtum ad ratione.n. impoſitionis nominis, quia ſunt ſub vno iugo ſignificationis poſita, tamen quantum ad id ⁊

Locus a caſibus. C

cui

A cui nomen imponitur ſeu attribuitur non dicuntur cõiugata; ſed magis proprie caſus nominantur.

Quarto ſciẽdũ, ꝙ locus a caſib. eſt habitudo vnius caſus ad reliquũ. Et tenet affirmatiue ſic, iuſt⁹ eſt virtuoſus, ergo ꝙ iuſte fit virtuoſe fit maxima; ſi cõcretum affirmetur de concreto, & aduerbium de aduerbio. Negatiue ſic, fortis non eſt debilis, ergo qđ fortiter fit non debiliter fit. Maxima, ſi concretum negetur de concreto, & aduerbium de aduerbio, eo quod concretum & aduerbium idẽ ſignificãt, licet diuerſimode. Et vocãt iſte locus a caſibus in plurali quia arguendo per iuſtum locũ ponuntur plures caſus, tã in antecedente, quã B in conſequente, vt prius patuit, & etiã ſimiliter eſt de loco a coniugatis.

Argũ. Sed cõtra pdicta arguitur primo ſic. Abſtractũ eſt cauſa formalis cõcreti, ergo arguẽdo a cõiugatis eſt loc⁹ a cauſa formali, & intrinſecus, & per cõſequẽs locus á cõiugatis nõ eſt locus medius. Scđo ſic. Non ſequit̃, hõ eſt aial, ergo humanitas eſt animalitas, cum antecedens ſit verũ, & conſequens falſũ, ergo locus a cõiugatis non tenet affirmatiue. Tertio ſic. Non ſequitur, cæcitas eſt, inſenſibilitas; ergo cæcus eſt inſenſibilis cum antecedens ſit verum, & conſequens falſum, ergo iſte locus nõ tenet C affirmatiue. Quarto ſic. Non ſequitur, quãtitas nõ eſt qualitas, ergo quãtũ nõ eſt quale, vel albedo nõ eſt dulcedo, ergo albũ non eſt dulcedo, ergo iſte loc⁹ nõ tenet negatiue. Quinto ſic. Non ſequitur, iuſtus eſt liberalis, ergo, quod iuſte fit liberaliter fit, qñ antecedens poteſt eſſe verũ cõſequente exiſtente falſo, ergo locus a caſib. nõ tenet affirmatiue.

Solutio Ad argumẽta. Ad primũ iſtorũ dr̃, ꝙ ſi cõſideret̃ abſtractũ inquãtum eſt forma cõcreti tm̃, & ſibi dat eſſe, ſic eſt cã formalis eius, & facit locum intrinſecũ Sed ſi conſideretur vt partim cõuenit cũ eo, & partim differt, ſic facit locũ mediũ. Ad ſm dicitur, quod duplex eſt abſtractũ, quoddã eſt, quod abſtrahitur a ſuis inferioribus, vt animalitas humanitas, & ſic de alijs, aliud eſt ꝙ abſtrahitur a ſuo ſubiecto tantum, & nõ a ſuis inferiorib. vt cor & albedo, & tale pdicatur de ſuis inferioribus, licet nõ de ſuo ſubiecto. Et arguendo per locum a coniugatis ſẽper debet argui reſpectu abſtracti, qđ abſtrahitur a ſuo ſubiecto tm̃, & non a ſuis inferiorib. quia illud non poteſt pdicari de ipſis, ideo non debite arguitur hõ eſt animal, ergo humanitas eſt animalitas, animalitas enim deſignatur cum pciſione ſubiecti, & ſuorum inferiorum, ratione cuius non verificatur de humanitate. Ad tertium dr̃, ꝙ ſi inſenſibile neget ſenſibilitatem cuiuslibet ſenſus, ſic nõ ſequit̃, cæcus ẽ inſenſibilis, ſed ſi neget tm̃ ſenſibilitatẽ E ſenſus viſus, ſic cæcus poteſt dici inſenſibilis, & iſto modo bene valet iſta conſequentia. Ad quartum dr̃, ꝙ arguendo per locũ a coniugatis negatiuæ a duobus abſtractis oportet illa abſtracta eſſe, diuerſa tã ſm eſſentiã quam ſm eſſe modo quantitas, & qualitas non ſunt diuerſa ſm eſſe, licet bene ſecundũ eſſẽtiam, quia conueniunt in ſubiecto, ideo ibi nõ bene arguitur per locum illum, nec econtra argui poteſt affirmatiue, quantum eſt quale, ergo quantitas eſt qualitas. Ad quintum dicitur, quod locus a caſib. & etiam a coniugatis ſolũ, tenet in prædicationibus per ſe, & non in pdicationibus per accidens, modo, dicendo ſic, iuſtus eſt liberalis, eſt prædicatio per accidens, quare ibi non arguitur debite per illum locum. F

No. reſponſionem.

De multiplici diuiſionum acceptione, ac locis.

Diuiſionũ alia fit per negationẽ alia ſine negatione per negationem, vt Soc. aut eſt homo, aut eſt non homo, ſed non eſt non hõ, ergo ẽ homo. Locus a diuiſione. Maxima, Si aliqua duo ſufficienter cõdiuidunt aliquid tertiũ poſito vno remouetur reliquum, & remoto vno, ponitur reliquũ. Alia diuiſio eſt,

A eſt, quæ non eſt per negationẽ. Et hæc fit ſex modis, trib. per ſe, & tribus per accidẽs, prima diuiſio per ſe eſt gñis in ſpecies, vt animaliũ, aliud rationale, aliud irrationale, ſecũda eſt totius integralis in partes integrales, vt domus, alia pars eſt tectum. alia paries, alia fundamentum. tertia eſt vocis in ſuas ſignificationes, vt canis, aliud latrabile, aliud marinum, aliud cæleſte ſidus. Trium per accidens, vna eſt diuiſio ſubiecti in accidẽtia, vt animalium, aliud ſanũ, aliud ęgrũ. ſecunda accidentis in ſubiecto, vt B ſanorum, aliud eſt homo, & aliud eſt brutum. tertia eſt accidentium in accidẽtia, vt alborum. aliud calidum, aliud frigidũ. Locus a diuiſione eſt habitudo vnius condiuidentium ad aliud, vt ſi Socrates eſt animal, aut rationale, aut irrationale, ſed non eſt irrationale, ergo eſt rõnale. Locus a diuiſione Maxima. Poſito vno membrorum diuidẽtiũ ĩ aliquo ſubiecto, remouet reliquũ, & ſimiliter formetur argumentum in qualibet alia diuiſione conſtructiue, & deſtructiue.

C Sciendum eſt autem, ꝙ in toto iſto tractatu nõ ſunt niſi vnum, & viginti loci, quorũ decem ſunt intrinſeci, ſeptem extrinſeci, & tres medij, quę pñt his verſib. haberi.

Carmina ꝑ locis omnibus.

Diffi. deſcrip. interpres, totum
quoque cauſa.
Cor. gene. vſus, cõmuniter acci.
Sic in regula Auctor, & a ſimili
maior minor, quæ ſunt extra.
Oppoſitiones, tranſumpt. proportio ſic ſociata.
Sunt medij tantum diuiſio coniuga caſus.
Per ſpecies genera, ſpecies per
ſingula ſcindunt.
Per parte totũ, voces ꝑ ſignificatũ
Cuncta per oppoſita ſubiectum
qualia ſcindunt.
Quale per vſas, per qualia qualia
findunt.

D Poſtquam Auctor determinaui t de locis a coniugatis, & a caſibus, hic cõſequenter determinat de loco a diuiſione, ratione cuius primo diſtinguit ſpecies, ſeu modos diuiſionis, ipſam diuiſionem ſic diuidendo dicens, ꝙ diuiſionum quædam fit per negationem, vt lapis eſt homo, vel non homo, alia vero per affirmationem, vt animalium, aliud eſt rõnale, aut irrationale Iſte diuiſiones ſic inter ſe differunt, quia diuiſio, q̃ fit per negationem ſp fit per duo membra tm̃, & per immediata, quia datur per contradictoria, inter quæ nullũ eſt medium. ſed diuiſio, quæ fit per affirmationem, quãdoq; datur per duo membra tm̃, quandoq; vero per plura, neque ſemper fit per oppoſita ſimpliciter, & proprie. licet membra diuiſionis inter ſe includant aliquam oppoſitionem, nec ſemper fit per immediata, quod patet dicendo, coloratorũ, aliud album, aliud nigrum, aliud medio colore coloratum.

Diuiſio nũ, alia per negationẽ alia per affirmationem fit, & quomodo differunt.

E

F Primo ſciẽdum, ꝙ diuiſio facta per affirmationem iterum diuiditur, quia quædam eſt diuiſio per ſe, alia verò per accidens. Et diuiſio per ſe fit tribus modis, quia quædam eſt diuiſio generis in ſuas ſpecies, vel differẽtias, vt animalium, aliud homo, aliud brutum, vel animalium, aliud rationale, aliud irrationale. Secunda eſt totus integralis in ſuas partes integrales, vt domus, alia pars eſt tectum, alia paries, & alia fundamentum. Tertio diuiſio eſt vocis multiplicis in ſuas ſignificationes, vt canis, alius latrabilis, alius ſydu, cæleſte, aliud belua marina. Secundo ſciendum, ꝙ diuiſio per accidens eſt triplex. Prima eſt ſubiecti in accidentia, vt animaliũ, aliud ſanũ, aliud ęgrũ. Secunda eſt diuiſio accidentis in ſubiecta, vt ſanorum, aliud homo, aliud brutum. Tertia eſt accidentis in accidentia-

Diuiſionũ p affirmationẽ, alia per ſe, & hæc triplex eſt.

Alia eſt diuiſio per accidens, & hæc triplex eſt.

A dentia, vt ſanorũ, aliud calidum, aliud frigidum. Et dicuntur iſtæ diuiſiones per accidens, quia mẽbra diuidentia nõ per ſe diuidunt ipſum totum, ſed hẽnt diuidere ipſum inquãtũ accidunt ſuis partibus per ſe. Et licet diuiſio ſubiecti ſm naturã, non ſequatur cauſaliter ex, diuiſione accidentis, ſed magis, ecõtra ex diuiſione ſubiecti cauſat diuiſio accidentis, tamen quandoque quo ad nos ex diuiſione, & diſtinctione accidentiũ ſubiecti ſumitur diuiſio, & diſtinctio partiũ totius. Ideo ſubiectum poteſt diuidi per ſua accidẽtia, & accidẽtia per ſua ſubiecta, vel accidens per alia accidentia, quæ accidunt ſuo ſubiecto.

Locus a diuiſione.

Tertio ſciendũ, q locus a diuiſione B eſt habitudo vnius diuidentium ad reliquũ. Et in diuiſione, quæ fit per duo membra immediata, tm tenet affirmatiue, ab affirmatione diuiſi cõpoſitione vnius mẽbrorum ad negationẽ alterius. vt Soc eſt homo, vel nõ homo, ſed Soc. eſt homo, ergo Soc. non eſt nõ homo. Maxima, poſito vno diuidentium immediatorum in aliquo ſubiecto, ab eodem remouetur reliquum, & cauſa, eſt quia talia mẽbra ſunt oppoſita. Et tenet ẽt negatiue a negatione vnius ad negationẽ alterius, vt Soc. eſt rationalis, vel irrationalis, ſed nõ eſt irrationalis, ergo eſt rationalis. Maxima, deſtru C cto vno membrorum diuidentium immediatorum, neceſſario ponitur reliquum. Sed in diuiſione, q datur per plura membra, iſte locus ſemper tenet af afirmatiue, ab affirmatione vnius ad negationẽ alterius. non ſimpliciter tñ tenet negatiue, niſi arguatur a negatione oĩum aliorum membrorum diuidentium ab illo quod oportet probari. vt hęc pars, domus eſt tectum paries, vel fundamentum, ſed non eſt paries, vel fundamentum ergo eſt tectum.

Quarto ſciendum, q mẽbra diuidentia alicuius diuiſionis poſsũt dupliciter conſiderari. Vno modo ſecundum proprias orationes, eorum, & iſto modo ſp ſunt oppoſita & ſeparata, & ſic ab ipſis ſumit locus extrinſecus, ſ. locus ab oppoſitis vel diſperatis. Alio D mõ conſiderãtur in quantũ partim cõ ueniunt cũ diuiſo, & partim differunt, & iſto modo hic conſiderantur, & ſic faciunt locum mediũ q vocatur a diuiſione. Et qñque in argumẽtis iſtius loci ponitur explicitè diuiſio alicuius totius. Aliquando vero nõ explicatur ipſa diuiſio, ſed præſupponitur, & ſemper oportet præſupponere conuenientiã diuiſi cum illo, de quo affirmantur, vel negatur illa membra diuidentia.

Contra prædicta arguitur primo ſic. Omnis diuiſio fit per aliquas partes, ſed negatio non eſt pars alicuius, ergo nulla diuiſio fit per negationẽ. Secundo ſic. Omne totũ compoſitum eſt ex partib. in quas diuidi ur, quia vt dicit Boethus, oẽ totum reſoluitur in ea ex quibus componitur, ſed genus non cõ ponitur ex ſuis ſpeciebus, cum præcedat illas, ergo nulla eſt diuiſio generis B in ſuas ſpecies. Tertio ſic ſignificata vocis accidunt ipſi voci, cum ipſa vox ſit de gñe qual tatis, & ſignificata quã doq; de alio genere, ergo diuiſio vocis non eſt per ſe Quarto ſic. Non ſequitur animalium, aliud rationale, aliud irrationale, ſed lapis non eſt animal rationale, ergo eſt animal irrationale, ergo locus a diuiſione nõ tenet negatiue

Argũ. Hoc verũ eſt ẽt naturaliter, vt patet i. de generat p totum.

Ad argumenta. Ad primum dicitur, quòd licet negatio formaliter, & per ſe ſumpta non ſit pars alicuius diuiſi, tamen negatio ſumpta cum alio habet modum partis, ſecundum quòd ſumitur pro affirmatione oppoſita, & inquantum ſumitur pro oppoſito illius F quod ipſa negat po eſt eſſe membrum diuiſionis, & ſumitur pro parte vnius totius diuiſi.

Solutio

Ad ſecundũ dicitur, quòd licet omne totum actua'e componatur ex partibus in quas diuiditur, non tamen totũ potentiale, quod eſt adhuc ens in potẽtia, cuiuſmodi eſt genus. Ad tertium dicit, quòd licet ſignificata, accidãt voci ſecundum ſe conſideratæ, vt eſt in genere qualitatis, non tamen accidunt voci ſignificatiuæ in quantum ſignificatiua eſt,

A eſt, & inquantum ſunt ſignificata eius, ideo hoc modo diuiſio eius in ſuas ſignificationes eſt diuiſio per ſe. Ad quartum dicitur, quod licet omnis diuiſio præ ſe fiat in parte totius, non tamen diuiſio per accidens, ſed ſufficit quod fiat per accidentia, quæ determinant ipſum totum ad diuerſas partes eius Ad quintum dicitur, quod in loco a diuiſione oportet ponere affirmationem diuiſi, cum affirmatione, vel negatione vnius membrorum diuiſionis de ſubiecto con B ſequentis, quod quando non fit in iſto argumento, quia animal non affirmatur ibi de lapide, debet enim dici, ſic; ſi lapis eſt animal, & non eſt animal rationale, ergo eſt animal irrationale ideo non bene arguitur per locum a diuiſione.

Et hęc de locis dialecticis dicta ſufficiant.

VER-

A VERSORII PARISIENSIS B

EXPOSITIO.

In Sextum Tractatum Petri Hiſpani.

SVMMA TRACTATVS.

De ſyllogiſmorum multiplicitate, ac diſputationũ varijs generib. & illarum inſtrumentis, ſeu ſyllogiſmis diuerſis, de quinque Metis ipſarum terminis, vel intentis finibus Fallaciarum item tam in dictione, quam extra numerus iuxta triplex potentialis genus fallacias indictione fundans oſtenditur. De ſingulis demum fallacijs ſpeciali conſideratione agitur.

Syllogiſmorum diuiſione prapoſita, quid ex illis Demonſtratiuus, quid dialecticus, quid item Sophiſticus, ſeu Litigioſus Syllogiſmus, ſit oſtenditur.

B SYllogiſmorũ, ali' demõſtratiuus alius dialecticus, alius ſophiſticus, ſiue litigioſus ſyllogiſmus demonſtratiuus eſt, qui ex primis, veris, & immediatis eſt ſyllogizatus, aut ex talibus quę per aliqua prima, & vera principiũ ſuæ cognitionis ſumpſerunt. Dialecticus eſt, qui ex probabilib. eſt ſyllogizatus, Sophiſticus, vt definitur ab Ariſto. in Elenchis, eſt qui apparet eſſe ſyllogiſm' & non eſt; aut qui eſt ſyllogiſmus ſed non eſt conueniens rei.

2. Elen. cap. 1. & alijs plerisq. in locis.

Huius libri.

C ISte eſt Sextus Tractatus magiſtri Petri Hiſpani, in quo poſtq̃ ipſe i Quinto Tractatu determinauit de ſyllogiſmo dialectico, hic conſequẽter incipit determinare de ſyllogiſmo ſophiſtico Rẽ ordinis eſt, q̃a ſyllogiſmus dialecticus fit ex ꝓbabilib. ſimpliciter, ſophiſtic' vero fit ex ꝓbabilib. apparẽter, ideo ſyllogiſmus dialecticus ꝓcedit ſyllogiſmũ ſophiſticũ Et q̃a ſyllogiſmus ſophiſticus, eſt id de quo ĩ hoc tractatu principaliter cõſideraẽ, ad quẽ cætera hic cõſiderata hñt a ttributionẽ, iõ eſt ſubiectũ iſtius tractatus. Et nõ nominaẽ hic tractatus de fallacijs, eo ꝙ fallacia ſit ſubiectũ eius. Sed quia fallacia eſt principium ſyllogiſmi ſophiſtici, eſt. n. fallacia locus ſophiſticus. Et ſicut locus dialecticus eſt principiũ ſyllogiſmi dialectici, ita locus ſophiſtic' ẽ principiũ ſyllogiſmi ſophiſtici. Et per hoc habeẽ cã materialis huius tractat'. Et cauſa finalis ei' eſt ꝑfecta cognitio ſyllogiſmi ſophiſtici quãtũ ad cõpoſitionẽ, & ſolutionẽ eius. Sed eius cauſa formalis ẽ duplex, ſ. forma tractat', & forma tractãdi Forma tractãdi ẽ mod' ꝓcedẽdi, ſed forma tractat' ẽ diuiſio hu' tractat' ĩ ſuas partes. Primo. n. determinat de ſyllogiſmo ſophiſtico ĩ cõi. Scđo vero ĩ ſpeciali oſtẽdẽdo qualr fit ĩ ſingulis fallacijs. E

F Primo ſciẽdum, quod ad cognoſcendum ſyllogiſmum ſophiſticũ in cõi p̃ſuppoſita definitione ſyllogiſmi prius poſita, auctor prius diuidit ſyllogiſmũ in communi, per ſyllogiſmũ demõſtratiuum, dialecticum, & ſophiſticum, cuius diuiſionis ſic habeẽ ſufficientia, q̃a oĩs ſyllogiſmus contractus ad aliq̃ materiã fit ĩ aliqua materia ſpeciali, vel ergo fit ĩ materia neceſſaria & ſic ẽ demõſtratiu', vel fit ĩ materia ꝓbabili, & hoc eſt dupliciter, vel fit ĩ materia ꝓbabili ſimpliciter, & ſic eſt ſyllogiſmus dialectic', vel probabili apparẽter, & ſic ẽ ſophiſticus. Et nõ ẽ hæc diuiſio generis ĩ

Oĩum ſpecierum ſyllogiſmi ſufficiẽtia.

ſuas

A ſuas ſpecies, eo q̄ nō datũ p differentias formales, ſed p differẽtias materiales, qa ſumitũ ex parte materiæ, ad q̄ cōtra hĩt ſyllogiſmus. ſicut circul⁹ diuidit p circulũ aureũ & argẽteũ, & æneũ, & ſic ibi eſt diuiſio ſubiecti i accidẽtia. qa eſſe in auro, vel argẽto, vel in ęre accidit circulo. ita ſimiliter hæc diuiſio ſyllogiſmi eſt ſubiecti in accidẽtia. Nec eſt diuiſio analogi, nec vocis in ſuas ſignificationes, qa ſyllogiſmus nō dĩ æquoce de iſtis trib. ſpecib. licet tñ ſyllogiſmus demōſtratiuus ſit perfectior ex parte materiæ q̄ dialecticus, & dialecticus q̄ ſophiſtic⁹, & ẽt ex parte finis, qa demōſtratiu⁹ ordinatũ ad ſciẽtiã, dialectic⁹ ad B opi. & ſophiſticus ad apparentẽ ſciam.

Quid ſyllogiſmus demōſtratiuus ac duplici illi⁹ forte.

Secũdo ſciẽdũ, q̄ ſyllogiſmus demōſtratiuus, quia dr̃ demonſtratio eſt qui ex primis, veris, & immediatis eſt ſyllogizatus, aut ex talib. q̄ per aliqua prima uera principiũ ſuę cognitionis ſũpſerũt, In qua definitione præſupponitũ ſyllogiſmus loco generis, & totũ reſiduũ, qđ dat intelligere, q̄ ſyllogiſmus demonſtratiuus, ꝓcedit ex neceſſarijs, ponitũ ad drĩam ſyllogiſmi ſophiſtici, & dialecti, & ibi ponũtũ duæ partes, ad explicãdũ diuerſos modos, demoſtrationis, Eſt. n. quædã demonſtratio pro C pter quod & potiſſima, quæ procedit ex primis, veris, et immediatis, & in demonſtrabilib. quæ tangitur cum dr̃ ex primis, veris, alia eſt demonſtratio, quę procedit ex pręmiſſis, neceſſarijs, nō indemoſtrabilib. ſed quæ poſſunt demōſtrari per aliquas propoſitiones priores, vt eſt demonſtratio. Quia, & hæc tãgitur per illam particulã, aut ex talib. quæ per aliqua prima, quod vera &c. & dicuntur prima vera, quæ per ſeipſa, & non per alia fidem habent & cognitionẽ ut prima principia, quæ per ſeipſa cognoſcentur & non per alia.

Quid ſyllogiſmus dialecti. ex diuerſis probabi

Tertio ſciendum, q̄ ſyllogiſmus dialecticus eſt, qui eſt ꝓbabilibus eſt ſyllogizatus. In qua definitione ſubintelligitur ſyllogiſmus loco gñis, & ponitũ ſyllogizatus ad drĩã ſyllogiſmi ſophiſtici peccãtis in forma, qui non eſt ſyllogizatus, niſi apparenter tm̃. Et ponitũ ex probabilibus, ad drĩã ſyllogiſmi ſophiſtici peccãtis in materia. qui licet ſit ſyllogizatus. non tñ ex probabilib. ſed ex apparẽtibus tm̃, & ad drĩã ſyllogiſmi demonſtratiui, qui procedit ex neceſſarijs, & nō ex probabilib. Et eſt probabile illud, quod videtũ oĩbus, vel pluribus vel ſapiẽtibus verũ. Et ponũtur illæ tres particulæ ꝓpter diuerſa gñia probabiliũ, qa quod dã eſt probabile, quod apparet verũ oĩbus, vt quod ois mater diligit filiũ, aliud eſt quod videtur pluribus & non omnib. vt quod ois homo deſiderat ſcire, aliud. eſt quod videtur ſapiẽtib. tm̃, vt q̄ Sol ſit maior tota terra. Et ſyllogiſmus dialecticus ſemper procedit ex aliquo iſtorum probabiliũ, vt ſatis viſum eſt in locis dialecticis.

D lium generibus ſumptu.

E

Triplex ſyllogiſmus ſophiſt.

Quarto ſciẽdũ, q̄ triplex eſt ſyllogiſmus ſophiſticus. ſ. peccãs ĩ materia tm̃, ĩ forma tm̃, vt forma, & materia ſimul. Syllogiſmus ſophiſticus peccãs in materia tm̃ eſt, qui procedit ex præmiſſis falſis vel aliqua falſa. & eſt in debita forma ſyllogiſmi, vt ois hõ, eſt ſpẽs. Socrates eſt homo, ergo Soc. eſt ſpẽs, Syllogiſmus peccans in forma tm̃, eſt qui ꝓcedit ex præmiſſis veris, ſed nõ in debita forma ſyllogiſmi ordinatis, vt hõ eſt ſpẽs. Socr. eſt homo, ergo Socra. eſt ſpẽs. Sed ſyllogiſmus peccans in materia & forma ſimul eſt qui non eſt debita forma ſyllogiſmi, & ꝓcedit ex præmiſſis falſis, vel aliqua falſa, vt ois homo eſt animal, nullum riſibile eſt homo, ergo nullum riſibile eſt animal. Et definitur ſic ſyllogiſmus ſophiſticus in cõi, ſyllogiſmus ſophiſticus eſt apparens, ſyllogiſmus, & non exiſtens, quia, ſi ſit peccans in materia tm̃. & nõ in forma, apparet eſſe ex probabilibus, & per hoc apparet eſſe dialecticus, & tamen non eſt. & ſi ſit peccans in forma vel in vtroque, eſt apparens ſyllogiſmus. Sed ſecundum Ariſto. ſic definitur. Syllogiſmus ſophiſticus eſt, qui apparentibus ſyllogizatus eſt, aut ex probabilibus, vel apparentibus eſt apparens, & ibi tangitur peccans in ma-

F

A teria tm̄ cum dr̄,ex apparentib.ſyllogi-
zatus eſt & peccans in forma tm̄ cū dr̄,
ex probabilib.eſt apparens,& peccās ī
vtroq.cū dicitur,ex apparentib.ē appa-
rens,i.ex apparente probabilib. Et per
hoc patet,quid ſit ſyllogiſmus ſophiſti
cus,de quo eſt hic ad propoſitum,&
qūo differt ab alijs ſpecieb ſyllogiſmi.

Argū. Contra prædicta arguitur primo ſic
Syllogiſmus tentatiuus eſt bonus ſyllo
giſmus,& tñ nō ponitur in iſta diuiſio,
ne ſyllogiſmi.ergo ipſa eſt inſufficiens.
Scdo ſic.Aliquis eſt ſyllogiſm⁹ falſigra
phus,qui nō ponitur in iſta diuiſione,
ergo diuiſiī excedit membra diuidētia.

Tertio ſic.Demonſtratio ad impoſſi
B bile procedit ex falſis quia capit,oppoſi
tum cōcluſionis probandę cum vno ve
ro ad inferendū vnū manifeſte falſum,
ergo iſta definitio ſyllogiſmi demōſtra
tiui non ſibi conuenit, & ſic nō conue
nit oī contento ſub definito.Quarto ſic
ſyllogiſmus dialecticus qñq.fit ex pro-
poſitionibus neceſſarijs,ergo non ſem-
per eſt ex probabilib ſyllogizat⁹. Quin
to ſic Omne quod eſt non ens,nullam
hēt apparentiam ſed ſyllogiſmus ſophi
ſticus eſt non exiſtens, ergo non eſt ap
parens,cum apparentia ſupponat eſſe
ergo contra definitionem eius.

Solutio Ad argumenta. Ad primum dicitur;
C ꝙ licet ſyllogiſmus tentatiuus ex parte
finis diſtinguat ab iſtis ſyllogiſmis,nō
tñ ex parte materię,& iſta diuiſio ſumi
tur ex parte materiæ ſyllogiſmi,iō hic
non ponitur tentatiuus. Vnde ſyllogiſ
mus tentatiuus qñq. fit ex neceſſarijs,
qñq.ex probabilib. quandoque ex im-
poſſibilib.quia fit ex his,quæ videnť,&
conceduntur à reſpondente, & ex pro-
babilib reſpondenti,quæ quandoq. ſūt
neceſſaria,quandoq.probabilia, & quā
doque impoſſibilia Eſt.n. ſyllogiſmus
tentatiuus qui ex his,quæ videntur re-
ſpondenti ſyllogizatur, & quæ neceſſe
eſt eum ſcire qui ſe ſimulat habere ſcié
tiam ex communibus Ad ſm dr̄,quod
ſyllogiſmus falſigraphus,eſt qui proce
Sillogiſ dit ex principijs alicuius ſcientiæ malæ
m⁹falſi intellectis, aut ex oppoſitis principio-
rum,ideo fit in eadem materia,ſicut ſyl D
logiſmus demonſtratiuus,ideo poteſt graph⁹
intelligi per ipſum. Ad tertium dicitur Oium
ꝙ hic non definitur demonſtratio in cō demon
muni,quæ diuiditur per demonſtratio ſtratio-
nem oſtenſiuam & ad impoſſibile, ſed nū no-
definitur demonſtratio oſtenſiua tan- titia.
tum, quæ diuiditur per demonſtratio-
nem propter quid,& quia eſt,& demō
ſtratio,propter quid, iterum diuiditur,
per demonſtrationem potiſſimam , &
non potiſſimam,& demonſtratio quia
eſt,diuiditur per demonſtrationem pro
cedentem,ab effectu,& per demonſtra-
tionem,quæ procedit a cauſa remota,
ideo demonſtratio ad impoſſibile non
continetur ſub d.finitio huius defini-
tionis. Ad quartum dr̄,ꝙ licet ſyllogiſ-
mus dialecticus,quandoq fiat ex neceſ-
ſarijs apprehenſis ſub modo probabi- E
lium,& contingentium,non tamen fit
ex neceſſarijs , apprehenſis ſub modo
neceſſarij,& inquantum habent neceſ-
ſariam habitudinem ad concluſionem,
quia ſic eſſet demonſtratio. Ideo iſte ſyl
logiſmus ſemper procedit ea probabi-
libus,uel ex acceptis ſub modo probabi
lium. Ad quintum dr̄, quod ſyllogiſm⁹
ſophiſticus non dicitur non ens ſimpli
citer,ſed non exiſtens talis qualis appa
ret,quia apparet dialecticus,& non eſt, F
ſed bene ſyllogiſmus , ſimpliciter exi-
ſtens,ſicut auricalcum eſt non exiſtens
aurum ſicut apparet,ſed,tamen eſt ens
ſimpliciter exiſtens.

Quid diſputatio & eius quatuor ſpecies videlicet, doctrinalis, dialectica, tentatiua, ac ſophiſtica, & quibus inſtrumentis, ſeu Syllogiſmis ſingula fiant. Et quid Syllogiſmus tentatiuus.

Diſputatio eſt actus ſyllogiſticus
unius ad alterū ad aliquod propo-
ſitum oſtendendum. Diſputationis
quatuor ſunt ſpecies, ſcilicet do-
ctinalis , dialectica , tentatiua ,
& ſophiſtica . Diſputatio doctri-

nalis

A nalis eſt, quæ ſyllogizat ex ꝓprijs principijs vniuſcuiuſq. diſciplinę, & nõ ex his q̃ vñr reſpondenti. & huius diſputationis iſtrumẽtũ eſt ſyllogiſm⁹ demõſtratiu⁹. Diſputatio dialectica eſt, q̃ ex probabilib. ſyllogizat, & eſt collectiua cõtradictionũ & eius iſtrumẽtũ eſt ſyllogiſmus dialecticus. Tẽtatiua vero diſputatio eſt quę ſyllogizat ex his q̃ uidẽtur reſpõdẽti, & neceſſe eſt cũ ſcire qui ſe ſimulat habere ſciam. Hui⁹. ũt diſputationis inſtrm eſt ſyllogiſmus tẽtatiuus. Syllogiſmus tentatiuus eſt, qui procedit ex his q̃ videtur reſpõdẽ.i. Diſputatio ſophiſtica eſt q̃ procedit ex his, q̃ videtur probabilia & nõ ſũ. Huius aũt diſputationis iſtrumẽtũ eſt ſyllogiſmus ſophiſticus.

B

Quid diſputatio & quſq; ad eam reqſita.

Poſtq̃ Auctor præmiſit defi itione ſyllogiſmi ſophiſtici. & oſtẽdit differentiam eius ab alijs ſyllogiſmis, hic cõſequẽter agit de cã finali eius oſtẽdẽdo q̃ ſo ordinat ad quinq; metas diſputationis ſophiſticę. Sed qa ſyllogiſm⁹ ſophiſticus prius ordinatur ad ſophiſticã diſputationem, & mediãte diſputatione dicit ad illas metas, ideo prius videndũ eſt de diſputatione q̃ de metis. Eſt aũt

C diſputatio act⁹ ſyllogiſticus vnius ad alterũ ad aliqđ ꝓpoſitũ oſtẽdendũ. In qua definitione explicat cã formalis diſputationis cũ dr̃ actus ſyllogiſticus. actus.n. ſiue actio ſe habet vt genus, & forma cõis ei⁹, & ſyllogiſtic⁹, ſe habet vt differentia, & ſumitur hæc differentia ab iſtrumento, quo ſit talis actio, ſ.a ſyllogiſmo, & per hoc, q dr̃ vni⁹ ad alterũ, ſ. opponentis ad reſpõdentem, explicat cauſa efficiens diſputationis, & per hoc q dr̃, ad aliquod propoſitum oſtendendum explicatur finis imediatus, & propinquus diſputationis, qa in oĩ diſputatione oſtendit aliquod de aliquo. Vnde in diſputatione quinq; requiruntur, ſ. opponens, qui diſputat, reſpondens, cui diſputatur, & aliud de quo diſputatur, & actio diſputandi, & inſtrm, & quo fit talis actio. ſ. ſyllogiſmus. Et omnia iſta ſufficienter explicatur ex prædicta definitione. D

Primo ſciendũ, q diſputatio diuiditur per diſputationẽ doctrinalem dialecticam tentatiuam, & ſophiſticam.

Diſputationis ſpecies.

Quarum hẽtur ſufficientia, quia oĩs diſputatio fit vel ad ſumendum experimentũ de habitu generato, vel ad generationẽ habitus, ſi primũ, ſic eſt tentatiua, ſi ſecundum, hoc eſt dupliciter, vel ht ad generationem habitus in opponente, & ſic eſt ſophiſtica, quæ fit ad acquirendum apparentem ſciam, vel generationem habitus in reſpondẽte, & hoc dupliciter, vel talis habitus eſt certus & ſine formidine de oppoſito, & E ſic eſt diſputatio doctrinalis, q̃ eſt gñatiua ſciẽ, vel eſt habitus incertus & cũ formidine de oppoſito, & ſic eſt diſputatio dialectica q̃ eſt generatiua opinionis. Et ſic patet q illę diſputationes differunt ſecundum ſuos fines, quia doctrinalis eſt generatiua ſcientiæ, & dialectica eſt generatiua opinionis, & tentatiua eſt acceptiua experimenti ſcientiæ fidentis, & ſophiſtica eſt generatiua deceptionis reſpondente, & apparentis ſapientiæ in opponente. Et etiã differunt ſecundum ſuas metas, vt patebit in ſuis definitionib. & etiam ſecundum inſtrumẽta quibus fiunt, quia F diſputationis doctrinalis inſtrumentũ eſt ſyllogiſmus demonſtratiuus, & dialecticæ ſyllogiſmus dialecticus, & tentatiuę ſyllogiſmus tentatiuus, & ſophiſticæ ſophyſticus ſyllogiſmus.

Quæ diſputatio doctrinalis ac dialectica.

Secundo ſciendum, q diſputatio doctrinalis eſt quę ex proprijs principijs alicuius ſciẽ ſyllogizat, & non ex his q̃ videntur reſpondenti. Cuius ratio eſt, quia diſputatio doctrinalis eſt generatiua ſcientię, ſed ad generandum ſcientiam oportet arguere, & procedere ex proprijs principijs ſcientię, quę generatur, & nõ ex his videntur rñdenti, & oportet ipſum addiſcentem credere, & per hoc differt hæc diſputatio a dialectica, quæ procedit ex aliquibus com-

A munibus,& ēt a tētatiua,& ſophiſtica. Et qa diſputatio doctrinalis eſt quidā motus rationis, q̄ ordinatur ad ſciētiā tanq̄ ad ſuum finē, ideo ſm diuiſionē ſcientiarū,in quib.eſt diſputatio doctrina is hēnt diuidi in ſuas ſpecies.Sed diſputatio dialectica eſt,q̄ procedit ex ꝓbabilib.& eſt collectiua cōtradictionū. Et rō eſt,qa diſputatio dialectica fit ad gn̄andum opinionē,ſed opinio gn̄atur ex cōibus,ꝙ probabilibus,& ex probabilib.pōt argui ad vtrāq; partem contradictionis,ideo ipſa dr̄ collectiua cōtradictionum & ſecundum tres fines dialectice. Diſputatio dialectica hēnt tres ſpēs.qa qdā eſt ad obuiationē,alia
B eſt ad exercitationē, alia eſt ad philoſophicā diſciplinam, q̄ iterum pōt diuidi ſm quatuor prædicata,de quibus fit.

Diſputatio tētatiua ac ſophiſtica. Tertio ſciendum, ꝙ diſputatio tētatiua,eſt quæ ex his quæ vidētur reſpōdēti ſyllogizat, & quę neceſſe eſt ſcire qui ſe ſimulat hēre ſciam. Cuius ratio eſt,quia iſta diſputatio fit ad habēdum experimētum de ſcia rn̄dentis,ſed experiētia ſuæ ſciæ ſumitur arguēdo ex his quæ vn̄r.& ſunt probabilia rn̄dēti. ideo iſta diſputatio procedit ex probabilibus rn̄denti.& non procedit ex neceſſarijs cōtingentib. aut impoſſibilib. niſi inquantū ſunt probabilia ipſi rn̄dēti. Et quia in qualibet ſcientia ꝑſuppo
C nuntur principia cōia, & ignorātis cōibus neceſſe eſt propria principia ignorare,ideo hæc diſputatio habet fieri ex
De hoc vide 1 Poſte. 1. c.24. & ibi perſcribentes. cōibus principijs q̄ neceſſe eſt ipſum ſcire,qui hēt aliq̄ ſcientiā. Et diuiditur in ſuas ſpēs hæc diſputatio ſecundum diuerſas ſpecies de quibus diſputatur. Sed diſputatio ſophiſtica eſt quę ex apparenter probabilib.ſyllogizat Cuius ratio eſt quia ipſa fit ad generādū apparentē ſciētiam, q̄ habet generari,ꝓducendo ex apparentibus. Et diuiditur in quinque ſpecies ſecundum ꝙ fit,& valet ad quinque meta. ſ.ad redargutionem,& ad falſum & ſic de alijs.

Diſputa Quarto ſciendū, ꝙ diſputatio in cōmuni poteſt dupliciter cōſiderari.Vno modo ſecundum id quod eſt actus ſyllogiſticus ad aliquod propoſitū oſtendendū,& iſto modo diſputatio doctrinalis eſt perfectior omnib.alijs diſputationibus,quia pefectius oſtendit aliquid eſſe,& ibi eſt verior actui ſyllogiſticus,deinde dialectica,tertio tētatiua & vltimo ſophiſtica. Alio modo quantum ad interpretationē nominis diſputationis,quę dicitur quaſi diuerſorum putatio,& hoc modo perfectius dicitur de diſputatione ſophiſtica, in qua opponens,& reſpondens intendunt diuerſos fines, quia opponens intendit vincere,& reſpondens non vinci,inde dicitur tentatiua, tertio de dialectica, & vltimo de doctrinali. Et licet iſtarū ſpecierum vna ſit perfectior alijs, tamen hæc diuiſio proprie non eſt analogi in ſua analogata.eo quod diſputatio in communi non conuenit vni mēbrorum per alterum,ſed eſt diuiſio generis in ſuas ſpecies, ſecundum modū ſicut genus, & ſpecies reperiuntur in ſecundis intentionibus. D tionum duplex comparatio. E

Sed cōtra prędicta arguitur primo ſic. Aliqua diſputatio fit per inductionem,& ſic diſputatio eſt actus inductiuus,ergo male dicitur in definitione diſputationis, quod diſputatio eſt actus ſyllogiſticus. Secundo ſic. Diſputatio ſophiſtica fit ad generandū deceptionem in reſpondente,ergo non fit ad oſtendendum aliquid, ergo definitio diſputationis non conuenit cuilibet diſputationi. Argū. F

Tertio ſic. Diſputationis diſtinguūtur ſm ſuos fines,ſed diſputatio doctrinalis,& dialectica ordinātur ambæ ad ſcientiā, qa diſputatio dialectica fit ad acquirendam diſciplinā,ergo iſtę duę ſpecies inter ſe male diſtinguuntur.

Quarto ſic. Diſputatio doctrinalis quandoq; procedit ab effectu ad ſuam cauſam,ſed effectus non eſt principiū, ergo non ſemper procedit ex proprijs principijs alicuius ſcientiæ. Solutio

Quinto ſic. Oppoſitio non habetur ſimul de duobus contradictorijs, quia non eſt poſſibile, duo contradictoria opinari, ſed diſputatio.

A tio dialectica eſt generatiua opinionis ergo determinare fit ad vnam partem contradictionis, ergo male dr̃, quod eſt collectiua contradictionum.

Ad argumenta. Ad primum iſtorum dr̃, ꝙ licet aliquã diſputatio fiat ꝑ inductionem tanq̃ ꝑ inſtrumentũ imperfectũ & incompletum non tñ tanq̃ ꝑ inſtrumentum ꝑfectũ & completũ, ſed ſyllogiſmus eſt illud inſtrumẽtũ cõpletũ. Et poſſet ẽt dici, qd̃ ibi capit̃ ſyllogiſm' in cõi ꝑ argumentatione, & nõ ſpecialr, vt diſtiguit̃ cõtra alias ſpẽs argumẽtationis. Ad ſm dr̃, ꝙ licet diſputatio ſophiſtica ex cõſequẽti genere deceptionẽ reſpondentis, tñ primo, & ꝑ ſe fit ad oſtẽdendũ aliq̃ concluſionem B ipſi reſpondenti. Ad tertium dr̃, qd̃ diſputationes diſtinguunt̃ ſm ſuos fines ꝓprios mõ, ſcientia non eſt finis ꝓpri' dialecticæ diſputationis, ſed opinio, licèt bñ ex conſequẽti ordinet̃ ad ſciam, ad q̃ opinio diſponit intellectum. Ad quartum di, qd̃ licet effectus non ſint principia eſſendi ſuorum cauſarum, tñ bene ſunt principia cognoſcendi ideo demonſtratio ꝓcedens ab effectus põt dici ꝓcedere ex proprijs principijs alicuius ſcientiæ, & ẽt diſputatio doctrinalis quæ fit per demõſtrationem Ad quintum dr̃, ꝙ licet diſputatio dialectica non ſimul & ſemel poſſit genere firmam C opinionem duobus, de contradictorijs, tñ põt probabiliter oſtendere vtrunq. ad cauſandum dubitatione de vtroq. contradictoriorum, rõne cuius dicitur, collectiua contradictionum.

Meta Quinque Redargutio. ſ. Falſum, Inopinabile, Soleſciſmos, Nugatio, ad quæ Sophyſtica diſputatio per Syllogiſmum Sophyſticum tendit, quid ſint.

Vide 1. Elen. c. j. 5. & co. cap.

Syllogiſmus ſophiſticus ordinat̃ ad quinq. metas q̃ ſunt redargutio falſum, inopinabile, ſolęciſmus, & nugatio ẽ meta incõueniẽs quoddam ad quod opponens ſophiſta nititur videri ducere rñdentẽ. Redargutio eſt p̃negati cõceſſio, vel præconceſſi negatio in eadem di- D ſputatione, vt argumentationis' facta. Vnde niſi vi argumentationis hoc quis factas, non propter hoc erit redargutus ſimiliter nec in diuerſis diſputationibus. Falſum vt hic ſumitur, eſt manifeſte falſum, nam ſi Sophiſta ducat reſpondentem ad falſum occultum, non propter hoc aſſequitur ſuum finem. Inopinabile eſt quod eſt contra opinionem omnium vel plurium, vel maxime Sapientum, vt matrẽ non diligere filium. Solecimus eſt vitium in contextu partium orationis contra regula artis. Grammaticę factum, vt vir mea. E Negatio eſt vnius & eiuſdem ex eadem parte inutilis repetitio, vt homo homo currit, dico autem ex eadẽ parte, quia ſi in diuerſis partib. idẽ repetatur, non eſſet negatio, vt homo eſt homo, riſibile, eſt riſibile, dico autem inutilis repetitio, quia ſi idem repetatur ad maiorem expreſſionem, laudis effectionis, vel vituperij nõ eſſet nugatio, vt Deus Deus meus; latro latro quo vadis, F iſti autem quinq. fines ordinãtur vlterius ad vnum finem principalem, qui eſt apparens ſapientia, & non exiſtens Sophiſtica autem nõ ducit ad iſtos fines ſuum reſpondẽtem, niſi per eos deueniat ad vltimum finem principalem qui eſt apparens ſapientia. Et cum quilibet dẽt præmeditari ſuũ finẽ, ideo determinatio ſinium debet p̃cedere determinationem fallaciarũ.

Quid meta.

Poſtq̃ auct. determinauit de ſyllogiſmo ſophiſtico, qui ordinatur ad diſputionem ſophiſticam, & de diſputatione ſophiſtica, q̃ ordinat̃ ad quinque metas, ſm quas diſtinguitur, hic conſequenter determinandũ eſt de illis metis. Et eſt meta inconueniens, ad qd̃ opponens ſophiſta nititur videri ducere

A reſpondentē. Cuius ratio eſt, quia meta ꝓpriè dicta dr̄ cominus agri vel ſpatij. Et dr̄ de metio ꝓprijs, quia, ſcꝫ tales termi̇nos vel fines ſpaciū menſuratur, ideo in diſputatione ſophiſtica meta eſt terminus, vltra quem non procedit diſputatio ſophiſtica ſed iſte terminus eſt inconueniens ad quod opponens duci reſpondentem, quia habito tali inconueniente ceſſat ſophiſtica diſputatio.

Et dr̄ videri ducere reſpondentem, quia opponens nō ſp appetit ducere reſpōdentē ad incōueniens ſimpl̄r, ſed ſibi ſufficit quod aſſiſtentibus videaī ipſum ducere ad inconueniens. Et ratio

B eſt quia per hoc videtur ſapiens, & acquirit apparentem ſapientiā, quæ eſt finis eius. ipſe.n. magis appetit videri ſapiēs & non eſſe quam eſſe & non videri.

Quinque metæ. Primo ſciendū, quod quinq. ſunt metę. ſ. redargutio, falſū, inopinabile, ſolœciſmus, & nugatio. Quorū ſic habeī ſufficientia: quia oīs meta eſt inconueniēns cōcluſū cōtra reſpondentē, vel ergo illud incōueniens ſe tenet ex parte ſermonis, vel ex parte rei, ſi ex parte rei. hoc eſt dupl̄r, vel ſe tenet ex parte rei abſolute, & ſic eſt falſū, vel reſpectiue, & hoc eſt dupl̄r, vel ſumiī per reſpectū ad dicta reſpōdētis, vel ad opinionē illorū quos inſequiī. ſi primū ſic eſt redargutio, ſi ſm̄, ſic eſt inopinabile. Si ex

C parte ſermonis, hoc eſt dupl̄r, vel ſe tenet ex parte ſubiectę orationi, & ſic eſt nugatio, vel ex parte ſuorū accidentiū & ſuæ congruitatis, & ſic eſt ſolœciſmus. Et quia meta eſt incōueniens, ad qd̄ opponens nitiī videri ducere reſpondētem, & nullum eſt manifeſtius inconueniens, quam concedere ſimul contradictoria, & negare, quod fit in redargutione, ideo redargutio eſt perfectior, & prior inter oēs metas, deinde falsū, & conſequenter aliæ per ordinem.

Quid redargutio & eius a falſo diſtinctio. Secundo ſciendū qd̄ redargutio eſt pręconceſſi negatio, vel prænegati conceſſio vi argumentationis, & in eadem diſputatione Cuius ratio eſt, quia redargutio dr̄ a rexi, quod eſt uerū, & arguo is quia fit cum reſpondens arguit & reprehendit ſeipsū. ſed hoc fit negādo ꝓcōceſſum, & concedēdo ꝓnegatū, ideo dr̄ ꝓconceſſi negatio, & econtra. Et dr̄ vi argumētionis quia ſi aliquis ſuſtinēdo vnū ꝓblema in diſputatione volūtarie, cōcedat duo cōtradictoria, non ꝓpter hoc dr̄ redargutus. Et dr̄ in eadem diſputatione, quia ſi i diuerſis diſputationib. reſpondēs cōcedat ꝓnegatū, vel neget ꝓconceſſum in alia diſputatione, nō pp hoc duciī ad metam, quia non duciīur ad inconueniens, quod appareaī aſſiſtentibus, & licet concedens duo contradictoria ſēper cōcedat aliquod falſum, quia contradictoriorū vnum ſemper eſt falſum, non tñ ducitur ad metā falſi, quia non concedit aliquod manifeſte falſum, quia ambo contradictoria ſunt, quandoque obſcura, & per hoc diſtinguitur redargutio a meta falſi.

D Qn̄ quis vere redargut' dici poſſit, & qn̄ non.

E Quid falſam. Tertio ſciendum quòd meta falſi eſt manifeſte falſi conceſſio, vt ſi concedaī ignem non eſſe calidum Et dr̄ manifeſte falſi, quia ſi concedatur falſum obſcurum non videbitur incōueniens aſſiſtentibus, ideo nō erit aliqua meta diſputationis ſophiſticæ, quia opponens ſophiſta, qui appetit videri ſapiēs, per hoc non acquiret apparentem ſapientiam. Sed inopinabile dicitur, quod eſt contra opinionem omnium, vel plurium, vel ſapientum, vel illorum quos inſequitur. Et eſt meta inopinabilis cōceſſio alicuius talis inopinabilis, vnde quando reſpondens concedit illud, qd̄ eſt contra opinionem illorum, coram quibus fit diſputatio dato, ꝙ illud ſit verum, ducitur apparenter ad inconueniens, & ibi eſt meta diſputationis, vel etiam ſi concedat aliquid, contra opinionem doctorum, quos inſequitur quamuis hoc ſit verum ſecundum opinionem aliorum, ducitur tamē apparenter ad inopinabile.

F

Quid ſolœciſm' ac barbariſmus, ac nugatio. Quarto ſciendum, ꝙ ſolœciſmus eſt vitium in orationes cōtra regulas artis Grāmaticæ factū, vt vir mea, vel ſponſa meus, & pertinet ad Grammaticum inquantum dicit incongruitatem orationis, ſed inquantum impedit veritatē

pro

A propoſitionis, quæ concluditur in argumentatione, conſiderat a Logico, & conceſſio talis orationis eſt meta ſollecismi, & quia oĩs meta hẽt cõcludi in paralogiſmo cõtra rñdẽtẽ, iõ barbariſm⁹, qui fit in lrĩs, & in ſyllabis, & dictionibus corripiẽdo ſyllabã longã, & econuerſo, & nõ fit primo in orõne ſicut ſolæciſm⁹. nec põt cõcludi cõtra rñdẽtẽ, iõ barbariſmus nõ eſt ũna meta, ſicut ſolæciſm⁹. Sed nugatio dr̃ vnius, et eiuſdẽ, & ex eadẽ parte ĩutilis repetitio, vt hõ currit & dr̃ ex eadẽ parte quia ſi in diuerſis partib. idẽ reputaĩ, vt in ſubiecto pdicato, nõ eſt negatio. Et dr̃ inutilis, quia ſi ex eadẽ parte idẽ reputaĩ cã
B ornatus, vel maioris impreſſionis ſnĩa non erit nugatio, vt dicẽdo Deus Deus meus, euge, euge, & ſic de alijs. Et per hoc patet quæ & quot ſunt metæ.

Argũ. Contra pdicta arguiĩ primo ſic. Nullũ inconueniens eſt finis, cũ non hẽat rationẽ boni, ſed meta eſt finis pximus diſputationis ſophiſticæ, ergo meta nõ eſt incõueniẽs, vt dr̃ ĩ eius definitione. Secundo ſic. Non loqui, vel tacere eſt vna meta diſputationis ſophiſticæ, & tñ non eſt aliqua illarũ, ergo non ſunt tñ quinq; metæ. Tertio ſic Ille qui ſolũ concedit dũo cõtradictoria ducitur ad metã redargutionis, & tñ non eſt ibi
C pconceſſi, negatio, nec ecõtra. ergo cõtra definitionẽ redargutionis. Quarto ſic. Oẽ manifeſte falsũ inopinabile, cũ ſit contra opinionẽ oĩum, quib. eſt manifeſte falsũ, erga meta falſi non diſtinguiĩ a meta inopinabili, ſed ſub ea continetur. Quinto ſic. Solem eſſe maiorem tota terra eſt contra opinio. plurium, & illam concedens concedit aliquod inopinabile, & tamen ibi non eſt meta, cum ſit inconueniens concedere verũ. ergo meta inopinabilis non eſt conceſſio cuiuslibet opinabilis.

Solutio Ad argumẽta. Ad primũ iſtorũ dr̃, ꝙ licet inconueniens. concluſum contra rñdentem nõ hẽat rõnem boni ſimpliciter habet, tñ rationẽ boni apparẽtis, quia vr̃ ſophiſtę eſſe bonũ, quia ualet ad acquirendũ apparẽtẽ ſciẽtiã, & hoc ſufficit ad rationem finis, quod vel ſit bonus ſimpl'r, vel apparenter tantum. D

Ad 2m dr̃, & licet nõ loqui ſit meta, tñ eſt gñalis, & nõ ſpãlis diſtincta ab iſtis, quia dũ rñdens tacet, dr̃ ad eadem metã ad quam duceretur ſi loqueretur. Ad tertiũ dr̃, quod licet rñdens concedendo duo contradictoria non neget aliquid, tñ bene ex conſequenti, quia concedendo ſecundum contradictoriorum negat alterum prius conceſſum.

Ad quartum dr̃, ꝙ licet manifeſte falſum ſit inopinabile tñ diuerſis rõnib. dr̃ falſum, & inopinabile, quia reſpectu rei ſignificare oratio dr̃ falſa, & reſpũ audientiũ, & opinionis dr̃ inopinabilis & ẽt aliquid bñ eſt inopinabile, ꝙ tñ B non eſt falsũ, quia cũ aliqñ falsũ ſit pbabile & inopinabile ſuũ contradictoriũ erit inopinabile, ideo falsũ, & inopinabile ſunt metæ diſtinctæ. Ad quintum dr̃ quod ſi concedatur illa propoſitio corã ſapientib a quib. cognoſciĩ eſſe apparens inconueniens ſi concedaĩ corã illis, quib. eſt inopinabilis, quia cũ ceditur aliquid contra opinionem eorum, ideo per hoc reſpondens ducitur apparenter ad aliquod inconueniens.

Quid Fallacia, & de Fallaciarum tam in dictione, quam extra dictionem multiplicitate ac Numero. F

Fallacia eſt idoneitas decipiẽdi faciẽs credere de ente, quod ſit nõ ens, & de nõ ente quod ſit ens mediãte fantaſtica viſione: Fallaciæ ſunt tredecim quarũ ſex sũt dictione, & ſeptem extra dictionẽ. In dictione ſunt Aequiuocatio, Amphibologia, Compoſitio, Diuiſio, Accenſus & Figura dictionis. Et ſeptẽ extra dictionẽ ſunt Antecedẽs ſcdm quid ad ſimpliciter Ignorantia; Elenchi, Petitio principij, Conſequens, Non cauſa, vt cã, Scdm plures interrogationes. ut vnam. Quod aũt ſint ſex ĩ dictione, pbat (De hoc uide primo Elẽ. cap. 5.)

 Ariſtoteles

A Ariſ.inductiue,& ſyllogiſtice, inductiue ſic. Aequiuocatio fit aliquo iſtorũ ſex modorũ, amphibologia fit aliquo iſtorũ ſex modorũ & ſic de alijs, ergo oĩs fallacia in dictione fit aliquo iſtorũ ſex modorũ, Sillogiſtice ſic. oĩs deceptio facta ex eo, quòd eiſdẽ dictionib. vel orõnibus non idẽ ſignificam⁹, fit aliquo iſtorum ſex modorum, ſed oĩs fallacia ĩ dictione fit ex eo quòd eiſdem dictionibus uel orõnibus nõ idem ſignificamus, ergo oĩs fallacia in dictione fit aliquo iſtorũ ſex modorũ. iſte ſyllogiſm⁹ B eſt in primo mõ primę figurę. Probatio maioris. Oĩs multiplicitas dictionis fit aliquo iſtorum ſed modorũ, ſed oĩs deceptio facta ex eo quod eiſdem dictionibus, uel orationibus non idem ſignificamus, fit ex multiplicitate dictionis, uel orationis, ergo oĩs deceptio facta ex eo quòd eiuſdẽ dictionibus uel orationibus, nõ idẽ ſignificamus, fit aliquo iſtorum ſex modorum, & hæc fuit maiori. Probatio minoris. Omnis multiplicitas dictionis fit ex eo, quòd eiſdem dictionibus vel orõnibus nõ idẽ ſignificamus, C ſed oĩs fallacia in dictione. fit ex multiplicitate dictionis, vel orationis. ergo omnis fallacia ĩ dictione fit ex eo, quòd eiſdẽ dictionib. uel orationib. nõ idẽ ſignificamus, & hæc fuit minor. Et iſti duo ſyllogiſmi sũt in primo mõ primæ figurę.

Quid fallacia. Poſtquam Auctor determinauit de ſyllogiſmo ſophiſtico in communi & de cauſa finali eius, ſ. de diſputatione litigioſa, ſeu ſophiſtica, & de quinq. metis eius, quæ quidẽ ordinãtur ad vltimũ fine ipſius ſophiſtic e, ſ. ad apparentẽ ſapientia, hic cõſequẽter determinat de fallacijs, per quas ad pdictas meta ſyllogiſmi ſophiſtici ordinantur, & prius Auctor determinat de fallacia in cõmuni, & conſequenter de ſingulis in ſpeciali. Primo ergo ſic, definit fallaciam dicens. Fallacia eſt idoneitas decipiendi faciens credere de non ente, quod ſit ens, & de ente, quod ſit ens mediante fantaſtica uiſione. D

Primo ſciẽdum, quod fallacia dupliciter accipitur. Vno modo paſſiue pro deceptione eius, qui paralogizatur, & definitur ſic. Fallacia eſt deceptio imperiti in arte ſophiſtica propter ignorantiam artis ſophiſticæ. Alio modo capitur fallacia pro princip. Actiuo talis deceptionis, vt eſt locus ſophiſticus, in quo fundantur argumenta ſophiſtica, & iſto modo capitur in iſta definitione, & non primo modo. Vnde ſicut locus dialecticus eſt, ſedes argumenti dialectici, vel eſt id, a quo conueniens elicitur argumẽtum, ita ſimiliter fallacia eſt ſedes, vel illud a quo elicitur argumentum ſophiſticum. Et ſicut in eodem loco dialectico plura argumenta dialectica fundantur, ſic in eadem fallacia, plures fundantur paralogiſmi, & ſic vt locus dialecticus diuiditur per locum maximam, & locum differentiam maximę ſic in qualibet fallacia locus maxima, & locus differentia maximæ per ſimilitudinem reperitur, vt in fallacia æquiuocationis, maximæ ſecundum quam fiunt paralogiſmi eius eſt. Omnis dictio actualiter vna, habet tantum vnum ſignificatum, & locus differentiæ maximæ eſt æquiuocatio termini, vel terminus æquiuocus. F

Quænã fallacia ad præſens cõſideret. Ponunt aliq doctores E aliud mẽbrũ, ꝙ vr̃ coicidere cum primo mẽbro.

Secundo ſciendum, quod in omni fallacia, eſt cauſa apparentiæ, & cauſa defectus. & ſub cauſa conuenientiæ latet defectu, ſicut in æquiuocatione ſub vnitate vocis latet pluralitas ſignificatorum. Cauſa apparentiæ fallaciarum in communi eſt, quæ mouet ad credendum, quod non eſt Et cauſa defectus eſt, quæ falſificat creditum. vnde etiam ratione cauſæ apparentiæ fallacia habet, quod ſit idoneitas decipiendi, quia propter talem apparentiam ſumitur aptitudo ad decipiendum,

In oĩ fallacia eſt aliquid cã apparentiæ, & aliqd cã defectus.

&

A & ratione cauſæ effectus facit credere de non ente, quòd ſit ens, quia per iſtā cām completur deceptio, licet originaliter proueniat à cauſa apparētiæ. ideo iſtæ duæ cauſæ ſatis explicantur in definitione fallaciæ. Et dr̄ mediante fantaſtica viſione, quia intellectus purus nō pmixtus ſēſui aut fantaſiæ nō decipit, ſed p reflexionē ad fantaſiā multotiens decipitur. Et ſit aūt fantaſtica viſio, vt hic ſumitur, cognitio intellectus reflexi ad fantaſiā, & nō ſolum cognitio fantaſię.

Penes quid in diſputatione ſophiſtica B cauſa apparētiæ umat, & quomodo diuiditur. No. pulchrum dictum.

Tertio ſciendum, q̄ in diſputatione ſophiſticā duo ſunt a quib. pōt ſumi cā apparentiæ ad decipiendū. Primum, ſ res de quib. diſputatur, quarum multotiens ignorantur habitudines. Secūdū eſt, dictiones, vel voces p quas fit diſputatio, quarū ſignificatio, vel multiplicitas ſæpe ignoratur. Et ſic cauſa apparētiæ fallaciæ, qñ q. ſumitur a reb. qnq. à dictionib. & ſm hoc fallacia in cōi diuiditur, per fallaciām in dictione, & per fallaciam extra dictionem. Fallacia in dictione eſt quæ ſumitur ſuam cauſam apparentiæ ex parte dictionis. Et fallacia extra dictionem eſt, quæ ſumit ſuam cām apparentiæ ex parte rei. Et magis dr̄ fallacia extra dictionem q̄ fallacia rei, quia res non cadunt in diſputatione, nec cauſant deceptionē reſpondentis, niſi per relationē ad dictiones, ideo per negationem huius; quod eſt C habere cauſam apparentiæ in dictione & per relationem ad dictionem, dr̄ fallacia extra dictionem. Et inter illas fallacias prius determinatur de fallacijs in dictione, quia licet res ordine naturæ pręcedant dictiones, non tamen pręcedunt in diſputatione ſophiſtica, quia res non cadunt in diſputatione, niſi per voces, ideo per uoces prius contingit cauſari deceptionem reſpondētis.

Quarto ſciendum, quod fallacia in dictione diuiditur per fallaciam æquiuocationis amphibologiæ, compoſitionis, diuiſionis, accentus, & fallaciam figurę dictionis. Quarum ſic habetur ſufficientia quia oīs fallacia in dictione fit ſecundum aliquod multiplex, vel ergo fit ſecundum multiplex, actuale, vel potentiale, vel fantaſticum. Si ſecūdum multiplex actuale, hoc eſt dupliciter vel ſm multiplex actuale dictionis incomplexè, & ſic eſt æquiuocatio vel orationis, & ſic eſt amphibologia. Si ſm multiplex potentiale, hoc eſt dupliciter vel fit in dictione, & ſic eſt accentus vel in oratione, & hoc eſt dupliciter vel illa oratio eſt continue proladia, & ſic eſt fallacia cōpoſitionis, vel diſcontinuè, & ſic eſt fallacia diuiſionis. Si ſm multiplex fantaſticum, ſic eſt fallacia figuræ dictionis, vt probatur iſte numerus fallaciarum in textu per inductionem quæ ſatis clara eſt, & per ſyllogiſmum, cuius virtus conſiſtit in B hoc, quod oīs deceptio facta p hoc, q̄d eadē dictio, vel oratio plura ſignificat fit aliquo iſtorum ſex modorum, ſed oīs fallacia i dictione fit per hoc quod vna dictio vel oratio plura ſignificat, quia fit quando eiſdem nominibus, vel orationib. non idem ſignificamus, ergo omnis fallacia in dictionem fit aliquo iſtorum ſex modorum. Et ſic patet quod hæc definitio eſt ſufficiens.

Argū. Sed cōtra prædicta arguitur primo ſic Idoneitas decipiēdi eſt naturalis potentia, ſed fallacia non eſt naturalis potentia, cum non ſit in prædicamento qualitatis, quia eſt ens rationis, ergo F male dicitur quod fallacia eſt idoneitas decipiendi. Scdo ſic. Impoſſibile eſt credere de non ente, quòd ſit ens quia nullus poteſt credere quòd vnum contradictoriorum verificetur de alio, cum non poſſit credere duo contradictoria ſimul eſſe vera vel falſa, ergo fallacia non facit credere de non ente, q̄ ſit ens. Tertio ſic Omnis fallacia eſt in illo qui decipitur, cum ſit deceptio quędam, ergo nulla eſt in dictione, vel extra dictionem. Quarto ſic. Omne argumentū ſophiſticæ fit de reb. & p voces ergo oīs fallacia, & deceptio eſt in reb. & in dictionib. ergo nulla eſt in dictionib. tm̄ Quīto ſic, Fallacia amphibologiæ capit ſuā cām apparentiæ ex parte orationis tm̄, & n̄ ex parte dictionis, & ſimi-

A ſimilite: cōpoſi.io, & diuiſio, ergo male ponuntur fallaciæ in dictione.

Ad argumenta ad pimum dr̄, quòd licet idoneitas decipiendi ſe tenens ex parte intellectus ſit natu:alis potentia, non tamen idonitas decipiendi, quæ ſe tenet ex parte rerum, vel dictionum, ſed eſt naturalis potentia tantum, ſm modum, cum ſit ens rationis, cōſequēs dictiones, quæ ſunt ſigna rerum, vel aliqui reſpectus rerum, qui ſunt entia rationis, & de tali idoneitate intelligitur ꝙ fallacia eſt idoneitas decipiēdi, & talis non eſt in aliquo prædicamēto. Ad ſecundum dicitur, quòd de nō ente capto formaliter ſub forma non entis nō poteſt credi, quòd ſit ens, vel econtra, tamen de non ente capto materialiter, aliquis poteſt credere, quòd ſit ens, & de ente, quod ſit non ens. Ad tertium dicitur, quòd ſi capiatur fallacia, vt eſt effectus paralogiſmi, & deceptio reſpōdentis, ſic eſt in deceptio ſemper, ſed ſi capiatur pro loco ſophiſtico, qui eſt principium paralogiſmi, vt hic ſumitur, ſic non eſt in decepto, ſed eſt in rebus vel in dictione ſecundum ſuam cauſam apparentiæ. Ad quartum dicitur, quod licet fallacia fiat de reb. & in dictione, non tamen qualibet ſumit ſuam cauſam apparētiæ in rebus & in dictione ſimul. ſed aliqua in rebus tantum, alia vero in dictione tantum, & per hoc ſumitur, hæc diuiſio.

B Ariſ. amphibol. tres ex ſentētia modi 2. Elen. c. 4

C Obiectio.

Ad quintū dicitur, ꝙ ſi capiatur dictio pro uoce incomplexa tm̄, vt diſtinguitur cōtra orationem ſic amphibologia non ſit in dictione, ſed, ſi capiatur dictio pro uoce ſignificatiua, quę dicēdo profertur, ſiue ſit complexa, ſiue incōplexa, ſic amphibologia ſit in dictione, & hoc modo ſumitur hic dictio.

Multiplex Triplex, actuale ſ. Potentiale, ac Fantaſticum, & de quo primo diſſerendum ſit.

Secundum aūt, ꝙ vult Alexander in commēto ſuorum Elenchorum, triplex eſt multiplex. Aliud .n. eſt multiplex actuale, aliud potentiale, & aliud fantaſticum. D Multiplex actuale eſt, quando dictio, uel oratio eodem ſecundū ſubſtātiā, & ſcd̄m modū ꝓferēdi, diuerſa ſignificat dictio, vt in ęquiuocatione vt canis, oratio, vt in amphibologia, vt liber Ariſ. Multiplex, potētiale eſt, qn̄ dictio, vel oro eadem ſecundum ſubſtātiam, diuerſa tn̄, ſecūdum modum proférēdi diuerſa ſignificat dictio, ut in accētu vt populus, cuius prima ſyllaba, poteſt eſſe breuis, vel longa, & ſcd̄m hoc diuerſa ſignificat, oro, vt in cōpoſitione, vel diuiſione, vt qcq̄d viuit ſp eſt, alium .n. hēt modū ꝓferēdi prout eſt diuiſa, & prout eſt cōpoſita, ut poſtea patebit. Solutio prima. E De multiplici fantaſtico videbitur in fallacia figurę dictionis. Et quia multiplex actuale veriori modo eſt multiplex q̄ potentiale, & potētiale q̄ fantaſticū, iō prius dicendū eſt de fallacijs faciētib. multiplex actuale, q̄ de alijs, & poſtea de potentiali, & vltimo de fantaſtico. Vnde prius dicendū eſt de æquiuocatione, & amphibologia, quam de alijs fallacijs in dictione: qa in æquiuocatione, & amphibologia eſt multiplex actuale, & per cōſequens eadem dictio vel oratio ſecundū ſubſtātiā, & non ſecūdum modū proferendi, in alijs aūt nō, F in his .n. plus eſt de identitate quā in alijs. Item adhuc prius eſt dicendum de ęquiuocatione quam de amphibologia, quia æquiuocatio fit in dictione, amphibologia autem in oratione, dictio autē prior eſt oratione. Sciendū eſt quod fallacia dupliciter accipitur. quādoq. .n. fallacia idē eſt, quod cā decipiēdi, & quandoque idem eſt quod deceptio facta ex illa cauſa. Et hic primo modo ſumitur fallacia.

Poſt-

A Poſtq̃ Auctor determinauit de diffinitione fallaciæ in cõi,& de diſtinctione fallaciarum in dictione quarum numerus, & ordo ſumitur ſm diuerſos modos multiplicis, hic conſequẽter declarat modos multiplicis ad maiorẽ declarationẽ illius numeri,& ordinis fallaciarũ in dictione,& eſt multiplex dictio,vel oratio,uere,uel apparenter plura ſignificãs.& ſic ad aliqđ multiplex ſp requirit̃ vnitas uocis,& pluralitas ſignificatorũ. Et dr̃ multiplex quaſi multa plicis in vnũ,qa in vna uoce multa plicantur ſignificata,ſed diuerſimode, tñ ſm diuerſas rationes multiplicis.

Quid multiplex.

Primo ſciendũ, quod multiplex diuiditur per multiplex actuale,potentiale,& fantaſticum, quorum ſic habetur ſufficientia,quia in omni multiplici,eſt vnitas uocis cũ pluralitate ſignificatorũ,vel ergo habet plura ſignificata ſimpliciter, vel apparẽter tm̃, ſi ſm, ſic eſt multiplex fantaſticum,ſi primum hoc eſt dupliciter,vel tale multiplex habet actualem vnitatẽ vocis,& ſic eſt multiplex actuale, vel potentiale tm̃, & ſic eſt potentiale. Et,quia multiplex dicit̃, quaſi in vnum multa plicans ſignificata,& perfectius vniuntur plura ſignificata,in multiplici actuali,vbi eſt actualis vnitas vocis,quam in potentiali,vbi eſt potẽtialis vnitas,tm̃, & in potentiali ueriori modo multa in unum plicantur,quam in fantaſtico,ubi ſolum plura ſunt ſignificata apparenter tantum, ideo iſtorũ multiplicium actuale pręcedit potentiale,& potentiale fantaſticũ, & hinc eſt,quod fallaciæ peccantes, ſecũdũ multiplex actuale precedũt alias.

B

Multiplex quoddã actuale quoddã potẽtiale quod dã fantaſticũ.

C

Secundo ſciendũ, ꝙ multiplex actuale eſt dictio, vel oratio una ſecundum ſubſtantiam,& modum proferendi diuerſa ſignificans. Exemplum de dictione ut canis exemplum de oratione, vt liber Ariſt. vnde in dictione,vel in oratione dictio ſe habet,ut materia,& ſubſtantia,& modus proferendi, ſe habet per modum formę, ideo dictio ſecundum ſubſtantiam,& modum proferendi eſt materialiter,& formaliter vna,et qua a forma ſumit̃ actualis vnitas rei, ideo talis uox eſt actualiter in una.& ĩde uocat̃ multiplex actuale, & tale multiplex ponit ſimul & in actu oĩa ſua ſignificata, ſicut hoc nomẽ canis ſimul & in actu dat intelligere ſua ſignificata,& tñ non ponit ea copulatiue,vel diſiunctiue,qa ſi poneret copulatiue,tũc iſta oratio canis currit,eſſet æquiualenter vno copulatiua, & tunc vel ambæ partes eſſent ſimul veræ, & tunc eſſet ſimpliciter uera, & non diſtinguenda, ſed ſimpliciter concedenda, vel aliqua pars eſſet falſa,& tunc tota copulatiua eſſet falſa,& ſimpliciter negãda,& nõ diſtinguenda. Et poneret ea diſiunctiue,illa propoſitio æquiualenter uni diſiunctiuæ,vel ergo aliqua para eſſet vera, & tunc eſſet ſimpliciter concedenda,quia hoc ſufficit ad veritatem diſiunctiuæ,vel ambæ partes eſſent ſimpliciter falſæ,& ſic eſſet ſimpliciter falſa,& nunquam eſſet diſtinguenda, quod eſt contra illud quod dicitur in ſolutione paralogiſmorum æquiuocationis, & deo tale multiplex actuale,licet ponat omnia ſua ſignificata in actu, & coniunctim vt vniunt in vna voce,non tamen copulatiue vel deſiunctiue.

Quid multiplex actuale.

D

E

Tertio ſciendũ,quod multiplex potentiale eſt dictio vel oratio eadem ſm vocem, & diuerſa ſm modũ proferẽdi plura ſignificans. Exemplum de dictione,vt populus,q cum habet primã breuem,ſignificat collectionem gentis, & cum habet primã longam,ſignificat arborem quãdam. Exemplũ de oratione vt Soc. currens neceſſario currit, quia ſm diuerſos modos proferendi neceſſario poteſt referri ad currens, vel ẽt ad currit,& ſic ibi ſunt diuerſa ſignificata ſecundum compoſitionem, & diuiſionem, & qa in tali multiplici eſt tantũ vnitas materiæ,& vocis,& nõ eſt vnitas formæ vel modus proferendi,a qua vnitate formę ſumat̃ actualis vnitas dictionis,ideo talis dictio uel orõ eſt tm̃ potentiale vna,& non actualiter. vndę dicitur multiplex potẽtiale,quia ibi plicantur multa ſignificata in voce, quæ

Quid multiplex potentiale.

F

eſt

A eſt tantum potentialiter vna.

Quid multiplex fantaſticũ.

Pro hac fantaſiæ min' rectã interpretatione vide Ariſ. 2. de Anima tex. cõ. 162.

Quarto ſciendũ, ꝙ multiplex fantaſticũ eſt dictio vnũ ſignificans, q̃ videt aliud ſignificare ꝓp conuenientiã eius in parte cum alia dictione, ſicut vigere ſignificat ſimpliciter qualitatem qa ſignificat habere vigorem, ſed quia ſimiliter terminatur ſicut agere, & agere ſignificat actionem, adeo agere videtur ſignificare actionem licet tamen non ſignificet. Et dicitur tale multiplex fantaſticum, quia talis dictio ſecundum veritatem non habet plura ſignificata ſed ſolum ſecundum fantaſticam apparentiam. Dr̃.n.fantaſia a fanos, qđ ẽ apparitio eo ꝙ ſm fantaſia fiũt multæ apparitionis, ideo fantaſticũm idem eſt.

Argũ.

Cõtra prædicta arguitur primo ſic. B Vnius ſigni eſt tm̃ vnũ ſignificatũ, qa ab vnitate ſignificati ſumit vnitas ſigni ergo vna dictio vel oratio non põt plura ſignificare, ergo contra definitionẽ, multiplicis. Scđo ſic. Sicut ſe hñt actus & potẽtia, ita actuale & potentiale, ſed potentia præcedit actum, cum aliquid prius ſit in potẽtia q̃ in actu, ergo multiplex potentiale ꝓcedit actuale, & nõ ecõtra. Tertio ſic. Significatio ẽ forma eſſẽtialis dictionis, ergo dictio vel oratio plura ſignificãs eſt diuerſa formaliter, ergo multiplex actuale non eſt formaliter vna dictio, & actualiter plura ſignificãs, ſed formáliter diuerſa. Quarto ſic. De ratione multiplicis eſt pluralitas, ſed maior eſt pluralitas & actualior, qñ dictio vel oratio eſt diuerſa ſm C modum proferẽdi, & ſm ſignificata, q̃ quando ſolũ plura ſignificat, ergo tale multiplex magis debet dici actuale, q̃ illud, vbi eſt ſolum pluralitas ſignificatorum. Quinto ſic. In omni multiplici eſt pluralitas ſignificatorum, ſed multiplex fantaſticum non habet plura ſignificata, quare non eſt diſtinguendũ, ergo male dicitur, quòd multiplex fantaſticum eſt vnum multiplex.

Solutio.

Ad argumenta. Ad primum iſtorũ dicitur, ꝙ licet ab vnitate ſignificati ſumatur vnitas formalis ſigni, non tamẽ vnitas materialis, ſed ex parte ipſi' vocis, quæ efficitur ſignum, ideo vnum ſi- D gnũ materialiter poteſt habere diuerſa ſignificata, quãuis, non ſit vitiũ formaliter, & inquãtum eſt ſignum. Ad ſecũdum dicitur, quòd licet in eodem potẽtia præcedat actum, non tamen in diuerſis, ſed actus ſimpliciter ꝓcedit potẽtiam, ideo actuale ꝓcedit potentiale in diuerſis, & ſic eſt in propoſito. Ad tertium illorum dicitur, ꝙ ſi conſideretur dictio in ratione ſigni, tũc ſignificatio eſt forma eſſentialis eius, quia reponit eam in eſſe ſigni. Sed ſi conſideretur, quantum ad vocem, quæ vox dicendo profertur (vnde dicitur dictio) ſic ſignificatio non eſt forma eſſentialis eius, ſed modus proferendi, & ſignificatio eſt forma accidẽtalis, & hoc modo hic dicitur dictio vel oratio vna in quan- E tum habet reſpectum ad talem formã ideo multiplex actuale poteſt eſſe dictio actualiter vna plura ſignificans.

Actus ſimpliciter prior eſt potẽtia, in uno aũt, & eodẽ econtra.

Ad quartum dicitur, quod ad multiplex actuale non ſufficit actualis pluralitas, ſignificatorũ, ſed cũ hoc requirit actualis vnitas vocis, ideo licet multiplex potentiale habeat pluritatẽ actualem ſignificatorum formæ vocis, tamẽ non actualem vnitatem vocis iõ non debet dici multiplex actuale. Ad quintum dicitur, quod multiplex fantaſticum non habet plura ſignificata ſecundum rem, ſed bene ſecundum apparentiam, & hoc ſufficit ad hoc quod ſi multiplex fantaſticum.

De hoc vide 2. Ele.c.2.

De fallacia Aequiuocationis, & illius tribus modis, ſeu Speciebus, F

Aequiuocatio eſt multiplicitas dictionis eiuſdem ſecundũ ſubſtãtiam & modũ proferẽdi, vt in hoc noĩe canis. Sciẽdum eſt qđ in qualibet fallacia eſt duplex cauſa, ſ. cã apparẽtiæ, & cã defectus, cã apparentiæ in qualibet fallacia eſt, quæ mouet ad credendum id, quod nõ eſt credendum, cauſa defectus eſt quæ oſtẽdit creditum eſſe falſum. Cauſa apparentiæ in æquiuocatio-

catione eſt vnitas dictionis eiuſdẽ ſecundum ſubſtãtiã, & modũ proferendi diuerſa ſignãtis, cã defectus ſiue falſitatis eſt diuerſitas ſignificatorũ. Vnitas.n.prædicta in æquiuocatione mouet ad credendũ, ꝙ nõ eſt, ſ. vnitatẽ ſignificãdi. diuerſitas aũt oſtẽdit creditum eſſe falsũ. Aequiuocationis tres ſũt modi. Sed primo videndũ eſt quid ſit fallacia æquiuocationis. Vnde fallacia æquiuocationis eſt deceptio proueniẽs ex eo, quod aliqua dictio manẽs vna ſecundũ ſubſtãtiam, & ſecundum modũ proferẽdi, diuerſa ſignificat.

B Primus modus æquiuócationis

Primus autẽ modus prouenit ex ſignificatione, vel conſignificatione dictionis. Ex ſignificatione ſic paralogizat᷑, oĩs canis currit, ſyd' cęleſte eſt canis, ergo ſydus cęleſte currit.

Aliud exẽplũ.

Solutio. vtraq; prẽmiſſarũ eſt duplex, quia hic nomẽ canis eſt multiplex ęquiuoce ſignificans animal latrabile, ſydus cęleſte, & piſcem marinum, & ſic maior vno modo eſt vera, & alio mõ falſa, & ſimiliter minor, vel ſic. oẽ expediẽs eſt bonũ, malũ eſt expediens, ergo malũ eſt bonũ,

C Sol. expediens dr̃ æquiuoce. Vno mõ idem eſt, quod bonũ. alio mõ idẽ, quod neceſſariũ, quod accidit in minus malum, quod oportet fieri ad euitandum maius malum, vñ vtraq; præmiſſarũ eſt duplex, quia vno mõ eſt vera, alio mõ eſt falſa. Ex conſignificatione paralogizatur ſic. Iſte pannus eſt de Anglia, Anglia eſt terra, ergo iſte pãn' eſt terra, non ſequitur, quia prima eſt duplex, ex eo quod hæc ꝓpoſitio de, põt dicere circunſtãtiã cãę materialis, & ſic eſt falſa, vel põt dicere locũ, & originẽ, & ſic eſt vera, vel ſic in quocunq; eſt ęgritudo, ipſum eſt animal, ſed in humorũ inadæquatione eſt ægritudo, ergo humorũ inadęquatio eſt animal.

Exẽpla de conſignificatione.

D Prima eſt duplex, quia hæc præpoſitio in põt dicere cãm efficiẽtem, & ſic eſt falſa, uel cãm formalem, ſiue ſubiectũ in quo eſt, & ſic eſt vera. Similiter dicẽdum eſt de minori. Vel ſic proprium eſt qualitati ſecundum cã ſimile, vel diſſimile dici, ſed ſecundum ſimilitudinẽ dr̃ aliquis ſimilis, vel diſſimilis, ergo ſimilitudo, vel diſſimilitudo, ſũt qualitates qđ eſt falsũ immo ſunt relationes. Prima eſt duplex, eo quod hæc præpoſitio ſecundũ, põt dicere circunſtãtiam cauſæ efficiẽtis, et ſic eſt vera, quia duę qualitates eiuſdem ſpẽi faciunt vnã ſimilitudinem, & ſic qualitas eſt cã efficiẽs ſimilitudinis, ſi aũt dicat

E circunſtãtiã cauſæ formalis, ſic eſt falſa, quia qualitas non eſt cã formalis ſimilitudinis & econuerſo dicẽdum eſt de minori. Similiter oẽ ſanũ eſt animal, vrina eſt ſana, ergo vrina eſt animal, vtraq; ꝑmiſſarũ eſt duplex, quia ſanũ dicitur de animali, vt de ſubiecto, & de vrina vt deſignante, vel indicãte,

F de cibo, ut de efficiẽte, de diæta, vt de conſeruante, & ſic alio, & alio modo ſanitas ab hęc comparatur, & ſecundum hoc habet diuerſas ſignificationes. Ex conſignificatione ſic paralogizatur. Quicunq; ſanabatur ſanus eſt, laborans ſanabatur, ergo laborãs ſanus eſt.

Aliud exẽplũ.

Minor eſt duplex ex eo, quod hoc participium laborans põt dicere præſens tempus, & ſic eſt vera, & tunc eſt ſenſus, laborans nũc ſanabatur. ſi aũt dicat præteritum, & ſic eſt falſa, & ſic eſt ſenſus laborãs tunc ſanabatur, & econuerſo dicendum eſt de concluſione. Laborãs enim æquiuocum eſt ad laborantem

nunc

A nunc,& ad laborantem tunc. eodem modo eſt hic,quicunque ſurgebat ſtat,ſedens ſurgebat.ergo ſedens ſtat.Et eodem modo reſpondendum eſt ſicut reſpõſum fuit ad alium paralogiſmum. Alio autem modo poteſt fieri econuerſo, quã de dictio põt teneri materialiter vel cõſignificatiue,ſicut hic. Deus, eſt vbiq.eſt aduerbium,ergo Deus eſt aduerbium.Dicendũ,quòd prima eſt duplex.eo ꝙ hęc dictio ubique poteſt teneri materialiter uel conſignificatiue,ſi materialiter,& B eſt falſa,ſi conſignificatiue, ſic eſt uera, ſed non ſequitur concluſio.

Secũd⁹ æquiuocationis modus. Secundus modus æquiuocationis prouenit ex tranſumptione dictionis,unde trãſumptio vt hic ſumitur eſt acceptio dictionis ſignificantis vnum ex impoſitione ad ſignificandum,aliud per ſimilitudinem. Et ſecundum iſtum modum ſic formatur paralogiſmus.Quicquid ridet habet os, pratum ridet ergo pratũ habet os Prima eſt duplex, eo quod hoc uerbũ ridet poteſt teneri proprie & ex impoſitione,vel tranſumptiue.ſi proprie,ſic eſt vera et non ſequitur cõcluſio, ſi tranſumptiue,ſic eſt falſa, & ſic C ſequitur concluſio.hoc enim verbum ridere eſt æquiuocũ ad ridere & ad florere,quia ridere ſignificat ex prima impoſitione riſum ab ore emittere florere. n. ſignat per quãdam trãſumptionẽ.Florere.n.et ridere quãdam ſimilitudinem habẽt,quia utrobiq; denotatur gaudiũ, & iõ ridere tranſumitur ad florere,vt vult Ariſ.iõ ſumẽtes aliquã ſimilitudinẽ trãsferuntur.Quicq̃d currit hẽt pedes,aqua currit,ergo aqua hẽt pedes.vtraq; premiſſarum eſt duplex. quia hoc verbũ,currit, uel tenetur proprie, vel tranſumptiue.currere.n et labi D aſſimilantur in uelocitate motus. ſecũdum quod currit ſumitur proprie,ſic maior eſt uera, et minor falſa, ſi tranſũptiue tũc ecõuerſo. Tertius modus puenit ex eo ꝙ aliqua dict.plura ſignat cõpoſita, ſeparata uero vnũ ſolũ,ut hęc dictio immortale,uno modo dr̃ quaſi nõ potens mori,alio mõ dr̃ quaſi potens non mori, & ſecundum hoc formatur ſic paralogiſmus.Omne immortale eſt perpetuum.ſed omne potẽs nõ mori eſt immortale, ergo oẽ potens non mori eſt perpetuum. Vtraq; præmiſſarum eſt duplex, cum hoc nomen immortale ſit æquiuocũ,vt dictum eſt. Item, B oẽ incorruptibile eſt perpetuũ,ſed omne potens non corrumpi eſt incorruptibile, ergo omne potẽs nõ corrumpi eſſe perptuũ.Vtraq. præmiſſarũ eſt duplex, eo quòd incorruptibile,vno modo idẽ eſt, quòd non potens corrũpi,& ſic incorruptibile eſt perpetum, & ſic maior eſt vera,& minor falſa.Alio modo idem eſt quod potens nõ corrumpi,ut primus homo potuit nõ corrũpi, et in hoc ſenſu maior eſt falſa,& minor vera.Et ſic ſoluẽdi ſũt E paralogiſmi ęquiuocationis per diſtractionẽ paralogiſmorũ ſecũdũ ęquiuocationẽ,vt pri⁹ patuit. Recta ſolutio eſt manifeſtatio ſylogiſmi falſi,& pp quid eſt falſus,& hoc cõtingit dupliciter.ſ.vel diſtinguẽdo,vel aliq̃ pmiſſarũ interimẽdo, ſcđo mõ reſpõdẽdũ eſt ad oẽs peccãtes in materia, & ad oẽs oſones in utroq. peccantes, reſpõdendũ eſt utroq. mõ.ſ.diſtinguẽdo aliquã pmiſſarũ,& interimendo non ſecundũ idẽ,ſed ſecundũ diuerſa.

Modus cõis ſoluẽdiquoſcunq. paralogiſmos.

Aequiuocatio nis fallacia quid.

Poſtquam Auctor determinauit de numero fallaciarum in dictione. & de

A modis multiplicib. valētib ad cognitio nē illius numeri, hic cōſequēter in ipſa ſi determinat de qualibet fallaciarū in dictione. Et primo de fallacia æquiuocationis, q̃ ꝑ hoc ꝙ peccat ſm multiplex actuale pcedit oēs alias peccātes ſm multiplex potentiale, & fantaſticū & diſtinguitur ab ipſis & ꝑ hoc quod peccat ſm multiplex actuale dictionis diſtinguit ab amphibologia q̃ peccat ſm multiplex actuale orationis. Iō Auctor, primo determinat de fallacia ęquiuocationis, primo ſic definiens æquiuocationē. Æquiuocatio eſt qñ dictio actualiter vna plura ſignificat, vt canis ſignificat canem latrabilem, piſcē marinū, & ſydus cœleſte. Et dr̃ actualiter vna ad drĩam accētus, in quo dictio po

B tentialiter vna plura ſignificat, & eſt duplex æquiuocatio ſ. a caſu, & a cōſilio vt dictum eſt in Ante prædicamentis, & ſecundum talem æquiuocationem ſumitur fallaciæ æquiuocationis.

Quæ eã apparentiæ, & defectus in æquiuocatione, & eius duplex deſcriptio.

Primo ſciēdū, ꝙ cā apparētiæ huius fallacię eſt actualis vnitas dictionis plura ſignificātis ꝑ q̃ vnitatē credimus, ꝙ ſicut dictio eſt actualiter vna ſm uocem, ꝙ habeat vnū ſignificatū, & ſumitur hęc maxima, vnius vocis in actu eſt tm̃ vnū ſignificatū. Sed eius cā defectus eſt pluralitas ſignãtorū dictionis vnius ſecundum actū. Et ſcdm has cās dupl̃r definit fallacia æquiuocationis. Primo ſic ex parte cauſæ apparētiæ, ꝙ eſt ideo

C neitas decipiēdi proueniens ex actuali vnitate dictionis plura ſignãtis. Et ex parte cauſæ defectus definit ſic, ꝙ eſt deceptio ꝓueniens ex pluralitate ſignatorū dictionis actual̃r vnius, prima tm̃ definitio meliorē, qa definit fallacia in rōne principij, & loci ſophiſtici, i ſcdo vero vtcātur mediāte ſyllogiſmo ſophiſtico. Scdo ſciēdū eſt ꝙ fallacię ęquiuocationis, tres ſunt modi vel ſpēs.

Tres ſũt æquiuocationis modi & de primo.

Primus modus ſumit, qñ ſ. dictio actualiter vna principal̃r, & ſecundū impoſitionē plura ſignãt, vt canis ſignãt ex impoſitione eius plura ſignificata, & hoc verbū diſcere, uno mō idem eſt ꝙ doce re, & dare diſciplinā, alio mō idem eſt ꝙ doceri, & ſuſcipere diſciplinā, & ſcdm

D dū nūc modū ſic paralogizat. Quicūq. diſcūt ſūt ſapientes, ignorātes diſcūt, ergo ignorātes ſunt ſapientes. Soluit ſic. vtraq ꝑmiſſarum eſt duplex, quia diſcere pōt capi ꝑ docere, vel pro doceri, ſi in vtraq. ꝑmiſſarū capiatur pro doceri, ſic maior eſt uera, & minor eſt falſa & ſequit cōcluſio. ſed ſi vtraq. teneatur pro doceri, tunc maior eſt falſa, & minor eſt vera, & iterū bñ ſequit cōcluſio ſed ſicut ipſa eſt falſa, & ita aliqua ꝑmiſſarū. & iſtis duob. modis eſt bonꝰ ſyllogiſmus, & non committitur fallacia æquiuocationis. Si aūt in maiori teneat ꝑ docere, & in minori ꝑ doceri, vtraq. præmiſſarū eſt vera, nec ſequitur concluſio, ſed cōmittit fallacia æquiuocationis ꝑpter ęquiuocationem medij,

E & ideo ibi non eſt bonus ſyllogiſmus, qa non eſt vnitas medij ſecundū rem, nec ibi ſunt tres termini tm̃, & huiuſmodi multa exempla ponūtur i textu.

Secundus modus.

Tertio ſciendū eſt, ꝙ ſecūdus modus ſumit qñ dictio actualiter vna vnum ſignãt principaliter, & aliud trāſūptiue, vt ridere principaliter, ſignãt apertionem & actum oris, tranſumptiue, florītionem prati, & currere principaliter ſignãt motū velocē pedū aīalis, & tranſumptiue ſignãt fluxum aquæ. Et ſecū

F dum hunc modum ſic parolizat, Quicquid currit hēt pedes, aqua currit, ergo aqua habet pedes Solutio, vtraq. ꝑmiſſarum eſt duplex, quia currit, pōt capi ꝓprie, & trāſumptiue. ſi capiat in vtraque ꝑmiſſarum proprie, maior eſt vera, & minor falſa, & ſi in vtraq. teneat trāſumptiue ſic maior eſt falſa, & minor vera, & his duob. modis neceſſario ſequitur cōcluſio, & eſt bonus ſyllogiſmus, ſed, ſi in maiori accipiatur, ꝓprie, & in minori, trāſumptiue, tunc ambæ præmiſſæ ſunt veræ, nec ſequitur concluſio, ſed committitur fallacia æquiuocationis, propter æquiuocationem medij. Et in iſtis paralogiſmis, qñ eſt ęquiuocatio in medio quod ponitur in vtraq. præmiſſarum, ſic vtraq. præmiſſarum eſt diſtinguendā. Sed, qñ æqui-

uo-

A uocatio eſt in maior extremitate ſolũ, tunc dẽt diſtingui maior ꝑmiſſa,& con cluſio i q̃b.ponit̃ maior extremitas. Et qñ eſt i minore dẽt diſtingui minor ꝑ miſſa cũ cõcluſione. Quarto ſciẽdũ, ꝙ tertius modus eſt qñ dic.ſimplex tñ vnũ ſignat,et tñ cõpoſita plura ſignat,vt mortale tñ vnũ ſignat.ſ.aptũ natũ mori,& tñ immortale plura ſignat ꝑ hoc, ꝙ hæc ꝓpoſitio i addita mortali põt negare actũ tñ,& relinquere aptitudinẽ, & ſic immortale ſumit priuatiue. Vel põt negare actũ,& potentiã ſimul,& imortale tenet̃ negatiue,& ſm hũc mõ dũ paralogizatur ſic Oẽ imortale eſt perpetuum potens nõ mori eſt immortale,ergo potẽs nõ mori eſt ꝑpetuũ,qđ eſt falſũ. Soluitur ſic vtraq; præmiſſarũ eſt diſtinguẽda,qa immortale põt capi negatiue,& priuatiue.ſi i vtraq; capiatur negatiue maior eſt vera, & minor falſa,ſi in vtraq. priuatiue,eſt ecõtra,& ſp eſt bon⁹ ſyllogiſmus. Sed,ſi in maiore teneat̃ negatiue,& i minore priuatiue,vtraq. ꝑmiſſarũ eſt vera & nõ ſequitur cõcluſio impediẽte fallacia ęquiuocationis,& ſimiliter de iſta dictione incorruptibilis fieret paralogiſmus. Et horũ modorũ ſic habetur ſufficientia, qa oĩs modus æquiuocationis, vel eſt ſecundũ æquiuocationẽ dictionis cõpoſitæ;& ſic eſt tertius modus,vel ſimplicis,& hoc eſt duplr.vel talis æquocatio ꝓuenit ex ipõne dictionis ad plura ſignata,& ſic eſt p imus modus,vel ex traſũptione,& ſic eſt ſecundus modus.

Tertius æquiuocationis modus.

B

C Cõtra ꝑdicta arguit̃ primo ſic. Iſta dictio hõ,actualiter vna plura ſignificat, quia ſignificat Soc.Plat.& cæteros homines,cũ repræſẽtat ipſos,& tñ ibi nõ eſt æquiuocatio, ergo contra defuitionẽ æquiuocationis. Scđo ſic. Vnitas dictionis plura ſignificantis eſt cauſa cognitionis pluriũ ſignificatorum,& magis cauſat cognitionẽ q̃ dictio vniuoca ergo ipſa nõ eſt cã deceptionis, vel fallaciæ. Tertio ſic. Diuerſitas ſignificatorũ ſe tenet ex parte rei, ergo, ſi iſta diuerſitas ſit cã defectus fallaciæ æquocationis,ſua cã defectus erit extra dictionem.ergo nõ erit fallacia in dictione. Quarto ſic. Arguendo ſic,oĩs canis currit quędam ſtella eſt canis.ergo quędã ſtella currit in maiore, canis diſtribuit̃ pro oĩb.ſuis ſuppoſitis,ergo illa ſimpl̃r eſt falſa,& dẽt negari ergo plures paralogiſmi in primo mõ huius fallacię nõ debent ſolui per diſtinctionẽ, vt dictũ eſt. Quinto ſic. Analogũ per ſe poſitum ſtat pro ſuo ſignato famoſiori,ergo dictio ſignificãs vnũ principl̃r, & aliud ex cõſequẽti ſp ſumit̃ pro principaliori ſignificato,ergo non poteſt teneri æquoce,& per conſequẽs paralogiſmi ſecũdi modi nõ dẽnt ſolui per diſtinctionem,ſed negãdo aliquã præmiſſarum.

Modorũ triũ æquiuocationis ſufficiẽtia.

D

E Ad argumenta. Ad primũ dr̃,ꝙ hæc dictio hõ, non repræſentat vel ſignificat particulares hoiem ſm ſe,ſed ſolũ inquantũ conueniunt in cõi conceptu hoĩs,iõ nõ ſignat ipſos ſub modo pluriũ,ſed ſolũ vt cõueniunt in vno,qa primo & per ſe hõ ſignificat hoiẽ in cõi. Ad ſm dr̃,ꝙ vnitas dictionis plura ſignificãtis reſpectu cognoſcẽtis plures ſignificationes,eius eſt cã cognitionis, ſed reſpectu ignorãtis diuerſas ſignificationes eſt cauſa receptionis. Ad tertium dicitur, quod omnes fallaciæ generaliter conueuit in dictione, vel extra dictionẽ ex parte cauſæ defectus, ſed tñ ex parte cauſæ apparentiæ quæ qñq. eſt in dictione & qñq. in re,ideo licet cã defectus ęquiuocationis ſit in re, non propter hoc eſt fallacia extra dictionem. Ad quartum dr̃ quod ibi canis,diſtribuit pro oĩb.ſuppoſitis vnius ſuorum ſignificatorum, ſed non pro ſuppoſitis oĩum ſuorum ſignificatorũ. Cuius ratio eſt,quia terminus æquiuocus,vnica diſtributione deſtribuit non poteſt pro ſuppoſiti plurium ſignificatorum,quia vnitas diſtributionis præſupponit vnitatẽ ſignificationis. ideo ſm ꝙ iſte terminus poteſt capi ꝓ diuerſis ſignificatis, põt diuerſimode diſtribui ꝓ ſuppoſitis illorũ. ideo talis propoſitio eſt diſtinguenda. Ad quintũ dr̃ ꝙ propoſitio in qua ponit̃ analogum non eſt neceſſario diſtinguẽda,ſed quo

Solutio

F

Nota rationem

ad

A ad bene eſſe, & ad clariorē ſolutionē, & cognitionē paralogiſmi melius, eſt eā diſtinguere ꝗ concedere, vel negare ſimpliciter, & dato ꝙ eſſet vera pro vtroque ſenſu, vel falſa, adhuc poſſet diſtingui a reſpondente, ne ipſe videretur ignorare multiplicitatem, & æquiuocationem dictionis, vel orationis.

De Amphibologia, & eius tribus ſpeciebus ſeu modis, cum ex eius, tum ex Ariſtotelis ſententia recepti. Aliquarum item obiectionum ad hominem ſolutio.

De amphibologia vide & Elen. cap. 4.

Amphibologia eſt multiplicitas B orationis eiuſdem ſecundū ſubſtātiā, & ſecundum modum proferēdi diuerſa ſignificationis. Fallacia aūt amphibologiæ eſt deceptio ꝓueniēs ex identitate orationis eiuſdē ſecundū ſubſtātiā, & ſecundū modum proferendi diuerſa ſignificantis. Cā apparētię eſt identitas orōnis eiuſdē ſecundū ſubſtantiā, & modū ꝓferēdi. Cā falſitatis eſt diuerſitas ſignificatorū. Et dr̄ amphibologia ab amphi, quod eſt dubiū, & bole ſnīa, quaſi dubia ſnīa. Amphibologiæ tres ſunt modi.

Primus amphibologia modus ꝙ orō vna principaliter plura ſignificat.

C Primus modus prouenit ex eo, ꝙ aliqua oratio principaliter plura ſignificat, vt liber Ariſt. Hæc. n. orō eſt duplex, vno modo idē eſt quod liber editus ab Ariſt. alio modo idē eſt, quod liber poſſeſſus ab Ariſt. Et formatur ſic paralogiſm⁹. Quicquid eſt Ariſt. poſſidetur ab Ariſt. iſte liber eſt Ariſt. ergo poſſidetur ab Ariſt. Vtraq; Præmiſſarum eſt duplex, vt dictum eſt.

Secūd⁹ āphib. mod⁹ ex traſumptione orationis.

Secūdus modus amphibologiæ, ꝓuenit ex trāſūptione orationis. d Tranſumptio aūt orationis eſt, quando oratio propriè ſignificās vnum tranſumitur ad ſignificādū aliud propter aliquā ſimilitudinē repertam in ipſis, vt litus aratur, tā ſumitur ad operā perdi. Et formatur ſic paralogiſm⁹. Quicquid aratur aratro ſcinditur, litus aratur quando indocilis docetur, ergo, quādo indocilis docetur, litus aratro ſcinditur. Minor eſt duplex quia litus arari ſignificat proprie terram ſcindi, tranſumitur autem ad operam perdi: & eſt ſimilitudo in hoc, quòd qui litus arat operam perdit, & fruſtra laborat. D

Tertius amphibologia modus ex orōnis compoſitæ. E ſed diuiſe diuerſa ſignificanti, ſumitur

Tertius modus amphibologiæ, ꝓuenit ex eo, quòd aliqua oratio compoſita, plura ſignificat ſeparata, vero vero vnum ſolum, ſeculū ſcit. Hæc enim oratio eſt duplex ſignificat enim quòd aliquis ſciat ſæculum, vel quòd ſæculū habeat ſcientiam de aliquo, & ideo iſta oratio eſt duplex, ex eo, quod hoc verbum ſcit, poteſt ordinari cum hoc, quod eſt ſęculum a parte ante, & ſic eſt vera, & ſic non ſequitur concluſio, vel à parte poſt, & ſic eſt falſa, & ſic ſequitur concluſio. Similiter hic, quicquid aliquis ſcit hoc ſcit, quia hæc dictio hoc poteſt ſupponere ſcit, vel apponere. Similiter hic, quoſcunq; vellē me accipere, vellē quod acciperent me. pugnantes vellē me accipere, ergo vellem, quod pugnantes acciperent me. F Maior eſt duplex quia hæc dictio me, poteſt ordinari cum iſto verbo accipere a parte ante, & ſic eſt vera, & non ſequitur concluſio vel a parte poſt, & ſic eſt falſa, & ſequitur cōcluſio, ſimiliter iſta, dictio pūgnātes poteſt ſupponere, vel apponere. Similiter hic, quicquid videt aliquis hoc videt, colunnā, aliquis videt, ergo colunna videt. Maior eſt duplex, vt dictum eſt in alijs. Similiter hic, quicunque ſūt ēpi ſunt ſacerdotes, aſini ſunt epiſcopi

ergo

A ergo aſini ſunt ſacerdotes. Vtraq; p̃miſſarũ eſt duplex, ex eo q̃ hæc dictio epi pōt eſſe nominatiui, vel genitiui caſus. Quod aũt deceptio facta ex diuerſitate cas⁹ faciat amphibologiam patet, quia caſus datus eſt dictioni ad hoc ut ordinetur cum alia dictione, ſed ordinatio dictionis cũ alia dictione facit fallaciã amphibologiæ, & nō fallaciã æquiuocationis. hoc.n.patet ab Ariſt. formante paralogiſmos amphibologiæ ſecũdum diuerſitatem caſus, & non æquiuocationis.

B Secũdũ quod Ariſ. ponit tres modos cōes æquiuocationi, & amphibologiæ. Primus modus eſt quãdo dictio vel oratio plura principaliter ſignat, dictio, vt canis, oratio, vt liber Ariſ. Secundus modus eſt, qñ ſic ſoliti ſumus dicere ſecundũ tranſumptionem trãſumptio in dictione, vt ridere in orone, vt litus aratur. Tertius modus eſt, qñ compoſitum plura ſignificat, ſeparatũ vero vnum ſolum, exẽplum in æquiuocatione. vt in his dictionib. immortale, incorruptibile exemplũ in amphibologia, vt in iſta oratione, ſeculũ ſcit. In omnib.n.iſti compoſitum plura ſignificat, ſeparatum vero unum ſolum.

Ariſ. amphibol. tres ex ſentẽtia modi 2. Elen.c.4

C Obiectio.

Quæritur de diſtinctione iſtorum trium modorum cōium, quorũ primus eſt, quantum ad æquiuocationem, quando vnum nomen, ſeu oratio principaliter plura ſignificat, ſecũdus prouenit ex tranſumptione, tertius eſt qñ vnum nomen compoſitum plura ſignificat, ſimplex verò vnũ ſolum, vt immortale, incorruptibile, & hoc totum verũ. Sed tunc obijcitur. Deceptio proueniẽs ex conſignificatione dictionis non continetur ſub aliquo iſtorum modorum in æquiuocatione, v.g. ſicut in hoc ſyllogiſmo. Quicunq; ſanabatur ſanus eſt laborãs ſanabatur, ergo laborans ſan⁹ eſt. non cōtinetur ſub tertio mō, quia laborãs non eſt dictio compoſita, nec ſub ſecũdo, quia hæc dictio laborãs non tenet trãſumptiuè, nec ſub primo, quia primus modus p̃uenit ex principali ſignificatione, ſed hæc dictio laborãs non ſignificat principaliter tp̃s, ſed ex conſequẽti per accidẽtia, ergo illa deceptio facta ex conſignificatione nō eſt ſub aliquo iſtorũ triũ mōtũ. Solutio. deceptio facta ex conſignificatione dictionis cōtinet ſub primo mō æquocationis. Ad hoc qđ obijcitur dicẽdũ quod primus modus p̃uenit ex principali ſignificatione appellata hic, q̃cquid ex eadẽ impoſitione importatur, per dictionẽ, ſed ex eadẽ impoſitione ſignat q̃libet dictio ſignificationẽ & ſua accidentia. Ille.n.qui impoſuit hoc nomen lapis ſignificãdũ lapidẽ, ſub tali gñe, ſub tali numero impoſuit, & ſic eadẽ impoſitione impoſuit impoſitor, quia hæc dictio laborãs, iportat ſuũ ſignificatũ, & cō ſignatũ, et ſic de alijs, Vel dicẽdũ, quod principalius ſignificatio ponit in primo mō æquiuocationis, et amphibologiæ ad remouẽdũ trãsũptionẽ in eis, qa trãſũptio ſignificat per dictionẽ non principaliter, vt ridere nō principaliter ſignificat florere, ſed tranſumptiue per q̃dam ſimilitudinẽ, & hæc dictio laborãs ſignificat p̃ſens tempus, & præteritum imperfectum. Item, quæritur quare deceptio facta ex quibuſdam accidentibus facit æquiuocationem, & ex quibuſdam amphibologiam. Solutio, dico, quod quædam ſunt accidentiæ, quæ conſequuntur dictio-

D Solutio prima. E F

ctio-

A ctionem nõ abſolutè,ſed prout eſt ordinabilis cũ alia dictione, ſicut caſus,numerus,quia ordinãtur dictiones adinuicẽ per talia accidentia,male.n.diceretur,homines currit,quia ibi non eſt debitus numerus,nec debitus caſus, & deceptio ex talib.accidentib.eſt deceptio in oratione,& ſic eſt in amphibologia,& non in æquiuocatione. Sed ſunt alia accidentia abſoluta,quæ conſequũtur dictionẽ per ſe,vt tẽpus,& genus,et per talia accidẽtia non ordinantur dictiones adinuicem,quia ſicu bene dicitur,homo currit; ita bene dicitur, hõ curre-
B bat. Vnde licet tempus varietur, manet tñ eadẽ cõſtructio, & ideo non conſtruũtur mediante tempore,& ſic decepti ex talib. accidentib.fit in dictione,& ita in ęquiuocatione,& non in amphibologia.

Quid amphibologia. Poſtq̃ Auctor determinauit de fallacia æquiuocationis q̃ fit ſm multiplex actuale dictionis,hic cõſequẽter determinat de fallacia amphibologiæ, q̃ fit ſm multiplex actuale orationis,primo ſic definiens amphibologiã Amphibologia eſt multiplicitas orationis vnius, & eiuſdem ſecundum ſubam,& mate-
C riã,& formã,ſiue ſecundũ literas,& ſyllabas,& modũ proferendi,eſt.n.amphibologia. qñ oratio actualiter vna plura ſignificat,vt hæc oratio liber Ariſt. manens vna actualiter plura ſignificat per hoc, quod genitiuus. Ariſt. poteſt congrui in habitudine cauſę efficientis, vel in habitudine poſſeſſionis, & ẽt cauſæ finalis. Et oportet,quod talis multiplicitas primo proueniat ex parte orõnis,& non propter multiplicitatem alicuius ſuorum terminorũ abſolutè,ſed ꝙ ꝓueniat ratione cõpoſitionis terminorũ.Et dr̃ amphibologia ab amphi.quod eſt dubium,& bole quod eſt ſentẽtia,quaſi dubia ſnĩa vel duob.ſermo.ſententia.n.propriè eſt orationis, & ſignificatũ,vel ſignificatio eſt dictionis incõplexæ,& ſecũdum talẽ amphibologiam ſumitur una fallacia ſpecialis diſtincta ab alijs per hoc, ꝙ habet ſpeciales cauſas apparẽtię,& defectus. D

Primo ſciendũ eſt, quod cauſa apparentiæ huius fallacię eſt actualis vnitas orationis diuerſa ſignificantis,propter quã vnitatem credimus,quòd ſicut talis oratio habet unitatem vocis,& modum proferẽdi, quòd ita habeat unicũ ſignificatum. Et per hoc ſumitur una maxima ĩ hac fallacia, in qua fundãtur omnes paralogiſmi huius fallaciæ Sed eius cauſa defectus eſt diuerſitas ſignificatorum eiuſdem orationis. Et ſecundum has cauſas hæc fallacia duob.modis definitur, ex parte cauſæ apparentiæ primo ſic definitur.Fallacia amphibologiæ eſt idoneitas decipiendi proueniens ex actuali vnitate orationis plura ſignificantis. Et ex parte cauſæ defectus definitur, ſic quòd deceptio proueniens ex multiplicitate ſenſuum eiuſdem orationis. E

Quæ cauſa apparẽtiæ huius fallaciæ ac duplex cũ definiẽdi modus.

Secundo ſciẽdum,quòd huius fallaciæ ponuntur tres modi communes,ſicut in fallaciæ æquiuocationis.Primus modus eſt,quãdo oratio actualiter vna principaliter plura ſignificat, ut iſta orõ contingit tacentem dicere,quia tacentem poteſt regi de li dicere à parte ante in ratione ſuppoſiti, & eſt ſenſus, quod tacens dicit aliquid,uel poteſt regi à parte poſt in ratione appoſiti,& ſic eſt ſenſus,contingit dicere aliquam eſſe tacentem & ſimiliter de iſta contingit cœcum videre, ſecũdum quã ſic paralogizatur.Quemcũque conting t uidere,contingit habere uiſum, ſed contingit cæcum uidere ergo contingit cæcum habere uiſum. Solutio maior eſt duplex,quia cœcum poteſt ſupponere huic verbo videre,& eſt ſenſus, quod cœcus poſſit videre,& ſic minor eſt falſa,& bene ſequitur concluſio,nec committitur aliqua fallacia, uel põt opponere huic uerbo uidere,& eſt ſenſus,ꝙ contingit uidere aliquẽ cœcũ,& ſic nõ ſequitur concluſio,quia cœcum in mi- F

Tres huius fallaciæ modi,& de primo.

A nore ponitur ex parte medij, & in concluſione ponitur ex parte minoris extremitatis. Similiter ſolueretur iſte paralogiſmus. Quęcuncq; contingit dicere contingit loqui tacentẽ contingit dicere, ergo tacentem contingit loqui, & ſimiliter iſte. Quoſcunq; vellem me accipere, vellem, ut ipſi acciperent me, inimicos vellem me accipere, ergo vellem vt inimici acciperent me.

Scdus modus.

Tertio ſciendũ, ꝙ ſecundus modus eſt, qñ oratio actualiter vna principaliter vnũ ſignificat, & trãſũptiue aliud, ſicut hæc oratio, litus aratur, proprie ſignificat terrã aratro ſcindi, & transũptiue ſignificat operã perdi, & ſiĉr iſta, B Lauare laterẽ de qua ſic paralogizatur. Quicunq; lauat laterẽ, hẽt aquã, caſtigans mulierẽ lauat laterem, ergo caſtigans mulierẽ habet aquã. Soluitur ſic. vtraq; pręmiſſarũ eſt duplex, quia lauare laterẽ põt ſumi proprie, & transũptiue pro perdere operã, ſi in vtraq; teneatur ꝓprie maior eſt vera, & minor falſa, & ſi in utraq; trãſũptiue, eſt ecõtra, ſed, ſi in maiore teneatur ꝓprie, et in minore trãſumptiue vtraq; p̃miſſarũ eſt vera, ſed nõ ſequit̃ cõcluſio, ſed cõmittitur fallacia amphibologiæ iſto tertio modo, & nõ duob. alijs, & similiter ſoluitur iſte paralogiſmus. C Quicũq; haurit aquas cribro, ergo ẽ iuxta aquã.

Tertius modus.

Quarto ſciendum, quod tertius modus huius fallaciæ ſumitur, qñ oratio p ſe ſumpta vnũ ſignificata, & cõpoſita, cũ alio plura ſignificata, vt iſta oratio, aſini ſunt tñ unũ ſignificat, & qñ ſibi additur ep̃i, dicendo, aſini ſunt ep̃i, plura ſignificat. quia ep̃i põt eſſe nominatiui caſus pluralis numeri, & cõſtrui in habitudine cauſæ formalis, vel põt eſſe genitiui caſus ſingularis numeri, & conſtrui in habitudine cauſæ finalis vel poſſeſſoris, & ſimiliter de iſta, qđ aliquis videt hoc videt ſecundum quã paralogizatur ſic, quod aliquis videt hoc videt columnã aliquis videt, ergo columnam uidet. Soluitur ſic. Maior eſt duplex, eo quod hoc pronomẽ hoc poteſt ſupponere huic verbo videt, & tunc eſt ſenſus, quod aliquis videt hoc D quod vĩ videt & tũc bene ſubſumitur minor, & ſeqtur cõcluſio, & ſicut ipſa eſt falſa, ita & maior, & nõ cõmittit̃ fallacia vel põt opponi ſiue poni poſt illud verbũ videt, & tunc maior eſt vera, & eſt ſenſus, quod aliquis videt ipſe videt hoc, & ſic nõ ſequit̃ cõcluſio, ſed cõmittit̃ amphibologia, & ſimiliter diceret̃ de iſto paralogiſmo, quod aliqs ſcit hoc ſcit, ſeculum aliquis ſcit, ergo ſæculum ſcit. Soluitur eodem mõ ſicut præcedens. Vnde iſtorum modorũ ſit põt dari ſufficientia, ſicut de modis ęquiuocationis, quia eodem mõ ponuntur, vnde iſtarum fallaciarũ ponuntur tres modi cões. Prim⁹ eſt, qñ dictio, vel oratio principaliter plura ſignificat. Secundus mod⁹ eſt qñ dictio, vel oratio principaliter unum, & alium trãſumptiue. E Tertius modus eſt cum dictio ſimplex vel oratio tantum vnum ſignificat, iuncta vero cum alio plura ſignificat.

Argũ.

Cõtra prędicta arguitur primo ſic. Hęc oro, canis currit, actualiter plura ſignificat, & tñ ibi non eſt amphibologia, ſed æquiuocatio, ergo contra definitionẽ amphibologię. Secundo ſic. Amphibologia eſt dubia ſnia, ſed in quolibet paralogiſmo cuiuslibet fallaciæ eſt dubia ſententia, ergo ſm amphibologiam nõ ſumitur vna fallacia ſpecialis ab alijs diſtincta. Tertio ſic. Oratio habens uni cum ſenſum bñ hẽt actualem F vnitatẽ orationis, & tñ illa actualis vnitas nõ põt cauſare fallaciã amphibologiæ. ergo actualis vnitas orationis, nõ eſt cã apparẽtiæ huius fallaciæ. Quarto ſic. Vna rõ tñ ſignificat compoſitionẽ ſuorũ extremorũ, ſed compoſitio extremorũ propõnis eſt tñ vna, quia duorũ eſt tñ vna compoſitio, ergo nulla oratio principaliter plura ſignificat, ergo contra primum modum huius fallaciæ. Quinto ſic, diuerſorum generum diuerſæ ſunt ſpecies, ſed æquiuocatio, & amphibologia ſunt diuerſa genera, ergo habent diuerſa ſpecies, ſub ſe, & non habent aliquos modos communes ſicut dictum eſt.

Ad

A Ad argumēta. Ad primū iſtorū dr̄, ꝙ
Solutio illa oro canis currit plura ſignat ex cō ſequēti rōne vnius termini ęquiuoci, ſed nō ſignat plura prio, & per ſe rōne multiplicatis orōnis, ꝙ tñ reqrit ad amphibologiā. Ad ſm dr̄, ꝙ non qlibet dubia ſnia, q̄ ꝓuenit primo ex multiplicitate orōnis. iō licet in paralogiſmis alia rū fallaciarū ſit dubia ſnia, nō tñ eſt amphibologia, quia illa interꝑtatio nō eſt eſt cōuertibilis. Ad tertiū dr̄ ꝙ nō qualibet actualis vnitas orōnis ponit cā apparētiæ huius fallaciæ, ſed ſolū actualis vnitas orōnis plura ſignantis ad fallaciā. n. ſp requirit, ꝙ hēat cām apparētiæ cōiunctā cū ſua cā defectus, q̄ latet ſub tali apparētia. Ad quartū dr̄, ꝙ licet duorū extremorū ſic tm vna cōpoſitio
B ſm numerū materialē, pñt tñ eſſe plures in ſpē ſm, ꝙ duo extrema ſub diuerſis habitudinib. & pñt inter ſe componi, iō vna rō ꝑt principaliter habere plures ſenſus. Ad quintum dicitur, quod æquiuocationis, & amphibologiæ non ſunt ſimpliciter eadem ſpecies, ſunt aliquo modo admuicem ſimiles eo quod eodem modo diſtinguuntur, vnde iſti modi cōes aliter sūt in æquocatione, & amphibologia, quia vt fiūt in dictione sūt modi æquiuocationis, & ut fiūt in oratione ſunt modi amphibologię.

De compoſitionis fallacia, & eius Duobus modis.

C Sequit̄ de fallacijs faciētib. multiplex potētialē. ſ. d cōpoſitione, diuiſione, et accētu. Et prius de cōpoſitione, q̄ de alijs, qa paralogiſmi sūt efficaciores ſcdm cōpoſitionē ad finē ſophiſticū qui eſt apparēs ſapiētia, & nō exiſtēs, iō pri⁹ ddm eſt de cōpoſitione q̄ de alijs. Cōpoſitio eorū q̄ dēnt diuidi, falſa vnio. Diuiſio vero eorū q̄ dēnt cōponi falſa diuiſio. Fallacia compoſitionis eſt idoneitas decipiendi proueniens ex idētitate orationis vnius, & eiuſdem ſecundū materiam, & ſecundum ſitum magis debitum

De hoc 2. Elēc. c. 1. & in plerilq; alijs locis, & primo eiuſdē c. 5.

partib. in oratione poſitis. Cauſa D apparentiæ huius fallaciæ, oratio diuiſa habens identitatem in materia cum oratione compoſita, cā falſitatis ſiue defectus eſt diuerſitas ſenſus cōpoſiti aut diuiſi. Notandum, quod qñ oratio eſt vera in ſenſu diuiſo, & falſa in ſenſu cōpoſito, tunc eſt fallacia cōpoſitionis, dicitur tamen oratio compoſita, quando determinatio determinat determinabile illud quod magis aptum natum eſt determinari. Similiter dr̄ oratio compoſita, qñ dictiones ordinantur ſcdm ſitum magis debitū. Et dr̄ oratio diuiſa, qñ determinans determinat illud determinabile, quod nō eſt magis aptu natū determinari, uel qñ dictiones ordināţur ſcdm ſitum minus debitum; vnde ſumitur hæc oratio gratia exempli. Quicquid viuit ſp eſt, in iſta orōne ſunt duo determinata. ſ. hoc verbū viuit, & hoc verbū eſt, & eſt vna determinatio, ſ. ſp ſi ergo, hęc determinatio, ſ. ſp determinat hoc verbū eſt, quod ponitur a parte ꝑdicati, ſic dicitur orō compoſita, quia tūc determinatio determinat determinabile, quod magis aptum natum eſt determinari, quia illud uerbū eſt ponitur in ſitu determinato, ſ. in ꝑdicato, ſi aūt determinat hoc verbum viuit ſic dicitur diuiſa, quia determinat illud determinabile, quod eſt minus aptum natum determinari, quia illud verbum viuit nō ponitur in ſitu determinato ip ſius uerbi, & tūc dictiones ordināţur ſecundū ſitum minus debitū.

Notabile pulchrum.

E

Iſtius fallaciæ duo sūt modi. Primus modus ꝓuenit ex eo, quod aliquod dictū pōt ſupponere ꝓ ſe toto vel pro parte ſui, & ſcdm iſtum modū paralogizatur ſic. Quęcūq; poſſi-

Fallacię compoſitionis modi duo.

A poſſibile eſt ambulare, poſſibile eſt ꝙ ambulet ſedẽtẽ poſſibile eſt ambulare, ergo poſſibile eſt qđ ſedẽs ambulet. Ad hoc ddm ꝙ minor eſt duplex; quia, ſi hoc dictũ ſedẽtem ambulare ſupponit ꝓ ſe toto huic ꝑdicato, poſſibile eſt, i. ſedẽdo põt ambulare, tũc eſt cõpoſita et falſa, ſicut ẽt eſt impoſſibile dicere, qđ ſedẽs ambulet, ſi ãũt iſtud dictum ſupponat ꝓ parte ſui tunc eſt diuiſa, & vera, & nõ ſequitur cõcluſio, & eſt ſenſus ſedentem poſſibile eſt ambulare, i. ſedens nũc habet potẽtiã vt poſtea ambulet. Et ſimiliter.

B Quẽcũq; eſt poſſibile ſcribere, poſſibile eſt, quod ipſe ſcribat ñ ſcribentem ſcribere eſt poſſibile, ergo poſſibile eſt, quòd non ſcribens ſcribat. Dicendum eſt ad iſtum paralogiſmum ſic vt ad primum.

Scđs modus prouenit ex eo, qđ aliqua determinatio p̃t referri ad diuerſa. Et penes iſtũ modũ paralogizat᷑ ſic. Quicũq. ſcit litteras, nũc didicit eas, ſed iſta antiquus Grãmaticus ſcit literas, ergo nunc didicit eas. Ddm, qđ maior eſt duplex, qa hæc determinatio nũc p̃t determi-

C nare hoc uerbum didicit, & ſic eſt cõpoſita, et falſa, & ſequitur cõcluſio, vel p̃t determinare hoc verbũ ſcit, & ſic eſt diuiſa, & vera, & nõ ſeqtur cõcluſio, ſimiliter hic, quod vnũ ſolũ, põt ferre, plura p̃t ferre, ſed quod nõ plura p̃t ferre p̃t unũ ferre, ergo quod nõ p̃t plura ferre plura p̃t ferre. Dđ n, qđ maior eſt duplex, qa hæc determinatio ſolũ p̃t determinare hoc verbum p̃t, & ſic maior eſt falſa, & cõpoſita, & eſt ſenſus quod illud, quod p̃t ferre unũ, cũ alio põt ferre plura, vel p̃t determinare hoc verbum ferre, ſic maior eſt falſa, & cõpoſita, & eſt ſẽſus verus, & ꝓpoſitio diuerſa vera ſub hoc ſẽſu, quod p̃t iã ferre

D vnũ ſolũ, & ferre nõ plura, p̃t plura ferre. Similiter tu ſcis tm̃ tres hoĩes currere, poſito caſu qđ ſex currãt, & neſcias de trib. hæc eſt duplex, quia hæc dictio tm̃ p̃t determinare hoc verbũ ſcis, vel currere, ſi determinat hoc verbũ currere, ſic eſt cõpoſita, & falſa, ſi ſcis, ſic eſt diuiſa, & uera, & paralogizatur ſic tu ſcis tm̃ tres hoĩes currere poſito caſu, quod ſex currãt, ſed quicquid ſcitur hoc eſt verũ, ergo tm̃ tres hoĩes currere eſt uerum. Maior eſt duplex, ut iã dictum eſt.

E De compoſitione ac diuiſione.

Poſtq̃ Auct. determinauit de fallacijs peccãtib. ſm multiplex actuale, ſ. de ęquiuocatione, & amphibologia. hic conſequenter determinat de fallacijs peccãtib. ſecundũ multiplex potẽtiale in qb. ſolũ eſt potẽtialis vnitas ipſi' multiplicis rõne, cuius ſũt imꝑfectiores alijs, & inter illas primo determinat de fallacia cõpoſitionis, primo notificãs qđ ſit cõpoſitio, & diuiſio, vñ vt ſufficit ad ꝓpoſitũ, cõpoſitio accipit dupliciter. vno mõ vt eſt ordinatio partiũ orõnis ſecundũ ſitũ magis debitũ partib. in orõne poſitis, & ſic eſt in qualibet orõne cõpoſita, vera, vel falſa. Et dr̃ ſitus magis debitus q̃ magis occurrit intellectui, & magis cõuenit dictionib. ſecũdũ ſuos modos ſignificandi, & enũciandi, vt qñ determinatio determinat ſuũ determinabile, eo modo quo magis eſt nata ipſũ determinare, uel inter diuerſa determinabile determinat illud, ꝙ magis hẽt determinare, & econtra, diuiſio eſt ordinatio partium orõnis ſecundum ſitum minus debitum. Alio modo capit cõpoſitio magis ſpecialiter, vt ſolũ reperitur

F in orõne cõpoſita falſa, & diuiſio in diuiſa falſa, & hoc modo ſic definit Cõpoſitio eſt eorũ, quæ diuidi debent falſa vnio, & diuiſio eſt eorum quæ componi debent falſa ſeparatio.

Primo ſciendum, quod a cõpoſitione vltimo modo capta denominat fallacia

A lacia cõpoſitionis, & a diuiſione ſumit fallacia diuiſionis. Et eſt fallacia cõpoſitionis idoneitas decipiẽdi proueniẽs ex materiali vnitate orõnis diuiſæ verę cũ cõpoſita falſa. Et eius cã apparentiæ eſt materialis vnitate orõnis diuiſæ veræ cum cõpoſita falſa ratione cuius creditur, quod ſicut oĩo in ſenſu diuiſo eſt vera, ſic in ſenſu cõpoſito, cũ tñ ſit falſa pp quàm vnitatem ẽt creditur, ꝙ ſicut orõ cõpoſita falſa bene infert concluſionẽ, quod ita diuiſa vera inferat ipſã, & ſic in paralogiſmis huius fallacię rõne diuiſæ veræ apparet ibi eſſe probabilitas præmiſſarum, & ratione cõpoſitæ falſæ apparet ibi eſſe bonitas conſequẽtiæ. Sed cã defectus huius fallaciæ eſt

Fallacia cõpoſitionis et diuiſionis intellectus.

B diuerſitas ſignificatorum orationis diuiſæ veræ, & compoſitæ falſæ. Ex quib. apparet, quod paralogiſmi, in quibus oratio diuiſa eſt vera, & compoſita falſa fiunt ſm fallaciam compoſitionis, & econtra, qñ compoſita eſt vera, & diuiſa falſa ſumitur fallacia diuiſionis.

Duo fallacie cõpoſitionis modi.

Secundo ſciendum, quòd huius fallaciæ cõpoſitionis ſunt duo modi. Primꝰ modus eſt, qñ vna determinatio diuerſimode refertur, & determinat idẽ determinabile, ſm quẽ ſic paralogizat, oẽ rudibile, vel riſibile eſt aſinꝰ. Soc. eſt

C rudibilis, vel riſibilis, ergo So eſt aſinꝰ. Solutio. Maior eſt duplex, qa illa coniũctio, vel pt determinare rudibile, vel riſibile tanq̃ partes ſubiecti vnius ꝓpoſitionis, & ſic coniungit inter terminos, & maior eſt cõpoſita, & falſa, & bene ſequitur cõcluſio, & eſt ſenſus maioris oẽ illud qđ eſt rudibile vel riſibile eſt aſinus pt disiungere ipſa tanq̃ duo ſubiecta duarũ ꝓpõnũ, & ſic diſtinguit inter propoſitiones, & ſic maior eſt diuiſa vera, qa eſt vna disiunctiua, cuius altera pars eſt vera, ſed tunc non ſequit̃ concluſio, ſed cõmittitur fallacia cõpoſitionis, & poſſet ẽt diſtingui minor. Et ſimiliter hic, quecunq; habẽt quatuor vnitates ſunt quatuor, duo, & duo non habent quatuor vnitates, ergo duo, & duo non ſunt quatuor vnitates, ergo duo, & duo non ſunt quatuor. Solutio. Minor eſt duplex quia illa coniunctio, & põt coniũgere inter terminos, & ſic minor eſt cõpoſita, & falſa, & ſequitur cõcĩo, vel inter propoſitiones, & ſic minor eſt diuiſa, & vera cum ſit copulatiua cuius ambæ partes ſunt veræ, & ſic nõ ſequitur concluſio. Et ſimiliter hic, omne poſſibile põt eſſe verũ, ſedentem currere eſt poſſibile, ergo ſedentem currere eſt verum, & ſic iſta, ſedens currit, erit vera. Solutio. Minor eſt duplex, qa iſte modus poſſibile, põt determinare hoc dictũ, ſedentẽ currere acceptũ ſub compoſitione ſuarũ partium, & ſic eſt compoſita, & falſa, & ſequitur concluſio, vel acceptum ſub diuiſione earundem partium, & ſic eſt diuiſa, & vera, E & non ſequitur concluſio, ſed committitur fallacia. Tertio ſciendum, ꝙ in aliqua ꝓpõne modali dictũ ſumit̃ ſub cõpoſitione, qñ ſubiectum dicti ſm ſuum materiale, & formale ſimul cõponitur cum prædicato dicti. & ſumitur ſub diuiſione, qñ ſubiectum ſm ſuum materiale, tñ cõponitur cum prædicato dicti, & ſm ſuum formale ab ipſo diuiditur, vt dicendo ſedentẽ currere eſt poſſibile, currere, põt cõponi cum ſedente pro ſuo materiali, & formali ſimul. ſ. ſunt ſubiecto ſeſſionis, ꝙ eſt ſuũ materiale, & pro forma ſeſſionis ſiue ſedentis, quod eſt ſuum formale, & tunc eſt modalis compoſita, & habet dictũ continuè proferri non pauſando inter partes dicti; ſed, ſi currere, componantur cum ſedente ꝑ ſuo materiali tantum, & non pro formali, tũc eſt diuiſa, & habet proferri prolatione diſcontinua, faciẽdo pauſam inter ſedentem, & currere, & qñ dictum ſtat ſub cõprobatione ſubijcitur ꝑ ſe toto, eo ꝙ ſubijcitur ſecundum qualibet compoſitionem, quę poteſt importari per ipſum, & quando ſtat ſub diuiſione, tunc ſolũ ſubijcitur pro parte ſui, & nõ pro ſe toto. vnde in iſtis de poſſibili modalis, quæ fiunt ex terminis cõtrarijs, vel oppoſitis i ſenſu cõpoſita ſunt falſæ, & in diuiſo ſunt veræ. vt album eſſe nigrum eſt poſſibile, videntẽ eſſe cæcũ eſt poſſibile, ens eſſe D

Cõpoſitiõis ac diuiſionis diſpoſitio in modalibus quõ exercẽda ac intelligenda ſit.

F

A non ens eſt poſſibile, & econtra eſt de illis de impoſſibile.

Quarto, ſciendum quod ſm modus huius fallaciæ ſumitur, qñ vna determinatio refertur ad diuerſa determinabilia, vel unũ determinabile, ad diuerſas determinationes, ſm q̃ ſic paralogizatur. Quicquid viuit ſp eſt, Soc. viuit, ergo Soc. ſp eſt. Solutio. Maior eſt duplex, qa illa determinatio ſp, põt determinare hoc verbũ eſt, & ſic eſt compoſita, & falſa, & ſequitur concluſio, & dr̃ tunc compoſita, quia in oratione aduerbiũ habet determinare principalius verbũ, & quia illud verbũ eſt principalius verbũ in tali rõne, ideo aduerbiũ ponitur in ſitu magis debito qn refertur ad ipſum, uel põt determinare, hoc verbũ viuit, & ſic maior eſt diuiſa, & uera, & non ſequitur concluſio. Et ſimiliter hic oẽ quod eſt, neceſſario eſt, Soc. eſt, ergo Soc. neceſſario eſt. Solutio. Maior eſt duplex, eo q neceſſario poteſt determinare hoc verbum eſt, ſecundo loco poſitum, & ſic eſt cõpoſita & falſa, & ſequitur concluſio, uel poteſt determinare hoc verbum eſt primo poſitũ, & ſic eſt diuiſa, & vera, nec ſequitur concluſio.

B (margin, beside "bũ in tali rõne")

Argũ. Contra pdicta arguit primo ſic. Hæc compoſitio, homo eſt aĩal, & tñ non falſa vnio diuidendorũ, ergo mala definit cõpoſitio. Secũdo ſic. Materialis unitas orõnis cõpoſitæ, & diuiſæ eſt unitas realis cũ ſit unitas vocis, ergo, ſi ſit cã apparẽtiæ huius fallaciæ, ſeqt̃, q hęc fallacia ſumit cãm apparẽtiæ ex parte rei, & ſic non erit fallacia in dictione. Tertio ſic. Qñ modus determinat dictũ p ſe toto, vel p parte ſui ibi determinatio refert ad diuerſa determinabilia qa totũ dictum, & pars eius differunt, ergo primus modus non differt a ſecũdo. Quarto ſic. Vniꝰ determinationis eſt tm̃ vnũ determinabile, ſicut vniꝰ determinabilis eſt tm̃ una determinatio, ergo eadẽ determinatio nunq̃ determinat diuerſa determinabilia, & ſic male ponit ſecũdus modus. Quinto ſic, aliqui paralogiſmi ſunt in fallacia cõpoſitionis per hoc, q coniunctio coniungit inter terminos, vel inter propoſitiones, & tñ ille modus hic non ponitur, ergo inſufficienter ponuntur modi huius fallaciæ.

C (margin, beside "rẽtiæ huius fallaciæ")

D (margin)

Solutio. Ad argumenta. Ad primũ illorũ dr̃, q ſi capiat cõpoſitio p vnione aſſignata prædicati cũ ſubiecto, ſic ibi eſt cõpoſitio, homo eſt aĩal, ſed ſi capiat cõpoſitio, p ordinatione partiũ orõnis in ſitu magis debito in orõne cõpoſita falſa, ſicut hic capit cõpoſitio, ſic in illa ppoſitione nõ eſt cõpoſitio, neq; hic eſt diuiſio, vt hic capit. homo nõ eſt aſinus. Ad ſecundũ dr̃, quod licet illa materialis vnitas, ſit realis, tñ non cõſideratur hic, in rõne rei, ſed in ratione ſigni habẽtis plura ſignificata, ideo iſta cã apparentiæ non ſumitur à parte rei. E Ad tertium dr̃, q modus determinãs dictum pro ſe toto, vel pro parte ſui ſp refertur ad idẽ determinabile, licet diuerſimode, quia ſemper determinat ipſũ dcm̃, ſed aliquando determinat ipſum rõne totius, & qñq. ratione partis. Ad quartũ dr̃, quod licet una determinatio in vna acceptione intellectus non poſſit referri ad diuerſa determinabilia, quia non poſſunt ab uno intellectu plura ſimul intelligi, tamen ſecundum plures acceptiones intellectus quæ ſiunt à pluribus hominibus, vel ab vno homine ſucceſſiue, eadem determinatio poteſt referri ad diuerſa determinabilia.

F Ad quintum dr̃, q licet ille modus non enumeretur explicitè in textu, tñ intelligit implicite in primo modo, & paralogiſmi facti ſiunt ſecundũ primũ modum huius fallaciæ ut prius patuit.

De diuiſionis fallacia, ac modis eius duobus.

De fallacia diuiſionis. Quid ſit diuiſio dictũ eſt priꝰ. Fallacia diuiſionis eſt idoneitas decipiẽdi, pueniẽs ex eo, quod orõ aliqua cõpoſita eſt vera, & diuiſa falſa, vna et eadẽ manẽs ſcdm materiã, differens ſcdm formã diuerſa ſignificat, quę creditur eſſe uera in sẽſu diuiſo, eo qđ veritatẽ hẽt in ſenſu cõpoſito.

Cau-

A Cã apparẽtię huiꝰ fallaciæ eſt orõ compoſita hñs identitatem in materia cũ orõne diuiſa, vel cã apparẽtia eſt idoneitas orõnis eiuſdem ſecũndum ſubſtantiã, & ſitum minus debitũ. Cã defectus eſt diuerſitas ſenſus diuiſi a ſenſu compoſito. Iſtius fallaciæ duo ſunt modi.

Primus modus.

Primus modus ꝓuenit ex eo, ꝙđ aliquo coniunctio poteſt copulare inter terminos, vel ꝓpoſitiones. Et ſecũdum iſtum modum paralogizatur ſic. Quæcunq. ſunt duo &
B tria, & ſunt duo & sũt tria, quinq. ſunt duo & tria, ergo quinq; ſunt duo, & quinque ſunt tria. Ad hoc dicẽdum, quòd minor eſt duplex, quia hæc coniunctio, & põt cõiungere, & copulare inter terminos, uel inter propoſitiones. ſi inter terminos, ſic eſt uera, & cõpoſita, & eſt ſenſus, duo & tria ſimul iuncta faciũt quinq. ſi inter ꝓpoſitiones, ſic eſt falſa, & diuiſa, & eſt ſenſus, quod duo ſunt quinq; perſonæ, & quod tria ſunt quinq. perſonæ, qđ eſt falſum. Siẽr eſt hic. Quæcunq; ſunt duo, & tria ſunt paria, & im-
C paria, quinq; sũt duo, & tria, ergo quinq; ſunt paria, & imparia. Dicẽdũ, quod minor eſt duplex, quia ibi põt eſſe copulatio inter terminos, & ſic eſt uera, & cõpoſita, & eſt ſenſus quinq; ſunt duo, & tria in ſimul coniũcta, vel eſt copulatio inter ꝓpoſitiones & ſic eſt falſa, & diuiſa, & eſt sẽſus quinq. sũt duo, & quinq; ſunt tria, ꝙ eſt falſum. Siẽr hic oẽ aĩal eſt rationale, vel irrõnale, ſed non oẽ aĩal rõnale, ergo oẽ aĩal eſt irrõnale. Dicendũ, quod maior eſt duplex ex eo ꝙ iſta coniũctio, uel põt cõiũgere inter terminos, & ſic eſt vera, & cõpoſita, uel inter ꝓpones, & ſic eſt falſa, & diuiſa. Similter hic, oẽ aĩal eſt ſanum, vel ægrũ, uel ſic, omnis D ſubſtãtia eſt corporea, vel incorporea, vel ſic. oĩs linea eſt recta, vel curua. Vñ oẽs iſtæ, ſunt uere, qñ cõiunctio coniungit inter terminos, & ſunt compoſitæ. ſed ſunt falſæ quando coniunctio coniungit inter orationes, & propoſitiones, & diuiſæ; quia coniunctio per ſe primo eſt coniunctiua partium orationis, & ex conſequenti coniungit orationem cum oratione.

Secũdꝰ modus.

Secundus modus huius fallaciæ diuiſionis ꝓuenit ex eo, ꝙ aliqua determinatio põt referri ad diuerſa, vt hic quod vidiſti hũc percuſſũ E hoc percuſſus eſt, ſed oculo uidiſti hũc percuſſum, ergo oculo percuſſus eſt dicendũ quod minor eſt duplex, quia iſte ablat. oculo, poteſt determinare hoc participium percuſſus, & ſic eſt diuiſa, et falſa, & eſt ſenſus, tu vidiſti hunc percuſſum oculo, & ſic ſequitur concluſio, uel poteſt determinare hoc verbum uidiſti, et ſic eſt compoſita, & vera, & tunc eſt ſenſus, tu vidiſti cum oculo hunc percuſſum, ſed tunc non ſequitur concluſio.

Ordo fallaciæ diuiſionis ad alias.

F Poſtquam determinatum eſt de fallacia cõpoſitionis, hic cõſequẽter determinat de fallacia diuiſionis. Cuius ordinis rõ eſt, quia fallaciæ adinuicẽ ordinãtur ſecũdũ ordinẽ ſuarũ cauſarũ apparentiæ, ꝙ habentes perfectiorẽ cauſam apparentiæ præponuntur aliis, ſed in fallacia compoſitionis maior eſt cauſa apparẽtiæ quã in fallacia diuiſionis, qa maior eſt apparentia, ꝙ ſi orõ diuiſa ſit uera, ꝙ cõpoſita ſit ſi uera ꝙ̃ ecõtra. ſi cõpoſita ſit uera ꝙ diuiſa ſit uera, eo ꝙ indiuiſa partes ordinãtur in ſitu minus debito, & ĩcõpoſita ĩ ſitu magis debito, & maior eſt apparẽtia, ſi orõ, ĩ qua partes minus debitè ordinãt ſit uera, ꝙ alia, in qua ordinantur magis debitę ſit uera, ꝙ̃ ecõtra, ideo in fallacia compoſi-

A poſitionis,maior eſt cauſæ apparentiæ,
quam in fa'lacia diuiſionis,ratione cu-
ius bene ei præponitur.

Quid fallacia diuiſionis.

Primo ſciendũ,ꝙ fallacia diuiſionis
eſt idoneitas decipiendi proueniens ex
materiali vnitate oronis cõpoſitę veræ
cũ diuiſa falſa. Et eius cã apparẽtiæ eſt
illa materialis unitas oronis cõpoſitę
veræ,& diuiſæ falſę, pp q̃ vnitatẽ cre-
dimus ꝙ ſicut illa oro eſt vera in ſenſu
cõpoſito, quod ẽt ſit vera in ſenſu diui
ſo,cũ tñ illo ſenſu ſit falſa.Et ẽt pp illã
vnitatẽ credimus,quod ſicut diuiſa fal-
ſa bñ infert cõclusionẽ, qđ ẽt cõpoſita
vera bene inferat concluſionẽ.Et ſic ex
parte cõpoſitę ueræ,ſumiť apparens ꝓ
B babilitas ꝑmiſſarũ,& rõne diuiſæ falſæ
apparet probabilitas conſequẽtiæ. Sed
cã defect⁹ hui⁹ fallaciæ eſt diuerſitas ſi
gnificatorũ oronis cõpoſitę & diuiſæ.

Oronis cõpoſitę ac diuiſæ diſcrimẽ.

Scđo ſciendũ ꝙ oro cõpoſita,& diui
ſa dupliciter inter ſe differũt. Primo,
q̃a in rõne cõpoſita partes ordinãť ſm
ſitum magis debitum, ideſt ſecundum
ſitũ, in quo de uirtute ſermonis citius
accipiũtur , ſed in orone diuiſa partes
ordinãtur ſm ſitũ minus debitũ . . Scđa
drĩa ſumitur ex parte modi proferẽdi ,
nã oro cõpoſita hẽt ꝓferri ꝓlatione cõ
tinua,& oro diuiſa hẽt ꝓferri ꝓlatione
diſcontinua diſcõtinuando dictiones ,
q̃ ab inuicem diuiduntur.& hæc ſunt,
ſcđa drĩa eſt ſignũ primæ,vt dicẽdo,oĩs
C ꝓpoſitio vera eſt,ſi vera ponatur in ſu
biecto,ſic illa oratio eſt diuiſa & vera ,
& dẽt proferri prolatione diſcontinua
faciendo pauſam inter ſubiectum , &
verbum,ſed ſi teneatur ex parte prædi-
cari,eſt compoſita,& falſa & debet pro
ferri prolatione continua.

Duo huius fallacię ſunt modi & de primo.

Tertio ſciendũ,ꝙ huius fallaciæ ſũt
duo modi . Primus modus eſt , qñ eadẽ
determinatio diuerſimode determinat
idem determinabile. Secundũ quẽ mo
dũ paralogizať ſic oẽ quod impoſſibile
eſt eſſe album, impoſſibile eſt recipere
albedinem,ſed nigrũ eſſe album eſt im
poſſibile,ergo nigrum recipere albedi-
nẽ eſt impoſſibile,qđ eſt falſum. Solu-
tio. Minor eſt duplex,quia,illud dictũ,
album eſſe nigrum,pt diuerſimode de D
terminari per illũ modũ impoſſibile ,
vno mõ inquantũ ſtat ſub cõpoſitione
& ſubijciť ſm ſe totũ , & ſic minor eſt
compoſita & uera,et non ſeq̃tur cõclu
ſio,ſed committiť iſta fallacia,alio,mo
do pt determinari, vt accipiť ſub diui-
ſione ſuarũ partiũ , & ſubijciť ꝓ parte
ſui ſ. ꝓ cõpoſitione ſui ꝑdicati cũ mate
ria ſui ſubiecti,& ſic eſt diuiſa,& falſa,
& bene ſequitur cõcluſio . Et ſimiliter
diſtinguerentur iſti paralogiſmi. Sedẽ
tem currere eſt impoſſibile,oẽ albũ eſ-
ſe coloratũ eſt neceſſariũ,& ſic de alijs
modalibus.q̃ in ſenſu diuiſo ſunt falſæ
& in ſenſu compoſito ſunt verę. Aliter E
ſic paralogizatur q̃cquid eſt tantundẽ,
et amplius,eſt æquale alteri,ſed magis
eſt tãtundẽ,& amplius, ergo magis eſt
æquale. Solutio. Minor eſt duplex q̃a il
la coniunctio,& pt coniũgere inter ter
minos , & determinare illa q̃ cõiungit
tanq̃ partes vnius ꝑdicari,& ſic minor
eſt compoſita,& vera,& nõ ſeq̃tur cõ-
cluſio , vel pt coniungere inter ꝓpoſi-
tiones, & coniungere ea q̃ ꝑ eã copulã
tur tanq̃ diuerſa prędicata pluriũ pro-
poſitionũ,& ſic minor eſt diuiſa,& fal
ſa,q̃a eſt vna copulatiua,cui⁹ vna pars
eſt falſa, & hoc modo ſeq̃tur cõcluſio.
& econtra dicendum eſt de maiore Si
militer ſoluiť iſte paralogiſm⁹ q̃cunq; F
ſũt duo,et tria,ſũt patria,ſũt impatria,
ſed quinq; ſunt duo,& tria,ergo quin-
que ſunt pario,& imparia, & ſimiliter
eſt hic,oẽ aĩal eſt ſanũ, vel ęgrum, ſed
non omne aĩal eſt ſanũ ergo omne ani
mal eſt ægrũ Solutio. Hæc coniunctio,
vel põt coniungere inter terminos , &
ſic maior eſt compoſita , & vera , vel
inter propoſitiones , & ſic eſt diuiſa ,
& falſa .

Secũdus modus.

Quarto ſciendũ,ꝙ ſecundus modus
eſt quãdo aliqua determinatio põt de
terminare plura determinabilia, vel
idem determinabile põt determinari a
diuerſis determinationib. Scđm quem
modum ſic paralogizatur nullus ho-
die natus fuit heri,homo decem anno
rum eſt hodie natus, ergo nõ fuit heri.

So-

C A Solutio. Minor eſt duplex, q̃a hoc aduerbũ hodie, põt determinare natus, & ſic eſt diuiſa, & falſa, & bene ſequitur concluſio vel põt determinare hoc verbum eſt, & ſic eſt compoſita, & vera, & non ſequitur concluſio. Eſt.n.tunc cõpoſita, quia aduerbiũ de ſui natura magis hẽt determinare verbũ q̃ participiũ, iõ, cũ hodie refert ad verbum, ordinatur in ſitu magis debito. Et ſimiliter hic, quorũcunq. virorũ Achilles reliq̃t cẽtũ in bello, illi erãt centũ, et amplius, ſed quadraginta virorũ centũ reliquit Achilles in bello, ergo quadraginta erant centũ, & amplius. Solutio. Minor eſt duplex, quia ille genitiu⁹ virorũ, põt

B determinari per illud adiectiuũ centũ, ſic, quod ſint genitiui caſus, & regãtur de li quadraginta, & ſic minor eſt cõpoſita, & vera, & nõ ſeq̃tur concluſio, vel poteſt determinari per illud adiectiuũ quadraginta, ſic, quod ambo regãturde li cẽtum, & ſic eſt diuiſa, quia dictio recta præcedit dictionem regẽtem, & ſic eſt falſa, & ſequitur cõcluſio, & ſic poſſent ſolui alij paralogiſmi huiuſmodi.

Argũ. Cõtra p̃dicta arguitur primo ſic. In iſta fallacia ſumitur cauſa apparẽtiæ ratione orationis cõpoſitæ veræ, & nõ rõne diuiſæ, ergo iſta fallacia dẽt dici fallacia cõpõnis, & nõ fallacia diuiſionis, cũ apparentia, & probabilitas ſuorũ paralogiſmorum proueniat ex oratione

C compoſita vero. Secũdo ſic. Materialis vnitas orationis cõpoſitæ, & diuiſæ eſt cã apparentiæ in fallacia cõpoſitionis, & diuerſitas ſignificatorum eius eſt cã defectus; ergo ſi illa materialis vnitas ſit cauſa apparentiæ huius fallacię, habebit eandem cãm apparentiæ cum fallacia cõpoſitionis, qđ eſt inconueniẽs. Tertio ſic. Modus proferendi orõnis ſe tenet in p̃latione literarũ ſyllabarũ, & dictionũ, ſed in orõne cõpoſita & diuiſa eodẽ modo proferuntur literæ ſyllabæ, & dictiones, ergo iſte orões nõ differunt ſecundũ modum p̃ferẽdi. Quarto ſic coniunctio, eſt coniũctiua partiũ orationis habetur in ſua definitione, & non orationũ, ergo coniunctio non habet cõtingere inter propoſitiones, ergo D cõtra ea q̃ dicunt̃ in primo mõ hui⁹ fallaciæ. Quinto ſic. In iſto paralogiſmo amphibologię, quẽcunq. cõtingit dicere cõtingit loqui. ſed tacentẽ contingit dicere, ergo tacentẽ cõtingit loqui, vna determinatio poteſt diuerſimode determinare idẽ determinabile, & tñ ibi nõ eſt primus modus huius fallaciæ. ergo ſuperius aſſignatur primus modus.

Ad argumenta. Ad primum dicitur, Solutio. quod licet ex parte orõnis cõpoſitæ veræ in iſta fallacia ſumatur apparentia probabilitatis præmiſſarum, tñ ex parte orationis diuiſæ falſæ ſumitur apparentia proprietatis conſequentiæ, quæ eſt principalior in paralogiſmis, ideo iſta fallacia principalius denominat̃ ab E oratione diuiſa falſa quam compoſita.

Ad ſcd̃m dr̃, ꝙ licet hæc fallacia, & fallacia cõpoſitionis habeãt eandẽ cãm apparẽtiæ cõmune.ſ. materialem vnitatem diuiſæ, & compoſitæ, tñ habent diuerſas apparẽtias ſp̃ales per hoc, quod orõ cõpoſita, & diuiſa variantur penes verũ, & falſum, vt patet ex p̃dictis. Ad tertium dr̃, ꝙ licet in ordine compoſita, & diuiſa dictiones ſcd̃m ſe eodẽ modo proferantur, non tamen eodem modo quo ad vnionem earum inter ſe, quia quandoque diuiduntur adinuicem, & quandoque componuntur.

Ad quartũ dicitur, ꝙ coniunctio primo, & per ſe eſt coniũctiua partiũ ora- F tionis, ſed bene ex conſequẽti coniũgit orationes. Et quia ſolum coniungit ex conſequẽti tm̃ inter orationes, ideo, qñ ſic accipitur, ordinat̃ in ſignificato minus debito, & facit orationẽ diuiſam.

Ad quintũ dicitur, ꝙ licet in illo paralogiſmo eadem determinatio; diuerſimode determinet idẽ determinabile, & tamẽ hoc non fit cũ variatione partum orationis ſecundum ſitum magis debitum, quia illa oratio de virtute ſermonis poteſt accipi æqualiter, put ille actus pręcedit verbũ, & ſequitur. ideo ibi non eſt variatio ſenſus compoſiti, & diuiſi, quæ tamen præſupponitur in omnibus modis huius fallaciæ.

A *De Fallaciæ Accentus natura, & eius modis.*

Vide ad hoc 2. elẽ.c.6. Sequitur de fallacia accentus. Accẽtus eſt certa lex, & regula ad eleuandum vel deprimendum ſyllabã vniuſcuiuſq; dictionis. Et iſte accentus diuiditur in accentũ grauem, acutum, & circunflexum. Grauis eſt qui deprimitur in fine. Acutus eſt qui in fine eleuatur, vel acuitur. Circunflexus eſt qui acuitur, & deprimitur ſimul. Vel circunflexus eſt qui procedit ab imo & procedit in altũ, & finaliter tendit in imum, vt Hieruſalem, Fallacia accentus eſt idoneitas decipiẽ- B di prouenĩens ex multiplicitate dictionis eiuſdem ſecundum ſubſtantiã, diuerſę ſecundum modum proferendi diuerſa ſignificãtis. Cã apparentiæ huius fallaciæ eſt vnitas dictionis ſecundum materiam, vel ſecundum ſubſtantiam ſolum. Cã defectus eſt diuerſitas ſignificatorum. Iſtius fallaciæ ſũt duo modi.

Fallacię accẽtus. Primus modus. Primus modus prouenit ex eo ꝙ aliqua dictio põt ꝓferri diuerſis accẽtib. vt hic, oĩs populus eſt arbor, gens eſt populus, ergo gens eſt arbor dicendum, quod maior eſt du- C plex, quia prima ſyllaba huius dictionis populus põt proferri lõga, & ſic eſt uera, & nõ ſequit̃ concluſio, vel p̃t eſſe breuis, & ſic eſt falſa, & ſequitur concluſio. Similiter hic, oẽ ara eſt in tẽplo, ſtabulũ porcorum eſt ara, ergo ſtabulum porcorum eſt in tẽplo. Dicẽdũ eſt hic ſicut prius dictũ eſt. Similiter hic. Quicquid hamatur hamo capitur, mulier hamatur, ergo mulier hamo capitur. Dicendũ, quod maior eſt duplex eo quod hæc dictio hamatur põt ꝓferri cũ aſpiratione, vel ſine aſpiratione. ſi primo mõ ſic eſt vera, & non ſequitur concluſio, ſi ſcđo modo ſic eſt falſa, & ſe- D quitur concluſio. vel ſic, quoſcunque, uiros iſtum eſt pẽdere, dignũ eſt pęnam pati, ſed iuſtos viros dignum eſt pẽdere, ergo iuſtos viros dignum eſt pęnam pati. Vnde vtraque præmiſſarum eſt duplex, eo quod hæc dictio pẽdere p̃t proferri media longa, uel media breui.

Secũdus modus prouenit ex eo quod aliqua vox p̃t eſſe dictio, vel oratio, vt hic, tu es qui es, ſed qui es eſt requies, ergo tu es requies. Dicẽdũ, quod maior eſt duplex, eo q̃d quies p̃t eſſe dictio, vel oratio; ſi ſic dictio, tunc & falſa, & ſequitur cõ- E cluſio, ſi oratio, tũc eſt vera, & nõ ſequitur concluſio. Sic hic quicq̃d fecit Deus inuite, fecit Deus coacte, ſed Deus fecit vinũ inuite, ergo Deus fecit vinũ coacte. Dicendũ, quod maior eſt duplex, eo q̃d inuite p̃t eſſe orõ, vel dictio, ſi dictio ſic eſt uera, & nõ ſequitur concluſio, vel p̃t eſſe orõ, & ſic eſt falſa, & ſequit̃ cõcluſio. Sic hic. Quicũq; hẽt dilectionẽ ſupernã hẽt dilectionẽ Dei vſurarius hẽt dilectionẽ ſupernã, ergo uſurarius hẽt dile- F ctionẽ Dei. Dicendũ, quod hæc dictio ſupernã p̃t capi dupliciter, Vno modo vt eſt dictio, & ſic minor eſt falſa, & ſequitur cõcluſio, alio mõ põt eſſe orõ, & ſic eſt vera, & non ſequitur cõcluſio. Similiter hic mutuo longas pereunte noctes lydia dormis: Vnde hęc dictio mutuo, põt eſſe dictio, uel oratio.

Ordo huiꝰ fallacię ad aliæ. Poſtquam Auctor determinauit de fallacijs compoſitionis & diuiſionis, hic cõſequenter determinat de fallacia accẽtus. Cuius ordinis ratio eſt, q̃a fallaciæ dẽnt ordinari ſecundum ſuas cãs apparentiæ, ſed maior, eſt cã apparentiæ in fallacia compoſitionis & diuiſionis, quam in fallacia accentus, ideo illę

A fallaciæ conuenienter præponũtur iſti. Et quòd in ipſis ſit maior cauſa apparẽtiæ, patet quia in fallacijs in dictione ſumitur cauſa apparẽtiæ ab vnitate vocis multiplicis, ſed in fallacij cõpoſitionis, & diuiſionis, vbi manet ſimplices dictionis actualiter eadem, licet varientur orationes, eſt maior vnitas vocis multiplicis quam in fallacia accentus, vbi variant̃ actualiter dictiones, & orõnes, iõ poſterius ponit̃ fallacia accẽtus.

Quid accentus, .9.

Primo ſciendũ, ꝙ accentus eſt certa lex, vel regula ad eleuandum, vel deprimendũ quamlibet ſyllabã alicuius dictionis, per hoc dr̃ certa regula, explicatur cauſa formalis eius. & per hoc ꝙ

B ponitur, ad eleuandum, vel deprimendũ, explicat̃ ſua cauſa finalis, & ꝑ hoc ꝙ dr̃, ſyllabam vniuſcuiuſq; dictionis, explicat̃ ſua cauſa materialis in qua, quia accẽtus primo cõuenit ſyllabis, & per ſyllabis dictionib. & per dictiones orationib. Et dr̃ accẽtus, quaſi ad aliud cantus, quia talis menſura eleuationis, vel depreſſioni eſt quidam cantus ordinatus ad exprimendum conceptus mentis, Et diuiditur per graue, acutũ, & circunflexũ.

Diuiſionis rõ.

Cuius diuiſionis ratio eſt, quia oĩs accentus eſt ſimplex, vel mixtus, ſi ſimplex, hoc eſt dupliciter, vel fit cum depreſſione vocis, & ſic eſt grauis, vel cũ eleuatione, & ſic eſt acu

C tus. ſi eſt mixtus ex eleuatione, & depreſſione, ſic eſt circumflexus, & horũ definitiones ſatis patent in textu. vnde hic nõ conſideratur accentus in quantũ eſt paſſio vocis ſignificatiuę abſolute, ſicut in Grammatica, ſed conſideratur inquantum diuerſitas accentus eiuſdem dictionis eſt cum pluralitate ſignificatorum, ratione cuius poteſt ſumi vna fallacia.

Fallacia accẽtus.

Sc'o ſciendũ. ꝙ fallacia accẽtus eſt idoneitas decipiẽdi prouenſes ex materiali vnitate dictionis diuerſæ ſm modũ proferẽdi, & ſm ſignificata. Et eius cã apparentiæ eſt materialis vnitas dictionis plura ſignificãtis. rõne cuiꝰ creditur, ꝙ ſicut illa vox eſt materia iter vna, ꝙ ita hẽat vnũ accẽtum, & unũ ſignificatũ. Et per hoc ſumit̃ vna maxima in hac fallacia, in qua fundant̃ oẽs paralogiſmi huius fallaciæ. Sed cã defectus eius eſt diuerſitas ſignificatorum illius dictionis diuerſæ in mõ proferẽdi.

D

Et per hoc patet, ꝙ accentus nõ eſt cauſa apparentię nec cã defectus huius fallaciæ, ſed concomitat̃ cãm defectus, quia ſm plures accentus dictio hẽt plura ſignãta, et hæc diuerſitas, accẽtus eſt ſignum diuerſę ſignificationis. Et licet ſint quatuor accidẽtia dictionis. ſ. literarũ, numerus, ſpiritꝰ, tẽpus, et accẽtus, tñ ab alijs non ſumit̃ una fallacia ſicut ſm accentũ. Vnde per numerũ literarũ nõ cãtur una fallacia, quia uariatio tali numero non manet idẽtitas vocis. ſed

E Dictionum vel literarũ accidentia quatuor.

ſm ſpiritũ uel aſpirationem dictionis, q̃ deſignatur per H, & per tẽpus ſm. ꝙ aliqua ſimilia habẽt duo tempora, ſi ſit longa, vel vnũ, ſi ſit breuis, põt cãri iſta fallacia, ſed hoc eſt ſolũ inquãtum variatio ſpiritus, vel temporis cauſat uariationẽ accentus, & modi proferendi, ideo iſta fallacia melius denominat̃ ab accẽtu q̃ ab alijs. Et in omnib. paralogiſmus huius fallaciæ fit variatio accẽtus, non autem ſpiritus vel temporis.

Duo huius modi. & de primo.

Tertio ſciẽdũ, ꝙ huius fallaciæ duo ſunt modi. Primus modus eſt, quando dictio potentialiter vna poteſt regi diuerſis accentib. ſm quem ſic paralogizatur quicunq. vult pẽdere vult ſuſpendi, ſed tortor pẽdens hominem vult pẽdere, ergo tortor vult ſuſpẽdi. Solutio. utraq; præmiſſarũ eſt duplex, quia pẽdere, vno mõ poteſt capi neutraliter. vt venit de pendeo des, & ſic habet mediam longã, alio modo actiue, vt venit a pendo dis, & ſic habet mediũ breuẽ, & niſi vtraque præmiſſarum ſumatur neutraliter, maior eſt vera, et minor falſa, & ſi in vtraq. teneatur actiue. eſt ecõtra & in iſtis duob modis, ſequit̃ cõcluſio. Sed, ſi in maiore ſumatur neutraliter, et in minore actiue, vtraq. præmiſſarum eſt vera, & non ſequitur cõcluſio, ſed committitur fallacia accentus. Et ſimiliter diceretur de iſto paralogiſmo, omnis populus eſt arbor, gens

F

eſt

A eſt populus, ergo gēs eſt arbor diſtinguendo ambas præmiſſas.

Secūdus modus. Quarto ſciendū, q̄ ſecundus modus ſit, qū aliqua vox pōt eſſe dictio, vł oratio, ſm̄ quē modū ſic paralogizatur qc quid pſtat alteri dat alteri, vnus lapis pſtat alteri, ergo vnus lapis dat aliquid alteri Solutio. vtraq; præmiſſarum eſt duplex, quia pſtat poteſt eſſe dictio, vel oratio ſi in vtraq. præmiſſarum ſumatur, vt dictio, maior eſt vera, & minor falſa; & ſi in vtraq. p̄miſsarū ſumatur, vt oratio, eſt econtra, & iſtis duob. modis ſequitur cōcluſio Sed ſi in maiore teneatur, vt dictio, & in minore, vt oro ambæ præmiſſę ſunt verę, & nō ſequitur cōcluſio. Similiter pōt diſtingui de illa orone, Metuo longas pereunte B noctes Lidia dormis, qa metuo pōt eſſe vnū verbū tm̄, & ſic idem eſt quod time; alio modo pōt eſſe duo pronomina. ſ. me, & tuo. tertio mō pōt eſſe vnū nomē cū vna interiectione. ſ. metu & o. quarto modo pn̄t eſſe tres dictiones ſ. duo ꝓnomina cū vna īteriectione ſ. me tu, & o. & ſm hoc ſi paralogizat. Quicūq. dr̄ Metuo longas pereūte noctes Lidia dormis dicit ſe timere, ſed dicens metuo lōgas percūte noctes Lidia dormis, nō dicit ſe timere, ergo non dicens ſe timere dicit ſe timere. Soluitur diſtinguendo præmiſſas ſecundum diſtinctionem propoſitam.

Sed cōtra prędicta arguit. Primo ſic. Argum. Accētus eſt depreſſio, vel elauatio ſyllaC bæ alicuius dictionis, cū accētus acut⁹ ſit eleuatio, & grauis dep̄ſſio ſyllabę, ergo nō eſt regula ad eleuandū vel deprimēdū ſyllabam. Scd̄o ſic. Oē graue, vel acutū eſt corpus. null⁹ accētus ē corp⁹, ergo null⁹ accētus eſt grauis, vel aiut⁹. Tertio ſic. Nulla fallacia ſumitur ab illo quod impedit deceptionē, ſed accētus impedit deceptionē, qa ſcd̄m diſtinctus, & diuerſo accētus alcuius dictionis cognoſcūt diuerſa ſignificata eius. ergo ſcd̄m accētū non ſumit aliqua fallacia. Quarto ſic. In iſto paralogiſmo, oīs populus eſt arbor, gēs eſt populus. ergo gens eſt arbor cōmittitur fallacia æquiuocationis, quia populus ſignifiD cat æquiuoce arborem, & collectionē gentis, ergo nō eſt in primo modo huius fallaciæ. Quinto ſic. In iſto argumēto, quicquid habet ſupernā dilectionē habet amorem Dei vſurarius habet ſupernam dilectionem, ergo habet amorem Dei, non eſt vna dictio materialiter, quia ſupernam aliter ſcribitur quādo eſt vna dictio, & quando eſt plures dictiones, ergo male ponitur exemplū illud in ſecundo modo huius fallaciæ.

Ad argumenta Ad primū dicitur, q̄ accentus ſcd̄m ſuū materiale bene eſt Solutio. eleuatio vel depreſſio alicuius ſyllabę, ſed tn̄ ſcd̄m ſuum formale bn̄ eſt lex vel regula vel menſura talis eleuatioB nis vel depreſſionis. Ad ſcd̄m dr̄ q̄, ſi capiatur graue, & acutum proprie, ſic oē graue vel acutum eſt corpus, ſed ſi capiatur trāſumptiue, vt hic ſumitur, maior eſt falſa. Dicitur. n. accentus grauis ſcd̄m ſimilitudinē, qa ſicut corpus graue mouetur deorſum, ita accentus grauis, & ſicut corpus leue tēdit ſurſū, ita accentus acutus ſcd̄m ſimilitudinem, & ſicut corpus dicitur acutum, quia faciliter pungit, & penetrat ſenſum tactus, ſic accentus dicitur acutus, quia faciliter penetrat auditum per eleuationem ſyllabæ. Ad tertiū dicitur, qd̄ licet reſpectu cognoſcentis diuerſitaF tem accentus, & ſignificatorum dictionis, diuerſus accentus impediat deceptionem, tn̄ reſpectu cognoſcentis pluralitatem ſignificatorum dictionis conſequentem plures accentus bene poteſt cauſari deceptionē. Ad quartū dr̄, qd̄, ſi capiat gn̄aliter æquiuocatio pro quacunque pluralitate ſignificatorum eiuſdem dictionis, ibi eſt æquiuocatio. licet ſi capiatur pro pluralitate ſignificatorum quæ eſt cum actuali vnitate uocis, ſicut capitur in fallacia æquiuocationis, ſic non eſt ibi æquiuocatio. Ad quintū dr̄, qd̄ licet li ſupernā, varietur in numero literarū ſcd̄m ſcripturā, tn̄ eſt variatio minima in pronunciatione literarum, & ſyllabarum, ideo dicitur manere eadem vox materialiter.

De

A

De Figura Dictionis Fallacia, & tribus eius ſpeciebus, ſiue modis.

Ad hoc vide 1. Sequitur de fallacia figuræ dictio-
Elen. c. nis. Fallacia figuræ dictionis vlti-
6. & alibi. mo loco ponit̃ inter fallacias in di-
ctione, quia facit multiplex fanta-
ſticũ. Figura eſt q̃ termino, vel ter-
minis clauditur terminos, vt cir-
culus, terminis vt triangulus, qua-
drangulus. Et ſimilitudinariæ hic
ſumitur. Fallacia figuræ dictionis
eſt ſimilitudo dictionis cum di-
ctione penes finalem terminatio-
nem in parte non idem ſignifican-
B te. Et facit multiplex fantaſticum
Eſt aũt multiplex fantaſticum, qñ
aliqua dictio ſignificat unum, &
vr̃ ſignificare aliud pp ſimilitudi-
nẽ q̃ hẽt in parte cũ alia dictione,
vt videre ſignificat paſſionẽ, & vr̃
ſignificare actionem pp hoc quod
eſt ſimile huic verbo agere. Cã ap
parentiæ huius fallaciæ eſt ſimili-
tudo dictionis in parte cũ alia di-
ctione non idem ſignificante. Cã
defectus huius fallaciæ eſt diuerſi
tas eorum, quæ videntur eſſe ſimi
lia. Iſta autẽ ſimilitudo fit tribus,
C modis. ſ. voce, ſignificatione, &
ſuppoſitione, & ſecundum hæc
tres ſunt modi huius fallaciæ.

Primus modus prouenit ex ſimi-
Primus modus. li terminatione dictionis cum alia
dictione, vt qualiſcunq. eſt muſa,
talis eſt poeta, ſed muſa eſt fœmini
ni gñis, ergo poeta eſt fœminini ge
neri. Dicendũ, ꝙ non ſequit̃, quod
ſi aliqua ſint eiuſdem terminatio-
nis ꝙ ſint propterea eiuſdẽ gñis. Si
militer hic. Oĩs aqua eſt humida,
fluui⁹ eſt aqua, ergo fluui⁹ ẽ humi
da. Dicendum, ꝙ non oportet, ꝙ ſi
fluuius ſit aqua, ꝙ ergo quicquid
dicat̃ de aqua, ꝙ hoc et dicatur de
fluuio ſub eadẽ terminatione. Vel
ſic. Oĩs hõ eſt albus mulier eſt hõ
ergo mulier eſt alb. Vnde in oĩbus
prædictis paralogiſmis maſculinũ
interpretatur fœmininũ, aut ſi for
met hic paralogiſmus muſa & poe
ta ſimiliter terminantur, ſed muſa
eſt fœmini gñis, ergo & poeta, tũc
non eſt ibi fallacia figuræ dictio-
nis, ſed fallacia conſequentis a cõi
ter accidentibus vt poſtea patebit.

Secundus modus ꝓuenit ex mu Secund⁹
tatione vnius p̃dicamẽti in aliud, modus.
vel qñ vna ſpecies p̃dicamẽti mu-
tat̃ in aliã ſpẽm, vt hic. Quicquid
heri emiſti hodie comediſti, car-
nes crudas heri emiſti, ergo carnes
crudas hodie comediſti. Dicendũ
eſt, ꝙ nõ ſequit̃, q̃a quicq̃d dicit rẽ E
de p̃dicamẽto ſubſtãtiæ, credũ di-
cit rẽ de prædicamento qualitatis,
et ſic ꝓcedit̃ de vno p̃dicamẽto in
aliud. Similiter hic. Quicquid heri
vidiſti hodie uides. ſed vidiſti heri
album, ergo albũ hodie vides. Di-
cendũ, ꝙ non ſequitur, quia albũ
ſignificat p modũ qualitatis, quic-
quid vero dicit rẽ de p̃dicamento
ſubſtãtiæ. Similiter hic. Do tibi ſo
lũ denariũ, ſed ſolũ denariũ non
habeo, ergo do tibi ꝙ non habeo. F
Dicendũ, ꝙ hęc dictio ſolũ, dicit
relationẽ, q̃a, ut hr̃ in 2. Elen. ſolũ
dr̃ quaſi nõ cũ alio, & hęc dictio:
q̃d dicit ſubſtãtiam, & ſic procedi
tur a relatione ad ſubſtantiam. Si-
militer eſt hic. Aliquis dat cito e-
quum. ſed nõ habet cito equũ, er-
go aliquis dat cito q̃d nõ hẽt. Di-
cendũ, q̃d non ſequit̃, quia cito di
cit modũ actus, ſiue qualitatẽ, et ꝙ
dicit ſubiectã, et ſic ꝓcedit̃ a quali
tate ad ſubiectã. Similiter qñ ꝓce-
dit̃ ab vna ſpẽ vnius prædicamenti
ad aliam, vt quantoſcunq. digitos
heri habuiſti, hodie habes decẽ di
gitos

A gitos heri habuiſti ergo decē digitos hodie habeas, poſitum ꝙ vnū amiſeris. Dicendū quod nō ſequitur, quia hæc dictio q̄toſcūq. dicit q̄titatem continuā, & hæc dictio decē, dicit quantitatē diſcretam.

Tertius modus. Tertius modus ꝓuenit ex diuerſa ſuppoſitione termini, vt hō eſt ſpēs, ergo aliquis hō ē ſpēs. Et hic hō eſt digniſſima creatura rū ergo aliquis hō eſt digniſſima creatura rū, hic eſt proceſſus a ſimplici ſuppoſitione ad perſonalē. Similiter hic, oīs hō eſt aīal, ergo oīs hō eſt hoc aīal. Similiter hic aīal eſt Socra. aīal eſt Plato, & ſic de alijs, er B go aīal ē oīs hō, hic fit ꝓceſſus a pluri b. determinatis ad vnā determinatā. Et iſte modus ſolet appellari vniuocus q̄a ille terminus aīal vniuoce æqualis ſic ſe hēt ad oīa ſuppoſita, vt de in qualibet p̄miſſarū ſupponitur, ꝓ vno, in cōcluſione vero ꝓ plurib. & ſic variat̄ eius ſuppoſitio. Et intelligēdū eſt quod in p̄dictis, quale q̄d īterp̄tat̄ in hoc aliquid. i. cōe vel vt interp̄tat̄ ſingulare. Si. n. animal ē hoc aliquid ſi tūc arguitur aīal eſt Soc. aīal eſt C Pla. & ſic de alijs, ergo animal eſt oīs hō eſt bonū argm̄ ſicut hic, So. currit. Plato currit, & ſic de alijs, ergo oīs hō currit Similiter hic nō ſequitur q̄n fit ꝓceſſus, ab īmobili ſuppoſitione ad mobilē, vt oīs hō eſt aīal, ergo oīs hō eſt hoc aīal, & ſic de alijs. Hos tres modos ponit Ari. dicens, ꝙ figura dictionis fit q̄n interp̄tatur nō idem vel diuerſum, vt maſculinum fœmininū, vel neutrum, vel econuerſo, & rurſū, quid interpretatur quale uel quantum, iterum q̄n cōe interpretatur ſingulare, vel hoc aliquid,

figura quid un Poſtq̄ Auctor determinauit de fallacijs peccātib. ſm multiplex actuale, & potentiale, hic cōſequēter determinat D de vltima fallacia in dictione q̄ peccat de figu ſm multiplex fantaſticū, ſ. de fallacia fi radictio gure dictionis ꝗ cuius intellectu deſcri nis. bit in textu figura ꝓprie dicta. Figura eſt q̄ termino, vel terminis clauditur, termino, ſicut circulus, q̄d vnica linea circulari clauditur, & terminis, ſicut triāgulus, & quadragulus. Vnde talis figura ꝓprie dicta eſt determinatio ſubſtātię, vel quātitatis in ſubſtātia & traſūptiue per ſimilitudinē ad talē figurā terminatio dictionis dr̄ figura dictionis ſiue terminatio fit ex parte vocis ſiue ſignificationis uel modi ſignificandi. Et ideo figura dictionis eſt ſimilis terminatio B duarū dictionū: & ſm talē ſimilitudinē terminationum ſumit̄ multiplex fantaſticū, ꝙ eſt dictio tm̄ unū ſignificans q̄ pp ſimilitudinē cum alia dictione uidetur aliud ſignificare, ut prius dictū eſt.

Primo ſciendū, ꝙ ſecūdū tale multiplex ſumit̄ fallacia figuræ dictionis q̄ Figura idoneitas decipiēdi prouenięs ex ſimili dictionis natu terminatione dictionis cū alia dictione ra quin non idem ſignās, ſiue proueniens que eius ex ſimili figura, duarum dictionū inter modi ſe diſſimiliū. Et eius cāa apparētię eſt ſint. ſimul figura vel terminatis unius dictionis cū alia dictione non idē ſignificante, pp q̄ ſimilitudinē credimus, ꝙ ſicut illæ dictionis conueniunt in ſimili terminatione uel figura, ꝙ ēt conueniant F in ſignificato, uel in aliquo mō ſignandi, in quo diſconueniunt, & inde pōt cāri deceptio penes hāc fallaciam. Sed cā defectus eſt diuerſitas dictionū cōuenientium in ſimili figura, Et q̄a iſta fallacia ſumit̄ ex ſimili terminatione dictionū inter ſe, & illa terminatio fit tripl̄r. ſ. in mō ſignandi, & in ſignatione duarum dictionum, ideo ſecundum hoc ſumuntur tres modi huiꝰ fallacię.

Secundo ſciendū, ꝙ primus modus Primus huiꝰ fallacię eſt, q̄n pp ſimilē termina figuræ tionē uocis creditur cōuenientia dictio dictiōis nū in ſignificato, uel in mō ſignicādi, modus. exēplū primi ſecare, & uigere ſimiliter terminat̄, ſed ſecare ſignificat actionē, ergo uigere ſignificat actionē, ubi pp ſimilem

A mil̃e terminationẽ vocis illarũ dictionũ pt credi conuenientia earũ in ſignificato.l.qđ vt aq.ſignificet actionẽ,e e plũ ſcđi,vt qualis eſt muſa talis eſt poeta,ſed muſa eſt fœminini generis,& ergo,& poeta ibi pp ſimile terminationẽ vocis creditur cõueniẽtia illarũ dictionũ in modo ſignificandi,qui eſt genus.Et ſoluũt iſti paralogiſmi negãdo conſequentiã,quia ꝓpter ſimilem terminationẽ vocis aliquarum dictionũ, non ſequit̃ cõuenientia earum in ſignificato modo,vel modo ſignificandi.

Secũdus modus. Tertio ſciendũ,qđ ſecundus modus huius fallaciæ eſt, qñ pp ſimilitudinẽ B duarũ dictionũ in aliquo mõ ſignificãdi credit̃ cõuenientia earũ in ſignificato,vel in mõ ſignificãdi. Et ſcđm hunc modũ,qñq. mutat̃ res vnius ꝓdicamẽti in rẽ alterius,vel vna ſpẽs in aliã quãtũ ad ſubſumptionem exẽplũ primi,vt qcqd heri vidiſti hodie vides. Albũ heri vidiſti,ergo albũ hodie vides ibi pp ſimilitudinẽ illius quod diſtribuitur per quicquid & album,quod ſignificat per modum concreti, & per hoc quod aliquo modo ſignificat per modum ſubſtantiæ,creditur quod ſub illo diſtributo ſubſtantia quicquid, bene ſumatur album, quod ſignificat qualitatem, & ita ſubiecta mutatur in qualitatẽ quan C tũ ad ſumptionem. Similiter hic quicqd heri emiſti hodie cõmediſti,crudas carnes heri emiſti, ego carnes crudas, hodie comediſti. Exemplũ ſcđi,qñcunque comediſti fuiſti homo, ſed decies comediſti, ergo decies fuiſti homo qñcunque, & decies conueniunt in hoc, quod vtrunq; ſignat per modum quãtitatis,ſed qñcunq. diſtribuit pro re ſe habente per modum quantitatis continuæ,& decies ſignificat per modũ quãtitatis diſcretæ, ideo ſub diſtributiuo quantitatis continuæ ſumitur diſcretũ,& ſic vna quantitas mutatur in aliq̃ quantum ad ſubſumptionem. Similiter hic,quęcunq; diligis eſt amicus tuus, matrẽ diligis, ergo mater eſt amicus tuus,ibi propter conuenientiã in mõ ſignificãdi ſubſtantię, creditur que mater,& illud diſtributiuum quęcunq. ha D beã. conuenientia in gñe, quod tñ eſt falſũ. Et ſoluunt oẽs iſti paralogiſmi negãdo conſequentiã,quia pp ſimilitudine aliquarũ dictionum in mõ ſignificãdi non ſequitur conueniẽtia earum i ſignificato.vel in alio mõ ſignificãdi.

Quarto ſciẽdũ,ꝙ tertius modꝰ ſumi Tertius modus. tur,qñ ꝓpter ſimilitudinẽ duarũ dictionũ in ſignificatione credit̃ conuenientia earũ in mõ ſignificãdi exemplũ.vt omne aial eſt albũ,Plato eſt aial,ergo Plato eſt albꝰ ibi ꝓpter conueniẽtiã Platonis,& animalis in ſignificato infert̃ cõuenientia eorũ in gñe.Similiter hic oĩs petra eſt alba,lapis eſt petra,ergo lapis eſt alba.Similiter hic,oẽs homines currunt,Soc.eſt homo,ergo Soc. currunt. E ibi propter ſimilẽ ſignificationẽ. Soc. & hominis infertur ſimilitudo eorum in modo ſignificandi qui eſt minus. Similiter hic animal eſt Socrates,animal eſt Plato,& ſic de alijs ergo animal eſt omnis homo.ibi propter conuenientiã animalis cum Socrate, & Platone in antecedente creditur quod habeat ſimilem ſuppoſitionem in antecedente & conſequente,& tamẽ arguitur a pluribus ſuppoſitionibus determinatis ad vnam determinatam reſpectu huius termini animal. Et ſoluuntur paralogiſmi negando conſequentiã, qa propter ſimilem ſignificationem duarum F dictionum non ſequit̃ conuenientia in quolibet mõ ſignificandi. Et cũ dr̃ in textu quod iſte modus prouenit ex diuerſa ſuppoſitione,per diuerſam ſuppoſitionem intelligitur,diuerſitas in alijs modis ſignificandi.Vnde in hoc modo apparentia ſumitur a ſimili ſignificatione dictionum, & cauſa defectus ſumitur ex diſſimili modo ſignificandi.

Sed contra prædicta arguitur primo Argũ. ſic.Nullus terminus clauditur termino vel terminis,ſed figura eſt terminus q̃titatis,ergo figura non clauditur termino,vel terminus.Secũdo ſic In circulo nullus eſt terminꝰ in actu,ſed sũt infiniti termini in potentia, quia in linea circulari ſecundum potentia ſunt infinita

A nita pūcta, ergo male dicitur, quòd circulus clauditur vno termino tantum.

Tertio ſic. Sicut eſt terminatio dictionis ita eſt terminatio orōnis, ſed nulla eſt fallacia figuræ orōnis, ergo nulla hēnt poni fallacia figuræ dictis. Quarto ſic. Res vni⁹ pdicaměti, nunq̄ mutatꝰ in rē alteri⁹ pdicaměti, ſicut ſubſtantia nunquā mutatꝰ in accidēs, nec ecōtra, ergo male dr̄, in ſecūdo mō, ꝙ res vnius pdicamenti mutatur in rem alterius prędicamenti. Quinto ſic. Deceptio quæ prouenit ex parte ſignificatorum alicuius dictionis prouenit ex parte rei, ergo eſt fallacia extra dictionē, & non fit ibi deceptio in iſta fallacia, ergo male po-
B nitur tertius modus huius fallaciæ.

Solutio Ad argumēta. Ad primū dr̄, ꝙ figura materialiter capta pro quātitate figurata nō eſt terminus reſpectu qualitatis termināntis ipſā, licet ſit terminus reſpectu materię, ſed figura capta formaliter pro qualitate q̄ eſt terminatio quantitatis, bene eſt termin⁹, ſed hic primo modo accipitur figura. Ad ſecundū dr̄, ꝙ licet linea circularis non claudatur aliquo termino, qa in ſe eſt terminata, tn̄ circulus qui eſt ſuperficies rotūda incluſa in linea circulari bn̄ claudit vno termino. ſ. linea circulari. q̄ eſt circunferentia eius. Ad tertium dr̄, ꝙ orō non habet primo, & per ſe figurā, vel termi
C natione, ſed ſolū ex cōſequēti per ſuas dictiones, ideo nō ponitur fallacia figuræ orōnis, alia fallacia figuræ dictionis. Ad quartum dr̄, quod res vnius pdicamenti non poteſt ſecūdum ſuam eſſentiam mutari in rem alterius pdicamenti. ſed bene ſecundum ſubſumptionem qn̄, ſ. ſub ſigno diſtributiuo debet ſumi res vnius prędicamenti, & ſumitur res alterius prædicamenti. Ad quintum dicitur, ꝙ ſi conſiderentur ſignificata dictionum ſecundū ſe, & in ratione rerū, & ſic ab ipſis ſumunt fallacię extra dictionū, ſed, ſi conſiderent in quantū per ſignificata prouenit ſimilitudo dictionum, bene poſſunt cauſare fallaciā in dictione, & hoc modo fit in iſta fallacia nō. n. eſt inconueniens, ꝙ ſm diuerſas cauſas apparentiæ ſint in eodem paralogiſmo diuerſę fallaciæ, vnde oēs paralogiſmi huius fallaciæ, aliquo modo peccant penes fallaciam accidentis, licet nō ratione cauſę apparentiæ huius fallacię. Et hęc de fallacijs dictionum. D

De Fallacijs Extra Dictionem.

Quot, & quæ ſint extra dictionem Fallacię, & de earum ab his quę indictione ſunt differentia.

Sequit̄ de fallacijs extra dictionem quæ ſunt ſeptem. ſ. accidens ſecundū quid ad ſimpliciter, ignorātiam Elēchi, petitio principij, cōſequens, non cauſa vt cā, ſecūdū plures interrogationes ad vnā. Differunt aūt iſtæ fallaciæ a fallacijs in dictione, qa fallacię ī dictione habent cām apparentiæ, & defectus ex parte rei, & non ex parte vocis. & pp hoc dicuntur extradictionē. De hoc uide 1. Elench. ca. 4. & alibi in pleriſq; locis. B

Poſtquam Auct. determinauit de fallacijs in dictione, hic cōſequenter determinat de fallacijs extradictionū. Cuius ordinis rō eſt, quia fallaciæ inter ſe ordinantur ſcd̄m, quod habent maiorem, vel minorem cauſam apparentiæ, ſed fallaciæ in dictione habent maiorem cauſam apparentiæ, quam fallacię extra dictionem, & magis proprie, & facillius poſſunt cauſare deceptionem reſpondentis, quia magis proprie, & facilius poſſunt cauſare deceptiones reſpondentis propter multiplicitatem dictionis, vel orationis ſi ignoret ipſam, quam propter diuerſas habitudines rerum. Modo, fallacie in dictione cauſant deceptionem, ſecundum voces, fallaciæ vero extra dictionem cauſant deceptionem ex parte rerum. ſed in diſputatione voces pręcedent res, quæ mediantibus vocibus in diſputatione accipiuntur. Ordinis ratio. F

Primo ſciendum, quòd fallacia indictione, & fallacia extra dictionē interſe cōueniūt, & differūt. Vnde cōueniūt

in

A in hoc quia oēs habēt cām defectus ex parte rei, ſed differunt tripliciter. Primo, qa fallaciæ in dictione ſumūt cām apparētiæ ex parte uocis ſignificatiuę. ſ. dictionis uel oröne multiplicis. fallacia vero extradictionū ſumūt cām apparentię ex parte rei ſignificata p vocem, vnde ſm diuerſas habitudines rerū, q̄ à reſpondēte ignoratur, p̄t ſumi cā apparentiæ, & ēt cā defecta, fallacię extradictionē. Sc̄o differunt in modo decipiēdi, quia fallacię in dictione magis decipiunt hoiem cū alijs diſputando, q̄n per ſeipſum cōſiderādo, qui homo per ſe conſiderans non ignorat multiplicitatem dictionis, uel oratione, q̄n capit eā ęquiuoce, fallaciæ uero extradictionē magis decipiunt hoiem per ſeipſum conſiderando, q̄ homo ignorat habitudines rerum, & per ſeipſum ſyllogizando decipit ſeipſum. Tertio differunt q̄tum ad ſolutiones, ſuorū paralogiſmorum, quia omnes paralogiſmi fallaciarum, dictione dēnt ſolui per diſtinctionem, alicuius præmiſſarum, excepta tñ fallacia figuræ dictionis, in qua ſoluuntur per interemptionē conſequētiæ, ſed in omnibus fallacijs extradictionē omnes ſoluuntur per interemptionem, vel conſequentiæ, vel præmiſſarum, vnde, in oībus iſtis ſoluuntur negādo conſequētiam, niſi in fallaciæ petitionis principij, vbi ſoluuntur negādo antecedens.

Fallacię indictionē, & extradictionē, cōueniētia ac differētia.

B

C Secundo ſciendum, quod ſolutio paralogiſmi eſt manifeſtatio ſyllogiſmi falſi. Et diuiditur per ſolutionem rectā, & per ſolutionem apparentem. Apparens ſolutio eſt manifeſtatio ſyllogiſmi falſi non oſtendendo propter quid eſt falſus, vt ſi negetur conſequentia ſyllogiſmi dicendo in generali, quod ibi eſt fallacia accidentis non oſtēdendo in ſpeciali cauſam propter quam in cōmittitur fallacia. Sed ſolutio recta eſt manifeſtatio ſyllogiſmi falſi oſtendendo propter quid eſt falſus, vt qui oſtendi in ſpeciali in aliquod paralogiſmo propter quid eſt aliqua fallacia. Et quia ſyllogiſmus poteſt dici falſus dupliciter. ſ. ſecūdum præmiſſas, quādo aliqua præmiſſarum eſt falſa, & ſecundum illationem, quando eſt ſyllogiſmus, peccans in forma, iō dupliciter p̄t fieri ſolutio, quæ eſt manifeſtatio ſyllogiſmi falſi ſ. oſtendendo falſitatem præmiſſarum, aut defectum conſequentiæ. D

Solutio paralogiſmorū duplex.

Tertio ſciendū, q̄ prius q̄ Auctor in ſpeciali determinet de fallacijs extradictionem, primo enumerat ipſas in generali dicens, quod ſunt ſeptem ſ. accidens ſm q̄d ad ſimpliciter ignorantia Elenchi, petitio principij conſequens, non cauſa, vt cauſa, & ſecundū plures interrogationes, vt vnam. Quarum ſic habetur ſufficientia quia oīs fallacia extra dictionē peccat contra Elenchū vel ergo peccat i probatione, & ſic eſt petitio principij, vel in illatione, & hoc eſt dupliciter vel in ea eſt apparenter conſequentia ſyllogiſmi, vel enthimematis, ſi primū, hoc eſt dupliciter, vel eſt ibi apparentia conſequentis ſyllogiſmi oſteſiui, & ſic eſt accidens, vel ſyllogiſmi ad impoſſibile, & ſic fallacia nō cāę, ut cāę. Si uero ſit apparēter cōſequētia, & habitudo localis, hoc eſt quadrupliciter, vel ibi eſt apparenter locus a parte in modo ad ſuū totum, & ſic eſt fallacia ſecundū quid ad ſimpliciter, vel habitudo partiū integraliū ſimul ſumptarū ad ſuū totum, & ſic eſt ignorantia Elenchi, uel eſt ibi habitudo conuertibiliū, & ſic eſt fallacia conſequentis, vbi creditur conuertibilitas antecedentis & conſeqūētis, eo q̄ vnū ſequitur ad aliud vel ibi eſt habitudo totius integralis ſuam partem apparenter tantum, & ſic eſt fallacia ſecundum plures interrogationes vt vnam. E F

Septem ſūt fallaciæ extradictionē.

Quarto ſciendum, q̄ aliter ex parte rerū, & entis diuiſionum, pōt ſumi numerus fallaciarū extradictionē. eo q̄ ſe ſumunt cām apparentiæ ex parte rei ſecundum diuerſas habitudines partium eius, ideo ſecundum plures diuiſionis entis poſſunt diſtingui ad inuicem, Vnde prima diuiſio ex qua ens diuiditur in ſubſtantiam, & accidens, ſecundum quam accipitur ibi fallacia accidentis. Alia eſt diuiſio entis penes perfectū,

Qūo entis multiplicē diuiſionem ſequitur fallaciarum extradictionē numerus propoſitus.

A & imperfectum & ſcd̃m conuenientiam mēbrorum eius ſumitur fallacia ſcd̃m, quia ad ſimpliciter. Tertia diuiſio eſt per oppoſitũ, & non oppoſitum, ſcd̃m quā ſumitur ignorantia Elēchi. Quarta diuiſio eſt per idē, & diuerſum, ſcd̃m q̃ ſumiť petitio principij. Quinta eſt penes prius, & poſterius ſcd̃m quā ſumiť fallacia conſequētis. Sexta eſt penes cam, & effectum ſiue non cauſam ſcd̃m quam ſumitur non cauſa vt cauſa. Septima diuiſio entis eſt per vnũ, & multa ſcd̃m quam ſumitur fallacia ſecũdum plures interrogationes, vt vnā. Et q̃a inter iſtas fallacias maior eſt idoneitas decipiendi, & cā apparētię in fallacia accidentis, quā in alijs, iõ de ipſa B eſt prius determinandũ. Ex quib. patet ordo, & differentia fallaciarũ extra dictionē a fallacijs in dictione, & etiã patet numerus, & ordo earum inter ſe.

Argũ. Contra prędicta arguitur primo ſic. Fallacia extra dictione cauſantur à rebus, & fallaciæ in dictione cauſantur à dictionibus, ſed res p̃cedunt dictiones, cum ſint cauſæ earum, ergo fallaciæ extra dictionē debent pręcedere fallacias dictione. Scd̃o ſic. Fallacia ſolum cauſat deceptionē in diſputatione litigioſa, ſed nullus per ſe conſiderando facit ſibi ipſi diſputationem litigioſam ergo male dictum eſt, quod fallaciæ extra di C ctionem decipiunt hominem per ſeipſum conſiderando. Tertio ſic. Omnes paralogiſmi peccantes in forma debēt ſolui per diſtinctionem, vt dr̃ in 2. Elēchorum, ergo paralogiſmi extra dictionem cum ſint peccantes in forma, debent ſolui per diſtinctionem, & nõ per negationem, ſicut prius dictũ eſt. Quarto ſic. Fallacia conſequentis eſt pars fallaciæ accidentis, quia vbicunq; eſt conſequens ibi eſt accidens, ſed pars nõ diſtinguitur contra ſuum totum, ergo illæ duæ fallaciæ non diſtinguũtur inter ſe, nec ſunt ſeptem fallacię extra dictionem Quinto ſic. Illa fallacia eſt prima inter fallacias extra dictionem quę magis peccat contra Elenchum, ſed ignorantia Elenchi magis peccat contra Elenchum omnibus alijs, ergo ipſa eſt D prima inter omnes fallacias extra dictionem, & non fallacia accidentis.

Ad arg. Ad primum dicitur, quòd licet res ordine naturæ præcedant dictiones, & ſecundum ſe, & non tamen Solutio præcedunt ſecundum, quod cadunt in diſputatione litigioſa, ſed magis ſequũtur, ideo non oportet fallacias extradictionem præcedere alias.

Ad ſecundum dicitur, ꝙ licet homo non faciat ſcienter ſibi ipſi diſputationē litigioſam, tñ ignoranter p̃t ſibi ipſi facere diſputationem ſophiſticam; & ſeipſum decipere arguendo, & reſpondēdo ſibi ipſi. Ideo ad tale inconueniēs E euitandum optimũ eſt cognoſcere fallacias extra dictionem, ne homo p ſuã argumētationem conducat ſeipſum in errores. Ad tertiũ dicitur, ꝙ licet in paralogiſmi fallaciarum extra dictionem poſſint ſolui per diſtinctionem diuerſarum habitudinum eiuſdem rei, tamen non per diſtinctionē alicuius propoſitionis multiplicis, de qua intelligiť, ꝙ non habēt ſolui per diſiunctionem, & de diſtinctione generaliter capta ꝓ diſtinctione rerum, & vocũ multipliciũ intelligitur dictũ Ariſt. in 2. Elencho. Ad quartum dicitur, ꝙ licet conſequēs ſit pars accidentalis, & materialis accidentis, eo quòd in omnibus paralogiſmis fallaciæ conſequens, reperitur eſſe fallacia accidentis ſecũdum aliam cauſam apparētiæ, & non econtra, quia in F aliquibus eſt accidens, vbi tamen non eſt conſequens, tñ fallacia conſequentis non eſt pars formalis accidentis, ſed eſt ab ipſa formaliter diſtincta. Ad quintũ dicitur, ꝙ negatur maior, quia iſtę fallaciæ non ordinantur inter ſe, ſecundum quod magis peccans, vt deficiunt contra Elenchum, & ſecundum ſuas cauſas defectus, ſed ordinantur ſecundum ſuas cauſas apparētię, vt dictũ eſt.

De fallacia accidentis, & illius Modis.

Inter has prĩo dicendum eſt dē fallacia accidentis. Vnde accidens

prout

A ꝓut hic ſumit̃ idẽ eſt ꝙ extraneũ, in parte idẽ,& in parte diuerſũ,vt hic,hõ eſt ſpẽs,So.eſt hõ, ergo So. eſt ſpẽs hõ.n. eſt in parte idem cũ ſpẽ ſ.cum ſumitur pro re vniuerſa li,& in parte eſt diuerſum a ſpecie ſ.qñ ſumitur per ſuppoſitis.Notãdũ qđ in fallacia accidẽtis ſũt iſta tria,ſ.accidẽs,res ſubiecta,& attributũ.Exẽplum,vt hõ eſt ſpẽs, Soc. eſt hõ,ergo So.eſt ſpẽs,hoc mediũ hõ,eſt res ſubiecta,& minor extre B mitas eſt accidens,& maior extremitas eſt attributũ. Cã apparentię eſt cõuenientia aliquorum duorũ ĩ aliquo tertio ſcđm partẽ, ſiue eſt partialis idẽtitas aliquorũ duorũ. Cauſa defectus eſt diuerſitas eorũ dẽ.Huius fallaciæ tres ſunt modi.

Primus fallaciæ accidentis modus. Primus modus ꝓuenit ex eo qđ aliqđ vere prædicat̃ de aliquo ſubiecto,& ꝓp hoc creditur uere dici de accidẽte eius a quo eſt diuerſũ,vel qñ aliquid primo attribuitur rei ſubiectæ in præmiſſis,& poſtea attribuitur eius accidẽti in cõcluſione,vt hic,hõ eſt ſpẽs,So. eſt hõ ergo Soc. eſt ſpẽs. Dicendũ qđ non valet,quia ille terminus ſpẽs, qui eſt attributũ,aſſignatur in eſſe C Soc.qui eſt accidẽs,eo quod dr̃ de homine qui eſt res ſubiecta. Similiter hic aĩal eſt genus, hõ eſt aĩal, ergo hõ eſt genus. Similiter hic. Oẽ æs eſt naturale, ſtatua eſt æs.ergo ſtatua eſt naturalis. non ſequit̃, quia naturale vere prædicatur de ęre,et ꝓpter hoc attribuitur in cõcluſione ſtatue,qđ nõ fit uere. ſimiliter hic cognoſco coriſcum,coriſcus eſt ueniens,ergo cognoſco uenientem. Dicendum,qđ non oportet, quod ſi cognoſcas coriſcum ſecundum ſe,quod propter hoc cognoſcas ipſum ſub illo accidente, quod eſt veniens.

D Secũdus modus. Secundus modus ꝓuenit ex particulari identitate aliquorum duorum in aliquo tertio. Vel qñ aliqđ cõe ꝓdicatur de aliquib. duob cũ quib.eſt in parte idẽ,& in parte diuerſum,& ꝓpter hoc illa duo credũtur eſſe eadẽ inter ſe.ut hic.So. eſt hõ,Plato eſt hõ ergo So.eſt Plato.Similiter hic,hõ eſt aĩal, equus eſt aĩal,ergo equus eſt hõ. Dicẽdũ ꝙ non oportet,ꝙ ſi aliqua duo cõueniant in aliquo tertio, ꝙ ꝓpter hoc cõueniãt inter ſe. Tertius modus ꝓuenit qñ ex duob. aliqb. diuiſim ſũptis male infert̃ aliquo coniunctum ſecundum añs,ut iſte albus,& eſt monachus. ergo eſt alb. monachus. Similiter hic, Iſte canis eſt pater,& eſt tuus. ergo eſt pater tuus: non ſequitur, q2 licet illa conueniant in aliquib. ſecundum partem,tñ ſcđm aliã partem differunt. Et ſciendũ ꝙ non licet inferre ex diuiſis coniunctũ,ut hr̃. Secũdo Perihermenias, qñ ꝓdicantur diuerſa accidentia ſub inuicẽ per accidens conuenientia, ſicut albũ eſſe monachum, ſimiliter qñ duo prædicãtur, quorũ ſecũdũ intelligit in primo, vt vniuerſale in ſuo ſpecialiori,vt iſte ẽ hõ, & eſt aĩal, ergo eſt homo aĩal,quia aĩal intelligit̃ in hoĩe ſicut albũ in hoĩe albo.Sed in cõib. alijs licet ex diuerſis inferre coniũctũ. Vñ notandũ, ꝙ, qñ aliqua duo accidentia pręducãtur de aliquo, quorũ primũ in ſubiecto eſt per alterũ,& non per ſe, ex talib. diuiſim captis nõ licet inferre coniunctũ,vel ecõtra ,vt iſte eſt albus,et eſt monachus,ergo eſt albus monachus,nã albedo nõ eſt in ſubiecto ſcđm ſe,ſed ſcđm habitũ.Similiter ex cõiũctis nõ licet inferre diuiſum qñ illa quæ coniungunt̃ diminuunt de rõne alterius,

Tertius modus.

E

F

A ut ille hō eſt mortuus, ergo eſt hō & mortuus. In oībus aūt alijs licet ex cōiunctis inferre diuiſū, ſed illud vltimū arg. facit fallaciā ſcđm qd, ad ſimplr. Accidens ſic definit ab Ariſtotele, accidēs eſt ꝙ extraneū in parte idē, & in parte diuerſū. Scđm accidens aūt fiūt paralogiſmi, qñ idē ſitr fuerit aſſignatū in eſſe rei ſubiectæ, & accidēti, ut hō eſt ſpēs Socr. eſt hō, ergo Socr. eſt ſpecies. hō. n. ſecundum ꝙ ſibi conuenit eſſe ſpeciem, aliter capitur a mō per quem conuenit Socrati, & Platoni q̄a conuenit ei eſſe ſpeciem, vt eſt eſſentia quædam communis p̄dicabilis de pluribus

Sententia Ariſt. in hac materia

B et prout eſt in plurib. ſic eſt in Soc. & Platone, & ſic eſt Soc. accidēs, homo vero res ſubiecta, & ſpecies ſignificatur vtriuſque ineſſe. Vnde accidens nō ſumitur hic, vt definitiua. Porph. ſed vt dictum eſt.

Accidētis variæ acceptiones.

Poſtquam Auctor determinauit de fallacijs extradictionē enumerādo ipſas in gñali, hic conſequenter in ſpeciali determinat de ipſis. & primo de fallacia accidētis, q̄ efficacior eſt inter oēs fallacias ad decipiendū, rōne cuius ſic primo definit accidēs. Accidens eſt qđ extraneū rei. i. in parte idē & in parte diuerſū ab alio. Accidens aūt tripliciter capitur. Vno mō p̄ illo ꝙ dicit abſolute naturā accidentis, ut diuiditur

C contra ſubam, & ſic non capitur hic. Alio modo ſumitur magis cōiter, pro oī illo, ꝙ aduenit rei, & eſt extra eſſentiam eius & intellectū, hoc mō inferius dr̄ accidere ſuo ſuperiori, & iſtis duobus modis non ſumitur hic accidens Tertio modo accipitur accidens cōiter, pro illo ꝙ eſt extraneum alteri inquantū ſtat ſub aliquo tertio, & hoc mō non ſolū inferius accidit ſuperiori, ſed ſuperius inferiore, vt ſic Socra capiatur ſub iſto attributo indiuiduū, hō accidit Socrati quia eſt ſibi extraneus, inquantū Soc. conuenit intentio indiuidui, homo. n. partim differt cum So. D ideo per hoc dicitur ſibi accidēs, & pro tali accidenti datur iſta definitio, & ab ipſo ſumitur fallacia accidentis.

Primo ſciendū, ꝙ in fallacia accipiētis ſēper tria requirunt. ſ. attributū, res ſuba, & accidēs. Attributū eſt maior extremitas, quę in p̄miſſis primo attribuitur medio. Res aūt ſubiecta eſt illud ꝙ primo ſubijcit Attributo vel in actu, vel in aptitudine. Accidens vero eſt illud ꝙ partim cōuenit & partim differt a re ſubiecta, & accidit ſibi inquantum ſtat ſub tali attributo, vt hic. Socra. eſt indiuiduum, homo eſt Socra. ergo homo eſt indiuiduum. Indiuiduum eſt attributum, So. eſt rex ſubiecta, & homo accidit Socra. ea parte, quia Socra. E ſtat ſub illo attributo, quod conuenit Socr inquantum differt ab homine, & inde ſumuntur cauſæ huius fallaciæ. Cā apparentiæ eius eſt partialis conuenientia accidentis cum re ſubiecta, propter q̄ creditur, ꝙ accidens conueniat cū re ſubiecta ea parte qua ſibi cōueniat attributum. Cā falſitatis eſt diuerſitas accidentis, & rei ſubiectæ, uel ipſius medij, ꝙ ſm diuerſas rōnes conuenit cum extremis. Et ſm hoc ſic definitus hæc fallacia, ꝙ eſt idoneitas decipiendi proueniēs ex partiali prouenientia accidentis cum re ſuba, quę tñ differunt ſm diuerſas orationes, vnde ſp committitur hęc fallacia, qñ p̄p cōuenientiam duorum in uno tertio ſm F diuerſas rationes creditur conuenientia eorum inter ſe, aut quando vnum negatur ab alio, ea parte, qua differt a ſuo accidente, & propter hoc negatur de ſuo accidente.

Tria ad fallaciæ accidētis naturam requiruntur.

Secundo ſciendum, ꝙ huius fallacię ponunt tres modi. Primus modus eſt, quando accidens eſt inferius rei ſubiectę, et p opter hoc propriū attributum rei ſubiectæ attribuitur inferiori eius ſm quē hic paralogizatur, animal eſt gen⁹ homo eſt animal, ergo homo eſt genus. ibi genus eſt attributum conueniens animali ea parte qua differt ab homine, & per hoc infertur de hoīe,

Tres ſunt huius fallaciæ modi, & de primo.

qui

A qa accidit animali, vt ſtat ſub illo attribu
tio. Et ſimilr hic omne aes eſt naturale
ſtatua eſt æs, ergo ſtatua eſt naturalis,
naturale enim cõuenit æri, vt eſt ens i
actu, & ſtatua ſibi cõuenit iquãtũ eſt
in potẽtia ad figurã ei⁹, & ita accipit ei
ꝑut ſtat ſub illo attributo. Et ſimilr hic
hõ eſt aĩal. equus eſt aĩal. ergo equus ẽ
hõ. equus. n. accidit animali cõſiderato
ut cõuenit cũ homine; ſimilr, homo nõ
eſt indiuiduũ, Socrates eſt homo, ergo
B Socrates nõ eſt indiuiduũ ibi indiuiduũ
negat ab homine ea parte qua differt a
Soc. Et oẽs iſti paralogiſmi ſoluũtur ne
gãdo conſequentiã, quia nõ oportet,
ꝗ ſi aliquid dicatur, vel negatur de ſu
periori ea parte quam differt ab infe-
riori, quod propter hoc negetur, vel
affirmetur, de inferiori, quia ibi me-
dium non tenetur ſub eadem ratione
Secund⁹ in duabus præmiſſis.
modus. Tertio ſciendũ pro ſm modus eſt,
qñ accidens eſt ſuperiori rei ſubiectæ,
& ita ꝗ cõuenit iſeriori ea parte qua
differt a ſuperiori, inferĩ de ſuperiori,
vt hic, Socrates eſt indiuiduũ hõ eſt So
crates, ergo hõ eſt indiuiduũ. Similiter
hic, hõ eſt ſpecies, ſubſtãtia eſt homo,
C ergo ſubſtãtia eſt ſpecies, ibi ſpẽ, attri-
buiĩ homini ea parte qua differt a ſub
ſtãtia, ideo ſubſtãtia accidit homini, vt
ſtat ſub illo attributo. Et ſimiliter hic
iſte eſt monacus, & eſt albus, ergo iſte
monacus albus, albus enim eſt accidẽs
ſuperi⁹ accidẽtale huic homine, & dif-
fert ab ipſo homine inquãtũ ſibi ineſt
hoc attributũ monach⁹ vnde per hoc,
ꝗ iſte hõ ponitur albus ſm ſe infertur
qđ ſit albus ſm habitũ & ſic cõſequẽ
tia nõ valet, & ſimilr hic, iſte canis ẽ pa
ter. & eſt tuus, ergo eſt pater tuus, &
ẽt in alijs arguendo a diuiſis ad con-
iuncta, & iſti paralogiſmi ſoluũĩ ne
gando conſequentiam, quia non o-
portet, ſi aliquid conueniat inferio-
ri ea parte, qua differt a ſuo ſuperiori,
quod propterea conueniat ſuperiori.
Et nõ ſp oportet, ꝗ ad cõmittedũ iſtũ
modũ ſumaĩ illud quod ſimpliciter ẽ
ſuperius, ſed ſufficit, ꝗ ſit ſuperius vel

ſecundum rem, vel ſecundũ modum. D
Quarto ſciẽdũ, ꝗ vltimus modus hu
ius fallaciæ eſt, qñ accidens eſt cõuerti
bile reſpectu rei ſubiectæ, vt hic, riſibi
le ẽ ꝓpriũ hõ eſt riſibilis, ergo hõ ẽ ꝓ
priũ, vel ſic, riſibile eſt qualitas, hõ eſt
riſibilis, ergo hõ eſt qualitas ibi ꝓpriũ
cõuenit vni cõuertibiliũ ea parte, qua
differt ab alio, & ꝓp hoc infertur de a-
lio, & ſimilr hic, hõ eſt quoddã incom
plexũ, animal rationale eſt homo, er-
go animal rationale eſt quoddã incõ
plexũ. Ibi animal rationale accidit ho
mini, vt ſtat ſub hoc attributo in cõple
xũ, quod conuenit homini iquãtũ dif-
fert a ſua definitione, & ꝓpter hoc in-
fertur de ipſa. Et ſoluuntur iſti paralo E
giſmi negãdo cõſequẽtiã, quia ſi aliqd
affirmatur, vel negatur de vno cõuerti
biliũ ea parte qua differt ab alio, non
oportet ꝓpter hoc, quod affirmeĩ, vel
negetur de alio. Et hæc aſſignatio mo-
dorũ huius fallacia, & accidẽtis & rei
ſubiectæ ponuntur ſm Petrum Hiſpa
num in magius fallacijs eius, licet hic
in textu ponatur alia aſſignatio ipſorũ
quæ in textu videri poteſt. Argũ.
Contra prædicta arguitur primo ſic.
Nulla eſt fallacia ſubſtantiæ, ergo nul
la eſt fallacia accidentis ꝑ locũ a ſimi
li, ergo contra prædicta. Secondo ſic.
In omni ſyllogiſmo medium ẽ in par F
te idem, & in parte diuerſum cum ex-
tremis, ergo, ſi accidẽs ſit qđ eſt in par
te idem, & in parte diuerſum ſequitur
quod in quolibet ſyllogiſmo, erit acci-
dens, quod tamẽ eſt falſum. Tertiò ſic
illud quod eſt de eſſentia rei non eſt ac
cidens, eius omne ſuperius eſt de eſſen
tia inferioris, ergo nullum ſuperius ac
cidit ſuo inferiori: Quarto ſic Arguen
do ex puris affirmatiuis in ſecondo fi-
gura cõmittitur fallacia accidentis. &
tamen iſte modus non enumeratur in
ter iſtos modos, ergo male aſſignatur.
Quintò ſic. Arguendo a diuiſis ad con
iuncta eſt bona conſequentia, vt patet
in Secondo Petri Hermenias, ergo a di
uiſis ad coniuncta non eſt fallacia acci
dentis.

A Ad argumēta Ad primū dicitur, qđ hic non capitur accidens, vt diſtinguit cōtra ſubſtantiam, ſed capit̃ pro extremo, vel non neceſſario, ideo non ſequit̃ qđ ſi nulla ſit fallacia ſubſtātiæ, qđ nulla ſit fallacia accidētis. Ad ſm dr̃, quod licet in oī ſyllogiſmo medium partim conueniat, & partim differat ab extremis, tñ in bono ſyllogiſmo nō accipitur, vt cōueniens, & differens ab ipſos, ſed in vtraque p̃miſſarū ſub eadē rōne
B tenetur, & extremitates in ipſo vniuntur ſub eadem rõne, & non ſub diuerſis, aliter nō ſequeretur vnio extremitatū inter ſe. Ad tertiū dr̃ quod licet nullum ſuperius accidat ſimpliciter, & abſolutè ſuo inferiori, tñ bene accidit ſibi cōparatiue, quia reſpectu ad vnum tertiū, quod cōuenit inferiori, put differt a ſuperiori. Ad quartū dr̃, qđ arguēdo ex puris affirmatiuis in ſecunda figura cōmittitur primus modus prius aſſignat⁹, & mediū eſt res ſubſtā, & inferius eius ſibi accidit vt ſtat ſub maiori extremitate. Et licet tale mediū nō ſubijcitur actu maiori extremitati, tamē ſubijcitur in aptitudine, & efficitur ſubiectū eius reducendo ad primā figurā cōuerſione maioris. Ad quintū dicitur, ꝙ arguendo debitè a diuiſis ad coniuncta, vel econtra eſt bona cōſequentia,
C ſed non qñ arguitur indebitè, ſed tunc committit̃ fallacia accidentis. Et ad arguendū debite a diuiſis ad cōiuncta requiritur primo, quod prædicatorū diuiſorum vnū ſit potētiale, & determinabile, reliquū actuale, & determinās. Secūdo requiritur, ꝙ potētiale præponat̃ actuali, ſiue determinabile determinationi. Et econtra arguendo a coniūctis ad diuiſa requirit̃, quòd in coniunctis vnum nō ſit determinatio priuans vel diminuens reſpectu alterius, ſed cōtrahens tantum, ideo non ſequitur, eſt bonus faber, ergo eſt bonus.

Debit⁹ arguēdi mod⁹ a diuiſis ad cōiūcta & econtra.

Hoc collige. 2. Elenc. c. 8. & alibi multis i locis.

De fallacia ſecundum quid ad ſimpliciter, & eius modis.

Sequitur de fallacia ſecundū qđ ad ſimpliciter. Dictū ſecūdū quid, appellatur hic determinatio diminuēs de ratione, uel de eſſe cui ad iūgitur, ut cum dico hō mortuus, mortuū. n. diminuit de ratione hominis. Dictum ſimpliciter, appellatur aliquid nō diminutum, vt hō.
D Fallacia ſecundū quid ad ſimpliciter eſt idoneitas decipiendi proueniens ex apparenti cōuenientia dicti ſecundū quid ad dictū ſimpliciter. Cauſa apparentiæ huius fallaciæ eſt conuenientia huius dicti, quod eſt ſecundum quid ad illud, quod eſt ſimpliciter, & econuerſo. Cauſa falſitatis eſt diuerſitas ſignificatorum. Fit autem hæc fallacia tot modis, quot modis, contingit addere alicui determinationem diminuentem. E

Quot modis fiat

Primo modo ſecundum partē in modo, vt ille eſt hō mortuus, ergo eſt homo. non ſequit̃, quia mortuum diminuit de ratione hominis. Et hic chimera eſt ens opinabile, ergo chimera eſt ens. non ſequitur, quia opinabile diminuit de ratione huius, quod eſt eſſe.

Secundo modo ſecūdum partē integralem, ut Aethiops eſt albus ſecundum dentes, ergo eſt albus. F

Tertio modo in his, quæ ſunt ad aliquid, vt diuitiæ non ſunt bonæ malè vtenti, ergo diuitiæ non ſunt bonę, non ſequitur, licet. n. diuitiæ comparatæ ad aliquid non ſint bonæ, tamen in ſe ſunt bonæ.

Quarto modo in his, quæ ſcđm locū ſunt, ut bonū eſt mactare patrem in triualis, ergo bonū eſt mactare patrem ſuum. Vel ſic: Bonū eſt uti dieta in locis ægrotatiuis, ergo bonum eſt vti dieta.

Quinto mō in his, q̃ fiunt ſecūdū tēpus vt bonū eſt ieiunare in quadrageſima, ergo bonū ē ieiunare. Vel ſic. Expedit alicui mederi qñ ægro-

egrotat, ergo expedit, Alicui me de
ri. nõ ſequit̃ quia licet expediat me
deri ſecũdũ quid nõ tñ ſimpliciter

Notabile pul. Sciendũ eſt aũt ꝙ in oĩb. iſtis in ſpiciẽdũ eſt ad contradictionẽ, vt ſi aliquis reſpondẽs dicat, ꝙ nõ expedit mederi, & opponẽs aſſumat, ꝙ expedit mederi quod egrotat, non contradicit ei, ſed ſtatim fallacia ſcd̃m quid ad ſĩpliciter. Et ſciẽdũ ꝙ eadem eſt fallacia, ſi ex eo, ꝙ eſt ſecũdum quid inferatur ſimpliciter, & ecõuerſo. Et itelligẽdũ eſt B ꝙ iſta fallacia qñ fit ab eſſe ſecũdũ quid, vt in plurib. fit affirmatiue, ſed quando fit a dicto ſimpliciter vt in pluribus, arguitur negatiue.

Quid ſit dictum ſm quid & ſimpliciter dictum. Poſtq̃ Auctor determinauit de fallacia accidentis, hic conſequenter determinat de fallacia ſm qd ad ſimpliciter rõne cuius primo videndum eſt qd ſit dictũ ſecũdũ quid, & dictum ſimpliciter. Vnde dictum ſimpliciter eſt dictio ſumpta ſine determinatione deminuẽte, vt homo p ſe, vel homo albus, & tale dictum dr̃ dictũ ſimpliciter, hoc eſt perfectum, & non diminutum. Sed dictum ſecundum quid eſt dictio ſumpta C cũ determinatione priuatiua, aut diminuẽte, vt homo mortuus. Et ex beatitudine tali dicti ſm quid ad dictũ ſimpliciter, ſumitur vna fallacia ſpecialis, eo, quod ibi reperiuntur ſpecialis cauſa apparentiæ, & defectus.

Cã apparẽtiæ ac defectus huius fallaciæ in quo cõſiſtat. Primo ſciendũ eſt, qđ cã apparentiæ huius fallacię eſt apparẽs cõueniẽtia dicti ſm qd ad dictum ſimpliciter, pp ꝙ credimus quod talia conueniant realiter, & qđ vnũ conueneat ſub alio, qđ tñ falſum eſt. Et eius cã defectus eſt diuerſitas illorũ dictorũ. Et ſm hoc ſic definitur hæc fallacia, qđ ẽ idoneitas decipiẽdi proueniens ex apparenti conuenientia dicti ſcd̃m qd ad dictum ſimplr. Et debet attendi iſta cõueniẽtia nõ ex parte uocum, qa tunc iſta fallacia eſſet fallacia in dictione, ſed dẽt attẽdi ex parte ſignificatorum, ſcd̃m ꝙ hẽnt ſimilitudinem in re ſignificata, & analogiã ſuorum ſignificatorũ, ſicut homo dictus, D et homo hẽnt quãdã proportionẽ inter ſe, ideo conuenienter ponitur iſta fallacia inter fallacias extra dictionem.

Quitñ dictũ ſecũdum quid fallacia ſũdat. Scd̃o ſciẽdũ, ꝙ licet dictũ ſcd̃m quid ĩ quo ponit determinatio cõn ahẽs, ĩm vt hõ alb. faciat locũ dialecticũ ſ a parte in modo ad ſuũ totũ, tñ dictũ ſcd̃m quid, quod fit cum determinatione impropria, q̃ eſt diminuens, vel priuãs, bene cauſat locum ſophiſticũ. & t talis determinatio impropria fit quinque modis, q̃nque. n. eſt abſoluta. & qnque reſpectiua. ſi primum, hoc eſt dupliciter, vel determinat dictum cui adiungitur rõne totius priuando, uel diminuendo rõnẽ eius, vt hõ pictus, vel ens opinale, vel rõne partis integralis ſuĩ ſubi. vt albũ ſecũdũ dẽtes, ſi ſit reſpectiua, ſic eſt tripliciter qa quædã ſumitur per relationem ad aliquod correlatiuũ extrinſecum, vt hic, diuitiæ ſunt malæ male E vtẽti alia reſpectu mẽſuræ, q̃ eſt locus, vt bonum eſt interficere patrem in triualis, alia reſpectu partis temporis, ꝙ eſt menſura ſucceſſiua, vt eſt proijcere merces in mari tempore tempeſtatis, & ſecundum has quinque determinationes improprias ponuntur quinque modi huius fallaciæ.

Modorũ quinque ſecũdum quid ad ſimplr expoſitio. Tertiò ſciendum, ꝙ primus modus huius fallacię eſt arguẽdũ ſecũdũ partẽ in modo diminuẽtem, vt iſte eſt homo F pictus, ergo eſt homo. Secũdus modus fit arguẽdo ſm determinationem partis integralis, ut æthiops eſt alb. ſm dẽtes, ergo eſt alb. Et valet in accidentib. q̃ determinãt ſbĩ certã partẽ integralẽ ſui ſubiecti, ſicut cęcis determinari ſibi oculũ, & ſimitas naſũ. et ĩ accidẽtib. q̃ p indifferentiã in vna parte ex con ſeqrẽti totũ inferũt, vt infirmitas dẽtis denominat totũ hoĩem infirmũ, dum determinatio partis nõ ſit determinatio diminuẽs tãta accidẽtia q̃ indifferẽter cõueniſit oĩb. partib. & p inhęrẽtiã ſũt ĩ vna nõ pñt denominare totũ ſicut albedo, vt nigredo denominãs ſuã partẽ integralẽ eſt determinatio diminuẽs

A in iſtis,& facit iſtā fallaciā.Tertius mo
dus fit arguendo cum determinatione
reſpectiua facta ad terminum extrinſe
cum ut vinum eſt malum febricitāti,
ergo eſt malum Quartus modus fit cū
determinatione impropriè ſumpta ſm
locum, vt bonū eſt interficere patrē in
triualis,ergo bonum eſt interficere pa
trē.Quintus modus eſt arguēdo ſm de
terminationē tpis,vt bonū eſt ieiunare
i quadrageſima.ergo bonū eſt ieiunare
ſp.Et oē iſti paralogiſmi ſoluuntur ne
gādo cōſequentiā, qa ex dicto ſecūdū
quid non ſequitur dictum ſimpliciter

Quarto ſciendū,ꝙ in eiuſdē modis,
B & in eadē fallacia pt argui ꝓcedendo a
Modi. dicto ſimpliciter ad dictū ſm quid.Cu
Argu.a ius rō eſt, quia vbicūq; reperitur eadē
ſimpli- cā apparētiæ ibi eſt eadē fallacia, & ēt
citer ad idem modus,ſed arguendo a dicto ſim
ſecūdū pliciter ad dictū ſecūdū quid eſt eadē
qd idē. cā apparētiæ,ſicut arguēdo econtra,qa
eſt eadē cōueniētia dicti ſimpliciter &
ſecūdū qd,iō illo modo committitur iſta
fallacia,& modi prius poſiti,ut arguē
do ſic,hic non eſt homo, ergo non eſt
hō mortuus,vel nō eſt aīal,ergo nō eſt
aīal dictū. Sed magis determinat̄ hęc
fallacia ſecundum quid ad ſimpliciter
quam econtra, quia arguendo a dicto
ſecundum quid arguitur affirmatiue,
C ſed arguendo a dicto ſimpliciter ut in
pluribus arguitur negatiue per iſtam
fallaciam, ideo magis denominatur a
paralogiſmis, qui fiunt procedendo a
ſecundum quid ad ſimpliciter.

Argū. Cōtra pdicta arguitur primo ſic.Ho
mo alb.eſt dictū ſumptū ſine determi
natione diminuēte, & tñ non eſt dictū
ſimpliciter,quia dictū ſimpliciter eſt ꝙ
ſubmittitur ſine additione,iuxta illud.
Simpliciter dico qđ ſine addito dico,
ergo cōtra definitionē dicti ſimpliciter
Secūdo ſic.Oē iferius & minus cōe in
fert ſuū ſuperi⁹ & magis cōe, ſed dictū
ſecundū qd eſt inferius ad dictū ſimpli
citer.ergo bñ infert ipſū.ergo arguēdo
a ſecundum quid ad ſimpliciter nō cō
mittitur fallacia.Tertio ſic.Bene ſequi
tur eſt hō mortuus,ergo eſt mortu⁹,&
tñ arguit̄ a dicto ſecundū qd penes pri D
mū modū huius fallaciæ,ergo male aſ
ſignat̄ ille modus.Quarto ſic.Ieiunare
in quadrageſima eſt ieiunare ſimplici
ter, nec illa terminatio tpis diminuit
rōnē adiuncti, ergo ibi male arguit̄ pe
nes quintum modū.Quinto ſic.A toto
in modo ad ſuā partē, & econtra ſunt
plures loci dialectici,ergo a dicto ſecū
dum quid & a dicto ſimpliciter dēnt
ſumi plures fallaciæ,& non una tantū.

Ad argumēta. Ad primū iſtorū dr̄, Solutio
quod ſic capiat̄ dictū ſimpliciter, vt tñ
valet ſicut contracte ut ſumit̄ in loco a
toto in modo,ſic hō alb.nō eſt dictum
ſimpliciter,ſed ſi capiatur dictum ſim E
pliciter ꝓut ſimpliciter tñ valet ſicut
perfecte & non diminute, ſicut capiat̄
in pſenti paſſu,ſic hō alb eſt dictū ſim
pliciter.Ad ſecundum dr̄,quod licet di
ctum ſecundum quid quod fit cum de
terminatione contrahente tñ, ſit infe
rius ad dictum ſimpliciter,non tñ di
ctum ſecundū quid, quod fit cū deter
minatione diminuente vel priuāte,ſed
magis opponitur dicto ſimpliciter.Ad
tertiū dr̄, quod licet hō mortuus ſit di
ctū ſecundū quid reſpectu hoīs, quia
mortuū diminuit de rōne hoīs, tñ re
ſpectu mortui eſt dictū ſimpliciter, qa
homo non diminuit de ratione mor
tui,iō ibi non arguit̄ a dicto ſecundum
quid per iſtam fallaciā. Ad quartū dr̄,
quod licet in quadrageſima non dimi
nuat de rōne huius quod eſt ieiunare F
abſolute,tñ bene diminuit reſp⁹ huius
ꝙ dico bonū,i.arguit̄ cū determinatio
ne diminuēte ſecundū tp̄s. Ad quintū
dr̄,negando conſequentiam,quia a to
to in modo, & a parte eius ſūt diuerſæ
virtutes ꝓbatiuæ,& diuerſæ habitudi
nes locales,iō ibi ſumuntur plures lo
ci dialectici, ſed a dicto ſecundū quid
ad ſimpliciter & ecōtra, eſt tantū una
cauſa apparētiæ,iō ibi non ſunt plures
loci ſophiſtici,nec eſt ſimile de ipſis.

De Fallacia Ignorantiæ, Elenchi, & eius modis.

Elēch⁹ ē ſyllogiſm⁹ cōtradictio
nis

A nis vnius eiuſdem, nõ nominis tantum, nec etiam rei tñ, ſed nominis & rei ſimul non ſynonimi, ſed eiuſdem & ex eis quæ data ſunt de neceſſitate, non cõnumeratio eo qđ erat in principio ad idẽ ſcđm idẽ ſimiliter & in eodẽ tpe. Elenc. eſt ſyllogiſmus cõtradictionis.i.ſyllogiſmus concludens cõtradictoriã propoſitionis datę a reſpõdẽte. In definitione Elenchi quædã ponuntur ratione ſyllogiſmi, vt ex his q̃ data ſũt ex neceſſitate accipere, p quod remouetur fallacia accidentis, & ponitur non cõnumerato eo ꝙ erat in principio, per quòd remouet̃ petitio principij, & poſtea patebit. alia ponunt̃ ratione cõtradictionis. vt vnius & eiuſdẽ.i. vni⁹ ſubiecti & vnius prædicati. Vnde niſi eſſet idẽ ſubiectũ, & idem prædicatum non eſſet cõtradictio, vt æthiops eſt niger, ætiops non eſt niger ſcđm dẽtes, ex quo non eſt idẽ prædicatũ, ideo non eſt contradictio. Et ſimiliter hic, nullus homo mortuus currit, & quidam hõ currit non eſt contradictio, quia non eſt ibi idẽ prædicatum. Item ſecundum idem ad idem ſimiliter & in eodem tempore, ponuntur ratione contradictionis, & contra iſtas quatuor partes peccat hæc fallacia quæ dicitur ignorantia Elẽchi ſcđm, ꝙ eſt vna de tredecim fallacijs. Alio modo accipitur generaliter, & tunc ſic definitur. Ignorantia Elenchi eſt vnus defectus generalis ad quem reducuntur omnes alię fallaciæ oſtendendo quomodo peccant contra iſtas particulas vt poſtea patebit. Iſte. n. particulæ non nominis tantũ, nec rei tantũ, ſed nominis & rei ſimul, non ſynonimi, & ſic de alijs ponuntur rõne ſyllogiſmi, & ratione cõtradictionis. quia iſte exigunt, quod nomen ſit vnum & res vna, & quòd non ſit nomen ſynonimum. Vnde non eſt ibi cõtradictio, Marcus currit & Tullius non currit. Nec eſt ibi ſyllogiſmus, omnis gladius ſcindit, quoddam inſtrumentũ eſt enſis, ergo quoddam inſtrumentum ſcindit Fallacia ignorantiæ Elenchi eſt idoneitas decipiendi proueniens ex apparenti obſeruatione particularum definitionis Elẽchi, quæ conueniũt ei rõne contradictionis tantum.ſ. ad idem ſecundũ idem ſimiliter et in eodem tpe. Cã apparentiæ huius fallaciæ eſt conuenientia dictorũ ſcđm quid ad dicta ſimpliciter. Cã falſitatis eſt diuerſitas eorundẽ. Vnde huius fallacię Elenchi ſunt quatuor modi.

Colligе hoc ex 2. Elenc. c. 9. & alibi in pleriſq; locis.

B

C

D

E

Primus modus eſt contra hanc particulam ad idẽ, vt duo ſunt duplum vnius & non ſunt duplum trium, ergo ſunt duplũ & non duplum, & in vtraque præmiſſarum non ſumitur duplum ad idem, & ideo non ſequitur. Primus

Secundus modus peccat contra illam particulam ſecundum idem vt hoc eſt duplum illi ſecundũ latitudinem, & non eſt duplum ſcđm longitudinem, ergo eſt duplum & non duplum. non ſequitur quia duplum non ſumitur ſecundum idẽ, licet ſumatur reſpectu eiuſdem. Secũdus

F

Tertius mod⁹ peccat cõtra iſtã particulam ſimiliter, vt homo eſt ſpecies, ergo idem eſt ſpecies & nõ eſt ſpecies non ſequitur, quia ibi non eſt contradictio in præmiſſis, quia ille terminus homo, non ſupponit ſimiliter, qa i nuna ſumitur pro ſuis inferiorib. in alia vero nõ ſed pro ſe toto, uel pro ſua forma. Tertius.

Quartus mod⁹ peccat cõtra hãc particulã in eodem tpe, vt manus Quartus.

A mea eſt clauſa in hoc inſtāti, & nō eſt clauſa ī hoc iſtāti, ergo eſt clauſa & nō clauſa. nō ſequitur, qa nō eſt in eodē tpe. Differt aūt hæc fallacia a fallacia, ſcdm quid ad ſimpliciter, quia in illa eſt pceſſus ab vno ſecundū quid ſumpto ad vnū ſimpliciter ſūptū, vt hoc eſt duplū ſecundū longitudinē, ergo eſt duplū, in iſta vero eſt proceſſus a duobus ſecundū quid ſumptis ad duo ſumpta ſimpliciter, vt hoc ē duplū illi ſcdm lōgitudinē, & nō ſcdm latitudinē, ergo ē duplū et n̄ duplū.

Poſtq̄ Auctor determinauit ſuperiꝰ de fallacia a ſcdm quid ad ſimpliciter, B hic cōſequēter agit de fallacia ignorātia Elēchi, ratione cuius definit Elēchꝰ ſic Elēchus eſt ſyllogiſmus cōtradictionis vnius & eiuſdē nō nominis tm̄, ſed rei & nominis ſimul, nō ſinonimi, ſed eiuſdē ex his q̄ data ſunt de neceſſitate accidere, nō conumeratio eo quod erat in principio. ſ. ad idē ſcdm idē ſimiliter & ī eodē tpe In qua definitione ponit ſyllogiſmꝰ loco gn̄is, & cōtradictionis ponit ad dr̄iā ſyllogiſmi non cōtra C dicētis poſitioni reſpōdētis & ponitur vnius & eiuſdē nō nominis tm̄, ſed nominis & rei ſimul, n̄ ſynonimi, ſed eiuſdē tā rōne ſyllogiſmi quam contradictionis. Ad vtrūq. n. reqrit ꝙ remaneāt idē termini ſcdm rē & vocē, & p hoc mouētur fallaciæ in dictione. Et ponit ex his q̄ data ſunt de neceſſitate accidere, rōne ſyllogiſmi, in quo dēt eſſe neceſſaria conſequentia, & per hoc pt remoueri fallacia accidētis, & cęteræ nō habētis neceſſariā conſequentē, deinde ponitur non connumerato eo quod erat in principio, ratione pbationis, qa Elenchus eſt ſyllogiſmus pbatiuus, & p hoc remouet petitio principij, deinde ponitur ad idem ſecundum idē &c. ratione contradictionis tantum, quia illę condictiones requiruntur ad contradictionem tantum.

Quid Elēchi.

Alia Elēchi deſcriptio.

Primo ſciendum, ꝙ aliter pt definiri Elenchus, quod eſt ſyllogiſmus dialecticus concluſionis reſpōdentis contra D dictorio. Et ſic ad Elenchū tria requirūtur. ſ. neceſſaria illatio, in quātū eſt ſyllogiſmꝰ, & ſufficiēs pbatio cōcluſionis inquantū eſt dialecticꝰ tertio formalis repugnātia ſuæ cōcluſionis ad cōpoſitionē reſpondentis, inquātū eſt contradictionis. Ex quo patet, qđ Elenchus vltra ſyllogiſmū addit pbabilitatē, & vltra ſyllogiſmū dialecticū addit cōtradictionem, & ita cōtradictio eſt vltima dria formaliter conſtituens Elēchū, & ideo ſicut ſyllogiſmꝰ dialecticus ſe habet vt inferius ad ſyllogiſmꝰ in cōi, ita Elenchus ad ſyllogiſmū dialecticū. Et Elenchus dr̄ ab eo, ꝙ eſt in pro contra, & Elenchus, quòd eſt ſumptio, quaſi E ſumptio contradicta reſpōdentis & ſicut talis Elenchus ſe habet ad ſyllogiſmū dialecticū vt inferius, ita Elenchus ſophiſticꝰ ad ſyllogiſmū ſophiſticū, & poteſt ſic definiri. Elēchus ſophiſticus eſt ſyllogiſmus ſophiſticus apparenter contradictorius poſitioni reſpōdentis.

Elēchꝰ quod.

Scđō ſciendū, ꝙ ignorātia in cōi dr̄ negatio ſcientiæ cū aptitudine ad ipſā. Et diuidit per ignorantiā purę negationis, q̄ eſt pura carētia cognitionis actualis, & habitualis, ſicut eſt in pueris nō dū cognoſcentib. Alia eſt ignorātia prauę diſpoſitionis, q̄ eſt qn̄ aliquid falſo apprehenditur de re aliquo modo cognita & iſta diuiditur, qa q̄dā eſt ignorantia ſimplex, q̄ eſt ignorantia principiorum, ſ. qn̄ principia falſo apprehenduntur ſimplici apprehenſione ſine diſcurſu, alia eſt compoſita quæ eſt falſa apprehenſio concluſionis mediante diſcurſu. Et dr̄ compoſitā, qa ibi multa ſimul concurrunt, ſ. ignorantia principiorum, concluſionis, Ignorantia aūt Elenchi non eſt ignorantia puræ negationis, nec ignorātia compoſita, ſed eſt ignorātia ſimplicis appræhēſionis, qa fit p ignorātiā alicuius reqſiti ad rationem Elenchi & talis poteſt capi dupliciter ꝰno modo generaliter pro quocumque omiſſione cuiuslibet particulæ indifferenter definitionis Elen-

Ignorātiæ multiplex modus. F

chi

A chi, ſi ſumatur hoc modo ignorantia Elenchi non eſt una fallacia ſpecialis, ſed ſic omnes fallacæ ad ipsū reducūtur, alio modo ſpecialiter ſolum pro omiſſione alicuius illarū quatuor particularū ad idē, ſecundū idē, ſimiliter in eodem tempore, & hoc modo ab ipſa ſumitur fallacia ignorātię Elenchi.

Cauſa defect⁹ & apparentiæ hui⁹ fallaciæ. Tertio ſciendū, ꝙ cauſa apparentiæ huius fallaciæ eſt apparens obſeruatio cōditionū requiſitarū ad vnā contradictionē, ratione cuius creditur, ꝙ in antecedēte paralogiſmi ſit vera contradictio, vbi tñ eſt apparēs cōtradictio tm̄, & per illā apparentem contradictionē in conſequēte infertur cōtradictio ſimpliciter. Et eius cā defectus eſt omiſſio alcuius illarū particularum quę requi-

B runtur ad cōtradictionē. Et per hoc ſic definitur hæc fallacia, quòd eſt idoneitas decipiēdi proueniens ex apparēte obſeruatione particularū definitionis Elenchi, quæ ſibi cōueniūt ratione contradictionis. Et licet quęlibet fallacia peccat contra verū Elechū, quia tñ iſta formaliter, & dicere peccat contra contradictionem, quæ ſe habet vt vltima differentia; & forma Elenchi, ideo magis denominatur hæc fallacia ignorantia Elenchi, quā quælibet alia fallacia.

C Quarto ſciēdū, ꝙ huius fallaciæ quatuor ſūt modi.

Quatuor mōdorū huius fallaciæ explanatio. Primus modus ſit, quādo nō arguitur ad idē, vt aer eſt ſupra terrā, & non eſt ſupra cœlū, ergo eſt ſupra, & non ſupra conſequentia non ualet, quia non affirmatur idē de aere cōparato ad idē. Secundus modus eſt, qñ non arguiē ſecundū idē. vt So. videt ſm oculum, & non videt ſm naſū, ergo uidet, & non uidet. conſequentia non ualet, quia non affirmatur idē de eodem ſm idem in antecedente, & conſequente. Terti⁹ modus ſit omittēdo iſtā particulā, ſimiliter, vt oīs hō eſt indiuiduū, hō non eſt indiuiduū, ergo idē eſt indiuiduū, & non indiuiduū. conſequentia non valet, quia ibi hō non tenetur ſimiliter, quia in maiori teuetur ꝓ ſuppoſitis, & in minori pro natura cōi. Quartus modus eſt dimittendo illā parucu-lam in eodem tēpore, vt So. leget cras, & non leget poſt cras, ergo leget & non leget. non ſequitur, quia ibi non ſit affirmatio, & negatio in eodem tempore. Et ſic patet, ꝙ iſti quatuor modi ſumuntur ſm illas quatuor conditiones in definitione Elenc. poſitas. D

Contrà ꝓdicta arguitur primo ſic. Contradictio non eſt ſyllogiſmus, ſed Elenchus eſt contradictio, vt dicitur in primo Elenchorum, ergo male dicitur quòd eſt ſyllogiſmus. Argū.

Secundo ſic. Hæc eſt vera contradictio Marcus currit, Tullius non currit, cū ille propoſitiones repugnent tā in veritate q̄ in falſitate, ergo ad Elenchū & contradictionē nō requiritur unitas rei, & nois ſimul. Tertio ſic. Oēs fallaciæ reducūtur ad ignorātiā Elenchi, ergo male ponitur fallacia ſpēlis, cum ſit cōis ad oēs alias. Quarto ſic. Cōtradictoriæ non pñt fieri in eodem tpe, ergo ad contradictionem non requirit̃, quod affirmatio, & negatio ſint in eodem tpe. Quinto ſic. Ad cōtradictionē requiritur quod ſit affirmatio, & negatio eiuſdē de eodē, & tñ non ponitur hic aliquis modus peccās cōtra illā particulā cōtradictionis, ergo modi huius fallacię non ſūt ſufficiēter enumerati. E

Ad argumenta. Ad primū dr̄, ꝙ, ſi capiatur contradictio formaliter ꝓ ipſa formali repugnātia contradictoriorū, ſic non eſt ſyllogiſmus, ſed, ſi capiatur materialiter ꝓ propōne contradicēte, uel ꝓ ſyllogiſmo contradictorio rōne ſuę concluſionis, ſicut contradictio bene eſt ſyllogiſmus, & ſic capitur in primo Elenchorum. Solutio. F

Ad ſm dr̄, ꝙ licet ibi ſit cōtradictio ſm rem, non tñ ſm modum enunciādi qa ibi non eſt euidens affirmatio, & negatio eiuſdem de eodem. Ad tertiū dr̄, quòd, ſi capiatur ignorantia Elenc. cōiter pro quacunq; ignorantia cuiuslibet particulæ definitionis Elēchi, & ſic fallacia ignorātiæ Elenchi, eſt cōis ad oēs alias fallacias, ſed etiam, ſi capiat̃ ſpāliter pro ignorantia vltimarum quatuor particularum, ſicut hic accipitur, ſic eſt

fallacia

A fallacia ſpecialis.& habet diſtinctã cām apparentiæ.& defectus cauſis al-arũ fallaciarum,vt poſſet probari inductiue. Ad quartum dr,quod licet duæ contradictoriæ non poſſint formari in eodem tpe,tamen bñ poſſunt formari pro eodem tpe affirmando, & negando idem de eodem pro eadem parte temporis. Ad quintum dicitur, quòd in fallacia ignorãtiæ Elenchi ſemper requiritur, ꝙ ſit apparens contradictio, quia inde ſumitur ſua cauſa apparentiæ,ſed,ſi remoueatur prima cõditio contradictio-
B nis,quæ eſt, quòd ſit affirmatio, & negatio eiuſdem de eodem, ibi non eſſet apparens contradictio, ideo non ponitur hic aliquis modus propter omiſſionem illius particulæ contradictionis.

De fallacia petitionis principij.

De hoc. 22. Elē. c.x.et alibi etiã tractatus.

Petere, id ꝙ eſt in principio eſt, quando concluſio quę debet probari ſumitur in præmiſſis. Cum ergo idē ſub eodem noīe non poteſt ſeipſum probare,vt hõ currit,ergo hõ currit, in talib.n.nõ eſt petitio principij, ſed talis argumẽtatio eſt ridiculoſa, nec cadit ſub arte, nec eſt petitio huius ꝙ eſt in principio.
C aliud eſt. ſ.petere principium, & aliud eſt petere illud qđ eſt in principio, vt dicit Philoſophus primo Elenc. quia petere principium eſt qñ petitur idē ſub eodē noīe,vt hõ currit,ergo hõ currit,et iſto modo nulla eſt fallacia, quia non continetur, ſub aliq ra ſpē argumentationis,nec ſecundũ veritatem, nec ſcđm apparentiã, ſed talis petitio principij peccat cõtra ſyllogiſmũ ſimpliciter dictum. Sed petere illud qđ eſt in principio, eſt qñ idē petit̃ ſub diuerſo noīe, ut animal rõnale currit,ergo hõ currit. Vel ſic petere illud qđ eſt in principio, eſt quando minus notum ſumitur ad ꝓbationē magis noti.Cauſa apparentiæ huius fallaciæ eſt apparēs diuerſitas cõcluſionis a pręmiſſis Cauſa falſitatis eſt identitas eorũdem. Petitur autem illud quod eſt in principio quinque modis, vt patet 8. Topic. D

Primus modus.

Primo modo,qñ definitum petitur in definitione,& econtra, vt ſi dubitaretur vtrũ hõ currat,uel nõ currat, fiat argm̃, aīal rõnale currit,ergo hõ currit, nulla eſt ibi probatio quia quando vnum dubitat̃ neceſſe eſt alterum dubitari, & ita ſi ſumatur vnum ad probandum aliud,peccatum eſt.

Secundus.

Secũdus modus eſt,qñ particulare petitur in vniuerſali.vt nullus homo currit,ergo Socr.nõ currit. E
Vel ſi aliquis debeat ꝓbare, quod omnium contrariorum eſt eadem diſciplina,& aſſumat oīum oppoſitorũ ē eadē diſciplina, ergo oīum contrariorũ eſt eadem diſciplina. hic petitur concluſio in præmiſſis.

Tertius.

Tertius modus eſt quando vniuerſale petitur in particularibus, vt ſi aliquis debeat probare. quod omniũ oppoſitorum eſt eadem diſciplina, & ſumat iſtã omnium cõtradictoriorũ contrariorum,et ſic de alijs eſt eadem diſciplina, ergo omniũ oppoſitorum eſt eadem di F
ſciplina. Vel ſic, Soc.currit,Plato currit, & ſic de alijs, ergo omnis homo currit.

Quartꝰ.

Quartus modus eſt, quando cõiunctum petitur in diuiſis.vel ecõtra,vt ſi aliquis debeat probare qđ medicina eſt diſciplina ſani, & ægri,& dicatur ſic arguendo medicina eſt diſciplina ſani,& medicina eſt diſciplina ægri,ergo medicina eſt diſciplina ſani, & ægri.

Quintꝰ.

Quintus modus eſt quãdo unũ relatiuorũ petit̃ i alio,vt ſi quis debeat probare, quod Socr. ſit pater

Pla-

A Pla. probetur, ſic Pla. eſt filius Soc. ergo Soc. eſt pater Pla. non ſequitur, quia hoc aſſumitur qđ eſt probandũ. Sciendũ quod hęc fallacia nõ impedit ſyllogiſmũ ĩ ferẽtẽ, ſed probantẽ, & ita fallacia petitionis peccat cõtra ſyllogiſmum dialecticum, inquantum dialecticus eſt.

Quid ſit petere principium.

Poſtq̃ Auctor determinauit de fallacia ignorãtia Elenchi, hic conſequẽter determinat de fallacia petitionis principij, rõne cuius primo videndũ eſt qđ ſit petitio principij, vñ petitio in dialecticis eſt interrogatio alicuius p̃miſſa-
B rũ ſyllogiſmi dialectici, quia dilecticus licet in ſyllogizando aſſumat p̃miſſas approbãdũ concluſionẽ, tñ aliqñ interrogat de ſuis præmiſſis, rõne cuius dñr interrogationes & non fit ita ꝓprie petitio de concluſione. q̃a p̃miſſis conceſſus a reſpondente p̃t inferri concluſio non interrogãdo ipsã Et quia in argumẽtatione cõcluſio eſt primũ pricipiũ, ratione cuius fit argumentatio, ideo cũ in tali argumentatione petitur concluſio, q̃ debet probari, vbi eſt petitio principij, ideo petitio principij eſt quando idem accipitur ad probãdum ſeipſum.

Duplex petitio principij.

Primo ſciendũ, ꝙ ſm Philoſophum. Scđo Elench. duplex eſt petitio principij, ſ. ſtatim. & non ſtatim Petitio principij ſtatim eſt qñ idem ſub eodem no-
C mine ſumitur ad ꝓbãdum ſeipſum, ut hõ currit, ergo homo currit, uel idem ſub duob. nominib ſynominis, ut Marcus currit, ergo Tullius currit. & talis petitio principij peccat contra ſyllogiſmum ſimpliciter, quia concluſio non eſt alia præmiſſis, & non eſt ibi aliqua fallacia, cum idem non habet apparentiam ad probandum ſeipſum. Alia eſt petitio principij non ſtatim, quando idem ſub diuerſis nominibus ſumitur ad probandum ſeipſum, & talis eſt qñ antecedens eſt ęquæ ignotum, vel ignotius conſequẽte. Vnde in petitione principij ſtatim eſt proprie petere principium, & in petitione principij ſtatim eſt petere id, quod erat in principio. q̃a antecedẽs eſt æquæ ignotum, uel minus notum quã conſequens, iõ ſecundum ſuam notitiam continetur in conſequente, & p̃t probari per conſequẽs, ideo tunc ad probandum conſequens petitur illud quod eſt in principio, ſ. antecedens, quod continetur in concluſione, & etiam ſumitur concluſio in tali antecedens ad probandum ſeipſam Et ſecundum talem petitionem principij committitur hæc fallacia. D

Cauſa apparẽtiæ ac defect⁹ in petitione principij.

Secundo ſciendum, ꝙ cã apparentiæ huius fallaciæ eſt apparẽs diuerſitas antecedentis & conſequentis, ratione cuius creditur antecedens eſſe notius conſequente, & habere uirtutem probatiuam conſequentis, cum ſit ęquæ ignotum uel ignotius conſequente. Et non (E) ſufficit quæcunq. diuerſitas antecedentis & conſequentis ſed oportet ꝙ ſit cũ identitate ipſorum, & etiam quod talis diuerſitas faciat apparentiam magis noti & minus noti ex parte nominis rei. &, quia in nominibus ſynominis non eſt apparentia magis, & minus noti, ideo in ipſis non reperitur cã apparẽtiæ, ſed cã falſitatis huius fallaciæ eſt identitatis antecedentis, & conſequentis, & ſecundum hoc ſic definitur hæc fallacia, ꝙ eſt idoneitas decipiendi proueniens ex apparenti diuerſitate ſecundum nomĩ tantũ antecedentis cum conſequente, & peccat iſta fallacia non con- F
tra illationem, qui nõ impedit ſyllogiſmum ſimpliciter ſed peccat contra probationem & ſyllogiſmum dialecticũ.

An a definitione locus ſophiſticus ſumatur.

Tertio ſciẽdum, & definitio dupliciter conſideratur. uno modo inquãtum includit principia eſſentialia definiti, quæ ſunt propria cauſa inhærentiæ paſſionis ad ipſum definitũ, & hoc modo ab ipſa ſumitur locus demoſtratiuus & non ſophiſticus. Alio modo conſideratur inquantũ ſtat ſub intentione cõi definitionis, & hoc dupliciter, uno modo reſpectu prędicatorũ, quæ notiori modo conueniunt definitioni quam definitio, & ſic definitione ſumitur locus dialecticus, alio modo reſpectu p̄dicatorũ quæ conueniunt notiori modo ipſi definitio

A finitio quã definitioni,& ſic a definitio
ne ſumitur petitio principij,qa ſic ante
cedẽs eſt idem in re, & eſt minus notũ
conſequente. Et eodẽ modo arguendo
a definitio pt argui reſpũ prædicatorũ
quæ notiori modo in ſunt definito, vel
reſpectu ipſorum quæ minus note ſibi
conueniunt ſimiliter arguendo ab vni
uerſali ad particularia, vel econtra, ſm
hoc in iſtis pt eſſe locus dialecticus. aut
petitio principij ſm diuerſas rationes.

Quatuor modi ſunt hui' fallaciæ. Quarto ſciẽdũ, ꝙ huius fallaciæ qua
tuor ſunt modi. Primus modus eſt, qñ
definitũ petitur in definitione, vel ecõ
tra. ut aĩal rõnale currit, ergo ho cur
rit. ibi n definitũ petitur in definitione
B ſua, & econtra arguẽdo petitur defini
tio in definitio. Vnde probatio non va
let, quia ſi vnum dubitetur, & reliquũ.
Secundus modus eſt quando particula
re petitur in vli, & vli in particulari, vt
omnis homo currit, ergo Socr. currit,
Plato currit, & ſic de alijs, vel econtra.
Tertius modus, eſt qñ coniunctum pe
titur in diuiſis, vel diuiſa in coniuncto,
vt medicina eſt ſani, & ægri, ergo eſt ſa
ni & eſt ægri. Quartus modus eſt, quã
do relatiuum petitur in ſuo correlati
uo, vt Soc. eſt pater Pla. ergo Plato eſt
filius Soc. Et ſoluendo iſtos paralogiſ
mos debetur negari antecedens, cum
C ſit a que incertum aut magis quam con
ſequẽs ipſius prius negatiuum. Nec de
bet ſimpliciter negari cõſequentia, qa,
cum ſit neceſſaria illatio in iſtis paralo
giſmis, ſi conceditur antecedẽs, oporte
bit concedere conſequens, quod inclu
ditur in ipſo, tñ põt dici quod ipſa non
eſt probatiua cum negatione antecedẽ
tis. Et licet in textu ponantur quinque
modi, quia ſecundus modus diuiditur
in duos ad maiorem declarationem, ta
men ſufficienter enumerãtur quatuor
modi prius poſiti, quia in ipſis continẽ
tur omnes arguendi huius fallaciæ.

Argũ. Sed contra prædicta arguitur primo
ſic. In petitione principij ſumitur idem
ad probandum ſeipſum, ſed idem non
habet apparentiam ad probandum ſe
ipſum, ergo in petitione principij nul
la eſt cauſa apparentiæ, nec eſt fallacia. D
Secundo ſic Omnis paralogiſmus pec
cat in materia, vel in forma, ſed paralo
giſmi huius fallacię non peccant in for
ma, cum poſſint eſſe in modo, & figu
ra, nec in materia, cum fiant ex proba
bilib. ergo in ipſis non eſt cã defectus.
Tertio ſic. Ab eodem non ſumitur lo
cus dialecticus, & ſophiſticus, ſed a de
finitione, & ſimiliter a toto in quantita
te ſumuntur loci dialectici, ergo ab ip
ſis non ſumitur locus ſophiſticus, &
ſic male ponuntur duo primi modi hu
ius fallaciæ. Quarto ſic. Arguendo a di
uiſis ad coniuncta eſt fallacia acciden
tis, ergo ibi non eſt petitio principij. E
Conſequentia tenet, quia illi loci ſophi
ſtici non poſſunt eſſe in eodem argumẽ
to. Quinto ſic. Hic eſt petitio principij,
albedo eſt contraria nigredini, ergo ni
gredo eſt contraria albedini, & tamen
non fit in aliquo iſtorum quattuor mo
dorum, ergo inſufficienter aſſignantur.

Ad argumenta. Ad primum dicitur, Solutio
ꝙ licet idem ſecundũ rẽ, & vocẽ ſimul
non habet apparẽtiã ad ꝓbãdum ſe ip
ſum, tñ idẽ ſecundum rẽ, & differens ſe
cundum vocẽ, & rõnem, bene habet ap
parentiã probandi ſeipſum inquãtum
vr magis notum ſub vno nomine quã
ſub alio. Ad ſecundum dicitur, quod li
cet in paralogiſmi huius fallaciæ præ
miſſæ ſunt ſecundum ſe probabiles, nõ
tñ ſunt probatiuæ concluſionis, quod F
tamen requiritur ad ſyllogiſmum pro
batiuum: requiritur enim quod habeat
præmiſſas ſecundum ſe probabiles, &
quod illæ præmiſſę habeant virtutem
probandi concluſionem, ideo iſti para
logiſmi peccant in probatione.

Ad tertium dicitũr, ꝙ ab eodem mo
do conſiderato, & reſpectu eiuſdem nõ
ſumitr locus dialecticus, & ſophiſticus,
ſed bene ab eodẽ diuerſimode conſide
rato. modo definitio diuerſimode cõſi
deratur, ut ab ipſa ſumitur locus diale
cticus, & ſophiſticus, & ſimiliter totũ
in quãtitate. Ad quartum dicitur, ꝙ ar
guendo a diuiſis ad coniuncta indebite
ex parte illationis eſt fallacia accidẽtis,

A ex parte vero probationis eſt fallacia petitionis principij,& hoc non eſt incõueniẽs. ſ. ꝙ in eodem paralogiſmo ſint plures fallaciæ.et ſm diuerſas rationes. Ad quintum dr̃, ꝙ committitur quartus modus,licet, & albedo, & nigredo ſub rationib. ꝑprij non ſint relatiua,tñ quãtum ad intentiones contrariorum poſſunt dici relatiua ſecundũ dici. ideo ibi vnum relatiuum petitur in alio.

De fallacia conſequentis, & modis eius multiplicibus.

De fallacia conſequentis dicendũ eſt.Secundum conſequens fiũt B paralogiſmi,eo ꝙ credimus conſequentiã cõuerti,q̃ non cõuertitur. Fallacia conſequẽtis eſt,idoneitas decipiendi proueniens apparẽtia cõſequentię cõuerſa q̃ nõ cõuertitur.Cã apparẽtię huius fallacię eſt conuenientia vnius conſequentiæ veræ ad aliã non verã.Cauſa falſitatis eſt diuerſitas earũdẽ.Et ſciendũ,ꝙ bene tenet argm̃ a poſitione ãñcedẽtis ad poſitionẽ conſequẽtis.Huius fallaciæ tres ſunt modi.

Collige hoc ex 2 Elen. c.vlt.

Primus modus eſt qñ arguitur a deſtructione antecedentis ad deſtructionem conſequentis,vt ſi homo eſt aĩal eſt,ergo ſi homo nõ eſt C animal non eſt. Vel a poſitione cõſequenti ad poſitionem antecedẽtis,vt ſi mel eſt,rubeum eſt,ergo ſi rubeum eſt, mel eſt. Ad iſtũ enim modum reducuntur omnes prauæ argumentationes ab interiori ad ſuperius deſtructiue. Vnde quotieſcunq. ſit proceſſus ab inferiori ad ſuperius cum diſtributione ſuperiorum,vt omnis homo currit,ergo omne aĩal currit, ibi cõmittitur iſta in fallacia,vt nullus homo currit,ergo nullum animal currit.

Scd̃us modus ſolet poni ab inſufficiẽti inductione ſingularium. vt Socrates eſt aĩal,& ecõuerſo, Plato eſt aĩal, & econuerſo, ergo oẽs D eſt aĩal,& econuerſo hic enumerãtur oĩa ſingularia illius, oĩs hõ eſt aĩal, & non huius, oẽ aĩal eſt hõ, quę ſignificatur per compoſitionẽ huius,quod eſt econuerſo ad hãc, omnis homo eſt animal.

Tertius modus prouenit a communiter accidentibus. Et dicũtur communiter accidentia quæ ſe aliquando conſequuntur,& aliquando non,vt lite eſt computus, ergo eſt adulter. Similiter hic muſa, & poeta ſimiliter terminantur, ſed muſa,eſt fœminis generis, ergo & E poeta,non ſequitur,quia identitas generis,& terminationis aliquando ſe conſequuntur,& aliquando non,eo quòd nõ eſt in omnib. ſed in aliquibus.Si aliquis dicat,quòd in hoc vltimo tertio modo non tenet econuerſo.Vnde ibi non eſt cõſequentia dicendum eſt, ꝙ ſecundum quoſdam ſumitur conſequentiæ communiter ad conſequentiã neceſſariam,& probabilem, & in iſtis non ſumitur conſequentia neceſſaria,ſed probabilis. Taliter autem ordinantur iſti modi ab Ariſtotele iſto modo ordinato.

Quid cõſequẽs, & antecedens.

Poſtq̃ ſuperius determinatum eſt de F fallacia petitionis principij, hic conſequẽter determinat de fallacia cõſequẽtis,rõne cuius primo definit, auctor ãñcedens,& conſequentiam dicẽs, ꝙ ãñs eſt catagorica,vel hypothetica,quã ãñs infert. Sed conſeqnens eſt concĺo q̃ infert ex ãñcedente,ꝙ ꝑuenit ex eo,ꝙ intercedẽs includit actu,vel intellectu in ãñcedente iõ ſimul ſeqtur ad ipſũ ãñs, & habitudo denomĩnãs illã ſequelã vocatur conſequentia,& diuiditur per cõſequentiã ſimplicẽ, & conſequentiã cõpoſitam.Simplex eſt,qñ ex vno ſolo antecedente infertur vnum conſequens. Sed conſequentia compoſita quatuor modis intelligitur fieri. Primo mõ qñ

factam

A factā aliqua cōſequētia arguiť a poſitio ne antecedētis ad poſitionē cōſequētis. Secundo modo, qñ in aliqua conſequē tia arguitur a diſtinctione conſequētis ad deſtructionem antecedentis, & iſtis duobus modis debite fit conſequentia compoſita. Tertio modo, qñ facta vna conſequētia arguitur a deſtructione an tecedentis ad deſtructionem conſequē tis. Quarto modo qñ arguitur a poſitio ne conſequentis ad poſitionem antece dentis, & iſtis duob. modis non valet conſequentia cōpoſita, ſed male cōuer titur conſequētia prius facta, q̃a cōuer titur aliter quā deberet conuerti, & ſe cūdū hoc cauſatur fallacia cōſequētis.

B Primo ſciēdū, ꝙ cauſa apparētiæ hu ius fallaciæ eſt apparens cōuertibilitas cōſequentis cū antecedente, rōne cuius reditur quod bñ cōuertať conſeqūtia q̃ tñ non conuertitur. Sed cā defect° eſt diuerſitas conſequentis & anteceden tis, pp quā non conuertuntur inter ſe, & ſm hoc ſic definitur hæc fallacia cō ſequentis, quod eſt idoneas decipiendi proueniens, ex apparēti conuertibilita te conſequētis cum antecedente. Et ſp fit vt dicit Ariſt. quando credimus con ſequentiam conuerti, quæ tamen non cōuertitur. Et q̃uis in hac fallacia repe riantur antecedens, & conſequens, ma gis dř fallacia conſequentis quam ante cedentis, eō quod in paralogiſmis hu ius fallaciæ ſemper arguitur æquiualē ter appoſitione conſequētis ad poſitio nem antecedētis. Licet enim arguatur

Cā ap-parētię ac defe ct° hui° fallaciæ

C a negatione antecedentis ad negationē conſequentis, quia tamen illa negatio antecedētis ſe habet vt conſequens ad negationem conſequētis, ideo ibi argui tur æquiualenter a poſitione conſe quentis ad poſitionem antecedentis.

Primus hui° fal laciæ modus.

Sĕo ſciendum quod huius fallaciæ ſunt tres modi. Primus eſt, qñ arguitur ea diſtinctione antecedentis ad deſtru ctionē cōſequentis vel a poſitione cōſe quentis ad poſitionem antecedentis. Exēplū primi, ſi homo eſt animal eſt, ergo ſi non eſt homo, non eſt animal, nō ſequitur, quia ad negationē anteceden tis non ſequitur negatio conſequentis, D et ratio eſt, quia antecedens eſt inferius & minus commune, conſequens vero ſe habet vt ſuperius & magis commune modo deſtructio inferiori, & minus communi, nō oportet deſtrui ſuperius & magis cōmune, qui illud poteſt manere in alijs inferiorib. eius. Exemplum ſecundi, ſi pluit terra eſt madida, ergo ſi terra eſt madida pluit, non ſequitur, quia ad poſitionem conſequentis quod eſt ſuperius & magis commune, non ſequitur poſitio antecedentis, quod eſt inferius & minus commune.

Secūd° modus.

Tertio ſciendū, ꝙ ſecūdus modus fit arguēdo ab inſufficienti numero ſingu lariū, vt hic. Socra currit, Plato currit, ergo oīs homo currit, vel ſic. Socra. eſt E aīal & econuerſo, Plato eſt aīal, & ecōuerſo, & ſic de alijs, ergo oīs homo eſt aīal, & econuerſo, non ſequitur, quia licet enumerentur ſufficiēter oēs ſingulares illius vniuerſalis, oīs homo eſt aīal, non tñ iſtius, omne animal eſt homo, quæ tñ intelligitur, cum dicitur, & ecōuerſo, & hoc ſi conuerſo dicať cōuerſionem ſimplicem, quia ſi diceret conuerſionem per accidens, bene ſequeretur, quia hęc eſſet vera omnis homo eſt animal, & econuerſo, aliquod animal eſt homo, quia tamen analogum per ſe poſitum ſtat pro famoſiori ſignificato, ideo econuerſo magis tenetur vt dicit econuerſionem ſimplicem. F

Tertius modus.

Quarto ſciendū, quod tertius mod° fit arguendo a cōiter accidentib. quæ contingēter ſe conſequuntur in aliquo ſubiecto, non tñ de neceſſitate ſe conſequūtur, vt hic, Socr. eſt magnus. ergo Socr. eſt forti, vel Soc. eſt pulcher, ergo Socrates eſt bonus. non ſequitur qu a licet talia accidentia quandoq. ſeſe cōſequantur in aliquo ſubiecto, non tamen de neceſſitate ſe conſequuntur ſemper, & licet in iſto modo arguendi, & in præcedenti conuertatur aliqua conſequentia actualiter propoſita, tamen ſubintelligit vna implicite quæ conuertitur in iſtis modis. Et iſtorum modorū ſic poteſt haberi ſufficiētia, quia in fallacia

A lacia cõſequentis ſumit̃ cã apparentię ex appa-rẽt. cõuertibilitate cõſequẽtis, & ãtecedentis, vel ergo illa cõuertibili Sufficiẽ tas, ex apparẽs rõne cõſequentiæ iã fa tia iſto- ctę, & ſic eſt prim⁹ modus, vel pp habi rũ mo tudinẽ terminorum, & hoc dupliciter, dorum. vel ſumit̃ ex habitudine ſingulariũ ad vle, q̃ ſic eſt ſcd̃s modus, vel ex conue niẽtia accidentium, q̃ cõtingẽter cõue niunt eodẽ ſubo, & ſic ẽ tertius mod⁹.

Argũ. Sed cõtra prędicta arguit̃ primo ſic. Cõuerſio eſt paſſio ppoſitionis, ergo ſo li ppoſitionis cõuenit, quare iſta falla-cia nõ fit per hoc, q̃ aliqua cõſequẽtia cõuertat. Scd̃o ſic. Cõſequẽs actu, & in B tellectu includit̃ in ãtecedente, ergo de ſtructo ãtecedẽte deſtruit̃ cõſeqũes, & ſic valet cõſequẽtis a deſtructione an tecedentis ad deſtructionem cõſequen tis. Tertio ſic. Poſito poſteriori neceſſa rio ponitur prius, ſed cõſequẽs poſte rius eſt ãtecẽdẽte, ergo poſito cõſequẽ-te neceſſario ponit̃ antecedẽs, qđ eſt cõ tra primũ modũ hui⁹ fallaciæ. Quarto ſic. Singularia alicui⁹ vlis nõ ſufficien ter enumerata ſequunt̃ ſuũ vle, ergo ar guẽdo ab inſufficienti numero ſingulariũ arguit̃ à poſitione cõſequẽtis ad poſi-tionẽ ãtecẽdẽtis, & per cõſequẽs ſcd̃s modus, nõ diſtinguitur à primo. Quin to ſic. Arguendo a cõiter accidentis eſt C bonus dialectic⁹, ergo ſic arguẽdo non ſumitur tertius modus huius fallaciæ.

Solutio Ad argu. Ad primum dr̃, q̃ ſi capiat̃ conuerſio put eſt mutatio prædicati i ſubiectũ, & econtra, ſic eſt paſſio ppo-ſitionis, ſibi ſoli cõueniẽs, ſed, ſi capiat̃ p mutatione ãtecẽdẽtis i cõſequẽs, & econtra, ſic non eſt paſſio ppoſitionis, ſed paſſio cõſequẽtiæ, & hoc mõ cõ-ſequẽtia bñ cõuertit̃. Ad ſecundum dr̃, q̃ deſtructo ãtecedente, bñ deſtruitur conſequens partim ſecundum eſſe q̃ habet in tali ãtecẽdẽte, ſed non deſtruit̃ vliter, & ſecundum ſe totum, quia po-teſt manere in alijs, ideo ex deſtructio-ne antecedentis, non poteſt inferri de-ſtructione conſequentis.

Ad tertiũ dr̃, q̃ licet ſecundum illa-tionẽ cõſequẽs ſit poſterius ãtecẽdẽte, iñ ſm naturã, & ambitum cõitatis cõ D ſequẽs eſt pri⁹ ãtecẽdẽte. Ad quartum dr̃, q̃ licet in ſecundo mõ arguat̃ a po-ſitione conſequẽtis ad poſitionẽ ãtece-dentis, tñ ibi non ſumit̃ cã apparentiæ conuertibilitatis ratione conſequẽtiæ prius factæ ſicut in primo modo. Ad quintum dr̃, q̃ arguendo à cõiter acci dentib. q̃ ſe neceſſario cõſequuntur bñ eſt locus dialectic⁹, ſed arguẽdo ab his quæ contingenter ſe conſequuntur, ſic eſt tertius modus huius fallaciæ.

De fallacia ſecundum non cauſa, vt cauſa.

Sequitur de fallacia ſcd̃m non Cauſam vt cãm. Ad cuius euiden tiam ſciẽdum eſt quod duplex eſt E ſyllogiſmus. ſ. oſtenſiuus, et ad im poſſibile. Oſtenſiuus eſt, qui habet unam ſolã cõcluſionem. Syllogiſ-mus verò ad impoſſibile eſt, cñ ali quis ſyllogiſtice dr̃ ad impoſſibi-le, et pter hoc interimitur aliqua pmiſſarum, quæ erat cauſa illius impoſſibilis. Vnde iſtę ſyllogiſmi ſp habet duas cõcluſiones, vt cum dicitur eſt ne homo aſinus hoc cõ ceſſo, Cõtra, nullus aſinus eſt ani-mal rationale mortale, homo eſt aſinus. ergo homo non eſt animal rationale mortale, ſed hoc eſt im F poſſibile, ergo, et iſta homo eſt aſi nus, & iſte ſyllogiſmus eſt in quar to modo primæ figurę. Sciendum eſt. n. quod nõ cauſa, ut cauſa ſem per fit in ſyllogiſmo ad impoſſibi-le. Fallacia autem ſecundum cau-ſam, ut cauſam fit, quãdo non cau ſa ponitur, ut cauſa, & pp hoc ap-paret ſequi impoſſibile, & illud q̃ apparet eſſe cauſa interimitur, ut ſi quæratur, eſt ne Brunellus hõ, quo conceſſo contra nullus aſinus eſt animal rationale mortale, ſed homo eſt aſinus, & Brunellus eſt homo, ergo homo non eſt animal rõnale, hoc aũt eſt impoſſibile, er-

A go Brunellus nō eſt homo. In hac n.dicta argumentatione eſt nō cā, vt cauſa, quia interimitur id quod apparet eſſe cauſa, & non eſt ſ.Brunellus eſt hō, Cā apparentiæ eiūs fallaciæ eſt conuenientia huius, B quòd apparet eſſe cā; & non eſt, cū eo quod eſt cā. Cā falſitatis in diuerſitas eorundem.tale n.exemplū ponit Ariſt. huius fallaciæ, vt quęrēdo ſic ſunt ne aīa.et uita idē quo conceſſo, Contra, mors, & vita ſunt cōtraria, ſed mors eſt corruptio, ergo vita generatio, & per cōſequens viuere eſt generari, ſed hoc eſt impoſſibile, quia quicquid viuit non generatur, ſed generatū eſt.ergo anima, & vita ſunt idem. Hæc concluſio peccat per fallaciā ſecundū non cām vt cām, ex hoc, n.quòd anima, & vita ſunt idē nō C ſequitur impoſſibile, & ita non debet interim, ſed iſta mors, & vita ſunt contraria quia in omnib.his, id ꝙ non eſt cauſa apparet eſſe cā, quia cōicat in terminis cū aliquibus propoſitionibus ex quibus ſequitur impoſſibile. Ex iſtis patet, quod iſta fallacia non fit in ſyllogiſmo oſtenſiuo, ut oīs homo currit, Soc.eſt homo, & Sol eſt in Cācro, ergo Soc.currit.hic nō eſt fallacia nō cauſæ, vt cauſæ, quia hæc ꝓpoſitio, Sol eſt in Cācro, non eſt cā, neq; apparet eſſe cauſa, ſicut apparet ī ſyllogiſmo ad impoſſibile.

Similis oſtenſiuus, per impoſſibile qd. Poſtq̄ Auctor determinauit de fallacia conſequentis, hic conſequēter determinauit de fallacia ſm non cauſam, vt cauſam. Et quia iſta fallaciæ non fit in ſyllogiſmo oſtenſiuo, ſed in ſyllogiſmo ad impoſſibile, ideo antequam Auctor oſtendat cauſas huius fallaciæ præmittit vnam diuiſionē ſyllogiſmi dicens, quod ſyllogiſmus diuiditur per ſyllogiſmum oſtenſiuū, & ad impoſſibile. Et dr̄ ſyllogiſmus oſtēſiuus q̄ D vnico proceſſu ex duab. p̄miſſis infert ſuā cōcluſionē. Sed ſyllogiſm⁹ ad ipſe eſt q̄ ex duab. p̄miſſis vna manifeſte vera, & alia manifeſtē falſa infert vnum manifeſte falsū pp cui⁹ falſitatē intermit aliqua p̄miſſarū, & ſic ibi sūt plures proceſſus, & ēt plures concluſiones. Et ſm hoc differūt multipl̄r ſyllogiſmus oſtēſiuus, & ad impſe, quia ī ſyllogiſmo ad impſe sūt plures ꝓceſſus, & plures cōcluſiones, in alio vero eſt tm̄ vnus proceſſus, & vna concluſio, et q̄a ſyllogiſm⁹ oſtēſiuus p̄t eſſe, tā ex veris, q̄ ex falſis, ſꝫ ſyllogim⁹ ad impoſſibile ſp habet aliquam præmiſſam falſam, aliter nunquā concluderet falsū, E vt hic, oē aīal eſt aſinus, oīs homo eſt animal ergo oīs homo eſt aſinus. concluſio eſt falſa, ergo aliqua p̄miſſarum, non minor. ergo maior, & ſcd̄m talē proceſſum qn̄ interimur aliqua præmiſſarum committitur pręsēs fallacia.

Prēmiſſa cā cō cluſionis quę, & quæ non cā. Primo ſciēdū, quod p̄miſſa cā ē, q̄ neceſſario facit ad illationē concluſionis, & q̄a remota non ampli⁹ ſequiť cōcluſio in tali mō arguēdi. Et per oppoſitū p̄miſſa non cā ē, q̄ conuenit in ſubo, vel p̄dicato cū aliqua p̄miſſarū ſyllogiſmi, q̄ numerata cū illis nullo mō facit ad illationē cōcluſionis, & ipſa poſita, uel remota nihilominus ex alijs p̄miſſis in tali mō arguendi ſequiť concluſio, vt hic, oīs aſin⁹ eſt rudibilis, oē animal eſt aſinus, oīs hō eſt aīal, ergo oīs F hō eſt aſin⁹ illa ꝓpoſitio, oīs aſinus eſt rudibilis, ex parte ſui ſubi conuenit cū maiore & adhuc ipſa remota, eodē mō ſequereť concluſio. Ex quo patet, ꝙ ad non cām, vt cām duo requiruntur. Primo, ꝙ talis p̄miſſa non ſit cā concluſionis. Secundo, ꝙ heat apparentiā cauſæ propter hoc ꝙ cōuenit cū alijs p̄miſſis. ideo. ſi in ſyllogiſmo ponatur, aliqua p̄miſſa nō cā, q̄ non conuenit in ſubiecto, vel prædicato cū aliqua pręmiſſarū ibi nō erit non cā vt cā, licet ibi bene ſit non propter hoc accidere falsū.

Quæ ad non cauſam, vt cām requiruntur.

Cā apparentiæ. Secundo ſciendū, quod cā apparentiæ huius fallacię eſt conueniētia pręmiſſæ

ac defectus huius fallaciæ.

A miſſæ nõ cauſæ cum præmiſſa cã in ſubiecto vel prædicato, propter q̃ credimus quòd ſicut præmiſſa cã fecit ad illationem concluſionis falſæ, ita præmiſſa non cauſa inferat talẽ cõcluſionem, & propter hoc dẽat interimi. Et eius cã defectus eſt diuerſi às p̃miſſæ non cãæ ab alijs. Et ſecundũ hoc ſic definit hæc fallacia, quòd eſt idoneitas decipiẽdi proueniens ex apparenti conueniẽtia præmiſſæ non cãæ cũ p̃miſſa cauſa. Ex quib. apparent quod hic non committitur fallacia non cauſæ, vt cauſæ: Sol eſt in Cancro, omne animal eſt aſinus, omnis homo eſt animal, ergo omnis homo eſt aſinus, cõcluſio eſt falſa,

B ergo aliqua præmiſſarum, & non niſi iſta. Sol eſt in Cancro. Illa.n. præmiſſa non cauſa non cõuenit in ſubiecto vel p̃dicato cum alijs præmiſſis, ideo ibi non eſt cã apparentiæ huius fallaciæ.

Curhęc fallacia in ſyllogiſmo ad impoſſibile ſẽper fieri habeat.

Tertiò ſciendum, quod hęc fallacia, ſicut dictũ eſt prius, ſemper in ſyllogiſmo ad impoſſibile habet fieri. Cuius ratio eſt, quia hæc fallacia committitur quando ex falſitate concluſionis fit male regreſſus ad interimendum aliquam præmiſſarum, quia interimitur vna præmiſſa quæ non erat cauſa falſitatis concluſionis. ſed talis regreſſus a falſitate concluſionis ad interimendum aliquam præmiſſ rum ſolum fit in ſyllo

C giſmo ad impoſſibile, & non in ſyllogiſmo oſtenſiuo, ideo iſta fallacia tantum fit in ſyllogiſmo ad impoſſibile. Ideo dicit Ariſt. in Secundo Priorum, quod ſemper in ſyllogiſmo ad impoſſibile ſuperfluit vna præmiſſa, quæ nullo modo facit ad illationem concluſionis, & per hoc differt hæc fallacia ab omnibus alijs, & etiam per ſuas cauſas apparentiæ, & defectus.

Duo huius fallaciæ modi.

Quartò, ſciendum, quòd huius fallaciæ poſſunt aſſignari duo modi. Primꝰ modus eſt, qñ præmiſſa nõ ex parte ſubiecti, conuenit cum præmiſſa cauſa, vt hic oĩs aſinꝰ eſt rudibilis, oẽ aĩal eſt aſinus, omnis homo eſt animal, ergo omnis homo eſt aſinus, cõcluſio eſt falſa, ergo aliqua præmiſſarũ, & non niſi iſta oĩs aſinꝰ eſt rudibilis. vñ male fit regreſſus a falſitate concluſionis cũ talſitas cõcluſionis ibi ueniat ex parte huius propoſitionis, omne animal eſt aſinus. Secundus modus prouenit ex conuenientia præmiſſæ non cauſæ in prædicato cum p̃miſſa cauſa, ut omne animal eſt aſinus, oĩs equus eſt aĩal, oĩs hõ eſt aĩal, ergo oĩs hõ eſt aſinus cõcluſio eſt falſa, ergo aliqua præmiſſa ·um, & non niſi iſta, omnis equus eſt animal. D

Arg.

Sed contra p̃dicta arguitur primo ſic. Oĩs ſyllogiſmus eſt oſtẽſiuus, quia oſtendit aliquam concluſionem, ergo ſyllogiſmus ad ĩpoſſibile eſt oſtẽſiuus, quare diuiſio illa eſt inſufficiens. Secũdo ſic. In omni fallacia nõ eſt cauſa ut cã, cum in qualibet antecedens uideatur eſſe cã conſequentis, licet ũ nõ ſit, ergo ſcd̃m non cauſã ut cãm non ſumitur aliqua ſpecialis fallacia. Tertio ſic. Sicut ſe habent ens, & non ens, ita cã, & non cauſa, ſed ens & non ens nullo modo conueniunt, ergo nec cauſa, & non cauſa quare cauſa apparentiæ huius fallaciæ non eſt conuenientia non cauſę cum cauſa. Quarto ſic. Bonus ſyllogiſmus ſimpliciter, & fallacia non poſſunt eſſe ſimul in eodem ſed vbi eſt non cauſa ut cauſa ibi eſt bonus ſyllogiſmus ſimpliciter, ergo ibi nõ eſt fallacia ex conuenientia nõ cauſæ, & cauſæ. Quinto ſic. Iſta fallacia p̃uenit ex ea parte p̃miſſæ non cauſæ, ſed illa ſemper ponitur in primo diſcurſu ſyllogiſmi ad impoſſibile qui eſt oſtẽſiuꝰ, ergo in illo committitur iſta fallacia. B F

Solutio

Ad argumenta. Ad primum illorũ dicitur, quod licet ſyllogiſmus ad impoſſibile ſecundum primum proceſsũ eius ſit oſtenſiuus, non tñ ſecundum totum eius proceſſum, quia ille proceſſus primus finaliter ordinatur ad interimendum aliquam pręmiſſarum eius ex falſitate concluſionis.

Ad ſecundum dr̃, q̃ ſi capiatur, non cauſa ut cã gñaliter, pro oĩ illo, quòd hẽt modũ non cauſæ, vt cã. ſic in qualibet fallacia reperitur non cauſa, ut cã, ſed ſi capiaĩ ſpecialiter, ſicut prius

A definita eſt, ſic ſolū reperitur in iſta fallacia: Ad tertiū dr̄, ꝙ licet cā, & non cā formaliter acceptæ q̄tum ad iſtas intētiones non conueniāt inter ſe, tñ materialiter captæ ꝑ p̄miſſis ſimili bene poſſunt conuenire in ſubiecto vel p̄dicato. Ad quartū dr̄, ꝙ iſta fallacia nō cōmittitur in primo ꝓceſſu ſyllogiſmi ad impoſſibile, ſed in vltima illatione, qñ interimitur p̄miſſa, q̄ nō dēt interimi & ſic ſecundū diuerſa eſt ibi ſyllogiſmus & fallacia. Ad quintum dr̄, ꝙ licet præmiſſa non cā ponatur in primo proceſſu ſyllogiſmi ad impoſſibile, & ibi ſit cauſa apparentiæ huius fallaciæ, tamē
B ibi non committitur defectus niſi in ultimo proceſſu deſtruendo, præmiſsā quæ non eſt cauſa concluſionis, & ſecundum illum proceſſum talis ſyllogiſmus dicitur ad impoſſibile.

De fallacia ſecundum plures interrogationes, vt vnam, & illius Modis.

Colligitur hoc ex primo Elē. ca. 3. alibi etiā.

Propoſitio plures eſt illa in qua plura p̄dicantur de plurib. uel plura de vno, vel unū de plurib. vt So. currit et diſputat, vel ſic, eſt ne hic & hic homo, demonſtrato Soc. & Brunello, vel Soc. & Plato currūt & diſputant. Propoſitio vna aūt
C eſt in qua vnū p̄dicatur de uno, & hoc quadrupliciter, ſiue vnū numero, vt hō eſt riſibilis; ſiue unum ſpē, vt Soc. eſt hō, ſiue vnū gn̄e, vt Soc. eſt aial, ſiue vnum ſcd̄m prius & poſterius vt hō eſt ens, animal eſt ſanum, ſiue p̄dicatur plura ex quib. ſit vnum, vt hō eſt animal rōnale mortale. Scd̄m plures interrogationes fiunt paralogiſmi, qñ ad interrogationes plures, dat̃ vna reſpōſio Cā apparētię huius fallacię eſt vnitas interrogationes cōplexæ. Cā falſitatis eſt pluralitas ipſius. Duo ſūt modi huius fallaciæ.
E Primus mod' eſt qñ plura in ſingulari [illegible] ſubijciuntur uel p̄dic[illegible] eſt ne hic & hic homo? demonſtrato Soc. & Brunello, ſi dicat̃ ſic, ergo Brunell' eſt hō, ſi nō, ergo Soc. non eſt hō. Nō .n. bene reſpondit qñ fecit reſponſionem vnam ad interrogationes plures, ſed debet reſpōdere, verū eſt pro uno, & falsū eſt pro alio. D

Secūd' modus.

Scd̄s modus eſt, qñ plura in plurali numero ſubijciuntur, vel p̄dicantur, ut ſunt ne iſta bona, vel nō bona demonſtratis bono, & non bono. ſi dicit bona; ergo bonum eſt malū. ſi non bona, ergo bonū non eſt bonū. debuiſſet. n. reſpondere, bonum eſt bonum, & malū eſt malū. Si autē concedat aliquis hō dari definitiones, ſimili mō in ſingulari, & in plurali, ut cæcū eſt aptum natum videre, & nō videt, & cæca ſunt apta nata videre & non uident, non effugiet redargutionē demonſtrato vno cæco, & altero uidente, & dicatur, ſic ſunt ne illa cæca vel non cæca? ſi cæca, ergo illud eſt cæcum. demōſtrato uno vidēte, nō. n. dicebat illum eſſe cęcum, & illum eſſe vidētē, ſed dabat vnā reſponſionē eo ꝙ conceſſit, quod ſimilis daret̃ definitio, in ſingulari numero, & in plurali. B F

Propoſitio plures, ac propoſitio una.

Poſtq̄ auctor determinauit, de fallacia ſecūdū nō cām ut cām, hic cōſequēter determinat de fallacia ſecundū plures iterrogationes vt vnā: Et ad oſtēdēdū ꝙ ſit iterrogatio plures, ipsā primo ſic definit. Propō plures eſt in qua p̄dicāt̃ plura de vno, vel vnū de plurib. vel plura de plurib. exēplū primi, ut Socr. currit, & mouetur, exemplū ſcd̄i, ut Socr. & Plato currunt, exemplū tertij ut Soc. & Pla. currūt, & diſputant. Et dicitur talis propō plures quia deſignātur plures habitudines cōpoſitioni p̄dicati cū ſubo & illo ꝓpoſitio nō hēt vnū ſignatum, ſed plura. Et p oppoſitū propoſitio una eſt in qua prædicat̃ vnū de uno

A vno, ſiue illud ſit vnum in numero, vt Socra. eſt homo, ſiue ſit vnum in ſpecie, vt Soc. eſt homo, ſiue vnum in genere, vt Soc. eſt animal, ſiue vnum in analogia, vt Soc. eſt ens. Et quandoque ponuntur plures dictiones, quæ ſe habent, vt determinatio, & determinabile, & faciunt vnum in numero, & tūc propoſitio eſt vna ſimpliciter, vt Soc. eſt homo albus, & Socrat. eſt animal rationale.

Enūciatio propoſitio, & interrogatio in quo conueniant ac differant.

Primò ſciendum, ꝙ enunciatio, propoſitio, & interrogatio ſunt idem ſecundum rem, licet ratione differant, quia dicitur enunciatio, vt eſt ſignificatiua veri, vel falſi abſolute, & propoſitio, vt eſt alterius oſtenſiua, & ponitur pro alio, ſ. pro concluſione inferenda, ſed dicitur interrogatio, pro quanto ſumitur cum ſigno interrogatiuo. Et quia ſunt idem realiter propoſitio, B & interrogatio, ideo ſicut aliqua eſt propoſitio vna, & aliqua plures, ita etiam eſt quædam interrogatio vna, in qua interrogatur vnum de vno, & quędā interrogatio plures, in qua interrogantur plura de vno, vel vnum de pluribus, vel plura de pluribus. Dupliciter tamen poteſt fieri interrogatio plures, vno modo ſecundum ſignificata tantum, vt dicendo vtrum canis currit, & talis interrogatio plures, cauſat æquiuocationem vel amphibologiam. Alia autem eſt interrogatio plures ſecundum voces, & ſignificata ſimul, vt eſt ne Soc. & Brunellus homo & illa cauſat iſtam fallaciam, & de C tali eſt hic ad propoſitum.

Cauſa defect⁹, & apparentiæ huius fallaciç.

Secundo ſciendum, quòd cauſa apparentiæ huius fallaciæ eſt conueniens interrogationis plures ad interrogationem vnā. Ratione cuius credimus, quod ſicut in interrogationem vnam datur tantum vna reſponſio, quod etiam ad interrogationem plures ſit tātum danda vna reſponſio. Et non debet attendi iſta conuenientia ſolum ex parte vocis, ſed etiam ex parte rerum interrogatarum, quæ in interrogatione plures accipiuntur per modum vnius, Sed cauſa defectus huius fallaciç eſt diuerſitas interrogatorum, & ſignificatorum interrogationis plures, & ſecundum hoc ſic definitur hæc fallacia, quod eſt idoneitas decipiendi proueniens ex conuenientia interrogationis plures ad interrogationem vnam. D

Primus ad ſecūdus huius fallaciæ modus.

Tertio ſciendum, quod huius fallaciæ ſunt duo modi, primus eſt quando in interrogatione plures plura in ſingulari numero ſubijciuntur vel prædicantur, vt ſi quæratur eſt ne Socrates & Brunellus homo? ſi detur vna reſponſio affirmatiua tunc infertur, quod Brunellus eſt homo, & ſi negatiua, tunc infertur quod Socrates non eſt homo, Secundus modus, eſt quando in tali interrogatione plura ſubijciuntur, vel prædicantur in plurali numero, vt demonſtrato vno cęco, & vno vidente ſi quæratur, vtrū iſti duo ſunt cæci vel videntes? ſi dicatur, quod ſic, tunc infertur, ergo cæcus eſt videns, ſi dicatur, quòd non, tunc infertur, ergo videns non videt. E Et ita, ſi reſpondens det vnicam reſponſionem ſemper ducetur ad aliquā metam verè, vel apparenter, vnde, non debet dari vnica reſponſio, ſed plures dicendo demonſtrato cæco, quod ipſe non videt, & demonſtrato vidente, quod videt.

No. modū cauſandi deceptionem huius fallaciæ.

Quarto ſciendum, quod iſta fallacia per prius cauſat deceptionem in interrogando propoſitiones plures, quam paralogizando, quia ibi fit deceptio reſpondentis quando ad interrogationem plures dat ſolum modo vnicam reſponſionem, & ſi non det vnam reſponſionem, & ſi non poteſt paralogizari ſecundum paralogiſmos huius fallaciæ, quamuis illa reſponſio non ſit de eſſentia huius fallaciæ, uel paralogiſmorum, ſed eſt cauſa ſine qua nō fieret deceptio. F Et quando reſpondens ad talem interrogationem dat vnam reſponſionem poteſt duci vere, vel apparenter ad inconueniens, quia interrogatio plures eſt vera pro vtraque parte, uel falſo pro vtraque parte, vel

A vera pro vna, & falſa per alia ſi ſit vera pro vtraque parte, tunc ſi reſpondens reſpondeat negatiuè poteſt dici vere ad redargutionem, & ſi affirmatiue ducetur apparenter ad inconueniens, quia videbitur ignorare multiplicitatem interrogatorum, & ſi ſit falſa pro utraque parte ſic fit econuerſo, & ſi in parte vera, & in parte falſa, tunc ſi reſpondens det vnam reſponſionem affirmatiue concedit æquiualenter, vnam copulatiuam, cuius altera pars eſt falſa, & ſic vere dicitur ad redargutionem, & ſi det vnam reſponſionem negatiuè, tunc negat æquiua-
B lenter unam copulatiuam, cuius altera pars eſt vera, & ſic ducetur apparenter tantum ad inconueniens.

Argũ. Contra prædicta. Arguitur primo ſic. In iſta, omnis homo currit, prædicatur vnum de pluribus & ibi non eſt propoſitio plures, ergo contra definitionem eius. Secundo ſic. Iſta, Soc. currit, & Plato diſputat, eſt vna copulatiua, ergo eſt propoſitio coniunctione vna, & per conſequens male dictum eſt quod ſit propoſitio plures. Tertio ſic in iſta, Soc. eſt homo & aſinus, prædicatur unum in genere de vno, & tamen ibi non eſt propoſitio vna, ergo contra definitionem Quarto ſic Quæ-
C cunque ſunt plura ſunt in plurali numero, ergo plura nunquam ſubijciuntur in ſingulari numero nec prædicantur, & per conſequens male ponitur primus modus huius fallaciæ. Quinto ſic Tot ſunt modi huius fallaciæ quod modis fit interrogatio plures, ſed interrogatio plures fit tribus modis, vt patet ex definitione eius, ergo male ponuntur tantum duo modi huius fallaciæ.

Solutio Ad argumenta. Ad primum dicitur, quod iſta omnis homo currit, prædicatur vnum de pluribus acceptis per modum vnius, quia homo ibi tenetur pro omnibus particularibus hominibus inquantum continentur ſub ſuo ſignificato communi quod eſt humanitas, ſed ibi non prædicatur vnum de pluribus acceptis per modũ plurium D pluriũ, vnde illud quod ſubijcitur ibi eſt unum, licet ſuppoſita pro quibus tenetur ſint diuiſa. Ad ſecundum dicitur quod licet copulatiua ſit aliquo modo una, ſ. coniunctione, & ſecundum quid eſt tamen ſimpliciter plures, quia affirmat plures, categoricas ſimul quarum vna poteſt eſſe uera, & alia falſa, & ſimili modo eſt de conditionali, & diſiũctiua. Ad tertium dicitur, quod licet homo & aſinus ſuit vnum in genere, tamen in illa propoſitione Soc. eſt homo, & aſinus, non enumerantur, per modum vnius in genere, ſed per modum diuerſorum in ſpecie, ideo ibi eſt propoſitio plures. Ad quartum iſtorũ E dicitur, quod ſi capiatur numerus pluralis; vt eſt paſſio rerum, quæcunque ſunt plura ſunt in plurali numero, ſed ſi capiatur, vt eſt paſſio terminorum ſingularium, & eſt unus modus ſignificandi, ſic plura poſſunt accipi in ſingulari numero, & non ſemper in plurali. Ad quintum iſtorum argumentorum dicitur, quod licet in ſpeciali poſſint eſſe tres modi huius fallaciæ, vel etiam plures tribus, tamen in generali ſunt tantum illi duo modi prius poſiti, ſub quibus omnes alij ſpeciales modi continentur, quodlibet. n. illorum tripliciter fit variatio paralogiſmorum ſecundum triplicem modum interrogationis plures. F

Quomodo omnes fallaciæ ad ignorantiã Elenchi reducuntur.

Poſt hæc autem reducendum eſt omnes fallacias ad ignorantiam Elenchi. Reducere autem oẽs ad ignorantiã Elenchi eſt oſtendere qualiter fallacia quælibet peccat contra aliquam particulam in definitione elenchi poſitã, aut rõne ſyllogiſmi, aut contradictionis. Sicut. n. differentia adueniens generi conſtituit ſpeciẽ, ita ratio cõtradictionis aduenies ſyllogiſmo con- 1. Elẽc. 4. & in multis alijs locis.

A conſtituit elenchum. Vnde quicquid eſt in elencho, aut eſt in eo ratione contradictionis, aut ratione ſyllogiſmi. Dicit enim Ariſt. q̃d diuidendum eſt omnes ſyllogiſmos apparentes, & elenchos, aut omnes reducendum eſt ad ignorantiam elenchi. Aequiuocatio, & Amphibologia, & Figura dictionis reducuntur ad ignorantiã elẽchi, eo duplex eſſe impedit ſyllogiſmum, & contradictionem.

c. 4. primi elẽc.

B Sed compoſitio & diuiſio accentus reducuntur ad ignorantiam elẽchi, in eo quod non eſt oratio eadem uel idem nomen, ſed differens, oportet autem hoc, ſ. nomẽ, & rationem eſſe eadem quæmadmodum & rem ſi debeat eſſe elenchus. Qui ſecundũ accidens fiunt manifeſti ſũt definito ſyllogiſmo quia fiunt contra particulam in definitione elenchi poſitam ſ. neceſſe eſt aliud accidere per ea quę poſita ſunt & conceſſa. Et ſecundum hanc fallaciam, quæ eſt ſecũ-

C dum accidens, artifices, & ſcientes ſæpe ab inſcijs redarguuntur, facientibus ſyllogiſmos contra ſapientes, nam ſecundum accidens faciunt ſyllogiſmos apparentes. Qui vero fiunt ſecundum quid ad ſimpliciter, reducuntur ad ignorantiam elenchi, quoniam de eodem non eſt affirmatio & negatio; vt Ethiops eſt albus ſecũdum dentes, ergo eſt albus. Manifeſti autem ſunt ſyllogiſmi qui prius dicti ſunt & quales nuncupantur. Qui vero fiunt ſecundum id ꝙ petitur in principio & non cauſam vt cauſam, peccant manifeſte contra definitionem ſyllogiſmi, quia in ſyllogiſmo oportet ſequi aliud de neceſſitate, quod non erat in principio, & ſic oportet quod præmiſſæ ſint cauſa concluſionis ſyllogiſmi. D Qui vero ſecundum conſequens reducuntur ſicut, & illi qui fiunt ſecundũ accidens. Qui ſecũdum plures interrogationes, vt vnam reducuntur ad elenchũ, eo quod peccant cõtra vnitatem propoſitionis, ibi enim non ſumitur propoſitio una, & per conſequens nec propoſitio, nam eadem eſt definitio vnius rei & rei, vt hominis & vnius hoĩs, ſimile autem eſt in aliis Vnde propoſitio vna vnum de vno affirmat. ſed hõ non eſt ita in ꝓpoſitione plures in qua prædicãtur plura de vno vel vnũ de pluribus, & propter hoc peccant contra vnitatem propoſitionis. E Item omnes fallaciæ in dictione, & ſecundum quid ad ſimpliciter reducuntur ad ignorantiam elenchi, eo quod peccat contra contradictionem. Omnes autem aliæ fallaciæ extra dictionem reducuntur in hoc quod peccant cõtra definitionem ſyllogiſmi. Et hæc de fallaciis dicta ſufficiant.

Poſtquam Auctor ſuperius determinauit de vna quaque fallacia ſecundum ſe, hic conſequenter determinat de ipſis per comparationem ad Elenchum, oſtendendo quomodo omnes deficiunt contra rationem elenchi, & per hoc redũtur ad ignorantiam elenchi. F Reducere autem fallacias ad ignorantiam elenchi eſt, oſtendere, quomodo quælibet fallaciæ peccat contra aliquam differentiam elenchi, ſiue hoc ſit ratione ſyllogiſmi, ſiue ratione contradictionis, contradictio n. eſt vltima differentia elenchi, & ſicut differentia adueniens generi conſtituit ſpeciem, ſic contradictio adueniens ſyllogiſmo dialectico conſtituit elenchum.

Quid ſit reducere fallacias ad elenchi ignorantiam.

Primo ſciendum, ꝙ ignorantia elenchi, vt prius dictũ eſt accipitur dupliciter.

Ignorãtia elenchi quotuplex.

A ter. Vno mod ſpecialitèr pro omiſſio ne vnius illarum quatuor differentiarum elenchi, ſcilicet ad idem, ſecundū idem, ſimiliter & in eodem tempore, quæ ſibi conueniunt ratione contradictionis tm. & ſic ſecundum ignorantiā elenchi ſumitur una fallacia ſpecialis, ſed illo modo non accipitur hic, nec ad ipſam aliæ fallaciæ reducūtur. Alio modo capitur generaliter pro ignorantia cuiuslibet particulæ elenchi, ſine illa differētia ſit ex parte ſyllogiſmi, vel contradictionis, & hoc modo ſecundum ignorantiam elenchi non ſumitur una fallacia ſpecialis, ſed hoc modo ignorantia elenchi communis eſt ad omnes fallacias, & hoc modo accipitur. B

Oēs fallaciæ in dictione ad ignorātiā elenchi reducuntur.

Secundo ſciendum, quòd omnes fallaciæ in dictione quantum ad ſuos paralogiſmos habent reduci ad ignorantiam elenchi communiter acceptam. Et rō eſt, quia reducere ipſas ad ignorantiam elenchi eſt oſtendere, quomodo omnes deficiunt contra rationem eius, ſed omnes fallaciæ in dictione peccāt contra rationem elenchi, quod patet in dictione, unde ad rationem ſyllogiſmi, & contradictionis, requiruntur vnitas rei & nominis ſimul, ſed in æquiuocatione, amphibologia, & figura dictionis non eſt vnitas rei, quia ibi dictio vel oratio accipitur pro diuerſis ſignificatis, & multipliciter, ſingulariter in compoſitione, & diuiſione non eſt vnitas vocis neque rei, quia non eſt ibi eadem oratio ſecundum modum proferendi, & ſimiliter in fallacia accentus deficit vnitas rei, & nominis ſimul, & ſic omnes fallaciæ in dictione peccant contra elenchum. C

Ca. 5. in ante p̄dicā.

Tertio ſciendum, quod ſimiliter omnes paralogiſmi fallaciarum extra dictionem peccant contra elenchum. Ad elenchum, enim requiritur conclusionem de neceſſitate accidere, hoc eſt ſequi ex præmiſſis, ſed in fallacia accidentis concluſio non ſequitur de neceſſitate, ideo peccat contra rationem elenchi, & quia fallacia conſequentis eſt pars fallaciæ accidentis, non tamen pars ſubiectiua, ſed materialis, quia ſe habet, ut inferius ad ipſam ratione terminorum in quibus fit, ideo cum ſimiliter fallacia conſequentis peccat contra rationem elenchi. Sed paralogiſmi fallaciæ ſecundum quid ad ſimpliciter & ignorantia elenchi non faciunt contradictionem ſimpliciter, quia in ipſis non eſt affirmatio, nec negatio eiuſdē de eodem ad idem ſecundum idem ſimiliter & in eodē tēpore, ideo peccant contra elenchum ratione contradictionis. Sed paralogiſmi petitionis principij non de neceſſitate oſtendunt ſuam concluſionem, ſed in ipſis connumeratur quod erat in principio Similiter in fallacia non cauſæ, vt cauſæ non ſit probatio cōcluſionis, ideo ille fallaciæ peccant cōtra ſyllogiſmum probatiuum, & per conſequens contra elenchum. Item ad elenchum requiritur ratione ſyllogiſmi, quod quælibet præmiſſarum ſit propoſitio una. ſed in fallacia ſecundum plures interrogationes vt vnam non ſumitur propoſitio vna, ſed plures quæ non eſt propoſitio ſimpliciter, quia eadem eſt ratio propoſitionis, & propoſitionis vnius, ſicut eſt eadem ratio hominis, & hominis vnius, ideo illa fallacia peccat cōtra elenchū. Et ſic patet inductiue, quomodo omnes fallaciæ reducuntur ad ignorantiam elenchi per hoc, quòd paralogiſmi earum habent aliquam cauſam defectus contra elenchum. D E F

Quid tei minus.

Quarto ſciendū, quod in paralogiſmus duplex reperitur cauſa defectus. Prima eſt ex parte rerum, vel dictionū quibus fit diſputatio, per quam omnes paralogiſmi deficiunt, contra elenchū: Alia autem reperitur ex parte reſpondentis quæ eſt ignorantia proprie cauſæ defectus ipſius paralogiſmi propter quem reſpondens decipitur. prima eſt actiua reſpectu deceptionis, ſecūda vero paſſiua, prima eſt eſſentialis paralogiſmus, ſecunda vero accidentalis, & extrinſeca, & licet illa ſit accidentalis, tamē paralogiſmi non poſſunt cauſare dece-

A deceptionem reſpondentis ſine tali cã defectus, et ideo in qualibet fallacia eſt vna cauſa defectus eſt parte noſtri, vt poſſet videri inductiuæ, vnde in æquiuocatione decipimur eo quod, ignoramus pluralitatem ſignificatorum dictionis actualiter eiuſdem, & in amphibologia per hoc, quòd ignormus diuerſa ſignificata orationis actualiter vnius, & ſimiliter in qualibet fallacia ignorantis propriæ cauſæ defectus in reſpondente eſt cauſa defectus. & deceptionis reſpondentis. Ex prædictis, ergo manifeſtum eſt quæ & quot ſunt fallaciæ, tam in dictione q̃ extra dictio B nem, & quæ ſunt cauſæ apparentiæ & defectus earum, & quot ſunt modi in Argũ. qualibet fallacia, & quomodo omnes reducuntur ad ignorantiam elenchi.

Sed contra prædicta arguitur primo ſic. In ſingulis fallacijs oſteſę ſunt cauſę apparentiæ, & defectus earum. ergo hic ſuperflue determinatur de defectu earum. Secundo ſic. paſſio ſolum conuenit ſubiecto, ſed contradictio eſt paſſio enunciationis, ergo non conuenit ſyllogiſmo, neque elencho. Tertio ſic. Nullum perfectum habet reduci ad imperfectum, ſed magis e contra, ſed fallaciæ in dictione, & fallacia accidentis ſunt perfectiores fallacia ignorantiæ elenchi ergo.

Quarto ſic In fallacia ignorantiæ elenchi infertur vera contradictio in C concluſione, ergo illa fallacia non peccat contra rationem contradictionis. Quinto ſic. In fallacia petitionis principij conſequens neceſſario ſequitur ex antecedente. ergo male dicitur in textu quod in petitione principij concluſionem accidit de neceſſitate. D

Ad argumenta. Ad primum dicitur, Solutio quod licet prius oſtenſæ ſint cauſæ fallaciarum ſecundũ ſe non tamen oſtenſum eſt quomodo illæ cauſæ defectus faciunt defectus contra rationem elenchi. ideo hic non ſuperflue determinatur de cauſis defectus fallaciarum per comparationem ad elenchum.

Ad ſecundum dicitur, quod licet contradictio primo, & per ſe ſoli propoſitioni conueniat, tamen ex conſequenti poteſt conuenire ſyllogiſmo ratione ſuę concluſionis aut alicuius pręmiſſarum quæ contradicit poſitioni reſpondentis.

Ad tertium dicitur, quod licet falla- E ciæ in dictione ſint perfectiores fallacia ignorantiæ elenchi, quæ eſt vna fallacia ſpecialis, non tamen ſunt perfectiores fallacia ignorantiæ elenchi, vt eſt communis, ac omnes alias fallacias, quia illa eminenter continet in ſe cauſas omnium aliarum fallaciarũ.

Ad quartum dicitur, quod licet in paralogiſmi ignorantiæ elenchi ſit vera contradictio in concluſione, non tamen neceſſario infertur, ſed apparentes ſolum ex apparenti contradictione pręmiſſarum.

Ad quintum dicitur, quod licet in petitione principij concluſione ſequatur de neceſſitate quantum ad illationem, non tamen oſtenditur de neceſſitate quantum ad probationem, vt pro F bet ipſam eſſe neceſſariam, quòd tamen requiritur ad verum elenchum, ideo per hoc iſta fallacia, ſicut omnes aliæ reducitur ad ignorãtiam elenchi. Et hæc de fallacijs dicta ſufficiant.

PETRI HISPANI TRACTATVS SEPTIMVS PARVORVM LOGICALIVM.

Cum Verſorij pariſienſis Clariſſ. Expoſitione.

SVMMA TRACTATVS.

B Præmittuntur quædam ad ſuppoſitionis naturam cognoſcendam neceſſaria, diuiditur item ſuppoſitio in ſpecies quam plures, & ſingularium definitiones explanantur.

Eorum quæ dicuntur diuiſio.

In ante pdicam. ca. 5. & ibi Doc.

EOrum quæ dicũtur, quædam dicuntur cum cõplexione, vt homo currit, quædam ſine complexione, vt homo, quia eſt terminus incomplexus.

ISte eſt ſeptimus Tractatus Summularum magiſtri Pet. Hiſp. In quo determinatur de Paruis Logicalibus, & primo de quadã proprietate termini quæ ſuppoſitio dicitur. Qui quidem tractatus prima ſui diuiſione diuiditur in duas partes. In prima P.H. ponit aliqua præambula valentia ad intelligendum ſuppoſitionem, & ſpecies eius. In ſecunda parte determinat in ſuppoſitione. Secunda pars incipit ibi, ſuppoſitio eſt acceptatio. Item prima pars diuiditur in duas. In prima ponit duas definitiones. In ſecũda ponit definitionem termini. Eſt ergo prima diuiſio talis. Eorum, quæ dicuntur, quædam dicuntur cum cõplexione, vt homo currit, quædam ſine complexione, vt homo per ſe, vel animal per ſe. Cuius diuiſionis ratio eſt, quia cuilibet uoci ſignificatiuę ad placitum correſpondet conceptus ſimplex, vel complexus, ſi primum, ſic ſunt ea quæ dicuntur ſine complexione, ſi ſm, ſic ſunt ea quæ dicuntur cum complexione.

Primò ſciendum, ꝙ huius tractatus ſicut & aliorum, quatuor ſunt cauſæ, efficiens, materialis, formalis, & finalis. cauſa efficiens fuit magiſter Petr. Hiſpa. qui hunc tractatum a diuerſis libris Logicæ extraxit. Cauſa materialis eſt terminus ſupponens, qui dicitur ſubiectum attributionis huius tractatus. Cuius ratio eſt, quia ibi conſideratur vox & ſignificatio, quæ ſunt principia termini ſupponentis, ꝯ ſuppoſitio, quæ eſt proprietas eius, & terminus vniuerſalis, & particularis quę ſunt partes ſubiectiuæ termini ſupponentis, ergo terminus ſupponens eſt ſubiectum huius tractatus in duas partes principales, vt dictum eſt, & forma tractandi, quæ eſt definitiua, diuiſiua exemplorum poſitiua. Sed cauſa finalis eſt duplex, ſ. intrinſeca, quæ eſt completa cognitio termini ſupponentis, & extrinſeca, quæ eſt cognitio enunciationis, & cuiuslibet argumentationis. Huius tractat⁹ cauſæ.

Secundò ſciendum, quod iſte tractatus eſt vtilis ad cognoſcendum veritatem, & falſitatem enunciationis, quia ſuppoſitio eſt quædam proprietas principiorum enunciationis, ex quorum mutatione ſæpe variatur veritas, Suppoſitionis notitia quantũ valet.

A ritas, vel falſitas enunciationibus. Eſt etiam vtilis ad argumentationes ſophiſticas cognoſcendas, & ſpecialiter ad argumentationes fallaciæ figuræ dictionis, quæ prouenit diuerſa ſuppoſitione terminorũ. vnde aliqui hunc tractatũ ordinãt poſt tractatũ fallaciarũ, & iſtud cõiter eſt in plurib. textib. Sed melius, vt videtur ordinandus eſt poſt tractatũ prædicamentorũ, quia in iſto tractatu determinatur de termino incomplexo, ſicut in tractatu prædicamentorum, Valet etiam iſte tractatus ad notitiam enunciationis, & fallaciarum, & generaliter ad notitiam cuiuslibet argumentationis.

B Tertiò ſciendũ, ꝙ hæc diuiſio ꝑ aliũ, & aliũ finẽ ponitur hic, & in ante prædicamẽtis, quia in ante prædicamẽtis ponitur, vt per ipsã ſciatur quæ ſũt reponibilia in prædicamẽto cuiuſmodi ſũt termini incõplexi. ſed incõplexi, & qui non cuiuſmodi ſunt complexi.

Quartò ſciendum, quòd ſicut dictũ ẽ in ante prædicamentis, quod in diuiſione ante prædicamentali dicibile, qđ eſt diuiſũ, capit large, vt idẽ eſt quod ſignabile per vocẽ, & nõ vt idẽ eſt, quod ꝓdicabile, ita in iſta diuiſione dicibile capiatᷣ large ꝓ oĩ eo ꝙ dicendo profertur, alias cõplexũ nõ cõtineretur ſub diuiſio, & ꝓ hoc patet titulus cauſę ordo & vtilitas, huius tractatus a ꝓcedẽtes.

C Sed contra prædicta arguitur primo ſic. Iſta diuiſio eſt unũ ante prædicamẽ-
Argũ. tũ, ergo nõ debet hic poni. Secũdo ſic. Incõplexũ ẽ pars cõplexi, ergo nõ dẽt diuidi contra cõplexũ. & ſic prædicta diuiſio ẽ inſufficiẽs. Tertio ſic. Terminus ſuppõnẽs eſt quod complexũ, ergo non eſt ſubiectũ attributionis huius tractatus. Quarto ſic. vnuſquiſq tractatus dẽt denominari a ſuo ſubiecto attributionis, ſed iſte tractatus denominatᷣ a ſuppoſitione, ergo ſuppoſitio dẽt eſſe ſubiectũ attributionis eius, & per conſequẽs terminus ſuppõnẽs non eſt hic ſubiectũ attributionis. Quinto ſic. Nullum ens per accidens eſt ſubiectum attributionis, ſed terminus ſupponens eſt ens per accidens, quia additur enti D per ſe, ergo terminus ſupponens, non eſt ſubiectum iſtius tractatus.

Ad argumenta. Ad primũ dicitur, Solutio. quòd negatur cõſequentia, quia diuerſimode ponitur hic, & in ante prædicamẽtis, ut dictum eſt in tertio notabili. Ad ſm dicitur, ꝙ diſtinguitur conſequẽs: quia ĩcõplexũ poteſt capi dupliciter. Vno modo formaliter. ſ. pro ſecũda intentione, quòd iſto modo non eſt pars complexi immo formaliter diſtinguuntur complexum, & incomplexũ. Alio modo poteſt capi materialiter, ſ. pro eo cui attribuitur intentio incomplexi, & ſic bene ẽ pars cõplexi mate- E rialiter ſumpti nec illo modo diuidiᷓ contra complexũ, Ad tertiũ diciᷓ, qđ licet terminus ſuppõnẽs ſit quid cõplexũ ſm vocẽ, tñ eſt quid incomplexũ ſm ĩtellectũ. Ad quartũ dicitur, ꝙ non oportet tractatũ ſp denominari a ſubiecto attributionis, ſed qñq. denominatur a paſſione ſubiecti, ſicut iſte, qñque a diſcipulo, ſicut liber Platonis a Thimeo quandoque a parte ſubiectiua, & quãdoq. ab aliquo ſuperioris. Ad quintũ dicitᷓ, quod licet ens ꝑ accidens ꝙ ẽ caſuale, & fortuitũ, non ſit ſubiectũ alicuius libri, tamen eius per accidens, cuius additamentũ non diminuit F rationem eius cui additur, bene eſt ſubiectũ attributionis alicuius tractatus, & ſic eſt hic termino ſupponenti.

De terminorum notitia, ac multiplicitate.

Terminus vt hic ſumitur ẽ vox Ca.5.in ſignificãs uniuerſale uel particula- ante prę re, vt homo, vel Socrates, & ſic de dica. alij. Terminorũ autem incomplexorũ vnuſquiſq. aut ſignificat ſubſtantiam, aut qualitatẽ, aut quantitatẽ, aut ad aliquid, aut agere, aut pati, aut ubi, aut quãdo, aut ſitũ, aut habitũ. Significatio, ut hic ſumiᷓ, eſt rei per uocem ſecundum placitũ repræſentatio. Quare ſeu om-

A go Brunellus nõ eſt homo. In hac n.dicta argumentatione eſt nõ cã, vt cauſa, quia interimitur id quod apparet eſſe cauſa, & non eſt ſ. Brunellus eſt hõ, Cã apparentiæ eius fallaciæ eſt conuenientia huius,
B quòd apparet eſſe cã; & non eſt, cũ eo quod eſt cã. Cã falſitatis in diuerſitas eorundem. tale n. exemplũ ponit Ariſt. huius fallaciæ, vt quęrẽdo ſic ſunt ne aĩa. et uita idẽ quo concello, Contra, mors, & vita ſunt cõtraria, ſed mors eſt corruptio, ergo vita generatio, & per cõſequens viuere eſt generari, ſed hoc eſt impoſſibile, quia quicquid viuit non generatur, ſed generatũ eſt. ergo anima, & vita ſunt idem. Hæc concluſio peccat per fallaciã ſecundũ non cãm vt cãm, ex hoc, n. quòd anima, & vita ſunt idẽ nõ
C ſequitur impoſſibile, & ita non debet interim, ſed iſta mors, & vita ſunt contraria quia in omnib. his, id ꝙ non eſt cauſa apparet eſſe cã, quia cõicat in terminis cũ aliquibus propoſitionibus ex quibus ſequitur impoſſibile. Ex iſtis patet, quod iſta fallacia non fit in ſyllogiſmo oſtenſiuo, ut oĩs homo currit, Soc. eſt homo, & Sol eſt in Cãcro, ergo Soc. currit. hic nõ eſt fallacia nõ cauſæ, vt cauſæ, quia hæc ꝓpoſitio, Sol eſt in Cãcro, non eſt cã, neq; apparet eſſe cauſa, ſicut apparet i ſyllogiſmo ad impoſſibile.

Similis oſtenſiuus, p. r impoſſibile q.d. Poſtq̃ Auctor determinauit de fallacia conſequentis, hic conſequẽter determinauit de fallacia ſm non cauſam, vt cauſam. Et quia iſta fallacia non fit in ſyllogiſmo oſtenſiuo, ſed in ſyllogiſmo ad impoſſibile, ideo antequam Auctor oſtendat cauſas huius fallaciæ præmitiit vnam diuiſionẽ ſyllogiſmi dicens, quod ſyllogiſmus diuiditur per ſyllogiſmum oſtenſiuũ, & ad impoſſibile. Et dr ſyllogiſmus oſtẽſiuus q
D vnico proceſſu ex duab. ꝑmiſſis infert ſuã cõcluſionẽ. Sed ſyllogiſm⁹ ad ip̃le eſt q ex duab. ꝑmiſſis vna manifeſte vera, & alia manifeſtè falſa infert vnum manifeſte falsũ pp cui⁹ falſitatẽ intermit aliqua ꝑmiſſarũ, & ſic ibi sũt plures proceſſus, & ẽt plures concluſiones. Et ſm hoc differũt multipl̃r ſyllogimus oſtẽſiuus, & ad impl̃e, quia i ſyllogiſmo ad impl̃e sũt plures ꝓceſſus, & plures cõcluſiones, in alio vero eſt tm̃ vnus proceſſus, & vna concluſio, et q a ſyllogiſm⁹ oſtẽſiuus pt eſſe, tã ex veris, q̃ ex falſis, ſꝫ ſyllogim⁹ ad impoſſibile ſp habet aliquam præmiſſam falſam, aliter nunquã concluderet falsũ,
E vt hic, oẽ aĩal eſt aſinus, oĩs homo eſt animal ergo oĩs homo eſt aſinus. concluſio eſt falſa, ergo aliqua ꝑmiſſarum, non minor. ergo maior, & ſcdm talẽ proceſſum qñ interimur aliqua præmiſſarum committitur pręsẽs fallacia.

Primo ſciẽdũ, quod ꝑmiſſa cã ẽ, q̃ neceſſario facit ad illationẽ concluſionis, & q a remota non ampli⁹ ſequit̃ cõcluſio in tali mõ arguẽdi. Et per oppoſitũ ꝑmiſſa non cã ẽ, q̃ conuenit in ſubo, vel ꝑdicato cũ aliqua ꝑmiſſarũ ſyllogiſmi, q̃ numerata cũ illis nullo mõ facit ad illationẽ cõcluſionis, & ipſa poſita, uel remota nihilominus ex alijs ꝑmiſſis in tali mõ arguendi ſequit̃ concluſio, vt hic, oĩs aſin⁹ eſt rudibilis, oẽ animal eſt aſinus, oĩs hõ eſt aĩal, ergo oĩs hõ eſt aſin⁹ illa ꝓpoſitio, oĩs aſinus eſt rudibilis, ex parte ſui ſubi conuenit cũ maiore & adhuc ipſa remota, eodẽ mõ ſequeret̃ concluſio. Ex quo patet, ꝙ ad non cãm, vt cãm duo requiruntur. Primo, ꝙ talis ꝑmiſſa non ſit cã concluſionis. Secundo, ꝙ heat apparentiã cauſæ propter hoc ꝙ cõuenit cũ alijs ꝑmiſſis. ideo. ſi in ſyllogiſmo ponatur, aliqua ꝑmiſſa nõ cã, q̃ non conuenit in ſubiecto, vel prædicato cũ aliqua præmiſſarũ ibi nõ erit non cã vt cã, licet ibi bene ſit non propter hoc accidere falsũ.

Secundo ſciendũ, quod cã apparentiæ huius fallacię eſt conueniẽtia premiſſæ

Prçmiſſa cã cõcluſionis quę, & quæ non cã.

F

Quæ ad non cauſam, vt cãm requiruntur.

Cã apparentiæ.

A miſſæ nō cauſæ cum præmiſſa cā in ſubiecto vel prædicato, propter q̃ credimus quod ſicut præmiſſa cā fecit ad illationem concluſionis falſæ, ita præmiſſa non cauſa inferat talē cōcluſionem, & propter hoc dēat interimi. Et eius cā defectus eſt diuerſitas pmiſſæ non cāæ ab alijs. Et ſecundū hoc ſic definit hæc fallacia, quòd eſt idoneitas decipiēdi proueniens ex apparenti conueniētia præmiſſæ non cāæ cū pmiſſa cauſa. Ex quib. apparet quod hic non committitur fallacia non cauſæ, vt cauſæ: Sol eſt in Cancro, omne animal eſt aſinus, omnis homo eſt animal, ergo omnis homo eſt aſinus, cōcluſio eſt falſa,

ac defectus huius fallaciæ.

B ergo aliqua præmiſſarum, & non niſi iſta. Sol eſt in Cancro. Illa.n. præmiſſa non cauſa non cōuenit in ſubiecto vel pdicato cum alijs præmiſſis, ideo ibi non eſt cā apparentiæ huius fallaciæ.

Cur hęc fallacia in ſyllogiſmo ad impoſſibile ſēper fieri habeat.

Tertiò ſciendum, quod hęc fallacia, ſicut dictū eſt prius, ſemper in ſyllogiſmo ad impoſſibile habet fieri. Cuius ratio eſt, quia hæc fallacia committitur quando ex falſitate concluſionis fit male regreſſus ad interimendum aliquam præmiſſarum, quia interimitur vna præmiſſa quæ non erat cauſa falſitatis concluſionis. ſed talis regreſſus a falſitate concluſionis ad interimendum aliquam præmiſſarum ſolum fit in ſyllo-

C giſmo ad impoſſibile, & non in ſyllogiſmo oſtenſiuo, ideo iſta fallacia tantum fit in ſyllogiſmo ad impoſſibile. Ideo dicit Ariſt. in Secundo Priorum, quod ſemper in ſyllogiſmo ad impoſſibile ſuperfluit vna præmiſſa, quæ nullo modo facit ad illationem concluſionis, & per hoc differt hæc fallacia ab omnibus alijs, & etiam per ſuas cauſas apparentiæ, & defectus.

Duo huius fallaciæ modi.

Quartò, ſciendum, quòd huius fallaciæ poſſunt aſſignari duo modi. Prim⁹ modus eſt, qñ præmiſſa nō ex parte ſubiecti, conuenit cum præmiſſa cauſa, vt hic oīs aſin⁹ eſt rudibilis, oē aial eſt aſinus, omnis homo eſt animal, ergo omnis homo eſt aſinus, cōcluſio eſt falſa, ergo aliqua præmiſſarū, & non niſi iſta oīs aſin⁹ eſt rudibilis. vñ male fit re- D greſſus a falſitate concluſionis cū falſitas cōcluſionis ibi ueniat ex parte huius propoſitionis, omne animal eſt aſinus. Secundus modus prouenit ex conuenientia præmiſſæ non cauſæ in prædicato cum pmiſſa cauſa, ut omne animal eſt aſinus, oīs equus eſt aial, oīs hō eſt aīal, ergo oīs hō eſt aſinus cōcluſio eſt falſa, ergo aliqua præmiſſarum, & non niſi iſta, omnis equus eſt animal.

Argū.

Sed contra pdicta arguitur primo ſic. Oīs ſyllogiſmus eſt oſtēſiuus, quia oſtendit aliquam concluſionem, ergo ſyllogiſmus ad impoſſibile eſt oſtēſiuus, quare diuiſio illa eſt inſufficiens. Secūdo ſic. In omni fallacia nō eſt cauſa ut cā, cum in qualibet antecedens uideatur eſſe cā conſequentis, licet tñ nō ſit, E ergo ſcdm non cauſā ut cām non ſumitur aliqua ſpecialis fallacia. Tertio ſic. Sicut ſe habent ens, & non ens, ita cā, & non cauſa, ſed ens & non ens nullo modo conueniunt, ergo nec cauſa, & non cauſa quare cauſa apparentiæ huius fallaciæ non eſt conuenientia non cauſę cum cauſa. Quarto ſic. Bonus ſyllogiſmus ſimpliciter, & fallacia non poſſunt eſſe ſimul in eodem ſed vbi eſt non cauſa ut cauſa ibi eſt bonus ſyllogiſmus ſimpliciter, ergo ibi nō eſt fallacia ex conuenientia nō cauſæ, & cauſæ. ¶Quinto ſic. Iſta fallacia pūenit F ex ea parte pmiſſæ non cauſæ, ſed illa ſemper ponitur in primo diſcurſu ſyllogiſmi ad impoſſibile qui eſt oſtēſiu⁹, ergo in illo committitur iſta fallacia.

Solutio

Ad argumenta. Ad primum illorū dicitur, quod licet ſyllogiſmus ad impoſſibile ſecundum primum proceſſū eius ſit oſtenſiuus, non tñ ſecundum totum eius proceſſum, quia ille proceſſus primus finaliter ordinatur ad interimendum aliquam pręmiſſarum eius ex falſitate concluſionis.

Ad ſecundum dr, q ſi capiatur, non cauſa ut cā gñaliter, pro oī illo, quòd hēt modū non cauſæ, vt cā. ſic in qualibet fallacia reperitur non cauſa, ut cā, ſed ſi capiat ſpecialiter, ſicut prius

A definita eſt, ſic ſolū reperitur in iſta fallacia: Ad tertiū dr, ꝙ licet cā, & non cā formaliter acceptæ q̃tum ad iſtas intētiones non conueniāt inter ſe, tñ materialiter captæ, ꝓ p̄miſſis ſimili bene poſſunt conuenire in ſubiecto vel p̄dicato. Ad quartū dr, ꝙ iſta fallacia nō cōmittitur in primo ꝓceſſu ſyllogiſmi ad im poſſibile, ſed in vltima illatione, qñ interimitur p̄miſſa, q̄ nō dēt interimi & ſic ſecundū diuerſa eſt ibi ſyllogiſmus & fallacia. Ad quintum dr, ꝙ licet præmiſſa non cā ponatur in primo proceſſu ſyllogiſmi ad impoſſibile, & ibi ſit cauſa apparentiæ huius fallaciæ, tamē B ibi non committitur defectus niſi in ultimo proceſſu deſtruendo, præmiſsā quæ non eſt cauſa concluſionis, & ſecundum illum proceſſum talis ſyllogiſmus dicitur ad impoſſibile.

De fallacia ſecundum plures interrogationes, vt vnam, & illius Modis.

Colligitur hoc ex primo Elē. ca. 3. alibi etiā. Propoſitio plures eſt illa in qua plura p̄dicantur de pluribus uel plura de vno, vel unū de plurib. vt So. currit et diſputat, vel ſic, eſt ne hic & hic homo, demonſtrato Soc. & Brunello, vel Soc. & Plato currūt & diſputant. Propoſitio vna aūt C eſt in qua vnū p̄dicatur de uno, & hoc quadrupliciter, ſiue vnū numero, vt hō eſt riſibilis; ſiue unum ſpē, vt Soc. eſt hō, ſiue vnū gñe, vt Soc. eſt aīal, ſiue vnum ſcdm prius & poſterius vt hō eſt ens, animal eſt ſanum, ſiue p̄dicatur plura ex quib. ſit vnum, vt hō eſt animal rōnale mortale. Scdm plures interrogationes fiunt paralogiſmi, qñ ad interrogationes plures, dat vna reſpōſio Cā apparētię huius fallacię eſt vnitas interrogationes cōplexæ. Cā falſitatis eſt pluralitas ipſius. Duo sūt modi huius fallaciæ.

Primus modus. Primus mod' eſt qñ plura in ſingulari numero ſubijciuntur uel p̄dicantur, vt hic, eſt ne hic & hic homo? demonſtrato Soc. & Brunello, ſi dicat ſic, ergo Brunell' eſt hō, ſi nō, ergo Soc. non eſt hō. Nō .n. bene reſpondit qñ fecit reſponſionem vnam ad interrogationes plures, ſed debet reſpōdere, verū eſt pro uno, & falsū eſt pro alio. D

Secūd' modus. Scds modus eſt, qñ plura in plurali numero ſubijciuntur, vel p̄dicantur, ut ſunt ne iſta bona, vel nō bona demonſtratis bono, & non bono. ſi dicit bona; ergo bonum eſt malū. ſi non bona, ergo bonū non eſt bonū. debuiſſet. n. reſpondere, bonum eſt bonum, & malū eſt malū. Si autē concedat aliquis B hō dari definitiones, ſimili mō in ſingulari, & in plurali, ut cæcū eſt aptum natum videre, & nō videt, & cæca ſunt apta nata videre & non uident, non effugiet redargutionē demonſtrato vno cæco, & altero uidente, & dicatur, ſic ſunt ne illa cæca vel non cæca? ſi cæca, ergo illud eſt cæcum. demōſtrato uno vidēte, nō. n. dicebat illum eſſe cęcum, & illum eſſe vidētē, ſed dabat vnā reſponſionē eo ꝙ conceſſit, quod ſimilis daret definitio, in ſingulari numero, & in plurali. F

Propoſitio plures, ac propoſitio una. Poſtq̃ auctor determinauit de fallacia ſecūdū nō cām ut cām, hic cōſequēter determinat de fallacia ſecundū plures iterrogationes vt vnā: Et ad oſtēdēdū ꝙ ſit iterrogatio plures, ipsā primo ſic definit. Propō plures eſt in qua p̄dicāt plura de vno, vel vnū de plurib. vel plura de plurib. exēplū primi, ut Socr. currit, & mouetur, exemplū ſcdi, ut Socr. & Plato currunt, exemplū tertij ut Soc. & Pla. currūt, & diſputant. Et dicitur talis propō plures quia deſignātur plures habitudines cōpoſitioni p̄dicati cū ſubō & illo ꝓpoſitio nō hēt vnū ſignatum, ſed plura. Et ꝑ oppoſitū propoſitio una eſt in qua prædicat vnū de

uno.

A vno, ſiue illud ſit vnum in numero, vt Socra. eſt homo, ſiue ſit vnum in ſpecie, vt Soc. eſt homo, ſiue vnum in genere, vt Soc. eſt animal, ſiue vnum in analogia, vt Soc. eſt ens. Et quandoque ponuntur plures dictiones, quæ ſe habent, vt determinatio, & determinabile, & faciunt vnum in numero, & tūc propoſitio eſt vna ſimpliciter, vt Soc. eſt homo albus, & Socrat. eſt animal rationale.

Enūciatio propoſitio, & interrogatio inquo conueniant ac differant.

Primò ſciendum, ꝙ enunciatio, propoſitio, & interrogatio ſunt idem ſecundum rem, licet ratione differant, quia dicitur enunciatio, vt eſt ſignificatiua veri, vel falſi abſolute, & propoſitio, vt eſt alterius oſtenſiua, & ponitur pro alio, ſ. pro concluſione inferenda, ſed dicitur interrogatio, pro quanto ſumitur cum ſigno interrogatiuo. Et quia ſunt idem realiter propoſitio, B & interrogatio, ideo ſicut aliqua eſt propoſitio vna, & aliqua plures, ita etiam eſt quædam interrogatio vna, in qua interrogatur vnum de vno, & quędā interrogatio plures, in qua interrogantur plura de vno, vel vnum de pluribus, vel plura de pluribus. Dupliciter tamen poteſt fieri interrogatio plures, vno modo ſecundum ſignificata tantum, vt dicendo vtrum canis currit, & talis interrogatio plures, cauſat æquiuocationem vel amphibologiam. Alia autem eſt interrogatio plures ſecundum voces, & ſignificata ſimul, vt eſt ne Soc. & Brunellus homo & illa cauſat iſtam fallaciam, & de tali eſt hic ad propoſitum. Secundo C

Cauſa defect⁹, & apparentiæ huius fallacię.

ſciendum, quòd cauſa apparentiæ huius fallaciæ eſt conueniens interrogationis plures ad interrogationem vnā. Ratione cuius credimus, quod ſicut in interrogationem vnam datur tantum vna reſponſio, quod etiam ad interrogationem plures ſit tātum danda vna reſponſio. Et non debet attendi iſta conuenientia ſolum ex parte vocis, ſed etiam ex parte rerum interrogatarum, quæ in interrogatione plures accipiuntur per modum vnius, Sed cauſa defectus huius fallacię eſt diuerſitas interrogatorum, & ſignificatorum interrogationis plures, & ſecundum hæc ſic definitur hæc fallacia, quod eſt idoneitas decipiendi prouueniens ex conuenientia interrogationis plures ad interrogationem vnam. D

Tertio ſciendum, quod huius fallaciæ ſunt duo modi, primus eſt quando in interrogatione plures plura in ſingulari numero ſubijciuntur vel prædicantur, vt ſi quæratur eſt, ne Socrates & Brunellus homo? ſi detur vna reſponſio affirmatiua tunc infertur, quod Brunellus eſt homo, & ſi negatiua, tunc infertur quod Socrates non eſt homo, Secundus modus, eſt quando in tali interrogatione plura ſubijciuntur, vel prædicantur in plurali numero, vt demonſtrato vno cęco, & vno vidente ſi quæratur, vtrū iſti duo ſunt cæci vel videntes? ſi dicatur, quod ſic, tunc infertur, ergo cæcus eſt videns, ſi dicatur, quòd non, tunc infertur, ergo videns non videt. Et ita, ſi reſpondens det vnicam reſponſionem ſemper ducetur ad aliquā metam verè, vel apparenter, vnde, non debet dari vnica reſponſio, ſed plures dicendo demonſtrato cæco, quod ipſe non videt, & demonſtrato vidente, quod videt. B

Primus ad ſecūdus huius fallaciæ modus.

Quarto ſciendum, quod iſta fallacia per prius cauſat deceptionem in interrogando propoſitiones plures, quam paralogizando, quia ibi fit deceptio reſpondentis quando ad interrogationem plures dat ſolum modo vnicam reſponſionem, & ſi non det vnam reſponſionem, & ſi non poteſt paralogizari ſecundum paralogiſmos huius fallaciæ, quamuis illa reſponſio non ſit de eſſentia huius fallaciæ, uel paralogiſmorum, ſed eſt cauſa ſine qua nō fieret deceptio. Et quando reſpondens ad talem interrogationem dat vnam reſponſionem poteſt duci vere, vel apprenter ad inconueniens, quia interrogatio plures eſt vera pro vtraque parte, uel falſo pro vtraque parte, vel F

No. mo dū cauſandi deceptionem huius fallaciæ.

A vera pro vna, & falſa per alia ſi ſit vera pro vtraque parte, tunc ſi reſpondens reſpondet negatiuè po eſt dici vere ad redargutionem, & ſi affirmatiue ducetur apparenter ad inconueniens, quia uidebitur ignorare multiplicitatem interrogatorum, & ſi ſit falſa pro utraque parte ſic fit econuerſo, & ſi in parte vera, & in parte falſa, tunc ſi reſpondens det vnam reſponſionem affirmatiue concedit æquiualenter vnam copulatiuam, cuius altera pars eſt falſa, & ſic vere dicitur ad redargutionem, & ſi det vnam reſponſionem negatiuè, tunc negat æquiua-
B lenter unam copulatiuam, cuius altera pars eſt vera, & ſic ducetur apparenter tantum ad inconueniens.

Argũ. Contra prædicta. Arguitur primo ſic. In iſta, omnis homo currit, prædicatur vnum de pluribus & ibi non eſt propoſitio plures, ergo contra definitionem eius. Secundo ſic. Iſta, Soc. currit, & Plato diſputat, eſt vna copulatiua, ergo eſt propoſitio coniunctione vna, & per conſequens male dictum eſt quod ſit propoſitio plures. Tertio ſic in iſta, Soc. eſt homo & aſinus, prædicatur unum in genere de vno, & tamen ibi non eſt propoſitio vna, ergo contra definitionem. Quarto ſic. Quæ-
C cunque ſunt plura ſunt in plurali numero, ergo plura nunquam ſubijciuntur in ſingulari numero nec prædicantur, & per conſequens male ponitur primus modus huius fallaciæ. Quinto ſic. Tot ſunt modi huius fallaciæ quod modis fit interrogatio plures, ſed interrogatio plures fit tribus modis, vt patet ex definitione eius, ergo male ponuntur tantum duo modi huius fallaciæ.

Solutio Ad argumenta. Ad primum dicitur, quod iſta omnis homo currit, prædicatur vnum de pluribus acceptis per modum vnius, quia homo ibi tenetur pro omnibus particularibus hominibus inquantum continentur ſub ſuo ſignificato communi quod eſt humanitas, ſed ibi non prædicatur vnum de pluribus acceptis per modũ plurium D pluriũ, vnde illud quod ſubijcitur ibi eſt unum, licet ſuppoſita pro quibus tenetur ſint diuiſa. Ad ſecundum dicitur quod licet copulatiua ſit aliquo modo una, ſ. coniunctione, & ſecundum quid eſt tamen ſimpliciter plures, quia affirmat plures categoricas ſimul quarum vna poteſt eſſe vera, & alia falſa, & ſimili modo eſt de conditionali, & diſiũctiua. Ad tertium dicitur, quod licet homo & aſinus ſunt vnum in genere, tamen in illa propoſitione Soc. eſt homo, & aſinus, non enumerantur, per modum vnius in genere, ſed per modum diuerſorum in ſpecie, ideo ibi eſt propoſitio plures. Ad quartum iſtorũ E
dicitur, quod ſi capiatur numerus pluralis; vt eſt paſſio rerum, quęcunque ſunt plura ſunt in plurali numero, ſed ſi capiatur, vt eſt paſſio terminorum ſingularium, & eſt unus modus ſignificandi, ſic plura poſſunt accipi in ſingulari numero, & non ſemper in plurali. Ad quintum iſtorum argumentorum dicitur, quod licet in ſpeciali poſſint eſſe tres modi huius fallaciæ, vel etiam plures tribus, tamen in generali ſunt tantum illi duo modi prius poſiti, ſub quibus omnes alij ſpeciales modi continentur, quodlibet.n. illorum tripliciter fit variatio paralogiſmorum ſecundum triplicem modum interrogationis plures. F

Quomodo omnes fallaciæ ad ignorantiam Elenchi reducuntur.

Poſt hæc autem reducendum eſt omnes fallacias ad ignorantiam Elenchi. Reducere autem oẽs ad ignorantiã Elenchi eſt oſtendere qualiter fallacia quælibet peccat contra aliquam particulam in definitione elenchi poſitã, aut rõne ſyllogiſmi, aut contradictionis. Sicut.n. differentia adueniens generi conſtituit ſpeciẽ, ita ratio cõtradictionis aduenięs ſyllogiſmo con- 1. Elẽc. 4. & in multis alijs locis.

A conſtituit elenchum. Vnde quicquid eſt in elencho, aut eſt in eo ratione contradictionis, aut ratione ſyllogiſmi. Dicit enim Ariſt. qđ diuidendum eſt omnes ſyllogiſmos apparentes, & elenchos, aut omnes reducendum eſt ad ignorantiam elenchi. Aequiuocatio, & Amphibologia, & Figura dictionis reducuntur ad ignorantiã elẽchi, eo duplex eſſe impedit ſyllogiſmum, & contradictionem. B Sed compoſitio & diuiſio accentus reducuntur ad ignorantiam elẽchi, in eo quod non eſt oratio eadem uel idem nomen, ſed differens, oportet autem hoc, ſ. nomẽ, & rationem eſſe eadem quæmadmodum & rem ſi debeat eſſe elenchus. Qui ſecundũ accidens fiunt manifeſti sũt definito ſyllogiſmo quia fiunt contra particulam in definitione elenchi poſitam ſ. neceſſe eſt aliud accidere per ea quę poſita ſunt & conceſſa. Et ſecundum hanc fallaciam, quæ eſt ſecũ C dum accidens, artifices, & ſciente ſæpe ab in ſcijs redarguuntur, facientibus ſyllogiſmos contra ſapientes, nam ſecundum accidens faciunt ſyllogiſmos apparentes. Qui vero fiunt ſecundum quia ad ſimpliciter, reducuntur ad ignorantiam elenchi, quoniam de eodem non eſt affirmatio & negatio; vt Ethiops eſt albus ſecũdum dentes, ergo eſt albus. Manifeſti autem ſunt ſyllogiſmi qui prius dicti ſunt & quales nuncupantur. Qui vero fiunt ſecundum id ꝙ petitur in principio & non cauſam vt cauſam, peccant manifeſte contra definitionem ſyllogiſmi, quia in ſyllogiſmo oportet ſequi aliud de neceſſitate, quod non erat in principio, & ſic oportet quod præmiſſæ ſint cauſa concluſionis ſyllogiſmi. Qui vero ſecundum conſequens reducuntur ſicut, & illi qui fiunt ſecundũ accidens. Qui ſecũdum plures interrogationes, vt vnam reducuntur ad elenchũ, eo quod peccant cõtra vnitatem propoſitionis, ibi enim non ſumitur propoſitio una, & per conſequens nec propoſitio, nam eadem eſt definitio vnius rei & rei, vt hominis & vnius hoĩs, ſimile autem eſt in aliis. Vnde propoſitio vna vnum de vno affirmat. ſed hõ non eſt ita in ꝓpoſitione plures in qua prædicãtur plura de vno vel unũ de pluribus, & propter hoc peccant contra vnitatem propoſitionis. Item omnes fallaciæ in dictione, & ſecundum quid ad ſimpliciter reducuntur ad ignorantiam elenchi, eo quod peccat contra contradictionem. Omnes autem aliæ fallaciæ extra dictionem reducuntur in hoc quod peccant cõtra definitionem ſyllogiſmi. Et hæc de fallaciis dicta ſufficiant.

Marginal: c. 4. primi elẽc. — D — E

Quid ſit reducere fallacias ad elenchi ignorantiam. Poſtquam Auctor ſuperius determinauit de vna quaque fallacia ſecundum ſe, hic conſequenter determinat de ipſis per comparationem ad Elenchum, oſtendendo quomodo omnes deficiunt contra rationem elenchi, & per hoc redũtur ad ignorantiam elenchi. Reducere autem fallacias ad ignorantiam elenchi eſt, oſtendere, quomodo quælibet fallacia peccat contra aliquam differentiam elenchi, ſiue hoc ſit ratione ſyllogiſmi, ſiue ratione contradictionis, contradictio n. eſt vltima differentia elenchi, & ſicut differentia adueniens generi conſtituit ſpeciem, ſic contradictio adueniens ſyllogiſmo dialectico conſtituit elenchum. F

Ignorãtia elenchi quo tuplex. Primo ſciendum, ꝙ ignorantia elenchi, vt prius dictũ eſt accipiĩ dupliciter.

A ter. Vno modo ſpecialiter pro omiſſione vnius illarum quatuor differentiarum elenchi, ſcilicet ad idem, ſecundū idem, ſimiliter & in eodem tempore, quæ ſibi conueniunt ratione contradictionis tm̄, & ſic ſecundum ignorantiā elenchi ſumitur una fallacia ſpecialis, ſed illo modo non accipitur hic, nec ad ipſam aliæ fallaciæ reducūtur. Alio modo capitur generaliter pro ignorantia cuiuslibet particulæ elenchi, ſiue illa differētia ſit ex parte ſyllogiſmi, vel contradictionis, & hoc modo ſecundum ignorantiam elenchi non ſumitur una fallacia ſpecialis, ſed hoc modo ignorantia elenchi communis eſt

B ad omnes fallacias, & hoc modo accipitur.

Oēs fallaciæ in dictione ad ignorātiā elenchi reducuntur.

Secundo ſciendum, quòd omnes fallaciæ in dictione quantum ad ſuos paralogiſmos habent reduci ad ignorantiam elenchi communiter acceptam. Et rō eſt, quia reducere ipſas ad ignorantiam elenchi eſt oſtendere, quomodo omnes deficiunt contra rationem eius, ſed omnes fallaciæ in dictione peccāt contra rationem elenchi, quod patet in dictione, unde ad rationem ſyllogiſmi, & contradictionis, requiruntur vnitas rei & nominis ſimul, ſed in æquiuocatione, amphibologia, & figura dictionis non eſt vnitas rei, quia ibi dictio vel oratio accipitur pro diuerſis

C ſignificatis, & multipliciter, ſingulariter in compoſitione, & diuiſione non eſt vnitas vocis neque rei, quia non eſt ibi eadem oratio ſecundum modum proferendi, & ſimiliter in fallacia accentus deficit vnitas rei, & nominis ſimul, & ſic omnes fallaciæ in dictione peccant contra elenchum.

Ca.5.in ante p̄dicā.

Tertio ſciendum, quod ſimiliter omnes paralogiſmi fallaciarum extra dictionem peccant contra elenchum. Ad elenchum, enim requiritur concluſionem de neceſſitate accidere, hoc eſt ſequi ex præmiſſis, ſed in fallacia accidentis concluſio non ſequitur de neceſſitate, ideo peccat contra rationem elenchi, & quia fallacia conſequentis

D eſt pars fallaciæ accidentis, non tamen pars ſubiectiua, ſed materialis, quia ſe habet, ut inferius ad ipſam ratione terminorum in quibus fit, ideo cum ſimiliter fallacia conſequentis peccat contra rationem elenchi. Sed paralogiſmi fallaciæ ſecundum quid ad ſimpliciter & ignorantia elenchi non faciunt contradictionem ſimpliciter, quia in ipſis non eſt affirmatio, nec negatio eiuſdē de eodem ad idem ſecundum idem ſimiliter & in eodē tēpore, ideo peccant contra elenchum ratione contradictionis. Sed paralogiſmi petitionis principij non de neceſſitate oſtendunt ſuam concluſionem, ſed in ipſis connumeratur quod erat in principio Similiter in

E fallacia non cauſæ, vt cauſæ non ſit probatio cōcluſionis, ideo ille fallaciæ peccant cōtra ſyllogiſmum probatiuum, & per conſequens contra elenchum. Item ad elenchum requiritur ratione ſyllogiſmi, quod quælibet præmiſſarum ſit propoſitio una. ſed in fallacia ſecundum plures interrogationes vt vnam non ſumitur propoſitio vna, ſed plures quæ non eſt propoſitio ſimpliciter, quia eadem eſt ratio propoſitionis, & propoſitionis vnius, ſicut eſt eadem ratio hominis, & hominis vnius, ideo illa fallacia peccat cōtra elenchū. Et ſic patet inductiue, quomodo omnes fallaciæ reducuntur ad ignorantiam elenchi per hoc, quòd paralogiſmi earum habent aliquam cauſam defectus contra elenchum. F

Quid tei minus.

Quarto ſciendū, quod in paralogiſmus duplex reperitur cauſa defectus. Prima eſt ex parte rerum, vel dictionū quibus fit diſputatio, per quam omnes paralogiſmi deficiunt, contra elenchū. Alia autem reperitur ex parte reſpondentis quæ eſt ignorantia proprie cauſæ defectus ipſius paralogiſmi propter quem reſpondens decipitur. prima eſt actiua reſpectu deceptionis, ſecūda vero paſſiua, prima eſt eſſentialis paralogiſmus, ſecunda vero accidentalis, & extrinſeca, & licet illa ſit accidentalis, tamē paralogiſmi non poſſunt cauſare dece-

A deceptionem reſpondentis ſine tali cã defectus,et ideo in qualibet fallacia eſt vna cauſa defectus eſt parte noſtri, vt poſſet videri inductiuæ, vnde in æquiuocatione decipimur eo quod, ignoramus pluralitatem ſignificatorum dictionis actualiter eiuſdem, & in amphibologia per hoc, quòd ignormus diuerſa ſignificata orationis actualiter vnius, & ſimiliter in qualibet fallacia ignorantis propriæ cauſæ defectus in reſpondente eſt cauſa defectus. & deceptionis reſpondentis. Ex prædictis, ergo manifeſtum eſt quæ & quot ſunt fallaciæ, tam in dictione q̃ extra dictio
B nem, & quæ ſunt cauſæ apparentiæ & defectus earum, & quot ſunt modi in
Argũ. qualibet fallacia, & quomodo omnes reducuntur ad ignorantiam elenchi.

Sed contra prædicta arguitur primo ſic. In ſingulis fallacijs oſtẽſę ſunt cauſę apparentiæ, & defectus earum. ergo hic ſuperflue determinatur de defectu earum. Secundo ſic. paſſio ſolum conuenit ſubiecto, ſed contradictio eſt paſſio enunciationis, ergo non conuenit ſyllogiſmo, neque elencho. Tertio ſic. Nullum perfectum habet reduci ad imperfectum. ſed magis e contra, ſed fallaciæ in dictione, & fallacia accidentis ſunt perfectiores fallacia ignorantiæ elenchi ergo.

Quarto ſic In fallacia ignorantiæ elenchi infertur vera contradictio in
C concluſione, ergo illa fallacia non peccat contra rationem contradictionis. Quinto ſic. In fallacia petitionis principij conſequens neceſſario ſequitur ex antecedente. ergo male dicitur in textu quod in petitione principij concluſionem accidit de neceſſitate.

D Solutio. Ad argumenta. Ad primum dicitur, quod licet prius oſtenſæ ſint cauſæ fallaciarum ſecundũ, ſe non tamen oſtenſum eſt quomodo illæ cauſæ defectus faciunt defectus contra rationem elenchi. ideo hic non ſuperflue determinatur de cauſis defectus fallaciarum per comparationem ad elenchum.

Ad ſecundum dicitur, quod licet contradictio primo, & per ſe ſoli propoſitioni conueniat, tamen ex conſequenti poteſt conuenire ſyllogiſmo ratione ſuę concluſionis aut alicuius pręmiſſarum quæ contradicit poſitioni reſpondentis.

E Ad tertium dicitur, quod licet fallaciæ in dictione ſint perfectiores fallacia ignorantiæ elenchi, quæ eſt vna fallacia ſpecialis, non tamen ſunt perfectiores fallacia ignorantiæ elenchi, vt eſt communis, ac omnes allias fallacias, quia illa eminenter continet in ſe cauſas omnium aliarum fallaciarũ.

Ad quartum dicitur, quod licet in paralogiſmi ignorantiæ elenchi ſit vera contradictio in concluſione, non tamen neceſſario infertur, ſed apparentes ſolum ex apparenti contradictione pręmiſſarum.

F Ad quintum dicitur, quod licet in petitione principij concluſione ſequatur de neceſſitate quantum ad illationem, non tamen oſtenditur de neceſſitate quantum ad probationem, vt probet ipſam eſſe neceſſariam, quòd tamen requiritur ad verum elenchum, ideo per hoc iſta fallacia, ſicut omnes alie reducitur ad ignorãtiam elenchi. Et hæc de fallacijs dicta ſufficiant.

A

PETRI HISPANI

D

TRACTATVS SEPTIMVS PARVORVM LOGICALIVM.

Cum Verſorij pariſienſis Clariſſ. Expoſitione.

SVMMA TRACTATVS.

Præmittuntur quædam ad ſuppoſitionis naturam cognoſcendam neceſſaria,
B diuiditur item ſuppoſitio in ſpecies quam plures, & ſingularium deſinitiones explanautur.

Eorum quæ dicuntur diuiſio.

In ante pdicam. ca. 5. & ibi Doc.

EOrum quæ dicũtur, quædam dicuntur cum cõplexione, vt homo currit, quædam ſine complexione, vt homo, quia eſt terminus incomplexus.

IStc eſt ſeptimus Tractatus Summularum magiſtri Pet. Hiſp. In quo deter-
C minatur de Paruis Logicalibus, & primo de quadã proprietate termini quæ ſuppoſitio dicitur. Qui quidem tractatus prima ſui diuiſione diuiditur in duas partes. In prima P. H. ponit aliqua præambula valentia ad intelligendum ſuppoſitionem, & ſpecies eius. In ſecunda parte determinat in ſuppoſitione. Secunda pars incipit ibi, ſuppoſitio eſt acceptatio. Item prima pars diuiditur in duas. In prima ponit duas definitiones. In ſecũda ponit definitionem termini. Eſt ergo prima diuiſio talis. Eorum, quæ dicuntur, quædam dicuntur cum cõplexione, vt homo currit, quædam ſine complexione, vt homo per ſe, vel animal per ſe. Cuius diuiſionis ratio eſt, quia cuilibet uoci ſignificatiuę ad placitum correſpondet conceptus ſimplex, vel complexus, ſi primum, ſic ſunt ea quæ dicũtur ſine
E complexione, ſi ſm, ſic ſunt ea quæ dicuntur cum complexione.

Primò ſciendum, ꝙ huius tractatus ſicut & aliorum, quatuor ſunt cauſæ, Huius tractat' cauſæ.
ſ. efficiens, materialis, formalis, & finalis. cauſa efficiens fuit magiſter Petr. Hiſpa. qui hunc tractatum a diuerſis libris Logicæ extraxit. Cauſa materialis eſt terminus ſupponens, qui dicitur ſubiectum attributionis huius tractatus. Cuius ratio eſt, quia ibi conſideratur vox & ſignificatio, quæ ſunt principia termini ſupponentis, & ſuppoſitio, quæ eſt proprietas eius, & terminus vniuerſalis, & particularis quę ſunt partes ſubiectiuæ termini ſupponentis, ergo terminus ſupponens F
eſt ſubiectum huius tractatus in duas partes principales, vt dictum eſt, & forma tractandi, quæ eſt definitiua, diuiſiua exemplorum poſitiua. Sed cauſa finalis eſt duplex, ſ. intrinſeca, quæ eſt completa cognitio termini ſupponentis, & extrinſeca, quæ eſt cognitio enunciationis, & cuiuslibet argumentationis.

Secundò ſciendum, quod iſte tractatus eſt vtilis ad cognoſcendum veritatem, & falſitatem enunciationis, quia ſuppoſitio eſt quædam proprietas principiorum enunciationis, ex quorum mutatione ſæpe variatur veritas, Suppoſitionis notitia quantũ valet.

A ritas, vel falſitas enunciationibus. Eſt etiam vtilis ad argumentationes ſophiſticas cognoſcendas, & ſpecialiter ad argumentationes fallaciæ figuræ dictionis, quæ prouenit diuerſa ſuppoſitione terminorũ. vnde aliqui hunc tractatũ ordinãt poſt tractatũ fallaciarũ, & iſtud cõiter eſt in plurib. textib. Sed melius, vt videtur ordinandus eſt poſt tractatũ prædicamentorũ, quia in iſto tractatu determinatur de termino incomplexo, ſicut in tractatu prædicamentorum, Valet etiam ille tractatus ad notitiam enunciationis, & fallaciarum, & generaliter ad notitiam cuiuslibet argumentationis.

B Tertiò ſciendũ, ꝙ hæc diuiſio ꝑ aliũ, & aliũ finẽ ponitur hic, & in ante prædicamẽtis, quia in ante prædicamẽtis ponitur, vt per ipsã ſciatur quæ sũt reponibilia in prædicamẽto cuiuſmodi sũt termini incõplexi, ſed incõplexi, & qui non cuiuſmodi ſunt complexi.

Quartò ſciendum, quòd ſicut dictũ ẽ in ante prædicamentis, quod in diuiſione ante prædicamentali dicibile, qđ eſt diuiſũ, capit large, vt idẽ eſt quod ſignabile per vocẽ, & nõ vt idẽ eſt, quod ꝑdicabile, ita in iſta diuiſione dicibile capiat large ꝓ oĩ eo ꝙ dicendo profertur, alias cõplexũ nõ cõtineretur ſub diuiſio, & ꝓ hoc patet titulus cauſę ordo & vtilitas, huius tractatus a ꝓcedẽtes.

C Sed contra prædicta arguitur primo ſic. Iſta diuiſio eſt unũ ante prædicamẽtũ, ergo nõ debet hic poni. Secũdo ſic. Incõplexũ ẽ pars cõplexi, ergo nõ dẽt diuidi contra cõplexũ, & ſic prædicta diuiſio ẽ inſufficiẽs. Tertio ſic. Terminus ſuppõnẽs eſt quod complexũ, ergo non eſt ſubiectũ attributionis huius tractatus. Quarto ſic. vnuſquiſq tractatus dẽt de numinaria ſuo ſubiecto attributionis, ſed iſte tractatus denominat a ſuppoſitione, ergo ſuppoſitio dẽt eſſe ſubiectũ attributionis eius, & per conſequẽs terminus ſuppõnẽs non eſt hic ſubiectũ attributionis. Quinto ſic. Nullum ens per accidens eſt ſubiectum attributionis, ſed terminus ſupponens eſt ens per accidens, quia additur enti D per ſe, ergo terminus ſupponens, non eſt ſubiectum iſtius tractatus.

Argũ.

Ad argumenta. Ad primũ dicitur, quòd negatur cõſequentia, quia diuerſimode ponitur hic, & in ante prædicamẽtis, ut dictum eſt in tertio notabili. Ad ſm dicitur, ꝙ diſtinguitur conſequẽs: quia ĩconplexũ poteſt capi dupliciter. Vno modo formaliter. ſ. pro ſecũda intentiõne, quòd iſto modo non eſt pars complexi immo formaliter diſtinguuntur complexum, & incomplexũ. Alio modo poteſt capi materialiter, ſ. pro eo cui attribuitur intentio incomplexi, & ſic bene ẽ pars cõplexi materialiter ſumpti nec illo modo diuidit E contra complexũ, Ad tertiũ dicit, qđ licet terminus ſupponẽs ſit quid cõplexũ ſm vocẽ, tñ eſt quid in complexũ ſm ĩtellectũ. Ad quartũ dicitur, ꝙ non oportet tractatũ ſp denominari a ſubiecto attributionis, ſed qñq; denominatur a paſſione ſubiecti, ſicut iſte, qñque a diſcipulo, ſicut liber Platonis a Thimeo quandoque a parte ſubiectiua, & quãdoq; ab aliquo ſuperioris. Ad quintũ dicit, quod licet ens ꝑ accidens ꝙ ẽ caſuale, & fortuitũ, non ſit ſubiectũ alicuius libri, tamen eius: per accidens, cuius additamentũ non diminuit F rationem eius cui additur, bene eſt ſubiectũ attributionis alicuius tractatus, & ſic eſt hic termino ſupponenti.

Solutio.

De terminorum notitia, ac multiplicitate.

Terminus vt hic ſumitur ẽ vox ſignificãs uniuerſale uel particulare, vt homo, vel Socrates, & ſic de alij. Terminorũ autem in complexorũ vnuſquiſq. aut ſignificat ſubſtantiam, aut qualitatẽ, aut quantitatẽ, aut ad aliquid, aut agere, aut pati, aut ubi, aut quãdo, aut ſitũ, aut habitũ. Significatio, ut hic ſumit, eſt rei per uocem ſecundum placitũ repræſentatio. Quare ſeu om-

Ca. 5. in ante prę dica.

A omnis res, aut ſit vniuerſalis, aut particularis, oportet dictiones non ſignificantes vniuerſale, vel particulare non ſignificare aliquid & ſic non eſſent termini, vt hic ſumitur terminus vt ſigna vniuerſalia uel particularia. Significationum, alia eſt rei ſubſtantiuæ, & hæc fit per nomen ſubſtantiuum, vt homo Alia eſt rei adiectiuæ, & hæc fit per nomen adiectiuum, uel per verbum, ut currit uel albus, quæ nō proprii eſt ſignificatio ſubſtantiua vel adiectiua

B ſed ſignificat aliqd ſubſtātiue vel adiectiue. Et ſignificaré aliqd adiectiue, uel ſubſtātiue ſunt modi uocū, quia adiectiuatio, & ſubſtātiuatio ſunt cōpotes modis, & dñæ rerū, q̃ ſignificātur, & nō ſignificātur. Nomina uero ſubſtātiua dicūtur ſupponere, ſed nomina adiectiua uel uerba dicuntur copulare.

Quid res minus. Poſtq̃ auctor ſuperius poſuit diuiſio nem dic bilis, hic conſequenter ponit definitionem termini dicens quòd terminus ē uox ſignificans vniuerſale vel particulare In quo definitione ponitur uox loco generis, deinde additur uſe, vel particulare, i. rem vniuerſalem vel

C particularem, ad differētiam ſincathegoreumatum, priuationum, & negationum, quæ non ſunt termini vt hic capitur terminus, nec illis conuenit ſupponere aut copulare. vnde patet quod ſigna vniuerſalia vel particularia, vt omnis, nullus, aliquis, non ſunt termini, vt hic ſumitur terminus, quia ſigna vlia, uel particularia non ſignificant rem uniuerſalem uel particularē, ſed ſignificant qm̄ uniuerſaliter, pro quanto denotant terminum cōem ſupra quem cadunt termini uniuerſaliter, i pro oīb. ſuis ſuppoſitis, vel particulariter ideſt pro aliquo.

Primo ſciendum, quòd terminorū īcomplexorum unuſquiſq. aut ſignificat ſubſtantiam aut qualitatē &c. quæ

D quidem diuiſio termini incomplexi ponitur in textu, & etiā habitur in principio prædicamentorum, ſed propter alium finem habitur ibi. & in iſto paſſu, nam in prædicamentis ponitur ad cognoſcendum numerum predicamētorum, hic autem ponitur ad cognoſcēdum numerum terminorum ſupponētium, unde ibi non diuiditur terminus incomplexus in tota ſua cōmunitate, alias membra ſimul ſumpta non cōuertērentur cum diuiſio, ſed ſolum diuiditur in terminus complexus ſignificans rem uniuerſalem, uel particularem reponibilem in prædicamento. Iſta autē

E definitio eſt hic ad duo neceſſaria. Primum eſt uidendum rem ſignificatam per terminū cuiūs naturæ prędicamentalis ſit. Secundum eſt quia poſterius dicetur, nomina ſubſtantiua ſupponunt, nomina uero adiectiua, & etiam uerba copulant & appellant. hoc autem ſciri non poteſt niſi ex parte rerum ſignificatarum per terminos, ideo iſta diuiſio ſecundario ualet ad ſciendum qui termini ſupponunt, & qui copulant.

Quid terminorum ſignificatio. Secundo ſciendum, quòd Auctor conſequenter ponit definitionem ſignificationis terminus dicens, quod ſignificatio termini eſt rei per uocem ſecundum plurimum repræſentatio. In qua definitione ponitur repręſentatio loco generis. deinde ponitur rei, ad differentiam ſignificationis dictio-

F num ſincathegoreumaticarum, quæ quidem dictiones non ſignificant res. ſed diſpoſitiones rerum, & ibi capitur res pro illo, quod poteſt aliter illorū ſubijci, uel de altero prędicari, deinde ponitur per uocem, ad differentiam ſignificationum ſcripturarum, ultimo ponitur ſecundum plurimum ad differentiam ſignificationis naturalis. & ſic patet intellectus definitionis ex qua infert Auctor in textu quod, cum omnis res ſit uniuerſalis uel particularis, oportet dictiones non ſignificantes uniuerſale, uel particulare. ſ. rē uniuerſalem, uel particularem nihil ſignificare,

care,

A eare, vt hic ſumiť, ſignificatio, & ſic nõ eſſe terminus, ut hic capitur terminus. Vnde aliter determinať hic de incõplexis & in libro Prædicabiliũ & Prędicamentorum, quia in illis determinať de incõplexis ſub rõne pdicabilis, vel ordinabilis in genere, hic aũt determinatur de ipſis in habitudine ad re quã ſignificant, ſecundum quam ipſis conuenit ſupponere, uel copulare, appellare, & reſtringere, & ampliare.

Signatio duplex, naturalis, & ad placit. Tertiò ſciendũ, ꝙ duplex eſt ſignificatio, qdã eſt naturalis, ſicut paſſiones in aĩa noſtra exiſtentes naturalr ſignificãt res quarũ sũt expreſſæ ſimilitudines & de tali nõ intelligiť hic. Alia eſt ſignificatio ad placitũ, & talis eſt duplex, qdã eſt primo & p ſe ad placitum B ſicut eſt ſignificatio plurarum vocum ſignificatiuarum ad placitum & talis ſolũm hic definitur, alia eſt placitum ſecundario, ſiue ex conſequenti, & de tali non eſt hic ad propoſitum.

Subſtantiui, & adiectiui ſignificationes. Quartò ſciendum ꝙ vt dr̃ in textu, ſignificationũ, alia eſt rei ſubſtãtjuæ, q fit per nomen ſubſtantiuũ, alia rei adiectiuæ, q fit per nomẽ adiectiuũ ſeu per verbũ. Cui⁹ diuiſionis rõ eſt, qa oĩs re ſignať aut ĩ ſe aut ĩ alia: ſi primũ, ſic eſt ſignatio ſubſtãtiua, ſi ſm, ſic eſt ſignatio adiectiua. vnde hęc diuiſio ſumitur ex pte rei ſignatæ, qa ſubſtantiuatio & adiectiuatio sũt modi rerũ, non tñ abC ſolute, ſed rerũ ſignatarum per terminos, ꝙ eſt eadem res q̃ in accidentibus ſignatur per adiectiuũ & ſubſtantiuũ, ſicut p albũ & albedinem, & tñ in vno eſt ſignatio adiectiua & in alio ſubſtãtiua. albũ n. ſignificat formã accidentalem, vt alteri inhærentem, albedo vero eã ſignat vt per ſe ſtantẽ, & non alteri inhærentem: Ex quibus patet quid eſt terminus, & quid ſit ſignificatio termini, & quomodo diuiditur ſignificatio, & quæ eſt diuiſio termini.

Argũ. Contrá prędicta arguitur primo ſic. Vnius rei eſt tantum una definitio. ſed termini eſt alia definitio, ſcilicet quod terminus eſt oratio indicans quid eſt eſſe rei, ergo hæc non eſt ſufficiens.

Secundo ſic. Contra definitionem ſignificationis, qa ſi eſſet ſufficiẽs ſequeretur quod termini vl'es nihil ſignificarent. conſequentia tenet, quia non pñt ſignificare niſi rem vl'em, ſed nulla res eſt vl'is ex pte rei, ergo termini cões nihil ſignificãt. Tertio ſic. Oĩs & nullus aliqd ſignificant ſ. quantitatem, & tñ non repræſentat rem ſm plurimum, ergo definitio non conuenit oĩ contento ſub definito. Quarto ſic. Hæc definitio non cõuenit ſignificationi paſſionum quæ ſunt in anima, nec ſignificationi ſcripturarũm, ergo non conuenit omni contento ſub definito. Quinto ſic. Si iſta definitio eſſet ſufficiens ſequeretur ꝙ termini ſecundæ intẽtionis nihil ſignificarẽt quod eſt falſum; conſequẽtia tenet, quia non ræpreſentat rem, ſed ens rationis tantum. E

Solutio Ad argumenta. Ad primum dicitur ꝙ terminus vt ſufficit in ppoſito capitur dupliciter. vno modo pro definitione quiditatiua rei, & iſto modo accipitur ab Ariſt. primo Topicorũ. vbi dr̃, quod terminus eſt oratio indicans qd eſſe rei per eſſentialia alio modo capiť terminus pro eo in quem reſoluitur ppoſitio, & iſto modo accipiť ab Ariſt. in 1. Priorũ, & a Petr. Hiſp. in 1. Tract. vbi dicit ꝙ qdam ppoſitiones categoricæ participiãt vtroq; termino, & ẽt in iſto tractatu in pſenti definitione. Ad ſm dr̃, quod negatur conſequentia, & ad probationem dicitur; quod res a parte rei ſunt vniuerſalis in potentia, ſed non ſm actum vniuerſalitatis. Ad tertiũ dicitur, quod negatur maior. & ad probationem dicitur, quod non ſignificant quantitatem proprie dictam quæ eſt res naturæ, ſed ſignificant quãtitatem metaphorice ſumptam, q non eſt res ibi accipitur. Ad quartum dicitur, quod ſoluitur ex tertio notabili. Ad quintum dicitur, ꝙ termini ſecundæ intentionis ſignificant rem habentem eſſe rationis, ſed non habentem eſſe reale, & hoc ſufficit ad hoc, quod habeant ſignificationem ad placitum, de qua eſt hic ad propoſitum. D F

Sup-

A

Suppoſitionis a ſignificatione diſcrimen per ipſarum rationes.

De oib. his q̃ ab hoc tractatu ſequũtur videtur Paulũ Venetũ, & alios ſummiſtas.

Suppoſitio eſt acceptio termini ſubſtantiui pro aliquo. Differũt autem ſuppoſitio, & ſignificatio, qa ſignificatio ſit per impoſitionẽ vocis ad ſignificandum rẽ, ſuppoſitio eſt acceptio termini iam ſignificantis rem pro aliquo, vt cũ dicitur homo currit, iſte terminus homo tenetur ſtare pro Soc. Platone, & ſic de alijs. Vnde ſignificatio prior eſt ſuppoſitione, & differunt in hoc, quia ſignificatio eſt vocis, ſuppoſitio vero eſt termini iã compoſiti ex voce, & ſignificatione, ergo ſupponere, & ſignificare non ſunt idem, ſed differũt per locum a coniugatis. Item ſignificatio eſt ſigni ad ſignatum, ſuppoſitio uero eſt ſupponentis ad ſuppoſitum, ergo ſuppoſitio non eſt ſignificatio. Copulatio eſt acceptio termini adiectiui pro aliquo.

B

Quid ſuppoſitio.

Poſtquã Auctor poſuit definitionẽ termini, & ſignificationis, & etiã definitiones eorundem, hic conſequenter definit ſuppoſitionem dicens. Suppoſitio eſt acceptio termini ſubſtantiui pro aliquo. vnde in prædicta definitione ponitur acceptio loco generis & ponitur termini ſubſtantiui ad differentiam copulationis, quæ eſt proprietas termini adiectiui, & ponitur ꝓ aliquo, ideſt ꝓ re ſignificata ad differentiam, ſuppoſitionis grammaticalis, quæ eſt relatio ſuppoſiti ad appoſitum, de qua non eſt hic ad propoſitum, & ille ablatiuus aliquo non tenetur in definitione ꝓ particulari ſuppoſito, ſed tenetur categorice pro re vel ente. vnde patet qđ definitio prædicta eſt ſufficiens & poſſet probari per cõditiones bonæ definitionis quæ ſibi conueniunt.

C

Primo ſciẽdum, quod ſuppoſitio poteſt capi dupliciter, vno modo pro ſuppoſitione reali, ſicut dicimus, quod paries ſupponit fundamentum, & de tali non eſt hic ad propoſitum. Alio modo poteſt capi, vt eſt proprietas vocis ſignificatiuæ, & talis eſt duplex, quia poteſt capi vt eſt relatio termini ſupponentis ad rem ſuppoſitam quæ ſuppoſitio eſt in termino actiue, ſicut in eo qđ ponit ſub ſe rẽ ſignificatam per ipſum, & eſt in re paſſiue, & ſic de ſuppoſitione eſt hic ad propoſitũ, alio modo poteſt capi vt eſt relatio ſuppoſiti ad oppoſitum ſicut in Grammatica nomen ſupponit verbo, & de tali non eſt hic ad propoſitum.

D

Quotuplex ſuppoſitio.

Secundo ſciendum, quod terminus ſubſtantiuus ſupponit extra poſitionem, & in propoſitione, quia ad ſuppoſitionẽ, vt hic capitur ſufficit res ſubſtãtiue ſignificata cum termino ſubſtãtiuo accepta pro illa re, qa ſuppoſitio non dicit niſi relationem termini ad rem per ipſum ſignificatam. modo terminus ſubſtantiuus extra propoſitionem poteſt accipi pro re ſignificata q ipſum & etiam in propoſitione, ideo &c. vnde ponentes adiectiuum ſupponere, vt Buritanus abutuntur ſuppoſitione, quia res adiectiua ſignificata nõ habet modum ſuppoſiti, ſed formæ alteri inhærentis.

E

Subſtantiuorũ ſuppoſitio.

Tertiò ſciendũ, ꝙ differentia eſt inter ſuppoſitionem, & ſignificationem, vt dicitur in textu, quia ſignificatio eſt proprietas vocis impoſitæ ad ſignificãdũ rem, ſed ſuppoſitio eſt proprietas termini iam rem ſignificantis. Ex quo ſequitur alia differentia, quia ſignificatio eſt ipſius vocis, ſuppoſitio eſt termini compoſiti ex voce, & ſignificatione. Item differunt, quia ſignificatio eſt relatio ſigni ad ſignatum, ſuppoſitio vero eſt relatio termini ſupponentis ad rem ſuppoſitam. vnde licet ſuppoſitio aliquid ſuper addat ſignificationi, & ſit in minus quantum ad ea in quibus reperiuntur, non tamen eſt eſſentialiter ſignificatio quia non addit ſignificationi, ſicut ſpecies, generi vel inferius ſuperiori, ſed nominat illam proprietatem

F

Differentia ſignificationis a ſuppoſitione.

tatem

A tatem a ſignificatione, minus tamen cõmunem & p̄ſupponẽtem ſignificationem ſicut dicimus quod albedo præponit ſuperficiẽ in ſuo ſubiecto. ſignificatio.n. reperitur in termino ſubſtantiuo quam adiectiuo, ſuppoſito uero ſolum reperitur in termino ſubſtantiuo.

Quid copulatio. Quarto ſciendũ, ꝙ copulatio in textu ſic definit. Copulatio eſt acceptio termini adiectiui ꝓ aliquo ĩ qua definitione ponit acceptio loco gñis. & ponitur termini adiectiui. ad drĩam ſuppoſitionis, & debet capi nõ adiectiuus pro dictione ſignificãte adiectiue rẽ q̃ p̄t prædicari p ſe in ꝓpoſitionẽ, & deinde ponitur pro aliquo. i. pro re ſignificata p
B ipſum terminum adiectiuũ ad drã ſincategoreumatum. vnde ibi non capit, copulatio vt eſt proprietas copulæ copulãtis p̄dicatum cum ſubo in propoſitione categorica vel hypothetica, ſed capit vt proprietas termino adiectiui copulãtis ſe ſuo ſubſtãtiuo. Adiectiua, ergo adiectiue tanta hñt copulare vel appellare ſolum, & nõ ſupponere, ſed adiectiua ſumpta ſubſtãtiue in neutro gñe bñ poſſunt ſupponere. vnde vle. & particulare, ſubſtantiuũ, & adiectiuum nõ æqualiter reſpiciũt terminum rõne ſuę qualitatis, qa vle, & particulare reſpiciũt terminũ rõne ſuæ qualitatis eſſentialis, q̃ ſi ſit plurib cõicabilis conſti
C tuit terminũ cõem ſeu vlem. ſi vero talis qualitas eſſẽtialis a qua nomẽ iponit nõ ſit cõicabilis plurib. tũc cõſtituit termin̄ particularẽ, vel ſingularẽ Sed. adiectiuũ, & ſubſtantiuũ reſpiciũt terminũ ratione qualitatis accidentalis, qa ſcdm, ꝙ talis terminus ſignificat rẽ ſuam per modũ per ſe ſtantis dr̄ ſubſtãtiuũ ſed ſcdm, ꝙ ſignificat rẽ ſuam per modum alteri adiacentis dr̄ adiectiuũ, & ſic vniuerſale, & particulare prius reſpiciunt terminũ ſignificatiuum ra-
Argũ. tione qualitatis eſſentiali quã ſubſtantiuum & adiectiuum.

Sed cõtra p̄dicta arguitur primo ſic. In iſta propoſitione albũ eſt aĩal, albũ ſupponit. & tñ non eſt terminus ſubſtãtiuũ, ergo male ponit ſubſtãtiuũ in de-
D finitione ſuppoſitionis. Scdo ſic. Si terminus ſubſtãtiuꝰ ſupponeret oportet, ꝙ res ſignificata per ipſum ſibi ſupponeret, ſed hoc eſt falſum, qa ait Plato, ſermo, eſt ſubus rei, & non res ſermoni ergo terminus ſubſtãtiuus non ſupponit. Tertio ſic Si definitio eſſet ſufficiens, ſequeret, ꝙ terminus ſubſtãtiuus ſupponeret extra ꝓpoſitionem, qa poſſet capi pro aliquo. ſed hoc eſt falſum, qa ſuppoſitio eſt ſubſtantiui reſpũ verbi, ꝙ apponit. Quarto ſic. Si dicta definitio eſſet ſufficiẽs ſequeret, ꝙ nullus terminus ſubſtãtiuus ſupponeret ſimpliciter aut naturał̄r conſequens eſt falſũ, vt poſtea videbit, conſequentia tenet. qa ſignũ particulare facit ſuppoſitionem̃ perſonalem, ergo per hoc, ꝙ dr̄ pro aliquo, ſignificatur. quòd omnis
E ſuppoſitio ſit perſonalis.

Quinto ſic. Copula ꝓpõnis dr̄ copulare, & tñ nõ eſt adiectiuũ, ergo copulatio male definitur, quòd eſt acceptio termini adiectiui. Nota rãſionem.

Solutio. Ad arg. Ad primum dr̄ ꝙ album p̄t capi dupliciter. Vno mõ adiectiue & ſic non conuenit ſibi ſupponere ꝓ ſe nec ſubijci p ſe ĩ ꝓpõne. Alio modo p̄t capi ſubſtãtiue in neutro gñe. & ſic ſibi conuenit ſupponere, & ſubijci p oppoſitione, & iſto mõ capit ĩ iſta propoſitione. Ad ſm dr̄, ꝙ res ſignificata p terminum p̄t dupliciter conſiderari. Vno mõ vt eſt cã cauſæ conceptionis per ſuã ſimilitudinem in aĩa noſtra & ex conſequenti cã impoſitionis uocis ſignificatiuæ, & ſic ſermo eſt ſubus rei, & non
F econuerſo. Alio mõ p̄t conſiderari res in rõne ſignificati p terminum, & ſic res ſignificat p terminum eſt ſubiecta ſermoni, & ſic ſupponit, iſto modo Logicus conſiderat res. Ad tertiũ dr̄ quod ſolutum eſt p prædicta. Ad quartũ negat conſequentia. qa illud ꝓnomẽ aliquo, nõ capit ibi particulariter ſincategoremat ce, ſed indefinite, & categorematice ſicut prius dictũ eſt. Ad quintũ d, ꝙ copula ꝓpoſitionis, & adiectiua dr̄ diuerſimode copulare, qa copula propoſitionis copulat p̄dicatũ cum

ſubiecto

A ſubiecto vel vnam propoſitionem cum alia, & ideo dicitur nota eorum quæ de altero dicuntur, & ſi ſibi conuenit copulare actiue, & non copulari, ſed adiectiua copulant ſe ratione ſui modi ſignificandi ſuis ſubſtantiuis, ideo adiectiua copulant, & copulantur. copulantur enim ratione rerum ſignificatarum per ipſa, ſed copulant per ſuum modum ſignificandi qui eſt ſignificare per modum alteri inhærentis, vel adiacentis, & ita conuenit ipſis non ſolum copulare, ſed etiam copulari.

Suppoſitionum diuiſio.

Suppoſitionũ, alia communis, alia diſcreta. Suppoſitio cõmunis eſt quę fit per terminum communẽ, vt homo, animal. Diſcreta eſt quæ fit per terminum diſcretum, vt Soc. vel per terminum communem cum pronomine demõſtratiuo primitiuę ſpeciei, vt iſte homo eſt, qui eſt terminus diſcretus. Itẽ ſuppoſitionum communium, alia naturalis, alia accidentalis. Suppoſitio naturalis eſt acceptio termini communis pro omnibus his, pro quibus aptus natus eſt participari, vt iſte terminus homo per ſe ſumptus ſupponit pro omnibus hominibus tam qui ſunt, quã qui erunt, & qui fecerunt. Accidentalis ſuppoſitio eſt acceptio termini cõmunis pro omnibus pro quibus exigit ſuum adiũctiuum, vt homo currit, iſte terminus hõ ſupponit pro omnib. hominib. præſentib. Et cum dicitur, homo fuit, vel homo cucurrit, ſupponit pro præteritis. Et cum dicitur, homo erit, vel homo curret ſupponit pro futuris. Et ſic habent diuerſas ſuppoſitiones ſecundum diuerſitatem eorum, quæ ei adiunguntur.

B

C

Poſtquam Auctor poſuit definitionem ſuppoſitionis, & differentiam inter ſuppoſitionem, & ſignificationem, ac etiam definitionem copulationis, hic conſequenter ponit diuiſionem ſuppoſitionis dicens, quod ſuppoſitionum, alia eſt communis, alia eſt diſcreta. Suppoſitio communis eſt illa quæ fit terminum communem, ſicut homo habet ſuppoſitionem cõem. Sed ſuppoſitio diſcreta eſt illa quæ fit per terminum diſcretum, vel per terminum cõmunem cum pronomine demonſtratiuo. primitiuo ſicut iſte homo, vel Soc. dr̃ habere ſuppoſitionem diſcretam. Cuius diuiſionis ratio eſt, quia omnis ſuppoſitio eſt acceptio termini ſubſtãtiui pro aliquo, vel ergo pro ſingulari ſuppoſitio, vel non. ſi primum, ſic eſt ſuppoſitio diſcreta. ſi ſecundum, ſic eſt ſuppoſitio communis.

D De cõi ad diſcreta ſuppoſitione.

E

Primo ſciendum, ꝙ ſuppoſitio communis ſic diuiditur quod ſuppoſitionum communium, alia eſt naturalis, alia accidentalis. Cuius ratio eſt, quia ſuppoſitio communis, eſt acceptio termini ſubſtantiui communis, vel ergo per ſe ſumpti, aut cum addito. ſi primum, ſic eſt ſuppoſitio naturalis. ſi ſecundũ, ſic eſt ſuppoſitio accidentalis.

Cõmunis ſuppoſitionis diuiſio.

Secundo ſciendum, quod q̃a ſuppoſitio naturalis conuenit termino per ſe ſumpto, i. ſine additio, ideo duplici de cauſa poteſt dici naturalis. Primo eſt, quia talis ſuppoſitio conuenit termino non ratione extrinſeci alicuius, ſibi additi, ideo terminus ex ſua natura illam ſuppoſitionem habet. Alia eſt cauſa, quia talis ſuppoſitio conuenit termino ratione ſuæ formę. q̃ dr̃ natura termini, iõ conuenienter dr̃ naturalis. Sed ſuppoſitio dr̃ accidentalis, quia conuenit non rõne alicuius extrinſeci ſibi adiuncti, & non dr̃ accidentalis, q̃a accidentaliter conuenit termino. cum ſit quędam proprietas eius, vnde adiectiua non dñr naturaliter copulare, ſeu appellare ſicut termini ſubſtantiui non dicuntur naturaliter ſupponere, eo quod adiectiua ſignificant formam ſuam, vt in alio, ideo adiectiua ſemper inſunt alteri explicite, vel implicite.

Cur dicat materialis, & accidentalis ſuppoſitio.

F

Tertio

A De naturali ſuppoſitione. Tertio ſciẽdũ, q ſuppoſitis naturalis eſt acceptio termini cõis, p oib. alijs à qb. ſua forma nata eſt participari, vt hõ p ſe ſũptus ſupponit p oib. q ſũt, fuerũt, & q erũt. In qua definitione ponit acceptio loco gñis, & ponit terminis cõis, ad drĩa diſcretæ ſuppoſitionis, reliquæ vero particulæ ponũtur ad drĩa ſuppoſitionis accidẽtalis. vna forma termini i ppoſitio dr natura cõis cõicabilis multis ſignificata p terminũ cõem, quæ quantũ eſt de ſe poteſt accipi pro præſentibus præteritis, & futuris a qua ut dictum eſt ſuppoſitio dr naturalis, & ſempe conuenit termino extra propoſitionem, & ſine quacunque addito, & ſic dicta definitio eſt ſufficiens.

B De accidentali ſuppoſitione. Quarto ſciendũ, q ſuppoſitio accidẽtalis eſt acceptio termini cõis p oib. illis p qu b. exig t adiunctũ, ut hõ eſt. hõ tñ ſupponit p pſentib. rõne illius verbi eſt, pſentis tpis, q ſibi adiũgit ſimiliter hõ alb. hõ tñ ſupponit p hoib. albis. unde in definitione capit acceptio loco gñis, & termini cõis ponit ad drĩa ſuppoſitionis diſcretæ, & reſiduũ ponit ad drĩa ſuppſitionis naturalis. Nõ eſt aũt ponẽda ſuppoſitio materialis, quia ſuppoſitio eſt termi i iã ſignificãtis rẽ, ergo ſolũ cõuenit termino ſignificatiuæ ſũpto, & non materialiter. Itẽ dictũ eſt, q ſuppoſitio eſt termini iã conſtituti ex uoce, & nõ ſignificat one ergo nõ conuenit dictioni materialiter ſũptę.

C Argũ- Cõtrã pdicta arguitur primo ſic. Suppoſitio eſt actus ſed actus & operationes ſũt ſingulariũ, & ſuppoſitorũ, vult Ariſt. i pœmio Metaphy. ergo nulla ẽ ſuppoſitio cõis. ſecundo ſic. Suppoſitio ſequitur ſignificationẽ termini, q eſt ad placitũ, ergo ois ſuppoſitio ẽ ad placitum, & per cõſequẽs nulla eſt naturalis. Tertio ſic. Si eſſet aliqua ſuppoſitio naturalis cõuenire termino ſm ſe ſũpto ſed hoc nõ poteſſe, quia ſuppoſitio ẽ relatio ſupponẽs ad ſuppoſitũ ergo non cõuenit termino p ſe ſũpto, ſed cũ ſuppoſito. Quarto ſic. ſuppoſitio accidẽtalis eſt ſuppoſitio p accidẽs, ergo non debet dici ſuppoſitio. Quinto ſic. In iſtis propoſitionib. amo eſt verbum, amo eſt dictio triſyllaba, ſubiecta ſupponunt, & non niſi materialiter, ergo eſt ponenda ſuppoſitio malis ut poſuit Buridanus.

Ca. 1. & in. 2 de aĩa ĩ plu riſq; lo- cis.

D Solutio Ad argumẽta. Ad primũ dr, q actus pt capi dupliciter. Vno mõ p actu illo q dr, operatio, & ſic capit in illa auctoritate, Ariſt. ſed illo mõ ppoſitio nõ dr actus. Alio modo capiat actus p forma rei, ſiue ſit ſubalis, ſiue accidẽtalis. & ſic ſuppoſitio dr actus, cũ ſit forma qdã accidẽtalis termini ſubſtãtiui. Ad ſm negatur cõſequẽtia, qa ſuppoſitio diſtinguit a ſignificatione, vt prius dictũ eſt. Ad tertiũ dr, q ſuppoſitio de qua hic ad ppoſitũ eſt relatio termini ſupponẽtis ad rẽ ſuppoſitã, iõ nulla ſuppoſitio cõuenit termino ſine additione rei p qua ſupponit, ſed aliqua ſibi bñ cõuenit ſine additione alicui⁹ rei extrinſecæ. Ad quartum dr, q ſolutũ eſt ex pdictis. Ad quintũ dr, q vt pri⁹ dictũ eſt, duplex ẽ ſignat, de qua ſolũ eſt ad ppoſitum, & tali ſuppoſitione, pdicta ſubiecta illarũ ppoſitionũ nõ ſupponũt, alia ẽ ſuppoſitio quę eſt relatio ſuppoſiti ad oppoſitum, quæ dicitur Grammaticalis, & illo modo ſubiectarum propoſitionũ bene ſupponunt, quia hoc modo non eſt aliud q̃ reddere ſuppoſitum verbo.

E

Accidentalium ſuppoſitionum notitia.

F Suppoſitio accidẽtaliq. Accidentalium ſuppoſitionum alia ſimplex, alia pſonalis, Suppoſitio accidentalis ſimplex, eſt acceptio termini cõis pro re vniuerſali ſignificata per ipſum terminũ, vt cũ dicitur, homo eſt ſpecialis. aĩal eſt genus. Ibi eſt terminus homo ſupponit pro hoĩe i cõi, & nõ pro aliquo inferiori, & iſte terminus aĩal ſupponit pro aĩali i cõi, & nõ pro aliquo iferiori. Et ſimiliter ẽẽ dicẽdum eſt de quolibet termino cõis, vt riſibile ẽ ppriũ, rationale ẽ drĩa, album eſt accidens. Itẽ ſuppoſitionũ ſimplicium, alia eſt termini

A mini cõmunis in ſubiecto poſiti, ut homo eſt ſpecies ibi iſte terminus hõ ſimplicem hẽt ſuppoſitionem, quia ſolũ ſupponit ꝓ natura ſpeciei. Alia eſt terminus communis poſiti in p̃dicato ꝓpoſitionis affirmatiuæ, vt oĩs hõ eſt aĩal. ibi iſte terminus animal in prędicato poſitus ſimplicem hẽt ſuppoſitionem, quia ſolũ ſupponit ꝓ natura generis. Alia eſt termini communis poſiti poſt dictionẽ exceptiuã, vt oẽ animal præter hominem eſt irrõnale. ibi iſte terminus hominẽ ſimplicẽ hẽt ſuppoſitionem, quia

B non licet fieri deſcenſũ ſub ipſo. Vnde non ſequitur, omne animal pręter hoĩem eſt irrõnale, ergo oẽ aĩal p̃ter hũc hoĩem eſt irrõnale, ex quo ibi ẽ fallacia figuræ dictionis procedẽdo à ſuppoſitione ſimplici ad pſonalẽ. Similiter hic, hõ eſt ſpẽ, ergo aliquis hõ eſt ſpẽs. & ſilr hic, oĩs homo eſt aĩal, ergo oĩs hõ eſt hoc aĩal. In oĩbus n. iſtis, & ſimilibus fit proceſſus à ſuppoſitione ſimplici ad ſuppoſitionem perſonalem. Quod autem terminus in prædicato poſitus ſimplicem hẽat ſuppoſitionẽ patet, quia

C cum dicitur, oĩum oppoſitorũ eadẽ eſt diſciplina, niſi ille terminus diſciplina ſimplicem hẽret ſuppoſitionem ſic fieret diſcenſus ſub ipſo, & eſſe falſã. nulla n. particularis diſciplina eſt, omnium contrariorum. medicina enim non eſt omnium cõtrariorum, ſed ſolum ſani, & ægri. Grammatica enim non eſt omniũ contrariorum, ſed ſolum congrui, & incongrui Logica veri, & falſi, & ſic de alijs.

Suppoſitio perſonalis. Perſonalis aũt ſuppoſitio eſt acceptio termini cõis ꝓ ſuis inferiorib. vt cũ dicitur, hõ currit, iſte termin⁹ hõ ſuppõnit ꝓ ſuis iſferiorib.

D Itẽ perſonaliũ ſuppoſitionũ alia eſt determinata, alia confuſa. Determinata ſuppoſitio, eſt acceptio termini cõis indefinite ſumpti, vel cum ſigno particulari determinata, vt hõ currit, vel aliquis hõ currit. Et dicitur utraque illarum determinata, quia licet in vtraque iſtarum iſte terminus homo ſupponat ꝓ oĩ hoĩe, tã currẽte, q̃ non currente, in ꝓ vno ſolo hoĩe currẽte, vera dicit, & quia aliud eſt ſupponere, & aliud eſt locutionẽ eſſe verã pro aliquo vel falſam, igitur in prædictis, vt dictũ eſt iſte terminus homo ſupponit pro omni homine tam currente, quã non currente, licet reddat locutionem veram procurrente ſolũ. Quòd autẽ in vtraque iſtarum ſit determinata ſuppoſitio patet, quia cum dicitur, animal eſt Socrates vel animal eſt Plato, & ſic de aliis, ergo animal eſt omnis homo, ibi eſt fallacia figuræ dictionis a pluribus determinatis, ad unam determinatam. Et ideo. Iſte terminus animal indefinitè, poſitus habet determinatam ſuppoſitionem, & ſimiliter cum ſigno particulari. B

E

Poſtquam Auctor poſuit definitionem accidentali, ſuppoſitionis, hic cõſequenter ponit diuiſionẽ, eius dicens, quod ſuppoſitionum accidentalium, alia eſt ſimplex, alia eſt perſonalis. Cuius rõ eſt, quia omnis ſuppoſitio accidentalis eſt acceptio termini cõmunis cũ adiuncto, vel ergo talis terminus tenetur ꝓ re uniuerſali, vel particulari ſi primũ, ſic eſt ſuppoſitio ſimplex. ſi ſecũdum, ſic eſt ſuppoſitio perſonalis. Vnde quotieſcunq; terminus communis ponitur cum verbo vel adiectiuo ipſum reſtringente, vel ampliante, habet ſuppoſitionem accidentalem, vt cum dicitur, homo albus currit, homo.

Suppoſitionis accidentalis ſimplicẽ & perſonalem diuiſio.

De ſuppoſitione perſonalis.

A mo ſupponit pro hominib. albis, & in perpetuo ſunt, & non ſingulariũ q̃ corruptibilia ſunt, oportet ut accipiamus ſubiecta ipſarum ſimpliciter, vt dicẽdo argumẽtatio eſt ſubum totius Logicę, & ſic de alijs. Nec valet argumentum de nulla argumentatione non eſt ſcientia, immo ibi committitur fallacia figura dictionis. D

Simplicis ſuppoſitionis ſpecies.

Scd̃o ſciẽdũ quod vt habet in textu ſuppoſitio ſimplex repetitur triplex, q̃dam eſt termini cõis poſiti a parte ſubiecti, vt homo eſt ſpecies, aial eſt genus ille terminus homo ſimplicẽ habet ſuppoſitionem, & etiam aial. alia eſt termini cõis poſiti ĩ prædicato ꝓpoſitionis affirmatiuæ, vt homo eſt animal, habet ſuppſitionẽ ſimplicem. alia eſt termini communis poſiti poſt dictionem exceptiuã, vt oẽ aial præter hominem ẽ irrationale. ille terminus hoĩem, ſupponit ſimpliciter, ideo nõ ſequitur, oẽ animal præter hoiem eſt irrationale, ergo oẽ aial præter hũc hoiem eſt irrationale, quia arguitur a ſimplici ſuppoſitione ad perſonalẽ ex parte illius accuſatiui hunc hoiem. Quod aũt terminus in p̃dicato propoſitionis affirmatiuę poſitis ſimpliciter ſupponat ſic probatur quia ſm Ariſt. hæc vera, oĩum oppoſitorũ eadem eſt diſciplina, quæ tñ non eſſe vera, niſi p̃dicatum ſupponeretur ſimpliciter pro diſciplina in cõi, q̃a nulla particularis diſciplina eſt omnium oppoſitorum eadẽ, ſed medicina eſt ſani, & ægri, Logica veri, & falſi, Grãmatica cõgrui, & incongrui, & ſic de alijs ergo terminus cõis in prædicato propoſitionis affirmatiuæ poſitus ſimplicẽ habet ſuppoſitionem; & per hoc nõ ſequitur, oĩs homo eſt aial. ergo oĩs homo eſt hoc animal. Suppoſitio autem ſimplex poteſt diſtingui, quia quædam eſt per priuationem ſignificatiua ſuppoſitis, vt in ꝓpoſitionib. q̃ ſunt ſimplicis naturæ, ut hic hõ eſt ſpẽs. Alia eſt quæ nulla ſuppoſita excludit omnino, ſed excludit ſuppoſita determinata, vt quando terminus communis ſupponit pro natura inclinata ad materiam, & ſuppoſita, ut homo eſt animal. homo E

In poſt prædic. c. 2. & 1 12. prior collig. in multis locis.

F

iſta, homo currit, ſupponit præſentib. tñ. Suppoſitio aũt ſimplex eſt acceptio termini cõis ſumpti ꝓ re vñi ſignificata per ipſũ. Sed ſuppoſitio perſonalis eſt acceptio termini cõis ſumpti ꝓ re particulari ſiue ꝓ ſuppoſitis Terminus. n. cõis põt habere duo ſignificata, ꝙ unũ eſt primarium, & adæquatũ, & illud eſt natura cõis, ſicut hõ ſignat naturã humanam, aliud eſt ſecundarium, & aliud eſt particulare participans naturam communem, ſicut homo ſignificat Soc. & Platonem, qui participant naturam eius.

De ſuppoſitione ſimplici.

Primo ſciendũ, ꝙ ſuppoſitio ſimplex B eſt acceptio termini cõis per re vñi ſignificata per ipſũ, ſicut hic hõ eſt ſpẽs, aial eſt genus. ſubiectum ſupponit ſimpliciter vnde in hac definitione acceptio ponitur loco gñis, & terminus cõmunis, ac dñiam ſuppoſitionis diſcrete, & ultimo ponitur pro re vniuerſali ſignificata per ipſum ad dñiam ſuppoſitionis perſonalis, & etiã naturalis. Et talis ſuppoſitio dr̃ ſimplex, quia conuenit termino ratione naturæ cõis quæ ſimplex, & ita dr̃ ſimplex, nõ ut ſimplex opponitur complexo, ſed vt opponit poſitioni perſonali. Terminus. n. cõmunis põt habere diuerſas ſuppoſitiones ſm diuerſa eſſe naturę cõis quę ha C bet eſſe in ſe; & in particularib. vnde terminus ſic ſupponit ſimpliciter, q̃a ſibi repugnat teneri pro inferiorib. ſicut in exemplis datis. Et tales ꝓpoſitiones ſunt quantum ad modum enunciandi ſingulares, quia terminus cõis tenetur in ipſis pro vnica natura, & nõ põt fieri deſcenſus, ideo tales propoſitiones dñr ſingulares. Et ad habendum cõtradictionem in talib. non oportet habere eam per oppoſitionem ſigni, ſed præponẽdo ſimplicẽ negationem, vt dicẽdo, homo eſt ſpẽs, non homo eſt ſpẽs Hec aũt ſuppoſitio ſimplex maxime vtilis eſt, & neceſſaria, quia nullã ſciẽtiã perfecte capere poſſum⁹, niſi vtamur ſimplici ſuppoſitione terminorum quia, cũ quælibet ſcientia ſit uniuerſaliũ, q̃

A mo eſt digniſſima creaturarũ. Vñ iſtius propõnis, tñ hõ eſt aïal, ſubm ſupponit ſimpliciter, & prędicatum confuſe, ſiue diſtributiua virtute negationis clauſę in illa dictione excluſiua tñ. Et propter hoc ſequitur ab excluſiua indefinitæ ad ſuam vniuerſalem determinis tranſpoſitis, vt tantum hõ eſt animal, ergo omne animal eſt homo.

De ſuppoſitione perſonali.

Tertio ſciẽdum, q̈ propoſitio perſonalis eſt acceptio termini cõis pro inferiorib. Vt dicendo, homo currit homo, ibi ſupponit perſonaliter ꝓ Soc. vel ꝓ alio. In qua definitione ponitur acceptio loco gñis, & ponitur termini cõis, ad drĩã ſuppoſitionis diſcretę, & poni B tur conſequẽter pro ſuis inferiorib ad drĩa ſuppoſitionis ſimplicis, vnde ſuppoſitio perſonalis cõuenit termino cõi rõne adiuncti determinantis ipſum ad ſtãdum pro ſuis inferiorib. & hoc põt fieri dupliciter. Vno modo, q̈ tale adiũctũ ponatur a parte ante, ſicut eſt in ſignis vlibus, & particularib. ſicut dicẽdo oĩs hõ eſt aïal, vel aliquis homo eſt aïal, hõ in vtraque rõne ſigni ſupponit perſonaliter pro ſuis inferioribus. Alio modo poteſt fieri, qñ tale adiũctũ ponitur a parte poſt, ſicut in prædicatis accidẽtalib. vt homo eſt alb. Vnde prædicatorũ quædã ſunt quæ eſſentialiter C ſubiecto conueniunt, & reſpectu taliũ poteſt eſſe ſuppoſitio ſimplex, vel etiã perſonalis, dum tñ ponatur ſignum a parte ante, ſicut dicendo, homo eſt animal. alia ſunt prædicata accidentalia, & hæc ſunt duplicia, quædam ſunt realia quæ ſignificat naturam realem, & reſpectu talium eſt ſuppoſitio perſonalis, quia talia prædicata non cõueniũt naturæ vniuerſali, niſi ratione ſuorum indiuiduorum, alia vero ſunt quæ tm̃ ſignificant ens rationis, & reſpectu talium eſt ſuppoſitio ſimplex, vt homo eſt ſpecies animal eſt genus.

Perſonalis ſuppoſitionis ſpecies. Arg.

Quarto ſciẽdum, q̈ ſuppoſitionum perſonalium, alia eſt confuſa, alia determinata. Et huius diuiſionis rõ eſt, quia in omni ſuppoſitione perſonali terminus cõis tenetur vniuerſaliter ꝓ D oĩbus ſuis inferioribus aut non. ſi primum ſic ſuppoſitio confuſa, ſi ſm. ſic eſt determinata, vnde ſuppoſitio determinata eſt illa quã habet terminus cõis indefinite uel particulariter ſumptus, vt hõ currit, vel aliquis hõ currit, iſte terminus hõ in vtraq. iſtarũ ſupponit determinate & licet ſupponat ꝓ oĩ homine, tñ locutio eſt vera nõ ſolo homine currente. Aliud.n. eſt ſupponere, & aliud reddere locutionem veram pro aliquo, vnde q̈ talis ſuppoſitio ſit determinata probat Auctor in textu, quia cum dicit animal eſt Plato, animal eſt Socra. & de alijs; ergo animal eſt, oĩs homo, committitur fallacia figuræ dictionis procedendo a pluribus E ſuppoſitionib. determinatis in antecedente ad vnam determinatã in conſequente, & ita patet quòd terminus indefinite ſumptus ſupponit determinate, dicitur autem ſuppoſitio determinata; quia ad veritatem propoſitionis, in qua terminus ſic ſupponit, ſufficit veritas ꝓ vno determinato ſuppoſito, q̈a dato, q̈d ſupponat pro oĩb. ſuis inferiorib. ſi tñ prædicatũ cõpetat ſibi ꝓ vnico determinato ſuppoſito, dicitur propoſitio vera ſicut ſatis dictum eſt.

Argũ.

Cõtra pdicta arguit primo ſic. Non eſt ponenda ſuppoſitio compoſita, vt notum eſt; ergo non eſt ponẽda ſuppoſitio ſimplex. Conſequentia tenet, quia F ſi vnum oppoſitorũ eſt in natura ita & reliquum. Secundo ſic. Si poneretur ſuppoſitio ſimplex, maxime eſſet in iſtis propoſitionibus hõ eſt ſpẽs, aïal eſt genus, ſed iſtæ ꝓpoſitiones ſunt ſingulares, ergo ſubiecta eorũ ſupponunt diſcrete. Tertio ſic: Terminus ſingularis ſupponit pſonaliter, & tamen definitio ſuppoſitionis perſonalis non ſibi competit, ergo eſt inſufficiens. Maior probatur, q̈a terminus ſingularis ſupponit pro vna ſola re q̃ dicitur perſona, mõ ſuppoſitio dr perſonalis a perſona. Quarto ſic. Si definitio ſuppoſitionis perſonalis eſſet bona: ſequeretur, q̈ in accidentib. non eſſet ſuppoſitio perſonalis conſequẽs eſt falſum, et patet

con-

A conſequentia, quia accidentia non ſunt perſonæ, cum perſona ſit indiuiduum ſubſtantiæ. Quinto ſic. Omnis ſuppoſitio fit ſecundum determinatam ſpeciē ſuppoſitionis, ergo omnis ſuppoſitio eſt determinata.

Solutio Ad argumenta. Ad primum dicitur, quod hic non capitur ſuppoſitio ſimplex, vt diſtinguitur contra complexū, dictum eſt.n. quod complexa non ſupponunt, ſed dicitur ſimplex eo, quod terminus ſupponit pro natura ſimplici in ſe, & abſolute conſiderata, vt dictum eſt. Ad ſcd'm dicitur, quod iſte, homo eſt ſpecies, animal eſt genus, ſūt ſingulares quo ad modum, non tamē ſunt ſingulares quo ad rem vt dictum eſt. Ad tertium dicitur, quod terminus B communis in ſuppoſitione perſonali ſupponit pro vna re, non tñ ſicut terminus ſingularis, nec etiā ſicut terminus ſupponit pro vna re in ſimplici ſuppoſitione, ſed ſupponit pro vna re ſecundū habitudinē quam habet ad ſuppoſita, ſicut in iſta homo currit, hō ſupponit pro illa re, quæ eſt hō, non tñ in ſe, & abſolute, ſed ſecundū inclinationem ad ſuppoſita. Ad quartū dicitur, quod perſona capitur dupliciter. Vno modo proprie, vt definitur a Boethio, quod perſona eſt naturæ intellectualis indiuidua ſubſtantia, & ſic indiuidua naturę humanæ propriè dicuntur perſonæ. Alio modo capitur perſona large C pro quocunq; inferiori in ordine ad ſuperi⁹, ſiue tale ſit ſubſtātia, ſiue accidēs, & hoc modo capitur perſona in propoſito. Ad quintum dicitur, quod omnis ſuppoſitio eſt ſecundū aliquā ſpeciem determinatā ſuppoſitionis. Dicitur vltra quod nō vocatur hic determinata eo, quod ſit ſecundum determinatam ſpeciem ſuppoſitionis, ſed quia reddit locutionem veram pro vno determinato ſuppoſito, vt dictum eſt.

Nota reſponſionem.

Suppoſitio confuſa quid ſit.

Suppoſitio confuſa eſt acceptio termini cōis ꝑ plurib. mediante ſigno vniuerſali, cum dicitur, oīs hō eſt animal. ibi iſte terminus homo ſupponit pro plurib. mediāte ſigno vniuerſali, quia ſupponit ꝑ quolibet ſuo ſuppoſito. Item confuſarū ſuppoſitionum, alia eſt cōfuſa neceſſitate ſigni, vel modi, & alia neceſſitate rei, vt cum dicitur, omnis homo eſt animal. ibi eſt terminus homo mediante ſigno vniuerſali confunditur ſiue diſtribuitur pro quolibet ſuppoſito, & iſte termin⁹ aīal à parte prædicati poſitus confunditur neceſſitate rei, & cum vnuſquiſq; homo ſuam hēat eſſentiam, ideo hoc verbum eſt, neceſſitate rei tenetur pro tot eſſentijs, ꝑ E quot hominib. tenetur iſte terminus hō & cum vnicuiq; homini inſit ſua aīalitas, ideo iſte terminus animal neceſſitate rei tenetur pro tot animalibus pro quot hominib. iſte terminus homo, & pro quot eſſentijs hoc verbum eſt. Vnde iſte terminus homo debet ſupponere confuſe mobiliter, & diſtributiue, ſed confuſe, & diſtributiue tenetur, quia tenetur pro omni hoīe, mobiliter vero, quia licet fieri deſcenſum ſub eo pro quolibet ſuo ſuppoſito, vt omnis homo eſt animal, ergo Soc. eſt animal, ſed iſte terminus animal dicitur confundi immobiliter, quia non licet fieri deſcenſum ſub eo, vt oīs homo eſt aīal, ergo oīs hō ē hoc animal. F ibi.n. fit proceſſus a ſimplici ſuppoſitione ad perſonalē, ſicut hic, hō eſt digniſſima creaturarum, ergo hic homo vel aliquis homo, vel roſa eſt pulcherrimus florum, ergo aliqua roſa. Sed differunt in hoc, quia in iſtis eſt ſimplex ſuppoſitio ex parte ſubiecti, ī illa vero ex parte prædicati, licet videatur oppoſitum eſſe, quod ſuperius dictū eſt, qd in hac propoſitione oīs hō eſt

Terminus homo quō ſupponat.

A animal, iſte terminus animal in prędicato poſitus ſimplicē hēt ſuppoſitionem, cū prius dicitur, ꝙ hēt confuſam. Ad hoc dđm eſt, ſecundum quoſdam ꝙ quia genus prędicat de pluribus differentibus ſpecie, iſte terminus animal, quando tenetur pro ipſo in cōmuni, quod eſt genus ſic habet ſimplicem ſuppoſitionem, ſecūdū aūt, qđ ipſa natura cōis ipſi⁹ generis multiplicat per ſuppoſita hoīs, ſic dicitur hēre cōfuſā ſuppōnē nō mobiliter, ſed īmobiliter. Suppoſitio aūt cōfuſa immobiliter pōt dare cū ſimplici incidere non ſcđm idem, ſed ſcđm diuerſa, vt dictum eſt, Vnde ſecundum hoc dicendū eſt, quod ſuppo-

B ſitio confuſa mobiliter non pt̄ ſimul eſſe cum ſimplici, nec ſecundum idem, nec ſecūdum diuerſa, vt dictum ē, ſed credo impoſſibile eſſe terminū cōem in pđicato poſitū hēre ſuppoſitionē ſimplicē, et cōfundi mobiliter, uel immobiliter ſigno vniuerſali exiſtente in ſubiecto affirmatiue, ut oīs homo ē animal, & ſic de alijs conſimilibus quia vt vult Porphyri⁹, omne quod prędicatur de aliquo, aut eſt maius eo, aut eſt æquale ei, de quo prædicatur, & intendit de prædi-

C catione per ſe, ſed in hac propoſitione, omnis homo eſt animal, eſt prædicatio per ſe, & non prædicatur æquale, ergo maius, non accidētale, ergo ſubſtāle vel eſſentiale ergo genus vel differētia, non differentia, ergo genus eſt, ſed natura generis multiplicata mobiliter, vel immobiliter, non eſt genus, ergo cum dicitur omnis homo eſt animal, cum ibi prædicatur genus, non eſſet poſſibile terminum communē multiplicari mobiliter, vel immobiliter, q̄ ſignificat natu-

ram generis, quæ iam actu non eſſet genus ſicut ſi homo confunderet mobiliter vel immobiliter, iā non eſſet ſpēs. Itē hoc idē videtur per Ariſ. in 1. Top. dicētem, ꝙ oē, illud ꝙ de alio pđicatur, aut prædicatur conuerſim eo, aut non, ſi conuerſim eſt definitio, vel propriū, ſi aūt nō cōuerſim pđicatur de re, aut cadit in definitionē rei, aut non. ſi non, tunc eſt accidēs, ſi cadit in definitionē rei, aut eſt genus, aut differentia, nō differētia, ergo genus. Et intendit Ariſt. qđ ibi ſit directa pđicatio, & ſpēs ſubijciatur ſecundum ſe, vel multiplicetur, ſed in hac ꝓpoſitione homo eſt animal, eſt directa prædicatio, & ſubijcitur homo, et nō ęquale prædicetur, neq; accidens, ergo E genus. Quare non eſt poſſibile terminū cōmunem in prædicato poſitū cōfundi mobiliter, vel immobiliter. Item totū vl'e, quod eſt genus, & totum in quantitate ex oppoſito ſe hēnt. Sed totum in quantitate eſt duplex, quoddā.n. eſt totum in quātitate completum, ubicunq; confunditur terminus communis mobiliter, ut omnis homo eſt animal aliud eſt totum in quātitate, incōpletū, & diminutū, vt vbicunq; cōfundit terminus cōis immobiliter, & multiplicat terminus cōis ſimpliciter, ergo, ſi impoſſibile eſt totū in quantitate eſſe ge- F nus inquātū hmōi, nō erit poſſibile terminū cōem ī pđicato poſitū, confundi mobiliter, vel immobiliter vt dicebat. Itē cōparatio illa, ſecundū q̄ inferiora reducūtur ad ſuperiora, oppoſita eſt cōparationi ſecundū quam ſuperiora reducuntur ad ſua inferiora; ſed ſecundum primam ſumitur cōe in ratione cōmunis, ſed ſecundum ſecundam

dam

A dã ſumitur cõe multiplicatum ſiue confuſum. Cum ergo terminus communis, vt ſic ſit in ratione generis, non eſt poſſibile ipſum multiplicari inquantum hmõi. & hæc quatuor argumenta ſunt concedenda Cauſa autem pp quam mouebantur iſti, qui fuerunt hmõi opin. facilis eſt ad ſoluẽdum, quæ tantum eſt vna quia cum dicitur, omnis hõ eſt animal cum vnicuique homini reſpondeat ſua animalitas, ſiue ſua eſſentia (cum nõ poſſit eſſe homo quin ſit animal) ideo ipſi dixerunt quod iſte terminus
B animal tenetur pro tot animalib. pro quot hominibus homo. Quod autem in illo argumento nulla ſit cauſa apparentiæ, patet quia cum dicitur, omnis homo eſt albus neceſſe eſt quod tot animalitates intelligantur in ſubiecto, quot ſunt homines in quibus tenetur homo. Vnde nihil eſt dicere qđ habeat illas animalitates a prædicato, cum ibi prædicatur album, vnde dicendum quòd homo Logicę loquendo non naturaliter ex rationali, & animali componitur, ideo de ſe habet illarum animalitatũ mul
C tiplicationem, unde, cum dico ſic, omnis homo eſt albus, nullo modo habet illas animalitates a prædicato, cum ibi prædicetur albus, vt dictum eſt, ſic autem eſt in propoſito, cum ibi prædicetur genus de ſpecie, vt omnis homo eſt aĩal. In hac enim propoſitione ſubijcitur homo, in quo intelligitur multitudo illarum animalitatum & prædicatur hic genus animal qđ nullo modo confunditur mobiliter, vel immobiliter, ſed ſtat ibi ꝓ natura, ſiue pro eſſentia ipſius generis communis prędicabilis de pluribus, vnde animal prædicatur

& intelligitur in ſubiecto, ſicut hic D
omne animal rationale eſt animal. Similiter dico, quòd hoc verbum eſt non confunditur mobiliter, vel immobiliter, quia quòd animal eſſet, vel exiſteret in hoc homine, hoc habet ſubiectum de ſe antequam in propoſitione ſubijciatur prædicato eſſentiali, vel accidentali. Et propter hoc deſtruimus quandam diuiſionem factam, ſcilicet confuſarum ſuppoſitionum, alia eſt confuſa neceſſitate rei, alia eſt confuſa neceſſitate modi ſiue ſigni. Dicimus enim qđ omnis confuſio fit neceſſitate ſi- E
gni, vel modi, vt cum dicitur omne animal rationale eſt animal, iſte terminus animal in ſubiecto poſitus tenetur neceſſitate ſigni pro omni animali quod eſt homo. Similiter hic omnis homo eſt animal, iſte terminus homo tenetur pro omni homine, & non ſolum pro homine, ſed etiam pro omni animali, quod eſt homo, & ideo intelligũtur tot animalitates quo humanitates naturaliter loquendo, quia eadem eſt humanitas in quolibet indiuiduo hominis ſe- F
cundum viam *Logicorum*, non tamen ſecundum viam naturæ, ſic homo in communi idem eſt, vnde quòd ſit hæc animalitas vel illa hoc eſt ratione materiæ In via. n. naturæ humanitas mea differt ab humanitate tua per ſe, & anima mea, per quam cauſatur humanitas mea in me, alia eſt ab anima tua, per quam cauſatur humanitas tua in te. Et propter hoc ſignũ confundit hominem non tamen confundit animal in communi, ſed animal contractum ad hominem per ſuas differentias, vnde ſequitur quòd omnis confuſio fit

A neceſſitate ſigni, vel modi, et hęc tantum de ſuppoſitionibus quantum ad terminos abſolutos.

Quid ſuppoſitio confuſa.

Poſtquam Auctor definiuit ſuppoſitionem determinatam, hic conſequenter definit ſuppoſitionem confuſam dicens quod ſuppoſitio confuſa eſt acceptio termini cōis pro oībus ſuis inferioribus mediante ſigno uniuerſalis in qua definitione ponitur acceptio loco gñis, & termini cōis, ad drīam ſuppoſitionis diſcretæ; & pro oibus ſuis inferioribus, ad drīam ſuppoſitionis naturalis ſimplicis determinatæ, & mediante ſigno vniuerſalis, ad drīam ſuppoſitionis confuſæ, quę fit per negationē, de qua non eſt hic ad propoſitum.

B

Signorū vniuerſaliū affirmatiuorū ac negatiuorū iudiciū.

Primo ſciendum, quod non eſt ſimile de ſigno vniuerſali affirmatiuo & negatiuo, quia negatio quicquid poſt ſe inuenit totum deſtruit, & ſic eius oppoſitum ponit ideo ſignum vniuerſale negatiuum inquantum eſt ſignum vniuerſale deſtribuit terminum cōem cuius eſt determinatio immediate, ſed inquantum eſt negatiuum deſtribuit terminum cōem poſitum in prędicato Sed ſignum vniuerſale affirmatiuum diſtribuit ſolum terminum cōem cuius eſt immediata determinatio. unde quædam ſunt quę per ſe confundunt terminum ſiue deſtribuunt, ſicut ſunt C ſigna vniuerſalia quæ denotant terminum cōem teneri vniuerſaliter, alia ſūt quæ confundunt ſolum per accidens, ſicut negatio quæ per ſe hēt negare, cōfundere aūt per accidens, & ſimiliter dicendum eſt, de quibuſdam terminis includentibus negationem, ratione cuius ſibi conuenit confundere per accidēs, ſicut tantum, ſolum, & ſic de alijs.

Cōfuſū dupliciter dr̄ et q̄ dicat̄ ſuppoſitio confuſa.

Secundo ſciendum ꝙ aliquid dicitur confuſum dupliciter. Vno mō ſimpliciter, quod ſimpliciter eſt infinitū. Alio mō dicitur cōfuſum, ut idem eſt quod indeterminatum, & ſic ſuppoſitio dicitur confuſa. i. indeterminata, quia ad veritatem propoſitionis in qua ſubiectum ſuppoait non ſufficit ueritas pro vno ſuppoſito determinato, ſed requiritur veritas pro omnibus ſuis ſuppoſitis, ideo nunquam vel raro pt̄ ſciri determinatę ſi talis propoſitio ſit vera, & hoc in materia contingenti. D Vnde ſuppoſitio confuſa requirit deſcenſum ad ſuppoſita termini ſupponētis cōfuſe. Vñ deſcenſus eſt conſequentia formali qua arguitur ab antecedente in quo ponitur terminus cōis ſupponens confuſe ad conſequens, in quo enumerantur ſingularia termini cōmunis, ideo deſcenſus & inductio ex oppoſito ſe habent quia inductio eſt progreſſio a ſingularibus ad vniuerſale, ſed deſcenſus eſt progreſſus ab vniuerſali ad ſingularia eius; Ex quibus patet, quod ſuppoſitio confuſa eſt accept o termini cōmunis pro omnibus ſuis ſuppoſitis per ſe, & mediāte ſigno vniuerſali. E

Cōfuſe ſuppoſitionis ſpecies apparētes.

Tertio ſciendum, ꝙ ſuppoſitionum confuſarum, alia eſt cōfuſa neceſſitate ſigni, vt oīs homo currit, ille terminus cōis homo ſupponit confuſe neceſſitate, illius ſigni omnis. Alia eſt confuſa neceſſitate rei, ſicut omnis homo eſt animal, ille terminus animal ſupponit pro tot animalibus pro quot hominibus homo, Vnde quidā ponentes iſtā diuiſionem dixerunt, quod non eſt inconueniens quod idem terminus ſecū dum diuerſas eius habitudines habeat F diuerſas ſuppoſitiones, vt dicendo, omnis homo eſt animal, ſi animal in iſta propoſitione teneatur in ſe, & abſolute pro natura cōi, ſic ſupponit ſimpliciter, ſi uero teneatur pro eiſdem ſuppoſitis de quib; pdicat̄, ſic ſupponit confuſe. Sed hanc diuiſionem improbat Auctor in textu multis rationibus, quarū prima eſt. oē quod prædicatur de alio prædicatione proprie dicta prædicatur vt æquale vel vt maius, ſed animal prędicatur de homine prędicatione proprie dicta; ergo vt æquale, vel vt maius non vt æquale, ergo vt maius, & non vt differentia, vel ſpecies, ergo vt genus. & non vt accidens, ergo vt eſſentiale, ſed natura animalis diſtributa in ſingulis hominibus, nō eſt genus, ergo

in

A in tali propoſitione prædicatur natura animalis abſolute, & per conſequens animal ſupponit ſimpliciter in illa propoſitione, oīs homo eſt animal.& ita in ſimilibus. Aliæ rationes ſatis patent in textu, ideo pro præſenti cauſa breuitatis omittuntur.

De immobili, ac mobili confuſa ſuppoſitione.

Quarto ſciendum qꝫ ſm quoſdam, ſuppoſitionem cõfuſarum, alia eſt mobilis, alia immobilis. Mobilis eſt, quando poteſt fieri deſce ſus ad ſuppoſita termini ſupponentis, vt omnis homo currit, ergo iſte homo currit, & ſic de alijs. Et vocatur mobilis, non quia ibi ſit motus realis, ſed, quia eſt deſcenſus ad ſuppoſita terminis ſupponẽtis. Sed immobilis eſt quando non poteſt B fieri deſcenſus ad ſuppoſita terminis ſupponentis. Et, quia iſta diuiſio ſequitur ex præcedenti, ideo eiuſdem rationibus poteſt improbari ſicut, et prima. Ex omnibus prædictis clare patet, qđ ſcientia de ſuppoſitione inuenta eſt ad hoc, vt per eam ſciatur pro quo, & qualiter vnuſquiſque terminus in propoſitione poſitus ſit capiendus, quia termini aliquando accipiuntur pro re vniuerſali, quandoque pro re particulari, & aliquando vtroque modo.

Quinq; ſuppoſitionis ſpecies.

Ex omnibus etiam prædictis patet, quod tantum quinque ſunt ſpecies ſup C poſitionis, ſ. diſcreta, naturalis, ſimplex, determinata, & confuſa, quarum ſic habetur ſufficientia, quia omnis ſuppoſitio eſt acceptio termini ſubſtantiui pro aliquo, vel ergo termini communis communiter tenti, vel non. Si ſecũdum, ſic eſt ſuppoſitio diſcreta. ſi primum, hoc eſt dupliciter, aut ſumitur pro ſe, aut cum adiuncto. Si primum ſic eſt ſuppoſitio naturalis, ſi ſecundũ, hoc eſt dupliciter, aut ſumitur pro re vniuerſali per ipſum ſignificata, aut pro ſuis inferioribus. Si primum, ſic eſt ſuppoſitio ſimplex, ſi ſecundum, hoc eſt dupliciter, aut tenetur vniuerſaliter D aut non. Si primũ ſic eſt ſuppoſitio cõfuſa, ſi ſecundum, ſi eſt determinata.

Sed contra prædicta arguitur primo ſic. In iſta propoſitione non homo currit, homo ſupponit confuſe cum æquiualeat huic, nullus homo currit, & tamen hoc non eſt mediante ſigno vniuerſali, ergo &c. Secũdo ſic. In iſtis propoſitionibus, hic & Romæ venditur piper, bis audiui miſſam, piper, & miſſa ſupponunt confuſe, & non determinate, cum nullum determinatum piper vendatur hic, & Romæ, & tamen hoc non eſt mediante ſigno vniuerſali, ergo. Tertio ſic. Idem eſt confuſum, & infinitum, ſed definitum eſt ignotum, ergo ſuppoſitio cõfuſa eſt ignota, & per E cõſequens non eſt definibilis. Quarto ſic. Quod non vnum ſignificat nihil ſignificat, vt habet Ariſ. 4. Metaph. ergo a ſimili quod non tenetur pro vno nõ ſupponit. & per conſequens terminus communis non poteſt teneri pro omnibus ſuis ſuppoſitis. Quinto ſic. Prædicatur vniuerſalis negatiuæ ſupponit confuſæ, & etiam cuiuslibet negatiuæ, & tamen non eſt mediante ſigno vniuerſali, ergo &c.

Ad argumenta. Ad primum dicitur, quod in illa propoſitione homo ſupponit confuſe per accidens, & non per ſe. Ad ſecundum dicitur, quod illi termini, & ſimiles ſoppunũt ſimpliciter, & F non perſonaliter. Ad tertium dicitur, quod patet ſolutio ex prædictis in ſecundo notabili. Ad quartum dicitur, quod negatur conſequentia, quia non eſt ſimile de ſignificatione, & ſuppoſitione, ſicut ſatis patet ex prædictis. Ad quintum dicitur, quod prædicatum propoſitionis vniuerſalis negatiuę ſupponit confuſæ per accidens tantum, & non per ſe. Et hæc de ſuppoſitionibus dicta ſufficiant.

PAR-

A

PARVORVM LOGICALIVM D

TRACTATVS SECVNDVS

SVMMA TRACTATVS.

De multiplici Relationum genere ac diuiſione, deque multis regulis illis cum communibus, tum proprijs.

Relatiuorum nonnullæ diuiſiones proponuntur.

B

Cap. de relatiuo.

RElatiuum eſt duplex. Vno modo relatiuum, eſt cuius eſſe eſt ad aliud ſe habere, & ſic relatiuum eſt vnum de decem prædicamentis. Aliud eſt relatiuũ qđ eſt ante latæ rei recordatiuũ, quia ut vult Pariſ. in maiori ſuo volu. relatio eſt ante latę rei recordatio, vt Soc. currit qui mouetur, ibi hoc relatiuum qui facit recordationẽ, ſiue relationem de Socr. qui eſt res ante lata. Omiſſis autẽ relatiui ſcđm primum modum,

C de relatiuis ſcđo modo hic intendimus. Relatiuorum aũt quędam ſunt relatiua ſubſtantiæ, vt qui ille, & ſimilia, quædam vero ſunt relatiua accidentis, vt talis, qualis, tantus, quantus. Relatiuum autem ſubſtantię eſt quod refert eandem rem numero cum ſuo antecedente, vt qui, ille. Item relatiuorũ ſubſtantiæ, quædam ſunt relatiua diuerſitatis, vt alius, & eſt illud, quod refert eandem rem in numerõ, & ſupponit pro alia, vt Soc. currit & aliud diſputat, quædam vero identitatis, vt qui ille, idem. Relatiuum autem ſubſtantiæ identitatis eſt quod refert, & ſupponit pro eodem in numero quo ſupponit ſuum antecedens, vt Socr. currit qui diſputat, ibi hoc relatiuum, qui refert Socra. & ſupponit pro Soc. Relatiuorum ſubſtantię identitatis, quædam ſunt nomina, vt quis, quidem, quædam ſunt pronomina, vt ille, idem.

E

ISte eſt ſecundus tractatus Paruorũ Logicalium de relatiuis. In quo Petrus Hiſpanus poſtquam in præcedẽte determinauit de ſuppoſitione termini, hic conſequenter determinat de relationi termini. Et ratio ordinis eſt, quia relatio termini, de qua eſt hic ad propoſitum præſupponit ſuppoſitionẽ termini ſicut ſuppoſitio præſupponit termini ſignificationem, ideo prius determinandum fuit de ſuppoſitione quam de relatione, & ſimiliter prius determinandum eſt de relatione, quam de alijs proprietatib. eius, quæ ſunt ampliatio, appellatio, reſtrictio, & diſtributio, q̃a relatio communior eſt illis, & eo quod reſpicit terminum tam ſupponentem, quam copulantem, aliæ uero terminũ ſupponentem nõ quacũque ſuppoſitione, ſed perſonali ſolum & quia cõiora ſunt prius determinãda, ideo prius determinandum fuit de ſuppoſitione, & poſtea de relatione antequã de alijs. vñ ſicut in tractatu ſuppoſitionũ termi- Qua ratiõe hic de relatione agatur.

F

nus

A nus ſupponens eſt ſubiectũ attributionis,ita terminus relatiuus eſt ſubiectũ attributioni huius tractatus,& relatio cum proprietas eius quemadmodum ſuppoſitio termini ſupponẽtis. Ex quo patet ꝙ ſcientia tradita in hoc tractatu eſt diſtincta ſcientia ſuppoſitionum, quia ſcientiæ diſtinguuntur quemadmodum ſubiecta de quibus ſunt.

Quid relatiuũ diuerſimode cõſideratum.

Primò ſciendũ ꝙ relatiuũ eſt æquiuocum ſiue multiplex,& multiplex indefinitum parit confuſionẽ, ideo Petr. Hiſpan. diſtinguit relatiuum, ut eligat mẽbrũ de quo eſt ſibi ad ꝓpoſitũ dicẽs ꝙ duplex eſt relatiuũ,vnũ eſt cuius totũ eſſe eſt ad aliud ut totũ, eſſe patris B eſt ad filiũ,& totũ eſſe filij eſt ad patrẽ, & de tali determinat̃ in ꝑdicamentis, aliud eſt relatiuũ quod facit relationẽ de re ante lata,& de tali eſt hic ad propoſitũ, & definit̃ ſic. Relatiuũ eſt ãte latæ rei recordatiuũ,& ſic relatio eſt rei ante latæ recordatio, quomodo definitur a Priſciano in minori volumine.

Relatiuum ſubſtantię & accidentis quid.

Secundò ſciendum, ꝙ relatiuorum, quædã ſunt ſubſtantiæ,& quædã accidentis. Ratio eſt,quia oẽ relatiuum eſt ante latæ rei recordatiuũ, vel ergo rei ſignificatæ,per modũ ꝑ ſe ſtãtis,vel per modum alteri adiacẽtis,ſi primũ,ſic eſt relatiuum ſubſtãtiæ,ſi ſecundum, ſic eſt relatiuum accidentis, ideo iſta diuiſio eſt analogi in ſua analogata,quia relatiuum dicitur per prius de relatiuis ſub- C ſtantiæ quam accidentis, Ex quibus patet definitio relatiui ſubſtantiæ. Relatiuum n. ſubſtãtiæ eſt recordatiuum rei ante latę ꝑ modũ per ſe ſtãtis ſignificatę,ſicut qs, ille,idẽ,& ſic de alijs. Sed relatiuũ accidẽtis eſt recordatiuũ rei ante latæ ſignificatæ ꝑ modũ alteri adiacẽtis,ut talis,qualis, & ſic de alijs.

Relatiuũ ſubſtãtię diuiditur.

Tertiò ſciendũ, quod relatiuum ſubſtantiæ ſic diuiditur in textu, relatiuorum ſubſtãtiæ aliud eſt idẽtitatis,aliud diuerſitatis. Relatiuum identitatis,quod refert,idem in numero cum ſuo antecedente,& pro eodem ſupponit,ut dicẽndo,Soc.cur.qui diſputat,illud relatiuum qui refert Soc.ſicut n. ſubſtãtia tempore natura,& definitione præcedit accidentia, ſic relatiuum ſubſtantiæ pręcedit relatiuum accidẽtis, ideo Auctor prius determinat de relatiuo ſubſtantiæ quam accidentis. Et huius diuiſionis ratio eſt,quia omne relatiuũ ſubſtantiæ ſupponit pro eodem in numero cum ſuo antecedente, aut non ſi primum, ſic eſt relatiuum identitatis, ſi ſecundũ ſic eſt relatiuũ diuerſitatis. D

Quid relatiuũ identitatis ſubſtantiæ.

Quarto ſciendum, quòd relatiuum ſubſtantiæ idẽtitatis eſt quod ſupponit ꝓ eodẽ in numero cũ ſuo antecedẽte, vt dicendo, homo currit qui diſputat, illud relatiuum qui,refert Soc.& ſupponit ꝓ Soc. Aliter definiũt alij dicentes. Relatiuum identitatis eſt illud ꝙ E accipitur pro illo pro quo verificatur ꝓpoſitio antecedẽtis eius. Relatiuum vero diuerſitatis eſt id quod non ſupponit pro eodem in numero cum ſuo antecedente,ut dicendo Soc.currit, & aliud diſputat. Item relatiuorum identitatis,vt dicitur in textu quędam ſunt nomina ut quis, alia ſunt pronomina vt ille, & ſic de alijs, q̃ diſtinctio ſatis manifeſte eſt per Priſ. in ſuo minori volumine illa diuiſionem ponentem.

Argũ.

Sed cõtra prædicta arguitur primo ſic. De relatiuis determinat̃ in prædicamentis,ergo hic non debet determinari de ipſis. Secundo ſic. Relatiuũ diuerſitatis ſignificat aliam rẽ a re ante lãta,ergo non facit recordationẽ de re ante lata. Tertiò ſic. Si ponatur relati- F uum ſubſtantiæ diſtinctũ a relatiuis accidentis,ſequeretur quòd nullũ relatiuum ſubſtãtiæ reperiret̃ inter terminos accidẽtis,quod eſt falſum, quia in iſta propoſitione,albedo eſt color quæ eſt qualitas, hoc relatiuũ quæ refert albedinem,quæ eſt accidens,ergo relatiuum ſubſtantiæ nõ diſtinguitur a relatiuo accidentis. Quarto ſic. Si diuiſio relatiuorum ſubſtantiæ eſſet ſufficiẽs, vel eſſet diuiſio totius in ſuas partes integrales, vel uocis in ſuas ſignificationes vel analogi in ſua analogata,ſed nõ videtur,ꝙ ſit aliquod illorum, ergo diuiſio eſt inſufficiẽs Quinto ſic hoc relatiuum

A uum,qui,eſt relatiuum ſubſtatiæ, & tamen in hac propoſitione mulier, quæ dãnauit,ſaluauit,non ſupponit pro eodem in numero ſicut ſuum antecedẽs. nã Eua dãnauit,& beatiſſima virgo ſaluauit, ergo relatiuum idẽtitatis nõ ſupponit pro eodem in numero ſicut ſuũ antecedẽs, & eodẽ mõ poſſet argui,ſignũ fuit cauſa vitæ qđ fuit cã mortis, ſimiliter,hõ peccauit & ille redemit.

Solutio Ad argumẽta. Ad primũ dr.ꝙ licet in prędicamentis determinetur,de relatiuis, tñ hic & in prædicamẽtis de ipſis diuerſimode determinatur, ut uiſu eſt in primo notabili. Ad ſecundum dicitur, quod licet relatiuum diuerſitatis primo & per ſe ſignificet aliam rem a

B re ante lata,tñ ex cõſequenti dat in intelligere rem ante latam, ſicut qñ dr. Soc.currit, quod alius diſputat, ſenſus eſt,alius diſputat,alius hõ a Soc.diſputat,ideo ex conſequenti dat intelligere Soc. Ad tertium dr,ꝙ ſubſtantia poteſt capi dupliciter. Vno modo proprie, vt diſtinguitur contra accidẽs,iſto modo nõ capitur hic cum dicitur relatiuum ſubſtantiæ. Alio modo cõiter pro oĩ illo quod habet modum ſubſtãtiæ,& ſic capitur hic.ideo bene reperitur relatiuum ſubſtantiæ inter terminos de genere accidentium, ſicut albedo q̃ licet ſit accidens,quia tñ ſignãt per modum ſubſtantiæ,ideo ſibi attribuitur relatiuũ ſubſtantiæ dicendo, albedo quæ eſt co

C lor eſt qualitas. Ad quartum dicitur,ꝙ ſicut ens diuiditur in idẽ, & diuerſum ſecundum prius,& poſterius,eo quod idem ſe hẽt ad diuerſum, ut vnum ad multa,& ſicut habitus ad priuationẽ, ideo ẽns per prius dicitur de codẽ q̃ de diuerſo,ita ſimiliter diuiditur relatiuũ ſubſtantiæ in relatiuum identitatis, & diuerſitatis,quare iſta diuiſio eſt analogi in ſua analogata, quia relatiuũ ſubſtantię per prius dr de relatiuo identitatis quam de relatiuo diuerſitatis. Et hæc eſt ratio quare Auctor prius determinauit de relatiuis identitatis, quam de relatiuis diuerſitatis. Ad quintũ dr, quod duplex eſt relatio. Quædã eſt ſimplex quę eſt qñ relatiuũ & antecedẽs

D ſupponunt pro eodem in ſpẽ, & nõ ꝑ eodem in numero,& iſta relatione referũtur prędicta relatiua ad ſua antecedentia,& de iſta nõ intelligitur in diffinitionib. Alia eſt relatio perſonalis, q̃ eſt qñ ꝑ eodem in numero ſupponunt relatiuum, & antecedẽs ut ibi. Soc.currit qui diſputat, & iſta relatione nõ referũtur prędicta relatiua ad ſua antecedẽtia,de qua tñ ſolum hic intelligitur.

Relatiuum identitatis Subſtantiæ diuiditur in Reciproco, & non Reciprocum.

E Item relatiuorum pronominũ idẽtitatis,quædam ſunt reciproco vt ſui, ſibi, ſecũ ſuo poſſeſſiuo uel ſuus ſua ſuum. Alia uero nõn reciproca,aut ille,idem. Relatiuũ autem reciprocum dicitur nõ quod ſit patient,ſed quia ponit modum patientis ſupra ſubſtantiam agentem quia aliud eſt patiens,et aliud modus,patientis,qđ patet per hoc quòd nominatiuus poteſt eſſe patiẽns,ut dicendo Soc. percutitur, ſed non poteſt habere modum pa

F tientis, unde modus patientis ſemper eſt in obliquis, & ſic patet qđ aliud eſt patiẽs,& aliud modus patientis. Si quæratur quid addatur ſupra patiens per relatiuum reciprocum,dicẽdum eſt, quòd addit identitatem ſubſtantiæ, & ponit eam ſub modo patientis, vt Socr. videt ſe ibi ſubſtantiæ, quæ prius erat agens ponitur ſub modo patientis,in hoc pronomine ſe. Vnde reciprocum ſic poteſt definiri. Reciprocũ eſt,quod ſignificat ſubſtantiam agentem ſub modo patientis. Vel ſic. Reciprocum eſt idem, quod ſui ipſius paſſiuum, & ideo hoc relatiuũ ſui ſignificat

A per modum patiētis in quem dici
tur trāſire actus verbi. Noīatiuus
aūt ſignificat per modum agētis.
Item ſi quęratur quare hoc pro-
nomen ſui, ſibi, ſe caret noīatiuo. Di-
cendum, ꝙ ſolutio patet ex prēmiſ
ſis, quia agēs non poteſt ſignifica-
re patiens ſiue ſub modo patiētis,
niſi in obliquis, ſed noīatiuus dicit
modum agētis, & ideo natura no-
minatiui repugnat naturæ huius
pronominis ſui. Et ideo nō poteſt
habere nōīatiuum. Ex prędictis pa-
tet, ꝙ relatiuū identitatis referūnt
eandem rem ſub eodē ſuo antece
dente, & ſemper ſupponunt pro
eadem re in numero. Et ex hoc pa-
tet, ꝙ maior eſt certitudo per re-
latiuum identitatis quam per ſuū
antecedens, loco relatiui poſitum,
vt homo currit, homo diſputat,
quia dubium eſt, vtrum de eodem
hoīe dicatur. Sed cum dicitur hō
currit, & idē diſputat, certum eſt,
ꝙ de eodē hoīe dicatur. hoc.n. pa-
tet per Priſcianum dicētem in ma
iori ſuo volumine. ꝙ cum dicitur,
Aiax venit ad Troiā, & Aiax forti
ter pugnauit dubium eſt an de di-
uerſis. Sed cum dicitur Aiax venit
ad Toroiam, & idē fortiter pugna
C uit, de eodem Aiace in numero ſta
tim intelligitur. Et ſic patet, ꝙ ma
iorem certitudo per relatiuū idēti
tatis, quam per ſuum antecedens
loco talis relatiui poſitū. Solet aūt
dubitari circa relatiua identatis,
vtrū deceptio facta eſt diuerſa re-
latione fiat ſecundū æquiuocatio-
nem, vel ſecūdū amphibologiā,
vel ſecūdū aliquā aliā fallaciā, vt
dicēdo hō videt aſinum qui eſt ra
tionalis, ibi hoc relatiuum, q. pōt
referri ad hūc terminū qui eſt hō,
vel ad hūc terminū q eſt aſinus, &
ſic ſūt ibi diuerſe relationes, & er-

Relatiua identatis q̄ referāt. B

go ſecundum aliquos ſolet ibi cō D
ueniēs aſſignari ęquiuocatio. Sed
contrarium arguitur, hoc nomen
q̄ ſecundum ꝙ eſt relatiuum ſigni
ficat rem vnam æqualiter ſe habē
tem ad illud, quod ſignificatur per
modū ſubſtātię, vt color qui eſt in
corpore locus qui, cōtinet rem lo
catam, & ſic de alijs, ergo deceptio
facta ex diuerſa relatione nō facit
æquiuocationē. Item hoc nomen Queſtio de relatiuo qui.
qui, ſecūdum, quod eſt nomen ſi-
gnificat ſubſtātiam infinitam, ſed
iſta ſubſtantia infinita apta nata
eſt finitari tā per vnum accidens
quam per aliud, ergo cum illa ſub E
ſtantia infinite ſūpta in ſe ſit vna,
& poteſt referre quodlibet antece
dens, ergo ſignificatum huius rela-
tiui erit vna, quare ſequitur, ꝙ ibi
nō erit ęquiuocatio. Item rō cuius
libet relatiui ſecundum, quod rela
tiuū, eſt vna vna, hæc. ſ. res ante la-
ta uel rei ante latę recordatiuum,
ergo oē relatiuum ſecūdum, quod
relatiuum participat vnum nomē
& vnam rationem, ergo relatiuū
eſt ęquiuocum inquantum eſt an-
te latę rei recordatiuum. ergo par F
ticularia relatiua vt qui ille, &
alius inquantum ſunt relatiua ſuo
rum antecedentium nō ſunt æqui
uoca. Si aliquis obijciat. ꝙ hoc re
latiuum qui, alterius eſt rationis
ſecundum, ꝙ tenetur in hoc ante
cedente homo. & alterius ſecun-
dum, quod tenetur in hoc antece-
dēte aſinus, vt in p̄dicta oratione,
ergo eſt cōe, & habet rōnes diuer
ſas, ergo eſt æquiuocum. Dicen-
dum, ꝙ hoc argumētū non valet.
Nā ſic poſſet probari, ꝙ quoli-
bet vniuocū, vt animal eſſet æqui-
uocum ſecundum, ꝙ eſt homo,
vel ſecundum, quod eſt in hoīe, &
aliā habet rōnem ſecundū quod
eſt

A eſt equus vel ſecundum, q eſt in equo,& ſic hoc nomen aial aliam babet ratione hic,& ibi,& eſt cõmune,non tñ æquiuocum ſed vniuocum. Soluendum eſt breuiter,q ſicut vniuoca dicũtur habere eandem rationem non ſecundum ſe, ſed in vniuoco vniuocante, vt homo,bos,equus, & ſimilia in aiali, ita ſimiliter etia relatiua dicuntur habere eandem rationem non ſecundum ſe, ſed in referẽte ſiue in relatione,et etiam habent idẽ nomen,ideo vniuocãtur in eo,ſed

B ille obiiciebat de rationib. relatiuorum ſecundum ſe. Vt de prędictas adiectiones ab iſta cõcedimus, & ideo concedimus,qđ deceptio facta ex diuerſa relatione non eſt ſecundum ęquiuocationem. Item illa deceptio eſt in ordinatione dictionum inter ſe, ergo eſt in orõne, quia ordinatio dictionũ nihil aliud eſt q̃ oro, ergo non eſt æquiuocatio,cũ æquiuocatio ſolũ ſit in vna dictione. Item,q ibi nõ ſit amphibologia probatur,qua vbicũq; fit amphibologia, ibi ẽ cõſtructio

C unius cũ alio, vt in hoc exemplo. liber Ariſt. quo ad prim ũ modũ et quo ad ſcdm modũ,ut hic,litus arat,quod ad tertiũ, vt in hoc, ſcit ſeculũ. Et ſcdm hoc patet inductiuæ per oẽs modos amphibologię, quod vbicunq. eſt amphibologia, ibi eſt cõſtructio vnius cũ uno tantũ,ſed vbicũq. sũt diuerſa relatiua nõ eſt cõſtructio vnius cũ vno tm immo vnius cũ diuerſis,ergo deceptio facta ex diuerſa rõne non facit amphiologiam. Item vbicunque eſt deceptio ex eo q aliqua dictio põt referri ad diuerſa eſt compoſitio, uel diuiſio, ſed deceptio ex diuerſa relatione eſt ex eo qđ aliqua dictio poteſt referri ad diuerſa,ergo deceptio ex diuerſa relatione eſt cõpoſitio, uel diuiſio,& hoc idem concedimus.

D

Poſtquam Auctor poſuit diuiſionẽ relatiuorum ſubſtantię,hic conſequẽter ſubdiuidit vnum membrum illius diuiſionis.ſ. relatiuum identitatis dicentes,q relatiuorum identitatis ſubſtantiæ, quædam ſunt reciproca, ſicut ſui,ſibi ſe a ſe,alia vero non reciproca, vt ille,idem & ſimilis. Cuius ratio eſt, quia omne relatiuum identitatis ſubſtantiæ ponit modum ſubſtantiæ patientis ſupra ſubſtantiã agentem, aut non. ſi primum, ſic eſt relatiuum reciprocum, ſi ſm,ſic eſt relatiuum nõ reciprocum. Vnde relatiuum dr reciprocum,non quod ſit patiens,ſed quia poni modum patientis ſupra ſubſtantiã agentem. ideo dr in textu, quod aliud eſt patiens,& aliud modus patientis, nominatiuus. n. põt eſſe patiens, vt dicendo. Soc. percutitur, ſed non poteſt habere modum patientis in ſignificando. Ideo dicit Paril. q modus agentis conuenit nominatiuo, modus vero patientis cõuenit obliquis. Ex quo patet quod illud relatiuum ſui eſt,relatiuum reciprocum, quia habet modum patientis, cum ſit in obliquis, & non in recto,vt dictum eſt. ideo illud pronomen ſui nominatiuo caſu caret.

Relatiuũ ſubę diuiditur in reciprocũ, & nõ reciprocũ.

E

Primo ſciendũ, q relatiuũ reciprocũ ſic definitur,quod eſt illud q ſignificat ſubſtãtiam agentem ſub modo patientis. vnde relatiuum reciprocum refert eandem ſubſtantiam in numero q̃ habet ſuum antecedens,& pro eodem in numero ſupponit. Ex quo ſequitur quod relatiuum reciprocum nõ refert ſuum antecedẽs ſumptum cum ſua diſpoſitione vniuerſali vniuerſaliter, rã ſi illa ſit vera ſequeretur,quod idẽ eſſet dicere,oĩs homo uidet ſe,& oĩs homo videt oẽm hoĩem, quia cũ relatiuũ idẽtitatis reciprocũ ſupponat pro eodem in numero ſicut ſuũ antecedens, cũ hõ in illa ppoſitione,oĩs hõ, videt, ſe tenea͠tur vter, & illud relatiuum ſe,

Relatiuũ reciprocum quid nõ inferat.

F

refert

A refert hoiem vniuerſaliter, quod eſt falſum vnde ut habetur in textu, maior eſt certitudo per relatiuum ſubſtātiæ, quam per ſuum antecedēs poſitum loco ſui, vt cum dr̄ Aiax venit ad Troiā, & Aiax fortiter pugnauit, ibi dubiū eſt vtrum ſic ſermo de eodē Aiace, in numero an non, ſed cum dr̄, Aiax, venit ad Troiam, & ille idem fortiter pugnauit, manifeſtū eſt quod de eodē Aiace, in numero eſt hic ſermo, quare maior eſt certitudo per relatiuum idētitatis, q̄ ꝑ ſuū antecedens, qđ loco ſui ponit.

Relatiui reciproci ab alijs diſcrimē. Secundo ſciendum, ꝙ relatiuū reciprocū differt ab alijs trib. mod° primo, quia antecedens ſignificatū per modū agentis ponit per modum patiētis, nō aūt alia relatiua. ſecundo differt, quia B relatiuum reciprocum conſtruitur cū eodēm verbo cū quo ſuū antecedens, quod tñ alijs relatiuis repugnat, tertio differt, quia relatiuū reciprocū refert idem ad ſeipſum, nō aūt alia relatiua, ex quo ſequitur, ꝙ reciprocatio ſolū conuenit relatiuis identitatis ſubſtātiæ licet non oib. Cuius ratio eſt, quia reciprocatio eſt quędā circularis relatio eiuſdē ad ſeipſum, ſolū aūt, relatiuum idētitatis ſubſtantiæ pro eodem ſupponit pro quo ſuum antecedens, quare ſibi ſolum conuenit reciprocatio.

Tertio ſciendum, ꝙ Auctor in textu C mouet quādam dubitationē quę talis An deceptio ex diuerſa relatione ꝓcedēs reciproca ſit. eſt, vtrum deceptio proueniens ex diuerſa relatione ſit ęquiuocatio, uel alia fallacia. Pro cuius ſolutione Auctor ponit tres rōnes probantes ꝙ non ſit ęquiuocatio, quarū eā breuitatis unā dicetur, quæ talis eſt. Illud relatiuū q̄ ſignificat ſubam infinitam, inquātum de ſe finiri pt̄ per quodlibet antecedēs, ergo illud relatiuū qui, quātum eſt de ſe uno noīe, & una rōne pōt quodlibet antecedens referre, ergo non eſt æquiuocum, ſed uniuocum, aliæ duæ rōnes clare patent in textu. Ex quo patet, quod relatiuum ſubſtantiæ in differens eſt ad referendum iſtud antecedens, ue l aliud ſed idem nomen, & eandem rationem referendi, licet ex parte diuerſorū accidentiū uariatur. ratio referendi ſicut rō animalis de ſe eſt vna, tñ ſecundū ꝙ recipitur in alia, & alia ſpēm variatur. Et ſic patet quod deceptio proueniens ex diuerſa relatione D ꝓuenit ex diuerſa ordinatione dictionis cum dictione q̄ nihil aliud eſt quā oratio. æquiuocatio autem prouenit ex multiplicitate dictionis ſimplicis, ergo iſta deceptio proueniens ex diuerſa relatione non eſt æquiuocatio.

Relatiuū ſubſtantię i differēs. Quarto ſciendum, ꝙ talis deceptio proueniens ex diuerſæ relatione non eſt amphibologia, quia ubicunque eſt amphibologia ibi eſt diuerſa conſtructio unius dictionis cum alia dictione, ſicut liber Ariſt. quantū ad primū modū amphibologiæ, & litus aratur quātū ad ſecundum, & ſcit ſeculum, quantum ad tertium modum, ſed vbi eſt diuerſa relatio non eſt diuerſa conſtructio unius dictionis cum alia, ergo deceptio proueniens ex diuerſa relatione E non eſt amphibologia. Sed ꝙ ibi ſit cōpoſitio uel diuiſiō, ꝓbatur, quia oīs deceptio proueniens, ex eo ꝙ aliqua dictio pōt ad diuerſa referri, eſt cōpoſitio, vel diuiſio, ſed hic eſt hmōi, ergo.

Argū. Cōtra prædicta arguitur primo ſic. Modus tā agēdi q̄ patiēdi conuenit antecedēti illius relatiui ſui, ergo ēt inter que modus dēt ſibi conueniri, & ſic pt̄ hr̄e nominatiuū. Scd̄o ſic. Relatiuū recipit a ſuo antecedēte certā ſignificationē, & ſuppoſitione, q a relatiuū ſignificat idē qđ ſuū antecedens, cū ergo in F illa propoſitione, oīs hō uidet ſe, illud antecedens hō ſupponat uniuerſaliter ſequitur qđ iſtud relatiuū, ſe quod eſt ſuū relatiuū, referat ipſum vniuerſaliter, & ſic cū diſpoſitione. Tertio ſic. Loco relatiui licet ponere ſuū antecedēs, ergo loco illius relatiui ſe, in iſta propoſitione, oīs hō videt ſe, licet ponere omnem hominē, & ſic ſe refert antecedēs cū ſua diſpoſitione, ergo relatiuū reciprocū refert ſuū antecedēs ſumptū cū ſua vniuerſali diſpoſitione. Quarto ſic. Argumento textus, quod deceptio prouenīēs ex diuerſa relatione ſit æqui-

A æquiuocatio dicẽdo ſic, homo videt aſinu q̃ eſt rationali, hoc relatiuũ q, refertur ad illud nominatiuũ hõ, vel ad illũ accuſatiuũ aſinũ, cũ igit̃ nõ poſſit illa duo referre eadẽ rõne. qa eſt alia ratio nominatiui, & alia rõ accuſatiui, ſequit̃ qđ tale relatiuũ æquiuocũ erit quare deceptio ꝓueniẽs ex diuerſa relatione eſt æquocatio, & nõ alia fallacia; Quinto ſic. Dicẽdo ſic. Canis videt piſcẽ q̃ ẽ ſubſtãtia. illud relatiuũ q̃ p̃t referre canẽ, vel piſcẽ, & quocunq; modo dicat̃ tenet̃ æquiuoce, cũ ſignificet idẽ quod

Solutio ſuum antecedens, quod eſt æquiuocũ.

Ad argu. Ad primum dr̃, quod nega

B tur cõſequẽtia antecedẽs vnius relatiui p̃t eſſe in recto, & in obliquis nõ illud relatiuũ in reciprocũ quod ſignificat p̃ modum patiẽtis & nõ oportet, ꝙ q̃cquid cõuenit antecedẽti conuenit et relatiuo. Ad ſm dr̃, ꝙ relatiuũ reciprocum certã relationem, aut ſignificationem, trahit ab antecedente, nõ tñ eodẽ modo natura diſtributionis, hoc impediente, ideo non ſequitur, ꝙ relatiuũ reciprocũ ſupponat vniuerſaliter. Ad tertiũ dr̃, ꝙ licet in relatiuis rẽciꝓcis licet loco ipſius ponere ãñcedẽs, nõ tñ in reciproco, qñ refert̃ ad terminum cõem ſumptũ vniuerſaliter impediẽte natura diſtributionis. Ad quartũ dr̃, ꝙ ſicut

C vniuoca ſm ſe conſiderata diuerſas rõnes hñt, & tñ vnã, & eãdẽ rõnẽ hñt in vniuocãte, ſicut homo, & equus in aĩali, ita ea q̃ referunt̃ ſecundum ſe cõſiderata diuerſas habent rõnes, & tñ vnã, & eãdẽ hñt in referente ſiue in ſuo relatiuo; & ita licet ſit alia rõ nominatiui, & alia rõ accuſatiui in ſuo relatiuo eadẽ eſt, ſicut eadem rõ equi, & hoĩs in aĩali. Ad quintũ dr̃, qđ illud relatiuum qui, & ita de alijs p̃t dupliciter conſiderari, uno mõ quãtũ ad rationẽ referẽdi, & ſic dẽt negari, quod ibi teneatur æquiuoce alio mõ p̃t conſiderari quantum ad ſuum ſignificatum determinatum per ſuum antecedens, & iſto mõ poteſt eſſe vniuocum vel æquiuocum, ſicut ſuum antecedens, & ita in propoſitione dicta bene tenetur æquiuoce, q

D

De relatiuis diuerſitatis, cum nonnullis regulis.

Sequitur de relatiuis. Relatiuũ diuerſitatis eſt, quod ſupponit pro alio ab eo, quod refert, ut Soc. currit, & alius diſputat, ibi hoc relatiuum alius refert Socr. & ſupponit pro alio a Socr. & ita facit recordationem de Socrate.

De relatiuis aũt diuerſitatis talis datur regula; Si relatiuũ diuerſitatis addatur ſuperiori fit inferius, & ſi addatur inferiori fit ſuperius. V. g. cum dicitur, aliud ab animali, ergo aliud ab homine ibi eſt locus a ſpecie ad genus ſiue a parte ſubiectiua ad ſuum totum vniuerſ. Je, et in hac ꝓpoſitione, aliud ab aĩali, hoc relatiuum diuerſitatis aliud cum additur animali, ꝙ eſt ſuperius ad hominem facit ipſum inferius, et in hac, aliud ab homine additur inferiori. ſ. homini, & ergo facit ipſum ſuperius, et ergo aliud ab animali eſt inferius ad aliud ab homine, et ideo ibi eſt locus a ſpẽ ſiue a parte ſubiectiua. (Prima regula. E)

De relatiuis identitatis datur regula ab Antiquis, Nulla propoſitio inchoata a relatiuis identitatis habet contradictoriã. Et aſſignãt talem cauſam, quia cum dicitur, omnis homo currit, et ille diſputat hoc relatiuum ille, habet reſpectum ad hoc antecedens, homo ꝓp dependentiã ſuç relationis, ſed quando negatio aduenit propoſitioni inchoatæ a relatiuo dicendo ſic, ille nõ diſputat, tũc negatio negat verbũ, quod ſequitur, & nõ negat reſpectum relationis quem habet ad antecedens, ergo negatio non negat totum quicquid affirmatio affirmat, ergo nõ contradi- (F Secũda regula.)

cit

A cit,ſed cũ hoc ſit in qualibet ꝓpoſitione inchoata à relatiuo ſequit, ꝙ nulla ꝓpoſitio inchoata à relatiuo hẽt contradictoriã. Sed cõtra hoc obiicit. Quicquid cõtingit affirmare cõtingit,& negare de quolibet ſuppoſito, ſed verbũ cõtingit negare de quolibet ſuppoſito, ergo, & contingit affirmare quolibet ſuppoſito, qđ eſt dictio relatiua,ergo quelibet ꝓpoſitio inchoa-
B ta à relatiuo hẽt cõtradictoriã. Itẽ q̃libet ꝓpoſitio ſiue enunciatio q̃ eſt vna hẽt contradictoriã,ſed ꝓpoſitio inchoata relatiuo,dummodo ibi nõ ſit aliqua dictio ęquiuoca, neq; plura ſubijciantur neq. ꝑdicant eſt vna ꝓpoſitio,ergo ꝓpoſitio inchoata à relatiuo hẽt cõtra-
Cap. 5. & ibi omnes ſcribẽtes. dictoriã. Itẽ dicit Ariſt. in 1.Perihermenias circa affirmationẽ, & negationẽ,ꝙ vni affirmationi una negatio eſt oppoſita & econuerſo vna negatio vni affirmationi inchoatæ,a relatiuo,negatio vna eſt oppoſita ꝙ concedimus dicentes ꝑdictã regulã eſſe falsã. Ad rõnes coiũ reſpondemus, ꝙ relatiuũ cõparat antecedens, & comparat ad verbum cui ſubijcit,vnde cũ affir-
C matio, & negatio ſic oĩo affirmatiua, vel negatiua alicuius de aliquo,vel alicuius ab aliquo hoc eſt ꝑdicari de ſubiecto, & iõ ſicut patet p diffinitionẽ ꝑdictã affirmationis,& negationis affirmatio,& negatio reſpiciũt tantũmodo cõparationẽ ſubi ad ꝑdicatũ,ergo in ꝓpoſitione inchoata à relatiuo tantummodo ſumit contradictoriũ p cõparationẽ relatiui ad verbũ cui ſubijcitur,& non cõparationẽ relatiui ad antecedẽs,quia ille reſpectus non eſt ibi propter natura affirmationis nec pp dependentiam ſubiecti inquantũ eſt ſubiectũ, ſed pp depẽdẽtiã eius,q eſt ſubiectũ. D
Dicẽdũ tñ eſt ſubiectum, qa aliud eſt ſubiectũ inquantũ ſubiectũ & id quod eſt ſubi,& aliud eſt ꝑdicatũ inquantũ ꝑdicatum,& illud qđ eſt pdicati, & ſic quicquid affirmatur in propoſitione inchoata à relatiuo,negatur in ſua contradictoria, qa contradictoria iſtius ille diſputat, eſt iſta nõ ille diſputat negatione propoſita relatiuo. De relatiuo identitatis non reciproco talis datur regula. Tertia relatiuo. Omne relatiuũ identitatis non reciprocum habet eandem ſuppoſitionem quam hẽt ſuum antecedens, vt cum dicitur, oĩs hõ currit, & ille eſt Soc.hoc re- E
latiuũ ille,ſupponit ꝓ oĩ hoĩe,quia ſenſus,eſt oĩs hõ currit, & ille eſt Socr.i. omnis homo eſt Soc.Dico aũt non reciprocum, quia cum dicitur omnis homo videt ſe non eſt ſenſus omnis homo videt ſe, non eſt ſenſus omnis homo videt omnem hominem, Vnde loco huius relatiui ſe, non licet ponere ſuum antecedens, loco autem alterius licet ponere.

Poſtquam Auctor determinauit de relatiuis identitatis ſubſtantiæ,hic cõ- F
ſequenter determinat relatiuis de diuerſitatis, primo ponendo definitionẽ eius ſecundo aſſignando aliquas regulas relatiuorum ſubſtantiæ.ergo ponit definitionem relatiui diuerſitatis dicens, quod relatiuum diuerſitatis ſubſtantię eſt.quod ſupponit pro alio innumero ab eo,quod refert, vt Soc.currit, & alius diſputat, hoc relatiuum aliud, facit relationem de Socr. in aliquo,& tamen ſupponit pro alio a Socrate in aliquo.

Dubi ſolutio. Primo ſciendum,qđ dubium poteſt eſſe cum dr, Socrates currit, & aliud eſt albũ,pro quo ſupponit illud relatiuum aliud.Ideo ad hoc dicunt quidã, quod ſupponit pro alio hoĩe Socrate,

[illegible] Soc. cur. [illegible] lius homo eſt [illegible] ſtatuere quia [illegible] ſeminini ge [illegible] ad ſup-ponendū p ſuppoſitis eiuſdē ſpeciei cū ſuo antecedēte maſculini gñis uel femi nini, ideo dicet inferius q alii ponit diuerſitatē iter ſuppoſita, ſed aliud dicit diuerſitatē i eſſētia, ideo cum dicitur, Soc. cur. & alius homo eſt albus, ſenſus eſt, alius particularis homo eſt alb. cū dicitur, Soc. currit, & aliud album, ſenſus eſt, aliud eſſentialiter eſt alb. & nō ſupponit pro re in eadem ſpecie, ideo diſtinguitur contra hoc relatiuum alius, quod determinatur per maſculinum genus ad ſupponendum pro eodem in ſpecie cum ſuo antecedente. B

Tres relatiuorū regulæ ad modū neceſſariæ.

Secundo ſciendum, q in textu aſſignā it tres regulæ relatiuorum, quarū prima eſt relat uorū diuerſitatis quæ talis eſt. Si relatiuū diuerſitatis ſubſtātiæ addatur termino ſuperiori & inferiori, tunc terminus inferiori fit ſuperior & ecōtra, ſicut aïal eſt ſuperius ad hoīem ſed aliud ab aīā li ē inferius ad aliud ab hoīe ſicut bñ ſequit̄, hō eſt, ergo aïal ē a ſpē ad genus, ita bñ ſequitur, lapis eſt aliud ab aïali, ergo ē aliud ab hoīe. Ratio huius ē qa virtualiter includit in ſe quādā negationē, ideo quāto actu plura ſignificātur tanto plura negātur, ſicut et negatio infinitās, vt nō hō i plus ſe habet q nō aïal, cū non hō de nō aïali uniuerſaliter pdicet, ſicut in cōuerſion: p cōtrapoſitionē ſatis dictū ē. C

Secūda regula.

Tertio ſciendum, q ſcda regula relatiuorū eſt. qđ nulla ppoſitio inchoata a relatione ſubſtātiæ habet cōtradictoriā. Quiam qdam regulam ponunt aliq tanq ue ā, Petrus aūt Hiſpanus recitat ipsā, & manifeſt et eā eſſe falsā, & iprobat eā, in textu tribus rationibus, quarū vltima talis ē. Cuilibet affirmationi uegatio appoſita & ecōtra, vt hēt Ariſ. in 2. Peri Hermenias, ergo affirmationi ichoatæ a relatiuo ſubæ erit negatio oppoſita cōtradictoriæ ecōtra, q cōcedimus dicētes pdictā regulā eſſe falsā. Aliæ duæ rationes clare patēt in textu iō cā breuitatis pro nūc relinquuntur. D

i. Periherm. ca. 5. & ibi ſcribentes.

Quarto ſciē dū, q tertia regula tal s eſt, q relatiuū identitatis ſubſtātiæ nō reciprocū eodē mō ſupponit ſicut ſuū antecedēs, ut oīs hō eſt aïal, & ille eſt ſubſtātia, hoc relatiuū ille, ſupponit p oī hoīe, & eſt ſenſus, oīs hō eſt aïal, & ille ē ſubſtātia, i. oīs hō ē aïal, & oīs hō eſt ſubſtātia, & dr̄ notāter nō reciprocum qa ut dictum, cū dr̄ oīs hō videt ſe, nō eſt ſenſus, q oīs homo uidet omnē hominē. iō ſicut ē̄ dictū eſt loco relatiui reciproci non licet ponere ſuū antecedens, ſicut fit de relatiuis idētitatis ſubſtantiæ non reciprocis, & ideo ibi non poteſt fieri diſcenſus, niſi ſub antecedente dicendo, omnis homo videt ſe, ergo Socra. videt ſe, & Plato videt ſe, & ſic de alijs. E

Argū. Tertia regula.

Sed cōtra pdicta arguitur primo ſic. Negatio addita ſuperiori, & iferiori ñ facit, q ſuperius fit inferius, aut ecōtra, quia ſolū hēt negare, ergo nec relatiuū diuerſitatis hoc facere pōt virtute negationis. Scđo ſic. In non entib. non ſunt genera neq; ſpecies, ergo non hō non eſt genus ad non aïal, nec aliud ab homine ē, genus aliud ab animali, quare male dictū eſt q arguendo ſic, lapis eſt aliud ab aïali, ergo eſt aliud ab homine arguit̄ a ſpecie ad genus. Tertio ſic. Nō ſequit̄ per primā regulā Socr. eſt alter ab hoīe, ergo eſt alter a ſeipſo, ergo illa regula nō eſt vera. Quarto ſic. Contra ſecundā regulā probando ipſam eſſe ueram ratione qua mouebātur antiqui, quę talis eſt. cum dr̄ homo eſt & ille deſputat, hoc relatiuum ille habet reſpectum ad ſuum antecedens ppter dependentiam ſuæ relationis, ergo cū negatio negans quæ nō agit ante ſe ſequitur ipſum relatiuū, vt dicendo Soc. cur. & ille diſputat, non negat qđ affirmatio affirmat, quare non facit contradictionem. Quinto ſic. Quod tertia regula nō ſit vniuerſaliter uera, quia dicēdo, homo currit, & illa eſt digniſſima creaturarū, vel ille eſt ſpecies, hoc relatiuum ille ratione illius adiuncti ſpecies uidetur habet, ſuppoſitionē ſimplicem, F

A plicem, & tamen ſuum antecedés, ſupponit perſonaliter, ergo tertia regula non eſt vniuerſaliter vera.

Solutio Ad argumenta. Ad primũ dr̃, ꝙ negatio primo. & p ſe hẽt negare, ſed ex cõſequẽti hẽt diſtribuere, & facere terminũ inferiorẽ ſuperiorẽ, & ecõtra Ad ſm dr̃, ꝙ dupl'r põt intelligi, ꝙ in non entibus, ſiue in negationib. ſit genera, & ſpẽs. vno mõ ẽm veritatẽ, & ſic conceditẽ, ꝙ ibi non ſunt genera nec ſpẽs. alio mõ ẽm modum tm̃, & iſto modo in non entib. bñ ſunt genera, & ſpẽs, & ideo licet non homo non ſit verum genus ad non animal, habet tñ modum generis reſpectu ipſius, & ita dr̃ aliud

B ab homine in ordine ad aliud ab animali. Ad tertiũ dr̃, ꝙ regula intelligitur de relatiuis ſubſtantiæ, modo alterum eſt relatiuũ diuerſitatis accidentis, & ideo concedendũ eſt, ꝙ regula ſibi non conuenit. Ad quarttum dicitur, ꝙ Pet. Hiſp. reſpondet, quod relatiuum comparatur ad ſuũ antecedens, & comparatur ad verbum cui ſubijcitur, per comparationẽ uno relatiui ad verbũ ſumitur qualitas propoſitionis, & non per comparatione relatiui ad antecedens, ideo negatio in cõtradicẽdo hẽt tm̃ negare cõparationem relatiui ad verbũ, & non comparationem relatiui ad antecedens, ideo rõ antiquorũ nulla eſt.

C Ad quintũ dr̃, ꝙ reſpondent aliqui, qđ relatiuum identitatis non reciprocum qñq; facit recordationem ſui antecedẽti ſine mutatione eſſe antecedentis, vel alicuius proprietatis eius, & tũc eodẽ modo ſupponit ſicut ſuum antecedẽs, qñq. vero facit recordationẽ ſui antecedentis cũ mutatione ſui eſſe, vel alicuius proprietatis. & ſic non oportet, ꝙ eodem modo ſupponat ſicut ſuum antecedens. licet ſit verum quod ſemper ſupponit pro eodẽ in numero numeroſitate eſſentiæ, vel ſuppoſiti. Aliter poteſt dici, & fortaſſe melius, ꝙ in illa propoſitione prædicta illud relatiuum ille ſupponit perſonaliter, & nõ ſimpliciter, quia ſuppoſitio relatiui identitatis ibi conuenit ratione ſui antecedentis, & non ratione alterius ſibi adiuncti. Et ſic patet de relatiuis ſubſtantiæ. D

De relatiuis accidentium, & eorum diuiſione multiplici.

Habito de relatiuo ſubſtãtię dicẽdum eſt de relatiuo accidentis. Relatiuum autem accidentis eſt, quod refert eandẽ rem per modũ denominationis, vt tale, quale &c. Vnde hæc eſt differentia relatiui ſubſtantiæ ad relatiuũ accidentis, quia relatiuũ ſubſtantiæ refert rẽ vniuocam per modum quod quid eſt, vt albedo quę eſt in pariete, color qui eſt in corpore, relatium autem accidẽtis eſt, quod refert rem ſuam per modũ denominationis, vt Soc. eſt albus, & talis eſt Plato, E & ſic de alijs. Alia autem differentia datur eorundem, quia relatiũ ſubſtantię refert idem in numero, relatiuum vero accidentis refert idẽ in ſpecie. vt Soc. eſt albus, & talis eſt Plato, quia idem in numero non põt eſſe in diuerſis ſubiectis, ſed bene idem in ſpecie. Relatiuorum autem accidẽtis aliud eſt relatiuũ idẽtitatis, vt talis, aliud vero diuerſitatis, vt alter. Relatiuũ accidẽtis F idẽtitatis eſt ꝙ refert eãdẽ qualitatẽ in ſpẽ, & ſupponi pro eadem in ſpecie, ut Soc eſt albus, & talis eſt Plato. Relatiuum autem accidentis diuerſitatis eſt qđ refert eadẽm qualitatẽ in ſpecie, ſed ſupponit ꝓ alio diuerſo in ſpecie, vt Socr. eſt albus, & alterius modi eſt Plato. Differt autem relatiuum ſubſtantiæ identitatis à relatiuis accidentium identitatis, quia relatiuum identitatis ſubſtantiæ refert eãdẽ ſubſtantiam in numero, relatiuũ autem identitatis accidentis non

Relatiuum accidẽtis quod.

A refert idem accidens in numero, ſed ſolum idē accidēs in ſpē. Relatiuorum accidētis idētitatis, aliud eſt relatiuū quātitatis continuæ, vt tātus, aliud vero q̄titatis diſcretę, vt tot quot. Itē relatiuorū numerorū, quædā ſūt noīa, vt to idē, quædā ſunt aduerbia, vt totiens. Sciendū ꝙ talis tantus, totiens, totidem, pſens dici relatiua reditiua & demōſtratiua relatiua vt ſi præſentes referant, demonſtratiua, vt cū dicimus demonſtrando Herc. talis fuit Plato. Si autem non referunt ad præſentes ſiue per demon- B ſtratione rerū pſentiū, tunc ſunt reditiua, qa reddunt interrogatione pcedente, vt qualis eſt Plato talis eſt Soc. Relatiua qn̄ ſine interrogatione pferunt, vt talis ē Soc. qualis eſt Plato. Et quando ad nomina adiectiua ſpecialiū accidentium dicunt, vt æthiops eſt niger & talis eſt coruus, & Soc. fuit alb. & talis eſt Plato. Et hæc relatiuis dicta ſufficiant.

Quid relatiuū accidentis. Poſtquam Auctor determinauit de relatiuo ſubæ, hic conſequenter determinet de relatiuis accidentis. Et ratio huius eſt, quia ſicut accidens ſe hēt ad ſubſtantiā, ita relatiuum accidentis ad C relatiuū ſubſtantiæ, ſed accidens poſterior eſt ſubſtantia nedum ſm ordinē naturæ ſed etiā ſm ordinem cognitionis, quia hēt cognoſci per ſuum ſubiectum, ergo relatiuum accidentis poſterius eſt relatiuo ſubſtantiæ, quare conuenienter de ipſo poſterius determinatur, vnde Pet. Hiſp. determinando de relatiuis accidentis, primo ponit definitionem relatiui accidentis, ſecundo, notificat ipſū aliquib. diuiſionib. ergo primo ponit talem definitionem relatiui accidentis dicens ꝙ relatiuum accidentis eſt ꝙ refert rem ſuam per modum denominantis, vt tale, quale, & ſimilia, vt dicendo, Soc. eſt alb. & Pla. eſt talis, illud relatiuū talis, refert illud aſi- D cedētis albū denominādo Pla. albū implicite qa ſēſus eſt talis. i. Plato eſt alb.

Duobus modis relatiuū accidentis a relatiuo ſubſtantiæ differt. Primo ſciendū, ꝙ relatiuū accidentis differt a relatiuo ſubæ duob. modis. Primò, quia relatiuum ſubſtantiæ refert rem ſuā per modum per ſe ſtantis ſiue per modum eius quod eſt quid, vt albedo q̄ eſt qualitas eſt calor q̄ eſt in pariete, & ſic de alijs Relatiuū aūt accidentis refert rem ſuā per modū denominationis, ut dicendo. Soc. eſt bipedalis, & tātus eſt Pla. Secūdo differt, qa relatiuū ſubæ refert idem in numero cum ſuo antecedente, relatiuum uero accidentis non. ſed ſolum idem in ſpecie. Cuius rō eſt, quia idem accidens in numero non poteſt eſſe in diuerſis ſub- E iectis, ſed bene idem accidens in ſpecie. Diuiditur aūt relatiuum accidentis in textu ſic. Relatiuorū aūt accidentis, aliud ē relatiuū identitatis, vt talis, qualis, tātus, quātus, & ſic de alijs. aliud eſt relatiuū diuerſitatis, ut alter, reliqs, & ſimilia. Quæ diuiſio eſt analogi in ſua analogata, qa relatiuū accidentis ſp F prius dr̄ de relatiuo identitatis quam de relatiuo diuerſitatis, quia relatiuū identitatis prius eſt, & perfectius eſt relatiuo diuerſitatis, ſicut idem prius eſt diuerſo. Cuius diuiſionis rō eſt, quia oē relatiuū accidentis ſupponit pro eodē in ſpecie cum ſuo antecedente uel nō, ſi primum, ſic eſt relatiuorū identitatis, ſi ſm, ſic eſt relatiuum diuerſitatis. Nota hoc.

Vnde dicat relatiuū accidentis. Scdo ſciendū, ꝙ relatiuum dr̄ accidentis, nō ꝙ refert accidēs ſolū, ſed qa facit recordationem de ſuo antecedente per modum accidētis. i. adiectiue ſignificati, ideo ſicut relatiuū ſubæ pōt reperiri in oib. nomen gn̄ib. accidētiū, ita relatiuum accidentis pōt reperiri in pdicamēto ſubæ, ut Soc. eſt humanus, & talis eſt Plat unde in textu relatiuū identitatis accidentis ſic definit. Relatiuū identitatis in accidentia. eſt quod refert idem accidens in ſpē, & pro eodem ſupponit cū ſuo antecedentis. Sed relatiuum diuerſitatis accidentis eſt ꝙ refert idem accidens in ſpecie cum ſuo ante-

A antecedente, ſed pro diuerſis in ſpecie ſupponit, vt Soc. eſt alb. & Soc. eſt alterius modi, vñ differt relatiuũ idẽtitatis ſubſtæ a relatiuo idẽtitatis in accidẽtib. q̃a relatiuũ ſubſtãtiæ identitatis refert eandem rem in numero cũ ſuo antecedẽte, relatiuum aũt identitatis in accidẽtib. non refert idẽ accidens in numero, ſed ſolũ idẽ in ſpecie. quare alia, & alia rõne dicitur relatiua identitatis.

Relatiuum idẽtitatis in accidentib. quo tuplex.

Tertio ſciẽdũ ꝙ, unum mẽbrũ p̃dictę diuiſio nis ſubdiuidi in textu ſic. relatiuũ idẽtitatis i accidẽtib. aliud ẽ relatiuũ in quãtitatib. ut tatus, quãtus, aliud ẽ qualitatis, vt talis, qualis. Cuius diuiſionis rõ eſt, q̃a relatiuũ idẽtitatis i accidentib. refert rẽ ſuã p modũ formæ qualificãtis id cuius eſt aut per modũ
B menſurę. Si primũ, ſic eſt relatiuũ qualitatis, ſi ſcm, ſic eſt relatiuũ quãtitatis, vnde in prędicta diuiſione determinatio diuiſi debet intelligi mẽbris diuidentib. vt ſit ſenſus relatiuorũ idẽtitatis, aliud eſt relatiuũ identitatis accidẽtis quãtitatis, aliud eſt relatiuũ accidẽtis qualitatis. In prędicta aũt diuiſione quantitas, & qualitas non capiunt ſpecialiter, vt ſunt predicamẽta ad inuicẽ, & ab alijs diſtincta, ſed quodam mõ accipiuntur cõiter. ſ. quantitas p oĩ eo quod ſignificatur per modum quantitatis, ſiue p modũ menſuræ, & qualitas
C p oĩ eo, quod ſignificatur per modum qualitatis, ſiuæ formæ qualificãtis. Ex quo patet, ꝙ relatiuũ idẽtitatis in accidentib. põt reperiri in ſubſtę, & in alijs prędicamẽtis a quãtitate, et qualitate.

Relatiuum idẽtitatis quãtitatis quid.

Quarto ſciendũ, ꝙ relatiuum identitatis quantitatis in textu diuiditur. nam aliud eſt relatiuum quantitatis continuæ, vt tantus, quantus, aliud eſt relatiuum quantitatis diſcretæ, vt tot, quot, & iterum relatiuum quantitatis diſcretæ, diuiditur, quia quedã ſunt nomine, ut tot, quot, alia vero aduerbia vt totiens quotiens, vnde in prædictis diuiſionibus determinatio diuiſi debet intelligi in membris diuidentibus ſicut dictum eſt in pręcedenti diuiſione. Sed vt habetur in textu relatiua idẽtitatis accidentis poſſunt eſſe relatiua D demonſtratiua, & reſponſiua ſiue redditiua, ſcm diuerſas rationes, q̃a, ſi referãtur ad rẽs præſẽtes dñr ut demõſtratiua, vt demonſtrando Tulliũ dicimus. talis eſt Achilles, & ſic de alijs. Et qñ redduntur interrogationi p̃cedẽti dicunt reſpõſiua, vel redditiua, ut ſi q̃rat qualis eſt Soc. & reſpõdeatur ipſe eſt talis qualis eſt Plato, qñ vero referuntur ad nomina adiectiua ſpecialium accidentium dicuntur relatiua vt etiops eſt niger, & talis eſt coruus, & pater eſt albus, & talis eſt filius.

Contra p̃dicta arguitur primo ſic. Accidẽtia ſenſibilia prius a nobis cognoſcuntur, ergo non eſt verum. quod accidens ſit poſterius ſubſtãtia ordine cognitionis. Secundo ſic. Relatiuum accidentis bene reperitur in genere ſubſtãtiæ, vt So. eſt rationalis, & talis eſt Plato, & tñ nõ reperitur ibi denominatio, ergo contra definitionem. Tertio ſic. Relatiuum identitatis accidentis reperitur in ſubſtantia, & in alijs generib. accidentium a quantitate, & qualitate, ergo prædicta diuiſio eſt inſufficiens, conſequentia patet, quia in plus eſt diuiſũ q̃ diuidẽtia. Quarto ſic. Relatiuũ ſubſtantiæ reperitur in quantitate, vt dicendo linea. quæ eſt quantitas, & in qualitate, vt dicendo, albedo quæ eſt in corpore, ergo mẽbra diuiſionis reperiuntur extra diuiſum, & ſic diuiſio eſt inſufficiens. Quinto ſic. Tantus, & quãtus q̃ ſunt relatiua quãtitatis cõtinuę, poſſunt reperiri in oratione, q̃ eſt quãtitas diſcreta vt dicendo, tanta eſt vna ſyllaba, quãta eſt alia. Sexto male diuiditur relatiuũ quantitatis in cõtinuũ, & diſcretũ ſimiliter tot, & quod, quæ ſunt relatiua quantitatis diſcretæ attribuũtur lineæ, vel tempore, q̃ ſunt quãtitates continuæ, vt dicẽdo tot ſunt horæ diei hodiernæ, quod ſunt eternæ. & ecõtra, ergo male diuiditur relatiuũ quãtitatis, & in relatiuum quantitatis continuæ, & quantitatis diſcretæ.

Argũ. E F

Solutio.

Ad argumenta. Ad primũ dicitur, ꝙ in nobis duplex reperit cognitio, quæ-

A dam eſt ſenſitiua, & ſic conceditur antecedēs alia eſt intellectiua, & de tali hic intelligitur, & ſic negat antecedēs. Ad ſm dr, q̄ licet in gñe ſubæ non ſit vera denominatio, tñ bene eſt denomi natio ſm modum, & hoc ſufficit. Ad tertiū patet ſolutio ex ſecundo notabili. Ad quartū ſimiliter. Ad quintū dr̄ quod tātus & quātus conueniunt orationi non ſm ſe, ſed ratione temporis in quo profertur. Similiter tot, & quot attribuuntur tempori, & lineæ non ſecundum ſuam ſubiectam, ſed ratione ſui accidentis ſcilicet actus menſurandi, qui eſt per modum diſcreti. Circa B hæc autem relatiua diuerſitatis accidentis, quæritur de veritate iſtius ſophiſmatis Socr. eſt alter a ſeipſo probatur, ſicut Socra. ſedent eſt alter a ſeipſo non ſedente, ut habet Porphyrius in prædicabilibus, ergo iſta eſt vera, D Soc. eſt altera ſeipſo. Improbatur ſic. Soc. eſt altera ſeipſo, ergo Socrates eſt alter ab homine, conſequētia tenet ab inferiori ad ſuum ſuperius, ſed conſequens eſt falſum, ergo, & antecedens, quod fuit ſophiſma. Item Socra. eſt idem ſibi ipſi, ergo non eſt alter a ſeipſo. Reſpondetur, quod ſophiſma eſt verum. Et ad primam improbationem dicitur, quod negatur conſequentia, & ad probationem dicitur, quod non arguitur ab inferiori ad ſuum ſuperius affirmatiue ſed potius negatiue. Ad aliam ſimiliter negatur conſequentia, quia idem importat vnitatem in ſubſtantia, alter vero importat diuerſitatem in accidentibus, iſta autem duo E bene ſe compatiuntur in eodem. Et hæc de relatiuis dicta ſufficiant.

PARVORVM LOGICALIVM

TRACTATVS TERTIVS.

SVMMA TRACTATVS.

C De ampliationis, reſtrictione natura, ac multiplicitate, & nonnullorum in ipſæ ſophiſmatum per regulas ſolutiones.

Quid perſonalis ſuppoſitio, & de reſtrictione. F

Suppoſitio perſonalis. Perſonalis ſuppoſitio eſt acceptio termini cōis pro ſuis inferioribus Cuius alia eſt determinata, alia cōfuſa, ut prius patuit. Itē perſonalis ſuppoſitionis, alia eſt reſtricta, alia ampliata, & ita ampliatio, & reſtrictio habent fieri circa ſuppoſitionē perſonalē. Reſtrictio eſt coarctatio termini communis à maiori ſuppoſitione ad minorem, vt cum dicitur, homo albus currit, hoc adiectiuum albus reſtringit hominem ad ſupponendum tantum pro albis. Ampliatio eſt extenſio termini communis a minori ſuppoſitione ad maiorem, vt cum dicitur, hō pōt eſſe Antichriſtus. Iſte terminus homo non ſolum ſupponit p̄ his, qui ſunt, ſed ēt pro his qui erunt, vnde ampliat ad futuros. Dico aūt termini

A mini,cõis,q̃a terminus ſingularis, vt Soc.nõ ampliat neq. reſtringit.

Ordo huius partis. Iſte eſt tractatus huius tertius libri q̃ Paruorũ Logicaliũ dr̃. In quo poſtquam Pet.Hiſp.ſuperius determinauit de ſuppoſitionib.terminorũ abſolutorum & reſpectiuorum, hic conſequenter determinat de alijs proprietatibus eorum videlicet de ampliatione, & reſtrictione,& quia ampliatio, & reſtrictio hẽnt fieri circa perſonalem ſuppoſitionem,& per ſupponunt eã, de qua uiſum eſt prius,ideo patet ordo huius tractatus ad præcedentem, & ſequẽtẽ, quia ampliatio eſt quodãmodo perfectior quam reſtrictio. nam ampliatio

B augmentat quodammodo ſuppoſitionem termini, reſtrictio aũt diminuit, cũ aũt augmentatio dicat perfectionẽ quantitatem q̃ diminutio, quia tendit ad quantitatem perfectam,ſequitur q̃ ampliatio quę augmentat ſuppoſitionem termini debet præcedere reſtrictionem quæ reſtringit, & diminuit.

Cur huius iterum de perſonali ſuppoſitione agitur. Nota limitationem. Primo ſciendum,q̃ ampliatio,& reſtrictio habent fieri circa ſuppoſitionẽ perſonalem ideo Auctor incidẽtaliter ponit definitionẽ eius, & ẽt diuiſionẽ in ſuppoſitionẽ determinatã, & confuſã,& quia ſuperius Auctor fecit mẽtionẽ de eis. Iõ determinatio eorũ relinquitur. Sed magis ad propoſitũ accedẽdo Auctor diuidi perſonalẽ ſuppoſitionẽ aliter q̃ prius & eſt diuiſio talis. Per

C ſonaliũ ſuppoſitionũ alia eſt reſtrictiua,alia ampliatiua. Et quo patet,quod hẽnt fieri ſolũ circa ſuppoſitionẽ pſonalem.Et quod non p̃nt fieri circa ſuppoſitionẽ,& naturalem,& ſimplicẽ patet primo.quia in naturali ſuppoſitione terminus accipit pro oib. q̃ participãt naturã cõem p terminũ cõem ſignificatã,& ideo naturalis ſuppõ nõ p̃t reſtringi, nec ampliari remanẽte naturali ſuppoſitione. Similiter non p̃nt fieri circa ſimplicẽ,quia ſuppoſitio ſimplex eſt acceptio termini cõis p natura ſimplici, q̃ quidẽ natura ſimplex eſt idiuiſibilis,& nõ accipit p plurib. ſuppoſitis.Et q̃a ampliatio & reſtrictio dñt q̃ dã diuerſitatẽ,iõ 1.õ p̃nt fieri circa ſuppoſitionẽ ſimplicẽ; ex quo ſequitur,q̃ ſolũ hẽnt fieri circa ſuppõnẽ pſonalẽ, & hoc tã determinatã q̃ã confuſam. D

Quid reſtrictio. Scđo ſciẽdũ,q̃ quis in iſto tractatu non determinetur de reſtrictione non ſolum de ampliatione, quia tñ ampliatio & reſtrictio opponuntur,& vnũ oppoſitũ nõ pfecte cognoſcit̃ niſi cognoſcatur reliquũ, & ideo in iſto tractatu Auctor definit reſtrictionẽ. vnde reſtrictio eſt coarctatio termini cõis a maiori ſuppoſitione,hoc eſt a maiori ambitu,ſeu acceptione ſuppoſitorũ ad impoſitionẽ vnde ponitur coarctatio loco gñis,deinde ponit̃ termini cõis,ad dĩ iã

B termini diſcreti, qui nec reſtringit̃ nec ampliatur eo q̃ non hẽt ſuppoſita. & dr̃ e maior i ſuppoſitione ad minorem, ad dñã ampliationis. vnde ſi dicatur, hõ currit,hõ ibi ſupponit pro oib. hoibus tã albis quam nigris aut medio colore coloratis,ſed tñ cum dr̃ homo alb. currit, hõ ibi reſtringitur ad ſupponẽdum pro hoibus albis tm̃. vnde intelligendum eſt quãtum ad veritatem locutiones,quia,cũ dr̃, homo alb currit, ibi hõ ſupponit pro oib. hoib.ſed non redditur locutio vera niſi pro albis.

Quid ampliatio. Tertio ſciendum,q̃ ampliatio ſic definitur in textu,q̃ eſt extenſio termini cõis a minore ſuppoſitione ad maiorẽ, F hoc eſt a minori ambitu ſeu acceptione ſuppoſitorũ ad maiorem,& intelligendũ eſt, vt prius q̃tu ad veritatẽ locutionis,vt cũ dr̃, hõ currit, ibi homo reddit locutionẽ verã ſolũ pro illis qui ſunt actu hoĩes pp exigẽtiã illius adiũcti currit,ſed cum dr̃ hõ p̃t currere,uel homo poteſt eſſe Antichriſtus,ibi locutio poteſt verificari tã pro illis qui ſunt actu q̃ pro illis qui ſunt potentia, & ita hõ ampliatur & augmentatur actu,& eius ſuppoſitio & per hoc adiũctum põt. Et fiunt ſ ampliatio & reſtrictio reſpũ termini potẽtis teneri p pluribus uel paucioribus q̃ exigat ſuæ actualis ſuppoſitio, vñ i iſta definitione ponit̃ termini cõis eadẽ rõne qua in-

A præced. definitione, vñ coarctatio & extẽſio nõ capiunť hic proprie, ſed metaphoricæ ad coarctationem & extenſio nẽ realem; nã ſicut coarctatio realis eſt qua alias minus ſpatium continet, quã prius, & extenſio maius, ſic in ppoſito dr̃ coarctatio quia terminus cõis tenet pro paucioribus ſuppoſitis q̃ prius, & extenſio dr̃, quia terminus cõis tenet pro pluribus ſuppoſitis, quam prius, & ſic patet intellectus iſtarum definitionũ.

Quarto ſciẽdũ, ꝙ ſuppoſita alicuius termini poſſunt dici ſuppoſita in actu dupl'r. vno modo quantũ ad actũ exiſtẽdi. Alio modo quãtũ ad actum ſignandi. vnde Cæſar, vel Adã, vel Antichriſtus, qui includũt eſſentialiter formam hois ſunt ſuppoſita eius quantum ad actum ſignificandi, quia actualiter nõ exiſtunt, ideo non ſunt ſuppoſita hois quantũ ad actum exiſtẽdi i. hois actualiter exiſtendi. vnde qñ Auctor loquitur de ampliatione intelligit ꝙ terminus cõis ampliatur, qñ ſupponit reſpũ verbi, vel adiuncti ad ſuppoſita quę nõ ſunt ſuppoſito in exiſtẽdo, ſed in ſignificando, vt patet in exemplo Auctoris, homo poteſt eſſe Antichriſtus.

Suppoſita alicuius termini in actu dupliciter dicũtur. B

Argũ.

Contra prędicta arguitur primo ſic. A notioribus nobis debemus procedere, ſed reſtrictio eſt notior ſuppõne cũ ſit magis determinata, & magis determinata ſunt nobis notiora, ergo ſequitur ꝙ in de tractatu dẽt præcedere pręcedente. Secundo ſic. Suppõ naturalis eſt ſimplex pñt ampliari, & reſtringi. ergo cõtra diuiſionẽ in qua dicebatur, ꝙ perſonalis ſuppõ eſt ampliatiua alia reſtrictiua. Antecedẽs patet quia bene dicit homo contingenter eſt ſpecies vel neceſſario. Tertio ſic. Cõtra definitiones p̃dicta, quia coarctatio, & extenſio ſunt quantitates, ſed ampliatio, & reſtrictio non sũt quãtitates, ergo male dr̃ quod ampliatio extẽſio, & reſtrictio eſt coarctatio Quarto ſic. Quõ i terminus cõis nõ poſſit ampliari, quia terminus cõis ſupponit ſolum pro his q̃ actu participant formam termini communis, ergo non poteſt ampliari ad ea quæ erunt, C

vel poſſunt eſſe. Quinto ſic Dicendo Soc. poteſt eſſe ibi Socr. ſtat indeterminate pro Socr. qui eſt, & qui erit, ergo terminus diſcretus poteſt ampliari. D

Ad argum. Ad primũ dr̃ quod licet cognitione determinata ſẽſibili magis determinatũ præcedat minus, tñ cognitione intelligibili, & confuſa magis cõfuſum præcedit magis determinatũ, & ſic eſt de ampliatione reſpectu ſuppoſitionis. Ad ſm dr̃, quod licet terminus per ſe ſumptus ſupponat naturaliter, tñ qñ ſumitur cum adiuncto non amplius ſupponit natural'r. Et ẽt licet termino ſupponenti ſimpliciter addatur dictio ampliatiua, tñ non ampliat ipſum terminum eo, quod non reperit naturã aptã natã ſuſcipere ampliationẽ. Ad tertiũ dr̃, quod ibi non accipiť extẽſio, nec ẽt coarctatio real'r, ſed ſolũ metaphorice &c. vt dcm̃ eſt. Ad quartũ dr̃, quod licet terminus cõis nõ poſſit ampliari pro plurib. q̃tum ad ſuppoſita actualia in eſſendo, tñ bene poteſt ampliari quantum ad ſuppoſita actualia in ſignificando. Ad quintum dr̃, quod qñ terminus ampliatur uel reſtringitur, oportet, quod teneatur vniuoce modo, ſi Socr ſtet pro eo, qui eſt erit, vel poteſt eſſe, hoc tantum eſt ęquiuoce, & ſic ibi non eſt ampliatio. E

Ampliationis multiplicitas.

Ampliationum, alia fit per verbum, vt per hoc verbũ põt, & hõ p̃t eſſe Antichriſtus. Alia per nomen, vt hominẽ eſſe Antichriſtũ eſt poſſibile. Alia per participium, vt homo potẽs eſt eſſe animal. Alia per aduerbiũ, ut homo neceſſario eſt animal, hõ.n. nõ ſolum ampliatur pro præſenti tẽpore, ſed ẽt pro futuro. Et iõ ſequitur alia diuiſio ampliationis. ſ. quod ampliatio nũ, alia fit reſpectu ſuppoſitorũ, vt homo poteſt eſſe Antichriſtus Alia fit reſpectu tẽporũ, ut homo neceſſario eſt animal, ut dictum eſt.

Ampliatio multiplex, de qua vide Paulũ Pergulẽſem & alios.

Poſtquã Auctor poſuit definitionẽ ampliationis, hic conſequẽter cauſa diuidit,

A uidit & qa definitum dicit eſſe, diuiſio vero dicit poſſe rei, & eſſe pcedit poſſe, iō patet ordo. Et dicit, ꝙ ampliationū, alia fit p verbū vt hō eſt Antichriſtus, alia p nomē, ut hoiē eſſe Antichriſtum eſt poſſibile. Alia per aduerbium, vt hō neceſſario eſt aial. Alia per participiū, vt hō eſt potēs eſſe aial. Et ex iſta diuiſione ampliationis infert Auctor aliā dicens, quod quædā eſt ampliatio quæ fit reſpectu ſuppoſitorum, vt homo poteſt eſſe Antichriſtus, alia reſpectu tēporis, vt homo neceſſario eſt animal.

Quæ nā amplia- re reſpe ctu ſup poſito- rum di- cuntur. Primo ſciendū, ꝙ illa dñr ampliare reſpectu ſuppoſitorū, q̄ faciūt terminū cōem teneri tā p ſuppoſitis exiſtentib. in actu q̄ nō exiſtentib. cuiuſmodi ſunt verba, quorū actus cōparat ad ſubum ia ſubo, tñ nō ſūt, vt ſūt iſta, pōt, optatur, laudat, et ſic de al js, & ſilr ampliāt B illa, quæ ab ipſis deſcendunt, vt aliqua noia, & aliqua participia et aduerbia vt potens & poſſibil', q̄ deſcendunt ab hoc verbo pōt, laudabile, dus, biliter, q̄ deſcendunt ab hoc verbo laudo, as, ſed illa dñr ampliare reſpectu tpum, q̄ faciūt terminū cōem extendi ad oēs differentia tpis, vt i poſſibile, & neceſſario, vt cum dr, homo neceſſario eſt aial, idē eſt ac ſi diceretur, in omni tempore conuenit homini, quod ſit animal.

Quis termin' amplia- ri dicat. Scdo ſciendū, ꝙ ille terminus dr ampliari, q̄ p plurib. ſuppoſitis ſtat q̄ pri' ſtabat cū adiūcto cui addebat, v. g. ſi dicat hō pt eſſe Antichriſtus, ibi hō ſtat C p pluribus q̄ ſi diceret hō currit, qa ſtat p hominib. pſentib. Et p oppoſitū termin' dr reſtringi, q p paucioib. ſuppoſitis ſtat q̄ prius ſtabat cū ſuo adiūcto, vt dicatur, hō currit, ibi hō ſtat pro præſentib. & cum dicitur, albus homo currit, ibi ſtat pro præſentib. albis.

Virtus amplia- di a quo ſit. Tertio ſciendum, ꝙ virtus ampliādi & reſtringendi dat alicui a p pria eius impoſitione, & et alicui dat & nō alteri, pp quod qdā ſūt partes orōnis, ſicut nomē, verbū, aduerbium, & participiū, q̄ poſſunt reſtringere, vel ampliare, ſed aliæ partes orōnis non poſſunt hoc, cū eis nō ſit data virt' ampliādi, vel reſtrigendi a prima earum in poſitione, vñ D ampliatio radicaliter eſt in termino communi radicata, qui terminus aptus natus eſt ſupponere & capi pro ſuppoſiti non ex exiſtētibus ſed actualiter eſt in termino ampliato.

Diuiſio nis am- pliatio- nis noti tia. Quarto ſciendū, qd licet iſta diuiſio ſit quadrimembris, tñ non pōt reduci ad bimembrem, nā oīs dictio ampliatiua ē pars declinabilis vel declinabilis, ſi primū hoc eſt dupſr, vel ſignat ſubſtantiā, & ſic eſt primum membrum, vel ſignificat actum, & hoc eſt dupliciter, uel actū diſtātem a ſubſtātiā, & ſic eſt verbum, vel diſtātem, et ſic eſt participiū, ſi ſm, ſic eſt aduerbium. Sufficiētiæ alterius diuiſionis eſt iſta, quia cū omnis ampliatio ſit extenſio termini, vel ergo extendit ipſum in ordine ad E ſuppoſita, & ſic eſt primum membrū, vel i ordine ad tēpus illorum, & ſic e ſm. Ex hoc patet, quod ampliatio facta reſpectu temporis differt ab illa, q̄ eſt reſpectu ſuppoſitorum apparet ēt ꝙ dictio ampliatiua alter ſe habet ſm quod ampliat pro ſuppoſitis, & ſm ꝙ ampliat pro tpe, qa in vna reſpicit ſuppoſita, & in alia tempus.

Argū- Contra pdicta arguitur primo ſic. Ampliatio ſit reſpectu tēporis, ſed nomē non ſignat tps, ergo nulla ampliatio ſit per nomen. Secundo ſic. Omne participiū eſt determinati tēporis, puta pręſentis, pteriti, vel futuri ergo nullum participium ampliat. Id potius reſtringit conſequentia, tenet qa ampliare F ſit reſpectu pluium temporū. Tertio ſic. Eadē eſt cauſa oppoſitorū ſed aduerbium non eſt cauſa reſtrictionis, ergo videtur qd nō ſit cauſa ampliationis. Quarto ſic. Terminus cōis non includit tempus, ergo non pōt ampliare pro tempore, ſed ſolum p ſuppoſitis. Quinto arguitur ſic. Illa diuiſio nō datur per oppoſita, nec eſt bimembris, ergo non eſt bona diuiſio.

Solutio Ad argumenta Ad primū argumentum dr quod non oīs ampliatio ſit reſpectu temporis, ſed quædam ſit a virtute ampliatiua dictionis. Ubi collata a ſua

A ſua impoſitione, et ſic eſt de ampliatione nominis, q̃ ſolũ eſt extenſio ſuppoſitorũ, & non temporũ. Ad ſcd̃m dr̃, ꝙ licet participium ſit alicuius determinati t̃pis, tñ hẽt aliq̃ virtutẽ per q̃ ampliat vltra t̃ps pſens. Ad tertiũ dr̃, ꝙ nõ oĩs cã eſt cã oppoſito. ũ, ſed ſolum quçdã, & ſic non oportet, qd ſi aduerbiũ no i reſtringat, ꝙ pp hoc non ampliet. Ad quartũ dr̃, ꝙ licet t̃ps non includatur in termino cõi, tñ inſequit̃ ipſum gratia ſuorum ſuppoſitorum, ratione cuius ibi poſt eſſe ampliatio temporũ

B ſicut ſuppoſitorum ex hoc, ꝙ illa ſuppoſita non ſolum hñt potẽt ã ad eſſendum in uno t̃pe, ſed ẽ in pluribus. Ad quintum dr̃, ꝙ licet illa diuiſio non detũr ꝑ oppoſita formaliter, nec ẽt ſit bimembris, tñ datur per oppoſita virtualiter, & eſt reducibilis ad bimembrẽ, & hoc ſufficit ad bonam diuiſionem.

Sophiſmatis in hac materia Solutio ac ampliationum aliqua regula.

Late de hoc per Paulũ Pergul. i dubijs ſuis, en tis verum, & alios.

Circa prędicta quęritur de hoc ſophiſmate, impoſſibile põt eſſe verũ. Quòd ſit verũ probat̃, quia illud ꝙ eſt vel erit impoſſibile poteſt eſſe verum, ſed Antichriſtum non fuiſſe poſt tẽpus ſuum, eſt impoſſibile, & mõ põt eſſe poſſibile & verũ, ergo impoſſibile põt eſſe

C verum. Contra, quicquid põt eſſe verũ eſt poſſibile, ſed impoſſibile poteſt eſſe verũ, ergo impoſſibile eſt poſſibile, in tertio mõ primę figuræ, ſed concluſio eſt falſa, ergo aliqua pręmiſſarũ, nõ maior, ergo minor, ſed hæc eſt prima, ergo prima eſt falſa. Solutio, prima ſimp̃r eſt falſa, hæc. ſ. impoſſibile põt eſſe verum, & ſophiſma peccat penes fallaciã accidentis, quia, cũ dico, id qd̃ ex vel erit impoſſibile, duo dico. ſ. ſubiectũ illius impoſſibilitatis, & illam impoſſibilitatem, ſiue ipſum impoſſibile, ſed illud quod eſt vel erit eſt res ſubiecta, et

D impoſſibile accidit, & poſſe eſſe verum aſſignatur ineſſe, vtrique ſicut hęc Antichriſtum non fuiſſe erit poſſibile, ſed Antichriſtum non fuiſſe põt eſſe uerum, ergo impoſſibile poteſt eſſe verum non valet, quia Antichriſtum non fuiſſe eſt res ſubiecta, & impoſſibile eſt accidens, & poſſe verum aſſignatur ineſſe vtrique.

De ampliatione q̃ fit rõne ſuppoſitorum talis datur regula. Terminus cõis ſupponens verbo habenti vim ampliandi a ſe, vel ab alio ampliat̃ ad ea q̃ poſſunt eſſe ſub forma termini ſupponẽtis, vt hõ põt eſſe aĩal, hic iſte terminus homo non ſolum ſupponit ꝑ præſentib. ſed ẽt ampliatur ad oẽs qui erunt. Dico aũt de ſe quia hoc verbum põt de ſe hẽt vim ampliandi. Dico aũt ab alio quia hoc participium potens, & hoc nomen poſſibile dant virtutem ampliandi verbo cui adiungunt̃, vt hõ eſt potens eſſe aĩal, vel animal poſſibile eſt eſſe albũ, & ſic de alijs. De ampliatione aũt quę fit rõne t̃pis talis datur regula. Terminus cõis ſupponens, vel apponens verbo habenti uim ampliandi quo a tẽpus ſupponit pro his qui ſunt, qui erunt, vel q̃ fuerunt, vt hõ neceſſario eſt aĩal ibi tam homo quàm animal tenetur pro his quam ſunt, & qui erũt. Et hęc tãtum de ampliationibus.

Regula prima. B

Regula ſecũda. F

Poſtquam Auctor poſuit diuiſionẽ ampliationis in præcedenti parte, hic conſequenter iuxta hoc verbum ampliatiuum poteſt, ponit quoddam ſophiſma quærendo vtrum illud ſophiſma, impoſſibile poteſt eſſe verum, ſit verum, vel falſum: Et primo probat quòd ſit verum, ſecundo improbat ipſum Probatur ſic, illud quod eſt.

A eſt, uel erit impoſſibile poteſt eſſe verum, ergo impoſſibile poteſt eſſe ve.ũ. Antecedens patet, quia Socratem non fuiſſe Romę poſt qua fuerit eſt impoſſibile, & ta c poteſt eſſe verum, ergo &c. Improbatur ſic arguẽdo in Darij. Quicquid poteſt eſſe uerũ eſt poſſibile, ſed impoſſibile poteſt eſſe uerum, ergo impoſſibile eſt poſſibile.

Quid ſophiſma. Pro cuius ſolutione primo ſciendũ, ꝙ ſophiſma eſt argumento, ve argumentis approbata, uel improbata ꝓpoſitió. Vnde probatio eſt argumentum, quo quis nititur oſtendere aliquã propoſitionem poſiteſſe verã, & per oppoſitũ improbatio eſt argumentũ, quo nititur oſtẽdere aliquam propoſitionem eſſe falſam Et ſic ſuphiſma eſt propoſitio apparens uera quod ad vtrãq; partem, B & hoc propter probationem, & improbationem. Ex dicit ſophiſma a ſophos ꝙ eſt ſapientia, ſiue a ſophiſtico, cas, quod idem eſt quod decipio, is, quia per ſophiſma opponẽs nititur decipere reſpondentem per ſapientiam in eo apparentẽ. Ex quo apparet quod licet ſophiſma ſit quandoque verum. Poteſt tamen decipere propter apparentiam ad eius falſitatem. C

Omnium ſophiſmatum ſoluendi modus. Secundo ſciendum, quod omne ſophiſma ſoluitur aliquo iſtorum trium, modorum, ſ. concedendo ipſum ſimpliciter uerum, uel ſimpliciter falſum, negando vel diſtinguendo. vnde illud ſophiſma ſoluit auctor in textu negando ſimpliciter, quia ſimpliciter eſt falſum. Et eius probationẽ ſoluit dicendo qđ peccat penes fallaciam accidentis, quia cum dicitur, id quod eſt, vel erit impoſſibile, poteſt eſſe verum, ibi duo dicuntur, ſcilicet illud ꝙ eſt impoſſibile, & ipſa impoſſibilitas, & quia ipſa impoſſibilitas accidit rei ſubiectæ, quæ eſt illud quod eſt, vel erit impoſſibile, & poteſt eſſe uerum, aſſignatur vtiq; ineſſe, & ideo creditur quod ſicut verum attribuitur rei propter eius cõuenientiã, quod etiam attribuatur accidenti, unde illud quod eſt, vel erit impoſſibile eſt res ſubiecta, & impiſſibile eſt accidens, & poteſt eſſe uernm, eſt attributum, & ideo probatio non concludit.

Regule ad ampliationum notitiã. Tertio ſciendum, quòd ad maiorem notitiam prædictorum habẽdam auctor ponit duas regulas, quarum prima e de ampliatione facta reſpectu ſuppoſitorũ, & alia ẽ de ampliatione facta reſpectu temporum unde regula data de ampliatione reſpectum ſuppoſiorũ talis eſt Terminus cõmunis ſupponens verbo habenti uim ampliandi a ſe, vel ab alio ampliatur ad ea quæ poſſunt eſſe ſub forma termini ſic ſupponẽtis. Et declarat iſtud in exemplo, ut dicendo, homo poteſt eſſe alb iſte terminus homo non ſolum ſupponit ꝓ hominibus qui ſunt, ſed etiam ſupponit ꝓ hominibus qui erunt, & notãter dicit a ſe propter verbum quod habet uirtutem ampliandi, ſicut eſt illud verbũ poteſt E & notãter dicitur ab alio, propter hoc verbũ eſt, qa licet ampliet, hoc tamen non eſt per ſe, ſed propter hoc qđ adiũgit dictioni de ſe ampliatiue. Secũda regula eſt de ampliatione que fit reſpectu temporũ, quæ talis eſt. Terminus communis ſupponẽs uerbo, vel, apponens habẽti uim ampliãdi quod ad tẽpus ſupponit, ꝓ his qui ſunt, & qui ſemper erunt ſub forma termini ſupponẽtis, & iſta ampliatio fit reſpectu temporum. vt homo neceſſario eſt animal, ibi tam homo quam animal teneẽ pro his quæ ſempe. erũt, & iſta ampliatio nõ prouenit ex parte huius verbi eſt vt F dictum eſt, ſed ꝓuenit ex adiunctione hui⁹ aduerbij neceſſario amplianti sil lud uerbũ eſt quantum ad omnes differentias temporis. unde aduerbiũ magis. proprie cauſat ampliationem temporum quam ſuppoſitorum.

Illa dictio poſſibile, ampliat tampro ſuppoſitis, quã pro tẽ- Quarto ſciendum, quòd licet hęc dictio poſſibile, ampliet tã pro ſuppoſitis quam pro temporibus; tamẽ primo ampliat ꝓ ſuppoſitis, & ex conſequẽti pro temporib. ſed econtra eſt de neceſſario, idcirco in exemplo regulæ datæ reſpectu ſuppoſitorum ponitur poſſibile, & in exemplo regulæ datæ reſpectu

poribus ſecus de nēceſſa rio.

A ctu temporum exemplificatur de iſta dictione neceſſario, q̄ primo ampliat pro tẽporibus, & ex conſequenti pro ſuppoſitis. vnde ſub iſtis duob. modis poſſibile, & neceſſarium comprehenduntur alij duo modi, dicuntur contingẽs, & impoſſibile, impoſſibile tm̃ ampliat de omne tempus ſicut neceſſariũ, licet negatiue, contingens autẽ ad ſuppoſita ſicut poſſibile. Ex his poteſt videri quomodo conuenit dictioni ampliatiuę ampliare, q i ſicut agens reale non habens impedimentum agit in omne id, ad quod poteſt extendi ſua virtus, ſic etiam agens rationis, puræ dictio ampliatiua non habens impedimẽtum agit in omne aliud ad quod poteſt extendi ſua virtus, & propter hoc hæc dictio poſſibile, vel potens

B ampliat terminum communem cui adiungitur ad præſentia ſuppoſita, & futura, quia habet virtutem ampliandi quo ad illa tempora.

Cõtra prædicta arguitur primo ſic. Album poteſt eſſe nigrum eſt impoſſibile, & tamen poteſt eſſe verum, quia res alba poteſt eſſe nigra, ergo impoſſibile poteſt eſſe verum. Secundo ſic. Socratem videre omne aſtrum eſt impoſſibile, cum viſus ſit circa vnum, & tamen poteſt eſſe verum, quia ſucceſſiue poteſt illa videre, ergo impoſſibile poteſt eſſe uerum. Tertio ſic. Terminus communis ſtans pro præſentibus ſuppoſitis, & futuris reſtringitur, vt po

C ſtea patebit in reſtrinctionibus, ergo non ampliatur. Quarto ſic. Iſta dictio poſſibile non tantum ampliat pro ſuppoſitis, ſed etiam pro temporibus, er- D go videtur, quod male exemplificetur de ipſa in prima regula. Quinto ſic. Impoſſibile, & contingens ampliant ſicut neceſſarium, & poſſibile, ergo debent poni regulæ de ipſis ſicut de alijs.

Ad argumenta. A primum dicitur, quòd illa eſt duplex, quia album, & nigrum poſſunt capi dupliciter. Vno modo formaliter, & tunc eſt impoſſibilis, & falſa. Alio modo materialiter, & illo modo poſſibilis, & vera, & eſt ſenſus, quòd aliquis habens albedinẽ poteſt ſuſcipere nigredinem. Ad ſecundum dicitur, quòd eſt vera ſi ponatur ineſſe eodem modo quo eſt poſſibilis ſcilicet ſucceſſiue, Socra. enim poteſt videre omne aſtrum ſucceſſiue, & nõ ſimul. Ad tertium dicitur quod terminus communis diſiunctiue ſtans pro præſentibus, uel futuris bene reſtringitur eo, quòd ad veritatem diſiũctiuę ſufficit alteram partem eſſe veram, ſi- E ue ſufficit veritas alterius partis, ſed terminus communis ſtans copulatiue pro præſentibus, & futuris bene ampliatur, & ſic eſt in propoſito. Ad quartum dicitur, quòd licet iſta dictio impoſſibile ampliet quo ad temporã, hoc tamen eſt ex conſequenti, ſed primo; & per ſe ampliat, quo ad ſuppoſita. Ad quintum dici:ur, quòd impoſſibile, & contingens ſatis poſſunt intelligi ſub poſſibili, & n ·ceſſario, ſed potius Auctor agit de iſtis duob. modis F neceſſariũ, & poſſibile, q̄ de aliis quia sũt affirmatiui, & aliis sũt negatiui. Et hæc de ampliationib. dicta ſufficiant.

PAR. I.

A

PARVORVM LOGICALIVM

D

TRACTATVS QVARTVS

SVMMA TRACTATVS.

De appellationum Natura, ac multiplicibus ſpeciebus, ac modis.

Quid appellatio ſit, & à quo ſic denominetur, ac diuiditur.

E

B

De hoc late per Pa. Per gulē & Pau.Venetū in Logica paru.

APpellatio eſt acceptio termini pro re exiſtente. Dico autem pro re exiſtente, quia terminus ſignificans non ens non appellantur Cæſar vel Antichriſtus, vel chimera, &c. Differt autem appellatio a ſignificatione, & ſuppoſitione, quia appellatio eſt tantum de re exiſtente, ſed ſuppoſitio, & ſignificatio ſunt tam pro re exiſtente, quam pro re non exiſtente, ut Antichriſtus ſignificat Antichriſtum, & ſupponi pro Antichriſto, ſed non appellat homo.n.ſignificat homi-

C nem, & de natura ſua ſupponit tā pro exiſtentibus quam pro nō exiſtentibus hominibus, appellat, aut tantum homines exiſtentes. Appellationum autem, alia eſt termini cōis, vt homo, alia eſt termini diſcreti, vel ſingulari, vt Soc. Terminus ſingularis idem ſignificat, ſupponit, & appellat: ſ. rem exiſtentem, vt Petrus, vel Ioannes.

Iſte quartus tractatus Paruorum Logicalium In quo poſtquam Auctor determinauit de ampliatione. hic conſequenter determinat de appellatione. Et quia ampliat, augmentat, & perficit ſuppoſitionem termini, & appellatio diminuit quodammodo, ideo prius determinauit de ampliatione, quam de appellatione, & prius determinat de appellatione, quam de reſtrictione, quia appellatio eſt magis intrinſecus termino quam reſtrictio, quia terminus per ſe ſumptus poteſt appellare, & nō poteſt reſtringi niſi ſuper addatur adiūctum, & ſic patet ordo huius tractatus ad præcedentem, & ſequentes.

Primo ſciendum, quod appellatio, vt ſufficit ad propoſitum, dicitur tribus modis.

Vno modo dicitur appellatio, vocatio, ſiue proprium nomen alicuius per ſonæ ſecundum quod dicitur. iſte ap- F pellatur Petrus. Secundo modo dicitur appellatio, vt eſt proprietas nominis ſub quo nomine plura continētur, ſecundum quam aliqua nomina dicūt appellatiue. Tertio modo ſumitur appellatio, prout eſt acceptio termini ꝑ ſuppoſito, vel ſuppoſitis actu exiſtentibus, & de hac eſt præſens intentio.

Secundo ſciendum, quod appellatio, vt ſumitur in propoſitio. ſed definitur in textu. Appellatio eſt acceptio termini pro re exiſtente, & non dicitur communis. quia tam terminus communis quam ſingularis appellant, vt patebit in diuiſione appellationis, quæ diuiſio. Hæc eſt. Appellationum, alia eſt termini communis,

alia

A ala termini ſingularis, termini cõis ſi-cut hõ terminini ſingularis ſicut Soc. vn de terminus cõis appellãs, & terminus ſingularis differũt. qa termin⁹ ſingularis unum tñ appellat, terminus uero cõis plura ſecundum, φ actu plura cõtinere. Et ſic patet, φ alia eſt appellatio termini cõis, & alia termini diſcreti. & rõne cui⁹ bene dictũ eſt in definitione appellationis termini nõ addẽdo cõis aut diſcreti, & cõſe quẽter auctor exponit in textu ſuã definitione dicẽs, quod terminus ſignificãs nõ ens, ſicut eſt id quod non eſt actu, non appellat, ut Cæſar, & Antichriſtus, & ẽt termini ſigni-

B ficãtes aliquid fictũ ſiue aliquid imaginatione nõ appellãt ut chymera & hircoceruus, & ſic patet. φ ſolũ terminus ſignificãs rem actu exiſtentẽ appellat.

Signifi-cationis ſuppoſi-tionis, & appel lationis.

Tertio ſciẽdũ, φ Auctor poſtea ponit dñiã, inter ſignificationẽ ſuppoſitionẽ, & appellationẽ, qa appellatio eſt acceptio termini ꝓ re exiſtẽte in actu, & extra aĩam, ſuppoſitio uero, & ſignificatio sũt tã de re exiſtẽte ĩ naturã q̃ de exiſtẽte ĩ aĩa ſiue imaginatione, vt Antichriſtus ſignificat Antichriſtũ, & ſupponit ꝓ eo, ſed nihil appellat, hõ ẽt ſignificat id qđ participat naturã humanã, & naturalr ſupponit tã ꝓ hoĩe exiſtẽte q̃ nõ, ſed non appellat niſi hoĩem

C exiſtẽtẽ in actu. Alio mõ differũt ſuppoſitio, & appellatio, qa appellatio eſt ĩferi⁹ a ſuppoſitione, qa vbicũq; eſt appellatio ibi ẽ ſuppoſitio, & nõ e cõuerſo, nã appellatio ſolũ ineſt termino, vt dictũ eſt, qñ tenet ꝓ ſuppoſitio vel ſuppoſitis actu exiſtentib. ſemper ſuppoſitio poteſt eſſe in termino, quando tenetur pro ſuppoſitis actu uel potentia, vel etiam in imaginatione & ſuppoſitio poteſt eſſe naturalis accidentalis, diſcreta. cõis, ſimplex, & pſonalis, ſed appellatio eſt tñ termini ſupponentis perſonaliter, & ſic patet φ appellatio eſt inferius ad ſuppoſitionem.

Diuerſa rum dictionũ diuerſa appella-tio.

Quarto ſciẽdũ, φ dictionũ qđã ſunt appellatiuæ qualitatis, & appellã, ſed p ſe appellata nõ, hñt, ſicut sũt noĩa cõia, & adiectiua q̃ sũt appellatiua, ſed ñ habẽt appellata, niſi ſua ſuba, & q ſua ſubiecta, eo φ idiõ ſi actio nõ eſt accidẽtib. niſi ꝓ ſubam loquẽdo ꝓprie. Aliæ sũt dictionis q̃ nõ sũt appellatiuæ qualitatis, ſed ſunt appellata in neutro gñe cuiuſmodi ſunt noĩa ꝓpria. Noĩa. n. ꝓprie dñr appellata ſuppoſita & ſingularia diuerſis rõnib. qa dñr appellata eo φ appellãt a ſuis ſuperiorib. ſuperiora n. de iferiorib. pdicãtur ſm vnũ nomẽ & eadẽ rõnẽ, ut Soc. eſt hõ. & dñr ſuppoſita. qa ſubijciunt ſuis ſuperiorib. & dñr ſingularia qa noĩãt aliqđ diſcretũ qđ uni ſoli cõuenit. Alia sũt dictiones appellatiuæ q̃ appellãt, & q̃ ꝓ ſe appellat hñt ſicut sũt noĩa cõia ſubſtãtiua, ut hõ aĩal. & ſic de alijs, & talibus proprie conuenit appellatio. Et tales dictionis

E accipiuntur aliquando pro omnib. ſuis ſuppoſitis, & hoc fit per adiunctum ſigni vniuerſalis, vt dicẽdo oĩs hõ currit, aliquando pro aliquo ſuorum ſuppoſitorũ determinate, vt qñ eis non addit aliqd, φ eas diſtribuat, vt hõ currit.

Argũ. Cõtra pdicta arguitur primo ſic. Appellatio ptinet iuriſtis, ergo nõ ſpectat ad Logicũ determinare de appellatione. Scđo ſic. Appellatio eſt tñ termini cõis, ergo cõis debet ponit definitione eius. Tertio ſic. Nulla eſt appellatio termini cõis, ergo cõtra diuiſionẽ. Antecedẽs patet, qa termin⁹ cõis nõ ſignificat rem exiſtentẽ cũ exiſtentia conueniat ſingularib. Quarto ſic Soc. mortu⁹ appellatur hõ, ergo appellatio eſt tã exiſtentis, q̃ nõ exiſtẽtis. Quinto ſic. Sicut dixit text. termin⁹ ſignat idẽ, ſupponit

F & appellat, ſed ſignificat rem non exiſtẽtẽ. ergo ẽt appellat ꝓ re nõ exiſtente.

Solutio. Ad arg. Ad primũ dr, φ aliter conſyderaẽ appellatio a logico, & aliter a iuriſtis, qa iuriſtis cõſiderãt ĩquãtũ dicit vocationẽ quãdã de iferiori idice ad ſuperiorẽ, ſicut cũ quis iudicatus ab officiali appellat ad Papã ſed a Logico cõſiderãẽ vt dictũ eſt. Ad ſm dr, φ ſi capiatur appellatio, vt eſt ꝓprietas noĩs q̃ dr qualitas, ſic ſolũ appellatio cõuenit termino cõi. ſed de tali non ẽ hic ad ꝓpoſitũ, ſed ſi capiaẽ prout eſt acceptio termi-

A mini pro re exiſtēte, tunc conuenit tā
termino ſingulari q̄ cōi, & ſic capitur
hic. Ad tertium dr̄, ꝙ licet res ſignata
per terminum cōem ſm̄ ſe, & per ſe nō
exiſtat, tñ exiſtit in ſuis inferioribus, &
tunc talia ſingularia a noie cōi appel-
lantur, ſicut homo appellat Soc. & Ci
ceronem, & ſic de alijs ſingularib. actu
exiſtentibus. Ad quartū dr̄ ꝙ licet Soc
mortuus abuſiue appelletur hō, tamen
non eſt hō ſimpliciter. q: homo mortuus
non eſt hō, iō nō pt appellari. Ad quin
tum dr̄, ꝙ Auct. ſic intelligitur. ꝙ ſi res
ſignificata per terminū ſingularem exi
B ſtat, tūc terminus ſingularis idē ſignat
pro eodē ſupponit, & ꝑ eodē appellat.

Appellationis terminis communis duo Genera.

Itē appellationū terminis cōis
alia eſt terminis cōis ꝑ re in cōi,
vt qñ terminus cōis ſimplicem ha
bet ſuppoſitionem, vt cū dr̄ hō eſt
ſpēs. aīal eſt genus, & tunc termi-
nus, idē ſupponit, ſignificat, ut hō
ſignificat hoīem in cōi, & ſuppo-
nit pro hoīe in cō, & appellat ho
minem in cōi. Alia aūt eſt appella
tio termini cōis pro ſuis inferio-
ribus vt quādo terminus cōis per
ſonalem habet ſuppoſitionem, vt
C cum dr̄ hō currit, tunc homo non
idem ſignificat, ſupponit & appel
lat, ſed ſignificat hominem in cōi,
& ſupponit pro particularibus ho
minibus, & appellat particulares
homines tantum exiſtētes. Et hæc
de appellationibus ſufficiant.

Poſtquā auctor definit & diuiſit ap
pellationem in eam quæ fit per termi
nū cōem, & eā quæ fit per terminum
ſingularem, hic conſequenter ſubdiui
dit appellationem termini cōis nā alia
eſt termini cōis pro re exiſtēte in cōi,
vt cum terminus cōis ſimplicē [illegible] ap
poſitionem, vt homo eſt ſpēs, animal
eſt genus. homo. n. appellat naturam
exiſtentem in eſſe ſimplici abſtracto a
ſuppoſitis ſiue a ſingularib. Alia eſt ap
pellatio terminis cōis pro ſuis inferio D
ribus, vt homo appellat Socratem aut
Platonem, ſi exiſtant in rerum natura.

Primo ſciēdum, quod dupliciter pt
intelligi, quod terminus cōis appellet.
Vno modo prout capitur pro re vni-
uerſali ſignificata per ipſum. & ſic ſu-
per ipſum fundatur vnus modus ap-
pellationis, quæ quidem appellatio eſt
ipſius naturæ cois, quę licet ſecundum
ſe non exiſtat, tñ exiſtit in ſingularib.
& ſic ſuper ipſum fundatur appellatio
termini cōis ſimplicē ſuppoſitionem
habentis. Alio modo poteſt conſydera
ri terminus cōis videlicet prout eſt in
ſuis ſuppoſitis, & ſic ſuper ipſum fun
datur appellatio quæ eſt terminis cōis E
habentis perſonalem ſuppoſitionem,
& licet talis termini cōis non ſignifi-
cet illa ſuppoſita, vt ſuppoſita ſunt &
ſingularia, tñ poſſunt cōſyderari vt cō
ueniunt in natura ſpecifica, & ſic ter-
minus cōis poteſt appellare pro ipſis.

Terminus cōis dupliciter.

Secundo ſciendum, quod terminus
cōis ſe habens ſuppoſitionē ſimplicem
idem ſignificat, ſupponit, & appellat
ſignificat. n. naturam communem, ſup
ponit etiā pro eadem, & appellat pro
ipſa natura cōi. Sed terminus cōis non
ſupponens ſimpliciter non idem ſigni
ficat, ſupponit, & appellat, nā talis ter-
minus ſignificat naturam communē, F
& ſupponit pro ſuppoſitis tam exiſtē
tibus quam non exiſtentibus ſed ſolū
appellat ſua particularia in actu exi-
ſtentia, ſicut homo ſignificat naturam
humanam, & ſupponit pro homini-
bus tam exiſtentibus quam non exi-
ſtentibus ſed ſolum appellat homines
præſentes, & exiſtentes in actu.

Terminus cōis ſimpliciter ſupponens, idem ſignificat appellat & ſupponit.

Tertio ſciēdū, ꝙ terminorū appella-
tiuorum ſiue appellationē hñtiū qdā
ſunt ſubſtantiui, quidā adiectiui. Sub-
ſtantiui ſunt illi, qui ſignificant rē exi
ſtentem in prædicamento per modum
per ſe ſtantis tam in concreatione ad
ſuppoſita quam in abſtractione, ſicut
iſte terminus homo, qui dr̄ eſſe termi-
nus cōcretus cōcretione naturę ad ſup
poſita, quia cōcernit ipſa, & iſte termi-
nus

Terminorum appellatiuorū multiplicitas.

A nus humanitas dr̃ abſtractus a quacun
que concretione. Termini aũt adiectieui
ſunt illi, qui ſignãnt rẽ in p̄dicamento
exiſtentem per modum adiacentis, &
iſtorũ torminorum tã ſubſtantiuorũ q̃
adiectiuorũ q̃dã ſunt ſubſtãtiales, q̃dã
ſignificanr rem de prædicamento ſub-
iectæ. vr homo & humanitatis. Alij
autem accidentales, qui ſignificant rẽ
de p̄dicamento accidentium, vr albũ &
albedo. & ſic de alijs, de q̃b. eſt facta
mẽtio. vnde tã in terminis ſubalib. q̃
accidẽtalib. eodẽ modo ſumitnr appel
latio capiẽdo appellationem proprie.

Quarto ſciendũ de terminis accidẽ-
talib. q̃ res de p̄dicamento accidentiũ
B p̄t dupliciter cõſyderari vno modo, vt
Quibus terminis appellatio attribuatur. habet habitudinem ad ſubſtantiam, vt
albus, babum. album. n. ſignificat albe
dinem ſm quod adiacet ſub̃ę Alio mõ
poſſunt illę res conſyderari ſine habi-
tudine ad ſubſtantiã, & hoc dupl̃r ſm
q̃ dupl̃r poſſunt abſtrahi, quia ipſarũ
abſtractio eſt a ſubiecto, alia eſt abſtra-
ctio a ſuppoſitis. & ſm primã abſtra-
tionem natura albedinis ſignificatur
per illum terminũ albedo, ſed ſm, q̃d
abſtrahiť a ſuppoſitis ſignificatur per
iſlum terminũ albedinitas, & natura
nigredinis per illum terminum ingre-
dinitas, vnde in oĩb. iſtis terminis ni-
hil differt quãtum ad appellationem.
Ex quo ſequitur, q̃ aliqui antiqui ma-
C le dixerunt, eo q̃ putabant appellatio
Impugnatio opinanti quorũ. nẽ nõ poſſe attribui niſi termino adie-
ctiuo. & mouebanť, pp illã rõnẽ quia
appellatio, vt ipſi dicebant eſt in termi
no rõne ſignãti formalis rei appella-
tæ, q̃ non põt appellari niſi per termi-
nũ adiectiuũ, vt dicebant, non per ſub
ſtantiuum quod importat ſignãť ſuũ
abſolute, & non cum dependẽtia, vel
habitudine ad aliud, ſicut iſte terminus
homo qui ſignificat naturã humanam
abſolute. Veruntñ illud non eſt verũ,
quia termini ſubſtãtiui poſſunt eſſe cõ
creti concretione naturæ vr dictum eſt
ſiue concretione ſuppoſitorũ licet non
ſignificent per modum adiacentis.

Argũ. Sed contra prędicta arguitur primo
ſic. Terminus cõis hñs ſimplicẽ ſuppo D
ſitionem reſpectu termini ſecundæ in
tentionis ſignificar naturã cõem exiſtẽ
tẽ in aĩa, ergo non appellat. conſequen
tia tenet, quia tũc Antechriſtus appel
larer, quod falſum eſt. Secundo ſic. Ap
pellatio eſt acceptio terminis cõis pro
re exiſtente. ſed natura cõis ſignãta per
terminũ cõem non exiſtit. ergo termi-
nus cõis non appellat. Tertio ſic. Oẽ
q̃d eſt ſingulare eſt, ſed appellatio eſt
termini exiſtẽtis, ergo nõ p̄t eſſe termi
ni cõis ſimplicem ſuppoſitionẽ haben
tis. Quarto ſic. Appellatio inſequitur
ſignificationem termini cõis, ſed ter-
minus cõis non ſignificat ſua ſuppoſi
ta, ergo non appellat pro ſuis ſuppoſi-
tis Quinto ſic. Appellatio, ſignificatio, E
ſuppoſitio ſunt diuerſę proprietates,
ergo non poſſunt eidem conuenire, er
go male dictũ eſt, quòd terminus cõis
idem ſignificar, ſupponit, & appellat.

Ad argum. Ad primum dr̃, quòd du
plex eſt appellatio ſ. propria, & impro Solutio
pria, vnde talis terminus appellat ac-
cipiendo appellationem large. & quo
dammodo improprie, prout eſt termi
ni ſignificantis tam rem extra animã
quam rem in aĩa. Ad ſm dr̃, quod licet
terminus cõis non ſignificet rem exiſtẽ
tem ſm ſe, tñ ſignificat rem exiſtentem
in ſingularibus, & hoc ſufficit. Ad ter
tium dr̃, quod licet oẽ id quod primo, F
& per ſe exiſtit ſit ſingulare, tñ illud
quod exiſtit ad alterius exiſtentiã non
eſt ſingulare, ſicut vniuerſalia quæ ſi-
gnificantur per terminos communes,
& ſic termini cões ſignificant rem exi-
ſtentem, videlicet in ſingularib. & per
ſingularia. Ad quartum dr̃, quod licet
terminus cõis primo, & per ſe non ſi-
gnificet ſua ſuppoſita, tamen ex conſe
quenti, & materialiter bene ſignificat
ipſa, in quantum includunt naturam
per terminum communem ſignfica-
tam. Ad quintũ dr̃, quod licet iſte pro
prietates conueniant eidem materiali-
ter ſumpto, non tamen conueniunt ei-
dẽ formaliter ſumpto, & hoc ſufficit.
Et hæc de appellatione dicta ſufficiãt.

PARVO-

PARVORVM LOGICALIVM

TRACTATVS QVINTVS

SVMMA TRACTATVS.

De reſtrictionis tam nominis, quàm verbi varijs acceptionibus ac natura, & ſoluendi in ea multorum ſophiſmatum per regulas, tam nominibus, quam verbis proprias, intellectu, & oblationis diluuio.

Quid ipſa reſtrictio, & quotuplex ſit.

B Vide perſummiſtas, & vide Io. Bricot in quæſtionib. ſuis qui multa pulchra dicit.

RESTRICTIO eſt coarctatio termini cõmunis à maiori ſuppoſitione ad minorem, vt dictum eſt prius. Reſtrictionum autem, alia fit per nomẽ, vt hõ albus. Iſte terminus homo non ſupponit pro nigris, neq; pro medio colore coloratis, ſed reſtringit ad albos. Alia fit per verbũ, vt homo currit, iſte terminus homo, ſupponit pro pręſentib. tm̃. Alia fit p participium, ut dicitur, hõ currens, diſputat ille terminus homo, ſupponit pro præſentibus. Alia fit per implicationem, vt cũ dr̃ homo, qui eſt alb. currit. Hæc implicatio, qui eſt albus, reſtringit hoiem ad albos: Item reſtrinctionum factarum per nomẽ. Alia fit per inferius ſuperiori appoſitum, vt animal homo currit, Ille terminus animal tantum ſupponit pro animalibus q̃ ſunt homines. Alia ſit per differentiam aduenientem generi, quæ eſt eſſentialis, cum ſit conſtitutiua rei, vt cum dicitur, animal rationale. Hic animal, ſupponit pro rationalibus animalib. Alia fit per adiectiuum accidentis, vt cum dicitur, homo albus, iſte terminus homo, ſupponit tantum pro albis hominibus. C E

ISte eſt Quintus partialis tractatus Paruorum Logicalium, in quo intẽdit determinate de vna proprietate termini incõplexi quæ dr̃ reſtrictio, q̃uis prius determinandum fuiſſet de reſtrictione, eo, q̄ reſtrictio, & ampliatio opponuntur, & ſiunt circa perſonalẽ ſuppoſitionẽ, niſi obſtetiſſet ratio, q̃ prius dicta eſt in principio appellationum, ſ. quod appellatio eſt magis intrinſeca termino, quã reſtrictio. Et quia hic principaliter vult determinare de reſtrictione, ideo reſumit definitionem reſtrictionis prius poſitam in principio ampliationem. F

Quid reſtrictio. Primo ſciedũ, q̄d reſtrictio eſt coarctatio termini cõis a maiore ſuppoſitione ad minorem, hoc ad decrementum ſiue minoratio ambitus alicuius termini cõis, ſecũdum quod pro paucioribus ſuppoſitis tenetur, q̄d exigat ſua actualis ſuppoſitio, ſicut dicendo, homo albus currit, ille terminus homo, de ſua actuali ſuppoſitione, poteſt ſupponere pro omnibus hominib. quocũque colore coloratis, tum per naturam illius adiũcti alb. variatur ſoppoſitio eius. & tenetur ſolum pro hominibus albis, & accipitur in iſta definitione coarctatio metaphoricã ad coarctationem rea

A lem ſicut ſufficienter explicatum eſt in principio ampliationum.

Reſtrictionis diuiſio.

Secundo ſciendum, ꝙ Auctor conſequenter diuidit reſtrictionũ dicens, ꝙ reſtrictionũ, alia fit per nomen, alia per verbum, alia per participium, & alia ꝑ implicationẽ alicuius orationis. Et cõſequenter ſubdiuidit reſtrictionem factã per nomẽ dicens, ꝙ alia fit per inferius appoſitũ ſuperiori, alia fit ꝑ dñiam aduenientẽ cõi, alia per adiectiuũ accidentes, & oium iſtorũ exẽpla ſatis patent in textu, vnde reſtrictio fit multis modis. vno mõ fit ꝑ aliquid adueniẽs termino reſtricto, ſicut dicẽdo, hõ alb. currit. Alio modo fit nullo adueniente termino cõi, vt cũ dr̃, rex venit, reſtringitur ad ſupponendũ pro rege patriæ, & ſm̃ hoc pôt dici, ꝙ duplex eſt reſtrictio. Vna eſt naturalis, quæ fit ꝑ aliud adueniẽs termino cõi, & dr̃ naturalis, q̃a ille terminus capitur ſm̃ naturã & exigẽtiã termini adiuncti, alia eſt uſualis reſtrictio, & eſt illa q̃ in termino ꝑ vſum & modum loquendi inuenitur, & ideo dicitur vſualis reſtrictio, quia non conuenit ei ſecundum naturam alicuius adiuncti.

Reſtrictio naturalis quot modis fiat.

Tertio ſciẽdum, ꝙ reſtrictio naturalis põt fieri multis modis, vt prius dictũ eſt. Vno mõ per dictionẽ. Alio mõ per orationẽ, per orationẽ fit q̃n alicui termino cõi ampleat aliqd non importãs diminutionẽ, nec ampliationẽ, vt cum dr̃, hõ qui eſt albus currit, ibi reſtringit hõ ad ſupponendũ pro illis quibus cõuenit illa amplicatio, qui eſt albus. Et notanter dicit non importans diminutionẽ, nec ampliationem, q̃a eſt aliqua oratio implicatiua q̃ importat diminutionẽ, vt iſta, q̃ eſt mortuus, & alia eſt C implicatiua q̃ importat ampliationẽ, vt iſta qui põt eſſe ille. n. implicationes non reſtringunt. Et ſic patet q̃d reſtrictio hẽt fieri q̃n terminus adueniẽs alteri nõ diminuit nec ampliat terminũ cui addit, ſed q̃n facit ipſũ teneri pro paucioribꝫ ſuppoſitis q̃ prius tenebat, & cũ oĩo implicatiua eſt diminuẽs deſtruitur illud cui adiungitur, et oi o ampliatiua facit terminũ teneri ꝑ pluribꝫ q̃ exigat ſua actualis ſuppoſitio, ið nõ reſtringit. Sed reſtrictio, q̃ fit ꝑ dictione põt fieri duplr̃, vno mõ ratione ſignificationis, alia mõ ratione cõſignificationis. Ratione ſignificationis põt fieri, quando aliquid additum termino cõi reſtringit ipſum quo ad principalem ſignificationem. Et rãtione conſignificationis fit, quando aliquid reſtringitur ſolum quo ad conſignificationem, ſicut dicendo, homo eſt albus, homo reſtringitur ſolum ratione conſignificationis. ſ. rõne generis, quia tantum ponitur pro maribus. D

Sophiſ.

Reſtrictionũ.

Quarto ſciendũ, ꝙ cũ dr̃ ꝙ reſtrictio nũ, q̃dam fit ꝑ nomen, alia fit per verbũ &c. ibi eſt diuiſio generis in ſpẽs, eo ꝙ reſtrictio æqualiter dr̃ de omnibꝫ illis mẽbris. Et iſtorũ modorum ſufficiẽtia ſic poteſt haberi, nam ois reſtrictio fit per dictionẽ incõplexã, vel cõplexã, ſi primũ, hoc eſt dupl̃r, vel talis dictio ſignificat ſubſtãtiã, vel actũ, ſi ſubſtantiã, ſic eſt primũ membrũ, ſi actum hoc eſt dupl̃r, vel actũ diſtantem a ſubſtantia, & ſic eſt ſcd̃m mẽbrũ, vel indiſtantem, & ſic eſt tertium membrum, ſi fiat per vocem complexam, ſic eſt illa, q̃ fit ꝑ implicationem. Vnde in propoſito implicatio vocatur aliquod complexum ex nomine, & verbo implicitẽ includens ſuppoſitionem termini communis, vt cum dicitur homo, qui eſt albus currit, iſta implicatio, q̃ eſt albus, includit implicite ſuppoſitionem huius termini homo, ſequens, vnde etiam diuiſio talis eſt, ſicut diuiſio præcedẽs, & ſic poteſt faciliter ſumi ſufficientia mẽbrorum eius. Et ſic patet, quid ſit reſtrictio, & quomodo habeat fieri, & quomodo diuiditur. B alia per nomen fit. E F

Argũ.

Sed contra prædicta arguitur primo ſic. Reſtrictio nõ eſt poſſibilis, ergo de ipſa non eſt determinandum. Anteceedẽns patet, q̃ vbicunque ponit dictio, ſemper ſupponitur, & capit pro ſuo ſignificato, ſe ſignificatum dictionis nõ poteſt reſtringi, ergo videtur, q̃ ipſa non eſt poſſibilis. Secundo arguitur ſic.

con-

A cõtra definitionẽ, quia terminus ſingulari aliquando ſtat pro pluribus, & aliquãdo pro paucioribus, ergo videtur, quòd reſtringitur, ergo male ponitur in definitione termini communis. Tertiò arguitur ſic. Circa appellationem fit coarctatio a maiori ſuppoſitione ad minorem, & tamen non eſt reſtrictio, ergo. Quarto ſic. Reſtrictio non fit per nomen, ergo contra unum membrum diuiſionis. Antecedẽs patet, quia ſi fieret in iſta, homo albus currit, fieret, ſed hoc non, quia albus in plus ſe habet quam homo, ergo non poteſt reſtringere hominem. Quinto ſic. Implicatio eſt magis communis, quam cui adiun-
B gitur, ergo non poteſt reſtringere. Antecedens patet, quia implicatio, qui eſt albus, poteſt addi homini, boui, & leoni, & ſic de alijs.

Ad argumenta. Ad primum iſtorum
Solutio argumentorum dicitur, quod licet dictio non poſſit reſtringi quãtum ad ſignificatum formale, tamen quantũ ad ſignificatum materiale bene reſtringitur. vnde, vbicunque ponitur homo, ſignificat humanitatẽ quæ eſt ſignificatum formale eius, ſed non capitur pro omnibus ſuis ſuppoſitis quę ſunt ſignificatum materiale eius, ideo põt reſtringi. Ad ſm iſtorũ dicitur, quod licet terminus ſingularis æquiuoce tentus poſ-
C ſit teneri pro plurib. tñ vniuoce tentus non põt ſtare niſi pro vno ſolo, & ſic non poteſt reſtringi. Ad tertium argumentum dicitur, q licet appellatio aliquando appellet pro paucioribus, hoc tamen eſt per accidens, quia ſẽper per ſe facit terminum communẽ teneri, pro exiſtentibus tantum. Ad quartum dicitur, q licet alb. in comparatione ad alia ab homine in plus ſe habeat q̃ homo tamen in comparatione ad hominẽ non in plus ſe hẽt. Ad quintum dicitur, quod licet implicatio ſecundum ſe in plus ſe habeat, quã terminus cui adiungitur, tamen ſecundum quod adiungitur tali, uel tali termino per relationem in eo incluſam, in minus ſe habet quam talis terminus communis.

D *De reſtrictionis per nomen factæ quibuſdam neceſſarijs regulis.*

De reſtrictione facta per nomen cõiter ſumptum tales dantur regulę. Omne nomen non diminuens: nec habens vim ampliãdi, adiunctũ eadẽ parte termino magis cõi, reſtringit ipſum ad ſupponẽdum pro his, ad quæ exigit ſua ſignificatio, ut patet in exẽplis prædictis, ut homo per ſuã ſignificationẽ reſtringit animal ad animalia, quæ ſunt homines, ut cũ dr̃, animal homo, & alb. reſtringit hominem per ſuam ſignificationem ad homines albus, vt cum dr̃, hõ alb. Dico aũt non diminuens, & ad removẽdum nõ ia diminuẽtia rõnẽ adiuncti, vt mortuus, vel corruptus, & ſimilia, quę nõ reſtringũt, ſed potius deſtruũt adiunctũ. Dico aũt nõ habẽtem vim ampliãdi, ad remouẽdũ dictiones ampliatiuas, vt potens, poteſt, poſſibile, quę nõ reſtringunt, ſed potius ampliant. Prima regula.

E Et ſciẽdũ qd minus cõe ſp reſtringit magis cõe, ut cũ dr̃, homo alb. currit, quia homo reperitur in albis hoib. et nigris, & medio colore coloratis, alb. aũt non. vnde, quo ad hoc, hõ eſt magis cõe, & albus minus cõe, & ſic albus reſtringit hominem, ſed ſecundum quod alb. reperitur in hominib. lignis, lapidibus, & brutis, homo aũt nõ, vt ſic, alb. eſt magis cõe, & homo minus cõe, & ſic hõ coarctat albũ ad albedinẽ exiſtẽtẽ in hominib. vt cum dicitur, homo albus currit, & ſic virumq. coarctat alterum ſecundum diuerſa. Item de termino reſtrictio talis datr̃ regula. Si ſignũ vniuerſale aduenıat termino Notabile pulchrum.

F

A reſtrictio non diſtribuit ipſũ niſi ꝓ his ad q̄ reſtringitur. cum. n. dico, omnis homo albus currit, ibi homo reſtringitur ad albos, & nõ poteſt diſtribui niſi pro albis.

Tertia regula. Itẽ de reſtrictione datur talis regula Nihil poſitũ a parte prædicati poteſt reſtringere terminum cõmunẽ poſitũ a parte ſubiecti quò ad principalem eius ſignificationẽ, vt homo eſt alb. iſte terminus albus in prædicato poſitus nõ põt reſtringere hoiem in ſubiecto poſitum ad albos, quia, ſi reſtringeretur ad albos, ergo per regulã præcedentẽ. ſ. ſi ſignum vl'e aduenerit B termino reſtrictio ſolũ diſtribuit ipſum ꝓ his ad quæ reſtringitur, vt in propoſito, homo diſtribueretur ſolũ ꝓ albis hominib. ſic iſtius propoſitionis, omnis homo eſt albus ſenſus eſſet. omnis homo alb. eſt alb. ergo, ſi vna erit vera, reliqua erit vera, & ſi vna erit falſa, reliqua erit falſa, qđ. tñ eſt falſum, ergo, cũ dicitur omnis homo eſt albus iſte terminus hõ non reſtringitur, & ſic patet illa regula. Dico aũt quò ad principalẽ eius ſignificationẽ, qa ꝓdicatũ reſtringit ſubie- C ctũ quò ad conſignificationẽ, quę eſt genus, ut cũ dr, cignus eſt albus iſte terminus cignus reſtringitur ad mares, & nõ ad mulieres, & ſic alb. reſtringit ipſũ quo ad cõſignificationẽ quæ eſt genus, & nõ quò ad ſignationem.

Quarta regula. Itẽ de reſtrictione facta per implicationẽ talis datur regula. Ois implicatio immediate cõiũcta termino cõi reſtringit ipſũ, ſicut ſuum adiectiuum; vt cum dr, hõ qui eſt albus currit, iſte terminus homo reſtringitur ad albos per hanc implicationẽ; ſ. qui eſt alb.

Quinta regula. Itẽ de eadẽ reſtrictione talis datur regula: Quotieſcũq; ſignũ vniuerſale, & implicatio ponuntur in eadem locutione, D duplex eſt oratio, eò quòd ſignum poteſt præcedere implicationem, & ſic diſtribuit terminum communem pro quolibet ſuppoſito, ut cum dicitur, omnis homo currit qui eſt albus. Item implicatio poteſt prius aduenire, & reſtringere terminum communem, & tunc ſignum poſtea adueniens non diſtribuit ipſum, niſi pro his ad quæ reſtringitur, ut omnis homo qui eſt albus currit; & tunc æquiualet huic, omnis homo albus currit.

E Prima regula reſtrictionis expoſitio. Poſtquam Auctor ſubdiuiſit reſtrictionem, hic conſequenter ponit quaſdam regulas de reſtrictione facta per nomẽ, & conſequẽter determinabit dẽ quibuſdam regulis reſtrictionis factæ per verbum, & quia nomen præcedit verbum, ideo patet ordo. Et primo ponit vnam regulam de reſtrictione facta per nomen, ſiue ampliatione, dicens, quòd omne nomen non diminuens, nec habens uim ampliãdi, adueniens ex eadem parte termino communi reſtringit ipſum ad ſupponendum pro his quæ exigit ſua ſignificatio ſcilicet ſignificatio illius nominis reſtringentis, ut dicendo, animal homo currit, ibi homo, reſtringit animal per F ſuam ſignificationem ad ſupponendũ pro animalibus habentibus humanã formam. Et conſequenter exponit Auctor ſuam regulam, & dicit, quòd notanter dicitur non diminuens, propter nomina diminuentia rationem illius termini cui adiunguntur, vt mortuus, & corruptus; talia. n. nõ reſtringũt, ſed magis deſtruunt. ſ. formam ſignificatã per terminum cui adiungit. Et dicebatur notanter nõ habens uim ampliãdi propter illa, poſſibile potẽs, & ſimilia, q̃ non reſtringunt, ſed potius ampliãt. Et ſimiliter debet intelligi de dictione diſtrahente, ſicut de diminuente, unde dictio diminuens, & diſtrahẽs differũt nã illa dicitur diminuens, quæ deſtruit ratio-

Dictio diminuens a diſtrahente, quomodo differat. Diuerſis reſpectib. dicit magis et minus cõmunis aliquis terminus.

A tractionem illius cui adiungitur, vt mortuus, & illa dicitur, diſtrahens, quę trahit terminum cui adiungitur ad extraneam ſignificationem, vt dictum.

Termini reſtricti regula exponitur.

Primo ſciẽdũ, ꝙ gñaliter quodlibet minus cõe reſtringi magis cõe, verũtamen idem terminus dr̃ magis cõis, & minus diuerſis reſpectib. & ſic idẽ terminus põteſſe reſtringẽs, & reſtrictus v.g. homo alb. currit, hõ reperitur in hominib. albis & nigris, medio colore coloratis, & alb. non, & ſic ſm illud reſpectũ, hõ eſt termin⁹ magis cõis, & albus minus cõir, & ideo alb. reſtringit hoiem, ſm aũt, ꝙ alb. reperitur in hominib. lapidib. & in aialib. brutis, & hõ non, iſto modo alb. eſt terminus magis cõis, & homo minus cõis, & ideo homo coarctat, & reſtringit album ab albedinem exiſtentem in hominibus. B

Secundo ſciendũ, ꝙ pro termino reſtricto Auctor ponit vnã regulã in textu, quæ talis eſt. Si ſignum diſtributiuũ adueniat termino reſtricto, non diſtribuit ipsũ plenariȩ pro oĩb. ſuis ſuppoſitis, ſed ſolum diſtribuit ipsũ pro his, ad quæ reſtringitur ſm exigentiam termini reſtringẽtis, vt cũ dicitur, oĩs homo alb. currit. hõ. n. non diſtribuitur niſi ꝓ hominib. albis, & hoc eſt ratione illius termini reſtringẽs albus, vnde ſi ſignũ C vl̃e adderetur termino cõi per ſe ſumpto, & nõ reſtricto, diſtribueret ipſum vniuerſaliter pro oĩb. ſuppoſiti, ſed cũ additur ſibi determinatio non diminuens, nec diſtrahens, diſtribuitur ſm exigentiam determinationis, & ſic patet, quod ſignum vniuerſale in iſta propoſitione, omnis homo alb. currit, & ſibi ſimilib. non agit in terminum communem, ſed ſecundum, quòd reſtrictus eſt per hanc determinationem a'bus.

Reſtrictionis per nomen factæ neceſſaria regula.

Tertio ſciendum eſt, quòd conſequẽter Auctor ponit vnã aliã regulã de reſtrictione facta per nomen, quæ eſt talis. Nihil poſitum a parte prȩdicati ſt reſtringere terminum cõem poſitum a parte ſubiecti quò ad principalem ſignificationem. Et iſta regula vr̃ dari de termino reſtringẽte, vt cum dr̃ homo albus, albus. n. non reſtringit hominẽ ad albus cui⁹ ratio eſt, quia tunc ſignũ vniuerſale iunctũ homini nõ diſtribueret ipſum niſi pro albis, vt patet per regulam immediate dictam, & ſic hæc ꝓpoſitio eſſe uera, omnis homo eſt albus, poſito caſu, quòd aliqui eſſent nigri, quod patet quia ualeret tantum ſicut iſta, omnis homo albus eſt albus ſed illud manifeſte eſt falſum, caſu poſito, igitur illud eſt falsũ. ex quo ſequitur, videlicet, quod ille terminus albus in prædicato poſitus reſtringat iſtũ terminũ homo, poſitum a parte ſubiecti quantum ad principalem ſignificationem, veruntamen talis terminus poſitus a parte prædicati habet reſtringere terminum poſitum a parte ſubi quantum ad ſignificationẽ huius principalem, ſiue quantum ad conſignificationem, vt cũ dicitur, cignus eſt albus, albus reſtringit cignum pro marib. tantũ, et non pro femellis, & ſic reſtringit ipſum quãtum ad ſignificationem minus principalem quam eſt genus. D E

Reſtrictionis per ſupplicationem factæ alia regula.

Quarto ſciendum, quòd Auctor ponit vnam aliã regulam de reſtrictione facta per implicationem dicens, quòd omnis implicatio immediate, adiuncta termino cõmuni reſtringit ipſum ſicut ſuum adiunctum, vt cũ dicitur, hõ qui eſt albus currit, die terminus homo reſtringitur ad albus per illã implicationem, qui eſt a'bus, vnde notanter dicitur immediatè adiuncta, quia ſic talis implicatio non immediatè adderetur, non plus reſtringeret quam adiunctũ poſitum a parte prædicati, vt ſi diceretur, homo currit, qui eſt albus, vnde quantum rem illę duæ æquipollent, homo albus currit, & , homo qui eſt albus currit. Et ex iſta regula refert Auctor in textu aliam regulam de reſtrictione facta per implicationem dicens, quam quotieſcunque ſignum vniuerſale, & implicatio ponũtur in eadem locutione, locutio eſt duplex, eo quòd ſignum vniuerſale poteſt præcedere implicationem, non immediate poſitam in termino communi, F

A & tũc diſtribuit terminũ cõem ꝓ oib. ſuis ſuppoſitis, vt cũ dr̃, oĩs hõ currit q̃ eſt albus, ibi ille terminus hõ diſtribuitur pro oĩbus ſuis ſuppoſitis, vel illud ſignum vl̃e põt præcedere implicationem immediate poſitã in termino cõi ex eadẽ parte, & ſic tale ſignum non diſtribuit niſi pro illis, ad quæ reſtringit per illã implicationem, vt dicendo, oĩs homo eſt albus currit, & ratio huius diuerſitatis eſt, quia in prima propoſitione ſignum vl̃e attingit terminum cõem antequam determinetur per implicatione, ſed in ſecunda determinatur per implicatione antequam diſtribuatur per ſignũ, & ideo nõ diſtribuit terminum communem vniuerſaliter pro omnibus ſuis ſuppoſitis, ſed tantum pro quibus exigit ſua implicatio. B

Argũ. Cõtra prædicta arguitur primo ſic. Nullũ poſterius agit in prius, ſed econuerſo, ſed omne reſtringens poſterius eſt reſtrictio, ergo nullum reſtringens agit in dictionem reſtrictam. Secundo ſic. Cũ dr̃, potens portare lapidem currit, eſt reſtrictio, & tamen ibi eſt dictio ampliatiua, & nõ habẽs vim reſtringẽdi, ſed ampliandi, ergo contra primam regulã. Tertio ſic. Signum vl̃e nõ amittit ſuum vim per aliquid quod eſt poſterius, ergo videtur, ꝙ cum habet uirtutem ad diſtribuendũ terminũ cõem pro oib. ſuis ſuppoſitis, non perdat viã ſuam C per dictionem reſtringentem terminum cõem, cũ ſit poſterius ipſo, ergo videtur, quod diſtribuat terminum reſtrictã pro omnib. ſuis ſuppoſitis, qđ eſt contra ſecundam regulam. Quarto ſic. Talia ſunt ſubiecta, qualia pmittũtur ab eorum pdicatis, ergo vr̃, ꝙ ſicut prædicata variant ſua ſubiecta, ſic poſſunt reſtringere. Quinto arguitur ſic. Qñ ſignum vl̃e additur termino reſtricto, tũc prius cadit ſupra terminum reſtrictum, quàm ſupra dictione reſtringentem, ergo videtur, quòd ipſum diſtribuat pro omnibus ſuis ſuppoſitis.

Solutio. Ad argumenta. Ad primum iſtorum dr̃, ꝙ poſterius non agit in prius quantum ad eius ſubſtantiã, ſed bene agit, quòd ad accidentalia eius. mõ accidẽtale eſt, terminum cõem teneri pro pluribus vel paucioribus ſuppoſitis eius. D Ad ſcđm dr̃, ꝙ licet ſit ibi dictio ampliatiua, & reſtrictiua, tamen illa reſtrictio non ſit ratione dictionis ampliatiuę in poſitę, ſed ratione dictionis reſtringentis. Ad tertium argm̃ dr̃, qđ licet ſignum vniuerſale non amittat per ſe ſuã vim, tamen per accidens poteſt eam perdere rõne determinationis illius cui adiũgitur ſignum vl̃e, quod ſuſcipit eius virtutem. Quia quãdo in aliqua dictione ponitur terminus cõis eſt determinatione non diminuente, tunc ſignum adueniens nõ deſtribuit illud ſubiectũ ſm ſe, & abſolute, ſed ſm qđ determinatur per illam determinationẽ, quia E etiam ille terminus cõis nõ ſubijciebatur abſolute, ſed prout ſtat ſub tali determinatione. Ad quartum illorum dicitur, quod hęc regula habet veritatẽ quo ad ſuppoſitionem, nõ tamen quo ad reſtrictionem. Vel põt dici, quòd licet ſubiecta varientur quo ad cõſignificationem, non tamẽ quo ad principalem ſignificationem. Ad quintum dicitur, quòd licet ſm vocem ſignũ, & terminus reſtrictus præponantur dictioni reſtringenti, tamen ſecundum intellectum dictio reſtringens immediate ꝓponitur ipſi termino, quia ſicut dictũ eſt ſignum vniuerſale diſtribuit termi- F num communem ad ea quæ reſtringitur per dictionem reſtringentem.

Signum vniuerſale quo pacto ſuã vim amittit.

Reſtrictionis per Verbum factæ tres regulæ apponuntur.

Prima regula. Sequitur de reſtrictione factã per verbũ De qua plures dãtur regulę. Quarũ prima talis ẽ terminũ cõis ſupponẽs uel apponẽs uerbo pſẽntis tpis ſim; ſr ſũpto, nõ hñt vim ampliãdi, nec ex ſe, nec ex alio, reſtringitur ad ſupponendũ ꝓ his, q̃ ſunt ſub forma termini cõis ſupponẽtis. Dico aũt termini cõis. quia terminus diſcretus neq; reſtringitur

A tur neq; ampliat, dico aūt verbū pſentis tpis, ad remouēdum alia verba aliorum temporum, quia terminus cōis alia hēt ſuppoſitionē cū eis. dico aūt ſimpliciter ſūpto, ad remouendū uerba ſumpta cū particularis diminuentibus, vt eſt opinabile, & impoſſibile. dico aūt nō habēte uim ampliādi, ad remouēdum uerba ampliatiua ut pt; dico aūt neq; ex ſe, neq; ex alio, ad remouendū uerba habētia uim ampliādi, ex alio, ut puta ex cōiūcto, ſicut hoc verbū eſt, cū dr, eſt potēs B dico aūt ſub forma termini ſupponētis, quia homo ſupponit pro his, qui ſunt ſub humanitatē & aīal p his, quæ ſunt ſub aīalitate, ut cum dr, hō eſt aīal. Itē alia datur regula. Terminus cōis ſupponēs, vel apponens verbo de præterito, ſimpliciter ſumpto, non habēte uim ampliandi, nec ex ſe, nec alio, reſtringitur ad ſupponendū pro his, quæ ſunt, vel fuerūt ſub forma termini ſupponētis, vt cum dicitur, hō fuit animal, iſte terminus homo, ſupponit pro omnib. his qui ſunt, vel fuerunt homines, & aīal, pro his, quæ ſunt, uel fuerunt animalia. Itē alia datur regula. Terminus cōmunis ſupponens, uel apponens uerbo de futuro, etiā ſupponit pro his, quæ ſūt, uel erūt ſub forma termini ſupponentis, ſcilicet pro eis, quæ ſunt, vel erunt in futuro, ut, hō erit animal. Ex prædictis patet, quòd verbum reſtringitur quo ad cōſignificationem, quæ eſt tempus, & non quò ad ſignificationem principalem.

Secūda regula

Tertia regula

Poſtq; Auctor determinauit de reſtrictione facta per nomen & per implicationē, quæ æquipollet nomini, hic conſequenter determinat de reſtrictione facta p verbū. Et ponit tres regulas de tali reſtrictione, ſm, q verbum pōt eſſe præſentis temporis, vel præteriti, vel futuri. Vnde prima regula talis eſt. Terminus cōis ſupponēs, vel apponēs verbo præſentis temporis ſiſr ſumpto non hnti vim ampliandi a ſe, vel ab alio, reſtringitur ad ſupponēdum pro his, quæ ſunt ſub forma termini ſupponentis. Et notanter dici terminus cōis quia terminus diſcretus non reſtringitur, nec ampliatur, vt dictum eſt prius. Notanter etiā dicitur præſentis temporis, ad remouēdū alia verba aliorum temporum, de qi. ib. poſtea dicetur: Notanter etiā dicitur, ſimpl'r ſūpto ad remouendū verba diminutionē importātia, ſicut opinor, imaginor. Et notanter dr non hnti vim ampliādi, ad remouēdū verba ampliatiua. Et notātèr dr, ex ſe, ad remouendum hoc verbū pōt. Et notanter dr, a ſe, vel ab alio, ad remouendum uerba quæ de ſe non hnt uim ampliandi, ſed ex adiuncto, ſicut eſt potens, vel impoſſibile, quia licet hoc uerbum eſt ex ſe non ampliat, tñ ampliat per illud adiūctū potens, vel poſſibile. Dr aūt notāter ſub forma termini cōis ſupponenti, quia cum dicitur homo eſt animal, ibi homo ſupponit pro illis q ſunt ſub humanitate, & animal, pro his qui ſunt ſub animalitate.

D Terminus cōis vel apponens verbo pſētis tporis ſimpliciter ſūpto non habēti uim ampliandi a ſe vel ab alio,

E ad ea q termini ſupponētis ſūt reſtringitur

Primo ſciēdū, q actus verbi pōt cōparari ad ſuum ſubiectum dupliciter. Vno mō quantū ad idem quo eſt, & de quo enunciatur, vt cū dr, Socrates currit hic, cōparatur curſus ad Socratem, tanquam ad id in quo eſt, & de quo dr. Alio modo poteſt cumparari ad ſubiectū, tanquam ad id de quo enunciatur, non tñ ad id in quo eſt vt cum dr, Cæſar laudatur, laus .n. enunciatur de Cæſare non eſt tñ in Cæſare, ſed in laudāte. Et ſimiliter cū dicitur, chimera opinatur, opinio enunciatur, de chimera, & tamen nō eſt in chimera, ſed in opinante. Similiter cum dicitur, Antichriſtus poteſt eſſe hic, enunciatur potentia ad eſſe de Antichriſto, non tñ eſt in ipſo, ſed in principijs naturalibus, ex quib. educetur Antichriſtus. Vnde illa

A Actus verbi ad ſubiectū duplex comparatio.

F

A verba q̃ ſignificant actū comparatū ad ſubā, vel ad ſubiectū tanq̃ ad id de quo enunciatur, & non tanq̃ ad id quo eſt, ampliant, & de iſtis nō eſt ad ꝓpoſitū. Illa uero q̃ ſignificat actū, qui comparatur ad ſubiectum tanquam ad id in quo eſt, & de quo dicitur non ampliāt & de ipſis eſt hic ad propoſitum.

De actu ac cōpoſitione uerbi. Secundo ſciendum ꝙ in iſtis uerbis ultima re dictis ſunt duo factus uerbi, & cōpoſitio ipſius verbi. Actus, uero q̃tus de ſe eſt in quolibet tp̃e, ſed ꝑ tp̃s, ꝙ eſt mēſura actus, ſiue motus illi⁹, verbi, reſtringitur ut ſit in tp̃e qđ eſt menſura eius. onde actus p̄ſenti uerbi ponitur in præſenti tp̃e, & præteriti in p̄terito, & futuri in futuro. Et, q̃a tēpus, B quod eſt motus, & actus eſt menſuræ compoſitionis uerbi, per actū uero reſtrictum actu reſtringitur compoſitio, ideo reſtrictio actus reſtringit compoſitionem. Et q̃a compoſitio actus verbi eſt accidens, ꝙ ſine ſubiecto eſſe non poteſt, & dr̃ de ſubiecto mediāte compoſitione, q̃ vult extremum cum extremo in oratione iō eodē tp̃e, in quo ponit actus verbi, & cōpoſitio illius actus ponitur ēt ſubiectum illius actus, & ſic reſtringitur ſubiectum uerbi, ad idem tēpus, ad quod reſtringitur actus verbi, & etiam compoſitio illius, ſubiectū autem illius actus eſt terminus cōmu- C nis ſupponens verbo. Iō patet, ꝙ a verbo reſtringitur, quis hoc ſit mediāte reſtrictione act⁹ verbi, & ēt cōpoſitionis.

Duarū regularū uerbi de præterito ac futuro, diligens declaratio. Tertio ſciēdū, ꝙ Auctor ponit alias regulas ſ. de verbo præterito, & futuro. Quarum: prima eſt terminus communis ſupponens uel apponens verbo de præterito ſimpliciter ſumpto non habendi vim ampliādi a ſe uel ab alio, reſtringitur ad ſupponēdum pro his, qui ſunt uel fuerūt ſub forma termini ſupponentis, vt cum dr̄, homo fuit aial, homo ſupponit ꝑ his qui ſunt, vel fuerūt hoīes, & aial ꝑ his q. ſunt, vel fuerunt animalia. Secūda regula talis eſt, terminus communis ſupponens, uel apponēs uerbo de futuro ſimpliciter ſumpto non habenti uim ampliādi, ſed vel ab alio t\m ſupponit pro his, qui ſunt, D uel erunt ſub forma termini ſupponēti, ut homo erit animal, & iſtę duę regulæ proportionabiliter poſſunt exponi ſicut p̄cedēs, vndē licet Auctor determinet de uerbo p̄teriti perfecti tp̄is, nō tñ aliq̃ mētionē facit de alijs p̄teriti, quia alia præterita. ſ. plusquam perfectum, & imperfectum ſatis poſſunt intelligi per verbum p̄teriti temporis, quamuis præteritum imperfectum uideatur magis reſtringere ſubiectum ſicut præſes ratione ſuę imperfectionis.

Quomodo verbum nomen reſtringere poſſit. Quarto ſciendum, ꝙ verbum nō habet reſtringere nomē ratione ſui ſignificati principalis quia eodem modo, & eadem rationem vnum tempus reſtringeret, ſicut reliquum, cum diuerſa tp̄a eiuſdem uerbi idem ſignificent, & importēt. Sed hn̄t ipſum reſtringere rōne E ſuę cōſignificationis, ſ. rōne tp̄is, quod connotat cum ſuo principali ſignificāt ſicat verbum præſen is tēporis reſtringit tñ terminus communem ſibi additum p̄o præſentibus. verbum aūt p̄teriti, quia includit tempus p̄teritum, & eſt aliquid habens de præſenti, adeirco reſtringit terminus cōem ſibi additum pro præſentibus ſuppoſitis, & præteritis. Verbum autem futuri temporis reſtringit terminum cōem ad ſuppoſita præſentia, & futura, eo quod tempus futurum aliquid præſenti includit, F & aliqui l futuro vt enim dicitur in 4. Phyſico præſens tempus eſt finis præteriti, initium futuri. Ex quo apparet cauſa iſtarum trium regularum. Apparet etiam, quod terminus communis tam ſupponens quam apponens verbo dicitur reſtringit, dummodo addatur verbo. eo quod verbum ratione ſui temporis reſpicit tam vnum quam reliquum, & ſic patet de reſtrictione facta per verbum.

Argu. Contra prædicta arguitur primò ſic, Contra primā regulam. Terminus reſtringens debet eſſet in eodem ſitu cū reſtrictio, ſed uerbum præſenti temporis, & terminus ſupponens non ſunt in eodem ſitu, q̃a verbū eſt a parte prædicati,

A cati,& terminus ſupponẽs parte ſubie cti,ergo talis terminus nõ põt reſtrin gia talis verbo. Secundo ſic Cum dici tur,homo eſt animal,ibi eſt uerbũ pręſentis temporis,& tamen prædicatum uerificatur de ſubiecto pro omni tempore,ergo male.dr̃ quòd uerbum præſentis tpis reſtringit ad præſentes. Tertio ſic Illud uerbum eſt,habet uim ampliandi,ex ſe,uel ab alio,ut dictum eſt, ergo ubicunq̃.ponitur, uel non ponat non poterit reſtringere.ergo cõtra primã regulã. Quarto ſic. Contra ſecũdã B regulã. Sicut p̃ſens diſtinguitur a p̃terito ita p̃teritum a præſenti,ergo,ſicut præſens reſtringit tm̃ pro præſentibus, etiam uidetur quòd præteritum tm̃ reſtringat pro præteritis. Quinto ſic. Cõtra tertiam regulam. Verbũ futuri tẽporis faciat ampliare terminũ cõmunem,uidelicet ad ſuppoſita p̃ſentia, & futura,ergo uidetur ꝙ non reſtringat.

Solutio Ad argumenta. Ad primum iſtorũ dr̃,quod licet in reſtrictione,in qua terminus reſtringens eſt principium intelligendi reſtrictum.& in qua reſtringit quo ad principalem ſignificationẽ debeant eſſe in eodem ſitu,non tñ oportet in reſtrictione,i qua reſtringens nõ eſt principium intelligendi reſtrictũ, nec eius diſpoſitio ſic autem eſt de reſtrictione facta per uerbũ eſt. Ad ſcm dr̃,quod homo,& animal conſiderantur dupliciter uno modo penes depen C dentiam ſiue neceſſariam habitudinẽ quam habeat adinuicem,& illo modo vnum uerificetur de alio pro oĩ tempore,alio modo conſiderantur in ordine ad uerbum præſentis temporis cui adduntur,& illo modo ſupponunt pſonaliter,& pro præſentibus tãtum. Ad tertium dr̃, quod licet hoc uerbum ẽ, quando cum alio ponitur. ut puta cũ dictione per ſe ampliatiua,habeat uim ampliandi,tñ ſi per ſe ſumatur non habet uim ampliãdi,ſed reſtringendi, Ad quartum dr̃,quod nõ eſt ſimile de pręteriti,& præterito,quia præſens tãtũ includit præſens,ſed præteritum inclu dit præteritum, & præſens,ut dictum D eſt,& ideo etiam poteſt reſtringere ꝓ preſenti,& præterito. Ad quintum dr̃, ꝙ ibi p̃t eſſe reſtrictio,& ampliatio reſpetu diuerſorũ, nã talis terminus dr̃ reſtringi ſi comparetur ad uerbũ ſiue determinatione;ſi aũt comparetur ad ſeipsũ alicuius certi tpis,ut ſibi poteſt adiungi uerbum præſentis temporis, tunc dr̃ ampliari,eo quod tale verbum ſe habeat in plus quã uerbum p̃ſentis temporis. Vel p̃t dici breuiter,quod ſi terminus cõis teneatur copulatiue dr̃ ampliari,& ſi diſiũctiuẽ dicĩt reſtringi.

Sophiſmate, Solutio, Omne animal fuit in arca Noe.

Circa prædicta quæritur de hoc E ſophiſmate, omne animal fuit in arca Noe,Probatur, homo fuit in arca Noe,equus fuit in arca Noe, & ſic de alijs, ergo omne animal fuit in arca Noe. contra, omne animal fuit in arca Noe,ſ᷑ Cæſar fuit animal, ergo Cæſar fuit in arca Noe,ꝙ ẽ falſum,ergo aliqua pręmiſſarũ eſt falſa.non minor,ergo maior.Q ſ ãt prima ſit falſa patet ꝑ q̃dã regulã, q̃ dicit qđ terminus cõis ſupponens,uel apponens F uerbo de præterito ſimpliciter ſũpto,reſtringit̃ ad ſupponẽdũ ꝑ his qui ſũt,uel fuerũt ſub forma termini ſupponẽtis.idẽ,alia ẽ regula, qđ ſi ſignum vl̃e adueniat termino reſtrictio diſtribuit ipsũ ꝓ oĩb. illis ad q̃ rẽſtringebatur,ergo,cũ dicit̃ oẽ aĩal fuit in arca Noe, iſte terminus aĩal, ſupponit ꝓ oĩ aĩali,ꝙ fuit in arca Noe,ſed non fuerunt oĩa i I arca Noe,ergo prima eſt falſa. Itẽ ad idem,in hac ꝓpoſitione, omne aĩal quod tũc fuit i arca Noe, iſte terminus aĩal, reſtringitur magis quam in iſta oratione, omne aĩal fuit in arca Noe, cum in prima plura ſupponantur,ſed iſte termi-

nus.

A nus animal reſtringitur ad illa, q̃ fuerunt tunc in illo tpe, propter implicationem ibi poſitam, ergo, ſi ſolum illa quæ fuerunt illo tempore fuerunt in arca Noe, & nõ plura oportet, quod hæc ſit falſa, oẽ aĩal fuit in arca Noe, cũ ĩ eo plura aĩalia ſupponãtur. Solutio; quia dicũtur; & hæc; oẽ, aĩal fuit in arca Noe, ẽ duplex, eo ꝙ põt fieri diſtributio ꝑ ſingulis generũ, vel ꝑ generib. ſingulorũ, primo mõ ẽ falſa, ſecũdo mõ ẽ uera, quia, quãdo fit diſtributio ꝑ ſingulis gnerũ, tunc eſt diſtributio ꝑ ſingulis ĩdiuiduis. ſ. q̃ B ſub eodẽ genere & ſub eadẽ ſpẽ cõtinentur, & tunc oportet, ꝙ omnia indiuidua cõtẽta ſub aĩali fuiſſent in arca Noe, qđ falſũ eſt; ſed cũ fit diſtributio ꝑ generib. ſingulorũ, tunc ſolũ eſt diſtributio pro generibus uel ſpeciebus. ſ. nõ fuit aliqua ſpecies animalis, quæ non fuit ĩ arca Noe, & in illo mõ eſt uera Sed huic ſolutionis nõ acquieſco quia ſpecies animalis non fuit ꝑ ſe in arca Noe, ſed tãtum indiuiduũ Vnde illo tpe non habuit veritatẽ a niſi pro ſingulis generum, i. ꝑ indi C uiduis, & nõ ꝑ generibus ſingulorũ. unde dico, quòd propoſitio eſt falſa, & concedo omnes rationes adductas ad hoc, & probatio peccat ſecundum conſequẽs ab inſufficienti inductione, quia non accipit omes partes diſtributionis quæ ſubiecto iſtus propoſitionis, omne animal fuit in arca Noe.

Eſt aũt ſophiſma, propoſitio, cuius ſunt ad partes apparẽ-

Poſtq̃ Auctor determinauit de reſtrictione facta per verbum, hic conſequenter ad declarationem eorum quæ dicta ſunt ponit vnũ ſophiſma, videlicet an iſta ſit vera, omne animal fuit in arca Noe. Et prima, probat bos fuit in arca Noe, & homo. ſimiliter & equus. & ſic de alijs, ergo omne animal fuit in arca Noe, ſed improbatur ſic. Omne aĩal fuit i. arca Noe Cæſar fuit aĩal: ergo Cæſar fuit in arca Noe, concluſio eſt falſa, ergo aliqua pmiſſa; ũ non minor, ergo maior. ergo iſta eſt falſa. omne animal fuit in arca Noe. & ſic relinquitur ſophiſma pro utraq. parte ſui dubium.

D ies, ſeu ſophiſticæ ratiões.

Solutio ſophiſmatis ꝑ duas regulas.

Pro cuius ſolutione primo ſciendũ, ꝙ ad oſtendendum; quod illud ſophiſma ſit falſum, Auctor ĩ textu ponit duas regulas. Quarum prima eſt, ꝙ terminus cõs ſupponens verbo de præterito. ſupponit pro his qui ſunt, vel fuerunt ſub forma termini ſupponẽtis. Secunda regula ẽ, quod ſi ſignũ vniuerſale adueniat termino reſtricto, diſtribuit ipſum ꝑ his ad quæ reſtringitur & ſic talis terminus natus ẽ partiri, & diuidi reſpectu ſui adiũcti, vt, ideſt cet. B ſi ipſum adiunctum ſit præteriti temporis, natus eſt partiri pro præteritis, & ꝓ ſ: nulli, ergo dicendo. omne aĩal fuit in arca Noe, iſtud ſignũ omne, diſtribuit illum terminum aĩal, ꝓ oĩb. animalib. præteritis ſed multa animalia fuerunt in præterito tempore, q̃ non fuerunt in arca Noe, ergo iſta eſt falſa, omne animal fuit in arca Noe.

Propoſitæ ſolutionis intellect⁹.

Scdo ſciendum, ꝙ Auctor adducit vnã rationem ad oſtẽdendum quòd illa maior ſit ſimpliciter falſa qa omne animal, quod tunc fuit, ſ. tempore diluuij, fuit in arca Noe, & nõ plura, ergo iſta eſt falſa, omne animal fuit in arca Noe, conſequentia probatur, qa iſta. F omne animal, quod, tunc fuit in arca Noe, animal reſtringitur tm̃ ad illa, q̃ fuerunt in tpe præterito. quod interponitur tũc. & in iſta, omne animal fuit ĩ arca Noe, animal reſtringitur ad ea, quæ fuerũt in præterito ſimpliciter, ergo, cum aĩal in prima ſolũ teneatur ꝑ his. q̃ tunc fuerunt, ſcilicet in tpe diluuij, & nõ pro pluribus ſequitur ꝙ iſta erit falſa, oẽ animal fuit in arca Noe quia animal non ſolum tenetur pro his, quæ fuerunt in illo tempore, ſed pro his, quæ fuerunt ſimpliciter in tẽpore præterito, ſed manifeſtum eſt ꝙ multa animalia fuerunt in præterito,

A quę non fuerunt in arca Noe, ergo.

Dictę ſolutionis uis. Tertio ſciendum, ꝙ Auctor ſolendo illud ſophiſma, primo ſoluit ipſũ ſcđm opinionẽ Antiquorum dicentium, ꝙ iſta, omne animal fuit in arca Noe, eſt duplex, & per conſequẽs eſt diſtinguẽda, quia, vt dictum eſt, illud ſignum oẽ poteſt diſtribuere illum terminũ animal, pro ſingulis generum. i. ꝓ indiuiduis generũ, uel ſpecierũ. & tũc illa eſt falſa, quia oportet quod oĩa particularia animalia quæ continentur ſub animali fuiſſent in arca Noe, ꝙ eſt manifeſte falſum, uel pōt diſtribuere illum terminũ animal pro generib. ſingulorum. i. pro generib uel ſpecieb. indiuiduorum & B ſcđm illos in illo ſenſu illa ē vera oẽ animal fuit in arca Noe, quia non fuit ſpecies animalium, quæ fuit in arca Noe.

Auctoris veri or, ſolutio. Quarto ſciendum ꝙ Pet. Hiſp. non acquieſcit huic ſolutionis primę, & dicit ei non eſſe credendum, nec ſibi credẽdũ. Et ratio eſt, quia ille actus, fuiſſe in arca Noe, non conuenit ſpecieb. ſed ſolum indiuiduis, quia, vt hēt Ariſt. 1. Metaph. actus, & operationes sũt circa ſingularia, hoc eſt circa idiuidua, ergo ille actus; qui eſt fuiſſe in arca Noe, nõ poteſt conuenire ſpeciebus, ſed ſolum indiuiduis, niſi conueniat ſpeciebus ex C conſequenti, inquantum ſpecies ſaluatur i vno indiuiduo, et ſic illa diſtinctio nulla eſt. Et ideo Auctor concedit ipſam eſſe falſam ſimpliciter, & cõcedit oẽs rationes adductas ad probandũ falſitatem eius. Sed ad improbationẽ reſpondet ipſe, & dicit, quod ibi eſt fallacia conſequẽtis, quia ibi arguitur ab inſufficienti enumeratione ſingularium, quia omnes partes, quæ continent ſub illo termino aĩal, debuerũt enumerari & nõ enumerãtur, quare cõmittit fallacia cõſequẽtis, Veruntamẽ ſolutio Antiquorũ poſſet probabiliter ſuſtineri.

Argũ. Cõtra prædicta arguitur primo ſic: Tria animalia fuerunt in arca Noe, ergo omne aĩal fuit in arca Noe. Antecedens notum eſt de ſe. Conſequẽtia tenet per Ariſt. in primo Cæli, & Mũdo. vbi dicit, quod de trib. dr̃ omne, & de duobus, ambo ſolum, dicitur. Secundo D ſic. Semel fuit verũ dicere, oĩs aĩal eſt in arca Noe, ergo nunc uerum, eſt, omne animal fuit in arca Noe, conſequentia tenet, quia omnis ſuppoſitio quæ ꝓ aliquo tempore fuit uera, pro illo tempore ſemper dicitur fuiſſe vera. Tertio ſic. Non eſt inſtantia de aliqua ſpecie animalis, quæ non fuerit in arca Noe, tempore diluuij, nã equus fuit in arca Noe, & ſic de alijs, ergo omne animal fuit i arca Noe. Quarto ſic. Tã rationale quam irrationale fuit in arca Noe, ſed omne animal eſt rationale, vel irrationale, ergo animal fuit in arca Noe. Quinto ſic. Illud ſophiſma nõ eſt pro- E poſitio. ergo non eſt verum, neque falſum conſequentia tenet, quia veritas eſt in propoſitione. & antecedens probatur, quia in ipſo ponitur verbum præteriti temporis, quod non poteſt conſtituere propoſitionem.

Ad argumenta. Ad primum iſtorũ Solutio dicitur, quod licet tria animalia fuerint in arca Noe, & de trib. poſſit dici omne, non tamen ſequitur, quod omne animal fuerit in arca Noe, quia de ratione illius ſigni omne, eſt, ꝙ facit terminum communem, cui adiũgitur teneri pro omnibus ſuis ſuppoſitis. ſed plura ſunt ſuppoſita animalis quam tria, non. n. ſequitur, omne animal fuit in arca Noe, quamuis nõ eſſent in tria, ſuppoſita aĩalis, & eſſent in arca Noe, poſſet dici ꝙ omne animal fuit in arca F Noe, ſecundum dicitur, ꝙ non valet cõſequenti, quia ibi arguitur a minus amplo, ad magis amplũ, eo quod iſte terminus animal ſupponit pro paucioribus in vna, quam in alia. Ad tertium dicitur, quod in plurib ſpecieb animalis inuenitur inſtantia, & in plurib. indiuiduis. nam vt dicitur communiter, piſces non fuerunt in arca Noe, ſimiliter, nec uermes, ideo, ibi arguitur ab inſufficienti enumeratione. Ad quartum dicitur, qđ non valet conſequentia, quia ibi arguitur maiore particulari exiſtente in prima figura. ideo nihil ſequitur. Ad quintum dicitur, qđ in capiatur ꝓ poſi-

A poſitione ſpecialiter ſolum pro illa q̄ conſtituitur per verbum preſentis tẽporis indicatiui, tunc ibi non eſt propoſitio, ſed ſi capiatur propoſitio generaliter, propoſitione, quæ conſtituitur ſiue per verbum præſentis temporis indicatiui, ſiue præteriti, ſiue futuri, ſic ibi bene eſt propoſitio, & etiã ad hoc quod ſit propoſitio ſufficit, quod poſſit reſolui in unam de præſenti, & ſic eſt de iſta, vt notum eſt.

Obiectionis ſolutio, deque quibuſdam rereſtrectionis modi.

Solet ẽt q̃ri, vtrum ſimiliter termini reſtringant̃ ĩ ꝓpõne affirmatiua, & negatiua. Dicũt aliqui, qđ nõ. quia eſſe reſtringit ad exiſtẽs, & nõ eſſe, ad nõ exiſtẽs, ergo nõ ꝓ eodẽ ſit reſtrictio ĩ affirmatiua, & negatiua. Itẽ videtur, ꝙ oĩs negatiua, in qua eſſe negatur, ſimpliciter eſt falſa, ſi ſimiliter riſtringantur termini in ꝓpõne negatiua, & affirmatiua, quia in hac ꝓpõne, roſa eſt, iſte terminus roſa, reſtringitur ad exiſtẽs, etſi in hac roſa nõ eſt, ſi militer reſtringat̃ ad exiſtẽs, tunc ſenſus eſt roſa, q̄ nõ eſt, eſt. & hæc C eſt falſa, ergo & hęc roſa nõ eſt, et ſic, q̃libet negatiua in qua eſſe negatur, eſſet ſimpliciter falſa, quod falsũ eſt Ergo videtur, qđ nõ ſitr reſtringunt̃ termini in propoſitione affirmatiua, & in negatiua. Sed probatur, qđ ſimiliter reſtringant̃ quia; ſi in hac propõne, hõ, iſte terminus hõ, reſtringitur ad exiſtẽs, & in hac, nullus hõ eſt, ad nõ exiſtens, ergo vtraq; eſt vera, quia de exiſtentib. verę prædicatur eſſe, & de nõ exiſtẽtib. remouet̃ eſſe, ergo contradictorię ſunt ſimul veræ, ꝙ eſt impoſſibile, ergo ẽt ex quo ſequitur impoſſibile, ſ. qđ non ſimiliter reſtringantur termini in affirmatiua, & negatiua. Item regula eſt qđ eẽ verbũ ſimpliciter ſũptũ, non hẽns vim ampliandi, nec à ſe, D nec ab alio, reſtringit terminum ſupponentem quo ad conſignificationẽ, quæ eſt tempus, & non quo ad ſignificationem, ergo tempus eſt cauſa reſtrictionis illius, ſed idẽ tempus in affirmatiua, & negatiua ſibi oppoſita, ut roſa eſt, nulla roſa eſt, ergo eadem eſt cauſa reſtrictionis in vtraq;, & ergo ꝓ eadem ſit reſtrictio in vtraq. Et hæc argumenta concedimus. At illud, quod primo obijcitur, eſt dicendum, qđ eſſe non reſtringit ad exiſtens, & non eſſe non reſtringit ad E non exiſtens ſicut nec hoc verbũ curro ad currentes, quia nullum uerbum reſtringit ſibi terminum ſupponentem quo ad ſignificationem, ſed quoad conſignificationem, quæ eſt tempus vnde non reſtringit ad ſuppoſita exiſtentia, ſed præſentia. Suppoſita n. pręſentia poſſunt eſſe in aliquibus termini tam exiſtentia, quam non exiſtentia, ut cum dico, enunciabile eſt, enunciabile ſupponit tam pro exiſtentibus quã non exiſtentib. Omnia autem enunciabilia, quæ ſunt falſa in præſenti, ſunt in præſentia, ſed non exiſtentia, quia nullũ falſum eſt, & ſic eſſe non reſtrin F git exiſtentia, ſed ad præſentia, cũ idẽ tẽpus ſit vtrobique, qđ eſt cauſa reſtrictionis. Ad aliam dicendũ eſt, qđ duplex eſt forma termini communis. Quędam eſt quę ſaluatur in rebus exiſtentib. tm̃, ut humanitas, quę eſt forma hoĩs, et animalitas, quę eſt forma animalis et in talib. oĩa ſuppoſita præſentia, ſũt exiſtẽtia. Alia eſt forma termini cõis, quæ ſaluatur tam in rebus exiſtentibus, quàm non exiſtentibus, in enũciabilitas, quę ẽ forma enun-

Nota regula.

enunciabilis, quia quædam ſunt enunciabilia exiſtentia, vt Deũ eſſe, & omnia vera, & alia ſunt non exiſtentia, hominem eſſe aſinum, & omnia falſa, & in talibus nõ reſtringitur terminus communis ad exiſtentia, ſed reſtringitur tam ad exiſtentia. Vnde iſtius propoſitionis, roſa non eſt, non eſt ſenſus roſa aliter ſumpta quam in præſenti non eſt. Solet autem poni, quod quædam reſtrictio fit ab uſu, ut cum dicitur, nihil ẽ in arca, quam

B uis plena ſit aere, quia iſte terminus nihil ſupponit ab uſu, pro reb. ſolidis, ſiue firmis, & rex, pro rege patriæ, & magiſter legit. pro magiſtro proprio, Solet etiam poni, quod quædam reſtrictio fit per tranſitionem uerbi, ut cum dicitur. Socrate paſcit hominem,

Solutio iſte terminus homo ſupponit pro alio a Socrate uirtute tranſitionis uerbi, quia dans & recipiens debent eſſe diuerſa & ideo, ſi aliquando ſint eadem, hoc tamen eſt per accidens, eo quòd idem ſubiectum eſt utriuſque, ſicut idem eſt dux & comes ſecundum accidens. Vnde dicunt quod non ſequitur, Socrates paſcit ſe-

C ipſum, & ipſe eſt homo, ergo paſcit hominem, quod eſt fallacia accidentis, quia hoc pronomen ſe, non poteſt ſupponere pro diuerſis a Socrates ſed homo bene poteſt, Et hæc de reſtrictionibus.

An terminꝰ eodẽ mõ i negatiua & in affirmatiua propoſitione reſtrigat.

Poſquam Auctor determinauit de reſtrictione facta per nomen, & uerbum, hic conſequentor circa prædicta mouet conuenienter unum dubium, uidelicet an terminus eodem modo reſtringatur in propoſitione affermatiua & in negatiua. Ad quod quidam reſpondent, quod non ſimiliter, ſed diuerſi mode reſtringuntur termini in propoſitione affirmatiua & negatiua

D Et dicunt, quod eſſe reſtringit ad exiſtentes, & non eſſe ad non exiſtentes, ſed cum affirmatiua dicat eſſe, negatiua vero non eſſe, ſequitur quod non eodẽ modo reſtringuntur termini in affirmatiua, & negatiua.

Nota regula.

Dant etiam talem rationem. Si termini eodem modo reſtringantur in affirmatiua, & negatiua, ſequitur quod omni negatiua in qua negatur eſſe ſimpliciter eſſet falſa, conſequentia tenet quia in iſta roſa eſt, roſa reſtringitur ad exiſtentes, ut dicunt, ergo, ſi in iſta, roſa non eſt, roſa reſtringeretur ad exiſtentes, ſenſus huius propoſitionis eſſet, roſa quæ eſt, non eſt, quod eſt manifeſte falſum, hoc non videtur falſum, nec ſequi ex alio, niſi quia termini eodem modo reſtringuntur. in affirmatiua, & negatiua, ergo vr̃ ꝙ termini non eodẽ modo reſtringantur. Sed quod termini eodem modo reſtringantur in affirmatiua, & negatiua, hoc oſtendit Pet. Hiſp. E

Verbũ quo reſtringere hẽat terminum cõmunem tã in negatiua, ſ in affirmatiua.

Pro quo primo ſciendum, quod uerbum non põt reſtringere terminum communem poſitum a parte ſubiecti, quo ad principalem ſignificationem, ſed tantum quo ad conſignificationem quæ eſt temporis. Sicut ergo dici text. ubi eſt eadem cauſa reſtrictionis, ibi eſt eadem reſtrictione, ſed in propoſitione affirmatiua & negatiua eſt eadem cauſa reſtrictionis ſicut in iſtis duabus roſa eſt & roſa non eſt, quia in ipſis eſt uerbum præſentibus temporis, quod quidem verbum reſtringit ſolum quo ad conſignificationem, quæ eſt temporis, ergo ſequitur, quòd in iſtis duabus termini eodem modo reſtringitur, quia in vtraque eſt idem uerbum eiuſdem temporis. ergo eodem modo quo reſtringit in vna, &, etiam in alia. F

Aliam rationem adducit textus, quia, ſi non reſtringerentur eodem modo, duæ contradictoriæ eſſent ſimul ueræ, quod eſt impoſſibile, conſequentia

A quentia patet. quia, ſi in affirmatiua eſſe reſtringit ad exiſtentes, & in negatiua non eſſe ad non exiſtentes. & eſſe uere prædicetur de exiſtentibus, & non eſſe de non exiſtentibus uere remoueatur, ſicut in iſtis duabus, homo eſt, homo non eſt, quia ſi in iſta, homo eſt, homo reſtringitur ad exiſtentes tantum. & in iſta, homo non eſt, ad non exiſtentes tantum, ſequitur quod illæ duæ eſſent ſimul veræ, homo eſt, homo non eſt, quod eſt impoſſibile.

Secundo ſciendum, quod termini modo reſtringuntur in affirmatiua, ſicut in negatiua, dummodo in ambabus ponatur idem verbum. Et ratio eſt quia, ut dictum eſt, uerbum non reſtringit quod ad ſignificationem, ſed ſolum quo ad cōſignificationem. ergo, ſi prædicat eſſe i aliqua propoſitione ſicut in iſta, homo eſt. ſequitur quod illud uerbum eſt, non reſtringit hoīnē ad non exiſtentes, ſed ſolum ad præſentes, & ſimil ter, ſi non eſſe prędicetur B ſicut i iſta, uel conſimili propoſitione, homo non eſt, ex quo manet idem tempus, ſequitur quod iſte terminus homo, uel conſimilis, reſtringitur ad præſentes. & cum præſens reperiatur tam, in exiſtentibus quam in non exitē tibus. ſ in aliquibus terminus, ut in iſtis, enunciabile eſt, enunciabile non eſt, ſequitur quod termini ſemper reſtringantur quo ad pręſentes, ſiue C exiſtant, ſiue non. Vnde aliqua ſunt enuncibilia, quę ſemper exiſtunt, quæ ſunt præſentia, ſicut Deus eſt, & alia ſunt enuncib lia præſentia, quæ nū quam exiſtunt, ut illud enunciabile, homo eſt aſinus, eſt.n. preſens, & nō exiſtens, quia nullū falſum exiſtit Ex quo ſequit r, quod uerbum pręſentis temporis reſtringit terminum cōem ſibi ſupponentem, vel apponētem ad præſens, ſiue exiſtat, ſiue nō, unde in iſta, homo currit, homo non reſtringitur ad currentes, ſed ſolum ad præſentes, ſiue currant, ſiue non.

Termini eadē in negatiua q̄ı affirmatiua habēt reſtrictionem.

Verbi p̄ſentis tē poris p̄

Tertio ſciendū quòd Auctor ponit in textu quandam reſtrictionem abuſiuam, quę quidem reſtrictio ſortitæ eſt nomen abuſu communi loquendi. unde ſecundum quod quando non eſt aliquod corpus ſolidum, vel firmum in amphora, quod nihil eſt in illa, ſicut dicimus, quod nihil eſt in arcā, quādo non eſt niſi aer, qui non eſt corpus ſolidum, et firmum, vnde in iſta, nihil eſt in arca. nihil, ſumi ur abuſu pro poſitione, magiſter legit, magiſter ſumitur pro magiſtro proprio.

prietas. Abuſiuę reſtrictionis regula.

Quarto ſciendum, quod Auctor ponit finaliter quandam reſtrictionem, quam vocat tranſitiuam. Et non dicit tranſitiua eo quod tranſeat, ſed quia fit uirtute alicuius uerbi tranſitiui, verbum.n. tranſitiuum importat actū egredientem ab agente i patens, & quia agens, & patiens sūt diuerſa, ideo oportet quod terminus poſitus poſt uerbum tranſitiuum ſtet pro alijs ſuppoſitis a ſuppoſitis ſubiecti talis uerbi, ut cum dicitur. Soc. pacit hominem, ibi homo ſupponit pro alijs ſuppoſitis, B ſiue pro alijs hominibus a So. eo quod idem non eſt agens & patiens, ſaltem ſecundum idem. unde licet illæ duæ reſtrictiones vltimæ non ſint reſtrictiones ſimpliciter, tamen ſunt utiles ad obuiandum cautelis, & cauillationib^9 ſuphiſtarum, ratione cuius Auctor hic determinat de ipſis.

Reſtrictio trā ſitiua quid.

Sed cōtra prædicta arguitur primo ſic. Si termini eodem modo reſtringerentur in affirmatiua, & negatiua, ſequeretur, quod omnis negatiua includeret contradictionem, ſed hoc eſt falſum conſequentia patet, quia in iſta, roſa eſt, roſa reſtringitur ad exiſtentes, ergo ſi ſimiliter reſtringatur in iſta, roſa non eſt, ſequitur quòd iſta, roſa non eſt, includat contradictionem, ęquipollet hu c roſa quæ eſt, non eſt. Secundo ſic. Negato aliquo negantur omnia conſequentia ad ipſum, ergo negatio uerbo, negantur omnia q conſequentur ad ipſum uerbum, ſed conſignificatio, quę eſt tempus, conſequitur ipſum uerbum, ergo, ſi in ppoſitione negatiua uerbum non reſtrin-

A gereṫur ad nō exiſtentes, tunc ſequitur quòd neque etiam ad præſentes, quare magis videtur quod ratione principalis ſignificationis debeat reſtringere nomen, quam quoad conſignificationem, ſed non reſtringit quoad conſignificationem, ergo nec quo ad conſignificationem.

Tertio ſic. In iſta, homo eſt, homo reſtringitur ad exiſtēs tantum. ſed oēs præſentes ſunt exiſtentes, ergo, ſi reſtringitur ad præſentes, reſtringitur ad exiſtentes, ergo contra textum. Quarto ſic. In reſtrinctione abuſiua non eſt reſtringens, nec coarctans. ergo nulla eſt

B reſtrictio. Antecedens patet quia in ipſa ponit ſignum vniuerſale ſicut hic, nihil eſt in burſa, ſed ſignū vniuerſale magis habet ampliare, quam reſtringere; ergo verſetur quod in talibus nulla eſt reſtrictio. Quinto ſic. Omne tranſitiuum, aptum natum eſt trāſire, ſed nulla reſtrictio apta nata eſt tranſire, ergo nulla eſt tranſitiua reſtrictio.

Argū. Ad argumenta. Ad primum iſtorū dicitur, quod terminus poſitus ante verbum præſentis temporis reſtringitur ad præſentes tantum, & non ad exiſtentes, ideo ſenſus huius propoſitionis roſa non eſt, non eſt iſte, roſa, quæ eſt non eſt, ſed eſt iſte, roſa præſentaliter

C ſumpta non eſt. Ad ſecundum iſtorum dicitur, quòd licet ſignificatio verbi ſit magis intrinſeca verbo quam conſignificatio; tamen conſignificatio D potior eſt ad reſtringendum quam ſignificatio, cuius ratio eſt, quia verbum reſtringit quo ad conſignificationem, quæ eſt tempus. quod habet rationem menſuræ, & quia menſura reſtringit menſuratum, & quantitas menſurati accipitur ſecundum quantitatem menſuræ, ideo ſequitur quòd verbum habet magis reſtringere ex parte temporis, quam ex parte rei ſignificatæ.

Ad tertium dicitur, quòd licet omnes homines præſentes exiſtant, tamē non minus ille terminus homo de ſe ſupponit pro non exiſtentibus, quia cum dicitur, quòd verbum præſentis temporis reſtringit ad præſentes, intelligitur ſiue exiſtant, ſiue non. Vnde, ſi E aliqui homines eſſent præſentes, & non exiſtentes, in iſta propoſitione, homo eſt homo, teneretur tam pro exiſtentibus, quam pro non exiſtentibus. vnde per accidens eſt quod in propoſitione iſta homo eſt homo, ſupponat pro exiſtentibus. Ad quartum iſtorum dicitur, quòd in talibus propoſitionibus vſus cum intellectu noſtro eſt reſtringens, & ideo dicitur reſtrictio abuſiua, quia fit ab vſu. Ad quintum iſtorum dicitur, quod reſtrictio non dicitur tranſitiua, eo quòd tranſeat in alterum, ſed dicitur tranſitiua, quia fit ratione verbi tranſitiui, ut dictum eſt. Et F hæc de reſtrictionibus dicta ſufficiant.

PARVO-

PARVORVM LOGICALIVM TRACTATVS SEXTVS.

SVMMA TRACTATVS.

Diſtributionis,ac diſtributiuorum ſignorum natura,& multiplicitas,tam in ſubſtantia,quam qualitate,ac quantitate. De negationum itē vi,atq; vſu.

Diſtributio quid ſit.

B

De diſtributione ſicut de alijs vide ĩ Paruis Logicalib. Pergulę & aliorum & vide Ioan.de mun. q multa pulchra dicit.

DIſtributio eſt multiplicatio termini cōis per ſignū vle facta, vt cū dicitur, oīs homo, iſte terminus homo, diſtribuitur, ſiue confunditur pro quolibet ſuo inferiori per hoc ſignū oīs, & ſic ibi multiplicatio, dico aūt termini cōis,quia terminus ſingularis non poteſt diſtribui, vnde iſte ſunt incōgrue, omnis Soc. oīs Plato, & ſic de alijs, & ſic ibi eſt ſolecciſmus per partes orationis.

C

Iſte eſt tractatus ſextus Paruorū Logicalium Petri Hiſpani, in quo poſtq̄ in præcedēti tractatu determinauit de quadam proprietate termini,quæ dicitur reſtrictio, hic conſequenter determinat de alia,quę dicitur diſtributio. Cuius ordinis ratio eſt, quia reſtrictio magis intrinſece conuenit termino, q̄ diſtributio, nā reſtrictio fit per terminum reſtringētem,qui poteſt eſſe pars propoſitiōnis, ſicut terminus reſtrictus,ſed diſtributio fit per ſignum vniuerſale,quod non eſt pars ꝓpoſitionis, ſed eſt diſpoſitio ſubiecti. Pręcedit tamen iſte tractatus tractatum de ſincathegorematibus, quia cognitio diſtributionis & ſignorum diſtributiuorum multum ualet, ad cognoſcendum ea de quibus in ſincategorematibus determinatur.

E

Diſtributio ſumit̃ dupliciter proprie & metaphorice

Primo ſciendum, quod diſtributio accipitur dupliciter. Vno modo proprie,prout eſt alicuius rei in plures diuiſio, & illarum partium in diuerſa ſubiecta communicatio, & iſto modo non capitur hic, ſed a tali diſtributione ſic accepta ſumitur iuſtitia diſtributiua,quę eſt habitus reſtrictionis diſtributionem talem facientis regulatiuus. Alio modo capitur metaphorice, vt eſt nomen ſecundæ intentionis, &c. hoc dupliciter. Vno modo actiue,& ſic conuenit ſignis diſtributiuis, alio modo paſſiue, & ſic conuenit termino diſtribuibili.

F

Terminū eundē, quō diſtribui ampliari reſtringi, ac ſuppoſitionē hře dicatur.

Secundo ſciendum,quòd licet idem terminus materialiter.ſ.terminus communis habens ſuppoſitionem perſonalem ſit reſtringibilis, ampliabilis,& diſtribuibilis,tamē hoc eſt ſecundum diuerſas rationes,quia dicitur reſtringibilis,in quantum poteſt trahi ad ſtandum pro paucioribus ſuppoſitis,quam prius ſtabat,& dicitur ampliabilis,inquantum poteſt extendi, &c. accipi, pro pluribus, quam prius, ſed dicitur diſtribuibilis, inquantum per ſignum vniuerſale poteſt actualiter multiplicari per plura ſuppoſita, &c. ideo terminus diſtribuibilis, inquantum diſtribuibilis, eſt ſubiectum attributionis

V butionis huius tractatus, vnde Auctor incipit ſuum tractatũ a paſſione ipſius termini diſtribuibilis, quæ eſt diſtributio, ipſam ſic definiens. Diſtributio eſt multiplicatio termini cõis per ſignum vle facta. vnde ponit multiplicatio loco gñis, deinde ponitur termini cõis, ad dñiam termini diſcreti, qui non põt diſtribui. nam vt habetur in textu, iſte ſunt cõgruę, omnis Soc. omnis Pla & ratio eſt. nã ad hoc, quod terminus poſſit diſtribui, requiritur, quod ſignificet naturam multis communicabilem, quod non conuenit ſingularibus. Deinde ponitur per ſignum vle, ad denotandum cauſam efficientem inſtrumentalẽ diſtributionis, intellectus. n. eſt, qui principaliter facit diſtributionem, & ſignum vniuerſale inſtrumentum.

B

In qualibet diſtributione; quatuor ſunt. Tertio ſciendum, quod in qualibet diſtributione ſũt quatuor. ſ. diſtribuẽs, diſtribuũ, id pro quo fit diſtributio, & id reſpectu cuius fit diſtributio. Diſtribuens eſt duplex, ſicut nuper dictũ eſt in fine ſecundi notabilis, diſtributum autem eſt terminus cõis habens perſonalem ſuppoſitionẽ, illa vero pro quibus fit diſtributio ſunt inferiora illius termini cõis, illud autẽ reſpũ cuius fit diſtributio, eſt ipſum prædicatum.

Vniuerſalia quare inuenta fuerunt. Vnde quatuor pñt aſſignari cauſæ, quare ſigna vlia ſunt inuenta, primo ad habendam dñiam inter terminũ ſ ppõnẽ rẽ determinatè, & confuſè, ſecundo ad remouẽdum dñiam terminorũ cõium. Qñ. n. termin⁹ cõis ſumitur ſine ſigno vlĩ differenter ſtat pro vno, vel pro pluribꝰ. ſed. qñ ſibi additur ſignũ vle, de neceſſitate ſtat pro oĩbꝰ ſuis ſuppoſitis. tertia cauſa eſt habendum contradictionem. quarta cauſa eſt pp ſyllogiſmum, in oĩ. n. ſyllogiſmo oportet alteram pmiſſarũ eſſe vlem. Ex quo patet neceſſitas ſignorũ vniuerſalium. Et vocãtur ſigna vniuerſalia, non, ꝙ ſignificent rẽ vniuerſalem, ſed quia ſignificant, qm vniuerſaliter. i. faciunt terminum communem, & cui adiunguntur, ſtare vniuerſaliter pro omnibus ſuppoſitis.

C

Signorũ Quarto ſciendum, quod multiplex eſt effectus ſignorũ diſtributiuorũ. Iõ ad cognitionem ſignorũ diſtributiuorũ definitur diſtributio, & poſita definitione diſtributionis Auctor diuidit ſigna vlia, ſiue diſtributiua in ſigna diſtributiua ſubſtantiæ, vt omnis, nullus, & ſic de alijs, & in ſigna diſtributiua accidentiũ, vt quantulcunq. qualiſcunq. Et dñr ſigna diſtributiua ſubſtãtiæ nõ, quod ſolum diſtribuat rem, de prędicamẽto ſubſtantiæ, ſed quia ſolum diſtribuat rem ſe habentem per modum ſubſtantiæ, ſiue per modum eius, quod eſt quid, in ſignata per modũ per ſe ſtantis, & per nomen ſubſtantiuum. Sic debent diſtributiua accidentia, quia diſtribuunt rem ſignãtã per modum alteri adiacentis. Deinde diuidit ſigna diſtributiua ſubæ, nam quædam ſunt diſtributiua partium integralium, vt totus, alia ſunt diſtributiua partium ſubiectiuarum, vt omnis, nullus, vterq. & ſic de alijs. Itẽ diuidit ſigna diſtributiua ſubſtantiæ partium ſubiectiuarum, nam quædam ſunt diſtributiua duorũ, vt vter, neuter, alia ſũt diſtributiua plurium, ut omnis, nullus, & ſic de alijs.

D diſtributiuorũ defect⁹ multiplex ac diuiſio.

E

Argũ. Sed cõtra prædicta arguitur primo ſic. Hic eſt diſtributio, vt omnis Sol lucet, & tamen non eſt multiplicatio, qa ſubiectum accipitur pro vno ſolo, ſimiliter hic vterq. homo currit, ſubiectum accipitur ſolum pro duob. ergo malè dr, quod diſtributio eſt multiplicatio. Secũdo ſic. Iſte terminus. Soc. diſtribuitur dicendo totus Soc. & tamen nõ eſt terminus cõis, ergo malè dicitur, quod diſtributio eſt multiplicatio termini cõis. Tertio ſic. Cũ dicitur roſa eſt pulcherrimus florum, iſte genitiuus florũ, diſtribuitur, & tamen ponitur ſignum vniuerſale, ergo contra definitionem.

F

Quarto ſic. dicendo, oĩs canis currit, ibi eſt terminus cõis cũ ſigno vniuerſali, & tñ non eſt diſtributio, qa ſi ſic, vel iſte terminus canis diſtribuere vt ꝓ oĩbus ſuis ſuppoſitis, et ſignificatis, & tũc iſta propoſitio, omnis canis currit, ſimpliciter eſſe falſa, & non diſtinguenda vel acciperetur pro ſuppoſitis vnius ſi-

gnificati ſolum, ſed hoc non vř, quia A non eſt maior ratio, quare magis acci pere.u pro ſuppoſitis vnius ſignificati, & non alterius. Quinto ſic. Non ponuntur aliqua ſigna partium modo diſtributiui, nec partium quantitate, & ſic de alijs, ergo Auctor eſt inſufficiens.

Ad argumenta. Ad primũ dř, quod Solutio cũ dř oĩs Sol lucet, ibi eſt multiplicatio aptitudinis, licet nõ actualis. Sic cũ dicitur, uterq; hõ currit, ibi eſt multiplicatio, & nõ accipitur multiplicatio, vt deſcendit à multo prout multum opponitur pauco, ſed deſcendit à multo prout multum opponitur vni, & ſic patet, qđ terminus acceptus pro duob. accipitur ꝓ multis. Ad 5m dř, qđ licet ille terminus Soc. nõ ſit cõis cõitate continentię B partiũ integraliũ, ideo ꝑdicatur de ſuis partib. in obliquo. Vel põt dici, qđ ibi nõ definitur diſtributio in cõi, ſed ꝓ pfectiore mẽbro analogię, ſ. pro diſtributione partiũ ſubiectiuarũ. Ad tertiũ dř, ꝙ noia ſuperlatiui gradus includũt negationẽ, & rõne illius hẽnt virtutẽ diſtribuendi. vñ, cũ dř, roſa eſt pulcherrimus florum, ſenſus eſt, roſa eſt pulcher flos, & non eſt alius pulchrior ea. Ad quartum dř, ꝙ cũ dř, oĩs canis currit, iſte terminus canis, unica diſtributione non põt diſtribui ꝓ oib. ſuppoſitis oium ſuorum ſignificatorũ, ſed diſtribuitur tot diſtributionib. quot ſunt ſignificata eius. & ratio eſt, q̃a diſtributio eſt acceptio plurium contentorum immediate ſub aliquo cõi, ſed terminus æquiuocus nõ ſignificat immediate unã naturam cõem oib. ſuis ſuppoſitis, ergo nõ poteſt unica diſtributioni diſtribui pro oib. ſuis ſuppoſitis. Ad quintum dř, qđ per ſigna diſtributiua partiũ ſubiectiuarum & partium integraliũ ſufficienter fit omnis diſtributio, quia oẽs alij modi totius reducuntur ad totum uniuerſale, quod diſtribuitur per ſignum diſtributiuum partiũ ſubiectiuarum. Vel reducuntur ad totum integrale, quod diſtribuitur per ſignum diſtributiuum partium integralium.

Signorum uniuerſalium diuiſionibus non nullis propoſitis, de hoc ſigno omnis natura, & varijs eius acceptionibus. D

Signorũ vniuerſalium, alia ſunt diſtributiua ſubſtantiæ, vt omnis, nullus, alia sũt diſtributiua accidẽtium; vt qualis, quantus. Signũ autem diſtributiuũ ſubſtantiæ diſtribuit res ſe habẽtes per modũ eius, quod eſt quid, vt omnis, nullus, ut cum dicitur, omnis nigredo, oĩs albedo. Subſtantia autem cõiter ſumitur ab res cuiuslibet generis, vt cum dicitur, ſignum diſtributiuũ ſubæ. Signum diſtributiuum accidẽtis eſt, quod diſtribuit res ſe habẽtes per modum accidentis, uel per modũ qualis, vel quãti, vt qualiſçũq; quantuſcunq. Item ſignorum diſtributiuorũ ſubſtãtiæ, alia sũt diſtributiua partiũ integraliũ, vt totus, alia ſunt diſtributiua partium ſubiectiuorum, ut omnis, nullus. Item ſignorum diſtributiuorũ partium ſubiectiuarum, alia ſunt diſtributiua duorum, vt vter, neuter, alia sũt diſtributiua plurium, vt omnis, nullus, & ſimilia. Horũ aũt ſignorũ primo dicendũ eſt, de ſignis diſtributiuis ſubſtantiæ. & inter hæc primo de hoc ſigno omnis. Sciendum, quod omnis, in plurali numero dupliciter ſumitur, vno mõ collectiuæ, vt omnes Apoſtoli Dei, ſunt duodecim, non ſequitur, ergo iſti Apoſtoli Dei, ſunt duodecim, demõſtratis aliquibus de ipſis, alio mõ ſumitur diſtributiuẽ; vt hic, oẽs hoĩes naturaliter ſcire deſiderãt, & tũc quæritur qđ ſignificet hoc ſignũ oĩs, et vř qđ nihil ſignificet, quia oĩs res aut eſt vniuerſalis, aut particularis, ſed hoc ſignũ oĩs nõ ſignificãt rẽ vniuerſalẽ, vel particularẽ, ergo nullã

E Notabile. F

rem

A rem ſignificat. Item ad idẽ omnes neq; eſt prædicabile de uno, neq; de pluribus, ergo nec eſt uniuerſale, nec particulare, et ſic nihil ſignificat. Sed cõtra. Ab eo ꝙ res eſt vel non eſt, oratio dr̃ uera, uel falſa, ergo, ſi omnis nihil ſignificet, ꝑpter appoſitionem, vel remotionẽ eius non caretur ueritas uel falſitas in oratione, ſed hæc eſt vera, animal eſt homo, ergo & hæc, oẽ animal eſt homo, ꝙ eſt falſum, ergo & prima. ſ. ꝙ omnis nihil ſignificat. Solutio. ad dubium dicitur, ꝙ ois nõ
B ſignificat vniuerſalem, ſed uniuerſaliter, quia facit terminum cõem ſunt ſtare quo oibus ſuis inferioribus vt ois homo currit. Et ſic ois ſignificat aliquã rem, ſed duplex eſt res, quia quædam eſt res ſubijcibilis vel prædicabilis, ut homo animal currit, diſponat, & ſi verũ eſt, ꝙ ois nihil ſignificat. quia quę libet talis res, aut eſt vniuerſalis, aut particularis. Alio eſt quæ eſt diſpoſitio rei ſubijcibilis vel prædicabilis, & talẽ rem ſignificat hoc ſignum omnis, & tam ab ipſa re q̃ ab alia cãtur veritas, vel falſitas in
C oratione. Obijcitur autem quod omnis non ſignificent diſpoſitionem rei ſubijcibilis, quia in ſyllogiſmo medium debet reiterari cũ ſuis diſpoſitionib. in minori propoſitione, ergo debemus ſyllogizare ſic, omnis homo eſt animal, Socrates eſt omnis homo, ergo Socrates eſt animal, quia omnis eſt diſpoſitio in maiori propoſitione, ergo dẽt reintegrari in minori, ꝙ eſt falſum, ergo ois non eſt diſpoſitio ſubiecti. Solutio, ſicut pater duo dicit. ſ. illud quod eſt pater, & pr̃ inquantum pater, ſimiliter ſubiectũ quo dicit. ſ. illud quod eſt, ſubiectũ et ſubiectum inquã ut ſubiectum,

D & ſcdm hoc eſt duplex diſpoſitio ſubiecti, qa q̃dã ẽ diſpoſitio illius rei q̃ ẽ ſubiectũ vt alb. niger, et ſic de alijs diſpoſitionib. accidẽtalib. & iſtæ dẽnt reiterari in minori ꝑpoſitione cũ medio, alio eſt diſpoſitio ſubiecti. ſ. ſubiecti inq̃tum ſubiectũ, videlicet ĩ ordine ad p̃dicatũ, vt ois, nullus, & oĩa ſignatã vniuerſalia q̃ particularia, & talis diſpõ nũ dẽt reiterari cũ medio, ſ. in minori ꝑpoſitione quia eſt reſpectiua, diſponit. n. ſubiectũ in cõparõne ad p̃dicatũ, vt cũ dr̃, omnis homo alb. currit, iſta diſpõ alb. dẽt reiterari in minori propõne cum medio, cum ſit diſpõ eius ꝙ eſt ſubiectũ, quia eſt abſoluta, iſta aũt diſpõ, ois, nõ dẽt reiterari quia eſt reſpectiua ſubiecti inquantũ ſubiectũ eſt. Vnde debemus dicere ſic, omnis homo albus currit. Socrates eſt homo alb. ergo Soc. currit, & nõ Soc. eſt omnis homo albus,
Quid ſophima.

E

Poſtquã auctor determinauit de diſtributione in cõi ponẽdo definitionẽ eis, & diuiſionem ſignorum diſtributiuorũ, ad quorum diuiſionẽ ſequitur diuiſio diſtributionis. hic cõſequẽter determinat de diſtributione & ſignis diſtributiuis in ſpeciali, & primo de ſignis diſtributiuis ſubæ, inter q̃ primo determinat de hoc ſigno ois, eo ꝙ eſt ſignũ diſtributiuũ affirmatiuũ, rõne cuius p̃cedit ſigna diſtributiua negatiua. Et, quia eſt diſtributiuũ pluriũ, iõ præcedit ſigna diſtributiua duorum, & qa eſt diſtributiuum partium ſubiectiua rũ, iõ prius determinat de ipſo quã de diſtributiuis partium integralium.
F

Ois in plurali qñq. collectiue, qñq. vero diſtributiue ſumi cõtingit.

Primo ſciẽdum, ꝙ anteq̃ in ſpeciali Auctor determine q̃ro hoc ſignũ ois habeat diſtribuere, primo notat, q ĩ ipſũ in plurali numero accipitur dupliciter, vno mõ collectiue, ut oẽs Apoſtoli Dei ſũt duodecim, & di ibi capi col-

Ad hoc ſignum ois ſignificatiuũ ſit.

A lectiue,eò qđ pđicatū nō attribuit ſuppoſitis ſubiecti diuiſim,& ſigillatim acceptis,ſed attribuit illis ſimul & collectiue acceptis,& iō nō pōt fieri deſcẽſ' ad ſuppoſita ſubi,non.n.ſeqtur,oẽs Apoſtoli Dei ſũt duodecim,ergo Petrus eſt duodecim. Alio mō capit diſtributiue, ſ.qñ pđicatū attribuit ſuppoſitis ſubiecti diuiſim & ſigillatim acceptis,& tũc bñ fit deſcẽſus ad ſuppoſita ſubiecti,vt bñ ſequit,oẽs hoĩes natura ſcire deſiderant,igitur Soc.& Plato,& ſic de alijs.

Scđo ſciendũ,ꝙ circa hoc ſignũ oĩs, Auctor q̃rit qđ ſignẽt hoc ſignũ oĩs,diſtributiue acceptũ,eò quod q̃ſtio ſi eſt, prima inter oẽs, & arguit, quod nihil ſignẽt,q̃a oĩs res aut res vniuerſalis,aut particularis,ſed oĩs nō ſignat rem vni B uerſalẽ,nec particularẽ,ergo nihil ſignificat,minor patet,quia non pt prædicari,nec ſubijci in ꝓpoſitione. In oppoſitum arguit, quia illud ſignat aliquid, per cuius appoſitionẽ,vel remotionem orō redditur uera vel falſa, ſed ſic eſt de hoc ſigno oĩs,hęc n eſt vera,animal eſt hō,hęc aũt falſa,oẽ aĩal eſt hō,ergo hoc ſignum oĩs, ſignificat aliquã rem.

Pro ſolutione huius ſciẽdũ eſt tertio quod vt dicit Auctor in textu duplex eſt res,q̃dã enim non eſt res ſubijcibilis,& pđicabilis,& ideo,qñ pđicatur de tali re hoc ſignum oĩs,nihil ſignificat, & iſto modo capitur res vt dr̃ a ratus, ta,tũ. Alia eſt res,q̃ eſt diſpoſitio rei ſu C bijcibilis,& prædicabilis,& iſto modo oĩs,bene ſignificat aliq̃ rem,& hoc capiendo cõiter ſignificare, ut ſe extendit ad ſignificare proprie acceptum,& ad conſignificare. vnde hoc ſignum omnis ſignificat diſpoſitionem ſubiecti inquãtum ſubiectũ, & hoc capiẽdo diſpoſitionẽ cõmuniter pro omni illo, quod determinat aliud,ſiue habeat modum qualitatis,ſiue quantitatis, & ita patet quod hoc ſignum omnis,ſignificat aliquam rem. ſ. rem quę eſt diſpoſitio ſubiecti, & tam ab iſta quam illa cauſatur ueritas uel falſitas in orōne.

De duplici di- Quarto ſciẽdũ, quod duplex eſt diſpoſitio rei ſubijcibilis ſiue ſubiecti q̃dã eſt diſpoſitio ſubiecti q̃ ſibi cõuenit ſm ſe,& non inquantũ hẽt de.e. minatum ſitũ in ꝓpoſitione,ſicut albũ & nigrum. Alia eſt diſpoſitio ſubiecti reſpectiue q̃ ſ.diſtribuit ſubiectum in ordine ad prædicatum.unde licet ſigna vniuerſalia diſponant ſubiectum primo, & per ſe in ordine ad ſua inferiora,hoc tamen eſt in ordine ad prędicatũ.& ſic ſunt diſpoſitio ſubiecti in ordine ad prædicatũ,licet autem non ponatur aliqua diſpoſitio prædicati inquantum prædicatum,quin .m̃ ſubiectum habet rationem materiæ quæ debet diſponi ad formam,ideo ponitur diſpoſitio ſubiecti inquantum ſubiectum, hoc eſt in ordine ad prædicatum. D ſpoſitione ſubiecti.

Cõtra prædicta arguit primo ſic. Numerus ſingularis eſt magis collectiuus E quã pluralis,quã habet maiorem vnitatem,ergo hoc ſignum omnis,magis dẽt eſſe collectiuum in ſingulari numero quam in plurali, Secundo ſic. Hoc ſignum omnis,ſemper habet multiplicare terminum cui adiungitur tam in ſingulari q̃ in plurali,ergo ſemper eſt diſtributiuũ. Tertio ſic. Modus ſignificandi non variat ſignificatum, ergo ſiue hoc ſignum oĩs,ſit ſingularis oĩs, ſiue pluralis,ſemper accipitur diſtributiue. Quarto ſic. Arguendo in Fapeſmo omnis homo eſt totum in quantitate.nullus aſinus eſt omnis homo,ergo quoddã totum in quantitate non eſt aliquis F aſinus,hoc ſignum omnis reiteratur in minore propoſitione cum medio,qđ tamen eſt cõtra id quod dicitur in textu. Quinto ſic. Sicut hoc ſignum nullus habet virtutẽ reſtringendi ſubiectum cui additur, ut dicendo, nullus homo eſt mulier,& ſic hoc ſignum omnis, ergo eſt diſpoſitio abſolute ipſius ſubiecti. Argũ.

Ad argumẽta. Ad primum dicitur, Solutio ꝙ collectio in iſto ſigno omnis, habet duo,primũ,ſ.ꝙ icipit a multis,& rõne illius numer' pluralis magis poteſt dici collectiuus q̃ ſingularis,ſm eſt quod terminatur ad vnum, & ratione illius numer' ſingularis eſt magis collectiuũ quam pluralis.& quia diſtributio incipit

A pit ab uno, & terminatur ad multa, iō diſtributio magis proprie conuenit termino in ſingulari numero; et ideo hoc ſignū oīs in ſingulari numero: ſolū accipitur diſtributiue. Ad 8m dr̄, ꝙ in diſtributione ſunt duo, unum .ſ. materiale, ꝙ eſt multiplicatio, & rōne illi⁹ hoc ſignum oīs, ſꝑ pōt dici diſtributiuum, aliud eſt, ꝙ ſe hēt tanquam formale, & ut id a quo nomē imponitur. ſ. ꝙ diſtributio eſt in diuerſis diuiſim acceptis facta multiplicatio, & qñq; eſt collectiuū, & nō diſtributiuū, eo ꝙ eſt diſtributio facta diuerſis, coniunctim, & nō diuiſim acceptis. Ad tertiū dr̄, qđ licet modus ſignificādi nō uariet ſignificatū in dictionibus categoreumaticis, tñ bñ in

B dictionibus ſincategoreumaticis. Vel pōt dici, quod hoc ſignum omnis, ſemper eſt diſtributiuorum quantum ad materiale diſtributionis, ſed non quantum ad formale.

Ad quartū dr̄, qđ in illo ſyllogiſmo hoc ſignum oīs, nō accipit diſtributiue ſed accipit, vt pars huius totius, oīs homo, quod ibi ponit loco vnius ſimplicis naturæ ibi poſitæ. Ad quintū di qđ hoc ſignū nullus, bene habet virtutem reſtringendi quantum aliquos modo ſignificandi, & ſcđm hoc eſt diſpoſitio abſoluta, & bñ iungitur cum ſubiecto

C abſolute, ſicut dicendo, nullus eſt mulier, ſed quando habet virtutem diſtribuendi, ſic concernit ſubūm inquantū ſubūm hoc eſt in ordine ad pđ catū.

Quem nam terminum hoc ſignum omnis, congrue oporteat appellare.

Tex. cō. 2. & infra, & ibi omnes doc. Habito qđ ſignificet hoc ſignū omnis, & cuius diſpoſitione ſignificet conſequenter quæritur, utrū omnis exigit tria appellati. Et videtur, quod ſic, quia omnis perfectio eſt in tribus, vt habet primo Cęli, & Mūdi, & ſic oē perfectum eſt in tribus, ſed oē, et perfectū idē ſunt, vt habetur ibidē, ergo omne eſt in tribus ergo oīs vult habere tria appellata. Ad idē dicit Ariſt. in eodē loco, ꝙ de duob. viris non dicimus oēs, ſed de trib. viris dicimus oēs, ergo oīs vult habere tria appellata. Sed contra in qualibet demonſtratione ſunt propoſitiones vniuerſales, ſed demonſtratione ſiunt ex Sole, & ex Luna. ergo oportet dicere oīs Sol oīs Luna, ſed Sol non habet niſi vnicum ſuppoſitum, & ſiēr Luna, ergo oīs nō vult habere tria appellata. Ad idē oē priuatum a lumine terræ obiectu deficit, hæc propoſitio eſt conceſſa vt habeť ab authoribus, ſed omne priuatum lumine a terræ obiectu non hēt niſi vniuocum ſuppoſitum, ſ. hanc Lunam ſingularē, ergo omnis nō hēt tria appellata. Ad idem hoc ſinum oīs ſignificat quoniā vniuerſaliter. ſed hoc qđ dico quoniā uniuerſaliter eſt modus proprius vniuerſalis, ꝓpriū āt diuerſificatur ſcđm diuerſitatem ſui ſubiecti, vt ſi hō eſt diminutus, riſibile eſt diminutum, & ſi hō eſt mortuus, riſibile eſt mortuum, ſed vniuerſale qñque ſaluatur in pluribus vt homo, equus, aliquādo in unū tm̄, vt Sol, Luna, ergo omnis quandoq; vult habere tria appellata, & quandoque nō, immo vnū ſolum. Ad idem duplex eſt forma, quia quædam eſt forma materię, vt aīa eſt forma corporis, & iſta forma eſt pars, & non prædicatur de eo cuius eſt pars, alia eſt forma, quæ eſt forma pędicabilis, & ſic omnia ſuperiora, vt genera, & ſpecies, & differētiæ dicuntur formę inferiorum, vt homo, equus et ſic de alijs, & indiuidua huius formæ pdicabilis, ſunt materia eius, ergo forma cum neutro prædicto rum modorum ſuam excedit materiam, nec exceditur ab ea, nullū vniuerſale excedit ſua indiuidua, nec exceduntur ab eo, ergo, cum omnis

D E De hoc vide 2. de anima, tex com. 6. deinde. F

A ı is,dicat ad æquationem uniuerſa lium cum ſuis indiuiduis, ut oīs homo,tunc oportet quod Sol habeat niſi unicū ſuppoſitū, vt vere dicatur,oīs Sol.ꝙ concedimus dicendo prædictis ꝓpoſitiones eſſe ueras,quod omnis nō ſēper exigit tria appellata, ſed qñ adiungitur termino cōi habenti plura ſuppoſita,tunc exigit plura appellata, qñ uero adiungitur termino habenti ſolum vnum ſuppoſitum, tūc exigit ſolum unum appellatū. Ad illud quod primo obijciebatur,ꝙ oīs perfectio eſt in tribus,dr̄ ꝙ uerum eſt,& hæc tria sūt.ſ.ſubā

B rei,uirtus eius,& operatio eius Et hæc tria tāgit Ariſt.ſub breuibus uerbis cū dicit,nam apta nata ſic facit,ꝑ hoc.n.ꝙ dicit,natura tangit ſubam rei,& ꝑ hoc,qđ dicit apta nata,tangit vertutem eius,& ꝑ hoc qđ dicit,ſic facit,tangit operationē debitā ei, Similiter hoc ſignū oīs,hēt ſubſtātiā ſigni uniuerſalis,& virtutē quæ ē diſtribuere, & operationē eius qñ diſtribuit, & in his trib.ē perfectio eius. Ad ſecundū ē, qđ,hō,& hoīes differūt,q̄a hō dicit iſta ſpēm ſecundū ſe,q̄ eſt de plurib.prædicabilis, ſđ. hoīs in plurali numero non dicit ſpēm ſecundū ſe, ſed multiplica-

Prio. ſ. Cœli. & mū.tex. com 21. & infra

C tam actu ſecundū materiam indiuidorū numero diuerſam, vñ oīs in plurali rōne multitudinis facta facit diſtributionem per diuerſas materias, & vult hēre tria appellata. Sđ oīs ī ſingulari nume exquo recipit ſpēm ſecundū ſe & nō materiā indiuiduorum,exigit eſsētiā aptā natā ꝑdicari de pluribus,ſiue actu participetur,de plurib. ſiue de vno,& iō exigit tria appellata,aut vnum ſolū ſecundū naturam uniuerſalē cui adiūgit. Quidā tñ dnt ꝙ oīs vult hēre tria appellata ad minus,& dant talē rōnem. Quotieſcunque ſignum vniuerſale addit

D termino cōi non habenti ſufficiētiam appellatorum recurrit ad nōens,ut cum dr̄,omnis fœnix eſt, quia ſi fœnix,non hēt niſi unicum ſuppoſitum,iō recurrit ad nō exiſtētes fœnices. Et iō cū,dr̄ omnis fœnix eſt,ſenſus eſt,unus fęnix q eſt,eſt,et duo fœnices qui nō ſunt Et ideo dicūt has propoſitiones eſſe falſas,quidam fœnix non eſt, & omnis fęnix eſt, & nō eſſe contradictorias,quia in negatiua ſuppo-

E nitur fœnix qui eſt, & in affirmatiua ſupponuntur duo fœnices qui non ſunt, & ſic non idem eſt ſubiectum in utraque. Hoc autē pōt multipliciter improbari, quia hæc īconuenientia ſequuntur ex falſo quod ſupponunt, quia ſupponunt, qđ oīs ſemper vult hēre tria appellata:O ſuperius oſtenſum eſt eſſe falſum Propterea vult Ari. qđ ꝓpoſitio,in qua ſubijcitur vniuerſale uniuerſaliter ſumptum alicui prædicato,contradicat illi propoſitioni negatiue, in qua ſubijcitur vniuerſale, & non vniuerſaliter ſumptum eidē prædicato, ſed iſte

F ſunt tales,omnis fęnix eſt,quidam fęnix non eſt, ergo ſunt contradictorię,qđ tamē ipſi negāt,ergo regula eorum eſt falſa. Item ad idē alia regula eſt talis. Terminus cōmunis ſupponens, vel opponens verbo præſentis temporis,ſimpliciter ſumpto nō habēti vim ampliādi,nec ex ſe,nec ab alio reſtringitur ad ſupponendum pro his quæ sūt ſub forma termini ſupponētis, ergo cū dicitur, oīs fœnix, li fęnix reſtringitur ad ſupponēdum ꝓ fęnice tātū qui eſt,cū ipſius nō ſit, niſi vnicū ſuppoſitū,ergo ꝑ illā regulā prius

1. Prio. com. 29 & infra & 1.eiſdem in multis locis.

Aprius datam, ſi ſignum vniuerſale adueniat, & non diſtribuit ipſum niſi pro vnico ſuppoſito, ergo regula eorum eſt falſa, & ſupra falſum fundatur, quod concedimus.

Quidnã ſit, hoc ſignum oĩs tria hẽre appellata. Suppoſitũ appellatũ inferus quod

B

hoc ſignũ oĩs in plurali accep. quod appellare habeat. Huius ſigni oĩs a cœteris differentia.

Poſtq̃ auctor determinauit de ſigno diſtributiuo omnis ſm ſe oſtendendo, quid ſignificet, hic conſequenter determinat de ipſo per comparationem ac terminum cõem diſtribuibilem mouẽdo talem dubitationem, vtrum hoc ſignum omnis ſp exigat tria appellata. hoc eſt quærere vtrũ ad hoc, qđ ſignũ omnis, congrue adiungat alicui termino cõi requiratur, quod ille terminus cõis habeat tria ſuppoſita actũ exiſtentia. Primo ſciendũ, quod ſuppoſitũ appellatũ, & inferius inter ſe differũt, nã aliqđ dr̃ eſſe inferius reſpectu ſuperioris, & aliquid dr̃ ſuppoſitũ, qñ non eſt aptũ natum exiſtere in alio, ſed appellatũ eſt inferius ſiue ſuppoſitũ alicuius termini cõis actualiter exiſtens. Scđo ſciẽdum, q̃ hoc ſignũ oĩs in plurali numero ſp exigit plura appellata, qa additur termino cõi accepto per modum plurium, ſed qñ ſumitur in ſingulari numero, ſi addatur termino cõi habenti plura appellata, quia bñ exigit plura appellata, deſtribuit terminũ cõem cui additur p omnibus ſuis appoſitis exi-

C ſtentibus ſed dubitatũ eſt qñ hoc ſignũ oĩs additur termino cõi habẽti vnicũ appellatum. vtrũ talis orõ ſit congrua, vt dicendo, omnĩ Sol lucet. Et dicunt Antiqui, qđ nõ, quorũ rõnes cum ſolutionibus ſatis clare patent in textu, ſed Pet. Hiſp. dicit, qđ hoc ſignum oĩs congruẽ p̃t addi termino communi habenti vnicũ appellatum, et q̃ nõ exigit tria appellata, Tertio ſciendũ q̃ ſignũ omnis ſignificat qm̃ vter, & hic eſt prius modus ipſius ſigni vniuerſalis, differt aũt ab alijs ſignis vniuerſalib. qa hoc ſignum omnis adæquate diſtribuit terminũ cõem pro omnibus ſuis oppoſitis, ſic autem non eſt de alijs ſignis, ſicut vterque & neuter, cum. n. dr̃ omnis hõ accipitur pro omnib. illis in quib. reperitur humanitas. Ex quo patet, qđ quia vniuerſalitas aliquorũ terminorum cõium ſaluatur in vnico ſuppoſito adequate hoc, ſignum omnis p̃t addit tali termino cõi, &c. ſ. qñ hoc ſignum omni additur termino cõi habenti tria appellata, vel plura exigat tria appellata, tñ, qñ additur termino cõi habenti vnicũ appellatum non exigit terminum cõem ſignificantem naturã multis cõmunicabilẽ. Et per hoc patet reſponſio ad dubitationem prædictam. Quarto ſciendum, quod antiqui poſuerunt quãdam regulã de hoc ſigno omnis, quæ talis eſt. Quotieſcunque ſignum vniuerſale affirmatiuum additur termino cõmuni non habenti ſufficientiam appellatiuorum recurrit ad non exiſtentis. i. ad ſuppoſita non exiſtentia, ideo, cum dr̃ omnis fœnix eſt, ex quo iſte terminus fœnix, nõ habet niſi vnicum ſuppoſitũ exiſtens hoc ſignũ omnis recurrit ad fœnices non exiſtẽtes, ideo iſtius propoſitionis, omnis fęnix eſt, ſenſus eſt iſte, quidam fœnix exiſtens eſt, & duo fęnices non exiſtentes ſunt, & ideo ſecundum ipſos iſta, eſt falſa, omnis fœnix eſt, nec eſt, cõtradictoria iſtius, quidam fœnix nõ eſt, ſed iſta regula eſt falſa ſicut, & ſuũ fundamentũ. ſ. qđ oĩs exibat tria appellata, eſt. n. ſimile de hoc ſigni oĩs, & de hoc ſigno nullus, ſed nullus nõ exigit tria appellata, quia iſta eſt vera, nullus fęnix eſt aſinus cũ conuertens eius ſic uera. ſ. null9 aſin9 eſt fęnix, & ſic patet quod hoc ſignũ nullus, non exigat tria appellata, nec ſimiliter hoc ſignũ oĩs.

D E F Falſa & apparẽs regula de omni appellatione.

Argũ. Sed contra prædicta arguitur primo ſic. Plus requiritur ad uerificandũ propoſitionem uniuerſalem q̃ particularẽ, ſed ad verificandũ particularẽ reqrit exiſtẽtia vnius ſuppoſitis ſeu appellati, ergo ad verificandũ propoſitionẽ vniuerſalẽ requirunt ſuppoſita, & ſic ad minus hoc ſignũ oĩs, exigit tria appellata. Secũdo ſic. Hoc ſignum omnis nõ poteſt addi termino ſingulari, ergo videt, quod exigat plura appellata. Tertio ſic. Hoc ſignũ oĩs denotat terminũ

A commmnem cui additur tenetur ꝓ plurib. ſed qñ addit̃ termino cõi, hñti vni cum appellatũ, talis addicio eſt falſa, igitur non debite ſibi adiungit̃. Quarto ſic. Terminus cõis quandoq. ſupponit pro nõ exiſtentibus ergo põt fieri recurſus ad ſuppoſita non exiſtentia. Quinto ſic. Hæc eſt vera, aliqs fœnix non eſt, qa aliquis fęnix eſt corruptus, ergo hęc eſt falſa, omnis fænix eſt.

Solutio Ad argumenta. Ad primũ iſtorũ dr̃, quod quantũ ad modũ enunciãdi plus requiritur ad verificãdum propoſitionem vlem quã particularem; quia in propoſitione vniuerſali denotat̃ prædicatũ ineſſe ſubiecto acceptio ꝓ pluribus non aũt ſic eſt in particulari, & tñ quãtũ ad rẽ nõ plus requirit̃ ad verificandũ ꝓpoſitionem vniuerſali aliquando q̃. particularẽ. B ad 2m dr̃, ꝙ negatur conſequentia, qa terminus ſingularis ſignificat naturam incommunicabilem: nã ex impoſitione ſibi repugnat additio ſigni vlis, ſed terminus cõis licet nõ habeat niſi vnũ appellatum ſignificat tñ naturã multis cõcabilẽ, ideo ſibi põt addi ſignum vniuerſale. Ad tertiũ dicitur, ꝙ hoc ſignũ ois, bene denotat terminum communem cui additur accipi pro pluribus non ſimpliciter, ſed ſub cõditione. ſ. ſi hẽat plura ſuppoſita, Ad quartum dr̃, ꝙ licet terminus cõis, cuius natura põt C ſaluari tam in exiſtẽtibus, q̃ in nõ exiſtentib. poſſit ſupponere pro non exiſtentibus, tamen terminus cõis, cuius natura ſaluatur tm̃ in exiſtentibus ſuppoſitis, nõ põt ſupponere pro nõ exiſtẽtib qñ ponitur cum iſto uerbo eſt. Ad quintum dr̃, ꝙ negatur antecedens, & ad probationem dr̃, ꝙ non ſequitur, q̃dã fęnix eſt corruptus ergo quidã fœnix non eſt, quia in iſta, quidã fœnix eſt corruptus, fęnix ſupponit tam pro præſentibus, quam pro præteritis, ſed in iſta, quidam fęnix non eſt, ſupponit pro præſentibus tantum, ideo iſta eſt vera omnis fœnix eſt.

Quorundam ſophiſmatum pro hac materia, dignior explicatio. D

Circa prędicta quęritur de hoc ſophiſmate oĩs homo eſt, & quodlibet differẽs ab illo, eſt nõ hõ, ꝓbatio hæc eſt vna copulatiua cuius vtraq; pars eſt vero, ergo ipſa eſt vero, Improbatio, oĩs hõ eſt, & quodlibet differens ab eo eſt nõ homo. Soc. eſt homo, ergo qđ libet different a Socrat. eſt non homo, ꝙ eſt falſum, quia hęc eſt vna copulatiua cuius altera pars eſt falſa, ergo ipſa eſt tota falſa. Solutio, primo ſimpliciter eſt vera, & improbatio peccat penes fallaciã E conſequẽtis, quia differẽs ab omni homine in minus eſt, quã differens a Socrates, quia differens ab omni homine, ſupponit ſolum ꝓ alijs reb. ab homine, ſed differẽs a Soc. ſupponit pro eiſdem, & etiã pro alijs hominib. a Soc. vnde bene ſequitur differens ab homine, ergo differens a Soc. et eſt locus a parte ſubiectiua ad ſuum totũ, ſed ſi huic propoſitioni differens ab omni homine apponatur ſignum erit proceſſus ab inferiori ad ſuperius cum diſtributione, & ſic incidit fallaciã conſequẽtis in impro- F batione, & ſecundum unum proceſſu, quia duplex eſt proceſſus ab improbatione, quia bene ſequit̃, omnis homo eſt, ergo Soc. eſt, & eſt locus a tota in quantitate, ſed non ſequit̃, hoc eſt differẽs ab oĩ hoĩe, ergo differẽs a So. ſed eſt fallacia cõſequẽtis, ſicut hic, oĩs hõ eſt, ergo oẽ aĩal eſt. Itẽ quærit̃ de hoc ſophiſmate oĩs hõ, & ali⁹ homo ſunt Probatio. Soc. et alius homo ſunt, Plato, et alius homo sũt, & ſic de alijs, ergo oĩ hõ, & alius hõ ſunt. Improbatio, alius eſt relatiuũ diuerſitatis ſubſtãtiæ, ergo ſuppo-

A ſupponit pro diuerſo ab hīe,ſed nō eſt alius hō ab oī hoī,ergo prima eſt falſa. Solútio prima eſt ſimpliciter falſa,et probatio peccat ſecundū fallaciam figuræ dictionis a pluribus determinatiuis ſuppoſitionib. ad vnā determinatā, quia iſte terminus alius hēt determinatum ſuppoſitionē in præmiſſis, & in cōcluſione. Itē probatio peccat ſecundū fallaciā accidētis, quia licet Soc. & Plato, & ſic de alijs, inferant omnē hominē ſcd̄m ſe, nō tñ ſub hac copulatione, quę eſt os, & alius hō ſunt, vt cū dicitur, oīs hō, & alius hō ſūt, ſicut cognoſco B Choriſcum ſcd̄m ſe, nō tñ ſub hoc accidente, ꝙ eſt venire. unde talis datur regula. Quotieſcūq; aliquid ſequitur ſiue conuerſim ſiue, nō ſi aliquid cōueniat vni ꝙ nō conuenit alteri, & per illud cui cōuenit inferatur de eo cui nō cōuenit, ſp eſt fallacia accidētis. v.g. hō eſt, ergo ſuba eſt, & ſpēs cōuenit hoī, & nō ſuba. iō, ſi per hoīem inferatur ſpēs de ſuba, eſt fallacia accidētis, vt hō eſt ſpēs, ergo ſubiecta eſt ſpecies. Similiter hic, reſibile eſt propriū, ergo hō eſt ꝓpriū Horum au-

Regula pro fallacia accidentis cognoſcendo.

C tē, quæ cōſequuntur, quædā conſequuntur, cōuerſim, vt hō, & riſibile, alia non vt hō, & ſubſtantia. Dicto de hoc ſophiſmate, reſtat dicere de iſto, oīs hō eſt oīs hō. Probatio. Soc. eſt Soc. Plato eſt Plato, & ſic de alijs, ergo oīs hō eſt oīs hō. Et vult Boet. nulla propoſitio eſt verior illa in qua idē p̄dicatur de ſeipſo, ſeu ſic eſt hic, quia oīs hō p̄dicatur de oī homine, ergo nulla eſt verior ipſa & ꝑ conſequens eſt vera. Imꝓbatio, ſua cōtradictoria eſt vera, ſ. illa, quidam hō non eſt omnis homo, ergo ipſa eſt falſa.

Not. dictū Boe. q̄a græcis aufit nam optimè dicit, & colligitur ex dicti Phi. in 2. Prior. in multis locis.

Item ad idem, oīs hō, eſt omnis homo, ſed Soc. eſt homo, ergo So. eſt omnis homo. ſyllogiſmus eſt ī Darij, concluſio eſt falſa, ergo aliqua pręmiſſarum. nō minor, ergo maior. ſed maior eſt ſophiſma, ergo eſt falsū. Solutio. Prima eſt ſimpliciter falſa, & ꝓbatio peccat ſecundū conſequens, ab inſufficiēti enumeratione ſingulariū quia cū illis, quas aſſumit, debēt aſſumere has a parte ſubiectis, So. eſt omnis homo, Plato eſt omnis hō. Et etiā iſtas a parte prædicati, omnis hō eſt Soc. omnis hō nō eſt Plato, & ſic de alijs, quas dimittit, & ſit peccat ſcd̄m cōſequens, ab inſufficiēti enumeratione ſingularium. Ad E aliud dicitur, quod ibi ibidem nō prædicatur de ſeipſo, ſed prædicatur omnis homo de homine ſumpto pro qualibet parte. D

Secundū ſophiſmatis ſolutio.

Poſtq̄ Auctor determinauit de hoc ſigno omnis, oſtendendo qualiter diſtribuat, hic cōſequenter ad maiorem notitiam eorum, quę dicta ſunt mouet tria ſophiſmata, quorum primum eſt, omnis homo eſt, & quodlibet differēs ad eo non homo, quod quidem ſophiſma probat, & improbat, quod clare patet in textu cum ſolutione eiuſdem.

Pro ſecūdo ſophiſmate ſciēdū, ꝙ ſm ſophiſma eſt, omnis hō, & alius homo ſunt, qđ quidē ſophiſma probatur ſic, Socr. & alius hō ſunt, Pla. & alius hō ſūt, & ſic de alijs, ergo oīs hō, & alius hō ſunt. Improbatur aūt ſic. alius ſupponit ꝓ diuerſo ab omni homine, ſed nō eſt aliquis hō diuerſus ab omni homine, ergo ſophiſma eſt falsū, ꝙ conceditur. Et ad probationē reſpondet Auctor in textu, ꝙ peccat ſecūdū fallaciā figuræ dictionis arguendo a plurib. determinatis ad vnā determinata reſpectu huius termini alius, vnde, ſi iſte terminus alius pro eodē in numero acciperetur in ſingulis partibus antecedētis, tunc vna pars antecedentis eſſe fal- F

ſa

A ſa, vt ſi acciperetur, ꝓ Socr. tunc qñ inductio veniret ad Socr. dicendo Soc. & alius hõ ſũt, illa pars eſſet falſa, quia denotaret, ꝙ So. eſſet alius a ſeipſo. Alter ſoluit Auctor dicens, qđ ibi eſt fallacia accidẽtis, quia licet Soc. & Plato, & ſic de alijs pñt inferre hoc totum in quãtitate, ois hõ ſcđum ſe, nõ tñ vt ſtat ſub hoc adiuncto, & alius hõ ſunt, imo ois homo hic accidit Soc. & Platoni, & ſic de alijs ſcđm ꝙ accipiuntur cum hoc adiũcto, & alius hõ ſunt. Ratione cuiꝰ Auctor ponit vnam regulam in textu de fallacia accidẽtis, quę ſatis clara eſt.

Tertiũ ſophiſ. Secundo ſciendum, ꝙ conſequenter Auctor mouet tertiũ ſophiſma, & eſt iſtud, ois hõ eſt omnis, ꝙ probat inductiue primo, & ſecundo improbat. Pro

B batur ſic, quia ibi prædicatur idem de ſeipſo, ergo ſophiſma eſt verũ. Improbat ſic ſua cõtradictoria eſt vera. ſ. hæc, quidẽ homo nõ eſt ois hõ, igitur ipsũ eſt falſum. Itẽ bene ſequitur, ois homo eſt omnis homo, So. eſt homo, ergo So. eſt ois hõ. cõcluſio eſt falſa, ergo aliqua præmiſſarum non minor, ergo maior, q eſt ſophiſma. Solutio. ſophiſma eſt ſimpliciter falſum, vt oſtendunt rõnes improbantes. Ad primum probationẽ dicitur, quod peccat ſm fallaciã conſequenti ab inſufficientia inductione qa debet fieri inductio a parte ꝑdicati dicendo. Soc. eſt ois hõ. Pla. eſt ois hõ, &

C ſic de alijs. Ad aliam negat antecedens, quia ibi non ꝑdicatur idẽ de ſeipſo, ſed prædicatur, ois homo, de hoie ſumpto pro quolibet ſuorum ſuppoſitorum.

Quomodo ſe habeat hoc ſignum, omnis a parte ꝑdicati. Tertiò ſciendũ, quod hoc ſignũ ois, adiunctum prædicatio propõnis, qñ andoque redddit propoſitionem falſam, & qñque non. ſi. n. prædicatũ ſit terminus cõis habens actu plura ſuppoſita, quorum numerus ſit in determinatus, ſiue ſit numeri ſingularis ſiue pluralis, ſemper propoſitio eſt falſa, ſed, ſi prædicatum habeat plura ſuppoſita quorum numerus eſt determinatus, propoſitio pt eſſe uera, ſi ſumatur in plurali numero, & demonſtratis duodecim Apoſtolis vere dicitur, iſte ſunt omnes Apoſtoli. Sed, ſi prædicatum habeat vnicum ſuppoſitum actu, & ſumatur in ſingulari numero, propoſitio eſt vera, vt iſte Sol eſt omnis Sol, ſi autem ſumatur in plurali numero eſt falſa, vt iſte Sol eſt omnes Soles. D

Quarto ſciendum, quod hoc ſignũ ois, diuerſimode ſe habet, qñ additur prædicato, & ſubiecto, qa qñ additur ꝑdicato eſt pars ipſius predicati, ſed quãdo additur ſubiecto, non eſt pars ſubiecti, ſed eſt diſpoſitio eius vt cũ dicitur, omnis homo currit, hõ per ſe eſt ibi ſubiectum, ſed cum dicitur, omnis homo eſt omnis homo hoc totum hominis homo eſt prædicatum. Ex quo patet, ꝙ prædicatũ propoſitionis affirmatiuæ, quo ad ſe tertium nũquam diſtribuitur, ſed bene pars eius, ſed prædicatum propoſitionis negatiuæ bene dſtribuitur, & hoc fit per negationem, quæ habet virtutẽ diſtribuendi ilud, ꝙ ſequtur ipsã, ſiue mediate, ſiue immediate.

Contra prędicta arguitur primo ſic. Argũ. Adam differt ab omni homine qui eſt, tñ non eſt non homo, vt patet per Porphirium in Prædicabilib. dicentem ſiue Soc. ſit, ſiue non ſit, ſp eſt homo & aïal, ergo ſophiſma eſt falſum. Scđo ſic. Soc. non eſt omnis homo. ergo differt ab omni homine, quod falſũ eſt, quia ipſe eſt homo. Tertio ſic. Ois homo, & homo pictus, ſunt. ſed homo pictus eſt alius ab omni homine, ergo ſophiſma eſt verum. Quarto ſic. Ois homo non eſt ſolus, ergo ois homo, & alius homo ſunt. Quinto ſic. Omnis homo. & omnis homo, idem ſunt igitur vnum poteſt prædicari, & ſic iſta erit vera, omnis homo eſt ois homo. F

Solutio Ad argumenta. Ad primum dicitur ꝙ Adã non eſt homo exiſtens, ſiue pręſens, pro quo tenetur homo in ſecũda parte ſophiſmatis. Ad ſm, negatur conſequentia, quia negatio incluſa in hoc verbo differt poſita in cõſequẽte plus negat quam negatio poſita in antecedente, & ideo debet ſic inferri. Socrat. non eſt omnis hõ, ergo differt ab alíquo homine, & ad hoc quod poſſet inferri

A ferri Soc. differt ab oī homine, deberet, ſic aſſumi Soc. eſt nullus homo, quod eſt falſum. Ad tertium negatur conſequētia, quia hoc relatiuū alius debet inferre ſuum antecedens vniuoce pro homine viuo, & hoīe picto. Ad quartū dr̄, ꝙ ſolus poteſt excludere ab homine ſimpliciter, & ſic conſequens eſt falſū, vel poteſt excludere, ab oī homine determinate ſigillatim ſūpto, & ſic eſt verum. & hoc modo nō valet conſequētia. Ad quintū dr̄, ꝙ ſi oīs homo, & oīs homo capiatur materialiter, ſic ſunt eadē, & hoc mō ſophiſma eſſet verū, ſed ſi capiātur ſignificatiuæ non ſūt eadē vt patuit in quarto notabili.

B *De hoc ſigno nullus.*

Nota regulam. Sequitur ad hoc ſigno nullus, ꝙ ſignificat qm̄ vniuerſaliter negatiue, vnde ſignificat, idem, ſicut hoc ſignum omnis, cū negatione pōſt poſita, & iō oīs, nō, & nullus æquipollēt. De hoc ſigno nullus datur talis regula. Quotieſcunque hoc ſignum nullus immediate adiungitur termino cōi confundit ipſū mobiliter, ꝙ diſtributiue, & ſimiliter terminū cōem ſibi adiunctum mediate, vt null⁹ hō eſt aſinus, vnde poteſt fieri deſcenſus ſubiecto, ſic ergo Socr. non eſt aſinus, nec Plato; & ſic de aliis, & ēt ſub prædicato. Circa pdicta quæritur de hoc ſophiſmate nullus hō eſt om-

C nis hō. Probatur ſic, Soc. non eſt omnis homo, Plato nō omnis hō, et ſic de aliis, ergo prima eſt vera, vel ſic, ſua cōtradictoria eſt falſa, ſ. iſta quidā hō eſt oīs homo, ergo eſt vera. Cōtra ibi pdicatur oppoſitū de oppoſito, ergo eſt falſa. Solutio prima ē vera, & ad improbationem reſpondetur per interemptionem, quia ibi nō pdicatur oppoſitū de oppoſito, ſed remouetur omnis hō, ab hoc, ſumpto p quolibet ſuppoſito, & hoc eſt verum.

D Poſtq̄ Auctor determinauit de hoc ſigno oīs, qđ ſignificat qm̄ vniuerſaliter affirmatiue, hic cōſequenter determinat de hoc ſigno nullus, ꝙ ſignificat, qm̄ vniuerſaliter negatiue, vnde ſignificat idē cū hoc ſigno oīs cū negatione poſtpoſita, iō oīs no, & null⁹ æquipollēt, vn̄ nullus cōponitur ex non, & nullus, iō ſicut non, & nullus æquipollent oīs, eo, ꝙ eſt ſignū diſtributiuum plurimum partium ſubiectiuarum.

Virtus huius termini nullus. Primo ſciendū, ꝙ quāuis hoc ſignū nullus, in ſe ſit vnū, & vnicam in ſe habet virtutem diſtribuendi, tn̄ reſpectu eorum quæ ſuſceptiua ſunt ſuæ diſtributionis, virtus eius eſt duplex, vt patet in regul. q̄ de ipſo, ponit Auctor

E in textu, ſ. quotieſcunque hoc ſignum nullus immediate adiūgitur termino cōi, ipſum mobiliter confundit, & diſtributiue. & ſimiliter terminū cui mediate adiungitur, & ideo tam ſubiectū quam prædicatum ſuppoſitionis vniuerſalis negatiuæ diſtribuitur, dumtamen fuerit terminus cōis, vt patet dicendo, nullus hō eſt aſinus ibi enim tā homo quam aſinus diſtribuitur, quia ſub vtroque pt̄ fieri deſcenſus, & cauſa huius regulę eſt, quia hoc ſignū nullus ſignificat qm̄ vniter, ideo diſtribuit terminū cui immediate adiungatur, qa ſignificat ēt negatiue, ideo pōt

F diſtribuere terminū cui immediate adiūgitur Ex iſto patet, quare vniuerſaliter negatiua pōt conuerti ſimpliciter.

Sophiſma. Scd̄o ſciendū, ꝙ eſt circa hoc ſignū nullus Auctor mouet tale ſophiſma, ſ. nullus hō eſt omnis homo, ꝙ probatur ſic. Socr. nō eſt oīs homo, Plato nō eſt oīs homo, & ſic de alijs, ergo null⁹ homo eſt omnis homo; Itē ſua cōtradictoria eſt falſa, ſ. hæc, aliquis hō eſt omnis homo, ergo ſophiſma eſt verū. improbatur autem ſic ibi prædicatur oppoſitū de oppoſito, ergo ſophiſma eſt falſum. Solutio, ſophiſma eſt verū, & improbatio aſſumit falſum, quia ibi nō prædicatur, oppoſitum de oppoſito, ſed remouetur, eſſe omnē hominem a quolibet ſuppoſito hominis.

Ter-

gnificati ſolum, ſed hoc non vř, quia
A non eſt maior ratio, quare magis acci
pere.u pro ſuppoſitis vnius ſignifi-
cati,& non alterius. Quinto ſic. Non
ponuntur, aliqua ſigna partium in
modo diſtributiui, nec partium in
quantitate,& ſic de alijs, ergo Auctor
eſt inſufficiens.

Ad argumenta. Ad primű dř, quod
Solutio cũ dř oĩs Sol lucet, ibi eſt multiplicatio
aptitudinis, licet nõ actualis. Sľr cũ dici
tur, uterq. hõ currit, ibi eſt multiplica-
tio,& nõ accipitur multiplicatio, vt de
ſcendit à multo prout multum opponi
tur pauco, ſed deſcendit à multo prout
multum opponitur vni,& ſic patet, qđ
terminus acceptus pro duob. accipitur
ꝓ multis. Ad 6.m dř, qđ licet ille termi
nus Soc. nõ ſit cõis cõitate continentię
B partiũ integraliũ, ideo ꝑdicatur de ſuis
partib. in obliquo. Vel pōt dici, qđ ibi
nõ definitur diſtributio in cõi, ſed ꝓ p
fectiore mẽbro analogię. ſ. pro diſtribu-
tione partiũ ſubiectiuarũ. Ad tertiũ dř,
ꝙ noĩa ſuperlatiui gradus includűt ne
gationẽ, & rõne illius hẽnt virtutẽ di
ſtribuendi. vñ, cũ dř, roſa eſt pulcherri-
mus florum, ſenſus eſt, roſa eſt pulcher
flos,& non eſt alius pulchrior ea. Ad
quartum dř, ꝙ cũ dř, oĩs canis currit,
iſte terminus canis, unica diſtributione
non pt diſtribui ꝓ oĩb. ſuppoſitis oium
ſuorum ſignificatorũ. ſed diſtribuitur
tot diſtributionib. quot ſunt ſignificata
eius. & ratio eſt, qa diſtributio eſt acce
C ptio plurium contentorum immedia-
te ſub aliquo cõi, ſed terminus æquiuo
cus nõ ſignificat immediate unã natu
ram cõem oĩb. ſuis ſuppoſitis, ergo nõ
poteſt unica diſtributioni diſtribui pro
oĩb. ſuis ſuppoſitis. Ad quintum dř, qđ
per ſigna diſtributiua partiũ ſubiecti-
uarum & partium integraliũ ſufficien
ter fit omnis diſtributio, quia oẽs alij
modi totius reducuntur ad totum uni
uerſale, quod diſtribuitur per ſignum
diſtributiuum partiũ ſubiectiuarum.
Vel reducuntur ad totum integrale,
quod diſtribuitur per ſignum diſtribu
tiuum partium integralium.

*Signorum vniuerſalium diuiſionibus non- D
nullis propoſitis, de hoc ſigno omnis na-
tura, & varijs eius acceptionibus.*

Signorũ vniuerſalium, alia ſunt
diſtributiua ſubſtantiæ, vt omnis,
nullus, alia ſűt diſtributiua accidẽ
tium; vt qualis, quantus Signũ au-
tem diſtributiuũ ſubſtantiæ diſtri
buit res ſe habẽtes per modũ eius,
quod eſt quid, vt omnis, nullus, ut
cum dicitur, omnis nigredo, oĩs al
bedo. Subſtantia autem cõiter ſu-
mitur ab res cuiuslibet generis, vt
cum dicitur, ſignum diſtributiuũ
ſubæ. Signum diſtributiuum acci
dẽtis eſt, quod diſtribuit res ſe ha- E
bẽtes per modum accidentis, uel
per modũ qualis, vel quãti, vt qua
liſçũq; quantuſcunq. Item ſigno-
rum diſtributiuorũ ſubſtãtiæ, alia
sũt diſtributiua partiũ integraliũ,
vt totus, alia ſunt diſtributiua par
tium ſubiectiuorum, ut omnis, nul Notabi-
lus. Item ſignorum diſtributiuorũ le.
partium ſubiectiuarum, alia ſunt
diſtributiua duorum, vt vter, neu-
ter, alia sũt diſtributiua plurium,
vt omnis, nullus, & ſimilia. Horũ
aũt ſignorũ primo dicendũ eſt, de
ſignis diſtributiuis ſubſtantiæ. &
inter hæc primo de hoc ſigno om F
nis. Sciendum, quod omnis, in plu
rali numero dupliciter ſumitur,
vno mõ collectiuæ, vt omnes Apo
ſtoli Dei, ſunt duodecim, non ſe-
quitur, ergo iſti Apoſtoli Dei, ſunt
duodecim, demõſtratis aliquibus
de ipſis, alio mõ ſumitur diſtribu-
tiuè; vt hic, oẽs hoĩes naturaliter
ſcire deſiderãt,& tũc quæritur qđ
ſignificet hoc ſignũ oĩs, et vř qđ
nihil ſignificet, quia oĩs res aut eſt
vniuerſalis, aut particularis, ſed
hoc ſignũ oĩs nõ ſignificãt rẽ vni-
uerſalẽ, vel particularẽ, ergo nullã
rem

A rem ſignificat. Item ad idẽ omnes neq; eſt prædicabile de uno, neq; de pluribus, ergo nec eſt uniuerſale, nec particulare, et ſic nihil ſignificat. Sed cõtra. Ab eo ꝙ res eſt vel non eſt, oratio dr̃ uera, uel falſa, ergo, ſi omnis nihil ſignificet, ꝓpter appoſitionem, vel remotionẽ eius non caretur ueritas uel falſitas in oratione, ſed hæc eſt vera, animal eſt homo, ergo & hæc, oẽ animal eſt homo, ꝙ eſt falſum, ergo & prima. ſ. ꝙ omnis nihil ſignificat. Solutio. ad dubium dicitur. ꝙ ois nõ
B ſignificat vniuerſalem, ſed uniuerſaliter, quia facit terminum cõem ſunt ſtare quo oibus ſuis inferioribus vt ois homo currit. Et ſic ois ſignificat aliquã rem, ſed duplex eſt res, quia quædam eſt res ſubijcibilis vel prædicabilis, ut homo animal currit, diſponat, & ſi verũ eſt, ꝙ ois nihil ſignificat. quia quælibet talis res, aut eſt vniuerſalis, aut particularis. Alio eſt quæ eſt diſpoſitio rei ſubijcibilis vel prædicabilis, & talẽ rem ſignificat hoc ſignum omnis, & tam ab ipſa re q̃ ab alia cãtur veritas, vel falſitas in
C oratione. Obijcitur autem quod omnis non ſignificent diſpoſitionem rei ſubijcibilis, quia in ſyllogiſmo medium debet reiterari cũ ſuis diſpoſitionib. in minori propoſitione, ergo debemus ſyllogizare ſic, omnis homo eſt animal, Socrates eſt omnis homo, ergo Socrates eſt animal, quia omnis eſt diſpoſitio in maiori propoſitione, ergo dẽt reintegrari in minori, ꝙ eſt falſum, ergo ois non eſt diſpoſitio ſubiecti. Solutio, ſicut pater duo dicit. ſ. illud quod eſt pater, & pr̃ inquantum pater, ſimiliter ſubiectũ quo dicit. ſ. illud quod eſt, ſubiectũ et ſubiectum inquã ut ſubiectum,

D & ſcdm hoc eſt duplex diſpoſitio ſubiecti, qa q̃dã ẽ diſpoſitio illius rei q̃ ẽ ſubiectũ vt alb. niger, et ſic de alijs diſpoſitionib. accidẽtalib. & iſtæ dẽnt reiterari in minori ꝓpoſitione cũ medio, alio eſt diſpoſitio ſubiecti. ſ. ſubiecti inq̃tum ſubiectũ, videlicet ĩ ordine ad p̃dicatũ, vt ois, nullus, & oĩa ſignatã vniuerſalia q̃ particularia, & talis diſpõ nũ dẽt reiterari cũ medio, ſ. in minori ꝓpoſitione quia eſt reſpectiua, diſponit. n. ſubiectũ in cõparõne ad p̃dicatũ, vt cũ dr̃, omnis homo alb. currit, iſta diſpõ alb. dẽt reiterari in minori propõne cum
E medio, cum ſit diſ; õ eius ꝙ eſt ſubiectũ, quia eſt abſoluta, iſta aũt diſ; õ, ois, nõ dẽt reiterari, quia eſt reſpectiua ſubiecti inquantũ ſubiectũ eſt. Vnde debemus dicere ſic, omnis homo albus currit. Socrates eſt homo alb. ergo Soc. currit, & nõ Soc. eſt omnis homo albus, — Quid ſophiſma.

Poſtquã auctor determinauit de diſtributione in cõi ponẽdo definitionẽ ois, & diuiſionem ſignorum diſtributiuorũ, ad quorum diuiſionẽ ſequitur diuiſio diſtributionis. hic cõſequẽter de- F
terminat de diſtributione & ſignis diſtributiuis in ſpeciali, & primo de ſignis diſtributiuis ſubæ, inter q̃ primo determinat de hoc ſigno ois, eo ꝙ eſt ſignũ diſtributiuũ affirmatiuũ, rõne cuius p̃cedit ſigna diſtributiua negatiua. Et, quia eſt diſtributiuũ pluriũ, iõ præcedit ſigna diſtributiua duorum, & qa eſt diſtributiuum partium ſubiectiuarũ, iõ prius determinat de ipſo quã de diſtributiuis partium integralium.
Primo ſciẽdum, ꝙ anteq̃ in ſpeciali Auctor determine q̃o hoc ſignũ ois habeat diſtribuere, primo notat, q ĩ ipſũ in plurali numero accipitur dupliciter, vno mõ collectiue, ut oẽs Apoſtoli Dei ſũt duodecim, & di ibi capi collectiu.

Ois in plurali qñq. collectiue, qñq. vero diſtributiue ſumi cõtingit. Ad hoc ſignum ois ſignificatuũ ſit.

A lectiue, eò qđ pdicát nõ attribuit ſuppoſitis ſubiecti diuiſim, & ſigillatim acceptis, ſed attribuit iſtis ſimul & collectiue acceptis, & iõ nõ põt fieri deceſ⁹ ad ſuppoſita ſubi, non.n. ſeqtur, oẽs Apoſtoli Dei sũt d.odecim, ergo Petrus eſt duodecim. Alio mõ capit diſtributiue, ſ. qñ pdicatũ attribuit ſuppoſitis ſubiecti diuiſim & ſigillatim acceptis, & tũc bñ fit deſceſus ad ſuppoſita ſubiecti, vt bñ ſequit, oẽs hoies natura ſcire deſiderant, igitur Soc. & Plato, & ſic de alijs.

Sedo ſciendũ, ꝙ circa hoc ſignũ oĩs, Auctor qrit qđ ſigñet hoc ſignũ oĩs, diſtributiue acceptũ, eò quod qſtio ſi eſt, prima inter oẽs, & arguit, quod nihil ſigñet, qa oĩs res aut res vniuerſalis, aut particularis, ſed oĩs nõ ſigñat rem vniB uerſalẽ, nec particularẽ, ergo nihil ſignificat, minor patet, quia non pt prædicari nec ſubijci in ꝓpoſitione. In oppoſitum arguit, quia illud ſigñat aliquid, per cuius appoſitionẽ, vel remotionem oro redditur uera vel falſa, ſed ſic eſt de hoc ſigno oĩs, hęc n eſt vera, animal eſt hõ, hęc aũt falſa, oẽ aĩal eſt hõ, ergo hoc ſignum oĩs, ſignificat aliquã rem.

Pro ſolutione huius ſciẽdũ eſt tertio quod vt dicit Auctor in textu duplex eſt res, qdã enim non eſt res ſubijcibilis, & pdicabilis, & ideo, qñ pdicatur de tali re hoc ſignum oĩs, nihil ſignificat, & iſto modo capitur res vt dr a ratus, ta, tũ. Alia eſt res, q̃ eſt diſpoſitio rei ſuC bijcibilis, & prædicabilis, & iſto modo oĩs, bene ſignificat aliq̃ rem, & hoc capiendo cõiter ſignificare, ut ſe extendit ad ſignificare proprie acceptum, & ad conſignificare. vnde hoc ſignum omnis ſignificat diſpoſitionem ſubiecti inquãtum ſubiectũ, & hoc capiẽdo diſpoſitionẽ cõmuniter pro omni illo, quod determinat aliud, ſiue habeat modum qualitatis, ſiue quantitatis, & ita patet quod hoc ſignum omnis, ſignificat aliquam rem. ſ. rem quę eſt diſpoſitio ſubiecti, & tam ab iſta quam illa cauſatur ueritas uel falſitas in orone.

De duplici diſpoſitione ſubiecti. Quarto ſciẽdũ, quod duplex eſt diſpoſitio rei ſubijcibilis ſiue ſubiecti qdã em eſt diſpoſitio ſubiecti q̃ ſibi cõuenit D ſm ſe, & non inquantũ hẽt de.e.minatum ſitũ in ꝓpoſitione, ſicut albũ & nigrum. Alia eſt diſpoſitio ſubiecti reſpectiue q̃ ſ. diſtribuit ſubiectum in ordine ad prædicatum. unde licet ſigna vniuerſalia diſponant ſubiectum primo, & per ſe in ordine ad ſua inferiora, hoc tamen eſt in ordine ad pdicatũ. & ſic ſunt diſpoſitio ſubiecti in ordine ad prædicatũ, licet autem non ponatur aliqua diſpoſitio prædicati inquantum prædicatum, quin ṁ ſubiectum habet rationem materiæ quæ debet diſponi ad formam, ideo ponitur diſpoſitio ſubiecti inquantum ſubiectum, hoc eſt in ordine ad prædicatum.

Dispoſitione ſubiecti.

Cõtra prædicta arguit primo ſic. Numerus ſingularis eſt magis collectiuus E quã pluralis, quã habet maiorem vnitatem, ergo hoc ſignum omnis, magis dẽt eſſe collectiuum in ſingulari numero quam in plurali, Secundo ſic. Hoc ſignum omnis, ſemper habet multiplicare terminum cui adiungitur tam in ſingulari q̃ in plurali, ergo ſemper eſt diſtributiuũ. Tertio ſic. Modus ſignificandi non variat ſignificatum, ergo ſiue hoc ſignum oĩs, ſit ſingularis oĩs, ſiue pluralis, ſemper accipitur diſtributiue. Quarto ſic. Arguendo in Fapeſmo omnis homo eſt totum in quantitate. nullus aſinus eſt omnis homo, ergo quoddã totum in quantitate non eſt aliquis F aſinus, hoc ſignum omnis reiteratur in minore propoſitione cum medio, qđ tamen eſt cõtra id quod dicitur in textu. Quinto ſic. Sicut hoc ſignum nullus habet virtutẽ reſtringendi ſubiectum cui additur, ut dicendo, nullus homo eſt mulier, & ſic hoc ſignum omnis, ergo eſt diſpoſitio abſolute ipſius ſubiecti.

Argũ.

Ad argumẽta. Ad primum dicitur, ꝙ collectio in iſto ſigno omnis, habet duo, primũ, ſ. ꝙ ĩcipit a multis, & rõne illius numer⁹ pluralis magis poteſt dici collectiuus q̃ ſingularis, ſm eſt quod terminatur ad vnum, & ratione illius numer⁹ ſingularis eſt magis collectiuũ quam pluralis. & quia diſtributio incipit

Solutio.

A pit ab uno, & terminatur ad multa, iō diſtributio magis proprie conuenit termino in ſingulari numero; et ideo hoc ſignū oīs in ſingulari numero: ſolū accipitur diſtributiue. Ad ſm dr̄, ꝙ in diſtributione ſunt duo, unum. ſ. materiale, ꝙ eſt multiplicatio, & rōne illi⁹ hoc ſignum oīs, ſꝑ pōt dici diſtributiuum, aliud eſt, ꝙ ſe hēt tanquam formale, & ut id a quo nomē imponitur. ſ. ꝙ diſtributio eſt in diuerſis diuiſim acceptis facta multiplicatio, & qnq; eſt collectiuū, & nō diſtributiuū, eo ꝙ eſt diſtributio facta diuerſis, coniunctim, & nō diuiſim acceptis. Ad tertiū dr̄, qđ licet modus ſignificādi nō uariet ſignificatū in dictionibus categoreumaticis, tñ bñ in
B dictionibus ſincategoreumaticis. Vel pōt dici, quod hoc ſignum omnis, ſemper eſt diſtributiuorum quantum ad materiale diſtributionis, ſed non quantum ad formale.

Ad quartū dr̄, qđ in illo ſyllogiſmo hoc ſignum oīs, nō accipit diſtributiue ſed accipit, vt pars huius totius, oīs homo, quod ibi ponit̄ loco vnius ſimplicis naturæ ibi poſitæ. Ad quintū di qđ hoc ſignū nullus, bene habet virtutem reſtringendi quantum aliquos modo ſignificandi, & ſcđm hoc eſt diſpoſitio abſoluta, & bñ iungitur cum ſubiecto
C abſolute, ſicut dicendo, nullus eſt mulier, ſed quando habet virtutem diſtribuendi, ſic concernit ſubum inquantū ſubum hoc eſt in ordine ad pđ catū.

Quem nam terminum hoc ſignum omnis, congrue oporteat appellare.

Tex. cō. 2. & infra, & ibi omnes doc.

Habito qđ ſignificet hoc ſignū omnis, & cuius diſpoſitione ſignificet conſequenter quæritur, utrū omnis exigit tria appellata. Et videtur, quod ſic, quia omnis perfectio eſt in tribus, vt habet̄ primo Cęli, & Mūdi, & ſic oē perfectum eſt in tribus, ſed oē, et perfectū idē ſunt, vt habetur ibidē, ergo omne eſt in tribus ergo oīs vult habere tria appellata. Ad idē dicit Ariſt. in eodē loco, ꝙ de duob. viris non dicimus oēs, ſed de trib. viris dicimus oēs, ergo oīs vult habere tria appellata. Sed contra in qualibet D demonſtratione ſunt propoſitiones vniuerſales, ſed demonſtratione ſiunt ex Sole, & ex Luna. ergo oportet dicere oīs Sol oīs Luna, ſed Sol non habet niſi vnicum ſuppoſitum, & ſiſr Luna, ergo oīs nō vult habere tria appellata. Ad idē oē priuatum a lumine terræ obiectu deficit, hæc propoſitio eſt conceſſa vt habet̄ ab authoribus, ſed omne priuatum lumine a terræ obiectu non hēt niſi vniuocum ſup- E poſitum, ſ. hanc Lunam ſingularē, ergo omnis nō hēt tria appellata. Ad idem hoc ſinum oīs ſignificat quoniā vniuerſaliter. ſed hoc qđ dico quoniā uniuerſaliter eſt modus proprius vniuerſalis, ꝓpriū āt diuerſificatur ſcđm diuerſitatem ſui ſubiecti, vt ſi hō eſt diminutus, riſibile eſt diminutum, & ſi hō eſt mortuus, riſibile eſt mortuum, ſed vniuerſale qñque ſaluatur in pluribus vt homo, equus, aliquādo in unū tm̄, vt Sol, Luna, ergo omnis quandoq; vult habere tria appellata, & quandoque nō, immo vnū ſolum. Ad idem duplex eſt forma, F quia quædam eſt forma materię, vt aīa eſt forma corporis, & iſta forma eſt pars, & non prædicatur de eo cuius eſt pars, alia eſt forma, quæ eſt forma prędicabilis, & ſic omnia ſuperiora, vt genera, & ſpecies, & differētiæ dicuntur formę inferiorum, vt homo, equus et ſic de alijs, & indiuidua huius formæ pđicabilis, ſunt materia eius, ergo forma cum neutro prædictorum modorum ſuam excedit materiam, nec exceditur ab ea, nullū vniuerſale excedit ſua indiuidua, nec exceduntur ab eo, ergo, cum

De hoc vide 2. de anima, tex com. 6. deinde.

A ris,dicat adæquationem uniuerſa lium cum ſuis indiuiduis, ut cīs homo,tunc oportet quod Sol habeat niſi unicū ſuppoſitū, vt verè dicatur,oīs Sol.ꝙ concedimus dicendo prædictis ꝓpoſitiones eſſe ueras,quod omnis nō ſēper exigit tria appellata, ſed qñ adiungitur termino cōi h.bēnti plura ſuppoſita,tunc exigit plura appellata, qñ uero adiungitur termino habenti ſolum vnum ſuppoſitum , tūc exigit ſolum unum appellatū. Ad illud quod primo obijciebatur,ꝙ oīs perfectio eſt in tribus,dr̄ ꝙ uerum eſt,& hæc tria ſūt.ſ.ſubā

B. rei,uirtus eius,& operatio eius Et hæc tria tāgit Ariſt.ſub breuibus

Prio. ſ. Cœ'i. & mū.tex. com 21. & infra

uerbis cū dicit,nam apta nata ſic facit,p hoc.n.ꝙ dicit,natura tangit ſubām rei,& p hoc,qđ dicit apta nata,tangit vertutem eius,& p hoc qđ dicit,ſic facit,tangit operationē debitā ei , Similiter hoc ſignū oīs,hēt ſubſtātiā ſigni uniuerſalis,& virtutē quæ ē diſtribuere, & operationē eius qñ diſtribuit , & in his trib.ē perfectio eius. Ad ſecundū ē , qđ,hō,& hoīes differūt,q2 hō dicit iſta ſpēm ſecundū ſe,q̄ eſt de plurib.prædicabilis, ſđ hoīs in plurali numero non dicit ſpēm ſecundū ſe, ſed multiplica-

C tam actu ſecundū materiam indiuidorū numero diuerſām, vñ oīs in plurali rōne multitudinis facta facit diſtributionem per diuerſas materias , & vult hr̄e tria appellata. Sđ oīs i ſingulari nume exquo recipit ſpēm ſecundū ſe & nō materiā indiuiduorum,exigit eſsē tiā aptā natā pđicari de pluribus,ſiue actu participetur de plurib. ſiue de vno,& iō exigit tria appellata,aut vnum ſolū ſecundū naturam uniuerſalē cui adiūgit. Quidā tñ dnt

ꝙ cīs vult hr̄e tria appellata ad minus,& dant talē rōnem. Quotiēſ D cunque ſignum vniuerſale additᷓ termino cōi non habenti ſufficiētiam appellatorum recurrit ad nō ens,ut cum dr̄,omnis fœnix eſt , quia ſi fœnix,non hēt niſi unicum ſuppoſitum,iō recurrit ad nō exiſtētes fœnices. Et iō cū,dr̄ omnis fœnix eſt,ſēnſus eſt,unus fęnix q eſt,eſt,et duo fœnices qui nō ſunt Et ideo dicūt has propoſitiones eſſe falſas,quidam fœnix non eſt , & omnis fęnix eſt , & nō eſſe contradictorias,quia in negatiua ſup- E ponitur fœnis qui eſt , & in affirmatiua ſupponuntur duo fœnices qui non ſunt , & ſic non idem eſt ſubiectum in utraque. Hoc autē pōt multipliciter improbari, quia hæc īconuenientia ſequuntur ex falſo quo ſupponunt, quia ſupponunt , qđ cīs ſemper vult hr̄e tria appellata:O ſuperius oſtenſum eſt eſſe falſum Propterea vult Ari. qđ 1. Prio. com. 29 ꝓpoſitio,in qua ſubijcitur vniuer & infra ſale uniuerſaliter ſumptum alicui & 1. eiſ prædicato,contradicat illi propo- dem in ſitioni negatiue, in qua ſubijcitur multis vniuerſale , & non vniuerſaliter locis. ſumptum eidē prædicato, ſed iſte F ſunt tales,omnis fęnix eſt,quidam fęnix non eſt, ergo ſunt contradictorię,qđ tamē ipſi negāt,ergo regula eorum eſt falſa. Item ad idē alia regula eſt talis. Terminus cōmunis ſupponens, vel opponens verbo præſentis temporis,ſimpliciter ſumpto nō habēti vim ampliādi,nec ex ſe,nec ab alio reſtringitur ad ſupponendum pro his quæ ſūt ſub forma termini ſupponētis, ergo cū dicitur, oīs fœnix, li fęnix reſtringitur ad ſupponēdum pſęnice tātū qui eſt,cū ipſius nō ſit, niſi vnicū ſuppoſitū,ergo p illā regulā prius.

Aprius datam, ſi ſignum vniuerſale adueniat, & non diſtribuit ipſum niſi pro vnico ſuppoſito, ergo regula eorum eſt falſa, & ſupra falſum fundatur, quod concedimus.

Quidnã ſit, hoc ſignum oĩs tria hẽre appellata. Suppoſitũ appellatũ inferus quod

Poſtq̃ auctor determinauit de ſigno diſtributiuo omnis ſm ſe oſtendendo, quid ſignificet, hic conſequenter determinat de ipſo per comparationem ac terminum cõem diſtribuibilem mouẽdo talem dubitationem, vtrum hoc ſignum omnis ſp exigat tria appellata. hoc eſt quærere vtrũ ad hoc, qđ ſignũ omnis, congrue adiungat alicui termino cõi requiratur, quod ille terminus cõis habeat tria ſuppoſita actũ exiſtentia. Primo ſciendũ, quod ſuppoſitũ appellatũ, & inferius inter ſe differũt, nã aliqd dr̃ eſſe inferius reſpectu ſuperioris, & aliquid dr̃ ſuppoſitũ, qñ non eſt aptũ natum exiſtere in alio, ſed appellatũ eſt inferius ſiue ſuppoſitũ alicuius termini cõis actualiter exiſtens. Scđo ſciẽdum, ꝙ hoc ſignũ oĩs in plurali numero ſp exigit plura appellata, qa additur termino cõi accepto per modum plurium, ſed qñ ſumitur in ſingulari numero, ſi addatur termino cõi habenti plura appellata, quia bñ exigit plura appellata, deſtribuit terminũ cõem cui additur ꝓ omnibus ſuis appoſitis exiſtentibus ſed dubium eſt qñ hoc ſignũ oĩs additur termino cõi habẽti vnicũ appellatum. vtrũ talis oro ſit congrua, vt dicendo, omni Sol lucet. Et dicunt Antiqui, qđ nõ, quorũ rõnes cum ſolutionibus ſatis clare patent in textu, ſed Pet. Hiſp dicit, qđ hoc ſignum oĩs congruè pt addi termino communi habenti vnicũ appellatum, et ꝙ nõ exigit tria appellata, Tertio ſciendũ ꝙ ſignũ omnis ſignificat qñ vler, & hic eſt ꝓprius modus ipſius ſigni vniuerſalis, differt aũt ab alijs ſignis vniuerſalib. qa hoc ſignum omnis adæquate diſtribuit terminũ cõem pro omnibus ſuis oppoſitis, ſic autem non eſt de alijs ſignis, ſicut vterque & neuter, cum. n. dr̃ omnis hõ accipitur pro omnib. illis in quib. reperitur humanitas. Ex quo patet, qđ quia vniuerſalitas aliquorũ terminorum cõium ſaluatur in vnico ſuppoſito adęquate hoc, ſignum omnis pt addit tali termino cõi, &. ſ. qñ hoc ſignum omni additur termino cõi habenti tria appellata, vel plura exigat tria appellata, tñ, qñ additur termino cõi habenti vnicũ appellatum non exigit terminum cõem ſignificantem naturã multis cõmunicabilẽ. Et per hoc patet reſponſio ad dubitationem prædictam. Quarto ſciendum, quod antiqui poſuerunt quãdam regulã de hoc ſigno omnis, quæ talis eſt. Quotieſcunque ſignum vniuerſale affirmatiuum additur termino cõmuni non habenti ſufficientiam appellatiuorum recurrit ad non exiſtentis. i. ad ſuppoſita non exiſtentia, ideo, cum dr̃ omnis fœnix eſt, ex quo ille terminus fœnix, nõ habet niſi vnicum ſuppoſitũ exiſtens. hoc ſignũ omnis recurrit ad fœnices non exiſtẽtes, ideo iſtius propoſitionis, omnis fęnix eſt, ſenſus eſt ille, quidam fœnix exiſtens eſt, & duo fęnices non exiſtentes ſunt, & ideo ſecundum ipſos iſta, eſt falſa, omnis fœnix eſt, nec eſt, cõtradictoria iſtius, quidam fœnix nõ eſt, ſed iſta regula eſt falſa ſicut, & ſuũ fundamentũ. ſ. qđ oĩs exibat tria appellata, eſt. n. ſimile de hoc ſigni oĩs, & de hoc ſigno nullus, ſed nullus nõ exigit tria appellata, quia iſta eſt vera, nullus fęnix eſt aſinus cũ conuertens eius ſic uera. ſ. nullꝰ aſinꝰ eſt fęnix, & ſic patet quod hoc ſignũ nullus, non exigat tria appellata, nec ſimiliter hoc ſignũ oĩs.

B

hoc ſignũ oĩs in plurali accep. quod appellare habeat. Huius ſigni oĩs a cœteris differentia.

C

D

E

Falſa & apparẽs regula de omni appellatione.

F

Sed contra prædiſta arguitur primo ſic. Plus requiritur ad verificandũ propoſitionem uniuerſalem q̃ particularẽ, ſed ad verificandũ particularẽ reqrit exiſtẽtia vnius ſuppoſitis ſeu appellati, ergo ad verificandũ propoſitionẽ vniuerſalẽ requirunt ſuppoſita, & ſic ad minus hoc ſignũ oĩs, exigit tria appellata. Secũdo ſic. Hoc ſignum omnis nõ poteſt addi termino ſingulari, ergo videt, quod exigat plura appellata. Tertio ſic. Hoc ſignũ oĩs denotat terminu

Argũ.

A communem cui additur tenetur ꝓ plurib. ſed qñ addit termino cōi, hñti vni cum appellatū, talis addicio eſt falſa igitur non debite ſibi adiungit. Quarto ſic. Terminus cōis quandoq. ſupponit pro nō exiſtentibus ergo pōt fieri recurſus ad ſuppoſita non exiſtentia. Quinto ſic. Hæc eſt vera, aliqs fœnix non eſt, qa aliquis fęnix eſt corruptus, ergo hęc eſt falſa. omnis fœnix eſt.

Solutio Ad argumenta. Ad primū iſtorū dr, quod quantū ad modū enunciādi plus requiritur ad verificādum propoſitionem vlem quā particularem, quia in propoſitione vniuerſali denotat prædicatū ineſſe ſubiecto acceptio ꝓ pluribus non aūt ſic eſt in particulari, & tñ quātū ad rē nō plus requirit ad verificandū ꝓpoſitionem vniuerſali aliquando q̄. particularē. ad ſm dr, ꝙ negatur conſequentia, qa terminus ſingularis ſignificat naturam incommunicabilem: nā ex impoſitione ſibi repugnat additio ſigni vlis, ſed terminus cōis licet nō habeat niſi vnū appellatum ſignificat tñ naturā multis cō.cabilē, ideo ſibi pt addi ſignum vniuerſale. Ad tertiū dicitur, ꝙ hoc ſignū oīs, bene denotat terminum communem cui additur accipi pro pluribus non ſimpliciter, ſed ſub cōditione. ſ. ſi hēat plura ſuppoſita, Ad quartum dr, ꝙ licet terminus cōis, cuius natura pt C ſaluari tam in exiſtētibus, q̄ in nō exiſtentib. poſſit ſupponere pro non exiſtentibus, tamen terminus cōis, cuius natura ſaluatur tm̄ in exiſtentibus ſuppoſitis, nō pt ſupponere pro nō exiſtētib qñ ponitur cum iſto uerbo eſt. Ad quintum dr, ꝙ negatur antecedens, & ad probationem dr, ꝙ non ſequitur, q̄dā fęnix eſt corruptus ergo quidā fœnix non eſt, quia in iſta, quidā fœnix eſt corruptus, fęnix ſupponit tam pro præſentibus, quam pro præteritis, ſed in iſta, quidam fęnix non eſt, ſupponit pro præſentibus tantum, ideo iſta eſt vera omnis fœnix eſt.

Quorundam ſophiſmatum pro hac materia, dignior explicatio. D

Circa prędicta quęritur de hoc ſophiſmate oīs homo eſt, & quodlibet differēs ab illo, eſt nō hō, ꝓbatio hæc eſt vna copulatiua cuius vtraq; pars eſt vero, ergo ipſa eſt vero, Improbatio, oīs hō eſt, & quodlibet differens ab eo eſt nō homo. Soc. eſt homo, ergo qđ libet different a Socrat. eſt non homo, ꝙ eſt falſum, quia hęc eſt vna copulatiua cuius altera pars eſt falſa, ergo ipſa eſt tota falſa. Solutio, primo ſimpliciter eſt vera, & improbatio peccat penes fallaciā E conſequētis, quia differēs ab omni homine in minus eſt, quā differens a Socrates, quia differens ab omni homine, ſupponit ſolum ꝓ alijs reb. ab homine, ſed differēs a Soc. ſupponit pro eiſdem, & etiā pro alijs hominib. a Soc. vnde bene ſequitur differens ab homine, ergo differens a Soc. et eſt locus a parte ſubiectiua ad ſuum totū, ſed ſi huic propoſitioni differens ab omni homine apponatur ſignum erit proceſſus ab inferiori ad ſuperius cum diſtributione, & ſic incidit fallaciā conſequētis in improbatione, & ſecundum unum proceſſu, quia duplex eſt proceſſus ab improbatione, quia bene ſequit, omnis homo eſt, ergo Soc. eſt, & eſt locus a tota in quantitate, ſed non ſequit, hoc eſt differēs ab ci hoīe, ergo differēs a So. ſed eſt fallacia cōſequētis, ſicut hic, oīs hō eſt, ergo oē aīal eſt. Itē quærit de hoc ſophiſmate oīs hō, & ali⁹ homo ſunt Probatio. Soc. et alius homo ſunt, Plato, et alius homo ſūt, & ſic de alijs, ergo oī hō, & alius hō ſunt. Improbatio, alius eſt relatiuū diuerſitatis ſubſtātiæ, ergo

ſuppo-

A ſupponit pro diuerſo ab hīe,ſed
nō eſt alius hō ab oī hoī,ergo pri-
ma eſt falſa. Solutio prima eſt ſim
pliciter falſa,et probatio peccat ſe
cundū fallaciam figuræ dictionis
a pluribus determinatiuis ſuppoſi
tionib. ad vnā determinatā, quia
iſte terminus alius hēt determina
tum ſuppoſitionē in præmiſſis, &
in cōcluſione. Itē probatio peccat
ſecundū fallaciā accidētis, quia li
cet Soc. & Plato, & ſic de alijs, in-
ferant omnē hominē ſcdm ſe, nō
tn̄ ſub hac copulatione, quę eſt os,
& alius hō ſunt, vt cū dicitur, oīs
hō, & alius hō ſūt, ſicut cognoſco
B Choriſcum ſcdm ſe, nō tn̄ ſub hoc
accidente, ꝙ eſt venire. unde talis
Regula pro fallacia accidentis cognoſcendo.
datur regula. Quotieſcūq; aliquid
ſequitur ſiue conuerſim ſiue, nō ſi
aliquid cōueniat vni ꝙ nō conue-
nit alteri, & per illud cui cōuenit
inferatur de eo cui nō cōuenit, ſp
eſt fallacia accidētis. v.g. hō eſt, er
go ſuba eſt, & ſpēs cōuenit hoī, &
nō ſuba. iō, ſi per hoīem inferatur
ſpēs de ſuba, eſt fallacia accidētis,
vt hō eſt ſpēs, ergo ſubiecta eſt ſpe
cies. Similiter hic, riſibile eſt pro-
C priū, ergo hō eſt ꝓpriū Horum au
tē, quæ cōſequuntur, quædā conſe
Not. dictū Boe. qa græcis auſit nam optimè dicit, & colligitur ex dicti Phi. in a. Prior. in multis locis.
quuntur, cōuerſim, vt hō, & riſibi
le, alia non vt hō, & ſubſtantia. Di
cto de hoc ſophiſmate, reſtat dice
re de iſto, oīs hō eſt oīs hō. Proba-
tio. Soc. eſt Soc. Plato eſt Plato, &
ſic de alijs, ergo oīs hō eſt oīs hō.
Et vult Boet. nulla propoſitio eſt
verior illa in qua idē p̄dicatur de
ſeipſo, ſeu ſic eſt hic, quia oīs hō p̄
dicatur de oī homine, ergo nulla
eſt verior ipſa & p conſequens eſt
vera. Imꝓbatio, ſua cōtradictoria
eſt vera, ſ. illa, quidam hō non eſt
omnis homo, ergo ipſa eſt falſa.
Item ad idem, oīs hō, eſt omnis
homo, ſed Soc. eſt homo, ergo So. D
eſt omnis homo. ſyllogiſmus eſt ī
Darij, concluſio eſt falſa, ergo ali-
qua pręmiſſarum. nō minor, ergo
maior. ſed maior eſt ſophiſma, er-
go eſt falſū. Solutio. Prima eſt ſim
pliciter falſa, & ꝓbatio peccat ſe-
cundū conſequens, ab inſufficiēti
enumeratione ſingulariū quia cū
illis, quas aſſumit, debēt aſſumere
has a parte ſubiectis, So. eſt omnis
homo, Plato eſt omnis hō. Et etiā
iſtas a parte prædicati, omnis hō
eſt Soc. omnis hō nō eſt Plato, &
ſic de alijs, quas dimittit, & ſit pec
cat ſcdm cōſequens, ab inſufficiē-
ti enumeratione ſingularium. Ad E
aliud dicitur, quod ibi ibidem nō
prædicatur de ſeipſo, ſed prædica
tur omnis homo de homine ſum-
pto pro qualibet parte.

Secundū ſophiſmatis ſolutio.

Poſtq̄ Auctor determinauit de hoc
ſigno omnis, oſtendendo qualiter di-
ſtribuat, hic cōſequenter ad maiorem
notitiam eorum, quę dicta ſunt mouet
tria ſophiſmata, quorum primum eſt,
omnis homo eſt, & quodlibet differēs
ad eo non homo, quod quidem ſophiſ
ma probat, & improbat, quod clare pa
tet in textu cum ſolutione eiuſdem.
Pro ſecūdo ſophiſmate ſciēdū, ꝙ ſm F
ſophiſma eſt, omnis hō, & alius homo
ſunt, qđ quidē ſophiſma probatur ſic,
Socr. & alius hō ſunt, Pla. & alius hō
ſūt, & ſic de alijs, ergo oīs hō, & alius
hō ſunt. Improbatur aūt ſic, alius ſup-
ponit ꝓ diuerſo ab omni homine, ſed
nō eſt aliquis hō diuerſus ab omni ho
mine, ergo ſophiſma eſt falſū, ꝙ conce
ditur. Et ad probationē reſpondet Au-
ctor in textu, ꝙ peccat ſecūdū fallaciā
figuræ dictionis arguendo a plurib. de
terminatis ad vnā determinata reſpe-
ctu huius termini alius, vnde, ſi iſte ter
minus alius pro eodē in numero acci
peretur in ſingulis partibus antecedē-
tis, tunc vna pars antecedentis eſſe fal

A ſa, vt ſi acciperetur, ꝓ Socr. tunc qñ inductio veniret ad Socr. dicendo Soc. & alius hō ſūt, illa pars eſſet falſa, quia denotaret, ꝙ So. eſſet alius a ſeipſo. Alter ſoluit Auctor dicens, qđ ibi eſt fallacia accidētis, quia licet Soc. & Plato, & ſic de alijs pñt inferre hoc totum in quātitate, oīs hō ſcđum ſe, nō tñ vt ſtat ſub hoc adiuncto, & alius hō ſunt, imo oīs homo hic accidit Soc. & Platoni, & ſic de alijs ſcđm ꝙ accipiuntur cum hoc adiūcto, & alius hō ſunt. Ratione cuiꝰ Auctor ponit vnam regulam in textu de fallacia accidētis, quę ſatis clara eſt.

Tertiū ſophiſ. Secundo ſciendum, ꝙ conſequenter Auctor mouet tertiū ſophiſma, & eſt iſtud, oīs hō eſt omnis, ꝙ probat inductiue primo, & ſecundo improbat. Pro-B batur ſic, quia ibi prædicatur idem de ſeipſo, ergo ſophiſma eſt verū. Improbat ſic ſua cōtradictoria eſt vera. ſ. hæc, quidē homo nō eſt oīs hō, igitur ipsū eſt falſum. Itē bene ſequitur, oīs homo eſt omnis homo, So. eſt homo, ergo So. eſt oīs hō. cōcluſio eſt falſa, ergo aliqua præmiſſarum non minor, ergo maior, q eſt ſophiſma. Solutio. ſophiſma eſt ſimpliciter falſum, vt oſtendunt rōnes improbantes. Ad primum probationē dicitur, quod peccat ſm fallaciā conſequenti ab inſufficientia inductionẽ qa dēt fieri inductio a parte prædicati dicendo. Soc. eſt oīs hō. Pla. eſt oīs hō, & C ſic de alijs. Ad aliam negat antecedens, quia ibi non ꝑdicatur idē de ſeipſo, ſed prædicatur, oīs homo, de hoīe ſumpto pro quolibet ſuorum ſuppoſitorum.

Tertio ſcierdū, quod hoc ſignū oīs, Quomodo ſe habeat hoc ſignum, omnis a parte ꝑdicati. adiunctum prædicatio propōnis, qñ andoque redddit propoſitionum falſam, & qñque non. ſi. n. prædicatū ſit terminus cōis habens actu plura ſuppoſita, quorum numerus ſit indeterminatus, ſiue ſit numeri ſingularis ſiue pluralis, ſemper propoſitio eſt falſa, ſed, ſi prædicatum habeat plura ſuppoſita, quorum numerus eſt determinatus, propoſitio pt eſſe uera, ſi ſumatur in plurali numero, & demonſtratis duodecim Apoſtolis vere dicitur, iſte ſunt omnes Apoſtol. Sed, ſi prædicatum ha-D beat vnicum ſuppoſitum actu, & ſumatur in ſingulari numero, propoſitio eſt vera, vt iſte Sol eſt omnis Sol, ſi autem ſumatur in plurali numero eſt falſa, vt iſte Sol eſt omnes Soles.

Quarto ſciendum, quod hoc ſignū oīs, diuerſimode ſe habet, qm additur prædicato, & ſubiecto, qa qñ additur ꝑdicato eſt pars ipſius predicati, ſed quādo additur ſubiecto, non eſt pars ſubiecti, ſed eſt diſpoſitio eius vt cū dicitur, omnis homo currit, hō per ſe eſt ibi ſubiectum, ſed cum dicitur, omnis homo eſt omnis homo hoc totum omnis homo eſt prædicatum. Ex quo patet, ꝙ prædicatū propoſitionis affirmatiuæ, quo ad ſe tertium nūquam diſtri-E buitur, ſed bene pars eius, ſed prædicatum propoſitionis negatiuæ bene diſtribuitur, & hoc fit per negationem, quæ habet virtutē diſtribuendi illud, ꝙ ſequitur ipsā, ſiue mediate, ſiue immediate,

Contra prędicta arguitur primo ſic. Argū. Adam differt ab omni homine qui eſt, tñ non eſt non homo, vt patet per Porphirium in Prædicabilib. dicentem ſiue Soc. ſit, ſiue non ſit, ſp eſt homo & F aīal, ergo ſophiſma eſt falſum. Scđo ſic. Soc. non eſt omnis homo, ergo differt ab omni homine, quod falſum eſt, quia ipſe eſt homo. Tertio ſic. Oīs homo, & homo pictus, ſunt. ſed homo pictus eſt alius ab omni homine, ergo ſophiſma eſt verum. Quarto ſic. Oīs homo non eſt ſolus, ergo oīs homo, & alius homo ſunt. Quinto ſic. Omnis homo. & omnis homo, idem ſunt igitur vnum poteſt prædicari, & ſic iſta erit vera, omnis homo eſt oīs homo.

Ad argumenta. Ad primum dicitur Solutio ꝙ Adā non eſt homo exiſtens, ſiue pręſens, pro quo tenetur homo in ſecūda parte ſophiſmatis. Ad ſm, negatur conſequentia, quia negatio incluſa in hoc verbo differt poſita in cōſequēte plus negat quam negatio poſita in antecedente, & ideo debet ſic inferri. Socrat. non eſt omnis hō, ergo differt ab aliquo homine, & ad hoc quod poſſet in-

A ferri Soc. differt ab oī homine, deberet, ſic aſſumi Soc. eſt nullus homo, quod eſt falſum. Ad tertium negatur conſequētia, quia hoc relatiuū alius debet inferre ſuum antecedens vniuoce pro homine viuo, & hoīe picto. Ad quartū dr̄, ꝙ ſolus poteſt excludere ab homine ſimpliciter, & ſic conſequens eſt falsū, vel poteſt excludere, ab oī homine determinate ſigillatim ſūpto, & ſic eſt verum. & hoc modo nō valet conſequētia. Ad quintū dr̄, ꝙ ſi oīs homo, & oīs homo capiatur materialiter, ſic ſunt eadē, & hoc mō ſophiſma eſſet verū, ſed ſi capiātur ſignificatiuæ non ſūt eadē vt patuit in quarto notabili.

B *De hoc ſigno nullus.*

Nota regulam. Sequitur ad hoc ſigno nullus, ꝙ ſignificat qm̄ vniuerſaliter negatiue, vnde ſignificat, idem, ſicut hoc ſignum omnis, cū negatione pōſt poſita, & iō oīs, nō, & nullus æquipollēt. De hoc ſigno nullus datur talis regula. Quotieſcunque hoc ſignum nullus immediate adiungitur termino cōi confundit ipsū mobiliter, ꝙ diſtributiue, & ſimiliter terminū cōem ſibi adiunctum mediate, vt null' hō eſt aſinus, vnde poteſt fieri deſcenſus ſubiecto, ſic ergo Socr. non eſt aſinus, nec Plato; & ſic de aliis, & ēt ſub prædicato. Circa p̄dicta quæritur de hoc ſophiſmate nullus hō eſt omnis hō. Probatur ſic, Soc. non eſt omnis homo, Plato nō omnis hō, et ſic de aliis, ergo prima eſt vera, vel ſic, ſua cōtradictoria eſt falſa. ſ. iſta quidā hō eſt oīs homo, ergo eſt vera. Cōtra ibi p̄dicatur oppoſitū de oppoſito, ergo eſt falſa. Solutio prima ē vera, & ad improbationem reſpondetur per interemptionem, quia ibi nō p̄dicatur oppoſitū de oppoſito, ſed remouetur omnis hō, ab hoc, ſ. ſumpto ꝓ quolibet ſuppoſito, & hoc eſt verum.

C

D Poſtq̄ Auctor determinauit de hoc ſigno oīs, qd̄ ſignificat qm̄ vniuerſaliter affirmatiue, hic cōſequenter determinat de hoc ſigno nullus, ꝙ ſignificat, qm̄ vniuerſaliter negatiue. vnde ſignificat idē cū hoc ſigno oīs cū negatione poſtpoſita, iō oīs no, & null' æquipollēt, vñ nullus cōponitur ex non, & nullus, iō ſicut non, & nullus æquipollent oīs, eo, ꝙ eſt ſignū diſtributiuum plurimum partium ſubiectiuarum.

Virtus huius termini nullus. Primo ſciendū, ꝙ quāuis hoc ſignū nullus, in ſe ſit vnū, & vnicam in ſe habet virtutem diſtribuendi, tñ reſpectu eorum quæ ſuſceptiua ſunt ſuæ diſtributionis, virtus eius eſt duplex, vt patet in regul. q̄ de ipſo, ponit Auctor in textu, ſ. quotieſcunque hoc ſignum nullus immediate adiūgitur termino cōi, ipſum mobiliter confundit, & diſtributiue. & ſimiliter terminū cui mediate adiungitur, & ideo tam ſubiectū quam prædicatum ſuppoſitionis vniuerſalis negatiuæ diſtribuitur, dum tamen fuerit terminus cōis, vt patet dicendo, nullus hō eſt aſinus ibi enim tā homo quam aſinus diſtribuitur, quia ſub vtroque p̄t fieri deſcenſus, & cauſa huius regulæ eſt, quia hoc ſignū nullus ſignificat qm̄ vñliter, ideo diſtribuit terminū cui immediate adiungatur, q2 ſignificat ēt negatiue, ideo pōt diſtribuere terminū cui immediate adiūgitur Ex iſto patet, quare vniuerſaliter negatiua pōt conuerti ſimpliciter.

E

F

Sophiſma. Scđo ſciendū, ꝙ eſt circa hoc ſignū nullus Auctor mouet tale ſophiſma, ſ. nullus hō eſt omnis homo, ꝙ probatur ſic. Socr. nō eſt oīs homo, Plato nō eſt oīs homo. & ſic de alijs, ergo null' homo eſt omnis homo, Itē ſua cōtradictoria eſt falſa, ſ. hæc, aliquis hō eſt omnis homo, ergo ſophiſma eſt verū. improbatur autem ſic ibi prædicatur oppoſitū de oppoſito, ergo ſophiſma eſt falſum. Solutio, ſophiſma eſt verū, & improbatio aſſumit falſum, quia ibi nō prædicatur, oppoſitum de oppoſito, ſed remouetur, eſſe omnē hominem a quolibet ſuppoſito hominis.

Ter-

A Tertiò ſciendũ, ꝙ ſicut hæc eſt uera, nullus hõ ẽ oĩs hõ. ita & hęc nullus hõ eſt nullus homo, ibi.n. remouetur eſſe nullũ hominẽ, ab homine ꝓ quolibet ſuppoſito ſuo. uñ iſta nullus hõ eſt nullus hõ æquipollet huic, oĩs homo eſt aliquis homo per quartã regulã æquipollentiarũ, nec debet ſumi aliquis ꝓ aliquo determinato ſuppoſito hõinis, cũ dr̃, omnis homo eſt aliquis homo, ſed debet ſumi uage, & indeterminate. iſta autẽ, null⁹ hõ ẽ oĩs hõ, æquipollet iſtis. oĩs hõ eſt non oĩs homo. i. oĩs homo eſt aliquis hõ, non q̃ ſtat in ueritate cum B iſta omnis homo eſt aliquis homo.

Quartò ſciendũ eſt, ꝙ hoc ſignũ nullus, qñq; eſt ſimul diſtributiuum, & reſtrictiuum, ut, cum dr̃. nullus hõ ẽ, mulier, ſed hoc eſt ratione diuerſorum eſt enĩ diſtributiuũ ratione ſui ſignificati, q̃a ſignificat, quoniã uniuerſaliter. ſed eſt reſtrictiuum ratione ſui modi ſignificãdi, qui ẽ genus, unde hoc ſignũ nullus, no poteſt ſumi collectiue, ſicut hoc ſignum oĩs, & hoc eſt ratione negationis, q̃ includit, rõne cui⁹ ſp habet diſtribuere, & diuidere, & nunq̃ colligere.

Argu. Sed contra p̄dicta arguitur primo ſic. Cum dr̃, hõ ẽ nullus aſinus, ibi hõ, non diſtribuitur, & tñ ſibi adiungitur mediante hoc ſignũ nullus, ergo contra primã regulam textus. Sedo ſic, Bene ſequitur, nullus homo ẽ oĩs homo, C ergo nullus hõ eſt Soc. ſed conſequens eſt falſum, ergo antecedens.

Tertio ſic, illa propoſitio ẽ falſa, cuius prædicatum de nullo uerificatur de quo ſubiectum uerificatur, ſed ſic ẽ de iſta. nullus hõ eſt oĩs hõ, quia nullus uerificat̃ de aſino, & equo, & ſic de alijs, & tñ de nullo illorũ uerificatur oĩs hõ, ergo ſophiſma eſt falſum. Quarto ſic. Nullus hõ & oĩ hõ contrariantur. ſed nullus homo uerificatur de nullo homine, ergo oĩs homo no uerificatur de nullo homine alia contraria, uerificarentur de eodẽ ergo ſophiſma eſt falſum. Quinto ſic. Bene ſequitur, nullus homo eſt nullus homo, ergo nullus hõ eſt non Socr. ſed conſequens eſt falſũ. q̃a Plato eſt non Soc. ergo eſt falſa iſta, D nullus homo eſt nullus homo.

Ad argm̃. Ad primum iſtorũ dr̃, ꝙ Solutio in illa ꝓpoſitione illud ſignũ nullus nõ adiũgitur illi termino hõ, nec mediate, nec immediate, quia ſignum ſolũ dr̃ ad iungi illi. ꝙ ſequitur ipſum, & ſolum illud poteſt agere. Ad 2m negatur aſſũptũ, ibi. n non bene arguitur, quia non bene ſequitur, nullus, hõ ẽ oĩs hõ, ergo nullus hõ eſt Socr. quia non debet ſic ſubſumi ſub illo prędicato oĩs hõ deſcẽdẽdo, nullus hõ ẽ oĩs hõ, ergo nullus homo eſt Soc. nullus homo eſt Plato, & ſic de alijs, ſed debet ſic ſubſumi. nullus homo eſt omnis homo ergo nullus homo eſt res, quæ ſit omnis hõ. Ad tertium dicitur, quaſi nullus homo accipiatur materialiter ſiue pro toto E in quantitate, nullus homo ſiue accipiatur poſi.iue, ita quod uirtute intellectus accipitur pro aliqua re quo eſt nullus homo, ut pro aſino. uel pro lapide, ſic ſophiſma bene eſſet falſum, ſed ſi accipiatur ſignificatiue, ita quod homo ſit ſubiectum, & non hoc totum, nullus homo, ſic eſt uerum. Ad quartum dicitur, quòd contraria bene uerificantur de eodem negatiue, ut de eodẽ puta de rubeo uera dicitur, quod nec eſt album, nec nigrum, &c. ita, cum dicitur. nullus homo eſt oĩs hõ ibi remouetur eſſe nullum hominẽ ab omni homine, & cum dicitur, null⁹ homo eſt nullus homo, ibi remouetur eſſe nullum hominem ab omni homi- F ne, & ita omnis homo, & nullus hõ negantur de eodem homine.

At quintum negatur aſſumptum, ꝙ ibi arguit̃ ad diſtributione inferius ad diſtributionem ſuperius, quia arguitur ac ſi ſic diceret, oẽs hõ eſt nõ null⁹ hõ, eſt ergo oĩs hõ nõ Soc. nõ Soc. n. in plus ſe habet qua nullus hõ Vnde dat̃ talis regula. Quotieſcũq; in aliqua ꝓpoſitione ponit uniuerſaliter sũptũ negatiue, nõ debet fieri, ſumptio ſub illo p̄dicato ratione diſtributionis ſibi cõuenientis ꝓ ſignũ vle, ſed ratione diſtributionis ſibi cõuenientis ratione negationis, & ideo

Aduerte ad pulcherrimam regulã.

A ideo dēt ſic argui, nullus hō eſt nullus homo, ergo nullus hō eſt res q̄ ſit nullus hō, puta lapis, & nō ſic, ergo nullus hō eſt nō Soc. vel Pla. ſimiliter hic, nullus hō eſt oīs hō, ergo nullus homo eſt res quæ ſit omnis homo. Et notandum eſt, q̄ iſta, nullus homo, & omnis homo debet ſic conuerti, ergo nihil exiſtens omnis homo, eſt aliquis homo. Et iſta nullus homo eſt aliquis homo.

De hoc ſigno Nihil.

De hoc vide per Paulum Venetū in Logica magna.

Sequit̄ de hoc ſigno nihil, quod ſignat idē q̄d nullus, ſed includit in ſe terminū recipientē ſuā diſtributionē, quia nihil eſt ſignū vniuerſale cum negatione, & res terminis recipiēs eius diſtributionē. B Circa prædicta quęritur de hoc ſophiſmate. Nihil videns eſt aliquid videns, Probauit ſic. Non rem hāc videns aliquid videns, quia nō videns Soc. eſt videns Pla. non illam rem uidens eſt, eſt aliquid videns, & ſic de alijs, ergo nihil uidens eſt aliquid videns, ergo prima eſt vera. Contra ibi prædicatur oppoſitum de oppoſito, ergo locutio eſt falſa. Quidam diſtinguunt nihil videns eſt aliquid videns, eo, quod hæc dictio nihil poteſt eſſe accuſatiui caſus, & eſt ſenſus; nullā rem videns eſt aliquid uidens, vel pōt C eſſe nominatiui caſus, & eſt ſēſus, nulla res videns eſt aliquid vidēs, & ſecundum hoc ponunt amphibologiā ex parte caſus, ſed hoc nō ſoluit quia in utroq; ſenſu eſt falſa. Sed alij diſtinguunt hanc iterū nihil uidens, eo quod negatio in hoc termino nihil pt̄ negare participiū primo poſitum & eſt ſenſus, nullā rē uidens eſt aliquid videns, & ſic eſt diuiſa, vel pt̄ negare hoc verbū eſt tunc eſt ſenſus, q̄libet rē uidēs nō eſt aliquid uidēs, & ſic ē cōpoſita, ſed hoc nō ſoluit, quia in utroq. ſēſus eſt falſa cum oppoſita ponātur circa idē. Solutio dicēdū D eſt, quod prima eſt ſimpliciter falſa, & probatio peccat penes fallaciā & figuræ dictionis a plurib. determinatis ad vnā determinatam huius termini videns, quia in promiſſis hēt ſuppoſitionē determinatam, & in concluſione ſimiliter. Vel peccat ſecundum fallaciā accidētis, quia q̄uis videre cōicatur oībus ſecundum ſe, nō tn̄ ſecundū quod vniuntur in hoc toto, nihil videns, unde totū accidit parti, & eſſe videns aliquid aſſignatur in eſſe vtroq. Sciendū eſt, quod omnes E præmiſſæ ſunt duplices, quia negatio poteſt determinare verbum, vel participium, ut dictum eſt prima prius. vnde antiqui poſuerunt præmiſſas eſſe duplices, propter talem regulam quam dabant. Quotieſcunq; negatio, & diſtributio includuntur in vno termino ad quodcunq. refertur vnum, & reliquum, unde cum diſtributio poſita in obliquo non poſſit in prædicta oratione attingere verbum, ita neq; negatio. Item, idem eſt iudicium de iſtis ſophiſmatis, nullum caput habens eſt aliquod caput habens à nullo homine differens eſt F ab aliquo homine differens, &c.

Vnius ſigni nihil natura, & eius ab alijs diſcrimen.

Poſtq̄ Auctor determinauit de hoc ſigno, nullus, hic cōſequenter determinat de hoc ſigno, nihil. Cuius ordinis ratio eſt, q̄a hoc ſignū, nihil, ultra hoc ſignū, nullus, includit terminū recipiētē eius diſtributionē. iō hoc ſignū nullus, īplicitus eſt, q̄ hoc ſignū nihil, rōne cuius prius eſt determinatum de ipſo.

Primo ſciēdum eſt, quod hoc ſignū nihil, eſt ſignū diſtributiuum ſubiecti, & in hoc conuenit cum iſtis ſignis omnis, & nullus. Sed differt primo ab hoc ſigno omnis, quia omnis ſignificat quoniā vniuerſaliter affirmatiue, nihil autem ſignificat quoniā vniuerſaliter ne-

A

Vide ad hoc Pa. Pergul. in ſummulis.

gatiue, differt êt ab hoc ſigno nullusqa includit terminum receptiuum ſi æ diſtributionis, vnde nihil.i. nulla res, & ibi res eſt terminus recipiēs diſtributionē importatā per hoc ſignū nihil. Ex iſtis patet, ꝙ ſicut hoc ſignū nullus diſtribuit terminum ſequentem ipſum tā mediante, quam immediate, ita ſimiliter hoc ſignū nihil; diſtribuit terminū in ipſo incluſum, q̃ ſe habet vt terminus immediate ſequēs, diſtribuit êt terminū poſitū a parte pdicati q̃ ſe habet, ut terminus mediate ſequēs ipsū.

B

Modus ſoluēdi ſophiſma, ueras, & apparēs

Secundo ſciendum eſt, ꝙ ad maiorē notificationē huius ſigni nihil, auctor monet vnum ſophiſma in textu. Et eſt aliud, nihil uidens eſt aliquid vidēs, cuius probatio, & improbatio ſatis patet in textu, & ſubiungit conſequenter, q̃dam ſolutionem antiquorum, qui dicebant ibi eſſe amphibologiā ex diuerſitate caſus. ſecundum quod nihil pōt eſſe nominatiui caſus, vel accuſatiui caſus. Sed Pet. Hiſp. improbat dictā ſolutionē, quia in utroq; ſenſu ſophiſma eſt falſum; Ideo ad ſoluendum ipſum dēt ſimpliciter negari pō. tamē diſtingui. ne aliquis videatur ſuā multiplicitatē ignorare, & etiam ut melius videatur qualiter in utroque ſenſu ſit falſum.

C

Alius ex antiqs ſophiſma ſoluēdi modus.

Tertio ſciendum eſt, ꝙ antiqui aliter diſtinguunt dictum ſophiſma, & dicūt quod ibi pōt eſſe cōpoſitio, ſm qđ negatio incluſa in hoc ſigno nihil, pōt fieri ad copulā, & ſic eſt cōpoſita, uel ad illud participium videns, & ſic eſt diuiſa vnde ſi iſtud ſignum nihil, ſit accuſatiui caſus, dicta ſolutio eſt ſimpliciter re probanda, quia ut patet per regulam poſitā in textu, negatio incluſam hoc ſigno nihil dum eſt accuſatiui caſus, non pōt ferri ad copulam cum diſtributio in ipſo incluſa non diſtribuat prædicatum, ſed qn nihil eſt nominatiui caſus, tunc ex quo diſtributum pōt ferri ad prædicatum, ita êt negatio incluſa in hoc ſigno nihil poteſt ferri ad copulā, & ita ſecundum hoc vrꝫ ꝙ ipſum ſophiſma poſſet diſtingui; ſed tū, vt dictum eſt de ſolutione præcedeti, iſta diſtinctio non ſoluit ſophiſma, quia in vtroq; ſenſu ipſum eſt falſum. D

De ſophiſma ppoſiti- Auctoris ſententia.

Quarto ſciendū eſt, quod conſequēter Auctor ſoluit dictū ſophiſma ſm eius propriam opin. dicens qđ prædictū ſophiſma eſt ſimpliciter falſum. Et ad probatione reſpon. quod peccat ſm fallacē figuræ dictionis, arguēdo a plurib. determinatis ad vnā determinatā reſpectu huius termini uidens. In pro iſta ſolutione oportet ſupponere, quod illud ſignū nihil, poſitū in cōſequente, ſit accuſatiui caſus, & quod nō poſſit diſtribuere illum terminum videns, ſi .n. nihil eſſet nominatiui caſus, & diſtribueret illum terminum uidens in conſequente, tunc nō argueretur a pluribus determinatis ad unam determinatam, ſed eſſet bona inductio, & ſicut conſequens eſſet falſum, ita antecedēs, E debet .n. ſic inferri, iſta res non uidens eſt aliquid uidens, & ſic de alijs, ergo nihil videns eſt aliquid videns. modo omnes illæ præmiſſæ ſunt falſæ ſicut & conſequens. Aliter autem ſoluit auctor in textu dicens, quod ibi eſt fallacia accidentis, quia in præmiſſis uidere attribuitur omnib. ſuppoſitis, quod eſt nihil uidens ſecundum ſe acceptis, & non ſecundum quod vniuntur in hoc toto, nihil videns.

F

Argū.

Cōtra prædicta arguitur primo ſic. Oē ſignum diſtributiuum dēt aliquid ſignificare, ſ. diſpoſitionē ſubiecti inq̃tū ſubiectum, ſed hoc ſignū nihil, nullā rem ſignificat, imo dicit negationē cuiuslibet rei, ergo non eſt ſignum deſtributiuū. Secūdo ſic. Nihil ſignificat qm vniuerſaliter, & êt ſignificat terminū ſuſceptiuum diſtributionis eius, ergo eſt æquiuocū, & per conſequēs ſophiſma dēt diſtingui. Tertio ſic Nihil vt iā dictum eſt ſignificat terminum recipientem diſtributionē eius, ergo cum hic ſolū determinet de ſignis deſtributiuis. hic non eſt determinādū de ipſo.

Quarto contra regulā poſitā in textu, quia diſtributio importata p ſignū negatiuū bene fert in ſubiectū pōnis, non aūt negatio, ergo contra regulam.

Quinto

A Quinto diſtributio importata p hoc ſignū nihil, fert in pdicatū materiale, negatio aūt fert ſolū ſup.copulā,& nō ſupra prædicatum, ergo cōtra regulā.

Ad argumēta. Ad primum iſtorum dicitur, quod licet hoc ſignum nihil, non ſignificat aliquam rem poſitiuā, tamen ſignificat aliquid priuatiuè,& negatiuè, & hoc fundamentum eſt in affirmatione. ideo hoc ſufficit ad hoc, quòd ſignum ſit diſtributiuū. Ad ſecūdum dicitur, ꝙ licet hoc ſignum nihil ſignificet illa duo, tñ ſignificat illa per modū vnius,ideo nō eſt ęquiuocū. Ad tertium dicitur,quod hic principaliter determinatur de hoc ſigno nihil, ꝓut
B diſtributiuum eſt,& incidentaliter ſolum oſtenditur,quod importat terminum recipiētem eius diſtributionem. Ad quartū dicitur, quod in ſigno vniuerſali negatiuo duplex eſt virtus diſtribuendi q̄dam eſt, quæ cōuenit ipſi ſigno per ſe, & in quantum ſignificat qm̄ vtiliter, & illa bene fertur in ſubiectū,alia eſt virtus diſtribuēdi,quæ conuenit ipſi ſigno ex cōſequenti rōne negationis q̄ includit,et de illa virtute intelligitur regula. Ad quintū dr.ꝙ licet negatio prius,& per ſe ſolū feratur in copulam, tñ ex conſequenti bñ fertur in prędicatū male ipſum deſtribuēdo.

De ſignis diſtributiuis duorum, vt vter, & neuter.

Sequitur de ſignis diſtributiuis
C duorū, & talia ſūt neuter,& vterq;,& differūt a pdictis, q̄a oīs,nullus,& ſimilia diſtribuūt ꝓ oib. indiuiduis termini cōis, ſed vterq;, & neuter diſtribuūt ſolū ꝓ duob. p demōſtrationē, vt vterq;iſtorū, neuter iſtorū.Circa pdicta q̄ritur de hoc ſophiſma.Ab vtroq;iſtorū enūciatū eſt verū poſito,ꝙ Soc.dicat Deū eſſe,Plato vero dicat hominem eſſe aīal,& ambo dicāt ſimul hoīē eſſe aſinū,& illi duo demōſtrētur p hoc nomē iſtorū Probatio.a Soc.enūciatū eſt verum,a Plato enunciatū eſt verū, ergo ab D
vtroq;iſtorū enūciatū ē verū. Cōtra,ad vtroq;enūciatū eſt verum, ſed nihil enūciatum eſt ab vtroq; iſtorū niſi hoīem eſſe aſinū, ergo hoīem eſſe aſinū eſt verū,ꝙ eſt falſū.Solutio prima eſt vera,& ꝓbatio peccat ſecundum fallaciam accidētis,ſicut hr̄ ab Ariſt.hæc propoſitio ponitur eſſe vera. Omniū contrariorum eadem eſt diſciplina, & tñ nulla particularis diſciplina cōiter ſumpta, vnde hic eſt fallacia accidentis oīum cōtrariorū,eadem eſt diſciplina, ſed nulla E
eſt diſciplina, niſi hæc, vel illa,& ſic de alijs, ergo omnium contrariorum hæc eadem eſt diſciplina, vel iſta,quòd eſt falſum.Similiter hic, hō eſt ſpēs, ſed nullus eſt hō niſi Soc.vel Plato,et ſic de alijs,ergo Soc.eſt ſpēs,vel Plato,& ſic de alijs, & ſic de fallacia accidētis in ꝓpoſito,quia hęc dictio enunciatū,& hæc dictio verū tenētur pro ipſo in cōi, & ſic ab vtroq; iſtorū enūciatum eſt verū. vnde enūciatū nō tenetur pro particulare enūciatū ab vtroq;, vnde particulare enunciatū ab vtroq; accidit enunciatio in cōi, ſicut particulare in- F
ferius accidit ſuo ſuperiori,& verū aſſignatur vtriq;ineſſe,et appellatur ſuperius hic,omne ꝙ eſt maius. ſiue ſit eſſentiale,ſiue accidentale. Quidā tñ dicunt,ꝙ prima eſt ſimpliciter falſa, & dicūt,qđ enūciatū accipiē pro particulari enunciato ab vtroq;& ſimiliter verum pro particulari. Et ꝓbatio peccat ſecundū fallaciā figuræ dictionis a plurib. determinatis ad vnā determinatā huius termini enunciatum,& huius termini verū,ſed prima ſolutio melior & ſubtilior.

Sequit̄ de hoc ſigno neuter,ꝙ ſi-

gni-

A gnificat idē quod vterq; cū nega-
tione ſibi propoſita vnde ſicut nul
lus de ſe habet diſtributionem, &
negatiōnē, ſimiliter, & neuter, ſed
neuter eſt diſtributiuum duorum
tantū. Itē quæritur de hoc ſophiſ-
mate neutrum oculum habēdo tu
potes videre, ꝓbatio. dextrū oculū
nō habendo tu potes videre. ſini-
ſtrū oculū nō habendo tu potes vi
dere, ergo. prima eſt vera. Contra.
neutrū oculū habendo tu potes vi
dere, ergo ſi neutrū oculū hēt, vel
dū neutrū oculū habes, tu potes vi
B dere, ꝙ falsū eſt. Conſequentia pa
tet, q̃a gerūdia terminata in do, ha
bent reſolui ꝑ dum, vel ꝑ ſi, vel per
quia, ſed vtroq; modo eſt falſa, er-
go prima eſt falſa. Solutio. Prima
eſt falſa, & probatio peccat ſm̃ fal
laciam accidentis, quia poſſe vide
re, conuenit partibus ſecundū ſe, ſ.
prout ſunt diuiſæ, ſed non conue
nit eis ꝓut ſunt vnitæ in ſuo toto,
vnde hoc patet per primā regulā,
cū ad partes ſequatur totū, vt po-
teſtas videndi conuenit partib. &
non toti, ideo, ſi partes inferantur
de toto, ibi eſt fallacia accidentis.

C

Poſtq̃ auctor determinauit de ſignis
diſtributiuis, plurium, hic conſequēter
determinat de ſignis diſtributiuis duo
rū. Cuius ordinis ratio eſt, quia diſtri-
butio dicitur quaſi vnius in plura di-
uiſim partitio, et ſic quanto aliquid ad
plura diſtribuit tanto, perfectiori mo-
do ſibi conuenit natura diſtributionis,
& ideo prius determinatur de ſignis di
ſtributiuis plurium, quam de ſignis di
ſtributiuis duorum.

Primo ſciēdum eſt, ꝙ ſicut ſe hñt,
oīs, & nullus, illa eadē modo ſe habēt
uter & neuter, ſicut, n. nullus includit
oīs cū negatione poſtpoſita, et valet tm̃
ſicut oīs non, ita neuter valet tm̃ ſicut
uter nō, et negatione poſtpoſita, vñ neu
ter eſt idem, quod vterq; non differūt D
aūt ab eis, q̃a oīs, & null' ſunt diſtribu
tiua plurīū, vterq, aūt, & neuter ſolum
diſtribuunt pro duob. per demonſtra-
tionē oſtenſis, vñ neuter, ēt cōuenit, cū
hoc ſigno nihil, q̃a ſic nihil diſtribuit
terminū ipſum ſequentē tā mediate,
quàm immediate, ſimiliter, & neuter.

Sophiſma ad materiā auris determinatio.

Secundo ſciendū, ꝙ circa hoc ſignū
vterque, Auctor mouet tale ſophiſma,
videlicet ſuppoſito, quòd Socra dicat
l eum eſſe. & Plato dicāt hominem eſ
ſe animal, & ambo ſimul dicant homi
nem eſſe aſinum, quæritur de virtute
huius ſophiſmatis ab vtroque iſtorū E
enunciatum eſt verum cuius probatio
& improbatio ſatis patet in textu. Cō
ſequente Auctor ſoluit dictum ſophiſ
ma dicens, quod ipſum eſt verum, &
improbatio peccat ſm̃ fallaciam acci-
dentis, ſicut hic homo eſt ſpēs, ſed nō
eſt aliquis hō niſi Socrates, aut Plato,
& ſic de alijs, ergo Socra vel Plato eſt
ſpēs, ibi eſſe ſpēs vere cōuenit hōi, & ꝑ
hoc infert de Socr. cui nō conuenit. Si-
militer cum dicitur in improbationē
huius ſophiſmatis, ab vtroq; iſtorum
enunciatum eſt verum, ſed nihil enun
ciatū ab vtroque iſtorum niſi hominē
eſſe aſinum. ergo hominem eſſe aſinū
eſt verum, ibi eſt fallacia accidentis, q̃a
eſſe verum in ſophiſmate attribuitur
enunciatio in communi, cui vere con- I
uenit. & per hoc infertur de hoc parti
culari enunciatio hominem eſſe aſi-
num, cui non conuenit.

De antiquorū ſolutione non vera. & illius ad veram cōparatione.

Tertio ſciēdum eſt, ꝙ conſequenter
Aucto r ponit vnam aliam ſolutionem
antiquorum dicētium. ꝙ ſophiſma eſt
ſimpliciter falſum, & ꝙ probatio pec-
cat ſecundum fallaciam figuræ dictio-
nis, arguendo a pluribus determinatis
ad vnam determinatam rationē huius
termini verum, & ratione huius termi
ni enunciatum. Sed vt dicit Auctor in
textu prima ſolutio eſt melior, & ſubti
lior, ideo dicendum eſt, ꝙ enunciatum
in pręmiſſis habet ſuppoſitionē deter
minatam. ſed in concluſione ſupponit
ſimpliciter, non tamen ſic quod nullo

modo

A modo ſtet pro inferioribus, ſed quãdo non ſtat pro inferiori determinato rõne cuius poſſet redi locutio uera.

Alterius ſophiſ. explicatio.

Quarto ſciẽdũ, ꝙ circa hoc ſignum neuter Auctor mouet tale ſophiſma. ſ. neutrum oculum habendo tu potes videre. Cuius probatio, & improbatio, ſatis patet in textu. Deinde ſoluit ipſum dicens, quod ſimpliciter eſt falſum, & ad probationem, dicit quod peccat ſ̃m accidens videre n. conuenit partibus. ſ. oculo dextro, & ſiniſtro ꝑ ſe acceptis, iõ nõ hẽndo ſiniſtrum adhuc potes videre per dextrum oculum, & econtra, & propter hoc infertur de ipſis, ſecundum quod ſtant ſub hoc toto, neutrum
B oculum habendo & tamen ipſis, vt ſic non conuenit, ideo ibi eſt fallacia accidẽtis, dẽret n. argui ſic, nec dextrũ oculum habendo, nec ſiniſtrum oculũ habẽdo, tu potes uidere, ergo neutrũ oculum habendo tu potes videre, & ſic antecedens eſſet falſum ſicut conſequẽs.

Argũ. Cõtra prædicta arguitur primo ſic. Non ponuntur aliqua ſigna diſtributiua triũ aut quatuor, ergo non dẽnt poni ſigna diſtributiua, quorum: ſecondo ſic. Signum vle variatur ſ̃m variationẽ termini, cui adiungitur vt dictum, eſt prius de hoc ſigno, oĩs, ergo, q̃n vter, & neuter ponuntur cũ termini habentib. ſuppoſita q̃ duo; diſtribuent pro pluribus. Tertio ſic Neuter eſſe ſignũ vle;
C iſtæ eſſent cõtradictoriæ, neuter homo currit, & alter hõ currit, & tñ poſſunt ſimul eſſe veræ, ergo contradictorię eſſent ſimul vera, qđ eſt falſum, ergo neuter nõ eſt ſignũ vniuerſale diſtributiuũ Quarto ſic. Si iſte terminus enunciatũ in præmiſſis probationib. primi ſophiſmatis ſupponere determinare, & in cõcluſione ſimpliciter, ſicut dictũ eſt, ſequeretur qđ probatio peccaret ſ̃m fallaciã figuræ dictionis, arguendo à perſonali ſuppoſitione ad ſimplicẽ, & ſic probatio eſſet nulla. Quinto ſic. Contra ſecundum ſophiſma, qa in probatione eius arguitur à partib. in quantitate ad ſuũ totum, ergo eſt bonus locus dialecticus, & ſic probatio non peccat ſecundum fallaciam accidentis.

D Solutiones.

Ad arg. Ad primũ iſtorũ dr̃, ꝙ negat cõſequẽtia, qa iſta ſigna, oĩs, & nullus, ſufficiẽter diſtribuũt pro trib. & quatuor, ſed non propriè pro duob. qa de duob. non dicimus oĩs. iõ cõuenienter ponũtur aliqua ſigna diſtributiua duorũ. Ad ſ̃m dr̃, ꝙ nõ eſt ſimile de iſtis duob. ſignis; et alius, qa alia ſigna diſtributiua ſũt impoſita ſic, ꝙ poſſẽt diſtribuere terminũ adæquate pro oĩb. ſuis ſuppoſitis, ſed iſta duo ſigno vter, & neuter ſũt impoſita, vt diſtribuerent ſolũ mõ pro duob. per demõſtrationem oſtenſis.

Nota de alter quõ dupliciter capi poſſit.

Ad tertiũ dr̃, ꝙ ſi capiat alter indefinitè ſic qđ poſſit ſupponere pro alijs ab his, q̃ diſtribuuntur per neuter ſic dictæ propoſitiones non eſſent contradictoriæ, ſed ſi capiatur alter, ut dicit participationẽ ſeu partẽ huius qđ
E diſtribuitur per neuter, ſic dictæ propoſitiones ſunt contradictoriæ, nec ut ẽt poſſent ſimul eſſe veræ. Ad quartũ dr̃, ꝙ duplex eſt ſuppoſitio ſimplex, q̃dam eſt termini cui repugnat ſtare pro ſuppoſitis, & ſic arguẽdo à ſuppoſitione ꝑſonali ad ſuppoſitionẽ ſimplicem hoc mõ accepta, nõ bene arguit, alia eſt ſuppoſitio ſimplex, q̃ cõuenit termino cui non repugnat ſtare pro ſuppoſitis, ſed ſtat ꝑ ſuppoſitis indefinitis, & arguẽdo a ſuppoſitione perſonali ad ſimplicem hoc modo accepta non eſt fallacia
F figuræ dictionis. Ad quintum dicitur, quod in dicta probatione arguitur à partib. in q̃titate ad ſuum totum reſpectu ꝑdicatorũ ponentium dẽiã inter totũ, & partes, & iõ nõ bene arguitur, ſed probatio peccat ſ̃m accidens.

De ea, quam in diſtribuendo vim negatione ſortiantur obijcitur, ac ſolutione.

Cap. 5. & ibi Bur. An Andr. & alij.

Habito de ſinis diſtributiuis partiũ ſubiectiuarũ, conſequẽter quæritur utrũ negatio hẽat uim diſtributionis ſiue cõfundẽdi, & uidetur, ꝙ ſic, quib. Ariſt. in 1. Perih. dicit, ꝑ illę cõ radicũt, hõ eſt iuſtus nõ hõ eſt iuſtus, ergo altera eſt vniuer-

A talis,cũ ſubijciatˀ termin⁹ cõis, ſed nõ niſi hęc,nõ hõ eſt iuſtus,ergò illa terminus hõ diſtribuit,ſed nõ ẽ ibi aliquid à qđ diſtribuatˀ niſi negatio,ergo diſtribuit a negatione. Cõtra,ſi negatio hẽt vim cõfundẽdi,ergo ſicut iſte eſt incõgrua, oĩs Soc.currit,ſimiliter hæc,non Soc. currit,qđ eſt falſũ,quia quis ſignũ diſtributiuũ nõ poſſit addi termino ſingulari,tñ negatio bñ p̃t addi.Itẽ ubicũq; diſtributio,ibi ẽ terminus cõis ſumptus vniuerſaliter, ergo oportet,qđ ibi ſit dictio ſignificãs,qm̃ vniuerſalr,ſed ſignũ vniuerſale ſignificat qm̃ vniuerſaliter tm̃ modo,negatio vero nõ ergo negatio nõ hẽt uim diſtribuẽdi,ꝙ cõ

B cedimus,dicẽtes, ꝙ negatio nõ cõfundi, ſed negat hoc qđ poſt ſe inuenit.Vnde cũ adiũgitur termino cõi negat ipsũ,ſed ad negationem ſuꝑioris ſequiẽ negatio cuiuslibet inferioris,eo quod deſtructo ſuperiori, deſtruitur quodlibet eius inferius. ergo negatio non confundit,ſed negat,quod poſt ſe inuenit ſiue ſit vniuerſale,ſiue particulare Solutio,aũt patet ad hoc ꝙ obijcit quia quod hæc eſt vniuerſalis, nõ homo eſt iuſtus, hoc non eſt propter naturã diſtributionis exiſten

C tis in negatione,ſed hoc eſt, quia negatur homo incõi, quo remoto remouetur quodlibet eius inferius Item ſolet poni quædã diſtributio aptitudinis, ut oĩs nõ homo timet in mari,ĩ aptus natus eſt timore in mari.Itẽ ſolet poni diſtributio accõmodã,vt cælum tegit omnia p̃ter ſeipsũ,& Deus creauit oĩa alia ſe,ſed iſta duo genera diſtributionis non ſunt ita propria ſicut alia.

Poſtq̃ Auctor determinauit de ſignis diſtributiuis partium ſubiectiuarum, hic conſequenter determinauit de negatione quærendo utrũ negatio hẽat vim diſtribuendi. Cuius ordinis ratio eſt qa iſto tractatu Auctor principaliter intẽdit determinare de ſignis diſtributiuis,& quia negatio ꝓpriæ nõ diſtribuiti, ideo prius determinatum eſt de ſignis diſtributiuis partiũ ſubiectiuarum,quam de negatione, quia tñ negatio per accidens diſtribuit pro partibus ſubiectiuis,ideo immediatè poſt ſigna diſtributiua partium ſubiectiuarum determinat de ipſa negatione antequam determinet de ſignis deſtributiuis partium integralium. D

Primo ſciendũ eſt, ꝙ negatio poteſt capi dupliciter. Vno modo ꝓ oratione negatiua, & in iſto modo nõ ſumitur hic. Alio aũt modo capitur pro inſtrumento negandi, ſiue pro ſigno negatiuo,eiuſmodi eſt hoc aduerbium nõ, & hoc mõ p̃t capi dupliciter. vno mõ negatiuè ſiue neganter,& hoc eſt qñ additur termino per oppoſitionem ſic,ꝙ non facit unam dictionem cum illo cui additur, alio modo capitur infinitanter,& per compoſitionem ſit, quòd facit cõmpoſitionem cum termino communi additur,& de negatione negante ſolum eſt hic ad propoſitum. Duplex negationis genᵉ E

Secũdo ſciendũ, quòd auctor in textu arguit ad utranq; partem dictæ qõnis,quia quærebant in principio conti nuationis, vtrum negatio habeat virtutem confundendi,ſiue diſtribuendi, ut ſatis patet in textu. Sed pro ſolutione quæſtionis eſt notãdum, quòd aliquid poteſt habere virtutẽ diſtribuendi dupliciter,vno modo primo,& p ſe, alio modo per accidens,ſiue ex conſeq... ti,tunc rñdetur,quòd negatio ... bet virtutem diſtribuend... ſe,ut patet per duas ... quia ſic non poſſ... lari etiã, quia ... vliter,tam... diſtribu... & per... per ... eiu... iu... F Virtutẽ diſtribuendi habetur duob⁹ ac cidit modus.

A no pt fieri ſubſumptio,& diſtribuit per accidēs, ſi vero addat termino ſingulari qa ille ſignat formā indiuiduatam, ad cuius negationē nō ſeqtur negatio alicuius inferioris, iō nō diſtribuit talē terminum. & ita ſibi congrue pōt addi.

De aptitudinali diſtributione. Tertio ſciēdū, q Auctor in textu conſequēter ponit q̄dā aliā diſtributionē, q̄ dr̄ diſtributio aptitudinis, vt cum dr̄ oīs homo timet in mari, non eſt ſēſus, quod oīs homo actu timet in mari, ſeu qa oīs homo aptus natus eſt timere in mari. Et ſic diſtributio aptitudinis dr̄ non ſolum quia prędicatum captitudinalr conuenit ſubo;ſed quia aptum natū eſt conuenire ſuppoſitis ſubiecti ſm

B ſuam naturā. vñ ſi hō eſſet in mari, ſm ſuam naturā natus eſt timere,& ſic nō timere eſſe contra naturam eius.

Quædā accōmoda diſtributio. Quartò ſciendū, quod Auctor ponit in textu q̄dā aliā diſtributionē, q̄ vocatur diſtributio accommoda. Et vocatur talis diſtributio acōmoda,qa terminus non diſtribuit p oīb. ſuis ſuppoſitis,ſeu ſimpl,& adæquatè,ſed accommodatè, ſeu excipitur vnū,ſ.ipſum ſubiectū, & diſtribuit pro oīb.alijs,vt cū dr̄,cęlū tegit oīa corpora, ibi non eſt diſtributio pro oīb. reb. ſimplr corporalib.ſed oīb. reb. corporalib. alijs a cælo,& cœlū accommodatur, ſeu excipitur ab illa diſtributione, & ſimiliter ſolet dici,

C quod ibi eſt diſtributio accommoda, dum dr̄, quod dialect ca habet uiā ad principia omnium methodorum.

Argū. Contra pdicta [illegible] primo ſic. Pri us dictū eſt in te[illegible] ſignū n[illegible] lus rōne nega[illegible] it,hēt [illegible] um, [illegible] di. [illegible] eſt a [illegible] eſt [illegible], & [illegible]

ſic.Dictū eſt in textu, q uo d hoc ſ gnū D oīs,adæquate diſtribuit terminum pro oīb. ſuis ſuppoſitis,ergo cum dr̄,cęlum tegit oīa,ibi nihil accōmodatur ſeu excluditur & ſic non eſt ponenda diſtributio accommoda. Ad prima tria ſimul dr̄, quod negatio non hēt virtutē diſtribuendi primo, & per ſe, & hoc probat tertia ratio. Sed bn̄ hēt virtutem Solutio diſtribuendi per accidens, vt probant duæ primæ rationes. Ad quartum dr̄, q vnius rei eſt vnicus actus proprius primò,& per ſe ſibi conueniens,ſed vnius rei bn̄ ſunt plures actus, quorum vnus eſt proprius,& alius cōis,vel quorum vnus per ſe ſibi conuenit & alius per accidens,& hoc modo eſt de negatione. Negatio enim habet vnicū actū E primo, & per ſe proprium ſibi conuenientem,qui eſt negare,ſed bene habet vnum alium actū per accidens ſibi conuenientem,qui eſt diſtribuere. Ad quintum dr̄,quod hoc ſignum oīs,de ſua natura diſtribuit terminum cōem adæquare pro oīb. ſuis ſuppoſitis, ſed tn̄ in aliquibus orationibus determinatis ſecundum communem hoīum vſum excluditur vnum ſuppoſitum a ſua diſtributione,ut patet in exemplo textu, & quia iſto gn̄e diſtributionum non ſunt ita propria ſicut præcedentia,ideo poſterius de ipſis determinauit. F

Non rn̄ſione q ad multa tibi deſeruiet.

De ſign. s diſtributiuus partiū integraliū.

Sequitur de hoc ſigno totus,qd [illegible] tributiuum partiū integra[illegible] ic, totus Soc. eſt albus, eſt [illegible] s.Soc.ſecundum quālibet [illegible] eſt albus, vnde ad iſtā to[illegible] eſt albus,immediate ſequi[illegible] Soc. ſecundū qualibet ſui [illegible] eſt alb. ad quā ſequitur quę [illegible] Soc.eſt albus.Probatio, quia [illegible] totus,Socr.eſt albus, Socr. [illegible] atur a bedini ſecundum ſe,& [illegible] s eius non ſecundum ſe, ſed [illegible] ſunt in ſuo toto, ſiue ſub [illegible] totus,ergo non ſubijciūtur [illegible] ni niſi per totum, & ſic per

Proprietas termini totus quę.

Ff 2 prius

A prius ſequit̃ hęc, Socr. ſcd̃m q̃libet partẽ ſui eſt albus, & poſtea illa, quælibet pars Soc. eſt alba. rem in hac totus Soc. eſt albus totus ſubijcitur abedini ĩ rectitudine, partes aũt in obliquitate, quia in eo ꝙ eſt totum partes intelligẽtur in obliquis, & in eo quòd eſt, pars totum ſumitur oblique, quod patet per diuiſionem eius, quod eſt totum, vt domus eſt ex pariete, tecto, & fundamẽto, & Soc. eſt ex partibus, ergo illud, quod eſt totũ, dat intelligere partes obliquas, ergo ad hãc totus Soc. eſt albus, immediate ſequitur hæc Soc. ſecundũ quãlibet ſui partem eſt albus, & immediate B ſequitur iſta, quælibet pars Soc. eſt alba. Item ad idem illud, ꝙ eſt pars non habet eſſe niſi ab eo, quod eſt totum, quod non hẽt perfectionẽ niſi ab eo, ergo nõ ſubijcitur alicui niſi per totum, ergo totũ prius ſubijcitur, ergo ad hãc, totus Soc. eſt albus, immediate ſequitur, Soc. ſecundum quamlibet ſui partem eſt albus, & immediate, quãlibet pars Soc. eſt alba. Circa prædicta quæritur de hoc ſophiſma tot' Soc. eſt minor Soc. Probatio q̃libet pars Socr. eſt minor Socrate, & Socr. ſe C cundũ quãlibet ſui partem eſt minor Socrate, ergo totus Soc. eſt minor. Soc. Contra, totus Soc. eſt minor Soc. ergo Soc. eſt minor Socr. Solutio. prima eſt vera, ſ. hæc, totus Soc. eſt minor Soc. & ꝓbatio peccat ſecundum fallaciã acciden tis, qa in iſta, totus Soc. eſt minor Soc. p̃dicatũ attribuitur quib. partib. vero cõuenit, Soc. aũt nõ vere cõuenit. & ideo hęc ſimpliciter eſt falſa: Soc. eſt minor Soc. & iõ hæc ſimpliciter eſt falſa, Soc. eſt minor Soc. & iõ ſi partes inferãt, eſſe minorem Soc. de toto, ſiue de Socrate, erit fallacia accidẽtis per vnam D regulam ſupradictam. Vnde totus Soc. eſt res ſubiecta, & Soc. accidit ei, eſſe minor Soc. aſſignatur vtrique ineſſe. Etiam probatio peccat, ſecundũ quid ad ſimpliciter, quia iſta, totus Soc. eſt minor Soc. non ponit Socratem ſecundam ſe, ſed ſecundum ſuas partes, & ideo ponit Soc. ſecundum quid eſſe minorem Socrate, & ita cum ſimpliciter inferatur, ergo Socrates eſt minor Socrate peccat ſecundũ, quid ad ſimpliciter, ſicut Socr. ſecundũ pedem eſt minor Socr. ergo Socr. eſt minor Soc. Item in quibuſdã ſequitur, totus Socrates, eſt minor E Socrates. Item in quibuſdam ſequitur totus Soc. vt totus Socrates totus Socra. eſt. albus, ergo Soc. eſt albus, & in quibuſdam non. Quæritur in quibus eſt, & in quibus non. Dicendum eſt, quod ſunt quędam accidẽtia, quæ in differenter conueniunt parti, & toti, vt ſunt albus, & niger, calidum, frigidum, augeri minui, & in talibus bene ſequitur, totus Soc. ergo Soc. alia ſũt accidentia, quæ conueniunt partibus, & non tot, & econuerſo, toti, & non partib vt totalitas, minoritas, paruitas, & in talibus non ſe- F quitur, totus Soc. eſt ergo Socr.

Poſtq̃ Auctor in p̃cedẽti determinauit de negatione, hic conſequenter determinat de hoc ſigno totus, quod eſt ſignum diſtributiuũ partiũ integraliũ. Cuius ordinis rõ eſt, qa ordo ĩter ſigna diſtributiua ſumit̃ ex ordine illorũ, q̃ diſtribuuntur ſeu pro quib. diſtribuunt. mõ partes ſubiectiuæ, ꝓ q̃b. diſtribuũt ſigna, de quibus determinatũ eſt prius, q̃ præcedunt partes integrales rõne perfectionis, ſicut forma præcedit materiã, ideo cõueniẽter determinatũ eſt prius de ſignis deſtributiuis partiũ ſubiectiua-

Cur prius, d ſignis diſtributiuis ſubiectiuarũ partium agendũ, q̃ integraliũ.

A narum quam de hoc ſigno totus.

Totus ſumitur dupliciter. Primo ſciẽdũ ẽ.qđ hæc dictio totus pt capi dupliciter. Vno mõ categoreumatice & ſignificatiue,& ſic eſt dictio per ſe aliquid ſignificans,& eſt idẽ qđ perfectus. Alio modo poteſt capi ſincategoreumatice,i.cõſignificatione,put,.ſ.per ſe non ſignificat aliquẽ rẽ ſubijcibilem,vel prædicabilem, ſed ſolũ ſignificat diſpoſitionẽ termini diſtribuibilis per partes integrales,& hoc mõ de ipſo eſt hic ad propoſitum,& non primo modo,cum non ſit categoreuma.

Quę nã ſequit̃ ad hanc totus Socrate eſt alb. Scdo ſciendum eſt, quod ut dicit, Auctor in textu ad iſtam propõnem, totus Socr. eſt alb. immediate non ſe B quitur iſta,quælibet pars Soc.eſt alba, ſed prius ſequitur hęc.Soc. ſecundum quálibet partẽ ẽ alb Cuius Auctor in textu aſſignat tres cauſas , uel rõnes prima,quia cum dr̃ totus Soc. eſt alb. ibi Socr. ſecundum ſe totum ſubijcit albedini,& partes ſecundũ ſe nõ ſubijciuntur albedini,ſed ut fiant ſub forma totius,ergo illud ſub forma toti⁹.ꝓprius quã debeat iferri de ipſis ſecũdũ quod continẽtur ſub forma totius,prius quã debeat inferri de ipſis ſecundum ſe acceptis,ergo ad iſtam,totus Soc. ẽ alb. prius ſequitur iſta. Soc.ſecundum quã libet eius partem eſt albus,& ex conſequenti ſequitur,ergo quælibet pars Socrat.eſt alba.ibi albedo attribuitur partibus Socrat.per ſe acceptis.

C Tertio ſciendum ẽ, qđ auctor illud idem probat alia ratione, quæ talis eſt, qa,cũ dicitur, totius Soc eſt a'b.totũ ſubijcitur albedini in recto,partes autẽ in obliquo,quia , cũ partes habeant modũ materiæ reſpũ ſui totius,& ipſũ componãt integraliter & materialiter, non prædicantur de toto in recto , nec includuntur in ipſo,niſi ſolum in obliquo,ideo ad iſtam,totus Soc.eſt alb⁹, immediate ſequit̃ iſta,Soc ſecũdũ quã libet ſui partem eſt alb. in qua partes ſubijciuntur in obliquo ſicut continẽtur in toto , &ex conſequenti ſequit̃ iſta qua libet partes Socratis eſt alba, in qua partes ſubijciuntur in recto.De inde ponit tertiam rationem quæ ſatis D patet in textu,Ratio autẽ quare iſtud probat,eſt,vt melius intelligatur ꝓbatio ſophiſmatis,quod ponit in textu , etiam ad maiorem notitiam habendã de natura huius ſigni totus.

Sophiſma pro huius ſigni ampliori notitia. Quarto ſciẽdũ eſt quod Auctor i textu mouet tale ſophiſma.ſ.totus Soc.ẽ minor Soc.Cuius probatio & improbatio ſatis patent i textu,deinde ipsũ ſoluit dicens,ꝙ eſt verum,& ad improbationẽ cur arguitur ſic,totus Soc.eſt minor Soc.ergo Soc.eſt minor Soc dr̃, ꝙ improbatio peccat ſm accidens,quia eſſe minorem in antecedente attribuitur partib.Soc.diuiſim acceptis,quib.vere cõuenit,ſed in conſequenti attribuitur Soc.non diſtributo,cui non conuenit. Deinde ponit aliam ſolutionem dicẽs, quòd improbatio peccat ſecundum fallaciam, ſecundum quid ad ſimpliciter, ſicut ſi ſic argueretur, Socr.ſecũdũ pedem eſt minor Socrate , ergo Socr. eſt minor Socra. vnde quælibet pars Socra.diuiſim ſumpta addita Socr. diminuti de rõne , Socratis. in ordine ad E hoc attributum eſſe minor Socr. Finaliter circa hoc ſignum totus Auctor mouet vnam quæſtionem,cuius ſolutio clara eſt in textu.

Argũt Sed contra prædicta arguitur primo ſic.Non ponuntur aliqua ſigna particularia partium integralium,ergo non debent poni uniuerſalia.Secundo ſic.Totũ integrale actualiter includit omnes ſuas partes principales,ergo ad ipsũ diſtribuendum non requiritur ſignũ vniuerſale.Tertio ſic. Bene dicitur tota al- F bedo , & tamen tota albedo non habet partes materiales, ſeu integrales, ergo hoc ſignum totus nõn ſolum diſtribuit pro partib. integralib. Quarto ſic. Iſta pt eſſe uero,totus Socr.eſt alb.ſuppoſito quòd digitus eius non ſit albus,ergo totus non diſtribuit pro omnib. partibus integrálibus.Quinto ſic. Partes sũt priores ſuo toto , ergo albedo prius ineſt partibus quam toti,immo non ineſt toti niſi per partes , ergo male dicitur in textu,quod albedo prius attribuatur

A toti ſecundum ſe, & ſecundo partibus ſecundum quod contingentur in toto, & tertio ipſis ſecundum acceptis.

Solutio. Ad arg. Ad primum illorum dr̃, q̃ ad hoc quod aliquid vere prædicet de toto integrali ſp requiritur quod vere conueniat alicui eius parti principali, & iō non requiritur ſigna particularia partium integralium. ſic aũt non eſt de terminis diſtributibilib. ꝑ partib. ſubiectiuis, quia aliquid põt conuenit ipſis ꝙ non conuenit alicui ſuorum ſuppoſitorum, ideò ad denotandũ quod ſtãt pro ſuppoſitis requiruntur ſigna particularia. Ad ſm dr̃ quòd licet totum integrale actualiter icludat oẽs eius partes integrales principaliter, ratione cuius ad poſitionẽ totius integralis requi-

B ritur poſitio cuiuslibet ſuæ partis, tñ ad hoc quod aliquid dicatur in eſſe toti integrali nõ requiritur ꝙ inſit cuilibet parti, immo ſufficit quòd inſit uni parti principali, & ex conſequenti dr̃ in eſſe toti; ideo ad hoc quod aliquid ſimplr̃ denotetur ineſſe toti requiritur ſignũ ipſũ diſtribuens pro omnib. ſuis partibus. Ad tertium dr̃ quod licet albedo per ſe non habeat partes integrales, tñ accidens ſ. ratione ſui ſubiecti, bene habet partes integrales; & rõne illius ſibi additur iſtud ſignum totus.

C Ad quartum dicitur, quod duplices ſunt partes integrales, quæ, ſ. dè neceſſitate requiruntur ad eſſe totius, & pro omnibus talibus diſtribuit hoc ſignũ totus, aliæ ſunt partes minus principales, quæ ſ. ſolũ requiruntur ad bene eſſe totius, & ꝑ talib non diſtribuit hoc ſignũ totus. Ad quintũ dr̃, ꝙ licet albedo ſm naturã rei non inſit toti, niſi per ſuas partes, tñ ſuppoſito qđ inſit toti, per hoc prius põt inferri quod inſit partibus ſcđm ꝙ continetur in toto, quã quod inſit partib per ſe acceptis.

De ſignis diſtributiuis accidentium, & de his, quę ad genus qualitatis ſpectant.

Sequitur de ſignis diſtributiuis accidentiũ. Inter quæ primo dicẽdũ eſt de ſignis diſtributiuis qualitatis. D Dicitur autem ſignum diſtributiuũ qualitatis, quod diſtribuit res ſe habentes per modũ qualitatis, vt quale libet, cuius particulare eſt aliqualibet: ſed tunc obijcit quod ſi accidens multiplicet multiplicatio ſubiecto, ergo cũ ſigna diſtributiua ſubſtantia diſtribuãt, ſiue multiplicẽt ſubiectũ, oportet, quòd multiplicent ſiue diſtribuãt ipſum accidens; ergo ſigna diſtributiua accidentium ſuperfluunt.

Ad hoc dicendũ eſt, quòd duplex eſt multiplicatio accidentis, qa q̃dã eſt multiplicatio accidentis ſecundum numerum, & hæc fit per E ſignum diſtributiuum ſubſtantiæ, vt oĩs hõ alb. currit, alia eſt multiplicatio ſecũdum ſpeciem, & hęc fit per ſigna diſtributiua accidentis, vt qualelibet currit, i. res habẽs qualemcunque qualitatem currit.

Circa prædicta queritur de hoc ſophiſmate. Quodlibet qualelibet de quolibet tali ſcit ipſũ eſſe tale ipſũ eſt, poſito ꝙ Soc. ſciat Grammaticam, Logicam, & Retoricã, & Plato & Cicero ſimiliter, & ſciant ſe habere, & ſint alij tres homines, quorũ vnus ſciat Logicam, alter Grãmaticam, & alius Retoricam, & iſti neſciant ſe habere eas, & de alijs nihil ſciant, & alij F ſciant de ſe, & de iſtis, & non ſit plures homines, neque plures qualitates. Probatio. hoc qualelibet de quolibet tali ſcit ipſum eſſe tale quale ipſum eſt, & ſic de ſecundo & tertio, & nõ ſunt plura qualelibet, ergo quodlibet qualelibet de quolibet tali ſcit ipſum eſſe tale quale ipſum eſt. Contra quolibet, qualelibet &c. ergo quodlibet Grammaticũ de quolibet tali ſcit ipſum eſſe tale quale ipſum eſt. Solutio

Soluit per Pa. Ve. in ſophiſma ſuis, & per Pa. Perg. in paruis logicalibus.

A lutio. prima eſt vera, & improbatio peccat ſecundũ fallaciam conſequentis ab inferiori ad ſuperius cum diſtributione ſuperioris, quia quale libet ſupponit tãtũ pro trib. ſ. pro trib. primis, ſed Grãmaticus ſupponit pro eiſdẽ, & etiã pro aliquo qui habet Grãmmaticam tantum. Et, ſic Grammaticum, eſt in plus quã quale libet. Vnde ſi apponatur ſignum uniuerſale diſtributiuum, ſic, qđ libet quale libet, &c. ergo qđ libet Grãmaticũ ſi conſequẽs, vt hic oĩs hõ, ergo oẽ aĩal, & ſimiliter in vltimo vt de quolibet qualibet, ergo de quolibet Grammatico cum dicit quolibet tali.

B

Poſtquã Auctor determinauit de ſignis diſtributiuis ſubæ, & ẽt de negatione, hic conſequenter determinat de ſignis diſtributiuis accidẽtium. Cuius ordinis rõ eſt, qa ſicut ſe habet ſuba ad accidẽs, ita ſe hẽt ſignũ diſtributiuum ſubſtantiæ ad ſignũ diſtributiuum accidentis, ſubſtantia præcedit accidens, ergo ſignum diſtributiuum ſubſtantiæ p̃cedit ſignum diſtributiuum accidẽtis.

Quid ſignũ diſtributiuum accidẽtis.

C Primo ſciendum eſt, ꝙ ſignum diſtributiuum accidentis eſt illud, quod diſtribuit rem ſe habentem per modum accidentis ſiue per modum alteri adiacentis, vt cum dicitur qualiſcunque ſit homo ipſe currit. i. ſiue homo ſit alb. ſiue niger ipſe currit. Et dicitur notãter, ꝙ ſignum diſtributiuũ accidentis eſt illud quod diſtribuit rem ſe habentẽ per modum accidentis, & non quod diſtribuit accidẽs, quia ſignũ diſtributiuum accidentis indifferenter, diſtribuit rem omnem adiectiuẽ deſignatum, ſiue fuerit ſubſtantia, ſiue accidens.

Quale ſecundum q̃ rationẽ ſumatur.

Secundo ſciendum eſt, ꝙ cum dr̃ ſignũ diſtributiuũ qualitas diſtribuit rẽ ſe habentẽ per modũ qualis, quale non debet propriè, vt eſt denoiatiuum qualitatis p̃priæ dictæ, ſed debet capi gñaliter, vt eſt determinatiuum cuiuslibet rei ſe hñtis p modũ qualis, ſiue p modum determinantis, & contrahentis ſiue talis res ſecundũ veritatẽ fuerit ſubſtantia ſiue accidẽs, vñ ſuba bene ſignificat per modũ qualis cũ dr̃ rõnale, corporeũ, & ſic de alijs. Sed qa qualitas, & quãtitas inter p̃dicamenta accidentiũ ſunt principaliora, & habent modus p̃dicandi magis diſtinctos, ideo in ipſis reperiũtur ſigna diſtributiua magis ab inuicem diſtincta quam in alijs.

Tertiò ſciendũ eſt, ꝙ licet eadem ſigna diſtributiua diſtribuant ſubſtãtiã ſm numerum, & ſecundũ ſpẽm, vt oĩs hõ, oẽ aĩal, tñ non ſunt eadem ſigna diſtributiua diſtribuentia accidẽtia ſecũdũ numerũ, & ſecundũ ſpẽm. Cuius rõ eſt, quia accidẽtia reperiunt vnitatẽ numeralẽ, & ẽt multiplicationem per ſua ſubiecta, ſed accidentia habẽt vnitatem ſpecificã in proprio genere, & p aliquid ſui generis, ideo ad hoc quod ſecundũ ſpeciem diſtribuantur requirũtur ſigna diſtributiua diſtincta a ſignis diſtributiuis ſubſtantia, ideo ſecũdum numerum per eadem ſigna diſtribuuntur ſicut ſigna ſubiecta.

E Nõ ſũt eadem ſigna accidẽtiũ diſtributiua ſecũdum numerum, & ſpẽm ſicut ſubſtantiæ.

Quarto ſciendum eſt, ꝙ iſtud ſignũ quaslibet includit terminum recipientem eius diſtributionem, tantum n. valet quaslibet, ſicut res habens quamlibet qualitatẽ, ibi aũt qualitas eſt illud quod diſtribuitur. Et adhuc vltra hoc includit ſubiectũ ipſius qualitatis, quæ diſtribuitur, quod eſt res. Et quia illud ſubiectum præcedit virtutem ſigni diſtributiui, vt patet in eius expoſitione, ideo per ipſum nõ diſtribuitur, & ideo ratione illius ſubiecti nõ diſtributi hic ſigno qualis libet poteſt addi aliud ſignum diſtributiuum, cuius diſtributio cadit ſupra ſubiectum, vt patet dicẽdo quodlibet. quale libet. id eſt quælibet res habens quamlibet qualitatem, vnde circa iſtud ſignum qualis libet, Auctor mouet vnius ſophiſma in textu. Cuius probatio, & improbatio cum eiuſdem ſolutione ſatis patet in textu.

Hoc ſignum qualis libet ẽd in ſua ratione includit

F

Cõtra prædicta arguitur primo ſic, Quantitas præcedit qualitatem, ergo

A prius debuit determinari de ſignis diſtributiuis quantitatis q̃ qualitatis. Secundo ſic. Qualislibet diſtribuit rem ſignificatam ſubſtantiæ, vt patet in eius expoſitione, qualelibet.n. idem eſt res quod habens quamlibet quantitatem, ergo non eſt ſignum diſtributiuum ac cidētis. Tertio ſic. Cum dicitur, omnis homo eſt albus, iſte terminus albus nō diſtribuitur numeraliter per hoc ſignū oīs, ergo male dicitur in textu, ꝙ accidentia numeraliter diſtribuuntur ad diſtributionem ſubiecti. Quarto ſic. Accidens adiectiue ſignificatum bene diſtribuitur, ſecundū ſpēm per ſignum diſtributiuum ſubiectæ, vt dicendo, omne coloratum, vel quolibet coloratū: B ergo non requiruntur ſigna diſtributiua accidentium. Quinto ſic. Omne ſignum diſtributiuum cum termino cōmuni debet reddere propoſitionē vniuerſalem; ſic aūt non eſt de hoc ſigno qualis libet quia vt patet in eius expoſitione, facit propoſitionem indefinitā, ergo non eſt ſignum vniuerſale.

Solutio rn̄s. Ad arg. Ad primum dicendum eſt, quòd quātitas ſecūdū ordinē generationis bene præcedit qualitatem, ſed tñ qualitas præcedit quantitatem ſecundum viam perfectionis, & ſimiliter dicendum eſt de ſignis diſtributiuis earū dem. Ad ſecundum dicitur, quòd quali C tas importata per hoc ſignum qualelibet, inquantum ſignificatur per hoc ſignum ſignificatur adiectiui, & per modum adiacentis, & licet in exponendo ipſum ſignum ſignificetur ſubſtātiuè, hoc eſt, quia diſtribuitur per ſignum diſtributiuum ſubiectę Ad tertium dicitur, quòd licet ille terminus alb. non diſtribuatur numeraliter ꝓpriè, hoc eſt, quia nō ponitur a parte ſubiecti. Si aūt poneretur a parte ſubiecti, tunc diſtribueretur ex cōſequenti, vt patet dicendo, oīs homo albus currit. Ad quartum dr̄, ꝙ licet accidentia adiectiuè deſignata aliqñ ſecūdum ſpeciem diſtribuatur per ſigna diſtributiua ſubæ, hoc tamē eſt inquantum ſubſtantiuantur in neutro genere, & non inquantum adiectiuè ſumuntur. Ad quintum dr̄, ꝙ expo D nens iſtius ſigni qualelibet, hēt duplex ſubiectum, quoddam eſt.n. ſubiectum enunciationis, ſ. res, & ratione illiꝰ eſt indefinita, quia non diſtribuitur, aliud eſt ſubiectū diſtributionis, ſ. ille accuſatiuus qualitatem, & ex parte illius eſt vniuerſalis, quia illud diſtribuitur.

De ſignis diſtributiuis, quę ad genus quantitatis pertinet.

Sequitur de ſignis diſtributiuis Quantitatis, & ſunt illæ, quæ diſtribuunt res ſe habentes per modum quantitatis, vt Quotieſcunq; quan B tuſcunque. Et ſecundū hoc q̃ritur de hoc ſophiſmate quotieſcunque fuiſti Pariſius toties fuiſti hō. Probatio. vna vice fuiſti Pariſius, & illa vice fuiſti hō, alia vice fuiſti Pariſius, et illa vice fuiſti hō. & ſic de aliis, ergo quotieſcunq; fuiſti Pariſius, toties fuiſti hō. Improbatio, quotieſcunq; fuiſti Pariſius, toties fuiſti hō, ſed bis fuiſti Pariſiꝰ, ergo bis fuiſti hō, qđ falſū eſt, qa hæc dictio bis, importat interruptionem eius cui adiungitur, ſed actus eſſēdi hōie non fuit interrūptus in te. Solutio: prima eſt falſa. Ad ꝓbatio F nē aūt reſpondendū eſt per interēptionē, quia ſecūda pars copulatiuæ eſt falſa. ſ. illa vice fuiſti homo, quia ad huc nulla vice fuiſti, hō, eo, ꝙ nōdum vita fuit determinata, vt iterum incipere viuere, & poſtea determinaretur, quod tamen requiritur ad hoc vt bis fuiſſes hō ſicut bis incipitur curſus, & bis terminatur, ad hoc quòd aliquis bis currat. Et nota, quòd bis non importat interruptionem temporis, ſed tantum actus illius cui adiungitur, ad terminum autem ſequitur interrūptio. Si autem formaretur, ſic paralogiſmus, quandocunque fuiſti Pariſius, fuiſti homo

A mo, ſed bis fuiſti Pariſ. ergo bis fuiſti homo. prima eſt vera, & im probatio peccat ſecundũ fallaciã figuræ dictionis, ex mutatione prę dicamenti, quia quandocunq; eſt in prædicamento quãdo, & bis in prędicamento quantitatis, quia eſt de genere quantitatis diſcretę.

De iſto termino bis, quid im por.

Signorũ ad quantitatem ſpectantiũ ſpeculatio pcedit eã, quæ de infinito.

Poſtq̃ Auctor determinauit de ſignis diſtributiuis qualitatis, hic conſequenter determinat de ſignis diſtributiuis quãtitatis, & poſt modum determinat de infinito Cuius ratio eſt, quia quãtitatis ſe habet ad infinitum. Sicut ſubiectum ad propriam paſſionẽ ſuã, & quia ſubiectum eſt prius ſua paſſione, ideo prius determinat de ſignis diſtributiuis quãtitatis quã de infinito.

B Quæ nã ſint ſigna ad genus q̃titatis ptinẽtia.

Primo ſciẽdum eſt, ꝙ ſigna diſtributiua quãtitatis dñr illa, quæ diſtribuũt rem ſe habentem per modum quãtitatis, ſiue mẽſuræ, vt quotieſcunque q̃tũcunque, & ſic de alijs. vñ iſta ſigna includunt terminum recipientem diſtributionem eorũ ſicut dictũ eſt de hoc ſigno qualelibet. Cum n. dicitur quantumlibet currit, ſenſus eſt. i. res. habẽs quamlibet quãtitatem currit Et quia oĩs res adiectiuẽ ſignificata cuiuſcunque prædicamenti fuerit, hẽt modum qualitatis vel quantitatis, ideo Auctor ſolum determinat de ſignis diſtributiuis quantitatis, & qualitatis.

C De hoc ſigno quotieſcũque.

Scdo ſciẽdũ eſt, qđ hoc ſignũ quotieſcũq. eſt diſtributiuũ numeri, q eſt quãtitas diſcreta, vnde quotieſcũq. idẽ eſt qđ in quacunq; vice. Et qa in quantitate diſcreta partes nõ sũ ad inuicẽ cõtinuæ, nec copulanť terminũ cõem, ſed sũt abinuicẽ ſeparatæ, iõ res diſtributa per hoc ſignũ quotieſcunq. debet habere partes diſcretas, & diſtinctas adinuicẽ. ſimiliter iſta dictio totiens, cum ſit relatiuum numeri, vt dictũ eſt prius debet referre rem habentem partes adinuicẽ diſcretas, & diſtinctas, nec in eo põt eſſe interruptio ſic, qđ poſt interruptionẽ reiteretur iterum in eodem ſubo. Ideo illud relatiuũ totiẽs, nõ põt congruẽ addi tunc, quod eſt eſſe hoĩe, & iõ iſta eſt falſa quotieſcunque fuiſti Pariſius, toties fuiſti homo.

D Quę nã diſtribuat hoc ſignum quotieſcũque.

Tertiõ ſciendũ eſt, quod licet illud ſignũ quotieſcunq. ſit diſtributiuũ numeri, qui eſt quantitas diſcreta, & tps de ſe & ſecundũ ſuã ſubſtantiã ſit cõtinuũ, tñ hæc ſignum quotieſcunq; ex conſequenti diſtribuit, ipſum nõ qdẽ inquantum continuuum eſt, cum non denotet interruptionem illius cui additur, ſed deſtribuit ipsũ tps inquantũ hẽt modum quantitatis diſcretæ, in quantũ. ſ. in tẽpore per intellectũ accipiuntur diuerſæ partes. Et qa oĩs motus; & actus mẽſuratur tpe, ideo ex cõſequenti illud ſignum quotieſcunque diſtribuit actũ, & motũ, qui fit in tempore: vt dicendo, quotieſcunq; vidiſti Pariſius toties fuiſti albus. Quarto ſciẽdũ eſt, ꝙ Auctor in tex. monet tale ſophiſma. Quotieſcunq; fuiſti Pariſius, toties fuiſti hõ. Cuius probatio, & improbatio patent in text. Deinde ipſum ſoluit dicẽs, ꝙ eſt ſimpliciter falſũ. Et ad pbationẽ rñdet dicens, ꝙ eſt falſa, qa eſt vna copulatiua cui⁹ altera pars eſt falſa. ſ. hæc, & illa vice fuiſti hõ, qa adhuc vlla videt fuiſti hõ, ex quo act⁹ eſſendi hoĩem i te nõ fuit interruptus, quod tñ oporteret ad hoc, quod iſta eſſe vera, & illa vice fuiſti hõ, licet. n. hoc qđ fuiſti illa vice primo, & per ſe nõ impedit interruptionẽ, tñ denotat terminũ actus cui adiũgitur, ad terminũ autẽ ſequitur interruptio. Deinde Auctor adducit aliam probationem ſophiſmatis, quæ cum eius ſolutione ſatis clare patet in textu.

E

Argũ.

Cõtra pdicta arguiť primo ſic. Quis oẽ accidẽs diſtribuiť ad diſtributionẽ ſubæ cuius eſt accidens, ergo nõ requireñť ſigna diſtributiua quantitatis alia a ſignis diſtributiuis ſubæ. Secũdo ſic. Oẽ qđ ſignificať adiectiue hẽt modũ qualis, & pdicať in quale. vt patet ĩ tractatu pdicabiliũ, quãtitatis ſignificatur adiectiue, ergo hẽt modũ qualis, ergo ñ sũ aliqua ſigna diſtributiua q̃titatis. Tertio ſic In omni actu, qui ſubijci

tur

A gnificat idẽ quod vterq; cũ negatione ſibi propoſita vnde ſicut nullus de ſe habet diſtributionem, & negatiõnẽ, ſimiliter, & neuter, ſed neuter eſt diſtributiuum duorum tantũ. Itẽ quæritur de hoc ſophiſmate neutrum oculum habẽdo tu potes videre, ꝓbatio. dextrũ oculũ nõ habendo tu potes videre. ſiniſtrũ oculũ nõ habendo tu potes videre, ergo. prima eſt vera. Contra. neutrũ oculũ habendo tu potes videre, ergo ſi neutrũ oculũ hẽt, vel dũ neutrũ oculũ habes, tu potes videre, ꝙ falsũ eſt. Conſequentia

B patet, q̃a gerũdia terminata in do, habent reſolui p dum, vel p ſi, vel per quia, ſed vtroq; modo eſt falſa, ergo prima eſt falſa. Solutio. Prima eſt falſa, & probatio peccat ſm fallaciam accidentis, quia poſſe videre, conuenit partibus ſecundũ ſe, ſ. prout ſunt diuiſæ, ſed non conuenit eis ꝓut ſunt vnitæ in ſuo toto, vnde hoc patet per primã regulã, cũ ad partes ſequatur totũ, vt poteſtas videndi conuenit partib. & non toti, ideo, ſi partes inferantur de toto, ibi eſt fallacia accidentis.

C

Poſtq̃ auctor determinauit de ſignis diſtributiuis plurium, hic conſequẽter determinat de ſignis diſtributiuis duorũ. Cuius ordinis ratio eſt, quia diſtributio dicitur quaſi vnius in plura diuiſim partitio, et ſic quinto aliquid ad plura diſtribuit tanto, perfectiori modo ſibi conuenit natura diſtributionis, & ideo prius determinatur de ſignis diſtributiuis plurium, quam de ſignis diſtributiuis duorum.

Primo ſciẽdum eſt, ꝙ ſicut ſe hñt, oĩs, & nullus, illa eadẽ modo ſe habẽt uter & neuter, ſicut, n. nullus includit ois cũ negatione poſtpoſita, et valet tm̃ ſicut ois non, ita neuter valet tm̃ ſicut uter nõ, et negatione poſtpoſita, vñ neuter eſt idem, quod vterq; non differũt D aũt ab eis, q̃a ois, & null⁹ ſunt diſtributiua pluriũ, vterq; aũt, & neuter ſolum diſtribuunt pro duob. per demonſtrationẽ oſtenſis, vñ neuter, ẽt cõuenit cũ hoc ſigno nihil, q̃a ſic nihil diſtribuit terminũ ipſum ſequentẽ tã mediate, quàm immediate, ſimiliter, & neuter.

Secundo ſciendũ, ꝙ circa hoc ſignũ vterque, Auctor mouet tale ſophiſma, videlicet ſuppoſito, quòd Socra dicat I eum eſſe. & Plato dicat hominem eſſe animal, & ambo ſimul dicant hominem eſſe aſinum, quæritur de virtute huius ſophiſmatis ab vtroque iſtorũ B enunciatum eſt verum cuius probatio & improbatio ſatis patet in textu. Cõſequente Auctor ſoluit dictum ſophiſma dicens, quod ipſum eſt verum, & improbatio peccat ſm fallaciam accidentis, ſicut hic homo eſt ſpẽs, ſed nõ eſt aliquis hõ niſi Socrates, aut Plato, & ſic de alijs, ergo Socra vel Plato eſt ſpẽs, ibi eſſe ſpẽs vere cõuenit hõi, & p hoc infert de Socr. cui nõ conuenit. Similiter cum dicitur in improbationẽ huius ſophiſmatis, ab vtroq; iſtorum enunciatum eſt verum, ſed nihil enunciatũ ab vtroque iſtorum niſi hominẽ eſſe aſinum. ergo hominem eſſe aſinũ eſt verum, ibi eſt fallacia accidentis, q̃a eſſe verum in ſophiſmate attribuitur enunciatio in communi. cui vere conuenit. & per hoc infertur de hoc particulari enunciatio hominem eſſe aſinum, cui non conuenit. I

Tertio ſciẽdum eſt, ꝙ conſequenter Auctor ponit vnam aliam ſolutionem antiquorum dictium. ꝙ ſophiſma eſt ſimpliciter falſum, & ꝙ probatio peccat ſecundum fallaciam figuræ dictionis, arguendo a pluribus determinatis ad vnam determinatam rationẽ huius termini verum, & ratione huius termini enunciatum. Sed vt dicit Auctor in textu prima ſolutio eſt melior, & ſubtilior, ideo dicendum eſt, ꝙ enunciatum in præmiſſis habet ſuppoſitionẽ determinatam. ſed in concluſione ſupponit ſimpliciter, non tamen ſic quod nullo modo

Sophiſma ad materiã auris determinatio.

De antiquorũ ſolutione non vera. & illius ad veram cõparatione.

A modo ſtet pro inferioribus, ſed quãdo non ſtat pro inferiori determinato rõne cuius poſſet redi locutio uera.

Alteri° ſophiſ. explicatio. Quarto ſciẽdũ, ꝙ circa hoc ſignum neuter Auctor mouet tale ſophiſma. ſ. neutrum oculum habendo tu potes videre. Cuius probatio, & improbatio, ſatis patet in textu. Deinde ſoluit ipſum dicens, quod ſimpliciter eſt falſum, & ad probationem, dicit quod peccat ſm accidens videre n. conuenit partibus. ſ. oculo dextro, & ſiniſtro ꝑ ſe acceptis, iõ nõ hñdo ſiniſtrum oculum adhuc potes videre per dextrum oculum, & econtra, & propter hoc infertur de ipſis, ſecundum quod ſtant ſub hoc toto, neutrum

B oculum habendo & tamen ipſis, vt ſic non conuenit, ideo ibi eſt fallacia accidẽtis, dẽret n. argui ſic, nec dextrũ oculum habendo, nec ſiniſtrum oculũ habẽdo, tu potes uidere, ergo neutrũ oculum habendo tu potes videre, & ſic antecedens eſſet falſum ſicut conſequẽs.

Argũ. Cõtra prædicta arguitur primo ſic. Non ponuntur aliqua ſigna diſtributiua triũ aut quatuor, ergo non dẽnt poni ſigna diſtributiua, quorumq; ſecondo ſic. Signum vl̃e variatur ſm variationẽ termini, cui adiungitur vt dictum, eſt prius de hoc ſigno, oĩs, ergo, q̃n vter, & neuter ponuntur cũ termini habentib. ſuppoſita ꝗ̃ duo, diſtribueant pro pluribus. Tertio ſic Neuter eſſe ſignũ vl̃e, ſi

C iſtæ eſſent cõtradictoriæ, neuter homo currit, & alter hõ currit, & tñ poſſunt ſimul eſſe veræ, ergo contradictoriç eſſent ſimul vera, qđ eſt falſum, ergo neuter nõ eſt ſignũ vniuerſale diſtributiuũ Quarto ſic. Si iſte terminus enunciatũ in præmiſſis probationib. primi ſophiſmatis ſupponere determinare, & in cõcluſione ſimpliciter, ſicut dictũ eſt, ſequeretur qđ probatio peccaret ſm fallaciã figuræ dictionis, arguendo à perſonali ſuppoſitione ad ſimplicẽ, & ſic probatio eſſet nulla. Quinto ſic. Contra ſecundum ſophiſma, qa in probatione eius arguitur à partib. in quantitate ad ſuũ totum, ergo eſt bonus locus dialecticus, & ſic probatio non peccat ſecundum fallaciam accidentis.

D Ad arg. Ad primũ iſtorũ dr̃, ꝙ negatẽ cõſequẽtia, qa iſta ſigna, oĩs, & nullus, ſufficiẽter diſtribuũt pro trib. & quatuor, ſed non propriè pro duob. qa de duob. non dicimus oĩs. iõ cõuenienter ponũtur aliqua ſigna diſtributiua duorũ. Ad ſm dr̃, ꝙ nõ eſt ſimile de iſtis duob. ſignis; et alius, qa alia ſigna diſtributiua ſũt impoſita ſic, ꝙ poſsẽt diſtribuere terminũ adæquate pro oĩb. ſuis ſuppoſitis, ſed iſta duo ſigno vter, & neuter ſũt impoſita, vt diſtribuerent ſolũ mõ pro duob. per demõſtrationem oſtenſis. Ad tertiũ dr̃, ꝙ ſi capiatẽ alter indefinitè ſic qđ poſſit ſupponere pro alijs ab his, q̃ diſtribuuntur per neuter ſic dictæ propoſitiones non eſſent contradictoriæ, ſed ſi capiatur alter, ut dicit participationẽ ſeu partẽ huius qđ diſtribuitur per neuter, ſic dictæ propoſitiones ſunt contradictoriæ, nec ut ẽt poſſent ſimul eſſe veræ. Ad quartũ dr̃, ꝙ duplex eſt ſuppoſitio ſimplex, q̃dam eſt termini cui repugnat ſtare pro ſuppoſitis, & ſic arguẽdo à ſuppoſitione ꝑſonali ad ſuppoſitionẽ ſimplicem hoc mõ accepta, nõ bene arguit, alia eſt ſuppoſitio ſimplex, q̃ cõuenit termino cui non repugnat ſtare pro ſuppoſitis, ſed ſtat ꝑ ſuppoſitis indefinitis, & arguẽdo a ſuppoſitione perſonali ad ſimplicem hoc modo accepta non eſt fallacia figuræ dictionis. Ad quintum dicitur, quod in dicta probatione arguitur à partib. in q̃titate ad ſuum totum reſpectu ꝑdicatorũ ponentium diãm inter totũ, & partes, & iõ nõ bene arguitur, ſed probatio peccat ſm accidens.

Solutiones.

Nota de alter quõ dupliciter capi poſſit.

E

F

De ea, quam in diſtribuendo vim negatione ſortiantur obijcitur, ac ſolutione.

Cap. 5. & ibi Bur. An Andr. & alij.

Habito de finis diſtributiuis partiũ ſubiectiuarũ, conſequẽter quæritur utrũ negatio hẽat uim diſtributionis ſiue cõfundẽdi, & uidet, ꝙ ſic, quib. Ariſt. in 1. Perih. dicit, ꝑ illç cõ radicũt, hõ eſt iuſtus nõ hõ eſt iuſtus, ergo altera eſt vniuerſalis,

A talis,cũ ſubijciatᷓ termin⁹ cõis, ſed
nõ niſi hęc,nõ hõ eſt iuſtus,ergò il
la terminus hõ diſtribuitᷓ,ſed nõ ē
ibi aliquid à qđ diſtribuatᷓ niſi ne
gatio,ergo diſtribuitᷓ a negatione.
Cõtrà,ſi negatio hẽt vim cõfundē
di,ergo ſicut iſte eſt incõgrua, oĩs
Soc.currit,ſimiliter hæc,non Soc.
currit,qđ eſt falsũ,quia q̃uis ſignũ
diſtributiuũ nõ poſſit addi termi-
no ſingulari,tñ negatio bñ pt ad-
di.Itē ubicũq; diſtributio,ibi ē ter
minus cõis ſumptus vniuerſaliter,
ergo oportet,qđ ibi ſit dictio ſigni
ficãs,qm̃ vniuerſalr, ſed ſignũ vni
uerſale ſignificat qm̃ vniuerſaliter
tm̃ modo,negatio vero nõ ergo ne
B gatio nõ hẽt uim diſtribuẽdi,ꝙ cõ
cedimus,dicẽtes, ꝙ negatio nõ cõ
fundi, ſed negat hoc qđ poſt ſe in
uenit.Vnde cũ adiũgitur termino
cõi negat ipsũ,ſed ad negationem
ſuꝑioris ſequitᷓ negatio cuiuslibet
inferioris,eo quod deſtructo ſupe
riori, deſtruitur quodlibet eius in
ferius. ergo negatio non confun-
dit,ſed negat,quod poſt ſe inuenit
ſiue ſit vniuerſale,ſiue particulare
Solutio,aũt patet ad hoc ꝙ obijcitᷓ
quia quod hæc eſt vniuerſalis, nõ
homo eſt iuſtus, hoc non eſt pro-
C pter naturã diſtributionis exiſten
tis in negatione,ſed hoc eſt, quia
negatur homo in cõi, quo remoto
remouetur quodlibet eius inferius
Item ſolet poni quædã diſtributio
aptitudinis, ut oĩs nõ homo timet
in mari,ĩ aptus natus eſt timore in
mari.Itē ſolet poni diſtributio ac-
cõmodã,vt cælum tegit omnia p̃-
ter ſeipsũ,& Deus creauit oĩa alia
ſe,ſed iſta duo genera diſtributio-
nis non ſunt ita propria ſicut alia.

Poſtq̃ Auctor determinauit de ſi-
gnis diſtributiuis partium ſubiectiua-
rum, hic conſequenter determinauit
de negatione quærendo utrũ negatio D
hẽat vim diſtribuendi. Cuius ordinis
ratio eſt q̃a iſto tractatu Auctor prin-
cipaliter intẽdit determinare de ſignis
diſtributiuis,& quia negatio ꝓpriæ nõ
diſtribuiti, ideo prius determinatum
eſt de ſignis diſtributiuis partiũ ſubie-
ctiuarum,quam de negatione, quia tñ
negatio per accidens diſtribuit pro par
tibus ſubiectiuis,ideo immediatè poſt
ſigna diſtributiua partium ſubiectiua-
rum determinat de ipſa negatione an-
tequam determinet de ſignis diſtribu-
tiuis partium integralium.

Primo ſciendũ eſt, ꝙ negatio poteſt — *Duplex negationis gen⁹.*
capi dupliciter. Vno modo ꝓ oratione
negatiua, & in iſto modo nõ ſumitur E
hic. Alio aũt modo capitur pro inſtru
mento negandi, ſiue pro ſigno negati-
uo,eiuſmodi eſt hoc aduerbium nõ, &
hoc mõ pt capi dupliciter. vno mõ ne-
gatiuè ſiue neganter,& hoc eſt qñ ad-
ditur termino per oppoſitionem ſic,ꝙ
non facit unam dictionem cum illo
cui additur, alio modo capitur infini-
tanter,& per compoſitionem ſit, quòd
facit cõmpoſitionem cum termino
communi additur,& de negatione ne-
gante ſolum eſt hic ad propoſitum.

Secũdo ſciendũ, quòd auctor in tex
tu arguit ad utranq; partem dictæ qõ- F
nis,quia quærebant in principio conti — *Virtutē diſtribuendi habetur duob. accidit modus.*
nuationis, vtrum negatio habeat virtu
tem confundendi,ſiue diſtribuendi, ut
ſatis patet in textu. Sed pro ſolutionē
quæſtionis eſt notãdum, quòd aliquid
poteſt habere virtutē diſtribuendi du-
pliciter,vno modo primo,& p ſe, alio
modo per accidens,ſiue ex conſequen-
ti,tunc rñdetur,quòd negatio non ha-
bet virtutem diſtribuendi primo, & p
ſe,ut patet per duas rationes in textu,
quia ſic non poſſet addi termino ſingu
lari etiã, quia non ſignificat quandam
vliter,tamen negatio bene hẽt virtutē
diſtribuendi per accidens, quia primo,
& per ſe negat formam importatam
per terminum,qui ſi ſit communis,ad
eius negationem ſequitur negatur cu-
iuslibet inferioris eius,et ſub tali term

A nõ pt fieri ſubſumptio,& diſtribuit per accidẽs, ſi vero addat termino ſingulari qa ille ſignat formã indiuiduatam, ad cuius negationẽ nõ ſequtur negatio alicuius inferioris, iõ nõ diſtribuit talẽ terminum.& ita ſibi congrue põt addi.

De aptitudinali diſtributione. Tertio ſciẽdũ,q Auctor in textu conſequẽter ponit qdã aliã diſtributionẽ, q dr̃ diſtributio aptitudinis, vt cum dr̃ oĩs homo timet in mari, non eſt ſẽſus, quod oĩs homo actũ timet in mari,ſeu qa oĩs homo aptus natus eſt timere in mari. Et ſic diſtributio aptitudinis dr̃ non ſolum quia prędicatum captitudinalr̃ conuenit ſubo,ſed quia aptum natũ eſt conuenire ſuppoſitis ſubiecti ſm̃ B ſuam naturã.vñ ſi hõ eſſet in mari, ſm̃ ſuam naturã natus eſt timere,& ſic nõ timere eſſe contra naturam eius.

Quædã accõmoda diſtributio. Quarto ſciẽdũ,quod Auctor ponit in textu qdã aliã diſtributionẽ,q vocatur diſtributio accommoda. Et vocatur talis diſtributio acõmoda,qa terminus non diſtribuit p oĩb.ſuis ſuppoſitis,ſeu ſimpl,& adæquatẽ,ſed accommodat, ſeu excipitur vnũ,ſ.ipſum ſubiectũ, & diſtribuit pro oĩb.alijs,vt cũ dr̃,celũ tegit oĩa corpora, ibi non eſt diſtributio pro oĩb.reb.ſimplr̃ corporalib.ſed oĩb. reb.corporalib.alijs a cœlo,& cœlũ accommodatur, ſeu excipitur ab illa diſtributione, & ſimiliter ſolet dici, C quod ibi eſt diſtributio accommoda, dum dr̃, quod dialectica habet uiã ad principia omnium methodorum.

Argũ. Contra pdicta arguit primo ſic. Prius dictũ eſt in textu,qd hoc ſignũ nullus rõne negationis,q includit,hẽt virtutem diſtribuendi prædicatum, ergo negatio hẽt virtutẽ diſtribuẽdi. Secundo ſic. Cum dr̃, homo non eſt aſinus, ſub illo termino aſinus,poteſt fieri deſcenſus,ergo diſtribuitur, & non niſi per negationem,ergo negatio hẽt uirtutẽ diſtribuẽdi. Tertio ſic. Diſtributio eſt multiplicatio termini cõis facta p ſignum vniuerſale, ergo negatio non diſtribuit. Quarto ſic. Vnius rei eſt vnicus actus,ſed negationis actus eſt negare,ergo non poteſt diſtribuere. Quinto ſic. Dictũ eſt in textu, quod hoc ſignũ D oĩs,adæquate diſtribuit terminum pro oĩb.ſuis ſuppoſitis,ergo cum dr̃.cęlum tegit oĩa,ibi nihil accõmodatur ſeu excluditur & ſic non eſt ponenda diſtributio accommoda. Ad prima tria ſimul dr̃, quod negatio non hẽt virtutẽ diſtribuendi primo, & per ſe, & hoc probat tertia ratio. Sed bñ hẽt virtutem Solutio diſtribuendi per accidens, vt probant duæ primæ rationes. Ad quartum dr̃, q vnius rei eſt vnicus actus proprius primo,& per ſe ſibi conueniens,ſed vnius rei bñ ſunt plures actus, quorum vnus eſt proprius,& alius cõis,vel quorum vnus per ſe ſibi conuenit & alius per accidens,& hoc modo eſt de negatione. E Negatio enim habet vnicũ actũ primo, & per ſe proprium ſibi conuenientem,qui eſt negare,ſed bene habet vnum alium actũ per accidens ſibi conuenientem,qui eſt diſtribuere. Ad quintum dr̃,quod hoc ſignum oĩs,de ſua natura diſtribuit terminum cõem adæquate pro oĩb.ſuis ſuppoſitis, ſed tñ in aliquibus orationibus determinatis ſecundum communem hoĩum vſum excluditur vnum ſuppoſitum a ſua diſtributione,ut patet in exemplo textu, & quia iſto gñe diſtributionum non ſunt ita propria ſicut præcedentia,ideo poſterius de ipſis determinauit. F

Non tñ ... ſione q ad multa tibi deſeruiet.

De ſignis diſtributiuis partiũ integraliũ.

Proprietas termini totus quę. Sequitur de hoc ſigno totus,qd. de diſtributiuum partiũ integraliũ,vt hic, totus Soc. eſt albus, ẽſt .n.ſenſus, Soc.ſecundum quãlibet ſui partẽ eſt albus, vnde ad iſtã totus Soc.eſt albus,immediate ſequitur iſta,Soc. ſecundũ qualibet ſui partẽ eſt alb. ad quã ſequitur quęlibet Soc.eſt albus.Probatio, quia in hac totus Socr.eſt albus, Socr. ſubijcitur albedini ſecundum ſe,& partes eius non ſecundum ſe, ſed prout ſunt in ſuo toto, ſiue ſub forma totius,ergo non ſubijciũtur albedini niſi per totum, & ſic per

A prius ſequit̃ hęc,Socr.ſcd̃m q̃libet partẽ ſui eſt albus, & poſtea illa, quælibet pars Soc.eſt alba rem in hac totus Soc.eſt albus totus ſubijcitur abedini ĩ rectitudine, partes aũt in obliquitate,quia in eo ꝙ eſt totum partes intelligẽtur in obliquis,& in eo quòd eſt,pars totum ſumitur oblique,quod patet per diuiſionem eius,quod eſt totum, vt domus eſt ex pariete,tecto,& fundamẽto,& Soc.eſt ex partibus, ergo illud,quod eſt totũ,dat intelligere partes obliquas, ergo ad hãc totus Soc.eſt albus,immediate ſequitur hæc Soc. ſecundũ quãlibet B ſui partem eſt albus,& immediate ſequitur iſta,quælibet pars Soc.eſt alba.Item ad idem illud,ꝙ eſt pars non habet eſſe niſi ab eo, quod eſt totum, quod non hẽt perfectionẽ niſi ab eo,ergo nõ ſubijcitur alicui niſi per totum, ergo totũ prius ſubijcitur,ergo ad hãc,totus Soc.eſt albus,immediate ſequitur,Soc.ſecundum quamlibet ſui partem eſt albus,& immediate,quãlibet pars Soc.eſt alba.Circa prædicta quæritur de hoc ſophiſma tot⁹ Soc. eſt minor Soc.Probatio q̃libet pars Socr.eſt minor Socrate,& Socr.ſe C cundũ quãlibet ſui partem eſt minor Socrate,ergo totus Soc.eſt minor.Soc.Contra,totus Soc.eſt minor Soc.ergo Soc.eſt minor Socr. Solutio.prima eſt vera, ſ. hæc, totus Soc.eſt minor Soc. & ꝓbatio peccat ſecundum fallaciã accidentis,q̃a in iſta, totus Soc.eſt minor Soc.p̃dicatũ attribuitur quib.partib.vero cõuenit, Soc.aũt nõ vere cõuenit.& ideo hęc ſimpliciter eſt falſa:Soc.eſt minor Soc.& iõ hæc ſimpliciter eſt falſa,Soc.eſt minor Soc.& iõ ſi partes inferãt, eſſe minorem Soc,de toto,ſiue de Socrate,erit fallacia accidẽtis per vnam D regulam ſupradictam.Vnde totus Soc.eſt res ſubiecta,& Soc.accidit ei,eſſe minor Soc. aſſignatur vtrique ineſſe.Etiam probatio peccat, ſecundũ quid ad ſimpliciter, quia iſta,totus Soc. eſt minor Soc.non ponit Socratem ſecundam ſe, ſed ſecundum ſuas partes, & ideo ponit Soc.ſecundum quid eſſe minorem Socrate, & ita cum ſimpliciter inferatur,ergo Socrates eſt minor Socrate peccat ſecundũ quid ad ſimpliciter,ſicut Socr.ſecundũ pedem eſt minor Socr.ergo Socr. eſt minor Soc. Item in quibuſdã ſequitur,totus Socrates, eſt minor E Socrates. Item in quibuſdam ſequitur totus Soc.vt totus Socrates totus Socra.eſt.albus,ergo Soc.eſt albus,& in quibuſdam non.Quæritur in quibus eſt, & in quibus non.Dicendum eſt,quod ſunt quędam accidẽtia, quæ indifferenter conueniunt parti,& toti,vt ſunt albus,& niger, calidum, frigidum, augeri minui,& in talibus bene ſequitur,totus Soc.ergo Soc.alia ſũt accidentia,quæ conueniunt partibus,& non tot,& econuerſo, toti, F & non partib vt totalitas, minoritas, paruitas, & in talibus non ſequitur,totus Soc.eſt ergo Socr.

Poſtq̃ Auctor in p̃cedẽti determinauit de negatione, hic conſequenter determinat de hoc ſigno totus, quod eſt ſignum diſtributiuũ partiũ integraliũ. Cuius ordinis rõ eſt,q̃a ordo ĩter ſigna diſtributiua ſumit̃ ex ordine illorũ,q̃ diſtribuuntur ſeu pro quib.diſtribuunt. mõ partes ſubiectiuæ,ꝓ q̃b.diſtribuũt ſigna,de quibus determinatũ eſt prius, præcedunt partes integrales rõne perfectionis,ſicut forma præcedit materiã, ideo cõueniẽter determinatũ eſt prius de ſignis deſtributiuis partiũ ſubiecti-

Cur prius, & ſignis diſtributiuis ſubiectiuarũ partium agendũ, q̃ integraliũ.

ua-

A narum quam de hoc ſigno totus.

Totus ſumitur dupliciter. Primo ſciẽdũ ẽ.qđ hæc dictio totus põt capi dupliciter. Vno mõ categoreumatice & ſignificatiue,& ſic eſt dictio per ſe aliquid ſignificans,& eſt idẽ qđ perfectus. Alio modo poteſt capi ſincategoreumatice,i.cõſignificatione,ꝓut, .ſ.per ſe non ſignificat aliquẽ rẽ ſubijcibilem,vel prædicabilem ,ſed ſolũ ſignificat diſpoſitionẽ termini diſtribuibilis per partes integrales,& hoc mõ de ipſo eſt hic ad ꝓpoſitum,& non primo modo,cum non ſit categoreuma.

Quę nã ſequiť ad hanc totus Socrate eſt alb. Sc̃do ſciendum eſt, quod ut dicit, Auctor in textu ad iſtam propõnem, totus Socr. eſt alb. immediate non ſe B quitur iſta,quælibet pars Soc.eſt alba, ſed prius ſequitur hęc.Soc. ſecundum quãlibet partẽ ẽ alb Cuius Auctor in textu aſſignat tres cauſas , uel rõnes prima,quia cum dř totus Soc. eſt alb. ibi Socr. ſecundum ſe totum ſubijciť albedini,& partes ſecundũ ſe nõ ſubijciuntur albedini,ſed ut ſiant ſub forma totius,ergo illud ſub forma toti⁹ ꝓrius quã debeat iferri de ipſis ſecũdũ quod continẽtur ſub forma totius,prius quã debeat inferri de ipſis ſecundum ſe acceptis,ergo ad iſtam,totus Soc. ẽ alb. prius ſequitur iſta. Soc.ſecundum quã libet eius partem eſt albus,& ex conſequenti ſequitur,ergo quælibet pars Socrat.eſt alba.ubi albedo attribuitur partibus Socrat.per ſe acceptis.

C Tertio ſciendum ẽ , qđ auctor illud idem probat alia ratione, quæ talis eſt, q̃a,cũ dicitur, totius Soc eſt alb.totũ ſubijcitur albedini in recto,partes autẽ in obliquo,quia , cũ partes habeant modũ materiæ reſpũ ſui totius,& ipsũ componãt integraliter & materialiter, non prædicantur de toto in recto , nec includuntur in ipſo,niſi ſolum in obliquo,ideo ad iſt m,totus Soc.eſt alb⁹, immediate ſequiť iſta,Soc ſecũdũ quã libet ſui partem eſt alb. in qua partes ſubijciuntur in obliquo ſicut continẽtur in toto , & ex conſequenti ſequiť iſta qualibet partes Socratis eſt alba. in qua partes ſubijciuntur in recto.De inde ponit tertiam rationem quæ ſatis D patet in textu,Ratio autẽ quare iſtud probat,eſt,vt melius intelligatur ꝓbatio ſophiſmatis,quod ponit in textu , etiam ad maiorem notitiam habendã de natura huius ſigni totus.

Sophiſma pro huius ſigni am pliori notitia. Quarto ſciẽdũ eſt quod Aucto: ĩ textu mouet tale ſophiſma.ſ.totus Soc.ẽ minor Soc.Cuius probatio & improbatio ſatis patent ĩ textu,deinde ipsũ ſoluit dicens,ꝙ eſt verum,& ad improbationẽ cur arguitur ſic,totus Soc.eſt minor Soc.ergo Soc.eſt minor Soc dř, ꝙ improbatio peccat ſm accidens,quia eſſe minorem in antecedente attribuitur partib.Soc.diuiſim acceptis,quib.vere cõuenit,ſed in conſequenti attribuitur Soc.non diſtributo,cui non cõnuenit. Deinde ponit aliam ſolutionem dicẽs, quòd improbatio peccat ſecundum fallaciam, ſecundum quid ad ſimpliciter, ſicut ſi ſic argueretur, Socr.ſecũdum pedem eſt minor Socrate , ergo Socr. eſt minor Socra. vnde quælibet pars Socra.diuiſim ſumpta addita Socr. diminuti de rõne , Socratis. in ordine ad E hoc attributum eſſe minor Socr. Finaliter circa hoc ſignum totus Auctor mouet vnam quęſtionem,cuius ſolutio clara eſt in textu.

Argũt Sed contra prædicta arguitur primo ſic.Non ponuntur aliqua ſigna particularia partium integralium,ergo non debent poni uniuerſalia.Secundo ſic. Totũ integrale actualiter includit omnes ſuas partes principales,ergo ad ipsũ diſtribuendum non requiritur ſignũ vniuerſale. Tertio ſic. Bene dicitur tota albedo , & tamen tota albedo non habet F partes materiales, ſeu integrales, ergo hoc ſignum totus nõn ſolum diſtribuit pro partib. integralib. Quarto ſic. Illa põt eſſe uero,totus Socr.eſt alb.ſuppoſito quòd digitus eius non ſit albus,ergo totus non diſtribuit pro omnib. partibus integrálibus.Quinto ſic.Partes sũt priores ſuo toto ,ergo albedo prius ineſt partibus quam toti,immo non ineſt toti niſi per partes ,ergo male dicitur in textu,quod albedo prius attribuatur

A toti ſecundum ſe, & ſecundo partibus ſecundum quod contingentur in toto, & tertio ipſis ſecundum acceptis.

Solutio. Ad arg. Ad primum illorum dr, qđ ad hoc quod aliquid vere prædicet de toto integrali ſp requiritur quod vere conueniat alicui eius parti principali, & iō non requiruntur ſigna particularia partium integralium. ſic aūt non eſt de terminis diſtributibilib. ꝓ partib. ſubiectiuis, quia aliquid pōt conuenit ipſis, ꝙ non conuenit alicui ſuorum ſuppoſitorum, ideō ad denotandū quod ſtāt pro ſuppoſitis requiruntur ſigna particularia. Ad ſm dr quòd licet totum integrale actualiter icludat oēs eius partes integrales principaliter, ratione cuius ad poſitionē totius integralis requi

B ritur poſitio cuiuslibet ſuæ partis, tñ. ad hoc quod aliquid dicatur in eſſe toti integrali nō requiritur ꝙ inſit cuilibet parti, imino ſufficit quòd inſit uni parti principali, & ex conſequenti dr in eſſe toti; ideo ad hoc quod aliquid ſimplr denotetur ineſſe toti requiritur ſignū ipsū diſtribuens pro omnib. ſuis partibus. Ad tertium dr quod licet albedo per ſe nō habeat partes integrales, tñ accidens ſ. ratione ſui ſubiecti, bene habet partes integrales, & rōne illius ſibi additur iſtud ſignum totus.

C Ad quartum dicitur, quod duplices ſunt partes integrales, quæ, ſ. de neceſſitate requiruntur ad eſſe totius, & pro omnibus talibus diſtribuit hoc ſignū totus, aliæ ſunt partes minus principales, quæ ſ. ſolū requiruntur ad bene eſſe totius, & ꝓ talib non diſtribuit hoc ſignū totus. Ad quintū dr, ꝙ licet albedo ſm naturā rei non inſit toti, niſi per ſuas partes, tñ ſuppoſito qđ inſit toti, per hoc prius pt inferri quod inſit partibus ſcdm ꝙ continetur in toto, quā quod inſit partib per ſe acceptis.

De ſignis diſtributiuis accidentium, & de his, quę ad genus qualitatis ſpectant.

Sequitur de ſignis diſtributiuis accidentiū. Inter quæ primo dicēdū eſt de ſignis diſtributiuis qualitatis. Dicitur autem ſignum diſtributiuū qualitatis, quod diſtribuit res ſe habentes per modū qualitatis, vt quale libet, cuius particulare eſt aliqualibet: ſed tunc obijcit quod ſi accidens multiplicet multiplicatio ſubiecto, ergo cū ſigna diſtributiua ſubſtantia diſtribuāt, ſiue multiplicēt ſubiectū, oportet, quod multiplicent ſiue diſtribuāt ipſum accidens; ergo ſigna diſtributiua accidentium ſuperfluunt.

Ad hoc dicendū eſt, quòd duplex eſt multiplicatio accidentis, qa q̄dā eſt multiplicatio accidentis ſe-

E cundum numerum, & hæc fit per ſignum diſtributiuūm ſubſtantiæ, vt oīs hō alb. currit, alia eſt multiplicatio ſecūdum ſpeciem, & hęc fit per ſigna diſtributiua accidentis, vt qualelibet currit, i. res habēs qualemcunque qualitatem currit.

Circa prædicta quęritur de hoc ſophiſmate. Quodlibet qualelibet de quolibet tali ſcit ipsū eſſe tale ipsū eſt, poſito ꝙ Soc. ſciat Grammaticam, Logicam, & Retoricā, & Plato & Cicero ſimiliter, & ſciant ſe habere, & ſint alij tres homines, quorū vnus ſciat Logicam, alter Grāmaticam, & alius Retoricam, & iſti neſciant ſe habere

F eas, & de alijs nihil ſciant, & alij ſciant de ſe, & de iſtis, & non ſit plures homines, neque plures qualitates. Probatio. hoc qualelibet de quolibet tali ſcit ipſum eſſe tale quale ipſum eſt, & ſic de ſecundo & tertio, & nō ſunt plura qualelibet, ergo quodlibet qualelibet de quolibet tali ſcit ipſum eſſe tale quale ipſum eſt. Contra quolibet, qualelibet &c. ergo quodlibet Grammaticū de quolibet tali ſcit ipſum eſſe tale quale ipſum eſt. Solutio

Soluit per Pa. Ve. in ſophiſmatibus ſuis, & per Pa. Perg. in paruis logicalibus.

A lutio. prima eſt vera, & improbatio peccat ſecundũ fallaciam con ſequentis ab inferiori ad ſuperius cum diſtributione ſuperioris, quia quale libet ſupponit tãtũ pro trib. ſ. pro trib. primis, ſed Grãmaticus ſupponit pro eiſdẽ, & etiã pro aliquo qui habet Grãmmaticam tañ tum. Et, ſic Grammaticum, eſt in plus quã quale libet. Vnde ſi apponatur ſignum vniuerſale diſtributiuum, ſic, qđ libet quale libet, &c. ergo qđ libet Grãmaticũ ſi conſequẽs, vt hic. oĩs hõ, ergo oẽ aĩal, & ſimiliter in vltimo vt de quolibet qualibet, ergo de quolibet Grammatico cum dicit quolibet tali. B

Poſtquã Auctor determinauit de ſignis diſtributiuis ſubæ, & ẽt de negatione, hic conſequenter determinat de ſignis diſtributiuis accidẽtium. Cuius ordinis rõ eſt, qa ſicut ſe habet ſuba ad accidẽs, ita ſe hẽt ſignũ diſtributiuum ſubſtantiæ ad ſignũ diſtributiuum accidentis, ſubſtantia præcedit accidens, ergo ſignum diſtributiuum ſubſtantiæ p̃cedit ſignum diſtributiuum accidẽtis.

Quid ſi gnũ diſtributi uum ac cidẽtis.

C Primo ſciendum eſt, ꝙ ſignum diſtributiuum accidentis eſt illud, quod diſtribuit rem ſe habentem per modum accidentis ſiue per modum alteri adiacentis, vt cum dicitur qualiſcunque ſit homo ipſe currit. i. ſiue homo ſit alb. ſiue niger ipſe currit. Et dicitur notãter, ꝙ ſignum diſtributiuũ accidentis eſt illud quod diſtribuit rem ſe habentẽ per modum accidentis, & non quod diſtribuit accidẽs, quĩa ſignũ diſtributiuum accidentis indifferenter, diſtribuit rem omnem adiectiue deſignatum, ſiue fuerit ſubſtantia, ſiuẽ accidens.

Quale ſecundum q̃ ratione ſumatur.

Secundo ſciendum eſt, ꝙ cum dr̃ ſignũ diſtributiuũ qualitas diſtribuit rẽ ſe habentẽ per modũ qualis, quale non debet proprie, vt eſt de noĩatiuum quã litatis p̃priæ dictæ, ſed debet capi gñaliter, vt eſt determinatiuum cuiuslibet rei ſe hñtis p modũ qualis, ſiue p modum determinantis, & contrahentis ſiue talis res ſecundũ veritatẽ fuerit ſubſtantia ſiue accidẽs, vñ ſuba bene ſignificat per modũ qualis cũ dr̃ rõnale, corporeũ, & ſic de alijs. Sed qa qualitas, & quãtitas inter p̃dicamenta accidentiũ ſunt principaliora, & habent modus p̃dicandi magis diſtinctos, ideo in ipſis reperiũtur ſigna diſtributiua magis ab inuicem diſtincta quam in alijs. D

Tertiò ſciendũ eſt, ꝙ licet eadem ſigna diſtributiua diſtribuant ſubſtãtiã ſm numerum, & ſecundũ ſpẽm, vt oĩs hõ, oẽ aĩal, tñ non ſunt eadem ſigna diſtributiua diſtribuentia accidẽtia ſecũdũ numerũ, & ſecundũ ſpẽm Cuius rõ eſt, quia accidẽtia reperiunt vnitatem numeralẽ, & ẽt multiplicationem per ſua ſubiecta, ſed accidentia habet vnitatem ſpecificã in proprio genere, & p aliquid ſui generis, ideo ad hoc quod ſecundũ ſpeciem diſtribuantur requirũtur ſigna diſtributiua diſtincta a ſignis diſtributiuis ſubſtantia, ideo ſecũdum numerum per eadem ſigna diſtribuuntur ſicut ſigna ſubiecta.

E Nõ sũt eadem ſigna accidẽ iũ diſtributiua ſecũdum numerum, & ſpẽm ſicut ſubſtantiæ.

Quarto ſciendum eſt, ꝙ illud ſignũ quaslibet includit terminum recipientem eius diſtributionem, tantum n. valet quaslibet, ſicut res habens quamlibet qualitatẽ, ibi aũt qualitas eſt illud quod diſtribuitur. Et adhuc vltra hoc includit ſubiectũ ipſius qualitatis, quæ diſtribuitur, quod eſt res. Et quia illud ſubiectum præcedit virtutem ſigni diſtributiui, vt patet in eius expoſitione, ideo per ipſum nõ diſtribuitur, & ideo ratione illius ſubiecti nõ diſtributi hic ſigno qualis libet poteſt addi aliud ſignum diſtributiuum, cuius diſtributio cadit ſupra ſubiectum, vt patet dicẽdo quodlibet, quale libet. id eſt quælibet res habens quamlibet qualitatem, vnde circa illud ſignum qualis libet, Auctor mouet vnius ſophiſma in textu. Cuius probatio, & improbatio cum eiuſdem ſolutione ſatis patet in textu.

Hoc ſignum qualis libet ed in ſua ratione includit F

Cõtra prædicta arguitur primo ſic, Quantitas præcedit qualitatem, ergo

A prius debuit determinari de ſignis diſtributiuis quantitatis q̄ qualitatis. Secundo ſic. Qualislibet diſtribuit rem ſignificatam ſubſtantiæ, vt patet in eius expoſitione, qualelibet.n. idem eſt res quod habens quamlibet quantitatem, ergo non eſt ſignum diſtributiuum accidētis. Tertio ſic. Cum dicitur, omnis homo eſt albus, iſte terminus albus nō diſtribuitur numeraliter per hoc ſignū oīs, ergo male dicitur in textu, ꝙ accidentia numeraliter diſtribuuntur ad diſtributionem ſubiecti. Quarto ſic. Accidens adiectiue ſignificatum bene diſtribuitur, ſecundū ſpēm per ſignum diſtributiuum ſubiectæ, vt dicendo, omne coloratum, vel quolibet coloratū: B ergo non requiruntur ſigna diſtributiua accidentium. Quinto ſic. Omne ſignum diſtributiuum cum termino cōmuni debet reddere propoſitionē vniuerſalem; ſic aūt non eſt de hoc ſigno qualis libet quia vt patet in eius expoſitione, facit propoſitionem indefinitā, ergo non eſt ſignum vniuerſale.

Solutio r. s. Ad arg. Ad primum dicendum eſt, quòd quātitas ſecundū ordinē generationis bene præcedit qualitatem, ſed tū qualitas præcedit quantitatem ſecundum viam perfectionis, & ſimiliter dicendum eſt de ſignis diſtributiuis earūdem. Ad ſecundum dicitur, quòd quali C tas importata per hoc ſignum qualelibet, inquantum ſignificatur per hoc ſignum ſignificatur adiectiui, & per modum adiacentis, & licet in exponendo ipſum ſignum ſignificetur ſubſtātiuè, hoc eſt, quia diſtribuitur per ſignum diſtributiuum ſubiectę. Ad tertium dicitur, quòd licet ille terminus alb. non diſtribuatur numeraliter ꝓpriè, hoc eſt, quia nō ponitur a parte ſubiecti. Si aūt poneretur a parte ſubiecti, tunc diſtribueretur ex cōſequenti, vt patet dicendo, oīs homo albus currit. Ad quartum dr̄, ꝙ licet accidentia adiectiuè de ſignata aliqn̄ ſecūdum ſpeciem diſtribuatur per ſigna diſtributiua ſubæ. hoc tamē eſt inquantum ſubſtantiuantur in neutro genere, & non inquantum adiectiuè ſumuntur. Ad quintum dr̄, ꝙ expo D nens iſtius ſigni qualelibet, hēt duplex ſubiectum, quoddam eſt.n. ſubiectum enunciationis, ſ. res, & ratione illi⁹ eſt indefinita, quia non diſtribuitur, aliud eſt ſubiectū diſtributionis, ſ. ille accuſatiuus qualitatem, & ex parte illius eſt vniuerſalis, quia illud diſtribuitur.

De ſignis diſtributiuis, quę ad genus quantitatis pertinet.

Sequitur de ſignis diſtributiuis Quantitatis, & ſunt illa, quæ diſtribuunt res ſe habentes per modum B quantitatis, vt Quotieſcunq; quantuſcunque. Et ſecundū hoc q̄ritur de hoc ſophiſmate quotieſcunque fuiſti Pariſius toties fuiſti hō. Probatio. vna vice fuiſti Pariſius, & illa vice fuiſti hō, alia vice fuiſti Pariſius, et illa vice fuiſti hō. & ſic de aliis, ergo quotieſcunq; fuiſti Pariſius, toties fuiſti hō. Improbatio, quotieſcunq; fuiſti Pariſius, toties fuiſti hō, ſed bis fuiſti Pariſi⁹, ergo bis fuiſti hō, qđ falsū eſt, q2 hæc dictio bis, importat interruptionem eius cui adiungitur, ſed actus eſſēdi hoie non fuit interrūptus in te. Solutio: prima eſt falſa. Ad ꝓbatio E nē aūt reſpondendū eſt per interēptionē, quia ſecūda pars copulatiuæ eſt falſa. ſ. illa vice fuiſti homo, quia ad huc nulla vice fuiſti, hō, eo, ꝙ nō dum vita fuit determinata, vt iterum incipere viuere, & poſtea determinaretur, quod tamen requiritur ad hoc vt bis fuiſſes hō ſicut bis incipitur curſus, & bis terminatur, ad hoc quòd aliquis bis currat. Et nota, quòd bis non importat interruptionem temporis, ſed tantum actus illius cui adiungitur, ad terminum autem ſequitur interrūptio. Si autem formaretur, ſic paralogiſmus, quandocunque fuiſti Pariſius, fuiſti homo

A mo, ſed bis fuiſti Pariſ. ergo bis fuiſti homo. prima eſt vera, & improbatio peccat ſecundũ fallaciã figuræ dictionis, ex mutatione prędicamenti, quia quandocunq; eſt in prædicamento quãdo, & bis in prędicamento quantitatis, quia eſt de genere quantitatis diſcretę.

De iſto termino bis, quid impor.

Signorũ ad quantitatem ſpectantiũ ſpeculatio pcedit eã, quæ de infinito.

Poſtq̃ Auctor determinauit de ſignis diſtributiuis qualitatis, hic conſequenter determinat de ſignis diſtributiuis quãtitatis, & poſt modum determinat de infinito. Cuius ratio eſt, quia quãtitatis ſe habet ad infinitum. Sicut ſubiectum ad propriam paſſionẽ ſuã, & quia ſubiectum eſt prius ſua paſſione, ideo prius determinat de ſignis diſtributiuis quãtitatis quã de infinito.

B

Quæ nã ſint ſigna ad genus q̃titatis ptinẽtia.

Primo ſciẽdum eſt, q ſigna diſtributiua quãtitatis dñr illa, quæ diſtribuũt rem ſe habentem per modum quãtitatis, ſiue mẽſuræ, vt quotieſcunque q̃tũcunque, & ſic de alijs. vñ iſta ſigna includunt terminum recipientem diſtributionem eorũ ſicut dictũ eſt de hoc ſigno qualelibet. Cum n. dicitur quantumlibet currit, ſenſus eſt. i. res. habẽs quamlibet quãtitatem currit. Et quia ois res adiectiuẽ ſignificata cuiuſcunque prædicamenti fuerit, hẽt modum qualitatis vel quantitatis, ideo Auctor ſolum determinat de ſignis diſtributiuis quantitatis, & qualitatis.

C

De hoc ſigno quotieſcũque.

Scd'o ſciẽdũ eſt, qd' hoc ſignũ quotieſcũq. eſt diſtributiuũ numeri, q̃ eſt quãtitas diſcreta, vnde quotieſcũq. idẽ eſt qd' in quacunq; vice. Et q̃a in quantitate diſcreta partes nõ sũ ad inuicẽ cõtinuæ, nec copulant terminũ cõem, ſed sũt ab inuicẽ ſeparatæ, iõ res diſtributa per hoc ſignũ quotieſcunq. debet habere partes diſcretas, & diſtinctas ad inuicẽ. ſimiliter iſta dictio totiens, cum ſit relatiuum numeri, vt dictũ eſt prius debet referre rem habentem partes ad inuicẽ diſcretas, & diſtinctas, nec in eo põt eſſe interruptio ſic, qd' poſt interruptionẽ reiteretur iterum in eodem ſubo. Ideo illud relatiuũ totiẽs, non põt congruẽ addi tunc, quod eſt eſſe hoie, & iõ iſta eſt falſa quotieſcunque fuiſti Pariſius, toties fuiſti homo.

D

Quę nã diſtribuat hoc ſigna quotieſcũque.

Tertiò ſciẽdũ eſt, quod licet iſtud ſignũ quotieſcunq. ſit diſtributiuũ numeri, qui eſt quantitas diſcreta, & tps de ſe & ſecundũ ſuã ſubſtantiã ſit cõtinuũ, tñ hæc ſignum quotieſcunq; ex conſequenti diſtribuit, ipſum, nõ q̃de inquantum continuum eſt, cum non denotet interruptionem illius cui adiditur, ſed deſtribuit ipsũ ps inquantũ hẽt modum quantitatis diſcretæ, in quantũ. ſ. in tẽpore per intellectũ accipiuntur diuerſæ partes. Et q̃a oĩs motus; & actus mẽſuratur tpe, ideo ex cõſequenti iſtud ſignum quotieſcunque diſtribuit actũ, & motũ, qui fit in tempore: vt dicendo, quotieſcunq; vidiſti Pariſius toties fuiſti albus. B Quarto ſciẽdũ eſt, q Auctor in tex. mouet tale ſophiſma. Quotieſcunq; fuiſti Pariſius, toties fuiſti hõ. Cuius probatio, & improbatio patent in text. Deinde ipſum ſoluit dicẽs, q eſt ſimpliciter falſũ. Et ad pbationẽ rñdet dicens, q eſt falſa, q̃a eſt vna copulatiua cui' altera pars eſt falſa. ſ. hæc, & illa vice fuiſti hõ, q̃a adhuc vlla videt fuiſti hõ, ex quo act' eſſendi hoiem i te nõ fuit interruptus, quod tñ oporteret ad hoc, quod iſta eſſe vera, & illa vice fuiſti hõ, licet. n. hoc qd fuiſti illa vice primo, & per ſe nõ impedit interruptionẽ, tñ denotat E terminũ actus cui adiũgitur, ad terminũ autẽ ſequitur interruptio. Deinde Auctor adducit aliam probationem ſophiſmatis, quæ cum eius ſolutione ſatis clare patet in textu.

Argũ.

Cõtra pdicta arguit primo ſic. Quis oẽ accidẽs diſtribuit ad diſtributionẽ ſubæ cuius eſt accidens, ergo nõ requirent ſigna diſtributiua quantitatis alia a ſignis diſtributiuis ſubæ. Secũdo ſic. Oẽ qd ſignificat adiectiue hẽt modũ qualis, & pdicat in quale. vt patet i tractatu pdicabiliũ, quãtitatis ſignificatur adiectiue, ergo hẽt modũ qualis, ergo ñ sũ aliqua ſigna diſtributiua q̃titatis.

Tertio ſic In omni actu, qui ſubijci

tur

A tur tempori poteſt eſſe interruptio, ſed iſte actus, qui eſt eſſe hominem, ſubijcitur tēpori, ergo in eo poteſt eſſe interruptio, & per conſequens poteſt diſtribui per hoc ſignum quotieſcunque, ſicut iſte actus, qui eſt ſignum diſtributiuum numeri, qui eſt quantitas diſcreta, ergo non eſt diſtributiuum temporis, quod eſt continuum. Quia vna vice fuiſti Pariſ. ergo illa vice fuiſti homo, vel non homo. non ē dicendum, quòd non homo, ergo illa vice fuiſti homo.

Solutio. Ad arg. Ad primū iſtorum dr̄, quod quantitas dupliciter pont diſtribui. Vnde modo ſecundum numerum, & hoc modo diſtribuitur per ſigna

B diſtributiua ſubſtantiæ. Alio modo ſecundum ſpecies, & hoc modo diſtribuitur per ſigna diſtributiua quantitatis. Ad 2m dicitur, quòd quale poteſt capi dupliciter, vno modo generaliter pro omni illo, quod ſignificat per modum alteri adiacentis, vel inhærentis, & illo modo quantitas bene ſignificat per modo qualis. Alio modo capitur quale magis ſpecialiter. ſ. pro illo quod ſignificat per modum diſtinguentis, & determinantis, & iſto modo quātitas, non ſignificat per modum qualis, ſed p modum menſuræ. Ad tertium dicitur, quod dupliciter poteſt eſſe interruptio in aliquo actu, vno modo ſic. quòd ille actus terminetur, & quod nō poſſit rei

C terari in eodem ſubiecto in numero, in quo prius erat, & hoc modo ille actus qui ē, eſſe hominem, bene interrumpitur. Alio modo in aliquo actu poteſt eſſe interruptio ſic. ꝙ ille actus poſſit terminari & reiterari in eodem ſubiecto in numero, licet non ſit idem actus in numero. & hoc modo in actu, qui eſt eſſe Pariſ. poteſt eſſe interruptio, & talib. acti b poteſt addi iſtud ſignū quotieſcunq. & iſtud relatiuum toties. Ad quartum dicitur, quod licet hoc ſignū quotieſcunq; primo. & per ſe ſit diſtributiuum numeri, tñ ex conſequenti eſt diſtributiuum temporis, inquantum tēporis habet modū numeri, ſecundū ꝙ ī ipſo mediante motu, reperiuntur partes diſtinctæ. Ad quintum dicitur, qd

D quamdiu fuiſti Pariſius. fuiſti vnꝰ hō, & continuus, ſed tñ ſub hoc, quod eſt vna vice non eſt concedendum, quod tu fuiſti homo, cum actus eſſēdi hominem, non fuerit in te terminatus.

Infiniti quinque acceptiones, & ſophiſmatis ſolutio.

Sequitur de infinito, ꝙ quinque modis dicitur. Primo modo dicitꝰ infinitū, ꝙ nō pōt pertranſiri, vt uox dicitur indiuiſibilis quātū ad uiſū, quia eſt inuiſibilis eo, quod non eſt apta nata videri. Alio modo dicitur infinitum, quod habet tranſitum inperfectum, eo qd̄ modum

B eſt terminatū, tñ aptū natum eſt terminari, vt dum aliquis tranſit ſpatiū, & nōdum p uenit ad ſuum finem. Tertio modo dicitur infinium ſecundum appoſitionem, vt numerus augmentabilis eſt in infinitū, appoſitione unitatis vel alterius numeri. Quarto modo dr̄ infinitū ſecundū diuiſionem, vt continuū, oē autem cōtinuum diuiſibile eſt in infinitū. Vnde ſic definitꝰ ab Ariſt. in 4. Phiſ. Cōtinuū eſt diuiſibile in ſēper diuiſibilia. Alio mō dicitur infinitū vtroq. modo. ſ. p oppoſitionem, & diuiſionem, ut tempus. Cum. n. tempus ſit continuum, eſt diuiſibile ī infinitum in diuiſione, & cum poſt unum tempus ueniat aliud tēpus ſic per appoſitionem unius tēporis ad aliud ē infinitū, quo ad has tres ultimas ſignificationes definitꝰ ſic īfinitū. Infinitum eſt cuius quantitatē accipientib. ſp ē aliquid extra ſumere, ut ſi poſt ultimā partē lineę accipiatur alia, & poſt alterā tertia, & nūquam poſſit attingi terminus eius, iō linea dicitur infinita. Solet autē poni, ꝙ infinitū qn̄q; ſumitur pro

Colligitur in 4. teſt. cōſ. 121. & i 5. Phiſ. t. ca. 26. & in 6. F Phil. in pleriſq; locis. De infinito autē vide 3. Phyſ. t. ca. 42. & vſque ad fin. l. & 1. Cęli & Mūdi i mul tis locis & ibi p Doct.

A pro termino cōmuni, & tunc iſta ppoſitio infinita, ſūt infinita, ęquiualet huic, aliqua infinita ſūt finita. Quandoque ſumitur pro ſigno diſtributiuo, & tunc illa æquipollet huic, quo ad diſtributionē qđlibet plura ſunt infinita. Et probatur ſic. Vno plura ſunt finita, duobus plura ſunt finita, tribus plura ſunt finita, & ſic de alijs, ergo quolibet plura ſunt finita, & ſic dicitur facere inter ſcalarem diſtributionem, vel interruptam, vel diſcōtinuam, quia hæc dictio plura, in prima propoſitione ſupponit pro B duobus & deinceps, & in ſecunda ꝓ tribus & ſic gradatim, & ſcalariter aſcendēdo. & ſic iſta oratio, quolibet plura, facit diſtributionem inter ſcalarem, quia pro alijs ſupponit hoc ꝙ dico quolibet, & pro alijs hoc, quod dico plura, ſecundum numerum aſcēdēdo, ut dictum eſt. Circa prædicta quæritur de hoc ſophiſmate, infinita ſūt finita. Probatio duo ſunt finita, tria ſunt finita, & ſic in infinitū, ergo infinita ſūt finita Improbatio ibi prædicatur oppoſitum de oppoſito, ergo locutio eſt impoſſi C bilis poteſt etiam ſic probari, quælibet plura ſunt finita, ergo infinita ſunt finita. Solutio. Quidam diſtinguunt, eo ꝙ infinitum eſt ęquiuocum ad infinitum quo ad nos, & ad infinitum ſimpliciter. Vnde, ſi ſumatur infinitum quo ad nos, prima poteſt eſſe vera, & non prædicatur oppoſitum de oppoſito, quia infinitæ quo ad nos ſunt ſtellæ, & arenæ maris, q̄ non ſunt infinitæ ſimpliciter. ſi autē ſumatur infinitum ſimpliciter, eſt ſimpliciter falſa, & prędicatur oppoſitū de oppoſito. Alii autem diſtinguunt, eo ꝙ infinitū pōt eſſe terminus cōis, & ſic prima eſt falſa, vel D pōt eſſe dictio ſincategoreumaticas importans in ſe diſtributionē, ſicut dictū eſt, & ſic ponūt eā eſſe verā. Sed neutra iſtarū ſolutionē valet, qa ſi remoueatur vtraq; diſtributio, & ſumatur infinitū ſimpliciter, & ſcđm ꝙ eſt terminus cōis, adhuc remanet ꝓbō, & improbō huius ſophiſmatis. Vnde dicendū eſt, ꝙ prima ſimpliciter eſt falſa, & probō peccat ſcđm quid ad ſimpliciter, quia infinitum appoſitione eſt infinitum quodāmodo, & non ſimpliciter. Vnde cū accipit partes numeri ſcđm appoſitionē, vt duo, & tria, non accipit infinitum ſimpliciter, ſed quodāmodo E ſiue ſcđm quid, & ideo nō poteſt ex his inferre infinitum ſimplr.

Auctoris intētum. Poſtquam Auctor determinauit de ſignis diſtributiuis quantitatis, hic cōſequenter ex quo infinitum conſequit quantitatē determinat de infinito, circa ipſum mouendo vnū ſophiſma. Sed quia oē multiplex indiſtinctū parit cōfuſionem, & cū hęc dictio infinitū, ſit multiplex, iō primo aperit multiplicitatē eius ponendo qnq; modos ipſius.

Quinq. ſumitur modis infinitum. Primo ſciendum eſt, ꝙ infinitū primo modo dicitur, quod non eſt aptū natū tranſiri, ſicut pūctus, vel vnitas, & hoc modo vox dicitur infinita quo ad uiſum, quia non eſt apta nata videri. Secūdo modo dr̄ infinitū, quod hēt F tranſitum impermixtum, eo ꝙ nondū eſt terminatum, eſt tamē de ſe aptum natum trāſiri, ſicut profunditas maris. Tertio modo dicitur infinitū ſcđm appoſitionē ſicut numerus vnde q̄tūcunque alicui numero aliquid addatur, ſp pōt fieri maior per appoſitionem alterius numeris, vel vnitatis. Quarto mō dr̄ infinitum ſcđm diuiſionem, vt linea eſt diuiſibilis in infinitū, & ſic reperit i magnitudinib. Quito mō dr̄ infinitū vtroq; mō, ſ. ſm diuiſionē et appoſitionē ſimul, & ſic reperit in tēpore.

Secun-

A tur tempori poteſt eſſe interruptio, ſed iſte actus, qui eſt eſſe hominem, ſubijcitur tẽpori, ergo in eo poteſt eſſe interruptio, & per conſequens poteſt diſtribui per hoc ſignum quotieſcunque, ſicut iſte actus, qui eſt ſignum diſtributiuum numeri, qui eſt quantitas diſcreta, ergo non eſt diſtributiuum temporis, quod eſt continuum Quia vna vice fuiſti Pari, ergo illa vice fuiſti homo, vel non homo. non ẽ dicendum, quòd non homo, ergo illa vice fuiſti homo.

Solutio. Ad arg. Ad primũ iſtorum dr̃, quod quantitas dupliciter poteſt diſtribui. Vnde modo ſecundum numerum, & hoc modo diſtribuitur per ſigna B diſtributiua ſubſtantiæ. Alio modo ſecundum ſpecies, & hoc modo diſtribuitur per ſigna diſtributiua quantitatis. Ad ſcm dicitur, quòd quale poteſt capi dupliciter, vno modo generaliter pro omni illo, quod ſignificat per modum alteri adiacentis, vel inhærentis, & illo modo quantitas bene ſignificat per modo qualis. Alio modo capitur quale magis ſpecialiter. ſ. pro illo quod ſignificat per modum diſtinguentis, & determinantis, & iſto modo quãtitas, non ſignificat per modum qualis, ſꝫ p modum menſuræ. Ad tertium dicitur, quod dupliciter poteſt eſſe interruptio in aliquo actu, vno modo ſic. quòd ille actus terminetur, & quod nõ poſſit rei C terari in eodem ſubiecto in numero, in quo prius erat, & hoc modo ille actus qui ẽ, eſſe hominem, bene interrumpitur. Alio modo in aliquo actu poteſt eſſe interruptio ſic. ꝙ ille actus poſſit terminari & reiterari in eodem ſubiecto in numero, licet non ſit idem actus in numero, & hoc modo in actu, qui eſt eſſe Pariſ. poteſt eſſe interruptio, & talib. acti b. poteſt addi iſtud ſignũ quotieſcunq. & iſtud relatiuum toties. Ad quartum dicitur, quod licet hoc ſignũ quotieſcunq; primo, & per ſe ſit diſtributiuum numeri, tñ ex conſequenti eſt diſtributium temporis, inquantum tẽporis habet modũ numeri, ſecundũ ꝙ ĩ ipſo mediante motu, reperiuntur partes diſtinctæ. Ad quintum dicitur; qđ D quamdiu fuiſti Pariſius, fuiſti vnꝰ hõ, & continuus, ſed tñ ſub hoc, quod eſt vna vice non eſt concedendum, quod tu fuiſti homo, cum actus eſſendi hominem, non fuerit in te terminatus.

Infiniti quinque acceptiones, & ſophiſmatis ſolutio.

Sequitur de infinito, ꝙ quinque modis dicitur. Primo modo dicitur infinitũ, ꝙ nõ põt pertrãſiri, vt uox dicitur indiuiſibilis quãtũ ad uiſũ, quia eſt inuiſibilis eo, quod non eſt apta nata videri. Alio modo dicitur infinitum, quod habet tranſitum inperfectum, eo qđ modum E eſt terminatũ, tñ aptũ natum eſt terminari, vt dum aliquis tranſit ſpatiũ, & nõdum p uenit ad ſuum finem. Tertio modo dicitur infinitum ſecundum appoſitionem, vt numerus augmentabilis eſt in infinitũ, appoſitione unitatis vel alterius numeri. Quarto modo dr̃ infinitũ ſecundũ diuiſionem, vt continuũ, oẽ autem cõtinuum diuiſibile eſt in infinitũ. Vnde ſic definit ab Ariſt. in 4. Phiſ. Cõtinuũ eſt diuiſibile in ſẽper diuiſibilia. Alio mõ dicitur infinitũ vtroq. modo. ſ. p F oppoſitionem, & diuiſionem, ut tempus. Cum. n. tempus ſit continuum, eſt diuiſibile ĩ infinitum in diuiſione, & cum poſt unum tempus ueniat aliud tẽpus ſic per appoſitionem unius tẽporis ad aliud ẽ infinitũ, quo ad has tres ultimas ſignificationes definit ſic ĩfinitũ. Infinitum eſt cuius quantitatẽ accipientib. ſp ẽ aliquid extra ſumere, ut ſi poſt ultimã partẽ lineç accipiatur alia, & poſt alterã tertia, & nũquam poſſit attingi terminus eius, iõ linea dicitur infinita Solet autẽ poni, ꝙ infinitũ qñq. ſumitur pro

Colligitur in 4. teſt. cõſ. 121. & 15. Phiſ. 1. ca. 26. & in 6. Phil. in plerisq; locis.

De infinito autẽ vide 3. Phyſ. t. ca. 42. & vſque ad fin. l. & 1. Cœli & Mũdi ĩ multis locis & ibi p Doct.

A pro termino cōmuni, & tunc iſta ꝑpoſitio infinita, ſūt infinita, ęquiualet huic, aliqua infinita ſūt finita. Quandoque ſumitur pro ſigno diſtributiuo, & tunc illa æquipollet huic, quo ad diſtributionē qđlibet plura ſunt infinita. Et probatur ſic. Vno plura ſunt finita, duobus plura ſunt finita, tribus plura ſunt finita, & ſic de alijs, ergo quolibet plura ſunt finita, & ſic dicitur facere inter ſcalarem diſtributionem, vel interruptam, vel diſcōtinuam, quia hæc dictio plura, in prima propoſitione ſupponit pro
B duobus & deinceps, & in ſecunda ꝓ tribus & ſic gradatim, & ſcaliter aſcendēdo. & ſic iſta oratio, quolibet plura, facit diſtributionem inter ſcalarem, quia pro alijs ſupponit hoc ꝙ dico quolibet, & pro alijs hoc, quod dico plura, ſecundum numerum aſcēdēdo, ut dictum eſt. Circa prædicta quæritur de hoc ſophiſmate, infinita ſūt finita. Probatio duo ſunt finita, tria ſunt finita, & ſic in infinitū, ergo infinita ſūt finita Improbatio ibi prædicatur oppoſitum de oppoſito, ergo locutio eſt impoſſi
C bilis poteſt etiam ſic probari, quælibet plura ſunt finita, ergo infinita ſunt finita. Solutio. Quidam diſtinguunt, eo ꝙ infinitum eſt ęquiuocum ad infinitum quo ad nos, & ad infinitum ſimpliciter. Vnde, ſi ſumatur infinitum quo ad nos, prima poteſt eſſe vera, & non prædicatur oppoſitum de oppoſito, quia infinitæ quo ad nos ſunt ſtellæ, & arenæ maris, q̄ non ſunt infinitæ ſimpliciter. ſi autē ſumatur infinitum ſimpliciter, eſt ſimpliciter falſa, & pṙdicatur oppoſitū de oppoſito. Alii autem diſtinguunt, eo ꝙ infinitū pōt eſſe termi-

D nus cōis, & ſic prima eſt falſa, vel pōt eſſe dictio ſincategoreumaticas importans in ſe diſtributionē, ſicut dictū eſt, & ſic ponūt eā eſſe verā. Sed neutra iſtarū ſolutionē valet, qa ſi remoueatur vtraq; diſtributio, & ſumat̄ infinitū ſimpliciter, & ſcđm ꝙ eſt terminus cōis, adhuc remanet ꝓbō, & improbō huius ſophiſmatis. Vnde dicendū eſt, ꝙ prima ſimpliciter eſt falſa, & probō peccat ſcđm quid ad ſimpliciter, quia infinitum appoſitione eſt infinitum quodāmodo, & non ſimpliciter. Vnde cū accipit partes numeri ſcđm appoſitionē, vt duo, & tria, non accipit infinitum ſimpliciter, ſed quodāmodo ſiue ſcđm quid, & ideo nō poteſt ex his inferre infinitum ſimplr. E

Poſtquam Auctor determinauit de ſignis diſtributiuis quantitatis, hic cōſequenter ex quo infinitum conſequit̄ quantitatē determinat de infinito, circa ipſum mouendo vnū ſophiſma. Sed quia oē multiplex indiſtinctū parit cōfuſionem, & cū hęc dictio infinitū, ſit multiplex, iō primo aperit multiplicitatē eius ponendo qnq; modos ipſius. *Auctoris intētum.*

Primo ſciendum eſt, ꝙ infinitū primo modo dicitur, quod non eſt aptū natū tranſiri, ſicut punctus, vel vnitas, & hoc modo vox dicitur infinita quo ad uiſum, quia non eſt apta nata videri. Secūdo modo dr̄ infinitū, quod hēt tranſitum impermixtum, eo ꝙ nondū eſt terminatum, eſt tamē de ſe aptum natum trāſiri, ſicut profunditas maris. Tertio modo dicitur infinitū ſcđm appoſitionē ſicut numerus vnde q̄tūcunque alicui numero aliquid addatur, ſp pōt fieri maior per appoſitionem alterius numeris, vel vnitatis. Quarto mō dr̄ infinitum ſcđm diuiſionem, vt linea eſt diuiſibilis in infinitū, & ſic reperit̄ i magnitudinib. Quito mō dr̄ infinitū vtroq. mō, ſ. ſm diuiſionē. et appoſitionē ſimul, & ſic reperit̄ in tēpore. *Quinq. ſumitur modis infinitum.* F

Secun-

A prius ſequit̃ hęc,Socr.ſcd̃m q̃libet parte ſui eſt albus, & poſtea illa, quælibet pars Soc.eſt alba tem in hac totus Soc.eſt albus totus ſubijcitur abedini ĩ rectitudine, partes aũt in obliquitate,quia in eo ꝙ eſt totum partes intelligẽtur in obliquis,& in eo quòd eſt,pars totum ſumitur oblique,quod patet per diuiſionem eius,quod eſt totum, vt domus eſt ex pariete,tecto,& fundamẽto,& Soc.eſt ex partibus, ergo illud,quod eſt totũ,dat intelligere partes obliquas, ergo ad hãc totus Soc.eſt albus,immediate ſequitur hæc Soc. ſecundũ quãlibet B ſui partem eſt albus,& immediate ſequitur iſta,quælibet pars Soc.eſt alba.Item ad idem illud,ꝙ eſt pars non habet eſſe niſi ab eo, quod eſt totum, quod non hẽt perfectionẽ niſi ab eo,ergo nõ ſubijcitur alicui niſi per totum, ergo totũ prius ſubijcitur,ergo ad hãc,totus Soc.eſt albus,immediate ſequitur,Soc.ſecundum quamlibet ſui partem eſt albus,& immediate,quãlibet pars Soc.eſt alba.Circa prædicta quæritur de hoc ſophiſma tot⁹ Soc. eſt minor Soc.Probatio q̃libet pars Socr.eſt minor Socrate,& Socr.ſe C cundũ quãlibet ſui partem eſt minor Socrate,ergo totus Soc.eſt minor.Soc.Contra,totus Soc.eſt minor Soc.ergo Soc.eſt minor Socr. Solutio.prima eſt vera, ſ. hæc, totus Soc.eſt minor Soc. & ꝓbatio peccat ſecundum fallaciã accidentis,qa in iſta, totus Soc.eſt minor Soc.ꝑdicatũ attribuitur quib.partib.vero cõuenit, Soc.aũt nõ vere cõuenit.& ideo hęc ſimpliciter eſt falſa:Soc.eſt minor Soc.& iõ hæc ſimpliciter eſt falſa,Soc.eſt minor Soc.& iõ ſi partes inferãt, eſſe minorem Soc.de toto,ſiue de Socrate,erit fallacia accidẽtis per vnam D regulam ſupradictam.Vnde totus Soc.eſt res ſubiecta,& Soc.accidit ei,eſſe minor Soc. aſſignatur vtrique ineſſe.Etiam probatio peccat, ſecundũ quid ad ſimpliciter, quia iſta,totus Soc. eſt minor Soc.non ponit Socratem ſecundam ſe, ſed ſecundum ſuas partes, & ideo ponit Soc.ſecundum quid eſſe minorem Socrate, & ita cum ſimpliciter inferatur,ergo Socrates eſt minor Socrate peccat ſecundũ, quid ad ſimpliciter,ſicut Socr.ſecundũ pedem eſt minor Socr.ergo Socr. eſt minor Soc. Item in quibuſdã ſequitur,totus Socrates, eſt minor E Socrates. Item in quibuſdam ſequitur totus Soc.vt totus Socrates totus Socra.eſt.albus,ergo Soc.eſt albus,& in quibuſdam non.Quæritur in quibus eſt, & in quibus non.Dicendum eſt,quod ſunt quędam accidẽtia, quæ in differenter conueniũt parti,& toti,vt ſunt albus,& niger, calidum, frigidum, augeri minui,& in talibus bene ſequitur,totus Soc.ergo Soc.alia ſũt accidentia,quæ conueniunt partibus,& non tot,& econuerſo, toti, & non partib vt totalitas, minori F tas, paruitas, & in talibus non ſequitur,totus Soc.eſt ergo Socr.

Cur prius, d ſignis diſtributiuis ſubiectiuarũ partium agendũ, q̃ integraliũ.

Poſtq̃ Auctor in ꝓcedẽti determinauit de negatione, hic conſequenter determinat de hoc ſigno totus, quod eſt ſignum diſtributiuũ partiũ integraliũ. Cuius ordinis rõ eſt,qa ordo ĩter ſigna diſtributiua ſumit̃ ex ordine illorũ,q̃ diſtribuuntur ſeu pro quib.diſtribuunt. mõ partes ſubiectiuæ,ꝓ q̃b.diſtribuũt ſigna,de quibus determinatũ eſt prius, præcedunt partes integralis rõne perfectionis,ſicut forma præcedit materiã, ideo cõueniẽter determinatũ eſt prius de ſignis deſtributiuis partiũ ſubiecti-

A narum quam de hoc ſigno totus.

Totus ſumitur dupliciter.

Primo ſciēdū ē.qđ hæc dictio totus pt capi dupliciter. Vno mō categoreumatice & ſignificatiue,& ſic eſt dictio per ſe aliquid ſignificans,& eſt idē qđ perfectus. Alio modo poteſt capi ſincategoreumatice,i.cōſignificatiue,put,.ſ.per ſe non ſignificat aliquē rē ſubijcibilem,vel prædicabilem, ſed ſolū ſignificat diſpoſitionē termini diſtribuibilis per partes integrales,& hoc mō de ipſo eſt hic ad propoſitum,& non primo modo,cum non ſit categoreuma.

Quę nā ſequit ad hanc totus Socrate eſt alb.

Scdo ſciendum eſt, quod ut dicit, Auctor in textu ad iſtam propōnem, totus Socr. eſt alb. immediate non ſequitur iſta,quælibet pars Soc.eſt alba, B ſed prius ſequitur hęc.Soc. ſecundum quālibet partē ē alb Cuius Auctor in textu aſſignat tres cauſas, uel rōnes prima,quia cum dr̄ totus Soc. eſt alb. ibi Socr. ſecundum ſe totum ſubijcit albedini,& partes ſecundū ſe nō ſubijciuntur albedini,ſed ut fiant ſub forma totius,ergo illud ſub forma toti⁹ prius quā debeat iferri de ipſis ſcdū quod continetur ſub forma totius,prius quā debeat inferri de ipſis ſecundum ſe acceptis,ergo ad iſtam,totus Soc. ē alb. prius ſequitur iſta, Soc.ſecundum quālibet eius partem eſt albus,& ex conſequenti ſequitur,ergo quælibet pars Socrat.eſt alba.ubi albedo attribuitur partibus Socrat.per ſe acceptis.

C Tertio ſciendum ē, qđ auctor illud idem probat alia ratione, quæ talis eſt, qa,cū dicitur, totius Soc eſt a'b.totū ſubijcitur albedini in recto,partes autē in obliquo,quia, cū partes habeant modū materiæ reſpū ſui totius,& ipſū componāt integraliter & materialiter, non prædicantur de toto in recto, nec includuntur in ipſo,niſi ſolum in obliquo,ideo ad iſtam,totus Soc.eſt alb⁹, immediate ſequit iſta,Soc ſecūdū quālibet ſui partem eſt alb. in qua partes ſubijciuntur in obliquo ſicut continētiui in toto. & ex conſequenti ſequit iſta qualibet partes Socratis eſt alba, in qua partes ſubijciuntur in recto.De inde ponit tertiam rationem quæ ſatis D patet in textu,Ratio autē quare illud probat, eſt,vt melius intelligatur pbatio ſophiſmatis,quod ponit in textu, etiam ad maiorem notitiam habendā de natura huius ſigni totus.

Sophiſma pro huius ſigni ampliori notitia.

Quarto ſciēdū eſt quod Auctor i textu mouet tale ſophiſma.ſ.totus Soc.ē minor Soc.Cuius probatio & improbatio ſatis patent i textu,deinde ipſū ſoluit dicens,ꝙ eſt verum,& ad improbationē cur arguitur ſic,totus Soc.eſt minor Soc.ergo Soc.eſt minor Soc dr̄, ꝙ improbatio peccat ſm accidens,quia eſſe minorem in antecedente attribuitur partib.Soc.diuiſim acceptis,quib.vere cōuenit,ſed in conſequenti attribuitur Soc.non diſtributo,cui non cōuenit. Deinde ponit aliam ſolutionem dicēs, quòd improbatio peccat ſecundum fallaciam, ſecundum quid ad ſimpliciter, ſicut ſi ſic argueretur, Socr.ſecūdum pedem eſt minor Socrate, ergo Socr. eſt minor Socra. vnde quælibet pars Socra.diuiſim ſumpta addita Socr. diminuti de rōne, Socratis. in ordine ad E hoc attributum eſſe minor Socr. Finaliter circa hoc ſignum totus Auctor mouet vnam quęſtionem,cuius ſolutio clara eſt in textu.

Sed contra prædicta arguitur primo Argū̄ ſic.Non ponuntur aliqua ſigna particularia partium integralium,ergo non debent poni uniuerſalia.Secundo ſic.Totū integrale actualiter includit omnes ſuas partes principales,ergo ad ipsū diſtribuendum non requiritur ſignū vniuerſale.Tertio ſic. Bene dicitur tota albedo, & tamen tota albedo non habet F partes materiales, ſeu integrales, ergo hoc ſignum totus nōn ſolum diſtribuit pro partib. integralib. Quarto ſic. Iſta pt eſſe uero,totus Socr.eſt alb.ſuppoſito quòd digitus eius non ſit albus,ergo totus non diſtribuit pro omnib. partibus integrálibus.Quinto ſic.Partes ſūt priores ſuo toto, ergo albedo prius ineſt partibus quam toti,immo non ineſt toti niſi per partes, ergo male dicitur in textu,quod albedo prius attribuatur

A toti ſecundum ſe, & ſecundo partibus
ſecundum quod contingentur in toto,
& tertio ipſis ſecundum acceptis.

Solutio. Ad arg. Ad primum illorum dr̃, qđ
ad hoc quod aliquid vere prædicet de
toto integrali ſp requiritur quod vere
conueniat alicui eius parti principali,
& iō non requiritur ſigna particularia
partium integralium. ſic aũt non eſt de
terminis diſtributibilib. ꝓ partib. ſubie-
ctiuis, quia aliquid põt conuenit ipſis
ꝙ non conuenit alicui ſuorum ſuppo
ſitorum, ideo ad denotandũ quod ſtãt
pro ſuppoſitis requiruntur ſigna parti-
cularia. Ad ſm dr̃ quòd licet totum in-
tegrale actualiter icludat oẽs eius par-
tes integrales principaliter, ratione cu
ius ad poſitionẽ totius integralis requi
B ritur poſitio cuiuslibet ſuæ partis, tñ.
ad hoc quod aliquid dicator in eſſe to-
ti integrali nõ requiritur ꝙ inſit cuili-
bet parti, immo ſufficit quòd inſit uni
parti principali, & ex conſequenti dr̃
in eſſe toti; ideo ad hoc quod aliquid
ſimplr̃ denotetur ineſſe toti requiritur
ſignũ ipsũ diſtribuens pro omnib. ſuis
partibus. Ad tertium dr̃ quod licet al-
bedo per ſe non habeat partes integra
les, tñ accidens ſ. ratione ſui ſubiecti,
bene habet partes integrales; & rõne
illius ſibi additur iſtud ſignum totus.
C Ad quartum dicitur, quod duplices
ſunt partes integrales, quæ, ſ. de neceſſi-
tate requiruntur ad eſſe totius, & pro
omnibus talibus diſtribuit hoc ſignũ
totus, aliæ ſunt partes minus principa
les, quæ ſ. ſolũ requiruntur ad bene eſ-
ſe totius, & ꝓ talib non diſtribuit hoc
ſignũ totus. Ad quintũ dr̃, ꝙ licet albe-
do ſm naturã rei non inſit toti, niſi per
ſuas partes, tñ ſuppoſito qđ inſit toti,
per hoc prius põt inferri quod inſit par
tibus ſcđm ꝙ continetur in toto, quã
quod inſit partib per ſe acceptis.

De ſignis diſtributiuis accidentium, & de his, quę ad genus qualitatis ſpectant.

Sequitur de ſignis diſtributiuis
accidentiũ. Inter quæ primo dicẽ
dũ eſt de ſignis diſtributiuis quali D
talis. Dicitur autem ſignum diſtri
butiuũ qualitatis, quod diſtribuit
res ſe habentes per modũ qualita-
tis, vt quale libet, cuius particula-
re eſt aliqualibet: ſed tunc obijcit
quod ſi accidens multiplicet mul-
tiplicatio ſubiecto, ergo cũ ſigna
diſtributiua ſubſtantia diſtribuãt,
ſiue multiplicẽt ſubiectũ, oportet,
quòd multiplicent ſiue diſtribuãt
ipſum accidens; ergo ſigna diſtri-
butiua accidentium ſuperfluunt.
Ad hoc dicendũ eſt, quòd duplex
eſt multiplicatio accidentis, quia q̃-
dã eſt multiplicatio accidentis ſe E
cundum numerum, & hæc fit per
ſignum diſtributiuum ſubſtantiæ,
vt oĩs hõ alb. currit, alia eſt multi-
plicatio ſecũdum ſpeciem, & hęc
fit per ſigna diſtributiua acciden-
tis, vt qualelibet currit, i. res habẽs
qualemcunque qualitatem currit.
Circa prædicta quęritur de hoc ſo- Soluit per Pa. Ve. in ſophiſma ſuis, & per Pa. Perg. in par..is logicalibus.
phiſmate. Quodlibet qualelibet
de quolibet tali ſcit ipsũ eſſe tale
ipsũ eſt, poſito ꝙ Soc. ſciat Gram-
maticam, Logicam, & Retoricã,
& Plato & Cicero ſimiliter, &
ſciant ſe habere, & ſint alij tres ho
mines, quorũ vnus ſciat Logicam,
alter Grãmaticam, & alius Reto-
ricam, & iſti neſciant ſe habere F
eas, & de alijs nihil ſciant, & alij
ſciant de ſe, & de iſtis, & non ſit
plures homines, neque plures qua
litates. Probatio. hoc qualelibet
de quolibet tali ſcit ipſum eſſe ta-
le quale ipſum eſt, & ſic de ſecun-
do & tertio, & nõ ſunt plura qua-
lelibet, ergo quodlibet qualelibet
de quolibet tali ſcit ipſum eſſe ta-
le quale ipſum eſt. Contra quoli-
bet, qualelibet &c. ergo quodlibet
Grammaticũ de quolibet tali ſcit
ipſum eſſe tale quale ipſum eſt. So
lutio

A lutio. prima eſt vera, & improbatio peccat ſecundũ fallaciam conſequentis ab inferiori ad ſuperius cum diſtributione ſuperioris, quia quale libet ſupponit tãtũ pro trib. ſ. pro trib. primis, ſed Grãmaticus ſupponit pro eiſdẽ, & etiã pro aliquo qui habet Grãmmaticam tantum. Et, ſic Grammaticum, eſt in plus quã quale libet. Vnde ſi apponatur ſignum uniuerſale diſtributiuum, ſic, qd libet quale libet, &c. ergo qđ libet Grãmaticũ ſi conſequẽs, vt hic oĩs hõ, ergo oẽ aĩal, & ſimiliter in vltimo vt de quolibet qualibet, ergo de quolibet Grammatico cum dicit quolibet tali.

B

Poſtquã Auctor determinauit de ſignis diſtributiuis ſubæ, & ẽt de negatione, hic conſequenter determinat de ſignis diſtributiuis accidẽtium. Cuius ordinis rõ eſt, qa ſicut ſe habet ſuba ad accidẽs, ita ſe hẽt ſignũ diſtributiuum ſubſtantiæ ad ſignũ diſtributiuum accidentis, ſubſtantia præcedit accidens, ergo ſignum diſtributiuum ſubſtantiæ p̃cedit ſignum diſtributiuum accidẽtis.

Quid ſignũ diſtributiuum accidẽtis. C

Primo ſciendum eſt, ꝙ ſignum diſtributiuum accidentis eſt illud, quod diſtribuit rem ſe habentem per modum accidentis ſiue per modum alteri adiacentis, vt cum dicitur qualiſcunque ſit homo ipſe currit. i. ſiue homo ſit alb. ſiue niger ipſe currit. Et dicitur notãter, ꝙ ſignum diſtributiuũ accidentis eſt illud quod diſtribuit rem ſe habentẽ per modum accidentis, & non quod diſtribuit accidẽs, quia ſignũ diſtributiuum accidentis indifferenter, diſtribuit rem omnem adiectiue deſignatum, ſiue fuerit ſubſtantia, ſiue accidens.

Quale ſecundum q̃ rationẽ ſumatur.

Secundo ſciendum eſt, ꝙ cum dr̃ ſignũ diſtributiuũ qualitas diſtribuit rẽ ſe habentẽ per modũ qualis, quale non debet proprie, vt eſt de noĩatiuum qualitatis ppriæ dictæ, ſed debet capi gñaliter, vt eſt determinatiuum cuiuslibet rei ſe hñtis p modũ qualis, ſiue p modum determinantis, & contrahentis ſiue talis res ſecundũ veritatẽ fuerit ſubſtantia ſiue accidẽs, vñ ſuba bene ſignificat per modũ qualis cũ dr̃ rõnale, corporeũ, & ſic de alijs. Sed qa qualitas, & quãtitas inter p̃dicamenta accidentiũ ſunt principaliora, & habent modus p̃dicandi magis diſtinctos, ideo in ipſis reperiũtur ſigna diſtributiua magis ab inuicem diſtincta quam in alijs.

Tertiò ſciendũ eſt, ꝙ licet eadem ſigna diſtributiua diſtribuant ſubſtãtiã ẽm numerum, & ſecundũ ſpẽm, vt oĩs hõ, oẽ aĩal, tñ non ſunt eadem ſigna diſtributiua diſtribuentia accidẽtia ſecũdũ numerũ, & ſecundũ ſpẽm. Cuius rõ eſt, quia accidẽtia reperiunt vnitatem numeralẽ, & ẽt multiplicationem per ſua ſubiecta, ſed accidentia habet vnitatem ſpecificã in proprio genere, & p aliquid ſui generis, ideo ad hoc quod ſecundũ ſpeciem diſtribuantur requirũtur ſigna diſtributiua diſtincta a ſignis diſtributiuis ſubſtantiæ, ideo ſecũdum numerum per eadem ſigna diſtribuuntur ſicut ſigna ſubiecta.

E Nõ ſũt eadem ſigna accidẽtiũ diſtributiua ſecũdum numerum, & ſpẽm ſicut ſubſtantiæ.

Quarto ſciendum eſt, ꝙ iſtud ſignũ quaslibet includit terminum recipientem eius diſtributionem, tantum n. valet quaslibet, ſicut res habens quamlibet qualitatẽ, ibi aũt qualitas eſt illud quod diſtribuitur. Et adhuc vltra hoc includit ſubiectũ ipſius qualitatis, quæ diſtribuitur, quod eſt res. Et quia illud ſubiectum præcedit virtutem ſigni diſtributiui, vt patet in eius expoſitione, ideo per ipſum nõ diſtribuitur, & ideo ratione illius ſubiecti nõ diſtributi hic ſigno qualis libet poteſt addi aliud ſignum diſtributiuum, cuius diſtributio cadit ſupra ſubiectum, vt patet dicẽdo quodlibet, quale lib. t. id eſt quælibet res habens quamlibet qualitatem, vnde circa iſtud ſignum qualis libet, Auctor mouet vnus ſophiſma in textu. Cuius probatio, & improbatio cum eiuſdem ſolutione ſatis patẽt in textu.

Hoc ſignum qualis libet ſua ratione includit. F

Cõtra prædicta arguitur primo ſic, Quantitas præcedit qualitatem, ergo

A prius debuit determinari de ſignis diſtributiuis quantitatis q̃ qualitatis. Secundo ſic. Qualislibet diſtribuit rem ſignificatam ſubſtantiæ, vt patet in eius expoſitione, qualelibet.n. idem eſt res quod habens quamlibet quantitatem, ergo non eſt ſignum diſtributiuum accidẽtis. Tertio ſic. Cum dicitur, omnis homo eſt albus, iſte terminus albus nō diſtribuitur numeraliter per hoc ſignū oīs, ergo male dicitur in textu, ꝙ accidentia numeraliter diſtribuuntur ad diſtributionem ſubiecti. Quarto ſic. Accidens adiectiue ſignificatum bene diſtribuitur, ſecundū ſpēm per ſignum diſtributiuum ſubiectæ, vt dicendo, omne coloratum, vel quolibet coloratū: B ergo non requiruntur ſigna diſtributiua accidentium. Quinto ſic. Omne ſignum diſtributiuum cum termino cōmuni debet reddere propoſitionē vniuerſalem: ſic aūt non eſt de hoc ſigno qualis libet quia vt patet in eius expoſitione, facit propoſitionem indefinitā, ergo non eſt ſignum vniuerſale.

Solutio a. s. Ad arg. Ad primum dicendum eſt, quòd quātitas ſecundū ordinē generationis bene præcedit qualitatem, ſed tñ qualitas præcedit quantitatem ſecundum viam perfectionis, & ſimiliter dicendum eſt de ſignis diſtributiuis earūdem. Ad ſecundum dicitur, quòd quali C tas importata per hoc ſignum quale libet, inquantum ſignificatur per hoc ſignum ſignificatur adiectiui, & per modum adiacentis, & licet in exponendo ipſum ſignum ſignificetur ſubſtātiuè, hoc eſt, quia diſtribuitur per ſignum diſtributiuum ſubiectę Ad tertium dicitur, quòd licet ille terminus alb. non diſtribuatur numeraliter ꝓpriè, hoc eſt, quia nō ponitur a parte ſubiecti. Si aūt poneretur a parte ſubiecti, tunc diſtribueretur ex cōſequenti, vt patet dicendo, oīs homo albus currit. Ad quartum dr̃, ꝙ licet accidentia adiectiuè deſignata aliqñ ſecūdum ſpeciem diſtribuatur per ſigna diſtributiua ſubæ, hoc tamē eſt inquantum ſubſtantiuantur in neutro genere, & non inquantum adiectiuè ſumuntur. Ad quintum dr̃, ꝙ expo D nens iſtius ſigni qualelibet, hēt duplex ſubiectum, quoddam eſt.n. ſubiectum ennunciationis, ſ. res, & ratione illi⁹ eſt indefinita, quia non diſtribuitur, aliud eſt ſubiectū diſtributionis, ſ. ille accuſatiuus qualitatem, & ex parte illius eſt vniuerſalis, quia illud diſtribuitur.

De ſignis diſtributiuis, quę ad genus quantitatis pertinet.

Sequitur de ſignis diſtributiuis Quantitatis, & ſunt illæ, quæ diſtribuunt res ſe habentes per modum quantitatis, vt Quotieſcunq; quan E tuſcunque. Et ſecundū hoc q̃ritur de hoc ſophiſmate quotieſcunque fuiſti Pariſius toties fuiſti hō. Probatio. vna vice fuiſti Pariſius, & illa vice fuiſti hō, alia vice fuiſti Pariſius, et illa vice fuiſti hō. & ſic de aliis, ergo quotieſcunq; fuiſti Pariſius, toties fuiſti hō. Improbatio, quotieſcunq; fuiſti Pariſius, toties fuiſti hō, ſed bis fuiſti Pariſi⁹, ergo bis fuiſti hō, qđ falsū eſt, qa hæc dictio bis, importat interruptionem eius cui adiungitur, ſed actus eſſēdi hcie non fuit interrūptus in te. Solutio. prima eſt falſa. Ad ꝓbatio F nē aūt reſpondendū eſt per interēptionē, quia ſecūda pars copulatiuæ eſt falſa. ſ. illa vice fuiſti homo, quia ad huc nulla vice fuiſti, hō, eo, ꝙ nō dum vita fuit determinata, vt iterum incipere viuere, & poſtea determinaretur, quod tamen requiritur ad hoc vt bis fuiſſes hō ſicut bis incipitur curſus, & bis terminatur, ad hoc quòd aliquis bis currat. Et nota, quòd bis non importat interruptionem temporis, ſed tantum actus illius cui adiungitur, ad terminum autem ſequitur interrūptio. Si autem formaretur, ſic paralogiſmus, quandocunque fuiſti Pariſius, fuiſti homo

homo

A

De iſto termino bis, quid im por.

mo, ſed bis fuiſti Pariſ. ergo bis fuiſti homo. prima eſt vera, & improbatio peccat ſecundũ fallaciã figuræ dictionis, ex mutatione prędicamenti, quia quandocunq; eſt in prædicamento quãdo, & bis in prędicamento quantitatis, quia eſt de genere quantitatis diſcretę.

Signorũ ad quantitatem ſpectantiũ ſpeculatio pcedit eã, quæ de infinito.

Poſtq̃ Auctor determinauit de ſignis diſtributiuis qualitatis, hic conſequenter determinat de ſignis diſtributiuis quãtitatis, & poſt modum determinat de infinito Cuius ratio eſt, quia quãtitatis ſe habet ad infinitum. Sicut ſubiectum ad propriam paſſionẽ ſuã, & quia ſubiectum eſt prius ſua paſſione, ideo prius determinat de ſignis diſtributiuus quãtitatis quã de infinito.

B

Quæ nã ſint ſigna ad genus quãtitatis ptinẽtia.

Primo ſciẽdum eſt, q ſigna diſtributiua quãtitatis dñr illa, quæ diſtribuũt rem ſe habentem per modum quãtitatis, ſiue mẽſuræ, vt quotieſcunque q̃tũcunque, & ſic de alijs. vñ iſta ſigna includunt terminum recipientem diſtributionem eorũ ſicut dictũ eſt de hoc ſigno qualelibet. Cum n. dicitur quantumlibet currit, ſenſus eſt. i. res. habẽs quamlibet quãtitatem currit Et quia oĩs res adiectiuè ſignificata cuiuſcunque prædicamenti fuerit, hẽt modum qualitatis vel quantitatis, ideo Auctor ſolum determinat de ſignis diſtributiuis quantitatis, & qualitatis.

C

De hoc ſigno quotieſcũque.

Scdo ſciẽdũ eſt, qd̓ hoc ſignũ quotieſcũq. eſt diſtributiuũ numeri, q eſt quãtitas diſcreta, vnde quotieſcũq. idẽ eſt qd̓ in quacunq; vice. Et qa in quantitate diſcreta partes nõ sũ ad inuicẽ cõtinuæ, nec copulant terminũ cõem, ſed sũt abinuicẽ ſeparatæ, iõ res diſtributa per hoc ſignũ quotieſcunq. debet habere partes diſcretas, & diſtinctas adinuicẽ. ſimiliter iſta dictio totiens, cum ſit relatiuum numeri, vt dictũ eſt prius debet referre rem habentem partes adinuicẽ diſcretas, & diſtinctas, nec in eo põt eſſe interruptio ſic, qd̓ poſt interruptionẽ reitteretur iterum in eodem ſubo. Ideo illud relatiuũ totiẽs, non põt congruè addi tunc, quod eſt eſſe hoĩe, & iõ iſta eſt falſa quotieſcunque fuiſti Pariſius, toties fuiſti homo.

D

Quę nõ diſtribuat hoc ſignũ quotieſcũque.

Tertiò ſciendũ eſt, quod licet illud ſignũ quotieſcunq. ſit diſtributiuũ numeri, qui eſt quantitas diſcreta, & tps de ſe & ſecundũ ſuã ſubſtantiã ſit cõtinuũ, tñ hæc ſignum quotieſcunq; ex conſequenti diſtribuit, ipſum, nõ qdẽ inquantum continuuum eſt. cum non denotet interruptionem illius cui additur, ſed deſtribuit ipsũ tps inquantũ hẽt modum quantitatis diſcretæ, in quantũ. ſ. in tẽpore per intellectũ accipiuntur diuerſæ partes. Et qa oĩs motus; & actus mẽſuratur tpe, ideo ex cõſequenti iſtud ſignum quotieſcunque diſtribuit actũ, & motũ, qui ſit in tempore: vt dicendo, quotieſcunq; vidiſti Pariſius toties fuiſti albus. Quarto ſciẽdũ eſt, q Auctor in tex. mouet tale ſophiſma. Quotieſcunq; fuiſti Pariſius, toties fuiſti hõ. Cuius probatio, & improbatio patent in text. Deinde ipſum ſoluit dicẽs, q eſt ſimpliciter falſũ. Et ad pbationẽ rñdet dicens, q eſt falſa, qa eſt vna copulatiua cui⁹ altera pars eſt falſa. ſ. hæc, & illa vice fuiſti hõ, qa adhuc vlla videt fuiſti hõ, ex quo act⁹ eſſendi hoiem i te nõ fuit interruptus, quod tñ oporteret ad hoc, quod iſta eſſe vera, & illa vice fuiſti hõ, licet. n. hoc qđ fuiſti illa vice primo, & per ſe nõ impedit interruptionẽ, tñ denotat terminũ actus cui adiũgitur, ad terminũ autẽ ſequitur interruptio. Deinde Auctor adducit aliam probationem ſophiſmatis, quæ cum eius ſolutione ſatis clare patet in textu.

E

F

Argũ.

Cõtra pdicta arguit primo ſic. Quis oẽ accidẽs diſtribuit ad diſtributionẽ ſubæ cuius eſt accidens, ergo nõ requirent ſigna diſtributiua quantitatis alia a ſignis diſtributiuis ſubæ. Secũdo ſic. Oẽ qđ ſignificat adiectiue hẽt modũ qualis, & pdicat in quale. vt patet i tractatu pdicabiliũ, quãtitatis ſignificatur adiectiue, ergo hẽt modũ qualis, ergo ñ sũ aliqua ſigna diſtributiua q̃titatis. Tertio ſic In omni actu, qui ſubijcitur

A tur tempori poteſt eſſe interruptio, ſed iſte actus, qui eſt eſſe hominem, ſubijci tur tẽpori, ergo in eo poteſt eſſe interruptio, & per conſequens poteſt diſtribui per hoc ſignum quotieſcunque, ſicut iſte actus, qui eſt ſignum diſtributiuum numeri, qui eſt quantitas diſcreta, ergo non eſt diſtributiuum temporis, quod eſt continuum Quia vna vice fuiſti Pari, e go il'a vice fuiſti homo, vel non homo. non ẽ dicendum, quòd non homo, ergo illa vice fuiſti homo.

Solutio. Ad arg. Ad primũ iſtorum dr̃, quod quantitas dupliciter pont diſtribui. Vnde modo ſecundum numerum, & hoc modo diſtribuitur per ſigna B diſtributiua ſubſtantiæ. Alio modo ſecundum ſpecies, & hoc modo diſtribuitur per ſigna diſtributiua quantitatis. Ad ſm̃ dicitur, quòd quale poteſt capi dupliciter, vno modo generaliter pro omni illo, quod ſignificat per modum alteri adiacentis, vel inhærentis, & illo modo quantitas bene ſignificat per modo qualis. Alio modo capitur quale magis ſpecialiter. ſ. pro illo quod ſignificat per modum diſtinguentis, & determinantis, & iſto modo quãtitas, non ſignificat per modum qualis, ſed ꝑ modum menſuræ. Ad tertium dicitur, quod dupliciter poteſt eſſe interruptio in aliquo actu, vno modo ſic. quòd ille actus termineiur, & quod nõ poſſit rei C terari in eodem ſubiecto in numero, in quo prius erat, & hoc modo ille actus qui ẽ, eſſe hominem, bene interrumpitur. Alio modo in aliquo actu poteſt eſſe interruptio ſic. ꝙ ille actus poſſit terminari & reiterari in eodem ſubiecto in numero, licet non ſit idem actus in numero, & hoc modo in actu, qui eſt eſſe Pariſ. poteſt eſſe interruptio, & talib. acti b. poteſt addi iſtud ſignũ quotieſcunq. & iſtud relatiuum toties. Ad quartum dicitur, quod licet hoc ſignũ quotieſcunq; primo, & per ſe ſit diſtributiuum numeri, tñ ex conſequenti eſt diſtributium temporis, inquantum tẽporis habet modũ numeri, ſecundũ ꝙ ĩ ipſo mediante motu, reperiuntur partes diſtinctæ. Ad quintum dicitur, qđ D quamdiu fuiſti Pariſius, fuiſti vnꝰ hõ, & continuus, ſed tñ ſub hoc, quod eſt vna vice non eſt concedendum, quod tu fuiſti homo, cum actus eſſedi hominem, non fuerit in te terminatus.

Infiniti quinque acceptiones, & ſophiſmatis ſolutio.

Sequitur de infinito, ꝙ quinque modis dicitur. Primo modo dicitur infinitũ, ꝙ nõ põt pertrãſiri, vt uex dicitur indiuiſibilis quãtũ ad uiſũ, quia eſt inuiſibilis eo, quod non eſt apta nata videri. Alio modo dicitur infinitum, quod habet tranſitum inperfectum, eo qđ modum E eſt terminatũ, tñ aptũ natum eſt terminari, vt dum aliquis tranſit ſpatiũ, & nõdum ꝑuenit ad ſuum finem. Tertio modo dicitur infinitum ſecundum appoſitionem, vt nũmerus augmentabilis eſt in infinitũ, appoſitione unitatis vel alterius numeri. Quarto modo dr̃ infinitũ ſecundũ diuiſionem, vt continuũ, oẽ autem cõtinuum diuiſibile eſt in infinitũ. Vnde ſic definit ab Ariſt. in 4. Phiſ. Cõtinuũ eſt diuiſibile in ſẽper diuiſibilia. Alio mõ dicitur infinitũ vtroq. modo. ſ. ꝑ F oppoſitionem, & diuiſionem, ut tempus. Cum. n. tempus ſit continuum, eſt diuiſibile ĩ infinitum in diuiſione, & cum poſt unum tempus ueniat aliud tẽpus ſic per appoſitionem unius tẽporis ad aliud ẽ infinitũ, quo ad has tres ultimas ſignificationes definit ſic ĩfinitũ. Infinitum eſt cuius quantitatẽ accipientib. ſp ẽ aliquid extra ſumere, ut ſi poſt ultimã partẽ lineę accipiatur alia, & poſt alterã tertia, & nũquam poſſit attingi terminus eius, iõ linea dicitur infinita Solet autẽ poni, ꝙ infinitũ qñq. ſumitur

Colligitur in 4. teſt. cõſ. 121. & i 5. Phiſ. 1. ca. 26. & in 6. Phi. in pleriſq; locis. De infinito autẽ vide 3. Phyſ. t. ca. 42. & vſque ad fin. l. & 1. Cęli & Mũdi ĩ multis locis & ibi ꝑ Doct.

pro

A pro termino cõmuni, & tunc iſta ꝓpoſitio infinita ſũt infinita, ęquiualet huic, aliqua infinita ſũt finita. Quandoque ſumitur pro ſigno diſtributiuo, & tunc illa æquipollet huic, quo ad diſtributionẽ qđlibet plura ſunt infinita. Et probatur ſic. Vno plura ſunt finita, duobus plura ſunt finita, tribus plura ſunt finita, & ſic de alijs, ergo quolibet plura ſunt finita, & ſic dicitur facere inter ſcalarem diſtributionem, vel interruptam, vel diſcõtinuam, quia hæc dictio plura, in prima propoſitione ſupponit pro
B duobus & deinceps, & in ſecunda ꝓ tribus & ſic gradatim, & ſcalariter aſcẽdẽdo. & ſic iſta oratio, quolibet plura, facit diſtributionem inter ſcalarem, quia pro alijs ſupponit hoc ꝙ dico quolibet, & pro alijs hoc, quod dico plura, ſecundum numerum aſcẽdẽdo, ut dictum eſt. Circa prædicta quæritur de hoc ſophiſmate, infinita ſũt finita. Probatio duo ſunt finita, tria ſunt finita. & ſic in infinitũ, ergo infinita ſũt finita Improbatio ibi prædicatur oppoſitum de oppoſito, ergo locutio eſt impoſſi-
C bilis poteſt etiam ſic probari, quælibet plura ſunt finita, ergo infinita ſunt finita. Solutio. Quidam diſtinguunt, eo ꝙ infinitum eſt ęquiuocum ad infinitum quo ad nos, & ad infinitum ſimpliciter. Vnde, ſi ſumatur infinitum quo ad nos, prima poteſt eſſe vera, & non prædicatur oppoſitum de oppoſito, quia infinitæ quo ad nos ſunt ſtellæ, & arenæ maris, q̃ non ſunt infinitæ ſimpliciter. ſi autẽ ſumatur infinitum ſimpliciter, eſt ſimpliciter falſa, & pręd icatur oppoſitũ de oppoſito. Alii autem diſtinguunt, eo ꝙ infinitũ pôt eſſe terminus cõis, & ſic prima eſt falſa, vel D pôt eſſe dictio ſincategoreumaticas importans in ſe diſtributionẽ, ſicut dictũ eſt, & ſic ponũt eã eſſe verã. Sed neutra iſtarũ ſolutionẽ valet, qa ſi remoueatur vtraq; diſtributio, & ſumat infinitũ ſimpliciter, & ſcđm ꝙ eſt terminus cõis, adhuc remanet ꝓbõ, & improbõ huius ſophiſmatis. Vnde dicendũ eſt, ꝙ prima ſimpliciter eſt falſa, & probõ peccat ſcđm quid ad ſimpliciter, quia infinitum appoſitione eſt infinitum quodãmodo, & non ſimpliciter. Vnde cũ accipit partes numeri ſcđm appoſitionẽ, vt duo, & tria, non accipit infinitum ſimpliciter, ſed quodãmodo E ſiue ſcđm quid, & ideo nõ poteſt ex his inferre infinitum ſimplr.

Auctoris intẽtum.

Poſtquam Auctor determinauit de ſignis diſtributiuis quantitatis, hic cõſequenter ex quo infinitum conſequit quantitatẽ determinat de infinito, circa ipſum mouendo vnũ ſophiſma. Sed quia oẽ multiplex indiſtinctũ parit cõfuſionem, & cũ hęc dictio infinitũ, ſit multiplex, iõ primo aperit multiplicitatẽ eius ponendo qnq; modos ipſius.

Quinq; modis ſumitur infinitum.

Primo ſciendum eſt, ꝙ infinitũ primo modo dicitur, quod non eſt aptũ natũ tranſiri, ſicut punctus, vel vnitas, & hoc modo vox dicitur infinita quo ad uiſum, quia non eſt apta nata videri. Secũdo modo dr̃ infinitũ, quod hẽt F tranſitum impermixtum, eo ꝙ nondũ eſt terminatum, eſt tamẽ de ſe aptum natum trãſiri, ſicut profunditas maris. Tertio modo dicitur infinitũ ſcđm appoſitionẽ ſicut numerus vnde q̃tũcunque alicui numero aliquid addatur, ſp pôt fieri maior per appoſitionem alterius numeris, vel vnitatis. Quarto mõ dr̃ infinitum ſcđm diuiſionem, vt linea eſt diuiſibilis in infinitũ, & ſic reperit i magnitudinib. Quito mõ dr̃ infinitũ vtroq; mõ, ſ. ſm diuiſionẽ. et appoſitionẽ ſimul, & ſic reperit in tẽpore.

Secun-

A Modorum infiniti ſufficientia.

Scd'o ſciendũ,eſt, q dictorũ quinq; modorũ ſic põt haberi ſufficientia, qa oẽ infinitũ eſt impertranſibile,vel igit̃ eſt impertranſibile negatiue,ſic q nega tur, tã actus q̃ potẽtia pertranſibilita-tis,& ſic eſt primus modus vel eſt infi nitũ,ſed impertranſibile priuatiue, ſic qđ negatur actus omnino pertranſibi litatis,& finitatis, & relinquitur potẽ tia ad vlteriorem finitationẽ,& dupl'r, vel de ſe eſt aptũ natum ſimpliciter, pertranſiri,& finitari, & ſic eſt ſecun-dus modus,vel eſt ſolũ natũ pertranſi ri,& finitari in parte, & hoc eſt dupli citer,quia vel fit per appoſitionem,& ſic eſt tertius modus, vel per diuiſio-nem, & ſic eſt quartus modus, vel vtroq; modo,& ſic eſt quintus modus.

B Sophiſ. pro ſeq.

Sed pro ſophiſmate,qđ mouetur in textu,tertio ſciendũ, & infinitũ põt ca pi dupliciter. Vno mõ,vt ſignat̃ quali-tatem rei ſubſtãtiæ,vel pdicatæ,vt dicẽdo, mondus eſt infinitus, & ſic iſta ꝓpoſi-tio,īfinita ſunt finita, ęquipollet huic, aliqua infinita ſunt finita. Et hoc mõ põt ſic ꝓbari ſophiſma, duo sũt finita, tria sũt finita.& ſic ī infinitũ,ergo in-finita ſunt finita. Alio mõ,capit̃ infini tũ ſincategoreumaticę,vt dicendo,in-finiti hoĩes currunt,& hoc mõ ſignãt diſpoſitione ſubi inquantũ ſubiectũ, & ſic iſta infinita ſunt finita æqualet

C

huic quãtũ ad diſtributionẽ,q̃libet plu ra ſunt ĩfinita. Et hoc mõ ꝓbat̃ ſophiſ ma ſic.duob. plura ſunt finita trib. plu-ra ſunt finita,& ſic de alijs,igit̃ q̃libet plura sũt finita, & ꝑ cõſequẽs infinita sũt finita. Et vt dicit textus, ibi eſt di-ſtributio interſcalaris, qa fit ſcala ter-mini aſcẽdẽdũ ſm numerus, qa in pri ma ꝓpoſitione ſupponit pro duob. & in ſcd'a pro trib.& deinceps ſp gradatim,ſiue ſcalatim aſcẽdẽdo. Improbat̃ aũt ſic ſophiſma.ibi pdiceretur oppoſi-tũ de oppoſito, ergo ſophiſma e falſũ.

Solutio dicti ſophiſmatis.

Pro ſolutione huius quarti ſm eſt,qđ quidã ſoluũt dictũ ſophiſma ꝑ diſtin ctionẽ. Nã infinitũ dr̃ dupliciter, vno mõ quo ad nos, ſicut arena, & maris, & ſtellę cæli dicunt̃ infinita. Alio mõ, dr̃ infinitũ ſimpliciter, & ſm natur. D & tunc dicunt, quod ſi capitur infini-tũ primo mõ pro infinito quo ad nos ſic ſophiſma eſt verum,& ſic non pdi catur oppoſitum de oppoſito, quia il lud quod eſt infinitũ quo ad nos a par te res eſt finitum,ſi aũt capitur infini-tum ꝓ infinito ſimpliciter ſic ſophiſ ma eſt falſum. Alij aliter ſoluunt dicẽ tes, quod ſi infinitum capitur ꝓ termĩ no cõi,& categoreumatice ſic ſophiſ-ma,eſt falſum,ſi vero capiatur ſincate goreumatice tunc eſt verum. Sed,vt di cit Petr. Hiſpa. neutra iſtarum ſolutio-num eſt ſufficiens,quia ſi capitur infi-nitũ ſimpliciter,vel ꝓ termino cõi,ma net ꝓbatio,& improbatio. Ideo aliter ſo uit ſophiſma dicẽs,quod ipſum eſt E ſimpliciter falſum. Et ad probationem reſpõdet. quod peccat ſm fallaciã ſm quid ad ſimpliciter,qa procedit nb in finito ſm aptitudinem,quod eſt infini tum ſecundum quid,ad infinitum ſim pliciter,& in actu.

Sed cõtra prædicta arguitur primo Argũ. ſic. De infinito determinat̃ a Philoſo-phia naturali,ergo de ipſo non debet hic determinari. Secundo ſic. De non ente põt eſſe ſcientia, ſed infinitũ eſt non ens,ergo de ipſo non põt eſſe ſciẽ tia. Tertio ſic. Oẽ corpus eſt finitum actu, ergo male exemplificat̃ in ſcd'o modo de profunditate maris. Quarto ſic. Contra tres vltimos modos. Quia F vel in iſtis trib modis infinitum ſumĩ tur negatiue,quod non eſt dicẽdũ,vel ſumit̃ priuatiue, vt negat ſolum actũ quod etiam non eſt dicẽdum, quia nu merus, magnitudo, & tẽpus ſunt actu finita, ergo illi tres modi sũt inſufficiẽ ter poſiti. Quinto ſic Linea,& corpus ſunt infinita, cum omne continuũ, ſit diuiſibile in finitũ, & tamen actu ſunt finita,quia non eſt dandum actu infini tum,ergo infinita ſunt finita, & ſic ſo phiſma eſt verum.

Ad argumẽta. Ad primum iſtorum Solutio dicitur,qđ in philoſophia naturali de terminat̃ de infinito.inquantum eſt q̃-dam ꝓprietas rerum naturalium, hic autem

A autem determinatur de ipſo, inquantũ habet conueniẽtiã cum signis diſtributiuis. Ad ſecundum dicitur, ꝙ licet infinitũ nõ sit ens actus, tñ eſt ens in potentia. Licet etiam de non ente nõ poſſit haberi ſciẽtia poſitiue, tñ de ipſo poteſt haberi ſcientia priuatiue. Ad tertiũ dr̃, ꝙ licet profunditas maris, & quodlibet aliud corpus sint de ſe actu, finita, & determinata tamẽ quo ad nos eſt infinita, & impertransibilis. Ad quartum dr̃, ꝙ infinitum trib. vltimis modis dr̃ priuatiue sic, ꝙ negat, & priuat

D actum completum finitatis, & per trãſibilitatis, & ſemper manet potẽtia ad vlteriorem terminationem, ſeu fini rationem, & sic infinitũ illis tribus modis eſt infinitum ſecundum potentiã. Ad quintum dicitur, quòd conſequentia non valet. Sed argumentum peccat penes fallaciã ſecundum quid ad simpliciter, procedit enim ab infinito ſecũdum potentiam diuiſionis, quod eſt infinitum ſecundum quid, ad infinitum simpliciter. Et hæc de diſtributionibus dicta ſufficiant.

B

PARVORVM LOGICALIVM E

TRACTATVS SEPTIMVS

SVMMA TRACTATVS.

Quid propoſitio, & ponibilis, & de his quæ exponibilem ipſam reddant, de signis, ac dictionibus, & propoſitionibus, excluſiuis, exceptiuis, & reduplicatiuis, deque Incipit, & Desinit, & propoſitionibus de illis formatis, & Infinito. De comparatiuis, & ſuperlatiuis, Deque dictionum diuersitatem importantium natura, & vſu.

C

Quid propoſitio exponibilis, & quæ nam ſigna exponibilem ipſam faciant. F

Vide Io. Bri. in qõnibus Paulum Venetum Pergul. & alios in ſummulis.

PRopoſitio exponibilis eſt propoſitio habens ſenſum obſcurum expoſitione indigentem ꝓpter aliquod ſincategoreuma in ea poſitum implicite, vel explicite in aliqua dictione, vt in hac tantum homo eſt animal, Soc. incipit eſſe albus, infinita eſt linea, & ſic de alijs. Pro quo ſciendũ, quod ea quæ faciunt propoſitionẽ exponibilẽ ſunt in multiplici differentia, quia quædam ſunt ſigna excluſiua, vt tãtum, ſolũ & ſic de alijs, quædam exceptiua, vt niſi, præter, quædam reduplicatiua, ut inquantum, ſcd̃m ꝙ quædã importã priuationẽ finis, ut infinitũ, quędam importãt exceſſum vt cõparatiui, & ſuperlatiui gradus, quædam uero importãt diſtinctionẽ, ut differt, aliud, ab, & ſic de alijs, quædã important ſpecialẽ modũ diſtributionis vt totius, qualelibet, et ſic de alijs. Vnde pp illa pro-

A ꝓpoſitio redditur obſcura, ſicq; indiget expoſitione, & ideo dicitur facere propoſitionẽ exponibilem, quare, de ipſis ordinem uidẽdum eſt, & primo de ſignis excluſiuis.

Ctum pſentis tractat.

Iſte eſt Tract. ſeptimus Paruorũ Logicalium magiſter Petri Hiſp. In quo, poſtq̃ determinauit de termino diſtribuibili, cuius proprietas diſtributio, cõſequenter de propoſitionib. exponibilib. determinat. Cuius ordinis rõ eſt, q̃a diſtributio eſt proprietas conſequens ſignificationẽ actualem diſtribuibiliũ, expoſitio vero magis cõcernit ſignificationẽ virtualẽ, vt clare patebit i ꝓceſſu.

B Primo ſciendum eſt, quod ſicut terminus diſtribuibilis eſt ſubiectum principale ſeu attributionis præcedentis Tractatus. ſic ꝓpoſitio exponibilis eſt ſubiectũ attributionis illius Tractatus, habet. n. omnes conditiones ſubiecti attributionis, quia eſt quoddam vniuerſale, non quidem reale, ſed intentionale, habet et partes, & proprietates, q̃a ꝓpoſitio categorica, & hypotetica vſe particulare. indefinitũ, & ſingulare, affirmatiuũ, negatiuum, ſunt partes eius, expoſitio eſt proprietas eius.

C Expoſitio dupliciter ſumitur & quæ propoſito deſeruiat.

Secundo ſciendum, quod expoſitio pt capi duob. modis, vno modo pro quadam manifeſtatione ſenſualia qua ſumitur ſyllogiſmus expoſitorius. & ſic ſolet definiri. Expoſitio eſt manifeſtatio quædam ad ſenſum, accipiens aliqua duo uni, & idem numero conuenire, aut alterum diſconuenire, ex hoc inferens illa inter ſe conuenire vel diſcõuenire, & iſto mõ non capitur in propoſito, vt ſic eſt vna ſpẽs arg. reductiue cõtenta ſub ſyllogiſmo, licet nõ ſic uerus ſyllogiſmus, q̃a nõ fit in aliquo mõ ſyllogiſtico alicuius figure. alio mõ capitur expoſitio, prout eſt manifeſtatio q̃dã magis complete, & clare explicãs ſignificationẽ alicuius ꝓpoſitionis habentis ſenſum obſcurum. q̃ per illã propoſitionem exprimeretur ſeu ſignificaretur & iſto modo capit. in propoſito.

Tertio ſciendũ eſt, quod Auctor in textu ſic definit propoſitionẽ exponibilẽ. Propoſitio exponibilis eſt ꝓpoſitio habens obſcurum ſenſum expoſitione indigentẽ ꝓp aliquod ſincategoreuma explicite uel implicite in ea poſitum, vt tm̃ homo currit. In qua definitione ponitur propoſitio loco generis, non quidem, quòd ſit uerum genus, quia intentiones nõ ſunt in aliquo p̃dicamento, & ideo non ipſis non reperiuntur, nec uera genera, neq; ſpecies, & totũ reſiduum ponitur loco dr̃æ, quia per hoc differt ab alijs ſex ꝓprietatib. terminorum, & a propoſitione exponibili, quia habet ſenſum lucidum, & clarum.

D Propoſitio exponibilis quid ſit.

E Vnde, quia ſuppoſitio, relatio, ampliatio, & appellatio, reſtrictio, & diſtributio, ſunt proprietates terminorũ incomplexorum, & expoſitio uero eſt proprietas termini complexi, quæ tñ ſibi inſurgit, & euenit ab aliquo incomplexo, puta ex aliquo ſincategoreumate in ea incluſo, ideo Petrus Hiſp. conuenienter poſt alios ſex tractatus determinat de exponibilibus, quia ſicut incomplexum ſecundum naturam præcedit complexum, ſic paſſio incomplexi præcedit paſſione complexi.

Quæ nã exponibilẽ reddãt propoſitione.

F Quarto ſciẽdum eſt, quod ea quæ faciunt propoſitionẽ exponibilem, ſunt in multiplici differentia, quia quædam ſunt ſigna excluſiua, vt tm̃. ſolum quædam exceptiua ut præter, niſi, quædã reduplicatiua ut inquantum, ſecundum, quod quædam vero important inceptionem uel definitionẽ, ut incipit, uel deſinit, quædam priuationem finis, vt infinitum, quædam exceſſum, vt comparatiui, & ſuperlatiui gradus, quædã diſtinctionẽ, vt differt, aliud, ab, q̃dam vero important ſpecialem modum diſtributionis, ut totus qualibet, & ſic de alijs. Et iſta ſufficiunt reddere propoſitionẽ exponibilem, vt patet per ſufficientiam. Quia omne illud, quod facit propoſitionẽ exponibile, aut de ſuo ſignificato importat diuerſitatem ſeu differentiam, aut non. ſi primo modo ſic ſunt ea quæ important diſtinctionem, vt differt, aliud, ab, ſi ſecundo

A modo hoc eſt dupliciter, vel importāt ſpālem modum diſtribuēdi, aut non, ſi ſic, hoc eſt dupliciter, vel importāt ſpālem modū diſtributionis ex ſignificatione propria, vel virtute negationis in ipſis incluſæ, ſi primū ſic ſunt ea, q̄ importāt ſpālem modū diſtributionis, vt totus qualelibet, ſi ſm, ſic ſunt ſuperlatiui, & cōparatiui gradus, qui cū exceſſu q̄dā diſtributionē important. ſi non important ſpālem modū diſtribuendi, hoc eſt dupliciter, aut dnt rē i fieri, aut in facto eſſe, ſi in fieri, ſic ſunt ea, q̄ importāt inceptionē, & quia vnū oppoſitorū dat intelligere reliquum, per iſta intelligimus illa q̄ definitionē important, ſi in facto eſſe, hoc eſt dupliciter, B aut carēt fine, aut non, ſi ſic ſunt ea q̄ priuationē finis important, vt infinitū, ſi non carent fine, hoc eſt dupliciter aut deſignatur aliquid adiungi alteri, aut non. ſi ſic ſunt reduplicatiua, vt in quantum ſecundum, quod ſi non, hoc eſt dupliciter, aut ſecludunt ab aliquo actu vno, aut plura cōtenta ſub aliqua diſtributione, aut aliqua cōtēta ſub plurib. diſtributionib. ſi primū, ſic ſunt exceptiua, ſi ſecundū, ſic ſunt excluſiua.

Cōtra prædicta arguitur primo ſic. De propōne exponibili nō eſt ſcientia, ergo de ipſa non dēt fieri ſpālis tractatus. Antecedens patet, quia, cū oīs ſcia ſit realis, eius obiectum dēt eſſe reale, quia vt vult Ariſt. ſecantur ſciæ quemadmodum, & res de quib. ſunt, modo propoſitio exponibilis non ens reale. Scdo ſic. Expoſitio eſt q̄dā ſpēs argumētationis, ſed de ſpecieb. argumentationis determinatur in noua Logica, ergo hic male determinaī. Tertio ſic. Nulla propō eſt exponibilis, ergo hic male definitur. Antecedens patet, quia eſſe exponibile eſt ꝓprietas termini, terminus .n. in primo priorū dictum eſt, eſt in quē reſoluitur propō, ut in ſubiectū, & p̄dicatū appoſito eſſe, vel non eſſe. Quarto ſic. Aliquæ ſunt propōnes exponibiles, in quib. nō ponitur ſincategoreuma, ergo malè dr̄ in definitione, ꝑ ſincategoreuma i ea poſitū. Quinto ſic. Oīs diuiſio dēnt eſſe bimēbris, ſed diuiſio eorū, D quæ faciunt propoſitionē exponibilē eſt bimembris, ergo ipſa non eſt bona.

Argu. Colligit hoc dictum 3. de ani. C 3. Meta. & alibi in multis locis

Ad arg. Ad primū iſtorū dr̄, ꝙ licet oīs ſcia ſit realis, eo eſt habitus qualificatiuus aīæ, tñ nō oportet ꝙ obiectū illius ſciæ ſit reale, ſed ſufficit, quo hēat aliquo modo fundamentum in re. Ad ſm dr̄, quod expoſitio, a qua ſumitur ſyllogiſmus expoſitorius, bene ſpēs argumentationis, ſed de illa non eſt hic ad propoſitum, vt patuit in ſecundo notabili. Ad tertium dr̄, qđ hic accipitur expoſitio prout attribuitur propoſitionibus & non terminis quia propoſitio eſt, illud quod exponitur. Nec capitur ibi expoſitio pro ſolutione, quæ E bene conuenit termino tanquam illi, in quam ſit reſolutio. Ad quartum dicitur, quod nullæ ſunt propōnes exponibiles, vt quib. non ſit ſincategoreuma, uel formaliter, vel æquiualenter. Ad quintū dr̄, ꝙ licet diuiſio generis debeat eſſe bimembris, tñ diuiſio multiplicis ęquiuóci non debet eſſe bimēbris, cuiuſmodi eſt præſens diuiſio.

Solutio

Quid ſigna excluſiua, & regulæ quattuor, quib. excluſiue ſumitur expoſitio.

Signa excluſiua ſūt illa, quæ ex ſignificatione ſua excluſionem importāt, & a quib. propoſitioni redditur excluſiua, vt ſunt iſte dictiones tantum, ſolum, duntaxat, & ſimilia. Hęc autem ſigna quandoq; exponitur gratia alietatis, quando que vero gratia pluralitatis, quandoq. ponuntur in oratione ſine negatione ꝑcedente, vel conſequēte, quandoq. vero cum negatione. De iſtis autem tales dantur regulæ.

Vide Pa. Per gu. in F dub. & omnes ſummiſtas.

Prima eſt ꝓpoſitio excluſiua ſine negatione exponitur p copulatiuā affir. cuius prima pars eſt pręiacēs excluſiuæ, & ſecūda pars eſt negatiua importans negationem p̄dicati de oīb. alijs à ſubiecto. ut tantū

homo

A homo eſt reſibilis,i.homo eſt riſibilis, & nihil aliud ab homine eſt riſibile,uel totū Apoſtoli Dei ſunt duodecim,i. Apoſtoli Dei sūt duodecim,& non ſunt plures quā duodecim,ſecūda regula,quòd propoſitio excluſiua huius generis infert copulatiuam compoſitam ex duabus exponētibus, & quamlibet earum ſeorſum,& non econuerſo,vt tātū homo currit,ergo homo currit, & nihil aliud ab hoīe currit. Tertia regula eſt,quòd ab excluſiua affirmatiua ad vniuerſalem de

B terminis tranſpoſitis eſt bona cōſequētia,ſi fiat excluſio gratia alietatis & non econtra,vt bene ſequitur tantum animal eſt homo,ergo omnis hō eſt animal, & econtra. Quarta regula eſt,quòd excluſiua contradictoria prioris exponit per diſiunctiuam affirmatiuam de partibus contradicentibus prioris excluſiue,ut iſta, non tantum homo currit, nullus hō currit, vel aliud ab hoīe currit. patet ex virtute contradictionis; quia vtrobique

C ſeruatur oppoſitio cōtradictionis & ſic patet qualiter in eis ualet cōſequentia. Quinta regula. Excluſiua in qua ponitur ſola negatio cōſequens excluſionem, exponi ut per vnam copulatiuam affirmatiuam, cuius prima pars eſt negatiua præiacens, ſecunda eſt affirmatiua in qua prædicatum affirmatiue enūciatur de quolibet alio a ſubiecto, vitādum accidens non eſt ſubſtantia,i.accidens non eſt ſubſtātia, & oē aliud ab accidēte eſt ſubſtātia. Et hoc patet qualiter eius cōtradictoria ſit exponenda, & qualiter ualeat conſequentia in excluſiuis.

Poſtquā Auctor ſuperius determinauit de propoſitione exponibili in cōi & de his quæ reddunt propoſitionem exponibilem ponendo definitionem eius,& enumerādo octuplicia ſincategoreumata,aut ſaltē ſincategoreumatib. æquiualentia,facienda propoſitionem exponibilem, hic conſequēter determinat de ſignis excluſiuis,de qb. promiſit ſe determinaturū. Primo ſic definiens ſiue excluſiua dicens ſigna excluſiua ſunt, quæ ex ſignificatione excluſionem important, & a quib. propoſitio redditur excluſiua, ut ſunt iſtę dictiones,tantum,ſolum modo, duntaxat. Et dicitur notanter,quæ ex ſignificatione excluſiunem important,& nō quæ ſignificant excluſionē,quia ſigna excluſiua non dicuntur,ex eo qđ ſignificent excluſiue,ſed quia exercent eam vt tantum ſolum. Dictiones excluſiuæ dicuntur ab excluſione exercita, & nō ab excluſione ſignificata, ſicut ſecuris dicitur in ſciſſura,ab inſciſſione exercita,& non ab inciſſione ſignificat, quia ſecuris non ſignificat inciſſionem licet exercet ipſum cindere, ſed ſignificat ſecurim.

D Quid ſigna excluſiua ſint.

E

Primo ſciendum, quòd excluſio dupliciter intelligit,ſ.ut concepta, & ut exercita. Excluſio concepta deſignatur per illud nomen excluſio, & excluſio exercita exercitio generali deſignatur per hoc uerbum excluſio,& per has dictiones tantum, & ſolum intelligitur excluſio,ut exercita exercitio ſpeciali, ſicut æquitatio ſignificatur, vt concepta per hoc nomen æquitatio, & per hoc verbum æquito ſignificatur ut exercita,vt cum aliquis exercet æquitationem æquitando.

Excluſio dupliciter, ut concepta,& ut exercita ſumitur. F

Secundo ſciēdū eſt, quod hęc ſigna excluſiua quādoq. excludūt gratia alietatis, ut tantum homo eſt riſibilis,quādoque vero gratia pluralitatis, vt tātū ſunt decem prædicamenta quādoque etiam ponuntur negatiuæ ut tantum animal rationale eſt homo: quandoq; uero cum negatione præcedente excluſionem,ut non tantum animal currit, quandoque vero cum negatione ſequente ſignum excluſiuum, ut tm̄ aīal non eſt ſubſtantia,& quandoque cū negatione

Signo. ū excluſiuorum excluſionis uis.

A gatione p̄poſita & poſtpoſita ad ſignū excluſiuum, vt non tm̄ hō nō ē ſubia, quę contradicit illi, in qua ſolū poſtponitur negatio. Vn̄ aliter exponitur illa ,p̄pō, q̄ eſt ſine negatione, & aliter illa, in qua ponitur negatio præcedens excluſionē, & aliter illa in qua ponit̄ negatio ſequens excluſionē, & aliter ſua contradictoria, ſicut patebit in r̄ſis hic ſtatim declarandi. Tertio ſciendum eſt q̄ ,p̄pō excluſiua ſiue negatione ſūpta exponit̄ p copulatiuā affirmatiuā, cui' prima pars eſt præiacens excluſiuæ, & ſcd̄a pars eſt negatiua importās negationem prædicati ab oīb. alijs a ſubo, vt tm̄ hō currit. i. hō currit, & nihil aliud ab hoīe currit. Vel ſic ſm alios, hō currit, & nullus non hō currit, vn̄ præiacens propoſitionis excluſiue, eſt propoſitio ſumpta ſine dictione excluſiua cui tn̄ p̄raddi ſignum excluſiuum, vt illa propō hō currit, eſt preiacēs illius tm̄ homo currit. Et ad excluſionē quatuor requiruntur. ſ. illud q̄ excluditur, illud a quo excludit̄, illud reſpectu cuius excluditur, & ipſe actus excludēdi, vt cum dr̄, ſolum homo currit aīalia ab hoīe ſunt, id qd̄ excluditur, & hō ē id a quo excluditur, & curſus eſt id, reſpū cuius excluditur, & illa dictio ſol' importat actum excludendi. Vnde ,p̄poſitio affirmatiua excluſiua infert copulatiuā compoſitā ex duab. exponentib. & q̄libet eorum ſeorſum, & non ē contra, vt bn̄ ſequitur, tm̄ aīal currit, ergo aīal currit, & nihil aliud ab aīa' currit, bn̄ ēt ſequitur, tm̄ aīal currit ergo aīal currit, & ſilr bn̄ ſequit̄ tm̄ aīal currit, ergo nihil aliud ab aīali currit. Infert inſuper ,p̄poſitio excluſiua affirmatiua ſuā vniuerſalem de terminis trāſpoſitis, vel bn̄ ſequitur, tm̄ aīal ē homo ergo oīs homo eſt aīal. quarto ſciendū eſt, quod propoſitio excluſiua contradictoria prioris. i. in qua ponitur in negatio præcedens excluſionem, exponitur per diſiunctionēm affirmatiuā de partib. contradicētib. partib. prioris copulatiuæ, vt iſte, non tm̄ homo currit, ſi exponitur, nullus homo currit, vel aliud ab hoīe currit. Vnde partes affirmatiuæ copulatiuæ dn̄r contradicere partib. negatiuis diſiunctiuæ ſibi contradictoriæ, vt iſta duo contradicunt, homo currit, & nihil aliud ab homine currit, & nullus homo currit, vel aliquid aliud ab homine currit, quia ſunt de partib. contradicentib. Sed propoſitio excluſiua, in qua ponitur ſolum negatio ſequens excluſionem exponitur per vnā copulatiuā, cuius prima pars eſt negatiua præiacens, & alia eſt affirmatiua, in qua prædicatum affirmatiuæ enunciatur de quolibet alio a ſubiecto, vt tantum accidens non eſt ſubiecta, ſic exponitur, accidens non eſt ſubſtantia, & omne aliud ab accidente eſt ſubſtantia, & ſua contradictoria falla, in qua præponitur, & poſtponitur negatio ſigno excluſiuo, exponitur per diſiunctiuam de partib. contradicentib. partibus prioris copulatiuæ, vt iſta non tantum accidens non eſt ſubiecta, ſic exponitur, accidens eſt ſubſtantia, vel omne aliud ab accidente non eſt ſubſtantia.

Propoſitionis excluſiuæ exponē di mod' q̄ iñe ad excluſionē requiratur.

Ad excluſionē q̄ requirantur.

B

C

Excluſiua contradictoria i quā negatio

D

excluſione præcedens ponitur

E

Sed cōtra prædicta arguitur primo ſic. Per ſigna excluſiua non intelligitur excluſio exercita, ergo contra ea, quæ dicta ſunt in primo notabili. Antecedens patet, quia exercita excluſio non ſignatur per illa ſigna, immo nihil intelligitur per aliquem terminum niſi per ipſum ſignare ſignetur, cum ſit intellectum de re conſtituere. Scd̄o ſic. Oē illud quod exponit̄ gratia alietatis poteſt exponi gratia pluralitatis, ergo male dicitur, quod ſigna excluſiua qn̄que excludunt gratia alietatis. & qn̄q; gratia pluralitatis. Tertio ſic. Iſta eſt ,p̄poſitio excluſiua ſine negatione, tm̄ pater in diuinis eſt eſſentia diuina, tn̄ nō exponitur per copulatiuam affirmatiuam, cuius prima pars ſit præiacēs excluſiuæ, & ſecunda pars ſit negatiua importans negationem prædicati de omnibus alijs a ſubiecto, quia non ſequitur tantum pater in diuinis eſt eſſentia diuina, ergo pater in diuinis eſt eſſentia diuina, & nihil aliud a patre,

Argu.

F

A eſt eſſentia diuinæ, q2 exponentis ſunt veræ, & expoſita eſt falſa, ergo. Quarto ſic. Non ſequitur, tãtum animal eſt hõ, ergo animal eſt hõ, & nihil aliud ab aiali eſt hõ, & iã hic arguit ab expoſi ta ad ſuas exponentes vt notũ eſt, ergo antecedens eſt uerũ, quia bñ ſequitur, ois hõ eſt aial, ergo tm̃ aial eſt hõ, ab vniuerſali affirmatiua ad ſuã excluſiuã de terminis tranſpoſitis, & conſequẽs eſt falſum, quia bñ ſequitur nihil aliud ab animali eſt homo, ergo nihil non idẽ animali eſt hõ, quia nihil aliud, & nihil non idem æquiualent, & vltra, nihil nõ idẽ aiali eſt hõ, ergo quodlibet idẽ aiali eſt hõ, quia quodlibet, & nihil non, æquipollent p primã regulã, æqui B pollẽtiarũ. Et vlt. a qdlibet idẽ aia, eſt hõ, ergo quodlibet aial eſt hõ, q eſt manifeſtẽ falſum, & per cõſequẽs iſta, ad quã ſequebatur, nihil aliud ab aiali eſt hõ, eſt falſa. Quinto ſic. Non ſequit, tm̃ aialia ſũa ſenſibilia, ergo oĩa ſenſibilia ſunt animalia, q2 antecedẽs eſt verũ, & conſequẽs falſum, patet quia lapides ſunt ſẽſibiles, & tñ nõ ſunt aialia, ergo arguẽdo ab excluſiua affirmatiua ad vniuerſalem in terminis tranſpoſitis non eſt bona conſequentia.

Solutio. C Ad argumenta. Ad primum iſtorum dr̃, q ad hoc, q aliqua dictio dẽt intelligere aliquid non oportet, q aliquid ſignificet, ſed ſufficit, q ipſum cõſignificet. Et quia ſigna excluſiua cõſignant excluſionẽ exercitã, iõ eam dant intelligere. Ad ſm̃ dr̃, q licet aliqñ illud qđ exponitur gratia alietatis poſſit exponi gratia pluralitatis, vt iſta excluſiua, tm̃ aialia rõnalis ſunt riſibilia, põt exponi gratia alietatis, & gratia pluralitatis, tñ propoſitio, quæ eſt exponibilis gratia alietatis, non ſemper poteſt exponi gratia pluralitatis, iõ nõ ſumit ſimpliciter falſum. Ad tertiũ dr̃, q iſta de ui ſermonis, & ſm̃ proprium ſenſum eſt falſa, quia hæc dictio tantum magis reſpicit ſubiectum quã formam ſubiecti, & excludit aliũ in maſculino a conſortio prædicati, iõ dẽt ſic exponi, tm̃ pater in diuinis eſt eſſentia diuina. i. pr̃ in diuinis eſt eſſentia diuina D & ..., tunc conſequens eſt falſum, ſicut antecedens. Si vero excludit a forma ſubiecti, ſic, bñ exponitur nõ dictio ante oppoſitum, quia tunc antecedens eſt verum, ſicut & conſequens, ſenſus. n. huius eſt, tm̃ pater in diuinis eſt eſſentia diuina, i. ille, cum quo nullus alius pr̃ eſt eſſentia diuina in diuinis, cũ n. dicimus, tm̃ pr̃ in diuinis eſt eſſentia diuina, nõ negamus Filium, & Spiritum ſanctum eſſe eſſentiam diuinã, ſed hoc dicentes ſignificamus, q illi ſimul cũ eo non ſunt pr̃. Ad quartum dr̃, q negatur antecedens, & aſſumptum inde conſequens, videlicet, quòd antecedẽs ſit verum, & conſequens falſum. Et ad conſequentiã improbantes concedun tur omnes, dempta iſta, nihil nõ idem E aiali eſt hõ, ergo quodlibet idẽ aiali eſt hõ, q2 licet nihil nõ, & qhodlibet æquipolleãt, tñ nihil non idẽ aiali, & quodlibet idẽ aiali non æquipollẽt p p duas cãs. prima eſt, quia, cũ dr̃, nihil nõ idẽ aiali eſt homo, ambæ negationes non feruntur ad eundem copulã, quia prima fertur ad eſt, alia vero ad hoc, qđ dr̃, exiſtens, mõ regulæ conſequentiarũ dẽt intelligi, qñ negatio incluſa in ſigno, & alia poſtpoſita, feruntur ad eandẽ copulã, & ꝓpter hoc, q illæ negationes ambæ non feruntur ad idẽ prouenit. Secunda eã eſt, videlicet, q illę duæ non ſunt eiuſdẽ ſubi, immo ſubiectum vnius eſt ens idem aial, ſ. ſecundæ ſubiectum vero alterius. ſ. prima eſt ens F non idem animali, modo ad æquipollẽter requiritur, qđ ſiat eiuſdem ſubiecti, vnde æquipollẽs iſtius, nihil non idem aiali eſt homo, eſt iſta, quodlibet non idẽ animali non eſt homo, & illæ ſunt eiuſdem ſubiecti, & pdica i. & ſũt ambæ veræ, quòd negatiuæ ambæ, ſi n. daretur, iſta quodlibet idẽ aiali eſt hõ, ut arguebatur, tanq eius æquipollens, tunc æquipolleret affirmatiuæ, nã prima eſt ſimpliciter negatiua, & ſecunda eſt ſimpliciter affirmatiua. Ad quintum dicitur, quod ſi ſenſibile teneatur vniuoce in ambabus, tunc conſequentia

Immo oẽs tres ſũt una eſſẽtia, vt in 1. ſen. & i 12. Ne. p mod. ſc. ib & in c. firmiter d ſutri. vt ibi per Doct. la te patet.

A tia eſt bona, & ſicut antecedẽs eſt uerũ ita & conſequens. Sed, ſi ſenſibile & teneatur æquiuocè in illis, ſ. in excluſiua pro ſenſibili actiuo, & in uniuerſali de terminis trãſpoſitis pro ſenſibili paſſiuo, ſicut non valeret conſequentia. Mõ regula eſt intelligenda, q ab excluſiua affirmatiua ad uniuerſale de terminis tranſpoſitis eſt bona conſequentia, ſi fiat excluſio gratia alietatis, & termini teneatur uniuoce in ambabus.

2. De ſignorum exceptiuorum natura ac diuerſitate, de Regulis, idem quibuſdam ad exceptiuarum propoſitionum expoſitionem neceſſarijs dictionem. B

Nota ſẽſum regule pro excluſiuis uide Strabus in conſeq Pau. Pergulẽ ĩ dub. & alios fere Sũmiſtas oẽs.

Sequitur de ſignis exceptiuis. Dicũtur aut exceptiua, q̃ ſignificat exceptionẽ alicuius contenti ſub aliquo diſtributo, vt pter, pręter q̃ & ſic de alijs. De quib. tales dãtur regulæ. Prima eſt, q oĩs exceptio fit a toto in quãtitate, ſeu à termino ſumpto ſub ſigno uniuerſali. Eſt aũt in quantitate à terminus cõis ſũptus cũ ſigno vniuerſali, vt oĩs homo præter Soc. currit. Scda reg. eſt quo dictio exceptiua nõ impedita facit terminum communem, ſupra quem cadit, immediate ſupponere ſimpliciter, vt omne animal præter hominẽ eſt irrationale, ibi hominem ſupponit ſimpliciter. C Tertia reg. eſt quod vniuerſalis affirmatiua exceptiua exponitur copulatiue per tres exponentes categoricas, quarum prima affirmat vniuerſale prædicatũ de ſubiecto, ſumptum cũ aliud ab, & in ſecunda affirmat terminũ à quo fit exceptio. Tertia eſt negatiua in qua pdicatum negatur de termino excepto, vt hic omne animal præter hominem eſt irrationale, iſta exponitur ſic. i. omne animal aliud ab homine eſt irrationale, homo eſt animal, & homo non eſt irrationalis.

Quarta regula eſt, quòd vniuerſalis negatiua exceptiua, exponitur copulatiue per tres exponentes, in quarum prima prædicatum negatur de ſubiecto ſumpto cum aliud ab, in ſecunda affirmatur ſubiectũ de termino, qui excipitur in tertia affirmatur vniuerſale præiudicatũ de termino excepto. vt hic, nullo animal præter hominem eſt riſibile, exponitur, ſic nullum animal aliud ab homine eſt riſibile, homo eſt animal, & oĩs homo eſt riſibilis. Ex iſtis patet qualiter in iſtis exceptiuis ualeant conſequentia ab exponentib. ad expoſitum, uel ecõtra. Quare eodem modo dicendũ eſt de iſtis, ſicut de copulatiuis, quibus exponuntur &c. D E

Poſtq̃ ſuperius Auctor determinauit de dictionib. excluſiuis, hic conſequenter determinat de dictionib. exceptiuis. Cuius ordinis ratio eſt, quia dictiones excluſiue excludunt ab aliquo actu plura tota diſtincta, actu plures earum partes, dictione autem exceptiue ſolum excludunt reſpectu alicuius actus aliquod contentũ ſub aliquo diſtributo. & ideo patet ordo. F

Dictionis exceptiuæ quid.

Primo ſciẽdũ eſt, quod Auctor in textu ſic definit dictiones exceptiuas, dicens, Dictiones exceptiuæ ſunt, q̃ ſignificãt exceptionem alicuius cõtenti ſub aliquo diſtributo, vt pter, præterq̃ & ſic de alijs. & ponitur ibi li, q̃ loco generis, eſt. n. quę relatiuũ dans intelligere ſuum antecedẽs, quod eſt ſincategoreuma, quod hẽt modũ gñis reſpectu dictionis exceptiuæ, & totũ reſiduũ ponitur ad differentiã omnium aliorum ſincategoreumatum reddentiũ propoſitionem exponibilem, quorum nullum ſignificat exceptionem alicuius.

Omniũ exceptionẽ circa totũ i quãtitate fieri neceſſe eſt.

Scdo ſciendũ, quod ut dicit Auctor in textu, oĩs exceptio fit à toto i quantitate, cuius ratio eſt, qa oportet illud

A quod vere excipitur, quod ſit pars ſm actum contẽta in eo quo excipitur, & qa ſole partes toti' in q̃titate ſũt actua liter contẽtæ in ſuo toto, & nõ partes aliorũ totorũ,niſi hẽant reductionẽ ad totum in q̃tita'e,ideo exceptio fic in q̃ titate. Ex illo uere poſſumus colligere, q̃ ad hoc,qđ aliqđ excipitur ab aliquo toto,duo requirunt, per quod illud ſit pars illius, a quo accipitur ſecundum actum,quia partes ſubiectiue,& in mõ non ſunt ſecundũ actum in ſuo toto, ideo non poſſunt excipi a ſuis totis.

Tertio ſciẽdum eſt, quod exceptiua affirmatiua, exponitur copulatiue per B tres exponẽtes, ſicut ſatis ad longũ dr̃ ĩ textu, & ſi in ea ponat præter, ſi pter de ſcẽdẽdo ſub termino a quo fit,exceptio dẽt mutari illud ab. Vnde in exceptione quatuor requirunt, ſ.excipiẽs, quod eſt duplex, ſ.principale, vt eſt intellectus, & inſtrumẽtale, ut dictio exceptiua terminus exceptiuus, id a quo excipit, & actus, reſpũ cuius fit exceptio. Et terminus exceptus virtute dictionis exceptiuæ non impeditę ſupponit ſimpliciter,et oẽs alijs termini ꝓpoſitionis exceptiuæ eodẽ modo ſupponunt ſicut in præiacẽte.exceptiua negatiua contradictoria ꝑcedentis exponit diſiunctiuæ C per ꝓpoſitione contradicẽtis partib.exponẽtib ipſa affirmatiuã, vt patet p naturã contradictionis v.g. iſta exceptiua, non aĩal præter hoĩem eſt irrationale, ſic exponitur oẽ aĩal aliud ab homine non eſt irrationale, vel homo non eſt animal vel homo eſt irrationalis.

De mõ exponẽdi exceptiuam deq. quatuor ei' conditionibus.

Quarto ſciẽdum eſt, q̃ vniuerſalis negatiua exceptiua exponit copulatiue p tres ꝓpoſitiones, ſicut clare deducit in tex. ſed ſua contradictoria exponit diſiũctiue per tres ꝓpoſitiones contradicentes partib. copulatiuæ talis diſiunctiuæ contradictoriæ, ut iſta nõ nullũ animal præter hominem cur. ſic expo nitur aliquod animal aliud ab homine currit, vel aliquis homo non eſt animal, vel aliquis homo currit.

Vniuerſalis negatiua exceptiua, quõ exponit

Arg. Contra prædicta arguit primo ſic. Præter eſt dictio exceptiua, & tamen non ſp ſigñat exceptionem, ergo &c. D Minor pbat, quia in iſta ꝓpoſitione tu debes decẽ francas pter 20. ſcutis, li pter nõ ſignat exceptionẽ, q̃ ſenſus illi' ꝓpoſitiones eſt, tu debes decẽ francos cum 20. ſcutis. Secũdo ſic. Exceptio fit a toto integrali, ut patet dicẽdo, totus Soc. eſt in arca pter pedẽ, ergo male dr̃ in textu, quod oĩs exceptio fit a toto ĩ quãtitate. Tertio ſic. Exceptio fit a toto vniuerſali, ergo &c. Añs patet dicendo homo rõcinatur præter hoc. qui eſt ve ſanus. Quarto ſic Terminus exceptus non ſemper excipitur ſimpliciter, ergo male dr̃ in textu quod dictio exceptiua facit terminum eõem, ſupra quẽ cadit, ſupponere ſimpliciter. Añs patet, quia terminus exceptus excipitur reſpectu alicuius actus, modo actiones ſunt ſin E gularium & ſuppoſitorum, Proœmio Metaphyſicæ, & ſic terminus exceptus ſupponit perſonaliter, & non ſimpliciter. Quinto ſic Iſta eſt una propoſitio exceptiua, nullus homo præter aſinum currit, & tñ illud q̃ excipitur non continetur ſm actum in toto in quantitate a quo excipitur, ergo illæ conditiones aſſignare ad hoc, quod aliquid excipiatur non ſunt bonæ.

Ad arg. Ad primũ dr̃, quod q̃ncunq. pter accipitur exceptiue, ſemper ſignat exceptionẽ, ſed ſp nõ tenet exceptiuẽ. Nõ. humo aliquando tenetur negatiuẽ, ut er ius digo ſtabo præter te, i. ſine te, aliqñ abſtractionis ctiue ut decẽ præter duo ſunt octo, i. re pter va motis duob. a decẽ remanent octo & F aliqñ aſſociatiue, ut tu debes decem frãcas in cos præter viginti ſcuta, i. cum viginti oratio ſcutis. d ſm dicendum eſt, quod ve ne accerum eſt ſed per totum in q̃titate. Petr. ptiones Hiſpan. intelligit totũ integrale, ſicut ſatis patet in ſuis ſincategoreumatib. vbi expreſſe dr̃ quod exceptio fit a toto in q̃titate, & a toto integrali. Ad tertiũ dr̃, q̃ ibi, non eſt uera exceptio ſed potius abuſiua. Ad quartum dicitur, quod licet terminus ſupponens ſimpliciter ſupponat pro vniuerſali, tamen hoc eſt, ſecundum habitudinem quam habet ad ſuppoſita, & ideo ubicunque

Solutio

que

A que ſupponit pro ſuppoſitis, licet inde terminatis. Ad quintum dr̃, quòd ad hoc, quòd aliqua ꝓpoſitio ſit verè exceptiua tã ex parte rei q̃ ex parte modi enunciãdi requiritur, qđ excipiatur aliqđ ab aliquo, quod fert inſtãtiã eius a quo ſit exceptio, ſic. quod ſit pars ſm̃ actum contenta in illo a quo excipiť, ſicut patuit in ſecundo notabili, & per ampli⁹ patebit in ſincategoreumatib.

De reduplicatiuis dictionibus quomodo-ꝗ per regulas ſunt exponenda propoſitionum varia genera, diſſeritur.

B Sequitur de reduplicatiuis dictionib. Dicuntur aũt reduplicatiuæ dictiones, quæ important rõnẽ, ſcđm quam aliquid alteri attribuitur, vt inquantum, ſcđm quòd ea, rõne qua, & ſimilia. De quib. tales dãtur regulæ. Prima regula. Prima eſt, ꝙ dictio reduplicatiua ꝓſupponit aliquid prædicatũ ineſſe alicui ſubiecto, & denotat illud ſupra, quòd cadit immediate eſſe cãm illius inhærentiæ. Secunda regula. Scđa regula eſt. Quòd dictio reduplicatiua ſp fertur ad ꝑdicatũ, & nunq̃ reduplicat ipſũ. Tertia regula. Tertia regula eſt. Quod ꝓpoſitio reduplicatiua affirmatiua exponitur per quatuor exponentes affirmatiuas, quarũ prima affirmat ꝑdicatum principale de ſubiecto, C ſecunda aũt affirmat reduplicatiuum de ſubiecto, tertio vero affirmat ꝑdicatũ principale de re duplicato vniuerſali, quartã eſt vna cãlis, in cuius antecedentes ponitur dictio ſupra q̃ cadit reduplicatio de aliquo tranſcendenti, & in cõſequente ꝑdicatũ principale affirmatur de relatiuo illius trãſcendẽtis, vt hic hõ inquãtum rõnalis eſt flebilis, i. homo eſt flebilis, & hõ eſt rationalis, et omne rationale eſt flegile, & quia aliquid eſt rationale ipſũ eſt flebile. Quarta regula. Quarta regula eſt, quòd propoſitio reduplicatiua, ĩ qua ponitur negatio poſt D dictionem reduplicatiuã, exponitur copulatiua per quatuor exponentes, quarũ prima negat prędicatũ de ſubiecto principali, ſecunda affirmat de reduplicatũ de eodẽ, tertia negat vniuerſaliter prædicatum principale de reduplicato, quarta eſt vna cauſalis, in cui⁹ antecedente prædicatum reduplicatum de ſuo tranſcendenti affirmatur, & in cõſequente negatur prædicatum de relatiuo illius trãſcendenti, vt hic nullus homo in- E quantum rationalis non eſt rudibilis, i. nullus: homo eſt rudibilis, & omnis homo eſt rationalis, & nullum rationale eſt rudibile, & quia aliquod eſt rationale, ipſum non eſt rudibile. Ex iſto patet per legem contradictoriarum qualiter ſunt exponendæ contradictorię iſtarum, & qualis valeat conſequẽtia in ipſis. Patet etiam, quòd in iſtis valet conformiter conſequentia ſicut in prioribus.

Poſtquam Auctor determinauit de dictionibus exceptiuis, hic conſequenter determinat de dictionibus redupli- F catiuis. Et ratio ordinis eſt, quia dictiones reduplicatiuæ denotant attributionem, ſicut apparebit per definitionem earum inferius ponendã. Dictiones vero exceptiuæ quodammodo importãt ſeparationem, & remotionem modo attributio, & remotio quodammodo opponuntur, & quia oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcũt, iõ patet ordo.

Primo ſciendũ eſt, ꝙ Auctor in textu dictiones reduplicatiuas definit dicẽs. Dictiones reduplicatiuæ dñt, q̃ important rationem ſecũdum q̃ aliquid alteri attribuitur, & ſubintelligiť ſincategoreumata, ita vt ſi ſenſus dictiones reduplicatiuæ sũt ſincategoreumatã, quæ importãt rõnẽ, &c totũ reſiduum

Quæ nã dicatur dictiones reduplicatiuæ.

A ponit ad dñā aliorũ ſincategoreumatũ, quorũ nulli competit rõ aliquid alteri attribuẽdi vnde dictiones reduplicatiuæ ſunt aduerbium vel propoſitiones cũ ſuo caſuali, vt ſunt iſte, inquantũ, ſm, ꝙ ea ratione, & iſtis dictionib. dicitur propoſitio reduplicatiua &c.

Propoſitionis reduplicatiuæ naturæ ſecundũ quatuor exactiſſima conſideratio Nota dictũ Alb pulchrũ de re publica: o is & diſtributionis natura ac d ſcriptione.

C Scdo ſciẽdum eſt, ꝙ vt dicit Auctor in textu, dictio reduplicatiua præſupponit aliquod prædicatũ in eſſe alicui ſubiecto, & denotat illud, ſupra quod cadit, eſſe cauſam illius inhæretiæ, vnde reduplicatio ſic diffinitur reduplicatio eſt enunciatio reiterata ſupra extremũ propõnis, denotãs cãm inhærentiæ prædicati cum ſubiecto, vnde i propoſitione reduplicatiua quatuor ſunt conſideranda, ſ. ſubiectum principale, & prædicatum principale, reduplicatum, & dictio reduplicatiua, vt i iſta propõne, omne aial eſt ſubſtantia in quantum animal, ſi primum, animal eſt ſubiectũ principale, li ſubſtãtia, eſt predicatum principale, materiale li inquantum, eſt dictio reduplicatiua, & li animal, ſecũdum ſupra quod cadit iſta reduplicatio, eſt reduplicatum.

C Tertio ſciendum eſt, ꝙ dicit Albertus reduplicatio, & diſtributio ex oppoſito ſe hẽnt, quia diſtributio incipit a ſubiecto diuidendo partes eius, & terminando eas in receptione prædicati, ſed reduplicatio eſt proprietas inchoans a prædicato, & terminata in ſubiecto dictio namq; reduplicatiua, vt dicit text. ſemper fertur ad prædicatum, ſed nunquã reduplicat ipſũ, vnde reduplicatiua affirmatiua exponitur per vnam copulatiuã habentẽ quatuor proponens categoricas affirmatiuas partes ſui, & reduplicatiua i qua ponit negatio poſt dictionẽ reduplicatiua ſimiliter exponitur copulatiue per quatuor exponentes, ſicut ad lõgum deducitur in textu.

Reduplicatiua quo ſe, nõ diſiunctiue.

Quarto ſciendum eſt, ꝙ copulatiua, & diſiunctiua de partib. cõtradicẽtib. contradicunt, ideo ſicut reduplicatiua affirmatiua exponitur copulatiue per quatuor affirmatiuas propõnes, ſic reduplicatiua ei contradictoria exponit diſiũctiue, p quatuor propoſitiones negatiuas contradicentes exponentib. reduplicatiuã, affirmatiuã, vt non ois hõ eſt aial, inquantum ſẽſitiuus, ꝙ contradicit iſti, ois hõ eſt aial inquantũ ſenſitiuus, exponitur ſic. nõ ois hõ eſt aial, vel non omne ſenſitiuũ eſt animal, vel homo non eſt ſẽſitiuus, vel quia aliquid non eſt ſenſitiuũ, illud non eſt aial, vel ſic, & idẽ reddit, aliquis hõ nõ eſt aial, uel aliqđ ſenſitiuũ non eſt aial, vel hõ non eſt ſẽſitiuus, vel quia aliquid non eſt ſenſitiuũ, illud non eſt aial, vel conformiter poſſet dici de contradictoria reduplicatiuæ, in qua negatio ponitur poſt dictionẽ reduplicatiuã, videlicet, ꝙ exponitur diſiũctiue per propoſitiones contradicentes propoſitionib. exponentibus ſuam contradictoriam. Exemplo facilia ſunt inuenti. D B

Argu.

Cõtra prædicta arguitur primo ſic. Nulla ppõ eſt reduplicatiua, ergo hic male dẽnitur Antecedens patet, quia reduplicatio ſp reduplicat ſubiectũ, & ſic debet dici de reduplicatio extremo, & non propõ reduplicatiua. Scdo ſic iſta propõne, cognoſco Socr inquantũ hõ ponitur dictio reduplicatiua, & tñ non eſt reduplicatiua propõ, ergo non omnis iſta propõ in qua ponitur dictio reduplicatiua eſt reduplicatiua. Tertio ſic. Hæc eſt reduplicatiua, hõ eſt animal, in quantũ homo, & tñ homo, ſupra quẽ cadit reduplicatio, eſt cauſa prædicati quia hõ non eſt cã animalis, ſed econtra, ergo reduplicatio non denotat cauſam inhærẽtiæ prædicati cum ſubiecto. Quarto ſic Dicendo, Soc. ſcribit inquantum põt ibi hæc reduplicatio, inquantũ non eſt nota inhærentiæ prædicati cum ſubiecto, ergo male dr in ſecundo notabili, ꝙ reduplicatio denotat cauſam inhærẽtiæ prædicati cum ſubiecto. Quinto ſic. Reduplicatiua affirmatiua exponitur copulatiuæ per quatuor propoſitiones affirmatiuas, ergo eius contradictoria ſimiliter debet exponi copulatiue per quatuor propõnes negatiuas, quia oppoſitorum eadem eſt diſciplina, ergo male F

A male dicitur in quarto notabili quòd exponitur diſiunctiue.

Solutio. Ad argumenta. Ad primum iſtorū dicitur, ꝙ licet oīs reduplicatiua videatur eſſe de reduplicato eſtremo, ſ. de reduplicato ſubiecto nihilominus tamē, quia talis reduplicatio fertur ſupra pdicatum, tota propoſitio dicitur reduplicatiua ratione ſuæ partis. ſ. ratione ſui ſubiecti reduplicatiui ſupra prædicatum. Ad ſcd̄m dicitur, ꝙ li in quātū non tenetur ibi reduplicatiue, ſed ſpecificatiue, ita qđ eſt ſenſus, cognoſco Soc. inquātum homo, ſ. ea ratione qua eſt homo. Ad tertium dicitur, ꝙ in ſecundo notabili non dr̄, ꝙ illud ſupra quod cadit reduplicatio ſit cauſa prædicati, ſed duntaxat quod eſt cauſa inhærentiæ prædicati cum ſubiecto modo, licet homo non eſt cauſa animalis quantum ad eſſe, ſed econtra eſt tñ cauſa inhærentiæ animalis ad ipſum. Ad

B quartum dicitur, quod duplex eſt reduplicatio quædā eſt reduplicatio rei, ſcd̄m inhærentiam alterius ad ipſam, & talis eſt nota cauſæ inhærentiæ, vt hō eſt aīal inq̄tum hō, alia eſt reduplicatio modi inhęrendi, vt Socrates ſcribit inquātū pōt, & de prima principaliter intelligitur definitio. Ad quintū dr̄, ꝙ, quia copulatiua & diſiūctiua de

C partib. cōtradicentibus contradicunt, ideo ſicut reduplicatiua affirmatiua exponitur per copulatiuā affirmatiuam, ita reduplicatiua contradictoria eius exponitur per diſiunctiuam de partib. cōhypotheticis, poteſt dari ferendo negationem ad copulā principalē totius tradicentibus, & quia etiam contradictio in cop: latiuis, ſicut, & in omnib. alijs hypotetice, vel præponendo negationem toti propoſitioni, ideo reduplicatiua cōtradicto: ia reduplicatiue affirmatiue bn̄ poſſet exponi per copulatiuā contradicentem copulatiue exponēti reduplicatiuā affirma. iuam. ſed, qa, magis eſt vſitatus pr mus modus dādi cōtradictionē in copulatiuis, ideo dicit melius Auctor, quod exponit̄ per diſiunctiuam, quam per copulatiuam.

De Verborum Incipit, et Deſinit natura et propoſitionum de ipſis formatarum reſoluta expoſitio. D

Sequitur de, incipit, & deſinit. Pro quorum expoſitione notādū eſt, quod rerū, quædam ſunt, quarum acquiritur totū eſſe ſimul. & in inſtanti, vt hō, vel binarius, ſiue hoc ſit, mediante aliqua mutatione ſucceſſiua pcedente, vt in productione naturali, ſiue hoc ſit ſiue aliqua mutatione præcedente, vt in creatione angeli, quædā aūt ſunt quorum eſſe acquirit̄ ſucceſſiuę, & pars poſt partē, vt ſunt res naturę permanentes, quarū denominano dependet a dominio cōtrarij ſupra contrariū, ſicut albū, & nigrum, frigidum, & calidū, & etiam res naturę ſucceſſiuę, vt motus, & tēpus & ſimiliter aliquarū rerum quarum eſſe deperditur totū ſimul, & in inſtanti deperdit̄, ſucceſſiuæ. & ſcd̄m has differētias quatuor dantur regulæ. Prima regula eſt, aliarum aūt quorū totum eſſe, propoſitiones de incipit, in rebus, quarum eſſe totū ſimul acquiritur, exponuntur per vnā copulatiuā cuius prima pars eſt affirmatiua de præſenti, ſecūda negatiua de præterito, vt nunc hō incipit. i. hō nunc eſt immediate ante hoc non fuit. Secunda regula. Propoſitiones de incipit, in reb. quarū eſſe acquiritur ſucceſſiue, exponunt̄ p vnā copulatiuā, cuius prima pars eſt negatiua de pſenti, ſcd̄a eſt affirmatiua de futuro, vt hę, Soc. incipit eſſe albus, nunc Soc. idē nō eſt albus, & immediate, poſt hoc erit albus, vt ſic, mot⁹ incipit eſſe. i. motus aūt nō ē, et īmediate poſt erit. Tertia regula eſt, qđ ppoſitiones de deſinit, rerū quarū eſſe totum

De iſtis tract. 5 Phy. & in 3. Sē. tē. ab oībus Doct.

E

Prima regula.

B

Secūda regula

Tertia regula.

A ſimul deperditur, exponuntur per vnã copulatiuã, cuius prima pars eſt affirmatiua de pſenti, & ſcda eſt negatiua de futuro, ut Soc. deſinit eſſe hõ, i. So. nunc eſt homo, & immediate poſt quod non erit hõ.

Quarta regula.

Quarta regula eſt Propoſitiones de deſinit, rerum quarum eſſe deperditur ſucceſſiue, exponuntur copulatiue p vnã negatiuã de pſenti, & alterã affirmatiuã de pterito, vt hic So. deſinit eſſe albus, i. Soc. nunc non eſt albus, & immediate ante hoc fuit alb. Ex iſtis patet quomodo cõtradictoriæ iſtarum ſunt exponendæ, & quomodo in ipſis valet conſequentia.

B Poſtq̃ Auctor determinauit de dictionib. reduplicatiuis, hic cõſequẽter determinat de iſtis duob verbis incipit & deſinit Et ratio ordinis eſt, qa exponibilitas ppoſitis reduplicatiuæ fũdat ſupra principium materiale ipſius propoſitionis reduplicatiuæ, ſ. ſupra ſubiectum, eſt. n. reduplicatio forma ſubiecti reduplicata ſupra prædicatum, ſed exponibilitas propoſitiuum de incipit, & deſinit, magis ſe tenet ex parte prædicati formalis, ſ. ex p te uerbi. Et ita patet ordo.

C Primo ſciendum eſt, q ut dicit Auctor in textu. q̃da ſunt res, quarũ eſſe totum acquiritur ſimul, & illæ ſunt p manentes. aliæ ſũt, quarum eſſe acqritur ſucceſſiue, & pars poſt partem, ut ſunt res naturæ permanẽtes, quarũ denominatio dependet ad modum p cõtrariũ, ſicut albũ, & calidũ, & cẽt, res naturæ ſucceſſiue, ut mot⁹ unde res p manentes, & ſucceſſiue differunt quatuor modis primo, quia eſſe rerũ permanẽtium eſt totũ ſimul, eſſe aũt rerũ ſucceſſiuarum, capiẽdo entia ſucceſſiua duobus pdictis modis, non eſt ſimul, ſed ĩ ſucceſſione differunt ſecũdo, quia partes rerum permanentiũ ſũt omnes ſimul, partes uero rerũ ſucceſſiuarum nõ ſũt ſimul, ſed una poſt aliam, differunt tertio ſit cauſa, & effectus. permanẽtia n. ſunt cauſa ſucceſſiuorum, & priora ſm naturã, ſucceſſiua uere poſteriora. differũt quarto, qa res permanẽtes ſunt in ſe terminatæ, id res ſucceſſiue nõ hẽnt in ſe terminos, ut motus ſm proprium eſſe ſucceſſiuum non hẽt terminum, ſed terminat ad res permanẽtes, ut alteratio ad qualitatẽ, & augmentatio ad quantitatem &c.

Rerũ in ſucceſſiuas, et p manentẽs diuiſio, carũque abinuicẽ differentia

Cuiuſnam rei ſucceſſiue, ſeu p manentis ſit primũ, vel vltimũ

D inſtãs aſſignare.

Secũdo ſciendũ eſt, quòd rei naturæ p manentis quæ in eſſe, fieri & cõſeruari non pendet a re ſucceſſiua, & rei p manẽtis quantũcunque depẽdet ab alia dat primũ inſtans eſſe, quo ad inceptionem, ſic, q uerum eſt dicere, iã eſt iſta res, & immediate ante hoc nõ fuit. Et rei naturæ ſucceſſiue datur ultimũ inſtans non eſſe quo ad inceptionem, ut iſta res non eſt, & immediate poſt erit.

Iſtorũ uerborũ incipit, & deſinit natura, ac reſolutio.

E Tertio ſciẽdum ẽ, q iſta duo uerba incipit & deſinit dicũt inceptionẽ, & definitionem, ſed definitio, & inceptio non ſunt niſi in termini initialibus, & finalibus rerum, & tamen ultra terminum finalem nihil eſt de re. neq. ante terminum initialẽ aliquid eſt de re, eo quod tota res intra totos terminos claudit, ideo hoc uerbum deſinit, qd̃ dici terminum finalem rei. per prius dat intelligere præſens, & cõſequẽter privationem futuri, & hoc in permanentibus ſed in ſucceſſiuis præteritũ terminatum ad præſens. & conſequẽter priuationem præſentis. & incipit, quod dici terminum initialem rei, dat intelligere præſens, & priuationem præteriti, & hoc in reb permanentib. & in ſucceſſiuis per prius poni, futurũ terminatũ ad pſens, & per poſteri⁹ priuationem pſentis, quia res ſucceſſiue nõ ſunt in principio ſui, ſed poſt ipſũ principiũ, ſicut ſũt res permanẽtis.

Propoſitiones de incipit, et deſinit, aliter in rebus permanẽtibus, & ĩ ſucceſſiuis exponendæ ſunt.

F Quarto ſciẽdũ ẽ, quod iſta duo uerba incipit, & deſinit qũq. adiungũtur permanentibus, & ſucceſſiui, q̃ differũt ſpecie, habent rõnes differẽtes ſpẽ eo q dicunt motum, qui capit ſpeciẽ a ſuis terminis, & potiſſime a termino ad quem, & quia alia eſt ratio horum uer-

A verborũ incipit, & definit cum permanentib & alia cum ſucceſſiuis, ſicut ſuperius patuit, iõ aliter exponuntur ꝓpoſitione de incipit, & definit in reb. permanentib. q̃ ſucceſſiuis quia in permanentibus affirmatiuæ de incipit exponuntur per vnã copulatiuam, cuius prima pars eſt affirmatiua de præſẽti, & alia eſt negatiua de pṫerito, vt iſta. Homo incipit eſſe, ſic exponiť homo, B nunc eſt, & immediate ante hoc non fuit. Sed in reb. ſucceſſiuis exponitur per vnã copulatiuã, cuius prima pars eſt negatiua de præſenti, & ſecunda affirmatiua de futuro, vt hõ incipit eſſe alb. ſic exponitur, homo nõ tũc alb. & immediate poſt erit a bus, ſimili mõ dĩm eſt de propoſitionib. de definit, ſicut apparet ſatis in textu negatiuæ uero de incipit, & definit exponuntur per copulatiuã, expoſitam de partibus oppoſitis partibus copulatiuę per quã exponitur affirmatiua de ipſis.

Argũ. Contra ꝓdicta arguiť primo ſic. Motus cæli eſt cauſa iſtorũ inferiorũ, quæ vt in plurib. ſunt permanentia, non ergo permanẽtia ſunt cã ſucceſſiuorum, tenet conſequentia, quia idem non eſt cã, & effectus reſpectum eiuſdẽ. Scdo ſic. Cuiuſlibet rei eſt terminus intrinſecus, ergo male dr̃, qđ res ſucceſſiue nõ habent in ſe terminos ad quos terminantur. Tertio ſic. Incipit, & definit C ſunt eiuſdem rõnis permanentibus & ſucceſſiuis, ergo ſẽper eodẽ mõ debent exponi ꝓpoſitionib. de incipit, & definit in permanẽtib. & ſucceſſiuis. Antecedens patet; qa incipit ſẽper denotat inceptionẽ, quia eſt rõ eius, & definit definitionem. Quarto ſic. Permanẽtia non differũt a ſucceſſiuis de incipit, & definit in ipſis. Antecedẽs patet, quia album, & nigrũ ſunt entia permanentia i eſſe, & sũt ſucceſſiua, quia eſſe eorum acquiritur ſucceſſiue. Quinto ſic. Poſito caſu, quod Soc. ſit in principio ſui i fieri iſta eſt vera, Soc. incipit eſſe, et tñ iſta eſt falſa, Socrates eſt nunc, et immediate ante non fuit; quia vna pars iſtius copulatiuæ eſt falſa, ſ. iſta, immediate aũ nõ fuit, poſito quod alia pars D copulatiuæ ſit vera, ſ. Soc. nunc eſt qa ꝓpoſitio de pſẽti ponit affirmationẽ de pręterito, et futuro veram ex eo, qđ pſens eſt finis pṫeriti, & initiũ futuri.

Ad argumẽta. Ad primum iſtorum Solutio dicit, quòd licet aliqua ſucceſſiua ſint cauſa permanentium, ſicut motus cęleſtis eſt cauſa permanentiũ, hic inferius exiſtentium, tñ ſimpliciter loquendo, & a toto genere, permanentia ſunt cã ſucceſſiuorum. Ad ſecundo dicitur, qđ licet cuiuslibet rei ſit terminus intrinſecus ſecundũ eſſentiã, tñ in pluribus non eſt terminus intrinſecus ſecundũ eſſe, ſicut motus rei ſecundum ſuũ eſſe ſucceſſiuum, non habet terminum qui habet eſſe ſucceſſiuũ, ſed bene hẽt terminum, qui habet eſſe permanẽs, & ſicut iſte motus, qui eſt alteratio E determinatur ad qualitatẽ, & hic capię ſucceſſiuũ prout diſtinguitur cõtra quodcunque permanens, videlicet ſpecialiter, & non generaliter. Ad tertium dr̃, quod licet incipit, & definit ſint eiuſdẽ rationis generalis in permanentibus, & ſucceſſiuis, quia ſemper importat inceptionẽ aut definitionem, non tñ ſunt eiuſdem rationis ſpeciali, ſicut tactum eſt in principio primi notabilis. Quare aliter exponuntur propoſitiones de incipit, & definit in permanentibus, & ſucceſſiuis. Ad quartum dicitur, quod capiendum ſucceſſiuum pro eo, quod quando fit eſt, & quando F factum eſt, non fit, mihi idem eſt ſucceſſiuum, & permanens; ſed, ſi capiať ſucceſſiuum, pro eo, cuius eſſe acquiritur ſucceſſiue, ſic aliqđ poſſet eſſe ſucceſſiuum, & pmanẽs, vt tactũ eſt in principio primi notabilis. non tñ de tali pmanẽtia, de qua eſt hic, ad ꝓpoſitum, quia ibi res capitur res permanens ſolũ pro illa, cuius eſſe in inſtãti acquiritur. Ad quintũ dr̃, ꝙ licet idem inſtans materialiter ſit inſtãs præteriti, non tamen eſt idem formaliter inſtans, & iõ non oportet, quod vna propoſitio affirmatiua de præſenti ſemper ponat affirmatiuam veram de præterito.

Ec

A

De infiniti quinque acceptionibus, & propoſitionibus ex ipſo formatis.

Sequit̄ de noīe infinito. Cuius quædam ſolēt aſſignari diſtinctione. Prima eſt ꝙ infinitum quinq; modis ſumitur. Vno modo negatiue, & eſt illud, ꝙ non eſt finitum nec aptum natum finiri, vt pūctus vel Deus, alio modo priuatiue, & eſt illud, ꝙ non eſt finitum, ſed aptum natum eſt finiri, vt motus nō dū perfectus eſt infinitiuis, & illud eſt triplex, ſ. infinitū per appoſitionem, vt numerus, infinitū per diuiſionem, vt continuum, & infinitū per appoſitionem, & diuiſionem ſimul, ſicut eſt tempus. Secunda diſtinctio eſt de infinito, qua diſtinguuntur omnes modi præcedētes, quòd aliud dicitur infinitū in actu, quod eſt quantum non determinatum, aliud eſt infinitū in potentia, vt ſunt cōtinua, aliud eſt infinitum, quò ad nos tantum, & nō ſecundum rem. Tertia diſtinctio eſt, quòd infinitū capitur vno modo categoreumatice prout eſt terminus communis, & ſic ſignificat quantitatem rei ſubiectæ, vel prędicatę, vt cum dicitur mundus eſt infinitus. alio modo ſumitur ſincategoreumaticæ nō prout dicit q̄titatem rei ſubiectę, vel p̄dicatę, ſed qualiter ſe habet ſubiectum in ordine ad prædicatum, & ſic non eſt terminus communis, ſed eſt diſpoſitio ſubi, & ſignū diſtributiuum, & de his dantur tres regulæ. Prima regula eſt, ꝙ infinitum ſincategoreumatice captū poſitum in ſubiecto facit terminum cōem ſequentem pro ſe ſtare confuſe tm̄, vt hic, infiniti homines currūt, ibi homines ſupponit cōfuſe, non tn̄ mobiliter. Secūda regula eſt, ꝙ propoſitio de infinito ſincategoreumatice capto exponitur per vnam copulatiuā, cuius prima pars affirmat prædicatum de ſubiecto ſum pro ſub aliqua q̄titate cōtinua, vel diſcreta, & alia negat prædicatū ineſſe tali ſubiecto ſcd̄m determinatam quantitatem, ut iſta, infiniti hoīes currunt, q̄ ſic exponitur, aliqui hoīes currūt, & nō tot quin plures duobus vel tribus, vel ſic, aliqui hoīes currunt, & quolibet plures. Tertia regula categoreumatice eſt, ꝙ propoſitio de infinito capto ſignificatiue exponitur per vnam copulatiuam, cuius prima pars affirmat quantitatem de ſubiecto, & ſcd̄a pars negat terminum illius q̄titatis, vt hic, linea eſt infinita. i. linea eſt quanto, & non hēt terminum ſuæ q̄titatis, & hoc eſt, ſi infinitū ſit in p̄dicato, ſed ſi ſit in ſubiecto prima affirmat prædicatum de ſubiecto quanto, & ſecūda negat terminū illius quantitatis, vt hic, aliqđ corpus infinitū eſt albū. i. aliqđ corpus q̄tū eſt album, idē corpus non hēt terminū ſuæ quantitatis. Et nota, ꝙ oportet negare terminū illius quantitatis ſcd̄m quem dicitur infinitū, ita ꝙ ſi ſit infinitū actu negādus eſt terminis illius quantitatis actu alis, ſed ſi ſit in potētia, ita, ꝙ ſit infinitū ſcd̄m quātitatē potentialē tm̄, & non ſcd̄m actualē, negādus eſt terminus quantitatis potentialis, & non actualis, ſiue ſit infinitum ſecundum appoſitionem, vel ſcdum diuiſionem.

[Margin: B; C; Prima regula.; D Secūda regula.; Tertia regula. E; F]

Poſtq̄ Auctor ſuperi' determinauit de incipit, & definit, hic cōſequēter determinat de infinito. Rō ordinis eſt, qa definit oſtendit poſitiue finem rei eo. ꝙ ſignāt definitionē eius, infinitū vero

deſignat

A deſignat finẽ rei priuatiuæ, quia ſignificat partẽ iã finis, ſicut ſatis apparet p vim nois. Infinitum.n. dr ab in, quod ẽ non, & finitum quaſi non finitũ .i. fine fine, & quia habitum pcedit priuationẽ. iõ patet ordo. Primo ſciendum eſt, ꝙ ut dicit Ariſ. 3. Phyſ. infinitũ dr̃ qnq; modis. Primo mõ negatiue. ſ. ꝙ non ẽ aptum natũ trãſiri. & hoc mõ dr̃ vox i uiſibilis, ſicut infinitũ itranſibile, ſcdo mõ dr̃ infinitũ qd̃ quãtum eſt de ſe p̃t trãſiri, nõ tñ a nobis ꝑ imped mẽtũ, vt ꝓfunditas maris dr̃ infinita. Tertio mõ dr̃ infinitũ qd p̃t trãſiri ẽt a nobis, ſed, hoc eſt uim, & cũ magna difficultate, & ſic iter vſq; ad Indiam dr̃ infinitum. B Quarto mõ dr̃ infinitũ quod hẽt tranſitũ incõſummabilem ꝑpter eius extenſionem infinitã, ut ſi eſſet aliqua magnitudo nõ hñs terminos, illa eſſet ĩfinita. Quinto modo dr̃ infinitũ ſm diuiſionem. ut in magnitudinib aut ſm appoſitionẽ, ut in numeris, aut utroq; mõ; ut in tpe. Secundo ſciendum ẽ, qd Per. Hiſ. in tex. reducit iſtos quinq; modos ad duas diuiſiones, quarũ prima ẽ quod infinitum quinque ſumitur negatiue, & eſt illud, quod eſt finitum, nec aptum natum finiri, ut punctus, uel Deus. Alio mõ ſumitur priuatiue, & eſt illud, quod non eſt finitum, eſt tñ, aptum natum finiri, ut motus non, dum pfectus, & eſt illud triplex, ſ. infinitum per appoſitionem tm̃, vt in numeris, qa dato quocunq; numero ad C huc p̃t dari maiori, infinitũ per diuiſionẽ tm̃, ut in continuis, qa dato quocũq; cõtinuo, ut pura bicubito, illud ẽ diuiſibile in infinitum, diuidendo i partes eiuſdẽ ꝓportionis, & infinitũ ꝑ oppoſitionẽ, & diuiſionẽ ſimul, ſicut ẽ tpſ; eſt n tps infinitũ quo ad diuiſionẽ, qa ẽ continuũ, & ẽ infinitũ per appoſitionem, quia eſt numerus motus. Secunda diuiſio ẽ de infinitio, qa oẽs diſtinguũt modi pcedẽtes: quia aliud dr̃ infinitũ in actu, quo l ẽ quãtum non terminatum, ut ẽ magnitudo carẽs terminus, aliud ẽ infinitum in potentia, ut ſunt cõtinua, aliud ẽ ĩfinitum, quõ ad nos vt ꝓfunditas maris. Tertio ſciẽdum eſt D cũ textu, ꝙ ĩfinitũ ſecũdũ, qd ſub ſeruit ꝓpoſitio ad huc p̃t capi duob. modis. Vñ mõ ſignificatiue categoreumatice & ſic ẽ terminus cõis ſignificãs quãtitatẽ rei ſubiectæ, uel pdicatæ, ut cũ dr̃ mundus ẽ infinitus, infinitũ ẽ album, & tunc ẽ nomẽ ſubſtãtiuum Alio mõ capit ſincategoreumatice, non prout dicit quantitatem rei, ſed prout dicit qualiter ſe hẽt ſubiectum i ordine ad prædicatum, & ſic nomẽ adiectiuum, nec ẽ terminus cõis ſignificãs rem ſubijcibilẽ, aut prædicabilem, ſed eſt diſpõ ſubiecti, & ſignũ & ipſũ poſitum in ſubiecto facit terminum ſequentẽ ſtare cõfuſe tm̃ non tñ mobiliter, quia licet ſupponant ꝓ quolibet ſuo ſuppoſito, nõ tñ ſub eo põt fieri deſcenſus. Quarto ſciendum eſt, quod ꝓpoſitio de infinito ſincãtegoreomatice capto, exponit pro unã copulatiuã cuius prima pars affirmat prædicatum de ſubiecto, ſumpto ſub aliqua quantitate cotinua, vel diſcreta, & ſecunda negat prædicatum ineſſe tali ſubiecto ſm determinatã quãtitatẽ, ut iſta, infinitĩ hois corrũt ſic exponit, aliquot hoies currunt, & non tot quia plures duob. vel trib vel ſic. aliquot hoies currunt, & quollibet plures Sed illæ ĩfinito ſin categoreumatice, ſeu ſignificatiue capto, exponunt per vnã copulatiuã cui prima pars affirmat quãtitatẽ de ſubiecto, & ſecunda negat terminum illius quantitatis ut hæc propoſitio, linea eſt infinita, ſic exponitur lineã eſt quãta, & ñ hẽt terminum ſue q̃titatis, & hoc eſt itelligẽdum, ſi li infinitum ſit prędicato, qa. ſi ſit in ſubiecto exponunt per vnã copulatiuã, cuius prima pars affirmat prædicatum de ſubiecto quãto, & ſecunda negat terminum illius quantitatis, vt hęc aliquod corpus eſt albũ, ſic exponit aliquod corpus eſt album, & illud corpus nõ hẽt terminum ſuæ quantitatis. Et oportet negare terminum illius quantitatis, ſecundum quẽ dr̃ infinitum, ita quod ſi ſit infinitum in actu, negendus eſt terminus quanta-

Quinq; modis ſumitur in infinitum. Ar. tex. c. 24 inf. hr̃ in finitima teria, uide ibi & doctores.

Diuiſiones duę penes quas ſumuntur oẽs modi infiniti.

Infinitũ ſubſtantiuum q̃nque, & quãdoque adiectiuum nomen eſt.

Propoſitiones de infinito quomodo exponẽdæ.

A titatis actualis, & ſi ſit infinitum in potentia, negandus eſt terminus quātitatis potentialis Ex quib. poſſimus colligere ſiue in infinitum capiatur categoreumatice, ſeu ſignificatiue, ſiue ſincategoreumatice, ſp reddit propoſitionē exponibilem, licet hoc potius faciat quando tenetur ſincategoreumatice.

Contra pdicta arguitur primo ſic. Quod habet poſitionē in cōtinuo eſt finitum, igitur pūctus eſt finitus. & ſic male exēplificatur de puncto, dū dicitur, ꝙ punctus eſt finitus, & ſic male exemplificatur de puncto, dum dr. qđ punctus eſt infinitus, negatiue, qa nō eſt finitus, nec aptus natus finiri. Aſſ
B patet, quia quod habet poſitionem in continuo eſt terminatum. Secūdo ſic. Sola ſigna vniuerſalis, & negationes cōfundūt, ſed infinitū nō eſt ſignū vniuerſale, nec eſt negatio, ergo non facit terminū ſequentē ſe ſtare confuſe. Tertio ſic. Propoſitio exponibilis eſt intelligibilis, & apprehēſibilis ab intellectu exponere, ſed ꝓpoſitio de infinito non eſt apprehenſibilis ab intellectu, qa intellectus, & natura abhorrent infinitū, ergo propoſitio de infinito non eſt exponibilis. Quarto ſic. Iſta de infinito quantitatis eſt res naturalis, & tñ non eſt exponibilis, ergo nō ois propoſitio de infinito eſt exponibilis. Antecedēs patet, quia infinitū eſt paſſio quantita-
C tis, modo poſito ſubiecto ponit ꝓprietas eius, eo ꝙ ſe conſequuntur conuertibiliter, et ſic poſita quātitate, ponitur infinitū. ꝙ eſt paſſio ei⁹. Quinto arguitur ſic Hæc non eſt exponibilis, linea eſt infinita, ergo male exponitur in textu Antecedens patet, qa in ea non eſt aliquod ſincategoreuma ꝙ requiritur ad propoſitionem exponibilem, ſuam hoc prędicatum infinita, tenetur categoreumatice.

Ad arg. Ad primū iſtorū dr, ꝙ omne illud ꝙ hēt poſitionem in continuo tanꝗ pars quantitatiua eius, eſt finitū actu, & infinitum in potentia, quia nullum eſt cōtinuū quin habeat extrema ipſum determinantia, Sed nō oportet de oī illo, ꝙ habet poſitionem in conti- D nuo tanꝗ pars eſsētialis eius cuiuſmodi eſt punctus. Ad ſm dr ꝙ infinitū includit negationē, rōne cuius pt cōfundere, & iō ab Auctore in textu vocatur ſignū diſtributiuū. Ad tertiū dr, qđ licet natura, & intellectus abhorrent infinitū in actu, nō tñ infinitū in potentia, & ſic licet intellectus nō apprehendat infinitū in actu tanꝗ ens poſitiuū, tñ apprehendit infinitū tanꝗ ens priuatiuū per apprehenſionē finiti, et hoc ſufficit ad hoc, qđ exponat ꝓpoſitionē de infinito tanquam ab eo cognitā. Ad quartum dr quod licet poſito ſubto ponatur paſſio ſubiecti, tñ non dat intelligere ſuā paſſionem. Et iō quantitatis non dat intelligere infinitū, quia prius non dat intelligere poſterius, quare il- E la propoſitio non eſt de infinito. Ad quintum dr quod licet infinita, teneatur categoreumatice, tamen æquipollet vni ſincategoreumatice, et ideo reddit propoſitionem exponibilem.

De comparatiuorum, & ſuperlatiuorum natura, & modo exponendi propoſitiones ex illis formatas.

Prima regula.

Sequitur de comparatiuis, & ſuperlatiuis, de quib. tales dātur regulæ. Prima eſt propoſitio habēs cōparatiuē propriæ captū, & nō a- F buſiuē, exponitur affirmatiuā per tres exponentes, Quarū prima affirmat poſitiuum de re excedēte, ſecūda affirmat eondē de re exceſſa, & tertia affirmat exceſſum de re excedēte reſpectu rei exceſſæ, vt hic So. eſt albior aſino. i. So. eſt alb. & aſinus eſt alb. & So. eſt magis alb. ꝗ aſin⁹, vel negādo ęqualitatē formę ineſſe expreſſę reſpectu rei excedētis, vt So. eſt alb. & aſinus eſt alb. & aſinus non eſt æquè alb. ſicut Soc.

Secūda regula.

Secūda reg. eſt, ꝙ ſuperlatiu⁹ diſtribuit cōem terminū ſequentē, qui ſignificat rē exceſsā vt leo fortiſſimus animāliū, ibi animal,

A mal diſtribuit. Tertia regula eſt ꝙ ſuperlatiuus ꝓprie ſūptus denotat rem exceſſam cōuenire rei excedēti, patet, qa hæc eſt impropria, leo eſt fortiſſimus lincū, qa fortitudo de lince oīno nō verificatur Quarta regula eſt, ꝙ propō de ſuperlatiuo ꝓprie capto exponitur copulatiue p tres exponētes, quarū prima affirmat poſitiuū de re excedēte, ſecūda affirmat idē de re exceſſa, tertia negat vtriq; exceſſum de re exceſſa per reſpū ad rem excedentē, vt hic, roſa eſt pulcherrima florū, B i. roſa eſt pulchra, & oīs flos ē pulcher, et nullus flos eſt pulchrior roſa, ſi vero ſuperlatiuus teneat affirmatiue, tertia exponēs dēt eſſe affirmatiua affirmās de re excedēte excesſū per reſpectū ad rē exceſſā acceptū ultīter, vt dicēdo, roſa eſt pulchrior omnium florum. Et oēs ꝓpōnes de maximo, & minimo, et alijs ſuperlatiuis his duob. modis poſſunt exponi dūmodo ibi opponatur genitiuus importās rē exceſſam, ſed non ponatur ibi genitiuus C dēt omitti ſcda exponēs, ut hic, Socra. eſt fortiſſimus. i. Soc. eſt fortis, & nullus homo eſt fortior ipſo. Et contradictoriæ iſtarū ſemper habēt exponi per diſiunctiuas de partibus contradicentibus.

Tertia regula.

Quarta regula.

Poſtq̄ Auct. ſuperius determinauit de infinito, hic cōſequēter determinat de cōparatiuis, & ſuperlatiuis. Et ratio ordinis eſt, quia infinitum importat q̄dam exceſſum finis per comparationē ad finitū, ſed exceſſus importat p cōparatiuū, & ſuperlatiuū, ergo patet ordo.

Superlatiuus, & cōparatiuus aliquando proprie aliqñ improprie ſumpta ꝙ fiunt.

Primo ſciendū eſt, ꝙ cōparatiuus, & ſuperlatiuus poſſūt teneri dupliciter. Vno mō propriē. alio mō abuſiue. Vnde cōparatiuus, & ſuperlatiuus tenetur proprie qñ id ꝙ cōparatur, & illud cui cōparatur participat proprietatem in qua cōparantur, vt Pla. eſt fortior Ioāne, vel Plato eſt fortiſſimus hominū, ibi Plato, et Ioānes participāt fortitudinē. D Sed tenētur improprie, qñ illud cui cōparatur non participat proprietatē ſm q̄ fit cōparatio, & hoc fit trib. modis. Primo modo, qñ ponitur cōparatiuus aut ſuperlatiuus loco poſitiui, vt dicendo iſte eſt ſenior, nō addēdo reſpectum cuius ſit ſenior, ſi ſenior ponitur ibi ꝓ ſenex, i. a ꝙ eſt ſēlus, iſte eſt ſenior, i. ſenex. Scdo modo, qñ ponitur id, ꝙ cōparatur cū forma importāte exceſſum ſine eo, cui cōparatur, ut dicendo, Nicolaus eſt ſāctiſſimus, & aut ſaltē ſi ponatur id, cui cōparat, & illud nō participat formā cōparationis, vt Deꝰ melior eſt diabolo, ibi ſi melior tenet abuſiue. E Tertio mō, qñ cōparatiuus, & ſuperlatiuꝰ icludūt hoc aduerbio minꝰ poſitiuū oppoſitū ſuo ꝓprio poſitiuo, ut ibi fornicatio ne melior adulterio, ſēsꝰ. n. ē fornicatio eſt minꝰ malū q̄ adulteriū.

Secundo ſciēdum eſt, quòd in exceſſu comparationis importato per comparatiuum, & ſuperlatiuum quatuor requiruntur. Primū eſt excedēs, ſeu id, quod comparatur. Secundum eſt exceſſum, ſeu id cui comparatur. Tertiū eſt id, in quo cōparantur ſiue in quo fit cōparatio. Et quartum eſt exceſſus in eo, in quo fit comparatio, v. g. vt hic, Socr. eſt fortiſſimus hominum, soc. eſt excedens, ſeu id, quod comparatur. ſi hominum, eſt exceſſum ſeu id, cui compara- F tur Socr. Et iſte ſuperlatiuus fortiſſimus, qui dicit fortitudinē, & exceſſus illius fortitudinis eſt id, in quo fit comparatio, quia Soc. habet fortitudinem, & etiam habet eam in exceſſu reſpectu aliorum hominum.

Exceſſus per comparatiuū, & ſuperlatiuum importat quatuor cōſiderāda.

Tertio ſciēdū eſt, ꝙ ꝓpō de comparatiuo ꝓprie capto, & non abuſiue ponit copulatiue ꝑ tres exponentes. Quarū primo affirmat poſitiuū de re excedente, ſecunda affirmat eundē de re exceſſa & tertia affirmat excesſū, in formā ſm qua fit comparatio cū exceſſu importata ſeu deſignatam de re excedente reſpectu rei exceſſę, ut iſta Soc. eſt albior

Propoſitionis de comparatiuo proprie ſūpto formatę triplex exponēdi modus.

aſino

A aſino, ſic exponitur, Soc. eſt alb. aſinus eſt alb. & Soc. eſt magis alb. q̃ aſinus. Et hoc intelligendũ, ſi ille comparatiuus albior teneatur affirmatiua, qa ſi teneat negatiue, debet exponi negãdo qualitatem formæ in exceſſu reſpũ excedẽtis, vt Soc. eſt alb. aſinus eſt alb. ſed nõ eſt æque alb. ſicut Soc. Poteſt ẽt exponi ꝓpoſitio de comparatiuo affirmatiue ſũpto. Grãmaticaliter ſic, Socr. eſt albior Platone, i. Soc. eſt magis alb. quã Plato. Vn̄ de valde obſeruandum eſt in exponẽdo, qd̄ terminus nõ diſtributus in expoſita, non diſtribuatur in exponẽtib.

Quarto ſciẽdũ eſt, ꝙ terminus ſignificans rẽ exceſſam, ſequens ſuperlatiuũ B ſupponit diſtributiue, vt leo eſt fortiſſimus animaliũ li. aĩaliũ diſtribuitur. Vn̄ de ꝓpõ de ſuperlatiuo pt̄ exponi affirmatiue, & negatiue ſm̄, quod ſuperlatiuus pt̄ teneri negatiue, & affirmatiue & qñ tenetur negatiue, exponitur copulatiue per tres exponẽtes, quarũ prima affirmat poſitiũ de re excedente, & ſecunda eũdem de re exceſſa, & tertia negat vl'er exceſſum de re exceſſa per reſpectum ad re excedentẽ, iſta, roſa eſt pulcherrimus florũ, ſic exponitur negatiue, roſa eſt pulchra, omnis flos eſt pulcher, & nullus flos eſt pulchrior roſa. Et dr̄ iſte ſuperlatiuus pulcherrim⁹ hic teneri negatiue, non quod ſupra ipsũ feratur negatio, ſicut ſi diceretur, nõ eſt pulcherrimus, ſed dr̄ teneri negatiue, eo ꝙ exceſſus: ſeu forma cõparationis C negatur de re exceſſa reſpũ rei excedentis. Sed ꝓpõ de ſuperlatiuo affirmatiue ſũpto, dʒ exponi copulatiue per tres exponẽtes, quarũ prima affirmat poſitiuũ de re excedente, & ſcd̄a eundẽ de re exceſſa, & tertia affirmat exceſſum de re excedente per reſpectum ad rem exceſſam vl'r acceptã, vt iſta, roſa eſt pulcherrimus florum, ſic exponitur affirmatiue, roſa eſt pulchra, & omnis flos eſt pulcher, & roſa eſt puchrior omni flore. Et dicitur ſuperlatiuus hic teneri affirmatiue, quia forma, ſecundum quã fit cõparatio, affirmatur de re excedente per reſpectũ ad rem exceſſã. Et iſta

[margin: Propoſitiones de ſuper latiuo quomodo affirmatiue, ſeu negatiue exponẽdæ ſint.]

q̃ dicta ſunt dẽnt intelligi de ꝓpõnib. D de ſuperlatiuo, in qb. ponit̃ genitiuus pluralis quia ſi non ponatur genitiuus pluralis, tunc ſolũ dʒ exponi per duas exponẽtes, & deꝑmitur ſecunda exponens, vt iſta, Soc. eſt fortiſſimus homo, ſic exponitur, Soc. eſt fortis hõ, & nullus eſt fortior ipſo. Et contradictoriæ tam propoſitionum de comparatiuo, quam de ſuperlatiuo debẽt exponi per diſiunctiuas de partib. contradicentib.

Contra prędicta arguitur primo ſic. Argũ. Cõparatiuus, & ſuperlatiuus non ſunt dictiones categorematicæ, ergo non redditur ꝓpoſitionẽ exponibilẽ, tenet conſequentia per definitionem propõ E nis exponibilis ĩ principio hu⁹ tractatus poſitam. Secundo ſic. Iſta eſt de cõparatiuo, fornicatio eſt melior adulterio, & tñ non exponit̃ copulatiue per tres exponentes, quarũ prima affirmet poſitiuũ de re excedẽte, & ſecunda eũdem de re exceſſa, & tertia affirmet exceſſum de re excedẽte reſpectu rei exceſſæ, quia tunc, ſic exponeretur fornicatio eſt bona ad adulterium eſt bonum, & fornicatio eſt magis bona adulterio, quod non poteſt fieri, quia exponens eſt bona, & exponens ſunt falſæ. Tertio ſic. Iſta de ſuperlatiuo, leo ẽ fortiſſimus lincum, & non exponit̃ ſecundum modum dictũ in quarta regula, ergo ipſa non eſt bene poſita. Quarto F ſic. Iſta eſt de ſuperlatiuo affirmatiue ſũpto, roſa eſt pulcherrimus florum, ergo male exponitur tanquã ad ſuperlatiuo negatiue ſũpto. Quinto ſic. Iſta eſt de ſuꝑlatiuo. B. Nicolaus eſt ſãctiſſimus, & tñ non pt̄ exponi aliquo modorũ poſitorũ ĩ textu, ergo quarta regula eſt inſufficiẽs. Minor ꝓbatur primo. qa non pt̄ exponi per tres exponẽtes, ſicut in textu ſatis pt̄ perpendi, nec pt̄ exponi affirmatiue per duas, quia non ſequitur, Nicolaus eſt ſãctus, & ſanctior, oĩ alio, quia plures fuerũt eo ſãctiores, nec ẽt negatiue, quia non ſequit̃. Nicolaus eſt ſanctus, & nullus eſt eo ſãctior.

Ad argumenta. Ad primum illorũ dr̄, quod cõparatiuus, & ſuperlatiuus

agũt

A æquiualēt ſincategoreumatib. rōne alicuius ꝓprietatis in eis incluſæ. Ad ſm dr̄ ꝙ illæ cōparatiuus nō tenet ibi propriè, ſed magis abuſiuè, vt dictū eſt in ſcđo notabilis mō de eo ſic accepto nō eſt hic ad ꝓpoſitū, vñ illā pōt ſic exponi, fornicatio ē mala, adulteriū ē malū, & fornicatio eſt minus mala q̄ adulteriū. Ad tertiū dr̄, qđ illa eſt de ſuperlatiuo abuſiuè capto, de quo hic non intēditur, q̄a cōparatiue, & ſuplatiue de hoc mō nō cōcedūtur nec a Grammatico, nec a Logico, q̄a nō ſunt cōgruæ. Ad quartū dr̄, ꝙ ipſa pōt eſſe de ſuperlatiuo affirmatiue ſūpto, & negatiue, q̄a ſi forma ſm q̄ ſit cōparatio, affirmetur de re excedēte reſpectu rei exceſſæ tenetur affirmatiua, ſed ſi negetur de re B exceſſa reſpecta rei excedētis, tunc tenetur negatiue. Ad quintum dr̄, quod ille ſuperlatiuus non tenetur ibi proprie, ſed magis abuſiue iuxta ſecundum modum dictū in primo notabili. pt̄ tñ iſta, & ſibi ſimiles ſic exponit Nicolaus eſt ſanctiſſimus. i. Nicolaus eſt ualdè ſanctus, ſed quia nō requiritur plures exponentes ad ſui expoſitionem, ideo de illa Pet. Hiſp. non facit mentionem.

Harum dictionum Differt, Aliud, Ab, diuerſitatem importantium, naturā, & in propoſitionibus vſus.

C Sequitur de differt, aliud, ab, de quib. tales dātur regulæ. Prima eſt, ꝙ differt, diuerſum, aliud, ab, cōueniūt tātū enti, quia vt dr̄ Decimo Meta nec nō ens enti, nec ens nō enti. idē vel diuerſū eſt, 2 Scđa regula eſt, ꝙ ablatiuus rectus ab iſtis dictionib. mediāte, vel ab diſtribuitur, ſi ſit diſtribuibilis licet nō primo, & ſimpliciter, & nō habeat aliud impedimētū. Tertia reg. eſt ꝙ propoſitio affir. de differt, exponit copulatiue p tres exponētes, affirmatiuas, in quarū prima affirmat hoc verbū eſt de eo qđ differt, in

Prima re. t. cō. 11. & 12 & inf. & ibi p docto. 2 ſecūda regula.

D ſcđa affirmatur idē de eodē a quo differt. Tertia negat vnum illorū de alio, vt homo differt ab aſino. i. homo eſt, & aſinus eſt, & homo nō eſt aſinus. Quarta regula eſt, quod propoſitio negatiua de differt, dēt exponi per vnā diſiūctiuā de partib. cōtradicentib. ut Soc. nón differt ab aſino, ideſt Soc. non eſt, uel aſinus non eſt, vel Soc. eſt aſinus, & valent conſequentia in iſtis, ſicut pcedenti. Sequitur de hoc ſigno totus. Pro quo ſciendū eſt, qđ hoc ſignū totus pōt capi trib. modis, vno modo cōi pro oī eo, quod hēt partes vnde componitur. Scđo E modo capitur magis propriè illò, quod ex omnibus ſuis partibus eſt perfectum, ſicut domus dicitur roſa, quando eſt perfecta, & iſtis duobus modis totus tenet categoreumatice. Tertio modo capitur ſincategorematice prout includit ſignum diſtributiuum, ut hic; totus Soc. eſt albus, & ſic non dicit quale ſubiectum ſit, ſed qualiter ſe habeat in ordine ad prædicatum. Et hoc modo reddit propoſitionē exponibilem, de quo dantur tales regulæ. Prima eſt, quod totus diſtribuit terminum cui adiungitur pro F qualelibet parte integrali eius, vt Soc. eſt alb. i. quælibet pars Socrates eſt alba. Secunda eſt quòd propóſitio affirmatiua de toto exponitur per vnam categoricam tranſmutando li totus in hoc quòd eſt, ſecundum qualibet ſui partem, vt totus Socrates eſt minor Soc. ideſt Soc. ſecundum quamlibet ſui partem eſt minor Socrates. Præterea notandum, quòd hæc ſigna, quantumlibet, qualelibet non faciūt ꝓprie propoſitionē exponibilē, ſed faciūt diſtributionē, nō abſolutā, ut oīs quilibet, ſed cōtrahunt ſpeciem

A ciem ad prædicamẽtale genus determinatum, vt quantumlibet diſtribuit pro quantitate continua, & tantum valet ſicut habens omnem qualitatem continuã, & qualelibet pro qualitate & tantum valet ſicut habens omnem qualitatem, & ſic dicuntur mentaliter cõplexa, quorum propoſitiones fiunt per compoſitionem.

Poſtq̃ ſuperius Auctor determinauit de exponibilib. de comparatiuo, & ſuperlatiuo, hic conſ̃r determinat de exponibilib. de differt aliud, ab, & diuerſum, & finaliter de hoc ſigno totus

B ꝙ primo de exponibilib. de differt, aliud, ab diuerſum q̃ de totus, quia iſta, differt, aliud, ab, & diuerſum, ſolũ conueniũt entib. quia vt dr̃ x. Met. nec ens non enti. nec non ens enti eſt. idem vel diuerſum totus vero põt attributã entib. q̃ nõ entib. & iõ patet ordo. Primo ſciendũ eſt, ꝙ ad oẽs propoſitiones de differt, ſiue ſint affirmatiuæ, ſiue negatiuę, tria requiruntur. ſ. id quod differt id a quo differt, & verbũ denotãs dr̃iã inter iſta, vt in iſta. homo differt ab aſi-

Negatiuæ, qũo exponẽdæ.

C no. homo eſt quod differt, aſinus eſt in a quo differt, & hoc verbum differt, deſigna dr̃iam inter illę, vñ propoſitio affirmatiua de differt exponitur copulatiue per tres exponẽtes, in quarum prima affirmatur hoc verbum eſt, de eo ꝙ differt, in ſecunda affirmatur idẽ de eo a quo differt, & in tertia negatur id a quo differt ab eo qđ differt. vt iſta homo differt ab aſino, ſic exponit̃, homo eſt, & aſinus eſt, & homo non eſt aſin⁹ Sed negatiua exponitur diſiunctiuam de partib. contradicentib. vt iſta. Socr non differt ab aſino, exponit̃ ſic, So. nõ eſt, vel aſinus non eſt, vel So. ẽ aſinus.

Totũ diuerſimode ſumptũ qũo ꝓpõnẽ exponibilẽ reddat.

Secundo ſciendum eſt, quod hoc ſignum tot⁹ poteſt capi dupliciter vno mõ categoreumatice, & hoc dupl'r. vno modo vniuerſaliter, ꝓ oĩ illo ꝙ hẽt partes, alio modo magis ſtricto, & proprie, pro oĩ illud, quod ex oĩb. ſuis partib. eſt perfectum, ita ꝙ totum, hoc mõ categoreumatice ſumptum idem eſt ꝙ perfectum. D Alio modo capitur ſincategoreumatice. put. ſ. includit ſignũ diſtributiuum, vt hic totus Soc. eſt albus & totum, hoc mõ ſumptum non dicit quale ſit ſubiectũ, ſed qualiter ſe hẽat ſubiectum ad prædicatum. & hoc modo reddit propoſitionem exponibilẽ.

Propoſitio de ſigno totus formata vniuerſalis eſt.

Tertio ſciendum, quod hęc ſignum totus ſincategoreumatica ſũ diſtribuit terminum cui adiungitur, & nõ diſtribuit pro partib. ſubiectiuis, ſed ſolũ ꝓ partib. integralib. & ſic illa propoſitio in qua ponitur hoc ſignum totus, eſt æquiualenter vniuerſalis. Nam includit virtualiter vnam vniuerſalem, vt iſta, totus Socra. eſt albus tantum valet ſunt iſta, quælibet pars Soc. eſt alba.

E

Propoſitio affirmatiua de hoc ſigno totus quomodo exponit̃.

Quarto ſciendum eſt, quod propoſitio affirmatiua de hoc ſigno totus, exponitur per vnã cathegoricã trãſmutãdo totum in hoc, quod dr̃ ſecundum q̃libet ſui partem. vt iſta, totus So. eſt minus So. ſic exponitur, Soc ſecundum q̃libet ſui partem eſt minor Soc. vel ſic, quemlibet pars Soc. eſt minor Soc. Et hoc eſt intelligendum hoc ſignum totus tenetur pure ſincategoreumatice, quia, ſi tenetur partim ſincategoreumatice, & partim categoreumatice, vt æquiualet vni hypoteticæ copulatiuę. iſta, tota anima intellectiua eſt, in qualibet parte ſuæ materiæ, ſic exponitur, anima intellectiua eſt in qualibet parte ſuę materię. & nihil ipſius eſt quod non ſit in ea.

F

Contra prędicta arguitur primo ſic Differt, aliud, ab, & diuerſũ, conueniũt non entib. ergo textus ſupponit falsũ. antecedens patet, q̃a chimera eſt aliud ab aureo monte, cum chimera habeat aliud eſſe in imaginatione q̃ mons aureus, modo chimera, & mons aureus ſunt non entia. Secundo ſic. Fruſtra fit per plura, quod fieri poteſt per pauciora, ſed propoſitiones affirmatiuę de differt poſſunt exponi per categoricã affirmatiuam de materia remota, vt iſta. homo differt ab aſino, ſufficiẽter ſic exponit̃, hõ non eſt aſinus, ergo, &c. Tertio

tio

A tio ſic. Nullæ ſunt negatiuę de differt, ergo fruſtra datur hic modus exponendi eas. Antecedēs patet, q͂a maxime eſſēt iſtæ homo non differt a rationali, Socrates non differt ab homine, ſed hoc non, quia illę ſunt de eodem quia bene ſequitur, Socrates non differt ab homine, ergo Socr. eſt idem cum homine, Quarto ſic. materia Socr. non eſt minor Socr. ergo iſta totus Soc. eſt minor Socrate, male exponitur per iſtam quęlibet pars, Socratis eſt minor Socr. quia ſuppoſito ꝙ exponibilis ſit vera, ſicut ab omnib. conceditur vera per falſam exponeretur.

B Quinto ſic. Qualelibet, & quantumlibet reddunt ꝓpoſitionem exponibilem & tamen de illis Auctor non facit mentionem, ergo eſt diminutus. Antecedens patet, q͂a iſta eſt exponibilis, quodlibet qualelibet currit, exponit. n. ſic, quodlibet habens omnem qualitatem currit.

Solutiones.

Ad argumenta. Ad primum iſtorum dicitur, q͂d licet in non entib. adinuicē cōparatis reperiatur idem, & diuerſum ſecundum imaginationē, eo modo quo non entia imaginari poſſunt, tñ in non entibus nō reperitur idem, & diuerſum in comparatione ad entia, quia non ens

C non dicitur idē, vel diuerſum enti, nec ecōtra. Ad ſecundum dicitur, q͂d nō omnes affirmatiuę de differt arguunt affirmationem de materia remota, & ideo non ſufficienter poſſunt exponi per ipſam. Ad tertium dicitur, q͂d licet omnes negatiuæ de differt ſint virtualiter de eodem, nō tamen formaliter, ſed ſuum formaliter de differt, & ideo non debēt dici de eodem, ſed de differt. Ad quartum dicit, q͂d li totus diſtribuit pro partib. integralib. & nō pro partib. aſſentialibus cuiuſmodi eſt materia Socr. reſpectu Socratis. Ad quintū dicitur, q͂d hæc ſigna, qualelibet, & quatumlibet, nō ꝓprie faciunt propoſitionē exponibilē, ſed faciunt propoſitionē exponibilem, ſed faciunt diſtributionem abſolutam, ſicut iſta ſigna, omnis, & quælibet, ſed contrahunt diſtributionem ad aliquod genus determinatum, vt quantumlibet diſtribuit pro quantitate continua, & tantum valet, ſicut habens omnem quātitatem continuam, & qualelibet diſtribuit pro qualitate, & tantum valet, ſicut habens omnem qualitatem. Dicitur vltra quòd Auctor ſolum determinet de illis exponibilibus, in quibus eminebat maior difficulta in exponendo. Et ideo licet multa alia ſint reddentia propoſitionem exponibilem a prius enumeratis, quia tamen iſta, de quibus determinauit, ſunt magis difficilia ad exponendum, ideo de ipſis ſolum determinauit, relinquendo alia ſincat ego reumata propoſitionem exponibilem reddentia periti ei legentis, Hęc de expoſitione dicta ſufficiant.

D E F

PETRO HISPANO ASCRIPTVM OPVS.

PARVORVM LOGICALIVM INCIPIT.

De compoſitione in communi.

Eſt, & non, quid ſignificent, & quomodo ſe habeant in compoſitione. Cap. I.

A Beo quod res eſt, vel non eſt oratio vel falſa dicitur. ſed a dictionibus ſincategoreumaticis, vt tantum, ſolus niſi, præter, & conſimilib. (A)

(Res quæ ē diſpoſitio ſubiecti) Res cauſantur veritas, vel falſitas in oratione, ergo dictione ſincategoreumatice ſignificant res aliquas, ſed non ſignificant res ſubiicibles, vel prædicabiles, ergo ſignificant res, quæ ſunt diſpoſitiones ſubiicibilium. vel prædicabilium, quia nihil eſt in oratione præter verum, vel falſum, niſi ſubiectum, & prędicatum, & eorum diſpoſitiones, res. n. dupliciter dicitur, quia eſt quædam res ſubiicibilis, vel prædicabilis, vt homo, uel equus ambulat, vel currit, & alio modo eſt res, quę eſt diſpoſitio rei ſubiicibilis vel prædicabilis. Sed diſpoſitio rerum, ſiue res, quæ eſt diſpoſitio, eſt duplex, quia eſt quædam diſpoſitio eius, quod eſt ſubiectum vel eius, quod eſt prædicatum, vt albus, niger, bene, male, & conſimilia, & talis diſpoſitio ſubiicitur cum ſubiecto, & prædicatur cum prædicato, vt homo albus currit bene. (B) Subiectum enim, & id quod eſt ſubiectum differunt, ſicut pater & id quod eſt pater, quia ſicut pater dicitur ad filium, & econuerſo, ita ſubiectum dicitur ad prædicatum, & econuerſo, ſunt enim ad aliquid ſiue relationes ſicut pater, & filius. Alia autem eſt diſpoſitio ſubiecti inquantum eſt ſubiectū vel prædicati, inquantum eſt prędicatū, vt tantum, ſolus, neceſſario, contingenter, & ſic de alis, & ille non ſubiiciuntur neque prędicantur, quia ſunt diſpoſitiones ipſius ſubiecti in comparatione ad prædicatum, vel e conuerſo. Et tales diſpoſitiones ſignificantur per dictiones ſincategoreumaticas dicunt in comparationes ſiue habitudines ſubicibilis inquantum ſubiicibilem, vel prędicabilis inquantum predicabile. Et dicitur ſincategoreuma, a ſyn, quod eſt con, & categoreuma, quod eſt prædicatiuum, vel ſignificatiuum, quaſi con ſignificatiuum.

Eſt,

A *Eſt, & non quid ſignificent, & quomodo ſe habeant in compoſitione. C. II.*

HAbito, quod dictiones ſincategoreumaticæ ſignificant diſpoſitiones in ſubiecti inquantum ſubiectum, & prædicati inquantum prædicatum; ſic cognita ſignificatione earum in genere nunc dicendum eſt de ſignificatione vniuſcuiſq. earum in ſpecie, & prius de prioribus quia vt vult Ariſto. de prioribus prior eſt ſpeculatiuo. Cum ergo in dictionibus ſyncategoreumaticis per ſe, intelligantur eſt de non, & non econuerſo, ideo eſt, & nō, ſunt priora illis, & ideo de his prius eſt dicendum. Sed videndū eſt, quomodo eſt, & non, per ſe intelligitur in iſtis. B Sciendum autem, quòd per ſe dicitur quatuor modis.

Nō omnia quæ ſunt in definitione p̄dicātur de definitio.

Primo modo per ſe inſunt, quæcunq. cadunt in definitione rei, ſiue prędicentur, ſiue non de definito, quædam enim, definientia prædicantur de definito, vt animal rationale, mortale, de homine quædam vero non prædicentur de definito, vt punctum nō prædicatur de linea & cadit in definitione eius. Linea enim eſt longitudo, ſine latitudine. cuius extremitates ſunt duo puncta, nec linea prædicatur de triangulo, & cadit in definitione eius, eſt enim triangulus figura plana tribus rectis lineis contenta, habens angulum extrinſecum ęquipollentem C tribus rectis ſibi oppoſitis.

Secundo modo per ſe in ſunt, quæcunque recipiunt ſua ſubiecta in ſuis definitionibus & hoc eſt, quando propria paſſio, ſiue per ſe accidens predicatur de ſua definitione, ut omne priuatum lumine a terre obiectum deficit, ſiue eclipſatur. Hic. enim deficere ſiue eclipſari eſt per ſe accidens, ſiue propria paſſio. & non prædicatur de ſua definitione. Similiter, ſi propria paſſio predicatur de parte ſue definitionis, vt numerus eſt par, vel impar, linea eſt recta, uel curua, qnia per definitur per numerum, rectum per lineā, eſt. n. par numerus diuiſibilis in duo æqualia. rectum vero eſt linea, cuius medium non exit ab extremis

D Tertius modus eſt, quando propria paſſio prædicatur de proprio ſubiecto, vt rectum, uel curuum de linea, par uel impar de numero, & habere tres angulos æquales duobus rectis de triangulo. ſubiectū. n. & propria paſſio dupliciter cōparātur, quia vno modo ſcd'um, q̄ ſubiectum eſt cauſa paſſionis, & definens paſſionem, & ſic pertinet ad 2m modum alio modo ſumitur ſubiectum, & in quā tum eſt ſubiectum, & propria paſſio, inquantum eſt accidens eius, & ſi pertinet ad tertium modum.

Quartus modus eſt, quando effectus, qui eſt propria paſſio, concluditur de ſubiecto per ſuam cauſam, & iſte quartus E modus ſemper eſt in habitudine præmiſſarum ad concluſionem demonſtratam, vt omne priuatum lumine a terræ obiectu deficit. Luna eſt priuata lumine a terre obiectu, ergo Luna deficit. Sciendum ergo quod eſt, & non intelliguntur in dictionibus ſingategoreumaticis, ſecundum primum modum eius, quod eſt per ſe quia intelliguntur in deffinitionibus, ſiue deſcriptionibus eorum. Solum n. ſiue tm̄, eſt idem quod non cum alio, & deſinit, eſt quod de cætero non erit, uel nūc vltimo eſt, & ſic de aliis, & ideo eſt & non, ſunt priora ſincategoreumaticis dictionibus. Et eſt prius eſt, quam non, quia affirmatio prior eſt negatione, ſicut habitus prior eſt priuatione, & F etiam negatio non habet eſſe, niſi affirmationem, unde affirmatio dat eſſe ei, ergo prior eſt. Et etiam, quia negatio nō cognoſcitur, niſi per affirmationem, & non econuerſo, ergo prius eſt dicēdum de affirmatione, quam de negatione, ergo prius eſt dicendum de eſt quam de non. Nota ergo, quòd hoc uerbum eſt, conſignificat cōpoſitionē, & ēt alia verbat. Sed hoc uerbū eſt, p̄ prius conſignificat, cum natura ſit prius aliis uerbis, & in eis intelligitur. Sed compoſitio non ſolum reperitur in uerbo, ſed etiam in reb. aliis. Et ideo prius dicendum eſt de compoſitione in communi, & poſtea de ſpecialibus compoſitionibus.

Cur affirmatio prior ſit negatione.

A ***Compoſitionibus natura & eius multiplex modus deq; natura nominis in communi. Cap. III.***

SCiendum ergo quòd cõpoſitio ad aliquid eſt quia compoſitio eſt compoſitorum, & compoſitio, & cõpoſita ſunt compoſitione compoſita quare cõpoſitio in prædicamento relationis erit. Diuiditur igitur compoſitio in duas partes, quia compoſitionis alia eſt rerũ, alia modorum ſignificandi. Cõpoſitio vero modorum ſignificandi pertinet ad Grãmaticũ, ſm quod in nomine eſt compoſitio qualitatis cũ ſubſtantia, & in principio actus eſt vnitus cum ſuſtantia.

B Compoſitio autem rerum fit quinque modis, quia quædam eſt formæ cum materia, vt animæ cum corpore, alia eſt accidẽtis cum ſubiecto vt coloris cum corpore, alia eſt potentiarum cum eſſẽtia, ſicut virtutum aïæ cum aïa, alia eſt partium integralium adinuicem in ſuo toto vt partium lineæ in linea ad punctum, & ſuperficie ad lineam, alia dr̃ia cum genere ad conſtitutionem ſpecierum. Harum autem compoſitionum, quæ ſũt rerum quædam pertinent ad naturalẽ, quædam ad Mathematicum, aliæ uerò ad Logicum. Item compoſitionis, quæ eſt modorum ſignificandi, alia eſt compoſitio qualitatis cũ ſuſtantia, & hæc ſignificatur per nomen, ſicut in hoc nomine homo, & in quolibet alio nomine, alia eſt C actus cum ſubſtãtia, de qua poſtea dicetur. Sed prius dicatur de qualitate nominis. Omne ergo nomen ſignificat ſubſtantiam cum qualitate, v. g. homo, vt ita dicam, eſt res habens humanitatem, & res eſt ſubſtantia eius humanitas autem ſm, quòd ſignificatur per hoc nomen homo, eſt qualitas eius. & non ſecũdum, quod ſignificatur per hoc nomen humanitas, quia hoc nomen humanitas eſt nomen aliud, & diuerſum ab hoc nomine homo, & unum non eſt qualitas alterius nequa econuerſo, ſed qualitas vniuſcuiuſq; per ipſum nomen ſignificatur. Homo.n. ſignificat ſuam ſubſtantiam, & ſuã qualitatẽ, & hæc duo ſunt unita, nõ vnum in eo, ita quòd vnum ſignificatur in altero, ſiue per alterum. D

Sed obiicitur circa qualitatem nominis, quia cum qualitas, & ſubſtantia ſint diuerſa, & oẽ nomen ſignificat ſubãm cum qualitate, ergo omne nomen ſignificat diuerſa, & eſt ſyllogiſmus in primo primæ, ſed oĩs dictio ſignificans diuerſa eſt æquoca, ergo omne nomen eſt æquiuocum, quod eſt inconueniens, non ergo in nõie eſt compoſitio qualitatis cũ ſubſtantia. Solutio. Quatuor modis contingit ſignificari diuerſa per dictionem eandẽ. Primo qñ diuerſa æqualiter ſignificantur per eandem dictionum, ut ĩ hoc nomine canis. Scd'o qñ diuerſa ſignificantur ſm prius, & poſterius, ut in hoc nõie ſanum, & propriæ non ſignificat diuerſa ſm rẽ vnã, & modos diuerſos, & ſimiliter ens. Tertio modo ſignificantur plura per dictionem, vnam qñ unum ex impoſitione eſt, et reliquum tranſumptiue, vt in hoc uerbo ridere, quod ex impoſitione ſignificat ridere, & florere ſignificat tranſumptiue, & iſti tres modi faciunt æquiuocationem. Quarto autẽ modo ſignificãtur diuerſa per dictionẽ unam, qñ vnum eſt ratio intelligendi alterũ, ſiue qñ vnũ eſt principiũ intelligendi alterum, quod idem eſt, vt forma eſt rõ, ſiue principium illius, cuius eſt, & cognoſcendi illud, vt figura triangularis oblõga, & ſic diſpoſitio eſt rõ, ſiue principium intelligẽdi cultellum, & cognoſcendi ipſum. Et hoc mõ nomen ſignificat ſbãm cum qualitate, qualitas .n. nominis eſt rõ ſiue principium intelligẽdi ipſum nomẽ, & ſuã ſubſtantiã, & qualitas ſignificatur per nomẽ, vt principium intelligendi ipſum, ſubſtãtia vero ſignificatur per ipsũ nomen, vt quod intelligitur per ipsã qualitatẽ. Et quia unum intelligitur per alterum, ideo non ſunt ibi diuerſæ ſignificationes, ſed vna. Et pp hoc ille modus ſignãdi plura, nõ facit æquocationẽ, ſicut cũ video coloratum, & ſuã magnitudinẽ non ſunt duæ viſiones, ſed vna, qa color eſt ratio, ſiue principium intelligendi, ſiue videndi magnitu

An omne nomen ſit æquiuocum

E F

tu

tudinem nõ ſunt duæ viſiones, ſed vna, quia color eſt ratio, ſiue principiũ intelligẽdi ſiue videndi magnitudinẽ in qua eſt, & propter hoc dictum eſt, vbi vnum eſt propter alterum, tantum vnum eſt.

An compoſitio qualitatis cũ ſuba aliquid ſit.

Item quęritur vtrum compoſitio qualitatis cum ſuba ſit aliquid, aut non, ſi nõ eſt aliquid, ergo in noĩe non eſt compoſitio qualitatis cum ſuba, ſi eſt aliquid, & non eſt ſuba, neq. qualitas, ergo tertium eſt ab illis, ergo per nomen ſignificatur tria, ergo oportet dicit ꝙ nõ ſignificat ſubam cũ qualitate, & compoſitione earum, ꝙ non eſt verũ. B Solutio. Compoſitio qualitatis cum ſuba eſt aliquid in noĩe, & non ſunt duo niſi ſ̃m rem.ſ. ſubſtantia, & qualitas, tria uero ſ̃m rõnẽ.ſ. ſubſtantia, & qualitas, & cõpoſitio earũ, quia qualitas ſeipſa cõponitur cũ ſubſtantia per inclinationẽ q̃ hẽt ad ſubſtãtiã. Oĩs.n. forma, & oĩs qualitas, & ẽt oẽs accidens naturalẽ habet inclinationẽ ad illud, in quo eſt, quia non hẽnt eẽ actuale, ſiue eẽ in actu, niſi in eo in quo eſt. Vnde de accidentib. dicit Boethus, quia accidentis eſſe eſt ineſſe, hoc ẽ, accidẽtis eſſe eſt eſſe in alio. S̃r eſſe actuale ipſius formæ eſt eſſe in materia, unde C qualitas nominis per inclinationẽ, quã hẽt ad ſubſtantiam nominis, ſtat in rõne compoſitionis. Ipſa qualitas noĩs ſ̃m ſe eſt unũ compoſitorũ. Et iõ dicendũ eſt, quod qualitas ſ̃m ſe, & qualitas inclinata ad ſubſtantiam ſunt idem ſecundum rem, & ſubſtantia nominis ſit alterũ extremum. pp hoc in noĩe non ſunt niſi duo ſecundũ rẽ, tria vero ſecundum rõnem, quia alterius rationis eſt qualitas ſcd̃m ſe, e qualitas inclinata, & ſubſtãtia eſt tertiũ, & ideo dixi, quia in noĩe erãt duo ſcd̃m rẽ, tria uero ſecũdũ raõnẽ. Vnde quia Grammaticus loquitur de reb. ſignificatiuis per partes orationis, iõ debet dicere, quod nomen ſignificat ſubſtãtiam cum qualitate, & non dẽt dicere, quia nomen ſignificat ſubſtantiam cum qualitate, & compoſitionem.

Vide 1. phyſi. te. con. 16

Si aliquis quid ſit compoſitio quęrat. Dicendum eſt, ꝙ iã patet ex prædictis, D quia inclinatio qualitatis ad ſubſtantiã, quia inclinatio vnius ad alterum nihil eſt, niſi per illud, ergo eſt, & per illud ad quod eſt, & ideo iſta compoſitio, q̃uis ſit aliquid, tñ non eſt niſi per ſua extrema. Non.n. p̃t eſſe res aliqua media inter qualitatem, & ſubſtantiam, quæ componant vnum cum altero, quia ſic contingeret abire in infinitum, oporteret ẽt quod iſta res media eſſet ſubſtantia, uel qualitas, & ſi eſſet ſuba, oporteret ponere cõpoſitionẽ ipſiu cũ qualitate. Et ſi ſr eſſet vlterius quærẽdũ de iſta cõpoſitione utrum res eſſet aliqua, & ſi ſr ſi eſſet qualitas. E Itẽ quærit de cõpoſitione qualitatis cũ ſuba in noĩe, quare non eſt duplex.ſ. unita, & ut diſtans, ſicut eſt quædã compoſitio actus vniti, ut in participio, & alia ut diſtantis ſicut in uerbo, & vr̃ quod aliqñ eſt qualitas ſubſtãtiæ unita, ut hõ albus, aliqñ uero diſtans, ut hõ eſt albus, quia hõ ponitur ĩ ſubiecto, & albus prædicatur, ergo dẽt eſſe duplex compoſitio qualitatis cũ ſubſtantia. Dicendũ quod compoſitio actus cum ſubſtantia eſt duplex, & non cõpoſitio qualitatis cum ſubſtãtia, quia actus ſumitur duob. modis. Vno.n. mõ ſumitur actus, F ſecũdũ qd̃ habet inclinationẽ ad ſubſtãtiam, ſecundum quam inclinationem dicitur de altero, uerbum enim, ut vult Ariſtoteles, eſt nota eorum quę de altero prædicantur, Alio autem modo ſumitur actus priuatus iſta inclinatione, e ſic eſt in participio. Et quia actus his duobus modis ſumitur, ideo eſt duplici citer actus cum ſubſtantia, & una eſt in participio, alia autem eſt in uerbo, quę de cõpoſitio actus, ut diſtantis, eo quod uerbum per eam dicitur de altero, ut p̃dicatum de ſubiecto. Sed quia prædicta inclinatio non poteſt eſſe in qualitate, ſed tantum in actu, eo quod anima non poteſt inclinare ad res ut enunciet unũ de altero, niſi mediante actu, & non mediante qualitate, ideo qualitas non põt ſignificari ut diſtans, ſed ſemper ſignificantur ut unita, & ideo non poteſt eſſe duplex compoſitio qualitatis cum ſub

primo perihe. c.3

A ſtantia, ſed tantum vna, quæ eſt in quo libet nomine. Ad illud qđ obiicitur de hac oratione imperfecta, homo albus, & de hac pfecta, homo eſt albus, quod in vna eſt qualitas vnita, & in alia diſtās Dicendum, quòd obiectio nulla eſt, q̃a loquimur de qualitate vnita, quæ eſt eſſentialis, & quæ eſt ratio intelligendi illud cuius eſt, ſ. ſubſtantiam, & ſic homo habet in ſe ſuam ſubſtam, & ſuam qualitatem, & ſimiliter alb. habet ſuam ſubſtantiam, & ſuam qualitatem, & non loqui-
B mur de qualitate accidentali de qua ipſe obiicit albus. n. non dicit qualitatem eſſentialem homini, eſt neq. principium intelligendi hominem ſimpliciter, ſed hominem talem, & ideo de qualitate accidentali vnita ſuo ſubiecto nihil eſt ad propoſitum. In alia vero oratione pfecta, quæ eſt homo eſt albus, quamuis ſit qualitas diſtans, quia hęc non eſt per inclinationem verbi ibi poſiti, ſimiliter de illa, nihil eſt ad propoſitum.

De duplici compoſitione actus cum ſubſtantia vniti videlicet, & diſtantis, prima participii, alia verbi eſt, & de verborũ modis, & illorũ origione ac natura. Ca. IIII.

C DIcto de compoſitione in cõi, cuius alia erat compoſitio rerum, & alia compoſitio modorum, & iterum compoſitio modorum ſubdiuidebatur, quia alia erat compoſitiō qualitatis cum ſubſtantia alia actus cum ſubſtantia, cum habitum ſit de compoſitione qualitas cũ ſubſtantia, conſequenter dicendum de compoſitione actus cum ſuba, Compoſitionis, ergo actus cum ſuba, alia eſt actus vniti, vt in participio, alia vero eſt actu diſtantis, vt in verbo, quod autem in participio ſit compoſitio actus vniti patet primo per ſignificationem participii, quia participium ſignificat actionẽ, vel paſſionem in ſuba, vel ſubſtantiam ſub actione, vel paſſione, & nõ ſignificat tantum ſubſtantiam, nec tantum actionem, vel paſſionem, quare actum vnitũ, ſbſtantiæ ſigni ficat, ergo in participio u compoſitio actus vniti cum ſuba. Pa eſt

tet etiam inductionẽ, quia hoc participium legens ſignificat actione cum ſubſtantia infinita. legens. n. eſt quam legit, ſed qui dicit ſubſtãtiam infinitam, quia in eo intelligitur ſubſtantia infinita, & actus determinatus, & hæc duo ſunt vnita. ergo legens habens in ſe compoſitionem actus vniti cum ſubſtantia, & ſic de aliis participiis ſpecialibus. ergo participium habent in ſe compoſitionem prædictam. Quod autem in verbo ſit compoſitio actus, vt diſtantis, patet per hoc quod actus ſignificatus per verbum ſemp ſignificatur vt de altero cum. n. dico currit, oportet intelligere ſubſtantiam E determinatam, de qua dicatur currit, vt prædicatum de ſubiecto.

Sed quæritur cum ſit inclinatio qualitatis ad ſubſtãtiã, & ſit inclinatio act⁹ ad ſubſtantiam tam vniti, quam diſtantis, qualiter differunt ad ſe inuicem illæ tres inclinationes. Et dicendum, q incli natio qualitatis nominis ad ſubſtantiam F eſt inclinatio perfecti ſiue perfectionis ad perfectibile, quia per ipſam pfectionem perficitur, quia ſubſtantia, vel qualitas nominis complet. & perficit ſubſtantiã nominis. Vnde inclinatio qualitatis ab ſubſtantiam eſt inclinatio, per quam perfectio vnitur perfectibili, vt unum ex eis, quod eſt nomen inclinatio vero ipſius actus participii ad ſubam eſt ĩclinatio, p q̃ actus vnit ſubę infinitæ, vt ſit in illa ſicut in ſubiecto infinito. Inclinatio actus diſtantis ſiue verbi, eſt inclinatio per quam actus verbi eſt de altero, vt pdicatum de ſubiecto, & ſic ille inclinationes ſunt tres ſpecies differentes. Si quis quærat qualiter differat cõpoſitio uerbi a compoſitione nominis, & a cõpoſitione, quæ eſt in participio. Dicẽdũ quòd differunt illę tres compoſitiones, ſicut differunt inclinationes ſupradictæ & per ſe loquendo non differunt illæ tres compoſitiones per hoc, quod compoſitio uerbi eſt ſubiectum ueritatis, uel falſitatis, aliæ uero non, quia iſta differẽtia eſt ſumpta a poſterior, præterea compoſitio uerbi non eſt ſubiectum ueritatis

rita

A ritatis,& falſitatis ſimpliciter ſed quodā modo,quia hęc eſt tantum in indicatiuo modo,& non in aliis modis, in quib. eſt compoſitio.

Itē queritur de compoſitione uerbi, cum habeat compoſitionem ſubiecti cū prædicato quantum ad indicatiuum modum,& ſuppoſitum cū appoſito quantū ad alios tres mōs, quare potius importatur cōpoſitio per alterū extremorū quā per vtrunq. quia cōpoſitio æqualiter ſe habet ad extrema,ergo cōpoſitio debet ſignificari cum vtroq.extremorum.

Item a ſimili vr̃,quia cōpoſitio qualitatis cum ſubſtantia ſignificatur cū vtroque extremorū in nomine, & in participio. Cōpoſitio actus vniti cum ſubſtantia ſiſt ſignificatur cum utrunque extremorū,ergo ī uerbo debet eſſe ſimiliter.

B

Cur potius per verbum quā per nomen ſignficetur compoſitio.

Item habito, quod iſta compoſitio ſignificetur cum altero extremorū. Quæratur qua potius per uerbum ſignificatē ſiue cum uerbo, quam per nomen, cum æqualiter ſe habeant ad utrunque extremorum.Et dicendum ad primum,ꝙ compoſitio duplicem habēt comparationē, vnā.n.habet ad ſubiectū, & alia ad obiectum,ſicut uiſio cōparatur ad ſubiectū ī quo eſt,ſ.ad ipſum uidens, & cōparatur ad obiectū ſuum,qđ eſt res uiſa ſiue coloratum. Similiter compoſitio comparatur ad ſubiectum ſuum,quod eſt componens,& comparatur ad obiectum ſuum ſiue ad obiecta quod eſt ipſum compoſitum,quia recipiunt ſupra ſe compoſitionem,ſicut viſibilia,viſionem.Dico ergo, quod cōpoſitio ſ̃n cōparationem quam habet ad obiectum ſiue ad obiecta ęqualiter ſe habet ad vtrunq.extremorū, ſed ſ̃n comparationem quā habet ad ſubiectum, quod eſt componens magis ſe habet ad unum quam ad alterum, quia cū ipſum componēs ſit anima,& anima nō poſſit componere niſi mediante actu, iō magis ſe habet compoſitio ad actū quā ad reliquum extremorum.& cum actus ſignificetur per uerbum, & non per nomen,ideo magis debet compoſitio ſignificari per uerbum.quā per nomen. Et ſic

C

D patet ſolutio primæ,& tertiæ quæſtioni Ad ſcđm dicendum, ꝙ non eſt ſimile de nomine,& de participio ad uerbum quia in uerbo eſt compoſitio diſtantium, ut prius eſt dictum,& ideo compoſitio uerbi non potuit ſignificari cum utroq.extremorum,ſed in participio,& in nomine eſt compoſitio unicorum, & ideo in illis ſignificatur cōpoſitio cum utroque extremorum,in uerbo autem non potuit compoſitio ſignificari cum utroque extremorum, quia compoſitio diſtantis ē compoſitio,per quam actus eſt de altero,ut prędicatum de ſubiecto.

Quid prius in uerbo an compoſitio, an inclinatio in cōpoſitionem.

Item quæritur, cum in uerbo ſit compoſitio,& inclinatio ipſius ad ſubſtātiā, utrum compoſitio natura præcedat inclinationē,uel ecōuerſo,inclinatio compoſitionem, quia cum actus non habet eſſe niſi ſubiecto,& in ſubiecto, eo ꝙ accidens eſt propriū ſubæ,ergo actus naturalem hēt inclinationem ad ſubam,& ſi non uniatur ei nī habet naturalem inclinationem ad ſubam,ſed cōpoſitio actus cum ſuba non eſt,niſi cum unitur actus ſubæ,ergo inclinatio actus ad ſubſtantiā natura precedit compoſitionem actus cum ſubiecto.Et dicendum,quod actus, duplicem habet inclinationem ad ſubſtātiam,una.n. earum prior eſt compoſitionem,& alia natura poſterior, quia cum omnis actus ſit accidens, & non ecōuerſo,ipſi actui debetur quædē inclinatio, inquantum eſt accidens,cum omne accidens naturaliter inclinetur ad ſubiectū ſuum,& hæc inclinatio natura præcedit oppoſitionem.Alia autē eſt inclinatio, quæ debetur actu inquantum actus eſt, non ut ſubiecto,ſed de ſubiecto, prout anima inclinat ſe ad enunciandum unū ad altero,& hæc inclinatio poſterior ē compoſitione.Et ſic patet,quod inclinatio una antecedit cōpoſitionem, & alia ſequitur eam per naturam. Hoc etiam patet per operationes aīæ,quia cum aīa apprehendit rerum ſimilitudines prius cognoſci res ſubinuicē conuenire,& poſtea cōſentit,deinde cōponit apud ſe,& poſteæ nūciat unū de altero.Cuiꝰ ergo

B

E

F

aĩal prius conſentiat q̃ componat &c. & A prius uideat conuenientiã, in q̃ conſentiat, & cõuenientia unius rei ad alteram cauſet p naturalẽ inclinationẽ vnius ad alterũ, iõ oportet, ꝙ naturalis inclinatio actus, inquãtũ eſt accidens, præcedat cõpoſitionẽ actus cũ ſuba, & iterum cum aĩa apud ſe prius natura cõponat, q̃ incli net ſe ad enunciandum vnum de altero mediãte actu, iõ compoſitio actus cum ſuba natura pcedit inclinationem actus, per quam aĩa inclinatur, vt actus ſit de ſuo ſubiecto, & per iſtam ſecundum inclinationem reperitur modus in verbo.

Et vt hoc planius pateat, nota ꝙ cum verbum dẽat imponi ad ſignãndum, tũc aĩa prius apprehẽdit actũ de ſuba, & po B ſtea afficitur ad enunciandum actũ eundem de ſuba, & per iſtum affectum incli De mõ ſig.verbo natur ad enunciandum actum ipſum, & per hãc inclinationẽ enunciabit iã actũ de ſuba, vnde poſt apprehenſionem actus de ſuba, prius eſt natura affectus animæ reſpectũ ipſius actus de ſuba, q̃ inclinatio ipſius aĩæ enunciandum, & per iſtam inclinationem indicat aĩal, vel imperat, & ſic de alijs, ipſa autẽ indicatio, vel impetratio, uel optatio, ſunt modus, vnde quamuis iſta tria. ſ. affectus, inclinatio, & indicatio cauſaliter ordinẽtur, tñ poſteriora ſunt, & accidunt ipſi actui, q̃ eſt vel eſſe debet de ſuba, & cauſa huius eſt quia tam indicatio affectus, q̃ inclinatio, non poſſunt eſt niſi in reſpectu C ad actum, & ipſe actus bene poteſt eſſe ſine ipſis, ideo ſignum, qđ imponebatur ad ſignificandum ipſum actũm, principaliter dat intelligere ipſum actum, & noſtra tria dat intelligere quaſi accidentis ipſi actu. Et ideo dicimus, qđ verbum ſignificat agere, vel pati, & conſignificat affectus, & inclinationes, vel modos, & ſic patet, qđ modus cauſatur ab inclinatione, ſicut a cauſa proxima efficiẽte, & inclinatio ab affectu, & omnia iſta tria cauſantur a compoſitione actu cum ſubſtãtia, ſicut a cauſa remota, & finali, cauſantur eadẽ ab anima ſicut ſub efficiente remota, vel vniuerſali.

Nota, quod hæc definitio modorũ. ſ. Modi ſunt ĩclinationes animi uarios eius aſ- D fectus demonſtrantes, eſt cãlis ſicut patet ex prædict s. Vnde inclinatio animi non prædicatur de modis, ſicut agendis, ſed cãliter unde inclinatio ſignĩat affectum, ſicut effectus ſuã cauſam. nota etiã, quod generalis compoſitio in uerbo debetur ipſi agere, uel pati generaliter ſumpto ſpecialis autem compoſitio ipſi agere, uel pati ſpecialiter ſumpto, & contracto. Dubium neceſſarium.

Si quis obiiciat, quod cũ aĩa efficiatur, & inclinetur ſignificato cuiuslibet partis, ut ipſum ſignificet, & repreſentet p E ſuum ſignum, ergo quælibet pars orationis erit alicuius modi, cũ pp hoc modus accidat verbo. Dicendũ quod iſta obiectio ſit per prædicta mala intellecta, ſiue quod non intelligat ea, quæ prædicta ſunt, quod nõ dixi, quod pdictus affect᷒, & inclinatio, & modus in aĩa reſpectu illius actus tm̃, ſed reſpectu illius actur, vt eſt de ſuba, ſiue reſpectu ipſius actus, in quantum componitur cum ſuba, nulla autem eſt pars ipſius orationis, quæ eſt de ſuba niſi uerbum, quia in nulla intelligitur compoſitio ipſius cum ſubſtantia exteriori niſi in uerbo, & ideo modus ſolum accidit uerbo, & nulli alii parti orationis, & per iſtam ſecundam inclinationem reperitur modus in uerbo.

Itẽ quæritur, qualiter intelligatur illa cõpoſitio, quam dicit Ariſt quod iſta cõ F poſitio ſine cõpoſitis nõ eſt intelligere. Et dĩm, ꝙ cõpoſitio cũ ſuba intelligitur per extrema, quia actus ſeipſo in hæret ſuo ſubiecto, ſicut qđlibet aliud accidens ſeipſo inhæret, ſuo ſubiecto in quo eſt, & per quod eſt, & non alio mediante, quia ſic contingeret abire in infinitũ, ut dictũ eſt de qualitate nominis, unde cõpoſitio actus cũ ſuba ſit per inclinationem ipſius actus ad ſubam, ut ad ſubiectum ſuũ, & quia inclinatio ad alterum non pt intelligi, niſi per illud quod inclinatur, & ad illud per quod inclinatur ideo compoſitio actus ad ſubiectum ſuum, quod ſignificatur per verbum, nõ poteſt intelligi ſine extremis, & ideo dicit

A dicit Ariſt. quod, q̄d eſt, cõſignificat quã dam cõpoſitionem q̃ ſine cõpoſitis non cõtingit intelligere: cũ ſolũ hēt intelligi p illius quæ declinat, & cui iclinatur, q̄a inclinatio illa, q̃ eſt ipſius ad ſubſtantiã, remotis quod inclinatur, & cui inclinatur, nihil eſt, & ideo ſine extremis nihil eſt cõpoſitio, quia vnumquodq; e intelligitur per id, quod dat ei eſſe. & eſt extrema, ut dictum eſt. Nota quod illa cõpoſitio ſecundum ſuam veritatem eſt in re & eſt quoddam indiuiſibile: In verbo autem eſt compoſitio ut in ſigno, ſicut ſanitas ſm ſuam veritatem eſt in animali ut ĩ ſubiecto, in vrina autem eſt ut in ſigno Notat ēt, quod compoſitio illa per inclinationem actus ad ſubſtantiã, inquantũ actus eſt, & præcedit alteram per quã eſt de alio, ut prius dictum eſt.

B Item quæritur utrum compoſitio ſit ſimplex ens uel non; Et uidetur, quod nõ quia reperitur in rebus exiſtentibus, ut hõ eſt aĩal, & in rebus non exiſtentib vt chymera eſt non ens, ergo reperitur in eis per aliquod cõe repertum in ipſis q̄a vt vlt Ariſt. in fine Secundi Priorum, q̄d ſi aliqua paſſio ſequitur aliqua diuerſa, oportet, quod ſequatur ea per aliquod cõe repertum ipſis, ſed nihil eſt cõe enti & non enti, niſi ens quodammodo, ergo

C compoſitio primo ſequitur ens quodam modo, ergo, & ipſa eſt ens quodammodo, & non eſt ens ſimpliciter.

Et dicẽdũ, quod cõpoſitio importeat per verbũ cõmuniter ſe hēt ad compoſitionẽ nõ eſſiũ, vt chymera eſt non ens, vñ primo ſequitur ens quodammodo, vt obiectũ eſt, & ipſa in communi eſt ens, quodammodo, & non ſimpliciter.

Item quæritur vtrũ compoſitio verbi in cõi æqualiter ſe habet ad compoſitionem entium, vt homo eſt animal, & ad compoſitionem non entium, vt chymera eſt non ens. vel ipſa per prius dicatur de una, & per poſterius de alia. Et dicendum, quod compoſitio in cõi per prius conuenit compoſitioni entium, & per poſterius compoſitioni non entium.

Itẽ videtur, q̄d cõpoſitio in cõi ſit ens

D ſimplr, & non quodãmodo, & ſic conuenit compoſitioni nõ entiũ, q̄a uidet, q̄d extremo ponatur ſm exigentiã compoſitionis. vt ſi cõpoſitio eſt ens ſimplr, & extrema, vñ uidetur ſequi hõ eſt aĩal, ergo homo, & aĩal eſt. Et ſi compoſitio eſt ens, quodãmodo, & extrema. vñ non ſeqtur, chymera eſt non ens, ergo chymera eſt, uel non eſt, ergo ſi compoſitio in cõi eſt ens quodãmodo, & non ſimpliciter, ergo hæc eſt uera. Antichriſtus eſt homo cum ibi ponatur homo quodammodo, & hæc ſit uera, Antichriſtus eſt homo quodammodo, & iſtę duæ conuertuntur Antichriſtus eſt homo. & Antichriſtus eſt homo quodammodo, quod falſum

E eſt ergo primum ex quo ſequitur, ſ quod compoſitio in communi ſit ens quodam modo, quod non ſimpliciter. Et dicendum, quod compoſitio in communi eſt ens quodammodo, ut prius dictum eſt, & extrema ei9 ſimpliciter communi ſũt entia, ſed compoſitio contracta ad illam partem eius, quod eſt compoſitio entiũ ens ſimpliciter unde in hac Antichriſtus eſt homo contracta eſt ad compoſitionem entium, unde ponitur ibi homo quodammodo, ſed ſimpliciter; & ideo. hæc, Antichriſtus eſt homo, non æquipollet huic. Antichriſtus, eſt homo quodam-

F modo. Ad illud, quod obiicitur quod extrema ponuntur ſecũdm exigentiam compoſitionis, dicẽdũ quod falſũ eſt, q̄a cũ extrema ſint, nõ pr̃pter hoc ſeq̃t quod compoſitio ſit cum dico, homo eſt Antichriſtus, extrema ſunt, non tñ eſt compoſitio, & ſi compoſitio eſt nõ pp hoc ſeqtur, quod extrema ſunt, ſicut ſibi inuicẽ conuenientia, ut chimera eſt non ens. iſta compoſitio eſt, non tamen extrema ſunt, ſed hic ſequitur, extrema ſunt ſibi ĩuicem cõuenientia, ergo compoſitio eorum eſt, & eſt locus à cauſa, & econuerſo, ſequitur compoſitio eſt, ergo extrema ſunt ſibi inuicem conuenientia, & ẽ locus ab effectu, quia conuenientia extremorum eſt cauſa compoſitionis, & compoſitio eſt effectus conuenientiæ extremorum.

A Item uidetur, quòd cōpoſitio in communi æqualiter p̄dicetur de compoſitione entium, & de compoſitione non entium, quia illæ duæ ſunt ſimpliciter conuenientes homo eſt animal, & chimera non e'ſt ens, ergo ueritas eorum ſimiliter eſt ens, ergo ſubiectum ueritatis in vtraque eſt ens ſimpliciter, ſed ſubiectum ueritatis eſt compoſitio, ergo compoſitio vtriuſque ſimpliciter eſt ens, ſed in una compoſitio entium, in altera non entium, ergo compoſitio non entium ſimpliciter eſt ens, ergo compoſitio in communi non magis ſe habet ad unam partem quam ad alteram. Et dicendum, quòd compoſitio in communi dicitur ſecundum prius, & poſterius de vtraque illarum compoſitionum, ut prius dictum eſt, quia per prius dicitur de compoſitione entium, & per poſterius de compoſitione non entium. Ad aliud autem, quod obiicitur, quod utraq. illarum cōpoſitionum ſimpliciter eſt ens, dicendū quòd non ſequitur, quia ueritas entium eſt ens ſimpliciter, ueritas autem non entium non eſt ens ſimpliciter, ſed quodā modo, quod patet quia ueritas entium eſt ſecundum conuenientiam extremorum, quæ eſt cauſa compoſitionis in affirmatiua, vt homo eſt animal, uel repugnantiam extremorem, & eſt cauſa diuiſionis in negatiua uera, vt homo non eſt aſinus. vnde ueritas entium eſt per conuenientiam ad compoſitionem, uel diuiſionem, & etiam per hoc, quod extrema ſunt ſimpliciter tertia, ſed ueritas non entium nō habet niſi alteram cauſarum iſtarum, ſ. conuenientiam extremorum ad compoſitionem, uel diuiſionem & nō habet entitatem earundem, quia extrema non ſunt entia, immo ſunt non entia, & ideo ueritas non entium eſt ens quodammodo, ueritas entium eſt ens ſimpliciter. compoſitio autem non entium eſt ens quodammodo.

Ah compoſitio æqual' ter de ē, te ac nō ēte prædicetur.

B

Compoſitio in communi quid.

C

D

De negatione, & affirmatione.

De negationis natura, & numerum ſpecierum ipſius. Cap I.

CVm ſecundum diuerſitatem compoſitionem diuerſificetur negatio, iō poſt compoſitionem dicēdum eſt de negatione. Primo autem ſciendum eſt, q̄d negatio dicitur æquiuocè, quia uno modo dicitur negatio oratio negatiua, & ē ſpēs enunciationis. Enūciationis .n. alia eſt oratio affirmatiua, & alia negatiua, vt hō currit, hō non currit, & ſic de finit. Negatio eſt oratio negatiua alicuius ab aliquo. Alio āt modo dr̄ negatio ſignum & inſtr̄m negandi, & hoc modo dr̄ tripliciter, quia negatio, vt eſt inſtr̄m negandi ſumitur vno modo ut ſub̄a, ut in hoc nomine negatio, alio autem modo, vt actus in uerbo, & in participio. ut nego, as, uel negās, uel negatus, & his duobus modis ſumitur, negatio ut concepta, ſiue p modum conceptus. Alio autem modo ſumitur negatio, quæ eſt inſtrumentum negandi ut exercita, & ſic ſignificatur per hanc particulam, non. Et no. q̄ conceptus, & effectus differunt in hoc, quia cōceptus dicitur eſt illud, quod eſt ī anima per ſimilitudinem aliquam, vt cognitio de coloribus, & de omnis eſt, in quantum ſimilitudines earum recipio in anima, & non res ipſas, effectus autem ut exercitus dicitur eſſe, id, quod ſecundū ueritatē eſt in anima, uel in corpore, ut cum labore in ægritudine, dolor eſt in anima mea, ſm̄ ueritatem afficiens eam, & qñ curro, curſus eſt in corpore ſcd̄m veritatem exercitus, & afficiens ipſum corpus. Item negatio ultimo modo ſumpta eſt duplex, quia eſt quædam negatio q̄ eſt termini, ut in hoīe infinito, uel in uerbo infinito, alia eſt orationis, & hæc remouet actum a ſuperba, de qua ipſe actus p̄dicatur. & prima additur termino per compoſitionem, ſecunda uero p appoſitionem. Item negatio, quæ eſt termini, eſt duplex, quia quædam eſt, quæ facit nomē infinitum, ſiue priuatum, ut non

negationis triplex acceptio.

E

F

A non homo, non lapis. Et alia eſt, quæ facit nomen infinitum, ſiue priuatum, vt non currit, non laborat.

Sed videtur qđ nec qualitas accidentalis, neque actus poſſit pdicari de ſuba, quia ſunt diuerſa, & diuerſe, inquãtum diuerſa ſunt, ſibi repugnãtia, ergo vnum vere non prædicatur de altero, ergo, ſicut hæc eſt falſa, Soc. eſt albedo, & ſimiliter hæc, Soc. eſt alb. & ſimiliter, Socr. currit, ſicut, & hæc, Soc. eſt curſus. Et dicẽdum, ꝙ dupliciter contingit ſignificare diuerſa, qa inquantum vnum opponitur alteri, vel diuerſum ab eo, vt Soc. albo curſus, & ſic vnum vere prædicat de altero, alio aũt modo contingit ſigni-

B ficare diuerſa, prout vnum eſt de altero, vt albus, niger, currit, legit, & vniter quæcunq. ſignificatur in concretione ad ſubiectũ, ſiue dicantur denominatiue, vel alb. currir, ſiue non, denominatiue, vt ſtudioſus, curſor, pugillator, & conſimilia, prout dicuntur a naturalibus potentiis, curſor, & pugillator, & hoc modo vnum diuerſum prædicatur de altero.

Item, cum triplex ſit cõpoſitio. ſ. qualitatis ad ſubſtantiam, & actus diſtãtis a ſubam, cum ſubam, & actus uniti ſubſtantiæ, & cuilibet harum compoſitionum ſua opponatur negatio, ergo erit triplex negatio, ergo male ponuntur

C ſuæ tantum. Et dicendum ſicut dictum eſt prius, ꝙ negatio, vt exercita, ſiue afficiẽs, eſt duplex in gñe, ſicut compoſitio eſt duplex in genere, quia eſt q̃dam termini, & alia operationis, vt dictum eſt. Sed negatio illa ſpecie dr, quadrupliciter, eo qđ negatio termini, ſubdiuidit, quia eſt quædam negatio termini, quæ remouet qualitatẽ ſubſtãtiã, faciens nomen infinitũ, vt nõ hõ, non equus, & eſt alia, quę actum unitum remouet a ſubſtantia, faciens participium, vt non currens, non legens, tertia vero actum diſtãtẽ a ſubſtãtia exteriori remouet, ſiue priuata ſuba vnita, faciens verbum infinitum, vt non currit, non laborat, quarta vero, vt dictum eſt, faciẽs orationem negatiuã, & ſic ſic negatio termini ſubdi-

uiditur per tres partes. Aliud autẽ quod D
obiicit, quod triplex eſt cõpoſitio actus cũ ſubſtantia, ergo ex oppoſito erit triplex negatio. Dicendum, qđ ſufficienter diuidit, quia relinquit compoſitionem actus diſtantis ſuba exteriorũ, cum ſuba intra, & ſic ſunt quatuor compoſitiones vnde ex oppoſito erunt quatuor negationes. Quod autem quatuor ſint compoſitiones, patet, quia eſt quædam qualitatis cũ ſubſtãtia, vt in quolibet noĩe, & negatio ei oppoſita facit nomen infinitum, ut non homo, & alia actus uniti ſubſtãtiæ, cũ ſubſtãtia, vt ĩ participio, & negatio ei oppoſita facit participiũ infinitum, vt non currens, tertia uero compoſitio actus diſtantis a ſuba exteriori E
ut Soc. currit, & negatio ei oppoſita facit orationem negatiuã, ut Soc. nõ currit, quarta uero eſt actus diſtãtis a ſuba exteriori cũ ſubſtãtia intra, & negatio ei oppoſita facit uerbum infinitum, ut non currit, non laborat, & ſic inſufficienter diuidebat compoſitiones iſtas in ſpecie, & etiam negationes ei oppoſitas. Nota, qđ uerbum duplici ſubſtantiæ cõparatur, ſcilicet ſubſtantiæ exteriori q̃ reddit ei, ſuppoſitum, ut Socr. currit, & ſubſtantię interiori, quæ infinire intelligitur in ipſo, quia eſt idem, quod res currens & currẽs eſt ille actus, res uero eſt ſubſtantia interius intellecta.

Difficultatis ſolutio, de nominis infiniti natura & intellectu. Cap. II. F

Dicto de negatione in genere, conſequenter dicendum eſt de una quaque prædictarum negationum in ſpecie, & primo de negatione noĩs infiniti cum ſit prior alii. Circa quam primo, quæritur utrũ, nomen infinitũ de quolibet, quod eſt, & quod non eſt pdicet. Et uĩ, qđ nõ, quia ut eſt in 2. Periherm. ad affirmationem, in qua prædicatur nomẽ infinitum, ſequitur negatio, in qua prædicatur, nomẽ finitum, & non econuerſo, ut omnis homo eſt non iuſtus, ergo nullus hõ eſt iuſtus, & non econuerſo, ergo affirmatio, in qua ponitur nomen infinitũ, ponet aliqđ, qa ſi nihil poneret

An nomen indifferẽter pdicet de quolibet qđ eſt, & quođ non eſt.

A neret, tunc cõuertentur cũ negatione, ergo nomen infinitum ſolum prędicatur de ente, ergo non de quolibet, quod eſt, A quod non eſt. Ad idem cũ dr̃, homo non eſt iuſtus, hic ponitur ens, qđ affirmatur eſſe, nec compoſitio negatur p negationẽ ipſius termini infiniti ſequentem, ergo nomen infinitus prędicatur ſolũ de ente, ergo non de quolibet, &c. Sed cõtra, Nomini opponĩ aliqd ſcd̃m priuationẽ, & aliquid ſcd̃m negationẽ, vt mortuũ opponitur hoĩ priuatiue, & non homo negatiue, ſed priuatio plus participat de ente q̃ negatio, ergo mortuum, plus participat de ente, q̃ non homo, ſed mortuũ prædicatur de non ente, ergo multo fortius non homo, ergo terminus infinitus non ſolum prędicatur de ente, ſed etiam de non ente.

B

Vide late hoc Philoſ. Primo c. 4.

¶ Ad idem Boethus docet conuertere vniuerſalẽ affirmatiua infinitãdo terminos, vt oĩs hõ eſt ens, ergo oẽ non ens eſt non homo, ergo non homo p̃dicatur de non ente, ergo nõ ſolũ de ente, ſed ẽt de non ente. Item, vt eſt ina. Topic. Quod ſi ad hoiem ſequitur animal, ergo per conſequentiã ecõuerſo a d nõ aial ſequitur non homo, ſed bene ſequitur, ſi eſt hõ, eſt ens, ergo ſequitur per conſequentia ecõtrario, ſi non eſt ens, eſt nõ homo, ergo nomen infinitũ non ſolũ p̃dicatur de ente, ſed ent de non ente.

C

Item, in homine eſt duplex compoſitio, eſt .n. quædam compoſitio formæ cum materia, homo .n. & vnumquodq. aliud, a primo, conſtat ex materia, & forma, vel vere, vel proportionabiliter, & eſt alia compoſitio in homine, quæ eſt dr̃iarũ cum ſuo gñe, vel ſuo ſuperiori, ſiue ſint differẽtię ſpecificæ, vt in ſpeciebus omnibus, & generibus ſubalternis, ſiue ſint dr̃iæ nõ ſpecificæ ſicut ſunt differentiæ, quæ ſm rõnẽ finis, vel cauſa alicuius alius adiiciũtur ent, per quas generaliſſima differunt a ſe. Cum enim generaliſſima cõicẽt in ente, licet ſcd̃m prius & poſterius, & poſterius oportet, qđ per aliqd differant, vt patet, qa ſubſtantia eſt ens per ſe, quantitas vero eſt

D ens mẽſuratiuum ſubæ, qualitas vero eſt informatiuũ vel qualificatiuũ ſubæ, relatio vero eſt ens comparatiuum ſubæ, actio vero eſt ens medium, per qđ, ſiue ſcd̃m, qđ vnũ agit ĩ aliud, & ſic de aliis. Vnde hæc dr̃ia per ſe eſt dr̃ia ſubſtãtiæ, & mẽſuratiuũ ſubæ eſt dr̃ia quantitatis, & ſic de aliis. & ſic per iſtas dr̃ias q̃ non ſunt ſpecificæ, generaliſſima differunt inter ſe Formatur argumentum ſic. In hoĩe eſt duplex compoſitio, formæ, cũ materia, differentia cõ primo prædicabili, vt cũ ente, ſed cuilibet compoſitione ſua opponitur negatio, ergo duplici cõpoſitioni exiſtenti in hoĩe duplex opponitur negatio, ergo negatio ĩ hoc termino nõ hõ, eſt duplex, quia vel remouebit cõpoſitionẽ, q̃ eſt dr̃iam cũ ente, & ſic relinquitur ens, quia cũ dicitur ens per ſe corporeum animatũ ſenſibilẽ rationabilem mortale, ſed aggregatio iſtarum differentiarum remouetur pro vna vel pro pluribus non dico, qđ vnaquæque earum remouetur, ſed earum aggregatio, q̃ poteſt remoueri pro vna vel pro pluribus, ſiue pro omnibus, ſic relinquitur ens, quia ſi vna ſola remoueatur, iã non ſunt ibi oẽs, vel ſi plures, vel ſi oẽs ſemper earũ aggregatio remouetur, & ita non homo ponit ens, & prædicatur ſolũ de ent, & ſic non hõ dr̃ terminus priuatiuus Si aũt negatio illa negat cõpoſitionem formæ cum materia tũc nihil ponit in actu, ſed tm̃ ponit ens in potentia, vel in oppoſitione, & ſic non homo eſt terminus negatiuus. & non hõ p̃dicatur de ente, & de nõ ente, & ſic nomẽ infinitũ eſt duplex, qđ concedim⁹.

B

F

Dicendũ ergo qđ nomen dupliciter poteſt infinitari, vt oſtẽſum eſt, vno modo ſcd̃m priuationem & ſic nõ hõ ponit ens remouendo aggregationem differentiarum a primo prædicabili, & ſic homo, & non homo opponũtur vt priuatio, & habitus. & prędicantur ſolum de ente, alio autem modo poteſt infinitari nomen ſecundum negationem, & ſic non hõ nihil ponit, & eſt terminus negatiuus, & ſic nõ homo de quolibet Nomen infinitũ duplex.

ante

A ente aliud ab hoīe predicatur & de non ente, & ſic homo & non homo opponūtur vt affirmatio vel negatio, & predicātur de quolibet, quod eſt, & q̄d non eſt. ita, q̄d hoc uel illud, ſicut q̄libet contradictio. Et nota, quod ille modus duplex infinitādi terminū eſt ſolum in terminis ſpecialib. q̄a termini generales, ut ens, & aliq̄d uno ſolo mō infinitāt. ſ. ſecōdū negationē, q̄a in eis nō eſt duplex cōpoſitio ſicut in ſpecialib. unde non ens, & non aliq̄d ſolū p̄dicantur de eo, q̄d non eſt. nullus. n. termin⁹ īfinitus p̄t predicari de eo, cuius forma remouet̄ p̄ ipſum. vnde non homo non pōt prædicari de hoīe, nec ens de nō ente, & nullū oppo

B ſitorum pōt de ſibi oppoſito prædicari.

Ad illud ār, quod obiicitur, quod ad affirmationē, in qua predicatur nomē infinitum ſequitur negatio, in qua predicatur nomen infinitū & nō econuerſo, & ſic nomē infinitum ponit ens. Eſt dicendum, ſicut dictū eſt prius, q̄a nomen infinitū duplex eſt p̄p̄ hoc, q̄ uel īfinitū eſt ſecōdū negationē, & ſic nihil ponit, uel eſt infinitū ſecūdū priuationē, & ſic ponit ens ſiue ſit ſubſtātiale, ut homo, animal, ſiue accidentale, vt album, iuſtum, rectū, par, uel impar, vnde ſimplex terminus accidentalis ſm̄ priuationem, ſicut relinquit ſubiectum accidentis ineſſe, & ſic iſta homo eſt non iuſtus, & conſimiles ponūt ens, ſic ad ipſas ſequitur

C negatio, dē p̄dicato finito, et nō ecōuerſo, ut homo eſt non iuſtus, ergo hō non eſt iuſtus, & non econuerſo. Et hoc de

Cap. 43 & ibi A uer. terminat Ariſt. in Primo & Secōdū Perihermenias dicēdo, quod ſic cōſequūtur ſe inuicem, ſicut dictum eſt in Prioribus. Hoc ēt dicit Ariſt. in fine primi priorum q̄ ad priuatiuā orationē affirmatiuam, ſequitur negatiua finita, & nō econuerſo, vt hoc eſt inæquale, ergo non æquale, & nō econuerſo, & hoc eſt albū, ergo nō eſt albū, & non ecōuerſo. Si aūt p̄dicatur terminus accidentalis infinitus ſecōdum negationē, ſic nihil ponit, ut dictū eſt, & ſic conuertitur cum negatiua finita, ut oīs homo eſt non iuſtus, ergo nullus homo eſt iuſtus, et ecōuerſo. Et ſimi- D

liter dicit in principio ſecundi Perihermenias paulo poſt, quod ad negationē finitā, ſequitur affirmatiua īfinita, vt nullus homo eſt iuſtus, ergo oīs homo eſt nō iuſtus. q̄a nō poſſet eſſe niſi converterētur illo ſecūdo mō. i. ſecōdū q̄d eſt nomē infinitum ſecundum negationem, Et ſimiliter intellige de termino infinito ſubſtantiali, ut non homo, ſicut de accidentali, vt non iuſtum. Ad illud autem quod poſtea obiicit, quod iſta hō eſt nō iuſtus ponit ens, cum affirmatur eſt, et nō remoueatur compoſitio affirmatiua & non negatur per negationē ſequentē Dicendū, quod argumētum peccat tripliciter. Primo modo ſecundum æqui- E

uocationem huius nominis, non iuſtum q̄d uno mō ponitur ens, et alio mō nō, ut dictum eſt prius. Et alio modo peccat ſecundum conſequens, ſiue ſecundū quod, et ſimpliciter, quia vt ſequitur, affirmat eſſe aut ipſa compoſitio. ergo eſt quia affirmatio eſt etiam tamde ente quam de non ente, ergo in plus eſt affirmatio quam eſſe ſecundum negationem, ergo eſt conſequens, unde quod nō iuſtus eſt nomen infinitū ſecōdū negationem non ſequitur, homo eſt non iuſtus, ergo hō eſt. Præterea eſt ibi fallacia ſecundū quid, et ſimpliciter, quia licet ſit ibi compoſitio affirmatiua, non tamē ponitur ens ſimpliciter, ſed dimi- F

nutum per determinationem ſequentem, vnde, ſicut non ſequitur, eſt opinabile. ergo eſt, quādo ſic ibi compoſitio affirmatiua, ita non ſequitur, eſt non iuſtus ergo eſt, cū diminuatur eſſe per determinationem nihil ponētē, ſecōdū q̄d nō iuſtus, eſt terminus negatiuus. Sciendum aūt quod nullus terminus poteſt infinitari niſi ſit ſubicibile vel p̄dicabile. Et ideo, ſigna uniuerſalia vel particularia non poſſunt infinitari, q̄a ſunt diſpoſitiones ſubiectū inquātū ſubiectū et ita recipiūt p̄dicatū. Et ideo dicit Ariſt. q̄d hæc negatio, nō, nō eſt niſi addēda huic ſigno omnis, quia non ſignificatur uniuerſale, ſed quoniam uniuerſaliter.

Nō oīs termin⁹ īfinitari cōtigit colligit ex ſecū. Prior.

De

A

An verbum infinitum de quolibet qđ ē qđ non eſt prædicetur.

De verborum infinitate. Cap. II I.

Dicto de negatione ſpãlis minimis, faciente nomen infinitari, cõſequẽter dicendum eſt de ſpeciali negatione uerbi, infinitante uerbum quia nomen eſt natura prius verbo infinito. primum .n. quæritur de verbo infinito, vtrum prędicatur de quolibet quod eſt, & quòd non eſt. Et vř qđ ſic, quia vt vult Ariſt. verbum infinitũ ſimpliciter eſt, in quod libet, quod eſt, & quod non eſt, ergo de oĩ, quod eſt prædicatur, & quod non eſt.

Sed contra, negatio q̃ eſt in uerbo infinito, relinquit cõpoſitionem affirmatiuã, remouendo actum a ſubã, de qua p̃dicatur actus vnde ſenſus huius, Cæſar non currit; ſ̃ n ꝙ non currit eſt uerbum, infinitum eſt iſte, Cæſar non eſt currẽs, ſed compoſitio affirmatiua ponit ens, q̃a ponit ſubiectum in eſſe ergo verbum infinitũ ponit ens, ergo ſolum prædicatur de ente. Et ſ̃ n dictũ quorundam eſt, ꝙ verbũ infinitum extra orõnem manet infinitũ, ſed fit ſ p orõ, qñ ponit i oratione, quoniã negatio eſt vna pars & verbũ alia. Sed hoc nihil eſt q̃a mouentur eo ꝙ non ſciunt diſtinguere in hac oratione, Cæſar non currit, & in cõſimilibus ſecũdum ꝙ ſunt propoſitiones negatiuæ, & ſecđm quod ſunt de verbo infinito. Vnde dicendum, quòd verbum infinitum prædicatur de quolibet qđ eſt, & qđ non eſt & mãnet infinitum extra orationem, & in oratione, & hæc propoſitio Cæſar nõ currit, & conſimiles, ſecundũ quod ſunt orationes negatiue, nihil ponunt, & cõpoſitio negatur in eis nihil relinquendo per eas, ſ̃m aũt, quod in eis ponitur verbum infinitum, cõpoſitio remanet affirmatiua, vnde iſto modo .ſ. ſecđm, quod ē in eis verbum infinitum, adhuc duplices ſunt, quia verbum infinitum, põt infinitari ſecundum negationem, & ſic nihil ponit, vel põt infinitari ſ̃m priuationem, & ſic nihil ponit niſi ſubiectũ ineſſe, & ſic ponit ens. Ad illud aũt, quod obiicitur, quod compoſitio affirmatiua ponit ens, quia ponit ſubiectum in eſſe, dicendum, quòd vtrunq; eſt falſũ, qđ compoſitio æqualiter ſe habet ad compoſitionẽ entium, & ad compoſitionẽ non entium vt penitens ipſa compoſitio, neq; ponit ſubiectum ſuum in eſſe, & ita virtute cõpoſitionis affirmatiuæ, inquantũ eſt affirmatiua, nihil ponũt, ſed uirtute prædicati aliqñ ponitur ſubiectum in eſſe, vt qñ prædicatum eſt ens ſimpliciter, & aliqñ non ponitur ſubiectum in eſſe, vt qñ prędicatum eſt ens diminutum, vel quodãmodo, & iõ ſequitur, lapis eſt homo, ergo lapis eſt, & non ſeq̃tur, lapis eſt opinabile, ergo lapis eſt. vnde ſenſus huius, Cæſar non currit ſecundũm, qđ non currit eſt verbum infinitum, eſt ille. Cæſar non currens, & ſimiliter intelligi de participio ſicut de uerbo. vnde illæ duæ, Cæſar non currit & Cæſar eſt non currens, nihil ponunt, ſecundum ꝙ verbũ & participiũ ſũt termini negatiui, ſed ſecđm ꝙ ſunt termini priuatiui ſic ponunt, quia ponũt ſubiectum in eſſe, & hoc virtute p̃dicati, & nõ uirtute compoſitionis vt dictum eſt. De negatione infinitante participiũ ſatis patet ex p̃dictis, & iõ relinq̃t.

B

C

D

E

De multiplici negationum vſu, ac natura in orationibus tam negatiuis quam affirmatiuis. Cap. II II.

Determinatis negationibus terminorũ, dicẽdum eſt de negatione orõnis: ſimplex .n. natura p̃cedit cõpoſitum. vnde nomen, & verbũ natura ſunt priora orõne, vnde negatio noĩs, vel verbi, natura p̃cedit negationẽ orõnis. Primo q̃ritur vtrum negatio orõnis faciat contradictionem. Et vř qđ non, quia ad hoc quod negatio contradicat, oportet, qđ remoueat cõpoſitionẽ, ſed non poteſt remouere compoſitionem, quia compoſitio eſt ſubiectum negationis, & nullum accidens remouet ſuũ ſubiectum, ergo non p̃t facere cõtradictionem, ergo non contingit contradicere. Itẽ adidẽ. Quequid eſt creatũ, aut eſt ſubſtantia, aut accidens, ergo negatio, cum ſit creata, aut eſt ſubſtantia, aut accidẽs, ſed nõ eſt ſubſtãtia, ergo eſt accidẽs, ergo eſt in ſubiecto aliquo ſed non eſt niſi i cõpoſitione

F

ergo

A ergo non remouet eã, ergo nõ cõtingit cõtradicere. Itẽ, cũ cõtigit cõtradicere q̃a hoc eſt principiũ principiorũ in ſciẽtiis, ergo remouet cõpoſitionẽ, ſed cõpoſitio eſt cauſæ negationis, ergo remouet modũ, ergo nulla negatio eſt alicuius modi, ergo nec indicatiui ꝑ locũ a gñe, ergo nulla eſt vera, vel falſa. Sola .n. idicatiua eſt ĩ qua eſt verũ, vel falſũ. Solutio. Sicut hoc nomẽ hõ duplicẽ habet ſignificationẽ. ſ. gñalẽ, vt ſignificat ſubſtãtiã cũ qualitate, & ſpecialẽ, vt ſignificet hãc ſubſtãtiã, quæ eſt homo, ſic & ĩ verbo eſt duplex ſignificatio. ſ. generalis, & ſpãlis. Generalis eſt ſignificare agere vel pati. Specialis eſt, vt ſignificare iſtũ actũ, vel iſtã paſſionẽ, vel legere vel legi, vel ꝑcutere, vel ꝑcuti. Generalis aũt cõpoſitio cõmuniter ſe habet in quãtũ eſt de ſe ad oĩa cõponibilia cũ .n. dicimus, qđ verbum cõſignat cõpoſitionẽ, vt diximus, hãc cõpoſitionẽ, vel illã nõ ſignificat, ſed cõpoſitionẽ in gñe, & hæc eſt compoſitio gñalis. Specialis aũt compoſitio, eſt cum extrema cõpoſitionis talem actum denotat, & negatio remouet ſpecialem cõpoſitionem, & hoc ſufficit ad cõtradictionem, & relinquit generalẽ rationem, cui accidit modus, vnde cõtingit ad hoc contradicere. Itẽ ſolet dici, quod duæ negationes æquipollent vni affirmationi. Et q̃ritur, econuerſo, cur duæ affirmationes non æquipolleãt modo, quod vr̃, quia ſicut negatio remouet affirmationem, ſic ecõuerſo, afirmatio negationem. Et dicẽdum, qđ negatio apta nata eſt remouere quicquid reperit, quia negatio eſt actus deſtruens ſuum obiectum. vnde obiectum negationis, quodcunque fuerit, remouetur ꝑ negationem, & quoniam negatio aliquando eſt obiectum negationis, aliquando negatio negatur, vt nõ Soc. nõ currit, & ideo negatio non remouetur per negationem & ideo ex conſequenti ponit̃ affirmatio, quia remota negatione ponitur affirmatio, eo quod neceſſe eſt ſẽper eſſe affirmationẽ, uel negationẽ. Et ideo duæ negationes eq̃pollent vni affirmationi. Affirmatio aũt nõ eſt apta nata deſtruere ſuũ obiectũ, ſed ponit ipſũ potius, & conſeruat, & iõ eſt res, cũ res affirmatiua, q̃ eſt obiectũ affirmationis, non remouet ꝑ affirmationẽ, & ob hoc duæ affirmationes nõ poſſunt æquipollere negationi. Ad illud aũt qđ obiicit̃, q̃a affirmatio remouet negationem, ſic econuerſo. Dicendũ, qđ duæ comparationes ſunt affirmatione, & duæ in negatione diuerſimode comparatæ, vna enim eſt comparatio affirmationis ad illud, qđ affirmatur, alio vero habet ad illud cui opponit̃, & illæ duæ comparationes affirmationis nõ ſunt reſpectu eiuſdẽ, ſed reſpectu diuerſorũ, v. g. hæc affirmatio Socr. currit, affirmat Socr. cui rete, & apponit̃ ei, qđ eſt non Socr. currere, & iõ rõne oppoſitionis nõ deſtruit ſuum obiectũ. Sed duæ cõparationes in negatione ſunt reſpectu eiuſdem, q̃a negatio ſꝑ negat aliq̃d ſicut affirmatio affirmat, & ſꝑ negatio opponitur alicui, ſed nõ niſi ei quod negat, & ideo negatio ratione ſuæ oppoſitionis ſemper deſtruit ſuum obiectum, qđ negabat, ſed affirmatio non opponitur ei, quod affirmat, vt dictũ eſt, & ideo affirmatio non deſtruit, quod affirmat, & ſic rõ eſt ſimile de affirmatione ad negationem, & de negatione ad affirmationẽ, vt patet iã per hoc, ꝙ negatio opponit̃ affirmationi, & negat eã, affirmatio opponitur negationi, & affirmat eam, ſed aliud, vt dictum eſt. Item dicit Ariſt. in 2. Topico. quod ſi aliquid non eſt ſuſceptibile contrariorum, neq. alterius, ergo quod non poteſt negari, non poteſt affirmari, ſed iſta Socra. non currit, non poteſt affirmari, cum ſit negatiua, ergo non poteſt addi ei altera negatio, vt per eam negetur, ergo duæ negationes non ęquipollent affirmationi. Ad hoc dicunt quidã, dam, quod negatio quodammodo eſt affirmatio, quoniã negatio habet in ſe de ente, ſiue de affirmatione. vñ participat naturã affirmationis. & ideo poteſt negari per negationẽ, & ita hõ ꝑponit, Socrat. non currit, põt ei addi altera negatio

Margin letters: B (left, beside "agere vel pati"); C (left, beside "negationis, quodcunque"); D (right, top); E (right, beside "dẽ, ſed reſpectu"); F (right, beside "deſtruit, quod affirmat").

Cur duæ negationes vni ęquipollẽt affirmationi & non econtra

tio ſit,nō Socr.non currit,& ita duæ ne
A gationes æquipollēt affirmatione. Sed
ego credo,ꝙ melius dr̄,ꝙ quamuis ac-
cidentiū negatiua nō poſſunt reflecti ſu
pra ſe agendo in ſe,ſed in ſuū obiectum
cū accidētia cauſata a ratione poſsū tre
flecti ſupra ſe agendo ſicut rō ſupra ſe
cognoſcēdo in ſe, & indicādo de ſe, vn̄
negatio,q̄ eſt actus ſiue accidēs creatū a
ratione,pōt reflecti ſimpl̄r ſup.negatio
nē ſiue ſupra negatā agendo in ipsū,&
ideo negatio pōt negari, quamuis non
pōt affirmari.'Et conſideratio Ariſt.de-
bet intelligi de accidentib.naturæ, ſiue
de cōtrariis negādo, vt albū,nigrū,cali
B dū,frigidū,& cōſimilia.Itē illę duæ,So-
cra.currit,& non Socra. nō currit æqui
pollent ſibi inuicē,& cōtradicunt huic
Soc.non currit Sed cōtradicit Ariſt. qđ
vnum vni opponitur, ergo duæ oppoſi
tiones non contradicunt vni. Dicendū;
qđ dupliciter ſit cōtradictio,ſ.primo,&
ex conſequenti, vnde in his eſt prima
contradictio,Socrates currit. Socra nō
currit contradicit ex conſequenti huic
Socrates non currit,q̄a inquātum æqui
pollent conuertitur cum iſta,ſcilicet So
crates currit.vnde intellige quod in cō
tradictione prime,ſemper altera eſt ne
gatio, & alia affirmatio, vnde dicit
Ariſt.quod contradictio eſt affirmatio,
& negatio oppoſita, ſed in cōtradictio
C ne quæ ex conſequenti, negatio poteſt
contradicere negationi. Item nota
quòd negatio præpoſita,vel poſtpoſita
termino ſingulari idem ſignificat, vt
Socrat.non currit, & non Socrates cur
rit, ſed non eſt ſimiliter in terminis
communibus, namque hæc eſt indefi-
nita,homo currit,hæc autem vniuerſa-
lis negatiua.non homo currit. Neq; eſt
contrarium quod dicit Ariſtot. quòd
tranſpoſita nomina, & verba idem ſi-
gnificant, quia intelligit de aliis di-
ctionibus, quoniam intelligit de di-
ctione, quę eſt ſubiicibilis, vel prædi-
cabilis,vt homo,animal. vel quæ eſt di-
ſpoſitio ipſius ſubiicibilis, vel prædica
bilis abſolute, & non intelligit de di

Negatio p̄poſita, vel poſtpoſita termino ſingulari idē ſignificat ſecus in communibus.

ctione,quæ eſt 'diſpoſitio vnius ad alte
rum,vt ſunt negationes,& ſigna vniuer D
ſalia, negatio enim negat vnum ab al
tero. & ſignum uniuerſale diſponit ſu
biectum in reſpectu ad prædicatum. Itē
quæritur de hoc ſophiſmate, nullo ho
mine currente tu es aſinus, probatio,
hæc eſt falſa aliquo homine currente
tu es aſinus. ergo eius contradictoria
eſt vera, hæc ſcilicet non aliquo homi
ne currente tu es aſinus,ſed nō aliquo,
& nullo æquipollent, ſicut non aliquis
& nullus, ergo eſt vera. nullo homine
currēte tu es aſinus.Sed cōtra,nullo ho
mine currente tu es aſinus, ergo dū nu
llus hō,vel ſi nullus hō, vel quia nullus
homo currit,tu es aſinus, quod falſum E
eſt.Solutio prima eſt falſa, ſcilicet hęc,
nullo homine currente tu es aſinus. q̄a
iſta per quam probat eā, peccat ſecun
dum diuiſionem.& compoſitionē, hæc
ſcilicet non aliquo homine currente tu
es aſinus, eo quod negatio poteſt nega
re tantum participium, & ſic eſt diuiſa
& falſa,uel pōt negare participiū in cō
paratione ad verbum ſequens,& ſic eſt
compoſita,& vera, & iſto mō æquipol
let primæ.ſ.huic nullo homine currēte
tu es aſinus, ſed hęc eſt falſa. nullo ho
mine, &c. quia negatio quæ eſt in cōpa
ratione huius ſigni, nullo modo poteſt
fieri ultra participium per hāc regulā.
Quotieſcunq.negatio, & diſtributio in F
cludunt in termino uno ad nihil pōt u
nū fieri ſine reliquo,ſed diſtribucio non
fertur ultra participium, ergo neq.ne
gatio, & ita hęc eſt falſa nullo homine
currēte &c.quare,& ſua ęquipollens il
lo modo quæ ei æquipollet, & utraque
affirmatiua eſt hec,ſcilicet. non aliquo
hoīe currente &c.& nullo hoīe currēte
&c.ſm qđ eq̄pollent.Et ꝑ hoc ēt patet
qđ neutra igit̄ contradicit affirmatiue.
Item queritur de hoc ſophiſmate.
Nihil eſt nihil probatio eius contradi
ctoria eſt falſa,hęc.ſ.aliquid eſt nihil,er
go prima uera.Contra nihil eſt nihil,er
go nihil nulla ſubſtantia eſt,& eſt locus
a gn̄e ſiue a toto in quantitate.vt nihil,

Regula neceſſaria

eſt,

A eſt,ergo nihil nulla ſubſtantia eſt, ſed cõcluſio eſt falſa hæc.ſ.nihil nulla ſubſtantia eſt, quia æquipollet huic quolibet eſt aliqua ſubſtantia,ꝙ falſum eſt, ergo prima ex qua ſequit̃ eſt falſa. Solutio. Prima eſt vera, ſ.nihil eſt nihil, quia æquipollet huic, quodlibet eſt aliquid per illã regulam. Quotieſcũque duo ſigna vniuerſalis naturæ ponũtur in eadem oratione ita ꝙ vnũ in ſubiecto eſt, reliquũ in prædicato primum æquipollet ſuo contra,ſm ſuo contradictorio. Ita imꝓbatio peccat,ſed cõiter loquendo, quia ſicut hic eſt conſequens cõiter loquendo, quodlibet eſt aliquid,ergo quolibet eſt aliqua ſubſtã-
B tia.ſimiliter hic eſt conſequens, nihil, nihil eſt,ergo nihil,nulla ſubſtãtia eſt.

Ad illud quod obijcitur,quod videtur locus a genere,ſiue a toto in quantitate. Dicendum,quòd nõ eſt verum, vnde eſt ibi locus ſm conſequẽs, ſicut hic, nullus homo eſt nullum animal, ergo nullus homo eſt nullum riſibile, quia in iſta, omnis homo eſt nullũ animal,animal remouetur a ſubiecto &c. apponatur alia negatiua ꝑ hoc ſignũ nullus remouetur prædicatum negatũ a ſubiecto ſic, nullus homo eſt nullũ animal, ſed remouet prædicatum negatum eſt ponere ex conſequenti affir-
C matum in eodem,ergo iſta,nullus homo eſt nullũ animal æquipollet huic, omnis homo eſt aliqui animal, & ſimiliter iſta,nullus homo eſt nullum riſibile æquipollet huic,omnis homo eſt aliquod riſibile,hic autem ponunt cõſequens animal eſt.ergo riſibile eſt,ſicut hic animal currit, ergo homo currit,ergo hic, omnis homo eſt animal, ergo hoĩs homo eſt riſibile, & ſ.ſr in ſuis æquipollentib. nullus hõ eſt nullũ aĩal,ergo nullus homo eſt nullũ riſibile,& ſimiliter eſt in propoſito,nihil, nihil eſt,ergo nihil nulla ſubſtãt a eſt.

Item vř,ꝙ nulla concluſio improbationis ſit vera,qm̃ hæc eſt vera, nulla ſubſtantia eſt nihil,quod patet per prędictã regulam, quia æquipollet huic, omnis ſubſtãtia eſt aliquid, & ẽt,quia ſua conuerſa eſt falſa,hæc.ſ.aliqua ſub- D
ſtantia eſt nihil,ergo hæc eſt vera,nulla ſubſtantia eſt nihil,ergo ſua conuerſa eſt vera, hæc,ſ.nihil eſt nulla ſubſtãtia. Et dicendum,quòd non recte conuertit illam,nulla ſubſtantia eſt nihil, quia debet ponere ſignũ ſubiecti ſupra totum prędicatum,& reducere ad ſubiectum ſic, nulla ſubſtantia eſt nihil,ergo nullum ens nihil eſt ſubſtantia,ſed vtranque eſt vera & ſic nõ probat concluſionem improbationis.

Item,ꝙ concluſio improbationis ſit falſa probatur dupliciter,quia vno modo per prędictam regulam,& alio modo, quia eius contradictoria eſt vera, hæc.ſ.aliquid nulla ſubſtantia, vt albedo,& quodlibet aliud accidens,&c. E

DE DICTIONIBVS Excluſiuis.

Quid ſignificent dictiones excluſiuæ. Cap. I.

DIcto de negatione, & affirmatione, conſequenter dicẽdum eſt de dictionibus excluſiuis, vt tãtum,ſolus. Circa quas primo quæritur,ꝓp q̃d dicatur dictio excluſiua. Et quod ſignificet dictio excluſiua. Secundo,ꝙ & quæ ſunt cãæ excluſionis, & q̃ exigũtur ad eſſe excluſionis, Tertio quo ſũt partes, ſiue ſpecies excluſionis. Quarto q̃ritur deſcendendo ad quandã cauſam excluſionis,ſ. ad id,qđ excluditur, & q̃ ſunt ea,quę debent excludi. Quintum,& vltimum eſt de differentia dictionum,tãtum ſolus,in ſuis excluſionib. Primũ, ergo quæritur propter quod dictio dicatur excluſiua. Et dicũt quidam,quòd dictio dicitur excluſiua,quia ſignificat excluſionem. Sed cõtra,nulla dictio ſignificat actum,quem exercet, vt illum terminis homo non ſignificat ſuppoſitionem, quam exercet ſupponẽdo pro hoc,vel pro illo,& ſic de alijs,ſed ſignificat hominẽ,& exercet ſuppoſitionẽ, & ſic de alijs,ergo nulla dicti ſignificati actũ quẽ exerçet, & eſt inductio, &

Propter quid dictio aliqua excluſiua dicatur.

A eſt locus à partibus ſufficiéter enume
ratis,ſed tãtum,& ſolus, exercet exclu
ſionem,ergo non ſignificat eã.Item ex
cluſio intelligitur dupliciter.ſ.vt cóce
pta,& exercita,ſicut curſu ſignificatur
vt conceptus per hoc nomẽ curſus, &
per hoc verbum curro, ris, aliter antẽ
ſignificatur curſus,vt exercitus , vt cũ
aliquis exercet ipſum currendo. Siſr
excluſio intelligitur,vt concepta.ſicut
per hoc nomen excluſionis,& per hoc
verbum excludo,dis, aliter aũt intelli-
gitur vt exercita,vt per ipſas dictiones
ſolus,& tantum,ergo,ſi ſolus,& tm̃ ſi
gnificat excluſionẽ.aut ſignificant hoc
modo,aut illo,ſed ſi ſignificent eam ,
B vt conceptam,ergo illæ dictiones, ex-
ceptionis,& excluſionis , & excludo ,
dis,erũt dictiones excluſiuæ,ꝙ falſum
eſt,ergo non ſignificant eam,vt conce
ptam,neque ſignificant eam, vt exerci
tã,quia ſicut ſe habet dictio in cõi actũ
ſuum cõem,quẽ exercet,qui eſt ſignifi
care, ſiſr dictio ſpecialis ad actum ſuũ
ſpecialem , ſed dictio cõi nõ ſignificat
actum ſuum cõem, dictio enim,nõ ſi-
gnificat actum ſuũ ſignificare,ſed exer
cet ipſum,ergo dictio ſpecialis non ſi-
gnificat actum ſuum propriũ,ſed exer
cet ipſum,ergo dictio ſolus non ſigni-
ficat excluſionem,ſed exercet eum,er-
go dictiones excluſiuæ non ſignificãt
C excluſionem,vt exercitã,neque vt con
cepta,vt probatum eſt, ergo nullo mo
do ſignificat excluſionem. Quod con-
cedimus dicentes,ꝙ dictiones excluſi-
uæ dicuntur,non quia ſignificãt exclu
ſionem,ſed quia exercent eam vt tan-
tum , & ſolus dñr dictiones excluſiuæ
ab excluſione exercita,& nõ ab exclu-
ſiones ſignificata,ſicut ſecuris dr̃ inclu
ſiua ab inciſione exercita,& non ab in
ciſione ſignificata, ſecuris.n nullo mo
do ſignificata inciſionem , ſed ſignifi-
cata ſecurim,ſicut homo hominem,&
exercet inciſione ſiue ipſum ſcindere .

Non illud pulchrum.

Ad illud autẽ quod quæritur , quid
ſignificet dictio excluſiua dicẽdum, ꝙ
ſignificat idem,ꝙ hæc oratio, nõ cum
alio,ſiue priuationem aſſociationis to
tius ad partẽ vt ſolus Soc. currit,id eſt D
Soc.currit,& nihil aliud, vel Socr.cur-
rit,& nullus alius hõ currit,& ſic pars
ponitur,& totum remouetur,q̃a poni
tur Soc. & remouet̃ quilibet alius ho-
mo,vel quolibet aliud à Soc & totum
non aſſociat̃ parti ſuæ.Et ſic dictio ex
cluſiua priuat aſſociationẽ toti⁹ ad par
tem ꝑ ſuã ſignificationẽ, & ideo dicit̃
ſignificare priuationem aſſociationis
totius ad partẽ.Sed ad iſtã priuationẽ
ſequit̃ excluſio oĩum aliarum, ſicut ꝑ-
prius actus ſequit̃ ad id, per quod exer
cetur,& iõ excluſio importatur per di
ctionem excluſiuam non vt ſignifica-
ta,ſed vt exercita , & ſic patet primũ .

Quid ſignificet dicti excluſiua.

Quæ nam,& quot cauſæ ad excluſionem E
exigantur. Cap. II.

CIrca ſecundum quæritur in hunc
modum , Aſſociatio & priuatio à
ſociationis opponuntur,vt priuatio,et
habitus,ſed priuatio deſinetur per ha-
bitum,q̃a cæcitas eſt priuatio uiſus in
oculo, & per hoc habet eſſe,ergo pri-
uatio aſſociationis erit per ea,per quæ
eſt aſſociatio, & per illa hẽbit eſſe,ſed
aſſociationem exigitur,q̃d aſſociat̃,&
cui aſſocietur, & in quo aſſociet̃, ergo
ad priuationem aſſociationis exigunt̃
eadem tria,quod concedimus. Vnde
F dicendum,q̃d ad excluſionem,quæ ſe-
quitur ad priuationem ꝓdictam , qua-
tuor exiguntur hic,ſ.q̃d excluditur,et
à quo excluditur, & reſpectu cuius ex
cluditur, & quartum eſt ipſe actus ex-
cludendi,vt cum dr̃, ſolus Soc.currit ,
alij à Soc excludunt, vt à ſubiecto re-
ſpectu curſus.& actus excludendi im-
portat̃ per hanc dictionẽ ſolus,& hæc
quatuor cauſæ exiguntur ad excluſio-
nẽ ſimpliciter.Et prædictis patet quæ-
dam regula,quæ talis. Vbicunq; vere
ſis excluſio ſemper id , reſpectu cuius
ſit excluſio , ponit̃ in eo,à quo omnia
excluduntur, vt tantum homo eſt riſi
bile,hic.n.riſibile reſpectu cuius fit ex
ceptio ponitur in homine, à quo oĩa
alia excluduntur,vnde ſequitur, tantũ
homo eſt riſibile, ergo hõ eſt riſibile ,
& tantum homo currit, ergo hõ cur-
rit,

Regula ad excluſiuas.

A rit ex prędicta ſequit̃ alia regula, q̃ talis eſt: Omni dictio exceptiua vera relinquit ſuã præiacentẽ vera, vt patet ex p̃dictis exẽplis, vt ſolus Soc. currit ergo Soc. currit. Propoſitio dr̃ excluſiua, in qua ponitur dictio excluſiua, vt tm̃, ſolus, vt ſolum Soc. currit, tantum. Socr. currit. Præiacens autem dicitur ipſa propoſitio, remota dictione exceptiua, vt homo currit, uel Soc. curit.

Scd̃m prædicta queritur de hoc ſophiſmate, tantum vnum eſt Probatio, Vnũ eſt, & nihil eſt aliud, quod non ſit vnum, ergo tantum vnum eſt Contra multi ſunt ergo ſophiſma, non tantum vnum eſt.

B Itẽ ꝓbatio primæ, qa vt vult Ariſt. et Boethus, vnum quodq; ſingulari er eſt, quia vnum eſt, ergo vnum tm̃ eſt.

Item in eod. Boetho. vnumquodq; eſt ideo, qa vnum numero eſt, ſed unũ numero eſt vnum, ergo vnumquodque vnum eſt, ergo tantum vnum eſt.

Item ad idem patet per quadã regulam, quæ talis eſt. Quotieſcunq. vnum de altero conuertibiliter prædicatur, ſi dictio exceptiua uere adiũgitur uni, & reliquo, ut tm̃ homo currit, ergo tantũ riſibile, & conuerſe, ſed unum conuertitur cum ente, ergo ſi dictio exceptiua vera adiũgit̃ enti, ergo & vni, ſed hęc eſt vera, tantum ens eſt, ergo hæc eſt

C vera tantum vnum eſt. Solutio. Prima eſt duplex quia hoc nomen vnum eſt ęquiuocum, eo ꝙ eſt quædam vnitas, quæ eſt eſſentialis, vt illa per quã rex exiſtit eſſe ſpecialis ſiue ineſſe ſpecifico, & hęc eſt vnitas p formã cõpletiuã dantem eſſe rei ſperando, & diſtinguẽdo ipſam rẽ ab omnib. alijs in ſua ſpecie, vt Soc. non ſolũ eſt in ſpecie hominis per ſuã formã completiuam, ſed ẽt ipſe per ipſam perficitur in ſuo eſſe ꝓprio, & ſpecificat̃ cũ diſtinguit̃ ab omnib. alijs hominib. & hæc eſt vnitas eſſentialis. Alia eſt vnitas accidentalis, q̃ eſt principiũ numeri vnde ſicut numerus accidit reb. q̃ numerãtur, ſimiliter & vnitas, per q̃ enumerãtur, & quę eſt principium numeri, accidit eis, quicq̃d

Vnitas duplex.

.n. numerat̃ p hãc vnitatẽ vnũerat̃, q. nihil aliud eſt numer⁹ niſi aggregatio vnitatũ. Numerus. n. eſt multitudo ex vnitatibus aggregata vtraq. illarũ vnitatũ cõuertit̃ cũ ente. ſed differũt ĩ hoc, qa prima eſt eſſentialis, & in hoc ꝙ prima eſt, ſcd̃a eſt v accidẽs in ſubiecto, vñ ſcd̃a accipit primæ, & ſic vnitas dr̃ ęquiuoce, & ſimil. vnũ. Dico ergo ꝙ ſi accipiat̃ vnitas eſſentialis, ſiue vnũ eſſentiale, ſic prima eſt vera ſi autẽ accipiat̃ accidentalis, ſiue vnũ accidẽtale, ſic prima eſt falſa, qa d ctio excluſiua adiuncta parti numerali deſtruit totũ, vt duo tm̃ currunt, ergo non tria, ſic, et tm̃ vnum. non ergo duo, vel non ergo D

E multa. Alij dicuntur quod prima eſt duplex, hęc ſcilicet tantum vnum eſt, eo, quod poteſt fieri, exceptio ratione ſuppoſiti, & ſic eſt vera, vel poteſt fieri exceptio rõne accidentis ſiue formę. et ſic eſt falſa. & tũc ſequit̃ tm̃ vnum eſt, non ergo multa ſunt ſed primam ſolutionẽ credo eſſe veriorem. Ad improbationem uero dicendum ꝙ procedit ſecundum, ꝙ vnum dicit vnitatẽ eſſentialem, quia quicq̃d. eſt, per ſuum completiuũ eſt qđ eat ei eſſe, vt Soc. eſt per ſuam formam completiuã, quæ eſt aĩa ipſius. & qua ſpecificatur, & differt, & dat ei eſſentiale eſſe. Et ſic eſt de oĩbus alijs Ad improbationem dicendum, qđ accipit vnitatem accidẽtalẽ quę p ſui aggregationẽm eſt principiũ vnũ, F

& hoc mõ tenet improbatio. Ad duo argumenta ſequentia dicendũ qđ accipit vnum eſſentiale ſicut improbatio accidentale. Ad vltimum argumentũ dicendum quod bene ſequitur tm̃ ens eſt. ergo tm̃ vnum eſt, accipiendo ens ſecundum vnitatem eſſentialẽ, ſed nõ ſequitur, tm̃ ens eſt, ergo tantum unũ eſt, quia accipit ſecundum vnitatẽ accidentalẽ, quamuis vnitas accidẽtalis conuertatur cum ente qa vnũ accidentale dicit diſcretionẽ, ſiue rẽ diſcretã, & cum ſit principiũ numeri vnũ ens uero formæ, nõ dicit rẽ ſuam p modũ ſubſtãtiæ, & ſic peccat ſecundũ figurã dictionis, ſicut hic, tm̃ hõ currit, ergo

A tan ũ vnus homo currit,poſito ꝙ omnes homines currãt,& nihil aliud currat hæc eſt vera,tãtũ homo currit;hæc autẽ eſt falſa,tm̃ vnus homo currit, & eſt fallacia figuræ dictionis ſicut dictũ eſt,quia homo dicit rem ſuam per modum ſubæ, ſed vnus addit diſcretionẽ vni ſuper ipſum. Præterea ibi eſt accidens,quia cũ eſſe cõueniat vni & multis quamuis dictio exceptiua vere adiũgatur enti reſpectu eſſe,vt tantum ens eſt,non tamẽ poteſt adiungi enti dicenti diſcretionem numeralem . Vnde de hoc vno non poſſum dicere,tantũ vnũ eſt,quia tunc excluderent; duo tria, & ſic de alijs accendendo, vt tãtum vnũ,
B nõ ergo duo, neque tria & ſic de alijs, vnde eſſe ibi res ſubiecta,& vnũ eſt accidens ei,& excluſio reſpectu eſſe aſſignatur conuenire vtriq; ſiue rei ab vtroque. Ad illud quod obijcitur per regulam conuertibilium,dicendũ, quòd regula debet intelligi remoto accidente , ſicut aliæ omnes regulæ quamuis enim regula ſit ſiue maxima . Quicquid prædicatur de definitione, & de definito,non ſequitur animal rationale mortale eſt definitio , ergo homo eſt definitio propter accidens quod impedit.

Partes,ſeu ſpecies excluſionis duæ ſunt generalis , ac ſpecialis, & quid vtraque ſit. Cap. III.

C CIrca tertium quærit quot partes ſunt excluſionis,& ſolẽt eſſe duę, quia ponit duplex excluſio.Vna eſt generalis,et altera ſpecialis,Gñalis excluſio ponitur cõiter,qñ excluditur diuerſum genere,ſpecialis vero quando excluditur diuerſum ſpecie.Sed cõtra diuerſum tripliciter dicit diuerſum genere diuerſum ſpecie,diuerſum numero, ergo ſi excluſio dr̃ gñalis,quia diuerſa genere excludunt,& ſpãlis, quia excludit diuerſum ſpecie , ergo det eſſe alia excluſio numeralis ex eo,ꝙ excludunt diuerſa numero,ergo non ſolum erant duæ partes , ſiue duæ ſpecies excluſionis,ſed erunt tres. Et dicendum, ꝙ nõ ſũt niſi duæ partes excluſionis,ſcilicet generalis,& ſpecialis,ſed non dicit excluſio generalis,eo quod diuerſa genere excluduntur,ſed quia ab aliquo ſubiecto excludantur omnia,qu communicãt cum eo in aliquo genere, ſiue in aliquo generali,vt ad omnia, quæ ſũt ſicut in ente. Vnde hoc mõ ſenſus huius propoſitionis,ſolus Socr.currit,eſt talis,Socra. currit,& nihil,vel nullum aliud ens. Itẽ ſpecialis excluſio non dicit eo,ꝙ diuerſum ſpecie excludat, ſed dicit excluſio ſpecialis, quoniã ab aliquo ſubiecto excludũtur quæcunq. cõmunicãt cum eo in aliquo ſpeciali, & hoc modo ſenſus huius, ſolus Soc. currit,eſt talis, Socr. currit,& nullus alius E
hõ currit,vnde excluduntur alij particulares homines quicunq. cõmunicãt cũ Socra. in hoĩe. Et ſimiliter ſolus hõ currit,id eſt homo, & nullũ aliud animal , quia animalia omnia communicãt cum hæc in animali,& hęc eſt ſpecialis excluſio , & ſimiliter ſenſus huius,ſolus hõ currit ſit talis,hõ currit,et nihil aliud currit,tunc eſt excluſio generalis Ex prædictis patet, quod idem numero non poteſt excludi,vel ea,quę communicant in numero eodem,qa cũ dicitur,ſolus homo currit iſta ponit,ꝙ homo currit per regulam datam,quæ talis eſt,oĩs excluſiua vera relinquit ſuã præiacentem veram , & ſi excluditur F
idem numero , tunc excluderetur riſibile , vel animal rationale mortale, & ſic eſſet ſenſus, ſolus homo currit, & nullum riſibile,vel nullum animal rationale, mortale currit , & ſic ponitur hęc contradictio,& ob hoc nõ poterit fieri excluſio numeralis . Ex prædictis patet quod cum quæcunque ſunt diuerſa genere, vel diuerſa numero, vel diuerſa ſpecie,communicent in aliquo generali ad omnia,vt in ente,aut in aliquo ſpeciali ſub ente communiter, nõ poſſunt eſſe niſi duæ partes excluſionis,ſcilicet generalis, & ſpecialis . De ſpeciali ſolet dari talis regula.Quotieſcunque ſit ſpecialis excluſio non tenet argumentũ ab inferiori ad ſuperius cũ di-

Regula excluſionis ſpecialis.

A diꝺtione excluſiua, neque a ſuperiori ad inferius neque a parte prædicati, neque a parte ſubiecti, vt ſola Soc. currit, ergo ſolus homo currit, & ſimiliter a parte p̄dicati fit proceſſus, vt Socr. currit, ergo ſolus mouetur, quia ſemper eſt ibi fallacia cõſequẽtis, & patet qđ nõ tenet huiuſmodi argumentatio, quia poſito qđ ſolus Socrates currat, & quidem equus tũc eſt hæc vera, ſolus Soc. currit faciendo ſpecialem excluſionem, quia ſenſus eſt, Soc. currit, & nullus alius homo, hæc autem falſa ſolus homo currit, faciendo ſpecialem excluſionẽ, quia ſenſus eſt homo currit, & nullũ aliud aĩal, quod falſum eſt, cum equis currat, & ſimiliter a parte prędicati, quia poſito quod ſolus Soc. currit, & Plato moueatur, ſed non currat, tunc hæc eſt vera, ſolus Soc. currit, hæc falſa eſt, ſolus Socr. mouetur, & ſic patet quod nullũ eſt arg. Quod vero ibi ſi fallacia conſequentis, patet quod præmiſſa claudit in ſe vnam affirmatiuam, & aliam negatiuam, vt ſolus Socr. currit, ideſt Socra. currit, & nullus alius homo, & ſolus homo currit, ideſt hõ, & nullum aliud animal, & propter negatiuas, non tenet argumentum ab inferiori negato ad ſuperius, & propter affirmatiua, nõ tenet a ſuperiori ad inferius.

B

C De generali excluſione talis ſolet dari regula. Quotieſcunque fit generalis excluſio bene tenet argumentum ab inferiori ad ſuperi⁹ cũ diꝺtione excluſiua a parte ſubiecti, & non a parte prædicati, vt ſolus Soc. currit, ergo ſolus homo currit, quia prima excludit ſe iſtas duas, ſolus Socr. currit, & nihil aliud a Soc. currit, & propoſitio illata claudit intra ſe iſtas, homo currit, & nihil aliud ab homine currit. Sed ratione affirmationis bene ſequitur Socra. ergo homo currit, ratione negationis bene ſequitur, nihil aliud a Socr. currit, ergo nihil aliud ab homine currit, ergo bene ſequitur a parte ſubiecti faciendo generalem excluſionem, vt ſolus Soc. currit, ergo ſolus homo currit.

Regula ad generalẽ excluſiõẽ

Quid nam ſit id quod excluditur, & quæ excludi debeant Cap. II.

D

Circa quartum de quo quærebatur circa diꝺtiones excluſiuas erat deſcendendo ad vnam de quatuor cauſis excluſionis, ſ. ad id quod excludit, & iſta cõtinet ſub ſe ſeptem alias. Prima eſt, vtrum diꝺtio excluſiua adiuncta enti poſſit excludere aliud, vt tm̃ ens & nihil aliud. Siīr ſi adiungitur iſtis terminis, qui cõuertũtur cum ente, vt ſunt iſti, vnum, aliquid res. Secunda qõ eſt magis deſcẽdendo, ſ. vtrum diꝺtio excluſiua adiuncta vni generaliſſimo excludit aliud, vt tm̃ ſubſtantias, non ergo quantitas, vel econuerſo. Tertia qõ eſt ſpecialior omnib. aliis ſupradiꝺtis, ſ. vtrum diꝺtio excluſiua adiuncta ſpeciei vnius prædicamenti poſſit excludere ſpeciem alterius prędicamenti, vt tm̃ homo, non ergo color, vel albedo. Quarta quæſtio eſt, vtrũ diꝺtio excluſiua adiuncta alicui ſpeciei vnius prædicamenti poſſit excludere cęteras ſpecies eiuſdem prædicamenti, vt tm̃ homo, nõ ergo equus vel tm̃ color, non ergo ſcientia, & ſic in vnoquoque prædicamento, & hæc eſt ſpecialior omnib prædiꝺtis, & hæc eſt ſpecialior omnib. prædiꝺtus, & iſtas quatuor quæſtiones intellige in terminis ſubſtantialib. dicentibus quid ſiue prædicantibus in quid, ſicut ſpecies, & genera vniuſcuiuſque prædicamenti. Quinta quæſtio eſt, vtrum diꝺtio excluſiua adiuncta termino accidentali excludat alios terminos accidentales, vt tãtum coloratum, ergo non donorum. Sexta qõ eſt, vtrũ diꝺtio excluſiua addita vni oppoſitorũ excludat alterum in quolibet genere oppoſitionis, vt tm̃ album, non ergo nigrũ, & tm̃ videns, non ergo cęcum, & ſic de aliis. Septima qõ eſt, vtrum diꝺtio excluſiua addita partem, uel excludat partem, vel econuerſo & vtrum addita minori numero excludat maiorem, vel econuerſo vt tantum paries, non ergo domus, & & tantum duo, non ergo tria.

E

D

Circa primũ obiicit, qđ diꝺtio exceptiua adiuncta enti, vel iis conuertibilibus, nihil poteſt excludere, quia quod ex-

An excluſiua adiũgatur enti

A excluditur debet cōuenire cū eo, a quo fit excluſio in generali, vel ſpeciali, ſed nihil pōt conuenire cum ente in aliquo gn̄ali vel ſpāli ſupra ens duplici de cauſa, ſ. vel quia nihil aliud eſt ab ente, vel quia nihil aliud eſt ſupra ens, ergo nihil pōt excludi ab ēte, ergo dictio excluſiua adiuncta enti nihil poteſt excludere.

Item ad idem dictio excluſiua nō poteſt excludere niſi quod eſt extra terminū cui adiungitur, vt tm̄ homo, nō ergo aſinus, quia aſinus extra hominem eſt, ſed nihil eſt extra ens, ergo dictio excluſiua adiūcti enti nihil poteſt excludere.

Itē ad idem nihil excluditur niſi idem
B vel diuerſum quo ad naturalem ſuppoſitionem, vt tm̄ homo, nō ergo aſinns vel quo ad quandā accidētalem, vt quo ad eam q̄ fit per aliquod reſtringens tm̄ ex eadem parte, vt tm̄ hō alb. non ergo niger, ex hac patet, quod aliquo termino non reſtricto per aliquod ex eadem parte, ſed ſimpliciter ſumpto, non pōt excludi niſi quo ad naturalem ſuppoſitionē, ſed ab ente ſimplr nihil eſt diuerſū quo ad naturalē ſuppoſitionē, ergo ab ente ſimpliciter ſumpto p̄dicta reſtrictione nō reſtricta ſiue coarctata non pōt excludi, ergo dictio excluſiua adiūcta enti nihil pōt excludere itē ad idē. Quicqd eſt
C ens, ergo quicquid eſt ens, ergo cōuertibilia ſūt ens, & eſſe, ſed nihil eſt dictum, tm̄ eſt, nec aliqd excludit, ergo nihil eſt dictū, tm̄ ens eſt, nec aliquid excluditur.

Solutio. Solutio excluſiua dictio adiūcta enti excludit aliquid qđ excludit oīa quo ad naturalē ſuppoſitionē eorū, quæ ſunt diuerſe ab ente, & ī naturali ſuppoſitione eorū, quæ conuertuntur cum ente, quia naturalis ſuppoſitio non ſolū eſt de ente, ſed etiam de nō ente. Naturaliter .n. ſupponūtur per terminū tā entia quam nō entia, vnde excluſio nō ſolum eſt de ente, ſed ēt de ente nō ente, vnde ſequit tm̄ ens eſt, ergo nihil aliud ab ente eſt.

Ad aliud, quod obiicitur, dicendum, qđ conuertitur conſequentia, vnde peccat ſcđm cōnſequens & quicquid cōmunicatio aliquo gn̄ali, vel ī aliquo ſpeciali cum eo, æquo fit excluſio, dēt excludi p dictionē excluſiuā, & non ecōuerſo, nō .n. oportet quod illud quo ad excludit ſiue quicquid excluditur communicet cū eo a quo fit excluſio in aliquo generali, vel in aliquo ſpāli, quia cōuertit cōſequentiam, ſicut hic. Quicquid eſt homo, eſt animal, & non econuerſo, quod quicquid fit animal quod fit homo. D

Sicut.n. aīal in plurib. eſt quam homo ſic excludit in plurib. eſt quam in cōmunicantib. ſpeciali, vel ī generali cum eo a quo fit excluſo, quia eſt in iſtis, & non in cōmunicantib. vnde non oportet qđ ſi aliquid excludatur ab ente quod cōicet cū aliquo, in aliquo generali, vel ſpeciali, quæ conuertit conſequentiam. E

Ad ſcđm dicendum, qđ hæc eſt duplex dictio excluſiua non pōt excludere, niſi quod eſt extra terminū, quia eſſe extra terminum dupliciter eſt, quia, vel quod ad eſſentiam, ſicut alia eſt eſſentia hoīs, & alia eq, vel quo ad naturalē ſuppoſitionē, ſicut equus nō continetur in naturali ſuppoſitione hoīs, nec ecōuerſo, vnde dr̄, qđ qn̄ fit excluſio generalis, excluduntur ea quæ ſunt extra terminū quo ad naturalem ſuppoſitionem tam entiū quam non entium, ſed quando fit ſpecialis excluduntur ea, quę ſunt extra terminum quo ad naturalem ſuppoſitionē entium communicantium cum illo a quo fit excluſio in aliquo ſpeciali.

Vnde licet aliquando excludantur, ea F
quę ſunt extra terminum qao ad eſſen- A duerte ad iſtam limitationem
tiam, vt tm̄ homo, non ergo aſinus, non tamen excluduntur in quantum ſunt ex terminum quo ad naturalis eſſentias. ſed in quātum ſunt extra terminum quo ad naturalem ſuppoſitionem, vnde dico, quod licet quo ad eſſentias nihil ſit extra ens, quia entia ſimul ſunt entium, vn̄ quo ad naturalem ſuppoſitionem aliquid eſt extra ens, & ſic dictio excluſiua addita enti aliqđ pōt excludere. Ad tertiū ſoluēdū per interemptionē quia alquid eſt extra naturalem ſoppoſitioni entis, vt dictū eſt, quia non ſupponuntu entia p terminū. Ad vltimū aūt dicēdū quod

A quòd non poteſt fieri excluſio ab hoc actu eſſe, quia ille actus eſſe cõprehendit ſub ſe eſſe alium actum, ſicut conſequẽs comprehendit ſub ſe quolibet aliud antecedens ſuum, & ideo nullus alius act⁹ poteſt excludi ab hoc actu eſſe. Sed ens non cõmprehendit ſub ſe nomine aliud ſuppoſitum, ſed ſolum ſuppoſita ſua, & ſuarum partium, quia ſuppoſita non entium impoſſibilium eſſe non cõprehendi t ſub ſe vacui, & infiniti, & aliorum nõ entium, & iõ poteſt excludi ad ente, cũ excluſio fiat ab eo, quo ad naturalẽ ſuppoſitionem. Quod aũt ille actus eſſe, cõprehendat eſſe alium actum ſub ſe, non quo ad ſubiectionem, vel prædicationẽ,
B ſed ut dicã quo ad ſucceſſionem patet, qa omnes alii actus antecedunt ad iſtũ, vt ſi eſt, eſt: & ſi cogitat eſt, & ſic de aliis.

An excluſio generaliſſimis addatur.
Cap. II.

Quęſtio prima. Circa ſecundã quæſtionem ſic obiicitur, cum dictio excluſiua excludat diuerſum quo ad naturalem ſuppoſitionem, & vnum generaliſſimum non ſit de ſuppoſitione alterius, neque econuerſo, ſed ſunt diuerſa quo a naturalem ſuppoſitionem, ergo dictio excluſiua addita vni generaliſſimo excludit alterum, & econuerſo.

C Itẽ ad idem. Dictio excluſiua excludit ea, quæ ſunt diuerſa a ſubiecto, ſiue excludit diuerſa ſubiecta, ut tantum, Grammatica, non ergo Muſica, ſed diuerſa generaliſſima non poſſum eſſe ſubiectum vnum, immo ſunt diuerſa ſubiecta, ergo dictio excluſiua adiuncta uni generaliſſimo excludit alterum, & econuerſo. Sed cõtra dictio excluſiua nõ põt excludere, ꝙ intelligitur in ſubiecto cui adiungitur vt tm̃ album currit, non ergo corpus currit vel tantum. Grammaticus diſputat, non ergo homo diſputat, quia album dat intelligere corpus, & Grammaticus dat intelligere hominem, ſed quantitas dat intelligere ſubſtantiam, ergo dictio excluſiua adiuncta quantitati non põt excludere ſubſtantiam ergo dictio excluſiua adiũcta vni generaliſſimo non excludit alterũ. Itẽ ad idẽ. Omnis excluſiua ponit ſuam præiacentẽ veram & iõ ſequitur ſi tm̃ quantitas eſt, quãtitas eſt, & ſi quãtitas eſt, ſubſtãtia eſt, quia alia a ſubiecto nõ ſũt niſi in ſubſtãtia, ergo poſita quantitate, uel quolibet alio generaliſſimo, neceſſe eſt ponere ſubſtãtiã, ergo a primo, ſi tm̃ quantitas eſt, ſubſtãtia ẽ, & ſic de aliis generaliſſimis, ergo dictio excluſiua adiuncta uni excludit alterum. D

Solutio Et dicẽdũ ꝙ dictio excluſiua adiũcta vni generaliſſimo excludit alterum vno mõ, & alio mõ nõ, ex eo, quod generaliſſima alia a ſubſtantia hñt duas cõparationes: vnam ſcd'am abſtractionem prout vnum quodq; ordinat ſm̃ pdicamentalem lineam in ſua ordinatione ad omnes ſpecies ſiue ad oĩa indiuidua ſub ipſo exiſtẽtia, & hoc mõ põt ĩ quolibet pdicamẽto fieri talis figura, ſicut illa q̃ eſt in ſubſtãtia, q̃ dr̃ arbores Porphyrii. Aliã aũt hñt cõparationẽ ſm̃ concretionẽ ab ſubſtantiã in qua ſunt, & ſic ſumuntur oĩa per modum accidentia, ſed ſm̃ comparationem primam ſumuntur per modum eſſentiæ, ſiue per modum eius, qui eſt quid, unde ſecũdum primam cõparationem dictio excluſiua adiuncta uni generaliſſimo excludit alia generaliſſima, & ſic concedo, niſi qñ faciunt ſubiectum vnum, quod in paucis accidit, ut tm̃ ſubſtantia eſt colorata, hic.n.excluditur ſuperficies, quia ſuperficies, & ſubſtantia faciunt unum ſubiectũ coloris, vnde niſi diuerſa pdicata faciãt ſubiectũ vnum, ſemper dictio excluſiua adiuncta vni generaliſſimo excludit alterum ſm̃ hanc cõparationẽ, ſed ſecundũ comparationem, quam habet ſecundum concretionem ſic dictio excluſiua adiuncta uni mõ excludit alterum, vñ cum dr̃ tm̃ agens, currit, nõ ſeq̃tur Grãmaticus non currit, vel Muſicus, vel tricubitũ uel bicubitum, uel homo, quia Soc. homo eſt & bicubitus, uel tricubitus, uel Grammaticus, Muſicus, & agens, vnde dicẽdũ breuiter, ſi generaliſſima ſumãtur in cõcretione & dictio excluſiua adiuncta uni generaliſſimo nõ excludit alterum, Sed ſi E F

ſumanť in abſtractione, tūc dictio exclu
A ſiua adiuncta vni excludit alterū niſi faciant ſubiectū vnū. Ad alia duo arg. primo dicendū eſt, ꝙ bñ tenet, ſi ſumantur ĩ abſtractione, & nō faciant ſubiectū vnū. Ad tertiū argumentū dicēdū, quod vnū intelligit in altero dupl'r. quia uno mō intelligitur vnū eſſentialiter, vt animal in homine, & tale nō excluditur, vnde ſequitur, tm̄ homo currit, non ergo aĩal currit. Alio autē modo intelligitur vnū in altero per dependentiā accidentis ad ſubiectū, vnde in oĩ accidēte includitur ſubiectū, & hoc dr̄, quia accidēs cōcretū intelligere ſubiectū, vt album dat intelligere corpus; & ēt accidēs in abſtractio
B ne dat intelligere ſubiectū. Color. n. non pōt eſſe niſi in corpore. Vnde ſiue accipiant colorem in concretione, ſic proprie dicitur coloratū, ſiue in abſtractione ſp̄ intelligitur corpus, & ſic de aliis nouē p̄dicamētis, q̄ intelliguntur abſtracta, vt q̄titas, qualitas, & ſic de aliis, ſiue concreta, ut quantum, tale ſp̄ dat intelligere ſubſtantiam. dico ergo, quod id, qđ intelligitur in accidente concreto non excluditur, vnde nō ſequitur, tantū albū currit, nō ergo corpus, vel tm̄ homo currit, non ergo animal. Sed illud, quod intelligitur in accidēte abſtracto bene excluditur per dictionē excluſiuā, ut tātū quantitas, non ergo ſubſtantia, & hoc dico, niſi illa duo faciant vnum ſubiectum
C alicuius accidentis. ſicut dictum eſt pri⁹ ſicut ſuba & ſuperficies ei⁹ faciunt vnū ſubiectū albedinis, uel coloris. Ad quartum dicendum, quod reuera oīs propoſitio excluſiua ponit ſuam præiacentem veram, ſed in hac propoſitione, tantum quantitas eſt duo ſunt. ſ. hæc dictio tantū quæ eſt dictio excluſiua, & illud cui adiūgitur ſ. quantitas. Dico ergo quod dictio excluſiua excludit ſubſtantiam, ſed quantitas ponit eam, & ideo propoſitio, tantum quantitas eſt ponit contradictionē quia ponit ſubiectum eſſe, & non eſſe. Ponit ēt ſubſtantiam ratione quātitatis. & remouet eam ratione excluſionis quæ additur quantitati.

D

An dictio excluſiua adiuncta ſpeciei vnius prædicamenti excludat ſpeciem alterius prædicamenti. Cap. IIII.

Circa tertium obiicitur ſic, cum dicit tm̄ homo eſt albus, ex hoc nō ſequitur ergo ſuperficies hominis nō eſt alba ergo dictio excluſiua, addita uni ratiōe ſpeciei unius prædicamenti, non excludit ſpeciem alterius prædicamēti, ſed cōtra magis differūt ea, quæ ſūt in diuerſis 1. Qō
generibus quam ea, quæ ſunt in eodem genere. ſiue ea, quæ ſunt ſub eadem ſpē, quia pluribꝰ differentiis differunt, ſed dictio excluſiua addita uni indiuiduo, excludit aliud indiuiduum, qđ eſt ſub eadē B
ſpecie, vt tm̄ Socrates, non ergo Plato, ergo magis excludit ea, q̄ ſunt diuerſorū generū quia magis differunt, ergo dictio excluſiua addita ſpeciei p̄dicamenti vnius excludit ſpecies alterius p̄dicamenti.

Et dicendū quod in genere, quinque ſunt ea, quæ deben excludi. Vnum eſt diuerſum ſubiectum, ut tantum Socrates currit excluditur Plato. & alii particulares homines, quia non poſſunt facere ſubiectum unum, ſed diuerſum. Secundum eſt diuerſum loco vt tantum hic non ergo ibi. Tertium eſt diuerſum tempore, vt tm̄ in hoc tempore, ergo non illo. Quartum eſt oppoſitum ex parte prædicati, ut tantum Socrat. eſt albus, ergo non eſt niger, nec medio colore coloratus. Quītum eſt accidens, ſiue diuerſum accidēs a parte prædicati ſimiliter poſitum, dum ita ſit, quòd vnum nō inſit per alterum, & ideo non ſequitur, tantum Socrates, Grammaticus non ergo Muſicus, tantū legis, non ergo diſputat, non ergo currit F
& non ſequitur, tantum Socra. eſt coloratus, non ergo quantus, quia coloratus ineſt Socrati per hoc quòd eſt quantus, non ſequitur tantum currit, non ergo remouetur eo, quod vnum ineſt in altero ſiue intelligitur per alterum ſecundum concretionem. Et in omnibꝰ his quinque modis excluditur diuerſum per dictionem excluſiuam. Et in his patet ſolutio pri-

Quinq; excludi in genere.

A primi argumēti, qa hō, & ſuperficies ei' ſubiectū unum eſt coloris, & nō diuerſū uñ non excluditur ſuperficies per hanc dictionē tm̄, cū dr̄ tm̄ socr. eſt albus. ita dictio excluſiua adiūcta ſpeciei unius p̄dicamenti excludit alias dum non faciunt ſubiectū. unde unū nō inſit per alterum, ut dictum eſt. Patet etiā ſolutio alterius argumenti, quia dictio excluſiua excludit diuerſum ſiue differens, aliquo prædictorum modorum tantum.

4. quæſ. Ex prædictis patet ſolutio quartæ q̄ſtionis, q̄ erat, utrū dictio excluſiua adiūcta ſpeciei unius prædicamēti excludit ſpecies alias euildē, quia oēs aliæ ſpecies eiuſdē gn̄is excludunt, niſi i una cōparetur ad aliā, non ſolū ut ſpecies deſperata, ſed ēt ut terminus eiuſdē, & ideo nō ſeqtur, tm̄ ſuperficies eſt ergo linea nō eſt, qa linea eſt terminus ſuperficiei, & ſuperficies corporis uñ bene ſeqtur, tm̄ hō nō ergo aſinus, quia iſtæ ſpecies ſolū modo cōparāt ſibiinuicē, ut deſperatæ.

B

5. quæſ. Ex prędictis patet quinta q̄ſtio quæ erat utrum dictio excluſiua adiūcta termino accidētali excludat terminos accidentales alios, qa dictio excluſiua, ut dictū eſt prius, habet excludere omne accidens diuerſam, ſiue deſperatum, dū ita ſit q̄ unum non inſit per alterum uel faciant ſubiectum unū, unde ſequitur, tantum ſocratem eſſe Grammaticū, nō ergo eſſe Muſicum, ſed non ſequitur, tm̄ Socratem eſſe coloratum, non ergo eſſe quantum, quia coloratum ineſt Socrati, eo quod eum neque ſequitur, tantum album eſſe non ergo corpus, quia ita faciunt ſubiectum vnum.

C

6. quæſ. Circa ſextam quæſtionem obiicitur, quia dicto excluſiua adiūcta, vnī oppoſitorum excludit alterū in quolibet genere oppoſitionis, quia duo oppoſita non poſſunt facere ſubiectū unū, ſed diuerſa, ſed quotieſcunque aliqua nō faciunt unum, ſed diuerſa. oportet qd̄ unum excludatur ab altero per dictionē excluſiuam, ergo dictio excluſiua adiuncta uni oppoſitorū, hēt excludere reliquum. Qd̄ concedimus ſicut in contrariis, ut tantū albus currit, non ergo niger. Scd̄m prædicta quæritur de hoc ſophiſmate, tm̄ verum, opponitur falſo. Probatio. Verū opponitur falſo, & nihil aliud quam uerū opponitur falſo, ergo tātum uerū opponitur falſo Cōtra, tm̄ uerū opponitur falſo, ergo tantum uerum. & falſum opponuntur, quod falſum eſt qui album, & nigrū oponuntur, & calidum, & frigidum. Sophiſ.

D

Dicēdū eſt q̄ prima eſt ſimpliciter vera, & improbatio peccat ſm̄ cōſequens ab inferiori ad ſuperius affirmato conditione excluſiua, qa opponi verū falſo, ī min' eſt q̄ opponi, ſicut oppoſitio ueri, & falſi in minus eſt qua oppoſitio, cū hæc ſint ſpēs illa uero genu, & ſic, cum dicit tm̄ uerū opponūtur falſo, ergo tm̄ verū opponitur falſo, ergo tm̄ uerum, & falſū opponitur peccat ſm̄ conſequens. Solut.

E

Itē dubitatur de relatiuē oppoſitis, quia ex hac tm̄ pater eſt, ſequitur ergo filius eſt vñ ſi tm̄ pater eſt, pater eſt, quia oīs excluſiua ponit ſuā p̄iacentē, vt ſi pater eſt, filius eſt, a relatiue oppoſitis, ergo a primo, ſi tm̄ pater eſt, filius eſt, ergo dictio excluſiua adiūcta uni relatiuē oppoſitorū ſiue correlatiuorū nō excludit reliquū Et dicendū, qd̄ dictio excluſiua adiuncta vni correlatiuorū excludit reliquum, ſed in iſta, tm̄ pater eſt, ponit conditionem, quia dictio excluſiua excludit quicquid non facit ſubiectum unū ſcd̄m diuerſa, cum pater, & filius ſuba diuerſa & vnum, qd̄ nihil eſt uictum, pater filius eſt, ſed quia pater, & filius referuntur ad ſeinuicem, & ideo dictio excluſiua adiūcta patri excludit filium, & econuerſo, unde in iſta, tantum pater eſt excluditur filius ratione dictionis excluſiuæ ſed pater ponitur ratione præiacētis, ſed pater eſt per hoc, qd̄ eſt ad filiū, & ita ratione præiacētis, & ratione excluſionis nō ſolom remouetur filius, ſed ēt pater, quia filius eſt per hoc, quod eſt pater, & ſic tantum pater eſt, ponit duplicem conditionem, quia ponit filium eſſe, & non eſſe, & patrem eſſe. & non eſſe.

F

Circa prædicta q̄ritur de hoc ſophiſmate. Si tantum pater eſt, non tantum pater Aliud ſophiſ. Solut.

A pater eſt. Probacio. Si tm̄ pater eſt, pater eſt, & ſi pater eſt, filius eſt, & ſi filius aliud a patre eſt, non tm̄ pater eſt. Cōtra ibi ſignificatur oppoſitum ſequi ad ſuū oppoſitum, ergo locutio eſt falſa, & impoſſibilis. Ad hoc ſoluūt quidā, quod pr̄ tripliciter ſignificat̄ ſicut albū, vno mō noīat id, quod erit albū, & hoc mō albū pōt eſſe nig ū ſm quod hæc eſt uera, ſubiectum albedinis pōt eſſe album. Alio modo albū dicit compoſitionem ex ſubiecto, & accidente, vt album currit. i. res hn̄s albedinem currit. Alio modo album negat ipſum accidens. vñ cum dr̄, albus contingit eidem uni & eidem ineſſe, & nō ineſſe. Sil'r pr̄ dr̄ vno modo ſubiectū paternis, vt pr̄ gñat filium. i. id quod eſt

B pater, alio modo dicit compoſitum ex ſubiecto, & accidente, vt pater currit, i. hō. vel aīal habens paternitatem currit. Et his duob. modis excluditur vnū correlatiuorum per dictionem excluſiuam adiunctam alteri. Alio mō pater nominat ipſam relationem, quæ eſt paternitas, vt cum dicit, pater eſt in gñe relationis, & hoc modo non excluditur vnum correlatiuorum ab alio, quia ſic vnum ponit aliū, & econuerſo, ſed hoc nihil eſt, quia cū dictio excluſia excludit, quæcunq. nō faciunt ſubiectū unum, ſed diuerſa, & pa-

C ter, & filius non poſſunt facere unum, ſed diuerſa, ſecundum quod ſunt in genere relationis, neque ab aliquod, neque alio modo, oportet quod dictio excluſiua adiuncta patri excludat filium, & ecōuerſo. Quod concedimus. Et eſt dicendū quod. Et hæc, tantum pater eſt, non tm̄ pater eſt, ſimpliciter eſt uera, ſed ſecundum ſubantecedens eſt impoſſibilis hæc ſ. tantum pater eſt, hæc dictio tantum remouet eſſe ad ſubiectum, uel accidens a parte, & ita remouet filium, & eſt ibi hoc relatiuum pater, quod ponit filium, & ita ex una parte remouet filium, ſcilicet a parte concluſionis ex alia parte ponit ipſum, ſcilicet a parte ſui correlatiui. Ad improbationem aūt ſoluendum per interemptionem, quod non ſequitur in oppoſiti ad oppoſitum, ſed ſequitur,

Solutio 2. & melior.

vna pars contradictionis ad antecedēs quod concludit inter ſe vtranq. partem cōtradictionis, & ſic ſequitur pars adeo tum ſicut h e. Soc. currit. & non currit, ergo Soc. currit. Locus ēt a toto intelligitur Contradictio n. intelligat̄ ex ſuis partib. ſicut domus. ex ſuis partib. unde poſita contradictione neceſſe eſt ex ea ſequi tam de affirmatione quam de negatione per locum a toto integral'. D

Itē quæritur de hoc ſophiſmate. Poſſibile eſt Socr. videre tm̄ omnem hominem, non uidentem ſe. Probatio. Poſſibile eſt Soc. videre tm̄ omnē hoīem cæcum, ſed ois homo cęcus eſt, ſ. homo nō uidens ſe, ergo poſſibile eſt Socr. uidere tm̄ omnem hominem non uidentem ſe contra, ſi poſſibile eſt, ponatur ꝙ ſit in actu, Soc. videt tm̄ hoiem nō videntem, tunc Soc. aut uidet ſe, aut non uidet ſe, ſi non uidet ſe, ergo eſt homo non uidēs ſe, & uidebat quamlibet talem, ergo uidet, ſe, ſi uidet ſe, ergo eſt hō uidens ſe, ſed nullum talem uidebat, ergo non uidet ſe, quia tantum uidebat non uidentem ſe, ergo uidet ſe, & non uidet ſe.

Aliud ſophiſ. Paulum Ve. in logica magna, & alios.

E

Solutio prima eſt impoſſibilis, hæc. ſ. poſſibile eſt Soc. uidere tantum omnes homines non uidentē ſe, & illa ſi'r. ſoc. uidet tm̄ omnem hominem non uidentem ſe, quia utraq. habet in ſe contradictionem, ut iam patebit. Probatio peccat ſcđm cōſequēs procedendo ab inferiori ad ſuperius cum diſtributione, & etiam cum dictione excluſiua, ut ois hō ergo omne aial, & tm̄ omnis homo, ergo tm̄ omne animal, quia homo non uidens, ſe, in pluribus eſt quam homo cæcus, vnde ſequitur ut conuerſim, ut ſi homo eſt, cæcus, eſt homo non uidens ſe, & non econuerſo, quia homo dormiens eſt homo non uidens, ſe, nec tamen eſt cæcus, & etiam uigilans habens oculos clauſos, eſt homo non uidens ſe. Quod iſta socrates uidet tantum omnē hominem non uidentem ſe, habet contradictionem patet, quia æquipollet illis duabus ſcilicet, socrates uidet omnem hominem non uidentem ſe, & non uidet aliquem F

solutio

A aliquē non videntem ſe,& iſtæ duæ ſunt exponētes illius. Sed ex illa, Soc. non videt aliquem hoīem videntem ſe, ſequitē ergo Socra. non videt ſe videntem ſe,|& eſt locus a genere, ſiue a toto i modo, ſicut hæc, Socra. nō videt aliquem hoīem album ergo nō videt ſe albū, ſed ſi Soc. non videt ſe, videntem ſe, ergo Soc. non videt ſe, quia conuertuntur, cum earum affirmationes conuertātur, vnde ſi Soc. videt ſuidentē ſe ergo videt ſe,& ecōuerſo. Sed quotieſcunq. affirmationes ſibi B inuicē conuertuntur, neceſſe eſt negationes ſibi inuicem conuerti, ut ſi homo, e riſibile conuertantur, & non homo,& riſibile conuertuntur, & ideo ſequitur neceſſario, ſi Soc. non uidet ſe, uidentē ſe, ſequitur ergo Soc. non uidet ſe per locū a conuertibili, ergo a primo, ſi Soc. non uidet aliquem hoīem uidentem ſe, ergo non videt ſe,& hæc eſt altera pars cōtradictionis,& hoc modo. Soci. uidet oēm hoīem non uidentem ſe,& ipſe non uidet ſe, ergo videt ſe,& ſic uidet ſe,& nō uidet ſe, hęc aūt cōtradictio,& ſequitur ex duab. exponētib. primę duæ exponētes primæ intelliguntur in prima,& contradictio intelligitur in prima,& ſic prima claudit intra ſe contradictionem.

Si affirmatione cōueniūtur, et ne gatione.

Item illud vniuerſale oſtenditur alia ratione, quia ſequitur. ſi Socra. nō uidet aliquem uidentē ſe, ergo Soc. uidet nullum videntem in ſe, quia non aliquem, & nullum æquipollent, ſicut non aliqs, C & nullus, ergo nullus homo vidēs ſe vr̄ a Soc. conuertendo actiuam in paſſiuā, ergo Soc. non videt ſe, quia ſi Soc. videt ſe iam aliquis homo uidens ſe videretē a Socr.& dicebant quod nullus homo, ergo a primo, ſi Soc. non videt ſe,& ſic hr̄ altera pars cōtradictionis, ex qua eſt altera expoſita, ſequitur reliqua pars cōtradictionis ſicut prius, quare prima habet in ſe contradictionem, quod concedimus Item probatio qđ prima eſt vera hæc, ſ. Soc. videt tm̄. oēm hoīem non videntem ſe. Ponatur, ꝙ Virgilius, Socrates. & Plato ſint hoīes non videntes ſe tm̄ & hoīes alii vident ſe,& ponatur cū hoc, quod Socrates videat tantum illos tres, ſunt hæc, omnis homo nō videt ſe. conuertitur, cum his tribus ſingularib. Virgilius non uidet ſe, Socra. non uidet ſe, Plato nō uidet ſe.& iſtæ tres in ſimul ſumptæ conuertuntur cum illa, quia ſequitur, omnis homo nō uidens ſe legit, ergo hic,& iſte legit econuerſo, ſed Socrates videt tantum illos tres, ergo Socrates videt tantum omnem hominem non uidentem ſe per locum a conuertibili, quia ab uno conuertibili ad alterū ſequitur cum dictione excluſiua, ut tantum riſibili, ergo tantum homo, ergo hæc eſt vera Socra. uidet tantum omnē hominem non uidentem ſe. E

Item ad idē poſito quod ſint tres homines cæci,& alii videāt ſe, tūc illæ due conuertūtur, omnis homo cæcus,& omnis homo nō videns ſe, ſed poſſibile eſt Socratem videre tantū omnem hoīem cæcum, ergo poſſibile eſt Socratē uidere tantum omnem hominem non videntē ſe. ergo prima eſt poſſibilis. Solutio, Dico, qđ prima eſt falſa,& impoſſibilis, ſicut prius dictū eſt, qa ponit cōtradictioni, ut prius patuit duplici ratione. Ad primam autem poſitionem dicendū, qđ ponit duo impoſſibilia,& cōcedo quod utrumq. eorum ſit poſſibile ſecundum ſe, ambo inſimul ſunt impoſſibilia, quia hoc eſt poſſibile, quod ſiunt tantum iſti tres homines non videntes, ſed & ali qd ſimiliter ſecundū ſe eſt poſſibile, ſ. quod Socra. videat tm̄ iſti tres, ſed ambo in ſimul ſunt impoſſibilia, quod ſic patet, qa cum ponit, quod iſti tantū tres ſint non videntes ſe,& hic ponit qđ Soc. uideat ſe, cū nō ſit numero illorum,& qn̄ ponit, quod Soc, videat tantū illos tres in hoc poterit, qđ Socra. non videat ſe, quod non ſit de illis, ita ponit qđ Socr. videat ſe,& no videat,& iſta illa duo ſimul ſūpta ponūt cōtradictionem,& iō ſūt incompoſſibilia. Ad aliud aūt dicendum, quod hęc eſt vera ſecundū ſe poſſibile eſt Socr. videre tantum omnē hominem cæcum, ſed nō eſt poſſibile, poſito, ꝙ homo cæcus conuertatur cum homine F

mine

A mine non vidente ſe,quia ſi Soc. videt, omnem hominem cęcũ tunc nõ videt, ſi homo cæcus conuerteretur cum hoīe non vidente ſe,tunc Socr.videt ſe,quod non ſit cæcus, & a quocunque remouetur vnum conuertibilium,& reliquum, & ſic ponit contrarium in hac ſecunda ratione,quod Soc.videat ſe,& quod nõ B uideat ſe, & ſic non eſt verum, ſed pręmiſſa eſt impoſſibilis, cum ipſam ſequatur exponibile impoſſibile.

Vtrum dictio excluſiua adiuncta parti integrali totum excludat & contra Cap.v.

SEptima qõ eſt vtrũ dictio excluſiua adiuncta parti integrali excludat totum econuerſo,& adiuncta minori C numero excludat maiorẽ,uel ecõuerſo,& vr quod adiuncta toti integrali poſſint excludere partem,quia ſequitur domus valet tantum centum libras,nõ ergo paries,ergo adiũcta toti excludit partem, quod econuerſo,vt ſi tantum paries eſt albus,nõ ergo domus. Sed cõtra propoſitio excluſiua ſemper ponit ſuã præiacentem eſſe veram,vt tm̃ domus eſt colorata,ergo dom⁹ eſt colorata,ſed ſi domus eſt colorata,ergo paries eſt coloratus, quia poſito toto integrali ponitur quælibet eius partis,ergo a primo, ſi tãtũ domus eſt colorata, paries eſt coloratus,ergo dictio excluſiua adiuncta toti non excludit partem. Et dicendũ eſt,qđ tria genera accidentium reperiuntur in toto integrali & in ſua parte,qa quædã accidentia ſunt,quæ tantum conueniũt toti integrali,ut eſſe compoſitũ ex partib. integralibus, & habere partes oẽs ſecundum quantitatem, & propter hoc anima non eſt pars integralis hominis, ſed eſſentialis,& ualere centũ libras cõuenit toti & nõ parti. Alia ſunt accidentia,quæ conueniunt tantũ parti, & non toti,ut eſſe minus,uel ſequi ex toto integrali,uel partibus ut coniungi alii quanto ad faciendum maius ſecũdum quantitatem. Tertio autẽ modo ſunt accidentia,quæ indifferenter cõueniunt toti, & parti,ut album,& nigrum,calidum, & frigidum, humidum, & ſiccum, & conſimilia,& in primo genere accidentum D dictio excluſiua adiuncta toti integrali excludit partem,ut domus valet cẽtum libras,non ergo paries,& in aliis duob. generibus accidentium dictio excluſia parti adiuncta ſemper excludit totum, & non e conuerſo.

No.dcm̃ pro ſol.

Item quæritur de hoc ſophiſmate, A ſolo ſocrate differt quicquid non eſt ſocrates,uel pars ſocratis Probatio. ſocrate differt quicqud non eſt ſocrates, uel pars ſocratis ergo a ſolo ſocra.differt &c.contra. A ſolo ſocrates differt q̃cquid non eſt ſocrates, uel pars ſocr. ſed plato eſt non eſt,ſocra.uel pars eius B ergo plato differt a ſolo ſocr. quod eſt falſum.ſolutio.Prima eſt falſa, & altera probantium eſt falſa,hæc.ſ. non ab alio quam a ſocrate differt quicquid non eſt ſocrates,uel pars ſocratis,quia ſua contradictoria eſt vera, hæc ſcilicet ab alio ſocrate differt quicquid non eſt ſocrates, uel pars ſocratis, Et ſi quæiat aliquis a quo alio,dicendum eſt, quod nulla quęſtio, quia eſt terminus alius,non tenetur determinate pro uno, ſed communiter pro pluribus ſicut hic, poſito quòd omnis homo uideat proprium equum,tunc hæc eſt uera, omnis homo uidet equum, nec tamen eſt quęrere F quem equum uideat, quia ille accuſatiuus,equum nõ tenetur pro uno determinate,ſed communiter pro pluribus,

ſophiſ.

ſolutio.

Item,videtur quod dictio excluſiua adiũcta toti uniuerſali poſſit excludere partem eius, ſiue addita maiori numero poſſit excludere minorem, quia oẽs numeri ſunt ſpecie differentes,ut binarius,trinarius,quaternarius,& ſic de aliis, quia ſunt diuerſæ ſpecies ex oppoſito cõdiuidentes numerum,qui eſt genus omnium ſpecialium numerorum ergo dictio excluſiua adiuncta uni ſpeciei numeri excludit oẽs alias, ergo ſi dictio excluſiua addatur maiori numero,excludit quemlibet minorem,quia addita quinario excludit quemlibet aliam ſpeciem ergo quamlibet minorem ſpeciem.

Coligit hoc lec. Elẽ.c.5.

ſed contra.Quilibet numerus maior

ponis

A ponit ſemper ſuam partem, & ideo dixit Ariſt. ꝙ ſi duo ſunt, vnum eſt, ergo minor numerus intelligitur ſẽper in maiori, ſed dictio excluſiua non remouet qđ intelligitur in ſua præiacẽte, ergo dictio excluſiua addita maiori numero non excludit minorẽ. Solutio. Numerus ſumitꝰ duob. modis, ſicut, & quodlibet aliud totum, quia vno mõ ſumitur numerus rõne ſuæ totalitatis, ſiue ratione ſuæ aggregationis, & ſic dictio excluſiua addita maiori numero B excludit quemlibet minorẽ, vt tm̃ decem ſunt paria, non ergo octo ſunt paria, nec quinq. nec quatuor, & excludit oẽs ſuperiores, vt ſi tm̃ decem ſunt paria, nõ ergo duodecim ſunt paria, & ſimili mõ de alijs aſcendendo. Alio autem mõ ſumitꝰ nõ rõne ſuę totalitatis, ſiue totius ſuæ aggregationis, ſed rõne eorũ ex quib. conſtat, ſiue ex quib. fit, & ſic dictio excluſiua adiuncta maiori numero nõ excludit minorem. immo potius ponit vnde ſequitur, tm̃ currunt, nõ ergo octo currunt, vel ſex immo potius oppoſitũ ſequitꝰ, quia ſi tm̃ decẽ currunt, ſequitꝰ ꝙ octo currant, & etiam ſex currant, & ſic patet quod dictio excluſiua addita maiori numero vno modo excludit minorem, & alio modo non. Sed addita minori numero ſemper excludit maiorẽ, C vnde de parte integrali, & de parte in quantitate, & de parte in loco, & de parte in tẽpore, & de parte numerali talis datur regula. Quotieſcunq. dictio excluſiua additur parti, ſemper excludit ſuum totum, excepto toto vniuerſali, & toto in mõ. Ad argumenta prædicta facilis eſt ſolutio, qa primũ argm̃ accipit ſpecies rõne ſuæ totalitatis, ſiue ratione ſuæ aggregationis, & ſic dictio excluſiua addita vni ſpeciei numeri excludit oẽs alias. Sec͂m autem argumentum decipit ſpecies numeri ratione eorum ex quibus eſt numerus.

Regula

Sophiſma aliud.

Circa prædicta quęritur de hoc ſophiſmate. Solis trib. ſola duo ſũt pauciora. Probatio. Trib. ſola duo ſũt pauciora, & non alijs quã tribus ſola duo ſunt pauciora, ergo prima vera, Contra, ſolis trib. ſola duo ſunt pauciora, ergo ſolis tribus duo ſunt pauciora, et non alijs, ſ. quatuor, vel quinque, quod eſt falſum. Solutio. Prima eſt duplex, quia põt exponi, per excluſionem exiſtentem in obliquo, & ſic eſt vera, vel poteſt exponi per excluſionem exiſtẽtem in rectitudine, & improbatur, & tunc altera de exponentibus eſt falſa, hæc, ſ. ſolis tribus duo ſunt pauciora, cum duo ſint pauciora omnibus alijs nnmeris aſcendendo, & ita non ſolum duo ſunt pauciora tribus. Vnde ſolet dari talis regula. Quotieſcunque duo ſinca tego rematica ponuntur in eadẽ locutione ſeipſa attingentia, duplex eſt locutio, eo quòd vnum poteſt eſſe determinatio alterius, vel econuerſo, & hoc eſt, quod ſolebant dicere antiqui, quod vnum poteſt includere alterum, vel includit ab eo, vel excludere alterum, vel excludi ab eo. Et nota ꝙ in numeris eſt duplex aſcenſus, quia vnus eſt cauſarum, & alius eſt quantitatis, ſiue augmenti quãtitatis in quantitate, vnde loquendo de aſcenſu cauſarum, omnes minores numeri ſunt ſuperiores maioribus, quia omnes minores ſunt cauſę maiorum numerorum, vnde quanto minor eſt numerus, tanto eſt ſuperior, qa inquantũ eſt prior, eſt cauſa, & omnis cauſa eſt ſuperior, & ideo ſupremum principium in numeris eſt vnitas, & ſic de maiorib. numeris, loquendo de aſcenſu cauſæ. ſemper eſt aſcendere à maioribus numeris ad minorem quolibet, & vltimum ad vnitatem, econuerſo autem eſt deſcẽdere. Sed loquendo de aſcenſu quantitatis, ſiue de aſcenſu augmenti quantitatis, tunc maiores numeri ſunt ſuperioris, & minores inferiores, cum ſit maior quantitas in numeris maiorib. quã in minoribus, hoc modo eſt aſcenſu a minori numero ad maiorem, ecõnerſo autem deſcenſus eſt, & ſic aſcenſus, & deſcenſus fiunt dupliciter in ordine numerorum.

D

Regula

E

Aſcẽſus in numeris duplex.

F

De

A *De dictione ſolus, & tantum diſcrimen.* *Cap. VI.*

HIs habitis habetur ſex qõnes,quę
fiebant circa quartam quæſtione
quæ erat deſcendendo ad vna excluſio
nis,ſ quæ erat in ea quæ habent exclu-
di. Conſequenter quæritur de 5.qõne,
quæ fiebat principio huius tractatus
de differentia harum dictionũ, ſolus,
& tantum,qua iter differũt in ſuis ex-
cluſionib. Et dicendum ꝙ hæc dictio
ſolus excludit ſemper ab aliquo caſua
li,ſiue ponatur in ſubiecto, ſiue in præ
dicato,vt ſolus Soc.currit,i.Soc.currit
& nullus alius.In prædicato autem.vt
ego do ſolum tibi denariũ, i.do tibi de
B nariuin,& nullã aliam rem,ſed hæc di
ctio tantum album currit ab aliquo ca
ſuali,vt tantum Soc currit,vel tantum
album currit,vel tantũ legens currit,
i.Socr.currit,& nullus alius currit, &
ſic de alijs. Aliqñ autẽ excludit ab ali-
quo actu reliquos actus, vt cum dici-
tur Soc. tãtũ legit,& nihil aliud facit.

Sed contra,hæc dictio tm̃ eſt aduer
biũ,ergo ſemper excludit ab actu,quia
aduerbium ſuper natum eſt determi-
nare verbum,& ſuper ferri ad ipſum.
Et dicendum, quod ſicut duplex eſt di
ſpõ ſubſtãtiale, quia vna eſt diſpoſitio
ſubſtantiæ ſm ſe,& abſolute, vt albus
niger,& conſimilia, eſt autẽ alia diſpõ
ſubſtantiæ mediante actu, vt cum dr,
ille incedit ſuperb hęc dictio ſuperb in
hac oratione dicit ſuperbiã,quę ſubeſt
per actũ. Silr duplex diſpõ eſt actus,
quia quædã eſt diſpoſitio actus ſm ſe,
C & abſolute,vt bene,& male, & veloci
ter, & talis diſpõ actus ſemper deter-
minat actũ abſolute,& mediãte ſubſtã
tia,vt bene legit,& velociter currit. A-
lia eſt diſpõ actus mediãte ſubſtãtia,
vt tm̃,tãtummodo,ſolus,ſolummodo,
& tales diſpõnes actus, aliqñ determi
nant actum abſolute, aliqñ mediante
ſubſtãtia, & ideo,qñ hæc dictio tm̃ de
terminat actum abſolute,tunc excludi
ab aliquo,ipſo actu,alios actus,qñ ve-
ro determinat actus mediante ſubſtan
tia,tunc excludit ab aliquo,ipſo caſua
li,vt patuit in exemplis ſupradictis. D

Item quæritur de hoc ſophiſmate.
ſolus Soc. excludit poſito, quod ſolus
excludatur ab aliquo ſubiecto reſpe-
ctu alicuius prædicati, & nullus alius
excludatur.Probatio primę, Soc exclu
ditur, & nullus alius a Socrat.exclu-
ditur,ergo Soc.excluditur. Cõtra hæc
eſt propoſitio excluſiua,in qua exclu-
duntur omnes alij à Socrate,non ergo
ſolus Socr excluditur. Solutio.prima
eſt ſimpliciter uera.& propoſitio pec-
cat ſecundus quid,& ſimpliciter, quia
quãuis prima ſit excluſiua ſimpliciter,
tamen ſua excluſio ſit reſpectus huius
actus excludi. ſed qđ excluditur ab ex
cluſione non excluditur,ſicut ꝙ priua-
tur à priuatio ſic non priuatur,qa pri-
uare priuationem,hoc non eſt priuari,
ſed potius dare habitum,vt priuare cę E
citatem, non eſt priuare, ſed dare vi-
ſum, & ſic priuari à priuatione nõ eſt
priuari, & excludi ab excluſione, non
eſt excludi.

Idem videtur. ꝙ ſolus debet reſtrin
gere terminum cui adiungitur.ꝓbatio
per quidã regulam prius datã. Omne
adiectiuum, nõ diminuens. nec habẽs
naturam ampliandi adiunctũ ex eadẽ
parte termino cõi reſtringit terminũ
cui adiungitur,ſed hęc dictio ſolus eſt
talis:ergo terminũ reſtringit cui adiũ-
gitur. Et dicendũ,ꝙ regula debet intel
ligi de adiectiuis ſpecialibus,vt ſunt al
bus niger,& cõſimilia,& non de adie-
ctiuis generalib.quia adiectiua genera F
lia non reſtringunt,eo, ꝙ reſtringens
debet eſſe minus commune, ſed ſolus
eſt adiungibile reb.oium generũ,& iõ
non põt reſtringere. Vel dicẽdum eſt,
ꝙ quędã ſunt adiectiua,quæ imponun
tur ab aliqua qualitate ſpeciali,vt alb.
ab albedine,niger a nigredine,& talia
reſtringũt,qa qualitates a quib.ſumũ-
tur ſunt ſpeciales. Alia uero ſũt adiecti
ua,q̃ imponuntur a ſubſtantia obliq;
ſumpta, ſolus .n. eſt non cum alio,vn
de in eo intelligitur ille ablatiuus alio
ſignificans ſubſtantiam diuerſam in
obliquitate, & talia non reſtringunt.

Item

A Sophiſma. Item poſito, quod ſolus Socr. ſciat hoc enũciabile, equum eſſe animal, & ipſe etiam cum Platone, & cum alijs multis ſciat alia multa enunciabilia, quæritur de hoc ſophiſmate. Solus Socra. ſcit aliquod nunciab le, quod non omnis alius a Platone ignorat, Probatio. Soc. ſcit aliquod enunciabile, quod alius à Plat. ignorat, ergo vel omnis alius. ſi omnis alius. ergo ſolus Socra. ſcit aliquod enunciabile quod omnis alius à Platone ignorat, quia ſcit equũ eſt animal, & hoc enunciabile, alius à Platone ignorat; ergo Soc. ſcit aliquod enunciabile quod ipſe ignorat, quod eſt falſum, ſi nõ omnis alius, ergo Soc. ſcit aliquod enunciabile, quod nõ omnis alius a Platone ignorat, & hæc eſt B prima. Cõtra alius à Socr. ſcit aliquod enunciabile, quod non omnis alius à Platone ignorat ſicut vnum dici cõiter ſcitis, non ergo ſolus Socr. ſcit &c.

Solutio prima eſt vera ſimpliciter, & iſtæ duæ. Alius à Socra. ſcit aliquod enunciabile, quod niſi omnis alius à Platone ignorat, & non ſilius à Socra. ſcit aliquod enunciabile, quod nõ omnis alius a Platone ignorat, contradicũt vno modo, & alio modo non, quoniam hoc quod dico, aliquod enunciabile ſupponit indefinite per implicationẽ ſequentem quæ poteſt reſtringere pro diuerſis, cõponatur in eo hoc relatiuũ diuerſitatis, ſ alius indefinite ſumptus. C Vnde in prima, hoc quòd dico, aliquo enunciabile, ſupponit ſolum pro hoc enunciabili, ſcilicet equũ eſſe animal, & hoc relatiuum alius pro Socr. ſolo, vnde concedo. quod ſolus Socr. ſcit aliquod enunciabile, & nullus alius a Socra. cum autem dixit in probatione. Alius à Socrate &c. tunc hoc quod dico, aliquo enunciabile, non ſupponit pro eodem enunciabili, ſed pro alio, vnde non contradicunt, ſi pro eodem ſupponerent tunc contradicerent.

De exceptiuis Dictionibus. D

DIco excluſiuis. ſequitur de exceptiuis, vt præterquam, & niſi. Et primo quid ſignificet dictio exceptiua. Secundo propter quid dicatur dictio exceptiua. Tertio quæ, & ſunt cauſæ, quæ exiguntur ad exceptionem. Quarto quam habitudinem, ſiue quam operationem denotet dictio exceptiua. Quinto cum excipiat ſemper partem multitudinis, à quam multitudine debeat excipere. Sextò vtrum propoſitio exceptiua ſit vniuerſali, vel ſingularis. Septimo quo modo ſub ea, ſiue quomodo ſit ſub ſyllogiſmo. Octauo, & vltimo quæritnr de cõſtructione ipſis.

De ſignificatione exceptiuis dictionis. Cap. I. E

CIrca primũ nota, quòd hæc dictio præter, non ſignificat exceptionẽ, ſicut quidam dicunt, neque vt conceptã, neq; vt exercitam. Quod probatur eiuſdẽ rationibus oſtendebatur prius quod hæc dictio ſolus nõ ſignificat, neque vt conceptam, neque vt exercitã.

Item oſtenditur per hoc quòd neutro modo ſignificat exceptionem hæc dictio præter, quia nulla propoſitio ſignificat affectum vel exercitũ, ſed tantum ſignificat habitudinem caſualem ad actum, ergo dictio preter, non ſignificat exceptionem, vt affectum vel vt exercitum. Et quod non ſignificat eam vt conceptam, patet ſicut prius de dictio F nibus excluſiuis, & ſic hæc dictio præter nullo modo ſignificat exceptionẽ. Quod concepimus, dicentes, quod hæc dictio pr ter, ſignificat inſtantiã in parte, ſiue totum eſt hoc, & ideo dicitur dictio Ca. 26. inſtantiua. Sed nunc obijcitur, quod cum & 27. inſtantem ſit propoſitio propoſitioni & ibi contraria, vt eſt in fine ſecundi. Prio- Doct. rum, hæc aũt eſt vlis aut particularis, ergo contingit inſtantiam fieri non ſolum in parte, ſed etiam in toto ergo, ſicut habemus dictionem inſtantiuam in parte, ſicut pter, ita debemus habere

A re dictionē inſtantiuam in toto. Quod concedimus dicentes, quod dictiones exceptiuæ, vt præter, & conſimiles ſeſunt in parte, dictiones vero exceptiuæ, vt tantum, ſolus, & conſimiles ſeſunt inſtantiam in toto, & quod iſte remouet partem a toto, vt omnis homo præter Socr. currit, illæ vero cōtra, io remouent totum a parte, vt tantū Soc. & nullus aliud homo, & ſic patet primum. Secundi vero patet ſolutio propter dicta, quia hęc dictio pręter, & cōſimiles dicuntur exceptiuæ, non ab acceptione ſignificata, vt obiectū eſt, ſed ab exceptione exercita, ſicut ſolus & tantum dicuntur excluſiue ab excluB ſione non ſignificata, ſed exercita.

Quæ, & quot nam ſint cauſæ ad exceptionem requiſitæ. Cap. II.

Circa tertiū quæritur, quæ, & quot ſunt cauſæ, quæ exiguntur ad exceptionē. Videtur quod ſint tria, quia nō pōt fieri except o niſi aliquid excipiaṫ ab aliquo, & reſpectu alicuius, vt cum omnis homo præter Socr. currit, Socr. eſt exceptus, & hæc diſtributio omnis homo eſt illud a quo excipitur, & iſte actus, qui eſt currere, eſt illud reſpectu cuius excipitur, ergo iſta tria neceſſaria ſunt ad exceptionem. Et dicendum quòd quinque exiguntur ad exceptionem. Vnum eſt excipiēs, & hæc eſt aniC ma, & alterum eſt inſtrumentum excipiendi, & hæc eſt dictio exceptiua, vt præter, & conſimiles, & etiā exigūtur illa tria, de quibus obijciēbatur, ſ. ꝙ excipitur, & a quo excipitur, & reſpectu cuius accipitur. Vnde prædicta tria, & de quibus obijciebatur exiguntur, ſed non ſufficiunt ad exceptionem, quare prædicta quinque concurrent ad hoc, quòd fiat excepio. Sed obijcitur, quod hæc dictio præter, non ſemper tenetur diminutiue, ſicut quidam dicunt, quia hæc eſt vera. Decem pręter vnum ſunt nouem, ſed ex denario non poteſt fieri nouenarius, niſi per diminutionē denarij numeri, ergo oportet, ꝙ hæc dictio præter, teneatur ibi diminutiue, & ſic hæc dictio æquiuocatur ad exceptionē

Quinq; ad exceptionē exigun tur.

& ad diminutionem. Sed contra. Omnis pars eſt ſemper in ſuo toto ſm habitudinem, per quā eſt pars, vt in actu eſt pars, & ſecundum actum eſt in ſuo toto, & ſi in habitu eſt pars, & ſcd̄um habitu eſt in toto, ergo pars, ſcd̄um ꝙ eſt pars, non poteſt eſſe extra ſuum totum, ergo, ſi ponatur extra totum, tūc non erit extra ſe ſm ſe, ſed reſpectu alicuius tertij, ſed ſicut vnitas eſt pars denarij, ita eſt pars decem, ergo vnū non poteſt excipi a decem, vt reſpectu alicuius tertij, ergo, cum dicitur decē præter vnum ſunt nouem, ibi eſt, quod excipitur, quia vnum, & à quo excipitur quia decem, & reſpectu cuius, quia reſpectu huius, ſ. eſſe nouem & etiā excipiens, quod excipit, quia intellectus, & inſtrumentum, per quod excipit, quia dictio exceptiua, ergo ibi ſunt prædictæ quinque cauſæ quæ ſufficiunt ad exceptionem, ergo tenetur ibi exceptiuæ, ergo ſemper tenetur exceptiuæ, quod concepimus.

D

E

Quam habitudinem dicat dictio exceptiua. Cap. III.

Circa quartum quæritur in hūc modum. Cum vbicūque eſt exceptio excipiatur aliquid ab aliquod. qđ fert, inſtantiam ſecundum partem ei a quo excipitur, neceſſe eſt, ergo ꝙ illud, qđ excipitur ſit pars eius à quo excipit, & etiam non ſit pars ſcd̄m actū in eo a quo excipitur. Sed, cū pars ſubiectiua, & pars in mō non ferant inſtantia contra ſuū totū, quia non ſunt actualiter in ſuo toto, ideo neutra harū partiū poteſt excipi a ſuo toto, ergo oportet, ꝙ dictio exceptiua dicat habitudinē partis actualis exiſtētis in ſuo toto ad ſuū totū, & ideo oēs iſtæ orationes ſūt incongruæ, homo, præter Socr. currit, Plato pręter Soc. currit, quia exceptiua nō eſt actualiter pars eius à quo fit exceptio, & ita dictio exceptiua non reperit habitudinem ad quam actualiter ordinatur.

F

Itē nulla pars eſt inſtātia contra ſuū totum, niſi per ſui negationem cōtradicat

A dicat ei, ſed pars ſubiectiua ꝑ ſui negationem non contradicit toti, quia Socr. nõ exiſtente ad huc homo eſt, & ſimiliter de parte in mõ, ergo relinquitur, qđ partes aliorum generũ oĩum contradicunt ſuo toti ꝑ negationem, ſed iſte sũt in ſuo toto actualiter, vt patet in toto ĩtegrali, & in toto in quãtitate, ergo hæc dictio pt̃, dicit habitudinẽ partis actualiter exiſtẽtis in ſuo toto ad ſuũ totum.

Itẽ, nulla pars fert inſtantiam ſuo toti, niſi ſequatur ad ipſum, ſed nulla pars ſequitur ſuũ totum niſi actualiter ſit in ipſo, ergo hæc dictio pter, dicit comparationem partis actualiter exiſtentis in toto ad ſuum totum, quod concedimus

B Ex his patent plures regulæ. Prima talis eſt. Oportet exceptũ ſm naturam actualiter contineri in eo, a quo fit exceptio, & remoueri ab ipſo reſpectu pdicat vel alicuius tertii, vt hic hĩs hõ pręter Soc. currit. Secũda regula talis eſt. quotieſcũque tot excipiuntur, quod ſupponũtur, locutio eſt impropria, & falſa, vt omnis hõ pter oẽm hominẽ curit. cum. n. exceptio non ſtet in rõne partis non reperit dictio exceptiua cõparationem quã exigit, & ſic ibi eſt improprietas, & cũ prędicatum ponatur quolibet, & remoueatur a quolibet, oportet ipſam eſſe falſã. Tertia regula talis eſt. Contra poſitionẽ totam falſam non eſt dare inſtãtiam, vt

Regulæ ad exceptionẽ neceſſariæ.

C omnis homo pter oẽm hoĩem eſt lapis, propoſitio aũt tota falſa eſt, quę eſt contraria verę, vt vult Ariſ. in 2. Prio. vt oĩs hõ eſt aſinus, hęc eſt contraria veræ, i. hẽt falſitatem ꝑ qualibet ſui parte, vnde tali non põt exceptio quia oporteret accipere quãlibet partem, & ſic omnia acciperentur quæcunq. ſuppoſita eſſent, quæ eſt contra ſecundam regulam.

Ca 26.

Sophiſ. Secũdum prędicta queritur de hoc ſophiſmatẽ omne animal, preter hominem, eſt irrationale, propoſitio hec eſt falſa, omne aĩal eſt irrationale, & nõ eſt ĩſtantia, niſi in hoĩem, ergo facta exceptione pro illo erit vera, ergo hec eſt vera, omne animal pteter hominem eſt irrationale. Contra. Oẽ aĩal preter hominẽ eſt irrationale, ergo omne animal preter hunc hominẽ eſt irrationale qđ fal ſum eſt. Solutio. prima eſt vera, & ꝓbatio bene tenet, ſed imꝓbatio peccat ſm figuram dictionis a ſimplici ad ꝑſonalem, quia iſte accuſatiuus, hominem, poſitus poſt dictionem exceptiuam, habet ſimplicem ſuppoſitionem, cum ſit terminus cõis, cum dicit, omne animal præter hominem eſt irationale, ſed cũ dicit, ergo animal prĕter hunc hominẽ eſt irrationale, ſed cũ dicit, ergo oẽ animal præter hunc hominem, iſte accuſatiuus, præter hunc hominem, habet perſonalem ſuppoſitionem, & ſic eſt in figura dictionis. Item eſt cõſequens ab inferiori ad ſuperius cum diſtributione, ſicut hic oĩs hõ, ergo oẽ aĩal, qa ĩ hac ꝓpoſitione o ẽ aĩal pter hominem eſt irrationale, iſta diſtributio, oẽ aĩal, cõprehẽdit in ſe omne aliud animal ab hoĩe. Sed cũ dr̃, omne aĩal præter hũc hoĩẽ, iſta diſtributio oẽ aĩal comprehẽdit in ſe omne aliud animal ab vno homine, & ita cõprehendit oĩa animalia, q̃ prius cõprehẽdebat, & ẽt oẽs homines alios ab iſto homine, & ſic argumentatur, ſicut hic, omne animal aliud ab homine, ergo omne aĩal aliud ab illo homine.

E

F Idem autem iudicium eſt, & de hoc ſophiſmate, omne animal præter ſanũ eſt ægrum. omnis quantitas præter continuam eſt diſcreta. omne corpus præter animatum, eſt inanimatum, omne præter verum eſt falſum.

A qua multitudine dictio exceptiua excipiat. Cap. IV.

C Irca quintum quæritur a qua multitudine dẽt excipere dictio exceptiua, quia non excipit indifferenter a quocunque multitudine. Nihil. n. eſt dictum, homines præter Socrat. currunt, ergo non excipit a multitudine, q̃ eſt in nomine pluralis numeri, & ẽt nihil eſt dictum, turba præter Socra. currit, ergo non excipit a multitudine collectiui. Et dicendum eſt, quod duplex eſt multitudo, quia quædam eſt multitudo, quæ eſt modus intelligendi, & hæc eſt in no

A Duplex eſt multitudo a qua excipiti edictio exceptiua.

mine pluralis numeri. Omnia.n.accidẽtia partium orationis ſunt modi intelligẽdi,& ab hac multitudine,q̃ eſt modis intelligẽdi,nõ excipit dictio exceptiua. Alia aũt eſt multitudo,q̃ non eſt mod⁹ intelligendi,ſed eſt multitudo rei,& iterum hæc eſt duplex, quia q̃dã eſt potentialis,& hæc eſt ĩ quolibet vl'i,qa quodlibet vl'e in potẽtia hẽt in ſe ſua indiuidua,& iterum ab iſta quæ ex multitudo potẽtialis,nõ excipit dictio exceptiua & iõ nihil eſt dictũ hõ p̃ter Socr.currit. Alia eſt multitudo rei, quæ eſt multitudo actualis, & hæc eſt in toto in quantitate,qñ vl'e q̃d ſumitur vl'iter continet ſub ſe plura indiuidua, vt oĩs hõ,vel nẽ aĩal. Talis aũt multitudo eſt in toto integrali,& ĩ aliis totis habentib.naturã horum. Et ab hic multitudines excipit dictio epceptiua,q̃ eſt multitudo actualis,quia hãc exigit. Quod ſic probatẽ per tres rõnes. Dictũ eſt.n.quod p̃dictis,q̃d dictio exceptiua ſp excipit partem actualiter exiſtentem in ſuo toto, ergo cum oporteat partem aliquam, vel aliquas relinqui in ipſo toto,quia non poſſũt tot excipit quot ſupponũtur, oportet tũc quod illa alia pars, vel illę aliæ partes actualiter ſint in ſuo toto, ergo dictio exceptiua ſemp excipit multitudine partiũ actualiter exiſtentiũ in ſuo toto,vel partes,in quas diuiditur totũ.

B

C Item omnes partes in quas diuiditur totum ita ſe habent ad totum, quod ſi vna eſt actualiter,& omnes aliæ,& ſi vna eſt potentialiter,& oẽs aliæ,vt patet inductione in toto vniuerſali,& in toto ĩtegrali,& quolibet alio toto,ſed dictio eſt ceptiua nata eſt excipere partes in quas diuiditur totum, ſed excipit partẽ actualiter exiſtẽtem in toto ergo oportet ibi aliam partem, vel alias partes actualiter exiſtere,ergo dictio exceptiua excipit multitudinem partium actualiter exiſtentium in ſuo toto.

Itẽ dictio exceptiua in actu excipit, ergo in actu inuenit,q̃d excipit a toto, ſed nõ inueniret,in actu niſi ĩ toto eſſet actualiter,ergo dictio exceptiua, quod excipiat actualiter eſt in toto, ſed nihil actualiter eſt in toto,niſi pars actualis, ergo dictio exceptiua ſp excipit partẽ actualiter exiſtẽtẽ toto,& idẽ eſt pri⁹. Quo autem dictio exceptiua excipiat a quolibet toto hñt ĩ ſe multitudinem actualẽ,patet ĩductiõe in quolibet toto, & primo patet in toto in quantitate,vt oĩs hõ p̃ter Socr. currit, hoc eſt toto in quantitate excipitur pars eius. Et ẽt in hoc ſophiſmate. Oĩs hõ p̃ter Soc.excipitur,poſito q̃d oẽs alii a Soc.excipiãtur reſpectu alicui⁹ p̃dicati,& Soc.nõ. Probatio prime,hec ẽ falſa.oĩs hõ excipit, & non eſt inſtãtia niſi in Soc.ergo facta exceptione pro illo erit vera,ergo hec eſt vera,oĩs hõ præter Soc.excipit. Contra. In hac ꝓpoſitione dictio exceptiua adiungitur Soc. ergo excipit ipſum reſpecta prædicati,ergo Soc.excipitur,ergo prima eſt falſa. Solutio prima eſt verã ſimpliciter,& improbatio peccat ſ.m quid,& ſimpliciter,quia excipere ab exceptiõe.nõ eſt excipere ſimpliciter,ſed ſ.m quid,ſicut priuari a priuatione non eſt priuari ſimpliciter, ſed ſ.m quid, immo potius eſt dare habitum,vt priuare ac cæcitate eſt dare viſum, ergo excipi ab exceptione nõ eſt excipi ſimpliciter ſed ſ.m quid. Etiã licet Socr. excipiatur ab hoc prædicato excipi,ſicut eſt in prima,no tñ excipitur,& iõ eſt ibi quid,& ſimpliciter,& ſic patet,ꝙ exceptio fit a toto in quantitate. Patet etiã quod fit a toto integrali,vt.tota domus præter parietẽ eſt alba,& totus Socr præter pedẽ poteſt cõtineri ab arca, poſito q̃d Soc. poſſit intrare arcam, ita quod arca non poſſit recipere pedem,cũ eo. Probatio primæ hæc eſt falſa,totus Socr.põt contineri ab arca, & nõ eſt inſtantia niſi de pede Socr. ergo facta exceptione ꝓ illo erit vera,ergo hæc eſt vera,totum ſocra.præter pedẽ contineri ab arca. Cõtra,per Socratis põt ab arca contineri, non ergo totus Socra. propter pedem poteſt cõtineri ab arca,ergo prima falſa. Solutio. Prima ẽ vera ſimpliciter,& improbatio peccat ſecundum accidẽs

B

F

quia

A quia duplici de cauſa pars accipiť a toto reſpectu ꝑdicati. Au qñ excipiť pars a toto reſpectu prędicati, eo quod pars ſm ſe non vere ſubiicitur ſuo prędicato ut hic, oē animal prater hoiem eſt irrationale, hō excipitur a ſuo toto, qđ nō uere ſubiicitur irrationali, hęc .n. eſt falſa, homo eſt irrationale aliqñ aūtē pars excipitur a ſuo toto eo, qđ quāuis recipiat ꝑdicatū ſm ſe non tñ recipit prout eſt in ſuo toto, & ſic pes bene pt locari ſm ſe in arca, ſed prout eſt unita ſuo toto, ſiue cū ſuo toto nō pt locari in arca. Vnde, cum dicit improbando, per Socr. ꝑt cōtineri ab arca, nō ergo totus Soc. ꝑter pedē poteſt cōtineri ab arca, peccat ſm accidens, quia pes poſſit contineri ab arca ſm ſe, nō tñ prout eſt in toto

B Sicut hic cognoſco Choriſcū, nō ergo ignoro venientē licet.n. Cognoſco Coriſ.cum ſm ſe ignoro tamen ipſum, vtē veniens, & ſic eſt ibi accidens. Itē quod a toto in loco partis pt fieri exceptio at pluit vbiq. prater quam hic. Et etiā a toto in tēpore ut currit ſemper ꝑter. quam heri, ſic patet, ꝙ dictio exceptiua excepit ſemper a toto habente in ſe multitudinem actualē. Patet ēt hic in toto numerali, pars ut decem prater vnū currunt, & etiam in hoc ſophiſmate. Decē

C prater quinque ſunt quinque, quod ſic probatur, hæc eſt falſa decem ſunt quinque & non eſt inſtantia niſi pro quinq. ergo facta exceptione pro quinque erit vera ergo hæc eſt vera decem ꝑter quinque ſunt quinque. Contra, decē prater quinque, ſunt quinque, ergo quinq. non ſunt quinq. quia prædicatum ſp remouetur ab exceptio. Solut. prima eſt ſimpliciter uera, & probatio ſm accidens, quia ſicut pars duob. modis cauſat falſitatem in oratione. Vno enim modo, qa prædicatum nō conuenit parti ſecūdū ſe, & ſic, hæc eſt falſa, oīs homo currit Soc. non currētr. Alio modo cauſat falſitatem pars in orationis, quia licet ꝑdicatum conueniat parti ſecundum ſe, homo tum cōuenit ei prout eſt in toto, & ſic hæc eſt falſa totus Soc. poteſt locari in arca, cum pars Soc. non poſſit eſſe in ea cum Socr. & ſic falſitas cauſatur per partem, & differentem ſiue hoc modo ſiue ille. Quare indifferēter cōtingit excipere partem a toto, aliquādo hoc modo, aliqñ alio mō & ſic cauſatur falſitas in oratione per partem, ita per eundem modū ſic exceptio circa partem. Dicendum eſt ergo breuiter ꝙ prima ſimpliciter eſt uera & improbatio peccat ſm accidēs, ꝙ eſſe quinq. prædicatur de quinque ſecūdum ſe, vt quinq. ſunt quinque ſed nō prædicať de quinq ſcđm ꝙ quinq. ſunt ſub forma totius, & ita peccat ſecūdum accidēs, ſicut patuit primo de hoc ſophiſmate. Totus Socr. præter pedem poteſt contineri ab arca. D

E Ad illud aūt quod obiicitur, quod ꝑdicatum ſp remouetur ab excepto. Dicendū, quod non eſt uerum, quia quando falſitas in oratione cauſatur per partem, eo quod prædicatum non cōuenit parti, tunc prædicatū remouetur ab excepto, ſed qñ cauſantur falſitas in oratione, eo quod licet prædicatum conueniat parti ſcđ m ſe, non tñ cōuenit ei ut eſt in ſuo toto, tunc non contingit prædicatum remoueri ab excepto, & ſic eſt in propoſito, unde non ſequitur. Decē prærer quinque ſunt quinque, ergo quinque non ſunt quinque.

Ad propoſitio exceptiua ſit vniuerſalis an ſingularis. Cap. V F

Circa textum ſic obiicitur. Propoſitio vniuerſalis eſt quę omni, aut nulli ineſſe ſignificat, ut eſt in primo priorum, ſed propoſitio exceptiua non ſignificat ineſſe, omni aut nulli, qa pōt in aliquo uel in aliquibꝰ, ergo propoſitio exceptiua nō eſt vniuerſalis. Itē ad idem ſolet dari talis regula. Dictio exceptiua vult inuenire diſtributionē mobilem, & reddere eam immobilem, ergo cum dicitur omnis homo pręter Socrates currit, hęc diſtributio, oīs homo ꝑter Socr. currit eſt immobilis, ergo non circunſtat in ratione uniuerſalis cum contingat fieri motum ſub qualibet vniuerſali, & patet quòd non eſt indefini-

A ta,neq; particularis ergo eſt ſingularis. Et dicendum quod propoſitio vniuerſalis eſt duplex, quia quædã eſt cõpleta, & alia incompleta. Completa eſt illa in qua ſubiectũ pro qualibet ſui parte recipit prædicatum, vt omnis homo albus currit. hic.n. homo albus, ſubiicitur curſus pro qualibet homine albo icõpleta eſt illa in qua ſubiectũ nõ pro qualibet ſui parte, ꝓ quibuſdã ſubiicitur prædicato, & ſic oĩs exceptiua eſt vniuerſalis, vt oĩs homo præter Socr. currit, primo aũt modo nulla exceptiua eſt vniuerſalis. Ad primum autem argumentum dicẽdum, ꝙ obiicitur de propoſitione vniuerſali completa, & perfecta. Secũdi ãt

Propoſitio uniuerſalis duplex.

B argumenti ſolutio patebit in.7.q.

Quomodo ſyllogiſmum recipiat exceptiua dictio Cap. VI.

Circa ſeptimum ſic obiicitur cũ ſic dicitur, omnis homo præter Socra. currit, ſed plato eſt homo, ergo Plato præter Socratem currit, nulla eſt talis illatio, neq. ſic poteſt fieri ſyllogiſmus, ergo non eſt ſyllogiſmus propoſitio exceptiua. Itẽ ad idẽ, Cũ omnis propoſitio exceptiua ſit immobilis ꝑ regulã præcedentẽ, ergo nõ dẽt fieri ſumptio ſub ea, ergo nõ eſt ſyllogiſmus. Et dicendũ qđ ꝓpoſitio exceptiua non eſt ſyllogiſm⁹ ſic omnis homo præter Socratẽ currit, Plato eſt homo, ergo non plato currit,

C quia iſta determinatio præter Socratẽ non debet ſumi ad medium, neq. in concluſione, eo qđ eſt determinatio ſubiecti i cõparatione ad prædicatũ, & nulla talis determinatio ſumitur ad medium neq; in cõcluſione, ſed ſolũ debet ſumi determinatio eius, quo eſt ſubiectũ, q̃a hæc eſt abſoluta, alia aũt eſt exceptiua. Diſpoſitio reſpectiua attingit totũ i. ꝓdicatũ eſt ſubiectũ & nõ dẽt fieri ſumptio ſub toto. i. ſub utroq; termino, ſed ſubiecto. Ad aliud aũt dicendũ ꝙ propoſitio exceptiua eſt mobilis q̃a eſt ſyllogiſm⁹ ſicut dictũ eſt aſſumẽdo oẽs partes alias ab exceptio vnde prædictã regulã dicimus eſſe falſam, uel ſolum eſſe intelligẽdã quantũ ab exceptionem, hoc eſt quo nulla pars poteſt aſſumi cũ excepto, vnde non ſequitur, omnis homo præter Socratẽ currit, ergo Plato præter Socratẽ currit ergo Virgilius præter Socratem currit, & ſic de aliis. Secundum prædicti quæritur de hoc ſophiſmate. Socrates bis vidit omnem hominẽ præter Platonem, poſito, quod Socra. uiderit una uice omnem hominem, & alia uice omnem hominem præter Platonem. Probatio primæ, hæc eſt falſa. Socrates bis uidit omnem hominem, & non eſt inſtãtia niſi in Platone, ergo facta exceptione pro, eſt uera, ergo hæc eſt uera, Socrates bis uidit omne hominem, præter platonem, ergo bis non uidit platonem, ergo vna uice. & alia uice non uidit Platonem, quod fallum eſt. Solutio. prima

D

eſt duplex, eo quod hæc dictio bis põt determinare hoc uerbum uidere, prout tranſit ſupra ſequentem accuſatiuum, cum ſua determinatione facta per exceptionem, & tunc eſt ſenſus. Socra. uidit omne hominem præter Platonẽ, & hoc bis, & tunc ſequitur quod nulla uice uidit Platonem, & ſic eſt falſa, & ſic hæc dictio præter, excipit ab hoc quod eſt uidere omnem hominem, & ſic prius aduenit hæc dictio præter in oratione. alio autem modo hæc dictio bis, poteſt determinare tantum hoc, quod eſt uidere omnem hominem, tunc hæc dictio præter, excipit ab eo quod ẽ bis videre omne hominem, & ſic eſt uera, quia nõ bis uidet Platonẽ. & ſic hæc dictio bis, primo intelligitur aduenire in oratione quã hæc dictio præter. Ex prædictis patet plures regulę quantum prima talis eſt. Cuilibet exceptiuæ ueræ ſua præiacẽt eſt falſa. Præiacẽs autem exceptiue eſt illa a qua remouet falſitas ꝑ dictionem exceptiuã, vnde hæc, omne animal eſt irrationale, eſt præiacens falſa huius exceptiuæ uerę omne animal preter hominem eſt irrationale Alia autem eſt regula talis. Si aliqua propoſitio eſt uera ſine exceptione erit falſa cum exceptione appoſita.

E

F

Item quęritur de hoc ſophiſmate.

Qui-

Quilibet viginti pręter decē ſunt decē, probatio, iſta viginti præter decem ſunt decem. illa viginti pręter decem ſunt de ſcem, & ſic de al is, ergo prima uera Cō tra prima eſt tota falſa, ergo non poteſt verificari per exceptionem. Per hanc regulam. Contra totā falſam non eſt dare inſtātiam. Solutio prima eſt ſimpl x falſa Probatio autem peccat ſecūdum accidens ſicut in hoc ſophiſma. Omne coloratum præter vnum currit. Probatio oē album pter vnum currit omne, nigrum præter vnum currit, omne medio colore coloratū præter vnum currit, poſito q̄ iſtæ tres ſunt veræ, ergo oē coloratū præter vnum currit. Contra. Prima tota eſt falſa, ergo non pōt verificari per dictionem exceptiuā. Patet autem antecedens probationis, cum quælibet præmiſſarum non habeat inſtantiam niſi in vno, & cōcluſio habeat inſtantiā in tribus, ſ in vno albo, & in vno nigro, & tetio quod eſt medio colore coloratum.

Sophiſma.

B

De conſtructione dictionis exceptiuæ
Cap. VII.

Circa octauum obiicitur, q̄ hæc dictio pręter, non conſtruatur cum accuſatiuo caſu, quia comparatio importata per hanc dictionem præter, eſt ipſius actus, vel reſpectus actus ergo determinat actū ſed actio hēt ſignificari per verbū, ergo hęc dictio præter, determinat verbū. Sed ſolum aduerbium determinat verbum, ex oppoſito diuiſe, ergo eſt aduerbium, ergo non eſt prepoſitio, neq. verbū cum ſint partes orationis diuerſe ab aduerbio, ergo non cōſtruitur cū accuſatiuo. Et dicēdū qđ preter, nō ē aduerbiū, ſed eſt prepoſitio. qa aduerbia determināt verbū rōne actus in ſe, vel rōne alicuius comparationis debita ipſi actui, cū aduerbiū ſit vi verbi adiectiui, ſed prepoſitiones non dicunt comparationē actus, imò dn̄t comparationē ſubſtātie obliq̄ue ſignificate ad actum, vel reſpectu actus, & ſic differūt prepoſitiones & aduerbia, vnde nō ſequitur qđ ſi dicat comparationem aliquam reſpectu actus, qđ ideo ſit aduerbiū, imo potius

C

ſequitur, quod non ſit aduerbium. D

Item cū dr̄, iſte currit ibi, hoc aduerbiū ibi, dicit determinationē, ſeu eadem determinatio ſignificatur in hāc oratione, iſte currit in illo loco, ergo iſta prepoſitio in, dicit eādē comparationē cum hoc aduerbio, ibi ergo eſt aduerbiū, cū dicat eādem cōparationem, & ſimiliter de aliis prepoſitionib. ut tranſiuit illac, .i. per illam partem, & mouetur ſurſū, i. ad locum ſuperiorē, currit velociter, i. cum velocitate, & factum eſt cælitus, i. a celo, & diuinitus, i. a Deo, ergo idem ſignificant iſte prepoſitiones cum aduerbiis, & ſimiliter de aliis prepoſitionib. E ergo prepoſitiones nō differunt ab aduerbiis, ergo hec dictio pter aduerbiū, ſed nullū aduerbiū conſtruitur cum accuſatiuo caſu, ergo non conſtruitur cum accuſatiuo. Et dicēdū, qđ hoc aduerbiū uelociter dicit velocitatem, vt determinationē actus, cū dico, currit velociter, dicit velocitatē, vt determinationē actus cū dico, currit uelociter, ſed ſi dicā currit cum velocitate, hec prepoſitio cum, nō dicit velocitatem in determinationē actus ſed dicit cōparationē unius ad alterum, ut uelocitatis ad actum. Sic hoc aduerbium ubi, dicit locū ut determinationē actus, ſed hec pṕoſitio in, nō dicit F locū, ut determinationē actus, ſed dicit cōparationē ipſius loci ad actum q̄ fit in eo, & ſic de aliis, unde prepoſitiones nō ſignificāt idem cum aduerbiis, unde hec prepoſitio pter, nō eſt aduerbiū, ſed prepoſitio. Itē hec dictio preter, remouet uerbum pſonale ad ex . pro, ſed uerbū alicuius pſone non remouetur niſi a nominatiuo, ergo hec dictio preter, conſtruitur cum noīatiuo. Et dicendum, qđ dupliciter remouetur uerbum perſonale ab aliquo caſuali, quia uno modo remouetur, eo qđ negatur compoſitio unius ad alterā, & ſic remouetur per verbum pſonale a nominatiuo, ut ego non curro, tu non curris, ille non diſputat, ſimiliter in impe ſonali. Alio aūt non remouetur uerbū pſonale ab aliquo caſuali pp hoc, qđ illud caſuale extrahit ab aliquo

A recipiente in ſe actum illum, & ſi ſemper remouetur actus ab excepto ꝑ hãc dictionem prẹter, ſed hoc eſt valde ex cõſequenter, quia primo hæc dictio præter, extrahit partem a toto, vt omnis homo præter Socratem currit, ſecundo, actus ponit in toto a quo fit exceptio, vt omnis homo prẹter Socr. currit tertio autem modo quia actus ponitur a toto, non reperiebat partem quæ prius erat remota a toto, reſpectu ipſius actus, iõ
B conſequebatur remotio actus a parte excepta, ſicut prius vidiſti pluuiam venientẽ, primo remouiſti librum a feneſtra, ſecundo cecidit pluuia ſuper feneſtram, tertio ſequitur quod non ſit recepta in libro, vel quod non cecidit, ſuper librum. Sciendum autem, quod quæcunque dicta ſunt de hac dictione prẹter, omnia debent intelligi de hac dictione præterquã, & de hac dictione niſi, ſcilicet quod eſt dictio exceptiua, excepto hoc qđ hęc dictio ꝑter excipit in accuſatiuo caſu ſemper, vt dictũ eſt, ſed præterquam, & niſi, excipiunt in eodem caſu in quo eſt totum a quo fit exceptio, vt nullus homo currit præterquam Socra. vel niſi So. nullus hominis miſereor
C ¶ præterquam Soc. vel niſi Soc. nulli homini loquor præterquam Socr. vel niſi Socra. nullum hominem video præterquam Soc. vel niſi Socr. De dictionibus exceptiuis hæc dicta ſufficiant.

De Dionibus conſecutiuis. Et primo de coniunctione Si.

DIcto de dictionib. exceptiui. Dicẽdum eſt de dedictiionibus conſecutiuis. Et primo de hac dictione ſi. De qua primo quæritur quid ſignificet. Secundo quot ſunt ſpecies conſecutionis ſiue conſecutiuæ. Tertio vtrum in conditionali contingit fieri deſcenſum ſub antecedente, vel ſub cõſequente. Quarto qualiter ſumatur contradictio conditionali propoſitionis. Quinto vtrum impoſſibile ãtecedat ad quodlibet, ſiue ex impoſſibili ſequatur quodlibet.

Quidnam & dictia Si, ſignificet. Cap. I. D

Subſtantia quatuor modis dr̃.

CIrca primũ ſic obicitur qđ hæc dictio ſi, non ſignificat ſubſtantiam, quia ſubſtantia dr̃ quatuor modis. Vno. n. mõ ſubſtantia dr̃ materia, vt materia Socr. vel ignis, vel aliorum elemẽtorũ. Alio autẽ modo ſubſtantia dr̃ forma, vt forma So. & aliarum rerum naturaliũ. Tertio modo ſubſtãtia dicitur compoſitum ex his ſ. ex materia & forma, vt So. & alia indiuidua. Quarto autem modo ſubſtantia dicitur eſſentia dicens quid, ſiue prædicabilis de plurib. in quid, vt homo eſt animal, & conſimilia. Sed hæc dictio ſi, nullo prædictorum modorum ſignificat ſubſtantiam, ergo hæc dictio ſi, nõ ſignificat ſubſtantiam, quod concedimus.

Item quidam dicunt qđ hæc dictio ſi ſignificat cauſalitatem. Alii vero dicunt anteceſſionẽ. Alii dicunt conſecutionẽ. Et videtur quod ſignificat cauſalitatẽ, quia dicitur coniunctio cauſalis, & non niſi a cõſignificatione cauſę, vel cauſalitatis, ergo hæc dictio ſi, ſignĩcat cauſalitatẽ. Itẽ vr̃ qđ magis ſignificat anteceſſionem q̃ cõſecutionem, qa magis ſe tenet cum antecedente, q̃ cũ cõſequente a parte rei, cuius ſignũ eſt, quia ſi, ſp adiungitur antecedenti, & nõ conſeqnẽti, vt aĩal eſt ſi hõ, ſed ſp anteceſſio eſt forma antecedenti, & cõſecutio conſequẽtis, ergo magis ſe tenet cum antecedẽte quã cum conſequẽte, ergo ſi hæc dictio ſi ſignificat alterũ iſtorum magis ſignificat anteceſſionẽ ꝙ conſecutionẽ. Item ad idem, cã dr̃ dupliciter, quia quæeam eſt cã, quæ eſt cã rei quoad eſſe, & hæc eſt cauſa eſſẽdi, vt corpus & aĩa ſunt cã hominis quoad eſſe, & lucens ſup terram eſt cauſa dici quo ad eſſe. Alia autẽ cã eſt quæ eſt cã conſequendi, & ſic in quolibet conditionali antecedens ẽ cã conſequentis, & non eſſendi, ſed conſequẽdi, & in quolibet argumento ꝑmiſſæ ſunt cã cõcluſionis, & ſic cauſa ẽ duplex, ſ. cauſa eſſendi, & cauſa conſequẽdi, ſep utraq. iſtorum modorum cã inq̃tum eſt cauſa eſt antecedens, & cauſarũ in qđ eſt cauſatũ ad cõſequens. Sed hęc

dictio

A diƈtio,ſi ſignat cãm,vel cãlitatẽ,ergo ſi gñat añcedẽtẽ,& tñ cõſecutionẽ. Itẽ ui det ꝙ ſignat cõſecutionẽ ꝑ definitionẽ datã a Pari.de cõiũƈtione. Cõiunƈtio ẽ pars orõnis ĩdeclinabilis cõiũƈtiua alia rũ partiũ orõnis vim,vel ordinẽ demõ ſtrãs.Et Pariſ.exponit ſic Vim ſignat il læ cõiunƈtiones, q̃ ſignãt res aliquas ſi mul eſſe,vt piꝰ,& fortis fuit Aeneas.Or dinẽ ſignat cõiunƈtio qñ ſignat cõſecu tionẽ aliquẽ rerũ,vt ſi ãbulat mouet,ĩđ hæc coniunƈtio ſi, & conſimiles ſignifi ficat ordinem,ergo ſignificat conſequẽ tias rerum,ſiue conſecutiones, ergo nõ B anteceſſionem. Et dicendum eſt, quod hæc diƈtio ſi,ſignificat cauſalitatẽ, ſiue anteceſſionẽ, & hoc non eſt ſignificare plura,ſed unum,quia unum in altero, ſi ue per alterum,quia per hoc quòd ſigni ficãt cauſalitatem ſignificant anteceſſio nem,quia ſicut in omni cauſa intelligiĩ antecedẽs natura,cũ omnis cauſa prior ſit natura ſuo effeƈtu, & ita in omni ca ſualitate intelligiĩ añceſſio. Vñ.hæc di ƈtio ſi, ſignificat cauſalitatem ſecundũ ꝙ in ea intelligiĩ añceſſio.Et ſic ſignifi cat cauſalitatem in anteceſſione, ſiue ꝑ anteceſſionẽ. Vnde non ſignificat duo, ſed vnum,quod cõcedimus. Argumẽta autem quibus oſtẽditur, quod ſignãt ca ſualitatem ſiue anteceſſionem, concedi C mus ſicut diƈtum ẽ,quod ſignificat vnũ in alterum,ſiue per alterũ. Ad argumen tum autem probans quod hæc diƈtio ſi, ſignificat conſecutionẽ, Dicendum qđ nõ ſignificat cõſecutiue ut diximus,ſed ad ãteceſſionẽ ſequitur cõſecutio.Et no ta quod vnũ ſequi ad alterum dicitur multipliciter,quia quædã ſequuntur eo qđ ſunt eſſẽtialiter ꝑdicabilia,vt defini tio genus,& differẽtia ad ſpeciem. Alia aũt ſequũtur ſcđm,quod ſunt partes ĩte grales,vt paries ad domũ,& certæ par tes eius.Aliæ ſequuntur quæ ſunt partes eſſentiales rei,quãuis nõ ſint partes in tegrales,vt corpus humanum, & aĩa in telleƈtiua ad hominem. Et dicũtur par tes integrales, quarum quælibet habẽt quantitatem.Et ideo corpus,& aĩa non

D ſunt partes integrales quia licet corpus habeant quantitatem, tamen anima nõ habẽt quantitatem,ſed ſunt partes eſſẽ tiales animalis viuẽtis,quia anima repe ritur in hominib. vt intelleƈtiua,in bru tis animalibus,vt ſenſitiua tantũ,& ter ræ naſcentibus,vt vegetatiuum tantum Alia conſequuntur,quã ſunt ſubieƈto, ꝓ pria accidentium,vel ecõuerſo,quia sũt propria accidẽtia ſubieƈtorum, & ſic ſe quitur linea ad reƈtum,vel curuũ, & ſit numerꝰ ad par,uel impar, & corpus ele mentarum ad colorem tãquam ad acci dentia propria, uel econuerſo reƈtum, curuũ ad lineã,& par uel impar ad nu merũ,& color ad corpus elementorũ ſi cut a accidẽtia ꝓpria ſubieƈta,ĩđ nullo E prædiƈtorũ modorũ cõſequentia ſeqtur ad anteceſſionem alia autem ſequuntur ad ſe inuicẽ relatiue ut pater, & filius, dominus,& ſeruus,& hoc modo cõſecu tio ſeqtur ad anteceſſione.ſicut.n. añce dens,& conſequẽs ſunt ad aliquid, ſimi liter anteceſſio,quod cõſecutio ad ſe in uicẽ dñr.vnde hæc diƈtio ſi, ſignat ſolũ ãteceſſionẽ, quia oĩs anteceſſio cõſecu tionis eſt ãteceſſio, iõ ad ſignificationẽ huius diƈtiõis ſi ſeqĩ cõſecutio relatiue

Cõſecu tio v. modis.

Quot ſint conſecutionis ſpecies. Cap. II.

CIrca ſcđm quæritur quot ſunt ſpecies cõſecutionis, quã cum vnum relati uum exigat ad cognitionẽ alteriꝰ,opor F tet cognoſcere cõſecutionẽ, & modos ſiue ſpẽs cõſecutiõis, ad hoc quod ante ceſſio cognoſcatur.Et dicendũ quod cõ ſecutionis duæ ſunt diuiſiones,ſ.excedẽ tes,& exceſſæ,vna quidẽ diuiſio eſt iſta. Conſecutionis alia eſt rerũ ſimul exiſtẽ tiũ,vt ſi hõ eſt,aĩal eſt,alia rerum exiſtẽ tium ſecundum prius,& poſterius,Nã a liqñ ſeqtur.quod eſt prius, aliqñ quod eſt poſterius.& quod prius dicitur, ali qñ,uel temporis vt ſi addiſcet ignorat, prius enim eſt ignorare, & poſt ſequi tur addiſcere, & ſequitur quod eſt po ſterius,& in eodem tempore,quia quañ do addiſcit ignorat, non enim addiſci mus niſi,quod ignoramus. Aliquando

A aũt ſequitur prius in diuerſitate tpis, & hoc dupl'r. Vno.n.modo ſequitur prius ĩ præterito, vt ſi fumus eſt ignis fuit, & ſi panis eſt, farina, & aqua fuerunt, & hoc accidit maxime in cauſis nõ pmanent.b. & in cauſis, tpe, & natura antecedẽtibus ſuũ effectũ. Alio autem modo prius ſeq. tur in tpe futuro, & purgatio, & farina q̃ finaliter ordinatã ad ſanitatẽ priora sũt, ergo ſanitas finaliter erit. Sanitas enim cã finalis ẽ prædictorum. Cauſa enim finalis ſemp natura prior eſt ſuo effectu, aliqñ autẽ tpe poſterior eſt prædictio. er go patet, quod prius aliqñ ſequitur in p̃ſenti, aliquando in præterito, aliquando in futuro. Hæc autẽ diuerſitas conſecutionis accidit ex eo, quòd cauſa tripliciter comparatur ad ſuum effectũ. Aliquãdo enim cauſa eſt ſimul tempore cũ ſuo effectu, quamuis nõ natura, ut ſol lucẽs ſuper terram cum die. Aliquando autem cauſam præcedit tempore, & natura ſuũ effectum, ut ignis fumum, & racemi uinum. Aliquando autem cauſa antecedit natura ſuum effectũ, & eſt poſteriori tẽpore, & hoc maxime ſolet accidere in cauſa finali. Et ſic patet diuiſio primæ cõſecutionis. Alia eſt ſimul exiſtentiũ alia non ſimul exiſtentium

B

C Secũda uero diuiſio cõſecutionis eſt iſta. Conſecutionis alia eſt ſimplex, alia cõpoſita, ſiue ſm oppoſitionis, vt dictũ eſt ĩ tractatu de fallacia cõſequẽtis. Hæc autẽ diuiſionis cõparatur ad ſeinuicem, vt excedẽtia, & exceſſa, quia vtrunq; mẽbrum primæ diuiſionis reperitur in ſimplici cõſequentia, & in cõpoſita, & verũ que mẽbrum ſcdę diuiſionis reperitur in eis, quæ ſe ſimul conſequuntur, & in eis quæ cõſequuntur ſm prius, & poſterius, vt ſi panis eſt, farina fuit, & ſi uinũ eſt racemi fuerunt, & conſequuntur ſm prius, & poſterius, & eſt ibi ſimpliciter conſequentia, & in eodem. Etiam poteſt formari conſequentia compoſita, vt ſi vinum eſt, racemi fuerunt, ergo ſi racemi non fuerunt, nõ eſt uinum. Similiter autem, & in his terminis qui ſe ſimul cõſequunt. Et ideo dñr illæ diuiſiones excedẽtes, & exceſſæ, q̃a ſm quod vtrunq; mẽbrũ primæ diuiſiõ.s reperit ĩ uttoq. ſcdæ & ſic excedens diuiſio prima, ſcda eſt exceſſa. Scdm aũt, quod unũ mebrũ ſcde diuiſionis reperit ĩ u vtroq; primæ. Sim.l'r, ſecunda eſt excedens, & prima eſt exceſſa. Et quod dico de uno membro diuiſionis, ſimiliter intelligatur de reliquo. D Sophiſ.

Secundum prædicta quæritur de hoc ſophiſmate. Si nullum tps eſt, aliquod vt tempus eſt. Probatio. Si nullum tempus eſt, dies non eſt, & ſi dies non eſt, nox eſt & ſi nox eſt, aliquod tempus eſt, ergo a primo, ſi nullum tempus eſt, aliquod tẽpus eſt. Contra ibi ſignificatur oppoſitum, ergo locutio eſt impoſſibilis. Solutio prima, ſimplex oppoſitis ſequi ad falſa. Et dicunt quidam quod in prima conditionali, probationis locus eſt a toto in quantitate in ſecunda uero conditionalis eſt locus a contrariis immediatis. In tertia uero eſt locus a parte, uel ſpecie ſubiectiua, & ſic uariatur habitudo inferendi, & ita impeditur locus a primo ad ultimum. Et ponuntib i ſophiſma accidentis propter uariationem medii, Sed deſtruitur propter has maximas. Quicquid ſequitur ad conſequens ſequitur ad antecedens, ergo ſi vltimum conſequens quod eſt, aliquod tempus eſſe, ſequitur ad antecedentia inter mediam & antecedentia inter media ſequuntur ad primum antecedens, quod eſt nullum tempus eſſe, tunc oportet quod vltimũ conſequens, quod eſt aliquod tempus eſſe, ſequatur ad nullum tempus eſſe quod eſſe, quod eſt primum antecedens, & ſic neceſſe eſt primam eſſe ueram, ſi habitudines probationis ſint neceſſariæ, ergo à deſtructione conſequentis, ſi prima nõ eſt neceſſaria, habitudines probationis non erunt neceſſariæ. Alia autẽ maxima eſt iſta. Quicquid antecedit ad antecedens, antecedit ad conſequens, ergo ſi primum antecedens antecedit ad antecedentia intermedia, & antecedentia inter media anteceduot ad ultimum cõſequẽs ergo primũ antecedẽs antecedit ad ultimum conſequens, ergo primum antecedens Solu.10 E F

A dens añtecedit ad ultimũ cóſeq:ẽs ergo ſi habitudines probationis ſint neceſſariæ, prima eſt uera. Neq. impeditur loc⁹ a primo ultimũ pp diuerſas habitudines ergo ſi prima non ẽ uera habitudines ꝓbationis intermediæ nõ ſunt neceſſariæ.

Item ad idem. Si Soc. eſt animal rõnale mortale, Soc. eſt homo a diffinitione, & ſi Socr. eſt homo, Socr. eſt aĩal, Socr. non eſt lapis a b oppoſito, ergo a primo ſi Soc. eſt aĩal rõnale mortale, Soc. non eſt lapis, ſed hoc bene ſeqtur, & ſunt ibi diuerſæ habitudines locales, ergo ꝓpter diuerſitatem habitudinem localium nõ impeditur ꝓceſſus a primo ad ultimum.

B Item ad idem in ſyllogiſmo categorico nõ exigit, quod eadẽ ſit habitudo medii ad maiorem extremitatem, & minorẽ, ut nulla uirtus eſt uitium, oĩs iuſtitia eſt uirtus, ergo nulla iuſtitia eſt uitiũ. In hoc ſyllogiſmo cõparatio medii ad maiorem extremitatem eſt habitudo cõtrarium minoris vero extremitatis ad mediũ eſt habitudo ſpẽi ad genus. Harũ ãt localium habitudinẽ una facit locum intrinſecum, ergo ſi inter omnes locos maxime differũt intrinſeci, & intrinſeci, & iſtæ non impediũt ſyllogiſmũ categoricũ, ergo iſta eadem multo minus impediunt hypotheticum, & ſi illę non impeditur, nec aliæ habitudines, quæ magis conueniunt & primo ad vltimũ non impeditur ꝓceſſus propter diuerſas habitudines locales, quod concedimus.

Solut. s. C Vnde dicendum eſt, qđ prima ſimpliciter eſt falſa, & prima conſequẽtia tenet vno modo & alio mõ nõ, q̃a hæc ꝓpoſitio, dies non eſt, q̃ eſt primũ cõſequẽs, eſt duplex, eo qđ põt eſſe negatio ĩ genere ſiue circa gen⁹, qđ idẽ eſt uel põt eſſe negatio ſimpliciter ſiue extra genus. Si. n. ſit negatio in genere, ſic ponit ſubiectũ ſuũ in eẽ, qđ eſt tempus cõiter loquendo, extenſo noĩe ſubiecti, & eſt ſenſus iſtius, dies nõ eſt, i. tp̃s eſt, ſed illud non eſt dies, & ita non ſequit̃ ex primo antecedẽte, q̃a immediate cõtradicit ei, & ſi nõ ſequitur, nullũ tempus eſt, ergo dies non eſt, nec eſt ibi locus a toto in quãtitate, ſed eſt arg. ponitus diſperatũ, ſicut hic, nullus homo currit, ergo aliquis homo currit. Similiter eſt in ꝓpoſito, nullũ tp̃s eſt, ergo aliquod tẽpus eſt, ſed illud nõ eſt dies. Sed ſi ſit negatio ſimpliciter D tũc nihil ponit iſta, dies non eſt, & ſic ſequitur nullũ tp̃s eſt ergo dies nõ eſt, & ſic eſt locus a toto in quantitate. Similẽ aũt dictionem innuit Ariſ. in primo Poſteriorũ, huius quod dico non par, quia ſi non par negatio eſt in genere ſed ponit ſubiectum ſuum quod eſt numerus. Tex. ca. 22

Vnde non par ponit numerũ, ſed ille nõ par eſt par, ſi uero nõ par ſit negatio ſimpliciter, ſic nihil ponit. Et ſic patet ꝙ hæc eſt duplex, dies non eſt, & ſm ꝙ eſt negatio in gñe, non ſequitur ex eo. Econuerſo aũt dicendũ eſt de ſecunda conditionali, ſ. de hac, ſi dies non eſt, nox non eſt, q̃a ſm quòd hæc, dies non eſt, eſt negatio in gñe, ita ſeqtur ex ea noctẽ eſſe. E Quare deſtructo vno cõtrariorũ immediatorum non ſequitur alterum, niſi cũ cõſtãtia ſubiecti. Vnde oportet ſic inferre, dies non eſt, & eſt tp̃s, ergo eſt nox. Si vero hæc, dies nõ eſt, ſit negatio ſimpliciter, ita non ſeqtur ex ea noctẽ eſſe, neque hoc modo eſt ibi locus a cõtrarius.

Item quæritur in quo ſit tp̃s, ut in ſubiecto, quia cum omnia nouẽ genera ꝑdicamentorum alia ſubſtãtiæ ſint accidentalia, non poſſunt eſſe niſi in ſubiecto, q̃a nullum accidens poteſt eſſe niſi in ſubiecto. F Vt enim vult Boethus Accidentis eſſe eſt ineſſe, ſed tẽpus eſt accidens, quia eſt quantitas, ergo eſt in ſubiecto. Et iõ quæritur in quo ſubiecto ſit. Et dicendũ quòd tempus eſt in motu primi mobilis ſiue in motu cæli ut in ſubiecto, uel in primo mobili inquãtũ eſt mobile, ut in ſubiecto, quia idem eſt dicere, qđ ſit in primo mobili inquantũ eſt mobile, ſiue in motu primi mobilis, eo qđ ipſius mobilis inquantum eſt mobile ꝑfectio eſt motus ut eſt in tertio Phyſicorum. Item quæritur cum nox, & dies ſint contraria immediate, & omnes contrarietas nata ſit fieri circa aliquo ſubiectũ, ergo nox, & dies erunt uiciſſim in ſubiecto ali-

quo

A quo,& ideo quæro,eſt illud. Et dicendū eſt,quod nox,& dies ſumitur dupliciter quia vno modo dies dicitur illuminatio aeris a latione ſiue ex latione ſolis in noſtro hemiſpheris, & nox dr̃ priuatio illius illuminationis aeris in noſtro hemiſpherio,& hoc mõ nox & dies ſunt cõtraria immediata, & hēnt fieri viciſſim circa aerem, vt circa ſubiectū propriū, & circa lationē ſolis ſupra terrā vt circa cām efficientem,vnde ſunt in aere vt in ſubiecto,& eſt ibi quintus modus eſſendi in, & ſunt in latione ſupra terra, vt in cauſa efficiēte,& eſt ibi ſextus mo-
B dus eſſendi in. Alio aūt modo ſumitur nox, & dies ſcđm quē modum dies dr̃ ſpacium tp̃is menſurantis lationē ſolis noſtro hemiſpherio uſq. ad receſsū ſolis noſtro hemiſpherio. Et nox dr̃ totū tp̃s neceſſariū lationis ſolis ī alio hemiſpherio,& ſic nox & dies ſunt partes tp̃is,ſꝫ magis proprie ſumūtur nox, & dies primo modo,q̃ ſecundo modo. Hemiſpheriū aūt eſt medietas illa cœli,q̃ apparet ſupra terrā vndiq; in circuitur. Et dr̃ ab emi,quod eſt medium, & ſpera ſpheræ, quaſi dimidia ſphera. Item q̃ritur vtrū tp̃s p̃dicet̃ de die,& de nocte ſcđm quǫ nox,& dies ſumuntur primo modo. Et dicendū quod prædicatio eſt multis modis. Quædam.n.eſt ſuperioris de inferiori & hæc eſt eſſētialis prædicatio ut ho-
C mo eſt animal uel homo eſt rationale. Alia autem eſt p̃dicatio cauſalis, ut quādo prædicatur cauſa de effectu ut ſanitas eſt adæquatio humorum, & dies eſt ſol lucens ſuper terram. Alia eſt accidentis de ſubiecto,ut pa
ries eſt albus,uel linea eſt recta,uel curua, Alia eſt ſubiecti de propria paſſione,ut par eſt numerus & eſt recta linea, & nullo iſtorum quatuor modorum tēpus prædicatur de nocte,& de die,primo modo ſumptis,vnde ſecundū has prædicationes oēs hæc eſt falſa,dies eſt tempus,& hæc ſimiliter nox eſt tempus. Alia aūt prędicatio eſt, q̃ eſt menſurantis,ſiue menſuræ de menſurato,vt hoc uinum eſt quarta hic p̃dicatur menſura de mēſurato,& linea eſt quanta,& numerus eſt quantus, & ſuperficies eſt quanta,ſic de omnibus ſpeciebus quātitatis,& prædicatur hoc modo quātitas,& menſura,& nõ vt genus, q̃a genus nõ poteſt prędicari denominatiue de ſpecie, & hoc modo prædicat̃ tēpus de nocte, & die primo modo ſumptis,unde hoc modo hæc eſt vera,dies ē tempus,& prædicatur menſura de mēſurato remoto,q̃a tp̃s primo mēſurat motū primi mobilis,& motus primi mobilis menſurat motū ſoli,,vnde tp̃s ex conſequenti mēſurat motū ſolis & p̃ motū ſolis,alterius menſurat noctem,& diē.

D

Item quęritur quid ſit tempus, cum omne temp⁹ conſtet ex priori, & poſteriori,ſed prius,& poſterius debētur motui,ergo tempus eſt motus, & eſt ſyllogiſmus in primo primæ cum præmiſſæ intelligātur vniuerſaliter, & tranſponitur. Et dicēdū,ꝙ tempus ita definit̄ ab Ariſ. Tp̃s eſt numer⁹ motus ſcđm prius & poſterius,nec tñ ſequitur, ergo tp̃s ē numerus,nec ēt ſequitur,ergo tp̃s eſt diſcreta quantitas,quia ratio numeri diminuitur per ſibi adiunctū, q̃a numerare motum ſcđm prius, & poſterius, ſi continuare hoc eſt menſurare ipsū. Sed mēſurare ſcđm pri⁹, & poſteri⁹ ponit cõtinuitatē,& nõ diſcretionē, propter hec ꝙ prius,& poſterius copulantur ad ipſum nūc. De tempore.n. nõ habemus niſi nūc,quia quod prętcriit non eſt de p̃terito nõ eſt niſi memoria, de futuro prouidentius. Ratio numeri &c. videre tenebras,hoc nõ eſt videre ſimpliciter, ſed eſt nihil videre,& ſcite te non ſcire non eſt ſcire ſimpliciter, vnde impediūt illæ duæ illationes per quid,& ſimpliciter. Ad argumentum autem dicendū eſt ꝙ non eſt ſyllogiſmus in primo primæ, ſed potius ſyllogiſmus cõtra ipſum primum primæ eo,quod mediū æquiuocatur,q̃a prius,& poſterius, & dicitur dupliciter,nā vno modo prius,& poſteri⁹ ſunt parte ipſius motus, & alio modo ſunt partes tēporis, & ſi motus primu eſt cauſa temporis,itaut prius,& poſterius in motu ſūt cã prioris,& poſterioris

E De hoc 4 Phyſi. t.com. 110.& ſ. Mēſura re dicit continuitatem.

F

A ris in tempore, & ſic mot⁹ eſt ſubiectū temporis, ita pri⁹, & poſterius in motu ſunt ſubiectū prioris, & ſuperioris in tēpore. Et nota, qđ tria sūt, q̄ ſibi inuicē proportionatur. ſ. ſpaciū motus, & tp̄s. Motus.n. adæquatur ſpacio ſupra, q̄ eſt, & tp̄s adæquat motui, vt ſubiecto ſuo, vt ſi imagineris tres lineas æqualiter extenſas, ita quod ſecunda ſupponatur primæ & tertia, ſecūdæ, ſiſr imagineris extenſionē ſpacii, motum ſupra ſpacium, & tp̄s ſupra motum. Sed in hoc eſt differentia, quia, extenſio ſpacii eſt permanens. extenſio vero motus, & oſtēſio temporis, ſunt ſucceſſiue, nec partes aliquas habent ſimul, vt ſi imaginaris ciphū plenū aqua, & ſi cum puncto ac⁹ protrahatur linea in ſuperficie aquæ ab vna extremitate, ciphi, vſq. ad aliam, tunc de illa linea non eſt pars præterita, quia iam delata eſt, neq; pars futura eſt, quia neq. fit, neq. facta eſt, ſed fiet, & ſic illa linea nihil eſt niſi illud in quo eſt pūctio ac⁹. (B at "nū aqua")

2 cō. 11. & 12. & inde. Siſr de motu, & tp̄e, q̄a quod præteriit de vtroq. iam non eſt quod autem futurum eſt nondum eſt, ſed erit, vnde de vtroq. nulla pars eſt, nec aliquid eſt de ipſis, niſi indiuiſibile. vnde de tp̄e nihil ē niſi nunc, quod non eſt tp̄s, ſed eſt indiuiſibile in tp̄e, & p̄ hoc tp̄s eſt, & de motu nihil eſt, niſi mobile, quod infert, qđ nec eſt motus, nec pars motus, & p̄ hoc

C motus eſt. Itē nota, quod inquantū motus per ſuā ſubſtantiam eſt cā temporis, & per ſuā q̄titatem dat tp̄i quantitem, ita motus per prius eſt q̄titas, & per motum tp̄s eſt quantitas, vt eſt in 5. Ph. 1. & in capitulo de quantitate, ſed ſm, quod in tp̄e primo reperitur natura menſurādi, & per tempus reperitur in motu, ſic tempus per ſe eſt quantitas, & mot⁹ eſt quantitas tp̄s. & hoc modo motus eſt q̄titas per accidens. Et nota, quod cum dico tres homines, vel quinq. duo dico q̄a p̄ hoc, quod dico homines, dico ſubſtātias hominum, & per hoc autē, qđ dico tres, vel quinque, dico menſuram eorū, ſic de omnibus aliis numeralib. & ſic intelige, quod oīs numerus, & oīs quanti-

D tas eſt vno modo menſura, ſm quod denotat aliquod ſubiectū, vt homines tres & equi quatuor, homo bicubit⁹, columna bicubita, & eſt res ſm, qđ eſt genus aut res aliqua ſpecialis dicta de ſuis iſferiorib. Similiter cum dico homo mouetur a mane vſque ad veſperum, duo dico, quia per hoc, qđ dico mouetur, dico motum, ſed per hoc, qđ dico mane vſq. veſperum, dico menſuram motus, quæ tempus eſt, vnde quanta eſt extenſio temporis a mane vſq. ad veſperum tm̄ intellige motum, & extenſionem eius, & per extenſionem temporis intelligo quāta eſt extenſio motus, & ſic tempus eſt mēſura motus. Et per hoc dicebat prius in

E recta ſolutione ſophiſmatis, quod negatio, dies non eſt, prout eſt negatio in genere ponebat ſubiectum ſuum, quod eſt tempus extenſo nomine ſubiecti, quia non ſolum appellatur ibi ſubiectum illud, quod ſubiicitur accidenti, ſed etiam illud, quod eſt mēſura alicuius accidentis, vt dici, & ita nomen ſubiecti extēditur ad ſubiectum, & ad menſuram, & ob hoc dicebatur extēſo nomine ſubiecti.

Sophiſ. aliud. Item quæritur de hoc ſophiſmate. Si nulla ꝓpoſitio eſt vera, aliqua propoſitio eſt vera probatiō. Si nulla propō eſt uera, iſta ꝓpoſitio, hō eſt, nō eſt uera, a toto in quātitate, & ſi iſta ꝓpoſitio, hō eſt, non eſt uera, ſua cōtradictoria eſt uera,

F a cōradictione oppoſitis, & ſi ſua cōtradictoria, eſt uera, aliqua propō eſt uera, a parte ſubiectiua, ergo a primo, ſi nulla propō eſt uera, aliqua propoſitio eſt uera. Cōtra, ibi ſequitur oppoſitū ad oppoſitū, ergo locutio eſt impoſſibilis.

Solutio. Solutio prima, ſ. hæc, ſi nulla propō eſt vera, aliqua propō modo uera, eſt uno mō uera, & alio modo falſa, & eſt etiam prima conſequentia, tenet uno modo, & alio modo nō, eo, quod primum antecedens, ſcilicet ſi nulla ꝓpoſitio eſt uera, eſt duplex, quia uno mō eſt uere ſimplex, & ſic nō ſequitur, ſi nulla propoſitio eſt uera, iſta propō, homo eſt nō uera, neque eſt locus ibi a toto in quantitate, quia hoc modo primum antecedē,

ſcilicet

A quo,& ideo quæro,eſt illud.Et dicendũ eſt,quod nox,& dies ſumitur dupliciter quia vno modo dies dicitur illuminatio aeris a latione ſiue ex latione ſolis in no ſtro hemiſpheris, & nox dr̃ priuatio il lius illuminationis aeris in noſtro hemi ſpherio,& hoc mõ nox & dies ſunt cõ traria immediata, & hñr fieri viciſſim circa aerem, vt circa ſubiectũ propriũ, & circa lationẽ ſolis ſupra terrã vt cir ca cãm efficientem,vnde ſunt in aere vt in ſubiecto,& eſt ibi quintus modus eſ ſendi in , & ſunt in latione ſupra terra , vt in cauſa efficiẽte,& eſt ibi ſextus mo

B dus eſſendi in . Alio aũt modo ſumitur nox , & dies ſcd̃m quẽ modum dies dr̃ ſpacium tp̃is menſurantis lationẽ ſolis noſtro hemiſpherio uſq.ad receſsũ ſolis noſtro hemiſpherio.Et nox dr̃ totũ tp̃s neceſſariũ lationis ſolis ĩ alio hemiſphe rio,& ſic nox & dies ſunt partes t pis,ſed magis proprie ſumũtur nox, & dies pri mo modo,q̃ ſecundo modo Hemiſphe riũ aũt eſt medietas illa cœli,q̃ apparet ſupra terrã vndiq; in circuitur. Er dr̃ ab emi,quod eſt medium, & ſpera ſpheræ; quaſi dimidia ſphera . Item q̃ritur verũ tp̃s p̃dicet̃ de die,& de nocte ſcd̃m quõ nox,& dies ſumuntur primo modo. Et dicendũ quod prædicatio eſt multis mo dis.Quædam.n.eſt ſuperioris de inferio ri & hæc eſt eſſẽtialis prædicatio ut ho

C mo eſt animal uel homo eſt rationale . Alia autem eſt p̃dicatio cauſalis, ut quã do prædicatur cauſa de effectu ut ſani tas eſt adæquatio humorum , & dies eſt ſol lucens ſuper terram. Alia eſt accíden tis de ſubiecto,ut paties eſt albus,uel li nea eſt recta,uel curua, Alia eſt ſubiecti de propria paſſione,ut par eſt numerus & eſt recta linea , & nullo iſtorum qua tuor modorum tẽpus prædicatur de no cte,& de die,primo modo ſumptis ,vn de ſecundũ has prædicationes oẽs hæc eſt falſa,dies eſt tempus,& hæc ſimiliter nox eſt tempus.Alia aũt p̃dicatio eſt , q̃ eſt menſurantis,ſiue menſuræ de men ſurato,vt hoc uinum eſt quarta hic p̃di catur menſura de mẽſurato,& linea eſt quanta,& numerus eſt quantus, & ſup

D ficies eſt quanta,ſic de omnibus ſpecie bus quãtitatis,& prædicatur hoc modo quãtitas,& menſura,& nõ vt genus, q̃a genus nõ poteſt prędicari denominati ue de ſpecie , & hoc modo prædicat̃ tẽ pus de nocte, & die primo modo ſum ptis,unde hoc modo hæc eſt vera,dies ẽ tempus,& prædicatur menſura de mẽſu rato remoto,q̃a tp̃s primo mẽſurat mo tũ primi mobilis,& motus primi mobi lis menſurat motũ ſoli,,vnde tp̃s ex con ſequenti mẽſurat motũ ſolis & p̃ motũ ſolis,alterius menſurat nc̃tem,& diẽ .

E Item quęritur quid ſit tempus , cum omne temp⁹ conſtet ex priori, & poſte riori,ſed prius,& poſterius debẽrur mo tui,ergo tempus eſt motus , & eſt ſyllo giſmus in primo primæ cum præmiſſæ intelligãtur vniuerſaliter, & tranſponi tur.Et dicendũ,ꝙ tempus ita definit ab Ariſ.Tp̃s eſt numer⁹ motus ſcd̃m prius & poſterius,nec tñ ſequitur, ergo tp̃s ẽ numerus,nec ẽt ſequitur,ergo tp̃s eſt di ſcreta quantitas,quia ratio numeri di minuitur per ſibi adiunctũ, q̃a numera re motum ſcd̃m prius , & poſterius, ſi continuare hoc eſt menſurare ipſũ.Sed mẽſurare ſcd̃m pri⁹ , & poſte:i⁹ ponit cõtinuitatẽ,& nõ diſcretionẽ , propter hec ꝙ prius,& poſterius copulantur ad

F ipſum nũc.De tempore.n. nõ habemus niſi nũc,quia quod pręteriit non.eſt de pterito nõ eſt niſi memoria , de futuro prouidentius.Ratio numeri &c. videre tenebras,hoc nõ eſt videre ſimpliciter, ſed eſt nihil videre,& ſcite te non ſcire non eſt ſcire ſimpliciter,vnde impediũt illæ duæ illationes per quid,& ſimplici ter.Ad argumentum autem dicendũ eſt ꝙ non eſt ſyllogiſmus in primo primæ, ſed potius ſyllogiſmus cõtra ipſum pri mum primæ eo,quod mediũ æquiuoca tur,q̃a prius,& poſterius,& dicitur du pliciter,nã vno modo prius.& poſteri⁹ ſunt parte ipſius motus, & alio modo ſunt partes tẽporis, & ſi motus primu eſt cauſa temporis,itaut prius,& poſtes rius.in motu ſũt cã prioris,& poſterio ris

De hoc 4 Phyſi. t.com.1 10.& ſi. Mẽſura re dicit continui tatem.

A ris in tempore, & ſic mot⁹ eſt ſubiectū
temporis, ita pri⁹, & poſterius in motu
ſunt ſubiectū prioris, & ſuperioris in tē
pore. Et nota, qđ tria ſūt, q̃ ſibi inuicē
proportionatur. ſ. ſpaciū motus, & tp̄s.
Motus.n. adæquatur ſpacio ſupra, ꝙ eſt,
& tp̄s adæquat motui, vt ſubiecto ſuo;
vt ſi imagineris tres lineas æqualiter ex
tenſas, ita quod ſecunda ſupponatur pri
mæ & tertia, ſecūdæ, ſi&r imagineris ex
tenſionē ſpacii, motum ſupra ſpacium,
& tp̄s ſupra motum. Sed in hoc eſt dif
ferentia, quia, extenſio ſpacii eſt perma
nens. extenſio vero motus, & oſtēſio tē
poris, ſunt ſucceſſiue, nec partes aliquas
habent ſimul, vt ſi imaginaris ciphū ple
B nū aqua, & ſi cum puncto ac⁹ protraha
tur linea in ſuperficie aquæ ab vna ex
tremitate, ciphi, vſq. ad aliam, tunc de il
la linea non eſt pars præterita, quia iam
delata eſt, neq; pars futura eſt, quia neq.
fit, neq. facta eſt, ſed fiet, & ſic illa linea
nihil eſt niſi illud in quo eſt pūctio ac⁹.
2 cō. 11. & 12. & inde. Siſr de motu, & tp̄e, qa quod præterit
de vtroq. iam non eſt quod autem futu
rum eſt nondum eſt, ſed erit, vnde de v
troq. nulla pars eſt, nec aliquid eſt de ip
ſis, niſi indiuiſibile. vnde de tp̄e nihil ē
niſi nunc, quod non eſt tp̄s, ſed eſt indi
uiſibile in tp̄e, & ꝑ hoc tp̄s eſt, & de mo
tu nihil eſt, niſi mobile, quod infert, qđ
nec eſt motus, nec pars motus, & ꝑ hoc
C motus eſt. Itē nota, quod inquantū mo
tus per ſuā ſubſtantiam eſt cā temporis,
& per ſuā q̃titatem dat tp̄i quantitatē,
ita motus per prius eſt q̃titas, & per mo
tum tp̄s eſt quantitas, vt eſt in 5. Ph. 1. &
in capitulo de quantitate, ſed ſm̄, quod
in tp̄e primo reperitur natura menſurā
di, & per tempus reperitur in motu, ſic
tempus per ſe eſt quantitas, & mot⁹ eſt
quantitas tp̄s. & hoc modo motus eſt q̃
titas per accidens. Et nota, quod cum di
co tres homines, vel quinq. duo dico, qa
ꝑ hoc, quod dico homines, dico ſubſtā
tias hominum, & per hoc autē, qđ dico
tres, vel quinque, dico menſuram eorū,
ſic de omnibus aliis numeralib. & ſic in
telige, quod oīs numerus, & oīs quanti
tas eſt vno modo menſura, ſm̄ quod de D
notat aliquod ſubiectū, vt homines tres
& equi quatuor, homo bicubit⁹, colum
na bicubita, & eſt res ſm̄, qđ eſt genus
aut res aliqua ſpecialis dicta de ſuis iſe
rioribus. Similiter cum dico homo moue
tur a mane vſque ad veſperum, duo di
co, quia per hoc, qđ dico mouetur, dico
motum, ſed per hoc, qđ dico mane vſq.
veſperum, dico menſuram motus, quæ
tempus eſt, vnde quanta eſt extenſio tē
poris a mane vſq. ad veſperum tm̄ intel
lige motum, & extenſionem eius. & per
extenſionem temporis intelligo quāta
eſt extenſio motus, & ſic tempus eſt mē
ſura motus. Et per hoc dicebat prius in E
recta ſolutione ſophiſmatis, quod nega
tio, dies non eſt, prout eſt negatio in ge
nere ponebat ſubiectum ſuum, quod eſt
tempus extenſo nomine ſubiecti, quia
non ſolum appellatur ibi ſubiectum il
lud, quod ſubiicitur accidenti, ſed etiam
illud, quod eſt menſura alicuius acciden
tis, vt dici, & ita nomen ſubiecti extēdi
tur ad ſubiectum, & ad menſuram, & ob
hoc dicebatur extēſo nomine ſubiecti.

Item quæritur de hoc ſophiſmate. Si Sophiſ. aliud.
nulla ꝓpoſitio eſt vera, aliqua propoſi
tio eſt vera probatiō. Si nulla propō eſt
uera, iſta ꝓpoſitio, hō eſt, nō eſt uera, a
toto in quātitate, & ſi iſta ꝓpoſitio, hō
eſt, non eſt uera, ſua cōtradictoria eſt ue
ra, a cōradictione oppoſitis, & ſi ſua cō F
tradictoria, eſt uera, aliqua propō eſt ue
ra, a parte ſubiectiua, ergo a primo, ſi
nulla propō eſt uera, aliqua propoſitio
eſt uera. Cōtra, ibi ſequitur oppoſitū ad
oppoſitū, ergo locutio eſt impoſſibilis.
Solutio prima, ſ. hæc, ſi nulla propō eſt Solutio
vera, aliqua propō modo uera, eſt uno
mō uera, & alio modo falſa, & eſt etiam
prima conſequentia, tenet uno modo,
& alio modo nō, eo, quod primum ante
cedens, ſcilicet ſi nulla ꝓpoſitio eſt ue
ra, eſt duplex, quia uno mō eſt uere ſim
plex, & ſic nō ſequitur, ſi nulla propoſi
tio eſt uera, iſta propō, homo eſt nō ue
ra, neque eſt locus ibi a toto in quanti
tate, quia hoc modo primum antecedē,
ſcilicet

A ta,neq; particularis ergo eſt ſingularis. Et dicendum quod propoſitio vniuerſalis eſt duplex, quia quædã eſt cõpleta, & alia incompleta. Completa eſt illa in qua ſubiectũ pro qualibet ſui parte recipit prædicatum, vt omnis homo albus currit. hic.n. homo albus, ſubiicitur curſus pro qualibet homine albo ĩcõpleta eſt illa in qua ſubiectũ nõ pro qualibet ſui parte, ꝑ quibuſdã ſubiicitur prædicato, & ſic oĩs exceptiua eſt vniuerſalis, vt oĩs homo præter Socr. currit, primo aũt modo nulla exceptiua eſt vniuerſalis. Ad primum autem argumentum dicẽdum, ꝙ obiicitur de propoſitione vniuerſali completa, & perfecta. B Secũdi ãt argumenti ſolutio patebit in.7.q.

Propoſitio uniuerſalis duplex.

Quomodo ſyllogiſmum recipiat exceptiua dictio Cap. VI.

Circa ſeptimum ſic obiicitur cũ ſic dicitur, omnis homo præter Socra. currit, ſed plato eſt homo, ergo Plato præter Socratem currit, nulla eſt talis illatio, neq. ſic poteſt fieri ſyllogiſmus, ergo non eſt ſyllogiſmus propoſitio exceptiua. Itẽ ad idẽ, Cũ omnis propoſitio exceptiua ſit immobilis ꝑ regulã præcedentẽ, ergo nõ dẽt fieri ſumptio ſub ea, ergo nõ eſt ſyllogiſmus. Et dicendũ qđ ꝓpoſitio exceptiua non eſt ſyllogiſmꝰ ſic omnis homo præter Socratẽ currit, Plato eſt homo, ergo non plato currit, C quia iſta determinatio præter Socratẽ non debet ſumi ad medium, neq. in concluſione, eo qđ eſt determinatio ſubiecti ĩ cõparatione ad prædicatũ, & nulla talis determinatio ſumitur ad medium neq; in cõcluſione, ſed ſolũ debet ſumi determinatio eius, quo eſt ſubiectũ, q̃a hæc eſt abſoluta, alia aũt eſt exceptiua. Diſpoſitio reſpectiua attingit totũ i. ꝓdicatũ eſt ſubiectũ & nõ dẽt fieri ſumptio ſub toto. i. ſub utroq; termino, ſed ſubiecto. Ad aliud aũt dicendũ ꝙ propoſitio exceptiua eſt mobilis q̃a eſt ſyllogiſmꝰ ſicut dictũ eſt aſſumẽdo oẽs partes alias ab exceptio vnde prædictã regulã dicimus eſſe falſam, uel ſolum eſſe intelligẽdã quantũ ab exceptionem, hoc eſt quo nulla pars poteſt aſſumi cũ excepto, vnde D non ſequitur, omnis hõ o præter Socratẽ currit, ergo Plato præter Socratẽ currit ergo Virgilius præter Socratem currit, & ſic de aliis. Secundum prædicta quæritur de hoc ſophiſmate. Socrates bis vidit omnem hominẽ præter Platonem, poſito, quod Socra. uiderit una uice omnem hominem, & alia uice omnem hominem præter Platonem. Probatio primæ, hæc eſt falſa. Socrates bis uidit omnem hominem, & non eſt inſtãtia niſi in Platone, ergo facta exceptione pro, eſt uera, ergo hæc eſt uera, Socrates bis uidit omne hominem, præter platonem, ergo bis non uidit platonem, ergo vna uice. & alia uice non uidit Platonem, quod falſum eſt. Solutio. prima E eſt duplex, eo quod hæc dictio bis põt determinare hoc uerbum uidere, prout tranſit ſupra ſequentem accuſatiuum, cum ſua determinatione facta per exceptionem, & tunc eſt ſenſus. Socra. uidit omne hominem præter Platonẽ, & hoc bis, & tunc ſequitur quod nulla uice uidit Platonem, & ſic eſt falſa, & ſic hæc dictio præter, excipit ab hoc quod eſt uidere omnem hominem, & ſic prius aduenit hæc dictio præter in oratione. alio autem modo hæc dictio bis, poteſt determinare tantum hoc, quod eſt uidere omnem hominem, tunc hæc dictio præter, excipit ab eo quod ẽ bis videre omne hominem, & ſic eſt uera, quia nõ F bis uidet Platonẽ. & ſic hæc dictio bis, primo intelligitur aduenire in oratione quã hæc dictio prę̨ter. Ex prædictis patet plures regulę̨ quantum prima talis eſt. Cuilibet exceptiuæ ueræ ſua præiacẽt eſt falſa. Præiacẽs autem exceptiuæ eſt illa a qua remouet falſitas ꝑ dictionem exceptiuã, vnde hæc, omne animal eſt irrationale, eſt præiacens falſa huius exceptiuæ uerę̨ omne animal preter hominem eſt irrationale. Alia autem eſt regula talis. Si aliqua propoſitio eſt uera ſine exceptione erit falſa cum exceptione appoſita.

Item quęritur de hoc ſophiſmate.

Qui-

Sophiſma.

Qulibet viginti prętter decē ſunt decē, probatio, iſta viginti præter decem ſunt decem, illa viginti prętter decem ſunt de ſcem, & ſic de alijs, ergo prima uera Cōtra prima eſt tota falſa, ergo non poteſt verificari per exceptionem. Per hanc regulam. Contra totā falſam non eſt dare inſtātiam. Solutio prima eſt ſimplex falſa Probatio autem peccat ſecūdum accidens ſicut in hoc ſophiſma. Omne coloratum præter vnum currit. Probatio oē album pter vnum currit omne, nigrum præter vnum currit, omne medio colore coloratū præter vnum currit, poſito ꝙ iſtæ tres ſunt veræ, ergo oē coloratū præter vnum currit. Contra. Prima tota eſt falſa, ergo non pōt verificari per dictionem exceptiuā. Patet autem ante
B cedens probationis, cum quælibet præmiſſarum non habeat inſtantiam niſi in vno, & cōcluſio habeat inſtantiā in tribus, ſi in vno albo, & in vno nigro, & tertio quod eſt medio colore coloratum.

De conſtructione dictionis exceptiuæ Cap VII.

Circa octauum obijcitur, ꝙ hæc dictio prꝗter, non conſtruatur cum accuſatiuo caſu, quia comparatio importata per hanc dictionem præter, eſt ipſius actus, vel reſpectus actus ergo determinat actū ſed actio hēt ſignificari per verbū, ergo hęc dictio præter, determinat verbū. Sed ſolum aduerbium determina
C verbum, ex oppoſito diuiſe, ergo eſt aduerbium, ergo non eſt prepoſitio, neq. verbū cum ſint partes orationis diuerſe ab aduerbio, ergo non cōſtruiť cū accuſatiuo. Et dicēdū qđ preter, nō ē aduerbiū, ſed eſt prepoſitio. quia aduerbia dēterminātverbū rōne actus in ſe, vel rōne alicuius comparationis debita ipſi actui, cū aduerbiū ſit vi verbi adiectiui, ſed prepoſitiones non dicunt comparationē actos, imò dñt comparationē ſubſtātie obliquę ſignificate ad actum, vel reſpectu actus, & ſic differūt prepoſitiones & aduerbia, vnde nō ſequitur qđ ſi dicat comparationem aliquam reſpectu actus, qđ ideo ſit aduerbiū, imo potius ſequitur, quod non ſit aduerbium. D

Item cū dř, iſte currit ibi, hoc aduerbiū ibi, dicit determinationē, ſeu eadem determinatio ſignificatur in hāc oratione, iſte currit in illo locó, ergo iſta prepoſitio in, dicit eādē comparationē cum hoc aduerbio, ibi ergo eſt aduerbiū, cū dicat eādem cōparationem, & ſimiliter de alijs prepoſitionib ut tranſiuit illac, .i. per illam partem, & mouetur ſurſū, i. ad locum ſuperiorē, currit velociter, i. cum velocitate, & factum eſt cælitus, i. a celo, & diuinitus, i a Deo, ergo idem ſignificant iſte prepoſitiones cum aduerbiis, & ſimiliter de alijs prepoſitionib. E
ergo prepoſitiones differunt ab aduerbiis, ergo hec dictio pter aduerbiū, ſed nullū aduerbiū conſtruitur cum accuſatiuo caſu, ergo non conſtruitur cum accuſatiuo. Et dicēdū, qđ hoc aduerbiū uelociter dicit velocitatem, vt determinationē actus, cū dico, currit velociter, dicit velocitatē, vt determinationē actus cū dico, currit uelociter, ſed ſi dicā currit cum velocitate, hec prepoſitio cum, nō dicit velocitatem in determinationē actus ſed dicit cōparationē unius ad alterum, ut uelocitatis ad actum. Sic hoc aduerbium ibi, dicit locū ut determinationē actus, ſed hec pꝑoſitio in nō dicit locū, ut determinationē actus, ſed dicit cōparationē ipſius loci ad actum q ſit i eo, & ſic de alijs, uñ propoſitiones nō ſignificāt idem cum aduerbiis, unde hec F
propoſitio pter, nō eſt aduerbiū, ſed ꝓpoſitio. Itē hec dictio pretor, remouet uerbum pſonale ad excepto, ſed uerbū alicuius pſone non remouetur niſi a nominatiuo, ergo hec dictio preter, conſtruitur cum noīatiuo. Et dicendum, qđ dupl. remouetur uerbum perſonale ab aliquo caſuali, quia uno modo remouetur, eo qđ negatur compoſitio unius ad alterā, & ſic remouetur per verbum ꝑſonale a nominatiuo, ut ego non curro, tu non curris, ille non diſputat, ſimiliter in impeſonali. Alio aūt non remouetur uerbū pſonale ab aliquo caſuali pp hoc, qđ illud caſuale extrahit ab aliquo

A recipiente in ſe actum illum, & ſi ſemper remouetur actus ab excepto ꝑ hãc dictionem pręter, ſed hoc eſt valde ex cõſequenter, quia primo hæc dictio præter, extrahit partem a toto, vt omnis homo præter Socratem currit, ſecundo, actus ponit in toto a quo fit exceptio, vt omnis homo pręter Socr. currit tertio autem modo quia actus ponitur a toto, non reperiebat partem quæ prius erat remota a toto, reſpectu ipſius actus, iõ conſequébatur remotio actus a parte B excepta, ſicut prius vidiſti pluuiam venientẽ, primo remouiſti librum a feneſtra, ſecundo cecidit pluuia ſuper feneſtram, tertio ſequitur quod non ſit recepta in libro, vel quod non cecidit, ſuper librum. Sciendum autem, quod quæcunque dicta ſunt de hac dictione pręter, omnia debent intelligi de hac dictione præterquã, & de hac dictione niſi, ſcilicet quod eſt dictio exceptiua, excepto hoc qđ hęc dictio ꝑter excipit in accuſatiuo caſu ſemper, vt dictũ eſt, ſed præterquam, & niſi, excipiunt in eodem caſu in quo eſt totum a quo fit exceptio, vt nullus homo currit præterquam Socra. vel niſi So. nullus hominis miſereor C præterquam Soc. vel niſi Soc. nulli homini loquor præterquam Socr. vel niſi Socra. nullum hominem video præterquam Soc. vel niſi Socr. De dictionibus exceptiuis hæc dicta ſufficiant.

De Dionibus conſecutiuis. Et primo de coniunctione Si.

DIcto de dictionib. exceptiui. Dicẽdum eſt de dedictiionibus conſecutiuis: Et primo de hac dictione ſi. De qua primo quæritur quid ſignificet. Secundo quot ſunt ſpecies conſecutionis ſiue conſecutiuæ. Tertio vtrum in conditionali contingit fieri deſcenſum ſub antecedente, vel ſub cõſequente. Quarto qualiter ſumatur contradictio conditionali propoſitionis. Quinto vtrum impoſſibile ãtecedat ad quodlibet, ſiue ex impoſſibili ſequatur quodlibet.

Quidnam & dictia Si, ſignificet. *Cap. I.*

D Circa primũ ſic obicitẽ qđ hæc dictio ſi, non ſignificat ſubſtantiam, quia ſuſtã dr̃ quatuor modis. Vno.n. mõ ſubſtantia dr̃ materia, vt materia Socr. vel ignis, vel aliorum elemẽtorũ. Alio autẽ modo ſubſtantia dr̃ forma, vt forma So. & aliatum rerum naturaliũ. Tertio modo ſubſtãtia dicitur compoſitum ex his ſ. ex materia & forma, vt So. & alia indiuidua. Quarto autem modo ſubſtantia dicitur eſſentia dicens quid, ſiue prædicabilis de plurib. in quid, vt homo eſt animal, & conſimilia. Sed hæc dictio ſi, nullo prædictorum modorum ſignificat ſubſtantiam, ergo hæc dictio ſi, nõ ſignificat ſubſtantiam, quod concedimus. Subſtantia quatuor modis dr̃.

Item quidam dicunt qđ hæc dictio ſi ſignificat cauſalitatem. Alii vero dicunt anteceſſionẽ. Alii dicunt conſecutionẽ. Et videtur quod ſignificat cauſalitatẽ, quia dicitur coniunctio cauſalis, & non niſi a cõſignificatione cauſę, vel cauſalitatis, ergo hæc dictio ſi, ſignĩcat cauſalitatẽ. Itẽ vr̃ qđ magis ſignificat anteceſ E ſionem q̃ cõſecutionem, qa magis ſe tenet cum antecedente, q̃ cũ cõſequente a parte rei, cuius ſignũ eſt, quia ſi, ſp adiungitur antecedenti, & nõ conſeqnẽti, vt aĩal eſt ſi hõ, ſed ſp anteceſſio eſt forma antecedenti, & cõſecutio conſequẽtis, ergo magis ſe tenet cum antecedẽte quã cum conſequẽte, ergo ſi hæc dictio ſi ſignificat alterũ iſtorum magis ſignificat anteceſſionẽ ꝙ conſecutionẽ. Item ad idem, Cã dr̃ dupliciter, quia quædam eſt cã, quæ eſt cã rei quoad eſſe, & hæc F eſt cauſa eſſẽdi, vt corpus & aĩa ſunt cã hominis quoad eſſe, & lucens ſup terram eſt cauſa diei quo ad eſſe. Alia autẽ cã eſt quæ eſt cã conſequendi, & ſic in quolibet conditionali antecedens ẽ cã conſequentis, & non eſſendi, ſed conſequẽdi, & in quolibet argumento ꝑmiſſæ ſunt cã cõcluſionis, & ſic cauſa ẽ duplex, ſ. cauſa eſſendi, & cauſa conſequẽdi, ſed utraq. iſtorum modorum cã inq̃tum eſt cauſa eſt antecedens, & cauſarũ in qđ eſt cauſatũ ad cõſequens. Sed hęc dictio

A dictio, ſi ſignat cām, vel cāſtatē, ergo ſi gnat ancedētē, & nō cōſecutionē. Itē ui detꝙ ſignat cōſecutionē ꝑ definitionē datā a Pariſ. de cōiūctione. Cōiunctio ē pars orōnis īdeclinabilis cōiūctiua alia rū partiū orōnis vim, vel ordinē demō ſtrās. Et Pariſ. exponit ſic Vim ſignāt illæ cōiunctiones, q̄ ſignāt res aliquas ſimul eſſe, vt piꝰ, & fortis fuit Aeneas. Or dinē ſignāt cōiunctio qn̄ ſignāt cōſecutionē aliquē rerū, vt ſi ābulat mouet, ſꝫ hæc coniunctio ſi, & conſimiles ſignificāt ordinem, ergo ſignificat conſequētias rerum, ſiue conſecutiones, ergo nō anteceſſionem. Et dicendum eſt, quod

B hæc dictio ſi, ſignificat cauſalitatē, ſiue anteceſſionē, & hoc non eſt ſignificare plura, ſed unum, quia unum in altero, ſi ue per alterum, quia per hoc quòd ſignificāt cauſalitatem ſignificant anteceſſionem, quia ſicut in omni cauſa intelligit̄ antecedēs natura, cū omnis cauſa prior ſit natura ſuo effectu, & ita in omni cauſualitate intelligit̄ ācēſſio. Vn̄ hæc dictio ſi, ſignificat cauſalitatem ſecundū ꝙ in ea intelligit̄ āceſſio. Et ſic ſignificat cauſalitatem in anteceſſione, ſiue ꝑ anteceſſionē. Vnde non ſignificat duo, ſed vnum, quod cōcedimus. Argumēta autem quibus oſtēditur, quod ſignāt cauſalitatem ſiue anteceſſionem, concedi

C mus ſicut dictum ē, quod ſignificat vnū in alterum, ſiue per alterū. Ad argumentum autem probans quod hæc dictio ſi, ſignificat conſecutionē, Dicendum qꝺ nō ſignificat cōſecutiue ut diximus, ſed ad āteceſſionē ſequitur cōſecutio. Et nota, quod vnū ſequi ad alterum dicitur multipliciter, quia quædā ſequuntur eo qꝺ ſunt eſſētialiter ꝑdicabilia, vt definitio genus, & differētia ad ſpeciem. Alia aūt ſequūtur ſcd̄m, quod ſunt partes īte grales, vt paries ad domū, & certæ partes eius. Aliæ ſequuntur quæ ſunt partes eſſentiales rei, quāuis nō ſint partes integrales, vt corpus humanum, & aīa intellectiua ad hominem. Et dicūtur partes integrales, quarum quælibet habēt quantitatem. Et ideo corpus, & aīa non

D ſunt partes integrales quia licet corpus habeant quantitatem, tamen anima nō habēt quantitatem, ſed ſunt partes eſſētiales animalis viuētis, quia anima reperitur in hominib. vt intellectiua, in brutis animalibus, vt ſenſitiua tantū, & terræ naſcentibus, vt vegetatiuum tantum Alia conſequuntur, q̄a ſunt ſubiecto, ꝓpria accidentium, vel ecōuerſo, quia ſūt propria accidētia ſubiectorum, & ſic ſe quitur linea ad rectum, vel curuū, & ſit numerꝰ ad par, uel impar, & corpus elementarum ad colorem tāquam ad accidentia propria, uel econuerſo rectum, curuū ad lineā, & par uel impar ad numerū, & color ad corpus elementorū ſicut a accidētia ꝓpria ſubiecta, ſꝫ nullo prædictorū modorū cōſequentia ſeq̄tur ad anteceſſionem alia autem ſequuntur ad ſe inuicē relatiue ut pater, & filius, dominus, & ſeruus, & hoc modo cōſecutio ſeq̄tur ad anteceſſione. ſicut. n. āntecedens, & conſequēs ſunt ad aliquid, ſimi liter anteceſſio, quod cōſecutio ad ſe inuicē dn̄r. vnde hæc dictio ſi, ſignāt ſolū āteceſſionē, quia oīs anteceſſio cōſecutionis eſt āteceſſio, iō ad ſignificationē huius dictiōis ſi ſeq̄ cōſecutio relatiue

Cōſecutio v. modis.

E

Quot ſint conſecutionis ſpecies. Cap. II.

Cl. ca f.m quæritur quot ſunt ſpecies cōſecutionis q̄a cum vnum relatiuum exigāt ad cognitionē alteriꝰ, oportet cognoſcere cōſecutionē, & modos ſiue ſpēs cōſecutiōis, ad hoc quod ante ceſſio cognoſcatur. Et dicendū quod cōſecutionis duæ ſunt diuiſiones, ſ. excedētes, & exceſſæ, vna quidē diuiſio eſt iſta. Conſecutionis alia eſt rerū ſimul exiſtētiū, vt ſi hō eſt, aīal eſt, alia rerum exiſtētium ſecundum prius, & poſterius, Nā aliqn̄ ſeq̄tur quod eſt prius, aliqn̄ quod eſt poſterius. & quod prius dicitur, aliqn̄, uel temporis vt ſi addiſcet ignorat, prius enim eſt ignorare, & poſt ſequitur addiſcere, & ſequitur quod eſt poſterius, & in eodem tempore, quia quādo addiſcit ignorat, non enim addiſcimus niſi, quod ignoramus. Aliquando

F

A aūt ſequitur prius in diuerſitate tpis, & hoc dupl'r. Vno.n.modo ſequitur prius ī præterito, vt ſi fumus eſt ignis fuit, & ſi panis eſt, farina, & aqua fuerunt, & hoc accidit maxime in cauſis nō pmanent.b. & in cauſis, tpe, & natura antecedētibus ſuū effectū. Alio autem modo prius ſeq. tur in tpe futuro, & purgatio, & farina q̄ finaliter ordinaī ad ſanitatē priora sūt, ergo ſanitas finaliter erit. Sanitas enim cā finalis ē prædictorum. Cauſa enim finalis ſemp natura prior eſt ſuo effectu, aliqn̄ autē tpe poſterior eſt prædictio. er go patet, quod prius aliqn̄ ſequitur in p̄ſenti, aliquando in præterito, aliquando in futuro. Hac autē diuerſitas conſecu

B tionis accidit ex eo, quòd cauſa tripliciter comparatur ad ſuum effectū. Aliquādo enim cauſa eſt ſimul tempore cū ſuo effectu, quamuis nō natura, ut ſol lucēs ſuper terram cum die. Aliquando autem cauſam præcedit tempore, & natura ſuū effectum, ut ignis fumum, & racemi uinum. Aliquando autem cauſa antecedit natura ſuum effectū, & eſt poſteriori tēpore, & hoc maxime ſolet accidere in cauſa finali. Et ſic patet diuiſio primæ cōſecutionis. Alia eſt ſimul exiſtentiū alia non ſimul exiſtentium

C Secūda uero diuiſio cōſecutionis eſt iſta. Conſecutionis alia eſt ſimplex, alia cōpoſita, ſiue ſm oppoſitionis, vt dictū eſt ī tractatu de fallacia cōſequētis. Hæc autē diuiſionis cōparatur ad ſeinuicem, vt excedētia, & exceſſa, quia vtrunq; mēbrum primæ diuiſionis reperitur in ſimplici cōſequentia, & in cōpoſita, & vtrūque mēbrum ſcd'æ diuiſionis reperitur in eis, quæ ſe ſimul conſequuntur, & in eis quæ cōſequuntur ſm prius, & poſterius, vt ſi panis eſt, farina fuit, & ſi uinū eſt racemi fuerunt, & conſequuntur ſm prius, & poſterius, & eſt ibi ſimpliciter conſequentia, & in eodem. Etiam poteſt formari conſequentia compoſita, vt ſi vinum eſt, racemi fuerunt, ergo ſi racemi non fuerunt, nō eſt uinum. Similiter autem, & in his terminis qui ſe ſimul cōſequunī. Et ideo dn̄r illæ diuiſiones excedētes, & exceſſæ, q̄a ſm quod vtrunq; mē- D brū primæ diuiſiōis reperiī i uttoq. ſcdæ & ſic excedens diuiſio prima, ſcd'a eſt exceſſa. Scd'm aūt. quod unū mebrū ſcd'e diuiſionis reperiī iu vtroq; primæ. Similr, ſecunda eſt excedens, & prima eſt exceſſa. Et quod dico de uno membro diuiſionis, ſimiliter intelligatur de reliquo. Sophiſ.

Secundum prædicta quæritur de hoc ſophiſmate. Si nullum tps eſt, aliquod vt tempus eſt. Probatio. Si nullum tempus eſt, dies non eſt, & ſi dies non eſt, nox eſt & ſi nox eſt, aliquod tempus eſt, ergo a primo, ſi nullum tempus eſt, aliquod tēpus eſt. Contra ibi ſignificatur oppoſitum, ergo locutio eſt impoſſibilis. Solutio prima, ſimplex oppoſitis ſequi ad falſa. Et dicunt quidam quod in prima conditionali, probationis locus eſt a toto in quantitate in ſecunda uero conditionalis eſt locus a contrariis immediatis. In tertia uero eſt locus a parte, uel ſpecie ſubiectiua, & ſic uariatur habitudo inferendi, & ita impeditur locus a primo ad ultimum. Et ponuntibi ſophiſma accidentis propter uariationem medii, Sed deſtruitur propter has maximas. Quicquid ſequitur ad conſequens ſequitur ad antecedens, ergo ſi vltimum conſequens quod eſt, aliquod tempus eſſe, ſequitur ad antecedentia inter mediam & antecedentia inter media ſequuntur ad primum antecedens, quod eſt nullum tempus eſſe, tunc oportet quod vltimū conſequens, quod eſt aliquod tempus eſſe, ſequatur ad nullum tempus eſſe quod eſſe, quod eſt primum antecedens, & ſic neceſſe eſt primam eſſe ueram, ſi habitudines probationis ſint neceſſariæ, ergo à deſtructione conſequentis, ſi prima nō eſt neceſſaria, habitudines probationis non erunt neceſſariæ. Alia autē maxima eſt iſta. Quicquid antecedit ad antecedens, antecedit ad conſequens, ergo ſi primum antecedens antecedit ad antecedentia intermedia, & antecedentia inter media antecedunt ad ultimum cōſequēs ergo primū antecedēs antecedit ad ultimum conſequens, ergo primum antece Solu. 10 E F

dens

A dens añtecedit ad ultimũ cõſeq̄ués ergo
ſi habitudines probationis ſint neceſſa
riæ, prima eſt uera. Neq. impeditur loc⁹
a primo ultimũ pp diuerſas habitudines
ergo ſi prima non ẽ uera habitudines ꝓ
bationis intermediæ nõ ſunt neceſſariæ.

Item ad idem. Si Soc. eſt animal rõna
le mortale, Soc. eſt homo a diffinitione,
& ſi Socr. eſt homo, Socr. eſt aïal, Socr. non
eſt lapis ab oppoſito, ergo a primo ſi
Soc. eſt aïal rõnale mortale, Soc. non eſt
lapis, ſed hoc bene ſeq̄tur, & ſunt ibi di
uerſæ habitudines locales, ergo ꝓpter
diuerſitatem habitudinem localium nõ
impeditur ꝓceſſus a primo ad ultimum.

B Item ad idem in ſyllogiſmo categori
co nõ exigit, quod eadẽ ſit habitudo me
dii ad maiorem extremitatem, & mino
rẽ, ut nulla uirtus eſt uitium, oĩs iuſtitia
eſt uirtus, ergo nulla iuſtitia eſt uitiũ. In
hoc ſyllogiſmo cõparatio medii ad ma
iorem extremitatem eſt habitudo cõtra
rium minoris vero extremitatis ad me
diũ eſt habitudo ſpẽi ad genus. Harũ ãt
localium habitudinẽ una facit locum in
trinſecum, ergo ſi inter omnes locos ma
xime differũt intrinſeci, & intrinſeci, &
iſtæ non impediũt ſyllogiſmũ categori
cũ, ergo iſta eadem multo minus impe
diunt hypotheticum, & ſi illę non im
peditur, nec aliæ habitudines, quæ ma
Solut. 1. gis conueniunt & primo ad vltimũ non
C impeditur ꝓceſſus propter diuerſas ha
bitudines locales, quod concedimus.

Vnde dicendum eſt, q̄d prima ſimplici
ter eſt falſa, & prima conſequẽtia tenet
vno modo & alio mõ nõ, q̄a hæc ꝓpoſi
tio, dies non eſt, q̄ eſt primũ cõſeques, eſt
duplex, eo q̄d põt eſſe negatio ĩ genere
ſiue circa gen⁹, q̄d idẽ eſt uel põt eſſe ne
gatio ſimpliciter ſiue extra genus. Si.n.
ſit negatio in genere, ſic ponit ſubiectũ
ſuũ in eẽ, q̄d eſt tempus cõiter loquen
do, extenſo noĩe ſubiecti, & eſt ſenſus
iſtius, dies nõ eſt, i. tṗs eſt, ſed illud non
eſt dies, & ita non ſequĩ ex primo ante
cedẽte, q̄a immediate cõtradicit ei, & ſi
nõ ſequitur, nullũ tempus eſt, ergo dies
non eſt, nec eſt ibi locus a toto in quãti
tate, ſed eſt arg. ponitus diſperatũ, ſicut D
hic, nullus homo currit, ergo aliquis ho
mo currit. Similiter eſt in ꝓpoſito, nullũ
tṗs eſt, ergo aliquod tẽpus eſt, ſed illud
nõ eſt dies. Sed ſi ſit negatio ſimpliciter
tũc nihil ponit iſta, dies non eſt, & ſic ſe
quĩt nullũ tṗs eſt ergo dies nõ eſt, & ſic
eſt locus a toto in quantitate. Similẽ aũt
dictionem innuit Ariſ. in primo Poſterio
rũ, huius quod dico non par, quia ſi non Tex.ca. 22
par negatio eſt in genere ſed ponit ſubie
ctum ſuum quod eſt numerus.

Vnde non par ponit numerũ, ſed ille
nõ par eſt par, ſi uero nõ par ſit negatio
ſimpliciter, ſic nihil ponit. Et ſic patet ꝙ
hæc eſt duplex, dies non eſt, & ſm ꝙ eſt
negatio in gñe, non ſequitur ex eo. Econ
uerſo aũt dicendũ eſt de ſecunda condi
tionali, ſ. de hac, ſi dies non eſt, nox non E
eſt, q̄a ſm quòd hæc, dies non eſt, eſt ne
gatio in gñe, ita ſeq̄tur ex ea noctẽ eſſe.
Quare deſtructo vno cõtrariorũ imme
diatorum non ſequitur alterum, niſi cũ
cõſtãtia ſubiecti. Vnde oportet ſic infer
re, dies non eſt, & eſt tṗs, ergo eſt nox. Si
vero hæc, dies nõ eſt, ſit negatio ſimpli
citer, ita non ſeq̄tur ex ea noctẽ eſſe, ne
que hoc modo eſt ibi locus a cõtrariis.
Item quæritur in quo ſit tṗs, ut in ſubie
cto, quia cum omnia nouẽ genera ꝑdica
mentorum alia ſubſtãtiæ ſint accidenta
lia, non poſſunt eſſe niſi in ſubiecto, q̄a
nullum accidens poteſt eſſe niſi in ſubie F
cto. Vt enim vult Boethus Accidentis eſ
ſe eſt ineſſe, ſed tẽpus eſt accidens, quia
eſt quantitas, ergo eſt in ſubiecto. Et iõ
quæritur in quo ſubiecto ſit. Et dicendũ
quòd tempus eſt in motu primi mobilis
ſiue in motu cæli ut in ſubiecto, uel in
primo mobili inquãtũ eſt mobile, ut in
ſubiecto, quia idem eſt dicere, q̄d ſit in
primo mobili inquantũ eſt mobile, ſiue
in motu primi mobilis, eo q̄d ipſius mo
bilis inquantum eſt mobile ꝑfectio eſt
motus ut eſt in tertio Phyſicorum. Item
quæritur cum nox, & dies ſint contraria
immediate, & omnes contrarietas nata
ſit fieri circa aliquo ſubiectũ, ergo nox,
& dies erunt uiciſſim in ſubiecto ali
quo

A ris in tempore, & ſic mot⁹ eſt ſubiectū
temporis, ita pri⁹, & poſterius in motu
ſunt ſubiectū prioris, & ſuperioris in tē
port. Et nota, qđ tria ſūt, q̄ ſibi inuicē
proportionatur. ſ. ſpaciū motus, & tp̄s.
Motus. n. adæquatur ſpacio ſupra, q̄ eſt,
& tp̄s adæquat motui, vt ſubiecto ſuo;
vt ſi imagineris tres lineas æqualiter ex
tenſas, ita quod ſecunda ſupponatur pri
mæ & tertia, ſecūdæ, ſic̄ imagineris ex
tenſionē ſpacii, motum ſupra ſpacium,
& tp̄s ſupra motum. Sed in hoc eſt dif-
ferentia, quia, extenſio ſpacii eſt perma
nens. extenſio vero motus, & oſtēſio tē
poris, ſunt ſucceſſiue, nec partes aliquas
habent ſimul, vt ſi imaginaris ciphū ple
B nū aqua, & ſi cum puncto ac⁹ protraha
tur linea in ſuperficie aquæ ab vna ex-
tremitate, ciphi, vſq. ad aliam, tunc de il
la linea non eſt pars præterita, quia iam
delata eſt, neq; pars futura eſt, quia neq.
fit, neq. facta eſt, ſed fiet, & ſic illa linea
nihil eſt niſi illud in quo eſt pūctio ac⁹.
2 cō. 11. Sic̄ de motu, & tp̄e, q̄a quod præterit
& 12. & de vtroq. iam non eſt quod autem futu-
inde. rum eſt nondum eſt, ſed erit, vnde de v-
troq. nulla pars eſt, nec aliquid eſt de ip
ſis, niſi indiuiſibile. vnde de tp̄e nihil ē
niſi nunc, quod non eſt tp̄s, ſed eſt indi-
uiſibile in tp̄e. & p̄ hoc tp̄s eſt, & de mo
tu nihil eſt, niſi mobile, quod inferē, qđ
nec eſt motus, nec pars motus, & p̄ hoc
C motus eſt. Itē nota, quod inquantū mo
tus per ſuā ſubſtantiam eſt cā temporis,
& per ſuā q̄titatem dat tp̄i quantitem,
ita motus per prius eſt q̄titas, & per mo
tum tp̄s eſt quantitas, vt eſt in 5. Ph. 1. &
in capitulo de quantitate, ſed ſm̄, quod
in tp̄e primo reperitur natura menſurā
di, & per tempus reperitur in motu, ſic
tempus per ſe eſt quantitas, & mot⁹ eſt
quantitas tp̄s. & hoc modo motus eſt q̄
titas per accidens. Et nota, quod cum di
co tres homines, vel quinq. duo dico q̄a
p̄ hoc, quod dico homines, dico ſubſtā-
tias hominum, & per hoc autē, qđ dico
tres, vel quinque, dico menſuram eorū,
ſic de omnibus aliis numeralib. & ſic in
telige, quod oīs numerus, & oīs quanti

tas eſt vno modo menſura, ſm̄ quod de D
notat aliquod ſubiectū, vt homines tres
& equi quatuor, homo bicubit⁹, colum
na bicubita, & eſt res ſm̄, qđ eſt genus
aut res aliqua ſpecialis dicta de ſuis iſe
riorib. Similiter cum dico homo moue
tur a mane vſque ad veſperum, duo di
co, quia per hoc, qđ dico mouetur, dico
motum, ſed per hoc, qđ dico mane vſq.
veſperum, dico menſuram motus, quæ
tempus eſt, vnde quanta eſt extenſio tē
poris a mane vſq. ad veſperum tm̄ intel
lige motum, & extenſionem eius. & per
extenſionem temporis intelligo quāta
eſt extenſio motus, & ſic tempus eſt mē
ſura motus. Et per hoc dicebat prius in E
recta ſolutione ſophiſmatis, quod nega
tio, dies non eſt, prout eſt negatio in ge
nere ponebat ſubiectum ſuum, quod eſt
tempus extenſo nomine ſubiecti, quia
non ſolum appellatur ibi ſubiectum il-
lud, quod ſubiicitur accidenti, ſed etiam
illud, quod eſt mēſura alicuius acciden
tis, vt dies, & ita nomen ſubiecti extēdi
tur ad ſubiectum, & ad menſuram, & ob
hoc dicebatur extēſo nomine ſubiecti.
Item quæritur de hoc ſophiſmate. Si Sophiſ.
nulla ꝓpoſitio eſt vera, aliqua propoſi aliud.
tio eſt vera probatiō. Si nulla propō eſt
uera, iſta ꝓpoſitio, hō eſt, nō eſt uera, a
toto in quātitate, & ſi iſta ꝓpoſitio, hō
eſt, non eſt uera, ſua cōtradictoria eſt ue
ra, a cōradictione oppoſitis, & ſi ſua cō F
tradictoria, eſt uera, aliqua propō eſt ue
ra, a parte ſubiectiua, ergo a primo, ſi
nulla propō eſt aera, aliqua propoſitio
eſt uera. Cōtra, ibi ſequitur oppoſitū ad
oppoſitū, ergo locutio eſt impoſſibilis.
Solutio prima, ſ. hæc, ſi nulla propō eſt Solutio
vera, aliqua propō modo uera, eſt uno
mō uera, & alio modo falſa, & eſt etiam
prima conſequentia, tenet uno modo,
& alio modo nō, eo, quod primum ante
cedens, ſcilicet ſi nulla ꝓpoſitio eſt ue
ra, eſt duplex, quia uno mō eſt uere ſim
plex, & ſic nō ſequitur, ſi nulla propoſi
tio eſt uera, iſta propō, homo eſt nō ue
ra, neque eſt locus ibi a toto in quanti-
tate, quia hoc modo primum antecedē,
ſcilicet

A ſcilicet ſi nulla propoſitio eſt vera, neq. ponit hic antecedens, qđ eſt verum, neque ſubiectū eius quod eſt propoſitio, ſed conſequens eiuſdē cōſequentiæ ponit ꝓportionem particularem virtute demōſtrationis cum dr̄ iſta propoſitio, hō eſt, non eſt vera, tunc.n. antecedens, remouet tā propoſitionē, quā auctoritatē eius, & conſequens ponit propoſitionē virtute demonſtrationis, ſicut dictū eſt, & ſic conſequens contradicit antecedenti, ſicut ſi dicentur, ſi nulla propoſitio, eſt neq. veritas eius eſt, iſta propoſitio eſt, hō eſt, & veritas ei⁹ nō eſt. Alio aūt mō antecedēs, id eſt, ſi nulla propō

B eſt vera, pōt eſſe negatio ī genere, & ſic ponit oēm propōnem, & remouet veritatē ab oī propoſitione, & hoc mō ponit oēs cōtradictorias falſas eē ſimul, & ex cōſequenti ponit oēs cōtradictorias eſſe veras ſimul, quia qñ vna contradictoria eſt falſa, reliqua eſt vera, vnde ſi hoc modo hæc eſt falſa, illa mō eſt vera & ſi illa modo eſt falſa, iſta mō eſt uera vnde ſi vtraq. eſt modo falſa, vtraq. eſt modo vera, & ſic primū antecedens ponit, & remouet quamlibet contradictionē, & iō ſcd'm, qđ primū ãcedēs eſt negatio in genere, ſic tenet bene prima cōtradictoria, & oēs aliæ a prima ad vltimū, & ſic prima ꝓpoſitio eſt vera, ſ. hæc ſi nulla propoſitio eſt vera, aliqua propoſitio

C eſt vera. Ad probationē aūt ſoluendū hoc mō. ſ. ſcd'm primū antecedēs eſt negatio in genere. Dicēdū quòd non ſequitur oppoſitum ad oppoſitū. ſequitur, vna pars contradictionis ad antecedens, quod excludit intra ſe quamlibet contradictionem.

Sophiſma aliud. Item quæritur de hoc ſophiſmate. Si tu es ubiq. tu non es ubique. Probatio. Si tu es ubique, tu es hic, a toto in loco. Si tu es his, tu nō es ibi, ab oppoſitis, & ſi tu non es ibi, tu non es ubique a parte in loco deſtructiue, ergo a primo ſi tu es ubique, tu non es ubique. Contra ibi ſequitur oppoſitum ad oppoſitum, ergo locutio eſt impoſſibilis. Solutio dicunt quidā, quod prima eſt duplex eo, quod

D loc⁹ diuiditur dupl̄r, ſ. propri⁹, & cōis. Proprius aūt locus eſt, qui adæquatur rei locatæ, & circuit, & cōtinet rem undique, & talis dr̄ circunſcriptiuis, & hoc mō ſumendo locū, impoſſibile eſt plura corpora eſſe in eodem loco. Cōis autē locus ī quo ſunt plures res, dī, ut plures hoīs in eadem domo, uel elementa, & elementa oīa intra cœlum. Vnde dñt, qđ ſi in antecedente locus cōiter ſumatē & in conſequēte locus ſumatur reſpectiue. Sic prima eſt uera. Si aūt utrobique ſumatur circumſcriptiue, uel utrobique cōiter, ſic eſt falſa. Sed hæc ſolutio nulla eſt, quia ſumpto loco ſp circumſcripti

E ue, ſic prima eſt uera, ſed adhuc remanet ſophiſma, & ꝓcedit probatio, & improbatio, ſicut prius. Et pp hoc dicendum eſt, qđ prima ſimpl̄r non eſt uera, quia primū antecedens, ſ. ſi tu es ubique ex duplici parte, ponit cōtradictionem, propter hoc quod ſubiectum contradicit prædicato, & hoc eſt una contradictio, & ēt ipſum prædicatū ponit ī ſe tot contradictiones quot ſunt loco circumſcriptiue. Quod aūt ſubiectū cōtradicat

F prædicato, patet, quia hoc pronomē tu, poſitū in ſubiecto demonſtrat reſſingularē aptā natā eſſe in vno loco tm̄ & ita non ubiq. & prædicatū ponit, qđ ubiq. & ſic eſt ibique, & non ubique inter ſubiectū, & prædicatum, & hoc modo ſubiectum contradicit prædicato. Quod prædicatum in ſe plures contradictiones habeat patet, quia ſicut impoſſibile eſt plura corpora ſimul eſſe in eodē loco circumſcriptiue, ita impoſſibile eſt idē corp⁹ ſimul eſſe in diuerſis locis circūſcriptiue. unde quod ē hic circūſcriptiue, non eſt ibi circumſcriptiue, & quod non eſt hic circunſcriptiue eſt, ibi circūſcriptiue, & de quolibet alio loco. unde eē hic circūſcriptiue, & ecōuerſo, & ſic de omnibus aliis circunſcriptis, & ſic eſſe ubiq ponit tot contradictiones, quot ſunt loca partitiua circūſcriptiua. Patet ergo quod primum antecedens ex duplici parte ponit contradictionem, & iō per naturales conuenientias ex eo ſe

quitur

quitur contradictio, propter hoc dicen
A dum eſt, quod prima non eſt uera,

Ad probationem eſt dicẽdum, ꝙ nõ ſequitur oppoſitum ad oppoſitum, ſed ſequitur vna pars cõtradictionis ad antecedens. ꝙ excludit intra ſe utranque partem contradictionis, & plures alias

A qua nam parte conſecutionis fieri sẽſum contingat, an ab antecedente, an a conſequente. *Cap. III*

Circa tertium quæritur in hunc modum. Syllogiſmorum aliꝰ eſt categoricus, alius cõditionalis. Categoricꝰ eſt, qui eſt ex propoſitionibꝰ categori
B cis. Conditionalis eſt res cõditionalib. propoſitionibus, ergo propoſitio cõditionalis, eſt ſyllogiſmalis, ergo neceſſe
Sex regulæ de ſcenſus. eſt deſcendere ſub antecedente, uel ſub conſequente.

Et dicẽdum, qđ in condõnali aliquãdo licet fieri deſcenſum ſub antecedente, aliquando ſub conſequente. vnde dãtur plures regulę. Quarum prima talis eſt. Si termini communes ponantur in antecedente, & conſequente cõditionalis alicuius ſine diſtributione, ſua ãtecedente contingit fieri deſcenſum, conſequẽte immobili permanẽte, ut ſi homo
C currit, animal currit, & ſi Plato currit, animal currit, & ſic de aliis. Scđa regula talis eſt. Si termini cões ponantur cũ diſtributione ſub antecedente, & conſequente, antecedẽs manet immobile, & ſub conſequẽte oportet deſcẽſu fieri, ut ſi omne animal currit, omnis homo currit, ergo ſi omne animal currit. Socrate currit Plato, Cicero, & ſic de aliis. Tertia regula talis eſt. Si aliquid ſequiẽ ad aliud, deſtructo conſequente, deſtruiẽ & antecedens, & ob hoc tenet argumẽtum a conſequenti deſtructione, ut ſi ẽ homo, ẽ animal, ergo ſi nõ eſt animal, non eſt homo. Quarta regula talis eſt. Si aliquid ad aliud ſequitur, poſito antecedente, ponitur cõſequens, ut ſi homo eſt, animal eſt, ergo animal ẽ, & ob hoc tenet argumentum a poſitione antecedentis. Quinta regula talis eſt. Quic quid antecedit ad antecedens ad conſe
D quens, vt ſi animal eſt ſubſtantia eſt, ſed ſi homo eſt, animal eſt, ergo ſi hõ eſt, ſubſtãtia eſt. Sexta regula talis eſt. Quid quid ſequitur ad conſequens, ſequitur ã tecedens, vt ſi homo eſt, animal eſt, ſed ſi animal eſt ſubſtãtia eſt, ergo ſi homo eſt ſubſtantia eſt.

Quomodo in conditionali ſumatur contradictio. *Cap. IIII.*

Circa quartum quęritur hoc modo, ad quid feratur negatio, vt ſi ſumatur contradictoria alicuius conditionalis, & uidetur quod aduerbium conſequentis, & quia ut vult Boetus, antecedens cedit in determinatione cõſequẽtia, & ita uerbum conſequeris ponitur E
& antecedens determinat ipſum ſed qđ ponitur in affirmatiua, debet negari in negatiua, ergo negatio debet fieri ad verbum conſequentis, vt ſumatur cõtradictoria ipſius conditionalis.

Sed obiicitur in contrarium, quia cõſequens duo dicit. Conſequens inquãtũ eſt conſequens, & id quod eſt cõſequẽs, ſicut patet, vno mõ dr̃ pr̃ inquantum eſt pater, & alio modo id quod eſt pater, ſed conſequens inquantum cõſequẽs ad aliud eſt, quia conſequens, & econuerſo & ſic poſito uno, ponitur alterum, & de ſtructo uno, deſtruitur reliquum, cũ ſit regula, ergo non eſt maior ratio quare F
negatio magis feratur ad conſequẽs, ꝗ ad antecedens. Similiter non habet ferri negatio ad illud quod eſt conſequẽs, quia ſicut hęc eſt falſa, ſi Socrates legit, Plato legit, ſimiliter hęc eſt falſa, ſi So. legit, Plato non legit, ergo nullo modo negatio debet ferri ad conſequẽs, ergo non contingit contradicere in cõditio
nali. Et dicendũ, quod conſequens trib. Conſequens
modis dicitur. Vno enim modo ſumitur tribus
conſequens inquantum eſt conſequens modis
& ſic eſt ad aliud, & ſic conuertiẽ cũ an dicitur.
tecedente, & ſic ſimul ſunt uera conſequẽs, & antecedens ſicut pater, & filius & hoc modo negatiuo non refertur ad conſequens, vt cõtradicant conditionali. Alio aũt modo dicitur id quod conſe quens

A quens ſcđm ſe, & abſolute ſumptum & neque hoc modo negatio fertur ad conſequens vt contradicat cōditionali. Vnde ſicut hęc eſt falſa, ſi homo currit aſinus currit, ſimiliter hęc eſt falſa, ſi hō currit aſinus non currit, quare negatio nō fert ad conſequens ſcđm ſe ſumptum. Tertio aūt modo ſumitur id quod eſt cōſequēs ſecūdum quod determinatur per accidens quia in omni conditionalis conſequens ponitur ſub conditione, vt homo mouetur, ſi currit, & animal eſt ſi homo eſt & hoc modo antecedens eſt determinatio conſequētis & iſto tertio modo debet negatio ferri ad conſequens, vt contradicat ipſi conditionali, & iſto tertio modo procedit primum argumentum.

B Duob. aūt modis aliis procedit argm̄ factum cōtrarium. Vnde contradictoria huius aīal eſt, ſi hō eſt, eſt iſta, non aīal eſt ſi homo eſt, & eſt falſa, cum ſua cōtradictoria ſit uera. Et contradictoria huius ſi homo currit aſinus currit, eſt iſta nō ſi homo currit aſinus currit, & eſt uera, cum ſua contradictoria ſit falſa, hæc ſ. ſi homo currit, aſinus currit. Semper .n. negatio debet pręponi toti conditionali, vt cōtradicat ei. Vnde ſolet dari talis regula. Quotieſcunq. negatio præponitur alicui propoſitioni, tā categoricę, quā conditionali. ſemper cōtradicit ei.

C *An ex impoſſibili ſequatur quodlibet.*
Cap. V.

CIrca quintum quęritur utrum ex impoſſibili ſequatur quodlibet, ſiue impoſſibile antecedat ad quodlibet. Et videtur quod ſic, quia uerum, & falſum ſunt oppoſita cum ſint contraria immediata, & vnum contrariorum deſtruit alterum, & ecōuerſo ergo falſum deſtruit verum, & ecōuerſo, & cum impoſſibile ſit falſum, tūc impoſſibile deſtruit uerū & ecōuerſo, ſed ad impoſſibile ſequitur verū, ergo multo magis ad ipſum ſeq̄t tam falſum, quam impoſſibile quia ſi ꝙ minus uidetur ſequitur ad ipſum, ſ. verum quod deſtruit ipſum, ergo multo fortius quodlibet aliud, ergo ex impoſſibili ſequitur quodlibet.

D Itē omne uerum æqualiter diſtat a quolibet impoſſibili, quia ſunt æqualiter ſibi repugnātia, ergo quā ratione ſequitur vnum uerū ex impoſſibili, quodlibet aliud uerum ſequitur ex impoſſibili, ſed unum uerum ſequitur ex impoſſibili, ut ſi homo eſt aſinus, homo eſt animal, ergo quodlibet aliud uerum ſequitur ex impoſſibili.

Itē probatio, quod ex hoc impoſſibili, Socrates eſt homo, & nō eſt homo, ſequitur quodlibet aliud impoſſibile, quia ſi Socrates eſt homo, & nō homo, ergo Socra. eſt homo, & eſt locus à toto integrali, quia contractio toti eſt ad vtramque ſui partem, ſed ſi Socrat. eſt homo, E Socrat. eſt homo, vel aſinus, & eſt argumentum a parte ſubiectiua, quia totum diſiunctiuū commune eſt ad utranq. ſui partem, ergo a primo, ſi Socrates eſt homo, aſinus, ſed non eſt homo, quia Some, aſinus, ſed non eſt homo, quia Socra. eſt homo, & non homo, & ſi Socra. non eſt homo, a toto integrali, ergo Socrat. eſt aſinus, & ex hoc impoſſibili Socrates eſt homo & non eſt homo, ſequitur Socratem eſſe aſinum. Et eodē modo poteſt probari quod ſequitur inde quodlibet aliud impoſſibile, & ita ex impoſſibili ſequitur quodlibet, ergo ipoſſibile F antecedit ad quodlibet. Si obiicitur in contrarium quia cum cōcluſio ſit argumento, uel argumentatione approbata propoſitio, & omne argumentum eſt ratio inferendi ſecundum aliqua, uel aliquas habitudines, quia argumentum eſt ratio rei dubiæ faciens fidem, ſed credulitas & fides non poſt fieri de re dubia, niſi ꝑ habitudinem, uel habitudines aliquis. Neceſſe eſt ergo, quòd vbicunque cōcluditur aliquid ex altero, uel ſequitur aliquid ex altero. quod ibi ſit habitudo aliqua, uel habitudines aliquæ propter quā, uel propter quas ſequatur vnū ex altero, ſed iſtius impoſſibilis hominem eſſe aſinū non ſunt habitudines aliquæ neq. mediate, neq. immediate ad hoc ipoſſibile, albedinē eſſe nigredinē, vel iuſtitiā eſſe iniuſtitiā, ergo ad hoc i

A poſſibili hoīem eſſe aſinū nō ſequūtur illa impoſſibilia, nō ergo ex impoſſibilia nō ergo ex impoſſibile ſeqtur qđlibet.

Itē in cōmuni loco a primo ad ultimum ſp confirmatur conſecutiones intermediæ per aliquos loco intrinſecos, vel extrinſecos, vel medios, ſed multa sūt vera, & multa sūt impoſſibilia q̄ nō poſſunt cōfirmari per aliquas habitudines locales ad hoc impoſſibile hoīē eſſe aſinū, ergo ad hoc impoſſibili non ſequitur quodlibet, per locum a primo ad vltimū, neq. per aliquē alium locū, ergo nō poteſt eē, qđ ex impoſſibili ſequatur quodlibet. Quod cōcedimus, dicentes, ꝙ impoſſibile, tria dat intelligere, vnū est ipſum impoſſibile inquātū eſt impoſſibile, alterū eſt compoſitio rerum, quæ non poſſunt ſibi inuicem conuenire, vt hō eſt aſin⁹, vel diuiſio rerū ſibi neceſſario conuenientiū vt homo non eſt aīal quia ipsū impoſſibile in quātū eſt impoſſibile, aliud, eſt quā pdicta cōpoſitio, ve diuiſio impoſſibilis, pp hoc quod ſicut veritas, & falſitas sūt circa cōpoſitionē & diuiſionē, ſicut circa ſubiectū, extenſio nomine ſubiecti ad ſubiectū, & ad ſignū rei Simr neceſſitas, & impoſſibilitas ſunt circa cōpoſitionē, ueldiuiſionē Patet ergo, qđ aliud eſt impoſſibile in quantū eſt impoſſibile, ſiue ipſa impoſſibilitas, & aliud compoſitio, & diuiſio circa quam eſt impoſſibile. Tertium autem, qđ impoſſibile dat intelligere, eſt res ipſa quę componūtur, vel diuiditur ſiue res ipę quę compunūtur, vel diuidūtur, vt homo ſecundum ſe, vel aſinus ſecundum ſe, cum dicatur homo eſt aſinus, ideo, ergo dicendū. quod ex impoſſibili quo ad duos primos modos, nihil ſequitur. unde ex impoſſibili, inquantū eſt impoſſibile nihil ſequitur, nec ex cōpoſitione, vel diuiſione circa quam impoſſibilitas aliquid ſequitur, & ita nihil ſignificant, quia ipſum impoſſibile inquātum eſt impoſſibile nihil eſt, & ipſa compoſitio. & diuiſio circa quā eſt impoſſibilitas nihil eſt, & ita nihil ponunt Sed ex rebus, quæ ſubiacent pdictæ compoſitioni, vel diuiſioni ſeqtur aliud, ut dū dr̄ homo eſt aſinus, quia illa res q̄ eſt aſinus eſt ſpecies animalis, & ſpecies ſponit genus, ideo ſequit animal eſt aſino. vnde qn̄ cōcludit ſic, ſi hō eſt aſinus homo eſt aīal, iſtud nō eſt pp impoſſibile inquantum eſt impoſſibile, neque propter compoſitionē circa quā eſt impoſſibilitas, ſed propter habitudinē ſpeciei ad genus quæ eſt aſini ad animal, ꝙ ſcilicet aſin⁹ erat res ſubiacēs illi cōpoſitioni. Dicendum, eſt ergo breuiter, ꝙ ex impoſſibili quo ad duos primos modos, nihil ſequitur, ſed impoſſibili qđ ad iſtum tertium modum, ſequuntur tātum modo illa uera, & illa impoſſibilia cum habent aliquam habitudinem, vt ſi homo eſt aſinus homo eſt animal, ſequitur uerum iſto tertio modo, eſt locus a ſpecie, & ſi homo eſt aſinus, homo eſt animal rudibiles, ſequit impoſſibile pdicto tertio modo, & eſt locus a deſcripto, ſimiliter intelligendum eſt de quolibet alio impoſſibili, & ita patet, qđ ex impoſſibili non ſequitur quolibet.

Ad prima duo argumenta dicendum quod non ſequitur verum ex impoſſibili inquantum eſt impoſſibile, ſicut dictū fuit primo, ſed ſequitur ex reb. quarum compoſitio, vel diuiſio eſt impoſſibilis, ſicut dictum fuit prius. Et hoc modo ꝗuis impoſſibile perimat uerum, & econuerſo tamē res quæ ſubiacet cōpoſitioni, vel diuiſioni impoſſibili non perimit verum nec e conuerſo, ſed potius ponit illum, & etiam hoc modo, vt omnis uera æqualiter diſtās ab im poſſibili, quia magis diſtat ab illa uera, quæ nullam habent multitudinem ad ipſum impoſſibile, & minus diſtanti illa vera, quę habēt aliquam habitudinem, vel aliquas habitudines cum reb. ſubiacentibus cōpoſitioni, uel diuiſioni impoſſibili.

Ad tertium dicendum, qđ bene tenet argumentum uſque ad illationem, quæ ſit a primo ab ultimum dicēdo ſic, ergo a primo ſi Socrates eſt homo, & nō eſt homo, Socrates eſt homo, vel aſinus, ſed ſequens illatio non tenet, quia non inte

Deciſio qōnis.

B

C

D

B

D

F

interimit hanc, Socrates eſt homo, quã
A oportet interimere, ad hoc, vt ſequeret
Socratẽ eſſe aſinũ, cũ hoc ſit verũ Socr.
eſt homo, vel aſinꝰ, quia p̄dicta cõtradi
ctio, i. Soc. eſt homo, & nõ homo, ęquali
ter interimit, & poni hãc, ſ. Socr. eſt hõ,
& ita non magis interimit quam ponit
eam, & propter hoc non interimit alte
ram partẽ diſiunctiuæ, & ob hoc nõ eſt
locus a diuiſione, & ideo non ſequitur
argm̃. Argumenta vera probantia quod
ex impoſſibili nõ ſequitur quodlibet cõ
cedimus, & procedunt bene. Scd̃m p̄di
cta quæritur de hoc ſophiſ. Si nihil eſt,
aliquid eſt. probatio. Si nihil eſt verũ, e
eſt locus a cã, quia res eſt cauſa verita-
B tis orõnis, vt eſt in prædicamentis, ſed ſi
nihil eſſe eſt verum, hoc enunciabile, ni
hil eſt, verum eſt a conuertibili a priori.
Vide entis verũ Pau.ve. & alios
Et ſi hoc enunciabile eſt verum, aliquid
eſt verum a parte ſubiectiua, & ſi aliqd
eſt verum, aliquid eſt a conuertibili ſiue
pari, quia eſſe, & eſſe verum conuertun
tur in eis quæ ſunt complexa, ergo a pri
mo, ſi nihil eſt, aliquid eſt Contra, ibi ſi
gnificatur ſequi oppoſitũ ad oppoſitũ.
ergo locutio eſt impoſſibilis. Solutio.
Quidam dicũt, quod prima ſimpliciter
eſt falſa, & dicũt, quod prima conſequẽ
tia non tenet propter hoc, quòd prima
ꝓpoſitio, nihil eſt, omnia remoueat, &
C ſic nou relinquit artes aliquas, neq. ſciẽ
tias, neque principalis aliqua, neq. maxi
mas, neq. locos, neq. cauſas aliquas, ne
que effectus aliquos, & ideo non eſt ibi
locus à cauſa, neque alius, & ideo nõ te
net iſta conſequẽtia, ſi nihil eſt, nihil eẽ
verum eſt. ſed hoc nihil eſt, quia poſito,
quod nihil ſit de reb. creatis, ſicut erat
ante rerum creationem. & iſta diſtribu
tio, nihil eſt, nõ comprehẽdit ſub ſe, ni
ſi res creatas, tunc eſt vera, nihil eſt, lo
quẽdo de reb. creatis, & hæc nihil eſſe ẽ
verum, & vna nõ poteſt intelligi ſine al
tera, nec ecõuerſo, ergo neceſſario una
ſequitur ad alterã & econuerſo. Alii au
tem dicunt, quod prima ponit impoſſi-
bile, & ex impoſſibili ſeqtur quodlibet,
& ita ex prima quod ſequitur aliquod
eſſe, ſed hoc nihil eſt quia oſtenſum eſt D
prius, quod ex impoſſibili non ſequitur
quodlibet. Alii autem dicunt, quòd pri
ma interimit ſeipſam, & ideo ponit ſuũ
oppuſitũ, ſ. aliquid eſſe, quia primũ ante
cedens remouet omnes res naturæ, &
moris, & rationis, & ſi remouet omnẽ
ſyllogiſmũ, & omnẽ propoſitionẽ cum
ſint res ratiõis, & ſic remouet & perimi
omnẽ propoſitionẽ, ergo, & ſeipsũ, & it
interimit ſeipſam, & ita ſequitur ex ea
nihil eſſe, & aliqd eſſe. Sed hoc nihil eſt
quia ſumpta diſtributione pro reb. crea
tis, ſicut dictũ fuit prius tunc hæc eſt ve
ra, nihil eſt loquendꝙ de ſtatu qui erat
ãte rerũ creationẽ, ergo neq. interimit
ſe, neq. opponit ſuũ oppoſitũ. Adhuc au E
tẽ obiiciunt, quod antecedẽs primæ cõ
ditionalis remouet res naturæ, & moris
& rationis, vnde remouet omnẽ ſyllo-
giſmũ, & omnem propoſitionẽ, ergo re
mouet ſeipsã. Dicendũ, quòd nõ ſeqtur
immo eſt ibi, quid, & ſimpliciter, qa re
mouet omnẽ ſyllogiſmũ, & omnẽ ꝓpo
ptionẽ, vt ſunt res, ſed iſta propoſitio ni
hil eſt, non ſumitur vt res, ſed ſumitur
vt ſignũ rei, vel ſicut uia in re, & ſic, nĩ-
hil negat de ſe, ſed de rebus intellecti p̄
ipsã. Sile autẽ eſt hic poſito, quod oẽs F
propoſitiones deſtinantur, & nulla re-
maneat tunc ſi aliquis dicat, nulla ꝓpo
ſitio eſt vera, uerũ dicit, & tñ ipſo ꝓfert
ꝓpoſitionem hãc. ſ. nulla propoſitio eſt
vera. neque ex hoc ſequitur, qđ aliqua
propoſito ſit, quia hęc propoſitio quã
ipſe ꝓfert, ſcilicet, ſi nulla ꝓpoſitio eſt
nõ ſumitur vt res, ſed ſumitur vt ſignũ,
& vt uia ad oẽs alias propoſitiones vn
de eſſe iſtius non eſt niſi per eſſe illarũ,
& ideo non facit numerum in eſſe cum
illis, & non ſequitur, quod aliqua ꝓpoſi
tio ſit. Et propter hoc dicẽdum eſt, qđ
prima ẽ falſa, hęc, ſcilicet ſi nihil eſt, ali
quid ẽ, & prima conſequentia bene te
net, ſcilicet nihil eſt, nihil eſſe eſt uerũ,
quia ex impoſſibili aliquo, bene ſequi-
tur aliquid aliud impoſſibile, dum ha
buerit habitudinem aliquam ad ipſum
& eſt ibi locus ab effectu, quia veritas

A propoſitionis ponit veritatē dicti, ſicut effectus ponit cām, & etiā ſcđa conſequentia bene tenet, hæc, ſ. ſi nihil eſſe, eſt verū hoc enunciabile nihil eſſe eſt verum, ſed tertia conſequentia peccat ſm quid, & ſimpliciter hæc, ſ. hoc enūciabile eſt verum, ergo aliquid eſt verum, quia enunciabile non ponit aliquid eſſe ſimpliciter, ſed iſte terminus aliquid ponit ens ſimpliciter, & ideò incidit in ſm quid. & ſimpliciter. Patet hoc etiam aliter, quia cum dicit, ſi hoc enunciabile eſt verum, aliquid eſt uerum, per hoc pronomen hoc, demōſtratur hoc enunciabile, nihil eſſet, qa nihil ponit in eſſe, ſed omnia remo-
B uet, & per hoc conſequens aliquid eſt verū, ponit rem ſimpliciter eſſe, & ſic ponit ſimpliciter eſſe, & nō ponit ens ſimpliciter. vñ ſi aliquis recte in ſpexerit rectā conditionalē, videbit, ꝙ cōſequēs eius cōtradicit antecedēti ipſius, & ideo aut nulla eſt apparētia, aūt eſt incidit in ſm quid. & ſimpliciter.

Item quæritur de hoc ſophiſmate. dicit verum, ſi ſolus Plato loquitur poſito. quod Socra. dicat ſolum Platonē loqui Probatio primæ, Socra. dicit ſolum Plat. loqui, ſed ſolum Platonē loqui eſt verum, ſi ſolus Plāto loquitur. Contra. Si ſolus Plato loquiť, nō alius à Platone loquiť, à definitio, vel à de-
C ſcriptio, & ſi nullus alius à Platone loquitur. Soc. non loquitur, à toto in quātitate, & ſi Soc. non loquitur, Soc. non dicit verum, à genere, qa loq. ſuperius eſt ad dicere verū, & ad dicere et falſū, & ad oēs locutiones. ſpeciales, non ergo dicit, So. verum, ſi ſolus Plato loqtur. Solutio prima ſimpliciter eſt falſa, & probatio peccat ſm accidens, quia ꝗuis Soc. dicat ſolum Platonum loq, & illud ſit verū ſi ſolus Plato loquiť, non tñ dicit verū ſi ſolus Plato loquiť. Sicut ꝗs cognoſcat cū, q eſt coopertus, vt choriſc⁹, nō tñ cognoſcit cooptū, ſed eſt ibi ſophiſma accidētis, & ſimiliter eſt in propoſito, qa ſicut coopertū accidit cooperto, ſimiliter uerū accidit ei, quod eſt, ſolū Platonem loqui, vnde prima ſimpliciter eſt falſa, et D
ponit contradictionē, quia ponit ſolū Platonē loqui, & con ſolū Platonē loqui & Socrates dicere eſt verū, & non dicere eſt verū, cū alij à Platone, excluduntur reſpectu huius actus loqui. vñ probatio non probat eam. quidam tñ dicunt, quod ſicut prima ponit contradictionem ſimiliter poſito, ꝙ ratio ponat contradictionē vnde nō eſt mirū ſi ex una cōtradictione naturę ſequiť altera, Sed iſti decepti ſunt per quid, et ſimpliciter, quia cum taceo, & nihil dico, interrogati, quid dico verā reſponceo nihil dico, & ex hoc nō ſequitur, ergo dico aliquid, imò eſt, qui & ſimpliciter, quia dictio mea non ſumiť vt E
res, quæ ſignificeť. ꝙ dicať ꝑ ſeipſam, ſed ſumitur, ut ſignum aliarū rerū. vñ cum profero hoc. ſ. nihil dico, non profero illud, vt rem de qua loquor, ſed vt rem per quam loquor, ſicut per ſignū, ſed ſignū ſemper, aliud eſt a ſignatio, & diuerſum, ideo iſta prolatio nō continet in ſuppoſitione huius, ꝙ dico aliquid, & nō eſt ibi reſtrictio ſicut ſolet dici inſolubilibus. ſimiliter eſt, ꝙ ſolo Platone loquente Soc pōt hoc bene ſi Sophiſma 2.
gnificare, & dicere, ſolus Plato loquiť neque ponit iſto poſito contradictionem, quia dictio Soc. ſumitur, vt ſignū aliarum dictionum, vnde facit numerum cum alijs dictionibus, & non ſe- F
quitur, ergo alius à Platone loquitur.

Itē quæritur de hoc ſophiſmate. Si tu ſcis te eſſe lapidem, tu non ſcis te eſſe lapidem. Probatio. Si tu ſcis te eſſe lapidem, te eſſe lapidem eſt verum, qa nihil ſcitur niſi verum, ſed ſi te eſſe lapidem, eſt verum, tu es lapis per locum à conuertibili, quia dictum conuertitur cum ſua propoſitione, & ſi tu es lapis, tu nihil ſcis, ab oppoſitis, et ſi nihil ſcis, tu non ſcit eſſe lapidem, a toto in ꝗtitate, ergo à primo, ſi tu ſcis te eſſe lapidē, tu non ſcis te eſſe lapidē.

Contra ibi ſequitur oppoſitū ad oppoſitum, ergo locutio eſt inpoſſibilis, Solutio. prima eſt ſimpliciter uera, qa conſequens neceſſario ſequitur ex an-

A tecedête per locales habitudines ſicut
probatio manifeſtat. Ad probationem
autem ſoluẽdum per interemptionẽ,
quia nõ ſequitur ibi oppoſitum ad op
poſitum, ſed ſequitur vna pars cõtradi
ctionis ad antecedens, quod claudit in
tra ſe utranque quia hoc antecedẽs tu
ſcis te eſſe lapidẽ ratione rei huius ver
bi ſcire ponit ſciẽtiam in ſubiecto, ſed
ratione obiecti eiuſdem verbi, quod, ſ.
obiectũ eſt, te eſſe lapidẽ priuat ſciam
a ſubiecto, & ita ponit ſubiectũ ſcire,
& non ſcire, & eſſe lapidẽ, & oẽs iſtas
contradictiones hũt in ſe integrantes
antecedens ipſum, ſicut totum integra
le habet in ſe ſuas partes integrales.
vnde ex primo antecedẽte ſequit quę-
B libet iſtarum cõtradictionum per loca
les habitudines, & nos propter hoc. ꝙ
ex impoſſibili ſequitur quodlibet, ſed
ſicut ex toto integrali ſequitur quęli-
bet eius pars ſecundum conſequentiã
naturalem, vel locales habitudines.

De coniunctione An.

ITem coniunctionũ ſunt plures, quæ
quædam ſunt dubitatiuæ, & interro
gatiuæ ſimul prius, vt ne an, & vtrũ, &
hoc genus coniunctionum comprehẽ
dit Donatus ſub diſiunctiuis. Sed miſ-
C ſis omnibus alijs interrogatiuis, & du
bitatiuis coniunctionib. de hac dictio-
ne an, de præſens intendimus. Circa q̃
primo quæritur an ſit differentia inter
interrogationem factam per nomen,
interrogationem factam per aduer-
bium, & interrogationem factam per
cõiunctionem. Secundo quæritur quid
ſignificet hæc dictio an. Tertia qõ eſt
qualiter differat hæc coniunctio an,
ab alijs coniunctionibus interrogati-
uis, vt ab his coniunctionibus, ne, &
vtrum. Quarta quæſtio eſt, cũ habeat
in ſe naturam diſiũctionis, inter quas
habeat diſiungere. Quinta qõ eſt cum
exerceat tres actus, quia importat di-
ſputationem, & interrogationem, &
dubitationem, vtrum æqualiter ſe ha-
beat ad omnes iſtos actus, vel non.

*De multiplici interrogationem tam nomi-
nis quam verbi natura ac differen-
tia quæritur.* Cap. I.

CIrca primum obijcitur, quia quic
quid eſt, aut eſt ſuba, aut accidẽs
ſed dubitatio eſt de re aliqua, ergo eſt
de ſuba, vel de accidente, ſed ois inter
rogatio eſt de re dubitatiua, ergo ois
interrogatio eſt de ſuba, vel de accidẽ
te, ſed ois interrogatio de ſuba fit per
hæc interrogatiua quis, qui, ꝙ vel q̃d,
q̃ ſunt interrogatiua noia. Sed interro
gatio de accidente fit, cũ accidẽs ſigni-
ficetur, vel p nomina quædã, vel p ad-
uerbia, & tunc fiet, vel per nomina, vt
qualis, quantus, quotus, quotennis, vel
per aduerbia, ut cur, quare, qñ, vbi, &
cõſimilia, ergo ois interrogatio fit per
nomẽ, vel per aduerbiũ, ergo oportet,
q̃d dictio interrogatiua ſit nomen vel
aduerbium, ergo nulla coniunctio eſt E
dictio interrogatiua. Et d'ẽm, q̃d qñq;
contingit dubitare de re ſignificatiua
p nomẽ, ſiue ſignificetur per modum
ſubę, ſiue per modum accidentis, et de
huiuſmodi requiritur per nomina in
terrogatiua, vt quis, q̃, vel ꝙ, vel quid,
qualis, quantus, quotus, quotẽnis, ſm
diuerſitatem ſubſtãtiæ, & eorum, quæ
accidunt ſubſtantiæ. Qñq; autem du-
bitat de actu ſpeciali, & tunc quæritur
de ipſo p hoc interrogatiuũ, q̃d addito
actu gñali, vt quid agit ſedet, vel dor-
mit, vel diſputat, vel legit, & ſic de
alijs, & de his duob. modis quæritur p
nomẽ de re dubitata. Qñq. aũt dubita- F
mꝰ de his q̃ dẽnt actui, ut de cã actus,
ut cur legit, quare legis, vel de tpe in
quo fuit actꝰ, vt qñ cucurrit, vel curret,
vel de loco cõparãdo ad actũ, ſm q actꝰ
ſumit i loco, vel de loco, vel ad lo-
cũ, vel p locũ, vt ubi eſt, vbi fecit hæc.
vñ venis, quo vadit, qua vadit, qua trã-
ſiuit, & de his, quærit p aduerbia loca
lia. Et ſic patet, ꝙ de oib. pdictis, quę de
bentur actui, quæritur per aduerbia.

Quandoq; autem dubitamus de in
hęrẽtia, vel compoſitione actus cũ ſub
ſtantia, & tũc quęritur de ipſa inhærẽ
tia, vel cõpoſitione cõiũctiones inter-
roga-

A rogatiuas, vt per has coniunctiones ne an, vtrum, & ideo interrogatiua rerum dubitatiuarum ſunt tribus modis, quia quædam ſunt nomina, & quædam aduerbia, aliæ vero coniunctiones, & hæc de differentia ſumpta eſt a parte ipſarum rerũ dubitatiuarũ, quæ ſunt obiecta dubitationis. Ad argumentum dicendum quod omnis dubitatio eſt de ſubſtantia vel de accidente, extendēdo accidens ad ipſum accidens, & ad inhærentiam huius accidentis cum ſubſtantia, vel ipſius actus cum ſubſtãtia, & tunc interrogatio de accidente. aliquando fit per quædam nomina in- B terrogatiua, vt qualis, quantus, & conſimilia, aliquando per aduerbium, aliquãdo per coniunctiones, & ita inſufficienter diuidit interrogationem accidentis in oppoſito.

Quiddam hæc dictio an, ſignificet. C. II.

Circa ſecundum quæritur quid ſignificet dictio an. Et dicunt quidã, quod ſignificat disiunctionem cum electione. Sed quod hæc dictio an, nõ ſignificet disiunctionem cum electione: ſciendum, quod hæc dictio an, nõ ſignificat electionē. probo, quia dictio interrogatiua importat interrogationem, ſed omnis interrogatio cauſatur ex dubitatione, er- C go dictio an, importat dubitationem, ſed dubitatio eſt contra electionem, quia qui dubitat, neſcit eligere inter ea de quibus dubitat, ergo hæc dictio an, non importat electionem.

Item ad idē, ſi hæc dictio an, ſignificat electionē, aut ſignificat eam, ut conceptam, aut vt affectam, ſed nõ ſignificat ipſam vt conceptam, quia cũ electio ſit actus animæ, & nullus actus animæ poſſit ſignificari, vt conceptus, niſi per nomē, vel per verbũ, vel per participium, ergo ſi hæc dictio an, ſignificat electionē ut conceptã, oportet, quod ſit nomē, vel verbum, vel participium, quod falſum eſt. Si autem ſignificat eam per modũ affectus contra affectus animæ non ſignificantur niſi per modum effectus, niſi per aduerbia quædam, vel per interiectiones, & per modos uerborum. ergo ſi hæc dictio ſignificat electionē per modũ effectus, oportet quod ſit aduerbiũ, vel interiectio, vel accidat uerbo tãquam modus, quod eſt impoſſibile. ergo impoſſibile eſt quod hæc dictio an, ſignificet electionē per modum effectus, vel per modum conceptus. Quod concedimus dicentes, quod hæc dictio an, ſignificat disiunctionē cum dubitatione ſub modo interrogãdi, & quia quicunque interrogat petit certificari inquantum interrogat, ideo ad interrogationem ſequitur petitio certitudinis, & de re dubitata. Et ideo quia hæc dictio an interrogat disiungendo inter aliqua. propter hoc per ipſam importatur petitio alterius partis disiunctionis. Quod autem hæc dictio an, ſignificet disiunctionem, patet per hoc quod eſt disiunctiua coniunctio. Quod autem importet dubitationem, patet per hoc quod eſt dictio interrogatiua, & vlterius ad interrogationem ſequitur petitio alterius disiuncti, ut dictum eſt.

D

E

De huius dictionis an, à cæteris differentia. Cap. III.

An, dubitationem cũ interrogatione ſignificat.

Circa tertium quæritur, quæ ſit differentia huius dictionis an, ad alijs coniunctionis interrogatiuas, quæ ſunt, an, ne, & vtrum, quia ſi nulla eſt differentia ergo vna earũ ſufficit, ergo aliæ ſuperfluunt. Et dicendum quod illæ tres coniunctiones, vtrum, ne, an conueniunt in hoc quod interrogat de cõpoſitione actus cum ſubſtãtia, vt dictum eſt. Sed differunt in hoc quod hæc dictio ne, magis ſe tenet cum actu. Iſtæ vero coniunctiones vtrũ & an magis ſe tenent ex parte ſuppoſiti. Et differunt illæ duæ, ſ. vtrũ, et an hoc modo, quia hæc coniunctio vtrũ, nunquã geminatur ſine disiunctiua coniunctione, ſed exigit ſecum coniunctionem aliam disiunctiuam, vt vtrum Socrates currit vel Plato. Sed coniunctio an, & quandoq; geminatur ſine altera coniunctione, vt ſcis an Socrates currat an Plato, & cætera. Ex hoc patet alia diffe- F

A ſerentia,ſcilicet quòd coniunctio, non poteſt recipere ſupra ſe tranſitionem alterius actus pp hoc quòd ſe tenet cũ actu. Actus autẽ non tranſit ſupra aliũ actum,ſed ſupra aliquod cauſale vnde nihil eſt dictum, vt vides currit ne Socr.ſed tu vides Soc.currere. Aliæ vero duæ recipiunt ſupra ſe tranſitionem actus propter hoc quòd magis ſe tenent cum ſubſtantia ſiue cum ſuppoſito,vt tu ſcis an Socr.currat,& tu vides vtrum Pla.legat. Tertia differentia eſt, quòd hæc coniunctione,ſuper eſt interrogatiua, aliæ vero duo aliquando tenerentur diſiunctiue tantum, vnde ergo bene ſcio vtrum Soc.legat vel non,
B & bene ſcio an l gat,an non legat.

Quare etiam hæc dictio an nata ſit diſiungere. Cap. IIII.

CIrca 4.quæritur,cum hæc coniunctio an,ſit coniunctio diſiunctiua, inter quæ habet diſiungere. Et de hac talis datur regula. Quotieſcunque hæc coniunctio an,ſemel ponitur diſiungit interdicta cõtradictione oppoſita. Qñ vero bis ponitur diſiungit interdicta inuenta; Quod autem prima pars regula ſit vera. Probatio quia in omni interrogatione ſupponitur aliquod cõe ad illud quod quæritur,vt cum quæritur quis diſputat, ſupponat hominem
C in cõi deputare, & vult certificari de particulari homine qui diſputat. & ſimiliter in qualibet interrogatione alia ergo in omni interrogatione ſupponitur aliquid cõe, vel vniuerſale ad illud ꝙ quæritur, ergo in hac interrogatione,vt ſcis an Socra. currat ſupponitur cõe ad illam,ſed nihil eſt cõe ad partẽ contradictionis niſi diſiũctio,ergo ſupponitur ibi diſiunctio inter partes contradictionis, ſed nõ eſt ibi aliquid per quod ſupponatur iſta diſiunctiua niſi, per hanc coniunctionem an,ergo hæc dictio an,diſiungit inter partes contradictionis, ſed hoc modo ſemel ponĩ, ergo an,ſemel ponitur inter dicta contradictorię oppoſita ꝙ cõcedimus. Sed contra, oĩs diſiũcto eſt ad minus inter duo.vnde nihil eſt dictum Socr.currit, vel quia deficit alterũ extremorũ,ergo nihil eſt dictũ,vt ſcis an Soc.currat cũ deficiat alterũ extremorũ. D Sol.nõ eſt ſimile de hac coniũctione an, qa hæc dictio an,eſt interrogatiua, & diſiũctiua & ideo ratione interrogationis adiunctiuæ diſiunctioni qñ adiungitur vni parti contradictionis, dant intelligere alteram, quia qui dubitat de vno oppoſitorum,dubitat & de reliquo. Sed hæc dictio vel, tm̃ eſt diſiunctiua & nõ interrogatiua, & ideo nõ dat intelligere alterũ extremorũ. E Itẽ obijcitur contra ſm̃ partẽ regulæ, quia multorũ nõ eſt dubitatio vna, ſed plures, niſi illa multa opponantur aliquo gñe oppoſitioni,ſed cũ dr̃ tu ſcis an Soc.currat,an Plato diſputet,iſtæ ſ.Soc.currere, Plato diſputare nõ opponunt aliquo gñe oppoſitionis, ergo eorũ nõ ẽ dubitatio vna,ergo hæc dictio an, nõ diſiũgit inter ea,ergo nõ diſiũgit interdicta inuẽta qñ his ponitur. Sed cõtra,oẽ illud ꝙrit p interrogationẽ,& ſolũ illud quo in rñſione data quæſtio terminat̃,ſed dato vtrolibet pdictorũ enunciabiliũ qõ terminat̃,ergo indifferẽter qritur hoc, vel illud,ergo hæc dictio diſiũgit inter ea,qa ſolũ diſiũgit inter ea de qb. qritur,ſed hæc ſunt dicta inuenta,ergo qñ bis ponĩ diſiũgit inter dicta inuẽta,qđ concedimus. F Ad hoc ꝙ obijcitur in cõtrariũ dicendũ qđ dubitatio vna, ꝙ interrogatio vna, & reſpõſio vna,neceſſario ſunt dupliciter,quia vno mõ eſt reſpõſio vna ſimpliciter, vt qñ quæritur vnum de vno ſm̃ ſe & abſolute, vt cũ quæritur, currit ne Socr. & reſpondetur ſic, vel non. Alio aũt mõ eſt rñſio vna non ſimpliciter,ſed per ſuppoſitionẽ,vt cum quæritur, currit ne Soc.vel Pla.hic.n. oportet ſupponere qđ alter iſtorũ currat, ad hoc ꝙ det̃ rñſio vna, & ſit dubitatio vna, & interrogatio vna,ſunt dupliciter,ſ.ſimpliciter, & p ſuppoſitione.cũ qritur,tu ſcis an Socr. an Plato diſputat,non eſt interrogatio vna, neque dubitatio ſecundũ ſuppoſitionem vter illorum, ſicuti ſimpliciter reſpondeas ſciat de altero illorum.

Quo-

A *Quomodo ad actus interrogationis diſtinctionis, & dubitationis ſe habeat. C. V.*

CIrca quintum obijcitur, quod hæc dictio an, non debet exercere iſtos tres actus, qui ſunt diſtinguere, dubitare, & interrogare, quia vnius actus vnum inſtrũ proprium & econuerſo, ergo ſi hæc dictio an, eſt inſtrũ interrogandi, non erit inſtrũ dubitandi vel diſiungendi, Et dicendum, ꝙ inſtrumentum idem ſecundum ſubſtantiam, & ſecundum rõnem non poteſt eſſe inſtrumentum diuerſorum actuũ ſeſe nõ conſequentium, ſed inſtrumentum idẽ ſecundum ſubſtantiã & diuerſam acceptionem ſecundum rõnem, bene põt ineſſe actuũ ſimpliciter diuerſorum, un-

B de ſicut pulmo eſt inſtrumentum tẽperandi calorẽ cordis per reſpirationem, et hoc ſm ꝙ eſt attractiuꝰ aeris, & eſt inſtrumentum loquendi repercutiẽdo aerem ad vocalem arteriam, & hoc eſt inquantum eſt expolſiuus & repercuſſiuus aeris, et ita ſm aliud eſt inſtrumẽtum tẽpandi calorem cordis, & ſcd̃m aliud inſtrũ loquendi ſic hoc quod dico, an, ſcd̃m ꝙ diſiungit, cõtinetur ſub ſpecie diſiunctiuarum cõiunctionum, ſm autẽ id quod per ipſam interrogamus, continetur ſub ſpẽ interrogatiuarũ coniunctionum, ſcd̃m uero ꝙ per ipſũ dubitamus ſub ſpẽ dubitatiuarũ, & ſic ſuper eſt eadem cõiunctio ſcd̃m ſubſtantia, differt aũt ſecundum rõnẽ, & ſcd̃m ſpẽm, cum ſit diuerſarum ſpe-

C cierum ſecundum qđ per ipſam exercemus iſtos tres actus predictos. Et nota, quod per prius eſt diſiũctiua, & per poſterius interrogatiua, & dubitatiua, quia ſp diſiungit, ſed non ſemper interrogat, vel dubitat. Et nota quod hęc dictio an petit alterã partem determinate. Quod probatur ſic, reſpõdens.n. magis debet eſſe certus de quęſtione q̃ interrogans, qa reſpondens debet certificare interrogantem de qõne, ſed interrogans ſcit alteram partem in genere ſiue in communi, ergo oportet, qđ tamen debes ſciat alteram partẽ in ſpe- D ciali & determinate, quod cõcedimus.

Sed contra. Sicut cõtingit ſcire vle ignorando particulare, vt ſcio hoĩem in vſu eſſe in Hiſpania, tñ nullũ particulare ſcio ibi eſſe, ſic cõtingit ſcire diſiunctionẽ, ignorãdo quãlibet partẽ diſiunctionis determinat. Probatio.

Scio eſſe aſtra paria, vel imparia, tñ neſcio partem hanc uel illa, ergo cum dico, tu ſcis an Soc. currat, an Plato diſputet, oportet, ꝙ reſpõdens ſciat alterã partẽ determinate. Et dicendũ, ꝙ hoc vltimum argm̃ nõ tenet. Si enim hæc dictio an eſſet tantum diſiunctiua bene oporteret. Sed quia non ſolum eſt diſiunctiua, ſed etiam interrogatiua, ideo non tenet, quia quicunq; interrogat petit certificari eo ipſo, quod E interrogat, & ideo, cum hęc dictio an, ſit interrogatiua alterius diſiunctorũ, oportet quod importet petitionẽ alterius diſiunctorum, & propter huius petitionem oportet, quod reſpondens ſciat alteram partem determinate, & ideo argumentum prædictum impeditur propter interrogationem huius dictionis an.

Itẽ quæritur de hoc ſophiſmate, Tu ſcis an omnis homo ſit Socra. an differat ab illo. Probatio, Tu ſcis an Socra. F ſit Socr. ad differat ab illo, tu ſcis an Plato ſit Socrates, an differat ab illo, & ſic de alijs, ergo primã vere. Cõtra Tu ſcis an omnis homo ſit Soc. an differat ab illo, ergo tu ſcis omnẽ hominẽ eſſe Socratem, uel omnem hominẽ differre a Soc. quorum vtrumq; eſt falſum, hæc eſt quadã diſiunctiua, cuius vera q̃ pars eſt falſa, ergo tota eſt falſa. Solutio. Prima ſimpliciter eſt falſa, & probatio peccat ſm conſequens ab inſufficiẽti, quia in hac propoſitione, Tu ſcis an omnis homo ſit Soc. an differat ab illo, eſt duplex vniuerſalitas; qm̃ in una parte diſiunctiones eſt una diſtributio, & altera in alia, vnde ſi ſic eſt, Tu ſcis, an omnis homo ſit Soc. an oĩs hõ differat a Socr. ſed non ſumuntur omnes ſingulares harũ duarũ di-

A ſtributionem in ipſa probatione, quia
præter omnes iſtas quas ſumit debet
ſumere iſtas, vt ſcis an Soc. si Socr. an
oīs hō differat a Socr. tu ſcis an Plato
sit Soc. an oīs hō differat a Soc. & hęc
disiunctiua eſt falſa, quia vtraq; pars
eſt falſa, & similiter oēs alię quæ relin
quuntur, & hoc modo debet ſumere
oēs partes primæ diſtributionis ſecun
de diſtributione integra permanente,
& ēt debet econuerſo ſumere oēs par-
tes ſecundę diſtributionis, ita qđ pri-
ma diſtributio integra permaneat, tu
ſcis an oīs hō sit Soc an differat a So.
B & hęc eſt falſa, & tu ſcis an omnis hō
sit Soc an Plato differat a So. & sic de
alijs. Alia aūt modo habet ſumere par
tes, ſ. accipiēdo singulares vnius cum
omnibus singularibus alterius, tu ſcis
an Plato sit Socr. an differat a Socr. &
sic de alijs, ſed omnium harum nulla
accidit, & ita procedit ab inſufficien-
ti, vnde peccat ſecundum conſequēs.
Itē posito, quod Soc. vel Plato men
tiatur, ſed tu neſcis qui eorum mentia
tur, quæritur de hoc ſophiſmate. Tu
ſcis an de mētio sit falſum, Socratem
eſſe illum. Probatio, hęc negatiua eſt
vera, non de mentiente eſt falsū Socr.
eſſe illum, vtroq; caſu contingente, ſ.
siue Socrates mentiatur, siue Plato,
quia Socrates mentiente hæc eſt vera,
non de mentiente eſt falſum. Socr eſſe
illum, i. Socratem eſſe mentiētem, im-
C mo eſt uerum de Socrate.
Itē mentiēte Platone hęc eſt vera,
non de mētiente eſt falſum Socratem
eſſe illum, i. Soc. eſt Platonem mentiē-
te, qa licet sit falſum, Socratē eſſe Pla-
tonē, nō tū eſt falsū de Platone, qa nō
eſt enūciabile de eo vnde nec verū, ne
que falsū eſt de eo, propter hoc, quod
enunciabile dr eſſe ſemper de re, ſubie
cti siue de eo, ꝙ ſubijcitur, & non de
eo, quod pdicatur, vt hoiem eſſe lapi-
dē, ſed lapidem eſſe hoiem eſt enūcia-
bile de lapide, & nō de homine, & sic
patet, quod vtroque caſu contingente
hęc eſt vera, non de mentiēte eſt falsū.
Socr. eſſe illū, & hic ſcis ēt ex hypote-
si quia plures caſus nō pñt contingere D
ergo tu ſcis hāc, ſ. non de mētiente &c.
& hæc eſt altera pars primæ diſiuncti-
uę, qui hæc dictio an, ſemel poſita di-
ſiungit inter contradictorie oppoſita,
ergo hæc eſt vera, tu ſcis an de mentiē
te ſit falſum Soc. eſſe illum, an non, de
mentiente ſit falſum Soc. eſſe illum,
quia huius diſiunctiuæ altera pars eſt
vera. Cōtra. Tu ſcis an de mentiente
ſit falſum Soc. eſſe illum, ergo tu ſcis
an de mentiente ſit falsū illū eſſe Soc.
& eſt locus a conuertibile, vt Soc. eſt, il
le eſt So. ſicut hic ſi hō eſt animal, aīal
eſt hō, ſed concluſio eſt dubia, & non
certa, quia Soc. mentiente hæc negati-
ua eſt vera, non de mentiente eſt falsū
illum Soc. eſſe, i. mentiente eſſe Soc. ſed
Platone mentiente falſa eſt, qa ſenſus E
eſt, non de mentiente eſt falſum illum
eſſe Soc. i. Platonem eſſe Soc. quia hoc
eſt falſum de mentiente, eo, ꝙ Platonē
eſſe Soc. falsū eſt de Platone, ergo præ
dicta negatiua ē dubia, cū ſit vera vno
caſu cōtingente, & alia falſa, & tu ſcis
qs caſus deat accidere ſiue cōtingere,
ergo, & ſua appoſita eſt dubia, qa du-
bitat de vno oppoſitorū, neceſſe eſt ip
ſum de reliquo dubitare, ergo hæc eſt
falſa, tu ſcis an de mentiente ſit falsū il
lum eſſe So. ergo, & prima eſt falſa ex
qua ſequit̄. Solutio. Prima eſt ſimplici
ter vera, hæc, ſ. Tu ſcis an de mentiēte
ſit Socr. eſſe illum, & probatio bene te
net, ſed primum argumētum improba
tionis peccat ſecūdum ſophiſma acci
dentis, vt hic, Tu ſcis, ꝙ de homine eſt F
enunciabile hominem eſſe ſubſtantiā,
ergo tu ſcis, quod de hoīe eſt enūciabi
le ſubſtantiam eſſe homine, quod fal-
ſum eſt, quia verum eſt mentientem
eſſe Socratem. Si autē Plato mentiatur
& non Socr. tunc hæc eſt falſa, ſcilicet
de mentiente eſt falſum ipſum eſſe So
cra. quia quāuis hominem eſſe ſubſtan
tiam, & ſubſtantiam hominem cōuer
tuntur, non tamen, quod ſubijcitur in
vno, ſubijcit̄ in reliquo. Vnde vnū eſt
enunciabile de homine, & nō de ſub-
ſtātia, quia homo ſubijcitur in eo, alte

rum

A ſum eſt enunciabile de ſubſtantia, & non de homine,quia ſubſtantia ſubijcit eo, & ſicut dictum eſt enunciabilē ſemper eſt de re ſubiecta, ſiue, quod ſubijcitur in eo.

De coniunctione Vel.

HAbito de hac cōiunctione deſiuncitiua an,conſequenter dicēdū eſt de hac conuintione vel Circa quam primo quærit,qd ſignificet hæc dictio vel.Secundo quæritur utrū ſuum ſignificatū ſit eius ſimpliciter,ſiue nō. Tertio utrum res huius dictionis,uel ſit i gñe relationis,uel nō Quarto qualiter differt ab alijs cōiunctionis diſiūctiuis. B Quinto, utrum diſiunctio facit tertiū diſiunctum eſſe prædicabile de plurib.

Quid ſignificet hæc dictio Vel. Cap.I.

CIrca primum obijcitur,quia ut pater p definitionem coniunctionis hæc coniunctio uel,ſignificat cōparationem,quę eſt ſm prius,& poſterius, aut ſm ſimul,ſed non ſignificat cōparationem,quæ eſt ſcdm prius,& poſterius,q̃a ſic eſt dictio conſecutiua,ergo ſignāt comparationem,quæ eſt ſecun C dum ſimul, ergo ſignificat res ſimul eſſe, Sed contradicit Boethus, quod hæc ſapit diſiunctiua coniunctio,quod ea inter quæ diſiungit ſimul eſſe non permittit ergo hæc coniunctio uel,nō poteſt ſimul eſſe res ſignificare, ergo non ſignificat comparationem quæ eſt ſecundū ſimul.Itē ad idem Priſcianus definit diſiunctiuā coniunctionē dicens diſiunctiuæ coniuntiones ſūt, quæ quamuis dictiones coiungant,ſēſus in diſiungunt,alteram quidē rem eſſe ſignificant,& alteram nō eſſe,ſed definitio ſuperioris cōuenit cuilibet inferiori,ergo oportet,q̃ hæc definitio intelligat de hac dicitione uel,ergo hæc cōiūctio nō poterit res ſimul eē ſignare, ergo nō ſignificat cōparationem,q̃ ē ſecundū ſimul. Et dicendum, quod hæc coniunctio,uel ſignificat cōparationē rerum ſimul exiſtentium diſiungēdo,& hæc cōparitio ē diſiunctio ipſorū diſiunctiuorū ſe habens ad utrūq̃ æqualiter,q̃a hæc coniunctio uel,nō magis ſe habet ad vnum diſiunctiuorum,quā ad alterum,quātum de ſe eſt, ut cum dicit,Socr.uel Plato. Ad illud q̃ obijcitur per Boethum dicendum, q̃ ubi ē diſiunctio,duo exigunt,ſ.ea,q̃ diſiunguntur,q̃ illud reſpectu eius eſt diſiūctio,unde cum dicit Soc. uel Plato currit Soc.uel Plato,sūt diſiūcta,& diſiungunt̄ reſpectu hui' actus currit. unde hæc coniunctio,uel ponit ipſa diſiuncta,& diſiungunt̄ reſpectu huius actus currit.unde hęc coniunctio, uel ponit ipſa diſiuncta ſimul eē,& illud reſpectu cui' eſt diſiunctio non ponit ſimul eſſe i eis unde Socr.& Pla.ſimul ponunt̄ ſecundum ſe, non tamen ſi- B mul ponunt̄ ſub cauſa,& ideo q' dicit Boeth.intelligendum eſt quo ad illud reſpectu cuius ſit diſiunctio.

Ad illud autem,q̃ obijcitur de definitione coniunctionis diſiunctiuæ dicendum quod ſimul eſt duob modis. Qm̄ uno modo eſt ſimul ſecundum prius,& poſteri' conſequendo,& ſic omnes coniunctiones diſiunctiuæ dicunt res ſimul eſſe, eo quod non ponunt unum tanquam antecedens, & reliquum tanquam conſequens. Alio autem modo dicitur ſimul ſecundum F participationem unius rei, ut ſi Soc. & Plato participent albedinem, dicū dē tur eſſe ſimul in participatione albedinis,& hoc dixit Priſcianus,quod coniunctiones diſiunctiuæ diſiungūt ſenſum, & alterā quidam rem eſſe alteram vere non eſſe oſtendunt. Cap.eo quē recētio res ſequūtur.

An uel ſignificet ens ſimpliciter. C. II.

CIrca ſm obijcitur,quia quod importatur p hanc condict onē,uel' reperitur i ente ut homo,uel aſin',& eti m non inente,ut chimera eſt,uel hircoceru',ergo ñ eſſens ſimpl citer, Itē ad idē.Quicq̄d eſt ſimplici er,aūt ſubā,aut quātitas,& ſic de alijs. Sed

A hæc coniunctio uel,non ſignificat ſub
ſtantiā,nec quātitatem,& ſic de alijs.
ergo ſignificatū eius, non eſt ens ſim-
pliciter,ſed ꝙ ammodo. Quod conce
dimus dicentes ,ꝙ ſignificet reſpectū
quendam repertum,tam in ente , quā
in non ente.

An res huius dictionis uel,ſit in genere relationis. Cap. III.

B

CIrca tertiū obijcit,qđ omnes rela
tiones ſunt in ad aliqđ ſiue prędi
camento relationis.Sđ hæc dictio uel,
non dicit rem abſolutā,ſed reſpectiuā,
qa nihil eſt dictum Socr currit,uel pp
hoc,qđ deficit alterum extremorū,er
go dicit relationem,ergo eſt i ad aliqđ
ſiue i prædicamēto relationis.Itē hæc
dictio uel,æqualiter ſe habet quantum
eſt de ſe ad utrunq; extremorū,ſecun
dum comparationem unius ad alterū,
ergo dicit relationem ſecundū ęquipa
rantiā ergo eſt i genere relationis.Sed
obijcitur i contrarium,quia nulla cō-
paratio,q̄ eſt ſecundum ſimul, aut ſe-
cundū prius,& poſterius eſt in aliquo
pdicamēto,ſed omnes res cuiuslibet
coniunctionis eſt comparatio,quæ ſe-
cundum ſimul, uel ſecundum prius ;
& poſterius,ergo nullua res alicuius
coniunctionis eſt in aliquo prædica-
mēto,& eſt ſyllogiſmus in ſecundo
C primæ,ergo ſignificatum huius dictio
nis uel,non eſt i aliquo genere. Quod
cōcedimus. Ad primum autem, quod
obijcit dicendum , quod comparatio
ſiue reſpectus eſt duplex,quia quædā
ſunt comparationes,quæ ſunt res ſim
pliciter exiſtens,ut pater,& filius du
plum,& dimidiū,& tales cōparatio
nes ſunt in prædicamēto relationis,eo
qđ ſūt relationis. Alia ſūt comparatio
nes,quæ nō ſunt ſimpliciter exiſtnes,
eo qđ ſunt tam exiſtentiū,quā nō exi
ſtentium,& homini cōparationes nō
ſunt in genere relationis,& tales ſunt
ſignificationes cōiunctionū diſiūctiua
rum.unde ſequit ꝙ quāuis hęc dictio
uel,dicat rē reſpectiuā , quod propter
hoc ſit in ad aliqđ,ſiue in genere rela-
tionis. Ad aliud ante dictum,ꝙ compara D
tio ſecundum æqualitatē eſt duplex,
quia quædam eſt,quæ eſt ab anima dū
anima apprehendit. ſignificat partiū
orationis , & talis cōparatio ſecundū
æqualitatem non eſt i ad aliqđ, quod
non eſt ens ſimpliciter,ſed quodāmo
do cum ipſorum ſignificatorum & cō
tingit ſignificare,tā ens,quā nō ens,er
go cōparationes ſignificatorū ipſorū
nō poſſunt eſſe ſimpliciter entia,ergo
non ſunt in genere relationis,& huius
comparationes ſignificat per coniun
ctionē diſiūctiuā. Alia eſt comparatio
ſecundum ęqualitatem, q̄ ſolū ſequitur
rem completam,& perfectum in eſſe,
ut amicus,uicinus, ſimilis,æqualis, &
huius comparatio ſecundum æqualita-
tē eſt per æquiparantiam,& eſt ſpecies E
relationis ,unde eſt in genere relatio-
nis,quia ſpecies eſt in genere.

De dictione Vel, ab alijs diſtinctione. Cap. IIII.

CIrca quartū obijcitur, quia,ſi iſtæ
coniunctiones uel,ue,aut,ne, an,
utrum nō ſuperfluunt,oportet eas dif-
ferre à ſeinuicem,aut ſi non differunt ,
oportet quod aliqua earum ſuperflu-
at. quod propter hoc quęritur,quali
ter iſtę coniunctiones ue,uel,aut diffe-
rant ab alijs coniunctionis diſiūctiuis.
Et dicēdū,quod illę coniunctionis ue,
uel, aut differunt ab alijs trib,ſ.an, ne, F
utrum, per hoc, quod illę tres poſſunt
eſſe medium, p quod unus actus tran-
ſit ſuper alium actum,ut ſcis an Socr.
currat,& ſcis,utrum Socr. currat. Sed
ue,uel,& aut,non poſſunt eſſe mediū,
quo vnus actus tranſeat ſuper alium
actum,nihil n. eſt dictū,ſcis, vel Socr.
currat,& ſcis,aut ſoc.currit,& ſcis ue
Socr.currit, vt actus ſciendi intelliga-
tur tranſire ſupra hoc,qđ dico So.cur
rere,ſicut ex alia parte bene dicebat,ut
ſcis Socr.currat.i tu ſcis Socr.currere.
vel non currere. Alia autem eſt differē
tia,qa illæ tres ſunt interrogatiuæ,ſed
ue,uel,& aut,nō ſūt interrogatiuę, im

mo

A mo tantum diſiunctiuæ. Item hæc cõiunctio vel, diſiungit res, quæ debent mouere ĩtellectũ ſpeculatiuũ, uel quãlibet aliam virtutem cognoſcitiuã, nõ motã ab effectu, vel appetitu, ſed put eſt cognoſcitiuam tantum, ſed hæc cõiunctio aut, diſiungit res motiuas practici intellectus, vel ipſius effectus, uel ẽt motiuas ipſius appetitus ſenſibilis.

Itẽ hæc dictio ue, differt ab his duobus, ſ. uel, & aut, quia hæc coniunctio ne, eſt diſiunctiua enclitica, illæ vero non, ſed tñ diſiunctiuæ ſunt Enclisis aũt eſt inclinatio. vnde encliticum eſt inclinatiuum, & ſic iſtæ tres differunt

B interſe & ab alijs trib. interrogatiuis.

Itẽ hæc dictio ne, differt ab alijs duabus an, & vtrum, ſ. quia ne, eſt interrogatiua enclitica, an uero, & utrum, nõ ſunt encliticæ. Enclisis autem in ſolis tribus coniunctionibus reperitur, quæ dicuntur encliticæ, ut que, ne, ue, quia attrahunt accẽtum præcedentis ſyllabæ, uel dictionis ad vltimã ſyllabam, ut puta ſi, ne, dixit ne, amatque, ideo ſequitur ſemper primam dictionem illius clauſulæ in quã ponuntur, & ideo ponuntur a Grammaticis ſubiectiue.

Ad tertiam diſiunctiuum per hanc diſiunctionem vel ſit de pluribus prædicabile. Capi V.

C Irca quintũ quæritur, quia terminus diſiunctiuus prędicatur de utraq; ſui parte, vt Soc. eſt Soc. uel Plato, vt Plato eſt Soc. vel Pla. ergo terminus diſiunctiuus eſt terminus cõis ad vtrumque diſiunctiuorũ, ergo prædicabilis de pluribus. Sed dr̃ in contrariũ, quia quicquid prædicatur de plurib. eſt genus, vel ſpecies, vel propriũ, uel dr̃ia, vel accidens, uel definitio, ſed terminus diſiunctiuus nullum illorũ eſt, quia oĩa iſta ſunt cõiter entia, terminus uero diſiũctiuus reperitur tam in ente, quam in non ente, ergo terminus diſiũctiuus nõ eſt prędicabilis de pluribus ſolu. Cõitas prędicationis eſt duobus modis, quia uno modo eſt, qñ res una participata a pluribus prędicatur de plurib. uel ſubſtantialiter, vel accidentaliter & tunc oportet, quòd ſit unum de quinq; prędicalib. uel definitio. Alio aũt mõ cõitas prędicationis eſt, quãdo non prędicatur res una, ſed prædicatur complexo plurium rerum differenter ponendo unã, & remouendo reliquam, & hoc modo terminus diſiunctiuus eſt, prædicabilis de pluribus, ut Soc uel Plato, & ſic de alijs, q̃a hæc dictio uel, de natura ſua indeterminatione ponit numerum diſiunctiuorũ, & remouet reliquũ reſpectu alicuius tertij, & ſic eſt diſiunctiua, ideo propriè ſumitur cum diſiunctiuè tenetur minus uero ꝓpriè qñ tenetur ſub diſiũctiuè & dicit ſub diſiũctiuè, teneri, q̃a vt: aq; pars diſiũctionis eſt vera. E

D

Item videtur, quòd terminus diſiũctiuus debeat eſſe aliquod de quinq; prędicabilibus, quia quicquid recipit ſupra ſe diſtributionẽ, eſt vnũ de quinque prædicabilibus. Sed terminus diſiũnctiuus recipit ſupra ſe diſtributionem, ergo terminus diſiunctiuus eſt vnum de quinque prędicabilibus maior patet, quia omnis. & nullus, & conſimilia ſignificant q̃m vniuerſaliter, ſed nihil ſumitur vniuerſaliter, niſi vniuerſale, ergo tñ ſũt diſpoſitiones vniuerſalis, ſed uñe diuiditur per quinque p̃dicabilia, ergo quicquid recipit ſupra ſe diſtributionem, &c. & hæc ſunt maior. minor uero patet, quia aliter non eſſet hæc vera, oẽ rõnale, vel irrationale eſt animal, & econuerſo. ſol. In termino diſiunctiuo duo ſunt, vnũ eſt ipſa diſiunctio, & aliud eſt ipſi termini, q̃ diſiungũtur. vñ terminus diſiũctus rõne diſiunctionis nunq̃ p̃t recipere diſtributionum, ſed rõne terminorum diſiunguntur, aliqñ poteſt, aliqñ non, quia, qñ termini diſiuncti ſunt ſingulares, non põt diſtributionem, nihil. n. eſt dictũ, oĩs Soc. uel oĩs Plato. Quãdo aũt termini, qui diſiunguntur ſũt uniuerſales, tunc terminus diſiũctus põt recipere diſtributionem, ut omnis hõ, uel aſinus, eſt homo. Sed tũc oratio eſt duplex, eo q̃d põt recipere diſtributionem ſupra ſe pro altera parte, tantum F

&

A & ſic eſt vera, omnis homo, vel aſinus eſt homo, & eſt ſenſus, omnis homo eſt homo, vel aſinus eſt homo, & ſic eſt propoſitio diſiunctiua. Alio autem modo poteſt recipere ſupra ſe diſtributionem pro vtraque parte ſimul, & ſic eſt falſa hæc, omnis homo, vel aſinus eſt hõ & eſt cã, & eſt ſenſus tam homo, quàm aſinus vniuerſaliter eſt homo. Tertio aũt modo totum diſiunctum poteſt recipere ſupra ſe diſtributionem, ſ. pro natura cõi vtriuſque diſiunctionis, & ſic hæc eſt vera omne rationale, vel irrationale, & ſic patet qualiter terminus diſiunctiu⁹, ſiue totum diſiunctum poteſt recipere ſupra

B ſe diſtributionem, & qualiter non patet etiam, quòd in ſyllogiſmo quem facit, maior eſt duplex, & minor.

Scdm prædicta quæritur de hoc ſophiſmate. Quicquid eſt, vel nõ eſt, eſt. Probatio. Hæc eſt vera, q̃cquid eſt, eſt. verũ põt diſtingui a quolibet alio vero, ergo, Contra Quicquid eſt, vel nõ eſt, eſt, ſed Cæſar eſt, vel nõ eſt, eſt. ſed Cæſar eſt, vel non eſt, ergo Cæſar eſt. Solutio. Prima eſt duplex, eo quòd poteſt eſſe diuerſa, & eſt sẽſus, quicquid eſt, eſt vel quicquid non eſt, eſt, & ſic eſt vera. quia pro altera parte, & ſic eſt

C diſiunctiua, vel põt eſſe cõpoſita, et eſt ſenſus quicquid eſt, nõ eſt, eſt, i. tã omne illud quod eſt, quàm omne illud, quod non eſt, eſt, & ſic eſt falſa, & hoc hõ eſt categorica. vñ eſt ibi ſophiſma cõpoſitionis, quia compoſita eſt falſa.

Item quæritur de hoc ſophiſmate. Omnis propoſitio, vel eius contradictoria eſt vera. Probatio. Hæc propoſitio Soc. currit, vel eius contradictoria eſt vera, iſta propoſitio, Socr. diſputat, vel eius contradictoria eſt vera, & ſic de alijs, ergo oĩs propoſitio, uel eius cõtradictoria eſt vera. Cõtra.

Not. de diſtributione, de qua ſupra latiuus, & per

Omnis propoſitio, vel eius cõtradictoria eſt vera, ſed non oĩs propoſitio eſt vera, ergo oĩs eius contradictoria eſt vera, quod falsũ eſt. Solutio. Prima duplex, eo quod diſtributio põt cadere ſupra propoſitionẽ ſũptã abſolutè, & ſic diſtribuit ipſum, pro qualibet propoſitione particulari, & ſic eſt diuiſa, & falſa, quia hæc eſt diſiũctiua, cuius vtraq; pars eſt falſa, vel diſtributio põt cadere ſupra propoſitionem, & nõ abſolutè ſumptam, ſed comparatum ad ſuã cõtradictoriã, & hoc modo adhuc eſt duplex, quia vno mõ iſte terminus diſiũctiuus, omnis propoſitio vel eius contradictoria, põt ſubijci prædicato pro vtraque parte vl'iter ſicut in his. Omne rõnale, vel irrationale eſt aĩal, & econuerſo. Omne par, vel impar eſt numerus, vel econuerſo. Omne rectũ, vel curuum eſt linea. vel econuerſo, et prima adhuc eſt falſa, quia hoc modo ſenſus eſt, omnis propoſitio, vel eius contradictoria eſt vera, i. omnes pro-

D A Pa. Per gulentem in ſummula, & alios Sũmiſtas.

E poſitiones, & earum contradictoriæ ſimul ſunt veræ, quod eſt impoſſibile. Alio aũt mõ iſte terminus diſiunctiuus, omnis propoſitio, vel eius contradictoria ſubijcitur huic prædicato, ſ. eſſe verum, non pro vtraq; parte diſiũctionis in ſimul, & vniuerſaliter, ſed pro vtraque parte indeterminate. ita quod aliq̃n ſit ueritas pro aliquib. ſingularib. vnius partis diſiunctionis, aliq̃n pro aliquib. partib alterius diſiunctionis, & ſic eſt vera, ſi ſint ſex propoſitiones, ſ. Deus eſt, hõ eſt lapis, Socr. eſt aſinus, & cum iſtis earũ cõtradictoriæ, tunc dicatur. Hæc propoſitio, De⁹ eſt, vel eius contradictoria eſt vera, &

F ſic de alijs tam affirmatiuis, quam negatiuis, vt quælibet illarũ ſex accipiatur tam affirmatiua, quàm negatiua in diſtinctione ad ſuam oppoſitam.

Aliquando eſt veritas ex una parte diſiunctionis, aliquãdo ex altera, & ſic probat, & ſic diſtribuitur propoſitio pro omni affirmatiua in diſiunctione ad ſuã negatiuã, & pro omni negatiua in diſiunctione ad ſuam affirmatiuã. vnde tres ſunt ſenſus in prædicta propoſitione, & ſecundũ primã eſt ibi ſophiſma diuiſionis, & tũc eſt diuiſa, & falſa. & tunc eſt propoſitio diſiunctiua, alijs duobus modis categorica, & prima earũ eſt falſa, ſecunda eſt vera.

De

A De coniunctione &.

IN præcedentibus dictum eſt de coniunctione disiunctiuis, & interrogatiuis. Nunc autem dicendum eſt de hac cōiunctione. Et circa quam primo quęritur quid ſignificet. Sc̄do vtrum res eius ſit ens ſimpliciter uel non. Tertio vtrum res eius ſit in genere, vel non. Quarto quæritur cuiuſmodi vnitas feratur per hanc coniunctionem copulatiuam, &. Quinto cum habet copulare diuerſa quæritur, quæ ſint iſta diuerſa. Sexto quæritur propter quid quando proponitur geminatur.

Quid ſignificet coniunctio &. Cap. I.

B CIrca primū quæritur quid ſignificet cōiunctio hæc Et, quia hęc cōiunctio, & dr̄ copulatiua ab actu copulādi, quē exercet & nulla dictio ſignāt actum quem exercet, ſicut nullū inſtrumentum ſignāt actum ſuū, ergo cum hæc cōiūctio, & exerceat copulationē vel actū copulādi, tunc hæc cōiunctio & non poteſt ſignificare copulationē.

Item ad idem hæc coniunctio & eſt pars orationis reperta ad copulandum cæteras partes orationis, quia dico, q̄d eſt partes orationis reperta ad copulādum alias partes. In hoc attribuo ei C duo vnum quod eſt pars orationis, aliud eſt quod ex natura ſua debet copulare cæteras partes, ſed ſua ſignificatio debetur ei per hoc, ꝙ eſt pars orationis, copulatio vero debetur ei ratione finis prædicti ad quē eſt, & propter quem inuenta eſt, qui. ſ. finis eſt copulata partes alias, ergo ſignatio huius dictio, & nō eſt copulatio, ergo ſignāt comparationem. quod concedimus. Ad aliud aūt quod quæritur dicendū q̄d hæc dictio & ſignificat comparationem quæ eſt ſm ſimul, ſiue ſimultatē, ad iſtam ſimultatem ſequitur copulatio, ſicut ad hoc quod dico, nō cū alio ſequitur excluſio, vnde cum dico Soc. & Plato ſunt albi, hæc coniunctio &, dicit ſimultatem, eorū in vnitatē in albedine, & ideo copulat iſtos reſpectu albedinis. Et nota quod ex cōiunctio, & nō dicit ſimul in tp̄e, quia ſi ſic hæc eſſet falſa. Adam, et Noe fuerunt homines, qui non fuerunt in eodem tempore, quia nec in tempore Adæ fuit Noe, nec in tempore Noe fuit Adam, ergo non dicit ſimul in tempore. D

Itē ad idē bene dicitur, currit, heri, & currit hodie, nunc vel modo, curretras, ſed curſ⁹ heſternus, & hodiernis, & craſtinus nō ſunt in eodem tp̄e, ergo hæc coniunctio, & non dicit ſimul in tempore. Quod concedimus dicentes, ꝙ hęc cōiunctio &, primo, & per ſe dicit ſimultatem plurium ſubiecti- E uorum in vno accidente de pari, quantum eſt de ſe, vel plurium accidentiū in vno ſubiecto. vt Socrates, & Plato ſunt albi, & Socrates ſedet, & diſputat.

Circa ſecundum circa tertium quæ- Cap. 2.
ritur, & ſoluatur ſicut prius de hac con- Cap. 3.
iunctione vel.

Quam vnitatem inferat hæc dictio &. Cap. IIII.

CIrca quartum vero obijcitur, q̄d omne totū hēt in ſe aliq̄ vnitatē, ſed oīs terminis copulatiuis, vt Soc & Plato eſt quodā totum, ergo habet in ſe aliquā vnitatē in primo primę. Sed dr̄ contrariū, ꝙ non eſt vnū genere, neque vnum ſpē, neq; vnū numero, vel definitione, neque vnum proprio, neque vnū accidente, ergo nō habet in ſe aliquam vnitatem. Omne autem præmiſſæ per ſe manifeſtæ ſunt, & ideo ſupponuntur. Et dicendum, quod vnū dicitur multipliciter, quia eſt quoddam vnum quod eſt ex materia, & forma, vt homo ex corpore humano, q̄d eſt eius materia, & ex anima intellectiua, quæ eius forma. Alio aūt modo eſt vnū cōtinuatione, vt linea, ſuperficies, tempus, & quolibet continuum. Tertio modo eſt vnum in ſitu, vel inſertione, vt in arbore, ex ramo vnius arboris, & ex trunco alterius arboris fit vnū p inſertionem. Alio autem mō eſt vnū con-

Vide multa. i. Phy. 1. com. 6. F

A cõiugatione ſicut ſunt duo corpora, q̃ coniunguntur inter quæ non eſt mediũ alterius naturæ, ſicut connectit digitus digito, qñ nihil eſt in medio. Aliter aũt eſt vnũ aggregatione, vt aceruus lapido. Alio autem modo eſt vnũ colla, vel colligatione, ſicut ex carne, & oſſa fit vnum per quoddam medium, quod non eſt omnino caro, neque omnino os, ſicut nerui & cartilagines.

Dico aũt, q͏̃ hæc coniunctio, & facit vnitatem aggregationis, & nõ aliã ex prædictis, vnde terminus copulatiuus eſt vnum aggregatione. Ad illud autẽ q͏̃ obijcit in contrarium diuidendo vnum per vnũ genere, per vnum ſpecie dicendum, quod vnum ibi non

B dicitur vnum quo ad omnes ſuas ſignificationes, ſed tñ quo ad illas ſm quas ſumuntur quatuor prædicata in Topicis, & annexa eorum. Quatuor aũt prædicata de quib. agitur in Topicis ſunt hæc, definitio, accidens, genus, propriũ. Annexa autem eorum ſunt alia prædicata reductiua ad hæc, vt idẽ ſpecie reducitur ad genus, & etiam differentia reducuntur ad genus. Comparationes vero ad accidens, vt melio, vtilior, fælicior, vtilior, & ſic de alijs reducuntur ad prædicata de accidente.

Idẽ aũt ſimpliciter, & diuerſum reducuntur ad prædicata in definitione.

Item nota, q͏̃ licet hæc coniũctio, &

C debeat copulare diuerſa, non tñ copulat quælibet diuerſa, quia non põt copulare adiectiuũ ſubſtantiuo, nec econuerſo, vt homo, & alb. currit, propter hoc, q͏̃ de ſe dicit aſſociationẽ aliquorũ de pari, vnde æqualiter reſpicit vtrũq; extremorũ, & iõ per ſe primo, vel copulat duas ſubſtãtias vni actui, vel duo accidentia vni ſubſtantiæ, vt So. & Plato ſunt albi, homo legit, & diſputat.

D ſubſtãtiuo, & e contrario patuit, ergo nõ copulat diuerſa quæ libet, propter hoc quæritur quaſi diuerſa dictum exigit hæc coniunctio &c. Et dicendum, quod ſicut iam patet ex prædictis, quod exigit diuerſitatẽ ſubiectiuorum de pari ſe habentium vel etiã actiuum, vel habitudinẽ, & vniuerſaliter debet copulare diuerſa de pari ſe habẽtia, vt Socrates & Plato albus, & niger, ab illo, & in illo & ſic de alijs habitudinis, & accidentibus, & ſubſtantijs. Sed tunc quæritur vtrum ſufficiat ei diuerſitas ſuppoſitorum cum vnitate ſignificationis, vt homo, & homo currit, & videtur q͏̃ ſic, quia oẽ plurale geminant ſuum ſingu-

E lare in terminis communibus, vbi non ponantur ſigna vniuerſalia, & affirmatiua, nam ois non geminat ſuum ſingulare, ſed bene dicitur homines ſunt, ergo bene dicitur homo, & homo ſunt ſimiliter, bene dicitur homines currunt, ergo bene dicitur homo, & homo currunt, & ſic de alijs.

Itẽ ad idem dicit Boethus in lib. ſuo de Trinitate, q͏̃ talia ſunt p̃dicata qualia ſubiecta, q͏̃ probat, quia cũ dicitur, hõ eſt iuſtus. Deus eſt iuſtus, hoc nomen iuſtus prædicat de homine iuſtitiã accidẽtalẽ, de Deo aũt prædicat diuinã eſſentiã. E conuerſo tñ poteſt dici q͏̃ talia ſũt ſubiecta qualia permiſerũt prædicata, ſed cũ dicitur homo, & hõ

F currunt prædicatã exigit q͏̃ ille terminus infinite ſumptus teneatur pro diuerſis, ſed ſi pro diuerſis teneatur, bene dicitur, ergo recte dicitur hõ, & homo currunt, quod concedimus. Sciendum quod conuenientius copulat diuerſa ſuppoſita, & diuerſa ſignificata de pari ſe habẽtia, vt hõ, & equus currũt, q̃ diuerſa ſuppoſita cum vnitate ſignificationis, vt homo, & homo currunt.

Quæ diuerſa copulet dictio copulatiua, &c. Cap. V.

Circa quintum quæritur, quia videtur iam ex p̃dictis, q͏̃ hæc coniunctio &c. nõ poſſit copulare q̃libet diuerſa, quia non poteſt copulare adiectiuũ

Cum dictio copulatiua, & præponitur, & cur geminetur. Cap. VI.

Circa ſextum quæritur, q̃ omnis copulatiua coniunctio, niſi ſit enclitica æqualiter ſe habet ad vtrunq; extremorum, ergo hæc coniunctio, & æ-

quia

A qualiter ſe habet ad vtrunq; extremorum,ſed qñ præponitur, vni magis ſe habet ad illud cui præponitur,quã ad aliud cui non præponitur, ergo nunq̃ debet præponi,ſed ſi non præponitur, non geminatur, ergo vnũ debet geminari. Et dicendum,ꝙ hæc coniũctio & æqualiter reſpicit vtrunq; extremorũ, & ideo qñ præponitur vni extremorũ, quia magis ſe habet ad illud cui ꝑponitur,propter hoc oportet, ꝙ præponatur alteri, vt æqualiter ſe habeat ad vtrunque extremorũ, & hæc eſt cauſa pp quam,qñ præponitur geminatur.

Sophiſ. Secũdum prædicta,quæritur de hoc ſophiſmate. omne nõ animal quod & B Soc. ſunt duo non eſt Socra. Probatio. Hoc non eſt animal,ꝙ & Socr. ſunt non eſt Socr. demonſtrato ligno,illud non animal,ꝙ & Soc.ſunt duo non eſt Socr. demõſtrato lapide,& ſic de alijs, ergo non eſt animal,quod & Soc.ſunt duo,non eſt Socrates. Contra. Omne non animal,quod & Soc. ſunt duo nõ eſt Socrates, ordo omne aliud, quam animal,quod & Socr.ſunt duo non eſt Socrates, & eſt locus à conuertibili, quia non animal, & aliud quã animal æquipollent,ſed Socrates aliud, quam animal quod,& Socrates ſunt duo,ergo Socrates nõ eſt Socrates,in quarto primæ. Solutio Prima ſimpliciter eſt vera,& probatio non valet, neque eſt C ſyllogiſmus quem facit, ſed eſt paralogiſmus,quia maior,& minor ſunt duplices. quia hæc propoſitio, quæ erat maior,ſcilicet omne aliud, quam aĩal, quod & Socr.ſunt duo non eſt Soc.eſt duplex eo quod hoc relatiuum, quod poteſt referre hunc terminum aliud, vel hunc terminum animal. Si autem referatur ad hunc terminum aliud, ſit maiore,eſt vera, & eſt ſenſus oẽ aliud ab animali quod, ſcilicet aliud ab animali, Socra.ſunt duo,non eſt Socra. & hoc eſt verum, quia nihil aliud ab animali,vt lapis,& lignum, & cætera inanimata omnia,quorum nullum eſt Socrates Si autem referatur ad illum terminum animal, ſic maior eſt falſa, & eſt ſenſus. Omne aliud, quam animal, D quod,ſcilicet animal,& Socr. ſint duo, non eſt Socr. hæc autem falſa eſt quia Socr. non facit numerum cum Socr. & alia animalia,& iſta, Socra. eſt aliud a quolibet animali faciẽti numerum cũ Soc. & ſic Soc. comprehẽdet in hac diſtributiõne, omne aliud,quam animal quod,ſcilicet animal &c. ſecundum,ꝙ hoc relatiuum,quod refert hũc terminum animal, vnde hoc modo maiori dicit,quòd Soc. non eſt Socr. e conuerſo,dicendum.n.eſt de minori. Et vt magis patet falſitas minoris in ſenſu ſecundo.ponatur quod Socr. ſit, & nullum aliud animal,niſi Plato, & vnius E equus, tunc nullum aliud animal eſt, quod faciat numerum cum Socr. niſi Plato, & ille equus, Socr aliud eſt ab illis duobus,& ſic hæc eſt falſa,oẽ quã illa duo animalia, quæ,ſ. animalia faciunt numerum cum Soc. non eſt Soc.

Sophiſ. Item quæritur de hoc ſophiſmate, omne enunciabile differt ab aliquo, & ſuum oppoſitum eſt componibile illi. Probatio. Hoc enunciabile Socr. eſſe differt ab aliquo,& ſuum oppoſitũ eſt componibile illi, quia differt ab hoc enũciabili equum currere,ſuum oppoſitum,ſ. Soc. non eſſe, eſt componibile illi, quia poteſt ſtare cũ eo ſimul enim F poſſunt eſſe vera hæc duo enunciabili, ſ. Soc. non eſſe,& equum currere,illud enunciabile,ſ. homine legere differt ab aliquo,& ſuum oppoſitum eſt componibile,illi,& ſic de alijs,ergo prima eſt vera. Contra hæc eſt quædam compoſita. cuius vtraque pars eſt falſa, ergo ipſa eſt. Solut. prima eſt falſa ſimpliciter,& probatio peccat ſecundum figuram dictionis a pluribus determinatis ad vnam huius termini aliquo. Et etiã eſt ibi accidens per quandam regulam in diſtributionibus habitam, quia quãuis hæc diſtributio, omne enunciabile ſm ſe conuertibiliter ſequatur ad ſuas partes ſingulares omnes, tamen ſecundum, ꝙ partes ſtant ſub hoc prædicato,quod eſt differre ab aliquo. Sic non ſequitur ad illas, ſed eſt ibi accidens.

De

A

De coniunctione Niſi.

LOquentes communiter ponunt, quod hæc dictio niſi, per ſe, & propriè tenetur conſecutiuè, & nõ exceptiue ſit, ideo circa hanc dictionem niſi, primò quæratur vtrum poſſit teneri exceptiuè, vel non; ſecundo quæratur, vtrum hæc dictio niſi, & hæc oratio ſi non æquipollent adinuicem, cum hæc dictio componitur ex ſi, & non, tertio quæritur quot ſunt genera dictionũ inſtantiuarum, & qualiter differũt in genere: Quarto quæritur quare potius ex hoc aduerbio negandi non per compoſitionem fit dictio inſtantiua, quæ eſt exce-

B ptiua, quam alia dictio inſtantiua alterius generis. Quinto quæritur, quare hæc dictio niſi ſecundum, quod hæc dictio conſecutiua vult ſemper adiungi verbo ſubiunctiui modi.

An dictio niſi, exceptiue tenentur nec ne. Cap. I.

CIrca primum obijcitur, quòd aliquã tenetur exceptiuè, quia inſtantiua aliqñ fit in toto, vt Socr. currit, nullus homo currit. Hæc.n. eſt inſtantia in toto contra partem. Aliqñ fit inſtantia in tempore, vt cum dr, omnis homo currit, Socr. non currit, vel quidam homo nõ currit, hic enim fertur inſtantia in parte contra totũ. Sed poſito, quod Soc. currat, & nihil aliud, tunc hæc eſt vera, nullus homo currit, niſi Socr. ſed non eſt ibi inſtantia extrahẽdo, vel remouendo partẽ à toto, niſi per dictio-

C nẽ exceptiuam, ergo hęc dictio niſi, in pdicta oratione tenetur exceptiue. Itẽ ad idem cum dr. Nullus homo currit niſi iſte aſinus hęc oratio eſt impropria, ſed ſi hæc dictio niſi, teneretur conſecutiue, eſſet propria, ſed eſſet falſa: ergo hæc dictio niſi, non tenetur ibi conſecutiue, ſed tenetur conſecutiue, vel exceptiue, ergo tenetur exceptiue.

Item ad idem conſequentia eſt duplex, quia quædam eſt cõſecutiua ſimpliciter, vt ſi hõ currit, animal currit. Alio autem eſt conſequentia, vt nunc, vt ſi veneris mecum ibo ad eccleſiam, D ſed ex nulla earum licet inferre conſequens, nec antecedens, quia ex prima conſequentia nõ ſequitur, ergo homo currit, quod eſt antecedens, nec ſequitur, ergo animal currit, quod eſt conſequens & ex ſecunda conſequẽtia, quę eſt conſequentia, vt nunc nõ ſequitur, ergo veneris mecum, quod eſt antecedens, nec ſequitur ibi, ad eccleſiam, quod eſt conſequens, ergo ex nulla earum ſequitur ad conſequẽs, nec antecedẽs. Sed cum dr, nullus homo currit niſi Socr ex hac bene ſequitur, ergo Socr. currit, ergo hæc dictio niſi, nõ tenetur ibi conſecutiue, & tenetur cõſecutiue, vel exceptiue ergo tenetur exceptiue, quod concedimus dicentes, quod aliqñ tenetur exceptiue, vt in prædictis orationibus, & conſimilibus, & non ſemper tenetur conſecutiue. E Sed contra. Hæc dictio niſi, componitur, & ſi nõ, ſed nec ſi nec non ſunt dictiones exceptiuæ, neque habent naturam exceptionis, ergo hæc dictio niſi, nõn habet naturam exceptionis, cum compoſitum non habeat naturam aliquam niſi à ſuis cõponentibus, ergo hæc dictio niſi, nõn tenetur exceptiue, ſed tenet exceptiue, vel conſecutiue, ſed tenetur conſecutiue.

Item ad idem. Oĩs dictio exceptiua dicit habitudinem partis ad totũ, ſed nulla coniũctio dicit habitudinem partis ad totũ, ergo nulla cõiunctio eſt dictio exceptiua in ſecũdo ſecundæ, ergo F hęc dictio niſi, nõ eſt dictio exceptiua ſed eſt exceptiua, vel executiua, ergo eſt cõſecutiua. Et dicẽdũ ſicut prędictũ eſt, quòd hæc dictio niſi aliqñ tenetur conſecutiue, aliqñ exceptiue, Ad illud autem, quod obijcitur in contrarium dicendum, quod ſicut obijcit, hæc dictio niſi, componitur ex ſi, & non, ſed hoc aduerbiũ non ſemper fert exceptionẽ ei cui adiũgitur, cum ſemper contradicat ei, & ſic eſt dictio inſtantiua, & fert inſtantiam, aliqñ in parte, aliqñ in toto, vt diximus prius, ſed per compoſitionem contrahitur ad inſtantiã, quæ eſt in parte, extrahẽdo partẽ à toto, & hoc ſuffi-

Niſi nõ qñq; exceptionẽ qñq; conſecutionem dicit.

A ſufficit ad dictionem exceptiuã, ut nullus hõ niſi Soc currit, & ideo hæc dictio niſi, aliquando tenetur exceptiue, aliquãdo conſecutiue, & ſic patet, quod q̃uis hoc aduerbium non ſit dictio exceptiua, hẽt tñ naturam inſtantiam, quæ .ſ. natura inſtantiua propter cõpoſitionem extrahit ad inſtantiam dictionũ exceptiuarũ uere in hac dictione niſi. Ad illud quod obijcitur in contrariũ dicendum, quod non ſyllogizat in ſecundo ſecũdę, ſed potius paralogizat, quia minor pdicti paralogiſmi eſt duplex, hæc, ſ. nulla cõiũctio dicit habitudinẽ partis, ad totum, quia quędam ſunt cõiunctiones quæ habent in ſe naturã duplicem, ſicut illæ dictiones quę ſunt cõpoſitæ ex cõiunctione, & alijs partib. orationis, vt hæc cõiunctio qua ppter, quę eſt compoſita ex hoc noie, qua, & ex hac præpoſitione propter, & ſic intellectus eius inſtruit ex intellectus illarum dictionum, hæc autem cõiũctio niſi, cõpoſita eſt vt dictum eſt, ex non, & ſi, vnde habet in ſe naturã inſtantiã, quæ eſt ſm partem, vt dictum fuit prius, & propter hoc dici habitudinẽ uel cõpoſitionem partis ad totum, & ſic habet in ſe naturam duplicem, ſ. naturam inſtantiuã ratione aduerbij ex quo componitur, & naturam aduerſatiuam ratione coniunctionis, unde dicitur coniunctio aduerſatiua.
B
C

De differentia niſi, a ſi non. Cap. II.

CIrca ſecũdum uero, ſicut patet ex prædictis, hæc dictio niſi, aliquãdo tenet exceptiue, aliquando conſecutiue, & ſecundum, quod teneẽ conſecutiue hæc dictio niſi, & hæc oratio ſi non æquipollent, ut non currit niſi moueatur. i. non currit ſi non mouetur. Secũdum autem, quòd hæc dictio niſi, tenetur exceptiue, tunc ſignificat aliud q̃ hæc oratio, ſi non, & ſignificat idem, cum tunc ſignificet habitudinem partis ad totum, ut non eſt, hic eſt ſicut eſt dictio excluſiua, ſignificat hoc, non cũ alio. Sic econuerſo dictio exceptiua ſignificat totum, non eſt hic.
D

Quod nam ſint inſtantiuarum dictionum genera. Cap. III.

CIrca tertium nota, quod tria ſunt genera dictionum inſtantiuarum, quia quædam ſunt excluſiuæ, & iſtæ inſtant excludendo, aliæ ſunt exceptiuæ, & iſtæ inſtant excipiendo, aliæ sũt contradictoriæ, & ſunt contradicentes, & per iſtas fit inſtantia contradicendo. Et nõ a quod in genere ſic differunt, quia excluſiuæ inſtant ſemper in toto remouendo ipſum a parte, vt ſolus Soc. exceptiuę non inſtant ſemper in parte extrahendo partem a toto, vt nullus homo niſi Socra. Contradictoriæ vero vel contradicentes inſtant differenter, aliquando in parte, aliquãdo in toto, remouendo aliquid a parte vel a toto, vt quidam homo currit, nullus homo currit, vel omnis homo currit, quidam homo non currit
E

Cur potius ex aduerbio negandi, non ſit dictio inſtantiua quàm, aliqua alia dictio. Cap. IIII.

CIrca quartũ obijcitur, quod cum hæc dictio niſi, intelligat in qualibet dictione inſtãtiua, vt in excluſiuis, & exceptiuis dictionibus, & in contradicentibus, & ita ſit principium oium earum, ergo ſicut p cõpoſitionẽ ex ea fit dictio exceptiua tunc ſic ex eadẽ habet fieri dictio inſtãtiua alterius generis vt exceptiua. Et dicendum, quod non eſt idem modus intelligẽdi hãc dictionem non, in qualibet dictione inſtantiua, unde non eſt vno modo principiũ omnium dictionum inſtantiuarum, quia dicitur, vna dictio eſt principium alterius, quia uno modo per impoſitionem ſ. alio autem modo per compoſitionem vnde dico quod in dictionibus excluſiuis per impoſitionem earum intelligitur negatio, quia tantum, & ſolus ex ſua impoſitione ſignificat non cum alio, & illæ dictiones
F

A nes exceptiuæ præter, præter quam, ſimiliter habent ex impoſitionem negationem de intellectu ſuo, ſed illæ dictiones cõtradicẽtes, nullus nihil, neuter, & ẽt hæc exceptiua, niſi per cõpoſitionem habent negationẽ de intellectu ſuo, & ſic patet, ꝙ nõ eſt idem modus in elligendi negationẽ i.r oib. dictionib. inſtatiuis. vnde nõ oportet ꝙ ſi in quibuſdam eſt per compoſitionẽ, qđ in alijs ſit ſiſr per compoſitionem.

Item quæritur, quare ex hoc aduerbio nõ, & ex hac coiunctione ſi, potius ſit dictio exceptiua ꝑ cõpoſitionẽ q̃ excluſiua, cũ hoc aduerbiũ non ſit inſtãtiuum, & inſtãtia reperiat tã in excluB ſiuis quam in exceptiuis, quãuis differenter. Et dicendũ, quod hoc abuerbiũ non negatiuũ eſt, quia negat, & per ordinem ipſius ad hanc coniunctionẽ, ſi intelligit adiectiuatio. Vnde in hac dictione, niſi, intelligitur negatio, & etiã aduerſatio; & per hoc eſt dictio exceptiua, quia aduerſat præcedenti in aliqua parte ipſius. Itẽ cum hæc dictio niſi ſit ſđ compoſita ex non, & ſi, & aliquando ſit exceptiuam vero aliquãdo vero conſecutiua, oportet, ergo, quod diuerſimode fiat compoſitio huius dictionis niſi, ex ſuis cõponentib. Quòd concedimus, dicentes, quod qñ hæc dictio niſi, eſt conſecutiua conſecutio ca C dit ſupra negationẽ, et cõſecutio eſt cõpletiua huius dictionis niſi, & tũc hęc dictio niſi, ſecundum Priſcianum continetur ſub coniunctione cõtinuatiua, & ſecundum Donatum ſub cauſali, non currit niſi moueatur, ideſt ſi non mouetur, non currit.

No. pulchrũ dictum.

Quando autem eſt exceptiua, tũc negatio cadit ſupra cõſecutionem, & ſic negatio tranſmutat compoſitionẽ in alterã ſpẽm, qa dictione exceptiua, & ſic ſecundũ diuerſos modos cõpoſitionis hæc dictio niſi, eſt alterius ſpeciei Si quæratur utrum inſtantia, ęqualiter reponatur in tribus prædictis generib. dictionum inſtantiuarum. Dicendũ ꝙ nõ, quia prius eſt inſtans in dictionib. inſtantiuis cõtradicẽtibus, quia ibi eſt maxime oppoſitio cum ibi ſit contra- D dictio, & per poſterius reperitur inſtãtia in dictionibus exceptiuis, & tamen plus eſt de inſtantia in his quam in excluſiuis quamuis exceptiuæ non immediate contradicat ſuo toti, tamen ſequitur, contradictio, vt omnis homo præter Socrat. currit, ex hoc ſequitur, quod Socrat. non currat & vlterius ſequitur, quòd aliquis homo non currat, quia Socrat. non currit, aliquis homo non currit. Et eſt locus a parte ſubiectiua, ſed in dictionibus excluſiuis illud quod excluditur non contradicit ei a quo fit excluſio, vt ſolus Socrat. E currit, ideſt Socra. & nullus alius a Socra. currit. Iſtæ enim duę, Socrates currit, & nullus alius a Socr. currit, & nõ contradicunt neque ex primo, neque ex conſequenti, & ideo minus deeſt de inſtantia in dictionibus excluſiuis, & plus in dictionibus exceptiuis, & maxime in contradictionibus.

Cur verbo ſubiunctiui modi ſemper adiungantur. Cap. V.

Circa quintum obijcitur ſic. Coniũctio nata eſt coniungere cæteras F partes orationis, ergo, tam nomina quam verba, & ſic de alijs partibus, & conſimilibus, & quodlibet terminos, & quoslibet numeros, & partes quaſcunque, & quælibet tempora, & quoslibet modos, & ſic de alijs partibus ſub his accidentibus, & ſub alijs, ergo hæc coniũctio niſi, ſecundum, quod eſt coniunctio conſecutiua determinatur tantum ad modum ſubiecti. Et dicendum, quòd hæc negatio quæ eſt in hac dictione niſi, non eſt negatio abſoluta ſed reſpectiua, ſecundum quòd hæc dictio niſi eſt dictio conſecutiua, & huius cauſa eſt; quia negatio, & conſecutio unita includitur in intellectu huius dictionis niſi, & qa intellectus eſt in conſecutione, ideo in conſecutione eſt negatio, quæ eſt vnita intellectu vno conſecutione ipſa vt diximus,

Negat verbum determinare habet Sophiſ.

A mus,& ideo,negatio nō eſt ibi abſolu-
ta,ſed reſpectiua.Vnde cū negatio dēat
determinare verbū,ideo negatio abſo-
luta determinauit uerbū abſolutū, &
negatio reſpectiua determinauit uerbū
reſpectiuū,& ideo qa inter oēs modos
uerborū ſolus modus ſubiunctiuus di
cit rem ſuā in reſpectu,ſiue in compara
tione ad aliud,ideo hæc dictio niſi,ſm
qđ eſt conſecutiua debet adiungi ver-
bo ſubiunctiui modi.Secundum prædi
cta quæritur de hoc ſophiſmate.Nihil
eſt verum niſi inſtanti,&c.

Probatio.Quicquid eſt verū,eſt verū
in hoc inſtāti,ergo nihil eſt uerū,niſi in
hoc inſtanti.Contra.Nihil eſt verū niſi
in hoc inſtanti,ergo te eſſe aſinū nō eſt
verū,niſi in hoc inſtanti,ergo te eſſe ve
rū,eſt verum,in hoc inſtanti,ergo tu es
B aſinus.Vel ſic poteſt probari,hęc eſt fal
ſa.Nihil uerū,& non eſt iſtans,niſi pro
vero in hoc inſtāti.ergo facta exceptio
ne pro illo eſt uera,ergo hæc eſt uera,
nihil eſt verum niſi in hoc inſtanti.So-
lut.Prima eſt duplex ,eo quod hæc di-
ctio niſi,poteſt tenere exceptiuè,uel cō
ſecutiuè,& utroq.modo eſt vera,ſuppo
ſito inſtanti cōiter ad ipſum inſtans, ſi
ue ad ipſum nunc,& ad tempus pręsēs.
Sed tñ diſtinguenda eſt prima, quia ali
ter, & aliter eſt reſpondēdum ad argu
menta probationis.Prius autem uiden
dum eſt,vtrunq; ſenſum primæ , ante-
quam reſpondeamus ad improbatio-
nem,vnde ſenſus primæ ſecundum, ꝙ
eſt exceptiua,eſt talis,nihil eſt uerum,
niſi in hoc inſtanti.id eſt,nihil eſt uerū
C præter uerum,quod eſt in hoc inſtanti,
& hæc hoc modo vera eſt ſumpto ve-
ro cōiter ad uerum,quod eſt in hoc in-
ſtanti,& ad verum, quod in tempore ,
ſicut inſtās ſumebatur cōiter ad inſtās,
& ad tempus.Si aūt teneatur conſecu-
tiue,prima,tunc eſt ſenſus, nihil eſt ue
rum ſi non eſt verum, niſi in hoc inſtā
ti,id eſt,nihil eſt uerum in hoc inſtan
ti,& iterum hoc modo prima eſt uera.
Habita ergo diſtinctio, reſpondeo ad
probationem,dicendum quod ſi prima
eſt exceptiua, ſic primum argumētum
alio

probationis non tenet, hęc.ſ nihil eſt D
verū,niſi in hoc inſtati,ergo te eſſe aſi
num non eſt verum, niſi in hoc inſtan
ti,quia eſt ibi ſophiſma accidētis ſicut
hic nullus homo pter Soc.currit,ergo
Plato,præter Soc.non currit, quia hoc
modo prima eſt categorica, & hæc di-
ſtributio nihil cōprehendit ſub ſe tam
vera,quam falſa,tam cōplexa q̄ incom
plexa unde uerū in hoc inſtāti excipi-
tur ab illa diſtributione ſic ſumpta.Vn
de uerū in hoc inſtāti eſt,pars illius di-
ſtributionis,ſed nō eſt pars huius , qđ
dico,te eſſe aſinū,qa Soc.erat pars hu⁹
diſtributionis.Null⁹ hō,ſu nō eras pars
Platonis. Si aūt prima teneatur cōſecu
tiuè,tunc primū argm̄ probationis be-
ne tenet,hæc ſcilicet nihil eſt uerū, ni- E
ſi ſit uerum in hoc inſtanti ergo te eſſe
aſinū non eſt verum,niſi in hoc inſtan-
ti,quia ſenſus eſt,nihil eſt,uerum ſi nō
eſt verum in hoc inſtanti , ergo te eſſe
aſinum non eſt verū, ſi non eſt uerū in
hoc inſtāti.Sed illud argumentum,qđ
ſequitur non tenet, hæc, ſ.te eſſe aſinū Ex cōdi
eſt uerū niſi in hoc inſtanti, ergo te eſ- tionali,
ſe aſinum eſt verū,quia ſenſus eſt,te eſ- nec anſ,
ſe aſinum non eſt uerum,ſi non eſt ue- nec cōſe
rum in hoc inſtanti , ergo te eſſe aſinū quēs in
eſt verum in hoc inſtāti, quia ſic nulla tertur.
eſt ibi apparentia,& argumentū eſt pe
nitus diſperatū,uel eſt quòd & ſimpli-
citer,propter hoc quòd ex nulla condi
tionali,licet inferre antecedens, vel cō
ſequens,vt ſi homo currit,animal cur-
rit,ex hoc nō ſequitur, ergo homo cur F
rit,vel animal currit.Similiter non ſe-
quitur,te eſſe aſinum non eſt verum, ſi
non eſt verum in hoc inſtāti,ergo te eſ
ſe aſinum eſt uerum in hoc inſtanti,qa
ponit ibi antecedens,& ſic eſt ibi qd.
ſimpliciter. Poteſt tñ dici , quòd nulla
eſt ibi apparentia, quia ex negato ante
cedente,& ex negato cōſequente infert
antecedēs affirmatū,vt ſi non eſt aīal ,
non eſt homo,ergo eſt animal.in argu
mento autem nulla eſt apparētia, vt di
cimus,aut ſi eſt aliqua apparētia eſt ſe
cundum quid,ꝙ ſimpliciter . Item q̄rit
de hoc ſophiſmate,null⁹ hō legit Pari

A ſijs niſi ipſe ſit aſinus. Probatio hęc eſt falſa, aliquis homo legit Pariſijs niſi ipſe ſit aſinus, ergo ſua cõtradictoria eſt vera, hæc, ſ. non aliquis homo legit Pariſijs niſi ipſe ſit aſinus, ſed non aliquis, & nullus æquipollent, ergo prima eſt vera. Contra, nullus legit Pariſijs niſi ipſe ſit aſinus, ergo deſtructione conſequentis, ſi aliquis homo legit Pariſ. ipſe eſt aſinus, quod falſum eſt, ergo prima eſt falſa, Solut. prima eſt, falſa ſimpliciter, & hoc eſt duplex, nõ aliquis homo legit Pariſijs niſi ipſe ſit aſinus, eo quòd negatio põt determinare verbum conſequentis ſecundum ſe, & abſolutè, quod eſt legit, & ſic eſt falſa, & ſit æquipollet primæ quia hoc
B modo non aliquis, & nullus æquipollent; & ſecundum hunc ſenſum iſta ꝑpoſitio, non aliquis homo legit Pariſijs &c. non cõtradicit huic, aliquis hõ legit Pariſijs &c. utraque, n. eſt falſa, uel negatio poteſt determinare uerbũ cõſequentis, quod eſt legit, non ſecundum ſe, & abſolutè in comparatione antecedens, & ſic eſt uera, & contradicit huic, aliquis homo &c. ſed hoc modo non ęquipollet primæ.

Sophiſ. Item quęritur de hoc ſophiſmate, nullus homo moritur, niſi vnus ſolus homo moriatur. Probatio, hæc eſt falſa, aliquis homo moritur, niſi vnus ſo-
C lus homo moriatur, ergo ſua contradictoria eſt vera, ſcilicet non aliquis homo moritur &c. Sed nõ aliquis, & nullus æquipollent, ergo prima uera. Cõtra antecedens eſt poſſibile, & conſequens impoſſibile, ergo conditionalis eſt falſa. Quod aũt antecedens ſit poſſibile patet per hoc, quod habet duas cauſas ueritatis, vel plures: quia unum ſolum hominem mori eſt uerum, ſi duo moriantur, & ſi plures moriãtur, quam duo, uel etiam, ſi omnes moriãtur, ſed ſemper conſequens eſt falſum ſcilicet nullus homo moritur. Solutio eſt, eadem, quæ hic in præcedenti ſophiſmate.

De coniunctione Quin. D

NVmerus coniunctiuorum in ſpecies ſecundum Donatum eſt quinarius, ſm Priſcianum uero multo plures ſunt ſpecies coniunctionum, inter quas numerãtur omnes cauſalium tã a Priſciano quam a Donato, & ſpecies rationalium quas Priſcianus appellat collectiuas ſiue rationales. Sed ſecundum Donatum hæc coniunctio quin, continetur ſub cauſalibus, ſecundum Priſcianum uero continetur ſub collectiuis, uel rationalib. hanc aũt diuerſitatem omittimus ad præſens, cum pertineat ad Grammaticum. Vnde primo
intendimus quærere circa hanc coniũctionem, quin, vtrum ſignificet conſecutiuam. E
Secundo autem habito φ ſignificet conſecutiuam, quæritur vtrũ ſignificet conſecutiuã aliq, ad conſecutiuam cõiter ad omnes conſecutiuas. Tertio autem quæritur vtrum hæc dictio quin, & ſit compoſita ex his dictionibus quod, & non. Quarto autem quæritur vtrum æquipolleat eis ſine conuertatur cum eis. Quinto autem quæritur quare hęc dictio, quin, coniũgitur ſemper verbo ſubiunctiui modi.

An dictio quin, conſecutiuam ſignificet. Cap. I.

CIrca primum obijcitur, quia ut dicit Priſcianus, Omnis coniunctio ſignificat uim, uel ordinem, & coniunctiones ſignificant uim quando res aliquas ſignificant ſimul eſſe, ut prius, & fortis fuit Aeneas. Ordinem autem ſignificant coniunctiones quando cõſequentiam aliquarum rerũ demõſtrãt, vt ſi ambulat, mouetur. Sed hæc dictio quin, non ſignificat res aliquas ſimul eſſe, ergo ſignificat conſecutiuam aliquarum rerum, ergo hæc coniunctio quin, ſignificat conſecutiuam. Item ad idem, hæc eſt uera. Non eſt homo quin ſit animal, & in hac oratione ſignificatur, quod non poteſt eſſe

A eſſe homo, ita quod non ſit animal, ergo ſignificatur quod homo non pt eſſe ſine animali, ſed ſi homo nō poteſt eſſe ſine animali, tunc animal de neceſſitate ſequitur ad hominē, ergo ſignificatur ibi quòd animal de neceſſitate ſequitur ad hominem. Sed hæc coniunctio nō poteſt ſignificare niſi ſit dictio cōſecutiua & ſignificat conſecutiuā, ergo hæc dictio, quin, ſignificat cōſecutiuā. Itē ad idem dicit Priſ. quod collectiuę coniunctiones ſiue rationales ſunt q per illationem colligunt ſupradicta, & exēplificat de iſtis, ſicut in quin, & ergo, igit de pluribus alijs, ergo hæc cōiūctio quin,

B eſt coniūctio illatiua, ſed in omni illatione intelligitur conſecutiua, ergo in hac coniūctione, quin intelligitur cōſecutiua. Sed obijcitur in contrariū, cōiter recipiuntur iſtæ propoſitiones, iſtæ nō audit lectiones quin dormiat, ille non comedit quin bibat, conſimiles, ſed ex eis vnum de neceſſitate non ſequitur ad alterum, ergo hæc dictio quin ſignificat conſecutionem illationis.

Et dicēdum, quod hæc dictio quin, dicit cōſecutionem illationis, vnde hęc dictio eſt cōſecutiua ſiue illatiua, & cōcedimus oēs argumentationes ad hæc.

C Ad illud aūt quod obijcit in contrariū quod cōiter dr̄ eſſe vera hæc, ille nō audit lectiones quin dormiat, & conſimilis, dicendum, quod duplex eſt conſecutiua. Vna eſt conſecutiua ſimplex, vt ſi homo eſt, aīal eſt. Alia aūt eſt conſecutiua vt nunc, ſi veneris ad me ibo tecū, & hoc ſecūdo modo non oportet quod vnū de neceſſitate ſequatur ad alterū.

Item uidetur quod non ſignificet cōſecutionē, quia eſt collectiua ſiue rationalis ſecundum Priſcia. ergo ſignificat illationem, ergo non ſignificat conſecutionem. Et dicendum, quod omne illatum inquantum illatum ſequitur, & omne inferens antecedit. Vnde in omni illatione intelligitur conſecutio, & anteceſſio, & ideo hęc dictio quin, ſignificat conſecutionem per illationem ſiue in illationem, & ita ſignificat vnū per alterum, ſiue in altero, ideo hoc non eſt ſignificare plura, ſed vnum. D

Itē cum hæc dictio quin, ſit illatiua, in omni illatione per prius intelligitur anteceſſio, quam cōſecutio, quia inferēs cauſat ex ſe illationem, & non econuerſo, ergo hæc dictio quin, per prius ſignificat anteceſſionem quā conſecutionē. Et dicendū, quod hæc dictio quin, per prius ſignificat conſecutionem, anteceſſionem autem non ſignificat niſi ex conſequenti propter hoc, quod conſecutio non poteſt eſſe ſine anteceſſionem. Ad illud autem quod obijcit, quod in illatione per prius eſt anteceſſio, & per poſterius conſecutio, dicendum quod verum eſt tamen dictiones E illatiuæ magis ſe habent ad conſecutionem quam ad anteceſſionem, eo quod illatio reſpicit conſecutionem, vt obiectū, ſiue vt terminum ad quem, & reſpicit præmiſſas, ut ex quibus eſt, ſiue ut terminum à quo, & quia motus magis habet ratione, & ſpeciem à termino ad quem eſt, quā à termino à quo eſt, ideo illatio eſſentialius cōparatur ad illud quod infertur ſiue ad ipſam concluſionem quam eſt illud quod infert ſiue ad ipſas p̄miſſas propter hoc quod cōcluſio eſt, ut complementum ſiue perfectiuū illationis, & propter hoc dictio quin, cum ſit illatiua magis ſe habet ad conſecutionem, quam ad anteceſſionē.

Præmiſſæ ſunt cauſa efficiens materialis concluſ.

Et nota, quod p̄miſſæ quo ad cognitionem ſuā ſunt cauſa efficiens cognitionis ipſius concluſionis, ſed ipſæ præmiſſæ quo ad ſuam ſubſtātiā, ſunt uno modo materialis cauſa ſubſtātiæ cōcluſionis, & alio modo quo ad ſubſtantiā ſuam cā efficiens ſubæ cōcluſionis, qa eadem præmiſſæ quo ad extremitates ſuas sūt materia ſubſtātiæ cōcluſionis. F

Deciditur enim maior extremitas à præmiſſis, & etiam minor, ut eis fiat concluſio, tanquam ex materia ſua, ſed præmiſſe quo ad medium ordinatū inter vtranque extremitatem ſecundum ſuā ſubſtantiā, ſunt cauſa efficiens ſubſtantiæ cōcluſionis, & p̄pter hoc quod mediū eſt tota virtus præmiſſarū, propter quā virtutem educitur ſubſtantia

A conclusionis à non eſſe in eſſe & ſic patet quod præmiſſæ ſunt uno modo materia concluſionis, & duobus modis ſunt cauſa efficiens. Nota etiam quod in ſyllogiſmis diſperatis, vt omnis homo eſt lapis, & omnis capra eſt homo. ergo omnis capra eſt lapis, & vniuerſaliter in quolibet ſyllogiſmo ex falſis, præmiſſe non ſunt cauſa efficiens quo ad cognitionem, ſed ſunt cauſa quo ad ſubſtantiam, & etiam cauſa materiali, vt dictum eſt.

De iſtis uide in 2. Elen. & Th. i fallacijs

Quam conſecutiuam Quin, ſignificat. Cap. II.

Circa ſecundum obijcitur, quod cũ B hæc dictio quin, dicat comparationem vnius ad alteram, ſed in comparatione vnius ad alteram eſt conſecutio ſimplex tantum, & non compoſita, ergo hæc dictio quin ſolum dicit conſecutiuam ſimplicem, ſiue conſecutiuam ſimpliciter, & non compoſitam. Quod concedimus dicentes quod conſecutio eſt cõſecutiuis, alia eſt ſimplex, vt ſi homo eſt, animal eſt, ſicut dictum fuit in fallacia conſequentis, alia vero eſt compoſita ſiue plures, vt illa quæ ſunt ſecundum oppoſitiones, ſicut illa quæ eſt in illo ſunt e contrario. Vnde dicimus quod hæc dictio quin, non ſignificat communiter conſecutiuam ad conſecutiuam ſimplicem, & ad C compoſitam, ſe tantum ſignificat illa quæ eſt ſimplex.

Huius autem quæ eſt ſimplex, alia eſt conſecutiua, ſiue conſecutio ſimplex, vt dictum fuit prius, alia vera vt nunc. vnde hæc dictio quin, non ſignificat conſecutiuam communiter ad omnes conſecutiua: ſed tantum ſignicat, conſecutiuam ſimplicem, & ideo aliquando. vt nunc.

D

An hæc dictio Quin, ex quod, & non, compoſita ſit. Cap. III.

Circa tertiũ obijcitur, quod ſi hæc dictio quin, eſt compoſita ex hac dictione ꝙ, & ex hoc aduerbio non, ergo eſt compoſita ex nomine, & aduerbio ergo debet eſſe nomen, vel aduerbium cum omnis dictio retineat ſignificationis ex ſuis componẽtibus. Et dicendũ ꝙ hæc dictio quin eſt ſimplex, ſicut ego credo, habẽs de intellectu ſuo conſecutionẽ cum negatione, ex natura ſuæ impoſitionis, ſed qa dicitur cõmuniter quòd eſt compoſita ex hac dictione quod, & ex aduerbio non ideo E ſuſtinendo poſitionem illorum reſpondendum eſt aliter. Vnde dicendum ꝙ hæc dictio quin, eſt coniũctio, & eſt cõpoſita ex hoc nomine infinito quod, et ex hoc aduerbio non, quia coniũctiones cõpoſitæ diuerſas habent compoſitiones. Quædam enim componuntur ex alijs coniunctionibus, vt, atque, ſiquidem, & conſimiles. Aliæ vero componuntur ex ꝓnominibus, vt ideo, aliæ vero ex nomine, & ꝑpoſitione, vt quapropter, aliæ vero ex pluribus nominibus cũm vna præpoſitione, vt quamobrem, aliæ vero ex verbis vt videlicet, ſi, licet, aliæ autem ex aduerbio electiuo, vt quanquam, aliæ vero ex aduerbio, & verbo, vt quamuis. Hoc etiã uidetur per Priſcianum, qui in maiori volumine in tractatu de cõiunctione, determinãdo de ſpecie cõiunctionis ſiue poteſtate dicit. Inueniuntur nomina, vel pronomina, vel præpoſitiones, vel aduerbia, quæ loco cauſalium accipiuntur coniunctionum. Ad illud autẽ quod obijcitur quòd dictio compoſita trahit ſignificationem à ſuis componẽtibus, ergo, quin, eſt nomen, vel aduerbium. Dicendum, quòd non ſequitur, quod propter hoc ſit nomen, vel aduerbium. quod dictio compoſita multipliciter trahit ſignificationem a ſuis componẽtibus. quia aliquando ex partialibus intellectibus componentiũ ſit vnus

Coniũctionũ varia cõpoſitio.

F

Cõpoſita vnde ſignificationẽ ſortiantur.

A vnus intellectus impoſitus in eodẽ genere,ut magnanimus, omnipoẽs,Aliquãdo autem componentia sũt diuerſorum generum, compoſitũ autẽ manet in genere alterius eorum,ut quiſq; Hic eſt enim vnum compoſitũ eſt nomine,& coniunctione. Aliquãdo autẽ dictio compoſita eſt alterius generis quã utrũq; cõpoſitorum,ut quare ẽ aduerbium compoſitum ex duobus nominibus,& hoc eſt pp hoc,quod aliqñ alterum compoſitum eſt completuum ſignificationis dictionis compoſitæ,& tunc compoſitum manet in eodẽ genere cũ suo completiuo. ut magnanim⁹, centimanus. Aliquãdo uero itellectus

B dictionis cõpoſitę non fit ex intellectibus partialib. cõponentiũ,ſed fit ex habitudinibus ex comparationib. componentiũ unde,quia iſti duo ablatiui qua, &,redant habitudinem cauſalitatis, propterea iſte ablatiuus qua,eſt interrogatiuum. iõ ex his duabus cõparationib. ſ. ex interrogatione,& cauſalitate conſtituit vnus intellectus aduerbialis per comparationes illorum duorum ablatiuorum ad inuicem ,& ſic fit aduerbium iuterrogatiuum cauſæ, quod eſt quare,& sic dictio composita trahit multipliciter ſignificationem aſuis cõponentibus,& ideo nõ ſequitur quod dictio composita. ſemper sit eiuſdem

C generis cum ſuis componentibus. Similiter dico quod huic nomini,quod, aliqñ accipit relatio,aliqñ ĩterrogatio, aliquãdo infinitio. unde ex hoc quod ẽ nomẽ infinitum,& ex negatione cõſtituitur unus intellectus ordinatiuus, uel coniunctiuus plurium dictionum, uel orationum,& sic fit coniunctio.

Itẽ ad idem Nomen ſignificat ſubſtantiã, conunctio autem dicit aſſociationem,q̃ eſt ſm. simul,uel q̃ eſt ſm prius,& poſterius. Hec aũt aſſociatio tã i ſubiectiuorũ q̃ accidentiũ,qm oĩs eius ꝙ ſignificatur, siue ſit ens,ſiue non ens,ſed ex ſubſtãtia nõ põt fieri reſpectu,siue aſſociatio p̃dicta. ergo hęc dictio,quin,eſt cõpoſita ex hoc nomine infinitio quod et ex hoc aduerbio non.

Solutio autem patet ex p̃dictis, qa D compoſitio huius dictionis quin q̃ eſt, ex hoc nomine ĩfinito quod,& ex hoc aduerbio nõ,non eſt ratione ſubſtãtię ſignificatæ per hoc nomen,quod,ſede ratione comparationis,uel ratione ĩfinitationis,q̃ accidit iſti ſubſtantię,ſm quod dictũ fuit prius de hoc aduerbio quare,& conſimilibus. ut quamobrẽ, pridie. quotidie, ĩpotentialiter, imprę ſentialiter,& cõsimilia,& sic aliquãdo fit compoſitio,ex ſignificationib. componentium.

Aliquando autem non fit ex ſignificationibus compoſitionum,ſed ex habitudinibus eorundem.

E

An quod non,& quin, ęquipolleant.
Cap. IIII.

CIrca quartũ obijcitur, quod hoc nomẽ quod ſignifica ſubam ĩfinitam cum articulo ſubſtantiuo ſecundum Priscia,quia quod apud nos idẽ eſt qđ ò ti apud Græcos. Sed ò eſt articulus ſubiũctiuus & ti ẽ nomen infinitum,ſed oĩs articulus ſignificat relationem,nulla aũt coniunctio ſignificat relationem ergo uullo cõiunctio habet naturam articuli in ſecundo ſecundæ, ergo ad hanc coniunctionem quin,non ſequitur,quia,quod non,ergo,non conuertitur , quia antecedens F ſemper ponit cõſequens,& alia ſupponit ſemper naturã ſui conſequẽtis. Et dicẽdũ ꝙ quin,& ꝙ nõ,conuertuntur, quia antecedens ſemper ponit,conſequens,quod hic eſt dictum,& non ecõuerſo. Cuius cã eſt,quia quin,dicit cõſequẽtiam inter negationes,ſiue vnius negatiua adulteram,negatiuã, vt non currit quin moueatur. ſed quod non, aliqñ adiũgitur affirmatiuis,vt iſte dicit tibi quod non venias quod non poteſt facere quin. Nihil n. eſt dictũ , iſte dicit tibi quin venias. Aliqñ adiungit negatiuis,vt iſte non currit,quod non moueatur,& non eſt homo quod non ſit animal,& hoc ſecundo modo,quod non,& quia,ęquipollẽt,& cõuertũtur,

A cõiguatione ſicut ſunt duo corpora, q̃ coniunguntur inter quæ non eſt mediũ alterius naturæ, ſicut connectitur digitus digito, qñ nihil eſt in medio. Aliter aũt eſt vnũ aggregatione, vt aceruus lapido. Alio autem modo eſt vnũ colla, vel colligatione, ſicut ex carne, & oſſa fit vnum per quoddam medium, quod non eſt omnino caro, neque omnino os, ſicut nerui & cartilagines.

Dico aũt, q̃ hæc coniunctio, & facit vnitatem aggregationis, & nõ alia ex prædictis, vnde terminus copulatiuus eſt vnum aggregatione. Ad illud autẽ q̃ obijcit in contrarium, diuidendo vnum per vnũ genere, per vnum ſpe-B cie dicendum, quod vnum ibi non dicitur vnum quo ad omnes ſuas ſignificationes, ſed tñ quo ad illas ſm quas ſumuntur quatuor prædicata in Topicis, & annexa eorum. Quatuor aũt prædicata de quibus agitur in Topicis ſunt hęc, definitio, accidens, genus, propriũ. Annexa autem eorum ſunt alia prædicata reductiua ad hæc, vt idẽ ſpecie reducitur ad genus, & etiam differentia reducuntur ad genus. Comparationes vero ad accidens, vt melior, vtilior, fœlicior, vilior, & ſic de alijs reducuntur ad prædicata de accidente.

Idẽ aũt ſimpliciter, & diuerſum reducuntur ad prædicata in definitione.

Item nota, q̃ licet hæc coniũctio, &

C debeat copulare diuerſa, non tñ copulat quælibet diuerſa, quia non põt copulare adiectiuũ ſubſtantiuo, nec econuerſo, vt homo, & alb. currit, propter hoc, q̃ de ſe dicit aſſociationẽ aliquorũ de pari, vnde æqualiter reſpicit vtrũq; extremorũ, & iõ per ſe primo, vel copulat duas ſubſtãtias vni actui, vel duo accidentia vni ſubſtantiæ, vt So. & Plato ſunt albi, homo legit, & diſputat.

Quę diuerſa copulet dictio copulatiua, &c. Cap. V.

Circa quintum quæritur, quia videtur iam ex pdictis, q̃ hæc coniunctio &, nõ poſſit copulare q̃libet diuerſa, quia non poteſt copulare adiectiuũ ſubſtãtiuo, vt prius patuit, ergo nõ copulat diuerſa quę libet, propter hoc quæritur quæ diuerſa exigit hæc coniunctio &c. Et dicendum, quod ſicut iam patet ex prædictis, quod exigit diuerſitatẽ ſubiectiuorum de pari ſe habentium vel etiã actuum, vel habitudinẽ, & vniuerſaliter debet copulare diuerſa de pari ſe habẽtia, vt Socrates & Plato albus, & niger, ab illo, & in illo & ſic de alijs habitudinis, & accidentibus, & ſubſtantijs. Sed nunc quæritur vtrum ſufficiat ei diuerſitas ſuppoſitorum cum vnitate ſignificationis, vt homo, & homo currit, & videtur q̃ ſic, q̃a oẽ plurale geminant ſuum ſingu-E lare in terminis communibus, vt quãdo ueantur ſigna vniuerſalia, & affirmatiua, nam oĩs non geminat ſuum ſingulare, ſed bene dicitur homines ſunt, ergo bene dicitur homo, & homo ſunt ſimiliter, bene dicitur homines currunt, ergo bene dicitur homo, & homo currunt, & ſic de alijs.

Itẽ ad idem dicit Boethus in lib. ſuo de Trinitate, q̃ talia ſunt pdicata qualia ſubiecta, q̃ probat, quia cũ dicitur, hõ eſt iuſtus. Deus eſt iuſtus, hoc nõmen iuſtus prædicat de homine iuſtitiã accidẽtalẽ, de Deo aũt prædicat diuinã eſſentiã. E conuerſo tñ poteſt dici q̃ talia sũt ſubiecta qualia permiſerũt prædicata, ſed cũ dicitur homo, & hõ F currunt prædicatã exigit q̃ ille terminus infinite ſumptus teneatur pro diuerſis, ſed ſi pro diuerſis teneatur, bene dicitur, ergo recte dicitur hõ, & homo currunt, quod concedimus, ſciendum quod conuenientius copulat diuerſa ſuppoſita, & diuerſa ſignificata de pari ſe habẽtia, vt hõ, & equus currũt, q̃ diuerſa ſuppoſita cum vnitate ſignificationis, vt homo, & homo currunt.

Cum dictio copulatiua, & præponitur, & cur geminetur, Cap. VI.

Circa ſextum quæritur, q̃ omnis copulatiua coniunctio, niſi ſit enclitica æqualiter ſe habet ad vtrumq; extremorum, ergo hæc coniunctio, & æ-

qua-

A qualiter ſe habet ad vtrunq; extremorum,ſed qñ præponitur, vni magis ſe habet ad illud cui præponitur,quã ad aliud cui non præponitur, ergo nunq̃ debet præponi,ſed ſi non præponitur, non geminatur, ergo vnũ debet geminari. Et dicendum,ꝙ hæc coniũctio & æqualiter reſpicit vtrunq; extremorũ, & ideo qñ præponitur vni extremorũ, quia magis ſe habet ad illud cui ꝑponitur,propter hoc oportet, ꝙ præponatur alteri, vt æqualiter ſe habeat ad vtrunque extremorũ, & hæc eſt cauſa pp quam,qñ præponitur geminatur.

Sophiſ. Secũdum prædicta,quæritur de hoc ſophiſmate. omne nõ animal quod & B Soc. ſunt duo non eſt Socra. Probatio. Hoc non eſt animal, ꝙ dēt Socr. ſunt non eſt Socr. demonſtrato ligno, illud non animal,ꝙ & Soc.ſunt duo non eſt Socr. demõſtrato lapide,& ſic de alijs, ergo non eſt animal,quod & Soc.ſunt duo,non eſt Socrates. Cõtra. Omne non animal,quod & Soc.ſunt duo nõ eſt Socrates, ordo omne aliud, quam animal,quod & Socr.ſunt duo non eſt Socrates, & eſt locus à conuertibili, quia non animal, & aliud quã animal æquipollent,ſed Socrates aliud, quam animal quod,& Socrates ſunt duo,ergo Socrates nõ eſt Socrates,in quarto primæ. Solutio Prima ſimpliciter eſt vera,& probatio non valet, neque eſt C ſyllogiſmus quem facit, ſed eſt paralogiſmus,quia maior,& minor ſunt duplices. quia hæc propoſitio, quæ erat maior,ſcilicet omne aliud, quam aĩal, quod & Socr.ſunt duo non eſt Soc.eſt duplex eo quod hoc relatiuum, quod poteſt referre hunc terminum aliud, vel hunc terminum animal. Si autem referatur ad hunc terminum aliud, ſic maiore,eſt vera, & eſt ſenſus oẽ aliud ab animali quod, ſcilicet aliud ab animali, Socra.ſunt duo,non eſt Socra. & hoc eſt verum, quia nihil aliud ab animali,vt lapis,& lignum, & cætera inanimata omnia,quorum nullum eſt Socrates Si autem referatur ad iſtum terminum animal, ſic maior eſt falſa, & eſt ſenſus. Omne aliud, quam animal, D quod,ſcilicet animal,& Socr.ſint duo, non eſt Socr. hæc autem falſa eſt quia Socr.non facit numerum cum Socr. & alia animalia,& iſta, Socra.eſt aliud a quolibet animali faciẽti numerum cũ Soc.& ſic Soc.comprehẽdet in hac diſtributione,omne aliud,quam animal quod,ſcilicet animal &c.ſecundum,ꝙ hoc relatiuum,quod refert hũc terminum animal, vnde hoc modo maiori dicit,quòd Soc.non eſt Socr.econuerſo,dicẽdum.n.eſt de minori. Et vt magis patet falſitas minoris in ſenſu ſecundo,ponatur quod Socr.ſit, & nullum aliud animal,niſi Plato, & vnius equus, tunc nullum aliud animal eſt, E quod faciat numerum cum Socr. niſi Plato, & ille equus, Socr aliud eſt ab illis duobus,& ſic hæc eſt falſa,oẽ quã illa duo animalia, quæ,ſ. animalia faciunt numerum cum Soc.non eſt Soc.

Sophiſ. Item quæritur de hoc ſophiſmate, omne enunciabile differt ab aliquo, & ſuum oppoſitum eſt componibile illi. Probatio. Hoc enunciabile Socr. eſſe differt ab aliquo,& ſuum oppoſitũ eſt componibile illi, quia differt ab hoc enũciabili equum currere,ſuum oppoſitum,ſ.Soc.non eſſe, eſt componibile illi, quia poteſt ſtare cũ eo ſimul enim F poſſunt eſſe vera hæc duo enunciabili, ſ.Soc.non eſſe,& equum currere,illud enunciabile,ſ.hominẽ legere differt ab aliquo,& ſuum oppoſitum eſt componibile,illi,& ſic de alijs,ergo prima eſt vera. Contra hæc eſt quædam compoſita. cuius vtraque pars eſt falſa, ergo ipſa eſt. Solut.prima eſt falſa ſimpliciter,& probatio peccat ſecundum figuram dictionis a pluribus determinatis ad vnam huius termini aliquo. Et etiã eſt ibi accidens per quandam regulam in diſtributionibus habitam, quia quãuis hæc diſtributio, omne enunciabile ſm ſe conuertibiliter ſequatur ad ſuas partes ſingulares omnes, tamen ſecundum, ꝙ partes ſtant ſub hoc prædicato,quod eſt differre ab aliquo. Sic non ſequitur ad illas, ſed eſt ibi accidens.

De

A

De coniunctione Niſi.

LOquentes communiter ponunt, ꝙ hæc dictio niſi, per ſe, & proprie tenetur conſecutiue, & nõ exceptiue ſit, ideo circa hanc dictionem niſi, primò quæratur vtrum poſſit teneri exceptiue, vel non, ſecundo quæratur, vtrum hæc dictio niſi, & hæc oratio ſi non æqui pollent adinuicem, cum hæc dictio componatur ex ſi, & non, tertio quæritur quot ſunt genera dictionũ inſtantiuarum, & qualiter differũt in genere. Quarto quæritur quare potius ex hoc aduerbio negandi non per compoſitionem fit dictio inſtantiua, quæ eſt exceptiua, quam alia dictio inſtantiua alterius generis. B Quinto quæritur, quare hæc dictio niſi ſecundum, quod hæc dictio conſecutiua vult ſemper adiungi verbo ſubiunctiui modi.

An dictio niſi, exceptiue tenentur necne. Cap. I.

CIrca primum obijcitur, quòd aliqñ tenetur exceptiue, quia inſtantiua aliqñ fit in toto, vt Socr. currit, nullus homo currit. Hæc. n, eſt inſtantia in toto contra partem. Aliqñ fit inſtantia in tempore, vt cum dr, omnis homo currit, Socr. non currit, vel quidam homo nõ currit, hic enim fertur inſtantia in parte contra totũ. Sed poſito, ꝙ Soc. currat, & nihil aliud, tunc hæc eſt vera, nullus homo currit, niſi Socr. ſed non eſt ibi inſtantia extrahẽdo, vel remouendo partẽ à toto, niſi per dictio- C nẽ exceptiuam, ergo hęc dictio niſi, in ꝑdicta oratione tenetur exceptiue. Itẽ ad idem cum dr. Nullus homo currit niſi iſte aſinus hęc oratio eſt im ꝓpria, ſed ſi hæc dictio niſi, teneretur conſecutiue, eſſet propria, ſed eſſet falſa; ergo hæc dictio niſi, non tenetur ibi conſecutiue, ſed tenetur conſecutiue, vel exceptiue, ergo tenetur exceptiue.

Item ad idem conſequentia eſt duplex, quia quædam eſt cõſecutiua ſimpliciter, vt ſi hõ currit, animal currit. Alio autem eſt conſequentia, vt nunc, vt ſi veneris mecum ibo ad eccleſiam, D ſed ex nulla earum licet inferre conſequens, nec antecedens, quia ex prima conſequentia nõ ſequitur. ergo homo currit, quod eſt antecedens, nec ſequitur, ergo animal currit, quod eſt conſequens & ex ſecunda conſequẽtia, quę eſt conſequentia, vt nunc nõ ſequitur, ergo veniens mecum, quod eſt antecedens, nec ſequitur ibi, ad eccleſiam, ꝙ eſt conſequens, ergo ex nulla earum ſequitur ad conſequẽs, nec antecedẽs. Sed cum dr, nullus homo currit niſi Socr ex hac bene ſequitur, ergo Socr. currit, ergo hæc dictio niſi, nõ tenetur ibi conſecutiue, & tenetur cõſecutiue, vel exceptiue ergo tenetur exceptiue, E ꝙ concedimus dicentes, ꝙ aliqñ tenetur exceptiue, vt in prædictis orationibus, & conſimilibus, & non ſemper tenetur conſecutiue. Sed contra. Hæc dictio niſi, componitur, & ſi nõ, ſed nec ſi nec non ſunt dictiones exceptiuæ, neque habent naturam exceptionis, ergo hęc dictio niſi, non habet naturam exceptionis, cum compoſitum non habeat naturam aliquam niſi à ſuis cõponentib. ergo hæc dictio niſi, non tenetur exceptiue, ſed tenet exceptiue, vel conſecutiue, ſed tenetur conſecutiue.

Item ad idem. Oĩs dictio exceptiua dicit habitudinem partis ad totũ, ſed nulla coniũctio dicit habitudinem partis ad totũ, ergo nulla cõiunctio eſt dictio exceptiua in ſecũdo ſecundæ, ergo hęc dictio niſi, nõ eſt dictio exceptiua F ſed eſt exceptiua, vel executiua, ergo eſt cõſecutiua. Et dicẽdũ ſicut prędictũ eſt, quòd hæc dictio niſi aliqñ tenetur conſecutiue, aliqñ exceptiue, Ad illud autem, ꝙ obijcitur in contrarium dicendum, ꝙ ſicut obijcit, hæc dictio niſi, componitur ex ſi, & non, ſed hoc aduerbiũ non ſemper fert exceptionẽ eius adiungitur, cum ſemper contradicat ei, & ſic eſt dictio inſtantiua, & fert inſtantiam, aliqñ in parte, aliqñ in toto, vt diximus prius, ſed per compoſitionem contrahitur ad inſtantiã, quæ eſt in parte, extrahẽdo partẽ à toto, & hoc ſuffi-

Niſi nõ qñq; exceptionẽ qñq; conſecutionem dicit.

A ſufficit ad dictionem exceptiuã, ut nullus hõ niſi Soc. currit, & ideo hæc dictio niſi, aliquando tenetur exceptiue, aliquãdo conſecutiue, & ſic patet. ꝙ quis hoc aduerbium non ſit dictio exceptiua, hẽt tñ naturam inſtantiam, quæ .ſ. natura inſtantiua propter cõpoſitionẽ extrahit ad inſtantiam dictionũ exceptiuarũ uere in hac dictione niſi. Ad illud quod obijcitur in contrariũ dicendum, ꝙ non ſyllogizat in ſecundo ſecũde, ſed potius paralogizat, quia minor ꝑdicti paralogiſmi eſt duplex, hæc .ſ. nulla cõiũctio dicit habitudinẽ partis ad totum, quia quędam ſunt cõiunctiones quæ habent in ſe naturã duplicem, ſicut illæ dictiones quę ſunt cõpoſitæ ex cõiunctione, & alijs partib. orationis, vt hæc cõiunctio qua ꝓpter, quę eſt compoſita ex hoc nõie, qua, & ex hac præpoſitione propter, & ſic intellectus eius inſtruit ex intellectus illarum dictionum, hæc autem cõiũctio niſi, cõpoſita eſt vt dictum eſt, ex non, & ſi, vnde habet in ſe naturã inſtantiuã, quæ eſt ſm partem, vt dictum fuit prius, & propter hoc dici habitudinẽ uel cõpoſitionem partis ad totum, & ſic habet in ſe naturam duplicem, .ſ. naturam inſtantiuã ratione aduerbij ex quo componitur, & naturam aduerſatiuam ratione coniunctionis, unde dicitur coniunctio aduerſatiua. C

De differentia niſi, & ſi non. Cap. II.

CIrca ſecũdum uero, ſicut patet ex prædictis, hæc dictio niſi, aliquãdo tenet exceptiue, aliquando conſecutiue, & ſecundum, quod tenet conſecutiue hæc dictio niſi, & hæc oratio ſi non æquipollent, ut non currit niſi moueatur .i. non currit ſi non mouetur. Secũdum autem, quòd hæc dictio niſi, tenetur exceptiue, tunc ſignificat aliud ꝗ hæc oratio, ſi non, & ſignificat idem, cum tunc ſignificet habitudinem partis ad totum, ut non eſt, hic eſt ſicut eſt dictio excluſiua, ſignificat hoc, non cũ alio. Sic econuerſo dictio exceptiua ſignificat totum, non eſt hic. D

Quod nam ſint inſtantiuarum dictionum genera. Cap. III.

CIrca tertium nota, quod tria ſunt genera dictionum inſtantiuarum, quia quædam ſunt excluſiuæ, & iſtæ inſtant excludendo, aliæ ſunt exceptiuæ, & iſtæ inſtant excipiendo, aliæ sũt contradictoriæ .i. & ſunt contradicentes, & per iſtas fit inſtantia contradicendo. Et nõ a quod in genere ſic differunt, quia excluſiuæ inſtant ſemper in toto remouendo ipſum a parte, vt ſolus Soc. B exceptiuę non inſtant ſemper in parte extrahendo partem a toto, vt nullus homo niſi Socra. Contradictoriæ vero vel contradicentes inſtant differenter, aliquando in parte, aliquãdo in toto, remouendo aliquid a parte vel a toto, vt quidam homo currit, nullus homo currit, vel omnis homo currit, quidam homo non currit

Cur potius ex aduerbio negandi, non fiat dictio inſtantiua quàm, aliqua alia dictio. Cap. IIII.

CIrca quartũ obijcitur, quod cum hæc dictio niſi, intelligat in qualibet dictione inſtãtiua, vt in excluſiuis, & exceptiuis dictionibus, & in contradicentibus, & ita ſit principium omnium E earum, ergo ſicut ꝑ cõpoſitionẽ ex ea fit dictio exceptiua tunc ſic ex eadẽ habet fieri dictio inſtãtiua alterius generis vt exceptiua. Et dicendum, ꝙ non eſt idem modus intelligẽdi hãc dictionem non, in qualibet dictione inſtantiua, unde non eſt vno modo principiũ omnium dictionum inſtantiuarum, quia dicitur. vna dictio eſt principium alterius, quia uno modo per impoſitionem .ſ. alio autem modo per compoſitionem vnde dico quod in dictionibus excluſiuis per impoſitionem earum intelligitur negatio, quia tantum, & ſolus ex ſua impoſitione ſignificat non cum alio, & illæ dictiones

A nes exceptiuæ præter, præter quam, ſimiliter habent ex impoſitionem negationem de intellectu ſuo, ſed illæ dictiones cõtradicentes, nullus nihil, neuter, & et hæc exceptiua, niſi per cõpoſitionem habent negationẽ de intellectu ſuo, & ſic patet, ꝙ nõ eſt idem modus in elligendi negationẽ in oib. dictionib. inſtãtiuis. vnde nõ oportet ꝙ ſi in quibuſdam eſt per compoſitionẽ, qđ in alijs ſit ſiſr per compoſitionem.

Item. quæritur, quare ex hoc aduerbio nõ, & ex hac coiunctione ſi, potius fit dictio exceptiua ꝑ cõpoſitionẽ ꝙ̃ excluſiua, cũ hoc aduerbiũ non ſit inſtãtiuum, & inſtãtia reperiaẽ tã in excluB ſiuis qũam in exceptiuis, quãuis differenter. Et dicendũ, quod hoc aduerbiũ non negatiuũ eſt, quia negat, & per ordinem ipſius ad hanc coniunctionẽ, ſi intelligit adiectiuatio. Vnde in hac dictione, niſi, intelligitur negatio, & etiã aduerſatio, & per hoc eſt dictio exceptiua, quia aduerſaẽ præcedenti in aliqua parte ipſius. Itẽ cum hæc dictio niſi ſit id compoſita ex non, & ſi, & aliquando ſit exceptiuam vero aliquãdo vero conſecutiua, oportet, ergo, quod diuerſimode fiat compoſitio huius dictionis niſi, ex ſuis cõponentib. Quòd concedimus, dicentes, quod qñ hæc dictio niſi, eſt conſecutiua conſecutio ca

No. pulchrũ dictum.

C dit ſupra negationẽ, et cõſecutio eſt cõpletiua huius dictionis niſi, & tũc hęc dictio niſi, ſecundum Priſcianum continetur ſub coniunctione cõtinuatiua, & ſecundum Donatum ſub cauſali, non currit niſi moueatur, ideſt ſi non mouetur, non currit.

Quando autem eſt exceptiua, tũc negatio cadit ſupra cõſecutionem, & ſic negatio tranſmutat compoſitionẽ in alterã ſpẽm, q̃a dictione exceptiua, & ſic ſecundũ diuerſos modos cõpoſitionis hæc dictio niſi, eſt alterius ſpeciei. Si quæratur vtrum inſtantia, equaliter reponatur in tribus prædictis generib. dictionum inſtantiuarum. Dicendũ ꝙ nõ, quia prius eſt inſtans in dictionib. inſtantiuis cõtradicẽtibus, quia ibi eſt maxime oppoſitio cum ibi ſit contradictio, & per poſterius reperitur inſtãtia in dictionibus exceptiuis, & tamen plus eſt de inſtantia in his quam in excluſiuis quamuis exceptiuæ non immediate contradicat ſuo toti, tamen ſequitur, contradictio, vt omnis homo præter Socrat. currit, ex hoc ſequitur, quod Socrat. non currat & vlterius ſequitur, quòd aliquis homo non currat, quia Socrat. non currit, aliquis homo non currit. Et eſt locus a parte ſubiectiua, ſed in dictionibus excluſiuis illud quod excluditur non contradicit ei a quo fit excluſio, vt ſolus Socrat. currit, ideſt Socra. & nullus alius a Socra. currit. Iſtæ enim duę, Socrates currit, & nullus alius a Socr. currit, & nõ contradicunt neque ex primo, neque ex conſequenti, & ideo minus deeſt de inſtantia in dictionibus excluſiuis, & plus in dictionibus exceptiuis, & maxime in contradictionibus. D E

Cur verbo ſubiunctiui modi ſemper adiungantur. Cap. V.

Circa quintum obijcitur ſic. Coniunctio nata eſt coniungere cæteras partes orationis, ergo, tam nomina quam verba, & ſic de alijs partibus, & conſimilibus, & quodlibet terminos, & quoslibet numeros, & partes quaſcunque, & quælibet tempora, & quoslibet modos, & ſic de alijs partibus ſub his accidentibus, & ſub alijs, ergo hæc coniunctio niſi, ſecundum, quod eſt coniunctio conſecutiua determinatur tantum ad modum ſubiecti. Et dicendum, quòd hæc negatio quæ eſt in hac dictione niſi, non eſt negatio abſoluta. ſed reſpectiua, ſecundum quòd hæc dictio niſi eſt dictio conſecutiua, & huius cauſa eſt, quia negatio, & conſecutio vnita includitur in intellectu huius dictionis niſi, & q̃a intellectus eſt in conſecutione, ideo in conſecutione eſt negatio, quæ eſt vnita intellectu vno conſecutione ipſa vt diximus, F

Negat verbum determinare habet Sophiſ.

A mus,& ideo,negatio nõ eſt ibi abſoluta,ſed reſpectiua. Vnde cũ negatio dẽat determinare verbũ,ideo negatio abſoluta determinauit uerbũ abſolutũ, & negatio reſpectiua determinauit uerbũ reſpectiuũ,& ideo qa inter oẽs modos verborũ ſolus modus ſubiunctiuus dicit rem ſuã in reſpectu,ſiue in comparatione ad aliud,ideo hæc dictio niſi,ſm qđ eſt conſecutiua debet adiungi verbo ſubiunctiui modi. Secundum prædicta quæritur de hoc ſophiſmate. Nihil eſt verum niſi inſtanti,&c.

Probatio. Quicquid eſt verũ,eſt verũ in hoc inſtãti,ergo nihil eſt uerũ,niſi in hoc inſtanti. Contra. Nihil eſt verũ niſi in hoc inſtanti,ergo te eſſe aſinũ nõ eſt verũ,niſi in hoc inſtanti,ergo te eſſe verũ,eſt verum,in hoc inſtanti,ergo tu es
B aſinus. Vel ſic poteſt probari,hęc eſt falſa. Nihil uerũ,& non eſt iſtans,niſi pro vero in hoc inſtãti.ergo facta exceptione pro illo eſt uera,ergo hæc eſt uera, nihil eſt verum niſi in hoc inſtanti. Solut. Prima eſt duplex, eo quod hæc dictio niſi,poteſt tenere exceptiuẽ,uel cõſecutiuẽ,& utroq; modo eſt vera,ſuppoſito inſtanti cõiter ad ipſum inſtans, ſiue ad ipſum nunc,& ad tempus pręsẽs. Sed tñ diſtinguenda eſt prima, quia aliter, & aliter eſt reſpondẽdum ad argumenta probationis. Prius autem uidendum eſt,vtrunq; ſenſum primæ, antequam reſpondeamus ad improbationem,vnde ſenſus primæ ſecundum, ꝙ eſt exceptiua,eſt talis,nihil eſt uerum, niſi in hoc inſtanti.id eſt,nihil eſt uerũ
C præter uerum,quod eſt in hoc inſtanti, & hæc hoc modo vera eſt ſumpto vero cõiter ad uerum,quod eſt in hoc inſtanti,& ad verum, quod in tempore, ſicut inſtãs ſumebatur cõiter ad inſtãs, & ad tempus. Si aũt teneatur conſecutiue,prima,tunc eſt ſenſus, nihil eſt uerum ſi non eſt verum, niſi in hoc inſtã ti,id eſt,nihil eſt uerum in hoc inſtanti,& iterum hoc modo prima eſt uera. Habita ergo diſtinctio, reſpondeo ad probationem,dicendum quod ſi prima eſt exceptiua, ſic primum argumẽtum

probationis non tenet, hęc. ſ. nihil eſt verũ,niſi in hoc inſtãti,ergo te eſſe aſinum non eſt verum, niſi in hoc inſtanti,quia eſt ibi ſophiſma accidẽtis ſicut hęc nullus homo pter Soc. currit, ergo Plato,præter Soc. non currit, quia hoc modo prima eſt categorica, & hæc diſtributio nihil cõprehendit ſub ſe tam vera,quam falſa,tam cõplexa q̃ incomplexa unde uerũ in hoc inſtãti excipitur ab illa diſtributione ſic ſumpta. Vnde uerũ in hoc inſtãti eſt,pars illius diſtributionis,ſed nõ eſt pars huius, qđ dico,te eſſe aſinũ,q a Soc. erat pars hui' diſtributionis. Null' hõ,ſꝫ nõ erat pars Platonis. Si aũt prima teneatur cõſecutiuẽ,tunc primũ argm̃ probationis bene tenet,hæc ſcilicet nihil eſt uerũ, niſi ſit uerum in hoc inſtanti ergo te eſſe aſinũ non eſt verum,niſi in hoc inſtanti,quia ſenſus eſt,nihil eſt,uerum ſi nõ eſt verum in hoc inſtanti, ergo te eſſe aſinum non eſt verũ, ſi non eſt uerũ in hoc inſtãti. Sed illud argumentum,qđ ſequitur non tenet, hæc,ſ. te eſſe aſinũ eſt uerũ niſi in hoc inſtanti, ergo te eſſe aſinum eſt verũ,quia ſenſus eſt,te eſſe aſinum non eſt uerum,ſi non eſt uerum in hoc inſtanti, ergo te eſſe aſinũ eſt verum in hoc inſtãti, quia ſic nulla eſt ibi apparentia,& argumentũ eſt penitus diſperatũ,uel eſt quòd & ſimpliciter,propter hoc quòd ex nulla conditionali,licet inferre anteced ns, vel cõſequens,vt ſi homo currit,animal currit,ex hoc nõ ſequitur, ergo homo currit,vel animal currit. Similiter non ſequitur,te eſſe aſinum non eſt verum, ſi non eſt verum in hoc inſtãti,ergo te eſſe aſinum eſt uerum in hoc inſtanti,qa ponit ibi antecedens,& ſic eſt ibi qđ. ſimpliciter. Poteſt tñ dici, quòd nulla eſt ibi apparentia, quia ex negato antecedente,& ex negato cõſequente infert antecedẽs affirmatũ,vt ſi non eſt aĩal, non eſt homo,ergo eſt animal. in argumento autem nulla eſt apparẽtia, vt diximus,aut ſi eſt aliqua apparẽtia eſt ſecundum quid,ꝙ ſimpliciter. Item q̃rit de hoc ſophiſmate,null' hõ legit Pariſijs

D E F

Ex cõditionali, nec añs, nec cõſequẽs infertur.

A ſijs niſi ipſe ſit aſinus. Probatio hęc eſt falſa, aliquis homo legit Pariſijs niſi ipſe ſit aſinus, ergo ſua cõtradictoria eſt vera, hæc, ſ. non aliquis homo legit Pariſijs niſi ipſe ſit aſinus, ſed non aliquis, & nullus æquipollent, ergo prima eſt vera. Contra, nullus legit Pariſijs niſi ipſe ſit aſinus, ergo deſtructione conſequentis, ſi aliquis homo legit Pariſ. ipſe eſt aſinus, quod falſum eſt, ergo prima eſt falſa, Solut. prima eſt, falſa ſimpliciter, & hoc eſt duplex, nõ aliquis homo legit Pariſijs niſi ipſe ſit aſinus, eo quòd negatio põt determinare verbum conſequentis ſecundum ſe, & abſolutè, quod eſt legit, & ſic eſt falſa, & ſit æquipollet primæ quia hoc
B modo non aliquis, & nullus æquipollent; & ſecundum hunc ſenſum iſta ꝓpoſitio, non aliquis homo legit Pariſijs &c. non cõtradicit huic, aliquis hõ legit Pariſijs &c. utraque, n. eſt falſa, uel negatio poteſt determinare uerbũ cõſequentis, quod eſt legit, non ſecundum ſe, & abſolutè in comparatione antecedens, & ſic eſt uera, & contradicit huic, aliquis homo &c. ſed hoc modo non ęquipollet primæ.

Sophiſ. Item quęritur de hoc ſophiſmate, nullus homo moritur, niſi vnus ſolus homo moriatur. Probatio, hæc eſt falſa, aliquis homo moritur, niſi vnus ſo
C lus homo moriatur, ergo ſua contradictoria eſt vera, ſcilicet non aliquis homo moritur &c. Sed nõ aliquis, & nullus æquipollent, ergo prima uera. Cõtra antecedens eſt poſſibile, & conſequens impoſſibile, ergo conditionalis eſt falſa. Quod aũt antecedens ſit poſſibile patet per hoc, quod habet duas cauſas ueritatis, vel plures: quia unum ſolum hominem mori eſt uerum, ſi duo moriantur, & ſi plures moriãtur, quam duo, uel etiam, ſi omnes moriãtur, ſed ſemper conſequens eſt falſum ſcilicet nullus homo moritur. Solutio eſt, eadem, quæ hic in præcedenti ſophiſmate.

D

De coniunctione Quin.

NVmerus coniunctiuorum in ſpecies ſecundum Donatum eſt quinarius, ſm Priſcianum uero multo plures ſunt ſpecies coniunctionum, inter quas numerãtur omnes cauſalium tã a Priſciano quam a Donato, & ſpecies rationalium quas Priſcianus appellat collectiuas ſiue rationales. Sed ſecundum Donatum hæc coniunctio quin, continetur ſub cauſalibus, ſecundum Priſcianum uero continetur ſub collectiuis, uel rationalib. hanc aũt diuerſitatem omittimus ad præſens, cum pertineat ad Grammaticum. Vnde primo
E intendimus quærere circa hanc coniũctionem, quin, vtrum ſignificet conſecutiuam. Secundo autem habito ꝙ ſignificet conſecutiuam, quæritur vtrũ ſignificet conſecutiuã aliq. ad conſecutiuam cõiter ad omnes conſecutiuas. Tertio autem quæritur vtrum hæc dictio quin, & ſit compoſita ex his dictionibus quod, & non. Quarto autem quæritur vtrum æquipolleat eis ſine conuertatur cum eis. Quinto autem quæritur quare hęc dictio, quin, coniũgitur ſemper verbo ſubiunctiui modi.

An dictio quin, conſecutiuam ſignificet. Cap. I.

F CIrca primum obijcitur, quia ut dicit Priſcianus, Omnis coniunctio ſignificat uim, uel ordinem, & coniunctiones ſignificant uim quando res aliquas ſignificant ſimul eſſe, ut prius, & fortis fuit Aeneas. Ordinem autem ſignificant coniunctiones quando cõſequentiam aliquarum rerũ demõſtrãt, vt ſi ambulat, mouetur. Sed hæc dictio quin, non ſignificat res aliquas ſimul eſſe, ergo ſignificat conſecutiuam aliquarum rerum, ergo hæc coniunctio quin, ſignificat conſecutiuam. Item ad idem, hæc eſt uera. Non eſt homo quin ſit animal, & in hac oratione ſignificatur, quod non poteſt

eſſe

A eſſe homo, ita quod non ſit animal, ergo ſignificatur quod homo non pt eſſe ſine animali, ſed ſi homo nō poteſt eſſe ſine animali, tunc animal de neceſſitate ſequitur ad hominē; ergo ſignificatur ibi quod animal de neceſſitate ſequitur ad hominem. Sed hæc coniunctio nō poteſt ſignificare niſi ſit dictio cōſecutiua & ſignificat conſecutiuā, ergo hæc dictio, quin, ſignificat cōſecutiuā. Itē ad idem dicit Pariſ. quod collectiuę coiunctiones ſiue rationales ſunt q̄ per illationem colligunt ſupradicta, & exēplificat de illis, ſicut in quin, & ergo, igitur de pluribus alijs, ergo hæc cōiūctio quin, B eſt coniūctio illatiua, ſed in omni illatione intelligitur conſecutiua, ergo in hac coniūctione, quin intelligitur cōſecutiua. Sed obijcitur in contrariū, cōiter recipiuntur illæ propoſitiones, ille nō audit lectiones quin dormiat, ille non comedit quin bibat, conſimiles, ſed ex eis vnum de neceſſitate non ſequi ur ad alterum, ergo hac dictio quin ſignificat conſecutionem illatio is.

Et dicendum, quod hæc dictio quin, dicit cōſecutionem illationis, vnde hęc dictio eſt cōſecutiua ſiue illatiua, & cōcedimus oēs argumentationes ad hæc. C Ad illud aūt quod obijcit in contrariū quod cōuer dr eſſe vera hæc, ille nō audit lectiones quin dormiat, & conſimilis, dicendum, quod duplex eſt conſecutiua. Vna eſt conſecutiua ſimplex, vt ſi homo eſt, aial eſt. Alia aūt eſt conſecutiua vt nunc, ſi veneris ad me ibo tecū, & hoc ſecūdo modo non oportet quod vnū de neceſſitate ſequatur ad alterū.

Item uidetur quod non ſignificet cōſecutionē, quia eſt collectiua ſiue rationalis ſecundum Priſcia. ergo ſignificat illationem, ergo non ſignificat conſecutionem. Et dicendum, quod omne illatum inquantum illatum ſequitur, & omne inferens antecedit. Vnde in omni illatione intelligitur conſecutio, & anteceſſio, & ideo hęc dictio quin, ſignificat conſecutionem per illationem ſiue in illationem, & ita ſignificat vnū per alterum, ſiue in altero, ideo hoc non eſt ſignificare plura, ſed vnum. D

Itē cum hæc dictio quin, ſit illatiua, in omni illatione per prius intelligitur anteceſſio, quam cōſecutio, quia inferēs cauſat ex ſe illationem, & non econuerſo, ergo hæc dictio quin, per prius ſignificat anteceſſionem quā conſecutionē. Eſt dicendū, quod hæc dictio quin, per prius ſignificat conſecutionem, anteceſſionem autem non ſignificat niſi ex conſequenti propter hoc, quod conſecutio non poteſt eſſe ſine anteceſſione. Ad illud autem quod obijcit, quod in illatione per prius eſt anteceſſio, & per poſterius conſecutio, dicendum quod verum eſt tamen dictiones E illatiuæ magis ſe habent ad conſecutionem quam ad anteceſſionem, eo quod illatio reſpicit conſecutionem, vt obiecto, ſiue vt terminum ad quem, & reſpicit præmiſſas, ut ex quibus eſt, ſiue ut terminum à quo, & quia motus magis habet ratione, & ſpeciem à termino ad quem eſt, quā à termino à quo eſt, ideo illatio eſſentialius cōparatur ad illud quod infertur ſiue ad ipſam concluſionem quam eſt illud quod infert ſiue ad ipſas pmiſſas propter hoc quod cōcluſio eſt, ut complementum ſiue perfectiuū illationis, & propter hoc dictio quin, cum ſit illatiua magis ſe habet ad conſecutionem, quam ad anteceſſionē. Præmiſſæ ſunt cauſa efficiens materialis concluſ.

Et nota, quod pmiſſæ quo ad cognitionem ſuā ſunt cauſa efficiens cognitionis ipſius concluſionis, ſed ipſæ præmiſſæ quo ad ſuam ſubſtātiā, ſunt uno F modo materialis cauſa ſubſtātiæ cōcluſionis, & alio modo quo ad ſubſtantiā ſuam cā efficiens ſubæ cōcluſionis, qa eadem præmiſſæ quo ad extremitates ſuas sūt materia ſubſtātiæ cōcluſionis.

Deciditur enim maior extremitas à præmiſſis, & etiam minor, ut eis fiat concluſio, tanquam ex materia ſua, ſed præmiſſe quo ad medium ordinatū inter vtranque extremitatem ſecundum ſuā ſubſtantiā, ſunt cauſa efficiens ſubſtantiæ cōcluſionis, & pter hoc quod mediū eſt tota virtus præmiſſarū, propter quā virtutem educitur ſubſtantia

A conclusionis à non eſſe in eſſe & ſic patet quod præmiſſæ ſunt uno modo materia concluſionis, & duobus modis ſunt cauſa efficiens. Nota etiam quod in ſyllogiſmis diſperatis, vt omnis homo eſt lapis, & omnis capra eſt homo. ergo omnis capra eſt lapis, & vniuerſaliter in quolibet ſyllogiſmo ex falſis, præmiſſe non ſunt cauſa efficiens quo ad cognitionem, ſed ſunt cauſa quo ad ſubſtantiam, & etiam cauſa materiali, vt dictum eſt.

De iſtis uide in 2. Elen. & Th. in fallacijs

Quam conſecutiuam Quin, ſignificat. Cap. II.

B Circa ſecundum obijcitur, quod cū hæc dictio quin, dicat comparationem vnius ad alteram, ſed in comparatione vnius ad alteram eſt conſecutio ſimplex tantum, & non compoſita, ergo hæc dictio quin ſolum dicit conſecutiuam ſimplicem, ſiue conſecutiuam ſimpliciter, & non compoſitam. Quod concedimus dicentes quod conſecutio eſt cōſecutiuis, alia eſt ſimplex, vt ſi homo eſt, animal eſt, ſicut dictum fuit in fallacia conſequentis, alia vero eſt compoſita ſiue plures, vt illa quæ ſunt ſecundum oppoſitiones, ſicut illa quæ eſt in illo ſunt e contrario. Vnde dicimus quod hæc dictio quin, non ſignificat communiter conſecutiuam ad conſecutiuam ſimplicem, & ad

C compoſitam, ſe tantum ſignificat illa quæ eſt ſimplex.

Huius autem quæ eſt ſimplex, alia eſt conſecutiua, ſiue conſecutio ſimplex. vt dictum fuit prius, alia vera vt nunc. vnde hæc dictio quin, non ſignificat conſecutiuam communiter ad omnes conſecutiua: ſed tantum ſignificat, conſecutiuam ſimplicem, & ideo aliquando. vt nunc.

D

An hæc dictio Quin, ex quod, & non, compoſita ſit. Cap. III.

Circa tertiū obijcitur, quod ſi hæc dictio quin, eſt compoſita ex hac dictione ꝙ, & ex hoc aduerbio non, ergo eſt compoſita ex nomine, & aduerbio ergo debet eſſe nomen, vel aduerbium cum omnis dictio retineat ſignificationis ex ſuis componētibus. Et dicendū ꝙ hæc dictio quin eſt ſimplex, ſicut ego credo, habēs de intellectu ſuo conſecutionē cum negatione, ex natura ſuæ impoſitionis, ſed qa dicitur cōmuniter quòd eſt compoſita ex hac dictione quod, & ex aduerbio non ideo

E ſuſtinendo poſitionem illorum reſpondendum eſt aliter. Vnde dicendum ꝙ hæc dictio quin, eſt coniūctio, & eſt cōpoſita ex hoc nomine infinito quod, et ex hoc aduerbio non, quia coniunctiones cōpoſitæ diuerſas habent compoſitiones. Quædam enim componuntur ex alijs coniunctionibus, vt, atque, ſi quidem, & conſimiles. Aliæ vero componuntur ex ꝓnominibus, vt ideo, aliæ vero ex nomine, & p̄poſitione, vt quapropter, aliæ vero ex pluribus nominibus cum vna præpoſitione, vt quamobrem, aliæ vero ex verbis vt videlicet,

Coniunctionū varia cōpoſitio.

F ſi, licet, aliæ autem ex aduerbio electiuo, vt quanquam, aliæ vero ex aduerbio, & verbo, vt quamuis. Hoc etiā uidetur per Priſcianum, qui in maiori volumine in tractatu de cōiunctione, determinādo de ſpecie cōiunctionis ſiue poteſtate dicit. Inueniuntur nomina, vel pronomina, vel præpoſitiones, vel aduerbia, quæ loco cauſalium accipiuntur coniunctionum. Ad illud autē quod obijcitur quòd dictio compoſita trahit ſignificationem à ſuis componētibus, ergo, quin, eſt nomen, vel aduerbium. Dicendum, quòd non ſequitur, quod propter hoc ſit nomen, vel aduerbium. quod dictio compoſita multipliciter trahit ſignificationem a ſuis componētibus. quia aliquando ex partialibus intellectibus componentiū ſit

Cōpoſita vnde ſignificationē ſortiantur.

vnus

A vnus intellectus impoſitus in eodē ge
nere,ut magnanimus, omnipotēs,Ali
quādo autem componentia ſūt diuer.
ſorum generum, compoſitū autē ma-
net in genere alterius eorum,ut quiſq;
Hic eſt enim vnum compoſitū eſt no-
mine,& coniunctione. Aliquādo autē
dictio compoſita eſt alterius generis
quā utrūq; cōpoſitorum,ut quare ē ad
uerbium compoſitum ex duobus no-
minibus,& hoc eſt pp hoc,quod aliqñ
alterum compoſitum eſt completiuum
ſignificationis dictionis compoſitæ,&
tunc compoſitum manet in eodē gene
re cū ſuo completiuo. ut magnanim⁹,
centimanus. Aliquādo uero intellectus
B dictionis cōpoſitę non fit ex intellecti
bus partialib. cōponentiū,ſed fit ex ha
bitudinibus ex comparationib. compo
nentiū unde,quia iſti duo ablatiui qua,
&,re dant habitudinem cauſalitatis, ꝓ
pterea iſte ablatiuus qua,eſt interroga
tiuum. iō ex his duabus cōparationib.
ſ. ex interrogatione,& cauſalitate con
ſtituit vnus intellectus aduerbialis per
comparationes illorum duorum abla-
tiuorum ad inuicem ,& ſic fit aduer-
bium interrogatiuum cauſæ, quod eſt
quare,& ſic dictio compoſita trahit
multipliciter ſignificationem aſuis cō
ponentibus,& ideo nō ſequitur quod
dictio compoſita ſemper ſit eiuſdem
generis cum ſuis componentibus. Si-
C militer dico quod huic nomini,quod,
aliqñ accipit relatio,aliqñ iterrogatio,
aliquādo infinitio. unde ex hoc quod
ē nomē infinitum,& ex negatione cō
ſtituitur unus intellectus ordinatiuus,
uel coniunctiuus plurium dictionum,
uel orationum,& ſic fit coniunctio.

Itē ad idem Nomen ſignificat ſub-
ſtantiā, coniunctio autem dicit aſſocia
tionem,q̄ eſt ſm̄. ſimul,uel q̄ eſt ſm̄ pri
us,& poſterius. Hec aūt aſſociatio tā i
ſubiectiuorū q̄ accidentiū,qm̄ oīs eius
ꝙ ſignificatur, ſiue ſit ens,ſiue non
ens,ſed ex ſubſtātia nō pōt fieri reſpe
ctu,ſiue aſſociatio ꝑdicta,ergo hęc di
ctio,quin,eſt cōpoſita ex hoc nomine
infinito quod et ex hoc aduerbio non.
Solutio autem patet ex ꝑdictis, qa D
compoſitio huius dictionis quin q̄ eſt,
ex hoc nomine īfinito quod,& ex hoc
aduerbio nō,non eſt ratione ſubſtā.ie
ſignificatæ per hoc nomen quod,ſed e
ratione comparationis,uel ratione īfi
nitationis,q̄ accidit iſti ſubſtantię,ſm
quod dictū fuit prius de hoc aduerbio
quare,& conſimilibus. ut quamobrē,
pridie. quotidie. īpotentialiter, imprę
ſentialiter,& cōſimilia,& ſic aliquādo
fit compoſitio,ex ſignificationib. com
ponentium.

Aliquando autem non fit ex ſignifi
cationibus compoſitionum,ſed ex ha-
bitudinibus eorundem.

E

An quod non,& quin, ęquipolleant. Cap. IIII.

Circa quartū obijcitur, quod hoc
nomē quod ſignifica ſubam īfini
tam cum articulo ſubſtantiuo ſecun-
dum Priſcia,quia quod apud nos idē
eſt qd̄ ò ti apud Græcos. Sed ò eſt arti-
culus ſubiūctiuus & ti ē nomen infi-
nitum,ſed oīs articulus ſignificat re-
lationem,nulla aūt coniunctio ſigni-
ficat relationem ergo uullo cōiunctio
habet naturam articuli in ſecundo ſe-
cundæ, ergo ad hanc coniunctionem
quin,non ſequitur,quia,quod non,er-
go,non conuertitur , quia antecedens F
ſemper ponit cōſequens,& alia ſuppo
nit ſemper naturā ſui conſequētis. Et
dicēdū ꝙ quin,& ꝙ nō,conuertuntur,
quia antecedens ſemper ponit,conſe-
quens,quod hic eſt dictum,& non ecō
uerſo. Cuius cā eſt,quia,quin,dicit cō
ſequētiam inter negationes,ſiue vnius
negatiua adulteram,negatiuā, vt non
currit quin moueatur. ſed quod non,
aliqñ adiūgitur affirmatiuis,vt iſte di-
cit tibi quod non venias quod non po
teſt facere quin. Nihil n. eſt dictū , iſte
dicit tibi quin venias. Aliqñ adiungit
negatiuis,vt iſte non currit,quod non
moueatur,& non eſt homo quod non
ſit animal,& hoc ſecundo modo,quod
non,& quia,ęquipollēt.& cōuertūtur,

A ut hæc.non eſt homo quod non ē animal,ergo nō ē homo quin ſit animal. & econuerſo. Ad aliud autē quod obijcit,dicendum,quod relatio ſignificata per articulū alia eſt,& diuerſa a relatione ſignificata p nomine,uel p pronomina relatiua. qa relatio nominis,uel pnominis,uult quod aliqd antecedēs cedat,cuius fiat recordatio p relationem,vt Soc.currit,& ille diſputat, & ſic relatiuū nominis vel pronominis nunquā ſimul ordinatur cum ſuo antecedente,ſed ſemper poſterius naturaliter ordinatē.Relatio autem articuli ē alterius generis, quia articulus vult adiungi ſuppoſitis ponendo quandā B diſcretionem circa ſuppoſitum, ſicut ſyllagice adiectiones æque ponūt quādā diſcretionem circa pnomina ut tu met,te met.Sed in hac differunt, quid articulus nō poſt ponitur ſicut ſuppoſito ſicut ſyllabica adiectio pnomini, immo articulus pponitur ſuppoſitis, & ex articulo & ſuppoſito non fit dictio vna ſicut ex illa parte.unde articulus ſimul ſumitē cum ſuppoſito Dico ergo quod articulus nihil dicit de relatione,niſi i hoc,quod ſimul ſumitur cū ſuppoſito, & ſignificat diſcretionē quādā fieri circa ipſum, & qa diſcretio non eſt,nec intelligitur ſine eo cui' eſt diſcretio. ideo diſcretio ſuppoſiti nō pt eſſe.nec intelligi,niſi per ſuppoſitum,& ideo articulus dicit relationē ad ipſum ſuppoſitū, & ſic patet, quia alia eſt relatio articuli,& alia nominis vel pnois. Quod aūt articulus ſimul C ſumatē cū ſuppoſito,patet i lingua materna i qua habemus articulos,quāuis nō habemus eos in latino,quia i ea ſē per articuli ſuppoſitis coniungunē,& iō relatio reportata per articulū nō impedit compoſitionē huius coniunctionis quin,neque cōuertibilitate eius cū hāc oratione,quod no ſicut diximus. Itē pbatio,quod relatiua articuli,alia eſt a relatione huius nominis q prout ſumitur relatiue,quin hoc nomē qui, ſecundum quod tenetē infinite, ut qui tyrannum interficies præmiū accipiet, non tenetur relatiue, neque dicit relationē ad aliquod antecedēs,ſed ad huc habet de intellecto ſuo articulū,ſed articulus dicebat relationē ſuppoſiti,ergo relatio articuli ſeparatur a relatione q ē recordatio rei prædictæ,ergo relatio articuli alia ē, & diuerſo relatione nominis,vt pronominis, q cōcedimus. D

Relatio articuli qualis.

Cur verbo ſubiunctiui modi ipſum Quin adiungatur. Cap. V.

CIrca quintū obijcitur, & ſoluatur ſicut prius de hac dictione niſi, propter quid ſemper adiungatur uerbo ſubiūctiui modi quādo erat dict o conſecutiua. Item nota qd hæc cōiunctio quin,ſiue hęc oratio,q nō prouę conuertunē,dicunt cōſecutionē vnius negatiuæ ad alterā negatiuā propter hoc q de intentione eorum ē quod ponunt vnū uniuerſaliter in altero affirmatiue,& affirmatio unius ſequitur ad affirmationem alterius. ut non eſt homo quin,ſit animal,ergo quilibet homo eſt homo eſt aīal,uel ſi eſt hō eſt aīal, uel non eſt , domus quin ſit paries,ergo ſi domus eſt , paries eſt , ſecunqum affirmatio ſequitur,ad affirmationem per conſequentiam, e contrario negatio ſequitur ad negationē unde ſi homo eſt aīal,ergo non eſt hō ſi non eſt aīal, vel non homo non ſit aīal,Secundum prædicta quæritur de hoc ſophiſmate.Tu non potes negare te non eſſe aſinum. Probatio, te non eſſe aſinum eſt neceſſarium,ſed tu nō potes uere negare neceſſarium, ergo tu non potes,uere negare te non eſſe aſinū,Contra.Te nō potes vere negare tę non eſſe aſinū, ergo tu nō potes uere negare q nō ſis aſin', ergo tu nō potes uere negare quin ſis aſinus,ergo tu es aſinus.Solutio. Prima ē duplex ſecundum communiter loquentes.Di cunt enim quod negare æquiuoce ē i hac oratione.vnde unus ſēſus eſt tu nō poteſt' negare hoc,idē tu nō potes uere negationē proferre, ſiue negationem hanc dicere,quod idem eſt,te nō eſſe aſinum,& ſic ē falſa, quia uere tu E F

Sophiſ.

non

A non poteſt dicere hanc negationem, te non eſſe aſinum.

Alius ſenſus eſt. Tu non potes uere negare te non eſſe aſinũ,i.tu nõ potes uere negationis huius negationẽ pferre,quia negatio huius,te nõ eſſe aſinũ, eſt hæc,tu ut es aſin9, q̃ ęqpollet huic. Tu es aſinus,hoc non poteſt uere dicere,& ſic eſt uera. Sed ſolutio nulla eſt, quia negare, eſt actus egrediẽs ab hac potentia actiua, q̃ eſt negatiuũ, ſed ſicut potentia actiua duplicẽ hẽt cõparationẽ una, ſ.ad illud a quo eſt,ut ab anima, ſiue ad illud per qđ,ut ad ipsũ agẽs. Aliã vero ad illud.quod eſt,ut ad ipsũ obiectũ in qđ tranſit,& ſimiliter actus illius potẽtia hẽt duas compara

B tiones eaſdẽ,& nõ alias,ergo ad idem obiectũ cõparat actus ad qđ potẽtia actiua, ergo cuius obiecti eſt hæc potentia, q̃ eſt negatiuũ eiuſdẽ obiecti ẽ iſte actus,qđ eſt negare,ſed iſta potẽtia, q̃ eſt negatiuũ,ſp eſt negatiuũ alicui9,& ab aliquo.ergo,& iſte act9, q eſt negare,ſẽper erit ipſius pđicati, & a ſubiecto, ergo ſẽper eſt eiuſdẽ rõnis, ergo eſt æquiuocum, ergo nihil dicunt.

Item ad idem ſicut ille actus, q eſt uidere non ęquiuocatur ad uiſionẽ albedinis,& ad viſionem nigredinis,q̃uis oppoſita. Similiter negare,nõ æquiuocatur ad negandum quodlibet præ

C dicatum,ſiue fuerit prius affirmatũ,ſiue negatũ, quia ſiue fuerit tale, ſẽper remouetur a ſubiecto, ergo negare nõ æquiuocatur ad differentiæ negationẽ hanc. Tu non eſt aſinus,in qua negat prædicatum affirmatũ,& ad differẽtiæ negationem huius. Tu non es aſinus, in qua remouetur prædicatũ negatũ, ergo non tu nõ es aſinus,ergo nihil dicũt.Item ad idem Ariſt.docet reperire multiplicitatem in caſibus ut ſi ſanatiuũ dr multipliciter de effectiuo. & cõſeruatiuo,ꝑparatiuo,ergo & ſanare dicetur multipliciter de effectiuo, cõſeruatiuo,& ꝑparatiuo,et ſic de aliis,& ecõuerſo. ſed ſi ſanare dicitur multipliciter, & ſanatiuũ eodẽ mõ multipliciter dicitur de eiſdẽ,ergo ſi vnũ caſuũ non

De hoc vide in Topicis in multis locis.

dicitur multipliciter, neque reliquum D à diſtructione conſequentis, ſed negatio non dicitur multipliciter, ergo neque negare à caſibus.

Item ad idẽ ſi ſumat ořo in ſcđo ſenſu,ſic adhuc remanet probatio, & improbatio,ergo non ſoluunt. Qđ concedimus, dicẽtes pđictã ſolutionẽ nullã eſſe. Vnde dicimus, ꝙ prima ſimpliciter eſt vera, ſed concluſio immediate ſequens eſt duplex ſcđm amphibologiã hæc.ſ.tu nõ potes vere negare, qđ nõ ſis aſinus,eo,ꝙ hoc verbum negare hẽt cõſtructionẽ ſcđm diuerſas habitudines cum hoc,ꝙ ſequit,ſ.qđ nõ ſis aſinus,quod dico, ꝙ non ſit aſinus,põt ſe obiectum ſupra,quod trãſit hoc verbũ negare, & eſt ſenſus,tu non potes vere negare,quod non ſit aſinus,i.tu non E potes vere negare iſtud neceſſarium, quòd non ſit aſinus, & ſic eſt vera.

Alio autẽ mõ conſtruitur cum hoc verbo negare, non rõne obiecti,ſed in ratione finis,et eſt ſenſus,tu non potes vere negare, ꝙ non ſis aſinus,& ſic eſt falſa,qa ſiue neges te eſſe irrationale, ſiue neges te eſſe brutum,ex hoc nõ ſequitur,ꝙ nõ ſis aſinus, & ſic eſt ibi amphibologia ex diuerſitate rationis conſtituendi vnum cum altero.

Sed ad illud argumentum,ꝙ ſequitur,ſcilicet.Tu non potes vere negare, quod non ſis aſinus,ergo tu nõn potes vere negare,quin ſis aſinus,põt dici,ꝙ non ſequitur, quia,quod non,& quin, non conuertuntur vniuerſaliter,vt dictum eſt prius, niſi ſecundum,quòd di F cunt conſecutionem.

Sed ego dico hanc concluſionẽ, ſcilicet, tu nõ potes vere negare quin ſis aſinus,eſſe duplicẽ,ſicut primã prædictam,& eodem duplicitate unde ſecũdum,quòd quin,& quod non,dicũt cõſequentiam, & conuertunt in ratione finis,& ſic bene ſequitur,tu non potes vere negare,quod non ſis aſinus, ergo quin ſis aſinus,ergo tu es aſinus,ſed illa ſunt falſa,ſicut dictum eſt,& ex falſis ſequitur falſum, & non ſequitur ad primam illum ſicut dictum eſt.

A Si autẽ fiat cõſtructio in rõne obiecti, tũc veræ ſunt illæ duæ ſequẽtes cõclusiones, ſicut dictũ ẽ, ſicut, & prima.

Sed vltimũ argumẽtũ nõ valet hoc, ſ. tu nõ poteſt vere negare quin ſis asinus, ergo tu es asinus, & hõ mõ nulla eſt habitudo, ſicut neq; hic, tu nõ potes vere negare hoĩe eſſe asinum, ergo hõ eſt asinus, immo potius ſequiẽ oppoſitũ, ergo hõ non eſt asinus, & similiter in propoſito, quia hominem eſſe asinum eſt obiectũ actus ipsius negare, ſimiliter quin his asinus, eſt obiectum ipsius negare illo ſenſu, vnde debet inferre oppoſitum eius, quod infert ſolutio, ergo tu non es asinus.

Item probatio quod prima eſt falſa, quia hæc eſt uera, tu nõ potes vere enũciare te eſſe asinũ, ergo tu nõ potes ue

B re negare te eſſe asinum, à genere, qa vere enũciare commune eſt ad uere negare, & ad vere affirmare. Sed ſi tu nõ potes uere negare te eſſe asinũ, ergo ue re potes negare eius oppoſitum, ſ. te eſſe asinũ, ergo hæc eſt uera, tu potes vere negare te non eſſe asinum, ergo eius contradictoria eſt falſa, hæc ſcilicet, tu non potes vere negare te non eſſe asinũ ſed hæc eſt prima, ergo hæc falſa. Solutio prima eſt vera ſimplr, & ratio ſua peccat in prima illatione, neq; eſt ibi locus à genere, quia quamuis vere enunciare cõe ſit ad vere negare, & ad vere affirmare, tñ vere enunciare te eſſe asinum non eſt cõe, quia te eſſe asinũ eſt affirmatiua, eo quod enunciare contrahitur per obiectum. vnde ſicut

C nullum eſt argumentum, tu non potes vere affirmare te eſſe asinum, ergo tu non potes vere negare illud idem, neq; eſt ibi aliqua apparentia, qa oppoſitũ deberes inferre. Similiter in propoſito nullum eſt argumentum, neque aliqua apparentia. inferendo ſic, tu non potes vere enunciare te eſſe aſinum, ergo, tu nõ potes vere negare te eſſe aſinũ. Qđ aũt enunciare contrahatur per obiectũ ad affirmare. patet qa actus dupliciter contrahitur. Vno enim modo per differẽtias ſumptas a parte agẽtis. Alio autem mõ dñias ſumpta a parte obiecti, D vt ſentire viſu, idẽ eſt quod uidere, ſentire auditu, idẽ eſt, quod audire, & ore ſentire idem eſt, quod guſtare, & ſic de alijs, ergo contrahitur actus per differentias ſumptas a parte agentis. A parte uero obiecti contrahitur ſic. Sẽtire coloratũ idem eſt, quod uidere, ſentire uero ſonũ idẽ eſt, quod audire, & ſic de alijs, ergo cõtrahitur a parte obiecti, ergo oĩs actꝰ habẽs obiectũ dupliciter cõtrahitur, ut dictũ eſt, ergo enunciare dupliciter contrahitur, quia enũciare affirmationem, idem eſt quod affirmare, & enunciare negationem, idem eſt, quod negare, & ſic illæ duæ differentiæ ſunt ſumptæ a parte agentis.

Actꝰ dupliciter cõtrahitur.

Itẽ enũciare hoĩem eſſe aĩal, idẽ eſt, qđ affirmare ipſũ, & enũciare hoiem E non eſſe lapidẽ, idẽ eſt, quod negare ipſũ eſſe lapidẽ, & eſt illa cõtradictio facta a parte obiecti. Itẽ quæritur de hoc ſophiſmate, in illo tẽpore, aliquid eſt uerum, quin ipſum ſit neceſſarium.

Probatio. In illo tẽpore Deum eſſe verum, & ipſum eſt neceſſariũ, ergo in quolibet tempore aliquid eſt verum, ipſum eſt neceſſariũ, ergo in quolibet tempore te ſedere, eſt verum, et ipſum eſt neceſſarium, quod falſum eſt.

Solutio. Prima ſimpliciter eſt falſa, quia ſenſus eſt. In illo tempore aliqd eſt verum, ſi non neceſſarium, hæc aũt falſa, qa ad antecedẽs nõ ſequitur cõſequẽs, eo quod ad negationem ſpeciei non ſequitur negato generis, neceſſi- F tas autem eſt ſpecies veritatis.

Probatio aũt peccat ſm conſequẽs, quia bene ſequitur in illo tempore, Deum eſſe uerum, quin ipſũ ſit neceſſarium, & ecõuerſo, ſi Deum eſſe, non eſt neceſſarium ĩ illo tempore uerum eſt. vnde uera eſt iſta probatio, q̃ primo ſumit, ſ. hæc, in illo tempore Deũ eſſe verum, quin ipſum ſit neceſſariũ, quia in Deo ueritas conuertitur cum ſua neceſſitate, ſed in alijs ueritas, & neceſſitas non cõuertũtur, ſed veritas eſt in pluribus, quam neceſſitas uhde eſt inconueniens ab inferiori ad ſuperius

A rius negãdo, ſicut hic in nullo tpe eſt
homo quin ſit riſibile, ergo in nullo tẽ
pore eſt animal quin ſit riſibile.

De multiplicate dictionis Quanto.

Notabile pulchrum de quo magiſt. Th. Brico. multa.

OMiſſis dubitationib. quæ incidũt
circa hãc dictionẽ quãto, vidẽda
eſt multiplicitas eius, Sciendum ergo,
ꝙ hęc dictio quãto, aliqñ tenetur inter
rogatiue, ut quanto perfeciſti hodie,
cui rñdetur multum, & paruũ, ſm co-
gnitionẽ illarũ rerũ. Aliqñ aũt tenetur
relatiue, vt tanto profeci hodie in hac
lectione, quanto tu in eadẽ. Aliqñ autẽ
tenetur infinitè, ut quanto voluerũt tã
B to perficiam, & nullo iſtorum modo-
rũ tendimus hic de hac dictione quan
to. Alio aũt mõ: hęc dictio quãto, dicit
cãm, vt quanto calor intenſior eſt, tan
to fortius calefacit. Nota ergo, ꝙ hæc
dictio quãto, aliqñ dicit cãm efficien-
tẽ, vt in ꝓdicto exẽplo, calor. n. eſt cau-
ſa efficiens calefaciendi, vt calor inten
ſior intenſius calefacit. Aliqñ aũt dicit
cãm materialem, ut quanto corpus ci-
tius fit organicum, tanto citius recipit
animam. Aliqñ dicit cãm formalẽ, vt
quanto anima citius eſt infuſa, tanto
corpus organicum eſt perfectum. Ani
ma. n. intellectiua infuſione fit, & in
creando infunditur, & infundẽdo crea
C tur. Aliquando autem dicit cauſam fi
nalem, ut quãto præmium maius eſt,
tanto labor facilius toleratur.

Sophiſ.

Secundũ prædicta quæritur de hoc
ſophiſmate. Quãto magis addiſcis, tã
to minus ſcis poſito, quod tu addiſcas
duo enũciabilia, ut hominem eſſe ani-
mal, & aliquid eſſe, & ſcias vnũ, vt ho
minem eſſe Grammaticũ inde, ſic quã
to illud quod addiſcis eſt maius eo, qđ
tu ſcis, tanto illud, quod tu ſcis eſt mi
nus eo, quod addiſcis, ergo quãto ma-
gis addiſcis, tanto minus ſcis. Contra.
Quanto magis addiſcis, tanto magis
augmentatur ſcientia tua in te, ꝑ locũ
a cauſa efficiẽtis. Sed quãtũ magis au-
gmentatur ſcientia in te, tãto magis
ſcis, iterum, a cã efficiente, ergo quãto
magis addiſcis, tanto magis ſcis, nõ er
go minus. Solutio. Prima ſimplex eſt
falſa, quia hæc dictio quanto ſignificat D
in prima, quod magis addiſcere eſt cã
efficiẽs ſciẽdi minus, quod eſt impoſſi-
bile, cũ ſit cã proxima efficiẽs ſui oppo
ſiti, ſ. ſciendi magis, qa eadẽ cã proxi-
ma nõ põt eſſe oppoſitorũ, q̃uis remo
ta poſſit eſſe, vt eſt in 2. Phyſi. ſicut eſt
natura cã efficiẽs ſalutis nauis, & euer
ſionis eius, ſed quia natura per ſui præ
ſentiam eſt cauſa proxima ſalutis na-
uis, & per ſui abſentiã eſt cã proxima
euerſionis, & improbatio bene tenet,
ſed ꝓbatio peccat ſm figurã dictionis
procedendo ab una ſpẽ huius prædica
menti, quod eſt relatio, ad alteram ſpe
ciem eiuſdẽ, quiá maius, & minus di-
cũt relationes cauſatas a quantitatib.
magis uero, & minus dicũt relationes
cauſatas a qualitatib. unde ſicut figu-
ra dictionis fit mutando modum qua
litatis in modũ quãtitatis, ut quantũ,
uel quod in quale, uel ecõuerſo, ſi'r fit E
figura dictionis procedẽdo a relatio-
ne cauſata a quãtitate ad relationem
cauſatã a qualitate, uel econuerſo. Itẽ
quæritur de hoc ſophiſmate. Quanto
aliquid maius eſt, tãto maius uidetur.
Probatio. Quanto aliquid maius eſt,
tanto a remotiori vř, ſed quãto a remo
tiori vř, tanto minus uidetur, ergo a
primo, quanto aliquid maius eſt, tãto Sophiſ.
minus uidetur. Contra ibi ſignificatur
eſſe cauſa prædicati, quod non eſt cau
ſa, ergo locutio eſt impoſſibilis. Solu-
tio. Prima ſimpliciter eſt, quia eſſe
maius non eſt cauſa eius, qđ eſt minus
videri, neq; ẽt eſt cã eius, qđ eſt magis
videri, quia ad ipſum videre, & ad ip-
ſum videre exigitur viſus tã q̃ uirtus,
& exigitur coloratum tanq̃ obiectũ,
& exigitur modus a parte ſubiecti, & F
exigitur mediũ quod eſt aer, uel aqua,
videmus. n. mediante aere, & mediãte
aqua, & cum his exigitur ẽt diſtãtia de
bita, quod ſi minima fuerit diſtãtia nõ Quinq;
videbiř viſibile, ut ſi ponatur uiſibile requirũ
ſupra viſum, ſiue ſupra oculum. Aut ſi tur ad
ẽt fuerit diſtantia maxima nõ poterit viden-
res videri, & iõ neceſſario exigiř diſtã- dum.
tia debita, & hæc qnq; aggregata ſunt
cauſa

A cauſa efficiens eius, quod eſt videre, & videri, quia per uirtutem viſiuā ſuppo nimus organum ſiue inſtrumentū videndi. vnde maius non eſt cā ei', quòd eſt videre, neque eius, qđ eſt videri. Ad probatio iem aūt ſoluendū per interēptionem, quia hæc eſt falſa. Quanto aliquid maius eſt, tanto a remotiori, videtur, quia vt eſt in libro de viſu, vnū quodque viſorum habet ſpatium, quo facto non amplius videbitur, i. vnum quodque viſibile eſt elongabile in tanta diſtantia vltra debitū, in qua diſtantia ſi ponatur non amplius videbitur. vnde hæc eſt falſa Quāto aliquid maius eſt, tanto a remotiori videtur.

B De dictione Quam.

PLures autem dubitationes incidūt circa hanc dictionem Quam, quarum prima eſt, de diſtinctione ipſius. Secunda, qualiter importat comparationem. Tertia, quæ ſit comparatio ipſius ad nomē cōparatiui grad'. Quarta, ꝙ ſit cōparatio eius ad nominatiuū ſequentem, vt Soc. eſt fortior quā Pla. Quinta propter quid. ſequitur nominatiuus quando hæc dictio quam, adiungitur comparatiuo. Sexta, propter quid comparatiuus aliquando cōſtruitur cum ablatiuo, aliquando cum nominatiuo, interpoſita quam.

C

De multiplicitate huius dictionis Quam. Cap. I.

CIrca primum ergo nota, ꝙ hæc dictio quam, aliquando eſt aduerbium ſimilitudinis, vt iſte fecit hoc tā quam prudens, & tam iſtæ ꝗ ille currit. Aliqñ eſt aduerbiū comparandi, vt Soc. eſt fortior quam Plato. Aliquādo eſt aduerbium admirandi, vt quam fęlix, quā præclara. & quā bonus Deus Iſrael, & aliqñ ēt indignandi, ut quam turpe factum, & quam abhominabile ſcelus. Præter hæc etiā eſt coniunctio electiua, quæ ſic definitur a Priſciano. Coniunctio electiua eſt, qñ diuerſis ꝓ poſitis aliquid ex eis nos eligere oſtendimus. vt diues eſſe mallem quā pauper, diuite & paupere poſitis, eligit ſe eſſe diuitē, relinquēdo alterum. Et hic ſimiliter bonum eſt confidere in dño, D quam cōfidere in homine, hæc dictio quā eſt coniunctio electiua, & ſic patet multiplicitas huius dictionis quā.

Quomodo hæc dictio Quam, comparationem importat. Cap. II.

CIrca ſcḋm nota, ꝙ ad comparationē quinque exiguntur. Vnum eſt, quòd comparatur. Aliud ī quo eſt id, quod comparatur, ſiue in quo eſt comparatio. Tertiū eſt exceſſus, in eo quo E eſt comparatio Quantum eſt illud cui cōparatur. Quantum eſt reſpectus medius inter comparatiuum, & illud cui comparatur, v. g. cum dico, Soc eſt fortior quam Plat. Soc eſt illud, quod cōparatur, & fortior dicit fortitudinē in qua eſt cōparatio, & ēt exceſſum illius fortitudinis, quia Soc. habet fortitudinem. & ēt habet eam in exceſſu reſpectu Platonis. Plato. n. eſt illud cui comparatur. unde hoc aduerbium quā, nihil habet de comparatione niſi prædictum reſpectum. Nota ēt, quod aliquādo in comparatione ſextum ponitur, quod eſt menſura ipſius exceſſus, & tunc comparatiuus gradus conſtruitur cum duplici ablatiuo, vt Socra. eſt maius Platone uno pede, uel conſtruitur cum vno ablatiuo, & cū nominatiuo, interpoſito quam. vt Soc. eſt maior quam Plato uno pede, & ſic diximus, quòd Socr. eſt excedens, ſiue, qđ comparatur, & iſtud comparatiuum maior dicit illud in quo excedit, ſiue in quo eſt comparatio, & ēt exceſsum ipſius maioritatis. & Plato dicit, quod exceditur ſiue cui cōparatur, & hoc aduerbiū qua dicit reſpectu medium, vt diximus, inter excedens, & illud, quod exceditur, ſiue illud cui cōparatur, & ille ablatiuus uno pede, dicit quantus ex exceſſus maioritatis in Socr. reſpectu Platonis, & illa dicit menſurā ipſius

Præter quando que ſextum ēt in comparatione quādoque annotatur.

A ſius exceſſus. Quotieſcunq; volumus ſignificare comparationem ſiue menſuram exceſſus prędicta quinq; ſufficiūt, patet ergo, quod hęc aduerbium quã, importat comparatione in hoc, quod dicit reſpectum medium inter exceſsū ſiue comparatum, & illud, quod exceditur à comparatiuo, vt diximus. Argu.

Quam comparationem dictio quam, habeat ad Comparatiui dictionem. Cap. III.

CIrca tertium vero nota, ꝙ hoc aduerbium quam, habet rationem B cum nominatiuo ſequente in reſpectu ad comparatiuum, quia omne comparatiuum dicit exceſſum reſpectu alicuius termini, ſiue reſpectu eius, quod exceditur, & nominatiuus non poteſt eſſe terminus illius exceſſus, niſi mediante hoc aduerbio quam.

Quomodo comparetur ad ad nominatiuum ſequentem. Cap. IIII.

CIrca quartum nota, quòd hoc aduerbium quam, eſt ratio per quã rationem nominatiuus terminat reſpectum comparatiui, quòd nominatiuus C ſimile non potuit terminare reſpectū comparatiui. vnde nominatiuus habet rationem termini per hoc aduerbium quam, vnde hoc aduerbium quam, eſt ratio inquantum nominatiuus eſt terminus comparatiui ad ipſum nominatiuum, vt ratio eius, ideſt inquantum terminat reſpectum comparatiui.

Cur dictionem quam, nominatiuus ſequatur. Cap. V.

Nominatiuo ſūr agētis obliqui patētium. CIrca quintum nota, quòd ſi ſubſtantia ſumitur vt agens, ſumitur in nominatiuo in obliquis autem ſuſumitur, vt patiēs, quia nominatiuus dicit modum agentis, obliqui vero dicūt modum patientis quod quia hæc dictio quã, facit illud obliqui exceditur retorqueri ad alium actum, & alius D actus ſemper eſt in aliquo agente, ſiue ab aliquo, quod habet modum agentis modus aute agentis eſt in nominatiuo vt diximus, & ideo quando hoc aduerbium quam adiungitur comparatiuo, oportet quod ſequatur nominatiuus qui comparatur ad actum alium, vt Soc eſt fortior quam Plato.

Cur quandoque comparatiuum per ipſam interpoſitam exponamus. Cap. VI.

CIrca ſextum nota, qđ illud quod exceditur per comparatiuum, duobus modis poteſt ſignificari. Quia vno modo, inquantum exceditur ſolum. Alio autem modo inquantum exceditur, & ordinatur ad alium actum. Si E autem modo, inquantum exceditur, & ordinatur ad alium actum. Si autem ſumatur ſolum inquantum eſt res exceſſa ab ipſo, cōparatiuo, ſiue per ipsū comparatiuum, ſic ſtat in ratione eius a quo remouetur exceſſus qui ſignificatur per comparationem.

Exceſſus.n. eſt in ipſo comparatiuo reſpectu rei exceſſæ, & non eſt in re exceſſa, ſed aufertur ab ea, & ſic res exceſſa ſtat in ratione eius, vt a quo aliquid aufertur, ſed cōparatio iſte eſt reperta ſolum in ablatiuo, & ideo quãdo ſignificatur res exceſſa inquantum exceſſa ſolum, tūc oportet ꝙ ponatur in ablatiuo, & ideo comparatiuus iſto modo ſemper conſtituitur cum ablatiuo. F

Quando autem res exceſſa ſignificatur inquantum exceſſa, & etiam inquantum comparatur ad alium actum quia cōparatio ad alium actum aduenit ſupra cōparationem primam, ſcilicet inquantum eſt exceſſa, ideo comparatio ad alium actum eſt quaſi completiua primæ comparationis, & ideo ordinat rem exceſſam ad alium actū, & quia actus, vt diximus, eſt ab aliquo quod ſtat ſub modo agentis, ideo ſequitur nominatiuus, & hoc modo comparatiuus ſemper conſtruitur cū nominatiuo interpoſito quam, &

ſic,

A ſic patet propter quid comparatiuus aliqñ conſtruitur cum ablatiuo, aliqñ vero cũ nominatiuo, interpoſito q̃, & patet etiã quando debet comparatiuũ cõſtrui cum vno, & qũ cum altero, patet etiam quod cõparatiuus debet cõſtrui cũ duplici ablatiuo, vel cum vno; & cum nominatiuo interpoſito quã.

Sophiſ. Secũdum prædicta quæritur de hoc ſophiſmate. Impoſſibile eſt te ſcire plura q̃ ſcis. Probatio, hæc eſt impoſſibilis, tu ſcis plura q̃ ſcis. ergo eiꝰ dcm̃ eſt impoſſibile, ergo hæc eſt vera, impoſſibile eſt te ſcire plura q̃ ſcis. Contra, tu potes addiſcere plura quam ſcis, ergo tu potes ſcire plura quam ſcis, ergo hęc eſt falſa. impoſſibile eſt te ſcire plura quam ſcis. Solutio.

B Prima eſt duplex. Quia ſicut poſſibile dicit relationem, quia oĩs potentia eſt eorũ q̃ ſunt ad aliquid ſcd̃m Ariſ. Siĺr impoſſibile dicit relationem, quia impotentia priuat potentiã ab aliquo, & reſpectu alicuius actus, ſicut poſſibile ponit potẽtiã in aliquo reſpũ alicuius, q̃a reſpũ ipſius actus eſsẽtialis vel reſpectu formæ completiuæ, vel reſpectu actu accidentalis, vt reſpectu comparationis egredientis ab ipſa forma, q̃a agere eſt formæ. Dico ergo, ꝙ prima eſt duplex, eo, quòd hæc dictio impoſſibile põt ponere relationẽ ſuam in re accuſatiui caſus, & ſic prima eſt falſa, & eſt ſẽſus, tu nõ potes ſcire plura q̃ ſcis, vel pt̃ ponere relationem ſuam ſupra totum dictum, & ſic prima eſt vera, & eſt ſẽſus, te ſcire plura q̃ ſcis eſt impoſſibile, q̃a in nullo tp̃e ſcies plura q̃ in eodẽ ſcis. Item queritur de hoc ſophiſ. impoſſibile eſt aliud q̃ aſinum genuiſſe te. Probatio, hoĩem eſſe aſinũ eſt impoſſibile, & aliud quam aſinũ genuiſſe te eſt impoſſibile, ergo impoſſibile eſt aliud quam aſinũ genuiſſe te. Contra, impoſſibile eſt aliud quam aſinum genuiſſe te, ergo aſinus genuit te.

2. de ani. & 1. cęli & mundi.

C

Sophiſ. Solu. Prima duplex eſt. eo quod hoc relatiuũ diuerſitatis, ſ. aliud põt referri ad terminũ aſinum, & ſic hoc relatiuũ aliud eſt accuſatiui caſus, & ẽ ſẽſus impoſſibile eſt aliũ ab aſino genuiſſe te, & ſic eſt falſa, vel hoc relatiuum aliud põt referre totũ dictum, ſ. aliũ genuiſſe te, & tunc hoc relatiuum aliud eſt nominatiui caſus, & eſt ſẽſus, impoſſibile eſt aliud q̃ aſinũ genuiſſe te, i. aliud eſt impoſſibile q̃ hoc impoſſibile, quod eſt aſinũ genuiſſe te, vt hoĩem eſſe lapidẽ eſt impoſſibile, aliud ab illo impoſſibili, ſ. aſinũ genuiſſe te, & ſic eſt vera. D

De dictione, quicquid.

Quia hæc dictio quicq̃d, vno modo importat diſtributionem quo ad hoc de ipſa eſt determinatum in diſtributionib. ſed quo ad hoc q̃d importat in ſe conſecutionem cum diſtributione dẽt determinati de ipſa in ſyncategoreumatib. Circa hanc, ergo dictionẽ quicq̃d primo q̃rĩt quid ſignificet. E

Secundo vtrum ſit dictio æquiuoca, vel non. Tertio vtrum importet relationem, vel non.

Quid ſignificet dictio quicquid. Cap. I.

Circa primum nota quod quatuor ſunt de intellectu huius dictionis quicquid, ſiue de ſua ſignatione, vnũ eſt diſtributio, alterũ eſt materia diſtributionis ſuæ, quia ſicut hæc dictio quilibet habet in ſe diſtributionẽ, & rem diſtributam per ſuam ſignificationẽ, ſimiliter quicquid, tertium autem conſecutio, quartum vero eſt diſiunctioꝰ, quia cum dr̃ quicquid currit mouetur, ſenſus eſt, ſiue hic currat mouetur, ſiue illud, & ſic eſt ibi conſecutio, & diſtributio, & ita quatuor ſunt deſignatione huius dictiõne quicquid. F

An Quicquid, ſit dictio equiuoca. Cap. II.

Circa ſcm̃ nota, quod quãuis intelligãtur diuerſa in ſignificatione huius dictionis quicquid, non tñ eſt ęquiuoca, quia ſignificat ſub ſubiectio, ſiue in re diſtributa, & mediante cõſecutione diſiunctionem, & propter hoc ſemper reditur ei verbum quod eſt antece-

557

A cedens, & aliud quod eſt conſequens, vt quicquid currit, mouetur.

An quicquid importet relationem.
Cap. III.

Circa tertium obijcitur, quia ſēſus iſtius, quicquid currit mouetur, eſt ille, oē ꝙ currit moueť, ſed hęc eſt relatio, ergo in prima eſt relatio, ergo hęc dictio qcqd, importat relationē. Et dđm, ꝙ hæc dictio quicquid, nō im portat relationem, nec eſt dictio relati-
B ua, ſed eſt nomen diſtributiuū infinitū ſignificās illud, quod diximus & cōpo nitur ſuper generationē huius dictio- nis, quid ſm, quod hoc nomen qd, ſim pliciter cum infinitū, & nō ſm, quod ē interrogatiuum, vel relatiuum. Argm autē peccat ſm accidens, quia nō opor tet, quod ſi in vno conuertibiliū intel- ligitur relatio, ꝙ in altero intelligatur v.g. illæ duæ conuertuntur, hō aſinus currit. & homo, qui eſt alb. currit, & ta men in vno intelligitur relatio. in alte- ro, vno non. Secundum vero prædicta quæritur de hoc ſophiſmate. Quicquid ſciuit. Deus ſcit. Probatio. Deus ſciuit
Sophiſ. omnia, & nihil oblitus eſt, ergo quic- quid Deus ſciuit, ſcit.

Cōtra. Quicquid Deus ſciuit, ſed ſci
C uit te naſciturū, ergo ſcit te eſſe naſci- turū, ergo te es naſciturus. Solutio pri ma ſimplex eſt vera, quia ſcia cauſę pri mæ ſemper eſt eadē, neq. recipit in ſe trāſmutationē. vnde de reb omnib. ſciē tiā hēt immutabilē, & iō de reb corru- ptibilib. ſciam habet impermutabilē. Cuius cauſa eſt. omnes cognoſcens co gnoſcit ſecundum modum ſui; & ſecū dum virtutem ſuæ cognitionis. & nō ſecundum modum cogniti, vnde, quia virtus cognoſcitiua cauſæ primæ non dependet a rebus ſed dependet ab ipſa tanquam a ſua cā, cognitio autem no- ſtra dependet a reb. cognitis, & perfici- tur ab eis, iō eſt, ꝙ noſtra cognitio, & ſcientia eſt permutabilia ſecundum re rum permutationem. Sciētia vero cau- ſa primæ non eſt permutabilis ſecūdū permutationē rerum. Improbatio a u- D
tem peccat ſecundū figurā dictionis, ex commutatione prædicamenti, qa mu- tatur, quid in quando. Hæc autē diſtri- butio, quicquid dicit, qđ naſciturus au tem dicit quādo, & ſic mutatur in quā do in aſſumendo naſciturum ſub eo, qđ eſt quicquid. Eſt etiam ſophiſma ac cidētis, quia quid, & quando poſsūt ac cipi vno modo inquātum ſignificatur, per dictionem, i. per ſermonem, & ſic peccatum eſt in eis ſcđm figuram di- ctionis, propter principium motiuū, ꝙ eſt in dictione. alio aūt modo pñt ſumi quid, & quando, ſ. a parte rei, ſiue mo- di ſignificandi rem circūſpectiuo ſer- mone, & ſic error in eis facit ſophiſma accidentis pp principium motiuum in re; vniuerſaliter. n. dico, qđ vbicun- E
que eſt figura dictionis, ſemper eſt ibi ſophiſma accidentis, & non econuer- ſo, ſed hoc per cauſas diuerſas ſicut te- tigimus, quia modi rerū prædidicabi- lium ſunt diuerſi, & ſic accipiantur in quantum per dictionem ſignificantur, ſic fit figura dictionis. Si autē illi mo- di accipiantur a parte rei, ſiue vt ſunt modi rerum circūſcriptiuo ſermone, ſic fit accidens in eis, quia primo mo- do eſt principium motiuum in dictio- ne, Secundo vero modo in re.

Vbi eſt fallacia figuræ dictiōis ibi eſt fallacia acciden tis, ſed non ecōtrario.

De incipit, & deſinit.

F
AQuibus depēdet cognitia rei pro pria ſunt re, ſed cognitio horum verborum incipit, & deſinit, dependet reb. permanentib. & ſucceſſiuis, quia ſi hic verba adiungantur reb. permanēti bus & ſucceſſiuis, hñt ſm hæc diuerſas rōnes; & ideo dicturi de his uerbis in- cipit, & deſinit. Primo querimus, quæ differentia eſt ſucceſſiuorū. & pmanē- tium. Secundo quæ ſunt res horū ver- borum incipit. & deſinit cū reb. perma- nentib. & ſucceſſiuis. Tertio vnū mot' incipiat, uel deſinat. & qualiter, & qđ motus. Quarto vtrū tps, & icipiat, vel deſinat, & quid ſit tempus, & cuius menſura, & inquo ſit, ut in ſubiecto.

Vide Pa. pergulē. & Paul. Venetum.

Quin-

A Quinto vtrum potẽtia incipiat, vel deſinat, & quot modis dicit potẽtia. Sexto autem vtrum termini habeant differentem ſuppoſitionem cum his verbis a parte poſt, & cum alijs verbis.

De ſucceſſiuorum à permanentibus diſcrimine. Cap. I.

Circa primum ſic obijcitur cum ſucceſſiua non habeant eſſe niſi a permanentibus, ergo non habebunt rationem, ſiue definitionem niſi ab eis, quia a quo eſt eſſe, & ratio. ergo rõ ſucceſſiuorum non differt a ratione permanẽ-
B tium, ſed quorũ rationes non ſunt differentes, nec ipſa ſunt differentia, ergo ſucceſſiua, & permanẽtia non differũt.

Et dicendum, vt actum eſt, ꝙ rerũ aliç ſunt permanentes, aliç ſucceſſiuç, & differunt a ſeinuicem multipliciter. Prima differentia eſt, ꝙ res permanentes dñr, quarũ eſſe, eſt totum ſimul, vt ſunt homo, lapis, lignẽ, aer, terra. Res autem ſucceſſiuæ dicuntur, quarum eſſe nõ eſt totum ſimul, ſed eſt in ſucceſſione, vt ſunt tempus, & motus. Scđa differentia eſt, quod partes permanentiũ ſimul ſunt omnes, vt partes hominis lapidis, & aeris, & nõ eſt vna poſt
C alteram, ſed partes ſucceſſiuorum non ſunt ſimul omnes, ſed eſt vna poſt aliã ſucceſſiue, vt partes motus, et partes temporis, quia poſt vnam partem motus ſequitur altera, & nõ ſunt duæ partes eiuſdẽ motus ſimul, neq. duç partes tẽporis ſunt ſimul. ſed vna eſt poſt alterã ſucceſſiue, impoſſibile. n. eſt plura tempora ſimul eſſe. Tertia differẽtia eſt, qđ permanẽtia priora natura ſunt ſucceſſiuis, & ſucceſſiua natura ſũt poſteriora, cum ſint cauſa ſucceſſiuorũ. Quarta differentia eſt, quia res permanentes ſunt in ſe terminatæ quæcunq. habent terminos, ſed res ſucceſſiuç nõ habent terminos in ſe, vt motus, q̃ terminatur ad res permanentes, ut alteratio ad qualitatem. Augmentũ, & diminutio ad quãtitatẽ, & ſic de alijs. Quinta differentia eſt, quod res permanentes ſunt in ſui principio, & in ſui fine,
D ut patet in ſubſtantia, & in accidentib. permanentib. ut in lapide, & in albedine, & nigredine, res vero ſucceſſiuç dum fiunt, ſunt motus. n. ſit in tempore, & in ſucceſſione, mutatio uero ſubito, & inſtanti, res uerò ſucceſſiuæ, neq; ſunt in ſui principio, neque in ſui fine, vt poſtea patebit de motu.

Quę nam res ſucceſſiuorum, ac permanentium, in verbo, incipit, & deſinit attenditur Cap. II.

Circa ſecũdum obijcitur, quia cum motus habeat rationem a ſuis terminis quamuis magis termino ad quẽ quã a termino a quo, quia motus ferè oẽs definiuntur per terminum ad quẽ E
natura tendit, vt dealbedo; quia motus ad albedinem; denigratio eſt mot⁹, ad nigredinem, augmentum uerò eſt motus ad maiorem quantitatẽ, generatio uero eſt motus ad ſubſtantiã, & ſit omnes motus terminum a quo qa corruptio eſt mutatio a ſubſtantia, ergo oĩs motus habet ratione a ſuis terminis, quamuis magis a termino quem, quã a termino a quo, ergo ſic incipit, et deſinit dicunt motum, uel modũ motus reſpectu termini a quo, uel reſpectu termini ad quẽ, tunc oportet, ꝙ ſic termini ſunt ſpecie differentes, quòd rationes horum uerborũ, incipit, & deſinit, ſint ſpẽ differentes, ſi talibus terminis adiungantur, ſed ſucceſſiua, & permanentia ſunt ſpecie differentia, ergo hoc uerbum deſinit. ſi adiungitur permanentib. & ſucceſſiuis, habebit ſecũ has rationes ſpecie differentes, & ſimiliter hoc verbum incipit. Quod concedimus dicentes, quod ratio huius uerbi incipit cum rebus permanentibus eſt iſta, ſ. eſt. & ante non fuit, ut incipit eſſe albus, eſt albus, & ante hoc non fuit albus. Vnde hoc modo, hoc uerbũ incipit dicit poſitionem præſentis cum priuatione præteriti, uel etiam ſic, incipit, ideſt, nunc primo eſt. Cũ rebus autem ſucceſſiuis exponitur ſic, nunc primo

In cipit quo deſinit quo pacto definiãtur.

A mo eſt,uel ſic,nõ ẽ,ſed poſt hoc erit,ut incipit moueri,non mouetur, ſed poſt hoc mouebitur.tunc priuat præſens,& ponit futurum.Sed hoc uerbũ deſinit in reb.permanentib.exponitur ſic.Nũc vltimo eſt,uel ſic,& eſt de cætero non erit.ut deſinit eſſe alb. nunc ultimo ẽ albus,uel ſic ẽ albus,& de cætero nõn erit alb⁹,& ſic ponit pſens,& priuat futurũ,Cum reb.aũt ſucceſſiuis exponit ſic.Nunc ultimo fuit,uel ſic non ẽ, ſed ante hoc fuit,ut deſinit currere,nõ currit,ſed ante hoc cucurrit,& ſic priuat præſens,& ponit præteritum.

Item quæritur,cum diuerſa tẽpora intelliguntur per iſta uerba icipit,& de-
B finit,utrũ intelligatur ibi æqualiter,uel vnũ per prius,& alterum per poſteri⁹.

Et dicens,ꝙ iſta uerba incipit,& deſinit dicunt inceptiones,& definitiones rerum, ſed inceptiones non ſunt niſi i terminus rerũ initialib.& finalib.ſ&d ultra terminum finalem nihil ẽ de re,neque ante terminũ initialẽ eſt aliquid de re,eo quod tota res infra ſuos terminos continetur , ideo eſt,quod cum hoc uerbum deſinit dicat terminum finalem rei,per prius dat intelligere pſens,& cõſeqtur priuatio futuri, eo ꝙ ultra terminum finalem rei nihil ẽ de-
C re,& loquor in permanentib. unde hoc modo iſta expoſitio nunc ultimo eſt rector ꝗ iſta eſt,& de cætero non erit. Cum ſucceſſiuis autem hæc rectior , nunc ultimo fuit.ꝗ iſta,nõ eſt, ſ&d ante fuit,unde ꝑ prius ponitur ibi præteritum terminatur ad præſens, & conſequitur priuatio præſentis. Sed ꝑ hoc uerbũ incipit adiũctũ permanẽtibus , per prius datur intelligi preſens,& conſequitur priuatio præteriti, quia res permanentes ſunt in ſui principio, & ante ipſum nihil eſt de his,unde hoc modo rectis exponitur ſic eſt, quã ſic eſt & ante hoc non fuit. Sed cũ ſucceſſiuis per prius intelligitur poſitio futuri terminati ad præſens,& per poſteri⁹ priuatio pſentis,propter hoc quod res ſucceſſiue non ſunt in ſui principio ſed poſt principium.

Et nota,ꝙ hoc uerbum incipit, non D
ꝑpter hoc eſt diuerſorum temporum. Quia tempus dicitur dupliciter. Vno.n. modo,tempus eſt mẽſura primi mot⁹, uel motus,primi mobilis,& eſt ſpecies quantitatis continuæ,& ſic eſt tempus ſecundũ ueritatem temporis,& temp⁹ iſto modo non accidit uerbo.& ſic dãtur intelligi diuerſa tempora , per iſta uerba incipit,& deſinit,ſed non a parte conſignificationis eorũ,ſed a parte terminorum ſuorum,& ſignificationum principalium,qui quidam ſunt cauſæ, quare eſt inceptio vel deſinitio . Tẽpus duobus modis dicitur.

Alio autem mõ tempus dicitur non mẽſura primi motus,neque temp⁹ ſe- E
cundũ ueritatem temporis,ſed dicitur motus temporis,& hoc modo tps accidit uerbo,& ſic incipit.& deſinit ſunt præſentis temporis, & ſic intelliguntur inter diuerſa tempora a parte ſignificationis principalis,& intelligitur in eis unum ſolum tempus a parte conſignificationis . Et prædicta diſtinctio temporis eſt ſimilis diſtinctioni generis , quod ſimiliter genus dicitur dupliciter. Vno,n. modo genus dr ſecundum ueritatem generis , & hoc modo non ſunt duo genere reperta i natura rerum,ſcilicet maſculinum, & fœmininum,& hoc modo genus eſt tm̃ in animalibus,ut in uiris,& fœminis.

Alio autem mõ genus dicitur mod⁹ F
generis,& ſic reperitur genus i rebus inſenſibilibus,& dicitur lapis maſculini generis,& petra fœminini unde ſicut genus dicitur uno modo ueritas generis,& alio mõ modus generis. Similiter tempus dicitur uno modo ueritas temporis,& ſic non accidit uerbo.

An motus incipit uel deſinit, & quid motus. Cap. III.

CIrca tertium obijcitur, quia vult Ariſt.quod ſi aliquis mouet,mouebitur,& mouebat.ſed ſi mouebit fumus in illo futuro,tunc uerum eſt dicere,quoniam mouetur,ergo iterum mouebitur,& mouebatur,illud iterum futuri accipiatur,ergo iterum mouebitur

Colligitur 1. & 2. Elen. in pleriſque locis.

tur

A tur in alio futuro,& uerum erit dicere
qm mouetur,& ſic cõtingit moueri in
infinitũ,ergo motus non ꝑt deſinere.
Eodem aũt modo probatur,quod non
ꝑt incipere,qa ſi mouetur mouebitur,
& mouebitur,ſed ſi mouebatur,ſumus
in illo præterito,& iterum erit dicere i
illo præterito qđ mouetur,ergo moue
batur prius in alio ꝑterito,& ſi iterũ il
lud ꝑteritũ accipiatur , uerũ eſt in illo
dicere,qm mouetur in alio priori ꝑteri
to,& ſic cõtingit ab ire i infinitũ à par-
te ante,ſicut a parte poſt,ſicut à parte ꝑ
teriti,ſicutà parte futuri,ſđ impoſſibile
eſt abire in infinitum, quia infinita nõ
poſſunt pertrãſiri,ergo impoſſibile eſt,
ꝗ motus incipiat,& ſic mot⁹ non põt
B incipere nec deſinere. Et ſicut obijcit
de motu ſic obijci ꝑt de curſu,qđ non
poſſit incipere,neque deſinere,quia ſi-
cut currit,& curret.& inde ut pri⁹.Eo-
dem aũt modo põt obijci de quolibet
alia ſucceſſiuo.quod non poſſit incipe
re neque deſinere.Et dicendum,quod
motui rerum inferiorum , & cuilibet
ſucceſſiuo debetur principiũ,& finis ,
ut patet in motu alterationis, qui eſt
ab vno termino in alterium,ut ab una
qualitate contraria, in alteram, vel in
mediam,& augmẽtum ab una quan-
titate ad alterũ, & motus ſecundum
locum ab uno loco in alterum, & ſic
oẽs motus inferiores incipiunt.& deſi
C nunt.Ad illud aũt,qđ obijcit in defini
tione motus dicẽdũ quod infinitum ꝓ
prie dicitur tripliciter,ſ.diuiſione,ut li
nea dicitur infinita diuiſione,& quod-
libet continuum , omne enim conti-
nuum diuiſibile eſt in infinitum .

Infinitũ proprie trib. modis dicitur.

Alio autem modo dicitur infinitum
appoſitione,ut numerus. omnis enim
numer⁹ augumẽtabilis eſt in infinitũ.

Tertiò ante modo dicitur infinitum
vtroq; modo.ut motus,& tẽpus,vtrun
que enim eſt infinitum, diuiſione, cũ
ſit continuum,& eſt infinitum appoſi
tione cũ poſt vnũ tꝑs ſic aliud tẽpus,&
poſt vnum motũ fit, alius motus in in
finitũ,& ſic eſt infinitas, utroque mo-
do.ſ.appoſitione , & diuiſione Dicen-
dum breuiter,quod infinitũ iſto tripli D
ci modo eſt tm̃ in potẽtia,& nõ i actu,
& bene poteſt pertrãſiri eo quo infini
tum in potentia,bñ põt pertrãſiri,infi
nitum autẽ in actu non põt , vnde qa
obiectiones volebant reducere poten-
tiã in infinitũ ad actũ dicendo motũ,
ideo ſequebatur infinita.Quod autẽ in
tentetur reducere infinitũ diuiſione in
actũ,patet,qa cũ dr̃,si mouetur moue-
bitur iam diuidit motũ ꝑ partes ſuas.
& cũ iterum ſumit preteritũ.& futurũ
dicens , ꝗ ſi mouetur in illo ergo mo-
uebitur,& mouebatur , patet quo ad-
huc diuidit partes motus,& ſic poten
tiam diuiſionis infinitæ nititur reduce
re in actũ diuiſionis,vnde licet motus
ſit infinitus reducẽdo aptitudinẽ infi-
nitæ diuiſionis in actus,non pp hoc ſe E
quitur ꝗ motus ſit infinitus simplici-
ter,ſed eſt ibi fallacia ſm quid, & ſim-
pliciter.Si quæratur vbi debeat quis re
ſiſtere obiectionib. Dicẽdum quod vl-
timæ illationi debeat reſiſtere,quia be
ne ꝓbat,quòd cõtingit abire infinitũ à
parte ante , & a parte poſt diuidendo
motum a parte principij , ſiue a parte
finis ſed ex hoc non ſequitur,ergo mo
tus non poteſt recipere, neque deſine-
re quia motu ſm ſe infinitus eſt, diui-
ſione autem infinitus eſt vnde omnis
diuiſione inferior incipit, & deſinit.

Item obijcitur , quod motus primi F
mobilis,ſiue cęli, eſt infinitus,qa una
reſolutio naturaliter cęli eſt poſt aliã
ſicut unus homo ex alio hoĩe natura-
liter,generatus,ergo nõ fuit prima re-
uolutio cęli,qa si fuiſſet prima,tũc illa
non fuiſſet poſt aliam,ergo motus cę-
li nõ icicipit,ergo fuit ab æterno, ergo
& cęlum ab eterno,ergo planta eſt ab
æterno,quod eſt credentib. impius er-
ror.Similiter autem videtur quod mo-
tus primi mobilis a parte poſt ſit infini
tus , quia poſt vnam reuolutionẽ cęli
naturaliter ſequitur altera,ergo nõ eſt
ſumere vltimam reuolutionem cęli ,
ergo motus coeli eſt infinitus a parte
poſt. Item ſi obijcitur quod generatio
hominum ſit infinita a parte ante ,

Motus cæli nec incepit, nec deſinet.

& a

A & a parte poſt, & plantarũ, & aliorum generabiliũ & corruptibiliũ, quia hoc eſt principiũ in natura hõ ex hoĩem generatur, & equus ex equo, leo ex leone plãta ex plãta, ergo nõ eſt ſumere primũ hoĩem, quia ſi ſumat aliquem, ille erit ex alia ſm via naturæ, & illæ a ius ex alio priori, & ſic in infinitũ in hominib. & ceteris animalib. & in plantis. Et dicẽdũ ꝙ motus primus, & generatio oĩum inferiorũ vt animalium, & plãtarũ, pñt ſumi dupliciter, q̃a vno mõ ſm viam naturæ, & ſm naturalia, & alio mõ ſm cõparationem ad primũ, quod eſt ſupra naturã, vt à cãm prima, & ſm principia naturæ nõ eſt reperire primam reuolutionẽ cœli, neq; vltimam, neque primum hoĩem, vel primum animal, vel primã plãtã, quia natura non potuit facere primum hominem, neq; primũ leonẽ, neq primã plantam, neq. primam reuolutionem.
B Sed modo ſecũdo fuit reperire primũ hominem, & primam gñationẽ in omnib gñabilib. quia primum, quod eſt ſupra naturam, vt cauſa prima ex ſua ſumma potentia potuit facere quod'libet ex nihilo, quod natura non potuit.

Item eodẽ modo obijcitur, qđ motus nõ fit in ſui principio, neq. in ſui fine, ſicut obijciebatur, quod non potuit incipere neq definere, qu a ſi aliquis in principio motus mouet, ergo mouebat prius, non, ergo erat in principio,
C ſi aliquis mouetur in fine, ergo mouebitur poſterius, non, ergo motus erat in fine, ergo motus non erat in principio. Qđ cõcedimus. Habito, qđ oĩs motus nec in principio incipiat, & nec in fine deſinat, & qualiter incipiat, & deſinat, quia motus inferioris vere incipiunt, & definũt ꝑ principio naturæ, motus aũt inferiorũ, & ẽt tota generatio cõtinua inferiorũ incipit & deſinit ꝑ primũ ſupra naturã Sciẽdũ, quo motus definitur ſic, Motus eſt perfectio exiſtẽtis in potẽtia ſm, ꝙ hmõi: Quod patet ſic quia mobile, & ſolũ mobile eſt in potẽtia paſſiua ad motũ, ſed oĩs pote..tia perficitur per ſuum actiuũ,

Motus quod.

vt potentia ad calefaciendũ per calefieri, & po.entia ad dealbãdũ per albedinẽ, & ſic de alijs, ergo cum mobile dicat potẽtiã ad motũ, iõ mob.lis inquãtũ mobile pfectio eſt motus, & iõ perficitur mobile inquãtũ eſt mobile cum mouetur. viſibile inquantũ eſt viſibile cũ vr, & augmẽtabile inquantum eſt augmentabile, tũ argumẽtatum & alterabile inquantũ eſt alterabile cũ alteratur, ergo ſimpliciter mobile in quantum eſt mobile cum mouetur, ſed cũ mobile inquantum eſt mobile exiſtat in potentia, vt dictum eſt. ergo motus eſt perfectio exiſtentis in potentia, ſecundum, & huiuſmodi, quod eſt perfectio mobilis, ſecundum quod exiſtit in potentia, inquantum eſt mobile. D E

An tempus incipiat vel deſinat, & quid ſit tempus. Cap. IIII.

CIrca quartũ obijcitur, q̃a vt innuit Ariſt. in 4. Phy. Sicut punctus cõtinuat duas partes lineæ, & eſt indiuiſibile in linea, ſic nunc eſt indiuiſibile in tpe. & cõtinuat duas partes tpis, vt tpis prius, tp poſterior Et ideo dixit Ariſt. quod nũc eſt ſemper finis tẽporis ꝑcedẽtis & principiũ ſubſequentis, ergo impoſſibile eſt reperire primũ nunc in tpe quia quodcunq nũc accipiatur, ſemper eſt finis vnius tpis, & principiũ alterius, ergo ante illud nũc erit accipere aliud tp̃s prius, & ante tp̃s, erit accipere aliud nunc, quod erit principiũ illius, & finis, iterũ alterius tpis ꝑcedentis. ergo nõ eſt ſumere primũ tp̃s, ergo tp̃s non incipit, ergo tp̃s eſt ab æterno. Et dicendum eſt ſicut dictũ eſt de motu circulari cœli, & de motũ gñationis quod tp̃s pt ſumi ſm duas comparationes, ſ. ſm comparationẽ ad naturã. & ſm comparationẽ ad cãm primam. Si aũt ſumatur ſm cõparationem ad naturã ſic tempus non poteſt incipere, quia natura nõ potuit facere primum tẽpus, vnde tẽpus ſm viam naturæ procedit in infinitum a parte ante, & a parte poſt. Si autem ſumatur tempus per comparationem ad cauſam primam ſic incipit tempus, q̃a

Tex. com. 2. 1.

F

Tẽpus eſt æternum.

Na mei-

incipit cum motu,& cũ mobili primo.

A Quid autem ſit tempus.& cuius mẽſuræ ſit, quia eſt menſura, ſcilicet primi motus, ſi motus primi mobilis, & in quo ſit ut in ſubiecto, quia eſt in motu circulari cęli; primo dictum eſt in tractatu huius dictionis ſi.

An potentia incipiat vel deſinat. Cap. V.

Tex. cõ. 69.& de in plariſ que locis.

Circa quintũ q̃ritur vtrũ potentia incipit, vel nõ. Et videtur quod incipit, quia ſi potentia incipit, ergo poſſibile icipit, ergo nõ erat poſſibile ante q̃ íciperet, ſic ut nõ erãt res anteq̃ inciperet eſſe ergo mõ ex non poſſibili factũ eſt poſſibile, ſed nõ poſſibile, & impoſſibile æquipollẽt cũ conuertant, ergo ex impoſſibili factũ eſt poſſibile q̃d videt inconueniens, ergo poſſibile non incipit, ergo nec potẽtia ipſius poſſibilis incipit. Sed cõtra hoc ſic obijcit, q̃a ſi poſſibile nõ incipit, ergo fuit ab ęterno,& ſic ſequit hæreſis, dicẽdo nõ ſolus Deus fuit ab ęterno, ſed ẽt materia prima fuit ab æterno cũ Deo, q̃d error, nõ ſolũ in fide catholica, ſed ẽt ĩ ſciẽtia Naturali, q̃a ponitur eſſe materia ſine forma,& ſeparata a paſſionibus, ideſt accidẽtib⁹, ergo neceſſe eſt poſſibile incepiſſe, & potẽtiã ipſius. Et dicẽdũ eſt ꝙ duplex eſt potentia, quia eſt quædã

B (in margin above)

C potentia rerum creatarũ, quæ diuitur per potentiam, actuã creatã per potentiã paſſiuã creatã, & ita incepit eẽ, & vtraq. pars eius. Alia autẽ eſt potentia increata,& hæc eſt potentia cauſæ primę ſine primi agẽtis.& iſta nõ incipit eſſe, ſed eſt ab æterno,& ſic potẽtia paſſiue incepit,& poſſibile incepit,& potẽtia actiuã rerũ creatarũ non incepit.

Ad illud autem quod obijcitur, ꝙ ſi poſſibile incepit, ergo ex non poſſibili factũ eſt poſſibile. ergo impoſſibile eſt poſſibile, cũ non poſſibile & impoſſibile ęquipolleãt, Dicendũ eſt, ꝙ hoc nõ eſt incõueniẽs vno mõ,& alio mõ ſic, quia inconueniẽs eſt, quod agẽs aliud naturale ex impoſſibili faciat poſſibile in natura. Sed de agẽte quod eſt ſupra naturã, vt eã prima, nõ eſt incõueniẽs, ꝙ ex impoſſibili faciat poſſibile in natura, quia natura nõ potuit facere aliquid ex nihilo, ſed cauſa primę potuit,& ideo ex impoſſibile in natura potuit facere poſſibile prima cauſa.

Itẽ nota quod ſicut dictũ eſt, quod q̃dã eſt potẽtia ĩcreata, & hęc eſt actiua ſimpl̃r a ſe,& nullo alio, & hęc eſt cauſę primę, vt dixim⁹, q̃a nullo mõ eſt mota neq. p ſe, neq. p accidẽs, ſed mouet oĩa creata. Alia eſt aũt potẽtia creata, quę incepit eſſe, vt diximus, cum rebus creatis. Huius autem potentię alia eſt actiua, q̃ mota mouet,& hęc eſt cuiuſlibet agẽtis naturalis, alia aũt dr̃ potẽtia paſſiua, & hæc potẽtia paſſiua eſt materia prima, & eorũ q̃ conſequũtur materiã primã. Itẽ potentia paſſiua ſumit tripliciter, q̃a q̃dã eſt potẽtia finalis q̃ eſt ſimpl̃r,& põt habere actum ſimul, vt potẽtia q̃ eſt ĩ materia, aeris ad hoc, vt ex aere fiat ignis, ſimpl̃r eſt perfecta q̃n ignis generatus eſt ex aere,& materię potẽtia, q̃ eſt ĩ ligno, ad hoc vt ex eo fiat arca ſimpl̃r eſt pfecta q̃n ex eo facta eſt arca. Alia autẽ eſt potentia paſſiua q̃ eſt perfectibilis ſecũdũ partẽ, ſẽper,& nunq̃ ſm totũ, vt potẽtia diuidentiũ infinitũ in continuas particulares diuiſiones perficiũt partes illius potentiæ, quia quod ad hoc diuiſũ eſt cõtinuũ in aliq̃, vel in aliquas partes, & ſecũdũ hoc tm̃ finita eſt illa potentia, ſed quia impoſſibile eſt oẽs diuiſiones continui ſimul eſt, iõ impoſſibile eſt illa perfici ſm totũ. Tertia autẽ potẽtia paſſiuã eſt, quæ põt fieri neque ſecũdũ partẽ, neq; ſecundum totum,& hoc in oculo cæco,& ĩ animali mortuo, q̃a in oculo cæco manet materia in qua fuit viſus,& in hoĩe mortuo manet materia ĩ qua fuit vitæ, ergo, cũ materia nõ poſſit eſſe ſine potẽtia, neceſſe eſt ꝙ ibi remaneat potentia, ſed aliter q̃ prius, quia prius poterat finiri, modo autem nõ poteſt, eo quod à priuatione nõ eſt redire in habitum per naturã, & hęc potentia paſſiua dicitur infinita.

Priſ. paſſiua triplex.

E

F

Sophiſ.

Item poſito, quod Socra. ſit albiſſimus

A mus hominum qui modo ſunt,& poſt hoc inſtans naſcatur quidam albos,eo quæritur de hoc ſophiſmate, Socr.deſinit eſſe albiſſimus hominum.

Probatio. Socr. eſt albisſim⁹ hoīum & de cætero nō erit albiſſim⁹ hoīum, ergo deſinit eſſe albiſſimus hoīum. Cōtra. Socr. deſinit eſſe albiſſim⁹ hoīum, ergo hoīum qui ſunt,& hoīum qui nō ſunt quorum vtrunq; falſum. Et dicendum, ꝙ prima eſt vera, & ꝓbatio bene tenet,ſed imꝓbatio nō tenet, vt dicunt quidam, eo ꝙ eſt ibi figura dictionis, a ſimplici,ad perſonalem, quia dñt quidā, ꝙ teneṫ illa genitiu⁹ hoīum ſimpliciter i prima, ſed cū īfert, ergo hoīum

B q ſunt, vel hoīum qui nō ſunt, perſonaſe hēt ſuppoſitionē. Alij aūt dicunt, ꝙ eſt ibi figura dictionis ab ampliata ſuppoſitione ad reſtrictā, qa ille genitiuus hoīum i prima teneṫ ꝓ quolibet alio hoīe a Soc. ſed cū dicit, ergo hominū, q ſunt, vel hoīum q nō ſūt, ille genitiuus hoīum reſtringiṫ ad exiſtentes ex vna parte, & ad non exñtes ex alia parte per implicationes circa ipsū factas. Vel dicendū, ꝙ imꝓbatio peccat ſm accidēs, quia ſic deſinitio ſignificaṫ reſpectu hoīum, ſimpliciter nō tñ reſpectu hoīum, qui ſunt vel reſpectu hominum qui non ſunt, quia non eſt ne-

Sophiſ.

C ceſſe, quod ſi aliquod accidat antecedenti, quod propter hoc accidat conſequenti. Item poſito quod Soc. ſciat tantum tria enunciabilia neceſſario, et nunquam deſinat ipſa ſcire, & nominentur a,b,c,& d, ſit quartum nō enūciabile ꝙ ſciat mod Socr. & de cætero non ſciat ipſum. Quæritur de hoc ſophiſmate. Socr. deſinit ſcire quicquid ipſe ſcit. Probatio. Socr. ſcit quicquid ipſe ſcit,& de cętero nō ſciet quicquid ipſe ſcit, ergo deſinit ſcire quicqnid ipſe ſcit. Contra, Socr. deſinit ſcire quicquid ipſe fecit, ſed ipſe ſciat, ergo deſinit ſcire a. Solutio prima eſt falſa, & probatio non valet, quia altera probātiū eſt duplex, quia minor eſt duplex eo ꝙ negatio poteſt præcedere diſtributionem, & ſic eſt vera hęc, ſ. de cætero non quicqu id ipſe ſciet, & ita facit D diſtributionem teneri particulariter, & ſic eſt vera, ſed ſic non ſequitur concluſio, uel negatio poteſt ſequi diſtributionem ſ.c, de cætero quicquid ſcit nō ſciet, & ſic eſt falſa, quia ſenſus eſt de cætero nō eorum, quæ ſcit ſciet, qđ falſum eſt, & ſic ſequitur concluſio.

Et nota, ꝙ cū incipit, & deſinit cōiūgūṫ multitudini, vel nōi plurals numeri, deṫ exponi remouēdo totā multitudinē, vel vtrūquodq; de multitudinē, vt Socr. ſcit quicqd ipſe ſciet, de cętero nullū eorū ſciet. Similiter, & hoc, Socr. videt oēm hoiem, poſito qđ Socr. videat ipoēm hoīem aliū a Platone, & nō videat Platonē et de cętero nō videbit eū, & ꝓbatio, & imꝓbatio ſint oīo, ſimiliter ſicut in pcedenti ſophiſmate.

Notabile valde pulchrum.

E

Itē poſito, quod Socr. ſciat tria enūciabilia neceſſario, & ip ſciat ea, ſ a,b, c. & cū illis ſciat hoc enūciabile, ſ. ſe nihil deſinere ſcire, & poſt hoc inſtās nō ſciat illud. Quæriṫ de hoc ſophiſ. Soc. deſinit ſcire ſe nihil deſinere ſcire. Probatio. Soc. ſcit ſe nihil deſinere ſcire et de cætero, niſi ſciet ſe nihil deſinere ſcire, ergo Soc. deſinit ſcire, ſe nihil deſinit ſcire. Cōtra Socr. deſinit ſe nihil deſinere ſcire, ergo, Socr. ſcit ſe nihil deſinere ſcire, ſed qcqd ſciṫ eſt verū, ergo Soc. nihil deſinere ſcire eſt verū. ergo nihil deſine ſcire locus, ſiue a cōuertibili, ergo nō deſinit ſcire hoc enūciabile, ſ. ſe nihil deſinere ſcire. Solutio. Prima eſt vera, & ꝓbatio tenet. Sed imꝓbatio peccat ſm qđ & ſimpliciter i hoc argumēto, nihil deſinit ſcire, ergo nō deſinit ſcire hoc enunciabile, ſe nihil deſinere ſcire, qa ſciēdo hoc enūciabile nō pp hoc argumēṫaṫ ſciētia ſua, eo ꝙ ſcire hoc enūciabile, nihil aliud eſt, niſi ꝙ ipſe ſciat ſe ſcire alia tria enūciabilia, & de cętero nō ſciet ſe ſcire ea, ſicut accidit qñ dormit vnde ſicut hō nō plura ſcit in habitu cū vigilat q̄ dormit, ſimiliter nō plura ſcit ſciēdo hoc enūciabile, q̄ nō ſciēdo ipsū. Cuius cā eſt, ꝙ hoc enūciabile ponit reflexionē act⁹ ſciēdi ſupra ſe, cū ſciat illa tria, & ſciat ſe ſci-

Sophiſ.

F

A re ea, & ita ſciat ꝙ nullus eorũ obliuiſcat, & ꝑpter hoc ſcit ſe nihil deſinere ſcire, ſed ſiue ſcia reflectat ſupra ſe, & habeat actu ipſam, ſiue nõ reflectatur, nõ ꝑpter hoc augmentat, vel diminuitur, ſed modus eſt alius ſicut cũ videt colo. atũ, & videt ſe videre coloratum, non propter hoc plura, videt, quam videat coloratũ tm̃, ita ꝙ non aduertat ſe videre. Vnde ſicut hoc eſt q̃d, & ſimpliciter nihil videt, ergo non videt tenebras, eo ꝙ licet tenebræ ſint aliq̃d, cũ nihil ſunt in vidẽdo. Similiter in ꝑpoſitio, vt nihil deſinit ſcire, ergo nõ deſinit ſcire. hoc enũciabile, ſ. ſe nihil deſinere ſcire. Itẽ poſito ꝙ Socr. ſit in vltimo inſtãti vitæ ſuæ. Quæritur de hoc

B ſophiſ. Soc. deſinit eſſe nõ deſinẽdo eſſe. Probatio, Soc. nõ eſt deſinẽdo eſſe, & de cætero nõ erit nõ deſinẽdo eſſe, ergo Socr. deſinit, ergo prima eſt vera. Soc. deſinit eſſe non deſinẽdo eſſe. Cõtra. Soc. deſinit eſſe nõ deſinendo eſſe, ergo Soc. deſinit eſſe, dũ nõ deſinit eſſe, vel ſi nõ deſinit eſſe, vel quia nõ deſinit eſſe, quorũ vtrũq; eſt impoſſibile. Gerũdiũ. n. in do, reſoluit̃ ꝑ dum, vel ſi, vel per q̃a. Solutio. Prima eſt duplex, eo ꝙ hæc determinatio, non deſinẽdo eſſe, pot determinare hoc verbum deſinit, vel hoc verbũ eſſe, q̃a immediate ſeq̃tur. Si vero determinet hoc verbũ deſinit ſi hæc falſa eſt, & oppoſita ponũtur circa idẽ, vnde ſẽſus eſt, deſinit q̃a non deſinit. vel dũ non deſinit, vel ſi nõ deſi

Sophiſ.

C nit, & ſm̃ hoc ꝓbat: Si aũt determinat hoc verbũ eſſe, ſic eſt vera, & eſt ſẽſus. Socr. deſinit eſſe, niſi deſinendo eſſe, i. Soc. deſinit eſſe indeſinens, vel eſſe ſine deſinitione. vñ ñ deſinit eſſe ſimpliciter, ſed eſt tale, ſ. eſſe indeſinẽs, vel ſine deſinitione q̃a vſq; mõ habuit eſſe indeſinens, vel eſſe ſine deſinitione, & de cetero nõ hẽbit tale eſſe, imò habebit eſſe deſinẽs, et cũ deſinitione. Et primo mõ eſt cõpoſita, & falſa, q̃a in ſẽſu cõpoſitionis fallit. Secũdo vero diuiſa, & vera, vñ eſt ibi ſophiſma cõpoſitionis.

Quam ſuppoſitionem termini ſubſtantial. in his terminis habeant. Cap. VI.

D Circa vltimũ quęritur vtrũ termini ſubſtantiales, & accidentales habeant eandẽ ſuppoſitionẽ cũ his verbis incipit, & deſinit, cũ a his verbis parte poſt, vel diuerſã. Et vr̃ ꝙ diuerſã, quia bene ſequitur? Soc. eſt hõ, & de cętero nõ erit homo qui eſt, ergo deſinit eſſe homo. Sed poſito, ꝙ nullus ſit color, niſi albedo, & corrupta albedine ſtatim erit nigredo, & nõ eſt niſi in Socr. & tunc non ſequit̃, Soc. eſt coloratus, & de cætero nõ erit coloratus colore, q̃ eſt, ergo deſinit eſſe coloratus, nõ ergo ſimilẽ pñt ſuppoſitionem termini ſubſtãtiales, & termini accidẽtales cũ iſtis incipit, & deſinit. Itẽ bene ſequit̃ Socr. incipit eſſe hõ, ergo incipit eſſe aĩal, ſed nõ ſequit̃, incipit eſſe albus, ergo incipit eſſe coloratus, q̃d cõcedim⁹ dicentes, q̃a aliã hñt ſuppoſitione termini ſubſtantiales, & aliã accidentales

c. de ſpa.

Termini ſubſtantiales, et accidentales nõ ſimiliter ſupponunt cũ ĩcipit & deſinit.

E cũ verbis cuius cauſa eſt, ꝙ formæ accidentales ſũt trãſmutabiles, circa idẽ formæ vero eſſentiales nõ q̃a in accidentibus poteſt fieri tranſũpto ab vno in aliud, in eſſentialibus vero nõ. Item bene ſequit̃, Soc. eſt alb. ergo eſt coloratus, ſed nõ ſequitur, incipit eſſe alb. ergo incipit eſſe coloratus, ergo termini accidẽtales nõ hñt eadẽ ſuppoſitionẽ cũ his verbis incipit, & deſinit, & cũ alijs, quod cõcedimus. Cuius cauſa eſt, q̃a in accidẽtalib. manẽte gñe ſpes tranſmutatur, circa idẽ, vt Socr. manẽte color põt trãſmutari ab albedine in aĩa ſpẽm coloris, ſed in ſubſtãtialibus impoſſibile eſt. Itẽ ex ꝑdictis patet, ꝙ

F cum dr̃, Socr. incipit eſſe coloratus, iſte terminus coloratus, nõ ſolũ copulat ꝓ colore, qui eſt, ſed ẽt ꝓ colore, qui fuit. Et cum dr̃, Soc. deſinit eſſe coloratus, iſte terminus coloratus non ſolum copulat, pro colore, qui eſt, ſed etiam pro colore, qui erit, hoc eſt ex natura horum verborum incipit, & deſinit, quia non ſolum ponũt albedinẽ in pñti, ſed ẽt vnũ eorũ priuat albedinem in præterito, & alterũ in futuro, ſicut in prædictis orrationibus, & in cõſimilibus. Sed contra, forma minus cõmunis reſtrin-

A ſtringit ad pauciora quã forma magis
cõmunis.ut albus ad pauciora quã co
lorarum,ſed deſinit eſt minus cõmu-
ne quam eſt,quia eſſe ſequitur deſinit,
& nõ ecõuerſo, ergo deſinit reſtringit
ad pauciora.quã hoc uerbũ ẽ ſed,hoc
verbũ eſt,reſtringit ad ea q̃ ſunt, ergo
hoc uerbũ deſinit reſtrigit ad paucio-
ra,ergo nõ facit terminũ copulare ꝑ co
lore, q̧ eſt,& non eſt, Et dicẽdũ ꝙ ter-
mini accidẽtales ſignificãt res ꝑmanẽ-
tes cũ adiũgatur iſtis uerbis icipit,&
deſinit,& dñt copulationẽ rei in pſẽti,
& ideo copulant ꝑ præſẽtib.Sed quia
illa uerba dicũt inceptiones eorum,
ideo dicũnt terminum initialem, vel
B finalem,& ante terminum initialem
nihil eſt dere,& ſimiliter poſt terminũ
nihil eſt dere,ideo conſequitur ad hoc
uerbum deſinit priuatio rei ꝑmanẽtis
in futuro rõne termini finalis.Ad hoc
uerbum incipit conſequetur priuatio
rei permanentis in præterito rone ter
mini initialis.Dicẽdum,ergo breuiter,
ꝙ hæc uerba per ſuam ſignificationem
faciunt prędictos terminos copulare
pro pręſentibus.& copulatio pro præ-
teritis,uel futuris cõſeqiur ad hęc uer
ba ratione terminorum quos dicũt.Ex
ꝓdictis autẽ patet ſi quis quærat, ꝓp
quid alia uerba nõ ampliant terminos
ſicut iſta. Cauſa n.eſt,quia iſta dicunt
terminos rerum ut dictũ eſt. alia autẽ
C uerba non. Et hęc eadẽ eſt cauſa quare
iſta uerba ponuntur ſyncategoremati-
ca eſſe.& non alia.Ad argumentũ aũt
dicendũ,quod forma minus cõmunis
duplex eſt.Quia uno modo fit minus
cõe per adifferentiã aduenientem ma
gis communi,ut albũ per diſgregatiuũ
viſus adueniens coloratos.

Alio aũt modo forma minos cõmu
nis ſit per priuationem aduenictẽ rei,
& alia ſũt illa uerba incipit,& deſinit.
Et primo modo forma min⁹ cõis re-
ſtrigit ad pauciora,ſecũdo autem mo-
do non,unde hoc adiectiuum albus re
ſtrigit ad pauciora quam hoc adiecti-
uũ coloratus,& hęc uerba incipit, &
deſinit non reſtringunt ad pauciora.

De neceſſario,& Contingenter. D

FInito tractatu horum uerborum
incipit, & deſinit conſequenter
dicendum eſt de his dictionibus neceſ
ſario,& contingenter.Circa quas pri-
mo quęritur quid ſit neceſſarium, &
qd contingens Secundũ autem quod
modis dicantur, ſiue quæ ſunt dictio-
nes eorum.

Tertio utrum determinẽt cõpoſitio
nem,uel non,& qui modi faciunt pro
poſitionem modalem.

Quartò utrũ dictiones uim habeãt
ampliandi.

Quintò autem quæritur,quãdo pro E
poſitiones de contingẽti,& de neceſſa-
rio conuertantur.

Quid neceſſarium. Cap. I.

CIrca primum,ergo ſciendum eſt,
quod neceſſariũ definitur ſic Ne-
ceſſariũ eſt ens non potens aliter ſe
habere,Et propter hoc patet quod ma
lẽ dicunt definientes ſic. Neceſſarium
eſt, quod non põt, neq; potuit, neque
poterit aliter ſe habere, qa ſic nihil
eſſet neceſſarium per ſe, niſi prima
cauſa,qa cauſę aliæ ca perũ eſſe,& ita
exierũt à nõ eſſe. in eſſe.Sciẽdũ autem
quod continens ſimpliciter, æquiuoce
dr. & ideo non poteſt definiri, quia
nullum æquiuocum definitur.

Neceſſarij,ac cõtingentis natura. Cap. II.

CIrca ſecũdũ ſciendũ quod neceſſa- F
riũ dicitur duobus modis ſicut,
& neceſſitas,quia eſt quadam neceſſi-
tas modi,& alia rerum.Neceſsitas au-
tẽ modi,& non rerum ſignificatur per
hãc dictionẽ neceſsario,ſed & ponañ ſi
ne neceſſitate rerũ. uñ hæc propoſitio
So.neceſsario currit, eſt de neceſsario,
ſed non eſt neceſsaria,imò contingẽs,
neceſsitas autem, rerum ſignificatur
per ipſas res,non appoſito modo neceſ
ſitatis, vnde hęc propoſitio eſt neceſ-
ſaria,homo eſt animal, ſed non eſt de
neceſsaria cum ſit de ineſse, & non ſit
modalis.Itẽ neceſſitas rerum eſt duo
bus modis.Quia una eſt neceſsitas intẽ
tionum cõium Logicaliũ,ut de quocũ-

A que ꝑdicatur definitio,& definitũ. De
quocũq. ꝑdicatur ſpẽs,& gen⁹ qa ſpẽs
gen⁹ definitio,definitũ totũ pars,& cõ
ſimilia ſunt intẽtiones cões dialecticæ,
Alia autẽ eſt neceſſitas rerũ,nõ rerũ, q̃
ſunt intentiones.ſꝫ rerũ ſpecialiũ,qua
rum ſunt intẽtione,q.ſ.res ſpeciales cõ
ſiderãtur in aliqua ſciẽtia ſpeciali,& ta
lis neceſſitas eſt hic oĩs numer⁹, ẽ par,
uel ipar,& hoc pertinet ſpecialiter ad
Arithmeticã,et ſilr hic,oĩs triãgul⁹ ha
bẽt tres angulos æquales duob.rectis,
& hęc neceſſitas nõ ꝑtinet niſi ad Geo
metriã ſpãliter. Et qꝫ modis dr̃ neceſ
ſitas,tot modis, & eiſdẽ dr̃ neceſſariũ.
Cõtingens aũt primo duob.modis dr̃,
B qa eſt quoddã cõtingẽs,ꝙ opponit̃ ne
ceſſario. Et illud cõtigẽs definimus
ſic Cõtingens eſt qꝫ põt eſſe,uel non
eſſe. Alio aũt modo dr̃ cõtingens, qꝫ
ꝑdicat̃ de neceſſario, & de cõtingẽti,
qꝫ opponit̃ neceſſario, unde eſt quaſi
cõe amobus ſ.neceſſario,& cõtingẽ-
ti,qꝫ opponit̃ neceſſario,v.g. hominẽ
eſſe aĩal eſt neceſſariũ,& hominẽ cur-
rere,uel augeri,uel caneſcere eſt cõtin
gẽs,qꝫ opponitur neceſſario,& poſsũ
dicere, quod hoĩem eſſe aĩal eſt cõtin
gẽs. Cõtingit.n.hoĩem eſſe aĩal, quod
eſt, & hominẽ currere eſt contingẽs,
qa poteſt eſſe.ſic contingens ꝑdicatur
de neceſſario,& de contingenti, quod
C neceſſario opponitur.

Item contingens, quod opponitur
neceſſario, tribus modis dr̃ Quia eſt
quoddam contingens, quod dicitur
contingens ad utrumlibet,& illud æ-
qualiter ſe habent ad partem affirma-
tiuam,& negatiuam. Et definitur ſic.
Contingens ad vtrumlibet eſt, quod
æqualiter põt eſſe,& non eſſe, ſicut
accidit ĩ motibus & in operationibus
uoluntarijs,unde de ſe tale contingẽs,
non determinatur magis ad eſſe, ſꝫd
quam non eſſe,ſed per cãm ſuam qñ-
que determinatur magis ad vnũ quã
ad alterum Item contingentis appo-
ſiti neceſſario,alia pars eſt,quę dr̃ cõti
gens naturæ,Et definitur ſic.Cõtingẽs
naturæ ẽ,quod magis ſe habet ad eſſe
q̃ ad non eſſe ut hominẽ caneſcere in D
ſenectute Et illud ẽt contingẽs,dr̃ con
tingẽs in pluribꝰ,uel frequẽter Tertia
uero pars eius eſt cõtingẽs ĩ paucioribꝰ.
uel raro. Et definitur ſic. Contingens ĩ
paucioribꝰ,uel raro,eſt quod minus ſe
habet ad eſſe q̃ ad nõ eſſe,exẽplũ autẽ
Ariſtot.eſt hoc,ut bonũ, in paucioribꝰ. 1. & 2.
vel raro, malũ aũt,ut in pluribꝰ. & fre- Periher
quẽter, et ideo mali hoĩes ſũt ĩ pluribꝰ. men.
poni vero,ut in paucioribꝰ. Sciendũ aũt
qꝫ ꝑdictæ diuiſiones neceſſarij,contin
gentis ſũt diuiſiones uocis in ſignatio
nes,nõ ſm,ꝙ dictio æquiuoca plura ſi-
gnificat æqualiter,ſed ſm,quod dictio
ęquiuoca plura ſignificat ſm prius,&
poſterius ut ens aut bonũ, aut medica
bile: aut ſanum,aut expediens. E

An neceſſariũ ac contingens compoſitionẽ determinet nec ne. *Cap. III.*

HAbito autem quot modis dicitur
neceſſarium,& contingẽs conſe-
quenter obijcitur contra tertiam quæ
ſtionem,quia habitudines rerum cau-
ſantur a rebus,ut habitudo gñis a gñe,
& ſpeciei a ſpecie, & ſic de alijs, ergo
habitudines rerum non ſunt niſi a rebꝰ
ergo neq; neceſſitatẽ hñt niſi a rebus,
ergo neceſſitas per prius eſt in rebus,
quam habitudinibꝰ rerum, ergo cum
nulla compoſitio propoſitionis ſit ne
ceſſaria,niſi ꝑp neceſſariũ habitudinẽ
prędicati ad ſubiectum,ergo per pri⁹
erit neceſſitas in re,quæ ſubijcitur, & F
in re quæ prædicatur,& per poſterius
in prædicatione, ergo dictio neceſſa-
rio per prius dẽt determinare ſubie-
ctum uel prædicatũ, & per poſterius
compoſitionem,& ita proprie, &c.
primo non debet determinare compo
ſitionem, ſed ſubiectum,uel prædica-
tum. Et dicendum,quod neceſſitas eſt
duplex, quia eſt quædam ſubſtantia-
rum, alia actuum.

Quamuis,enim neceſſitas accidenti
non cauſet niſi a neceſſitate ſubſtãtiæ,
vt neceſſitas primi motus non cauſat,
niſi a neceſſitate motoris, & mobilis,
& tñ neceſſitas ipſi⁹ actus,ſiue motꝰ
alia eſt a neceſſitate ſubſtãtiæ,& ſicut

eſt

A eſt duplex neceſſitas, ita eſt duplex ſignum neceſſitatis

Quoddā.n.ſignū neceſſitatis eſt, qđ ſignat neceſſitatē, vt diſpōnē ſubæ, vt hoc nomen neceſſarius, ria, riū alio āt modo eſt ſignum neceſſitatis, quod ſignat neceſſitatem, vt diſpoſitionem actus, vt hoc aduerbio neceſſario. Et pp hoc iſtud ſignum debet determinare compoſitionem, & non rem ſubiectā, vel prędicatā. ad aliud āt quod obijcit, ꝙ non eſt neceſſitas in compoſitione, neq; in habitudine prædicati ad ſubiectum, niſi per ipſum prędicatum, & ipſum ſubiectū, dicendum, ꝙ verum eſt.

Sed tñ alia neceſſitas compoſitionis B quia hæc neceſſitas eſt inhærentia ipſius actus ad ſubiectum, & alia eſt neceſſitas rei, q̄ ſubijcit, vel prędicatur. & iō ſicut diuerſæ sūt neceſſitates, ita sūt diuerſa ſigna dicentia diſpōnes vnius, & alterius, vt dictum eſt, & ſic iō hæc dictio neceſſarium determinat compoſitionem, & ſic facit propoſitionē modalem. Item cum ſubm, & prędicatū ſint partes principales propoſitiones, ergo qua rōe dr̄ ꝑpō modalis a diſpōnib. prædicati, eadē rōe dēt dici ꝑpō modalis a diſpoſitionib. ſubiecti. Et ſic modi facientes ꝑpōnes modales erūt C plures q̄ illi ſex quos determinat Ari. in 2. Periherme. & quos hēnt pueri in modalib. ſuis. Et dicendum, quod ſicut ſubiectum, & prædicatū ſumuntur dupliciter. vno.n.modo, ſumitur ſubiectū inquantum eſt ſubiectum, & prædicatum, inquantum eſt prædicatum. Et alio modo ſubiectum dicit illud qđ eſt ſubiectum, & prædicatum illud quod eſt prædicatum. Sīr duplex eſt diſpoſitio ſubiecti, & prædicati. Quia quædā ſunt diſpoſitiones eius quod ſubijcitur & eius, quod prædicatur. Aliæ aūt sūt diſpoſitiones, q̄ ſunt prædicati inquantum eſt prædicatum, & ſubiecti inquātum eſt ſubiectum. Et diſpoſitiones q̄ ſunt ſubiecti inquantum eſt ſubiectū, & prædicati inquantum eſt prędicatū denominant propoſitionem, aliæ autē non, v. g. Ois homo albus neceſſario currit velociter, illa determinato albi D eſt eius, quod eſt ſubiectū, vt hoies ſm ſe, hæc autem determinatio velociter eſt eius, quod eſt prędicatum, vt ipſius curſus ſecundum ſe, & neutra harum denominat propoſitionem. vnde nihil eſt dcm̄, hęc propoſitio velox, vel alua hæc āt diſpoſitio ois eſt ſubiecti inquātum eſt ſubiectum, & denominat propoſitionē, quia ab hac diſpoſitione dr̄ propoſitio vniuerſalis. Hæc autem diſpoſitio neceſſario eſt prædicati inquā E tum eſt prædicatum, vnde denoīat propoſitionem cum ab ea dicatur propoſitio modalis. Et nota quod diſpoſitiones ſubiecti inquantum eſt ſubiectum denominant propōnem a parte quantitatis cum ab eis dicatur vniuerſalis, vel particularis, vel indefinita, vel ſingularis Diſpoſitiones āt prædicati inquantum eſt prędicatum denoīat ipſā a parte qualitatis, cum ab eis dicāt affirmatiua, vel negatiua modalis, vł de ineſſe. Sic.n. dicitur negatiua, quia prædicatum negatur de ſubiecto, & hoc ꝓdicatum inquātum eſt prædicatū. Sīr dicitur affirmatiua, quia affirmatur ꝓdicatum de ſubiecto, affirmatio.n. ipſius prædicati eſt ſicut denegatio, & ſi F cut a modo determināte compoſitionem, & ꝑ compōnem determinātem prædicatum dicitur propoſitio modalis. Similiter a ſola inhærentia prędicati cum ſubo dicitur propō de ineſſe.

Item ſicut bñ dicitur, Socratē currere eſt contingens, vel Socratē currere eſt neceſſe. Similiter bñ dicitur Socrat. currere eſt bonum, Soc. currere eſt malum, ergo ſicut iſtæ præmiſſæ ſunt modales, ita, & duę ſequentes, & ſic erunt plures modi modificantes propōnem. Et dicendum, quod contingens, & neceſſarium, & conſimilia q̄uis ſint in ꝓdicato denoīant compoſitionem cum dicant comparationem vnius ad alterum, ſed bonum, & malum non prædicantur de eo quod eſt Socratem currere, niſi effectiue, vel cauſaliter, & non propter hoc, ꝙ diſponant compoſitionem, quia cum Socr. curriteræt in eo

A ſanitas.vel ægritudo, vel commodum, vel incōmodum aliquod. Et ideo dicitur bonum vel malum de eo quòd eſt Soc.currere effectiue, vel cauſaliter.

An neceſſario ac contingenter naturam habeant ampliandi. Cap. IIII.

CIrca quartum quæritur, vtrū illæ dictiones neceſſario, contingēter naturam habeant ampliandi. Et videt̃, ꝙ ſic, quia cū dr̃ hō neceſſario eſt animal, vel homo poteſt eſſe antichriſtus, vtrobique ampliantur termini nō ſolū ad præſentia, ſed etiam ad futura, ergo tam neceſſario, q̃ contingenter habent naturam ampliandi, qa contingēter & poſſibiliter æquipollent, quod concedimus. Vtrunque n. ampliat ad ea quæ B ſunt, & ad ea quæ erunt. Item quærit̃ vtrū natura ampliandi ſit in eis eadē, vel diuerſa. Et ꝙ eadem ſit vr̃ per hoc qđ dictum eſt, ꝙ vtrunq. ampliat ad futura, ergo eſt eadem. Et dicendū, qđ nō eſt natura ampliandi eadē in vtroque quia illæ dictiones contingens, & contingenter non hēt naturā ampliandi, niſi ꝑpter potentiam quæ in eis intelligitur, quę. ſ. potētia ordinabilis eſt ad actum per quod perficitur, vt hō pōt legere, hō poteſt currere, hō pōt eſſe antichriſtus, quia potentia ad currendū perficitur per ipſum currere, & potentiam ad ſedendum per ſedere, & ſic de alijs. Et illæ dictiones neceſſarium, neceſſario, neceſſe. non dicunt poten- C tiam vel poſſibilitatem, ſed perpetuitatem ipſius eſſe quia perpetuitas, ipſius eſſe ſe extendit ad omne tp̄s, iō illæ dictiones ampliant non ſolum ad præſentia, ſed et ad futura. Et ſic patet qđ cōtingens, & contingenter ampliāt propter potentiam vel poſſibilitatem ordinatam ad aliquem actum, ſed illæ dictiones neceſſarium, neceſſario, ampliant propter perpetuitatē ipſius eſſe cōpleti, & perfecti, quia & neceſſariū nō eſt pōis, vel poſſibilitas reſpectu ipſius eſſe perfecti, & completi ſm ſpēm. Ca.2.et ibi docto. autem poſſibilitas ſi eſt, ſimul eſt cum ipſo eſſe. Et ideo Ariſt. in 2. Phyſi. quia in perpetuis non differt eſſe, & poſſe.

Quonā modo ꝓpoſitiones de neceſſario ac contingenti conuertantur. Cap. V. D

CIrca quantū q̄rit̃, qualiter conuertant̃ propoſitiones de neceſſario, & de contingenti. Et dicendū eſt, quod ꝓpōnes de neceſſario conuertuntur ſicut, & ille de ineſſe, quia vl̃is negatiua, & particularis affirmatiua conuertuntur ſimpliciter in vtriſque, vt nullus hō eſt lapis, nullus lapis eſt hō, quidam hō eſt aīal, quoddam aīal eſt hō. Similiter in iſtis de neceſſario, nullus hō neceſſario eſt lapis, nullus lapis neceſſario eſt hō, quidā hō neceſſario eſt animal, quoddam aīal neceſſario eſt hō, vniuerſalis affirmatiua conuertitur ſm partē, i. conuertit̃ in particularē in E vtriſq. Particularis vero negatiua non conuertitur in his de neceſſario, ſicut, nec in illis de ineſſe, hæc n. eſt vera, qđdā aīal nō eſt hō, hęc aūt eſt falſa quidam hō nō eſt aīal, & iō non conuertitur, & eadē eſt cā in illis de neceſſario.

Item nota quod non omnes propoſitiones, & de cōtingenti ſimiliter conuertūtur cū prædictis. Oēs n. ꝓpoſitiones affirmatiuæ de contingēti tā vniuerſales q̃ particulares ſimiliter conuertuntur, ſed negatiuæ non ſimiliter conuertuntur. Vnde nota quod negatiuæ de contingenti quod dr̃ de neceſſario, & negatiuæ de illo contingenti quod opponitur neceſſaro ſimpliciter conuer- F tuntur, ut nullum hoīem contingit eſſe equū, nullū equū contingit eſſe hominē, iſtæ. n. propoſitiones ſunt de contingenti dicto de neceſſario, vnde dñr contingere, quia ſunt neceſſariæ. Item nullā tunicā contingit eſſe albā, & nullū album contingit eſſe tunicā, & iſtæ ſunt de contingēti ꝙ opponitur neceſſario, vnde dicuntur cōtingere in eo ꝙ non ex neceſſitate inſunt. Item propoſitiones de contingenti ad vtrumlibet & de contingēti nato, ſiue vt in pluribus conuertūtur ſecūdū oppoſitas qualitates, ſed differenter, quia propoſitiones de contingenti ad vtrumlibet ſūt de contingenti infinito, quod idē eſt, conuertuntur æqualiter ab affirmatio-

ne,

A ac,& negatione,& ecōuerſo,vt ſi nullū hominem contingit currere,oēm hominem contingit currere,& ecōuerſo,qđ eſt,quia iſtud cōtingēs æqualiter ſe habet ad eſſe,& ad non eſſe ergo ſicut cōtingit eſſe,ita cōtingit nō eſſe Propoſitiones uero de cōtingēti nato,vt in plurib.conuertūtur,i.æquipollent ei quod non eſt neceſſe eſſe,ut contingit hoīem caneſcere. Et nota quod oēs ꝓpoſitiones de contigenti ad vtrumlibet, & de contingenti nato, ſunt affirmatiuæ,qđ patet per hoc qđ conuertuntur ſm oppoſitas qualitates,& hęc eſt cā quare ex eis nō licet ſyllogizare i ſcđa figura,qa ex affirmatiuis i ſcđa figura nihil ſeqt̄.

His aūt habitis q̄ritur de hoc ſophiſ.

B Sophiſma primum. Oīs hō neceſſario eſt animal. Probatio hæc propoſitio eſt neceſſaria,omnis hō eſt aīal,ergo modificata mō neceſſario erit neceſſaria uel vera,ergo hęc eſt uera,oīs hō neceſſario eſt aīal. Cōtra Oīs hō neceſſario eſt aīal, Socr.eſt hō,ergo Soc. neceſſario eſt animal in tertio primæ,ſe concluſio eſt falſa. ergo aliqua præmiſſarum eſt falſa,non minor,ergo maior,ſed hæc eſt prima, ſ,oēs hō neceſſario eſt aīal, ergo prima eſt falſa.

Solutio. Prima eſt ſimpliciter vera,& improbatio peccat ſecūdum accidens, quia ſub terminis ſumptus ſimpliciter non ſunt ſumendi termini ut nunc cū diſpoſitione repugnāte,& dñr termini ſimpliciter qui habent eſſe neceſſariū. Termini vero,vt nunc dñr q aliqñ sūt,

C Sophiſ. ſecūdū. & aliqñ non Itē q̄ritur de hoc ſophiſ. Anima antichriſti neceſſario erit. Probatio, Anima antichriſti neceſſario erit.

Contra, Anima antichriſti neceſſario erit,ergo animam antichriſti neceſſarium eſt fore, ergo in quolibet futuro,ergo erit hodie,& etiam cras, quod falſum eſt. Et dicendum quòd prima eſt duplex, eo quod hæc dictio neceſſario poteſt determinare compoſitionē, vel prædicatum,ſi determinet compoſitionem Sic modificat eam, & ampliat ipſam ad quodlibet futurum,& ſic ponitur anima antichriſti hodie eſſe, & cras,& in quodlibet alio futuro. Si aūt determinet prædicatū tunc ſenſus eſt, D aīa antichriſti neceſſario erit.i.erit ens neceſſario,& ſic nō determinat compoſitionem,nec prima eſt modalis, & ſic prima uera,quia quęlibet anima humana eſt ens neceſſario. Ad probationem autem dicēdum eſt, quod peccat ſecundum quid, & ſimpliciter. ſicut. enim non ſequitur Soc. qñ currit neceſſario currit,ergo Socr. neceſſario currit, ſed ibi eſt quid,& ſimpliciter. ſimiliter in propō,aīa antichriſti qñ erit neceſſaria erit, ergo anima antichriſti neceſſario erit unde ibi eſt quid,& ſimpliciter, ſecundum quod propoſitio eſt modalis.

Item quæritur de hoc ſophiſ. Si Soc. Sophiſ. tertium neceſſario eſt mortalis, Soc. eſt immortalis. Probatio. ſi Soc. neceſſario ē mortalis. E Soc. neceſſario ē aliqualis, ſi Soc. neceſſario eſt aliqualis,Soc. neceſſario eſt,& ſi Soc. neceſſario eſt,Soc. eſt immortalis,ergo a primo, Soc. neceſſario eſt mortalis,Soc. eſt immortalis. Contra ſignificatur ibi ſequi oppoſitum,ergo locutio eſt impoſſibilis. Solutio prima conſequētia eſt duplex,ex eo quod antecedēs eius eſt duplex,& illud,ſ. Socr. neceſſario eſt mortalis,quia hæc dictio neceſſario poteſt determinare cōpoſitionē, uel p̄dicatū ſi uero determinat compoſitionē ſenſus eſt,hæc propō eſt neceſſaria,Soc. eſt mortalis, & hoc prædicatū mortale ponitur ſp de neceſſitate inhærere Socrati,uel eſſe in Soc. & ſitr ponitur ſemper de neceſſitate, & ſic ponitur immortalis, & mortalis, F & ſic ponuntur oppoſita in eodem. Si autem hęc dictio neceſſario determinet hoc prædicatū mortale, adhuc eſt duplex,eo qđ hæc dictio mortale,duplicem hēt comparationem,unā ad aliud cuius eſt,uel in quo ponit̄,ut ad Socratē,& alia ad actum ad quē ordinatur,ſi ue reſpectu cui⁹ dicit aptitudinē, ut ad iſtū actū qui eſt mori, unde hæc dictio neceſſario poteſt determinare dictam in comparatione ad ſubſtātiā, in qua eſt. & eſt ſēſus,Soc. neceſſario eſt mortalis idest mortale de neceſſitate eſt in Soc. & ponūtur oppoſita i eodē ſicut prius.

ſcili-

A ſcilicet quod Socra.ſit mortalis,& immortalis,vnde his duob. modis propoſitio,quæ eſt antecedens eſt falſa,& impoſsibilis,ſed conſequens eſt verũ, nec ſequitur oppoſitum ad oppoſitum, vt prius dictum eſt in propoſitione, ſed ſequitur vna pars cõtradictionis ad antecedens quod concludit intra ſe vtranque. Et prędicti duo ſenſus ſequenti ad ſe inuicem conuertũtur cum diuiſi ſunt, quia aliud eſt,quòd hęc dictio neceſſario determinet cõpoſitionem, & aliud quod determinet prędicatum.

Si ãt hæc dictio neceſſario determinet hanc dñiã mortale in cõparatione ad actũ ſuum qui eſt mori,tunc eſt ſenſus,Soc.neceſſario eſt mortalis i.Socr. B morietur de neceſſitate,& ſic tunc propoſitio q̃ eſt antecedens eſt verá,& prima cõſequentia eſt falſa. Ad probationem aũt,dicendum eſt hoc mõ,ꝙ peccat ſm quid,& ſimpliciter hic, Si Soc. neceſſario eſt mortalis, Soc.neceſſario eſt aliqualis,quia ſequitur,Soc.morieť de neceſſitate,ergo neceſſario ẽ aliqualis,immo ſequitur potius oppoſitum, qa ſi Soc.morietur de neceſſitate, ergo nõ neceſſario eſt aliqualis,ſicut nec ſequitur,hic eſt hõ mortuus,ergo eſt hõ imo potius ſequitur oppoſitũ, ergo nõ eſt hõ. Itẽ poſito,ꝙ ſint tres aiæ,& ſint neceſſario iuſtæ,& cras creatur vna iniuſta,quæritur de hoc Soph. Oĩs aĩa neceſſario eſt iuſta. Probatio. Hæc aĩa ne C ceſſario eſt iuſto prima,ſcđa,tertia, & non ſunt plures.quia illa quæ erit nõdum eſt,ergo quod omnis eſt iuſta.

Quartũ Sophiſ.

Cõtra hęc propõ cras erit falſa.ſ.oĩs aĩa eſt iuſta,ergo nunc modificata mõ neceſſitatis eſt falſa. Solutio prima duplex eſt,eo hęc dictio neceſſario poteſt determinare cõpoſitionẽ,vel pđicatũ. Si vero determinat cõpoſitionẽ ſic ponitť ẽ falſa,qa tũc ampliat cõpoſitionẽ, & mediãte cõpoſitione ſubiecti,& pđicati ad oẽ tp̃s,& ſic pro futuro tpe aĩa cõprehẽdit ſub ſe aĩam q̃ cõtinet iuſtã.

Si aũt determinet prædicatũ,ita ponitur eſſe vera,& tunc non eſt mobilis ſed eſt de ineſſe, qa cõpoſitio nõ determinatur ꝑ modũ aliquẽ,& eſt ſenſus. D

Oĩs aĩa neceſſario eſt iuſta.i.oĩs aĩa eſt ens iuſta neceſſaria,ita quod illa dictio neceſſario ponatur ſuper hoc, qđ dř eſt ens iuſta, & nõ ſupra hoc verbũ eſt,ſm quod ſtat in rõne cõpoſitionis.

Item tales ſolent dari regulę harum dictionũ neceſſario contingit. Quotieſcunq; duæ determinationes compoſitionis ponunť in eadem orõne,duplex ex oratio & quod vna põt eſſe materialis reſpectu alterius, vel econuerſo, vt Soc.non currit neceſſario,vt Socr.non currit contingenter, iſtæ.n.propõnes ſunt duplices, eo.quod negatio poteſt negare neceſſitatem,vel contingentiũ, aut econuerſo neceſſitas,vel contingẽ E tia poteſt cadere ſuper negationem.

Regulæ quatuor

Item alia regula eſt talis. Quotieſcunque hæc dictio neceſſario ponitur in conſequente alicuius conditionalis duplex eſt oratio,vt ſi Soc.currit,neceſſario moueť,eo quod poteſt dicere neceſſitatem conſequendi,& eſt ſenſus,ſi Soc.currit,neceſſario ſeqtur, quod mouetur, vel poteſt dicere neceſſitatẽ propoſitionis q̃ eſt contingens,& eſt ſenſus.Si Soc.currit, hæc propoſitio Socr. mouetur,eſt neceſſaria,quod falſũ eſt. Alia regula talis eſt. Quotieſcunque hæc dictio neceſſario ponitur in propoſitione duarum contrarium,vel cõtradictoriæ oppoſitarum eſt oratio,eò quod poteſt eſſe neceſſitas diſtinctio F nis,vel partium diſiunctiuarum,vt oĩs numerus neceſſario eſt par,vel impar, & Soc.neceſſario ſedere eſt verum,vel falſum,& Socr neceſſario erit,vel non erit,illa regula eſt talis. Quotieſcunq; hoc verbum contingit adiungitur terminis accidẽtalib duplex eſt, eo,quod poteſt dicere contingentiam prædicati,& non ſubiecti. Vel poteſt dicere cõtingentiam vtriuſque,vt omne album contingit currere, ſi dicat contingentiam prędicati tantum,talis eſt ſenſus. Omne,quod eſt album contingit currere. Si vero dicat contingẽtiam vtriuſque talis eſt ſenſus. Omne,quod contingit eſſe album contingit currere,& ſic

A ſic reduplicatur modus ac ſubiectum. Et ideo diſtinguit Ariſt. primo Priorum iſtam. Omne b, contingit eſſe a, quia uno modo ſignificat hanc, omne, quod eſt b. contingit eſſe a. Alio modo A, eſt ſenſus, omne, quod contingit eſſe b, contingit eſſe a,

De reduplicatione.

Cap. 3. MOdus reduplicationis diuerſificatur ſm diuerſitatem cauſarũ, ideo communiter dr̃, ꝙ hic reduplicatio eſt in eo ꝙ habet diuerſas diſtributiones ſecundum diuerſitatem cauſarum, & propter hoc circa eam primo quæritur de diſtinctione ipſius ſecundum diuerſa genera cauſarum.

B Secundo quæritur, vtrum reduplicatio debeat poni ad ſubiectum, vel ad prędicatum in propoſitione.

Tertio autem quæritur ad quid ponatur ad ſyllogiſmo, videlicet, utrum ad maiorem extremitatem, vel ad minorẽ, vel ad medium.

Huius reduplicationis, in eo quod conſideratio. Cap. 1.

CIrca primum ſciendum, ſicut communiter ſolet dici ꝙ hęc reduplicatio, in eo ꝙ aliqñ dicit cãm efficientẽ vt Soc & Pla. in eo qđ ſunt albi, ſũt ſimiles, quia albedo in diuerſis ſubiectis C eſt cã efficiens ſimilitudinis eorũ, & in eo, quod ſol lucet ſuper terrã eſt dies, & in eo quod terra eſt obiecta inter ſolẽ, & lunã, eſt eclipſis. Aliqñ dicit cãm materialem, vt corpora rerũ animatarum in eo qđ eſt corpus organicũ, eſt pfectibile p aĩam. Aliqñ aũt dicit cãm formalẽ, vt aĩa in eo quod aĩa eſt pfectio corporis organici Phyſici potẽtia vitam habentis, & Soc. in eo quod albedo eſt in ipſo, eſt alb. Aĩa. n. forma eſt corporis infrumentalis potentia vitã habentis, & albedo, forma eſt albi. Aliquando autem dicit cauſam finalem, vt ſanitas in eo quod eſt ſanitas, finis eſt medicinæ, & omnium quę ordinantur ad ipſam, & virtus in eo quod ponit neceſſitatem operationibus præcedentibus hnis eſt earum.

Secũdum prædicta quæritur de hoc ſophiſ. Aliqua in eo qđ conueniũt diſferunt. Probatio. Aliqua in eo ꝙ côueniunt ſũt, & in eo quod ſunt, ſũt multa, & in eo quod ſunt multa differat, ergo a primo, aliqua in eo quod conueniunt, differunt, conuenire, & differre ſunt oppoſita, ergo vnũ non eſt cã alterius, ergo prima eſt falſa, quia hæc reduplicatio in eo quod, dicit quod conuenire eſt cauſa eius quod eſt differre. D Sophiſ.

Solutio prima falſa eſt, & dicendum eſt ad pbationem per interẽptionem hui⁹, in eo quod ſunt, ſunt multa, quod falſũ eſt. Quod patet, qa ſicut omnes hoĩes particulares, in eo quod ſunt homines, participant naturam vnã & reducunt ad vnitatem ſpẽi. vnde d. Porphirius, quod participatione ſpeciei, plures hoies ſunt vn⁹ hõ. Similiter aliqua ſunt oĩa, in eo qđ ſunt, & participãt naturã entis, & reducunt ad vnitatẽ entis, & ita in eo qđ ſunt, non ſequitur quod ſunt multa, ſed potius ſequitur, qđ ſint vnũ eo qđ ſũt. Si qs obijciat quod impoſſibile eſt côuenire niſi ea q differũt qa côuenientia eſt ſm qđ multa, & iter ſe dr̃ia participãt naturã vnã eis côem, ergo neceſſe eſt quòd cõueniunt quod differant, ergo aliqua in eo quod conueniunt differunt. Dicendum, quòd ſicut obijcit, hęc eſt vera, ſi aliqua conueniunt differunt, nec tamẽ eſt prima uera, quod conueniunt, nõ dicit cauſam, ſed hæc determinatio, in eo quod dicit cauſam, & conueniẽtia, nõ eſt cauſa differentiæ vt dictũ eſt, vnde ſicut hęc eſt vera, ſi Socra. eſt, reſibile eſt, tñ hęc eſt falſa, Soc. in eo qđ Socr. eſt riſibile, immo in eo quod eſt hõ. Similiter hęc eſt vera, ſi aliqua côueniũt differunt, tamen hęc eſt falſa, aliqua in eo quod conueniunt differunt. E Cap. de ſpecie. F

Item quęritur de ſophiſ. Aequiuoca in eo qđ ęquiuoca, ſunt vniuoca. Probatio ęquiuoca in eo quod ęquiuoca participiant nomen ęquiuoci. & rationem eius, ſed quęcunq; participiãt nomen, & ratione alicuius, vniuocant in eo, ergo ęquiuoca in eo qđ ęquiuoca, vniuocant in ęquiuoco, ſed quęcunq; vni-

A vniuocātur in aliquo ſunt vniuoca, ergo æquiuoca in eo qd æquiuoca ſunt vniuoca. Contra æquiuoca, & vniuoca ſunt oppoſita, ſed nullum oppoſitorū eſt cā alterius, ergo hæc eſt falſa, æquiuoca, in eo ꝙ æquiuoca, ſunt vniuoca, quia determinatio, in eo, quod, ſignificat ꝙ ſubiectum eſt cā prædicati, quod falſum eſt. Sol. prima eſt falſa ſimpliciter, & cōcedēdo, quod æquiuoca in ex quod æquiuoca vniuocantur in æquiuoco, non tñ ex hoc ſequitur quod ſint vniuoca, nec quod vniuocentur in aliquo, B qa vniuocari in ęquiuoco, non eſt vniuocari ſimpliciter, ſed ſm qd, & iō peccat probatio, ſm qd, & ſimpliciter. Quod aūt vniuocari in æquiuoco non ſit vniuocari ſimpliciter, ſed ſcd̄m qd, patet, qa quęcūq; vniuocantur participant nomen vnū, & rationem vnā, & c. hoc eſt vniuocari ſimpliciter. ſed quæcunq; vniuocant̄ in æquiuoco participant nomen vnū, ſed, & orationes diuerſas, & iō vniuocari in æquiuoco, non eſt vniuocari ſimpliciter, ſed potius æquiuocari ſecundum quid.

In quo attendatur reduplicatio. Cap. II.

CIrca ſecundum nota quòd reduplicatio eſt in propoſitione ſcd̄m ſe vt magis propriæ dicā in enunciatione debet poni ad ſubiectum, cū ſubiectū C ſit cā prædicati uel habēt ſe in cauſam prædicati vt Soc. in eo quod eſt hō, eſt riſibile, & triangulus in eo quod triāgulus, habet tres angulos æquales duobus rectis, & animal in eo quod habet pulmonem, reſpirat, & animal in eo quo habet cor, habet ſanguinem.

In ſyllogiſmo vbi nam reduplicatiō ponatur. Cap. III.

CIrca tertium nota ꝙ reduplicatio in ſyllogiſmo dēt poni ad maiorē extremitatē, & nō ad minorē, neq; ad mediū, vt ois hō eſt riſibile in eo ꝙ eſt homo. ſed Soc. eſt homo ergo Socr. eſt riſibile in eo ꝙ eſt homo. Exemplū aūt Ariſt. eſt hoc, Cuiuslibet boni eſt diſciplina in eo quod eſt bonū, ſed ois iuſtitia eſt bonū ergo cuiuslibet iuſtitię eſt diſciplina in eo ꝙ eſt bonū in primo primæ, & ſic reduplicatio ſolum ponitur ad maiorē extremitatē, & non ad medium. D Et ſubiūgit cauſam Ariſt. dicēs. Nam bonum in eo quod bonū ꝑdicare de iuſtitia eſt falſum, & eſt intellectus ꝙ propter hoc ꝙ ponitur idē eſt cauſa ſui eſt falſum, qa intellectus non poteſt apprehendere idem eſſe diuerſū in eſſentia, & prius, ꝙ poſterius ſeipſo, ideo nō eſt intelligibile, & omnia hęc inconuenientia ſequuntur ex hac ꝑpoſitione, iuſtitia eſt bonum, in eo ꝙ bonum, vt reduplicetur prædicatū ad ſeipſum, quis termini cōes prædicant̄ ratione eſſentiæ, & ſubijciuntur ratione ſubſtantiæ, vt homo eſt homo, hō. n. in prędicato poſitus dicit eſſentiā, vt vult Ariſt. in iſto dicit ſubſtātiā, eadē autē ſubſtantię pōt nō eſſe cauſa ſui ipſius, qa ſic eſſet in ſeipſa eadē & diuerſa, & prior & poſterior natura, qa eſſet cā E & effectus. Quod aūt terminus dicens, qd vt homo, aiāl, & ſimiles prædicent rationē eſſentiæ, & ſubijciatur ratione ſubſtantiæ, patet per ordinationē prædicabilem ſcd̄m rectā lineā, qa ſcd̄m quod homo ordinatur in linea prædicamentali ſupra Socra. & Pla. & ſupra alia induidua, ſicut nominat eſſentiā, & rōnem illius ꝑdicatur, ſed ſcd̄m ꝙ hō inclinatur ad indiuidua in quib. eſt, ſic nominat ſubſtantiam, ſicut hoc indiuiduum vagum, quod eſt aliquis homo, & ideo quando homo ſubijcitur ratione alicuius inferioris, tunc dicitur F ſubijci ratione ſubſtantiæ.

1. Prior. & 2.

De interrogatione, ac reſponſione.

REſponſio requirit̄ interrogationē qa interrogatio ē petitio reſpōſionis, & eſt ab interrogare, vt cā efficiente, cognoſcitur, ſicut ſuā cām. Sciendū quod bene interrogās quinq; debet facere. Primū eſt inuenire locū à quo, ſiue per quē dēt arguere. Scd̄m eſt, formare interrogationes ſicut ꝑpoſitiones ſm locum prius repertum. Tertium eſt ordinare eas ad ſe inuicem Quartum eſt opponere eas ad alterum, vt reſpondētem. Quintum eſt vt rogat ipſum reſpōdentem dicere impoſſibilia. unde ſi

Quinq; obſeruāda in interrogādo.

A bene vis proponere oportet te facere ꝓdicta quinque, vel ſaltem priora quatuor ex eis. Hęc autem q inq; determinat Ariſt. in 8. Top. quatuor quidem in principio octaui, quintum autem in c. de reſponſione.

Sequitur aũt videre modos ſolutionis in genere. Solutionẽ ergo alia eſt recta, alia vero apparẽs. Sed appa ẽs, quidẽ ſolutio fit multis modis, q a q̃dã ad interrogationẽ, vt quãdoq; opponens impedit ne ꝓcedat ſuã cõcluſionẽ quã uis etiam veram habet rationem.

Alio aũt eſt ſolutio ad tp̃s vt quãdo ſolutio q̃ datur ad ꝓpoſitũ indiget maiori inquiſitione, & maiori tẽpori quã B ipſum propoſitum Hæc autẽ quæ eget p'us temporis quã propoſitũ, eſt peſſima omnium ſolutionũ; & vtraq; iſtarum dr̃ ad hominẽ. Recta vero ſolutio eſt ad orationẽ, & definit ſic in 2 Elench. Recta q dem ſolutio eſt manifeſtatio falſi ſyllogiſmi, & propter q̃d eſt falſus: Species autẽ ſiue partes, rectę ſolution s ſunt duæ. quia alia eſt per interemptionẽ, alia p dictionem. Si quidem per interemptione, eſt quando interimitur aliqua præmiſſarũ propter ſui falſitatem. Si autem per diſtinctionem, eſt quãdo manifeſtatur quod cõcluſio non ſequitur ex pręmiſſis propter fallaciam aliquã in dictione, vel extra dictionem, vnde ſolutio per inte C remptionẽ debetur orationi, quę procedit ex falſis. Solutio autẽ per diſtinctionem debetur orationi peccanti ſecundũ aliquam fallaciam in dictione, vel extra dictionem. Quotieſcunq; ergo vis orationẽ a iquam ſoluere ſicut in ſophiſmatibus, ſiue in alijs. Primo conſidera vtrum concluſio ſit vera, vel falſa, quoniam ſi eſt falſa, non poteſt probari niſi ſophiſticæ, & ad probationem ſoluẽdum eſt per diſtinctionem, quæ probatur per fallaciam, & tũc a l ipſam probationem ſoluendũ eſt p interemptionẽ. improbatio aũt vera debet eſſe. Si autem cõcluſio eſt vera, tũc recta debet eſſe ꝓbatio ſed improbato peccabit ſecundũ aliquã fallaciam, & tunc ſoluendum eſt per diſtinctionẽ, D aut accipit aliud falſum, tunc ſoluendum eſt per interemptionem.

Modum ſoluẽdi oẽs rõnes

Syllogiſmorum multiplicitas.

Determi atis ſyncategorematib. & habitis eis q̃ exigunt ad oppoſitionẽ in genere, & viſis modis ſolutionũ in cõmuni, cõſequenter ſciendi eſt de diſtinctione ſyllogiſmorũ à parte cõcluſionis. Sciẽdũ aũt q̃d ſyllogiſmorum alij ſũt vniuerſales, alij vero particulares. Vniuerſales autem dicunt q hẽt concluſionẽ vniuerſalẽ ſicut patet primo. ſecũdo, & ſexto, primæ figuræ. Particulares autẽ dicuntur q hẽt cõcluſionẽ particularẽ ſicut patet in reliq s ſyllogiſmis oium figurarum. Nota ẽt ꝙ ſyllogiſmi vniuerſales E ſp ſyllogizant plures cõcluſiones, q a habẽt cõcluſionẽ ſuã ꝓpria, & ẽt concludunt cõuerſã ſuæ cõcluſionis, & ẽt cõcludunt particularẽ ꝓpriæ concluſionis. Præter aũt has tres cõcluſiones ſyllogiſmi vniuerſales negatiui cõcludunt quartã cõcluſionẽ, & hæc eſt particularis ꝓpoſitio conuerſæ ſuæ ꝓpriæ cõcluſion s, v.g. Secundus primę īfert ſuã ꝓpriã cõcluſionẽ, vt nullum animal ẽ lapis, cõcludit cõuerſã ſuæ concluſionis ſic, ergo null' lapis eſt homo & concludit particularem ſuæ concluſionis ſic, ergo quidam homo non eſt lapis, & cõcludit particularẽ ſuæ conuerſę ꝓpriæ concluſionis ſic, ergo quidã lapis nõ eſt homo, & illæ quatuor concluſionis ſequuntur ex duabus pręmiſſis in ꝓdicto ſyllogiſmo poſitis, & ſic oẽs vniuerſales negatiui quatuor habẽt concluſiones, ſed vniuerſales affirmatiui habẽt tres, ſcilicet propriam concluſionẽ vniuerſalẽ, & ſuã particularẽ, & ſuam conuerſam. Vnde nota ꝙ quintus primę continet ſub primo, q a nihil aliud cõcludit niſi conuerſã concluſionis primi, & ſextus primæ continetur ſub ſecũdo, q a nihil aliud cõcludit niſi cõuerſã concluſionis ſecundi modi. Eo dẽ mõ ſeptim' primæ cõtinetur ſub tertio vnde intellige ꝙ Ariſt. nõ ſeparat quintũ a primo, neq ſextũ à ſe-

Concluſionum multiplicitas.

F

Cap. 6. & inde.

A à ſecundo, neque ſeptimũ à tertio ſicut
Boethius, vnde Ariſto. in 1. Prio. vbi de
terminat generationem ſyllogiſmorũ
nihil á facit mẽtionem de illis tribus ſci
licet de quinto, ſexto, & ſeptimo, ſed
ſolum dicit in principio ſecundi Prio-
rũ quod vniuerſales ſyllogiſmi ſẽper
plura ſyllogizant, id eſt plures habent
concluſiones, & vt diximus, ab illo lo-
co traxit eos Boethius.

Item particulariũ ſyllogiſmorũ af-
firmatiui plures habẽt cõcluſiones, qa
habent ſuam propriam cõcluſio. ẽ, &
cõuerſã eius, & ideo ſicut diximus ſe-
ptimus modus, ſcilicet primę cõtinet
B ſub tertio, ſꝫ particulares negatiui vnã
habent ſolã concluſionẽ, eo quòd par-
ticulares negatiui non conuertuntur.

Syllogiſmorum probationes.

VIſa diuiſione ſyllogiſmorũ a par-
te cõcluſionis quod ad qualitatẽ,
& quantitatẽ in præcedẽti locutione,
nõ quo ad principia ſyllogiſmorũ qui
ſunt modus, & figura, quia diuiſio ſyl
logiſmorũ á parte figurarũ, & modo-
rum habita fuit prius in tractatu ſyllo
giſmorum aſſignando figuras, & mo-
dos proprios eorundem, conſequenter
ſciendum quod omnis ſyllogiſmus
G oſtenditur duobus modis.

Quia oſtenditur cõuertendo, & du-
cẽdo ad impoſſibile, ſiue per ſyllogiſ-
mum conuerſiuum, & per ſyllogiſ-
mum ducentem ad impoſſibile.

Notãdum autem quod eodẽ modo
ordinãtur termini, & propoſitiones in
ſyllogiſmo ducẽti ad impoſſibile. Sed
differunt duobus modis.

Prima differentia eſt in hoc, ꝙ ſyllo
giſmus cõuerſiuus fit alio ſyllogiſmo
prius facto ſumẽdo oppoſitũ cõcluſio
nis cũ altera præmiſſarũ ad interimen
dũ reliqua, ſed aliquando maiorẽ, ali-
quãdo minorẽ; v.g. ſi accipiatur oppo-
ſitũ concluſionis cũ minori interimit
maiorẽ, vt omne animal eſt ſubſtãtia,
omnis homo eſt ſubſtantia, oppoſitũ D
cõcluſionis eſt hic. Quidã homo nõ eſt
ſubſtãtia, ex hoc, ergo cum minori po-
tes interimere maiorẽ ſyllogizando in
quinto, tertiæ ſic. Quidã homo non eſt
ſubſtantia, oĩs homo eſt animal, ergo
qđ dã animal nõ eſt ſubſtantia, & hæc
cõcluſio cõtradicit maiori alterius ſyl-
logiſmi. Si vero accipiat idẽ oppoſitũ
cõcluſionis cũ maiori interimit mino-
rẽ ſyllogizãdo in quarto, ſecũdæ ſic, oẽ
animal eſt ſubſtantia, quidã homo nõ
eſt ſubſtantia, ergo quidã homo nõ eſt
animal. hęc cõcluſio interimit mino. ẽ
primi ſyllogiſmi, & ſic ſyllogiſm' cõ-
uerſiuus fit alius a Syllogiſmo prius
facto. Sed ſyllogizando ad impoſſibile E
nõ eſt neceſſariũ aliũ primo facere ſyl-
logiſmũ, ſed ſolũ ſumpta aliqua ꝓpo-
ſitione falſa, ſi ex ea ducatur ad maius
inconueniens ꝙ ſit cognituum eſſe fal
ſũ. Vñ ſi ſuũ oppoſitum erit manifeſte
verũ, & propter hoc interimit propoſi
tionẽ falsã ꝗ prius ſumebat, tunc erit
ſyllogiſmus ad impoſſibile, vt ſi de pro
poſitione hac, ſcilicet quod arbores nõ
habent animã, & ex hoc concludes in
poſſibile magis manifeſtũ ſic, quę non
habent animam, non nutriuntur, arbo
res habẽt animam, ergo arbores nõ nu
triuntur, neque augmentãtur, ſed hoc
eſt impoſſibile in arbores non cadere
animam, ſic eſt factus ſyllogiſmus, ad F
impoſſibile. Secunda differentia eſt ꝙ
ſyllogiſmus conuerſius eſt ad oſtendẽ
dum illationẽ eſſe neceſſariã, ſyllogiſ-
mus aũt ad impoſſibilem eſt ad oſten
dendum propoſitum eſſe verum. Sciẽ-
dum autẽ quod quilibet ſyllogiſmus
cuiuslibet figuræ poteſt oſtẽdi quo ad
ſuã illationẽ, & per ſyllogiſmũ cõuer-
ſiuum, vt diximus, & etiã quælibet con
cluſio cuiuſlibet ſyllogiſmi poteſt oſtẽ
di quo ad ſuam ueritatem, per ſyllogiſ
mum ad impoſſibile. vt dictũ eſt. Si au-
tẽ aliquis in iſtis voluerit eſſe peritus
oportet cum frequenter in huiuſmodi
ad ſyllogiſmis exercitari,

F I N I S.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

545

5 7

F

R
F 1.0 E

A. PANDIMIGLIO
RESTAURO
DI
LIBRI - ROMA

Digitized by Google